

**MỤC LỤC**  
**BẢN DUYÊN – BỘ 3**

<b>SỐ 186 – PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU.....</b>	<b>3</b>
<b>QUYỂN 1.....</b>	<b>3</b>
Phẩm 1: BÀN VỀ GIÁNG THẦN .....	3
Phẩm 2: THUYẾT PHÁP MÔN .....	18
Phẩm 3: HIỆN HÌNH VOI.....	26
<b>QUYỂN 2.....</b>	<b>29</b>
Phẩm 4: GIÁNG THẦN Ở TRONG THAI .....	29
Phẩm 5: KHI SẮP SINH ỨNG HIỆN BA MƯƠI HAI ĐIỂM LÀNH .....	45
<b>QUYỂN 3.....</b>	<b>63</b>
Phẩm 6: VÀO MIẾU TRỜI .....	63
Phẩm 7: THỊ HIỆN HỌC CHỮ.....	66
Phẩm 8: NGỒI DƯỚI GỐC CÂY XEM CÀY RUỘNG .....	73
Phẩm 9: VUA BẠCH TỊNH CHỌN VỢ CHO THÁI TỬ.....	76
Phẩm 10: THI TÀI NGHỆ.....	84
Phẩm 11: BỐN LẦN ĐẠO XEM.....	90
<b>QUYỂN 4.....</b>	<b>99</b>
Phẩm 12: XUẤT GIA .....	99
Phẩm 13: BẢO XA-NẶC THẮNG NGỰA.....	105
<b>QUYỂN 5.....</b>	<b>121</b>
Phẩm 14: BA MÔN HỌC KHÁC.....	121
Phẩm 15: SÁU NĂM SIÊNG TU KHỔ HẠNH.....	124
Phẩm 16: RỒNG CA-LÂM.....	139
Phẩm 17: VỜI MA.....	149
<b>QUYỂN 6.....</b>	<b>159</b>
Phẩm 18: HÀNG PHỤC MA QUÂN.....	159
Phẩm 19: THIÊN TỬ HÀNH ĐẠO.....	169
Phẩm 20: CHỦ THIÊN CHÚC MỪNG PHẬT THÀNH ĐẠO .....	174
<b>QUYỂN 7.....</b>	<b>183</b>
Phẩm 21: QUÁN SÁT CÂY.....	183
Phẩm 22: THƯƠNG NHÂN DÂNG BÁNH.....	189
Phẩm 23: PHẠM THIÊN KHUYẾN THỈNH THUYẾT PHÁP.....	197

Phẩm 24: CÂU-LÂN .....	206
<b>QUYỂN 8 .....</b>	<b>209</b>
Phẩm 25: MƯỜI TÁM PHÉP QUYỀN BIẾN .....	209
Phẩm 26: PHẬT ĐẾN NƯỚC MA-KIỆT-ĐÀ .....	217
Phẩm 27: GIÁO HÓA XÁ-LỢI-PHẬT VÀ MỤC-KIẾN-LIÊN.....	222
Phẩm 28: ƯU-ĐÀ-ĐA.....	227
Phẩm 29: KHEN NGỢI PHẬT.....	237
Phẩm 30: CHÚC LỤY .....	240
<b>SỐ 187 – KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM .....</b>	<b>249</b>
<b>QUYỂN 1 .....</b>	<b>249</b>
Phẩm 1: MỞ ĐẦU .....	249
Phẩm 2: CUNG TRỜI ĐÂU-SUẤT.....	252
Phẩm 3: CHUNG TỘC THÙ THẮNG.....	258
Phẩm 4: PHÁP MÔN .....	267
<b>QUYỂN 2 .....</b>	<b>276</b>
Phẩm 5: GIÁNG SINH.....	276
Phẩm 6: Ở TRONG THAI MẸ .....	289
<b>QUYỂN 3 .....</b>	<b>302</b>
Phẩm 7: ĐẢN SINH .....	302
<b>QUYỂN 4 .....</b>	<b>328</b>
Phẩm 8: VIẾNG ĐỀN THỜ CHÚ THIÊN .....	328
Phẩm 9: CÁC VẬT DỤNG QUÝ BÁU DÙNG TRANG SỨC .....	331
Phẩm 10: CHỈ RÕ VỀ CÁC THỨ KINH SÁCH CHỮ NGHĨA .....	333
Phẩm 11: XEM CÔNG VIỆC NHÀ NÔNG .....	337
Phẩm 12: HIỆN RÕ TÀI NGHỆ.....	341
<b>QUYỂN 5 .....</b>	<b>359</b>
Phẩm 13: ÂM NHẠC PHÁT KHỞI GIÁC NGỘ .....	359
Phẩm 14: CẢM MỘNG.....	378
<b>QUYỂN 6 .....</b>	<b>390</b>
Phẩm 15: XUẤT GIA .....	390
<b>QUYỂN 7 .....</b>	<b>416</b>
Phẩm 16: VUA TẦN-BÀ-SA-LA KHUYẾN BỒ-TÁT NHẬN LỢI DƯỠNG THẾ GIAN.....	416
Phẩm 17: TU KHỔ HẠNH.....	423
Phẩm 18: ĐẾN SÔNG NI-LIÊN.....	432
<b>QUYỂN 8 .....</b>	<b>441</b>
Phẩm 19: ĐẾN BỒ-ĐỀ TRÀNG.....	441

Phẩm 20: TRANG NGHIÊM BỒ-ĐỀ TRÀNG .....	456
<b>QUYỂN 9</b> .....	<b>466</b>
Phẩm 21: HÀNG PHỤC CHÚNG MA .....	466
Phẩm 22: THÀNH BẠC CHÁNH GIÁC.....	487
<b>QUYỂN 10</b> .....	<b>496</b>
Phẩm 23: CA NGỢI.....	496
Phẩm 24: THƯỜNG NHÂN ĐƯỢC PHẬT THỌ KÝ .....	507
Phẩm 25: ĐẠI PHẠM THIÊN VƯƠNG KHUYẾN THỈNH.....	522
<b>QUYỂN 11</b> .....	<b>533</b>
Phẩm 26: CHUYỂN PHÁP LUÂN.....	533
<b>QUYỂN 12</b> .....	<b>558</b>
Phẩm 26: CHUYỂN PHÁP LUÂN (tt) .....	558
Phẩm 27: GIAO PHÓ DẶN DÒ .....	580
<b>SỐ 188 – KINH DI XUẤT BỒ-TÁT BẢN KHỞI</b> .....	<b>586</b>
<b>SỐ 189 – KINH NHÂN QUẢ TRONG ĐỜI QUÁ KHỨ VÀ HIỆN TẠI</b> .....	<b>611</b>
<b>QUYỂN 1</b> .....	<b>611</b>
<b>QUYỂN 2</b> .....	<b>638</b>
<b>QUYỂN 3</b> .....	<b>666</b>
<b>QUYỂN 4</b> .....	<b>697</b>
<b>SỐ 190 – KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP</b> .....	<b>731</b>
<b>QUYỂN 1</b> .....	<b>731</b>
Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 1) .....	731
<b>QUYỂN 2</b> .....	<b>745</b>
Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 2) .....	745
<b>QUYỂN 3</b> .....	<b>761</b>
Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 3) .....	761
Phẩm 2: QUYẾT ĐỊNH ĐƯỢC THỌ KÝ (Phần 1).....	766
<b>QUYỂN 4</b> .....	<b>777</b>
Phẩm 2: QUYẾT ĐỊNH ĐƯỢC THỌ KÝ (Phần 2).....	777
Phẩm 3: DÒNG VUA THỜI HIỀN KIẾP (Phần 1) .....	791
<b>QUYỂN 5</b> .....	<b>795</b>
Phẩm 3: DÒNG VUA THỜI HIỀN KIẾP (Phần 2) .....	795
Phẩm 4: THÁC SINH CUNG TRỜI ĐẬU-SUẤT (Phần 1).....	807
<b>QUYỂN 6</b> .....	<b>814</b>
Phẩm 4: THÁC SINH CUNG TRỜI ĐẬU-SUẤT (Phần 2).....	814

<b>QUYỂN 7</b> .....	<b>834</b>
Phẩm 5: GIÁNG SINH VƯƠNG CUNG .....	834
Phẩm 6: ĐẨN SINH DƯỚI CÂY VÔ UÙ (Phần 1) .....	846
<b>QUYỂN 8</b> .....	<b>853</b>
Phẩm 6: ĐẨN SINH DƯỚI CÂY VÔ UÙ (Phần 2) .....	853
Phẩm 7: TỬ VƯỜN HOA TRỞ VỀ THÀNH (Phần 1) .....	857
<b>QUYỂN 9</b> .....	<b>871</b>
Phẩm 7: TỬ VƯỜN HOA TRỞ VỀ THÀNH (Phần 2) .....	871
Phẩm 8: TƯỚNG SỬ XEM TƯỚNG (Phần 1).....	873
<b>QUYỂN 10</b> .....	<b>888</b>
Phẩm 8: TƯỚNG SỬ XEM TƯỚNG (Phần 2).....	888
Phẩm 9: TIÊN A-TU-ĐÀ HỎI ĐIỂM LÀNH .....	892
<b>QUYỂN 11</b> .....	<b>904</b>
Phẩm 10: DI MẪU NUÔI THÁI TỬ.....	904
Phẩm 11: TẬP HỌC KỸ-NGHỆ .....	912
<b>QUYỂN 12</b> .....	<b>921</b>
Phẩm 12: DU NGOẠN .....	921
Phẩm 13: TRANH TÀI KẾT HÔN (Phần 1).....	927
<b>QUYỂN 13</b> .....	<b>940</b>
Phẩm 13: TRANH TÀI KẾT HÔN (Phần 2).....	940
Phẩm 14: MẶC THƯỜNG PHỤC ĐƯỢC VỢ (Phần 1).....	954
<b>QUYỂN 14</b> .....	<b>959</b>
Phẩm 14: MẶC THƯỜNG PHỤC ĐƯỢC VỢ (Phần 2).....	959
Phẩm 15: TIẾNG KÊU GỌI LÌA BỎ NĂM DỰC TRÊN HƯ KHÔNG .....	966
Phẩm 16: THÁI TỬ ĐẠO CHƠI GẶP NGƯỜI GIÀ .....	981

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH  
TẬP 12

**BỘ BẢN DUYÊN**

3

SỐ 186 → 190

HỘI VĂN HÓA GIÁO DỤC  
LINH SƠN ĐÀI BẮC XUẤT BẢN



SỐ 186

# PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

*Hán dịch: Đời Tây Tấn, Pháp sư Trúc Pháp Hộ,  
người nước Nguyệt chi.*

## QUYỂN 1

### Phẩm 1: BÀN VỀ GIÁNG THẦN

Nghe như vậy:

Một thời, Đức Phật ngự tại khu lâm viên Kỳ-đà Cấp cô độc, thuộc nước Xá-vệ, cùng với đông đủ chúng đại Tỳ-kheo, một vạn hai ngàn người và Bồ-tát, ba vạn hai ngàn người. Tất cả là những bậc đã đạt trí tuệ và thần thông tự tại vô ngại, chỉ còn thọ sinh một lần nữa sẽ thành Chánh giác. Các vị đã từng bỏ thân mạng bố thí, trì giới trong sáng, nhẫn nhục, điều phục ý, nhất tâm, tinh tấn, trí tuệ, phương tiện, khéo léo, vượt trên tất cả, hiểu rõ vạn pháp thấy đều như huyễn, như ngựa đồng hoang, như bóng, như tiếng vang, như cây chuối, như huyễn hóa, như bóng trăng, đều vô sở hữu. Đối với những việc có lợi, không lợi, khen chê, khổ vui, có tiếng, không danh tiếng, đều tự tại an nhiên, đã vượt qua tất cả các pháp sở hữu đó của thế gian, thần thông du hóa tự tại, đạt các pháp tổng trì, một mình du hóa khắp ba cõi, như mặt trời chiếu sáng. Các bậc Bồ-tát với chí nguyện đầy đủ, thường qua lại trong năm đường để cứu giúp những khốn nguy ách nạn, phân biệt biện tài, định ý vô ngại, đều là do tự bản thân mình đã hoàn thành pháp nhẫn một cách trọn vẹn. Các ngài trụ chỗ vô trụ để độ thoát khắp mười phương. Tên của các ngài là Bồ-tát Từ Thị, Bồ-tát Tổng

Hào Vương, Bồ-tát Sư Tử Anh, Bồ-tát Cát Nghĩa Ý, Bồ-tát Tịch Ý Hạnh, Bồ-tát Phân Biệt Biện Tài, Bồ-tát Đãi Vô Sở Úy, Bồ-tát Tấn Tịch, Bồ-tát Đại Ai. Các bậc Bồ-tát Thượng Thủ như vậy gồm có cả thầy là ba vạn hai ngàn người.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn đang du hóa tại thành Xá-vệ. Nơi đây, trên từ vua quan, đại thần, hào tộc, trưởng giả, cho đến vạn lớp dân chúng thấy đều cùng nhau cúng dường y phục, ẩm thực, giường nệm, ngọc cụ, thuốc men, tất cả đều được đầy đủ, an ổn, và danh xưng tốt đẹp sau đây về Đức Phật được đồn khắp mười phương, đó là Như Lai Chí Chân Đẳng Chánh Giác, Minh Hạnh Thành, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng sĩ, Đạo Pháp Ngự, Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn, đang giảng dạy đạo ý nghĩa, ở đầu, giữa, cuối đều thiện, nghĩa lý thông suốt nhiệm mầu, rộng lạng, thích hợp cho việc tịnh tu phạm hạnh.

Bấy giờ, đang đêm có các Thiên tử cõi Tịnh cư tên là Tịch Nhiên Tôn cùng với Thần Diệu Thiên, Hoan Lạc Thiên, Gia Hoan Thiên, Chiên-đàn Thiên, Đại Duyệt Thiên, Huỳnh Nhiên Thiên, Tôn Tịch Luật Thiên và vô số Thiên tử khác trời Tịnh cư, oai thần rực rỡ, hào quang sáng chói chiếu khắp rừng Kỳ thọ, cùng nhau đi đến chỗ Đức Phật, cúi đầu đảnh lễ sát chân Phật, rồi lui đứng qua một bên và bạch Phật:

– Kính bạch Đức Thế Tôn, chúng con từng nghe có kinh điển tên Phổ Diệu Đại Phương Đẳng, phân biệt cội gốc các đức hạnh của Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất giảng thần nhập mẫu thai. Thời gian ở trong thai vui vẻ phát triển. Vì muốn hiển bày sự thù đặc lại hiện đản sinh. Tất cả đều là vì lập các pháp hạnh.

Lúc ở chốn cung điện cùng thể nữ hưởng thọ dục lạc, hiểu rõ các môn nghệ thuật, thị hiện học tập thơ văn, toán số, thuốc thang trị bệnh, bắn cung, cỡi ngựa, đánh quyền, biểu diễn ném voi... chứng tỏ đạo lực siêu việt quần sinh, thành tựu đầy đủ các hạnh Bồ-tát, qua lại khắp nơi, quả thật là bậc siêu việt thù thắng, tiếng tốt đồn khắp, dùng Bồ-tát lực để tự an vui, hàng phục quân ma, đầy đủ thập lực, vô úy của Như Lai, ban bố, tuyên dương vô lượng kinh điển của chư Phật, mở bày giảng dạy vô lượng giáo pháp mà các Đức Như Lai Chí Chân Đẳng Chánh Giác trong quá khứ đã từng giảng dạy.



Đạo nghĩa ngàn xưa cũng giống như các Đức Thế Tôn: Phật Liên Hoa Thượng, Phật Pháp Anh, Phật Định Quang, Phật Đức Anh, Phật Pháp Tạo, Phật Tiên Thiên, Phật Đế Anh, Phật Tập Kim Cang, Phật Chúng Tôn, Phật Tuyết Tượng, Phật Nhạo Thanh Tịnh, Phật Xuất Gia Lạc Hạnh, Phật Hoa Anh, Phật Thắng Nham, Phật Thiện Minh, Phật Thiện Diệu, Phật Tiên Huân, Phật Thắng Luân, Phật Hân Lạc, Phật Thiên Hoa, Phật Luân Cát Tường, Phật Thiện Thủ, Phật Thiên Hỷ, Phật Trụ Giác, Phật Trụ Thí, Phật Đế Pháp Phổ Xưng, Phật Thị Thế Thiện Diệu, Phật Biện Phổ, Phật Bảo Xưng, Phật Oai Cường, Phật Phạm Thần, Phật Vô Úy Thiện Hóa, Phật Thiện Âm, Phật Mục Duyệt, Phật Tích Đức, Phật Âm Vũ, Phật Diệu Nhan, Phật Thọ Thần, Phật Dữ Nhân Du, Phật Mỹ Cầu, Phật Hàng Oán, Phật Cúng Dưỡng, Phật Duy Vệ, Phật Thức-khí, Phật Tùy Diệp, Phật Câu-lưu-tần, Phật Câu-na-hàm Mâu-ni, Phật Ca-diếp, là các Đấng Như Lai Chí Chân Đẳng Chánh Giác từ xưa đến nay đã từng mở bày con đường giáo hóa.

Lành thay, cúi xin Đức Thế Tôn vì lòng thương xót đối với tất cả quần sinh mà ngày hôm nay cũng mở bày giảng giải giáo pháp như vậy. Cúi xin Đức Thế Tôn vì thương tưởng đến số đông, an ủi cho số đông mà cứu độ thế gian và nhân loại khắp mười phương. Vì các hàng Đại thừa mà chỉ dạy giáo pháp này, để bề dẹp hết tất cả những tà thuyết dị học của ngoại đạo, nhiếp phục các loài ma, tuyên bố các hạnh nghĩa của Bồ-tát. Những ai nguyện thực hiện hạnh Đại thừa Bồ-tát thì tự mình phải nỗ lực tinh tấn hộ trì chánh pháp khiến ngôi Tam bảo được tồn tại dài lâu, không để cho bị dứt mất và đầy đủ thân Phật hiện khắp mười phương.

Khi ấy Đức Phật nhận lời thỉnh cầu của các Thiên tử bằng cách im lặng, vì muốn khiến cho tất cả chúng sinh thấy đều được thọ ân.

Khi ấy các Thiên tử thấy Đức Phật lặng im nhận lời thỉnh cầu thì trong lòng rất vui vẻ, cúi đầu đảnh lễ sát chân Phật, đi quanh Phật ba vòng, dùng hoa thiên tâm tung rải để cúng dường Phật, rồi bỗng nhiên biến mất, cùng nhau trở về Thiên giới.

Sáng hôm sau, Đức Thế Tôn với hàng đệ tử Bồ-tát và Thanh văn vây quanh, nhóm họp tại giảng đường Ca-lê. Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo chư Tỳ-kheo:

– Khi hôm, vào lúc nửa đêm có các Thiên tử cõi Tịnh cư cùng

với quyền thuộc đến đánh lễ sát chân Ta và chấp tay thưa: “Xin Đức Thế Tôn vì tất cả chúng con mà giảng dạy lại kinh Đại Phương Đẳng Phổ Diệu để cho hết thảy quần sinh đều được nhờ ân”. Khi ấy Ta im lặng nhận lời thỉnh cầu. Các Thiên tử thấy ta nhận lời, vui mừng phấn khởi rồi bỗng nhiên biến mất, cùng nhau trở về Thiên giới.

Bấy giờ hội chúng nghe Đức Phật kể lại chuyện trên, vui mừng khôn xiết, cùng nhau đến trước Phật bạch:

–Cúi xin Đấng Thiên Trung Thiên, hãy vì chúng con giảng giải những lời hỏi ấy.

Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo các Bồ-tát và Thanh văn:

–Hãy lắng nghe và khéo suy nghĩ, Ta sẽ vì các thầy giảng lại những lời dạy cao quý mà tất cả các Đức Như Lai đã từng giảng dạy để cứu giúp hết thảy chúng sinh.

Này các thầy Tỳ-kheo, sao gọi là pháp Đại Phương Đẳng trong kinh Phổ Diệu?

Bấy giờ, Bồ-tát ở cõi trời Đâu-suất trông thấy cả trăm ngàn chư Thiên đều cung kính Bồ-tát đã đạt đến quả vị Bất thoái chuyển, cùng nhau hết lời ca ngợi, tiếng vang mười phương, các nguyện hoàn mãn, hiểu rõ tất cả tạng pháp của chư Phật, thanh tịnh vô cấu. Với đạo nhãn và trí tuệ của bậc Thánh, tâm niệm, trí định qua lại khắp nơi. Bản tánh cao thượng kiên cố, hổ thẹn vì chưa hóa độ quần sinh. Tâm niệm rộng rãi cao xa tự tại, các hạnh Bồ thí, Trì giới, Nhẫn, Tinh tấn, Nhất tâm, Trí tuệ đều uyên thâm. Dùng đại phương tiện để hóa độ bốn Đẳng tâm: đại Từ, đại Bi, Hỷ, Hộ (*Từ, Bi, Hỷ, Xả*) truyền rộng giáo pháp. Dùng ba Đạt với thần thông vô cực không chướng ngại, để mở bày Thánh tuệ vĩnh viễn không còn bị che lấp tăm tối, thuận thực đạo nghiệp với ý chỉ, ý đoan, thần túc, căn, lực, giác ý, đạo nghiệp, chỉ, quán, vắng lặng, đầy đủ tất cả đạo phẩm của chư Phật, đạt đến cùng tột ngọn nguồn, công lao phước lộc không thể đo lường, thành tựu tướng hảo trang nghiêm tự thân ở trong cảnh giới ấy lâu dài thường được tự tại.

Vị ấy nhân từ, hòa thuận không tranh cãi, lời nói và việc làm luôn đi đôi. Ý nghĩ, lời nói không hề sai trái, tâm ý ngay thẳng, không nịnh hót quanh co. Nghĩ đến người oán kết thì tự nhún nhường, không tự đại, tự cao, tâm bình đẳng với tất cả chúng sinh, chưa từng có sự

thiên lệch; cúng dường vô số trăm ngàn các Đức Phật thuở trước. Vì chúng sinh nhận chịu những hoạn nạn tai ương, xem thấy vô lượng chúng Bồ-tát, tỏ rõ nguồn gốc của họ. Thích, Phạm, Tứ Thiên vương, Diệu thiên, Thiên, Long, Quỷ thần, Duyệt-xoa, Kiên-đà-la, không một ai được thấy mà không mừng vui, thưa hỏi và nhận lãnh lời dạy bảo.

Vị ấy phân biệt rõ ràng gốc ngọn của từng bài, từng câu xong, đem vô vi nhập vào hữu vi, tùy thời cơ phương tiện mà mở bày giáo hóa. Tâm niệm chứa đựng giáo pháp, hiểu rõ tất cả những gì chư Phật đã giảng dạy không rối rắm, không còn quay trở lại, thẳng hướng đến tổng trì, vào sâu tạng pháp, dong thuyền pháp lớn, dạo trên mười hai biển để tiếp độ các hạng chúng sinh, dạy ba mươi bảy phẩm trợ đạo, tập trung trí tuệ sâu xa vào pháp bảo, làm vị thầy dẫn đường vĩ đại vượt qua bốn dòng, các nguyện đầy đủ, hàng phục ma oán, khéo ngăn chặn các đường thuộc về tà thuyết dị học của ngoại đạo; mở bày giáo hóa cho tất cả trụ vào chỗ kiên cố; tuy ở chốn trần lao mà đã có nơi quay về; vì mọi người làm vị thầy dẫn đường, vững chắc như kim cương, hành từ bi không chướng ngại; chí tánh an hòa, tích lũy sức tinh tấn; vì giáo pháp ưu việt thâm sâu, tùy phương tiện khéo léo. Ở giữa chúng, hùng như sư tử, khả năng định ý không thể đo lường, giống như hoa sen mọc trong bùn lầy mà không bị nhơ nhớp. Giữ gìn giới cấm, học rộng nghe nhiều, chưa từng buông lung. Lòng từ trùm khắp mười phương, chưa từng có tâm gia hại. Nước tâm lắng trong chưa từng nhiễm trước. Vượt tám pháp thế gian, tâm như khối báu lớn. Phước lộc Thánh tuệ đạt được thật vô cùng. Nhóm công, vun đức, đồn chứa đạo nghiệp, rõ suốt trí tuệ Phật, khai mở thành Pháp, tiêu trừ những hoạn nạn cho chúng sinh, khéo khai ngộ cho họ. Dùng bốn phép Thần túc thông vượt qua bờ bên kia, chí đặt ở ba cửa giải thoát, làm sáng tỏ môn nhất tâm giải thoát vắng lặng, thanh tịnh, chói sáng, tịch lặng.

Ở chỗ am thất thanh vắng như núi non, đồng trống, dạo chơi nơi rừng pháp, thực hành Cụ túc giới, Thập lực, Vô úy, chưa từng khiếm nhược, đã vượt thoát sinh tử, không còn nghi ngờ.

Không sợ hãi vượt qua vô số các phái dị học ngoại đạo, giống như sư tử dạo đi giữa đám hươu nai, xả bỏ buông lung, không giữ ý riêng. Giả sử có chỗ luận bàn thì rống lên tiếng rống của sư tử, oai

hùng trong loài người.

Đạo tràng thiên định trí tuệ giải thoát, phóng ánh sáng lớn chiếu soi đến tận những chỗ tối tăm, khắp nơi thấy được nường nhờ ánh sáng của đạo. Các chúng tà dị học giống như con đom đóm, chẳng ích lợi gì cho thế gian. Ngu mê tâm tối che lấp ánh sáng nguồn tâm. Phát khởi sức đại đạo, việc làm tinh tấn. Tuyên bày công lao đức hạnh, oai thần vờ vợi, trừ những thứ tối tăm, đầy đủ sự trong sáng, mọi người thấy đều hoan hỷ. Đối với quốc độ của chư Phật, không còn có chương ngại. Nhỏ phăng những khốn cùng nguy ách, tẩy rửa những bụi bặm nhớp nhơ. Đối với pháp môn giải thoát, nhất tâm, tỉnh thức, điều hòa, hiểu rõ, thông suốt, thiên tư, sáng tỏ để mở bày giáo hóa bốn bộ chúng, chư Thiên và dân chúng thực hành Thất giác ý, đôn chứa cái quý báu của đạo, điều phục tâm chúng sinh, tùy bệnh cho thuốc, khiến không ôm ấp sự xấu ác, thực hành mười nghiệp lành, lấy đó làm của cải giàu có; vâng giữ đầy đủ không trái với việc làm thù thắng của Đấng Pháp Vương, là chuyển bánh xe báu, chuyển dòng Luân vương, thành tựu tất cả, sâu xa khó lường. Tất cả pháp bảo nghe mãi không chán, trí tuệ không cùng, không tận.

Bấy giờ tất cả những việc như đây không thể hạn lượng, không thể thí dụ, giống như sông biển là chỗ tóm thâu trí tuệ. Như đất, nước, lửa, gió, tâm kia đều bình đẳng. Vững mạnh không lay động như núi Tu-di. Tiêu sạch các trói buộc dính mắc, như ánh sáng mặt trời chiếu sáng những chỗ nhớp nhơ. Tâm như hư không.

Tại cung điện lớn sắp đặt ở đó các thứ sàng tòa đủ hai vạn hai ngàn. Vì cửa ngõ, mái hiên cửa sổ, giảng đường, lầu gác trang hoàng nghiêm chỉnh, dựng các tràng phan bảo cái. Tịnh xá được rải san sát các thứ hoa sen xanh, phù dung. Các chúng ngọc nữ có đến trăm ngàn ức, cùng nhau trở các thứ nhạc hay và rải các thứ hoa đủ loại không thể kể hết. Các loại cây quý thứ lớp thẳng hàng. Đất đai sạch sẽ bằng phẳng, không gồ ghề. Hương thơm xông khắp, chim le le, nhạn, loan đủ loại nhiều vô số ức bơi lội trong ao, phát ra các âm thanh hòa nhã, thấy, nghe, đùa giỡn như tiếng đại pháp, tiêu trừ tất cả nạn khổ của trần dục, nhiếp phục các sự mỗi mết, chán nản, tự đại, cống cao, Tâm luôn vui vẻ, nhớ nghĩ việc cao xa; do đó thành tựu được pháp lớn không cùng tận. Dùng các loại âm

thanh vi diệu của tám vạn bốn ngàn loại nhạc hay để diễn bày, giảng dạy. Do phước đức của Bồ-tát chứa nhóm từ nhiều đời trước, tự nhiên tuyên xuất bài kệ vi diệu này:

*Chứa công đồn đức hạnh  
Tuyên bố đủ pháp âm  
Tâm Ngài gắn liền đạo  
Tạo trí tuệ sáng suốt  
Đủ vô lượng thế lực  
Vứt bỏ các sở hữu  
Phân biệt giải tận gốc  
Các nghi của chư Thiên  
Ý thanh tịnh không như  
Không tỳ vết xen tạp  
Vứt bỏ sạch ba độc  
Vắng bật sân, nhuế, hận  
Lắng trong hết các cấu  
Tâm Ngài như ngọc sáng  
Từ xưa cho đến sau  
Thường ưa thích bố thí  
Tiếng vang từ dòng họ  
Giới, tịnh hạnh, điều hòa  
Tinh tấn, thiền, trí tuệ  
Làm theo muôn ức pháp  
Vô số tiếng khen ngợi  
Nói pháp muôn ức Phật  
Thương xót các chúng sinh  
Chỉ xem xét hiện thời  
Mà hiểu biết sau trước  
Trần cấu của sinh tử  
Quán sát bản hạnh Ngài  
Thiên, Long, các Quỷ thần  
Trải trăm ngàn ức kiếp  
Ưa nghe không chán mỗi  
Trí tuệ thiện không lười  
No đủ không đói khát*

Các người tuy ngưỡng mộ  
 Ưa pháp không thích dục  
 Tánh không còn cấu ứ  
 Thương xót trời người đời  
 Ở na-thuật ức năm  
 Nghe pháp tâm không bỏ  
 Hoặc ngưỡng mộ ca tụng  
 Quán các nạn địa ngục  
 Mắt thông suốt không vướng  
 Thấy mười phương chư Phật  
 Đã được nghe pháp này  
 Kinh này đời tôn trọng  
 Đời trước gieo diệu đức  
 Ở cung trời Đâu-suất  
 Càng được trời thương mến  
 Ưa mưa xuống thiên hạ  
 Đã vượt khỏi dục giới  
 Và sắc giới ức năm  
 Điều cùng mến mộ Thánh  
 Phật vô lượng kiết tường  
 Hàng phục các nghiệp ma  
 Giáo hóa các dị học  
 Quy Phật thật dễ dàng  
 Lại xét lúc này đây  
 Trần lao đời hưng thịnh  
 Dẫn bày mây chánh pháp  
 Tinh tấn mưa cam lộ  
 Tiêu cấu ứ trời, người  
 Tôn y hiểu các bệnh  
 Trao thuốc để trị liệu  
 Chỉ ba cửa giải thoát  
 Chóng lập nhà vô vi  
 Thí như sư tử rống  
 Các trùng nhỏ khiếp sợ  
 Với tiếng sư tử rống

*Phật hàng ma, dị học  
 Tay cầm đèn minh triết  
 Sức tinh tấn vượt lực  
 Tổng trì gần trước mắt  
 Hàng phục thẳng chúng ma  
 Bốn Thiên vương xa thấy  
 Muốn dâng bát lên Ngài  
 Thiên, Đế, Phạm, ức năm  
 Vừa sinh, đến phụng kính  
 Thấy đều dâng lời khen  
 Dòng báu, các họ quý  
 Bạc trời người tôn kính  
 Tu hành đạo Bồ-tát  
 Về sau tại ba cõi  
 Sáng báu lại hơn hẳn  
 Như ma-ni vô cấu  
 Nổi mây, mưa thiên hạ  
 Các tiếng âm nhạc hay  
 Diễn xuất biết ba âm  
 Ý mến thương khuyên giúp  
 Xem xét nay đúng lúc.*

Bấy giờ Phật bảo các thầy Tỳ-kheo:

– Khi ấy Bồ-tát dùng các thứ nhạc hay tuyên bày pháp âm. Ra khỏi đại cung điện có đại giảng đường tên là Diễn thí pháp. Bồ-tát lên ngôi trên tòa sư tử nơi giảng đường kia, các Thiên tử theo học nghiệp Đại-thừa, hạnh bình đẳng, từ bi, cũng đều lên giảng đường lớn này, mọi người theo thứ lớp ngồi vào chỗ của mình đều cùng theo học, bỏ lại chúng ngọc nữ và các Thiên tử. Mỗi người đến nhóm họp, các chúng quyến thuộc của mỗi người đem theo có đến sáu mươi sáu ức, đều cùng bàn tán: “Chủng tộc nào đáng cho Bồ-tát hiện sinh vào?” Có người cho rằng: dòng họ Duy-đề thuộc đất nước Ma-kiệt rất là hưng thịnh, nay Bồ-tát nên giảng thân mẫu thai ở nơi ấy. Có người cho: Bồ-tát không nên sinh vào đất nước kia, vì lẽ gì? Vì dòng Duy-đề ấy người mẹ thuộc dòng họ chân chánh nhưng dòng họ của người cha không chân chánh, thuộc giống binh nô: hung bạo không hiền lành,

không đáng ưa thích. Dòng họ đó phước đức ít oi không đầy đủ. Đất đai thành ấp không có hoa viên, ao tắm tốt đẹp. Đã là chỗ biên địa thì không nên sinh ở đó.

Có người luận rằng: Câu-tát-la là một nước lớn, dòng họ to lớn, quyến thuộc đông đúc, Bồ-tát nên giáng thần ở nước ấy. Có người cho rằng: Bồ-tát không nên giáng thần cõi kia. Vì lẽ gì? Bởi vì Câu-tát-la vốn dòng họ Ma-đăng đến sinh sống nơi đó, cha mẹ dòng họ đều không chân chánh, thuộc hạng hạ liệt, thấp hèn, không phải là chỗ đáng cho bậc thầy của trời ưa chuộng. Xứ sở ấy phước lộc mỏng manh, thấp hèn, thô bỉ, tánh hạnh không hòa, không có các thứ trân châu quý báu khác lạ cùng những thức ăn quý, bổ để có thể cúng dường lên bậc Thánh, vườn quán, ao tắm cũng rất sơ sài, đã là chốn biên vực thì không nên tôn ngưỡng.

Có người nói: Hòa-sa là một nước lớn, quốc vương thuộc dòng họ cao sang, dân chúng đông đúc, thanh vượng, ngũ cốc đầy đầy, Bồ-tát nên giáng thần nước kia. Hoặc có người lại bảo: Bồ-tát không nên giáng thần nơi đó. Vì lẽ gì? Quốc vương nước kia thuộc dòng họ thấp kém, hợp chủng, không phải cao đức. Đất không có oai thần, phải lễ tiết từ nước khác để lập thành nước mình. Cha mẹ không chân thành, không được thông dong. Do vì lẽ ấy không nên sinh vào nước kia.

Lại có người nói rằng: Duy-da-ly là một thành vô cùng rộng lớn, nhân dân phồn vinh an ổn, thịnh vượng vui vẻ, không có các nạn. Cửa nhà, mái hiên chạm trổ hoa văn, lầu gác, bao lơn trang hoàng rực rỡ. Ao tắm, vườn quán, nam nữ dạo chơi cùng khắp trong đó. Nhà cửa của dân chúng ngay hàng thẳng lối, Bồ-tát nên giáng thần vào nước kia. Lại có người nói: Bồ-tát không nên giáng thần nơi ấy. Vì lẽ gì? Dân chúng nước kia thường hay tranh cãi, bất hòa, không có hạnh thanh tịnh; chỉ có hình thức bên ngoài chứ không có thực lực bên trong, không tu đạo pháp, không biết tôn ti. Mỗi người tự cho mình là hơn hết, là duy nhất, không tự nhún nhường, không tuân theo giáo pháp, không kính phục bậc cao đức. Do đó cho nên không đáng tôn phục.

Lại có người nói rằng: nước Đãng thọ này thuộc dòng họ hào cường, sự nghiệp to lớn, tài năng số một, không có ai vượt khỏi, Bồ-tát nên giáng thần vào nước ấy. Lại có người nói rằng: Ở đó cũng không nên. Vì lẽ gì? Vì người cõi đó hung hăng ngỗ nghịch, việc làm thì đối



trá, tánh khí lại hung ác, cứng cỏi khó dạy, cười chê người, tự đại, cho mình là hơn, không có sự nghiệp tu hành. Do đó, Bồ-tát không nên sinh vào cõi kia.

Các Bồ-tát và Thiên tử ai nấy đều cùng nhau luận bàn xem xét khắp các quốc độ lớn trong thiên hạ. Các dòng họ lớn của các vua, các địa vị giàu sang, quý trọng, đều xem xét hết, nhưng hết thấy đều không vừa ý.

Bấy giờ trong chúng hội có một vị Thiên tử tên là Tràng Anh thực hành đạo Bồ-tát đến địa vị Bất thoái chuyển, thông suốt về Đại thừa, bảo với các Bồ-tát và các Thiên tử:

–Này chư hiền, chúng ta nên cùng nhau đến thưa hỏi Bồ-tát, dòng họ nơi nào là dòng họ sau cùng tốt ráo để Bồ-tát Nhất sinh bổ xứ giáng thân mẫu thai.

Tất cả cùng nhau đi đến chỗ Bồ-tát, tởi trước chắp tay thưa:

–Cúi xin đấng Chánh sĩ cứu cánh Bồ-tát Nhất sinh bổ xứ, Ngài sẽ giáng thân vào chỗ nào, dòng họ nào và công đức ra sao?

Bồ-tát đáp:

–Nước nào, dòng họ nào có sáu mươi đức, bậc Nhất sinh bổ xứ mới nên giáng thân. Những gì là sáu mươi?

1. Cõi nước rộng lớn, dòng họ tịch lặng.
2. Mọi người đều tôn trọng, kính ngưỡng.
3. Dòng họ không tạp nhạp.
4. Sinh chỗ trang nghiêm đẹp đẽ.
5. Dòng họ chân chánh.
6. Đúng hạnh của kẻ nam người nữ.
7. Ý chí tháo vát kiên cường.
8. Trước sau đều trọng phụ.
9. Học theo nghề nghiệp tốt.
10. Đức hạnh bền chắc.
11. Làm người giản dị.
12. Được mọi người khen ngợi ưa thích.
13. Ý chí hành động dũng mãnh.
14. Ở chỗ tôn quý.
15. Chí hạnh không cùng.
16. Nữ hạnh trong trắng.

17. Nam tử đông nhiều.
18. Chỗ sinh không sợ.
19. Không có tật đổ, xan tham.
20. Trí tuệ sáng suốt.
21. Có nhiều nghệ thuật.
22. Dứt sạch nẻo ác.
23. Ăn uống tùy ý.
24. Được tự do.
25. Bạn lành đông nhiều.
26. Tuy ở chỗ có trùng thú mà không bị hại.
27. Dòng họ ôn hòa, lương thiện.
28. Chuộng tu đạo đức.
29. Không có tham dục.
30. Không có sân hận.
31. Không ôm ấp ngu si tâm tối.
32. Vui vẻ, không cống cao.
33. Tướng tốt trùm khắp.
34. Dốc lòng tin vào đạo.
35. Ưa thích bố thí.
36. Xuất gia bền bỉ.
37. Thế lực vượt xa.
38. Chỗ đạo chơi thù thắng.
39. Không ai là không cung kính.
40. Chư Thiên phụng thờ.
41. Quỷ thần vâng lệnh.
42. Ngạ quỷ quy ngưỡng.
43. Không có oán kết.
44. Tiếng đồn khắp nơi.
45. Chủng loại hàng đầu.
46. Tánh hạnh tự tại.
47. Quyến thuộc mạnh mẽ.
48. Không bạn bè náo loạn.
49. Bạn bè cao thượng.
50. Hiếu thuận cha mẹ.
51. Kính trọng Sa-môn, Phạm chí.

52. Tiền của giàu có, nghề nghiệp tinh xảo.
  53. Nhiều kho tàng của báu, ngũ cốc.
  54. Bảy báu dồi dào.
  55. Voi ngựa vô số.
  56. Độc lập, tự chủ.
  57. Tôi tớ, tiểu đồng để sai khiến nhiều vô số.
  58. Nghĩa lợi như ý.
  59. Không ai có thể hơn.
  60. Nhân từ trùm khắp.
- Đó là sáu mươi đức.

Khi ấy các Bồ-tát và các Thiên tử nghe kể sáu mươi chủng tánh thanh tịnh như vậy mới biết sự đặc thù, hết sức vui mừng, sung sướng, đến trước bạch với Bồ-tát:

–Kính bạch Bồ-tát, dòng họ nơi nào mà công đức huân tập rực rỡ đầy đủ như đây?

Bồ-tát đáp:

–Nay dòng họ Thích này rất thịnh vượng, ngũ cốc đầy đầy, thanh bình an vui, đời sống dân chúng rất sung túc, hưng thịnh, là do trồng các gốc đức. Nước Ca-đuy-la-vê mọi người hòa thuận, trên dưới nương nhau, tâm niệm hòa hợp, bảo vệ tình hình chung, có ba loại kho chứa của, không còn tai ương, bỏ các tà kiến. Tất cả dòng họ Thích đều khát ngưỡng đạo Nhất thừa, kính thờ bậc trưởng thượng tôn túc. Cư sĩ, đại thần, quyến thuộc hòa ái với nhau, sắc tướng xinh đẹp vào bậc nhất.

Đức vua Bạch Tịnh tánh hạnh rất hiền từ, nhân đức. Phu nhân của vua tên là Khiết Diệu, thù mị, tánh tình ôn hòa, nhân từ bác ái, nhan sắc không ai bằng, tâm không thay đổi, chưa có con nối dòng, bà nhàm chán thế tục, học đạo không mỏi mệt, giống như Thiên ngọc nữ, ai trông thấy cũng hoan hỷ, không có thói thường của nữ nhân, lời nói chí thành không thô bỉ hung ác, trừ bỏ sân hận, không đi truyền nói việc của người này người kia, ưa thích bố thí, gìn giữ giới cấm không hề bị khiếm khuyết, kính trọng chồng, đúng lúc, tâm không thay đổi, thường định an lành. Màu tóc xanh biếc, sắc mặt sáng sủa, vui tươi, nghĩ kỹ trước khi nói. Dòng họ đó nhân hòa, tánh nết ngay thẳng, không đua nịnh quanh co, thường biết hổ thẹn, tính tình chính chắn

không hời hợt. Ba cấu nhẹ mỏng, nhẵn nhục hàng đầu, tay chân mềm mại giống như hoa sen. Giữ gìn thân, khẩu, ý vững như kim cương, như ngọc nữ báu, đức vốn thanh tịnh, năm trăm đời trước đã từng làm mẹ Bồ-tát. Dòng họ Thích luôn luôn khát khao trông đợi nên Ta đến giáng thân vào thai bà.

Ngài liền đọc bài kệ:

*Người thanh tịnh ưa pháp  
 Ngồi pháp tòa sư tử  
 Tự nhiên trời vây quanh  
 Buồn bã nên Bồ-tát  
 Bàn khắp nơi giảng đường  
 Dòng nào rất hiền lương  
 Bồ-tát nên giáng thân  
 Cha mẹ thuần chân chánh  
 Xem khắp trong thiên hạ  
 Vua, chư hầu, họ lớn  
 Cùng chung lòng suy nghĩ  
 Dòng Thích sạch không tỳ  
 Vua Bạch Tịnh tối thắng  
 Đặc thù trong hàng vua  
 Giàu có thêm không bệnh  
 Cung kính thường hành pháp  
 Tất cả đều quy ngưỡng  
 Mến họ Thích thuần hòa  
 Giảng đường, vườn quán tốt  
 Nên giáng thân Ca-đuy  
 Hoàn thành thế lực lớn.  
 Ba mươi hai sức voi  
 Học thuật vượt không cùng  
 Thân chết không bị hại  
 Bạch Tịnh không tự đại  
 Đứng đầu ba ngàn cõi  
 Ý vui như Thiên đế  
 Hoàng hậu tên Khiết Diệu  
 Đẹp như ngọc nữ trời*

Hình thể rất thanh khiết  
 Chư Thiên nhân trông thấy  
 Nhìn mãi không chán mệt  
 Không vết như ngọc báu  
 Nói dịu dàng ngay thẳng  
 An ổn không tranh cãi  
 Sắc mặt thường tươi vui  
 Luôn hành pháp hổ thẹn  
 Lìa mạn, không khinh dễ  
 Không nghe lời nịnh hót  
 Thường thương ưa bố thí  
 Sạch tà, hành mười thiện  
 Thân, khẩu, ý chân thật  
 Đã vượt tánh nữ nhân  
 Chưa từng có sơ suất  
 Không ham vinh thế tục  
 Long cung và thế gian  
 Không ai thể sánh kịp  
 Xứng đáng mang thai Thánh  
 Xưa kia năm trăm đời  
 Thường làm mẹ Bồ-tát  
 Bạch Tịnh đáng làm cha  
 Ngài hay ban đức thân  
 Thấy lành, siêng tu hành  
 Vâng thờ, thường kính pháp  
 Ngài luôn luôn thanh bạch  
 Với mười hai vô dục  
 Tới lui ở trong nước  
 Ngủ nghỉ và đi đứng  
 Sáng soi xứ sở Ngài  
 Tịnh quang diệt các tội  
 Tuy chỗ trời, thần, người  
 Không dám có tâm dục  
 Thấy người không nét na  
 Xem họ như mẹ con

Hoàng hậu phát tịnh nghiệp  
 Sinh trưởng tại cung vua  
 Tôn quý không ai hơn  
 Danh xưng vang dội khắp  
 Vương hậu thật xứng đáng  
 Người tôn quý tối thượng  
 Nên đến cõi lành ấy  
 Ta chọn để giáng thần  
 Thiên hạ không ai hơn  
 Mang thai bậc Thánh tôn  
 Hoàng hậu Diệu đử đức  
 Mới có thể kham nhận  
 Chư Thiên hỏi Đại Thánh  
 Bồ-tát trí thanh tịnh  
 Đều khen vua và hậu  
 Nên sinh dòng Thích-ca.

## M

### Phẩm 2: THUYẾT PHÁP MÔN

Phật dạy các thầy Tỳ-kheo:

–Trước khi lựa chọn nơi chốn Bồ-tát giáng thần, cõi trời Đâu-suất kia có Đại thiên cung tên là Cao tràng, dài rộng hai ngàn năm trăm sáu mươi dặm. Bồ-tát thường ngồi nơi đó giảng dạy kinh điển cho chư Thiên.

Bấy giờ, Bồ-tát lên cung trời kia bảo khắp chư Thiên: “Có kinh điển tên là Liệu Trị Chúng Kiệt Chung Thủ Chi Hoạn”. Cuối cùng xong xuôi lên trên pháp tòa cao lớn, ban bố pháp chân chánh khiến các pháp hội được nghe lời dạy bảo.

Bấy giờ các Bồ-tát và các ngọc nữ đều thưa:

–Chúng con mong muốn được nghe.

Khi ấy Bồ-tát xem khắp bốn phương cõi, hóa làm một tòa cao như bốn thiên hạ, hiện vô số các phẩm vật tốt đẹp, quý lạ, trang nghiêm để làm vui lòng tất cả mọi người. Tòa đó trang sức tốt đẹp vượt xa cõi Dục và Sắc giới. Có được sàng tòa này đều là do phước

đức nhiều đời của Bồ-tát. Và tòa sư tử ấy có vô số vật đồn lại trang hoàng, dùng Thiên y cực đẹp trải lên trên, dùng vô lượng hương xông để xông lên đó. Đốt các loại hương, rải các thứ danh hoa, trăm ngàn minh châu chiếu sáng tự nhiên được trang trí xen lẫn các màn che, nghiêm sức các loại cờ, trống. Từ nơi các màn che xen lẫn đó, phát ra những âm thanh vi diệu. Ánh sáng lớn chiếu khắp mười phương. Dựng các cờ phướn, lọng báu buông rủ khắp chung quanh, chưng bày các minh châu, tơ lụa rực rỡ. Trăm ngàn ngọc nữ phút chốc nhóm họp. Vô số sàng tòa cũng tự nhiên hiện đến. Ngàn công đức huân tập cũng đều hiện khắp. Vô số Thích, Phạm đều đến đánh lễ hộ vệ Bồ-tát. Từ vô số kiếp chứa nhóm công đức, trăm ngàn ức năm tu các pháp ba-la-mật, công đức thành tựu. Chư Phật trong mười phương đều nghĩ nhớ.

Bồ-tát ngồi xuống bảo với chư Thiên và chúng hội:

–Này chư Hiền giả, ta xem xét Đông, Tây, Nam, Bắc, bốn góc trên dưới, mười phương thế giới, các cõi trời Đâu-suất, các bậc Nhất sinh bổ xứ đều muốn giáng thân. Vô số trăm ngàn đại chúng chư Thiên và quyến thuộc vây quanh theo hầu, Bồ-tát đều khiến họ mất được thấy hết, đều vì họ mở bày giảng dạy pháp môn diệu đạo.

Chỗ kiến lập oai thần của Bồ-tát khiến cho các chúng chư Thiên tận mắt trông thấy khắp mười phương, từ xa cúi đầu đánh lễ. Mỗi người đem hương hoa cúng dường bậc Bồ xứ sắp thành Phật, năm vóc lễ lạy, lớn tiếng ngợi khen:

–Lành thay! Đức của Bồ-tát không thể nghĩ bàn, khiến cho thân của chúng ta cùng một lúc thấy được vô lượng Bồ-tát.

Bấy giờ, Bồ-tát bảo với các Thiên chúng:

–Quý vị hãy lắng nghe. Vì lẽ gì gọi pháp môn Diệu đạo đều là bất cập, mà chỉ phân biệt? Pháp môn Diệu đạo có một trăm lễ tám việc, bậc sắp giáng thân sẽ vì chư Thiên nói rõ. Những gì là một trăm lễ tám? Đó là:

–Pháp môn chí thành: Thành tựu tánh hạnh, không có gì phá hoại được.

–Pháp môn diệu hỷ: Tâm vui trong mọi lúc.

–Pháp môn hân lạc: Thành tựu dốc lòng tin.

–Pháp môn ái kính: Tâm tự nhiên thanh tịnh.

–Pháp môn hộ thân: Sạch nơi ba việc.

- Pháp môn hộ khẩu: Không phá hủy bốn điều lành.
- Pháp môn hộ ý: Vứt bỏ ganh ghét, giận dữ, ngu si.
- Pháp môn niệm Phật: Thấy mười phương chư Phật.
- Pháp môn niệm Pháp: Thấy pháp thanh tịnh.
- Pháp môn niệm Chúng: Hưởng vào tịch diệt.
- Pháp môn niệm Thí: Oai thần trùm khắp.
- Pháp môn niệm Giới: Sở nguyện được đầy đủ.
- Pháp môn niệm Thiên: Khiến tâm thanh tịnh.
- Pháp môn Từ tâm: Dạy bảo mọi người lập đức.
- Pháp môn Bi tâm: Không hại hàng đầu.
- Pháp môn hoan hỷ: Không chê bai người khác.
- Pháp môn hộ trì: Nhàm chán ái dục.
- Pháp môn phi thường: Có khả năng vượt cõi Sắc, Vô sắc.
- Pháp môn quán khổ: Đoạn trừ những điều đã quán, nguyện.
- Pháp môn vô ngã: Không nương tựa, dính mắc vào một pháp nào.
- Pháp môn quán âm: Tiêu trừ điều không chân chánh.
- Pháp môn quán tâm: Diệt trừ hành bên trong.
- Pháp môn quán sĩ: Tiêu dứt hành bên ngoài.
- Pháp môn quán thành: Không khinh dễ trời, người.
- Pháp môn quán thật: Không thương yêu thân mình.
- Pháp môn quán hạnh: Dẫn dắt chế ngự hành.
- Pháp môn quán tam Bảo: Diệt sạch ba đường.
- Pháp môn quán liễu đạt: Không mất gốc đức.
- Pháp môn quán tác: Không khinh chê người khác.
- Pháp môn hiểu kỹ: Không tự hủy nhận xét của mình.
- Pháp môn hiểu người: Không chống trái người khác.
- Pháp môn phân biệt: Làm theo đạo pháp.
- Pháp môn biết thời: Không bao giờ dối láo.
- Pháp môn bỏ tự đại: Đầy đủ Thánh tuệ.
- Pháp môn xả hại: Không khinh thường mình và người.
- Pháp môn bỏ kết: Không có do dự.
- Pháp môn thích an lạc: Không ôm ấp hồ nghi.
- Pháp môn bỏ bất tịnh: Vứt tướng tham dục.
- Pháp môn không tranh cãi: Đoạn trừ ý thức đấu tranh kiện



tụng.

- Pháp môn không dối: Không làm hại người.
- Pháp môn pháp nghĩa: Quyết rõ các nghĩa.
- Pháp môn ưa pháp: Mong được pháp sáng suốt.
- Pháp môn cầu nghe: Vắng lặng quán các pháp.
- Pháp môn ứng chánh: Vâng hành bình đẳng.
- Pháp môn đoạn danh sắc: Vượt các sự chướng ngại.
- Pháp môn chán vật bảo: Thành lập tuệ giải.
- Pháp môn bỏ chấp trước: Không nương danh xưng.
- Pháp môn xuyên suốt tối tăm: Xa lìa hạnh ác.
- Pháp môn thân ý: Bản thể yên tịnh.
- Pháp môn niệm thông: Nhỏ các cảm thọ.
- Pháp môn tâm hướng đến: Xem tâm như mộng.
- Pháp môn ý chỉ: Tuệ chiếu các tối tăm.
- Pháp môn ý đoạn: Xả gốc bất thiện.
- Pháp môn thần túc: Thân tâm nhẹ nhàng.
- Pháp môn tín căn: Không cầu mong người khác.
- Pháp môn tấn căn: Khéo chọn tuệ sáng.
- Pháp môn ý căn: Khéo tạo đạo nghiệp.
- Pháp môn định ý: Giải thoát các tâm.
- Pháp môn trí tuệ: Hiện thành minh triết.
- Pháp môn tín lực: Vượt oai thế của ma.
- Pháp môn tấn lực: Không hề quay lui.
- Pháp môn ý lực: Chưa từng quên bỏ.
- Pháp môn định lực: Diệt các vọng tưởng.
- Pháp môn trí lực: Qua lại cùng khắp.
- Pháp môn ý giác: Hiểu pháp chân thật.
- Pháp môn giác ý: Soi khắp các pháp.
- Pháp môn tấn giác: Chứa hạnh Phật đạo.
- Pháp môn hỷ giác: Tu hạnh bình đẳng.
- Pháp môn tín giác: Việc làm đã xong.
- Pháp môn định giác ý: Thông suốt các pháp hạnh.
- Pháp môn hộ giác: Vượt các chỗ sinh.
- Pháp môn chánh kiến: Ưa thích vào vắng lặng.
- Pháp môn chánh niệm: Vứt bỏ vô số tưởng.

–Pháp môn chánh ngôn: Hiểu rõ tất cả các âm thanh giống như tiếng kêu và tiếng vang.

–Pháp môn chánh trị: Không trả thù tội.

–Pháp môn chánh nghiệp: Chấm dứt các chương ngại.

–Pháp môn chánh tiện: Tiêu các dục ý.

–Pháp môn chánh ý: Nhập vào vô tưởng.

–Pháp môn chánh định: Đạt được Tam-muội, không có sân hận.

–Pháp môn đạo tâm: Không dứt lời dạy của Tam bảo.

–Pháp môn tịnh tánh: Không ưa thừa nào khác.

–Pháp môn Thánh đạt: Phật pháp vi diệu, tâm không ràng buộc.

–Pháp môn ứng thời: Khấp đủ các pháp.

–Pháp môn thí độ vô cực: Thành tựu đầy đủ tướng hảo, thanh tịnh cõi Phật, khuyến hóa dứt trừ tất đố xan tham.

–Pháp môn giới độ vô cực: Vượt hẳn chỗ các ác, tám nạn, nhiếp phục các người phạm, cấm.

–Pháp môn nhẫn độ vô cực: Tâm hòa điều nhu, nhiếp phục các người sân hận.

–Pháp môn tấn độ vô cực: Nuôi lớn các đức lành, nhiếp phục các người biếng nhác.

–Pháp môn thiền độ vô cực: Phát khởi, hiển bày tất cả.

–Pháp môn nhất tâm: Thần thông định ý, nhiếp phục các người ý loạn.

–Pháp môn trí độ vô cực: Xả các mạng lưới vô minh tà kiến, che lấp tối tăm lâu đời, nhiếp phục các người ác trí.

–Pháp môn thiện quyền: Tùy chỗ chúng ưa thích mà hiện bày các oai nghi, thâm nhiếp tất cả Thánh tuệ Phật.

–Pháp môn tứ ân: Nhiếp phục các chúng sinh khiến thành Phật đạo.

–Pháp môn tứ đẳng, chánh pháp do mình: Dùng bốn Đẳng tâm Từ, Bi, Hỷ, Xả để nhiếp phục các bè đảng thiên chấp.

–Pháp môn hóa chúng: Đã lập thế nguyện rộng lớn của mình, không mệt mỏi biếng nhác.

–Pháp môn hộ pháp: Trừ sạch tất cả trần lao cho chúng sinh.

–Pháp môn tích đức: Chúng sinh ngưỡng mộ.

–Pháp môn Thánh phẩm: Đầy đủ mười lực.

–Pháp môn tịch nhiên: Thành Như Lai định.  
 –Pháp môn kỳ quán: Dạy bảo tuệ nhãn.  
 –Pháp môn phân biệt biện: Thành tựu pháp nhãn.  
 –Pháp môn đạo ngữ: Đầy đủ Phật nhãn.  
 –Pháp môn tổng trì: Vâng hành theo lời Phật dạy.  
 –Pháp môn biện tài: Những điều trình bày làm vui lòng chúng sinh.

–Pháp môn thuận nhãn: Thuận hóa các pháp không khởi.  
 –Pháp môn pháp nhãn: Quyết nhận được quả vị Bất thoái.  
 –Pháp môn chuyển địa: Đầy đủ các pháp Phật.  
 –Pháp môn từng trụ chí trụ: Đạt đến nhất thiết trí nghiệp của quả vị quán đảnh.

–Pháp môn vô dư: Ở trong thai, xuất gia, cho đến lúc thành Phật dưới gốc cây, chỉ vì các nhân giả lược nói chỗ cốt yếu.

Đó là một trăm lẻ tám pháp môn Diệu đạo. Bồ-tát đại sĩ khi sắp giáng thân vì các Thiên tử giảng dạy pháp này. Khi thuyết phẩm pháp môn này, tám vạn bốn ngàn Thiên tử phát tâm vô lượng chánh chân đạo, ba chục vạn hai ngàn Thiên tử đời trước vun trồng gốc đức, ngay khi đó liền thành pháp nhãn vô sinh, ba mươi sáu ức chư Thiên tử... xa lìa trần cấu, được các pháp nhãn tịnh. Chư Thiên Đâu-suất thấy đều vui mừng, đều rải Thiên hoa chất cao lên đến tận đầu gối.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, Khi ấy Bồ-tát vì đại chúng chư Thiên khuyến trợ và tha thiết thuyết kệ:

*Có an vui thanh tịnh  
 Cõi trời tâm nghĩ tốt  
 Do xưa tạo gốc đức  
 Nên đến quả tịnh này  
 Vì vậy báo đời trước  
 Tạo phẩm hạnh thanh tịnh  
 Không đức về nẻo ác  
 Chốn thống khổ chẳng lành  
 Theo ta nghe pháp này  
 Chớ khởi lòng bất kính  
 Nên bỏ tâm kiêu mạn*

Sē an ổn vô lượng  
 Tội phước không thường tồn  
 Không thường, không bền chắc  
 Như mộng huyễn, ngựa đồng  
 Như lần chớp giữa không  
 Nếu tham đắm năm lạc  
 Như khát uống nước mặn  
 Bậc Thánh lia trần thế  
 Đạt trí luôn đầy đủ  
 Các dục, âm nhạc hay  
 Tất cả các ngọc nữ  
 Nữ nhân, tâm đều khác  
 Khi ấy nghiệp bình đẳng  
 Không dùng bạn lợi dưỡng  
 Bạn thân, các quyến thuộc  
 Ngoài ra tạo nghiệp tốt  
 Không ưa các thói xấu  
 Cho nên đều hòa hợp  
 Điều ôn áp lòng từ  
 Vâng hành pháp chân chánh  
 Hạnh lành tự đầy đủ  
 Thường tưởng nhớ chư Phật  
 Nơi pháp không buông lung  
 Ưa giới, thí, học rộng  
 Nhẫn nhục, nhân hòa, an.  
 Hiểu rõ khổ, không ngã  
 Ròng chuyên quán sát pháp  
 Từ nhân duyên hợp thành  
 Thường chuyển, thẳng cầu trực  
 Xem thấy các biện tài  
 Thần túc thật vô cùng  
 Tuệ, công huân tự nhiên  
 Nghe giới không buông lung  
 Tu học hiểu cùng tột  
 Nghe rộng không ai bì

Thí, điều ý, trí tuệ  
Vì chúng sinh hành từ  
Thường tu hạnh thương yêu  
Luôn thành tựu pháp lành  
Lấy yếu hạnh làm gốc  
Nói, làm thường đi đôi  
Chớ làm theo người khác  
Đã vắng lặng tinh tấn  
Đừng cho làm mà được  
Không làm, cũng không an  
Đẳng ý quán nơi gốc  
Sống chết rất khổ nhọc  
Vì không tập ly dục  
Bỏ tà được rốt ráo  
Cho nên được nhàn tịnh  
Tuyên bố thuận lòng Từ  
Cung kính nghe pháp hội  
Diệt dục, đốt trần lao  
Vứt bỏ đại cống cao  
Giữ gìn không dua nịnh  
Đúng thời siêng hành đạo  
Đến diệt độ vô vi  
Tiêu các trước u ám  
Trí tuệ sáng giáo hóa  
Bỏ các trần trối buộc  
Phát khởi việc nên làm  
Tuy có các pháp sư,  
Các người tu hạnh nghĩa  
Không theo kiến giải họ  
Không trái các pháp huấn  
Nếu khi đắc Phật đạo  
Chuyển pháp, mưa cam lộ  
Tẩy sạch tâm như bản  
Học hỏi pháp tối thắng.

## M

## Phẩm 3: HIỆN HÌNH VOI

Phật bảo các thầy Tỳ-kheo:

Khi ấy, Bồ-tát vì đại chúng chư Thiên diễn bày kinh pháp, khuyên bảo, giúp đỡ, khai hóa, khiến cho tất cả đều được an vui, rồi hỏi các Thiên tử nên hiện hình nào để giáng thần mẫu thai?

Có người nói hiện hình Nho đồng, có người nói hình Thích Phạm, có người nói hình Đại Thiên vương, có người nói hình Tức Ý Thiên vương, có người nói hình A-tu-luân, Kiền-đà-la, Ca-lưu-la, Chân-đà-la, Ma-hư-lặc. Có người nói hình Đại thần Diệu Thiên Nhật Nguyệt vương, có người nói hình Kim sí điểu...

Có vị Phạm thiên tên là Cường Oai, vốn từ nơi đạo Tiên đến, sau chết sinh lên cõi trời, ở nơi đạo Vô thượng Chánh chân không thoái chuyển, bảo với các Thiên tử:

–Tôi xem sổ sách Phạm chí ghi chép tán thán, ca ngợi Bồ-tát nên giáng mẫu thai.

Có người hỏi:

–Dùng hình gì để đến đó?

Đáp:

–Thứ nhất là hình voi. Voi trắng sáu ngà, quý đẹp bậc nhất. Hình voi đặc biệt xinh đẹp, oai thần rực rỡ. Sách Phạm ghi chép việc đó như vậy. Nhân đây chỉ rõ ba mươi hai tướng tốt. Vì sao? Ở đời có ba loại thú (*lợi nước*): 1. Thỏ; 2. Ngựa; 3. Voi.

Khả năng lợi nước của thỏ thì chỉ tự lợi. Ngựa tuy có sức mạnh đặc biệt nhưng cũng không biết được chỗ cạn sâu của dòng nước. Riêng bạch tượng thì biết tận đáy nguồn.

Thanh văn, Duyên giác, cấp bậc đó giống như thỏ, ngựa. Tuy vượt sinh tử nhưng không đạt đến gốc pháp. Đại thừa Bồ-tát giống như bạch tượng, hiểu biết thấu suốt ba cõi, mười hai duyên khởi, rõ suốt gốc ngọn, cứu giúp tất cả, không một loài nào là không được nhờ ân cứu giúp.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, bấy giờ Bồ-tát ở cõi trời Đâu-suất quán sát khắp trong thiên hạ, ý muốn giáng thần vào cung vua Bạch

Tịnh.

Lúc ấy nơi cung vua, trước tiên hiện tám điềm lành:

1. Cỏ rác, ngói, đá, các thứ dơ bẩn thấy đều tiêu sạch, tự nhiên thành sạch sẽ thơm tho, mọc đủ các loại hoa tỏa hương thơm dịu dàng.

2. Trên triền núi Tuyết đủ các giống chim: Le le, nhạn, uyên ương, các loại chim cắt, chim diều mỏ đỏ, chim anh vũ, khổng tước, chim loan và đủ các loại chim khác cùng nhau bay đến cung vua đậu trên nóc cung điện, trên các mái hiên, cửa sổ, cửa lớn, tạo thành hàng rào ngăn che, tất cả đều cùng cất tiếng hót với những âm thanh trong trẻo, dịu dàng, thanh thoát.

3. Nơi khu ngự uyển trong cung vua Bạch Tịnh, các suối nước tuôn chảy, mùa Đông vừa bước sang Xuân sinh đủ các loại hoa, vô số các thứ trân bảo hiếm lạ tốt đẹp xuất hiện.

4. Hồ ao chứa nước, ao tắm, các vườn, nhà ở thấy đều tự nhiên hiện ra hoa sen xanh, hoa phù dung lớn như bánh xe, có đến trăm ngàn cánh.

5. Đồ chứa các thức ăn như sữa, dầu mè, đường phèn, luôn luôn tràn đầy không vơi hụt.

6. Trong cung vua, các loại âm nhạc như trống lớn, trống nhỏ, không hầu, cầm sắt, tranh địch, ống tiêu không đánh không thổi tự kêu, phát ra những âm thanh hòa nhã.

7. Trong cung vua chứa các báu vật kỳ trân, minh châu bảy báu, y phục, mừng mừng, anh lạc. Những vật báu tàng chứa trong lòng đất tự nhiên xuất hiện.

8. Trong cung điện, ánh sáng rực rỡ chiếu khắp trong ngoài, che lấp ánh sáng mặt trời, mặt trăng. Hai vạn hai ngàn thể nữ mừng vui hôn hờ, cùng với quyến thuộc vây quanh đồng đi đến chỗ vua. Thấy vua an tọa, họ đứng hầu một bên, rồi ngồi xen lẫn trong màn cùng biểu lộ sự vui thích ra sắc diện, đồng chúc mừng nhà vua:

–Lành thay Đại vương. Nguyện xin nghe lời bọn thần thiếp thưa:

Vua đạt nguyện lớn, các báu vật, điềm lành, cùng một lúc tự nhiên đến, thật đáng vui mừng, thời tiết ôn hòa, quốc độ thái bình. Nên tu Bát quan trai, nên nuôi dưỡng lòng từ, không nên sân giận, kính trọng thương yêu kẻ khác, dứt bỏ tham lam ganh ghét, ái dục, tà kiến. Tiêu sạch sự tự đại, lo buồn, chán ghét, không còn các loạn, tất

cả đều vui vẻ. Đã nhập chánh chân, không ôm lòng hận, không nghe mười điều ác, vâng làm các điều lành. Vua thương xót chúng thần, chí thành kiến lập bỏ các ý trần, chẳng nghe lời dèm pha hai lưỡi, bĩ thử. Ưa thích giới cấm, giúp đỡ giữ gìn nề nếp. Nhớ nghĩ thực hành cộng phước, mến chuộng đạo nghĩa. Bọn thiếp cũng sẽ vâng giữ thuận theo giới cấm, vứt bỏ ngu si tăm tối, ôm lòng vui vẻ, thường tự giữ gìn, nhạc hay vây quanh trọn được an ổn, rải hoa đốt hương, xa lìa các đục, không nghĩ gì khác. Trải qua bảy ngày đêm an vui không nạn, nay lòng bọn thiếp không trụ nơi các pháp sắc, thanh, hương, vị, xúc (*tế hoạt*). Tâm này ham muốn được nghe âm thanh chân chánh, thấy nam nữ đều xinh đẹp, giống như chư Thiên, vui chơi, ưa bố thí, không màng đến sự vinh hoa của nhà vua, chỉ dùng anh lạc trang sức sàng tòa, nệm gối, và các loại giường ghế đẹp đẽ vừa ý. Tất cả đều phấn khởi, an ổn, không phiền bức. Nay đây đại vương nên xem dân chúng giống như con ruột.

Khi ấy vua nghe thưa, lòng rất hoan hỷ, chấp thuận lời thỉnh cầu, không trái ý nguyện của bọn thể nữ.

Khi ấy nhà vua cho phép cung phi thể nữ được như ý đã nguyện, đều cho trang hoàng, sửa soạn sạch sẽ, rải các thứ hoa, xông đốt trầm hương, treo các vải lụa cùng tràng phan bảo cái, triệu tập hai vạn người, đều cho mặc áo giáp, đều cầm binh trượng đứng hầu tả hữu. Các quyến thuộc đều trở các bản nhạc hay, âm thanh nhẹ nhàng êm ái, vây quanh bảo vệ vương hậu. Các cung phi thể nữ đều cùng vây quanh, các thiên ngọc nữ đến tắm rửa cho vương hậu. Hương thơm xông ướp y phục, các anh lạc quý báu, tự nhiên đều trở lên trăm ngàn nhạc hay, âm thanh nhẹ nhàng.

Phu nhân vừa ngồi, Thiên nữ đến hầu, dùng vô số thiên hoa, kim ngân, sàng tòa; dùng các thứ hàng tơ lụa mịn màng trơn láng, êm ái trải phủ lên trên. Ngọc báu Minh nguyệt chiếu sáng, chư Thiên ngọc nữ đều mang bình hương, rải hoa, đốt hương.





# PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

## QUYỂN 2

### Phẩm 4: GIÁNG THẦN Ở TRONG THAI

Bấy giờ, Tứ Thiên vương, Thiên đế Thích, Diêm Thiên tử, Đâu-suất Thiên tử, Vô Mạn Thiên tử, Thiện Hóa Thiên tử, Ma Tử đạo sư, Phạm Nhẫn Tích thiên, Phạm Mãn thiên, Thiện Phạm thiên, Quang Tịnh thiên, Quang Âm thiên, Đại Thần Diệu thiên, Tịnh cư thiên, Cánh Vãng thiên, A-ca-ni-tra thiên và vô số trăm ngàn chư Thiên khác đều cùng nhóm họp, nói với nhau:

–Này các nhân giả, giả sử Bồ-tát một mình đến chỗ giảng thần nơi mẫu thai, chư Thiên chúng ta không theo hầu hạ, sẽ vĩnh viễn rơi vào hạng không biết ân giáo dưỡng. Vậy ai có thể nhận lãnh trách nhiệm theo để bảo vệ Bồ-tát giảng thần nhập thai, và ở luôn bên trong ngài như bóng theo hình, cho đến khi ngài thành Phật, hàng phục ma quân, chuyển pháp luân, cứu độ bốn loài, cho đến khi đại diệt độ. Vì lòng thương, lòng hoan hỷ, mà điều hòa tâm mình để phụng sự, không hề lìa xa, không trái thệ ước?

Khi ấy đọc kệ:

*Nay ai người nhận lãnh  
Tâm vui vẻ theo hầu  
Ai muốn được danh xưng  
Phát tâm theo hầu Ngài  
Ai muốn Đạo-lợi thiên  
Xả vui cõi trời này  
Ở với chúng ngọc nữ  
Theo hầu bậc ly cấu  
Ai ưa cây vi diệu  
Ham muốn cung điện trời*

Biến hóa thành sắc vàng  
 Nên hầu bậc ly cấu  
 Tâm nghĩ biết bao điều  
 Không ưa việc tranh tụng  
 Thiếu dục như hoa đẹp  
 Nam nữ đều yêu mến  
 Trời Đâu-suất vắng lặng  
 Chư Thiên cầu oai lớn  
 Sinh ra được cung kính  
 Ưa danh tiếng vang dội  
 Muốn ứng hóa vô cùng  
 Nơi cung trời Tự tại  
 Phải phụng hành tâm tốt  
 Nên ưa công huân này  
 Ma vương ôm tâm độc  
 Vươn tới điều cao quý  
 Và ưa kính pháp này  
 Tự tại vượt các dục  
 Và vượt qua Dục giới  
 Đến được chỗ Phạm thiên  
 Tu hành bốn Đẳng tâm  
 Ở cõi Tiên trung, thượng  
 Hưởng thú vui chư Thiên  
 Như Chuyển luân thánh vương  
 Nhà cửa thường an ổn  
 Theo hầu Bậc Ly dục  
 Muốn được quốc vương an  
 Của nhiều giàu có lớn  
 Quyến thuộc không cừ oán  
 Tiễn đưa đều cung kính  
 Tài sắc, giàu, địa vị  
 Tiếng tăm vang dội khắp  
 Được khen là người hiền  
 Đến hầu bậc Phạm âm  
 Muốn được trời, người vui

Và ba cõi an lạc  
Nơi an và pháp an  
Nên hầu Đại tiên an  
Nếu trừ dâm, nộ, si  
Muốn bỏ các tâm tối  
Tâm vắng lặng đạm bạc  
Hầu hạ Điều định ý  
Học, vô học, Duyên giác  
Sẽ đạt Nhất thiết trí  
Thập lực, Sư tử hống  
Nên hầu Bạc Trí Hải  
Ý tốt đóng đường ác  
Đạt an trú cam lộ  
Thành tựu bát Chánh đạo  
Hầu Đấng vượt ngũ thú  
Ai muốn được thấy Phật  
Được nghe pháp đại Từ  
Mến mộ các phước lộc  
Hầu bậc Thánh tự tại  
Hết khổ sinh, lão, tử  
Muốn mở buộc vì tế  
Thanh tịnh như hư không  
Hầu chân nhân sáng suốt  
Muốn được mọi người kính  
Tướng hảo, đức thù diệu  
Muốn cứu giúp mình, người  
Nên hầu Đấng khả kính  
Giới định và trí tuệ  
Bậc này thật vô lượng  
Sinh rồi ráo an lành  
Nên hầu Đại Thánh kia  
Muốn liễu đạt sâu xa  
Nghĩa huyền diệu khó đạt  
Muốn đạt tuệ, tự giải  
Nên hầu Đại Y vương.

Bấy giờ, chư Thiên nghe bài kệ khen ngợi này, rồi trong đó bốn vị Thiên vương cùng bốn vạn người, trăm ngàn Đao-lợi thiên, Diệm thiên, Đâu-suất thiên, Vô kiêu lạc thiên, Hóa tự tại thiên, mỗi vị cùng với trăm ngàn chư Thiên tử, sáu vạn ma thiên đời trước chứa đức tu hành thanh tịnh, sáu vạn tám ngàn Phạm-ca-di thiên cho đến A-ca-nị-tra thiên cùng vô số trăm ngàn quyến thuộc, lại có vô số trăm ngàn chư Thiên ở bốn phương đến nhóm họp, các Thiên tử này ai nấy đều tán thán ca tụng bằng bài kệ:

*Nghe ta nói vô lượng  
 Ý rõ đến Tam thừa  
 Bỏ dục lạc an trú  
 Thích chỗ tối tịnh này  
 Đại thánh đến giáng thân  
 Chúng phụng thờ kính trọng  
 Giữ gìn đức Thần tiên  
 Nhiệm mầu không ý hại  
 Chăm trống nhạc hòa âm  
 Khen công huân đức hải  
 Quy mạng Đấng Tôn Quý  
 Nghe Bồ-tát thượng tuệ  
 Rải hoa cúng dường Thánh  
 Dâng Phật hoa hương tốt  
 Vui lòng Đấng Thế Tôn  
 Là dục an không hoạn  
 Hoa diệu ý thanh tịnh  
 Nguyên lành tỏa quang minh  
 Ca-di rải các hoa  
 Cúng khắp phước thanh tịnh  
 Trong thai không dính nợ  
 Thấu rõ lão, bệnh, tử  
 Vui hầu Bạc Cứu cánh  
 Đốc lòng thờ cung kính  
 Trời, người được lợi lành  
 Thấy bước đi bầy bước*

*Thích, Phạm đều cúi đầu  
 Nước thơm rửa sạch ý  
 Ý chiều theo thế tục  
 Thiên cung chốn trần thế  
 Bỏ ngôi báu họ Thích  
 Đều ưa thích hầu ngài  
 Lấy cỏ ngôi đạo tràng  
 Đắc Phật hàng các ma  
 Phạm khuyên chuyển pháp luân  
 Đều cùng vâng an trụ  
 Ba cõi làm Phật sự  
 Vô số ức cam lộ  
 Giáo hóa được tươi mát  
 Vứt bỏ ý cầu danh.*

Khi ấy chư Thiên muốn đi đến phòng ốc thù thắng, nhìn thấy nhan sắc thù diệu của Bồ-tát, trong tâm nghĩ: “Nay, Chân nhân này nhan mạo thanh tịnh đặc biệt, vậy mẹ của ông ta là hạng thế nào? Tài sản của ông ta chắc là dư dã”. Mỗi người cầm hương hoa với tất cả lòng yêu kính, chí thành cầu phước báo, nguyện thành tựu thần túc. Vừa dấy niệm này, bỗng nhiên cung điện của chư Thiên biến mất. Vườn ngự uyển tại thành Ca-duy-la-vệ vắng lặng, nghiêm cấm. Chỗ ở của đức vua Bạch Tịnh rất đẹp, nhưng khó bì kịp đại điện nơi hậu cung, có vườn nuôi thú, nơi ấy cung điện nguy nga rực rỡ, hương thơm xông khắp, tinh khiết, sạch sẽ, sáng sủa, thành tựu phước lộc, oai thần. Chư Thiên đeo anh lạc cùng đến một lúc, bỗng từ dưới đất hiện lên, yết kiến Hoàng hậu và đỡ thân Hoàng hậu lên một ngón tay, hiện ở không trung, rồi cùng nhau nói kệ:

*Thiên ngọc nữ dạo chơi  
 Thấy sắc đẹp Bồ-tát  
 Trong tâm bèn suy nghĩ  
 Mẹ Bồ-tát loại nào  
 Tay đều cầm các hoa  
 Nghe đến sinh lòng mến  
 Đã thọ trì hương hoa*

Chắp hai tay làm lễ  
Đủ mùi hương vi diệu  
Gieo mình tổ cung kính  
Ta gặp bậc danh tiếng  
Nhan sắc thật hiền từ  
Tuy muốn nhìn ngọc nữ  
Sắc thù diệu đẹp đẽ  
Khi thấy dung nhan bà  
Thiên nhãn tự nhìn mình  
Nhan sắc bà đẹp hơn  
Chí đức sinh người quý  
Tay chân như cam lộ  
Đeo châu tốt sáng ngời  
Vượt hơn cả chúng Thiên  
Là Bậc Thiên Trung Thiên  
Xem hình không nhàm chán  
Tâm càng thêm vui thích  
Oai đức chiếu hư không  
Ánh sáng thấu chư Thiên  
Lìa các tạp hương nơ  
Thân chói sáng như vậy  
Màu sắc như vàng ròng  
Oai thần thấu chư Thiên  
Như ong chúa thành mật  
Vẽ đường sạch thơm hương  
Mắt sáng như vàng ròng  
Sáng sạch thấu hư không  
Thanh tịnh đến tột cùng  
Vượt lên trên hữu, vô  
Đùi, gót thon như voi  
Đầu gối nhỏ, bằng thẳng  
Tay chân đầy đặn, sạch  
Quán sát nhiều như vậy  
Hết nghi ngọc nữ khen  
Rải hoa, nhiễu bên phải

*Khen xứng danh Phật mẫu**Trở về lại Thiên cung.*

Bấy giờ Tứ Thiên vương, Thiên đế, Diệm thiên và Vô Mạn thiên, Thiên Long Yểm quỷ và Hại Nhân quỷ, A-tu-luân, Kiên-đà-la, Chân-đà-la, Ma-hư-lặc, đều cùng nhau đến quy y với Bạc Cao Tột trong loài người, rồi ở trước dẫn đường và hộ vệ Chí Tôn không để một vật xấu, một ý hại nào hướng đến Ngài, hoặc người thế tục gây khó khăn. Con đường dẫn đến cung điện chỗ Vương hậu ở, đều sạch sẽ an lành; quyến thuộc vây quanh dạo chơi trong hư không. Tất cả yên lành không trái quấy, mọi người cùng túc trực hộ vệ. Các Thiên tử biết, thấy đều muốn đến hầu, vui mừng cung kính Vương hậu, cầm hương hoa chấp tay làm lễ; vì thấy Bạc Tôn Quý thanh tịnh sắp giáng thân, Bạc Sư tử từ bi muốn dẫn sinh, vì đạo pháp cho nên tất cả đều khuyến trợ hộ trì.

Khi Bồ-tát muốn dời thân, ở rất xa về phương Đông, vô số Bồ-tát tại Đâu-suất thiên đều cùng nhau đi đến nơi quốc độ kia để cúng dường Bồ-tát. Các phương Nam, Tây, Bắc, bốn góc, trên dưới, vô lượng thế giới của chư Phật trong mười phương, vô số Bồ-tát nhất sinh bổ xứ trụ ở cung Đâu-suất đều đi đến nơi đây để cúng dường Bồ-tát. Bốn Thiên vương kia có tám vạn bốn ngàn các chúng ngọc nữ. Dao-lợi thiên, Diệm thiên, Đâu-suất thiên, Vô kiêu lạc thiên, Hóa tự tại thiên, mỗi vị đem theo tám vạn bốn ngàn ngọc nữ, trỗi nhạc đàn xướng đi đến nơi đây cúng dường Bồ-tát.

Lúc này, Bồ-tát liền nhập tam-muội Định ý thủ tạng phổ đức đấng tậ; hiện tất cả lầu gác lớn, và các Bồ-tát trăm ngàn ức số, chư Thiên vây quanh, làm chấn động trời Đâu-suất. Làm chấn động xong, từ nơi thân phóng ra ánh sáng chiếu khắp cả ba ngàn đại thiên Phật quốc này, chiếu thấu suốt đến những chỗ tối tăm khiến cho tất cả đều thấy được ánh sáng lớn này. Ánh sáng của mặt trời, mặt trăng không thể sánh kịp. Ánh sáng đó chiếu soi đến chốn địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh và trong chỗ tám nạn của loài người, tất cả nhờ hào quang kia mà được an ổn. Chỗ nào được nương nhờ ánh sáng đều khiến chúng sinh nơi đó tiêu sạch tất cả dâm, nộ, si, không còn tự đại, không có phiền bức, cũng không còn tham lam ganh ghét, có lòng thương yêu, xem nhau như cha, như mẹ, như con, như anh, như em.

Nhạc âm Thiên nhân không trối tự kêu, trăm ngàn ức âm thanh hòa nhau khiến cho vô số chư Thiên nhớ lành, nghĩ lành, nên Đại Thiên cung kia không thể hủy hoại. Trăm ngàn ngọc nữ đều khảy đàn cầm, đàn tranh, theo sau hầu hạ. Dùng âm nhạc hay khen ngợi Đức Bồ-tát chứa nhóm công đức từ đời trước, bằng bài kệ:

*Đời trước chứa công đức  
 Luôn luôn mong gốc lành  
 Bố thí được chân chánh  
 Nên nay được kính thờ  
 Ngài từ vô số kiếp  
 Bố thí thương chúng sinh  
 Do quả bố thí này  
 Trời rải các hương hoa  
 Cát thị thân cầu nguyện  
 Vì thương xót chim muông  
 Do quả bố thí này  
 Ngạ quỷ được ăn uống  
 Ngài từ vô số kiếp  
 Giữ giới không khuyết phạm  
 Do quả báo giữ giới  
 Tiêu hết nạn ác đạo  
 Từ vô số ức kiếp  
 Chí thành hành nhẫn nhục  
 Hạnh nhân đạt quả này  
 Lòng từ thương Thiên nhân  
 Từ vô số ức kiếp  
 Thẳng tiến không khiếm sợ  
 Do quả tinh tấn này  
 Thân tốt như Tu-di  
 Từ vô số ức kiếp  
 Thiên, tư, tiêu các trần  
 Nên đạt quả nhất tâm  
 Không ưa các trần dục  
 Từ vô số ức kiếp  
 Hành trí đoạn tham dục*



Nên đạt quả trí tuệ  
 Sáng chói rất thanh tịnh  
 Mặc giáp thiện dẹp ác  
 Khấp thương nhớ chúng sinh  
 Nhân đức qua bờ kia  
 Lễ Thanh tịnh an trú  
 Ánh sáng chiếu khắp nơi  
 Trừ sạch các trần tốt  
 Làm mất dẫn tam thiên  
 Lễ tối thắng thành đạo  
 Biểu hiện thần thông bay  
 Chứng tỏ giác rốt ráo  
 Hóa độ các chúng sinh  
 Cúi lạy thuyên trường giới  
 Điều học lời trong sạch  
 Chỉ bày dứt sinh tử  
 Chưa từng bỏ pháp tục  
 Đối tục không dính mắc  
 Ý biết cầu nghe rộng  
 Đủ vô lượng lợi lớn  
 Hướng lại nghe nhận pháp  
 Được tin ưa yêu thích  
 Trời Đâu-suất bổng tới  
 Diêm-phù mặt trời mọc  
 Ưc cai không nghĩ bàn  
 Vui đạo tiêu trần cấu  
 An ổn mau hưng thịnh  
 Vô số chư Thiên đến  
 Ngọc nữ trởi âm nhạc  
 Cung vua, nghe êm dịu  
 Đức đây, khắp tốt tươi  
 Thấy mẹ sắc rất đẹp  
 Con rứt rở thế này  
 Ba cõi rất an lành  
 Lại không quên bản thế

Không tham, giận, tranh cãi  
 Cung kính rải lòng từ  
 Oai thần trong loài người  
 Vương quốc càng tăng trưởng  
 Thành dòng Chuyển luân vương  
 Ca-duy sẽ giàu đẹp  
 Kho báu rất sung mãn  
 Quỷ Duyệt-xoa, quỷ yểm  
 Chư Thiên, Long, Quỷ thần.  
 Đứng hộ Nhân trung Tôn  
 Không lâu được giải thoát  
 Hộ Phật chứa công đức  
 Kính mến và phụng sự  
 Để khuyến khích tu đạo  
 Mong chóng thành Đạo Sư.

Phật bảo các thầy Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát trải qua mùa đông rất lạnh lẽo mới sang đầu mùa xuân tu sửa nhà tinh tú. Cuối xuân sang đầu hạ cây cối trở cành mới bắt đầu nảy lộc đơm bông, thời khí mát mẻ ấm áp. Khi ấy Đức Tam Giới Tôn quan sát mười phương, nay vừa đúng lúc nên Phát tinh ứng xuống. Bồ-tát liền từ trên cõi trời Đâu-suất oai linh giáng xuống, hóa làm một con voi trắng có sáu ngà, các căn tịch tịnh, đầu cổ phát sáng rực rỡ, mắt chói sáng như ánh sáng mặt trời, giáng thân vào thai hông bên phải. Sở dĩ Bồ-tát nhập thai vào bên phải là vì việc làm không trái.

Vương hậu Khiết Diệu khi ấy ngủ say bỗng nhiên thức giấc, thấy voi chúa trắng màu sắc chói sáng như trước đã nói, đến nhập vào thai. Thân bà nhẹ nhàng an vui, dễ chịu từ xưa đến nay chưa từng cảm thấy, thân tâm an ổn giống như đạt đến cảnh định vậy. Khi ấy Diệu hậu vô cùng xúc động, phải giữ y phục và xông ướp hương thơm, thân tâm vui vẻ, từ tòa đứng dậy cùng với thể nữ vây quanh trước sau, từ nơi hậu cung ra đi đến cây Vô ưu, và ngồi yên dưới gốc cây, rồi sai thị nữ đem ý chỉ này tâu vua Bạch Tịnh:

–Muôn tâu Đại vương, xin Ngài hạ cố đến đây để chứng kiến điềm vui.

Vua nghe rất vui mừng, liền sai sửa soạn xa giá, có quần thần theo hầu, đi đến cây Vô ưu, nhưng không vào cửa được. Vua liền nghĩ là do cỡi xe voi cao. Suy nghĩ giây lát liền thuyết kệ:

*Nhớ từng cỡi xe voi  
Thân không nặng như mây  
Ánh sáng vào cung ta  
Hỏi ai hiện tượng này?*

Khi ấy, có vị trời ở trên không trung hiện nửa thân hình vì vua Bạch Tịnh nói kệ:

*Đức hạnh tam giới tôn  
Xót thương thành phước lộc  
Bồ-tát rời Đâu-suất  
Xuống vào thai Diệu hậu  
Nên chấp tay cúi lạy  
Thần đến vào cung kia  
Diệu hậu ý quan sát  
Có nhiều điều vi diệu  
Nay do sự kiện ấy  
Nên có biến ứng này  
Thị hiện nơi cung điện  
Chưa từng có hư vọng  
Tịnh như tuyết sơn vương  
Ánh sáng vượt nhật nguyệt  
Thân hình rất phân minh  
Đại tượng mạnh vô cùng  
Chắc chắn như kim cương  
Nghĩ, nhớ, hành đặc thù  
Mà giáng thân nhập thai  
Cho nên nhận lời ta  
Xem ba cõi mờ tối  
Ức lần trời khen ngợi  
Không nhàm, không sân giận  
Tâm lặng đều an định.*

Khi ấy phu nhân ra, nói kệ gợi ý vua:

Thiên vương mời Phạm chí  
 Hiểu rõ năng giải mộng  
 Vì thiếp giải nghĩa này  
 Là lành, dữ trong nước?  
 Đại vương nhận lời thiếp  
 Phạm chí học thuật kinh  
 Nên mời đến trước thiếp  
 Nghe nói ý điềm mộng  
 Sáng, vượt sáng nhật nguyệt  
 Thân lớn, đẹp, sáu ngàn  
 Xông thẳng vào thai thiếp  
 Xin nghe ý này vậy.

Bấy giờ vua mời Phạm chí hỏi ý này. Phạm chí nói kệ:

Hãy nghe lời nói này  
 Điềm vui vẻ, không xấu  
 Sinh con có tướng tốt  
 Tại gia làm Thánh vương  
 Nếu thương đời, xuất gia  
 Thành Phật cứu ba cõi  
 Cam lộ khắp giúp đời  
 Vì tháo gỡ lưới nghi  
 Nghe điều lành từ Phạm  
 Trong tâm không còn sợ  
 Do thức ăn uống tốt  
 Thân kia hằng an ổn.

Bấy giờ Bạch Tịnh vương tự nghĩ: “Nên đưa Diệu hậu về ở nơi phòng ốc nào để hoàn toàn được yên ổn”.

Khi ấy Tứ Thiên vương đến Bạch Tịnh thưa:

–Đại vương yên tâm. Nay chính chúng tôi sẽ tạo lập một cung điện lộng lẫy cho Bồ-tát.

Khi ấy Thiên đế Thích, Diệm thiên, Đâu-suất thiên, Vô kiêu lạc thiên, Hóa tự tại thiên, đi đến chỗ vua đều dâng Thiên cung để cho vương hậu ở. Đâu-suất Thiên vương bảo:

–Tôi trở về đem cung điện của tôi dâng lên Bồ-tát để Ngài ở.

Hóa tự tại thiên bảo:

–Tôi có cung điện Dục giới tối thượng, sáng tỏa chư Thiên, xua tan bóng tối, nên mời vương hậu đến ở đó, dùng hương hoa, âm nhạc và các thứ ăn uống quý lạ cúng dường Diệu hậu.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, tất cả Thiên vương ở Dục giới đều đi đến Ca-duy-la-vệ dâng lên cung điện, một lòng hướng về cúng dường Bồ-tát.

Bạch Tịnh vương, cũng ở nơi đó, dựng lập cung điện, trang trí đẹp đẽ như ở cõi trời. Khi ấy, Bồ-tát nương Đại định làm cho Vương hậu hiện thân khắp các cung điện và ở trong đó dưỡng thai Bồ-tát.

Khi ấy, các Thiên vương ở trên cung điện của mình nhưng không thấy nhau, cùng tự nghĩ: “Nay mẹ Bồ-tát ở trong cung điện của ta chứ không ở nơi khác”

Đức Phật liền thuyết kệ:

*Trụ Đại định tam-muội  
Biến hóa không nghĩ bàn  
Vui lòng hết chư Thiên  
Trước ứng hiện điềm lành.*

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát ngồi trong hông bên phải của Diệu hậu ở trong lầu có trang trí nhiều vật quý báu đẹp đẽ, được xông bằng các loại hương chiên-đàn đặc biệt hiếm có, cứng như kim cương, mềm như Thiên y mùi hương lan tỏa ngạt ngào, xông khắp thế giới ba ngàn và cả mười phương thế giới. Cung điện chập chùng của nguyên Bồ-tát là cung điện đẹp đẽ của chư Thiên Dục giới, Bồ-tát hiện ở trong cung điện ấy, để giáng thần nhập thai.

Ngày đêm ấy ở Thủy giới phương dưới, cách sáu trăm sáu mươi vạn do-tuần mọc lên một hoa sen lớn, trắng, cao thấu Phạm thiên, hoàn toàn không có ai thấy được, chỉ có vị Phạm thiên tên là Âm Văn có thể thấy được cả trăm vạn cõi Phật, với oai thần rực rỡ khắp thế giới tam thiên đại thiên hiện ngay trước mắt. Lại vị Phạm thiên có cầm đồ dùng bằng kim cương đựng trăm thứ món ăn thức uống dâng hầu Bồ-tát. Bồ-tát thọ dụng những thứ ăn đó, xem thấy trong mười

phương không ai có thể nhận lãnh một giọt trong những món cúng dường đó mà có thể ăn uống tiêu được. Chỉ riêng có bậc Nhất sinh bổ xứ mới có thể tiêu hóa được thôi. Lại do công lao phước đức chứa nhóm đạo đức trí tuệ ở đời trước đưa đến, nên các tôn Thiên đế Thích, Phạm vương đều đến cúi đầu kính lạy nghe kinh.

Lúc ấy Bồ-tát giơ một ngón tay lên, tự nhiên hóa hiện ra sàng tòa, giường, ghế đủ loại khác nhau. Phạm thiên, Đế Thích, Tứ Thiên vương đều theo vị trí của mình mà ngồi lên trên đó. Thấy họ đã ngồi yên, Bồ-tát vì họ mà giảng thuyết chánh pháp, khai hóa tâm họ, khiến cho ai nấy đều được vui vẻ sung sướng. Bồ-tát thấy họ muốn trở về, Ngài hạ tay mặt xuống, làm cho tất cả đều biến mất. Thích, Phạm, Tứ vương liền biết theo hiệu lệnh của Bồ-tát, cùng nhau nhiều bên phải Bồ-tát rồi trở về cung. Do vì lẽ ấy, chỗ Bồ-tát ở, nơi hông bên phải của Diệu hậu, có vô số trăm ngàn Bồ-tát ở Đông, Tây, Nam, Bắc, bốn góc trên dưới trong mười phương đều đến gặp Ngài, cúi đầu làm lễ, muốn được nghe kinh. Bồ-tát thấy họ đến, toàn thân sáng chói, hóa ra chỗ ngồi thanh tịnh, tất cả liền đến ngồi nơi đó và đều cùng nhau thưa hỏi về Đại thừa vô thượng. Bồ-tát vì họ rộng phân biệt rõ. Họ đều không trông thấy nhau. Vì vậy Bồ-tát chiếu ánh sáng tịnh quang soi khắp chư Thiên. Mẹ Bồ-tát không biết việc này, cũng không thấy có gì trở ngại, chỉ thấy thân mình nhẹ nhàng, êm ái, an ổn, không có những sự chống trái, không có dâm, nộ, si, không tưởng ba độc, cũng không nóng lạnh, đói khát. Thánh thể cùng các ngón tay không bị nhơ, không có những điều không vừa ý, như sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp, không thấy ác mộng, cũng không bị bất tịnh, Thiên, Long, Quỷ thần, Càn-thát-bà, A-tu-luân, Ca-lưu-la, Chân-đà-la, Ma-hưu-lặc, tất cả nam nữ lớn nhỏ ở nước Ca-duy-la-vệ và các nước lớn ở xa đều mừng vui phấn khởi, không có ý gì khác. Ai có các thứ bệnh tật về phong hàn, nhiệt khí, các bệnh tật về tai, mắt, mũi, họng, thân và tâm; bệnh về môi răng, yết hầu, mệt nhọc, bệnh cuồng bệnh điên, ghẻ chốc, lở loét, đến mẹ Bồ-tát, bà đưa tay xoa đầu, tất cả bệnh họ đều hết và trở về nhà.

Bấy giờ Vương hậu lấy cỏ làm thẻ, đẹp đẽ, tự nhiên, đặt trên mặt đất, rồi đem cho các bệnh nhân, các bệnh nhân được thuốc đều được an ổn, không còn các bệnh tật. Khi ấy mẹ Bồ-tát khiến các

bệnh nhân đứng ở phía hông bên phải của bà đều được an ổn không còn các bệnh tật, đều tự trở về chốn cũ.

Những ai có thể đến và chiêm ngưỡng hông bên phải của Vương Hậu đều thấy Bồ-tát giáng thân thai mẹ, xinh đẹp, thanh tịnh, tinh khiết như gương sáng soi rõ mặt mũi, tất cả vui mừng phấn khởi, đều mong Ngài cứu độ. Bồ-tát ở trong thai mẹ nhạc trời tự nhiên hòa nhau trôi lên, trời mưa hương hoa thường theo thời tiết xuân, hạ, thu, đông tự nhiên rơi xuống. Tràng phan, cờ lọng bằng lụa ngũ sắc lần lượt tới lui. Đất nước an ổn, giàu có, thanh vượng, không có các sự nhơ nhớp như các hố rãnh, bụi gai. Có các cờ, lọng che khắp thành Ca-duy-la-vệ. Bà con thân thuộc dòng họ Thích cùng với dân chúng ăn uống vui chơi, đánh trống, múa ca, đùa giỡn, ưa thích bố thí, chứa nhóm công đức, đều cùng nhau vui chơi suốt bốn tháng.

Bạch Tịnh vương tịnh tu phạm hạnh, gác việc nước lại, không thêm hình phạt, lấy việc thực hành pháp làm gốc, không ham vinh hoa ở đời.

Bấy giờ Bồ-tát ở trong thai mười tháng, khai hóa dạy bảo ba mươi sáu lớp chư Thiên, dân chúng, khiến tất cả đều trụ vào địa vị Thanh văn cùng Đại thừa. Khi ấy Ngài đọc kệ:

*Bồ-tát ở thai mẹ  
 Tường vách, phòng nhà đất  
 Tự nhiên rực sắc vàng  
 Trời mừng thành Pháp vương  
 Trang nghiêm cung điện lớn  
 Thấy Ngài ngời kiết già  
 Hương thơm nơi Đạo sư  
 Tỏa khắp ba ngàn cõi  
 Đại thiên ở phương dưới  
 Mọc sen lớn thơm sạch  
 Thấu đến cõi Phạm thiên  
 Dâng Bồ-tát chất bổ  
 Bồ-tát tiêu hóa được  
 Người khác không thể tiêu  
 Chất bổ vô số kiếp  
 Uống ăn thân tâm tịnh*

Thích, Phạm, Tứ Thiên vương  
 Cúi đầu cúng dường Phật  
 Vâng lời nghe chánh pháp  
 Hữu nhiều rồi trở về  
 Mến pháp đến Bồ-tát  
 Đẹp, sáng, sạch, không ngại  
 Vui, chuyên nghe chánh pháp  
 Nghe thuyết đều vui mừng  
 Bốn phương nam nữ đến  
 Bị quỷ quấy tâm loạn  
 Thấy Hậu tâm cởi mở  
 An vui trở về nhà  
 Bị nhiều độc, phong hàn  
 Bệnh tai, mắt, mũi, họng  
 Và vô số bệnh tật  
 Hậu xoa đều được an  
 Hoặc lấy một cọng cỏ  
 Trao cho, bệnh liền khỏi  
 Hết bệnh, an, về nhà  
 Ở thai làm y vương  
 Mười phương các Bồ-tát  
 Chính mắt thấy Vương hậu  
 Như nhật nguyệt trên không  
 Thấy Bồ-tát quyến thuộc  
 Không bệnh dâm, nô, si  
 Không tưởng, tham, tật, nhuế  
 Tâm Ngài luôn vui vẻ  
 Không đói khát nóng lạnh  
 Nhạc trời không đánh, kêu  
 Trời mưa hương hoa đẹp  
 Thiên, nhân, phi nhân thấy  
 Chưa từng mang lòng hại  
 Thiên nhân vui ăn uống  
 Vô số nhạc hòa theo  
 Khi mưa giàu, nghèo, vui



*Cỏ thuốc, hoa trái tốt  
 Vương cung mưa bảy ngày  
 Bó thí cơm người nghèo  
 Chịu nghèo vui cúi đầu  
 Lễ vật nhiều như núi  
 Bạch Tịnh vương thường vui  
 Hành pháp không trị nước  
 Vào thất hỏi hoàng hậu  
 Thai Thánh, thân an không?*

## M

### Phẩm 5: KHI SẮP SINH ỨNG HIỆN BA MƯỜI HAI ĐIỀM LÀNH

Đức Phật kể cho các Tỳ-kheo.

Khi Bồ-tát đã đủ tháng thứ mười, đến kỳ nở nhụy khai hoa có ba mươi hai điềm lành xuất hiện:

1. Cây cối trong hậu viên tự nhiên ra trái.
2. Nơi đất bằng mọc hoa sen lớn như bánh xe.
3. Nơi đất bằng cây khô đều sinh hoa lá.
4. Thiên thần khiêng xe trang trí thất bảo đến.
5. Hai vạn kho báu trong đất tự nhiên bày ra.
6. Mùi hương thơm bay khắp gần xa.
7. Từ trong núi, tuyết năm trăm sữ tử đi ra đứng dàn ở cổng thành nhưng không hại ai.
8. Năm trăm con voi trắng đứng dàn trước điện.
9. Khắp bốn phía trời mưa rơi hương thơm.
10. Suối nước trong cung vua tự nhiên biến thành trăm vị món ăn thức uống cung cấp cho người đói khát.
11. Chư ngọc nữ rồng hiện nửa thân hình đứng trong hư không.
12. Vạn ngọc nữ trời cầm cây phát lông công hiện trên vách tường cung điện.
13. Các ngọc nữ trời cầm vạn chiếc bình vàng đựng đầy cam lộ đứng trong hư không.
14. Vạn ngọc nữ trời cầm vạn chiếc bình đựng đầy nước thơm đi

đứng trong hư không.

15. Vạn ngọc nữ trời tay cầm cờ, lọng đứng hầu.

16. Các ngọc nữ trời đứng đầy khắp nơi trong hư không, đánh trăm ngàn thứ âm nhạc, tự nhiên hòa nhau.

17. Bốn con sông lớn nước trong xanh đứng yên.

18. Mặt trời, mặt trăng dừng lại trên nóc cung điện không di chuyển.

19. Sao phí hạ xuống, các sao vây xung quanh hầu hạ.

20. Trưởng báu đan xen che khắp vương cung.

21. Thần châu minh nguyệt treo nơi cung điện sáng rực rỡ.

22. Ngọn đuốc trong cung không còn sáng.

23. Rường đựng quần áo cùng đồ trang sức đặt sẵn trên giá.

24. Trân châu anh lạc, tất cả kho báu tự nhiên hiện ra.

25. Trùng độc lẫn trốn, chim lành bay lượn hót ca.

26. Địa ngục đều ngưng, không thi hành những hình phạt đau đớn.

27. Đất chuyển động mạnh, tất cả gò đồng thủy đều bằng phẳng.

28. Ngô tất, ngã tư đều được sửa sang bằng phẳng và rải các thứ hoa.

29. Các hầm hố đều được lấp bằng.

30. Những kẻ chài lưới, săn bắn, oán thù, ác độc đều khởi lòng từ.

31. Phụ nữ trong vùng đang mang thai thủy đều sinh con trai. Trăm thứ bệnh tật: Câm, ngọng, đui, điếc, khuyết tật, lưng gù... đều được lành hết.

32. Tất cả thọ thân hiện nửa thân mình, cúi đầu lạy hầu.

Đó là ba mươi hai điềm lành.

Ngay khi ấy, hai bên tả hữu không một ai là không khen ngợi về việc chưa từng có.

Bấy giờ vương hậu sắp đến ngày sinh Bồ-tát, nương oai thần đạo, ngay nơi đầu đêm mặc y phục, trang sức, đem các thị nữ đi đến chỗ vua, thưa:

– Xin Đại vương hãy xét cho lời thưa của thiếp: Từ khi vào hoa viên đến nay, thời gian đã khá lâu. Hôm nay giả sử đại vương không thấy có gì khó khăn trở ngại cũng không giận, không ghét, thì thiếp

mới dám xin đi đến đó. Ở đó vắng lặng, tư duy kinh pháp.

Bạch Tịnh vương đáp:

–Nay hậu mang thai Thánh, cũng nên đi dạo, cây cảnh, hoa trái, tất cả đều rất sum suê tươi tốt. Hậu nên tùy nghi. Đã có sẵn cung điện, phòng nhà tốt đẹp và vô số các giống cây, các loài hoa trái thơm tho đẹp đẽ, ngon ngọt. Sau khi dạo xem sẽ không hối tiếc.

Vương hậu nghe vậy rất vui mừng. Vua ra lệnh trang hoàng xa giá; các thị tòng, thế nữ vây quanh bảo xa của Thánh mẫu, ra đi dạo xem vườn cây Lâm bính (Lâm-tỳ-ni), tất cả xe ngựa và người đều cùng trang sức một màu sắc như nhau, rực rỡ, rất đẹp mắt người xem. Hai trăm bạch tượng trước sau theo dẫn đường được trang sức bằng những râu chuỗi minh châu, anh lạc buông rủ chung quanh. Bạch tượng có sáu ngà, đều là chúa trong loài voi được trang sức bằng vàng ròng phủ lên lưng, gió thổi nhẹ, các chuỗi ngọc châu anh lạc chạm nhau phát ra những âm thanh êm tai. Treo các loại cờ phướng có khí thế mạnh mẽ. Thời buổi ấy đất nước hòa bình an lạc, không có tâm niệm chiến tranh, quyến thuộc vây quanh hộ vệ vương hậu đến vườn cây Lâm bính. Thích, Phạm, Tứ vương... đều cùng theo hộ vệ. Chư Thiên tung rải hoa, cấp tốc xem xét cung điện, phòng ốc, khi trở về không bằng lòng, quyến thuộc nghe vậy lập tức nhận lệnh đi xem xét và quét dọn sạch sẽ. Vương hậu sắp đến, quốc vương sắp đến. Họ trở về cho biết đã sửa sang trang nghiêm sạch sẽ. Hoàng hậu nghe vậy rất vui mừng, theo vào phòng ốc cung điện, bảo:

–Đây chính là nơi ta ưa thích. Tất cả đều bằng phẳng không còn lỗi lổm gồ ghề, có thể ngồi thiền tư duy.

Khi ấy oai quang rực rỡ, hương thơm xông ngát, trong lành, ngào ngạt, âm thanh êm dịu. Nơi thân bà trang sức đẹp đẽ, vô số các loại anh lạc quý lạ, mọi người thấy đều vui vẻ. Các nhạc khí như kèn, ống tiêu, trống... vô số các loại cùng trỗi lên. Chư Thiên ngọc nữ nghe âm thanh nhu hòa hưởng ứng theo. Lại thấy chỗ vương hậu có một cỗ xe đẹp, nam nữ, lớn nhỏ hình dáng giống nhau, các người đánh xe cũng như vậy, họ muốn khiến cho vương hậu không nghe những âm thanh ồn ào của vô số binh chủng như tượng binh, mã binh, xa binh, bộ binh, mỗi loại binh chủng đều trang sức đẹp đẽ,

đứng ngoài cổng. Khi vương hậu vừa ra tới cổng, nghe âm thanh lớn và trăm ngàn tiếng đáp lại, đều tung hô “vạn tuế” vang dội. Xe của vương hậu trang trí đẹp đẽ, đi đứng an ổn. Tòa sư tử trời làm bằng bốn cây báu, cành lá hoa quả thảy đều sum suê, tươi tốt. Các loài chim hạc, khổng tước hót tiếng êm dịu, xe bảy báu được trang trí các tràng phan, bảo cái, cờ lọng. Bảy giờ chư Thiên ở trong hư không đến ngồi nơi xe cũng xướng lên âm thanh hòa điệu.

Khi ấy vương hậu ngồi tòa sư tử, quốc độ ba lần chấn động sáu cách, chư Thiên rải hoa. Ngày nay Thánh hậu sẽ sinh Đấng Thiên Trung Thiên ở dưới gốc cây Lâm bính. Tứ Thiên vương cùng đẩy xe Vương hậu, Thiên đế Thích sửa sang, dọn dẹp sạch sẽ đường sá. Lại Phạm Thiên vương xếp hàng ngay thẳng ở trước dẫn đường. Trăm ngàn chư Thiên đầu mặt sụp lạy. Phụ vương thấy vậy trong lòng vui mừng tự nghĩ: “Đây ắt hẳn là Bậc tôn quý chân chánh của hàng trời người mới khiến cho Thiên đế Thích, Phạm thiên, Tứ Thiên vương cùng đến cúng dường. Chắc chắn Ngài sẽ thành Phật. Trong ba cõi chưa từng thấy ai được cung kính như vậy. Thiên long, Tôn thần, Thích, Phạm, Tứ vương giả sử bỗng nhiên bị bể đầu mất mạng cũng sẽ cúng dường Phật, chắc chắn không bỏ đi”.

Bảy giờ xe voi, ngựa báu của vương hậu cùng đoàn người đi bộ theo vương hậu có tới bốn vạn tám ngàn người, trang sức bằng các vật báu, trang bị bằng binh trượng, khí thế dũng mãnh, hai bên tả hữu đi thành nhiều lớp vây quanh trước sau. Sáu vạn thể nữ trước sau theo dẫn đường, các trưởng giả dòng họ Thích thuộc thân tộc của Bạch Tịnh vương có bốn vạn người đều đến hầu hạ. Sáu vạn bốn ngàn thị nữ của vua hộ tống mẹ Bồ-tát và Thiên ngọc nữ, vợ Long vương, Kiên-đà-la, Chân-đà-la, Ma-hư-lặc, A-tu-luân cùng các thê thiếp của họ mỗi vị có tám vạn bốn ngàn người đều trang sức đủ các loại anh lạc quý báu, đánh vô số nhạc với âm thanh khác nhau khen ngợi, tán thán đức của mẹ Bồ-tát, cùng nhau đi theo hầu đến vườn cây Lâm bính. Đường sá được sửa sang, nước thơm rưới đất, tung rải thiên hoa, tất cả cây cối đều trở hoa trái. Hương cây mật, chiên-đàn lan tỏa khắp mười phương. Các cây cối ấy đều do chư Thiên hóa hiện ra.

Bảy giờ, Vương hậu vừa ngồi lên xe báu, Thiên ngọc nữ đi theo. Cây phát ra ánh sáng, xông hương tốt cúng dường Vương hậu. Dùng

các loại châu ngọc quý báu, các loại tạp báu tạo thành. Cây này thân nhánh, cành, lá, hoa, trái đều thơm. Vô số cờ phướn nghiêm sức cùng khắp. Đất nơi đây bằng phẳng, rộng rãi, không như nhớt, mọc các loại cỏ mềm mại, tự nhiên trải khắp mặt đất như Thiên y, đúng như pháp của chư Phật thời xưa.

Lại chư Thiên cùng một lúc trở lên trăm ngàn âm nhạc theo hầu Vương hậu. Vương hậu vừa đi đến gốc cây, do oai thần của Bồ-tát nên nhánh cây sà xuống, tự xoay về phía Vương hậu, chư Thiên trong hư không cúi đầu làm lễ. Ánh sáng của mặt trời, mặt trăng trong sáng. Chư Thiên ngọc nữ khen ngợi công đức. Vương hậu đi đến dưới gốc cây, thọ thần hoan hỷ. Vương hậu nghĩ, vì sao có điềm cảm ứng ấy? Chúng ta nay được sự cúng dường, được cung kính là do Thánh nhân từ ngục Vô trạch lên đến cõi trời Ba mươi ba ở thượng giới không lười biếng trễ nãi, tiêu trừ sinh, già, chết, oai quang siêu tuyệt, trừ sạch các sự tối tăm. Nay Thánh nhân sinh, như cây hoa tốt trở đầy hoa trái thơm tho. Vạn ức chư Thiên cũng từ xa cúi đầu, đại địa chấn động sáu cách, cùng phát ra ánh sáng thanh tịnh rực rỡ. Trăm ngàn âm nhạc cũng đồng trở lên.

Ly dục chư Thiên hết sức vui mừng, ngày nay Thánh nhân thương xót khắp tất cả. Phạm, Thích, Tứ vương vui mừng làm lễ. Đây là bậc Tôn quý trong hàng trời người, đức vượt cả mặt trời, mặt trăng. Ngay khi ở trong bụng mẹ đã chiếu ra ánh sáng sắc vàng. Ánh sáng đó át cả mặt trời, mặt trăng, chư Thiên Thích, Phạm cũng đều bị che phủ. Trăm ngàn ức cõi nước chư Phật đều tiêu sạch các đường ác, chúng sinh thấy đều được an vui không còn trở lại các bệnh khổ, trăm ngàn chư Thiên đều cùng nhau rải hoa, ca ngợi đức tinh tấn của Bồ-tát vững chắc như kim cương. Từ cõi hạ phương tự nhiên mọc lên bảy hoa sen báu.

Bấy giờ Bồ-tát từ hông bên phải của mẹ sinh ra, bỗng nhiên thấy thân Ngài đứng trên hoa sen báu, bước đi bảy bước, cất tiếng Phạm âm, chỉ dạy về vô thường: “Ta sẽ cứu độ trên trời và dưới nhân gian, làm Bậc Tôn Quý trong hàng trời người, Bậc Vô Thượng của ba cõi, đoạn trừ khổ sinh tử. Ta sẽ làm cho tất cả chúng sinh đạt đến chỗ vô vi an lạc”. Thích, Phạm, Thiên Đế bỗng nhiên giáng hạ, đem đủ các loại nước thơm tắm rửa Bồ-tát. Chín con rồng từ trên phun nước

thơm xuống tắm rửa Thánh tôn. Tắm rửa xong, thân tâm trong sạch. Chỗ ở, con đường dạo chơi hết sức đầy đủ. Sinh nơi dòng họ lớn, như vật trân bảo, các tướng đặc biệt tốt đẹp, xứng đáng là bậc Chuyển pháp luân, hoặc Chuyển luân vương trong ba cõi, dùng một con đường che khắp cả mười phương, trong lòng vua Bạch Tịnh bỗng nhiên phấn khởi khôn lường.

Bấy giờ năm ngàn thị nữ đều sinh con toàn là lực sĩ, tất cả lớn nhỏ đều cung cấp cho Bạch vương. Tám trăm nữ mẫu cũng sinh con, trăm ngàn voi sinh con, ngựa trắng sinh ngựa câu sắc trắng như tuyết, lông mịn màng trơn láng. Dê vàng sinh con có đến hai vạn. Khi Ngài đi xe trang sức bằng vật báu chúng đều cúi đầu. Nay đối với chỗ ra thi tác phải nên thực hành như thế nào? Đức hơn chư Thiên nhưng sự biến hóa càng lớn không thể hạn lượng. Sinh nghiệp rộng lớn. Do vì lẽ ấy, ánh sáng chiếu khắp. Năm ngàn ngọc nữ tự xông hương hoa, mỗi người đều đem dầu thơm đến chỗ mẹ Bồ-tát với chí nghiệp Đại thừa, chư Thiên đến chúc mừng không mỗi một. Năm ngàn ngọc nữ đều đến hầu hạ, hộ vệ, đều đem hương hoa chúc mừng mẹ Bồ-tát, y phục, nhà cửa giống như trên cõi trời. Các đồng tử đem năm trăm chiếc chiếu đi đến chỗ mẹ Bồ-tát không mỗi một. Lại dùng anh lạc trang nghiêm nơi thân. Bồ-tát không còn sợ hãi, chắc sẽ thành Phật.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Khi sinh Bồ-tát, mẹ Ngài an ổn không có bệnh tật, thương tích, cũng không đau đớn, bình phục như thường. Ngay lúc ấy, năm ngàn ngọc nữ trước sau xông thiên hương, đem dầu thơm dâng mẹ Bồ-tát, quỳ thưa hỏi không mỗi một.

Năm ngàn ngọc nữ dâng y dược trời, năm ngàn ngọc nữ đem tặng anh lạc báu, năm ngàn ngọc nữ đem tặng y phục trời, năm ngàn ngọc nữ đem âm nhạc trời dâng tặng mẹ Bồ-tát; mỗi người đều thưa hỏi không mỗi một. Khi ấy, Tiên nhân chứng ngũ thông trong thiên hạ bay trên hư không, bỗng nhiên hiện đến trước vua Bạch Tịnh.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Khi Bồ-tát đản sinh, suốt bảy ngày đêm họ cúng dường kỹ nhạc và dâng trăm thứ món ăn thức uống lên mẹ Bồ-tát ngay dưới gốc cây trong vườn Lâm bính. Họ khởi công lập đức bằng cách bố thí, trì giới, nhẫn nhục, tinh tấn, ...

Bấy giờ, ba vạn hai ngàn Phạm chí thường mang đến các thức ăn uống không hề thiếu thốn. Hằng ngày cung cấp đầy đủ những gì cần dùng. Thiên đế, Phạm vương hóa làm em bé đẹp đẽ ngồi ngay ngắn, ở giữa chúng Phạm chí, nói kệ cát tường:

*Bậc dứt các nẻo ác  
 Khiến chúng sinh an lành  
 Do chúng sinh an lành  
 Hoạn nạn đều dứt sạch  
 Như sáng tiêu bóng tối  
 Sáng trời chiếu như uest  
 Đức vượt hơn ánh sáng  
 Khiến không thể hiện được  
 Khi ấy những nghiệp khác  
 Không còn thấy và nghe  
 Phật quang xuất hiện đến  
 Là Đại Thánh cứu đời  
 Không còn bận trần lao  
 Lòng từ thương chúng sinh  
 Phạm thiên trăm ngàn ức  
 Đến cúng dường vô lượng  
 Như cây hoa tươi tốt  
 Đứng yên nơi đất bằng  
 Mọi người cùng đi đến  
 Tất cả đều hái hoa  
 Giống như thế gian này  
 Đất bùn sinh hoa sen  
 Hộ đời sáng như vậy  
 Dưỡng nuôi nhuần tất cả  
 Thí như áo mềm mỏng  
 Dùng hương thơm trời xông  
 Nếu có người bệnh tật  
 Sẽ làm Y vương chữa  
 Giả sử có ly dục  
 Hòa âm cùng Sắc giới  
 Chắp tay xin làm lễ*

Và gọi là Thế Tôn  
 Hoặc chư Thiên dân chúng  
 Thấy Thiên nhân dịu dàng  
 Họ cùng nhau tôn kính  
 Là Đạo sư của chúng  
 Cũng như nước trong sạch  
 Khắp chỗ đều tốt tươi  
 Do chánh kiến như vậy  
 Chỗ ở thường an ổn.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát sau khi sinh được bảy ngày thì mẹ Ngài mạng chung. Ý các thầy nghĩ gì về việc đó?

–Bảy ngày mẹ mất, Bồ-tát có lỗi vậy.

–Chớ nhận xét như thế. Vì sao? Vì bốn mạng mẹ của Bồ-tát đúng như vậy. Bồ-tát quán sát biết rõ mẹ sắp mạng chung, nhân đó mới đến hạ sinh. Khi bà mang thai Bồ-tát, chư Thiên đến cúng dường, được chứng kiến bà sinh, dùng các thức ăn uống của chư Thiên, không dùng các thức ăn uống ở cõi đời. Gốc phước vốn như vậy, chư Phật trong ba đời: quá khứ, hiện tại, và vị lai cũng đều như vậy cả.

–Bảy ngày mẹ mất vì lẽ gì?

–Vì khi sinh Bồ-tát, thân căn của mẹ không hề bị thiếu khuyết, bà xứng đáng được hưởng thọ phước lộc ăn mặc trên cõi trời Đao-lợi, nên bà sinh lên trời Đao-lợi. Lúc bà chưa sinh Bồ-tát, chư Thiên đã dâng cúng cung điện, phòng nhà, mà chỗ có thể ở là chỗ giảng đường. Khi Vương hậu vừa sinh lên cõi trời ấy thì có năm ngàn các thứ bình đựng đầy nước thơm, năm ngàn ngọc nữ dờn sàng tòa, năm ngàn ngọc nữ tay cầm khăn, mũ, bưng nước thơm rưới đất, năm vạn Phạm thiên đều cầm bình báu tung hô “vạn tuế!”. Hai vạn con rồng thân mang anh lạc báu, hai vạn voi trắng thân trang sức châu bảo anh lạc, hai vạn cỗ xe trang sức tràng phan, bảo cái, xe báu được trang trí đẹp đẽ theo hầu phía sau. Bốn vạn bộ binh mạnh mẽ, oai phong lẫm liệt khác thường đi theo sau Bồ-tát. Lại ở trong hư không có vô số ức lớp chư Thiên bỗng nhiên xây dựng vách tường bằng vàng ròng cúng dường mẹ Bồ-tát. Ngay đêm Bồ-tát giáng thần tại cung điện rất nguy nga ở cõi Dục giới, có hai vạn vợ của ma, tay cầm tơ lụa báu đến hầu hạ mẹ



Bồ-tát. Lại có hai vạn người dùng anh lạc trang sức mẹ Bồ-tát. Ngay đêm đó, có hai hạng ngọc nữ, là ngọc nữ thể nữ và ngọc nữ phi nhân, nếu thấy sắc diện của họ lòng càng ưa thích. Khi ấy do oai thần và đức độ của Bồ-tát mà đạt được như thế. Ở trong thành lớn Ca-duy-la-vệ, có năm trăm trưởng giả trong dòng họ Thích mỗi vị xây dựng năm trăm phòng nhà. Bồ-tát vào thành La-vệ. Bấy giờ họ vì Bồ-tát mở cửa thành kia, hướng về bạch với Bồ-tát:

–Tất cả chỉ vì một mục đích tốt đẹp, cúi xin Ngài vào ở nơi của chư Thiên. Đây là chỗ thanh tịnh. Ngài hãy nhìn khắp, nơi đây có cung điện lớn tên Hộ tịnh hoa, đúng là chỗ ở của Bồ-tát.

Bấy giờ, Bạch Tịnh vương thấy hợp thời, hạ giá đến nhà của các Phạm chí giàu có lớn thuộc dòng họ Thích kia, nhờ năng lực của Bồ-tát cho nên vào trong năm trăm nhà ấy làm cho họ được an ổn, tu hành chân chánh.

Năm trăm xa-nặc đều thưa:

–Tự thân của chúng tôi xin đem cúng dường để phụng sự Thái tử mới sinh.

Có người nói:

–Thái tử là bậc Thánh sáng suốt khéo chế ra những lời dạy bảo hoàn toàn tốt đẹp, tuổi trẻ khó ai sánh kịp; lại nay đây Thái tử sẽ lần lần lớn lên. Vậy ai là người có thể dưỡng nuôi Thái tử?

Cùng nhau bàn luận:

–Chỉ có Đại Ái Đạo với tất cả lòng thương yêu có thể nuôi nấng Thái tử, chịu nằm ướm nhường khô và lo việc ăn uống, bú mớm, nuôi nấng Thái tử đến ngày trưởng thành. Đại Ái Đạo là dì của Thái tử, là người trong sạch không có lỗi lầm, là người có thể đảm nhận công việc này không lơ là.

Bấy giờ Bạch Tịnh cùng với các bà con trong dòng họ Thích cùng nhau đồng đi đến chỗ Đại Ái Đạo nói lên ý này:

–Mẹ Thái tử mất, như vậy dì là người thay thế mẹ để nuôi nấng, chăm sóc Thái tử, lo việc bú mớm, săn sóc cho đến lúc trưởng thành.

Khi ấy Đại Ái Đạo tất nhiên nhận lời.

Vua nhóm họp các thân tộc trong dòng họ Thích muốn dò hỏi ý họ là Thái tử sẽ làm vua hay sẽ xuất gia? Vua muốn giải quyết điều nghi vấn này.

Mọi người trong dòng họ thưa:

–Được nghe trên núi Tuyết có vị Tiên Phạm chỉ tên là A-di-đầu, là bậc kỳ cựu biết nhiều hiểu rõ về tướng pháp.

Vua nghe rất vui mừng, nhân đó chuẩn bị xa giá bạch tượng, muốn đi đến chỗ đạo nhân; chư Thiên, Long, Thần liền biến hiện ra vô số, theo dẫn đường hộ vệ. Khi ấy tiên A-di đã thấy có các thần biến, biết Bạch Tịnh vương sinh con Thánh, oai thần sáng chói vượt chư Thiên và người đời, trong lòng mừng vui hơn hở, muốn tự mình đích thân đến xem.

Bấy giờ Đức Thế Tôn lại vì hội chúng thuyết kệ:

*Tiên Phạm A-di-đầu  
Thấy trời bay hư không  
Hình mạo sắc vàng ròng  
Thấy đó rất vui thích  
Thiên, Tu-luân, Kim sí  
Làm kệ xưng tán Phật  
Người nghe đều vui mừng  
Thiên nhân thấy mười phương  
Và danh xưng vô số  
Đức cao vút như núi  
Giống cây trĩu hoa trái  
Bậc Tôn Quý ba cõi  
Mặt đất bằng như tay  
Như trời vui tịch lặng  
Như biển lớn có báu  
Hiện đạo pháp như thế  
Như ác diệt, không khổ  
Như trời đạo hư không  
Nghe tiếng trời êm dịu  
Ba cõi hiện điềm lành  
A-di quán thiên hạ  
Xét Bạch vương Ca-đuy  
Thấy sinh con phước tướng  
Thấy vậy vui mừng đến  
Đứng nơi cửa vương cung*

Thấy vô số ức chúng  
 Nhìn vào thanh y bảo:  
 “Lành thay vua ở đây  
 Muốn yết kiến quốc vương”  
 Quân hầu thấy tiên lão  
 Vui mừng vào tâu bạch  
 Vua sai người ra trước  
 Mau bày tòa rước tiên  
 A-di nghe vui mừng  
 Trong lòng rất khao khát  
 Hỏi Tôn Thánh ở đâu  
 Tuổi già sống chẳng lâu  
 Vua mời Tiên lên tòa  
 Hỏi: Có sao tụt đến?  
 Thấy các biến nên đến  
 Nghe sinh con bạc nhất  
 Thân ba mươi hai tướng  
 Muốn thấy hết tướng tốt  
 Nên tôi thân hành đến.  
 Lành thay, tôi vui mừng  
 Nay đang yên tịnh ngủ  
 Chờ giây lát thức dậy  
 Thấy đẹp như trăng tròn.

Lúc ấy A-di trong lòng ngạc nhiên, dùng kệ đáp vua:

Từ vô lượng số kiếp  
 Siêng năng chứa đức hạnh  
 Từ lâu đã tỉnh thức  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Đời đời hành bố thí  
 Thương xót người cùng khổ  
 Sở hữu không lẫn tiếc  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Trì giới cấm thanh tịnh  
 Giữ pháp không hề phạm

Muốn cứu giúp tất cả  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Thường nhân nhục, nhân hòa  
 Tâm Ngài không oán hận  
 Giữ tâm như đất bằng  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Siêng năng như trăng non  
 Hiện tại không biếng nhác  
 Chiêm ngưỡng mười phương Phật  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Một lòng thường thiền tư  
 Chưa từng có loạn tưởng  
 Ý định như núi lớn  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Trí tuệ thông suốt hết  
 Thánh minh vượt nhật quang  
 Không việc gì không hiểu  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Thường hành Tứ đẳng tâm  
 Từ, Bi và Hỷ, Xả  
 Như Phạm, không phóng dật  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Siêng tu Tứ nhiếp pháp  
 Bố thí và nhân ái  
 Lợi người và đồng lợi  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Phụng hành ba bửu phẩm  
 Ý chỉ, đoạn, căn, lực  
 Thân túc, giác, bát đạo  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Thường hành quyền phương tiện  
 Tùy thời mà khai hóa  
 Qua lại độ tất cả  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Tâm Ngài thường vắng lặng

Định ý không buông lung  
 Vào sâu Tam-muội này  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Quán gốc, ngọn, ta, người  
 Xem thấy mười phương Phật  
 Hiểu đó thấy đều không  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Hành ba cửa giải thoát  
 Không, vô tướng, vô nguyện  
 Không chấp trước có, không  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Đại Từ không hạn chế  
 Thuyền pháp đạo ba cõi  
 Độ thoát các sinh tử  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Đạo đức như hư không  
 Vì chúng nên tự đến  
 Nhân đây dạy ba thừa  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Hư không có thể lường  
 Nước biển biết mấy giọt  
 Cỏ cây đều đếm được  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Xin vua nghe tôi nói  
 Con, đức không thể dụ  
 Tuệ nhiều hơn các bụi  
 Sao lại có ngủ nghỉ?  
 Giáng thần vào thai mẹ  
 Cứu độ không thể lường  
 Trí nhỏ nào hiểu được  
 Sao lại có ngủ nghỉ?

Bấy giờ Bồ-tát vừa thức dậy, Đại Ái Đạo đặt trong một tấm lụa trắng, bế đến chỗ vua. Vua ban cho đạo nhân vàng bạc mỗi thứ một túi. Đạo nhân không nhận. Ông giở tấm lụa lên xem tướng Thái tử, thấy ba mươi hai tướng tốt, thân sắc vàng ròng, đánh đầu

có nhục kế, tóc màu xanh biếc, lông trắng giữa chặn mày, sau cổ phát ra ánh sáng như mặt trời, trông mắt màu xanh biếc, trên dưới đều linh động, có bốn chực cái răng, răng trắng bằng phẳng, đều đặn. quai hàm vuông, rộng, lưỡi rộng, dài, ngực sư tử đầy đặn, thân cân đối ngay thẳng, cánh tay và ngón tay dài, gót chân đầy đặn bằng phẳng, trong ngoài bàn tay có lớp màn mỏng dính liền các ngón tay lại với nhau, lòng bàn tay, bàn chân có hình bánh xe ngàn tăm, mã âm tàng, bụng thon như bụng nai, các đốt xương đều liền lại với nhau, lông xoay về bên hữu, mỗi lỗ chân lông có một sợi lông mọc, lông, da mịn màng trơn láng không dính nước và bụi đất, giữa ngực có hình chữ vạn.

A-di xem thấy những tướng như vậy lại càng thêm khen ngợi, rồi rơi lệ nghẹn ngào không nói nên lời. Vua và Đại Ái Đạo trong lòng rất lo sợ, chấp tay cúi lạy thưa hỏi:

–Có điều gì chẳng lành chẳng? Xin ngài cho biết.

Tiên nhân xua tay đáp:

–Rất tốt. Không có điều gì chẳng lành. Xin được chúc mừng Đại vương sinh được bậc Thánh nhân. Chiều hôm qua trời đất chấn động mạnh, chính là do việc này. Theo tướng pháp của tôi thì vua sinh con có được ba mươi hai tướng tốt của bậc Đại nhân, nếu ở ngôi vua trị nước thì sẽ là Chuyển luân thánh vương, tự nhiên có bảy báu và ngàn con, làm chủ bốn thiên hạ, dùng chánh pháp để cai trị. Còn nếu như bỏ ngôi vua để xuất gia thì tất nhiên sẽ thành Phật, độ thoát chúng sinh. Thương cho thân tôi tuổi già xế bóng sẽ chết nay mai, không được Phật giáo hóa, không được nghe kinh điển do Ngài giảng dạy, cho nên tự buồn tủi.

Vua nhớ lời thầy tướng số, vì vậy cho xây dựng cung điện, phòng ốc theo thời tiết ba mùa. Mỗi cung điện ở một nơi khác nhau, khi mát thì ở cung điện mùa thu, khi nóng thì ở cung điện mát mẻ, khi rét thì ở cung điện ấm áp. Chọn lựa năm trăm kỹ nữ đẹp đẽ, không cao không thấp, không mập không ốm, không trắng không đen, tài năng khéo léo, bao gồm tất cả nghệ thuật điều luyện, dùng bạch châu danh bảo anh lạc trang sức nơi thân. Cứ một trăm người một phiên, thay đổi nhau, túc trực hộ vệ; ở trước cung điện trồng các loại cây có trái ngọt, ở giữa có ao tắm, trong ao các thứ hoa quý lạ

và các loại chim khác nhau có đến ngàn loại; trang hoàng rực rỡ cốt để làm vui lòng Thái tử, không muốn để cho Thái tử xuất gia học đạo. Vách tường cung điện rất kiên cố. Tiếng đóng, mở cửa nghe xa bốn chục dặm.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát đản sinh, đại thần Diệu Thiên bảo với các Tịnh cư Bồ-tát đại sĩ vô số ức năm chứa công dẫn đức thanh tịnh đạo tràng, bố thí, học rộng, nghe nhiều, giữ gìn cấm giới trong sạch, siêng tu hạnh chân chánh, đại Từ đại Bi, lấy việc này làm vui, giúp cho tất cả chúng sinh, khiến lập được sự an vui lớn.

Bồ-tát với sức tinh tấn kiên cố, không hề lay chuyển, với thệ nguyện rộng lớn trùm khắp, vun trồng các gốc đức nơi chư Phật quá khứ, có trăm phước tướng trang nghiêm Thánh thể, việc làm hòa hợp an vui vượt xa hẳn mọi người. Tâm ý trong sạch sáng suốt, giới cấm trong sạch; dùng tịnh hạnh này lập thành trí tuệ lớn, dựng ngọn cờ pháp vĩ đại làm cho các thế lực thế tục tự nhiên quy phục; trời, người trong cõi tam thiên đại thiên phụng thờ, dựng lập đền thờ lớn, việc chỉ dẫn, dắt dìu không bị trở ngại, chỉ trọng đạo đức, cắt đứt nguồn gốc sinh tử, làm sáng tỏ và phát khởi Đại thừa. Ngài vừa hạ sinh nơi vương gia; do nhân duyên ấy chúng sinh được nhờ ân hóa đạo, giác ngộ cho người chưa giác ngộ, nên đi đến cúi đầu khen ngợi công đức và phụng sự cúng dường. Vì các trời, người không hiểu rõ pháp, cống cao, tự đại, không biết hướng đến sự chân chánh, chỉ dạy cho họ về chí nghiệp rộng lớn của đạo cả. Vô số Bồ-tát Thánh uy siêu tuyệt đều đến cúng dường. Do nghe thấy như vậy, làm cho đất nước của vua tăng thêm lợi ích. Khi nói về sự đản sinh của Bồ-tát với Thánh tuệ rực rỡ, quán thấy chân đế đó, tất cả đều phát tâm đạt đến giác ngộ.

Khi ấy tụng kệ:

*Khi sinh, đức như biển  
Đại thần Diệu nói rằng  
Nhiều kiếp khó được nghe  
Phụng sự Nhân Trung Tôn  
Tịnh cư đủ trăm ngàn  
Minh châu trang nghiêm thân*

Đầy đủ oai nghi đến  
Nương về Đấng Chí Tôn  
Chư Thiên luôn luôn giữ  
Cung điện vua Tịnh Phạn  
Trang nghiêm anh lạc báu  
Xinh đẹp như trăng tròn  
Sáng chói không bằng thánh  
Nghe không bằng đi đến  
Không dám vượt cõi vua  
Ba cõi không thể sánh  
Thân chói sáng thanh tịnh  
Lời hòa không chống trái  
Biết rõ tu nghiệp lành  
Trời, người không thể sánh  
Thơm hơn các danh hương  
Cung kính và phụng dưỡng  
Chưa được gặp Thái tử  
Thừa sự Thiên Trung Thiên  
A-di bảo Bạch vương  
Tướng sư muốn cầu gặp  
Đức oai nghi Thần thánh  
Vua nghe rất vui mừng  
Quan giữ cửa tâu vua  
Nhân tôn nghe như vậy  
Tay cầm hoa hoan hỷ  
Thần vào cung điện Thánh  
Đức vua nhân thấy vào  
Vội đứng dậy chấp tay  
Tòa báu sắc vàng ròng  
Mời Đạo sư ngồi đây  
Chỗ ngồi thấy bốn phía  
Vua hỏi có gì đến?  
Sinh con đủ thân đức  
Hạnh chân nên đến xem  
Thánh minh đủ tướng tốt



Không biết sẽ thế nào  
 Cho nên phiền Ngài ngồi  
 Chỉ rõ các tướng tốt  
 Mọi người đều vây quanh  
 Thái tử rất an lạc  
 Tôn kính, trời chỉ rõ  
 Ra khen chưa từng có  
 Thấy Đạo sư thắng diệu  
 Oai thánh sắc rực rỡ  
 Đứng lên xem nhan mạo  
 Sụp lạy Ly Cấu Quang  
 Trọn đời thấy hoan hỷ  
 Oai đức vô kiến đánh  
 Lông trắng giữa chạng mờ  
 Thành Phật hàng các ma.  
 Ca ngợi đức chí chân  
 Tiêu trừ các trần lao  
 Sư tử báu hiện đến  
 Phá tan cấu sinh tử  
 Thiêu rụi như ba đời  
 Tư tưởng khởi uest độc  
 Muta pháp chữa ba ngàn  
 Cam lộ diệt trần lao  
 Đền từ bi soi khắp  
 Phạm âm tiếng êm diệu  
 Dạy bảo ba ngàn cõi  
 Kim khẩu vang tiếng pháp  
 Phá ngoại đạo tà giáo  
 Bị các tội trời buộc  
 Vì không nghe pháp không  
 Sức mạnh hóa độ nhỏ  
 Diệt khói lửa si lớn  
 Thánh giáo làm tịnh chúng  
 Hiện trí tuệ trong đời  
 Diệt hiểu biết tăm tối

*Trời, người được lợi lành  
Thấy tịnh pháp chân chánh  
Lọng báu hiện trên trời  
Người báu không tranh cãi  
Ca-duy trời mưa hoa  
Vâng lạy, hữu nhiều Ngài  
Khen Phật, khen quốc độ  
Lên hư không về trời.*



# PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

## QUYỂN 3

### Phẩm 6: VÀO MIẾU TRỜI

Phật bảo các Tỳ-kheo:

Bồ-tát vừa sinh, đúng ngay khi ấy hai vạn bà vợ của quân tử, Phạm chí, Trưởng giả cũng sinh. Cha mẹ vui mừng, tất cả đều tôn thờ Bồ-tát và sẽ cung cấp người để hầu hạ.

Bấy giờ Bạch Tịnh vương cung cấp cho Bồ-tát hai vạn thể nữ để hầu hạ. Các gia đình trong thân tộc dâng lên Bồ-tát hai vạn thể nữ. Các đại thần bách quan lại có hai vạn thể nữ để dâng lên Bồ-tát. Các gia đình giàu sang quyền quý trong dòng họ Thích cùng nhau nhóm họp và cùng nhau đi đến chỗ vua tâu:

–Muôn tâu Đại vương, nên đem Thái tử đến viếng miếu trời.

Vua đồng ý, liền ra lệnh quét dọn tất cả các đường sá trong thành phố, các con đường thông suốt bốn ngã, các con đường hẻm, ngõ tắt quanh co đều phải được quét dọn sạch sẽ. Những thứ ngói đá hầm hố, cống rãnh đều phải được dọn sạch và sửa sang bằng phẳng, tất cả mọi việc đều phải chu tất, tốt đẹp, sạch sẽ. Những kẻ bệnh tật, đui điếc không được xuất hiện và chớ để bất cứ tiếng than nào buông ra. Rải hoa, đốt hương cùng chọn những âm thanh lành tốt. Treo cờ lọng bằng lụa ngũ sắc để trang nghiêm nơi cửa ngõ.

Vua trở vào hậu cung để báo cho Đại Ái Đạo bồng bế Thái tử đưa đến miếu trời. Thái tử ở nơi tòa liền mỉm cười, nét mặt vui vẻ bảo:

–Thân thể tôi điều hòa an ổn, duyên cơ gì cùng nhau muốn đem đến miếu trời?

Khi tắm rửa cho Thái tử, Thái tử lại cười lớn, thuyết kệ:

*Mới sinh, động ba ngàn*

*Thích, Phạm, thân Tu-luân  
 Nhật nguyệt cùng Thiên vương  
 Đều đến cúi đầu lạy  
 Còn có trời nào hơn  
 Dem tôi đến nơi đó  
 Vượt Thiên, Thiên Trung Thiên  
 Trời không bằng, sao hơn?  
 Tùy theo tục đến đây  
 Hiện tướng lành người vui  
 Vô số thứ phụng dưỡng  
 Hơn Thánh, Thiên Trung Thiên.*

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi ấy Trưởng giả, Phạm chí, các Tôn trưởng, cư sĩ trong quận, huyện, áp cùng thê thiếp, kẻ hầu hạ, đại thần, vua nhỏ, quan gác cửa, quan lệnh và những thân tộc tri thức của họ đều trang sức bằng các kiểu đẹp đẽ, rải hoa, đốt hương, cỡi xe voi, ngựa cùng quốc vương, thị thần đưa Thái tử đi vào miếu trời. Vừa đến miếu trời, các hình tượng chư Thiên vô tri, nhưng chư Thiên Nhật Nguyệt, Tứ Ý Thiên vương, Thích, Phạm, Tứ vương trong miếu đều rời khỏi chỗ ngồi theo nhau bước xuống, nắm vóc gieo sát đất lạy chân Bồ-tát. Trăm ngàn các chư Thiên, nhân dân, tự nhiên lớn tiếng xưng dương tán thán, khen chừa từng có, vui mừng hỗn hởi, trời đất chấn động mạnh, trời mưa xuống các thứ hoa, trăm ngàn kỹ nhạc không đánh tự kêu. Hình tượng chư Thiên hiện nguyên thân hình lạy chân Bồ-tát và ngay khi ấy đứng ở trước nói kệ:

*Tu-di sánh hạt cải  
 Hơn cả trời, rộng biển  
 Nhật nguyệt lạy đơm đóm  
 Tuệ đức đâu mà lạy  
 Ba ngàn cõi đều nương  
 Hạt cải sánh Tu-di  
 Chân trâu so biển lớn  
 Thượng tôn ví nhật nguyệt  
 Nếu hay lẽ Thế Tôn*

*Công đức không thể kể  
Mọi người được an ổn  
Đức đầy không hạn lượng.*

Khi Bồ-tát vào miếu trời, ba vạn hai ngàn Thiên tử thấy rõ oai đức đều phát đạo ý vô thượng chánh chân; do vì lẽ ấy, theo Bồ-tát đi vào miếu trời.

Khi ấy có Phạm chí tên là Hỏa Viêm, có người cha đang cùng năm trăm quyến thuộc vây quanh cầm lọng bảy báu dâng lên Bạch Tịnh vương, và nói:

– Xin dâng lên Thái tử.

Vua liền nhận và gọi năm trăm Thích tử đem năm trăm anh lạc để trang sức nơi tay, cổ chân, đầu, lỗ tai, cánh tay Thái tử. Ngay khi ấy, Phí Túc liền đi đến chỗ vua, tâu:

– Nên tẩm gội cho Thái tử xong mới đeo anh lạc cúng dường Ngài.

Vua đáp:

– Ta cũng sẽ làm anh lạc cho Thái tử đeo. Bảy mươi bảy ngày ta mới nhận.

Sáng hôm sau, Thiên tử Nhật Nguyệt có một nhà nghỉ tên là Ly cấu tịnh, Bồ-tát ra nghỉ ở nhà đó. Bà Đại Ái Đạo ẵm Ngài ra đó. tám vạn thể nữ đến nghinh đón Bồ-tát, cúi đầu làm lễ. Một vạn người dòng họ Thích, năm ngàn Phạm chí cũng nghinh đón Bồ-tát. Các người dòng họ Thích làm các anh lạc dâng lên để Bồ-tát đeo. Thái tử vừa đeo anh lạc, lập tức anh lạc ấy mất hết ánh sáng. Oai quang của Bồ-tát khiến cho anh lạc không thể chiếu sáng, giống như một đồng mực để bên đồng vàng ròng. Có một trưởng giả tên Ly Cấu mặc y phục rất đẹp đứng trước Bồ-tát.

Bấy giờ Bạch Tịnh vương và các người dòng họ Thích nói kệ khen ngợi:

*Hiện bày báu thanh tịnh  
Trang nghiêm ba ngàn cõi  
Đều là loại vàng ròng  
Không bằng ánh sáng Ngài  
Tuy là bằng vàng ròng*

Không bằng một chút sáng  
 Sáng chói tiêu các sáng  
 Ở bên Thánh như mực  
 Do đạo đức trang nghiêm  
 Che anh lạc không sáng  
 Nhật nguyệt, minh châu sáng  
 Thích, Phạm sáng không bằng  
 Tướng xưa đẹp nghiêm thân  
 Ngọc báu đâu thể hơn  
 Trang nghiêm sao bằng Phật  
 Tâm thường không sánh bằng  
 Đạo nghiêm tịnh lặng sáng  
 Vừa sinh nghiêm dòng họ  
 Hiện sáng mọi người vui  
 Làm hưng thịnh dòng tộc.

## M

### Phẩm 7: THỊ HIỆN HỌC CHỮ

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Thái tử vừa được bảy tuổi, hiện rõ vô số trăm ngàn điềm tốt lành. Một vạn bé trai, một vạn bé gái cỡi một vạn cỗ xe chở vô số các thức ăn uống đầy đủ chất quý bổ đến nước Ca-di, để nơi ngã tư đường và ở đầu các con đường quanh co, trở lên các thứ kỹ nhạc. Ở khoảng giữa các cây trang sức lâu gác với mái hiên, cửa sổ có chấn song, các thể nữ trang sức anh lạc ở trên đó rải hoa đốt hương. Tám ngàn thể nữ dọn sạch đường sá, nghinh đón Bồ-tát. Chư Thiên, Long, Thần và Kiên-đạp-hòa ở trong hư không với nhiều hình dáng khác nhau, rải hoa đốt hương, thòng các ngọc châu và cờ lụa bằng ngũ sắc. Tất cả bà con trong dòng họ Thích trước sau theo dẫn đường. Bạch Tịnh vương cũng cùng đi nghinh đón Bồ-tát.

Bồ-tát cỡi xe dê đi đến chỗ thầy dạy học. Vừa vào lớp học, muốn được gặp thầy. Thầy giáo tên là Tuyển Hữu. Khi thấy oai thần sáng chói của Bồ-tát, thầy không thể chịu được liền quỳ xuống đất.

Trên Đâu-suất thiên có một Thiên tử tên là Thanh Tịnh, liền đến trước cầm tay đỡ thầy đứng dậy và đặt ngồi trên ghế, ngay trước đại chúng, nói bài kệ:

*Nay sinh trong dòng Thích  
 Tại đời học kỹ thuật  
 Toán số và thơ văn  
 Vô số kiếp đã rõ  
 Cứu chúng sinh nên hiện  
 Học rộng hiện nhập đạo  
 Độ vô số đồng tử  
 Ban cho chúng cam lộ  
 Dạy đời hiểu bốn đế  
 Rõ báo ứng nhân duyên  
 Có thành tức có diệt  
 Hướng nay thư đường đây  
 Tột sáng nơi ba đời  
 Trời người tôn bậc nhất  
 Đã nhiều lần đến lớp  
 Vô số kiếp học đây  
 Chúng sinh nhiều tâm niệm  
 Thánh biết hết gốc nguồn  
 Ngài không tham nghĩ sắc  
 Tức là vô niệm đây  
 Lập giới độ kẻ tham.*

Bấy giờ, Bồ-tát cùng với trẻ em trong dòng họ Thích đi đến trường. Bồ-tát tay cầm cây bút bằng vàng, sách đóng bằng gỗ thơm chiên-đàn có các minh châu báu. Giá sách đó được thị giả đưa đến. Thái tử hỏi thầy giáo Tuyền Hữu:

–Nay thầy dùng loại sách nào để dạy?

Thầy giáo đáp:

–Dùng sách Phạm từ xưa lưu lại để dạy. Ngoài ra không có sách nào khác.

Bồ-tát đáp:

–Các loại sách khác có sáu mươi bốn thứ, sao nay thầy nói chỉ

có hai loại?

Thầy giáo hỏi:

– Sáu mươi bốn loại đó tên như thế nào tôi chưa hề biết.

Thái tử đáp:

1. Phạm thơ.
2. Khứ-lưu thơ.
3. Phật-ca-la thơ.
4. An-khư thơ.
5. Mạn-khư thơ.
6. An-câu thơ.
7. Đại-tần thơ.
8. Hộ chúng thơ.
9. Thủ thơ.
10. Bán thơ.
11. Đà-tỷ-la thơ nhất cửu.
12. Tật-kiên thơ.
13. Đà-tỳ-la thơ.
14. Di-địch-tắc thơ.
15. Thí dữ thơ.
16. Khang-cư thơ.
17. Tối thượng thơ.
18. Đà-la thơ.
19. Khư-sa thơ.
20. Tần thơ.
21. Hung-nô thơ.
22. Trung-gian-tự thơ.
23. Duy-kỳ-đa thơ.
24. Phú-sa thơ.
25. Thiên thơ.
26. Long quỹ thơ.
27. Kiên-đạp-hòa thơ.
28. Chân-đà-la thơ.
29. Ma-hư-lặc thơ.
30. A-tu-luân thơ.
31. Ca-lưu-la thơ.



32. Lộc-luân thơ.
33. Ngôn thiện thơ.
34. Thiên phúc thơ.
35. Phong thơ.
36. Giáng thiên thơ.
37. Bắc phương thiên hạ thơ.
38. Câu-da-ni thiên hạ thơ.
39. Đông phương thiên hạ thơ.
40. Cử thơ.
41. Hạ thơ.
42. Yếu thơ.
43. Kiên cố thơ.
44. Đà-ha thơ.
45. Đắc tận thơ.
46. Yếm cử thơ.
47. Vô dữ thơ.
48. Chuyển số thơ.
49. Chuyển nhãn thơ.
50. Môn câu thơ.
51. Hương thượng thơ.
52. Thứ cận thơ.
53. Nãi chí thơ.
54. Độ thân thơ.
55. Trung ngự thơ.
56. Tất-diệt-âm thơ.
57. Điển thế giới thơ.
58. Trì-phụ thơ.
59. Thiện tịch địa thơ.
60. Quán không thơ.
61. Nhất thiết được thơ.
62. Thiện thọ thơ.
63. Nhiếp thủ thơ.
64. Giai hưởng thơ.

Thái tử bảo với thầy:

–Đây là sáu mươi bốn tên sách, nay thầy muốn dùng sách nào

để dạy?

Khi ấy thầy Tuyền Hữu trong lòng vui vẻ, vứt bỏ lòng tự đại, đọc bài kệ:

*Khó kịp Chân tịnh tôn  
 Tại thế phát lòng thương  
 Học hết tất cả sách  
 Nay vào trong trường học  
 Đọc hết các tên sách  
 Tôi không biết gốc ngọn  
 Các kinh sách thấu đạt  
 Mà thị hiện nhập học  
 Không dám sánh trí Ngài  
 Chỉ xem người lễ bái  
 Làm sao khiến Đại Thánh?  
 Nêu vô số loại sách  
 Siêu vượt Thiên Trung Thiên  
 Tối thượng trong hàng trời  
 Tối tôn, không ai bằng  
 Trên đời không thể dụ  
 Do vì oai thần vậy  
 Nghiêm tịnh dùng phương tiện  
 Ai thấy suốt tất cả  
 Đều vượt khỏi thế gian.*

Bấy giờ một vạn đồng tử đã cùng với Bồ-tát đi đến chỗ thầy dạy học, thấy oai đức của Bồ-tát kiến lập trí tuệ của Bạc Đại Thánh phân biệt tên sách mà tuyên bày:

Lời nói đó nói về không, phát ra âm thanh về vô thường, khổ, không, vô ngã.

Lời nói đó nói về dục, phát ra âm thanh về dâm, nộ, si cùng các thứ tham cầu.

Lời nói đó nói về sự rối ráo, phát ra âm thanh tất cả đầu đuôi đều tịnh.

Lời nói đó nói về hành, phát ra âm thanh vô số kiếp phụng thờ tu đạo.

Lời nói đó nói về không, phát ra âm thanh không theo chúng lìa

các danh sắc.

Lời nói đó nói về loạn động, phát ra âm thanh trừ nguồn gốc như nhớp của vực thăm sinh tử.

Lời nói đó nói về thí, phát ra âm thanh bố thí, trì giới, trí tuệ, ngay thẳng phân minh.

Lời nói đó nói về sự ràng buộc, phát ra âm thanh giải trừ thi hành những ngục hình khổ trị.

Lời nói đó nói về thiêu đốt, phát ra âm thanh thiêu rụi tội dục trần lao.

Lời nói đó nói về tín, phát ra âm thanh tín, tinh tấn, niệm, định, tuệ.

Lời nói đó nói về sự thù thắng, phát ra âm thanh siêu việt Thánh đạo vô thượng.

Lời nói đó nói về như thật, phát ra âm thanh không hoại diệt của Như Lai.

Lời nói đó nói về tịch tịnh, phát ra âm thanh quán pháp tịch nhiên vắng lặng.

Lời nói đó nói về sự chìm lặng, phát ra âm thanh tiêu trừ sân, si, tranh tụng.

Lời nói đó nói về sự tạo tác, phát ra âm thanh tội lỗi phước báo đều từ nơi hành thọ.

Lời nói đó nói về trí, phát ra âm thanh trí Nhất thiết không thể hủy hoại.

Lời nói đó nói về ma, phát ra âm thanh hàng phục sức ma cùng bè lũ quyến thuộc.

Lời nói đó nói về hại, phát ra âm thanh vứt bỏ tự đại, tà kiến.

Lời nói đó nói về thệ, phát ra âm thanh đối với chánh pháp không rời loại.

Lời nói đó nói về chỉ, phát ra âm thanh không sợ sức thế tục.

Lời nói đó nói về canh, phát ra âm thanh vượt các khổ về sinh, già, chết.

Lời nói đó nói về ý, phát ra âm thanh ý chí vững bền, một mình dạo chơi trong ba cõi.

Lời nói đó nói về pháp, dùng âm thanh các pháp để chế ngự, cứu độ cùng khắp từ đầu đến cuối.

Lời nói đó nói về sự tán thán, phát ra âm thanh tùy theo chỗ nguyện mà khai hóa.

Lời nói đó nói về nạn, phát ra âm thanh trừ tám nạn tội ương.

Lời nói đó nói về sự tận diệt, phát ra âm thanh diệt sạch không còn chỗ phát sinh.

Lời nói đó nói về xứ, phát ra âm thanh tiêu sạch chỗ điên đảo.

Lời nói đó nói về tuệ, phát ra âm thanh trí tuệ Thánh không trở ngại.

Lời nói đó nói về thị, phát ra âm thanh quay về thiện, ác, ương, họa.

Lời nói đó nói về hữu, phát ra âm thanh của các việc làm trong ba cõi.

Lời nói đó nói về sự vứt bỏ, phát ra âm thanh vứt bỏ những điều đưa đến sự tăng bốc cái ngã.

Lời nói đó nói về mình, phát ra âm thanh hướng đến nghiệp thiện, nghiệp ác của mình.

Lời nói đó nói về ngã, phát ra âm thanh diệt trừ ái dục như nhớp của thân.

Lời nói đó nói về đố, phát ra các âm thanh thiện, ác, tật đố... Ngược lại xưng tán bình đẳng.

Lời nói đó nói về số, phát ra âm thanh thường điều phục vô minh.

Lời nói đó nói về xứ, phát ra âm thanh vượt ra ngoài xứ và phi xứ, hữu hạn và vô hạn.

Lời nói đó nói về nhả, phát ra âm thanh độ vô số các loạn tưởng, buông lung, vắng lặng mong cầu.

Lời nói đó nói về quả, phát ra âm thanh chứng các quả thật không có chỗ trụ.

Lời nói đó nói về trừ, phát ra âm thanh không tham đắm tự kỷ, trừ sạch ngũ cái.

Lời nói đó nói về tà, phát ra âm thanh trừ ưu não và tật bệnh, hoạn nạn.

Lời nói đó nói về tuệ, phát ra âm thanh tuệ bố thí, trì giới, học rộng nghe nhiều, không vọng tưởng.

Bấy giờ Bồ-tát vì các đồng tử phân biệt rõ ràng gốc ngọn các

tên, diễn các âm thanh giống pháp môn như vậy, ngay nơi trường học lần lần khai hóa mở bày dạy dỗ ba vạn hai ngàn đồng tử, khuyên phát tâm đạo Vô thượng Chánh chân, vì vậy cho nên Bồ-tát đi đến trường học nhưng không nhận sự chỉ dạy từ nơi thầy giáo.

## M

### Phẩm 8: NGÔI DƯỚI GỐC CÂY XEM CÀY RUỘNG

Bấy giờ Thái tử tuổi đã trưởng thành, xin phép phụ vương, cùng các quần thần cùng đi vào xóm làng xem người ta cày bừa, thấy thửa đất mới vừa cày bừa lật lên, các loài côn trùng phơi ra trên mặt đất, loài chim bay xuống mổ ăn. Bồ-tát biết việc này nhưng lại cố hỏi người cày ruộng:

–Làm công việc này để làm gì?

Người nông phu đáp:

–Để trồng lúa đem đóng thuế cho nhà vua.

Bồ-tát than:

–Chỉ nhân một người mà làm cho bao nhiêu người trong nước phải rầu lo, sợ bị ách quan tăng thêm hình phạt roi gậy, trong lòng hồi hộp lo lắng không yên. Mạng sống con người thật ngắn ngủi, nỗi buồn lo lại dài vô cùng. Ngày tháng trôi qua, một hơi thở ra không trở vào lại đã qua đời sau. Trời người rốt cuộc chỉ là nỗi khổ đau trong ba đường ác không thể tả hết. Trôi lăn mãi trong năm đường sinh tử không có bến bờ. Chìm đắm không tỏ ngộ, đờn đau, thật khó ví dụ. Vào núi tu hành thành đạo mới có thể vượt được những hoạn nạn nguy ách khởi diệt trong mười phương ba cõi.

Xem việc cày bừa xong, Thái tử lại đi dạo xem. Bấy giờ Bồ-tát chỉ đi một mình không có bạn bè. Ngài ở nơi chỗ đó đi kinh hành, thấy một cây Diêm-phù tàng bóng sum suê mát mẻ, liền đến ngồi dưới gốc cây ấy, nhất tâm tư duy thiền định, chứng đệ Nhất thiền. Khi ấy có năm trăm Thần tiên ngoại học đang bay đi trong hư không từ Nam đến Bắc, muốn vượt qua lùm cây kia nhưng không thể nào qua được, đành phải đứng yên. Từ xa trông thấy Bồ-tát, cùng nhau khen ngợi. Xem công đức to lớn của Bồ-tát, thấy đức của Ngài vòi vọi giống như núi

lớn Tu-di kim cang, như ngọc châu sáng đẹp, vững chắc không lay động, nghi là Diêm-la quý vương, Càn-thát-bà? Nay ngồi dưới gốc cây, tâm như hư không, dùng việc tọa thiền này để làm việc lành gì, bỗng dưng khiến cho chúng ta bị mất thần túc? Các Thần tiên ấy quán sát thấy lòng thương của Ngài rất sáng suốt, phơi bày tỏ rõ, trong lòng tự nghĩ: “Đây là bậc Thần kỳ Tỳ-sa-môn giàu có lớn hoặc là con trời Đế Thích, là ánh sáng mặt trời, mặt trăng, Chuyển luân thánh vương vậy?”

Khi ấy chư Thiên trên hư không nói kệ khen ngợi:

*Sắc đẹp hơn Thiên vương  
Và cả Ly Oán Thiên  
Như vô lượng kim cang  
Là trượng phu tôn quý  
Vượt xa các Thiên thần  
Như trăng rằm rực rỡ  
Cùng tốt ở trong đời  
Người này không ai hơn  
Đức này không lường được  
Là trời Càn-đạp -hòa  
Công huân sáng rực rỡ  
Đây tăng hơn ức lần  
Thần túc thường thua xa  
Đem vị trời ngàn mắt  
Hộ thế Tứ Thiên vương  
Bậc Tôn, Tu-luân, Phạm  
Nhiếp chúng được an lành  
Vị này hay làm được  
Vị đang ngồi ở trước  
Xem Ngài không ai bằng.*

Bấy giờ năm trăm Tiên nhân nghe chư Thiên trên hư không đọc lời kệ khen ngợi, liền theo xuống mặt đất, xem thấy Bồ-tát ngồi thiền định, thân không lay động, tâm không tà niệm, trong lòng vui mừng, xem thấy công đức của Bồ-tát rực rỡ vòi vọi không hạn lượng, không thể ví dụ, tôn quý trong hàng trời người, chưa từng được nghe thấy. Nhờ phước báo đời trước nên nay mới được thấy, lấy làm vui mừng

nói kệ khen:

*Đời ngập lửa trần lao  
 Chúng đạo dứt các khổ  
 Như Tu-di giữa đời  
 Thành tựu được đạo pháp  
 Đắc thắng trừ các sắc  
 Thực hành rộng như biển  
 Đắc đạo nhờ huân tuệ  
 Ngài cứu độ tất cả  
 Cởi trói buộc nơi thân  
 Để mong thành đạo pháp  
 Độ thoát khắp tất cả  
 Vượt khỏi cảnh giới ma.*

Bấy giờ, vua quan và mọi người cùng nhau vội vã đi tìm, mong được biết Thái tử hiện đang ở chỗ nào. Từ xa trông thấy, các quần thần đuổi theo sau. Thấy dưới bóng mát của gốc cây Diêm-phù, Ngài ngồi thiền định tư duy.

Bấy giờ mặt trời chiếu ánh nắng, cây sà nhánh xuống che thân Bồ-tát. Tất cả cây cối đều nghiêng mình hướng về phía cây Diêm-phù cúi đầu kính lễ. Bồ-tát ngồi không lay động, quần thần vội trở về tâu vua Bạch Tịnh: “Tướng ánh sáng của Bồ-tát cây không thể che. Mặt trời lặn lẽ chiếu soi, cây nghiêng mình che thân Bồ-tát nhưng không thể che tướng của Ngài”.

Vua nghe việc như vậy bèn đi đến chỗ gốc cây đó, thấy Bồ-tát với oai thần lành tốt vời vợi không lường, liền nói kệ:

*Như lửa trên đỉnh núi  
 Như trăng giữa muôn sao  
 Dưới cây hiện ngồi thiền  
 Oai chiếu soi cùng khắp  
 Nay lần nữa cúi đầu  
 Lạy chân của Đạo Sư  
 Lúc Ngài vừa mới sinh  
 Tự thân ngồi thiền tư  
 Thân Ngài oai thần sáng*

*Chiếu khắp cả mọi nơi  
Ai thấy cũng vui mừng  
Nhân đây được cứu độ.*

Bấy giờ Thái tử tâu phụ vương:

–Con vừa mới đi dạo xem, vì sao phụ vương và quần thần cùng nhau đi tìm?

–Vì sao con đi? Vua hỏi.

Thái tử thưa:

–Các quan muốn trừ các trần cấu, các tư tưởng quấy, chỉ giữ lại tướng đẹp, thanh tịnh sáng suốt thì phải tọa thiền cho thật vững chắc. Thiền định vững chắc sẽ hàng phục được các ma, trừ sạch được những sự tối tăm che lấp.

Vua khen:

–Lành thay! Lành thay! Khi Thái tử mới sinh có các điềm lành ứng hiện trọn không hư dối. Nay đều hiện rõ, mười phương mong chờ ân cứu độ.

## M

### Phẩm 9: VUA BẠCH TỊNH CHỌN VỢ CHO THÁI TỬ

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi ấy Bạch Tịnh vương cùng với Thái tử và các người trong dòng họ Thích đứng ở ngay chỗ đó. Các lực sĩ, trưởng giả trong dòng họ Thích tâu vua Bạch Tịnh:

–Vua đã biết việc đó, các Phạm chí này chưa được tốt ráo.

Vua nói:

–Giả sử Thái tử bỏ nước, bỏ ngôi vua, thành Như Lai mới được tốt ráo. Giả như không xuất gia, làm Chuyển luân vương, dùng chánh pháp trị vì gọi là pháp vương, tự nhiên có bảy báu:

1. Bánh xe vàng báu.
2. Ngựa màu xanh biếc.
3. Voi trắng.
4. Ngọc Minh nguyệt.
5. Vợ là ngọc nữ.



6. BỀ tôi chủ kho tàng.

7. BỀ tôi chủ binh.

Và có một ngàn người con khôi ngô tuấn tú, sức khỏe mạnh mẽ, tài trí vượt bậc. Một người có thể chống cự một ngàn người, có khả năng dẹp trừ oán địch. Nếu làm Phật, dứt dòng Thánh vương, chỉ còn Tản vương, mọi người xưng danh hiệu.

Bạch Tịnh vương lại bảo:

–Hãy xem xét ngọc nữ nào đáng làm vợ Thái tử.

Năm trăm bà con trong dòng họ Thích đều nói lên:

–Tôi sẽ đi tìm người xứng đáng để làm vợ Thái tử.

Vua Bạch Tịnh nói với tất cả bà con trong dòng họ:

–Nay tìm vợ cho Thái tử rất là khó khăn. Không biết người con gái nào có thể vừa ý Thái tử?

Họ cùng nhóm họp suy nghĩ và bàn luận việc này rồi cùng nhau đến nói với Thái tử, xin Thái tử suy nghĩ.

Thái tử hẹn bảy ngày nữa sẽ trả lời.

Bồ-tát suy nghĩ: “Ta không tham dục lạc thì không nên ở đời. Ta bỏ cõi trời Đâu-suất đến ở cõi này tâm không hề quyến luyến một việc gì. Lặng yên thiền định, dùng phương tiện khéo léo gánh vác lấy tất cả. Siêng năng gạn gùi đạo tràng, đem tình thương không tổn hại bao trùm khắp để khuyên nhủ, giúp đỡ tất cả, liền nói kệ:

*Dòng vua sinh bậc kính  
Lửa sinh hoa sen lớn  
Có sức dưỡng Bồ-tát  
Ức năm hóa cam lộ  
Không bỏ ý hưng đạo  
Không sợ, đức chân thật  
Điều tâm ta ưa thích  
Chí thanh tịnh bất động  
Bồ-tát sống trong dục  
Khéo léo giáo hóa vợ  
Ái dục không an lạc  
Bỏ hại, học công huân.*

Bấy giờ Bồ-tát sai một người thợ tài giỏi đúc một pho tượng bằng vàng ròng rất xinh đẹp và dùng văn tự viết lên nơi đó: “Giả sử

có người con gái nào đức hạnh, lễ nghĩa, hình dáng diện mạo giống y như đây, ta mới có thể bằng lòng. Không dùng kẻ tầm thường, người đúng như thế này ta mới cưới: Nhan sắc dung mạo như vàng ròng, trong ngoài tương ứng, thân khẩu không chống trái, tâm tịnh như hư không, an hòa sáng láng, không buông lung, lời lẽ nói ra luôn có lòng thương yêu, không hại, kính phụng đạo nghĩa. Đối với Sa-môn, Phạm chí trì giới bố thí, điều ta cầu xin, không ganh ghét, không nhằm chán, tánh tình hiền lành, không sai thời gian, ngay thẳng, không dua nịnh, luôn luôn kính chông, không có ý khác, ý không phóng dật, không mang thai, không sinh con, bỏ cống cao tự đại, hầu hạ chông như kẻ tôi tớ, không uống rượu, không ham vị ngon, không mê âm thanh, không ngu đần tầm tối, tiêu trừ cội gốc vô minh, biết pháp, an trụ nơi chân đế, không sơ xuất, vụt chạc, không có tà thuật, thường biết hổ thẹn, không ác khẩu nguyên rủa, thường vâng thờ và thực hành chánh pháp. Thân, miệng, ý thanh tịnh. Lời nói và việc làm luôn đi đôi. Tâm khiêm tốn, phần nhiều tu hạnh từ bi thương xót, không khinh thường người trên, không ngu đần cứng cỏi, không có lòng sân giận, trong chúng vui vẻ an hòa, không bị sai lầm, siêng năng làm các việc lành. Đối với bạn bè luôn tỏ lòng cung kính, xem như Thế Tôn. Nghĩ họ cũng như mình, tiếng tốt lan khắp. Tu tất cả các nghiệp lành, thường phụng thờ cung kính. Người vợ như thế ta mới có thể bằng lòng”.

Khi ấy Bạch Tịnh vương nghe Bồ-tát nói như vậy, bảo với vị Phạm chí xem tướng vào thành Ca-di-vệ, đi khắp từng nhà tìm xem những cô gái đẹp, xem ai có đức tướng này. Quân tử, trưởng giả, thợ, thầy, thường dân, so sánh ai có công huân đầy đủ như đây không? Nếu có được như vậy, Thái tử mới đón về. Vì sao? Vì Thái tử không ưa nơi dòng họ, chỉ ưa người có đức hạnh mà thôi. Liền khi ấy đọc kệ:

*Quân tử dòng Phạm chí  
Thầy, thợ, hay thường dân  
Người có đức như thế  
Mới nên cưới về vậy  
Không ưa dòng họ sang  
Chỉ quý hạnh tao nhã*

*Có chí thành công huân  
Tâm mới ư như vậy.*

Khi ấy Phạm chí nghe nói bài kệ này xong, đi khắp thành Ca-tỳ-la-vệ, đến từng nhà một để xem người như thế. Vừa vào một nhà kia, thấy một cô gái xinh đẹp như Thiên nữ trên trời, nhan sắc tột bậc, thanh tịnh như hoa sen, không cao không thấp, không trắng không đen, không mập không ốm, nói chung đầy đủ sự cân đối của một cô gái thuộc hạng đẹp đẽ quý phái. Khi ấy người thiếu nữ chào Phạm chí xem tướng và hỏi ông ta:

–Phạm chí muốn gì?

Phạm chí trả lời:

–Đức vua Bạch Tịnh sinh chân Thái tử, đoan chánh không ai có thể so sánh, ba mươi hai tướng tốt và công đức oai thần rực rỡ. Tự tay Thái tử viết kệ: “Thiếu nữ nào có hình tướng dung mạo đứng đầu trong hàng trời người, ta mới cưới người đó”.

Khi ấy cô gái xinh đẹp đọc bài kệ:

*Bài kệ Phạm chí nói  
Rõ ý muốn thấy sắc  
Phạm muốn biết sắc đó  
Ta đều có đầy đủ  
Người đáng làm chồng ta  
Đoan chánh rất khó sánh  
Bạch Thái tử việc này  
Đừng bỏ lỡ cơ hội.*

Phạm chí nghe bài kệ đó, trở về chỗ vua thưa rõ sự việc như vậy:

–Thiên vương xem xét, người như vậy không đáng làm vợ Thái tử sao?

Vua hỏi:

–Người con gái nào?

Phạm chí đáp:

–Người con gái đó sinh trong gia đình dòng chiến sĩ họ Thích.

Vua tự nghĩ: “Hình mạo Thái tử vượt hẳn người đời, sắc diện thanh tịnh, e không vừa ý, để cho Thái tử tự chọn lấy. Ta sẽ đi đến nhà Vô ưu nhóm họp các thiếu nữ, rồi bảo Thái tử tự mình xem xét.

Bồ-tát tự xem xét, mắt hướng về người mình ưa thích”.

Bấy giờ, vua Bạch Tịnh đem các thứ ngọc châu quý báu làm một giảng đường xinh đẹp mời hết tất cả các thiếu nữ xinh đẹp trong thành La-vệ tụ tập về giảng đường kia.

Bồ-tát đi đến giảng đường, ngồi nơi tòa nhân hiền. Vua sai sứ giả: “Hễ thấy Bồ-tát hướng mắt nhìn về phía nào mà tỏ ý vui thì liền đến báo cho ta biết”. Bấy giờ Bồ-tát gặp các thể nữ.

Khi ấy, thiếu nữ trong gia đình dòng chiến sĩ họ Thích tên là Cù-di (Gopa) cùng các thể nữ đi đến chỗ Bồ-tát. lui đứng một bên, chăm nhìn Bồ-tát mắt không hề chớp. Bồ-tát nhìn khắp thiếu nữ, tức thì mỉm cười vui vẻ, rồi đem chuỗi ngọc báu trao tặng cho Cù-di. Cù-di thưa: “Thiếp không ham thích các thứ anh lạc báu, sẽ dùng công đức để tự trang nghiêm thân”.

Thái tử trở về cung thất, khen việc chưa từng có. Nay Cù-di hiểu rõ được cuộc đời là vô thường, không ham sự giàu sang vinh hiển ở đời.

Khi ấy sứ giả đi đến chỗ vua tâu lại đầu đuôi sự việc: Người mà Thái tử để ý hướng mắt đến chính là nàng Cù-di trong dòng họ Thích. Vua nghe thưa như vậy, sai Phạm chí đi làm mối tìm người con gái này để làm vợ Thái tử. Gia đình dòng chiến sĩ họ Thích nói:

–Theo dòng họ của chúng tôi, người nào có nghệ thuật mới gả con gái cho. Nếu Thái tử có nghệ thuật, biết rõ về bắn cung, cỡi ngựa, đánh cờ, thơ văn, toán số và lễ nhạc, sáu môn nghệ thuật thảy đều biết đầy đủ, chúng tôi mới gả con gái cho.

Phạm chí liền trở về tâu lại đầy đủ với Bạch vương. Vua tự suy nghĩ rồi đem việc đó nói với Bồ-tát. Bồ-tát tâu vua:

–Hãy thôi! Tìm để làm gì.

Vua hỏi:

–Vì sao con nói thôi? Ông tướng mà không có nghệ thuật sao? Bàn về việc chính đáng mà con nói thôi đi!

Thái tử tâu vua cha:

–Việc đáng nên làm, con đều có thể làm.

Vua hỏi Bồ-tát:

–Con có được nghệ thuật gì?

Bồ-tát thưa:

–Giữa đời này chẳng có nghệ thuật gì đặc biệt khác lạ với chúng ta cả. Sắp đến sẽ thấy.

Vua liền cười:

–Con có thể biểu diễn nghệ thuật ư?

Bồ-tát thưa:

–Con có thể. Xin phụ vương nhóm họp tất cả thân tộc trong dòng họ Thích sẽ cùng con biểu diễn nghệ thuật. Vua ra lệnh cận thần lĩnh cho cả nước động chuông đánh trống báo bảy ngày nữa Thái tử sẽ biểu diễn nghệ thuật. Ai có nghệ thuật đều đến dự hội.

Trong thời gian bảy ngày có tất cả năm trăm người trong thân tộc dòng họ Thích đều đến nhóm họp. Người nào có nghệ thuật cao hơn hết thì sẽ đem con gái của gia đình dòng chiến sĩ họ Thích gả cho người đó. Người nào đứng đầu về bắn cung, đánh cờ sẽ cưới được người con gái này.

Mọi người cùng nhau đi ra cửa thành. Bấy giờ Điều-đạt tay dắt một con voi đi vào cửa thành, thấy các Thích chủng nhóm họp, muốn trở tài nghệ, liền dùng tay phải xách đầu con voi, tay trái cầm vòi quật xuống đất giết chết con voi. Ngay khi ấy, Nan-đà cùng các đồng bạn đi ra cửa thành, thấy con voi to lớn nằm chết ngay giữa đường, hỏi:

–Ai giết?

Đáp:

–Điều-đạt giết.

Nan-đà xách con voi để nằm qua một bên lề đường.

Bấy giờ Thái tử ra cửa thành, thấy con voi chết này, dừng lại hỏi:

–Ai giết con voi này?

Thị giả thưa:

–Điều-đạt giết.

Bồ-tát lại hỏi:

–Ai đem dờ nó nằm sang một bên đường?

Thưa:

–Hiền giả Nan-đà.

Bồ-tát bảo:

–Rất tốt! Thân con voi to lớn như vậy, mùi hôi thối sẽ xông khắp

trong thành.

Liên dùng tay phải xách con voi quăng ra ngoài thành, cách hào thành rất xa. Khi ấy vô số trăm ngàn Thiên nhân ngợi khen vang dội, cùng nhau nói:

–Hay thay! Hay thay!

Chư Thiên trong hư không đọc kệ tán thán:

*Tay cầm voi trắng lớn  
Thân đã chết rất nặng  
Ném bỏ ra ngoài thành  
Cách hào thành rất xa  
Đây ắt là chí Thánh  
Thân lìa tục bình đẳng  
Chóng thành Nhất thiết trí  
Do Thánh lực thường còn.*

Bấy giờ năm trăm bà con dòng họ Thích đều đi đến cửa thành, cùng nhóm họp ngay ở chỗ khoảng đất rộng rãi, muốn biểu diễn nghệ thuật. Vua Bạch Tịnh cùng với các nhà thế lực lớn trong dòng họ Thích đến chỗ biểu diễn nghệ thuật. Có vô số người theo hầu Bồ-tát, muốn được thấy nghệ thuật của Ngài.

Bấy giờ dòng họ Thích trước đó đã thấy Bồ-tát ở nơi trường học, khen ngợi và nêu rõ tên của sáu mươi bốn loại sách. Thầy Tuyển Hữu thấy vậy rất lấy làm lạ, bảo chưa từng có. Trên trời, trong nhân gian, không ai có tài nghệ như vậy. Các Quỷ thần, Rồng, A-tu-luân... thấy đều không sánh kịp. Xem thấy nghệ thuật của Ngài, biết đây chính là bậc Thánh nhân. Do sức hiểu biết của Ngài cùng tột, Ngài hiểu rõ hết tất cả nghĩa lý văn tự đầu đuôi, không một chỗ nào là không thông suốt. Nghe, thấy đức của Ngài vượt hẳn cả Thích, Phạm, chư Thiên, Nhật, Nguyệt. Chúng ta chính mắt nhìn thấy đạo thuật như vậy, ai có thể hơn Ngài.

Bà con dòng họ Thích bảo với mọi người:

–Bồ-tát tuy vào trường học, nhưng Ngài đã thông suốt hết tất cả các môn thơ văn, toán số, nghệ thuật. Người kiến thức như vậy thật rất ít có.

Nay gặp đại chúng cùng một lúc đến nhóm họp nơi đây là để tranh hơn thua hay để biểu diễn nghệ thuật; mọi người xem để biết ai

là người thắng?

M

## Phẩm 10: THI TÀI NGHỆ

Bấy giờ có một đại thần tên Viêm Quang, thuộc dòng họ Thích, đứng đầu về nghệ thuật toán số, hiểu biết rất rộng. Vua rất tin và hỏi ông:

–Người hãy xem Thái tử giỏi nhất về môn nào?

Khi ấy Bồ-tát quan sát các người dòng họ Thích và con vua các nước có đến vài trăm người, mỗi người ném thử nhưng không ai kịp Bồ-tát. Bồ-tát bảo:

–Các người hãy đợi, ta sẽ ném.

Lúc ấy có một vương tử đến cùng thi ném với Thái tử cũng không thể kịp. Cho đến hết cả năm trăm người cũng đều không ai có thể bằng kịp. Bấy giờ tất cả mọi người trong hội đều khen:

–Nếu chỉ nói một lời cũng chưa từng có, huống là biết hết tất cả nghệ thuật. Những điều Ngài nói ra rất là đặc biệt, chúng ta bàn luận không thể nào rốt ráo được. Đại thần Viêm Quang tuy có khả năng về toán số nhưng bàn luận về toán thuật thì không thể kịp.

Tất cả cây cối cỏ thuốc trong nước Ca-duy-việt cùng các dòng nước, Ngài đều có thể biết được số bao nhiêu giọt. Biết các loại cờ su bồ, lục bát... Thiên văn, địa lý, tám phép thuật lạ, trời long đất lở. Tất cả các pháp thuật không ai có thể sánh với Bồ-tát. Ngài biết rõ cùng tận từ quá khứ đến vị lai, lục thông, tam đạt, ai có thể bằng Ngài? Chư Thiên, nhân dân, Thiên thần trên hư không cất tiếng khen ngợi:

–Tất cả chúng sinh trong ba cõi trong tâm nghĩ gì, các tư tưởng thiện ác, họa phước, các việc đời, đạo, vừa mới móng tâm, Ngài đều biết rõ tận gốc ngọn, không một trở ngại, ca múa kỹ nhạc, không một môn nào là không thông suốt; do đạo lực từ bi, nhân hòa, nhẫn nhục từ trăm ngàn kiếp. Việc làm giản dị, một mình dạo đi trong ba cõi giống như mặt trời chiếu sáng khắp bốn phương, Bồ-tát với tâm như vậy không còn nghi ngại gì! Trong hư không, chư Thiên lại khen ngợi:

Đây là bậc Trưởng phu chí Thánh vượt bậc. Các người tuy thấy việc làm ở đời, hãy nghe ta nói:

–Một niệm phát tâm, qua lại vô số ức nước trong mười phương ở đâu cũng đều đến cúng dường và cùng nhau thờ lạy bậc Đạo sư trong mười phương. Tuy hiện qua lại cũng không giáp khắp, ý các người gọi



đó là thần túc gì? Ai có thể hiểu được bậc Vô đẳng luân một mình cất bước? Vì lẽ ấy cùng nhau tôn kính Bồ-tát hơn hết!

Các Thích tử bảo:

–Nếu ai hiểu rõ thì sắc dục đều sạch, tất cả vốn không.

Khi ấy Bồ-tát với tâm chuyên nhất, nhìn thấy rõ suốt gốc ngọn. Các thân tộc dòng họ Thích cùng nhau nhóm họp muốn thi võ nghệ.

Điều-đạt ở đời thường hay cống cao, tự cho mình là tài giỏi, không ai có thể địch lại, luôn luôn muốn tranh oai lực với Bồ-tát. Ai đến xem cũng biết Bồ-tát vượt xa, cùng nhau đi nhiều bên hữu Bồ-tát và cúi đầu hướng về kính lạ Bạc Đại Thánh. Điều-đạt và Nan-đà cố muốn đấu võ. Bấy giờ Bồ-tát bình thản, thông thả, vì thương xót nên Ngài đưa cả người Điều-đạt lên giữa hư không quay lộn ba vòng. Vì lòng từ rộng lớn nên không làm cho Điều-đạt bị tổn hại. Ngài nhẹ nhàng đặt ông ta trở lại trên đất mà thân ông không hề bị đau.

Bồ-tát nói:

–Các người là những người cống cao không bỏ tự đại, đều đến nhóm họp, cùng một lúc hãy cùng ta đấu võ. Những ai có kỹ thuật đều đến tụ hội ở đây.

Do sức mạnh của Bồ-tát, Ngài vừa đưa tay đưng, người kia tự nhiên liền ngã xuống đất. Lúc ấy, vô số ức ngàn các Thiên nhân và thần hư không lớn tiếng xướng lên âm thanh khen ngợi:

–Lành thay Bồ-tát vượt bậc, không ai đánh kịp.

Trời mưa các thứ hoa, và khác miệng cùng lời khen ngợi:

–Giả sử tất cả chúng sinh trong mười phương đều là lực sĩ, cùng một lúc Ngài đều có thể quật ngã hết, huống là những người này!

Bồ-tát nhẫn nhục như núi Tu-di, hơn cả Thiết vi, không ai có thể lay động. Nếu Ngài dùng tay cầm tất cả núi trong mười phương, chỉ trong giây lát các núi ấy sẽ nát bần như tro, như bụi, huống là thân xác phàm phu! Nay đã rõ sức của Ngài rồi, không có gì lấy làm lạ. Đó chỉ là sức mạnh bình thường ở đời, chưa phải là sức mạnh cùng tột của đạo là hàng phục các ma và quyến thuộc của chúng. Ất hẳn Ngài sẽ mau thành đạo Vô thượng Chánh chân, làm Bạc Chánh Giác cùng tột. Rõ ràng là công đức tối thắng của Bồ-tát.

Dòng chiến sĩ họ Thích thấy đức của Bồ-tát rộng lớn không lường, ném voi, đấu võ, người đương thời ít ai bằng.

Bấy giờ quốc vương và các người họ Thích lại muốn thi bắn. Điều-đạt đặt đích cách xa bốn chục dặm, Nan-đà sáu chục dặm, Bồ-tát một trăm dặm. Khi ấy Điều-đạt bắn một mũi tên trúng ngay cái trống để ở cách xa bốn chục dặm chứ không xa hơn. Nan-đà trúng cái trống cách xa sáu chục dặm cũng không thể vượt xa hơn. Những chiến sĩ họ Thích cũng chỉ bắn xa bốn chục dặm không thể vượt xa hơn.

Bấy giờ, đem cung trao cho Bồ-tát, Bồ-tát giương cung, cung liền gãy. Bồ-tát hỏi:

–Trong thành có còn cây cung nào khác hơn để cho con dùng không?

Vua đáp:

–Có.

–Để ở đâu? Bồ-tát hỏi.

Vua đáp:

–Xưa tổ phụ ta tên là Sư tử, với tài sử dụng cung rất là đặc biệt, không ai có thể sánh bằng. Sau khi tổ phụ qua đời, không ai có thể dùng được cây cung ấy nên hiện để ở trong miếu trời.

Bồ-tát thưa:

–Nhân đây có thể xin cho đem đến.

Quân hầu đem cung đến. Những chiến sĩ họ Thích không ai có thể giương nổi, đem trao cho Bồ-tát. Ngài ngồi tại chỗ, giương cung phát ra tiếng vang khắp cả thành đều nghe. Trăm ngàn người trong nước, Thiên tử trong hư không cất tiếng khen ngợi và đọc kệ:

*Ngài ngồi yên tại chỗ  
 Ngay khi ấy giương cung,  
 Đủ các nguyện như thế  
 Ất chóng thành Phật đạo.*

Bấy giờ Bồ-tát cầm cung, gắn tên vào, tức khắc buông ra mũi tên xuyên thủng chiếc trống để cách xa một trăm dặm, mũi tên rơi xuống đất tạo thành một dòng suối, nước tuông lai láng. Mũi tên lại bay xuyên qua núi Thiết vi. Ba ngàn đại thiên quốc độ chấn động sáu cách. Tất cả các Thích tử lấy làm lạ, khen chưa từng có. Chư Thiên trong hư không cùng khen ngợi:

–Thật chưa từng thấy, đó là nghệ thuật chân chánh, thanh tịnh., thật là đặc biệt trong hàng Bồ-tát.

Bấy giờ, những chiến sĩ họ Thích tiễn đưa nàng Cù-di vào cung vua Bạch Tịnh để làm vợ Bồ-tát. Theo phong tục tập quán ở đời, Bồ-tát hiện tướng vui thích. Trong tám vạn bốn ngàn thể nữ, nàng Cù-di đứng đầu. Hoàng phi Cù-di lòng không thay đổi. Khi nằm nghỉ thường tỉnh biết, rất ít ngủ. Ở nơi nhà thanh vắng yên tịnh tư duy: Ngài sẽ không bỏ ta. Thể nữ thường quay quanh hầu hạ bà. Khi ấy đọc kệ:

*Vài ngàn người hầu hạ  
Suy nghĩ: Ngài do đâu  
Mà oai đức chí thành  
Ở chỗ giống như lửa  
Luôn gìn giữ các căn  
Ý không vui gì khác  
Như mặt trời soi sáng  
Không dùng các mệnh lệnh.*

Bồ-tát ở nơi cung điện giữa các thể nữ, mở bày, dạy bảo dẫn dắt tám vạn bốn ngàn thể nữ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, không còn thoái lui.

Bấy giờ trên trời Đâu-suất có một Thiên tử tên là Ứng Xuất Gia, tâm đặt nơi đạo Vô thượng Chánh chân, không còn thoái lui. Ba vạn hai ngàn chư Thiên quyến thuộc vây quanh, đi đến chỗ Bồ-tát, dừng ở cung điện, đứng trong hư không, nhân đó nói kệ:

*Bậc sư tử đời này  
Đời sau nhận danh xưng  
Theo tục ở trong cung  
Nơi đời luôn giáo hóa  
Tuy ngay nơi thế tục  
Dạy vô số Thiên nhân  
Hôm nay chính là lúc  
Ngài nên đi xuất gia  
Các trời chưa được cỡi  
Người không tham, thấy đạo  
Xem xét chỗ nên độ*

Vì mù tối hiện đường  
 Đời mền của, vợ, con  
 Giàu, vinh, các sở hữu  
 Thấy Ngài học tập nó  
 Ất sẽ bỏ, xuất gia  
 Bỏ bảy báu bốn cõi  
 Vui chơi, vị giàu sang  
 Để sống đời xuất gia  
 Tự tại tòa sư tử  
 Tri hành tâm an ổn  
 Không ưa các ái dục  
 Sinh ra vì việc lớn  
 Đắc đạo độ trời người  
 Cúi đầu xin quy mạng  
 Giống như là núi sông  
 Xuất gia là tốt đẹp  
 Thường lập hạnh đặc biệt  
 Thân Ngài sắc vàng đẹp  
 Đoan chánh đứng hành đầu  
 Dụng đạo nên bỏ nước  
 Lợi ích khắp trời người  
 Không ham vui ngũ dục  
 Dốc tâm pháp đặc thù  
 Thánh tuệ luôn đầy đủ  
 Việc Hiền thánh độ đời  
 Chủ ý rất mong muốn  
 Trong cung vua Bạch Tịnh  
 Bỏ dần như hoa sen  
 Suy nghĩ niệm xa lìa  
 Trần lao đang rứt cháy  
 Nên tránh xa ngục này  
 Bạc oai đức vô lượng  
 Chóng lập đạo giải thoát  
 Bạc nhân từ trí tuệ  
 Thấy chúng sinh tật bệnh

Lấy pháp làm thuốc chữa  
 Tạo dựng vui Niết-bàn  
 Vì diệt đường tăm tối  
 Trói tà kiến ngu si  
 Gấp dạy các Thiên nhân  
 Cho mắt đạo sáng suốt  
 Chỉ dạy vô số chúng  
 Trời, Rồng, Thần, Tu-luân  
 Đã được thành Phật đạo  
 Lại nghe pháp vô thượng  
 Vì cứu vua, cầm thú  
 Ánh sáng chiếu cung điện  
 Hàng phục đến cúi đầu  
 Và khiến bốn Thiên vương  
 Điều xin quy phục Ngài  
 Nên muốn dâng bốn bát  
 Thành Phật được như nguyện  
 Phạm thiên hành thiên định  
 Quán từ rất xót thương  
 Khuyên giúp nhân trung tôn  
 Vui giúp hết tất cả  
 Chuyển pháp luân vô thượng  
 Đã đạt được quả Phật  
 Ngồi dưới cội Bồ-đề  
 Quán sát tận danh xưng  
 Nên thấy rõ thành đạo  
 Và các Bồ-tát khác  
 Trong cung thấy bàn luận  
 Vì chúng dạy từ đầu  
 Đến cuối được an vui  
 Đã ban lời êm dịu  
 Niệm, định sáng quyết trao  
 Chí thành không hư dối  
 Âm vang, khắp tối thắng.

## Phẩm 11: BỐN LẦN DẠO XEM

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi chư Thiên khuyến khích Bồ-tát, phụ vương Bạch Tịnh trong giấc ngủ thấy chiêm bao: Bồ-tát xuất gia, thích nơi thanh vắng, chư Thiên vây quanh. Lại thấy cạo đầu, mặc áo ca-sa. Từ chiêm bao thức giấc, vua liền sai người hỏi xem Thái tử có còn ở trong cung không. Thị giả tâu: “Thái tử hiện đang ở trong cung”. Bạch Tịnh vương vào cung nói với Thái tử: “Hôm nay ta thấy điềm chiêm bao, Thái tử ắt sẽ xuất gia. Vì sao? Vì như điềm chiêm bao kỳ lạ ta vừa thấy, lòng ta tự nghĩ: Thái tử ắt muốn đi đạo xem. Vậy phải ra lệnh sửa sang đường xá, trang trí nơi các ngã tư đường, cho luyện tập đàn ca kỹ nhạc thật điều luyện, làm cho tất cả đều được thanh tịnh đẹp đẽ. Bảy ngày sau Thái tử sẽ ra xem. Các đường xá phải được sửa sang bằng phẳng, sạch sẽ. Chớ để cho những điều không vừa ý lọt vào mắt Thái tử”.

Quần thần vâng lệnh, đúng như pháp sửa sang xong, treo các cờ xí, tàng lọng, binh lính vây quanh theo hộ tống. Bấy giờ Bồ-tát ra cửa thành phía Đông, với oai nghi lắm liệt. Ngay khi ấy chư Thiên hóa thành một người già, đầu tóc bạc phơ, mắt lờ, tai điếc, răng rụng, hơi thở khò khè, rên rỉ, còng lưng chống chiếc gậy kéo lê từng bước rồi dừng lại ở giữa đường.

Bồ-tát biết nhưng cố hỏi:

–Đây là người gì mà đầu bạc, răng rụng, thân thể gầy gò như vậy?

Người đánh xe thưa:

–Đây gọi là người già, các căn đã mòn mỏi, hình dáng đổi thay, nhan sắc suy kém, ăn uống không tiêu, khí lực khô cạn, mạng sống đã ngã về Tây, tuổi thọ sắp chấm dứt, cho nên gọi là người già.

Bồ-tát liền nói:

–Đây chính là do pháp ở đời mà có ra nạn này. Tất cả chúng sinh đều có cái họa này. Mạng sống của con người trôi qua rất nhanh, giống như nước từ trên núi cao đổ xuống, một ngày trôi qua nhanh và khó có thể trở lại. Tuổi già đến nhanh cũng như vậy, há lại chẳng khổ

hay sao?

Một lòng chuyên nhất, Ngài suy nghĩ ý nghĩa chân chánh. Người đánh xe thưa:

–Không riêng gì người này gặp nạn khổ mà tất cả thiên hạ ai nấy cũng đều như vậy. Đó là lẽ thường ở đời. Bậc Thánh tôn, cha mẹ, bà con dòng họ, tri thức, ai ai cũng đều phải đi đến sự già nua này, vì đều cùng là nghiệp.

Bồ-tát nói:

–Vì không hiểu nghĩa, người ngu tự dại không biết già đến, tự đâm mình vào thế tục, chẳng có thể quay trở lại. Đắm say theo năm món dục lạc thật chẳng lợi ích gì, nó chẳng khác nào lần chớp giữa hư không.

Trở về cung suy nghĩ kinh điển, thương xót tất cả chúng sinh trong mười phương, Ngài nghĩ: “Nên dùng thuốc pháp, ắt sẽ chữa trị được bệnh này”.

Hôm sau, Bồ-tát lại xin ra dạo xem. Vua ra lệnh quan ngoại cho sửa sang đường sá và quét dọn sạch sẽ.

Bồ-tát cho xe ra cửa thành phía Nam; ngay giữa đường thấy một người bệnh, thân thể gầy đét, bụng lại phình to, nằm ngay bên đường, há hốc miệng kéo từng hơi thở, mạng sống sắp chấm dứt. Bồ-tát biết nhưng lại cố hỏi người đánh xe:

–Đây là người gì?

Người đánh xe thưa:

–Đây gọi là người bệnh đã gần chết. Mạng sống chỉ còn trong giây lát, các đốt xương muốn rã rời. Chút sống thừa chỉ còn như sợi tóc.

Bồ-tát liền nói:

–Vạn vật vô thường, có thân đều phải có khổ. Có sinh thì đều có cái khổ này, làm sao tránh khỏi được! Thân ta không bao lâu nữa cũng sẽ như vậy, lại chẳng đau đớn hay sao? Có thân tất có khổ, không có thân mới có an vui.

Liền cho xe trở về cung. Một ngày khác xin phép vua cha đi dạo xem. Vua sắc quan ngoại sửa sang đường sá cho bằng phẳng, sạch sẽ. Thái tử cho xe ra cửa thành phía Tây, thấy một người chết đặt nằm trên giường, cả nhà vây quanh khiêng ra ngoài thành, khóc lóc thảm

thiết, nước mắt như mưa, đầu mặt dính đầy bụi đất, đấm ngực kêu gào: “Vì sao bỏ tôi một mình ra đi?”

Bồ-tát biết nhưng vẫn hỏi:

– Đây là người gì?

Người đánh xe trả lời:

– Đây là người chết. Người sinh ra tất phải có chết, cũng như có mùa Xuân tất phải có mùa đông. Thân này chết rồi thần hồn lìa xa bà con họ hàng. Người vật đều một mối như nhau, không sinh tất không tử.

Bồ-tát đáp:

– Luận về chết là khổ, tinh thần sợ hãi. Có sinh thì phải có cái khổ già bệnh, chết này, là do bên trong đã chín muồi mà đến. Điều đó lại chẳng khổ hay sao? Ta thấy người chết hình thể biến hoại nhưng tinh thần lại không mất. Cho nên Thánh nhân cho thân là khổ hoạn mà kẻ ngu thì quý mến nó cho đến chết cũng không nhàm chán. Ta không thể nào lại lấy cái chết để nhận lấy cái sống, qua lại mãi trong năm đường làm cho lao nhọc tinh thần ta!

Ngài liền cho quay xe trở về, nghĩ đến việc cứu độ chúng sinh trong mười phương.

Lại một ngày khác, Ngài xin phép phụ vương đi dạo xem. Ra cửa thành phía Bắc, thấy một vị Sa-môn tịnh tu phạm hạnh, yên lặng, thông dong, các căn tịch tịnh, mắt nhìn ngay thẳng, oai nghi phép tắc không mất phép đạo, y phục ngay thẳng, tay cầm pháp khí.

Bồ-tát hỏi:

– Đây là người gì?

Người đánh xe thưa:

– Đây gọi là Tỳ-kheo. Do bỏ tình dục, tâm ý vắng lặng, giống như núi lớn không thể lay động, khó nhiễm ô, như hư không. Tới, lui, cúi, ngước không mất phép tắc mẫu mực. Tâm như hoa sen không hề bị nhiễm, cũng như ngọc minh châu. Lục thông thông suốt không hề ngăn ngại. Từ bi thương xót đối với tất cả, muốn cứu độ khắp mười phương.

Bồ-tát liền nói:

– Lành thay! Chính đây mới đúng là chỗ ta hằng ưa thích. Tâm ý vắng lặng, tự thương xót cứu độ kẻ khác, nghiệp lành mau chóng



thành quả cam lộ.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Phụ vương Bạch Tịnh xem xét đức hạnh của Bồ-tát, thấy nghe Bồ-tát không ưa thích sự giàu sang ở đời, tâm như hư không mà lòng càng lo sợ. Sợ Thái tử sẽ xuất gia nên ngày đêm lo giữ gìn, cho xây cao thêm tường thành và đào sâu các đường hào quanh thành. Thay lại cửa thành. Tiếng đóng, mở cửa nghe xa bốn chục dặm. Đặt các lực sĩ khoẻ mạnh, mặc áo giáp, cầm gậy đứng ở bốn cửa thành canh giữ. Răn bảo tất cả binh sĩ chớ để sơ hở, sẽ không cho Thái tử bỏ xuất gia. Ở trong cung tăng cường thêm các thể nữ đàn ca, hát xướng, vui chơi cốt để làm cho Thái tử được vui, không còn ôm lòng sầu muộn.

Vị bồ-tát ấy đời trước đã từng chứa nhóm trí đức, nên ngay khi còn ở trong thai mẹ đã có oai thần lành tốt. Trong giấc chiêm bao thấy công huân phước lộc của Ngài rất là to lớn. Mười phương tự nhiên có bảo cái che khắp ba cõi được an ổn, chỉ dạy cho tất cả diệt trừ các đường ác.

Ở ngã tư đường, có chim bốn sắc biến làm một sắc, thấy các thứ dơ nhớp, đi ngang qua đó mà không bị dơ chân. Lại có con sông lớn tràn đầy nước, chúng sinh muốn qua mà không thể vượt được, sinh lòng sợ hãi liền vượt qua được. Thấy vô số người đều bị bệnh tật không có thầy thuốc chữa trị, liền vì họ làm vị thầy chữa trị vô số bệnh tật khiến cho tất cả không còn có sự đau đớn. Tự thấy thân mình ngồi trên tòa sư tử; Thiên nhân trên hư không chấp tay cúi đầu. Thấy ở nơi chiến trường hàng phục oán địch, vô số chư Thiên ở trong hư không hầu hạ. Đây chính là Bạc Thánh nhân thấy trong giấc mộng, thanh tịnh tốt lành, đầy đủ chánh hạnh. Thiên nhân nghe, trong lòng vui mừng. Không lâu Ngài sẽ thành đạo, làm Bạc Thầy tôn quý trong hàng trời người.

Bấy giờ Bồ-tát khởi ý nghĩ: “Giả sử ta không đến từ giả phụ vương mà đi xuất gia là điều không nên”. Liền ngay giữa đêm khuya thanh vắng tự ra khỏi cung thất của mình, đi đến cung điện phụ vương, xem xét khắp cung điện mà lòng không hề sợ. Ánh sáng chiếu khắp nơi. Vua thức giấc, thấy ánh sáng liền sai người xem xét bốn cửa thành, binh tướng không ra, vì sao có ánh sáng này chiếu sáng cùng

khắp?

Quân hầu đến bạch:

–Trời còn chưa sáng, mặt trời cũng chưa mọc, tự nhiên có ánh sáng chiếu trên các vách tường và cây cối. Muôn chim ca hát vang lừng và cùng nhau muốn bay về phía có ánh sáng. Đây là ánh sáng tốt bậc, êm dịu, an ổn, mát mẻ, hòa nhã. Vách tường, cây cối hoàn toàn không có bóng in lên. Bấy giờ, Đấng chí đức ở nơi ấy tư duy xem xét khắp bốn phương, ngồi ngay chỗ cửa sổ.

Khi ấy có các vị Thiên nhân muốn đi nhưng không đi được, Ngài mong muốn cho phụ vương biết mà thức dậy. Bồ-tát đứng ngay thẳng bày tỏ ý của mình với phụ vương:

–Xin phụ vương chớ ôm lòng sầu lo buồn khổ, chớ nghĩ ngợi xa xôi. Chư Thiên khuyến giúp con nay nên xuất gia. Con xin nhận lỗi mình chưa giúp nước.

Vua cha nghe nói thương khóc rơi lệ hỏi Thái tử:

–Chí nguyện của con như thế nào? Khi nào con mới trở về cùng ta bày tỏ cho thỏa lòng nhớ thương, mong đợi? Ta nay tuổi đã già yếu, nước nhà không có người thừa kế.

Bồ-tát liền đem lời êm dịu bày tỏ cùng phụ vương:

–Con muốn xin bốn điều. Giả sử phụ vương cho con được hoàn toàn tự tại với bốn điều nguyện này, con sẽ không xin đi xuất gia. Bốn nguyện đó là:

1. Con muốn luôn luôn được trẻ mãi không già.
2. Con muốn trọn đời không bệnh tật.
3. Không chết.
4. Không xa lìa.

Thần tiên ngũ thông tuy trụ một kiếp cũng không tránh khỏi cái chết. Giả sử phụ vương cho con bốn nguyện này, con sẽ không xin đi xuất gia.

Vua nghe càng buồn thêm và bảo:

–Bốn nguyện ấy từ xưa đến nay không ai đạt được. Ai là người có thể tránh khỏi được bốn nạn này. Con như sư tử khuyên giúp, thương xót và độ thoát chúng sinh mà thực hiện đầy đủ nguyện này.

Bấy giờ Bồ-tát ra khỏi cung điện, một lòng vững chắc không nhìn thấy cảnh tượng chung quanh. Phụ vương sáng sớm thức dậy liền

đăng triều họp dòng họ Thích và đem việc này báo cho họ biết:

–Thái tử chắc chắn bỏ nước xuất gia, học đạo. Các khanh nên bày kế gì để giữ Thái tử lại?

Các người thuộc dòng họ Thích tâu:

–Phải luôn luôn theo giữ. Vì sao? Vì các bà con trong dòng họ Thích đông nhiều vô số. Thái tử dầu có sức mạnh nhưng làm sao có thể một mình ra khỏi được.

Khi ấy Bạch Tịnh vương ra lệnh năm trăm người trong dòng họ Thích có nhiều sức khỏe, có nhiều mưu kế, phương tiện, chỉ dạy năm trăm binh lính học hết tất cả các chiến thuật, sai đại lực sĩ đứng ở cửa thành phía Đông canh giữ Bồ-tát. Mỗi một lực sĩ họ Thích có năm trăm binh đi theo; mỗi một binh lính có một chiếc xe chở năm trăm người theo canh giữ Bồ-tát. Khắp bốn cửa thành thảy đều như vậy. Các ngã tư đường cùng tất cả các con đường làng, các cổng làng cũng đều như vậy cả.

Tự thân phụ vương cùng với năm trăm Thích tử vây quanh, cỡi xe voi, ngựa đứng giữ ở cửa cung của mình ngày đêm không ngủ.

Bấy giờ hoàng hậu Đại Ái Đạo bảo với các thị tòng:

–Ban đêm đốt đèn, đốt hương, chớ có ngủ nghỉ. Nay bậc ly cấu không thích ở trong cung, ắt muốn xuất gia. Chúng ta hãy cùng nhau ngăn giữ, chớ để cho Ngài đi. Trối các kỹ nhạc cho Ngài được vui, đóng chặt tất cả các cửa, không được cho mở tự do. Trang trí các cờ lọng lụa là. Các cửa sổ phải trang sức đẹp đẽ. Rừng cây ăn trái, các phẩm vật đều trưng bày ra khiến cho Ngài nhìn thấy; giả sử Ngài muốn đi nhưng vì yêu mến những cảnh bày ra đây mà có thể không đi.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ có hai mươi lăm tướng quân quý thần và tướng quân Bàn-xà quý, quý tử mẫu và năm trăm người con... đều cùng nhóm họp và bàn luận với nhau:

–Ngày hôm nay Bồ-tát bỏ nước xuất gia, chúng ta hãy cùng nhau theo hầu hạ, cúng dường.

Lại Tứ Thiên vương cùng một lúc bảo khắp với các quý thần:

–Ngày hôm nay Bồ-tát bỏ nước, bỏ ngôi vua, các người hãy siêng năng hầu hạ cúng dường.

Các quỷ thần này đều đem theo năm trăm loại binh, thế lực mạnh mẽ giống như kim cương không có thể phá hoại, siêng năng dũng mãnh giúp đỡ chúng sinh. Thân của quỷ cao lớn như núi Tu-di, không để cho những việc không tốt xúc phạm đến bậc chí đức. Thích, phạm, Viêm thiên, Đâu-suất thiên, Vô Mạn thiên, Hóa tự tại thiên đều sắc vô số trăm ngàn các quan thuộc hạ trước sau theo dẫn đường, hoa hương, kỹ nhạc, nước hương rưới xuống đất, cùng nhau theo hầu hạ Bồ-tát. Thích, Phạm Thiên vương theo hầu ở hai bên.

Khi ấy có Thiên tử tên Tịnh Ý bảo:

–Ta sẽ giúp đỡ nước Ca-duy-việt, giúp cho tất cả nam nữ đều được an hòa.

Có Thiên tử tên Quang Âm tự nói:

–Thân ta sẽ hóa làm ra tất cả voi, ngựa, xe chở nam nữ xướng lên âm thanh. Giả sử có người nào không nghe được cũng khiến cho tâm của người đó được vắng lặng không còn nghĩ nhớ.

Có Thiên tử tên Thanh Tịnh bảo:

–Ta sẽ ở trong hư không lập bảy cỗ xe lớn treo thòng tất cả mặt trời, mặt trăng và ngọc châu chiếu sáng rực rỡ. Chưng bày tràng phan bảo cái, rải hoa, đốt hương, sửa sang đường xá hầu hạ Bồ-tát.

Long vương La-mạt nói:

–Ta sẽ hóa làm ba vạn sáu ngàn cỗ xe để ở các ngã tư đường và sai chư Thiên ngọc nữ đến ngồi trên đó thổi các kỹ nhạc cúng dường hầu hạ Bồ-tát.

Thiên đế Thích nói:

–Ta sẽ đem quyến thuộc đi ở trước dẫn đường Bồ-tát.

Bồ-tát Pháp Hạnh nói:

–Ta sẽ nổi mây sắc vàng ròng, mưa hương thơm chiên-đàn cùng khắp thiên hạ.

Long vương Hòa Lân, Long vương Ma-na-tư, Long vương Tán Câu, Long vương A-nậu-đạt, Long vương Nan-đầu-hòa-nan đều tự nói cũng sẽ nổi mây sắc vàng ròng, mưa hương thơm chiên-đàn vi diệu.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, Trời, Rồng, Quỷ thần, Càn-đạp-hòa... tâm luôn mong muốn được gần gũi, thăm viếng, hầu hạ Bồ-tát. Bồ-tát suy nghĩ pháp chánh đạo, ưa mến sự an ổn, vào trong cung suy nghĩ đến các việc làm của chư Phật trong quá khứ, thương xót chúng

sinh, cho nên từ khi mới phát tâm hành đạo cho đến lúc thuần thực không xả bỏ bốn nguyện. Những gì là bốn?

- Trong khi học đạo, giả sử ta thành Chánh giác, sớm đạt được Nhất thiết trí, mặc áo giáp hoàng thệ, cứu các nạn khổ cho tất cả chúng sinh, ta sẽ giúp cho chúng sinh thoát khỏi sự trói buộc của sinh, già, bệnh, chết trong ba cõi. Chúng sinh nương nơi thế tục bị các nạn khổ vây quanh, ta sẽ khiến cho đạt đến sự vắng lặng, không còn ân ái ràng buộc. Đây là nguyện thứ nhất.

- Chúng sinh chìm đắm trong vô minh tăm tối, hoàn toàn không hiểu biết. Vì ngu si che lấp nên sinh ra các tư tưởng bất tịnh. Ta sẽ vì họ mở bày con mắt tuệ thanh tịnh, thấu suốt trong ngoài không giới hạn. Đây là nguyện thứ hai.

- Chúng sinh ở đời dựng cờ tự đại, thường mưu tính cho cái ngã của mình mà sinh lòng tham đắm thân mạng. Trọng mình khinh người, tâm luôn ở trong sự điên đảo tà kiến. Vô thường thì cho là thường. Tâm không ham mến đạo Thánh, đọa nơi ba nghiệp. Ta sẽ vì họ chỉ dạy khiến cho tất cả đi vào đạo chân chánh. Đây là nguyện thứ ba.

- Chúng sinh chìm đắm trong biển sinh tử, trôi lăn không bờ không bến, diệt mất gốc trí tuệ, mê lầm trong năm đường không có thể tự cứu. Ta sẽ vì họ nói pháp, làm cho tất cả đều được độ thoát. Đây là nguyện thứ tư.

Ta ở trong đời trước thường lập bốn nguyện này, nay đã đạt được, không thể trái bỏ; cho nên xuất gia thành tựu chánh giác độ thoát mười phương.

Bấy giờ Thiên tử Pháp Hạnh, Thiên tử Tịnh cư đi vào cung điện tự hiện ra hình tượng. Hình tượng vui chơi biến đổi vô thường, ở ngay trong hư không; khi ấy vì Bồ-tát nói kệ:

*Thiên tử trên không khen  
Sen giác ngộ lặng sáng  
Vì sao tại ngũ dục  
Đại Thánh bỏ nhà cửa  
Nhận lời ta khuyên giúp  
Nên xem xét trong cung  
Thấy nhiều người mê hoặc  
Như thầy chết trong đời.*



# PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

## QUYỂN 4

### Phẩm 12: XUẤT GIA

Bấy giờ Bồ-tát nhìn khắp tất cả những người thân thuộc, thấy các kỹ nữ giống như những người gỗ tràm đốt rỗng không, trống rỗng như ruột cây chuối, chẳng có thật, kẻ thì tựa đầu lên chiếc trống, người thì gượng ôm lấy cây đàn, gói đầu lên cánh tay, cổ chân nhau nằm la liệt khắp trên sàn nhà, nước mắt nước mũi, nước dãi chảy ra. Các thứ nhạc khí đàn cầm, đàn tranh, ống tiêu, ống địch vung vãi ngổn ngang. Những loài chim canh gác đều ngủ say.

Bồ-tát quán sát khắp mọi người rồi quay lại nhìn người vợ, thấy nơi đó đầy cả hình thể, tóc, móng chân tay, tủy não, xương, răng, đầu lâu, da, thịt, gân, mạch, máu mủ, tim, phổi, lá lách, thận, gan, mật, ruột, dạ dày, phần, nước tiểu, nước mắt, nước dãi. Bên ngoài nhờ một lớp da bao bọc, nhưng bên trong là chỗ chứa đựng của bao nhiêu vật hôi thối, nhơ nhớp, chẳng có một chút gì là đặc biệt quý báu, gượng lấy hương thơm xoa ướp, dùng hoa hộc trang sức điểm tô cũng chẳng khác nào của tạm mượn phải hoàn trả lại; lại cũng chẳng được bao lâu. Mạng sống trăm năm nhưng ngủ nghỉ đã mất đi phân nửa; lại còn bao nhiêu thứ buồn lo chi phối. Cái vui thật chẳng được là bao!

Phóng túng làm hỏng đức, khiến con người trở thành ngu si. Đó không phải là điều mà chư Phật, Duyên giác và các bậc Chân nhân khen ngợi. Cho nên tham dâm đưa đến già, sân hận đưa đến bệnh, ngu si đưa đến chết. Trừ sạch được ba điều này mới có thể đắc đạo.

Tất cả những vật sở hữu đều như mộng huyễn. Ba cõi không có chỗ nhờ, chỉ có đạo mới là nơi có thể nương tựa. Ngay khi ấy đọc kệ:

*Thấy họ càng thương xót  
 Than thở, phát đại Bi  
 Đời ác độc khổ đau  
 Có sao ưa ái dục?  
 Xót thương kẻ ngu tối  
 Dục khổ lại nói vui  
 Xả tham, ưa trí tuệ  
 Không xả, không được an.*

Bấy giờ Bồ-tát theo cảnh ấy xem xét nơi hậu cung phát khởi lòng thương rộng lớn, thấy như vậy rơi lệ, lòng Ngài rất xót thương cho họ. Người si có ba mươi hai cái hại đối với chúng sinh:

- Người ngu mê lầm bị điều ấy làm hại sinh ra tám nạn.
- Chỗ nhận thức bị nhiễm nhơ, cũng giống như chiếc bình đẹp để đựng đầy thuốc độc, người ngu không hiểu cho là cam lộ.
- Người ngu mê lầm như bị cuốn trong dòng nước dữ.
- Người ngu ưa thích việc đó như uống nước độc.
- Người ngu ở đó như con chó gặm cục xương.
- Người ngu rơi vào đây như đi vào khói mù.
- Người ngu tham điều xấu như mực bôi lên áo.
- Người ngu bị ách này như chim bị sa lưới.
- Người ngu bị dục lôi kéo giống như đồ tể lôi súc vật.
- Người ngu dù gần sát bên cũng không thấy được tai nạn sẽ đến.
- Người ngu chìm đắm vào đó như con trâu già bị sụp vũng lầy.
- Người ngu rơi vào đây giống như thuyền bị lủng, chìm trong biển lớn.
- Người ngu rớt vào đây như người mù bị ném vào hang sâu.
- Người ngu không biết hạn lượng, như vực sâu không đáy.
- Người ngu bị cháy thiêu ở đây như trời đất gặp kiếp thiêu.
- Người ngu mê đắm như bánh xe quay vòng không có đầu đuôi.
- Người ngu luồn lách theo đây như người mù vào núi.
- Người ngu rong ruổi luông tuồng theo đây như con chó bị cột cổ không rút ra được.
- Người ngu tiêu diệt điều này như mùa đông đốt cây cỏ.
- Người ngu ngày một hao tổn theo đây như mặt trăng sau ngày rằm.



–Người ngu chinh phục điều này như những con rồng con gặp chim kim sí.

–Người ngu gặp điều này như cá Ma-kiệt nuốt chửng thuyền bè lớn.

–Người ngu buồn bực về điều này như cửa hàng buôn bán gặp giặc cướp.

–Người ngu lo sợ điều này như cây lớn bị đốn.

–Người ngu lo rầu việc này như gặp rắn độc.

–Người ngu ưa thích việc này như đem mật bôi lên lưỡii dao rồi đưa cho trẻ con liếm.

–Người ngu mê đắm điều này như lửa đốt cây khô.

–Người ngu gặp việc này như trẻ con đùa giỡn với vật nhọn.

–Người ngu bị điều này điều khiển như voi bị câu móc.

–Người ngu mất hết gốc đức như kẻ đánh bạc bị mất cửa và công lao phước lộc cũng tiêu tan.

–Người ngu bị vút bỏ như thương gia phóng đấng rơi vào nơi quỷ dâm.

Đây là ba mươi hai việc xét thấy nơi hậu cung. Xem thấy các thể nữ Ngài khởi tưởng bất tịnh, tự mắng thân mình, thân ngồi trên hoạn hại. Chớ nên có ý nghĩ tham đắm thân này. Nên vào nơi thanh vắng yên tịnh, tâm không dính mắc, ngay khi đó đọc kệ:

*Xét từ đầu đến chân  
Thấy không một chút sạch  
Chớ nên tham thân này  
Đây là nơi gây tội  
Do đó phải xa thân  
Mũi dãi chảy như nhớt  
Do đây chớ yêu mến  
Hạnh sạch như hoa sen  
Bỏ vô số bất tịnh  
Khởi bình đẳng điều định  
Do biết các chân lông  
Như trùng không thể mến  
Thân này giống như voi  
Xương, tủy, thịt, máu hợp*

*Gân, mạch cùng da bọc  
 Lông, tóc, các móng, răng  
 Có tám vạn loài trùng  
 Ngày đêm thi nhau gặm  
 Nếu người có trí tuệ  
 Trọn không nghĩ đến thân.*

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát xét thấy thân tâm suy tư về những điều trên, chư Thiên cõi Dục ở trong hư không đều biết rõ những điều suy nghĩ của Bồ-tát.

Thiên tử Pháp Hạnh từ xa bạch với Bồ-tát:

–Cúi xin Đại thánh, giờ đã đến, sao Ngài còn chậm trễ?

Lúc ấy Bồ-tát quán sát nơi hậu cung, thấy tâm ý, các căn đều vô thường, biết thân tồn tại không lâu, cũng giống như dòng nước trôi đi không trở lại. Việc làm của người đời là mưu tính cho cái ngã của mình. Hễ ở đâu có cái ngã của mình thì có sự chấp chặt sâu dày. Người có đạo hạnh cùng tốt mới là người đứng đầu, quán sát đúng các cảnh giới nên mến thích sự an vui của bậc Thánh, còn người chấp cái ngã của mình thì tự cho ngã là tôn quý. Tâm không dính vào một chỗ nào mới nên hành đạo.

Thiên tử Pháp Hạnh lại bạch:

–Không dùng hạnh này để đạt quả vị Phật. Hiện tại trong việc hành đạo chỗ tu rất là khó, phải xét thân mình đồng như hang núi, chính đó mới là cốt lõi của bậc Bồ-tát đại sĩ Nhất sinh bổ xứ.

Bấy giờ Bồ-tát đối với mọi việc đều thông suốt, tâm Ngài vững chắc, tâm suy tư sáng rõ, vui vẻ trong lòng, mục đích là phụng sự giúp đỡ mọi người xa lìa trần cấu, không vì cung kính, chỉ vâng theo đạo mà thôi, từng niệm, từng niệm an ổn, thanh thản như nước trong, liền từ chỗ ngồi đứng dậy, trong lòng vui vẻ, quan sát khắp mọi người đang ở trước mặt, rồi vén bức màn báu trang sức, bước lên giảng đường, chấp tay niệm danh hiệu chư Phật trong mười phương và từ xa đánh lễ các Ngài. Xem thấy trong hư không trăm ngàn chư Thiên đều đi đến vây quanh rải hoa, đốt hương, dâng các loại hương bột, dùng y phục, lọng lụa trang sức, tay cầm tràng phan bảo cái cùng các dụng cụ cúng dường, cúi đầu làm lễ Bồ-tát. Thấy Tứ Thiên vương, Quỷ thần, La-sát, Càn-đạp-hòa...

Các chúng Long vương đều mặc áo giáp, vứt bỏ hết các điều không tốt lành, sạch hết các hạnh xấu, buông rũ ngọc anh lạc, cúi đầu lạy Bồ-tát. Các Thiên tử ở trong cung điện nhật nguyệt... đứng ở hai bên cầm hoa hương, lọng lụa, tràng phan, bảo cái.

Bấy giờ đã gần nửa đêm, Bồ-tát bảo Xa-nặc:

–Hãy mau thức dậy sửa soạn yên cương cho con bạch mã. Ngày hôm nay đúng là ngày tốt, nên ra đi.

Xa-nặc nghe nói trong lòng buồn rầu, nước mắt tuôn trào:

–Việc làm Ngài bình đẳng sáng suốt, thanh tịnh giống như sư tử. Nay sắp lên đường, xin Ngài dạy bảo.

Sắc diện đoan chánh như trăng rằm trung thu. Nhan mạo hòa vui không gợn một vết nhăn, chỗ hiểu biết trong sạch giống như hoa sen. Âm thanh hòa nhã, trong sáng như ngọc minh châu. Các anh lạc báu nơi thân chiếu sáng rực rỡ. Tâm như hư không, như vua trong loài hươu, đi như nhạn vương một mình bay đi không hề sợ nguy hiểm. Mọi người đều theo, nay muốn xuất gia.

Bấy giờ Bồ-tát lại bảo với Xa-nặc:

–Muốn chọn ngựa trắng, nhiều đời đã từng đi sẽ đưa đến quả Thượng tôn. Vợ con, ân ái, của báu, sự nghiệp giàu sang, tất cả chỉ là lao ngục, là những thứ xưa nay ta tránh xa không ưa thích, chỉ muốn giữ giới, phụng hành nhẫn nhục, tu tinh tấn lực, thiền định, trí tuệ, điều mà tâm ta hằng ưa thích. Từ vô số trăm ngàn ức kiếp đã từng phụng hành là chí hướng hâm mộ được thành đạo, đoạn nguồn gốc sinh tử, trí tuệ sáng suốt chỉ dạy cho tất cả chúng sinh. Từ đây trở đi không còn ưa thích giàu sang phú quý, bổng lộc, chỉ để chí nơi đạo lớn.

–Lúc ta mới sinh, Phạm thiên, Đế Thích tự hiện xuống đánh lễ, ngay khi ấy ta đã quyết định việc này. Vua hỏi thế nào, A-di đáp: “Nay đây một tướng của Thái tử có đủ cả trăm phước, oai thần sáng chói không ai có thể sánh kịp. Nếu người ở đời làm Chuyển luân thánh vương sẽ làm chủ cả bốn châu thiên hạ. Nếu không thích ở đời, bỏ nước xuất gia làm Sa-môn thời sẽ thành Phật, dứt hẳn sinh, già, bệnh, chết, dùng chánh pháp giáo hóa không hề sao lãng!”

Xa-nặc bạch:

–Xin nguyện y theo lời Ngài dạy.

– Khi ấy người có nghe về năm đục lặc không?

Đáp:

– Không. Theo ý bậc Thiên tôn thì phải tạo vô lượng hạnh, nhưng con sống ngu tối không hiểu biết gì, nuôi dưỡng tóc râu, vì thân thể này mà gây khổ hoạn, tăng thêm tội lỗi chồng chất, chịu nhiều khổ đau.

Bồ-tát bảo:

– Chư Thiên, người đời đều cầm hương hoa hiện ra trước mắt, đồng đến nhóm họp, biểu hiện sức thần túc để hầu hạ ta.

Xa-nặc bạch:

– Nay trong vườn hoa trở đầy hoa trái, các loài chim đua nhau ca hát vang lừng. Trong những ao tắm có các loại hoa sen, hoa phù dung xanh, thanh khiết. Có các con đường rộng rãi, bằng phẳng, các hàng cây quý được cắt xén, sửa sang ngay thẳng, đẹp đẽ. Ở chỗ tám con đường giao nhau được trang trí các loại trường báu. Mùa hè dạo chơi trong đó rất là vui thích. Đủ các môn ca nhạc đặc biệt được trình diễn để cùng nhau vui chơi. Mọi người đều cùng vâng thờ cấm giới, nói những lời chí thành. Từ khi Thái tử dẫn sinh, thường thuận theo ý Ngài, không vượt qua những lời Ngài dạy bảo. Khi còn niên thiếu sắc diện tươi sáng, tóc đen mượt, mọi người đều thích. Cúi xin Ngài nên bằng lòng với điều đó. Đời sống như vậy, sao Ngài lại bỏ ra đi?

Bấy giờ Bồ-tát lại bảo với Xa-nặc:

– Xa-nặc hãy thôi, đừng nói nữa! Đục lặc ấy không thường, không có thể giữ được lâu dài. Sự biệt ly cũng giống như dòng nước sông trôi chảy, không bao giờ trở lại, không có thể giữ được mãi mãi, đó là hoặc nghiệp mê lầm, giống như đưa nắm tay không ra để đối gạt trẻ con. Nó mềm yếu, không bền vững, giống như tường vách đất bùn, không thể nương tựa. Như lằn chớp giữa không trung, thoáng chốc đã diệt mất. Lại cảnh giới này không chân thật; kẻ ngu tối cho đây là an ổn, mà ta thấy nó dối lừa như bọt nước, vừa mới nổi lên liền tan mất; ở ngay chỗ điên đảo, cũng như đám bọt nổi trên mặt nước, như huyễn hóa, chiêm bao. Năm món đục lặc không bao giờ thỏa mãn; cũng như biển nuốt các dòng, như khát uống nước mặn, càng tăng thêm khổ hoạn mà thôi. Vô thường của đục chỉ có người trí mới có thể biết,

người ngu không thể hiểu, cũng giống như người mù bị quăng vào hang tối. Xa-nặc nên biết, bần ngữ dục không sạch. Ngạ quỷ, súc sinh do vì không hành thiện nên mất đi phẩm hạnh trong sạch, tăng thêm cảnh giới ma, oán kết đấu tranh, buồn rầu đau khổ, cùng với dâm quỷ gặp nhau. Người giác ngộ dứt bỏ, người thông minh xa lìa, bậc minh triết tiêu diệt. Người vô trí học tập theo như uống thuốc độc, là điều chư Phật hủy bỏ, người có trí học tập theo Thánh giáo.

Lúc đó đọc kệ:

*Bỏ dục như gẻ độc  
Như bỏ những phần nhơ  
Thấy chúng dục phát sinh  
Vứt bỏ hằng an ổn.*

## M

### Phẩm 13: BẢO XA-NẶC THẮNG NGỰA

Bấy giờ Xa-nặc bạch với Bồ-tát:

–Tuy Ngài hiểu rõ như vậy, không còn ham thích sự giàu sang phú quý ở đời, thường không có ý nghĩ đến các thứ anh lạc quý báu, vượt thoát tự tại, không còn nhìn lại, danh đức vang lừng; và đàn sáo, đàn bầu với vô số loại kèn, các loại trống và kỹ nhạc đủ loại, âm thanh hòa nhã, ưa giúp sự nguy ách, âm thanh như chim loan, phát ra như ma-ni, hoa tu-mạn, sen xanh và tư di, mùi thơm ngọt ngào lan tỏa khắp nơi, đốt các loại danh hương, hương bột, hương tạp, rất sung sướng với các món ăn uống thượng vị. Được cung cấp đầy đủ với trăm vị tô mật, đường phèn... Vì sao Ngài lại muốn xả bỏ thú vui của năm món dục? Đó là điều hạ thân ưa thích, cũng giống như là ngôi vị Đế Thích thường muốn được an ổn mãi ở trên trời.

Bồ-tát bảo:

–Từ vô số kiếp ta, đã từng vứt bỏ những việc này. Cội gốc ái dục là các pháp sắc, thanh, hương, vị, xúc. Ta thường xuyên qua lại trên cõi trời và thế gian, chán ngán giàu sang sung sướng, khi làm Chuyển luân vương có ngàn người con và bảy báu, dạo chơi khắp bốn cõi thiên hạ, nhưng địa vị giàu sang vinh hiển vô thường như

giác chiêm bao. Ở trong hậu cung, giữa đám thể nữ chẳng có gì quyến rũ. Trở lên chư Thiên và cung Đâu-suất cũng không đúng với chí của ta nên lại xả bỏ kia để đến đây, huống là các thứ dục lạc xấu xí ở cõi này mà tham đắm ư? Nay ở nơi đây như là ở ngay trong các nạn sinh tử, khổ não, bất tịnh. Đời sống vô thường, còn có nhiều họa hoạn về sinh, lão, bệnh, tử tàn ác độc hại, sợ hãi. Nhiều đời ta chưa nhóm công đức, thường tự trách mình, xây dựng thuyền pháp, bố thí, trì giới, nhẫn nhục, tinh tấn, nhất tâm, trí tuệ, tâm như kim cang, đã thành thuyền lớn vượt qua tai nạn của bốn sự quấy nhiễu: sinh, già, bệnh, chết, lo nghĩ chúng sinh đang mê đắm nơi tham dục, muốn làm cho chúng đều được vĩnh viễn an vui, không thân thiện với dục tham, khiến không bị làm hại, dẹp các hữu lậu, cứu hộ tất cả những kẻ tà kiến dị học làm cho đều được độ thoát hết, cứu các hạng người thấp kém, xấu ác khiến cho họ được qua bờ bên kia, không còn sinh, già, bệnh, chết.

Bấy giờ Xa-nặc càng thêm đau buồn, bạch với Bồ-tát:

– Vì thế cho nên Ngài phải ở lại nơi đây để quyết định cho xong vấn đề đi hay ở.

Bồ-tát bảo:

– Nghe ta quyết định: Ta vì thương xót chúng sinh muốn độ thoát hết, nên tâm trụ vững chắc như núi Tu-di không thể nghiêng đổ.

Xa-nặc lại hỏi:

– Chánh sĩ thế nào?

Bồ-tát đáp:

– Vững chắc như kim cang, việc làm trong sạch, siêng năng tu hành để đạt đến giác ngộ. Giả sử có đem gậy lớn đập bể đầu ta, ta cũng không bao giờ còn trở lại mền chuộng sự giàu sang vinh hiển ở đời.

Lúc ấy chư Thiên đang ở trong cung điện của họ, nghe những lời Bồ-tát dạy như vậy, đồng cất tiếng khen ngợi:

– Lành thay! Lành thay!

Rồi rải xuống những loại hoa trời tối thượng bậc nhất chúc mừng Ngài chiến thắng. Ngài sẽ vì mọi người làm vị thuyền sư tôn quý nhất trong loài người, tâm không dính mắc, cũng không khiếp sợ, tiêu trừ sạch hết những tối tăm si ám của khói trần lao xông ướp.

không còn cảnh giới tà, tâm hoàn toàn an ổn, như chiếc thuyền bền chắc, sẽ vượt qua đến bờ bên kia.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Thiên tử Tịch Ý, Thiên tử Diệu Tịch, ở trong hư không cùng tất cả nam nữ trong thành nghe Bồ-tát quyết định như vậy đều cùng vui mừng khen ngợi: “Lành thay!”, rồi cùng tự trở về.

Bấy giờ Bồ-tát thấy mọi người trong thành đều ngủ say, xem thấy đã nửa đêm, Ngài liền trở dậy. Sao Phí vừa xuất hiện, Ngài biết đã đến giờ có thể ra đi, liền bảo Xa-nặc thắng yên cương cho ngựa Kiên-trắc. Bồ-tát vừa mới nói ra lời này, ngay khi ấy Tứ Thiên vương nghe lời Bồ-tát dạy, liền đến ngay trong thành Ca-duy-la-vệ, đứng ở sân trước cúng dường Bồ-tát.

Đề-đầu-lại-tra cùng vô số trăm ngàn ức Kiên-đạp-hòa đều đội mão từ phương Đông đến, đứng ở cõi phương Đông cúi đầu lạy Bồ-tát, đánh các kỹ nhạc ngay trong hư không.

Thiên vương Tỳ-lưu-lặc-xoa cùng vô số trăm ngàn ức Cửu-đạo đều mặc áo giáp từ phương Nam đến, đứng ở cõi phương Nam cúi đầu lạy Bồ-tát, đánh các kỹ nhạc ngay trong hư không.

Thiên vương Tỳ-lưu-la-xoa cùng vô số trăm ngàn ức loài rồng cũng đều đến nhóm, mỗi vị mang các loại anh lạc báu từ phương Tây đến, đứng ở cõi phương Tây cúi đầu lạy Bồ-tát.

Thiên vương Tỳ-sa-môn cùng vô số trăm ngàn ức Dạ-xoa tay cầm diêm quang minh châu sáng chói rực rỡ, thân mặc giáp trụ từ phương Bắc đến, đứng ở cõi phương Bắc, cúi đầu lạy Bồ-tát.

Thiên đế Thích, Phạm cùng vô số trăm ngàn ức chư Thiên tay cầm hương hoa, tạp hương, cứu hương, lọng hoa, tràng phan đến đứng trong hư không cúi đầu lạy Bồ-tát.

Bấy giờ Xa-nặc nghe Bồ-tát nói, nước mắt ràn rụa, bạch với Bồ-tát:

– Cúi xin bậc con của Hiền thánh biết rõ thời gian ý nghĩa, đêm nay không phải lúc ra đi.

Bồ-tát dạy:

– Đêm nay đã đúng lúc. Vì sao? Vì ta từ lâu luôn luôn cầu nguyện, Vì các chúng sinh chỉ bày dấu vết đạo. Nay đúng là lúc thích hợp, phải độ chúng sinh đi đến chỗ nhàn tịnh an lạc.

Ngay khi ấy đọc kệ:

Thiên vương tại hư không  
 Cũng như Thiên đế Thích  
 Viêm thiên và Đâu-suất,  
 Vô-mạn, Hóa tự tại  
 Hòa-luân, Da-tư long,  
 Hải long, A-nậu-đạt  
 Đều đến muốn cúng dường  
 Thấy Phật khi xuất gia  
 Sắc giới các Thiên nhân  
 Tu tịch thường hành thiền  
 Đều cùng đến cúng dường  
 Ba cõi đều tự về  
 Khai sĩ mười phương đến  
 Nhiều đời đã tạo hạnh  
 Muốn vượt thặng xuất gia  
 Theo thời mà phụng sự  
 Công huân lớn cùng tột  
 Kim cang thường trụ không  
 Mặc giáp sức tinh tấn  
 Tâm vững động cả biển  
 Các Thiên tử Nhật Nguyệt  
 Hầu hạ hai bên Ngài  
 Thấy Tịch Nhiên xuất gia  
 Chắp hai tay làm lễ  
 Các Thiên tử khuyến khích  
 Ngài phát đại tinh tấn  
 Xét các pháp khổ não  
 Nên diễn âm thanh hòa  
 Lành vui đều toàn vẹn  
 Giờ kính cầu đã đến  
 Tôi cũng được gặp Ngài  
 Không ngại chắc khéo ở  
 Sao Phí đã xuất hiện  
 Đã biến thể vi diệu



*Các thế lực ở trước  
Đều muốn cùng theo hầu.*

Bồ-tát từ tòa ngai đứng dậy, liền đứng ở giữa hư không giống như nhận vương. Nam nữ trong thành đều ngủ say. Các loài chim chóc đủ loại khác nhau cũng đều ngủ hết, không thấy động tịnh. Các tượng, mã, xa, bộ binh và dòng họ Thích với đầy đủ binh trượng túc trực canh giữ, thân bằng quyến thuộc, thầy tớ, bạn hữu cũng đều ngủ say. Bấy giờ tiếng Phạm âm, âm hưởng hòa nhã như tiếng chim loan. Đã đến nửa đêm, Ngài lại bảo Xa-nặc:

–Lành thay Xa-nặc! Hãy mau thắng ngựa Kiên-trắc. Nếu người muốn tôn thờ và kính trọng ta thì không nên lưu giữ ta lại.

Xa-nặc lại càng buồn thương sâu khổ, nước mắt như mưa.

Nay Nhân Trung Tôn muốn đạt mục đích, nhưng cửa thành đã khóa kín, ai là người có thể mở được?

Thiên đế Thích nhớ biết điều đó, liền khi ấy mở cửa. Xa-nặc thấy vậy lòng rất vui mừng, vừa buồn, vừa vui: “Ai là người giúp ta? Nên tính thế nào đây? Đi bằng cách nào?” Ngay khi ấy bốn vị Thiên vương nhắc bổng chân ngựa bay ra khỏi cửa thành. Thế lực của cả bốn bộ binh khó ngăn nổi, cùng kêu lớn:

–Đại vương! Thái tử đã đi! Vì sao không hay biết? Sáng ngày mai Cù-di sẽ đau khổ biết bao. Bao nhiêu an lành tốt đẹp từ nay không còn nữa!

Bấy giờ Bồ-tát nghĩ đến tiền kiếp của mình rồi bảo với Xa-nặc:

–Lành thay Xa-nặc, đã thắng ngựa trắng.

Các loại nhạc khí như không hầu, cùng lúc trỗi lên, Xa-nặc nhìn lên hư không thấy chư Thiên Vô cấu đến nhiều vô số. Các chúng Bồ-tát cúng dường Ngài, xem thấy Thiên đế Thích tự nhiên mở cửa, thấy các quỷ thần và A-tu-luân, Chân-đà-la, Ma-hư-lặc tự nhiên mở cửa. Xa-nặc nghe chư Thiên nói, liền bảo với chư Thiên:

–Nay thấy Bồ-tát thật vô cùng xúc động. Ngài giống như thân của sư tử sắc vàng ròng, sẽ làm các công đức như sông biển. Sức thiện định của chư Thiên đây chưa được là bao hầu có thể khuyên Ngài nghe theo để ra đi; đó chính là do bản nguyện của Ngài mà phát khởi ra sự tốt lành, ban bố sự an vui cho chúng sinh thành tựu đạo nghĩa.

Bấy giờ mặt đất chấn động sáu cách, mặt Ngài như mặt trăng rằm ở giữa hư không, đạo đức vang xa, tâm ý thanh tịnh. Thiên đế, Tỳ-sa-môn Thiên vương ở trước dẫn đường, phóng ánh sáng lớn thanh tịnh soi sáng khắp trời đất, diệt sạch các đường ác. Chúng sinh được an ổn, tiêu sạch các tham dục ở cõi trần, mưa các thứ hoa và đánh trăm ngàn ức các thứ kỹ nhạc, chư Thiên khen ngợi, trước sau theo dẫn đường. Có vị trời tên là Tối Thượng Tịnh ở trước Đại Thánh chấp tay hướng về, đưa đôi mắt như cánh hoa sen mà thưa:

–Bậc độ thoát chúng sinh rất là uy nghi. Bản tánh sáng tối đều như hư không. Tôi không lấy làm ưa thích mà rất thương cho những quyến thuộc trong hậu cung không còn được nghe âm thanh tốt lành này. Vô lượng âm thanh đó nay đã bật dứt. Không nhìn thấy chúng trời, không xem những thứ tốt đẹp, không ngửi các hương thơm, tiêu trừ ái dục, bỏ núi trần lao, không còn trở lại trong các sự nhơ nhớp, đạt được rốt ráo. Không có cung điện. Nay không còn dục tưởng, phụng hành từ tâm, xa lìa các tội lỗi che lấp, không còn trở lại vô số tai ương, tinh thần hoàn hảo, tất cả đầy đủ, không ưa thích các thứ hương thơm. Ngày nay sáng chói vẻ vang, thân tâm bình đẳng, đẹp như Thần tiên, lời nói có gốc ngọn, ở nơi nhà Thánh vương khiến cho người yếu đuối được mạnh mẽ, chỉ rõ danh xưng chân thật, từ bỏ dòng vua nhưng lại không mất. Ở trong dòng họ Thích tối cao, hưởng thọ các phước lộc lớn. Nguyên Ngài đạt đến cùng tột, lìa cấu uế không nhiễm trần, thực hành từ bi thương xót. Quán thấy cung điện âm thanh vi diệu đã bật dứt. Không còn trở lại trong thành Ca-duy-la-vệ, không còn phóng dật. Hết nguồn gốc sinh tử, không còn trở lại đứng, ngồi, tới lui, qua lại trong nước. Chỉ đi đến gốc cây Bồ-đề, đạt đạo cam lộ, không còn, già, bệnh, chết.

Bấy giờ Bồ-tát đã đi xuất gia. Vì chúng sinh cho nên hành trì nhiều phương pháp và cũng không trụ chỗ nào, không mến mộ thế nữ vì đã đắc thù thắng. Đây là ruộng phước lớn, là đất công đức, thường làm thuốc tuệ. Vô số ức kiếp dồn chứa đức hạnh, bố thí, trì giới học rộng nghe nhiều. Bồ-tát hành từ bi, giữ gìn giới cấm thanh tịnh, việc làm không khuyết phạm, không nghĩ đến ái dục. Nhẫn nhục, nhân hòa, có bị chặt đứt thân ra cũng không ôm lòng hận. Thương xót chúng sinh, siêng năng không biếng nhác. Vô số ức kiếp

chứa nhóm đạo nghiệp, cúng tế cả trăm ngàn đời, thường tu thiền định, tâm ý vắng lặng, sạch hết trần cấu, tự hàng phục mình, tuệ không chướng ngại, không nghĩ tưởng. Tâm Ngài giải thoát và độ thoát ức lần. Thực hành từ bi, đã qua bờ giác, phụng hành thanh tịnh; phân biệt, ưa cứu giúp. Đó là Bạc trời chân chánh trong hàng trời, nên thờ phụng Ngài; thanh tịnh không nhớ, tâm như minh châu, ủng hộ kẻ bị hoạn nạn. Thiên nhân không cùng tội. Người bị nguy khốn quay về nương tựa, làm thầy thuốc cho người bị bệnh, làm vị đại pháp vương ở các cõi nước, làm vị trời có ngàn mắt chiếu tan các mê hoặc, thân ý dừng nghĩ, hưng phát oai quang. Xả bỏ tâm oán kết, dùng mãnh tiêu trừ các trần lao, cùng tội ở trong chúng, không ai có thể bì kịp. Như sư tử dạo đi không hề sợ sệt, như rồng điều tâm tuông mưa đúng lúc. Dẫn dắt mọi người, như con trâu chúa dẫn đầu đàn trâu đã bỏ oán kết. Như mặt trăng tròn đầy, sáng chiếu khắp nơi. Như mặt trời mới mọc, như ngọn đuốc lớn tiêu diệt các sự tối tăm. Giống như hoa sen không dính nước bùn. Hương đức vi diệu, không động như núi. Điều phục các sân hận, hàng phục thân, tử ma, thiên ma. Làm vị thầy dẫn đường vĩ đại cho người mê quên mất đường về, thuyết Bát chánh đạo, không lâu sẽ thành Phật, dứt sinh, già, bệnh, chết, độ các sự tối tăm, chữa các bệnh ghê dữ, ca ngợi đức chân chánh không thể hạn lượng. Nhan sắc tinh nhuận, kiến lập công huân.

Bấy giờ, Bồ-tát đi dần về phía trước thấy năm thần đường tên là Bôn Thức đứng đầu năm con đường, đeo kiếm, cầm cung tên. Thấy Bồ-tát đến bỏ cung, quăng tên, cởi kiếm, đứng lui, cúi đầu lạy sát chân Bồ-tát, bạch rằng:

–Tứ Thiên vương của Phạm thiên ra lệnh cho chúng tôi giữ năm con đường, không biết làm như vậy để làm gì, chúng tôi ngu muội không hiểu rõ, xin Ngài cho biết ý chỉ.

Bồ-tát bảo:

–Tuy làm chủ cả năm đường mà không biết chỗ trở về, gốc từ đâu đến. Ngũ giới làm người, Thập thiện sinh lên trời, xan tham đọa ngã quý, ngang ngạnh đọa súc sinh, mười ác đọa địa ngục. Không đi năm đường đó thì trở về gốc người. Không ưa thích năm đường do không có năm ấm, ba độc, sáu suy, tức là Niết-bàn. Không ở trong

sinh tử, không trụ nơi Niết-bàn, đạt Bất thoái chuyển, thọ quả vị Bồ-tát, không từ đâu sinh, cũng không sinh về đâu, không còn sinh vào cảnh giới nào cả. Các ông cầm dao thế tục, nắm binh lính túc trực canh giữ. Ta cầm kiếm lớn trí tuệ vô cực chặt đứt tận năm đường sinh tử cho đến gốc rễ không chung, không thỉ, không hình, vĩnh viễn an vui. Bốn thức hiểu rõ, liền được Bất thoái chuyển. Vô số Thiên thần đều phát đạo tâm.

Ngay khi ấy Bồ-tát mạnh mẽ bỏ nhà. Vừa ra cửa thành, tất cả quần chúng trong thành Ca-duy-la-vệ đều biết Thái tử ra đi. Mọi người cùng bàn luận, trong lòng rất vui vẻ.

Sáng ngày Cù-di thức dậy, nghe vắng vắng mọi người nói với nhau, biết rõ Bồ-tát đã đi. Vua nghe tiếng vang lớn liền tìm kiếm, không thấy Bồ-tát, cũng không thấy ngựa và Xa-nặc, lòng vua cảm thương tội độ ngã quy xuống đất, cất tiếng than oán:

–Than ôi! Ta chỉ có một người con, khuyển hóa trong cung, lớn nhỏ đều vui, nay bỏ tất cả mọi người, đi đâu, đành dứt hẳn sự trông mong của ta. Ta sẽ biết trông cậy vào đâu. Thiên hạ trong bốn cõi sẽ nương vào chỗ nào?

Cù-di từ trên giường lăn xuống đất, tự vò đầu tóc, bứt đứt chuỗi anh lạc báu đeo nơi thân, than khóc:

–Sao lại đau đớn thế này! Vị thầy dẫn đường cho ta nương tựa, ta xem như vị trời mà nay bỏ ta ra đi. Ta sống làm gì. Ân ái chưa bao lâu lại liền ly biệt!

Bà than khóc, nước mắt như mưa, không thể tự kiềm chế được, rồi lại than thở:

–Thái tử nhan mạo xinh đẹp tuyệt vời, lòng thanh tịnh không uest nhiễm, trong suốt như nước ở vực sâu. Trong ngoài đều sáng đẹp, không ai là không kính trọng. Dạy bảo những điều chân chánh, không một điều nào là không tốt lành, mọi người đều cùng về nương. Nay bỏ ta ra đi để đến nơi nào? Ngài chưa từng buông lung, không vì rong ruổi, là chủ trong trời đất, nắm giữ đạo chân chánh, tầm gọi nhuần thấm, trang nghiêm y phục cõi trời, kẻ gần người xa đều mến mộ, mở bày hạnh nghiệp. Nay không thấy Bồ-tát, không ai là không ôm lòng lo lắng. Cây cối trong nước, hoa trái rơi rụng. Những nơi đất đai sạch sẽ đều sinh ra bụi bặm nhơ nhớp không còn sự đẹp đẽ như xưa.

Nơi Đấng Nhân Tôn thấy nghe âm hưởng của những tiếng kỹ nhạc êm dịu và voi ngựa xe cộ ở trong khoảng không gian đó cũng như đó trang trí bình hương thơm, hoa thơm, kỹ nhạc, cờ xí lọng lùa năm màu rực rỡ, nay Bạc chí đức đã ra đi, tất cả các thứ ấy cũng không còn nữa. Những lời êm dịu chí thành bậc nhất khó được nghe lại.

Cù-di than thở nước mắt hoen mi. Bạc tôn quý trong loài người nhiều đời chứa đức, thấy rõ suốt gốc ngọn, muốn độ các nạn khổ sinh, già, bệnh, chết cho tất cả chúng sinh. Bạc Đại Thánh tu trăm ngàn đức hạnh, trí tuệ của Ngài không có thể thí dụ.

Lúc ấy, Xa-nặc đang đem hộ tống Bồ-tát đi. Bồ-tát cởi tất cả các thứ anh lạc, châu ngọc quý báu giao cho Xa-nặc và dạy Xa-nặc đem những thứ ấy trở về nước tâu bạch, giải bày với phụ vương và phụ nhân:

–Thân ta bỏ nước không còn ham thích sự giàu sang vinh hiển ở đời, không ưa thiên hạ đất đai, chỉ có đạo là gốc. Nếu ta đạt thành Chánh giác, ta sẽ trở về giảng thuyết kinh điển này, dùng pháp để cứu giúp khiến tâm vắng lặng, không còn ham sự vinh hiển ở đời.

Xa-nặc nghe những lời đó nước mắt tuôn như mưa, cúi đầu kính lạy:

–Bạc Thánh Tuệ trong loài người, cúi xin Ngài dạy bảo cho thân.

Ngựa trắng quỳ sát đất liếm chân Bồ-tát.

Xa-nặc bạch:

–Nay thần trở về vua và vương phi hỏi đưa bậc đại công huân đi đến nơi nào, thì thần phải trả lời ra sao?

Bồ-tát đáp:

–Như chính chỗ khanh đã thấy lại còn phải hỏi!

Rồi Ngài cùng Xa-nặc từ biệt. Bồ-tát trong lòng vui vẻ, cùng ân ái đã biệt ly, tuệ biện vô lượng, bèn tiến thẳng tới trước. Trên đường đi, Ngài gặp hai người thợ săn, tâm tự nghĩ: “Ta đã xuất gia, không giống với người đời”, bèn cởi chiếc áo quý báu đang mặc đổi lấy chiếc áo da nai mặc vào và đi.

Xa-nặc nhận áo và các thứ anh lạc quý báu rồi dắt ngựa trắng trở về. Đi đến vườn hoa, những người coi sóc vườn hoa thấy Xa-nặc trở

về, buồn vui lẫn lộn, nhưng không thấy Thái tử. Hỏi Xa-nặc thì Xa-nặc im lặng, chỉ thấy Xa-nặc mang áo, các thứ anh lạc báu của Thái tử và ngựa trắng trở về, nên không chịu nổi, lại buồn rầu. Vua Bạch Tịnh nghe tin, cùng với các quần thần quyến thuộc vây quanh đi đến vườn hoa cũng vui buồn lẫn lộn.

Cù-di trong lòng hy vọng Bồ-tát trở về, nhưng không thấy Bồ-tát, trong lòng sinh nghi, mà cũng không tin Bồ-tát đã đi. Xa-nặc nói:

–Bồ-tát gửi lời tâu bạch giải bày cùng quốc vương và vương phi rằng: Sau khi đắc đạo, Ngài mới trở về gặp lại.

Vua thấy áo báu, Xa-nặc, ngựa trắng đơn độc trở về mà không thấy Thái tử, liền ngã quỵ xuống đất kêu than:

–Đứa con thân yêu của ta, người hiểu rõ kinh điển cùng tất cả các môn nghệ thuật đặc biệt; nay vì mục đích của mình, đã bỏ nước cùng vạn dân. Xa-nặc hãy nói đi! Bồ-tát con ta đi đến nơi nào? Ai là người mở cửa thành? Các Thiên nhân đó cúng dường ra sao?

Xa-nặc tâu:

–Cúi xin đại vương lắng nghe: Thần vẫn ở nơi thường ở của thần, đang nằm ngủ yên tịnh, cửa thành vẫn đóng kín. Lúc ấy Bồ-tát dùng âm thanh êm dịu nói với thần: “Xa-nặc hãy mau thắng yên cương cho ngựa trắng”. Bấy giờ trong thành vạn dân đều ngủ say, không nghe lời Ngài nói. Lúc đó thần buồn khóc, thắng ngựa dắt trao cho Bồ-tát. Thiên đế mở cửa thành. Tứ Thiên vương đó lại bảo bốn vị thần nhắc bổng chân ngựa. Trăm ngàn chư Thiên, Thiên đế Thích Phạm theo hộ tống Ngài, sửa sang đường xá trang sức đẹp đẽ, chiếu ánh sáng lớn, rải hoa, đốt hương, kỹ nhạc của chư Thiên đồng một lúc trở lên vang dội giữa hư không. Chư Thiên vây quanh để hầu hạ và tiễn đưa Ngài, Khi đi cách thành đã rất xa, Ngài cởi áo báu cùng anh lạc và trao ngựa trắng dạy thần mang trở về nước tâu lên quốc vương và từ tạ vương phi, quyết đến khi thành đạo mới trở về gặp lại, và khuyên mọi người chớ nên đau buồn sâu khổ.

Cù-di nghe xa-nặc nói, nỗi buồn thương lại trào dâng, bà ôm đầu ngựa trắng buồn than:

–Con chờ Thái tử ra đi sao lại đơn độc trở về?

Bà nhớ đến những cuộc vui chơi trước kia, than thở trăm bề, ôm sầu tự thán: “Than ôi! Đau đớn thay phải chịu ly biệt! Thái tử sức

mạnh kiên cường, nhan mạo đẹp đẽ, ở giữa mọi người như mặt trăng tròn đầy, tướng tốt trang nghiêm, oai thần rực rỡ, gần nhau thoáng chốc vội vã biệt ly. Bạc Thánh không ai sánh bằng, vì sao bỏ nhau? Công đức khó lường, tiếng tốt đồn khắp, mọi người đều cùng thờ phụng cung kính, bền vững như núi, hàng phục các oán địch, âm thanh êm dịu như tiếng chim loan, hơn cả Phạm thiên, chứa công đồn đức không ai có thể sánh bằng, xa gần đều khen ngợi. Thánh chúng Thần tiên không ai là không xót thương quyến luyến. Sinh ở dưới gốc cây Lâm bính là cao tột trên hết. Miệng diễn tiếng cam lộ, nghe thấu mười phương. Tuy ở ngay trong các đục mà không hề đắm nhiễm, giống như hư không. Việc làm thanh tịnh mềm dịu như sữa. Lòng trắng giữa chạng mờ, Thánh thể mịn màng trơn láng. Thuần hòa an ổn, tay chân mềm mại, đẹp đẽ rực rỡ giống như màu vàng ròng. Dừng đức trang nghiêm thân, không ai là không tôn kính. Ở ngay trong cung điện đầy dẫy bao âm thanh kỹ nhạc, hoa hương, ăn uống, mà không lấy đó làm vui, lòng không thêm bớt. Than ôi, Xa-nặc không có lòng nhân từ, đưa Ngài đi đến nơi nào mà riêng một mình trở về!”

Cù-di một mình riêng khen ngợi Bồ-tát trăm ngàn lời, rồi lại than trách: “Dẫn đường giáo hóa tất cả, sao lại một mình riêng đi? Ai là người đưa Ngài đi ra khỏi đất nước này? Vì lẽ gì cùng chư Thiên gặp gỡ để riêng một mình thiếp đau khổ.

Xa-nặc vô tích sự, đã móc hai mắt ta khiến ta cô đơn đui mù tăm tối. Xa-nặc nên biết, tất cả chư Phật quyết báo ân cha mẹ còn xả bỏ gần gũi, huống ta là người vợ hèn mọn, cùng bọn thể nữ này mà yêu mến hay sao!

Độc ác thay ân ái! Sao lại quá nhanh chóng mà không thể được lâu dài. Lại lo sợ tan vỡ giống như đám bọt nước. Nghĩ tưởng chỗ trói buộc, đọa vào lưới tà kiến. Tuy nương tựa vào nhân gian bao la nhưng chẳng biết nơi nào. Ngài đã từng nói là hiện tại làm những việc không chân chánh, yên ổn trong thời gian ngắn ngủi, đau khổ nhiều vô lượng. Nguyên cầu quả Phật sớm được thành tựu”.

Vua khuyên Cù-di:

–Đời người chung cuộc có gặp gỡ tất phải có chia lìa. Bốn mùa luôn thay đổi. Trời đất, mặt trăng, mặt trời đều không thường tồn tại.

Thái tử lúc mới sinh ra trời đất chấn động, bước đi bảy bước, miệng tự nói lên: “Trên trời, trong thế gian chỉ có ta là tôn quý hơn hết. sẽ vượt sinh già, bệnh, chết trong ba cõi, đạt đến vô vi”. Thiên đế đi xuống cúi đầu cúng dường. Tứ vương đón lấy thân đặt lên trên chiếc ghế nhỏ bằng vàng. Chín con rồng tắm rửa thân Bồ-tát. Khi chưa sinh sớm ứng hiện điềm lành, khi sinh ra với ba mươi hai tướng tốt. A-di xem các tướng đó cho biết: Nếu ở đời sẽ làm Chuyển luân vương, bỏ nhà đi tu sẽ làm Phật. Chỗ hiểu biết rộng rãi, thấu suốt. Thế lực không thể lường, đặc biệt tôn quý trong ba cõi, không ai là không cúi đầu làm lễ, chắc chắn sẽ thành Phật độ thoát khắp mười phương. Sẽ trở về trong một ngày không xa. Hãy tự thư thả suy nghĩ, chớ có buồn rầu.

Vua tuy nói như vậy nhưng lòng se thắt, buồn thương than thở. Bấy giờ Xa-nặc thấy vua và Cù-di nói những lời đờn đau như vậy lại càng thêm thương xót, nước mắt tuôn chảy thấm ướt cả vạt áo, can:

–Lành thay Cù-di! Cúi xin lệnh bà nghe thần thưa: Chẳng nên buồn nữa. Thần ngay trong đêm ấy thấy khắp trong thành nam nữ lớn nhỏ đều ngủ say. Đấng trăm phước chí Thánh bảo nhỏ với thần: “Muốn sai người thắng ngựa”. Vừa nghe lời đó, trong lòng thần tất nghẹn. Xa thấy tôn phi ngủ rất là say, thần cố phát lên âm thanh lớn, cất tiếng kêu: “Dậy mau! Dậy mau! Thánh tôn muốn đi!”. Chư Thiên tiếp âm thanh khiến lấp mắt không nghe tiếng của thần. Thần dõ chân dậm đất, vỗ tay, đánh trống, nhưng không ai nghe. Bấy giờ trong hư không mặt trời, mặt trăng sáng rực rỡ. Vô số ngàn ức Thích, Phạm, Tứ thiên các đại tôn thần cúi đầu làm lễ, chắp tay quay về cúng dường Đấng Chí Tôn. Các Quỷ thần, Rồng, Duyệt-xoa, Càn-đạp-hòa, Bạc mị hại quỷ, Tứ Thiên vương thần tức ấy sai quỷ nâng chân ngựa, rải hoa sen xanh, hoa phù dung sạch sẽ tinh khiết. Thánh trăm phước tướng oai quang rực rỡ, mưa các thiên hoa, đất chấn động sáu cách, hoa đầy khắp cả nước Phật, chỉ nghe chư Thiên thúc giục mở cửa, cửa tự nhiên mở. Vô số ức chư Thiên vây quanh trước sau cùng nhau cúng dường. Ngài không tự cất thân, bỗng nhiên đã đi qua. Thế Hộ nói: “Anh em, vợ con, bạn bè, chư Thiên, trên đến Thiên vương có chí hướng tốt làm cho họ hướng về Phật đạo, không nghĩ đến các điều ác, lặng yên không nói để khen ngợi các đức lớn



của Bồ-tát”. Kiền-trắc có sức mạnh nên hí lên âm thanh rỗng suốt. Bầu trời giữ lại tiếng vang êm dịu đó. Kiền-trắc chở bậc Đại Thánh của đời nhanh chóng, chẳng động, không có các nạn ác thú khủng bố. Thế Hộ cỡi nó, nó một lòng vui vẻ, xả thân sức sinh không để tổn hại bậc thầy dẫn đường, bậc thầy dẫn đường sáng suốt soi sáng cho tất cả. Nó chắc chắn sẽ được cứu độ.

Lại có trăm ngàn ức chư Thiên cỡi sắc diệu dàng bước xuống, thấy ngựa Kiền-trắc ở giữa hư không chở Bồ-tát, họ sửa sang đường xá vô cùng đẹp đẽ, xây lan can báu với vô số vật liệu, đốt hương thơm cỡi trời, do phước của Kiền-trắc. Chư Thiên Đao-lợi vây quanh ở một bên Thái tử, nhạc trời tự trời. Cù-di chớ có buồn rầu, an tâm vui vẻ, chẳng bao lâu nữa Đấng cao cả trong loài người sẽ thành Phật đạo. Chư Thiên vây quanh, hiện bày những việc vào đêm đó đều thích hợp đạo pháp. Xin đừng buồn nữa! Vương phi trăm phước sáng chói vượt hẳn mọi người, xem xét như đây nên vui mừng, không nên ôm lòng buồn lo. Suốt bảy ngày đêm khen ngợi công đức của Ngài cũng không thể hết.

Khi Tôn nhân ra đi, chư Thiên cùng nhau tiễn đưa đông không thể kể xiết. Vương phi nay hiểu rõ ý nghĩa, không thể nói hết. Vương phi đã từng phụng sự, đức sáng này chiếu soi đến chân thánh, khi ấy trở thành đạo niệm vô cực. Vương phi không lâu sẽ trở thành tôn quý trên hết trong loài người.

Vua nghĩ đến Bồ-tát, không nguôi thương nhớ, vừa muốn đi mời Ngài trở về, liền nhớ lại lời thầy tướng số A-di: “Nếu Thái tử ở đời sẽ làm Chuyển luân thánh vương tự nhiên có bảy báu, làm chủ cả bốn châu thiên hạ, có ngàn người con khỏe mạnh. Nếu bỏ nước xuất gia học đạo, chắc chắn sẽ thành Chánh giác, làm Bậc Đại Thánh vô lượng, dùng bảy giác ý quý báu dạy bảo, giáo hóa mười phương ba cõi ngu si tăm tối, khai ngộ cho những người không hiểu biết, chắc chắn không trở về”, nên cho người đi theo để bảo vệ, cúng dường, giúp đỡ Thái tử.

Vua cho mời khắp tất cả các đại thần, các bậc minh trí bảo:

–Các khanh ở đời khi tuổi về già con cái nuôi nấng bảo bọc, cháu chắt quay quần vui chơi, không nghĩ đến nỗi buồn của ta. Ta chỉ có một người con duy nhất, tướng mạo đặc biệt hiếm có, vượt hẳn mọi

người. Đang ở trong bốn cõi thiên hạ, một sớm lìa bỏ vào ở nơi hang núi, chỗ tuyệt nhiên không có bóng người, những khổ ách về lạnh nóng đói khát, hiểm nguy nào ai hay biết. Các khanh hãy chọn lấy năm người trong số con em đại thần của các khanh đi theo để hầu hạ Thái tử. Nếu trong số đó, ai nửa chừng bỏ về, ta sẽ giết hết bà con dòng họ trong năm đời của các người.

Năm người được chọn phụng mệnh vua vào trong núi tìm Thái tử để hầu hạ.

Bồ-tát đã tiến sâu vào núi, năm người đuổi theo tìm Ngài không thể kịp. Họ cùng nói với nhau:

– Đây là người ẩn dật, đi không chọn đường. Biết tìm Ngài ở nơi đâu. Nếu chúng ta trở về chắc chắn sẽ bị giết cả dòng họ, chỉ bằng ở lại nơi đây.

Năm người cùng dừng lại nơi đó. Ở đó trái ngon nước ngọt đều tràn đầy. Cây cối tốt tươi không thiếu thứ gì.

Bồ-tát bỏ nước, oai Thánh không lường. Tâm tự nghĩ: “Muốn làm Sa-môn thì tâm ý vắng lặng, đúng oai nghi lễ tiết”. Ngài dạo đi đến chỗ mé nước bên núi dừng lại. Thiên vương biết tâm Ngài liền bay lên trời lấy một con dao đến dâng. Đấng Thích nhận lấy tóc, Ngài liền thành Sa-môn. Hiển lộ nhục kế mà ở tại gia không biết.

Bồ-tát mặc pháp y, hiện bày trang nghiêm bậc nhất, tay cầm ứng khí, tư duy vô niệm, vào nước La-duyet-kỳ muốn đi khát thực. Dung sắc của Ngài rực rỡ giống như sắc vàng ròng chiếu sáng. Thân cao lớn một trượng sáu, với ba mươi hai tướng tốt trang nghiêm. Vạn dân trong thành đều đến xem sắc diện và hình dáng Ngài, mắt nhìn mãi không chán. Ngài đi cùng khắp, mọi người đều đi theo sau. Từ xưa đến nay chưa từng thấy nghe một vị Thần nhân thánh đạt chí chân như thế. Ánh sáng chiếu khắp, trời người khởi niệm suy nghĩ đến gốc ngọn của Ngài. Bồ thí cúng dường các món ăn ngon bổ, không biết Bồ-tát không ưa thích vô số địa vị, của cải, sự nghiệp giàu có ở đời. Mọi người chỉ xem xét Bậc tôn quý trong loài người cùng chư Thiên không khác nhau. Họ cùng nhau đi đến thưa với vua Bình-sa:

– Chúc mừng đại vương nay được điều tốt đẹp. Phạm thiên giáng hạ đến nước ta khát thực.

Lại có người nói đây là Thiên đế Thích.

Lại có người nói đây là Diêm Thiên vương.

Lại có người nói đây là Đâu-suất-đà thiên, Vô kiêu lạc thiên.

Hoặc có người nói Hóa tự tại Thiên vương.

Lại có người nói đây là Nhật Nguyệt vương, Duy-ma Thần vương...

Vua nghe những lời ấy vui mừng khôn xiết, liền sai sứ giả xem Bồ-tát đi đến chỗ nào, có người cúng dường không? Có khát thực được không? Sứ giả lập tức ra khỏi thành, đuổi theo xem xét, thấy Ngài ngồi bên dòng nước ở chân núi, oai thần tốt đẹp, giống như ngọn núi vàng. Sứ giả liền quay về tâu với vua Bình-sa: “Ngài ngồi bên dòng nước ở chân núi”. Nghe tâu trình rồi, vua ra lệnh chuẩn bị xa giá cùng quần thần ra đi, đến bên dòng nước ở chân núi. Xa thấy Bồ-tát oai thần rực rỡ giống như ánh sáng mặt trời, vua liền xuống xe cung kính cúi đầu lạy sát chân Bồ-tát. Xem thấy hình dáng Bồ-tát giống như núi Tu-di, thấy ngài kiết già càng thêm cung kính hường về, lựa lời khiêm tốn để cùng nói chuyện. Vua nói với Thái tử:

–Tiên sinh có nhiều điểm đặc biệt khác lạ: Hình tướng rõ ràng, đức giống như càn khôn. sẽ làm vua trong bốn châu thiên hạ, làm Chuyển luân vương. Bốn biển thần phục, thần báu tự đến, sao lại bỏ địa vị cõi trời, dẫn thân vào chốn núi rừng, giả sử có điều gì khiến Thái tử không ưa bốn quốc, nguyện xin đem đất nước hèn mọn này dâng lên Ngài. Ngài lãnh đạo, dạy dỗ dân chúng đều đạt được chỗ năm món dục lạc tự làm vui. Cúi xin Ngài nhận lấy, không trái với hoài bảo của tôi.

Bồ-tát đáp:

–Ta từ lâu đã thấu suốt những thứ này đều vô thường nên bỏ địa vị cõi trời, không hề ưa thích, xuất gia làm Sa-môn. Ta thấy các em bé kết cục đều trở thành già cả, nhan sắc tổn giảm, mặt rúm da nhăn. Đất nước của báu, tất cả đều như mộng huyễn. Tình dục nhiều khổ nạn, cũng giống như các thứ chất độc, đọa vào địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh. Người trí nhỡm ghét, kẻ ngu tham đắm. Ta trừ bỏ tham dục như bỏ mũi dãi. Thân như trái cây không lâu sẽ rụng, cũng như đám mây nổi, thoáng chốc liền tan. Điều ấy nhỏ nhiệm không thể nhận biết. Rồi bỗng nhiên qua đi mới có nỗi buồn lo về sự tàn phá, không được an vui dài lâu. Phàm người ưa thích dục là tự thiêu đốt

thân mình, tham dục không nhằm chán, như uống nước mặn, đưa đến khổ hoạn. Người ngu không hiểu rõ tự cho là vui. Bạc minh trí xem xét dục như đám bọt nước. Thánh hiền vô lậu chỉ ưa nhớ nghĩ đến pháp. Người có đầy đủ trí tuệ mới nhằm chán ái dục. Người tham học tập theo thế tục không thấy nguồn gốc, không rõ gốc tịnh. Đại vương thấy thân đây không có bền chắc, đưa đến chỗ thường tự sai lầm không thể phân biệt. Thân không có cái ta và của ta. Bản thân bản đạo vứt bỏ trăm ngàn ngọc nữ, lòng không tham đắm, không ham thích sự giàu sang vinh hiển ở đời, chỉ có một suy nghĩ duy nhất là muốn thành Phật đạo. Ít có người mến chuộng đạo đức như mến chuộng sắc, chỉ có bậc Thánh mới thấy rõ sắc như phấn, xem xét thấy đạo là chân thật. Tuy có cha mẹ, quân tử, trưởng giả, Phạm chí, cư sĩ và vợ con, nhưng khi thân có bệnh nặng không ai có thể chia sẻ, để cho khỏi bị khổ hoạn. Đất nước, địa vị, vàng bạc bảo báu đâu có ích gì đối với thân mình. Mặt trời chiếu sáng khắp thế gian nhưng chẳng có ích chi đối với kẻ đui mù. Bản đạo thấy ba cõi đều vô thường, vui ít khổ nhiều. Thân này chẳng phải của ta. Thế gian này giống như chỗ tạm gửi, không có thể ở lâu. Bản đạo thấy như vậy cho nên xuất gia làm Tỳ-kheo, không ưa thích giàu sang vinh hiển ở đời. Ca-duy-la-vệ là đất nước đứng vào bậc nhất, là chỗ của Chuyển luân vương ở, mưa gió thuận hòa, vạn dân giàu có, rất hòa vui an ổn, nhưng bản đạo không ưa thích, bỏ nhà vì mục đích tu đạo.

Vua bảo:

–Lành thay! Trẫm được lợi lớn mới gặp được bậc Chí thánh. Tâm trí trẫm ở nơi thế tục nên không hiểu rõ sự thực đúng đắn này, do vậy đã đại dột dám đem danh lợi ra để thuyết phục Bạc vô dục. Nếu Ngài đắc quả Phật, xin Ngài thương xót nhớ đến trẫm, làm pháp chủ cho trẫm, để trẫm ngay hiện đời được độ thoát. Trẫm được gặp Bạc Thập Lực, là cái phúc đời trước còn lại.

Vua nhìn Đại Thánh, gieo mình lạy sát chân Bồ-tát, đi nhiều bên hữu ba vòng, rồi cùng với quần thần xa giá trở về nước.



## PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

### QUYỂN 5

#### Phẩm 14: BA MÔN HỌC KHÁC

Bấy giờ Bồ-tát đi vào trong chốn núi rừng, đến bên bờ sông Ni-liên, ưa ở chỗ thanh vắng, tâm ý tĩnh lặng, lòng từ bi nghĩ nhớ đến mười phương, muốn làm lợi ích cho trời, người.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trông thấy Uất-đầu-lam-phát đang được các đệ tử tôn trọng, thờ kính. Ông thông hiểu các môn đồ sấm, toán thuật, các tai biến sắp xảy ra trong trời đất, làm vị thầy cao tột trong chúng.

Bồ-tát nghĩ: “Nay những vị này tự bản thân mình tính biết toán thuật, tinh tú và các tai biến khác thường, làm vị thầy được mọi người phụng sự. Ta nên đi đến chỗ ông ta hỏi về pháp thực hành để có thể biết được chỗ thù thắng. Như vậy mới hàng phục để giảng pháp hữu lậu, vô lậu, nhất tâm, giải thoát môn, Tam-muội chánh định, vượt hẳn chỗ học của ông ta, dùng quyền phương tiện quán sát gốc ngọn của ông, thấy rõ chỗ của những người này đang thực hành là định ý thế tục. Rồi sau đó mới vì họ thuyết giảng về thiền định sâu xa Tam-muội vô vi, mới đưa họ quay về với đạo lớn”.

Bấy giờ Bồ-tát suy nghĩ như vậy rồi, đi đến chỗ ông ta hỏi:

–Hiền giả! Ngài thờ vị thầy nào? Ai là người thuyết pháp cho Ngài để có được học nghiệp này?

Uất-đầu-lam-phát đáp:

–Tôi không có thầy, tự nhiên đạt được.

Lại hỏi:

–Nay chỗ Ngài đạt là đạt được cái gì?

Đáp:

–Đạt được định Hữu tướng, Vô tướng.

Bồ-tát bảo:

–Đâu có thể từ nơi người mà đạt được học định này ư?

Đáp:

–Lành thay! Từ nơi chí hướng ưa thích.

Khi ấy Bồ-tát từ nơi chỗ vắng vẻ ngồi kiết già. Bồ-tát vừa ngồi liền đạt được công đức thù thắng đặc biệt. Thánh tuệ không ai bằng, việc đời trước đã từng làm đặc biệt có khác. Vào tất cả các định ý chánh thọ. Một mình cất bước không có bạn bè mà không một chỗ nào không thông suốt. Đầy đủ tất cả trăm ngàn định ý, giống như soi gương bèn được tự tại, không trở ngại.

Bấy giờ Bồ-tát từ nơi thiền định dậy, lại đi đến chỗ Uất-đâu-lam-phất, hỏi:

–Còn có định nào cao hơn định Vô tướng để tiến đến đạo chăng?

Đáp:

–Không có.

Bồ-tát tự nghĩ: “Lam-phất không tin, riêng ta có tin. Lam-phất không tinh tấn, niệm, định ý, trí tuệ, riêng ta có tinh tấn, niệm, định ý, trí tuệ”. Suy nghĩ như vậy rồi liền từ giã ra đi.

Ngài đi đến chỗ Ca-la-vô-đề, hỏi:

–Ai là bậc thầy lãnh đạo của Ngài? Ngài thọ pháp với ai?

Ca-la-vô-đề đáp:

–Tôi không có thầy, tự nhiên thông suốt.

Lại hỏi:

–Ngài thông suốt những gì và đạt được những gì?

Đáp:

–Đạt được Tam-muội vô dụng hư không.

Bấy giờ Bồ-tát nhập Tam-muội chánh thọ hết sức thù diệu đặc biệt.

Ca-la-vô-đề liền bảo:

–Lành thay! Học nghiệp này, chỗ tôi đã đạt được, nay nhân giả cũng đạt được. Như vậy hãy ở lại đây, cùng với mọi người làm bà con quyến thuộc.

Bồ-tát đáp:

–Nay học nghiệp này không đưa đến chỗ diệt độ, không lìa dục, không đạt vô vi, không đưa đến tịch lặng, không có Sa-môn, không đến Chánh giác, không phải là Niết-bàn.

Bấy giờ Bồ-tát cùng với Lam-phất và Ca-la thảo luận với nhau, biết họ chưa đạt được, Ngài liền từ giã họ ra đi. Ngài lần đi về phía trước, đến yết kiến ba Phạm chí. Người thứ nhất tên Ưu-vi Ca-diếp, người thứ hai tên Na-đề Ca-diếp, người thứ ba tên Kiệt-di Ca-diếp. Ba anh em có một ngàn người đệ tử.

Bồ-tát đi đến hỏi:

–Quý vị phụng thờ thờ gì?

Đáp:

–Chúng tôi phụng thờ nước, lửa và mặt trời, mặt trăng lên đến Phạm thiên.

Bồ-tát nói:

–Như vậy là không chân chánh bởi vì nước không thường đầy, lửa không cháy mãi, mặt trời mọc rồi lặn, mặt trăng tròn lại khuyết, Phạm thiên vô thường, tuy sống lâu nhưng chắc chắn có ngày phải chấm dứt. Chỉ có vô vi vô thủ vô chung mới có thể không cùng tột.

Luận bàn vừa xong, Ngài liền bỏ đi, trở về chỗ của mình.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ, Bồ-tát nghĩ: “Ta nay ở nơi đời ngũ trước gặp các vị có học thuyết đầy đầy, họ đều rơi vào chín mươi sáu dị kiến và sáu mươi hai sự nghi ngờ. Tham thân, yêu mạng bị che lấp ngu tối, say đắm tình dục, ôm lòng tổn hại, không nhận lời dạy bảo, không hướng đến sự thanh tịnh, chỉ ham thích ăn uống, ưa thích đất đai, thường làm những việc phi nghĩa, không có chí hướng tốt đẹp, không ưa bố thí, chỉ ham tiền của, ưa ganh ghét. Chí hướng đó không tồn tại trong ý nghĩa của đạo phẩm này, không nhắm đến vô ngại, rong ruổi theo tình cảm, ở nơi mười điều ác, không lìa bỏ tự đại, không cứu các ách nạn, buông lung, bất định, khó có thể khai hóa. Lung ý, giết hại, uống rượu vô độ, chỉ ưa dục lạc. Hoặc thờ nước, lửa, mặt trời, mặt trăng, Phạm thiên. Hoặc thờ thần núi, thần thổ địa, thần hư không, Thiên thần, thần biển, sông, suối, ao, cây cối. Hoặc lại ăn quả, hạt, vào núi lượm ăn. Hoặc một ngày ăn một bữa, hai ngày, ba ngày, hoặc cho đến bảy ngày ăn một bữa. Hoặc một ngày ăn một năm; hai, ba cho đến bảy ngày ăn một năm. Hoặc mười lăm ngày cho đến một tháng ăn một bữa. Tịnh tu phạm hạnh, Tứ thiên, Tứ đẳng, sinh lên tiên Phạm thiên, nhưng không dứt sinh tử. Hoặc có phái lỏa hình,

hoặc mặc da nai, hoặc thờ quỷ thần, La-sát, A-tu-luân, không ra khỏi đường ác, không thể thành đạo, mà cho đó là tự chứng, không có phép tắc mẫu mực, không dùng để mở bày chỉ dạy cho các chúng tà kiến dị học ở đời được. Nay ta đâu có thể chỉ dạy hạnh thanh tịnh để nhiếp phục các chúng ngoại học, hiển bày học nghiệp chân chánh, khiến cho họ xả bỏ mê hoặc, biết điều đáng làm theo. Không thể dạy họ theo cõi Dục, cõi Sắc mà thành Phật đạo được.

## M

### Phẩm 15: SÁU NĂM SIÊNG TU KHỔ HẠNH

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát suy nghĩ như vậy xong, trong suốt sáu năm thể hiện hạnh tu hết sức cần khổ siêng năng.

Vì những lẽ gì gọi là hạnh cần khổ?

–Vì những điều đó khó đạt, chỗ mà con người không có thể đạt đến. Do đó cho nên gọi là hạnh cần khổ.

Trong chúng sinh hoặc là chư Thiên, hay người không có thể tu hành thành tựu hạnh nghiệp này. Chỉ có bậc Bồ-tát Nhất sinh bổ xứ rốt ráo mới có thể làm được, cho nên nói là khó thành tựu.

Hạnh cần khổ đây chính là thực hành pháp Tứ thiên: Đếm hơi thở vào, hơi thở ra để nhận rõ được ý. Không tưởng tượng, chẳng nhớ nghĩ, không mong cầu một điều gì không tham, dốc tâm thu nhiếp, không cho nương tựa vào một nơi nào, không tham. Những điều đó giống như gốc ngọn đời trước đã học. Việc làm của các bậc Vô học, Duyên giác, Bồ-tát thì gọi đó là cùng khắp hư không; không làm, chẳng phải làm nhưng lại không một việc gì là không làm, thì gọi đó là cứu giúp khắp tất cả. Do việc thực hành thiên định ngang bằng như hư không, nên cũng gọi là không từ đâu đến, cũng không đi về đâu.

Bấy giờ Bồ-tát muốn thị hiện ở thế gian để mở bày chỉ dạy cho kẻ ngoại đạo, dùng vô số phẩm nghiệp dạy bảo chư Thiên, chỉ bày tội phước của họ. Các học phái ngoại đạo cho chết là hết thân thức, không còn sinh trở lại, hoặc cho là thường hằng thì có gì là tội, là phước? Bồ-tát vì họ nói rõ quả báo công đức. Ngay nơi thân miệng,



tâm thực hành thanh tịnh, một ngày ăn một hạt mè, một hạt gạo, trải qua thời gian suốt sáu năm Ngài lập hạnh tu cần khổ khó sánh kịp, kiếp trước không có oan trái. Bồ-tát trong sáu năm ngồi kiết già, giữ oai nghi, phép tắc, chưa từng tới lui. Thường ở nơi chỗ trống, cũng không che lợp, không tránh gió mưa, không che bụi đất rơi trên đầu, không đứng lên xoay qua xoay lại, không đi đại tiểu tiện, cũng không hỉ mũi, khạc nhổ, không co duỗi, cúi ngược, không nghiêng bên này bên kia, không dựa, không nằm.

Hoặc có khi trời nổi mây mưa lớn, sấm, sét nhưng trải qua xuân, hạ, thu, đông, Bồ-tát vẫn ngồi yên. Khi gặp các nạn này Ngài chưa từng giơ tay lên để che đỡ các căn, không rối loạn, không sợ hãi. Nam nữ lớn nhỏ, những kẻ chặn trâu, dê, ngựa, những người gánh củi, vác cỏ trong thôn xóm đi ngang qua một bên, làm cho bụi bay lên, Ngài cũng không nghĩ đến, không cho là khó chịu, không coi là nhớ nhớt. Bấy giờ mọi người thích thú việc làm kỳ lạ của Bồ-tát. Họ lấy cỏ cây ngoáy vào trong lỗ tai Ngài, tai không đau không ngứa, ngoáy vào trong lỗ mũi, mũi không chảy máu. Ngài cũng không bỏ đi.

Chư Thiên, Long thần, A-tu-luân, Ca-lưu-la, Chân-đà-la, Ma-hưu-lặc, chính mắt nhìn thấy công huân, đạo đức vời vọi của Bồ-tát, cùng đi đến một bên Ngài cúng dường hầu hạ, cúi đầu lạy Bồ-tát.

Bồ-tát ngồi thiền định trong sáu năm, thực hiện hạnh cần khổ, dạy bảo khai hóa cho mười hai lớp Thiên nhân, kiến lập ba thừa. Do vì lễ ấy Ngài ngồi trong sáu năm. Bèn đọc kệ:

*Trước khi Ngài xuất gia  
 Công huân đã chân chánh  
 Tâm Ngài thường vắng lặng  
 Hiện bày thương chúng sinh  
 Ngay nơi đời ngũ trược  
 Do thế tục hạ liệt  
 Sinh cõi Diêm-phù này  
 Ở đời hiện tội phước  
 Học nghiệp tà dấy đầy  
 Gồm sáu mươi hai kiến  
 Nên lập, tinh tấn này  
 Ép bức thân tội lỗi*

Các suối nguồn ao tắm  
 Trời, trăng các ánh sáng  
 Cây cối, hang núi đá  
 Địa thần, yếm quỷ lạy  
 Tự nhiên hành tinh tấn  
 Kiến lập hạnh, khó kịp  
 Tu xong nghiệp cần khổ  
 Vì chúng hiện như vậy  
 Thân lực như kim cương  
 Thiền tư không thể động  
 Dùng vô số ý nghĩa  
 Cũng lại hiện Duyên giác  
 Hoặc chư Thiên, con người  
 Dị học và tà kiến  
 Cũng đều hóa độ hết  
 Hiện bày hạnh cần khổ  
 Xếp bằng ngòi kiết già  
 Nơi đất không tọa cụ  
 Ngày dùng một hạt mè  
 Thị hiện dùng như vậy  
 Thị hiện không thở ra  
 Và cũng không thở vào  
 Sáu năm rất bền vững  
 Thiền tư không thiếu khuyết  
 Không nghĩ, cũng không không  
 Chẳng nghĩ chỗ đã làm  
 Tâm giống như hư không  
 Thiền tư không lay động  
 Trên thân không che lợp  
 Cũng không che chung quanh  
 Như núi không dời đổi  
 Không tránh cả gió mưa  
 Và cũng không che đầu  
 Không để mất oai nghi  
 Thiền tư, không lui tới

Nam nữ trong xóm làng  
 Chăn trâu, ngựa, heo, dê  
 Gánh củi và vác cỏ  
 Đi ngang bay bụi đất  
 Thân lấm bụi như nhớp  
 Vô số các nạn khác  
 Không nghĩ, không rời loạn  
 Thiên tư không lui tới  
 Thịt nơi thân tiêu hết  
 Chỉ còn da bọc xương  
 Bày bụng dính sát lưng  
 Giống cây đàn không hầu  
 Chỗ tạo các hạnh trời  
 Tu-luân, Long, Đạp-hòa  
 Chính mắt thấy công huân  
 Cùng nhau đến cúng dường  
 Năm vóc lạy thọ giáo  
 Khiến mau được thành tựu  
 Khiến ta được như thế  
 Như lòng ta thương xót  
 Muốn dẹp các dị học  
 Các tà nghiệp tối tăm  
 Nhân đây hiện tội phước  
 Thân ngồi miệng tuyên nói  
 Phật đạo ấy khó được  
 Cạo đầu nào phải đạo  
 Hành vô ương số kiếp  
 Sáu năm xong tội kia  
 Lấy đó dạy Thiên nhân  
 Số đó mười hai lượt  
 Cho nên Bạc Thế Tôn  
 Ngài tọa thiền bất động.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát tu hạnh cần khổ trọn sáu năm xong rồi, Ngài tự nghĩ:  
 “Tuy Ta có thần thông, thánh minh, tuệ lực, nhưng nếu nay ta đem cái

thân thể gầy gò này đi đến cây Bồ-đề sẽ làm cho vô số các nước ở biên địa đời sau có chỗ chên bai không? Họ sẽ bảo rằng đó là được đạo. Ta thà ăn uống các thứ mềm mại để cho thân thể bình phục trở lại, để cho có sức lực, rồi sau đó mới đi đến dưới gốc cây kia để có thể thành Phật đạo”.

Khi ấy có xóm làng hẻo lánh tên là Tu-xá-mạn-gia, có một nữ trưởng giả ngày ngày cúng dường thức ăn cho tám trăm Phạm chí, thấy biết Bồ-tát tạo lập hạnh tu khổ hạnh, thường nguyện dâng cúng Đại Thánh Bồ-tát.

Ngay nơi đêm ấy, Ngài đi đến ngồi dưới gốc cây. Nữ trưởng giả khi mới đi lấy chồng có nguyện cho sinh được con trai quyết sẽ làm các món ăn ngon bổ cúng tế cho vị thọ thần trên núi. Bấy giờ nữ trưởng giả sinh được một đứa con trai, trong lòng rất vui mừng, chọn lấy sữa của một ngàn con bò cái béo tốt bậc nhất cho chúng uống lẫn nhau rồi lấy chất sữa tinh thuần nhất làm thành cháo sữa, đem đến cúng tế vị thọ thần. Bà sai đứa tớ gái đến trước quét dọn cho sạch sẽ. Đứa tớ gái đến, thấy Đức Phật ngồi dưới gốc cây, không biết đó là vị thần nào, liền trở về thưa với gia chủ:

–Con đã quét dọn xong, dưới gốc cây hiện có một vị thần đang ngồi đơan chánh trang nghiêm, xinh đẹp đặc biệt, chưa từng thấy ở thế gian.

Nữ chủ nghe như vậy rất vui mừng, định múc cháo sữa đem đến cúng. Cháo sữa trào ra khỏi cái nồi cao hơn một trượng, không có thể múc được.

Nữ chủ lấy làm lạ. Lúc ấy vị thầy trong số tám trăm Phạm chí thấy việc đó, ông nói với nữ chủ:

–Nay cháo sữa này không phải kẻ phàm phu có thể ăn uống được. Chỉ có bậc sắp thành Phật ăn uống món ăn này mới có thể tiêu hóa được mà thôi.

Chư Thiên trên hư không bèn xướng lên âm thanh:

–Ngày nay nữ chủ muốn thiết lập một sự cúng tế lớn, có bậc Đại Bồ-tát hiện đang tinh chuyên tư duy cần tu khổ hạnh đã từ tòa đứng dậy. Người có lời nguyện sẽ được Ngài nhận thức ăn trước. Ăn uống có đầy đủ sức lực rồi, Ngài mới thành đạo Vô thượng Chánh chân. Hãy nói ý này với Bậc Tối Chánh Giác, chớ trái bản nguyện.

Khi nữ trưởng giả nghe Thiên thần nói như vậy, liền múc cháo sữa đầy bát bằng vàng, và mang theo bình nước sạch cùng với tám trăm Phạm chí đi đến bên bờ sông Ni-liên.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát biết việc đó, liền dùng thần thông, tuệ lực, bỗng nhiên trở lại bên bờ sông, tùy thuận theo tập tục của những người này mà thị hiện lợi xuống nước tự tắm rửa. Khi ấy tám vạn Thiên tử đè cành cây, cúng dường Bồ-tát. Bồ-tát vịn cành cây lên trên bờ, thân thể nhẹ nhàng sạch sẽ. Bồ-tát vừa đứng yên thì có Thiên tử trời Đâu-suất tên là Ly Cấu Quang liền biến hóa thành Sa-môn, lấy Thiên y ca-sa Tăng-già-lê đem dâng lên Bồ-tát. Bồ-tát liền lấy mặc và đứng yên lặng.

Lúc này vợ của rồng trong dòng sông Ni-Liên hóa hiện ra, đem sàng tòa tốt đẹp dâng lên Bồ-tát, Bồ-tát liền ngồi trên đó. Khi ấy nữ trưởng giả ở trong xóm Tu-xá-mạn-gia cùng với các Phạm chí đội cháo sữa ngon bỏ đi đến chỗ Bồ-tát, cúi đầu sát chân Ngài, đi quanh bên phải ba vòng dùng nước sạch rửa tay Bồ-tát, đem cháo sữa bỏ dâng lên. Bồ-tát thương xót nữ chủ, liền thọ nhận. Thọ thực xong, khí lực được đầy đủ, tâm không còn vướng mắc vào một cái gì, Ngài cầm chiếc bát vàng quăng vào dòng nước, có cả ngàn rồng bắt lấy chiếc bát đó để thờ cúng. Bấy giờ vợ rồng dâng cúng sàng tòa cho Bồ-tát, nhận được chiếc bát đó, dựng lập miếu để thờ và siêng năng cúng dường.

Trăm ngàn ức lớp chư Thiên đều lấy nước thơm hòa với bùn xây lên miếu để thờ. Những vị muốn cúng dường bát của Bồ-tát đều dựng cung điện để thờ phụng.

Bấy giờ Đức Phật cho nữ trưởng giả và những người trong xóm làng tóc và móng tay. Được những thứ đó, họ cùng nhau xây tháp cúng dường.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát vừa thọ dụng cháo sữa xong, hoàn thành phước nguyện, thân thể phục hồi, dung sắc rực rỡ giống như mặt trời, mặt trăng, liền tụng kệ:

*Khi Thế Tôn tinh tấn  
Tâm siêng năng tự nghĩ:  
Thân thân thông tuệ lực*

Đi đến cội Bồ-đề  
 Thành Nhất thiết trí tuệ  
 Để đạt các thông tuệ  
 Thực hành thương xót khắp  
 Cuối cùng cứu chúng sinh  
 Ta nên ăn uống lại  
 Khiến thân được đầy đủ  
 Đi đến cội Bồ-đề  
 Thành Thánh Nhất thiết trí  
 Không phải chút phước mỏng  
 Làm Thiên nhân được an  
 Không thể chứng minh nhĩn  
 Đạt được thân cam lộ  
 Nói đến công đức xưa  
 Nay xứng đáng nhận cúng  
 Tâm Ngài nghĩ như vậy  
 Trời nghe, bảo xóm làng  
 Bát vàng đầy cháo sữa  
 Đi đến bên bờ sông  
 Dâng cúng tâm vui mừng  
 Đạt được đạo cam lộ  
 Tu hành trăm ngàn kiếp  
 Các căn đều tịch định  
 Chư Thiên, Rồng, Thần đến  
 Bố thí sang bờ kia  
 Đại Thánh đến bờ sông  
 Vào nước tự tắm gội  
 Để tẩy trừ nhơ bẩn  
 Tâm thương xót thế tục  
 Ngàn ức trời mừng vui  
 Điều dâng hoa hương bột  
 Thấy thế tịch vào nước  
 Tắm rửa sạch sẽ rồi  
 Nhớ biết là Bồ-tát  
 Kiến lập hạnh không nhơ

Nhân hiền vừa tắm gội  
 Trăm ngàn trời hầu hạ  
 Thân Ngài không cấu uest  
 Thiên tử dâng ca-sa  
 Ngài liền nhận để mặc  
 Đắp mặc y phục xong  
 Vợ rông liền vui mừng  
 Dâng cúng sàng tòa đẹp  
 Tịch Định Ý liền ngồi  
 Vì đời làm đạo nhân  
 Tu-xá nữ dâng cúng  
 Bát vàng đầy cháo sữa  
 Cúi đầu lạy sát chân  
 Đại Thông liền thọ dụng  
 Dùng xong được sung mãn  
 Quãng bát xuống dòng sông  
 Chư Thiên chân thành thờ  
 Đi đến cúng dường Phật  
 Như Lai vừa thọ xong  
 Cháo sữa rất ngon bổ  
 Thân Ngài khí lực đủ  
 Đi đến dưới cội cây,  
 Vừa đến cội Bồ-đề  
 Thân ngồi không lay động  
 Vững như Đế Thích đi  
 Kiến lập hạnh Bồ-tát.

Bấy giờ, Bồ-tát ăn uống đã xong, thương nhớ, cứu giúp những  
 nguy ách trong mười phương, muốn ngồi dưới gốc cây hiện thành Phật  
 đạo độ thoát chúng sinh. Mười phương chư Phật đều thị hiện oai biến  
 hiển bày điềm tốt lành đó. Năm trăm hóa điểu tự nhiên thị hiện đến  
 chỗ Ngài, nhiễu quanh Bồ-tát, xướng lên những âm thanh êm dịu khen  
 ngợi việc làm và công đức chứa nhóm nhiều vô lượng ở đời trước. Vì  
 tất cả chúng sinh, muốn giáo hóa năm loài, cho nên hiện sinh năm  
 trăm đời, khiến bỏ năm ấm, tiêu trừ năm cái, nhổ đứt năm đường, mau  
 đạt năm thần thông, giáo hóa bỏ năm ngàn năm trăm hai mươi lăm

việc, ở những chỗ rất khó khăn, bảo tồn đạo tràng, trụ chỗ vô trụ, vốn không định tuệ.

Bấy giờ đọc kệ:

*Vô số kiếp đến nay  
 Chứa đức, hành lục độ  
 Tứ đẳng tâm, tứ ân  
 Dem giúp cho ba đời  
 Đại Từ thương xót khắp  
 Muốn thoát si, đĩc, đui  
 Nay sắp thành đạo lớn  
 Đủ ba mươi hai tướng  
 Tùy tục mà hiện thân  
 Thuyết khổ, không, vô thường  
 Khiến rõ pháp vốn không  
 Nhập vào ba tạng báu  
 Người đời tội che kín  
 Mười hai nhân duyên ngăn  
 Không rõ vô thượng chân  
 Sống chết chìm đắm mất  
 Nếu rõ tất cả không  
 Không phạm năm ấm hành  
 Ấm suy đã tiêu diệt  
 Tâm tịnh như pháp vương  
 Chí chân vô thượng tuệ  
 Không thể hạn lượng được  
 Sáng suốt vượt nhật nguyệt  
 Cứu giúp không biên cương  
 Tu-di còn thể tính  
 Hư không có thể lường  
 Khó kịp đại trí tuệ  
 Đại Thánh hạnh cùng tột.*

Trong khi đọc bài tụng khen ngợi này, vô số Thiên thần đều phát ý đạo Vô thượng Chánh chân.

Phật bảo các Tỳ-kheo:



–Bồ-tát xuống bên dòng nước tắm gội xong thọ dụng cháo sữa, biết khí lực đã đầy đủ, Ngài đi đến ngồi dưới gốc cây Bồ-đề tu hạnh đúng như pháp không gì lay chuyển, vững chắc như núi, không theo hạnh ngăn che, không ép hơi thở để tạo lập thanh tịnh, không lay động, không lắc lư, không cứng nhắc, không vội vàng gấp gáp. Sở hạnh bình đẳng, cao thấp tự nhiên, biểu hiện rõ ràng, chiếu sáng rực rỡ, hạnh lành chí chân, tiêu sạch ý chí thấp hèn, như bản, đạt pháp hạnh thanh tịnh chân chánh của chư Phật trong quá khứ.

Ngài đến ngồi nơi tòa sư tử không hoại tánh hạnh, dứt các đường ác, nghĩ nhớ an vui, trừ thế lực ma, khiến không hoạt động, vượt các hạnh tà, nhận nghiệp chánh pháp, bứng gốc cây trần lao, sinh tử tối tăm, khiến hết ngọn ngành. Thích, Phạm, Tứ vương không đạt tới được, Ngài nhất tâm dũng mãnh dẹp trừ nạn oán, thông dong một mình, đạt Nhất thiết trí, tâm ý vô song. Dứt ngọn nguồn sinh diệt, xả các tham dục, diệt sạch bốn nạn, vô vi vô úy, vượt qua bờ kia. Ngài đã thực hành như vậy. Bồ-tát với đức hạnh công huân đã thành tựu, Ngài đi đến dưới gốc cây Bồ-đề bên bờ sông. Khi Ngài vừa muốn đi, Thiên nhân liền hóa hiện ra một con đường rất rộng lớn; ở hai bên con đường đó có lan can báu, tất cả rất ngay thẳng trang nghiêm, cao bốn trượng hai, trên đường đi có các đài gác cùng các thứ báu làm thành thiên cái tràng phan, khắp nơi được trang trí các loại cây bằng bảy báu cao lớn, đẹp đẽ. Ở khoảng giữa các hàng cây báu có các mạng lưới bằng trân bảo quý lạ giăng từ cây này sang cây khác, ở giữa hai cây có một ao tắm, dưới đáy ao có cát bằng vàng. Trong ao có các loại hoa sen xanh, phù dung. Xung quanh bốn phía các hàng cây báu có lan can, ở trong khoảng giữa đó xen lẫn các loại ngọc châu minh nguyệt, lưu ly. Lại có đủ các loại chim bay lượn, hát ca trong đó. Tám ngàn ngọc nữ đem nước thơm rưới đất. Các con đường đi được quét dọn sạch sẽ. Hai vạn ngọc nữ treo thông các anh lạc báu, các thiên hoa. Đất ở giữa các hàng cây đó do bảy báu hợp thành. Tám vạn ngọc nữ đem cúng dường hương thơm mộc mạc và các thứ đặc biệt khác, bưng bình bằng vàng đựng nước thơm, ngồi trên xe báu, trên mỗi chiếc xe báu có năm ngàn ngọc nữ thổi các nhạc trời.

Phật dạy:

–Này các Tỳ-kheo, khi Bồ-tát muốn đi đến gốc cây Bồ-đề, các đường sá được sửa sang, trang trí nghiêm đẹp rực rỡ như vậy.

Bồ-tát đến bên dòng sông, những người có chí Đại thừa cũng đều đi vào con đường này.

Đêm đó, khi Bồ-tát sắp thành Phật, ngàn Phạm Thiên vương bảo các chúng Phạm thiên:

–Công lao phước đức của Bồ-tát hiển bày sáng chói thanh tịnh đều là do tu đạo Từ, Bi, Hỷ, Xả, thiền định, Thần thông. Từ ngàn kiếp đến nay, Ngài đã từng phụng sự thực hành đạo lớn. Nay Ngài đi đến dưới gốc cây Bồ-đề chúng ta nên cùng nhau đi đến đó cúng dường để làm cho việc tu hành của Ngài càng thêm tốt đẹp, để có thể làm chỗ nương tựa cho chúng ta. Chúng ta không còn oán hận, vĩnh viễn không còn lo sợ, không gặp tám nạn, được sinh lên cõi trời, nhân gian, được diện kiến các Đức Phật trong mười phương.

Ở trong cung điện trời Phạm, Phạm thiên nghe Ngài trong suốt sáu năm tu khổ hạnh, nay đi đến dưới gốc cây Bồ-đề cùng với tâm niệm tốt nên rất vui mừng, cúng dường Bồ-tát, bậc Pháp chủ của đại thiên thế giới.

Thiên đế Thích, Phạm, Nhật Nguyệt Thiên vương đều cùng đi đến bên bờ sông Ni-liên, để đón rước. Nơi ức cõi Phật, chư Phật đều nghĩ đến Ngài nay đi đến dưới gốc cây Bồ-đề, sẽ hàng phục ma quân. Đánh tướng của Ngài không thể thấy được, kể cả Phạm thiên cũng không thể thấy. Nay thân tướng của Ngài rất thù thắng, trang nghiêm với ba mươi hai tướng tốt, lời nói nhu hòa thanh tịnh, âm thanh tao nhã, vi diệu hơn Phạm thiên. Nay Người ngồi dưới gốc cây, chúng ta nên cùng nhau cúng dường. Năng lực nhẫn nhục của Ngài, Thích, Phạm biết được bỗng nhiên an ổn, dứt trừ hết tất cả các sự trói buộc của trần lao. Nếu người nào nghe được sẽ đạt được dấu vết cam lộ, thành tựu đạo nghiệp Duyên giác, hoặc được thành Phật đạo, khắp trên thế giới chúng sinh đều đến cúng dường.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Có một Phạm thiên tên là Tam Thiên thấy khắp các cõi Phật trong cõi Tam thiên đại thiên này bằng phẳng như bàn tay, đều làm cho chiếu sáng; ở nơi chỗ đất này hóa sinh các loại cỏ xanh tươi mềm mại trải phủ ở hai bên chỗ Ngài ngồi, giống như Thiên y.

Loại cỏ như thế mọc cùng khắp đại thiên cõi Phật, nhưng không hề phương hại đến chúng sinh, chỉ dùng để trang nghiêm cõi nước đây mà thôi.

Ở phương Đông, Thích Phạm và Tứ Thiên vương cùng các chúng Bồ-tát đông không thể kể xiết, và các chúng Bồ-tát ở quốc độ của các chư Phật đều đến cúng dường.

Ở phương Nam, Tây, Bắc, bốn phía trên dưới, vô số chúng ở các quốc độ của chư Phật, Thích, Phạm, Tứ vương chuẩn bị phẩm vật cúng dường cùng đến dâng lên, tất cả cõi Phật đều chuẩn bị đủ loại phẩm vật như thế.

Núi Thiết vi, Đại thiết vi cùng với tất cả các núi ở các cõi Phật đó, bỗng nhiên ẩn mất, hoàn toàn không biết ở chỗ nào, chỉ thấy thân của tất cả các Bồ-tát cùng các Thiên tử v.v... hiện cùng các cõi Phật.

Lại có mười sáu người theo hầu Bồ-tát. Tên của các vị đó là: Bồ-tát Chuyển Tấn, Bồ-tát Vô Tấn, Bồ-tát Thí Dữ, Bồ-tát Ái Kính, Bồ-tát Đông Lực, Bồ-tát Phát Mãn, Bồ-tát Thiện Trụ, Bồ-tát Tổng Trì, Bồ-tát Chiếu Diệu, Bồ-tát Hoa Man, Bồ-tát Pháp Anh, Bồ-tát Cát Khủng, Bồ-tát Bất Hại Nhãn, Bồ-tát Đại Tịnh, Bồ-tát Tịnh Nghiêm, Bồ-tát Giới Tịnh cùng với quyến thuộc vây quanh.

Các Thiên tử ấy... đều không còn thoái chuyển, đạt được pháp nhãn, cúng dường Bồ-tát, trang nghiêm đạo tràng, sửa sang bằng phẳng đất ở nơi đó, chu vi đến ba ngàn hai trăm dặm. Có bảy lớp lan can đẹp đẽ, bảy lớp hàng cây, bảy lớp màn che trang trí, bảy lớp lầu gác đều làm bằng vàng ròng cùng các thứ báu xen nhau, trang trí đủ các loại; các hoa sen báu tự nhiên hóa sinh ra, xông đốt các loại hương thơm. Ở trên hư không dựng một cái lọng báu che khắp các cõi nước Phật ở mười phương, hóa sinh ra các loại cây báu và chư Thiên nhân dân. Hoa trái của cây đó đều hiện ra ở nơi đạo tràng. Các thứ hoa dưới nước, trên đất của mười phương cõi đó đều hiện ở nơi đạo tràng. Đạo tràng của Bồ-tát, nơi có thể trang nghiêm, trong cõi Phật ở mười phương, không thể hạn lượng. Công đức Thánh tuệ đạo nghiệp thanh tịnh cũng hiện ở nơi đạo tràng. Cây Bồ-đề như đây, các Thiên tử... cùng các quyến thuộc vây quanh trang nghiêm cây Bồ-đề, khiến cho hết sức thanh tịnh. Tất cả chư Thiên, Rồng, Quỷ thần, Càn-đạp-hòa đã trang nghiêm cung điện, phòng ốc, vô số

các loại tốt đẹp; từ xa đều nhìn thấy, cùng khen ngợi:

–Lành thay! Lành thay! Công đức phước báo không thể nghĩ bàn.

Thọ thân của cây Bồ-đề kia là bốn vị trời, đều cùng nhau lo sửa sang trang trí cho cây Bồ-đề:

Người thứ nhất tên Túc Tích, thứ hai tên Biên Đậu, thứ ba tên Thiện Ý, thứ tư tên Bố Tinh, cùng nhau lo sửa sang cây Bồ-đề cúng dường Bồ-tát.

Cây Bồ-đề này gốc, cành, nhánh, đốt, các lá, hoa, trái đều sum suê tươi tốt, tàng cây bao phủ và thân cao tám chục dặm, hùng vĩ vô cùng, hàng cây lan can trang trí bằng các màn trướng, cũng bảy lớp, bảy báu làm thành, vây bọc xung quanh, giống như cây Trú độ trên cõi trời Đao-lợi. Người nào được thấy, nhìn mãi không chán. Ba ngàn quốc độ, cõi nước, vững chắc giống như kim cang không có thể hủy hoại tự nhiên xuất hiện, Bồ-tát kia ngồi dưới gốc cây sẽ thành Phật đạo.

Phật dạy Tỳ-kheo:

–Nơi thân của vị Bồ-tát ấy tỏa ánh sáng lớn, ngăn lấp hết thấy các đường ác, diệt trừ tám nạn, người bệnh được khỏi, người bị khủng bố được an ổn, người bị trói buộc được cởi mở, người đui mù, câm ngọng đều được khỏi. Người nghèo hèn được giàu có lớn. Người bị phiền não thiêu đốt đều được chữa trị. Người đói khát được no đủ, người mang thai được dễ sinh, người già cả được khỏe mạnh. Ngay trong khi ấy mọi người không còn bị dục trói buộc, không dâm, nộ, si, không nhớ nghĩ đến tật bệnh chán ghét, không tranh tụng. Ngay khi ấy, tất cả chúng sinh xem nhau như cha như mẹ, như con cái, như chính bản thân mình, đều có tâm từ bi.

Liền đọc kệ:

*Ngài đến cõi vô trạch  
Ở ngay trong địa ngục  
Những người bị khổ não  
Đều được vào an ổn  
Súc sinh tự nhiên hòa  
Đều cùng thương yêu nhau  
Đều cùng ôm lòng Từ*

Mau được không sợ hãi  
Đến cả chốn ngạ quỷ  
Các đói khát cùng ách  
Đều nhận thức ăn uống  
Do oai thần Bồ-tát  
Tám nạn đều đóng bít  
Tiêu diệt các đường ác  
Chúng sinh đều an ổn  
An vui như trên trời  
Nếu có người đui điếc  
Các căn không đầy đủ  
Lúc ấy đều thấy nghe  
Thân họ được đầy đủ  
Dâm, nộ, si, phiền não  
Chúng sinh bị thiêu đốt  
Các trần được chấm dứt  
Đều nghĩ điều chân chánh  
Người nghèo được giàu có  
Đều được sinh lên trời  
Người bệnh được chữa lành  
Trói buộc được cởi mở  
Không chán ghét sân giận  
Không có kẻ tranh tụng  
Bấy giờ đều kính nhau  
Đều cùng khởi lòng từ  
Như cha mẹ một con  
Gắn bó thương nhớ nhau  
Các chúng sinh như vậy  
Thương nhau như cha con  
Khi ánh sáng Bồ-tát  
Chiếu sáng khắp cõi Phật  
Giống như cát sông Hằng  
Rải khắp bốn phương cõi  
Thiết vi không ngăn ngại  
Xuyên qua các hắc sơn

Tất cả các cỡi Phật  
 Đều hiện như một cỡi  
 Thấy đầy đầy các báu  
 Bằng phẳng như bàn tay  
 Trang nghiêm các cỡi Phật  
 Để cúng dường Bồ-tát  
 Mười sáu vị Thiên tử  
 Vây quanh cây Bồ-đề  
 Sửa sang đạo tràng kia  
 Ba ngàn hai trăm dặm  
 Các chỗ trang nghiêm đó  
 Ước nước không nghĩ bàn  
 Do oai thần Bồ-tát  
 Hiện nơi cây Bồ-đề  
 Chư Thiên, Long, Quỷ thần  
 Chân-đà, Ma-hu-ly  
 Đều cùng lập cung điện  
 Xa trông đều thấy Ngài  
 Do thấy Ngài thanh tịnh  
 Chư Thiên nhân vui mừng  
 Lành thay là phước báo  
 Việc làm nay hiện rõ  
 Tạo tác của miệng ý  
 Chỗ tu hành bình đẳng  
 Các nghĩa lợi đều tốt  
 Liền đạt được tâm nguyện  
 Như việc làm đời trước  
 Điều nguyện cầu đầy đủ  
 Tội phước đều thọ báo  
 Đạt được cũng như vậy  
 Trang nghiêm đẹp đạo tràng  
 Bốn Thiên vương trang trí  
 Giống như cây Trú độ  
 Phật lên trời Đạo-lợi  
 Vì người chưa tự tại

*Nói rõ các công huân  
Bồ-tát nghiệp thanh tịnh  
Như chỗ đã từng làm.*

## M

### Phẩm 16: RỒNG CA-LÂM

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Ánh sáng nơi thân Bồ-tát chiếu sáng cung điện của vua rồng Ca-lâm. Rồng nhờ ánh sáng của Phật, thân tâm được an vui, tiêu các trần lao, đạt được an ổn, nét mặt vui tươi.

Bấy giờ vua rồng thấy ánh sáng này, mắt liền mở được, cùng với bà con đi đến trước Bồ-tát khen ngợi:

–Con đã từng thấy được Phật Câu-lưu-tần, từ đó đến nay thời gian rất lâu xa. Con cũng được thấy Phật Câu-na-hàm Mâu-ni và Phật Ca-diếp, ánh sáng chiếu soi; thấy các cõi Pháp, sáng tỏ không như, chắc chắn sẽ có Phật tướng tốt, có lòng thương xót, có trí tuệ sáng suốt ra đời, cho nên có ánh sáng màu vàng rực rỡ, chẳng phải ánh sáng bình thường. Ánh sáng này vượt xa chiếu khắp cung điện của con, ánh sáng mặt trời, mặt trăng, hỏa diệm, minh châu cũng không thể sánh kịp. Ánh sáng của Thiên đế Thích, Phạm tự nhiên lu mờ. Ánh sáng của A-tu-luân cũng không thể sánh kịp. Cung điện của chúng con thường tối tăm, nay bỗng nhiên rực sáng. Chúng con biết rõ thân Đấng Ly Cấu được an ổn, trong lòng vui mừng, thân không bệnh hoạn, không nóng bức, được mát mẻ. Vô số ức kiếp siêng năng tinh tấn không còn nghi ngờ, nay Ngài đi đến dưới gốc cây Bồ-đề. Lành thay! Chúng ta hãy cùng mang hoa hương, y phục, anh lạc, trân châu quý, danh hương, bột hương, không hâu, nhạc khí, đến cúng dường, giữ gìn đầy đủ công huân.

Vợ vua rồng nghe việc đó vui mừng hơn hở, ra xem bốn phía, từ xa trông thấy Bồ-tát như núi Tu-di, oai quang trang nghiêm, có trăm ngàn ức chư Thiên vây quanh Ngài. Thích, Phạm phụng kính, trong lòng vô cùng hơn hở. Thấy Ngài ngồi ở giữa đất trống; bấy giờ vợ vua rồng rất vui mừng, đi đến chỗ Bạc Độ đời, gieo mình làm lễ, chấp tay

đứng ở trước, lúc ấy rất vui vẻ cúng dường hoa hương, các thứ danh hương, trống nhạc, khen ngợi công huân chân chánh của Bồ-tát.

Lành thay, được gặp Ngài, như mặt trăng tròn đầy. Ngài giáo hóa chúng sinh, cứu giúp đời. Trước kia thấy việc ứng hiện điềm lành của Bạc Chí Thánh, hiện nay gặp Ngài cũng y như vậy, không sai khác. Nay chắc chắn Ngài hàng phục ma quân, mau được diệt độ, cũng giống như cửa hàng thoát khỏi nạn cướp. Xưa kia Ngài từng bố thí, được như sở nguyện, đạt đến nhẫn nhục, tinh tấn mong cầu, ưa thích thiền định, đốt đèn trí tuệ, hạnh nguyện xưa kia nay đều được đầy đủ. Chắc chắn Ngài sẽ thành Bạc tối thắng, giống như cây có hoa trái sum suê tươi tốt. Ngài sẽ đạt đến quả Phật diệt độ. Như ngàn suối nguồn, dòng nước vô tận, tất cả đều nổi mây, mưa xuống cùng khắp cõi hư không, nay tâm Ngài vui vẻ, chắc chắn Ngài sẽ thành đạo. Hào quang sắc vàng rờn nơi thân Ngài chiếu sáng cùng khắp cõi Phật. Tất cả các đường ác đều được an vui. Bạc hào quý ở ba ngàn cõi nước, Bạc lương y trong ba đời chắc chắn sẽ thành Phật, sáng soi khắp thiên hạ, giống như núi An minh không có thể nghiêng đổ. Như người có trí tuệ sáng suốt nhìn thấy bốn biển lớn còn có thể khô cạn, nhưng việc Ngài đi đến dưới gốc cây Bồ-đề không còn chướng ngại, chắc chắn sẽ thành Phật đạo.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát nghĩ: “Các Đức Phật trong quá khứ ngồi trên cái gì để thành đạo Vô thượng Chánh chân, làm Bạc Chánh Giác?”. Lại nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ ngồi nơi nệm cỏ thành Tối chánh giác”. Vô số trăm ngàn chư Thiên trong hư không biết được tâm niệm của Bồ-tát, liền bảo: “Đúng như ý nghĩ của Đại Thánh, các Đức Như Lai trong quá khứ đều ngồi trên nệm cỏ thành Tối chánh giác”.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi ấy Bồ-tát thấy ở phía bên phải con đường có một người tên là Cát Tường đang cắt cỏ xanh tươi mềm mại, trơn nhẵn bằng phẳng không rối, đẹp như Thiên y. Bồ-tát liền băng qua đường, đi đến chỗ Cát Tường dùng tâm từ hòa cùng nói chuyện với người cắt cỏ. Ngài bảo với ông ta: “Ta nay muốn diễn bày giáo pháp lành cho khắp tất cả để khuyên giúp người”. Lời nói của Ngài êm dịu, hòa nhã, không cộc cằn. Tâm Ngài an hòa, không có ác ý, trừ sạch dâm, nộ, si, diễn bày



âm thanh êm ái. Tám thứ âm thanh sâu xa của Thích, Phạm khó sánh kịp, như tiếng rống của sư tử, cũng giống như tiếng sấm sét. Chúng sinh của các nước Phật trong mười phương được nhờ ân giáo hóa, đều được an ổn. Có thuyết giảng điều gì, trăm ngàn pháp âm không có thể dứt đoạn, dùng một pháp âm nhập khắp vào các thứ tiếng đều hòa nhau đưa đến giải thoát, vui lòng khắp tất cả chúng hội. Tất cả chư Phật thuyết pháp đúng thời, với lời lẽ nhân từ.

–Ta muốn được một ít cỏ. Cát Tường hãy cho Ta. Ta muốn được trong ngày nay sẽ hàng phục tà lực, thành Vô thượng giác. Từ vô số kiếp đến nay, Ta đã điều phục tâm ý, xả bỏ các tư tưởng, vâng giữ cấm giới, nay xứng đáng được thành quả Phật. Công lực nhẫn nhục, tinh tấn, trí tuệ, tiếng tăm, trí lực, thiền định, thần thông, thoát môn, đạo lực, nay sắp đạt được.

Lúc ấy Cát Tường nghe Đạo Sư nói lời thanh tao, hòa nhã nên vui mừng hớn hở, thân hòa ý vui, dâng cúng dường Ngài cỏ xanh mềm mại, lập được công phước lớn, vượt qua bờ kia.

Ta thành cam lộ, Cát Tường cho tòa ngời sẽ được Phật đạo, nhờ cúng dường cỏ vậy. Ta vô số ức kiếp tu hạnh cần khổ, làm biết bao việc, trí tuệ công đức, phương tiện khéo léo, tâm ý vững mạnh, để sau đạt được Phật đạo, chắc chắn thành Bạc Chánh Giác như Ta ngày nay. Nếu đến đạo tràng sẽ dạy bảo cho mọi người được đắc quả như chỗ nguyện cầu. Biết Ta đạt được quả Phật phân chia cam lộ, họ sẽ đi đến nghe pháp, đạt thành Hiền thánh cao tột.

Ngài vừa trải tòa cỏ, đất liền chấn động mạnh. Chư Thiên trên hư không đều cùng chấp tay khen ngợi: “Ngày hôm nay Ngài hàng phục sức ma và quyến thuộc của chúng, để thành Cam lộ Vô thượng Chánh chân”.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi Bồ-tát đi đến dưới gốc cây, thì chư Thiên đã hóa hiện tám vạn tòa Sư tử dưới gốc cây Bồ-đề, họ nghĩ: “Sẽ khiến Bồ-tát ngồi ở nơi tòa nghiêm tịnh này để thành Tối chánh giác”. Lại các cây Bồ-đề hoa trái sum suê tươi tốt, toàn là loại cây thơm, cao bốn ngàn dặm, hoặc có cây bằng bảy báu tạo thành, cao tám ngàn dặm, hoặc cao bốn ngàn dặm, hoặc cao một trăm, một ngàn do-tuần, tất cả đầy đủ tám vạn cây Bồ-đề. Vô số Thiên y trải lên trên đó, hoặc trải vô số các loại

hoa sen dùng làm giường tòa, Bồ-tát ngồi lên trên. Có tam-muội tên Tịnh diệu định ý chánh thọ, Ngài vừa dùng định Tam-muội chánh thọ này, tất cả các cây Bồ-đề đều có Bồ-tát ngồi, thân tướng trang nghiêm tốt đẹp. Mỗi Thiên tử tự biết Bồ-tát ngồi trên tòa của mình chứ không ngồi nơi tòa khác. Do nhờ oai thần của Tịnh diệu định ý, địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh đều được dứt sạch. Chư Thiên, nhân dân, năm đường, chỗ sinh ra các loại chúng sinh đều chính mắt được nhìn thấy Bồ-tát đại sĩ ngồi dưới gốc cây của mình, không thấy ngồi ở chỗ khác. Trong chúng thấp kém đó, người phước đức rất mỏng ít, thấy thân Bồ-tát ngồi trên nệm cỏ, đi đến chỗ Bồ-tát, đi nhiều bên hữu Ngài bảy vòng. Bảy giờ Bồ-tát liền ngồi tòa sư tử tự nhiên, thế lực bền vững, mạnh hơn long tượng. Trí tuệ sáng suốt, tôn quý tự tại không ai sánh kịp, tiếng tốt vang khắp nơi: Bạc bố thí, trì giới, nhẫn nhục, tinh tấn, nhất tâm, trí tuệ, đạt được phước đức tốt đẹp, có thể hàng phục ma oán. Ngài đang ngồi trên nệm cỏ. Thân ngồi ngay thẳng, tâm ý chánh định, là Bạc có đức độ.

Bảy giờ Bồ-tát ngồi tòa sư tử, như mặt trăng tròn đầy chiếu khắp mười phương. Bồ-tát tự thề: “Nay đây dù cho thân ta có bị hư hoại, xương gân khô kiệt, thân này rã rời, nếu không đạt thành Phật đạo, ta thề quyết không đứng dậy. Từ vô lượng trăm vạn số kiếp đã trải qua bao nhiêu phen tu hạnh cần khổ nay mới đạt được, trọn không thoái lui”.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bảy giờ Bồ-tát ngồi dưới gốc cây Bồ-đề, có ánh sáng lớn tên là Ban tuyên đạo tràng; Ngài phóng ánh sáng đó chiếu khắp vô lượng cõi Phật, chiếu khắp các cõi Phật ở cùng khắp hư không.

Bảy giờ thế giới Ly cấu ở phương Đông, cõi Phật của Như Lai Vô Cấu Quang có một Bồ-tát tên là Diệu Nghiêm Quang, hào quang chiếu sáng, cùng với vô số Bồ-tát quyến thuộc đi đến đạo tràng. Vừa đến chỗ cây Bồ-đề, họ thấy các nước Phật ở các phương Nam, Tây, Bắc và bốn phía trên, dưới, trong mười phương, khắp cả hư không, chỗ có cõi Phật đều có Bồ-tát ngồi nơi đạo tràng dưới một gốc cây, in như thấy ở gần sát bên nhau. Năm đường chúng sinh lần lượt thấy nhau, đều thấy Bồ-tát rõ như thấy các ngón tay của mình. Vì sao Đại Thánh vi diệu như vậy? Các Bồ-tát kia thấy hình tượng của Ngài, khi

ấy nói kệ:

*Không tỳ vết trần lao  
Nhỏ sạch các cấu uế  
Thân sáng chiếu mười phương  
Vượt hẳn ánh sáng khác  
Do phước tuệ định ý  
Chứa từ vô số kiếp  
Bậc Tối Thắng Năng Nhân  
Hiện khắp cả mười phương.*

Bấy giờ thế giới Bảo tịnh ở phương Nam, cõi Phật của Như Lai Bảo Diễm, có Bồ-tát tên là Hiện Bảo Tích Cái, hào quang chiếu sáng, cùng với vô số Bồ-tát quyến thuộc vây quanh, đi đến cây Bồ-đề cúng dường Bồ-tát. Ngài cầm một cái lọng báu che khắp cả đạo tràng. Thích, Phạm, Tứ thiên lần lượt bảo nhau:

– Mang lọng nghiêm tịnh là để cúng dường ai?

Khi ấy từ trong lọng báu phát ra bài kệ:

*Đã trăm ngàn triệu năm  
Bố thí không ai bằng  
Thường mang lọng từ lớn  
Nay có tướng đặc biệt  
Bồ-tát tỏa ánh sáng  
Nay đến Phật đạo tràng  
Thế lực khó thể kịp  
Nên đến cúng dường Ngài.*

Bấy giờ thế giới Hoa nghiêm thần thông ở phương Tây cõi Phật Như Lai Tu-di Tượng, có Bồ-tát tên là Vô Trước Quang Minh, hào quang chiếu sáng, cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng, căng màn trướng báu. Thiên, Long, Quỷ thần, Càn-đạp-hòa trong mười phương lần lượt bảo nhau:

– Ánh sáng nghiêm tịnh này từ đâu đến?

Khi ấy trong màn báu phát ra bài kệ:

*Xe báu và y báu  
Cao che hết ba cõi  
Nhạc quý và mắt quý*

*Mặc áo giáp tinh tấn  
 Nay sẽ được Phật đạo  
 Chúng Bồ-tát đều đến  
 Đến đây trang trí báu  
 Cúng dường Bạc Tối Thắng.*

Bấy giờ thế giới Nhật chuyển ở phương Bắc, cõi Phật của Như Lai Tuế Nhật Nguyệt Quang, có Bồ-tát tên là Tịnh Vương, hào quang chiếu sáng, cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng.

Các thế giới trong mười phương, nơi nào có đạo đức thanh tịnh đều hiện ra tòa cao. Khi ấy chúng Bồ-tát đều nói như sau:

–Nay ai đi đến chỗ này mà nghiêm tịnh như thế? Trong cảnh nghiêm tịnh ấy, phát ra bài kệ:

*Vị nào thân thanh tịnh  
 Có nhiều công đức tuệ  
 Việc làm, miệng thanh tịnh  
 Diễn giảng giáo pháp này  
 Tâm vị đó thường tịnh  
 Hằng phát tâm Từ bi  
 Nay đến cây Bồ-đề  
 Cúng dường Đấng Thích Tôn.*

Bấy giờ thế giới Đức vương ở phương Đông nam, cõi Phật của Như Lai Đức Minh Vương có Bồ-tát tên là Đức Âm Quang Minh, hào quang chiếu sáng cùng vô số Bồ-tát quyến thuộc vây quanh đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát, họ mang theo đài trang trí bằng ngọc báu, trong đó có tòa cao. Từ trong đài đó phát ra bài kệ:

*Công đức Ngài vô lượng  
 Tu-luân, Quỷ, Hưu-lặc  
 Đức Ngài ngang phước vua  
 Đem dâng lên đạo tràng.*

Bấy giờ thế giới Lạc thành ở phương Tây nam, cõi nước của Đức Phật Như Lai Bảo Lâm có Bồ-tát tên là Bảo Quang Minh, hào quang chiếu sáng, cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát, mang theo đài trang trí bằng vô lượng châu báu, bên trong đài có tòa cao, trong đài đó, phát ra bài kệ:

*Ngài Thiện Ý cung kính  
Cúng vô số trân bảo  
Giảng đường và mái hiên  
Bỏ thân và xe cộ  
Lọng hoa trang trí đẹp  
Vườn hoa rất tươi thắm  
Thí đầu mặt chân tay  
Do đó ngồi đạo tràng.*

Bấy giờ thế giới Vũ thị ở phương Tây bắc, cõi Phật của Như Lai Vũ Hương Vương, có Bồ-tát tên là Tích Lôì Vũ Âm Quang Minh, hào quang chói sáng cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát, họ mang theo các đài trang trí bằng hương thơm, bên trong có tòa cao, trên tòa cao có rải các loại danh hương. Từ trong đài đó phát ra bài kệ:

*Mưa pháp khắp ba cõi  
Đủ giải thoát sáng suốt  
Mưa cam lộ ly dục  
Đến diệt độ vô vi  
Tiêu tất cả trần lao  
Dứt hết độc trói buộc  
Tiêu tất cả các bụi  
Dứt hết độc trói buộc  
Sức thiền tư thần túc  
Tạo ba phẩm hoa hương.*

Bấy giờ thế giới Lạc bạch giao ở phương Đông bắc, cõi Phật của Như Lai Bảo Cái Khởi Quang, có Bồ-tát tên là Nghiêm Bạch Trưởng Quang Minh, hào quang chiếu sáng, cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát, màn che trang trí của họ lấy các thứ báu làm nền, hóa Bồ-tát tướng hảo nghiêm tịnh. Các vị Bồ-tát đó đều cầm hoa hương cõi trời, hạ mình cúi đầu thuyết kệ:

*Xem đại chúng cung kính  
Khen ngợi Phật ức lần  
Lời nói như Phạm thiên  
Cúi đầu đến đạo tràng.*

Bấy giờ thế giới Phổ minh ở phương dưới, cõi Phật của Như Lai Phổ Hiện, có Bồ-tát tên là Bảo Tạng Quang Minh, hào quang chiếu sáng, cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát. Có một tòa hoa sen bằng vàng ròng cao rộng, sáng chói rực rỡ, tự nhiên hiện đến. Trên hoa sen ấy có hóa hiện một vị trời, tay phải cầm anh lạc báu, buông thòng các cờ lụa rực rỡ, hạ mình cúi đầu thuyết kệ:

*Thân con luôn cung kính  
Thường lạy đệ tử Phật  
Lạy Phật bỏ tự kiêu  
Ta lạy huân công đức.*

Bấy giờ, thế giới Hư không ở phương Trên, cõi Phật của Như Lai Vô Hạng Nhãn Vương, có Bồ-tát tên là Hư Không Tạng Quang Minh, hào quang chiếu sáng cùng vô số Bồ-tát đi đến đạo tràng cúng dường Bồ-tát. Mười phương cõi Phật như cõi hư không tập trung các thứ hoa, các thứ danh hương, bột hương, y phục, lọng hoa, tràng phan, vàng bạc, các thứ báu, voi, ngựa, xe cộ, cây lá hoa quả. Các nam nữ lớn nhỏ, thuộc Kiên-đạp-hòa, Chân-đà-la, Thiên, Long, Quỷ thần, Thích, Phạm, Tứ vương cùng lúc thả các thứ ấy xuống, khiến các chúng sinh mừng rỡ vui sướng. Nếu có người nào sợ hãi, khiến cho không còn sợ nữa. Khi ấy, đọc kệ:

*Dạy hay như Bồ-tát  
Xin xót thương đấng đạo  
Đạt đến chỗ nghiêm tịnh  
Đức cao, oai thần lớn  
Hoặc mưa trên hư không  
Buông trăm ngàn ngọc báu  
Hoặc trang hoa báu thơm  
Hoặc danh hương các loại  
Hoặc rống tiếng sư tử:  
Không, vô tướng, vô nguyện  
Lớn tiếng giữa hư không  
Chưa từng thấy hoa này  
Hoặc ở trên cõi không  
Đã hiện ngàn ức báu*

Hiện lành khắp hư không  
 Khen phước thần Bồ-tát  
 Đúng thời phóng ánh sáng  
 Che lấp cung điện ma  
 Hoặc hiện cờ hoa báu  
 Phước lớn đến Bồ-đề  
 Minh châu dừng hư không  
 Như trăng sáng tròn đầy  
 Hoặc hóa hoa Tu-mạn  
 Mưa Bồ-đề đạo tràng  
 Hoặc đầu mặt cúi lạy  
 Thiên tử tâm cung kính  
 Hoặc lớn như Tu-di  
 Rải hoa trên hư không  
 Ban bố khắp bốn phương  
 Xông đốt các hương thơm  
 Tay cầm giữ gậy báu  
 Xa nhìn thấy Bồ-tát  
 Hoặc hiện dáng Phạm thiên  
 Thanh thảo lặng lẽ ngồi  
 Thân tỏa hương thơm ngát  
 Từ, Bi, Hỷ, Xả khắp  
 Hoặc như Thiên đế Thích  
 Ưc năm trời vây quanh  
 Đi đến đạo tràng Phật  
 Chắp tay dâng minh châu  
 Hoặc đến bốn phương cõi  
 Kiên-đạp, Quỷ, Chân-đà  
 Mưa hoa Tu-mạn sáng  
 Chư thần này khen ngợi  
 Hoặc cầm nắm hoa hương  
 Rải cây lá hoa thơm  
 Phật tử hiện nửa người  
 Cúi mình rải hoa hương  
 Hoặc nhận Phân-đà-lợi

*Sen xanh vô số hoa  
 Trụ ba mươi hai tướng  
 Khen Ngài không nhiễm trước  
 Thân lớn như Tu-di  
 Nơi hư không tự ném  
 Cờ phướn và hoa hương  
 Ba ngàn nước Phật hiện  
 Thấy trời đất bừng sáng  
 Thấy hết các hợp tan  
 Khiến vào hạnh pháp môn  
 Trời nghe không ham dục  
 Hoặc xưng âm Chân-đà  
 Nhan sắc đẹp vẹn toàn  
 Trang nghiêm như ngọc nữ  
 Thiên nhân thấy không chán  
 Thân kim cang không hoại  
 Tâm hành bỏ tự đại  
 Miệng nói lời đạo nghĩa  
 Thân sáng trừ trần cấu  
 Địa điểm báu tay báu  
 Đủ trăm ngàn cờ lọng  
 Muta hoa báu, hương thơm  
 Chúng sinh khổ được an  
 Đất hiện kho báu lớn  
 Hoặc thuyết vô số kinh  
 Biện tài khiến ý rõ  
 Giải chúng sinh mê hoặc  
 Vững như núi không sợ  
 Hết loạn độ được an  
 Mười phương vô số nước  
 Nay giác ngộ cam lộ.*

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Cảnh giới nghiêm tịnh của Bồ-tát như thế là cõi nước tự nhiên, như các cõi Phật của chư Phật quá khứ, vị lai, hiện tại. Đạo tràng nghiêm tịnh của Bồ-tát đều có các đài gác trang trí bằng ngọc



báu hiện ra khắp nơi. Bồ-tát ngồi như vậy nơi tòa cao này, nghĩ: “Trong hàng chư Thiên ở cõi Dục này, ma Ba-tuần là đáng chú ý nhất. Nay, ngay khi thành đạo Chánh chân vô thượng, làm Bạc Tối Chánh Giác, sẽ cảm hóa, khiến cho ma đến nơi đây, nhân đó ta hàng phục. Và nhờ vậy mới nhiếp hóa các Thiên tử cõi Dục đầy đủ gốc đức và hàng ngũ thiên ma, chứng kiến Sư tử hống, hàng phục tất cả, thành Tối chánh giác, như vậy mới phát khởi được chúng sinh trong ba cõi tin tưởng theo Thánh pháp”.

## M

### Phẩm 17: VỜI MA

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Khi ấy Bồ-tát có ánh sáng tên là Tiêu ma cung trường, phóng ánh sáng đó chiếu khắp ba ngàn cõi Phật, không một chỗ nào là không chiếu đến, sáng rực cả cung điện của ma, đều bao trùm hết thảy. Từ ánh sáng đó làm cho ma Ba-tuần nghe được lời dạy này của Bạc Đại Thanh Tịnh, từ vô số kiếp chứa công nhóm đức, bỏ nước, bỏ ngôi vua, lòng xót thương chân chánh đối với tất cả chúng sinh, muốn thành Phật ngồi ở dưới gốc Bồ-đề, tự thân mình đã độ, muốn cứu độ người khác; tự thân mình đã vượt khỏi ba cõi, sẽ độ người khác vượt khỏi ba cõi; tự thân mình đã được an ổn, sẽ làm cho tất cả đều được an ổn; tự thân mình được tịch diệt, làm cho người khác được tịch diệt, ở chỗ vắng vẻ, tiêu diệt các đường ác làm cho không còn nữa, làm Sư Phụ cho tất cả chư Thiên và người đời, đã đạt thần thông, vĩnh viễn đạt được sự an vui lớn, đem sự an vui mát mẻ đó làm an vui cho tất cả chúng sinh. Sẽ khiến cho cảnh giới của người trống rỗng, và những điều ràng buộc của người khiến cho không còn các thế lực, mất hết các quyến thuộc, trong tâm bế tắc không biết đâu mà tính, sẽ tuôn mưa pháp nhuần thấm tất cả.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Khi ma Ba-tuần nghe lời dạy này, trong giấc ngủ nằm mộng thấy ba mươi hai điềm khác lạ:

1. Cung điện tối tăm không sáng.
2. Thấy cung điện như nhớp không sạch.

3. Thấy cung điện đổ nát, mọc đầy gai góc.
4. Thấy sợ hãi, sồn tóc gáy, bỏ chạy tứ tán.
5. Thấy mê lầm, bị lạc đường, đi vào đường quanh co gai góc, ngói đá.
6. Thấy ở vườn sau, cây cối không có hoa trái.
7. Thấy nước ao cạn khô không có các loại hoa sen.
8. Thấy các loài chim le le, nhạn, uyên ương, chim loan cả trăm loại cùng các loài cầm thú đều không có lông không có cánh.
9. Thấy các loại trống lớn, không hầu, nhạc khí bị hư hoại, dây đứt, vút bỏ ngổn ngang trên đất.
10. Thấy bỏ vợ con quyến thuộc ái kính thương yêu, ở riêng chỗ khác.
11. Tự thấy thân mình từ trên giường rơi xuống đất lỗ đầu, rách mặt.
12. Thấy các ma tử sức oai thần mạnh mẽ đều đến cúi đầu xin quy mạng Bồ-tát.
13. Thấy bốn nữ ma quên mất thời tiết, hóa làm bà già.
14. Tự thấy thân mình y áo, thân thể dính đầy bụi đất như nhớt.
15. Tự thấy vách tường, mái hiên lều gác, cửa ngõ nghiêng đổ.
16. Tự thấy quân lính quỷ thần, Duyệt-xoa, Yểm quỷ, Kiên-đạp-hòa, Thiên, Long, quyến thuộc, tất cả tay chân, thân hình và đầu của họ đều rơi xuống đất.
17. Thấy chư Thiên ở cõi Dục, Thiên đế Thích, Diêm thiên, Đâu-suất thiên, Vô kiêu lạc thiên, Hóa tự tại thiên đều tự bỏ đi, không theo lời dạy của mình.
18. Thấy những kẻ ở trong cung điện của ma cả đầu bị bịt kín.
19. Thấy sự tự tại của mình nay không còn nữa.
20. Tự thấy quyến thuộc không quy phục mình.
21. Thấy mũ, khăn bao tóc, châu ngọc, anh lạc tự nhiên bị lửa đốt cháy.
22. Thấy cung điện của ma tự nhiên chấn động.
23. Thấy các cây cối bị chặt đứt ngã trên đất.
24. Thấy những việc vừa ý đều không còn hiện trở lại.
25. Thấy nước tràn ngập nhận chìm cung điện.
26. Thấy nước sông cuốn trôi nhà cửa của dân.

27. Thấy tất cả Thiên vương đều đến quy mạng Bồ-tát, chiêm ngưỡng nhan sắc của Ngài.

28. Thấy thân đang nằm trên giường tự nhiên rơi ra ngoài.

29. Thấy quyền thuộc của mình bỏ đi, nương về với Bồ-tát.

30. Thấy bếp nồi tốt đều bị hư hoại.

31. Thấy Phạm vương, các ma quan thuộc tuyên truyền những điều không lành.

32. Xem thấy cả chúng sinh trong mười phương quy y Bồ-tát, theo nhận lãnh lời giáo hóa của Ngài.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Ma ở trong giấc mộng thấy các điều khác lạ như thế, khi ấy từ chiêm bao thức giấc, trong lòng sợ hãi, sồn tóc gáy, triệu tập đại thần và các binh chúng báo cho họ biết những điều đã thấy trong giấc mộng. Ma có vị đại thần có trí tuệ tên là Sư Tử An. Ma vương hỏi vị đại thần này và các người nhóm họp:

–Ta trong giấc mộng nghe trong không trung tự nhiên phát ra âm thanh: “Dòng họ Thích sinh con, thân có nhiều tướng tốt, trong suốt sáu năm tu hạnh cần khổ nay đến bên gốc cây Bồ-đề sẽ thành Chánh giác”. Thức dậy, ta nghĩ: Nay Bồ-tát đây độ vô số nhân dân, chắc chắn cảnh giới của ta đây sẽ trống rỗng, sẽ không còn một ai. Nên ngăn cản việc đó, người có đức như vậy sẽ chóng thành Phật đạo, gọi là Pháp vương, khắp nơi sẽ về nương theo nơi Ngài, chúng ta nên dùng phương tiện gì để chặt đứt đường đi đó, khiến không thể thành tựu được? Đem đại Binh đi chinh phục?

Khi ấy nói kệ:

*Đem tướng và đại Binh  
Cùng đi đến trừ Phật  
Mau đến gốc cây kia  
Giết ngay Sa-môn này  
Binh tướng của bốn bộ  
Họ đều yêu kính ta  
Cùng ta đồng chiến đấu  
Nhanh chóng đến đuổi Phật  
Duyên giác và La-hán  
Đầy khắp trong thiên hạ*

*Diệt trừ binh chúng ta  
 Khiến không còn thế lực  
 Như vậy sẽ thành Phật  
 Vua pháp của trời đất  
 Phe phái rất mạnh mẽ  
 Mãi mãi sẽ làm Phật*

Bấy giờ, con của ma Ba-tuần là Đạo Sư vì cha nói kệ:

*Mặt đại nhân sao khác  
 Nhan sắc không như thường  
 Như Thiên nhân Đạo-lợi  
 Thân Ngài không điều hòa  
 Nay Ngài thấy thế nào  
 Mau nói cho con biết.  
 Sẽ thấy ngay gốc ngọn  
 Chữa tận bệnh cho Ngài  
 Nghe lời Thiên nhân nói  
 Nằm ngủ thấy ác mộng  
 Nếu nói ra trong chúng  
 Nghe rồi, thân tự ngã.*

Đạo Sư tự đi đến thưa với vua cha:

–Con nhóm họp đại chúng, tuy có lên tiếng nhưng không thể nào hơn, không thể nào không xấu ác. Mọi người sinh tâm, hoặc có nơi hưởng ứng, hoặc có nơi không. Như vậy, Bồ-tát với âm vang tốt, từ nơi gốc cây nay ứng hiện điềm lành, đó là điều an vui, không tỏ ra khinh mạn. Con xem xét chắc chắn Ngài đầy đủ các sự an lành. Ngài khéo léo và ít bày chuyện nên không sinh ra tội lỗi. Con thấy Ngài tịch lặng, thật đúng là Bạc Đạo Sư, Điều Ngự, không bày các huyền thuật, không vì cái ngã của mình, thành tựu hạnh an vui, là một Bạc Đạo Sư chân chánh.

Đạo Sư lại nói:

–Cũng có người có oai lực mà không đủ sức, tự nhiên yếu ớt, vì bậc dũng sĩ thực hành từ bi sẽ được vượt hơn. Ví dầu ánh sáng nơi con đom đóm đầy cả ba ngàn cõi, thì ánh sáng đó cũng chỉ có một tí làm sao có thể chiếu khắp mười phương thiên hạ? Trong lòng ôm ấp sự

nhờ nhờ, dối đạo, theo thói mê hoặc, khinh thường bậc minh trí, bệnh đó khó chữa, không có thể lay chuyển, ngàn ức Đức Phật cũng không có thể chữa được.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ ma Ba-tuần không nghe theo lời của Đạo Sư, liền triệu tập một ngàn người con. Năm trăm người con đồng vâng theo Đạo Sư tin ưa đạo đức, quy y Bồ-tát, đứng ở phía bên phải của Bồ-tát. Năm trăm người con vâng theo lời dạy của ma cha đứng ở phía bên trái của Bồ-tát.

Bấy giờ ma Ba-tuần bảo các người con:

–Các con dốc lòng cùng lập mưu kế, dùng thế lực gì để thắng được Bồ-tát?

Người con đứng bên phải tên là Đạo Sư nói kệ trả lời ma cha Ba-tuần:

*Các con tranh cãi đâu có hay  
Tự nhận cãi lý mong dứt gốc  
Trùng nhỏ muốn đấu cùng sư tử  
Sức mạnh như thế sao thắng Phật?*

Người con đứng bên trái tên Ác Mục, dùng kệ trả lời:

*Vừa thấy thân con, sức liền tổn  
Như cây trốc gốc, cành nhánh gãy  
Nay đây Sa-môn thấy con đứng  
Vừa mới nhìn con đã nghệt thờ.*

Người con bên phải tên Nhuyễn Âm đọc kệ đáp:

*Muốn dùng sợ hãi tiêu biển lớn  
Việc làm điên đảo cầu an vui  
Nay thấy sắc diện của Bồ-tát  
Con không gọi cha là đặc biệt.*

Người con bên trái tên Bất Tịnh đọc kệ đáp:

*Hiện có một mình muốn được hơn  
Ngươi làm Sa-môn lạng lẽ lui  
Nay bình chúng ta nhiều vô số  
Đều cùng cương quyết hại ngươi thôi.*

Người con bên phải tên Thiện Ý nói kệ:

*Voi lớn bị xiềng do có sức  
Mạnh cầm kim cương, thâm hại người  
Lập được nhĩn lực chưa mềm mỏng  
Khiến các sức mạnh không hiệu lực.*

Người con bên trái tên Cường Oai lập lại bài kệ:

*Tuy thân Bồ-tát sáng tiêu bệnh  
Con vào nơi kia phá hoại hết  
Giữ gìn căn lành như kiếp thiêu  
Thân con sẽ phá hại Bồ-tát.*

Người con bên phải tên Thiện Nhân dùng kệ trả lời:

*Núi có thể động, hư không đổ  
Nước biển lớn kia còn thể cạn  
Hư không có thể đi trên đất  
Chưa được cam lộ không rời cây.*

Người con bên trái tên Sở Nhập Biến lại dùng kệ đáp:

*Ánh sáng nhật nguyệt còn thể che  
Cung điện ma vương ẩn dưới nước  
Lấy một giọt đâu cạn biển sông?  
Binh tướng quay về, chớ náo động.*

Người con bên phải tên Đứt Duyệt, lại nói kệ:

*Ánh sáng có thể diệt  
Thiệt vì có thể nơ  
Thanh tịnh của Bồ-tát  
Một mình, không thể chống.*

Người con bên trái tên Cầu Tiện, liền đọc kệ trả lời:

*Không binh không đảng gọi thuần thực  
Diện Ngài xinh đẹp, không giáp trượng  
Chưa thấy không binh mà chiến đấu  
Như Ta hôm nay chắc hại nhau.*

Người con bên phải tên Đức Nghiêm nói kệ đáp:

*Không thể tự nói theo ý mình  
Lòng sẵn sức mạnh nhĩn tinh tấn  
Hành tam thoát môn, trí tuệ tài*

*Đức lực là binh tướng hàng phục.*

Người con bên trái tên Bất Hoàn đọc kệ đáp:

*Sẽ hại Bồ-tát như đốt cỏ  
Sử dụng linh chú khó tránh tên  
Người rành thần chú phá núi tan  
Làm cho Thái tử phải chạy thôi.*

Người con bên phải tên Pháp Lạc dùng kệ đáp:

*Hư không dù hết khiến có hình  
Cõi chúng sinh có thể đồng nhất  
Gió lạnh dịu dàng có thể nắm  
Bồ-tát dưới cây không thể dời.*

Người con bên trái tên Đạm Phạ đọc kệ:

*Cảnh giới cha ta bày tự nhiên  
Mọi người ưa muốn đều có được  
Phải phá hoại tánh mạng Bồ-tát  
Đến khi cây nguy mới bỏ đi.*

Người con bên phải tên Nhất Thiết Cát nói kệ:

*Giả sử đồ vấy ba ngàn cõi  
Biến thành chất độc, không thể hại  
Độc dâm, nộ, si là hơn hết  
Cũng không thể hại được Bạc Thánh.*

Người con bên trái tên Nhạ Tham nói kệ:

*Trăm ngàn ngọc nữ tự trang nghiêm  
Đánh lên vô số các âm nhạc  
Luôn luôn ưa thích muốn thọ lạc  
Để được thỏa mãn các dục vọng.*

Người con bên phải tên Pháp Hành nói kệ:

*Dùng pháp ưa thích để tự vui  
Kính mến thiên định, ưa cam lộ  
Độ thoát chúng sinh dùng lòng Từ  
Sao lại có tâm ưa dục lạc?*

Người con bên trái tên Hảo Kỳ nói kệ:

*Trăng đi trên không có chỗ đến  
Trừ bỏ tối tăm nên trong sáng  
Chúng ta ngày nay được Sa-môn  
Hủy diệt các giác nghiệp đã làm.*

Người con bên phải tên Sư Tử Hống nói kệ:

*Vô số cáo đồng cùng kêu lên  
Đâu bằng tiếng rống con sư tử  
Trăm thú nghe tiếng lòng sợ hãi  
Run rẩy kinh sợ chạy bốn phương  
Nay đây các người cũng như vậy  
Không nghe Nhân Tôn giảng dạy pháp  
Tự tôn ba hoa nói dối trá  
Nghe Thánh sư tử rống hàng phục.*

Người con bên trái tên Niệm Ác nói kệ:

*Nay đây chúng hội nhiều vô số  
Làm sao thấy được người nào hơn  
Người ngu thấy vậy không bỏ chạy  
Lại nói hàng phục là nói dối.*

Nói tóm lại, tất cả con của ma, nhóm thanh bạch và nhóm hắc ám, mỗi nhóm đều nói kệ. Khi ấy có một tướng quân tên Hiền Thiện vì ma Ba-tuần nói bài kệ này:

*Sự hiểu biết của Ngài  
Thích, Tứ vương, Chân-đà  
A-tu-luân, Ca-lưu  
Chấp tay cúi đầu lạy  
Huống là không cảm phục  
Phạm Thiên và Quang Âm  
Tịnh cư, các Thiên tử  
Cũng đều tự quy mạng  
Nay các con của ta  
Theo Ngài, nhận lời dạy  
Hộ đều kính Bồ-tát  
Đến đây đều cúi đầu  
Nay đây chúng ma quân*



Ba ngàn hai trăm dặm  
Cúng kính, tâm vui vẻ  
Trong lòng rất hớn hở  
Thấy Ngài mặt hòa vui  
Trăm ngàn trời mưa hoa  
Vô số thần cúng dường  
Chư Thiên xuống kính chào  
Việc làm của các ma  
Rối loạn không thành trò  
Lui về là có trí  
Chắc không thắng được Ngài.  
Cây Bồ-đề Cát Tường  
Tất cả các loài chim  
Không sợ, hót líu lo  
Không thắng, không lui về  
Chỗ ở của các ma  
Mưa mực và bụi đất  
Đạo tràng mưa các hoa  
Chỉ xin nghe trở về  
Trú xứ của các ma  
Hố, ngòi rải, tạt lê  
Đến đạo tràng xông hương  
Người trí nên nguyện về  
Điềm mộng xưa thấy rõ  
Tại sao không hướng về  
Vì dục, hay ngại gì  
Chỗ ở đã bị phá  
Lạ bày dạy bảo người  
Si giận với Đại tiên  
Siêng năng đáng khen ngợi  
Mưa sấm không sinh cỏ  
Tinh tấn Tiên nhân về  
Thích hợp thường hội ngộ  
Do không hại chúng sinh  
Đứng đầu được tự tại

Thiên vương không nghe sao  
 Thân tướng sáng chiếu xa  
 Bỏ nước không gì khác  
 Thành Phật sạch trần lao  
 Thân Ngài sạch như vậy  
 Tiên nhân cung kính Ngài  
 Lơ là không thọ giáo  
 Nên đến chỗ chí tôn  
 Lông trắng giữa chạng mờ  
 Nếu bày ánh sáng đó  
 Bao trùm nhiều cõi nước  
 Cung điện ma không hiện  
 Không thể thấy danh Ngài  
 Xem kỹ cũng khó thấy  
 Không ai có thể xem  
 Thành tựu Chánh chân giác  
 Như Tu-di, Thiết vi  
 Nhật nguyệt, Thiên đế, Phạm  
 Thổ địa các đạo tràng  
 Rừng núi đều cúi đầu  
 Phước lực, có trí lực  
 Thánh lực, tinh tấn lực  
 Nhân lực, Thiên tư lực  
 Ma lực tiêu, vô lực  
 Như ngói làm đồ dùng  
 Chắc sẽ mau hư hoại  
 Cầm thú so sư tử  
 Đom đóm sánh nhật nguyệt  
 So sánh không ai bằng  
 Rắn so với Sư tử  
 Quán sát nơi Bồ-tát  
 Không thấy ai sánh bằng.



## PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

### QUYỂN 6

#### Phẩm 18: HÀNG PHỤC MA QUÂN

Bấy giờ, ma Ba-tuần trong lòng bối rối sợ hãi, mặt mày tái mét, gượng giữ sắc diện không chịu bỏ đi, không muốn rút lui, cố nói càn: “Việc làm của ta là phải”, và bảo với binh chúng:

–Các khanh hãy cùng đồng lòng với nhau, theo ta biết, chư Thiên quý thần áp đảo Bồ-tát, không để cho ông ta tự tại, phải cùng nhau hàng phục được ông ta rồi mới bỏ đi.

Ma Ba-tuần bảo với bốn người con gái của mình, người thứ nhất tên Dục Phi, người thứ hai tên Duyệt Bỉ, người thứ ba tên là Khoái Quan, người thứ tư tên Kiến Tùng:

–Các con hãy đi đến chỗ cây Bồ-đề nhằm mê loạn Bồ-tát và ca ngợi đức của ái dục để phá hoại hạnh thanh tịnh của ông ta.

Các người con gái nghe cha dạy liền đi đến cây Bồ-đề, đứng ở trước Bồ-tát, dùng ba mươi hai cách nói ủy mị và những hành động ẻo lả:

1. Đưa mắt liếc nhìn.
2. vén áo bước tới.
3. Cùng cười khúc khích.
4. Cười cợt với nhau.
5. Hiện tướng luyến mộ.
6. Cùng nhìn ngấm nhau.
7. Uốn môi, nhếch miệng.
8. Nhìn ngấm bất chính.
9. Nhìn thoáng kêu gọi.
10. Vái lạy lẫn nhau.
11. Đưa tay che mặt.
12. Vân vê hai tay.

13. Đứng ngay giả vờ lắng nghe.
14. Ở trước Bồ-tát nhảy, giẫm chân.
15. Phơi bày bắp vế, cổ chân.
16. Để trần cánh tay.
17. Giả tiếng kêu của các loài chim.
18. Hiện như soi gương.
19. Phát ra ánh sáng bao trùm cùng khắp.
20. Thoạt vui, thoạt buồn.
21. Thoạt đứng, thoạt ngồi.
22. Trong lòng hăng hái vui vẻ.
23. Lấy hương thơm xoa lên thân.
24. Chăm anh lạc báu.
25. Eo cổ che đầu.
26. Biểu hiện vẻ yên tịnh.
27. Tới trước Bồ-tát nhìn khắp thân Ngài.
28. Mở mắt, nhắm mắt như cố xem xét.
29. Cúi đầu nhắm mắt như không nhìn ngắm.
30. Khen ngợi ái dục.
31. Dụi mắt nhìn thẳng.
32. Cúi xuống, ngược lên nhìn khắp bốn phía.

Tâm Bồ-tát thanh tịnh giống như ngọc minh nguyệt, không một chút tì vết, giống như mặt trời mới mọc, chiếu ánh sáng cùng khắp thiên hạ, giống như hoa sen ở trong vũng bùn mà không bị cấu nhiễm, như núi Tu-di không có thể lay động. Đức Ngài cao vời, các căn vắng lặng, tâm Ngài bình thản, không thêm không bớt.

Bấy giờ, mấy người con gái của ma khéo học theo các nghề mê hoặc huyền hóa của người nữ, đi đến muốn làm loạn đạo tâm của Ngài mà nói thêm:

–Đức của Ngài rất lớn, chư Thiên cung kính, đáng có sự cúng dường, cho nên chư Thiên sai chúng tôi đến đây. Chúng tôi đã xinh đẹp lại đang thời trẻ trung khỏe mạnh, là Thiên nữ đoan chánh, sắc hoa Ưu-bát đầu có thể dụ với sắc đẹp của chúng tôi. Chúng tôi nguyện được sáng chiếu ở hai bên Ngài hầu hạ việc thức ngủ.

Bồ-tát đáp:

–Người có phước ở đời trước nên được làm thân trời, không

nghe đến vô thường mà lại đi làm những việc yêu mị. Thân hình tuy đẹp đẽ mà lòng không đoan chánh, giống như cái bình bên ngoài vẽ vời xinh đẹp mà bên trong đựng đầy thuốc độc hôi thối, sắp tự hư hoại, có gì đặc biệt. Phước đức khó tồn tại lâu dài; dâm, ác, bất thiện, tự quên mất cội nguồn của mình, chết liền đọa trong ba đường ác, nhận lấy hình chim thú, muốn thoát rất khó. Các người cố đến làm rối loạn người có tâm ý tốt, thật chẳng phải là dòng giống thanh tịnh. Cái đây da đựng đầy những thứ như nhớt, đến đây làm gì? Hãy đi đi, ta không dùng! Nay các cô gái ở trên trời không yên hay sao lại đến đây quậy phá?

Các người con gái của ma vương bỗng biến thành những bà già, không có thể phục hồi trở lại, liền trở về chỗ của ma cha nói kệ:

*Giới cấm thanh tịnh không ưa nhìn  
Nhìn Ngài cung kính không sân hận  
Xét xem oai nghi không ngu tối  
Thân tướng tốt đẹp rất an tường  
Thích nói từ vết của nữ nhân  
Đã lia ái dục không lưu luyến  
Trên trời, thế gian không ai bằng  
Không thấy người chân hạnh như thế  
Đi đứng tới lui thấy nữ nhân  
Vẫn thanh tịnh trang nghiêm rực rỡ  
Giữ vững một lòng không từ vết  
Như núi An minh không thể lay  
Xét phước, uy thần và công huân  
Từ vô số kiếp giữ cấm giới  
Vô số ức Phạm thiên thanh tịnh  
Đầu mặt cúi lạy chân chân nhân  
Chắc sẽ hàng phục binh ma ta  
Chóng thành đạo đức chư Phật trước  
Cho nên chúng ta không thể tranh  
Mong được Thế Tôn chữa tất cả  
Ngài như minh châu báu trên không  
Vô số Bồ-tát đến cung kính  
Vô số hình tướng như hoa đẹp*

*Ca-lưu, Tu-luân, núi, cây cối.  
 Các loài hữu tình và vô tình  
 Cùng đến cúng dường Đấng Thập Lực  
 Giữa chạng mờ Ngài hào quang sáng  
 Ánh sáng rực rỡ chiếu khắp nơi  
 Nơi đi đến không cần tự tiện  
 Nhận lãnh căn bản không thể mất  
 Không giận, không phiền, không sở hữu  
 Sinh hoạt hằng ngày luôn thiếu dục.*

Bấy giờ thọ thần thấy oai thần của Bồ-tát, rất sợ hãi, nường oai lực của Phật, nói những lời chí thành và cùng nhau dùng mười sáu việc khen ngợi Bồ-tát:

–Nay Bạc thanh tịnh rất đẹp đẽ rực rỡ như mặt trăng rằm tròn đầy chiếu sáng cùng khắp mọi nơi, giống như mặt trời mới mọc, chiếu sáng khắp cả thiên hạ, như bông hoa tươi đẹp không nơi nào là không tỏa mùi hương. Các tướng đặc biệt tốt đẹp như sắc vàng ròng, ung dung thư thái. Các căn vắng lặng giống như hoa sen ở trong ao tắm. Diễm thuyết có oai lực như sư tử rống, nhưng có sự đặc thù giống như Bồ-tát ở giữa rừng sâu một mình không hề sợ hãi. Những hạnh Ngài đã tu tập là độc tôn trong loài người. Ví như núi An minh ở giữa biển lớn, một mình vọt lên sáng rực, bằng phẳng, vững chắc như núi Thiết vi, vượt lên trên hết thấy các núi. Công huân của bậc Tôn quý vang khắp gần xa, như nước đầy đủ giữ gìn trời đất. Ý chí của Ngài lớn lao thù đặc; tâm Ngài không giới hạn, giống như hư không. Tâm Ngài ngay thẳng sáng suốt không ai sánh bằng, giống như trời đất, là chỗ chúng sinh, ngưỡng mộ. Tâm Ngài trong sạch không bị nhiễm ô, dân chúng vui mừng vô cùng. Ý Ngài trong sáng, nhìn thấy khắp tất cả. Tất cả chúng sinh đều ưa thích Ngài. Hễ có sự độ thoát thì có sự siêu vượt, chặt đứt hết thấy các niệm tưởng. Sức Ngài vô thượng, giống như móc xích, không có gì là không bị phá dẹp. Việc làm tinh tấn, ý chí kiên cố. Các sự nghi ngờ trói buộc đều được giải tỏa. Trở lại hàng phục chúng ma xua đuổi binh chúng, khiến trở về cung. Bạc Tôn quý làm việc lợi ích tốt đẹp, đạt đến địa vị Thập lực, thế lực vô song.

Như vậy này các Tỳ-kheo, Thọ thần dùng mười sáu việc khen

ngợi công đức độc nhất vô nhị của Bồ-tát. Người được nghe đều vui vẻ.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Chư Thiên Tịnh cư dùng mười tám việc khen ngợi Bồ-tát, chê bai binh chúng của ma. Những gì là mười tám?

1. Ma bị vứt bỏ, cũng như người già bệnh không thắng được.
2. Ba-tuần quá yếu, như vách tường mục nát, hư hoại.
3. Ba-tuần, Đại Thánh một mình với chí nguyện rộng lớn mạnh mẽ, sẽ hàng phục người.
4. Ba-tuần không có bạn bè, như người bệnh không có ai nuôi dưỡng.
5. Ba-tuần không có sức lực, giống như cửa ngõ bị phá.
6. Ba-tuần nay bị bỏ xa, không còn vui vẻ.
7. Ba-tuần ngày nay ở nơi đường tà, như kẻ thương gia bị lạc đường.
8. Ba-tuần bị vứt bỏ như bệnh không trừ hết.
9. Ba-tuần ngu si, chỗ ở không yên.
10. Ba-tuần bất hiếu, không biết báo ân.
11. Ba-tuần dong chạy như khi sư tử rống thú nhỏ chạy tứ tán.
12. Ba-tuần bị đuổi, như mọi người từ bỏ.
13. Ba-tuần không biết thời tiết, phước hết không còn, mọi người từ bỏ như đồ đất hết xài.
14. Ba-tuần đã bị trói buộc còn hùng hổ nói phách, sợ bị đuổi đi.
15. Ba-tuần mất các sức lực như mất đầu, tóc, tay, chân.
16. Ba-tuần vô ý như người điên mất trí.
17. Ba-tuần mê lầm không biết chỗ ở của mình.
18. Ba-tuần rong ruổi như người cuồng chạy lung tung.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, chư Thiên Tịnh cư đem mười tám việc chê bai Ba-tuần.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Chư Thiên giữ gìn vệ hộ cây Bồ-đề, đem mười sáu việc làm lu mờ ma Ba-tuần.

Những gì là mười sáu?

1. Ngày hôm nay Bồ-tát hàng phục Ba-tuần cùng các quyến thuộc.

2. Ngày nay Bồ-tát dùng thế lực lớn nhiếp phục Ba-tuần, làm cho nó suy yếu.

3. Ngày nay Bồ-tát làm cho ma Ba-tuần không biết gì cả, cũng như là ánh sáng của mặt trời che mất ánh sáng của con đom đóm.

4. Ngày nay Bồ-tát dùng quyền lực lớn của Phật, vượt hơn oai lực chư Thiên, nhỏ sạch gốc rễ xấu ác.

5. Ngày nay Bồ-tát dùng sức sư tử đại oai thần của Phật hàng phục Ba-tuần, Ba-tuần như thú nhỏ rụt mình lại.

6. Ngày nay Bồ-tát làm sụp đổ hang núi ma như người có sức mạnh chặt phá cây cối.

7. Ngày nay Bồ-tát làm Ba-tuần áo não như bị đại oan gia rượt ở đồng trống.

8. Ngày nay Bồ-tát hàng phục được Ba-tuần giống như biển lớn so với lỗ chân trâu.

9. Ngày nay Ba-tuần ghen ghét Bồ-tát như ngục tù trốn thoát cho nên có lòng làm loạn.

10. Ngày nay Bồ-tát làm cho Ba-tuần mê hoặc như người giàu sang phú quý ép buộc người nghèo.

11. Ngày nay Bồ-tát phế bỏ Ba-tuần như vua phi pháp bị mất đất cũ.

12. Ngày nay Bồ-tát chiến thắng Ba-tuần như quốc gia mạnh giàu khuất phục các nước nhược tiểu.

13. Ngày nay Bồ-tát làm cho ma Ba-tuần lo buồn như người tàn phế không chạy được.

14. Ngày nay Bồ-tát khiến ma nói lời sai bậy như hải thuyền bị hư.

15. Ngày nay Bồ-tát làm cho ma bị tiêu, giống như vào thời kiếp tận cỏ cây bị thiêu rụi.

16. Ngày nay Bồ-tát phá hủy hoại Ba-tuần, giống như thế lực lớn phá hoại các học thuyết khác.

Như vậy, này các Tỳ-kheo, chư Thiên tức trực hộ vệ cây Bồ-đề, đem mười sáu việc này làm lu mờ ma Ba-tuần.

Khi ấy Tỳ Ma nghe chư Thiên chí thành phân biệt hiểu rõ đầu đuôi của lời dạy nên quay về. Ma càng thêm căm giận nói với Bồ-tát:

– Mau đứng dậy chạy đi! Binh tướng của ta gồm có mười tám ức



chúng đều đồng một khí thể. Khí thể và binh tướng như vậy, nếu chúng đi qua thì nguy cho thân mạng ông. Binh tướng quyến thuộc của ta sẽ thắng. Ta dứt khoát không nói lời cứu giúp ông đâu. Hãy mau mau đứng dậy chạy đi.

Bồ-tát trả lời:

–Ta như núi Tu-di không có thể lay động. Tất cả các chúng hội trong mười phương rất đông còn có thể sụp đổ. Nhưng vạn vật cỏ cây đều là chúng sinh không thể nào làm khuynh đảo tâm ta. Dù có ý muốn làm khô cạn biển lớn, nhưng không có thể nào làm tổn hại tâm ta. Không đạt được quả vị Phật, ta quyết không rời khỏi chỗ này.

Ma lại nói:

–Ta làm chủ cõi Dục, tất cả Tứ Thiên vương thiên, Đế Thích, A-tu-luân, Kiên-đà-la, Ca-lưu-la, Chân-đà-la, Ma-hư-lặc, trong đó ta là chủ, tất cả đều thuộc về ta, không còn ai khác. Ông cũng thuộc về ta, nay muốn tự do theo ý mình hay sao?

Bồ-tát đáp:

–Người là người có địa vị cao trong cõi Dục, tự cho là có oai thần, chứ chắc chắn không phải là bậc đáng tôn quý. Đó là tôn quý phi pháp. Bậc tôn quý theo đạo pháp mới gọi là tôn quý, chẳng những chỉ cõi Dục tôn quý mà tất cả tội nhân trong địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh cũng đều tôn quý. Đạo của người chẳng phải là đạo Chánh chân Vô thượng Thánh tôn vậy! Ta chắc chắn sẽ thành Phật hàng phục tộ ma.

Ma lại bảo:

–Ngày nay Sa-môn chỉ một mình ở chốn rừng sâu, muốn đạt đến chí nguyện ấy thật là khó. Muốn lập hạnh thích đáng mà nay sắp hoại mất, làm sao đắc đạo?

Bồ-tát đáp:

–Người do bỏ mất nghĩa lý cho nên mới bảo là khó đạt được. Ta không trái với thiên định, thần túc, công đức, không mất oai lực, dốc lòng siêng năng tu tập, đó chính là tinh tấn lực, không thành quả Phật ta quyết không đứng dậy.

Ma không biết hại cách nào, đứng ở trước Phật nói những lời thô ác, hoặc cho mình là trên hết, chỉ riêng một mình ở nơi đồng trống. Giống như một ngày đã hết, mười phương đều tối tăm, các

ngọn đuốc sẽ chiếu sáng. Nay ta cùng đại chúng ở trước ta mà hiện nguyên hình thì chúng tôi sẽ bức hại ông. Mau đứng dậy chạy đi! Chắc chắn ông sẽ bị hại thôi. Ta sẽ nổi lên các quyền biến, ông sẽ gặp các khổ nạn. Quý thân nơi đây có khả năng thành lập quận huyện, do đó việc làm có thể thành tựu tự tại. Vô số các hình dạng Thiên nhân sẽ bức hiếp ông.

Bồ-tát bảo:

–Hư không còn có thể tận, gió còn có thể nắm bắt, mặt trăng không cấu bản, ánh sáng của nó diệt tất cả các sự tối tăm còn có thể rơi rụng. Ánh sáng có thể trở thành bóng tối, nhưng không thể nào dời ta rời khỏi gốc cây này. Người muốn thành đạo đức, chỉ phô trương thế lực, không bỏ binh chúng thì chỉ khởi lên tâm thô hại. Ta thường lấy sự nhân từ nhu hòa làm gốc; người quát tháo dọa nạt là trò trẻ con, hủy hoại như thế và không xả bỏ binh chúng thì chẳng thấy có biến đổi gì. Ta ở trong chúng như núi vàng ròng, giống như kho báu lớn, không một ai là không khen ngợi, như tràng hoa đẹp. Ngày nay chắc chắn ta sẽ thắng, giáo hóa chủng loại lớn, khéo léo phá hủy các binh chúng ma, chúng quỷ thần không loài nào là không quy phục. Âm thanh vượt hẳn Phạm thiên, vang khắp cả mười phương, tiếng như chim loan.

–Các thần, ác quỷ và bạn bè của chúng, Thiên thần hiện đến đứng ở trước mặt cùng khắp trong hư không đều cùng nhóm họp, khí thế mạnh mẽ, đồng đi đến chỗ gốc cây muốn phá hoại ông.

–Giả sử trong cõi đại thiên đầy khắp các hình dáng, vô số loài có quyền biến đều cầm kim cương cũng không thể nào làm động đến ta. Dầu ôm lòng ác, nắm giữ năm loại binh, ta cũng không hề sợ người.

Ma cầm dao kiếm:

–Sa-môn! Mau đứng dậy dốc sức mà chạy đi cho lẹ. Nay ta dùng dao bén cắt đứt thân ông ra từng khúc.

–Giả sử ba ngàn cõi đất, nơi có cảnh giới, trong đó đều đầy cả ma, mỗi ma đều cầm kiếm, nhưng ta vẫn như núi Tu-di, không có thể nào lay động được một sợi lông của ta, huống là muốn làm hại ta ư? Tâm ta bền vững hoàn toàn không lay chuyển, thần thông chiếu sáng rực rỡ vô lượng, thân sắc vàng ròng như vàng trong lửa.

Ma vương càng thêm buồn bực, triệu tập bốn bộ binh lớn đến nhóm họp, sức mạnh vô cùng, sẽ đi đến chiến đấu. Từ xưa đến nay chưa từng thấy có việc này. Ma vương nói:

–Các người đều cùng hợp lực và sẽ đánh diệt Bồ-tát.

Bấy giờ bốn bộ binh gồm mười tám ức chúng đều biến làm hình sư tử, gấu, cọp, tê giác, voi, rồng, trâu, ngựa, chó, heo, khỉ, vượn... không thể kể xiết. Thân người đầu trùng, thân rắn hổ mang, đầu của con giải, rùa một mặt có sáu mắt, hoặc một cổ mà có nhiều đầu, răng nanh móng vuốt, vác núi, khạt lửa, sấm chớp bốn bề, cầm xà mâu, kích, giáo.

Bồ-tát từ tâm không kinh không sợ, không lay động một sợi lông, sắc diện sáng chói, càng thêm đẹp đẽ. Binh quỷ không thể đến gần. Ma vương tự đến trước vấn nạn Phật:

*Tỳ-kheo cầu gì ngôi gốc cây  
Thích ở rừng sâu, giữa thú độc  
Mây nổi mù mịt rất đáng sợ  
Thiên quỷ vây quanh chẳng hề khiếp?*

*Xưa có Đức Phật hành chân đạo  
Thản nhiên không sợ trừ vô minh  
Ngài thành tựu pháp tạng tối thắng  
Ta nguyện ngôi đây diệt Ma vương*

*Ngài sẽ làm vua Chuyển kim luân  
Bảy báu tự đến, chủ bốn phương  
Hưởng thọ ngũ dục không ai bằng  
Nơi đó không đạo, dẫy vào cung  
Ta thấy dục hại hơn nuốt đồng nung  
Bỏ nước như đờm dãi, không tham  
Làm vua cũng bị lo già chết  
Bỏ điều không lợi, chớ nói dối.*

*Sao ngôi trong rừng mà lớn lối  
Bỏ nước, cửa, ngôi, chuộng an nhàn  
Không thấy ta cùng bốn bộ binh  
Voi, ngựa, bộ binh mười tám ức?*

Đã thấy mặt khỉ, vượn, sư tử  
 Hình quỷ, cọp, tê, rắn độc, heo  
 Đều cầm dao, kiếm và mâu kích  
 Nhảy vọt, găm thét đầy hư không  
 Đủ ức trăm triệu thân vô?  
 Là ma như người đến nhóm họp  
 Bắn tên, phóng lửa như gió mưa  
 Nếu không thành Phật không đứng dậy  
 Ma có bốn ý muốn ta lui  
 Ta cũng tự thề chẳng về không  
 Nay phước đức người sao bằng Phật  
 Như vậy biết rõ ai đắc thắng  
  
 Ta từng trọn đời thích bố thí  
 Nên hộ sáu trời làm Ma vương  
 Tỳ-kheo biết phước hạnh ta xưa  
 Người xưng vô lượng ai làm chứng?  
 Hạnh nguyện ta xưa từ Định Quang  
 Thọ ký làm Phật Thích-ca Văn  
 Không còn sợ hãi nên ngồi đây  
 Ý vững sẽ phá hoại quân người  
 Ta từng phụng thờ nhiều chư Phật  
 Của báu, y thực, thường bố thí  
 Nhân từ, tích đức dày như đất  
 Không còn vọng tưởng không hoạn nạn  
 Bồ-tát liền đem sức trí tuệ  
 Duỗi tay chỉ đất biết rõ ta  
 Tức thời khắp đất vang động lớn  
 Ma cùng quan thuộc ngã lẫn chiền  
 Ma vương thất bại buồn mất lợi  
 Hôn mê ngồi bệch cào trên đất  
 Sau đó hiểu ra mới tỉnh ngộ  
 Tức thời tự quy y sám hối  
 Ta chẳng dùng loại binh khí nào  
 Bình đẳng, từ tâm, lui ma oán

Đời dùng binh khí động nhân tâm  
 Ta đem binh đảng cho chúng sinh  
 Như điều voi ngựa, tuy đã điều  
 Nhưng sau thói cũ gặp, lại sinh  
 Nếu điều rớt ráo như Phật điều  
 Làm như Phật dạy nhân từ khắp  
 Chư Thiên thấy Phật bắt chúng ma  
 Nhẫn, điều vô tưởng, oán, tạt hàng  
 Chư Thiên hoan hỷ dâng hoa đến  
 Phi pháp vương thua, Pháp Vương thắng  
 Từ ý bình đẳng, sức trí tuệ  
 Năng lực trí tuệ đẹp diêm xâu  
 Hay khiến oan gia làm đệ tử  
 Xin lạy Bậc chứng đạo tứ đẳng  
 Diện như trăng tròn sắc bao dung  
 Danh khắp mười phương, đức như núi  
 Tìm tướng mạo Phật khó sánh được  
 Nên cúi lạy Ngài, Tiên độ đời.

## M

### Phẩm 19: THIÊN TƯ HÀNH ĐẠO

Phật bảo Tỳ-kheo:

–Bồ-tát ngồi dưới gốc cây Bồ-đề hàng phục xong ma oán, thành bậc giác ngộ chân chánh, tiêu sạch cội rễ, gai góc cội nguồn của ba độc, không còn các loại duyên khởi ấm, cái, vỹh viển không còn mê mờ. Các tư tưởng đã định, trong sạch như hư không, mạnh mẽ không còn bị các nạn. Dựng lên ngọn cờ lớn, chỉ bày cho tất cả, giáo hóa mười phương, độ thoát ba cõi, lặng ngồi bên gốc cây hiện bày Tứ thiên, vì kẻ hậu học chỉ rõ con đường tắt để cột cái ngã. Thần thông vi diệu, vứt bỏ các pháp dục xấu ác, không còn trở lại năm triền cái, không nhận năm món dục, các ác tự diệt, nghĩ nhớ phân minh, suy nghĩ vô vi, giống như người khỏe mạnh thắng kẻ oan gia, ý đã thanh tịnh, thành hạnh Nhất thiên.

Tâm tư mở bày, hiểu rõ, khước từ tình dục, không điều nào để loại bỏ. Không còn chấp quán, vắng lặng, thanh thản như hạnh Thánh hiền. Mọi nhớ nghĩ suy tư đã dứt, giống như nước suối từ trên đỉnh núi cao, tự trong đó tràn đầy tuôn chảy ra bên ngoài. Như khe hang tràn đầy nước mưa, không còn có gì vào được nữa, vắng lặng, giữ một lòng chuyên nhất không dời đổi, thành hạnh Nhị thiên.

Lại vứt bỏ tâm vui mừng, chỉ còn tâm vô dục. Bên ngoài tất cả những việc tốt xấu hoàn toàn không vào được, Bên trong cũng không hề sinh khởi. Tâm ngay thẳng, thân an ổn, giống như hoa sen, gốc rễ đều ở trong đất bùn, khi hoa chưa nở, cành, hoa, lá đều thấm nhuần trong nước. Vì tịnh, nên hiện chân, thành hạnh Tam thiên.

Vứt ý vui khổ, không tưởng buồn vui, tâm không nương thiện cũng không vin ác, không tâm khổ vui. Ở bên trong chân chánh như người tắm gội sạch sẽ, lại đem tắm lụa mới tinh đẹp để choàng lên. Trong ngoài đều sạch, không nhớ. Chấm dứt hơi thở, tịch nhiên không thay đổi, thành hạnh Tứ thiên.

Thí như nhà làm đồ gốm pha đều đất thô hòa với đất nhuyễn, trong đó không có cát, đá vụn, muốn làm vật gì cũng được. Hễ tinh tấn khai phá thì không có gì là không làm được. Đã được tịnh ý, gây dựng đại Từ, không bỏ đại Bi, trí tuệ phương tiện khéo léo, xét tìm thấu suốt điều cốt yếu nhiệm mầu. Thông suốt ba mươi bảy phẩm trợ đạo, đó là: bốn Ý chỉ, bốn Ý đoạn, bốn Thần túc, năm Căn, năm Lực, bảy Giác ý, tám Chánh đạo, cứ tuần tự đến cuối cùng rồi trở lại ban đầu. Nhân hiểu rõ ba giải thoát, đắc trí tam đạt. Nay việc tới lui không hề trở ngại. Biến hóa hiển bày pháp. Những điều ưa thích được như ý muốn, không còn phải nghĩ ngợi. Thân có thể bay đi, có thể phân một thân ra làm trăm làm ngàn, cho đến vạn ức vô số thân. Rồi khiến nhập làm một thân. Có thể xuyên vào đất đá, vách tường, đều có thể đi xuyên qua được. Hiện ra ở nơi đây rồi lại ẩn mất, ẩn mất rồi lại hiện, như ra vào nước; trong thân tuôn ra nước, lửa. Lợi dưới nước hay đi trên không không bị chìm hoặc bị rơi ngã; nằm ngồi trong hư không như loài chim bay liệng. Ngồi có thể đặng trời, đưa tay sờ nắm mặt trời, mặt trăng. Thân đứng thẳng có thể cao đến Phạm thiên. Thần thông tự tại, mắt nhìn thấy suốt, tai nghe rộng suốt. Biết trước được lời nói, việc làm, ý nghĩ của các loài Trời, Người, Rồng, Quỷ, Thần, sâu

bọ, tất cả đều thấy nghe biết hết. Các kẻ có tham dâm, không tham dâm; có sân hận, không sân hận; có ngu si, không ngu si; có ái dục, không ái dục; có chí hạnh lớn; không chí hạnh lớn, có hạnh trong ngoài, không có hạnh trong ngoài; có nghĩ lành, không có nghĩ lành; có nhất tâm, không có nhất tâm; có ý giải thoát, không có ý giải thoát, tất cả đều biết hết.

Bồ-tát xem xét năm đường trên trời, trong loài người, địa ngục, súc sinh, quỷ thần, cha mẹ đời trước, anh em, vợ con, tên tuổi, dòng họ nội ngoại, tất cả đều phân biệt rõ ràng. Sự việc một đời, mười đời, trăm ngàn ức vô số đời, cho đến thời gian thành trụ hoại không, rồi trở lại thành của trời đất. Có thể biết một kiếp, mười kiếp, cho đến trăm ngàn ức trong vô số ức kiếp về tên tuổi, dòng họ nội ngoại, ẩm thực, y phục, khổ vui, tuổi thọ dài ngắn, chết ở nơi này sinh ra ở nơi kia, qua lại trong các đường, kể từ lúc ban đầu khi mới sinh ra cho đến lúc lớn lên rồi già, chết, hình sắc tốt xấu, hiền ngu, vui khổ ở trong ba cõi, tất cả đều phân biệt biết hết. Thấy thân hồn của con người tùy theo hành động tạo tác của mình mà sinh vào trong năm đường, hoặc đọa vào loài nạ quỷ, hoặc đọa trong loài súc sinh, hoặc làm quỷ thần, hoặc sinh lên trời, hoặc làm hình người. Có người được sinh trong gia đình giàu sang sung sướng, hoặc có người sinh trong gia đình bần cùng khốn khổ. Biết chúng sinh mê lầm, năm ấm sắc, thọ, tưởng, hành, thức tự ngăn che, đều quen theo năm món dục, mắt thấy sắc, tai nghe tiếng, mũi ngửi mùi, lưỡi nếm vị, thân xúc chạm, bị ái dục lôi kéo; ham mê các thứ tiền của, sắc đẹp, nhớ tưởng, ước mong được an vui sung sướng. Từ đây sinh ra các tội ác; từ tội ác đưa đến khổ đau. Phải luôn đoạn trừ ái tập, không theo tâm dâm đến như lông tóc. Nhận lãnh thực hành Bát chánh đạo thời các khổ đều tiêu diệt. Những gì là tám? Đó là Chánh kiến, Chánh niệm, Chánh nghiệp, Chánh trí, Chánh phương tiện, Chánh ý, Chánh định.

Giống như không củi, không lửa, không cháy, không tắt. Đó gọi là đạo vô vi độ đời.

Bồ-tát tự biết đã bỏ gốc ác, không còn dâm, nộ, si, sinh tử đã diệt, các gốc rễ đã dứt sạch, không còn mầm móng tai họa; việc làm đã thành, trí tuệ đã đạt. Khi sao mai vừa xuất hiện, Ngài hoá nhiên đại ngộ, đắc đạo Vô thượng Chánh chân, làm Bạc Tối Chánh Giác,

được mười lực, bốn vô sở úy, mười tám pháp bất cộng của Phật.

Mười lực của Phật là:

1. Phật thấy biết hết những điều sâu xa nhiệm mầu bí ẩn là đúng hay chẳng đúng, có giới hạn hay không giới hạn, thấy rõ đúng như thật.

2. Phật biết rõ tất cả những việc đã làm và chỗ nhận lãnh quả báo ở quá khứ, hiện tại, vị lai..

3. Phật hay mở bày, chỉ dạy về môn thiền định giải thoát chánh thọ.

4. Phật phân biệt biết rõ các ý nghĩ sai khác của trời, người và chúng sinh.

5. Phật biết rõ bao nhiêu ngôn ngữ của chúng sinh và ngôn ngữ siêu thế gian.

6. Phật biết rõ tất cả các chủng loại và vô lượng hình thái trong thế gian.

7. Phật biết dục trói và biết cần làm những việc để tháo bỏ sự trói buộc dục.

8. Trí của Phật như biển, lời lành vô lượng, biết rõ tất cả những hoạt động trong đời trước.

9. Phật với Thiên nhân thanh tịnh thấy rõ con người khi mới chết, thần hồn thác sinh thọ quả báo, tùy theo hình động thiện, ác, họa, phước.

10. Phật đã dứt sạch các lậu hoặc, không còn bị trói buộc, dính mắc, tinh thần minh mẫn, trí tuệ sáng suốt, tự biết đã chứng ngộ, đạo hạnh thông suốt cùng tột. Việc làm đã làm xong, không còn sinh tử nữa, trí tuệ sáng suốt.

Đó là mười lực của Phật.

Bốn vô sở úy của Phật là:

1. Phật với thần thông trí tuệ của Bạc Chánh Giác, không có việc gì là Ngài không thấy, không biết, người ngu vì mê lầm nên cho rằng Phật chưa biết hết. Đến như Phạm, Ma, các Thánh còn chưa có thể bàn bạc về trí tuệ của Phật. Ngài một mình đi đến đâu cũng không hề sợ hãi. Đó là điều vô úy thứ nhất.

2. Phật với các lậu đã hết, trí biết khắp tất cả. Người ngu vì mê lầm nên cho rằng Phật chưa hết các lậu. Đến như chư Phạm, Ma các



Thánh còn không thể luận bàn về trí tuệ của Phật. Ngài một mình đi đến đâu cũng không hề sợ hãi. Đó là điều vô úy thứ hai.

3. Đức Phật thuyết giới kinh cho mọi người học tập. Người ngu si nói với nhau: Kinh Phật không phổ biến. Đến như chư Phạm, Ma, các Thánh còn chẳng có thể bàn bạc, chê bai chánh kinh của Phật. Ngài một mình đi đến đâu cũng không hề sợ hãi. Đó là điều vô úy thứ ba.

4. Phật biểu hiện đạo nghĩa, nói lời chân thật, cốt yếu là độ mọi người vượt được khổ ách. Người ngu vì mê lầm nên nói với nhau: Lời Phật dạy không có thể vượt được khổ ách. Đến như chư Phạm, ma, các Thánh còn chẳng có thể bàn bạc về đạo nghĩa chân chánh của Phật. Ngài một mình đi đến đâu cũng không hề sợ hãi. Đó là điều vô úy thứ tư.

Mười tám pháp bất cộng từ khi Ngài mới chứng được đạo quả Phật cho đến lúc nhập Niết-bàn:

1. Không mất đạo lý.
2. Không nói suông.
3. Không thất niệm.
4. Không có tâm ý không trong sạch.
5. Không có loạn tưởng.
6. Luôn luôn tỉnh táo.
7. Chí đạt không giảm.
8. Tinh tấn không giảm.
9. Định ý không giảm.
10. Trí tuệ không giảm.
11. Giải thoát không giảm.
12. Giải thoát tri kiến không giảm.
13. Thấy biết hết tất cả những việc trong đời quá khứ.
14. Thấy biết hết tất cả những việc trong đời vị lai.
15. Thấy biết hết tất cả những việc trong đời hiện tại.
16. Lãnh đạo cả chúng, dùng thân hành giáo hóa dắt dìu để chứng đạt được đạo quả.
17. Lãnh đạo cả chúng, dùng ngôn hành giáo hóa dắt dìu để chứng đạt được đạo quả.
18. Lãnh đạo cả chúng, dùng ý hành giáo hóa dắt dìu để chứng đạt được đạo quả.

Đó là mười tám pháp bất cộng.

Phật chứng đắc đạo ý Nhất thiết tri kiến, ngồi dưới gốc cây tự nghĩ: “Thật là hết sức nhiệm mầu, khó biết, khó hiểu, rất khó đạt được. Cao không cùng tột, rộng không giới hạn, sâu thăm vô cùng, sâu xa không thể lường, lớn bao trời đất, nhỏ không chỗ vào. Xưa kia Đức Phật Đấng Quang thọ ký cho Ta làm Phật hiệu là Thích-ca Văn, ngày nay đạt được quả vị đó. Từ vô số kiếp cần khổ cầu đạt, nay mới đạt được. Tự nhớ nghĩ các việc làm ở đời trước: Đạo đức, từ hiếu, nhân nghĩa, lễ tín, trung chánh, giữ chân, hư tâm, học đạo Thánh hiền, ý thanh tịnh, nhu hòa, tu hạnh lục Độ vô cực: Bố thí, Trì giới, Nhẫn nhục, Tinh tấn, Nhất tâm, Trí tuệ. Tu hạnh Tứ đẳng tâm: Từ, Bi, Hỷ, Xả. Đối với bốn ân tùy thời cúng dường. Nuôi dưỡng chúng sinh, thương như con đỏ, làm việc làm của chư Phật, chứa nhóm công đức vô lượng. Nhiều kiếp cần khổ, không hề uống công, nay nhận được tất cả, vui mừng tự khen:

*Nay biết Phật tôn quý  
Bỏ dâm, sạch các lậu  
Sẽ dẫn đường tất cả  
Theo Ngài ắt yên vui  
Quả phước vui của trời  
Nguyện tốt đã thành tựu  
Mau chóng được Thượng Tịch  
Ta sẽ vào Niết-bàn.*

## M

### Phẩm 20: CHƯ THIÊN CHÚC MỪNG PHẬT THÀNH ĐẠO

Khi ấy Thiên vương cõi Dục đi đến, thấy Đức Như Lai ngồi ở dưới gốc cây, đã đạt thần thông, ước nguyện hoàn mãn, hàng phục ma oán, dựng cờ phướn lớn, Từ bi vô lượng, làm Đại Y Vương chữa trị bệnh hoạn cho chúng sinh, là loài Sư Tử vô song, đối với người sợ sệt, không run sợ, điều hòa tâm ý, diệt trừ tam cấu, thành tựu trí tam đạt, vượt khỏi bốn dòng, giữ gìn mối đạo, cứu giúp ba cõi, phạm hạnh thanh tịnh, dứt trừ các sự xấu ác. Đó là Tỳ-kheo dứt trừ các sự

ngu mê tăm tối.

Thế nào gọi là Sa-môn?

Vượt khỏi sáu đường, học rộng không giới hạn, gọi là học rộng nghe nhiều, đạo đức tiêu diệt trần lao, thành bậc dũng mãnh, vượt qua bờ bên kia, gọi đó là người có năng lực. Tóm thâu mười lực, đầy đủ pháp bảo. Thiên vương thấy Đức Như Lai ngồi ở dưới gốc cây dùng kệ khen ngợi:

*Nay dưới cây Bồ-đề  
Hàng phục ma quyến thuộc  
Vững chắc như Tu-di  
Không sợ, không bỏ đi  
Từ vô số ức kiếp  
Học thí, giới, trí tuệ  
Nhóm họp học nghĩa đạo  
Cũng vô số ức kiếp  
Việc làm trên Thích, Phạm  
Vốn mong cầu Phật đạo  
Vô số kiếp hành nhẫn  
Nhận chịu bao khổ nã  
Nên sáng màu vàng ròng  
Vô số kiếp tinh tấn  
Vượt qua nạn sinh tử  
Cho nên hàng phục ma  
Từ vô số ức kiếp  
Hành thiền, thân thông, tuệ  
Phụng sự vô số Phật  
Cho nên được cúng dường  
Từ vô số ức kiếp  
Chí thành trí tuệ rộng  
Cứu giúp ức chúng sinh  
Nên mau được quả Phật  
Nhân hàng phục ma thân  
Cũng xa lìa ma tử  
Trừ bỏ ma dục trần  
Nên chẳng còn lo buồn*

Đây là trời trong trời  
 Chỗ chư Thiên phụng sự  
 Ba cõi kính, cúng dường  
 Làm ruộng phước vô lượng  
 Tiêu hết vi tế hoặc  
 Đắc Phật thành Thế Tôn  
 Bèn đến ngôi đạo tràng  
 Tướng đảnh không trông thấy  
 Tướng giữa mày chiếu sáng  
 Vô số ức cõi Phật  
 Làm mờ ánh nhật nguyệt  
 Khiến gặp ánh sáng đạo  
 Nhan sắc rất đặc biệt  
 Nhan sắc đứng hàng đầu  
 Tướng tốt thương chúng sinh  
 Ba cõi cùng phụng sự  
 Mắt Ngài rất thanh tịnh  
 Thấy vô số chư Phật  
 Quốc độ các sinh thân  
 Được nghĩ nhớ trong tâm  
 Tâm Ngài rất thanh tịnh  
 Nghe vô số âm thanh  
 Chư Thiên, dân chúng nói  
 Âm vang Phật giảng pháp  
 Nay được lưới rộng dài  
 Biết thời, nói êm ái  
 Nên nghe chánh pháp này  
 Đạt cam lộ vô vi  
 Ngài thấy binh chúng ma  
 Vui vẻ không sợ hãi  
 Lại thấy các Thiên nhân  
 Không vui, như Tu-di  
 Thấy các binh chúng ma  
 Ngài vững vàng bất động  
 Tuy ma ôm lòng hại

Mạnh mẽ hàng phục Ngài  
 Chỗ ngồi không dời đổi  
 Thân Ngài không chao động  
 Không vui cũng không giận  
 Khi ấy không gặp nạn  
 Chư Thiên, người thế gian  
 Chắc chắn được lợi lành  
 Mau được nghe chánh pháp  
 Liên chí thành phụng hành  
 Thường tạo các công huân  
 Nhờ phước đức tối thắng  
 Việc làm mau thành tựu  
 Vắng lặng Bạc tinh anh  
 Đạo sư quý giữa người  
 Sẽ mau thành Chánh giác  
 Chấn động ức cõi nước  
 Hàng phục các quân ma  
 Tiếng Ngài như Phạm thiên  
 Cũng như tiếng chim loan  
 Là đệ nhất hương thơm  
 Cù-đàm thuyết kệ này:  
 Phước báo rất an vui  
 Trừ tất cả buồn lo  
 Sở nguyện được thành tựu  
 Người mà có công đức  
 Mau đến được Phật đạo  
 Liên hàng phục chúng ma  
 Mau được sự mát mẻ  
 Điem tĩnh khéo diệt độ  
 Cho nên người phước gì  
 Tạo lập hạnh tri túc  
 Để nghe pháp cam lộ  
 Ai hiện đang biếng nhác  
 Ở giữa chốn rừng sâu  
 Ai có ý thoái lui

Lợi ích cho muôn dân  
 Thường phụng hành tinh tấn  
 Ai theo hạnh Bồ-tát  
 Vì người bèn quay về  
 Tạo việc làm cúng dường  
 Đã thành tựu cõi nước  
 Gương sáng phẳng như tay  
 Liền ngay nơi cõi ấy  
 Trăm ngàn hoa lá sen  
 Tự nhiên cùng sáng chói  
 Trăm ngàn ức chư Thiên  
 Đến thấy đạo tràng Phật  
 Đều do xong công huân  
 Như biển không giới hạn  
 Hàng phục thế lực ma  
 Đạt pháp môn cam lộ  
 Đều cúi đầu làm lễ  
 Quy mạng Đức Như Lai  
 Dùng vô số thanh tịnh  
 Cùng cầm các lọng thơm  
 Để nhìn thấy Sư tử  
 Oai thần Phật biến hóa  
 Liền phát Bồ-tát ý  
 Chỗ đứng không thể động  
 Lời nói có tiếng tăm  
 Như biển không thể lường  
 Vững như núi Tu-di  
 Là vua trong các núi  
 Chắp hai tay làm lễ  
 Trên không phát tiếng Phạm  
 Nhân trung Thánh cũng vậy  
 Nơi chỗ tòa Sư tử  
 Trăm ngàn các cây cối  
 Cúi rạp hướng đạo tràng  
 Trăm ngàn ánh sáng đó

Chấn động ức cõi nước  
 Diệt hết các đường ác  
 Các nạn đều vắng lặng  
 Người không thể vượt qua  
 Người bệnh đều được chữa  
 Chí chân trong loài người  
 Ngồi nơi tòa sư tử  
 Oai thần Phật biến hóa  
 Giống như ánh minh châu  
 Tự nhiên có ánh sáng  
 Và ánh sáng nhật nguyệt  
 Giữa mây phóng hào quang  
 Làm mờ ánh sáng kia  
 Chiếu soi khắp ba cõi  
 Không thể thấy danh Phật  
 Thế Tôn hùng như vậy  
 Ngồi nơi tòa sư tử  
 Hiện các loại thần thông  
 Người đến đều thấy hết  
 Tự nhiên kính thờ Phật  
 Đất chấn động sáu cách  
 Giả sử không bỏ binh  
 Dùng phương tiện cảm hóa  
 Nếu không bỏ binh trượng  
 Sẽ gặp các não hại  
 Tôn sư tử như vậy  
 Nơi tòa hiện cảm ứng.

Bấy giờ trời Tịnh cư, trời Phạm Ca-di, trời Thiện Phạm và con của Ma là Kính Đạo đồng đi đến chỗ Phật, cầm lọng báu lớn để dâng lên Phật, liền chấp tay dùng kệ tán thán:

Nhân Tôn ngay trước mắt  
 Sức tinh tấn, thiền, tuệ  
 Trước ma hiển hùng biện  
 Thánh đã hàng phục ma  
 Tất cả đều an lành

Ngài ngồi, thân bất động  
 Vô số ức ma đến  
 Cúi đầu lễ Thế Tôn  
 Nhiều như cát sông Hằng  
 Không bằng Đấng Chí Tôn  
 Không thể làm dao động  
 Giống như hăng sa kiếp  
 Thờ vô số ức ngàn  
 Đạo lý được đặt ra  
 Không dám phá Năng Nhân  
 Việc làm không thể kịp  
 Từng bố thí vợ con  
 Nam nữ và tôi tớ  
 Ruộng vườn và quốc ấp  
 Ngôi vua, đồ trang sức  
 Tay chân và đầu mặt  
 Các sở hữu trong thân  
 Để thực hành đạo vậy  
 Nhân từ không mê hoặc  
 Như lời Ngài đã nói  
 Lời nói không thay đổi  
 Phật không đấm quả lớn  
 Sẽ độ vô số chúng  
 Ưc lớp vượt dòng xiết  
 Sức thiên định, thần túc  
 Hàng phục, tịnh chánh pháp  
 Nguyên độ hết chúng sinh  
 Cho mắt đời tối tăm  
 Khiến hòa khắp tất cả  
 Một lòng mong trí lớn  
 Tập hợp theo Đạo Sư  
 Chí Ngài rộng không lường  
 Không ai không khen ngợi  
 Như vậy hàng quân ma  
 Sớm thành Nhất thiết trí.



Con của Ma khen ngợi Phật như vậy xong rồi lui đứng qua một bên.

Bấy giờ trời Hóa tự tại, trời Vô kiêu lạc, trời Đâu-suất, trời Diêm-ma, trời Dao-lợi và Tứ Thiên vương, trời Hư không, trời Địa thần cúng dường Đức Thế Tôn, hết thấy đều rất trang nghiêm. Tất cả trời đất rải hoa, đốt hương, dựng các cờ, lọng, đều cùng quy mạng Đấng Chí Tôn, dùng kệ khen ngợi:

*Các trời Hóa tự tại  
 Vô kiêu lạc, Đâu-suất  
 Diêm, Dao-lợi, Tứ vương  
 Đều đến cúng dường Phật  
 Vững chắc như kim cương  
 Ở nơi ba ngàn cõi  
 Chí vững không thể phá  
 Ngay nơi Phật đạo tràng  
 Dầu cho thịt da tiêu  
 Xương tủy sạch không còn  
 Nếu không thành Phật đạo  
 Không bao giờ rời đây  
 Nhân sư tử tuyên bố  
 Tất cả ba ngàn cõi  
 Thề nguyện lập oai thần  
 Cỏ cây đều làm binh  
 Hùng mạnh không suy yếu  
 Đi đến chỗ Bồ-tát  
 Ta nguyện ức cõi nước  
 Bằng phẳng không có nạn  
 Chúng ta, các thần đất  
 Đều đến, được lợi lành  
 Và khiến Bạc Tối Tôn  
 Bước chân đi trên ta  
 Ngài ở đời dũng mãnh  
 Không đâu không chiếu sáng  
 Chiếu sáng khắp tất cả  
 Giúp đỡ ba ngàn cõi*

*Hướng là với thân ta  
 Phương dưới trăm ngàn ức  
 Đều cùng một phẩm loại  
 Độ khắp các chúng sinh  
 Dựng xây nên cơ nghiệp  
 Chúng ta giữ đất này  
 Và khắp ba ngàn cõi  
 Đều cùng được nguyện trên  
 Tùy thích, được ăn uống  
 Nếu có vượt cảnh giới  
 Chỗ ở được an ổn  
 Đệ tử của chư Phật  
 Chư Thanh văn Cù-dàm  
 Khi diễn giảng đạo pháp  
 Nếu có người đến nghe  
 Tất cả các công đức  
 Đều khuyến giúp Phật đạo.*

Trời Phạm, trời Hóa tự tại, trời Vô kiêu lạc, trời Đâu-suất, trời  
 Diêm-ma, trời Đạo-lợi, Tứ Thiên vương, trời Hư không, trời Địa thần,  
 cúng dường tán thán Phật xong, lui đứng một bên.



## PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

### QUYỂN 7

#### Phẩm 21: QUÁN SÁT CÂY

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Khi Bồ-tát đã thành tựu quả vị Chánh giác, chư Thiên đi đến ca ngợi Phật xong, Như Lai ngồi ngay ngắn, nhất tâm chăm chú nhìn cây Bồ-đề, mắt không hề chớp. Thiên duyệt làm thức ăn, giải tuệ làm thức uống, an ổn không hề tổn hại. Suốt bảy ngày đêm nhìn cây Bồ-đề nơi đạo tràng để báo ân cây. Qua bảy ngày xong, Thiên nhân cõi Dục, mỗi người mang theo một vạn bình nước thơm, Thiên nhân cõi Sắc cũng mang theo nước thơm tắm rửa Ngài như vậy, tất cả cùng đi đến chỗ Phật, dùng vô số các loại hương thơm tắm rửa Phật trước tiên. Chư Thiên, Long thần, Càn-đạp-hòa, A-tu-luân, Ca-lưu-la, Chân-đà-la, Ma-hu-lặc dùng nước thơm tắm thân Như Lai. Nước thơm chảy tràn đầy, văng ướt những người này. Nhờ ân nước thơm, đều phát ý đạo Vô thượng Chánh chân.

Bấy giờ chúng sinh đều nhờ ân hương xông, hương thơm không rời thân thể. Khi ấy các Thiên tử trở vào cung điện, không còn nghe mùi hương thơm nào khác.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

– Có một Thiên tử tên là Phổ Hóa, gieo mình sát chân Phật rồi ngồi dậy chấp tay bạch hỏi Phật:

– Phật ngồi bên gốc cây Bồ-đề trong suốt bảy ngày, là ngồi thiền định Tam-muội, vậy định đó tên là gì?

Đức Thế Tôn dạy:

– Định đó tên là Duyệt thực. Đức Như Lai dùng Duyệt thực định ý này suốt bảy ngày đêm nhìn cây Bồ-đề không chớp mắt.

Khi ấy Thiên tử Phổ Hóa dùng kệ khen ngợi:

Luôn phụng hành các hạnh  
 Thiên duyệt sinh oai lực  
 Khiến ma mất đường đi  
 Tự gieo mình lạy Phật  
 Về nương dưới chân Ngài  
 Với tâm niệm vui mừng  
 Bất giờ các Thiên tử  
 Cũng vui mừng khôn xiết  
 Các Thiên nhân tịch định  
 Nếu biết chúng tánh ấy  
 Thì hết dâm, nộ, si  
 Trí tuệ sâu vô cùng  
 Trừ nghi của Thiên nhân  
 Cớ sao có mười lực  
 Biết rõ thấu mười phương  
 Và các pháp giải thoát  
 Thương xót, luôn bảy ngày  
 Ý sạch như hư không  
 Ngồi yên thật bất động  
 Nhìn cây không chớp mắt?  
 Bạc Sư Tử tôn quý  
 Cớ sao ngồi bảy ngày  
 Nhìn ngắm mãi cây này  
 Cho nên lặng dấu vết?  
 Từ nơi chỗ lập nguyện  
 Sư tử vì tất cả  
 Đạt được chỗ bản nguyện  
 Ngồi yên không đứng dậy  
 Giúp cho tâm Thế Tôn  
 Ngay chỗ ngồi an ổn  
 Đấng Thập Lực như vậy  
 Vâng hành các lời dạy  
 Biết gốc ngọn Thiên nhân  
 Sở nguyện của đời trước  
 Nghe kinh điển chỉ dạy

Luôn tuân lời dạy bảo  
Đấng Thập Lực như vậy  
Không sợ, nguyện đầy đủ  
Cho nên ngồi bảy ngày  
Không hề rời khỏi tòa  
Dũng mãnh chỉ quán cây  
Hàng phục được tất cả  
Bình đẳng ngồi đạo tràng  
Diệt trừ các trần lao  
Thanh tịnh và sâu xa  
Do vậy an chúng sinh  
Bởi đó nên xuất gia  
Thực hành pháp chân chánh  
Xa lìa các tỳ vết  
Không còn những sợ sệt  
Nên thành tựu Thánh chúng  
Không tạo hạnh phi pháp  
Năng nhẫn, ân, ái, hữu  
Và các vô minh hành  
Chặt gốc rễ các kết  
Xem chúng như bụi đất  
Thấy chúng sinh từ lâu  
Vì chấp ngã, ngã sở  
Chìm đắm trong ám cái  
Ta biết là trừ hết  
Từ xưa chứa hạnh này  
Tấp bến bờ mê hoặc  
Rốt ráo các ám cái  
Dùng tuệ trừ sạch ngã  
Ta đoạn dục sân hận  
Chúng sinh trong ngu mê  
Như trăng ở trong nước  
Ta dẹp khiến không còn  
Hạnh ấy không nào loạn  
Trong ý tự hiểu rõ

Xưa kia đã hàng phục  
Tất cả đều dứt sạch  
Hiện tại vì các người  
Chứa si, đọa ngục lớn  
Phật nhỏ sạch tất cả  
Không còn trở lại đây  
Đã trừ các ấm cái  
Giúp diệt gốc ấm cái  
Tiêu diệt bốn điên đảo  
Chữa sạch hết không còn  
Các tướng này nghĩ quấy  
Ta biết gốc kinh pháp  
Nên khiến diệt trừ sạch  
Không còn chuyển lại nữa  
Thân khổ sáu mươi lăm  
Lỗi có ba mươi sáu  
Hiện tại có bốn mươi  
Sinh ra có mười sáu  
Hiện tại có mười tám  
Như vậy hai mươi lăm  
Ở đạo tràng dứt hết  
Thánh tài có mười hai  
Người sợ, hai mươi tám  
Ta do vượt nghiệp đây  
Sức tinh tấn vượt qua  
Giác ngộ rồi, không lui  
Phân biệt năm trăm việc  
Ta đã thông suốt hết  
Trăm ngàn pháp xưa kia  
Dứt sạch các kiết này  
Chín mươi tám nguồn gốc  
Đầy đủ các nơi chốn  
Chỗ chúng sinh nương gá  
Dứt nghi các thói quen  
Lưới tà kiến ngu tối

*Cạn bốn sông trần lao  
Khiến không còn tự tại.*

Đức Thế Tôn thuyết pháp ban tuyên ngôn giáo. Ngài dạy phải bỏ tham dục, nịnh hót và cái ngã của mình. Chí của Ngài sáng suốt bao la. Thương xót cuộc đời, Ngài dùng luật chính là để hướng dẫn cách nhổ phăng tất cả tham lam, để cho các hàng đệ tử tiêu trừ hạnh tà vạy, phụng thờ hạnh chân chánh, trừ các tiếng tăm, tinh tấn diệt hết phiền não, vượt qua được bến bờ sinh tử, khiến cho không còn cái ngã của mình. Công huân thiền định đem lại định ý, vượt qua bốn dòng nước dốc, và các nghiệp ưu, kết, tự đại, phóng dật, hàng phục những việc này, làm cho vĩnh viễn không còn. Do chân chánh cho nên đem lại định ý, chế ngự trần lao, tiêu các vọng tưởng, giống như nhổ bậc rễ cây. Ý chí vượt qua bờ bên kia làm cho hết thấy không còn, dứt bỏ nơi chốn, rỗng tiếng sư tử, sức lực rất lớn. Tự tại trong ba cõi, không phụ thuộc gì, cảnh giới đều diệt, dùng thiền minh trí cắt bỏ oán thù, giống như Thiên đế làm cho các tội lỗi như mạng lưới của mình đều dứt hết.

Ngài dùng ba mươi sáu hạnh tinh tấn, ở ngay giữa cuộc đời dùng binh lực trí tuệ dứt tuyệt hết ái. Đó chính là các cội rễ trần lao trói buộc, dính mắc, là gốc độc khổ cùng tột. Ngài dùng sức trí tuệ sáng suốt cắt sạch không còn. Dùng mắt trí khéo sửa trị làm cho thanh tịnh.

Những người chân chánh, Ngài dùng oai lực của thuốc minh để trị bệnh vô minh, khiến cho cây si to lớn không còn gốc rễ. Ngay nơi cảnh giới này thực hành hết sức chí thành. Ngài dùng tâm phá hủy đất chết sân giận. Tâm ý ưa thích việc khác, thì đó là oán tặc.

Ta múc khô cạn mười hai biển để dập tắt khói lửa của cảnh giới tư tưởng, hiển chiếu tam đạt, diệt các trần cấu, đốt sáng ngọn lửa, thích cửa giải thoát, tiêu sạch tỳ vết cho nên dạy bảo; an ủi tất cả, bỏ tưởng gai góc, rỗng không âm vang. Hiểu rõ tinh tấn, cầu sự thanh tịnh. Giống như cọ cây phát ra lửa sáng.

Lại, như suối nguồn, tâm Ngài vắng lặng. Ngài dùng binh lực trí tuệ dẹp sạch tâm như nhớp, đem lại định ý, gọi đó là cầm cờ, vâng giữ lời dạy bảo. Tự mình có thể hiểu rõ, hàng phục xong mọi việc, đem lại từ tâm. Nhân năm món dục này mà biết được sự giàu sang và trụ nơi các hạnh, vứt đi sự dối trá. Từ nơi gốc mà khởi trần lao, đó là chỗ của các kết chướng ngại, đánh nhau không hòa. Ta rõ suốt tất cả, đạt được

định Tam-muội, biết hết những việc bên trong, xây dựng sự hỗ trợ; hữu tướng, vô tướng, từ đó mà đạt được; thân hoạch được tất cả hạnh này, rõ suốt những gì mình có, vứt bỏ hết thấy tư tướng tất cả sự trói buộc. Người thực hành như vậy, vứt bỏ không còn gì?

Dùng đức tinh tấn mà hàng phục tất cả, đạt được ba môn giải thoát. Do vì lẽ ấy, không vì không có duyên mà tướng hạ liệt, vui, vô thường, chỉ là cái ngã của mình nhưng cái gốc tạo tướng, cầu sáu suy thì ở dưới gốc cây Bồ-đề, ta dứt trừ hết. Tất cả những sự vô thường này là sự uế trước rộng lớn. Dùng minh đạt của bậc Thánh tiêu trừ các ái dục, vượt hơn cả ánh sáng mặt trời, mặt trăng. Người ôm lòng ái dục như lơ lửng trên không; hiểu rõ tam đạt, nhan mạo đẹp để tuyệt vời dứt hẳn sinh tử, vượt qua biển lớn. Do sức tinh tấn cho nên vượt qua dâm, nộ, si. Dùng hạnh vi diệu chắc dứt ngã chấp. Sáu độ vô cực, tiêu ước trần lao, ý dứt các khổ trong đường sinh tử. Bảy giờ thích đoạn cả trước sau, không rơi vào nhị biên, bình đẳng đối với tất cả, đã đạt giải thoát. Các chúng tà kiến dị học đạt được cam lộ, không còn một ai, dứt trừ hết gốc rễ sinh tử, bốn đại không còn, cũng hết các nhập, cấu trí tuệ báu được nhiều vô số. Sự sáng suốt quý báu của đạo là đưa đến vô sở úy, là sự an lạc nội tại của vô lượng Phật. Ít mong cầu, làm đúng sự giáo hóa, phân biệt nguồn gốc, những việc làm ở đời trước thì ta biết rõ. Bởi do trong hàng ức kiếp từng bố thí nhiều châu báu và vô số và cam lộ cho nên thông suốt môn học này. Ưu hạnh mềm mỏng, nghe vô số lời dạy về pháp ở đời, cũng lại phân tích duyên khởi là cùng sinh, cùng diệt; tâm khởi ý động như ngựa đồng hoang. Mắt ta thanh tịnh sáng đẹp, nhìn thấu mười phương. Xem thấy tất cả chúng sinh như hạt trái cây trong lòng bàn tay. Việc làm ở đời trước lại cũng rõ ràng như thế. Trong hàng ức kiếp đã tu các độ vô cực, hiểu hết cái không thật của niệm; biết bao lần tỉnh giác cái nghiệp điên đảo mà trong quá khứ chư Thiên đã từng tranh cãi, hề kia có như thế thì đây cũng vậy.

Bấy giờ ta đã đến nơi bất tử. Sở dĩ người có Thập lực thực hành từ tâm, là vì thương nhớ chúng sinh cho nên hành Từ lực. Nay ta đã đạt pháp cam lộ nên với Thập lực, hành Bi lực giáo hóa tất cả. Vì vậy cho nên khiến ta ở trong pháp cam lộ thường thực hành Hộ (xả) lực, hàng phục tất cả. Do sự giáo hóa này ta đi vào cõi bất tử. Sở dĩ thực



hành tâm hỷ là làm vui tất cả. Vì vậy Hỷ lực hàng phục tất cả. Thế nên xây dựng và ở trong pháp cam lộ. Nhớ nghĩ mười lực trải qua kiếp số nhiều như cát sông Hằng, gặp chư Phật trong quá khứ và cúng dường các Ngài, vì lẽ ấy được ở trong pháp cam lộ. Ta vốn có lời thề nguyện: “Nếu không hàng phục được ma quân, không giáo hóa tà kiến thì ta không rời chỗ ngồi”. Ta không buông lung, vượt qua bờ bên kia, phá tan mạng lưới si mê từ vô số kiếp, trụ trí Kim cang để đến Thập lực, không hề dính mắc. Hàng phục các lậu hoặc, làm cho không còn. Đạt được lực đó mới rời chỗ ngồi. Tắm rửa sạch sẽ, không còn nhơ nhớp; bấy giờ Đấng Thập Lực Hộ Thế tự vượt qua bờ kia của ba ngàn thế giới.

Vững chắc như kim cang, thường tu hạnh bình đẳng. Ngàn ức chư Thiên cúng dường vô lượng và các ngọc nữ không thể kể xiết.

Phật tử như vậy đều có nhân duyên, ngồi tòa Hiền thánh được tự tại lớn.

Ngàn bình báu dưới gốc cây đứng vô số nước thơm để tắm rửa Đấng Hộ Thế. Ba ngàn thế giới do vậy được tự tại. Phật tử như vậy đều có nhân duyên.

Sở dĩ suốt bảy ngày đêm Bồ-tát không rời tòa ngồi, chăm chú nhìn cây, vì bảy ngày đêm đó nhìn cây Bồ-đề, Ngài cảm hóa bảy mươi ức người khiến họ phát khởi đạo tâm. Suy nghĩ vắng lặng. Đất chấn động sáu cách.

Bấy giờ Đức Phật từ tòa sư tử đứng dậy, tâm Ngài an vui, thân Ngài nhẹ nhàng thoải mái, là việc đúng lúc, ngay nơi đạo tràng nhìn cây Bồ-đề, giống như sư tử, không hề có sự sợ hãi, thiên tư pháp môn giải thoát, hạnh của Hiền thánh.

## M

### Phẩm 22: THƯƠNG NHÂN DÂNG BÁNH

Bấy giờ nhóm Đề-vị-ba-lợi cùng năm trăm thương nhân kết bạn, lúc ấy cây cối, hoa trái sum suê tươi tốt, phát ra âm thanh của Phật bảy ngày không lay không động.

Lúc ấy có một vị Phạm thiên tên là Thức Càn, ở cõi Phạm thiên thấy Phật mới đắc đạo, ngồi yên tịnh trong bảy ngày, chưa có người

dâng cúng thức ăn, nghĩ: “Ta phải tìm người khiến dâng thức ăn lên Phật”, liền khiến năm trăm thương gia đều bị trở ngại không đi được.

Thức Càn đời trước là bạn bè của năm trăm thương nhân. Vì muốn độ họ cho nên mới làm ra như vậy.

Đề-vị-ba-lợi rất sợ hãi, cùng với mọi người nhóm họp bàn luận. Chư Thiên ngay khi ấy thuyết kệ:

*Như Lai thành Phật đạo  
Sở nguyện đã đầy đủ  
Các người dâng thức ăn  
Nhân đây Phật nói pháp.*

Bấy giờ năm trăm người cùng đi đến chỗ Thọ thần. Phạm thiên hóa làm một vị thần phóng ra ánh sáng, hình tượng phân minh, nói với các thương nhân:

–Nay có Đức Phật đang ở tại nước Câu-lưu, bên dòng sông Ni-liên, chưa có ai dâng cúng thức ăn. Các người là những người gặp may mắn trước tiên. Nếu có Thiên ý ấy chắc chắn sẽ được phước báo lớn.

Thương nhân nghe tên Phật đều rất vui mừng, nói:

–Phật chắc là Bậc đặc biệt rất tôn quý, Thiên thần cung kính, không phải hạ phạm phu.

Liền trộn bột với mật ong rồi cùng đem đến dưới gốc cây cú đầu dâng lên Phật. Đức Phật nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ vì thương xót, nhận vật của người cúng dường, pháp của các Ngài đều cầm bình bát, không nên như các đạo nhân khác đưa tay để nhận thức ăn”.

Khi ấy có bốn vị Thiên vương ở trên núi Pha-na được bốn chiếc bát bằng đá xanh muốn dùng chiếc bát đó để chứa thức ăn. Bấy giờ có vị Thiên tử tên là Chiếu Minh bảo với bốn vị Thiên vương:

–Nay có Đức Phật tên là Thích-ca Văn đáng dùng chiếc bát này. Đây không phải là đồ dùng của các vị. Nay Ngài đang nhận thức ăn. Có thể đem đến dâng lên cúng dường Phật.

Khi ấy bốn Thiên vương liền cùng với Thiên tử đem hoa hương, kỹ nhạc, cờ lọng và bát, nhanh chóng như thời gian đuổi cánh tay, hạ xuống đến chỗ Phật và cùng dâng lên cúng dường Phật. Đức Phật nghĩ: “Nếu như ta chỉ nhận một cái thì sẽ không vui lòng những người khác Ta nên nhận hết”.

Đề-đầu-lại vương đem bát dâng lên Phật trước tiên. Phật liền nhận, nhân đó đọc kệ:

*Nay dâng bát Thế Tôn  
Sẽ được pháp khí báu  
Tự được bát vắng lặng  
Tâm ý không quên mất.*

Tiếp theo Tỳ-lưu-lặc vương dâng bát. Phật liền nhận và nói kệ:

*Ai dâng bát Như Lai  
Tâm họ được chánh niệm  
Tứ Thiên vương giữ an  
Cho đến ngũ thanh tịnh.*

Kế đến, Tỳ-lưu-la-xoa vương dâng bát. Phật liền nhận và nói kệ:

*Người trì bát thanh tịnh  
Tâm tịnh dâng Như Lai  
Thân tâm thường nhẹ nhàng  
Thiên, Long, Thần khen ngợi.*

Sau cùng Tỳ-sa-môn vương dâng bát. Phật liền nhận và nói kệ:

*Giữ giới không khuyết phạm  
Dâng bát lên đầy đủ  
Tín thí tâm không loạn  
Khiến đức không khuyết giảm.*

Phật nhận bát xong, Ngài chống lên trên bàn tay trái, tay phải đề lên, bốn cái bát liền hiệp lại thành một, hiện ra bốn lần biên, nhân đó lại khen:

*Đời trước Ta cúng bát  
Nên có quả báo này  
Nay được bốn bát đây  
Bốn vương thần đến đủ.*

Phật nói kệ khen xong, liền dùng bát này nhận bánh mật ong của thương nhân cúng dường. Ngài chú nguyện cho họ:

–Nay người bố thí muốn cho người thọ thực được đầy đủ khí lực, sẽ khiến cho gia đình thí chủ đời đời đạt mong ước, được sống lâu, sắc đẹp, sức khỏe và được chiêm ngưỡng (chư Phật), được vui vẻ an ổn,

không bệnh tật, được trí tuệ biện tài, khỏe mạnh trọn đời. Các tà ác quỷ không thể đến gần nhiều hại. Do có ý tốt lập được công đức. Các thiện quỷ thần sẽ thường ủng hộ, chỉ dạy nền đạo, được lợi ích, hòa hợp không truân chuyên vất vả, không hoạn nạn khó khăn.

Người có chánh kiến, do có lòng tin ưa cung kính, thanh tịnh không hối hận, cúng dường cho Bạc đạo đức sẽ đưa đến phước đức, lợi ích rất lớn, lần lần tăng thêm sự tốt lành, không còn những điều bất lợi.

Mặt trời, mặt trăng, năm ngôi sao, hai mươi tám tinh tú, Thiên thần, quỷ vương thường theo hộ trợ. Bốn đại Thiên vương riêng khen thưởng người hiền.

Đề-đâu-lại ở phương Đông, Duy-diễm-văn ở phương Nam, Duy-lưu-lặc-xoa ở phương Tây, Câu-câu-la ở phương Bắc, sẽ ủng hộ các người khiến cho không gặp những điều tai nạn, có trí tuệ sáng suốt, học vấn sâu xa, kính thờ Phật, Pháp, Tăng; dứt bỏ pháp ác, không buông lung, hoàn toàn được an lành. Trông phước được phước, hành đạo được đạo, do đời trước gặp Phật, nhất tâm phụng thờ, thừa sự nên từ đó sẽ đưa đến phước báo đệ nhất, ngay đời này được hộ trì, hiểu rõ được chân lý, luôn được giàu có sung sướng, tự đạt đến Niết-bàn.

Các thương nhân nghe Phật chú nguyện xong đều phát ý đạo Vô thượng Chánh chân. Phật thọ thực xong, Ngài quăng chiếc bát lên hư không. Có vị Thiên tử tên là Thiện Phạm, liền đón lấy chiếc bát đem dâng lên Phạm thiên. Ngàn ức Phạm thiên đều cùng đi nhiễu quanh bát và cúng dường, thờ phụng.

Do đức của Đức Thế Tôn không ai sánh bằng, mà Ngài lại khen ngợi công huân kia, do vậy nhờ công đức này, các thương nhân trong đời sau đều sẽ được làm Phật hiệu là Mật Thành Như Lai Chí Chân Đẳng Chánh Giác, Minh Hạnh Thành, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Đạo Pháp Ngự, Thiên Nhân Sư, Phật Thế Tôn.

Khi ấy, Đức Đạo Sư thọ ký xong, sau đó Ngài giáo hóa vô số Bồ-tát. Người được thọ ký đối với Phật đạo không còn bị thoái chuyển. Nghe Phật thọ ký, họ vui mừng hớn hở. Khi ấy huynh đệ của họ đồng chấp tay quy y, đem hết thân mạng hưởng về Đức Như Lai.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Như Lai thành tựu quả vị Chánh giác xong, liền dùng thân

thông đời tòa ngời đến động đá. Nhờ đến nguyện xưa, muốn độ chúng sinh, Ngài suy nghĩ: “Sinh tử vốn từ nơi mười hai nhân duyên; duyên từ pháp khởi liền có sinh tử. Nếu pháp diệt thời sinh tử diệt. Do tự gây ra như thế nên tự nhận lấy như thế. Nếu không khởi lên thì liền tự chấm dứt. Tất cả chúng sinh lấy ý làm tinh thần. Tinh thần mù mịt, mơ màng không có hình tướng, tự khởi thức tưởng, theo hành thọ thân. Thân vô thường không có chủ, thần vô thường không có hình. Tâm thần thay đổi, vẫn đục khó lắng trong, tự sinh, tự diệt chưa từng chấm dứt, niệm này trôi qua, niệm khác đến, như cây cỏ trôi trong nước, như bọt trong nước mất đi liền sinh lại ngay. Đến như ba cõi: Dục giới, Sắc giới, Vô sắc giới, chín địa của tinh thần, cũng đều hệ thuộc nơi thức, không tránh khỏi khổ, mờ mịt tối tăm không thể tự biết, cho nên gọi là si, đâu biết cầu đạo. Đạo rất nhiệm mầu, rộng lặng, vô niệm, không thể dùng ý phạm để biết được.

Đạo thuật của thế gian có chín mươi sáu loại đều tin việc cúng tế, ai biết đó là sai lầm. Họ đều ưa sống cầu an, ham muốn mùi vị, ưa sắc đẹp, âm thanh, cho nên không thể ưa thích Phật đạo.

Phật đạo thanh tịnh, vô sở hữu. Xét bản thân và vạn vật đều vô thường. Giả sử ta vì họ nói thế gian vô thường, thế gian đều khổ, thân này không phải là của ta, rộng không, không sở hữu thì có ai tin?

Ngài muốn yên lặng, không nói pháp cho thế gian, liền nhập định ý. Hào quang giữa chặng mây của Đức Phật chiếu sáng lên Thiên đế. Thiên đế biết Phật không muốn thuyết kinh, thương nghĩ ba cõi sẽ bị thiệt thòi không biết được đạo xuất thế, chết liền bị đọa trong ba đường ác, biết lúc nào mới thoát ra được! Thiên hạ lâu xa mới được gặp Phật ra đời. Phật khó được gặp, giống như hoa Linh thoại. Ta nay phải vì mọi người cung thỉnh, cầu xin Đức Phật thuyết pháp”, liền cùng với Bàn-già-thức hạ xuống hang đá thì khi ấy Phật vừa định ý. Ông liền bảo Bàn-già-thức đánh đàn cầm ca ngợi công đức bản nguyện của Phật bằng bài kệ:

*Nghe khen ngợi thập lực  
Diệt ngăn che, tịch lặng  
Hào quang thấu bảy trời  
Đức thơm hơn chiên-đàn  
Thượng đế thần diệu đến*

Khen ngợi muốn thấy Phật  
 Phạm, Thích đem lòng kính  
 Cúi lạy muốn được nghe  
 Phật vốn có hạnh nguyện  
 Trăm kiếp siêng tinh tấn  
 Bố thí khắp bốn loài  
 Mười phương thọ ân lớn  
 Giữ giới rất thanh tịnh  
 Thương xót giúp chúng sinh  
 Đồng tuệ nhập thiên trí  
 Đại Bi mở dạy kinh  
 Chứa vô số khổ hạnh  
 Hôm nay được công đức  
 Sức giới, nhẫn, định, tuệ  
 Hàng ma đất vang động  
 Đức che khắp trời đất  
 Thần trí hơn linh vương  
 Tướng tốt không thể sánh  
 Bát thanh rúng mười phương  
 Chí cao như Tu-di  
 Sạch đẹp không ai bằng  
 Là hỷ dâm, nộ, si  
 Không còn hoạn già chết  
 Cầu xin Ngài xuất định  
 Thương xót các Thiên nhân  
 Giúp cho tạn pháp báu  
 Giảng tuệ báu cam lộ  
 Khiến giải hết buồn lo  
 Hết nguy, được an ổn  
 Mê hoặc thấy Chánh đạo  
 Tà nghi thấy lời đúng  
 Tất cả đều nguyện ưa  
 Muốn nghe nhận không chán  
 Sẽ mở pháp bất tử  
 Thương xót dạy tất cả.

Bấy giờ Đức Thế Tôn xét theo tập tục của người đời, Ngài tự nghĩ: “Pháp này rất sâu xa, chứng nhập không bờ bến, thành Tối chánh giác, tịch tịnh vi diệu, khó đạt khó biết. Không phải dùng tâm để suy nghĩ, không thể dùng lời nói mà có thể trình bày. Không phải là chỗ phạm thánh có thể đạt được. Tất cả những lời dạy bảo không có thể học theo, bảo tồn căn nguyên đạt đến diệt độ vậy. Tất cả chỗ đạt được hoàn toàn không đấm trước mới đến chỗ hoàn toàn vô sinh, vô cực, mát mẻ, không đạt được chỗ nào hết, hoàn toàn không có sở hữu, vượt qua sáu cõi, không tưởng, không nguyện, không tóm thâu, không luận bàn, không có dạy bảo, không có âm vang, không hữu, không tập vắng lặng các hành, đến nghiệp vô đoạn vô vi. Ví dầu ta vì mọi người mà chỉ dạy gốc ngọn của nghĩa này: Vạn vật vô thường, có thân đều có khổ. Thân không phải là thân, rỗng không, vô sở hữu. Mọi người không hiểu trần lao, hư dối, khổ đau. Các sở hữu về gia đình, quyến thuộc, thân thích đều không phải của con người. Lời nói đúng nhưng giống như phản ngược thì ai có thể tin. Chẳng bằng ta im lặng”.

Bấy giờ Đức Thế Tôn nói kệ:

*Sâu xa điềm đạm  
Sáng chói không như  
Ta đã đến được  
Cam lộ vô vi  
Nay Ta nói ra  
Mọi người không hiểu  
Như vậy chẳng bằng  
Nay Ta im lặng  
Trừ bỏ ngôn từ  
Không nghĩ không đắc  
Như vậy tự nhiên  
Giống như hư không  
Tâm tư pháp ý  
Để thân thức thoát  
Vô niệm đứng đầu  
Biết được người khác  
Đây không thể dùng*

Văn tự nói được  
Vì vào đạo nghĩa  
Không vào chuyên môn  
Chư Phật quá khứ  
Đều vì chúng sinh  
Tri thức các Ngài  
Theo nhân duyên ấy  
Nói theo nghiệp này  
Đều không có pháp  
Kia cũng không có  
Hoặc có hoặc không  
Đều do nhân duyên  
Mà có sinh già  
Kia cũng không nghĩ  
Hoặc có hoặc không  
Trăm ngàn ức kiếp  
Không thể tính kể  
Ta trong đời trước  
Tự theo chư Phật  
Chưa từng đạt được  
Pháp nhãn như vậy  
Không ngã không nhân  
Cũng không thọ mạng  
Giả sử đã đạt  
Được pháp nhãn này  
Thì không có sinh  
Chúng sinh không chết  
Đây là gốc tịnh  
Ngã pháp đều không  
Khi Phật Đấng Quang  
Thọ ký cho Ta  
Ta vì thương xót  
Vô lượng chúng sinh  
Không để chúng sinh  
Đến cầu thỉnh Ta



*Nay vì chúng sinh  
Cảm động Phạm thiên  
Khiến xuống khuyên Ta  
Nên chuyển pháp luân  
Nay chánh pháp Ta  
Thanh tịnh như thế  
Phạm thiên xuống đây  
Để khuyên trợ Ta  
Chuyển pháp chân chánh  
Vi diệu ly cấu  
Chúng sinh nhờ hiểu  
Giải thoát thân thức.*

## M

### Phẩm 23: PHẠM THIÊN KHUYẾN THỈNH THUYẾT PHÁP

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Khi ấy Như Lai bày tướng ánh sáng oai thần giữa chạng mờ. Ánh sáng đó tên là Chiếu sinh, khiến trăm ngàn Phạm thiên đều phát tâm. Ánh sáng đó chiếu khắp ba ngàn cõi Phật. Khi ấy Phạm thiên Thức Càn nường Thánh chỉ làm đúng theo như tâm niệm của Phật.

Thế Tôn lặng yên không chịu thuyết pháp. Phạm thiên nghĩ: “Ta nay nên đi đến chỗ Phật khuyến thỉnh Ngài chuyển pháp luân”.

Lúc này Phạm thiên Thức Càn cùng với sáu vạn tám ngàn Phạm thiên quyến thuộc vây quanh đi đến chỗ Phật, cúi đầu đánh lễ sát chân Ngài rồi lui đứng một bên, thưa Phật:

Cúi xin Đức Thế Tôn, thế gian không ai cứu độ, nay sắp hư hoại. Vì sao? Vì Như Lai chí chân đã đạt đạo Vô thượng Chánh chân, là Bạc Tối Chánh Giác, định ý vắng lặng, không chịu thuyết pháp. Thế gian vướng mắc các khổ, chìm trong ba cõi, xin Ngài chuyển pháp luân giáo hóa chúng sinh.

Bấy giờ đọc kệ:

*Cúi xin Thế Tôn  
Thanh tịnh chúng sinh*

Ai sẽ khuyên bảo  
Hàng ức chúng sinh  
Đem tuệ bố thí  
Nghe Bạc Chánh Giác  
Giảng dạy chánh pháp  
Trừ các nghịch tặc  
Theo thời đánh lên  
Vô lượng trống pháp  
Nhân đó thổi lên  
Vô lượng ốc pháp  
Sẽ xây dựng lên  
Cờ pháp cao tột  
Ai sẽ mở bày  
Pháp lớn rục rỡ  
Ắt sẽ nổi mây  
Tuôn mưa pháp lớn  
Nguyện thường rải khắp  
Các tòa đại Thánh  
Sẽ chữa trị lành  
Hết tẩy tật bệnh  
Diệt trừ trần lao  
Các lửa thiêu đốt  
Vì họ chỉ bày  
Đạo của vắng lặng  
An lành mát mẻ  
Không còn lo buồn  
Đạo của vô vi  
Dạy hướng về chân  
Thường khởi thương xót  
Hòa giải tranh cãi  
Ắt sẽ khai thông  
Pháp môn giải thoát  
Thuyết nghĩa chí thành  
Không còn sân giận  
Cho người mù tối

Mở mắt nhìn thấy  
 Chữa trị sạch hết  
 Được pháp nhân thượng  
 Không phải trời người  
 Và cả Phạm thiên  
 Không phải Kiên-đạp  
 Dân A-tu-luân  
 Có thể chữa dứt  
 Các bệnh nóng bức  
 Chỉ có Thánh tôn  
 Nhật nguyệt trong đời  
 Vậy nên nay con  
 Khuyên thỉnh Pháp vương  
 Nay tạo lập hơn  
 Tất cả chư Thiên  
 Đem công đức này  
 Khuyến thỉnh Như Lai  
 Xin hãy chuyển vận  
 Pháp luân vô thượng.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn lặng yên nhận lời. Phạm thiên Thức Càn thấy Phật lặng yên, thương xót chư Thiên, thế gian nhân dân, A-tu-luân, rồng, quỷ thần, muốn cho tất cả đều được độ thoát, liền đem các thứ hương chiên-đàn rải lên Phật, rồi bỗng nhiên biến mất.

Khi ấy thần cây Bồ-đề tên là Pháp Minh, lại gọi là Pháp Lạc, Pháp Ý, Pháp Trì, đi đến trước chỗ Phật, bạch Phật:

–Nay Đức Thế Tôn sẽ ở nước nào để chuyển pháp luân?

Đức Phật bảo:

–Chỗ Tiên nhân đọa xứ, trong vườn Lộc uyển, nước Ba-la-nại.

Thọ thần bạch Phật:

–Ở chỗ Tiên nhân trong vườn Lộc uyển, nước Ba-la-nại, nhân dân quá ít. Ngài không nên thuyết pháp ở đó.

Phật bảo Thọ thần:

–Chớ nên nói như vậy. Vì sao? Vì Ta trong đời trước ở tại nơi đó xây dựng đền thờ pháp. Sáu vạn ức lần ở trong đó cúng dường sáu vạn ức lớp các Đức Phật Thế Tôn và vô số các Tiên nhân đến ở nơi đó để

tu học.

Ở nước Ba-la-nại chư Thiên, Long thần đều cùng khen ngợi pháp lớn vô cùng và đều cúi đầu quy mạng. Ngàn ức chư Phật nhớ lại nguồn gốc đều ở giữa rừng cây Thần tiên này, chuyển bánh xe pháp, vắng lặng êm đềm, không có những sự vô trí tối tăm. Do đó, Ta cũng ở giữa rừng cây Thần tiên này chuyển bánh xe pháp.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Đức Thế Tôn, những việc đáng làm Ngài đã làm xong, không còn các hoạn nạn, đã dứt các chướng ngại, sạch các trần lao, không còn các sự cấu uế, hàng phục ma oán, thành Nhất thiết trí, thấy khắp mười phương. Được mười món lực, bốn vô sở úy, mười tám pháp bất cộng của chư Phật. Trí tuệ thông suốt, không còn trở ngại, dùng đạo nhãn Phật, Ngài xem xét khắp thế gian: Nay đây ai là người trước tiên sẽ lãnh thọ giáo pháp này. Người nào có thể lãnh hội giáo pháp đây một cách mau chóng? Người nào ít dâm, nộ, si, ta sẽ vì người đó thuyết pháp trước. Phật liền nghĩ đến Uất-đâu-lam-phát là người có ít ba cấu. Ta sẽ đến đó. Phật vừa nghĩ đến liền biết vị đạo sĩ này đã từ trần cách nay bảy ngày. Vị đạo sĩ thứ hai cũng vừa qua đời ngày hôm nay.

Khi ấy, từ trong hư không, Thiên thần bạch Phật:

–Kính bạch Đức Thế Tôn, quả đúng như Đại Thánh đã biết, họ đều đã mạng chung.

Đức Phật lại nghĩ: “Xưa phụ vương có cho năm người cùng đi theo hầu hạ giúp đỡ ta. Các đạo sĩ này đã trải qua sự cần khổ, có nhiều công phu. Nay ta nên vì những người này thuyết kinh pháp để chỉ dạy cho họ trước.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Đức Thế Tôn từ gốc cây đứng dậy, ngay khi ấy Ta tuyên bố với ba ngàn đại thiên thế giới khiến cho họ đều biết việc đó.

Đức Phật lần lượt đi về phía trước, đến Lộc uyển, trong thành Ba-la-nại, là nơi của các Thần tiên ở, đến thẳng chỗ ở của năm người. Bấy giờ năm vị này thấy Đức Phật từ xa đi đến, cả năm người cùng giao ước với nhau: “Các bạn có thấy Sa-môn Cù-đàm đang đi đến không? Ông ta hoang mang vô định, không đạt được ý muốn, về

việc phụng hành kinh giới và nhiều công huân tu tập thì ông ta làm ngược và sai với đạo nghiệp. Giả sử ông có đến đây, tất cả chúng ta chớ nên đứng dậy, cũng chẳng nên đón rước”. Nhưng khi năm người vừa nhìn thấy Đức Phật đi đến, với oai thần rực rỡ, Thánh đức vô lượng thì không thể gắng gượng ngồi yên được mà tự nhiên không ai bảo ai, đều cùng từ tòa đứng dậy, đến trước nghinh đón Đức Thế Tôn và cùng thưa:

–Lành thay! Thánh Tôn!

Rồi người thì rước lấy pháp y, người đỡ lấy bình bát, người đến trước trải tòa mời ngồi, người cúi đầu làm lễ và người đi lấy nước đến cho Phật rửa chân, khi ấy Đức Phật hỏi năm người:

–Các vị đã giao ước với nhau không đón rước Thế Tôn, sao không giữ vững ý định? Ta nghĩ: Vì Ta cho nên các vị phải trải qua thời gian lâu dài không yên, gặp bao nhiêu khổ nạn. Nay Ta sẽ đền ân.

Các vị nên biết, Ta đã thành tựu được đạo quả Chánh giác, đạt đến Nhất thiết trí, thấy khắp mười phương, được thanh tịnh không còn các phiền não, thông dong tự tại. Đối với tất cả các pháp không còn bị trở ngại. Ta sẽ vì các vị thuyết pháp vượt khỏi sinh, lão, bệnh, tử.

Bấy giờ năm người cúi đầu lay sát chân Phật, ăn năn tự trách:

–Chúng tôi ngu dốt không biết điều chân chánh, kiêu mạn không phục.

Nói xong, cung kính gieo mình sát đất, hết sức tự trách mình.

Bấy giờ từ nơi thân Đức Thế Tôn phóng ra ánh sáng, ánh sáng đó chiếu khắp ba ngàn đại thiên thế giới của chư Phật, không nơi nào là không chiếu đến. Trong ánh sáng đó tự nhiên xướng lên bài kệ:

*Thân Ngài trời Đâu-suất  
Giáng thần đến thai mẹ  
Tại vườn Lâm-tỳ-ni  
Sinh ra đi bảy bước  
Tức thời sư tử rống  
Tứ vương Thiên đế tiếp  
Âm thanh vượt Phạm thiên  
Rất quý trong ba đời*

Tiêu diệt các ác thú  
 Ngài xuất gia học đạo  
 Xây dựng hạnh cần khổ  
 Đi đến cội Bồ-đề  
 Hàng phục các ma oán  
 Được Chánh giác vô thượng  
 Nay ở chỗ Tiên nhân  
 Chuyển bánh xe chánh pháp  
 Phạm thiên cung kính thỉnh  
 Giảng dạy pháp vô thượng  
 Năng nhân yên lặng hứa  
 Do thương xót tất cả  
 Thề dựng lập kiên cố  
 Lộc uyển Ba-la-nại  
 Sẽ chuyển đại pháp luân  
 Tối thượng không ai hơn  
 Người muốn nghe chánh pháp  
 Xưa ức lần chứa đức  
 Mau chóng đến nơi kia  
 Kịp thời nghe chánh pháp  
 Thân người rất khó được  
 Đời gặp Phật khó hơn  
 Pháp quý, khó thể gặp  
 Bỏ tám ác, các nạn  
 Ngày nay chính là lúc  
 Gặp Phật giảng, nghe tin  
 Bỏ hết các hoạn nạn  
 Nghe nhận pháp Phật dạy  
 Ưc lớp kiếp không nghe  
 Mong được gặp ngay pháp  
 Ngày nay sẽ được nghe  
 Không buông lung biếng nhác.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Địa thần thông báo: Thánh chỉ của Phật lập tòa cao để Ngài chuyển pháp luân. Đức Phật Đại Thánh từ kim khẩu tuyên bố: “Ta là

Bậc Tối Tôn quý đệ nhất trong mười phương. Ở ngay dưới gốc cây Bồ-đề hàng phục binh ma, dứt sạch nguồn gốc khổ!”

Bấy giờ Đức Năng Nhân Thế Tôn tịch lặng, phá tan nạn khổ, sở nguyện đầy đủ, không còn các sự trói buộc. Việc làm trong trăm kiếp muốn cứu độ chúng sinh. Việc chuyển pháp luân, không ai là không ưa thích. An trú trong ánh sáng, đủ sức oai thần, khuyến hóa vô số trăm ngàn đệ tử chân chánh của các Đức Phật, trong ngàn ức cõi Phật, đã thi hành biết bao Phật sự ở chỗ các Đức Phật, hiển bày âm thanh của Như Lai rất là êm, công huân chân chánh. Ngài rất thương xót khuyến giúp, nhớ nghĩ mọi người.

Thấy oai đức sáng chói của Ngài quan sát các phương tiện trong trăm ngàn kiếp, phát ra tiếng sấm vang rền, cũng là vì các chúng sinh; mưa nước tám vị, diệt các sở thọ: Căn, lực, giác ý, thiền tư, thoát môn, định ý, chánh thọ, tăng thêm tánh đạo. Từ vô số kiếp, như các pháp đã được nghe, tự thân lập hạnh chứa nhóm đạo pháp, phân biệt các thuốc, hiểu rõ nghiệp của chúng sinh, có người bị bệnh sẽ chữa trị cho lành, khiến cho không còn nghĩ nhớ đến trần lao trong nhiều đời.

Phật là Pháp y độ thoát chúng sinh. Nhân chuyển pháp luân, Ngài độ thoát vô cùng. Nghe thần túc của Ngài từ vô số kiếp đến nay, đạo pháp vi diệu truyền khắp; tất cả đức hạnh là chứa thiện, bố thí pháp.

Ngài hiểu rõ về y dược, hạnh nguyện đầy đủ. Tuy ở chỗ nghèo thiếu mà không có lòng ham thích, chạy theo của cải điên đảo. Chư Phật là các Bậc Đạo Sư thường chuyển pháp luân, không nghĩ đến của cải, vàng bạc, ưa nường nơi thanh tịnh. Hương hoa, hương tạp, hương bột, cung điện, vợ con, bản thân, không ưa thích, không cho là sung sướng; bỏ dục lạc ở cõi trời và nhân gian, chí hướng cầu Phật đạo, chuyển pháp luân, bố thí, cứu giúp chúng sinh, giữ gìn đầy đủ giới cấm. Trong trăm kiếp thường thực hành nhẫn nhục, tinh tấn, siêng năng tu tập, không có lòng khiếm nhược, không tăng, không giảm. Chí nơi thiên quán, đạt đến thần thông, phát huy trí tuệ, sở nguyện đầy đủ, chuyển pháp luân tiêu trừ nhiệt nã, lập nên đạo pháp.

Bấy giờ có Bồ-tát tên Phát Ý chuyển pháp luân khen ngợi pháp này, vượt hẳn các thứ quý báu ở đời. Trong tất cả các thứ báu, báu của đạo là trên hết. Đạo hết sức đẹp đẽ, rực rỡ trang nghiêm,

thanh tịnh. Ngàn ánh sáng nơi đạo chiếu khắp thiên hạ, Bồ-tát tự đem lòng thành, hoa hương, tràng phan, trướng màu vàng ròng, nước thơm đầy bình thành kính chấp tay xin tắm rửa cho Bồ-tát để được tiêu sạch các sự cấu uế nơi tâm, tạo lập sự an lành.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn liền chuyển pháp luân. Để khuyến khích hỗ trợ Ngài, Bồ-tát lại chấp tay cúng dường Thế Tôn và nói kệ khen:

*Đức Đấng Quang Như Lai  
Thọ ký Thánh thanh tịnh  
Sẽ được đạo ý Phật  
Nhân Trung Tôn sư tử  
Khi ấy Ngài lập nguyện  
Hành pháp là hình tượng  
Để khi được Phật đạo  
Sẽ khuyên giúp đạo pháp  
Vào vô số phẩm nghiệp  
Bởi thường do tất cả  
Nơi các loài chúng sinh  
Giúp mời phương đến nhóm  
Khuyên giúp các chủng tộc  
Tuyên bố chuyển pháp luân  
Chấp tay tự phụng sự  
Cúi đầu gieo mình lạy  
Ngài nơi cõi Bồ-đề  
Thanh tịnh các Thiên nhân  
Nếu hành nghiệp thanh bạch  
Thờ cúng Đấng Năng Nhân  
Tất cả đều đứng yên  
Thỉnh thuyết đại pháp luân  
Đủ tất cả mọi người  
Khen đức không thể hết  
Ba ngàn cõi đại thiên  
Cùng khắp trong hư không  
Chư Thiên, A-tu-luân  
Thiên hạ đều cúi đầu  
Vượt âm thanh chư Thiên*



Chốc lát không ai tin  
 Mọi người đều vui mừng  
 Đều chiêm ngưỡng Như Lai  
 Phạm thiên được tự tại  
 Âm thanh như mưa, sấm  
 Trăm ngàn vô số ức  
 Đều cùng đến nhóm họp  
 Trong vô số ức kiếp  
 Hành đúng đạo chân chánh  
 Khi Phật Thích-ca Vãng  
 Cùng Câu-luân đàm luận  
 Khổ, không, không có ngã  
 Nói mất kia vô thường  
 Tai, mũi không bền lâu  
 Tự nhiên bị mù mịt  
 Đầu mắt cũng tự nhiên  
 Các căn không thường tồn  
 Do quan sát như vậy  
 Không ngã, không thọ mạng  
 Vì tất cả các pháp  
 Đều từ nhân duyên sinh  
 Nếu xa kia kiến chấp  
 Thấy đó như hư không  
 Không thấy, không tạo tác  
 Cũng không thấy chúng sinh  
 Duyên sạch hoặc chẳng sạch  
 Cũng không được xa lìa  
 Năm ám không hưng khởi  
 Phát khởi rất khổ sở  
 Khởi lên vực ân ái  
 Hạnh theo kia tăng giảm  
 Do luôn quán bình đẳng  
 Được đạo nghĩa chân chánh  
 Đưa đến dứt các pháp  
 Hiểu rõ liền dứt được

*Khi sinh niệm tư tưởng  
 Đứng thuận hành theo nó  
 Thường tu hạnh minh trí  
 Tuân hành đạo như vậy  
 Ngay nơi nhân duyên hành  
 Mà không tạo lập gì  
 Tuy ở nơi thân thức  
 Không hiệp cùng nhân duyên.*

## M

### Phẩm 24: CÂU-LÂN

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Như Lai mở bày các pháp, nói rõ nguồn gốc sinh khởi của mười hai nhân duyên:

Từ vô minh có hành, từ hành có thức, từ thức có danh sắc, từ danh sắc có lục nhập, từ lục nhập có cánh (xúc), từ cánh có thống (thọ), từ thống có ái, từ ái có thọ (thức), từ thọ có hữu, từ hữu có sinh, từ sinh có lão, bệnh, tử nhóm họp tạo thành một nỗi khổ lớn.

Nếu vô minh diệt thời hành diệt, hành diệt thời thức diệt, thức diệt thời danh sắc diệt, danh sắc diệt thời lục nhập diệt, lục nhập diệt thời cánh diệt, cánh diệt thời thống diệt, thống diệt thời ái diệt, ái diệt thời thọ diệt, thọ diệt thời hữu diệt, hữu diệt thời sinh diệt, sinh diệt thời lão, bệnh, tử đều diệt, thời không còn có cái họa rất khổ về ngũ ấm. Theo duyên thời có, không duyên thời không.

Đức Như Lai hiểu rõ nguồn gốc của sáu tình, mười hai nhân duyên này. Thế nên Ngài đạt đến các pháp tự nhiên không có nguồn gốc một cách tự tại. Các phái ngoại đạo không biết được các pháp không, không do nhân duyên này. Các pháp đó vốn như vậy. Chư Phật trong quá khứ đã hiểu rõ, các Ngài vì chúng sinh phân biệt nói ra. Hiểu rõ được pháp này mới được vắng lặng; vì vậy cho nên các Ngài vì mở bày giảng dạy mười hai duyên khởi mà chuyển pháp luân. Câu-lân hiểu biết được pháp đó. Câu-lân có nghĩa là hiểu biết được gốc ngọn. Do diệt sạch hết, nên ngôi tam bảo được thành lập: Phật, Pháp, Thánh chúng là tên của ba ngôi báu. Âm thanh truyền bá khắp thiên

hạ, vang đến trời Phạm thiên: “Đức Như Lai ngày hôm nay chuyển pháp luân thanh tịnh. Bạc Hộ Thế chí chân thành lập ngôi Tam bảo, người đời khó có thể đạt được”.

Câu-lân..., năm thầy Tỳ-kheo và sáu mươi ức chư Thiên được pháp nhãn tịnh. Lại có tám mươi ức Thiên nhân Sắc giới được pháp nhãn tịnh vô thượng chánh chân. Tám vạn người đời đến tham dự pháp hội cũng được pháp nhãn tịnh, vượt qua các khổ.

Bấy giờ âm vang của Phật nghe thấu mười phương, Thiên thần trên hư không nghe âm thanh nhu hòa: “Thế Tôn Thập lực Thích-ca Văn, ở nơi chỗ các Tiên nhân trong vườn Lộc uyển vận chuyển bánh xe pháp, thuyết mười hai nhân duyên, dạy cho tất cả đều được biết hết”.

Chư Phật trong mười phương nghe âm thanh đó đều lặng im. Chư Thiên, Long thần, A-tu-luân, thị giả của chư Phật đều bạch với Phật của mình: “Âm thanh đó phân biệt các pháp khắp nơi đây nghe. Lành thay! Thế Tôn! Xin mau cho biết rõ ý của Ngài, sao lại lặng im?”

Trong đời trước lặng im tinh tấn dùng đạo lực này để học đạo, vượt vô số trăm ngàn Bồ-tát, tự đắc quả Phật. Nay Đấng Thập Lực này tinh tấn tu đắc quả Phật, Ngài chuyển ba lần hợp thành mười hai hành pháp. Ba lần chuyển hợp thành mười hai hành pháp luân này, không có tâm quá khứ, hiện tại, vị lai. Vì vậy cho nên tất cả khi nghe âm thanh đó, trăm ngàn ức người phát khởi tuệ lực, lập nên đạo lớn, đều tự nghĩ: Chúng ta nên học theo oai thần thế lực tinh tấn của Đức Phật kia, khiến mau đạt đến quả vị tôn quý trong ba đời, giúp cho đời con mắt đạo để khiến cho tất cả mau đạt đến đạo Vô thượng Chánh chân.

Khi ấy có tám Thiên tử đồng đến nhóm họp. Đó là Thần Diệu, Thiên Diệu, Hoan Dư, Gia Hoan, Chiên-đàn, Đại Duyệt, Tịch Nhiên, Tịch Luật.

Tám vị Thiên tử trời Tịnh cư đồng hạng như vậy, cùng ngàn Thiên tử đều đến nhóm họp, nghe Thế Tôn chuyển pháp luân. Khi ấy Đại Thánh bảo với Thiên tử đại thần diệu:

–Nay kinh này gọi tên là “Phổ Diệu Đại Phương Đẳng Pháp”. Chư Bồ-tát ưa thích đi vào cảnh giới của chư Phật, ánh sáng chiếu khắp nơi thân, tinh tấn tự đạt đến quả Phật.

Đức Như Lai đã thuyết ra cho nên chúng ta thọ trì, đọc tụng, vâng hành và nói lại cho mọi người.



## PHẬT NÓI KINH PHỔ DIỆU

### QUYỂN 8

#### Phẩm 25: MƯỜI TÁM PHÉP QUYỀN BIẾN

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Như Lai khi ấy chuyển pháp luân giáo hóa nhóm năm người Câu-lân kia xong, lại nghĩ: “Gần đây còn có nhóm ông Ưu-vi Ca-diếp rất có tiếng tăm, nhà vua, dân chúng rất tôn sùng, ông có năm trăm đệ tử. Ta nay trước hết muốn đến đó giáo hóa khiến cho thầy trò ông hiểu được đạo pháp, rồi sau đó lần lượt nhiếp phục”.

Nghĩ như vậy xong, Đức Thế Tôn liền đi đến chỗ của thầy trò Ca-diếp. Ca-diếp thấy Đức Phật đi đến, đứng dậy đón rước và chào hỏi:

–Thật quý hóa thay được Đại Đạo Nhân đến thăm, Ngài có được khỏe không ?

Đức Phật trả lời:

*Không bệnh rất lợi  
Biết đủ rất giàu  
Có lòng rất thân  
Vô vi rất an.*

Ca-diếp thưa:

–Chẳng hay Đại Đạo Nhân có gì dạy bảo?

Phật đáp:

–Tôi muốn thưa một điều, xin Ngài đừng giận, cảm phiền cho tôi được nghỉ tạm qua đêm nơi đền thờ lửa của Ngài.

Ca-diếp thưa:

–Thưa Ngài, không thể được, vì đền thờ lửa hiện đang có một con Độc long ở trong đó, sợ nó sẽ làm hại Ngài.

Phật bảo:

–Không lo. Độc long không hại Ta.

Và Phật lại hỏi mượn đến lần thứ ba, Ca-diếp mới bằng lòng.

Phật liền tắm rửa rồi đi vào đền thờ lửa. Ngài lấy nệm trải trên đất, vừa ngồi được giây lát, rỗng liền nổi giận, từ trong thân tuôn ra khói, Phật cũng tuôn ra khói. Rỗng càng giận dữ, toàn thân tuôn ra lửa. Phật cũng hiện thân thông, toàn thân tuôn ra lửa sáng rực. Lửa của rỗng và lửa của Phật khi ấy đều rất mạnh nên thạch thất bị cháy rụi. Khói lửa tuôn ra như hiện tượng hỏa hoạn.

Ca-diếp ban đêm dậy xem các tinh tú, thấy đền thờ lửa bị cháy rụi, than:

Đáng tiếc thay! Vị đại Sa-môn này đoan chánh, bởi không tin lời ta nên bị lửa làm hại!

Phật biết tâm ý Ca-diếp nhưng khi đó Ngài đang dùng đạo lực hàng phục rỗng. Rỗng hết khí lực, liền tự quy phục:

Phật bảo rỗng:

– Ý người muốn quy phục thì phải tự chui vào trong bình bát của Ta.

Rỗng liền chui vào trong bình bát của Phật, Phật để nguyên trong bát.

Ca-diếp thấy lửa cháy rất sợ hãi, bảo năm trăm đệ tử mỗi người đem một bình nước đến để diệt lửa nhưng mỗi người đem đến một bình đầy nước lại trở thành một bình đầy lửa. Thầy trò càng sợ hãi, đồng nói:

– Than ôi! Độc long đã giết hại vị Sa-môn này mất rồi!

Sáng hôm sau, Đức Phật đem bình bát có đựng con Độc long từ đền thờ lửa đi ra. Ca-diếp thấy Phật rất vui mừng thưa:

– Đại Đạo Nhân còn sống đó ư? Vật gì ở trong bình bát của Ngài vậy?

Phật đáp:

– Thạch thất bị đốt cháy, nhưng Ta được an ổn. Độc long ở trong bình bát này, có thể chứng minh Độc long bị hại. Nay Ta đã hàng phục Độc long và Độc long đã thọ giới.

Ca-diếp cho mình đã đắc đạo, còn Phật chưa đắc đạo nên quay lại nói với các đệ tử:

– Vị Đại Sa-môn này tuy có thân thông nhưng không bằng ta. Ta đã đắc đạo quả A-la-hán.

Phật lại dời đến gần chỗ của Ca-diếp và ngồi dưới một gốc cây. Ban đêm, Tứ Thiên vương đến dưới gốc cây nghe kinh, ánh sáng của Tứ Thiên vương sáng như lửa lớn. Ca-diếp ban đêm dậy xem khí hậu, thấy lửa, sáng ngày đi đến chỗ Phật, hỏi:

–Ngài cũng thờ lửa ư?

Phật đáp:

–Không, đêm qua Tứ Thiên vương tự xuống nghe kinh, ánh sáng đó là của họ đấy.

Đức Phật ngồi dưới gốc cây. Khi ấy Thiên đế Thích lại đến nghe kinh, ánh sáng của Thiên đế Thích rực rỡ hơn ánh sáng trước. Ca-diếp xem khí hậu thấy ánh sáng rất lớn đó trong lòng nghĩ: “Sa-môn tiếp tục công việc thờ lửa”. Sáng ngày hỏi Phật:

–Ngài có thể bảo là Ngài không thờ lửa được ư?

Đức Phật đáp:

–Không! Đêm qua Thiên đế Thích xuống nghe kinh, ánh sáng đó là của họ đấy.

Qua đêm sau, Phạm thiên lại xuống nghe kinh. Ánh sáng của Phạm thiên lại sáng gấp bội ánh sáng của Đế Thích. Ca-diếp ban đêm dậy xem khí hậu, thấy ánh sáng rực rỡ, sáng ngày đến hỏi Phật.

–Theo tôi nghĩ, Ngài cũng thờ lửa vậy.

Đức Phật đáp:

–Không. Đêm qua Phạm thiên xuống nghe kinh. Đó là ánh sáng của ông ta.

Năm trăm người đệ tử của Ca-diếp thờ ba thứ lửa, nhân lên thành một ngàn năm trăm ngọn lửa. Sáng ngày họ nhen lửa, lửa tuyệt nhiên không cháy, rất lấy làm lạ, đi đến hỏi thầy. Thầy nói: “Đây là do vị Sa-môn làm ra như vậy”. Họ liền cùng nhau đi đến hỏi Phật:

–Chúng tôi thờ lửa, nay đốt lửa sao không cháy?

Đức Phật dạy:

–Muốn cho lửa cháy ư?

Thưa:

–Xin cho lửa cháy.

Đức Phật dạy:

–Hãy đốt lên, lửa sẽ cháy ngay.

Sau khi đốt lửa cháy rồi, Ca-diếp muốn tắt lại, không thể tắt

được. Năm trăm người đệ tử cùng giúp thầy để tắt, nhưng lửa cũng không tắt. Họ nghĩ: “Đây lại là do vị Sa-môn”, liền cùng nhau đi đến hỏi Phật:

–Chúng tôi đốt lửa đã cháy rồi, nay muốn tắt lại không tắt được.

Đức Phật dạy:

–Muốn khiến cho tắt không?

Đồng thưa:

–Muốn tắt.

Đức Phật dạy:

–Hãy tắt đi! Lửa sẽ tắt ngay.

Ca-diếp bạch Phật:

–Xin thỉnh Ngài ở lại nơi đây, đừng đi xa. Chúng tôi sẽ dâng cúng thức ăn cho Ngài.

Thưa xong, Ca-diếp liền trở về báo với người nhà sắm sửa một bữa cơm thịnh soạn và khi đến giờ, ông đến thỉnh Phật.

Phật dạy:

–Hãy về trước. Ta sẽ đến sau.

Ca-diếp vừa đi, Phật liền dùng Thần túc thông bay lên trời Đao-lợi lấy quả Trú độ; dùng thần túc bay đến phương Đông tới thế giới Phất-vu-đãi cách xa vài ngàn vạn dặm lấy quả Diêm-bức; bay đến phương Nam tới cõi Diêm-phù-đề lấy quả Ha-lê-lặc; bay đến phương Tây tới cõi Câu-da-ni lấy quả A-ma-lặc; bay đến phương Bắc đến cõi Uất-đơn-việt lấy gạo thơm tự nhiên, mỗi thứ đựng đầy bình bát rồi trở về ngồi nơi chỗ của mình trước khi các Ca-diếp về đến.

Ca-diếp hỏi:

–Ngài từ con đường nào để đi đến đây?

Phật đáp:

–Sau khi ông trở về, Ta đến bốn cõi và lên trời Đao-lợi lấy trái cây và gạo thơm ngon này. Ông có thể dùng những thứ ấy.

Sáng ngày hôm sau Phật đến nhà Ca-diếp nhận thức ăn trở về, ở chỗ thanh vắng thọ trai xong, Ngài nghĩ muốn tắm giặt. Đế Thích biết được ý Phật, liền đi xuống chỉ tay xuống đất, nước liền tuôn ra thành ao để cho Phật dùng tắm giặt.

Ca-diếp chiều tối đi dạo quanh trong thôn thấy ao nước rất lấy làm lạ, không hiểu do duyên cơ gì có việc này, hỏi Phật. Phật dạy:



–Sáng nay sau khi ta thọ trai xong, ta muốn tắm giặt, Đế Thích biết ý đưa tay chỉ đất, khiến tuôn ra nước này. Ông nên gọi đây là “ao Chỉ địa”.

Phật trở lại dưới gốc cây, trên đường đi, thấy có một chiếc áo rách vứt bỏ, Ngài muốn lượm đem đi giặt, Đế Thích biết ý bèn lên trên núi Phả-na lấy đá đẹp vuông vức bằng phẳng, dâng lên để Phật giặt y. Phật muốn phơi y, Đế Thích lại đi lấy đá sáu cạnh đến dâng cho Phật dùng để phơi y.

Ca-diếp thấy bên bờ ao có hai loại đá đẹp, hỏi Phật:

–Do đâu Ngài có được đá này?

Phật dạy:

–Ta muốn giặt y, và phơi y, Đế Thích biết ý nên đem dâng lên cho Ta dùng. Nguyên do là như vậy.

Sau khi Phật vào ao Chỉ địa tắm giặt xong, muốn lên, nhưng không có chỗ để vịn, cây Ca hòa trên bờ ao tự nhiên sà nhánh xuống đến chỗ Phật, Phật vịn cây bước lên.

Ca-diếp thấy cây sà nhánh xuống rất lấy làm lạ hỏi Phật, Phật dạy:

–Ta vào trong ao tắm giặt, khi lên không có chỗ để vịn lên, do đó Thần cây vì Ta sà nhánh xuống.

Bấy giờ vua nước Ma-kiệt-đà cùng với quần thần và dân chúng nhân mùa tiết hội, đem lễ vật đến, ban tặng cho Ca-diếp và cùng nhau vui chơi bảy ngày, Ca-diếp nghĩ: “Phật là Bậc Thánh siêu việt hơn ta, mọi người gặp Ngài ắt sẽ bỏ ta, cùng nhau theo phụng thờ Ngài hết. Giá như hôm nay không có sự hiện diện của Ngài thì sung sướng biết bao!”

Phật biết tâm niệm của Ca-diếp nên liền ẩn mất. Khi mọi người đã trở về hết, Ca-diếp lại nghĩ: “Ta gặp tiết hội, thức ăn đầy đầy, giá có Đại Sa-môn cùng thọ hưởng thì vui biết bao!”.

Phật biết, liền hiện ngay trước mặt Ca-diếp. Ca-diếp vừa kinh sợ vừa vui mừng, thưa:

–Ngài đến sao đúng lúc, thật sung sướng. Vừa rồi Ngài đi đâu vắng mặt?

Đức Phật đáp:

–Do ý nghĩ của ông.

–Sao lại bảo là do ý nghĩ của tôi? Ca-diếp hỏi.

Đức Phật dạy:

–Trước đó ông nghĩ là vị Đại Sa-môn này đạo đức cao vời, thân tướng tốt đẹp như sắc vàng ròng, vạn dân nếu thấy Ngài ắt sẽ bỏ Ta mà cùng theo thờ phụng Ngài hết. Do đó nên ta ẩn đi; nay ông lại nghĩ đến Ta, cho nên Ta lại đến.

Khi ấy năm trăm người đệ tử của Ca-diếp cùng nhau bửa củi, mỗi người đều cầm búa đưa lên và không hạ xuống được, đi đến bạch với thầy, thầy dạy:

–Lại do vị Đại Sa-môn này làm ra như vậy.

Liên cùng nhau đi đến hỏi Phật:

–Các đệ tử của tôi đang cùng bửa củi, cùng đưa búa lên nhưng không hạ xuống được.

Đức Phật dạy:

–Hãy hạ xuống.

Ứng theo tiếng, búa liền hạ. Sau khi hạ xuống, búa lại dính vào củi không thể đưa lên được, lại đến hỏi Phật, Phật dạy:

–Có thể đi, tự nó sẽ đưa lên. Liên đưa lên được.

Bấy giờ nước sông Ni-liên-thiền dâng tràn đầy và chảy cuộn cuộn. Phật dùng thần thông cắt đứt dòng nước khiến cho không chảy, làm cho nước dâng tràn lên cao khỏi đầu người và khiến cho đất dưới đáy sông bày ra và Phật đi kinh hành trong đó.

Ca-diếp thấy vậy, sợ Phật bị nước cuốn trôi liền cùng với các đệ tử chèo thuyền tìm kiếm Phật. Thấy nước cắt ngăn đôi, ở giữa bày đất và Phật đi kinh hành trong đó Ca-diếp kêu lớn:

–Đại Đạo Nhân còn sống đó ư?

Đức Phật đáp:

–Còn sống.

Ca-diếp lại hỏi:

–Phật có muốn lên thuyền không ?

Đức Phật dạy:

–Rất tốt!

Phật nghĩ: “Hôm nay Ta phải hiển bày đạo lực, khiến cho tâm của ông này phải phục”. Ngài liền từ trong nước xuyên qua đáy thuyền, vào trong thuyền mà không làm cho thuyền có dấu vết lủng

lỗ.

Như vậy, Ngài biến hóa tất cả mười tám cách. Ca-diếp lại nghĩ: “Vị Sa-môn này có Thần túc thông, nhưng không bằng ta, ta đã đắc A-la-hán”.

Phật bảo Ca-diếp:

– Ông không phải A-la-hán, không biết chứng đạo, mặt mày gượng gạo không biết xấu hổ. Tự cho mình có đạo đức một cách luống dối.

Khi ấy Ca-diếp trong lòng sợ hãi, sờn tóc gáy, xấu hổ mặt biến sắc, tự biết mình không chứng đạo, liền cúi đầu lạy thưa:

– Nay Đại Đạo Nhân quả thật là Bậc Thánh nhiệm mầu mới biết được tâm ý của con. Con nguyện được xin theo Đại Đạo Nhân lãnh thọ giới kinh làm vị Sa-môn.

Phật dạy:

– Ông hãy trở về bảo với các đệ tử để cùng đồng được lợi ích. Ông là bậc kỳ cựu trong nước, mọi người đều tôn kính. Nay muốn học đạo, há lại chỉ riêng một mình mình biết thôi ư?

Ca-diếp vâng lời Phật dạy, báo với tất cả các đệ tử:

– Các con biết không, thầy được tận mắt thấy, lòng mới tin hiểu. Thầy sẽ cạo bỏ râu tóc, khoác pháp y, nhận lãnh giới cấm của Phật để làm Sa-môn, ý của các con muốn thế nào?

Các đệ tử đồng bạch:

– Sự hiểu biết của chúng con phần lớn là nhờ ân thầy. Nay thầy có chỗ kính tin thì chắc chắn là không hư dối. Chúng con xin cùng đi theo thầy để làm Sa-môn.

Khi ấy thầy trò đều cởi áo lông cừu, bình đựng nước cúng, giày da cùng với các dụng cụ thờ lửa đem vứt hết xuống dòng sông, rồi tất cả cùng đi đến chỗ Phật, cúi đầu đảnh lễ, thưa:

– Kính bạch Đức Thế Tôn, nay con cùng năm trăm đệ tử của con đều có lòng tin, nguyện lìa bỏ gia đình, cạo râu tóc làm Sa-môn.

Phật dạy:

– Lành thay, các Sa-môn hãy đến đây!

Ca-diếp cùng năm trăm người đệ tử râu tóc liền tự rụng và đều trở thành Sa-môn.

Ưu-vi Ca-diếp có hai người em: Người em kế tên là Na-đề,

người em út tên là Kiệt-di. Hai người này mỗi người đều có hai trăm năm mươi người đệ tử. Thảo am của họ được dựng ở bên bờ sông. Khi trông thấy y phục cùng hằng trăm dụng cụ thờ lửa của các Phạm chí trôi trên dòng sông, hai người em vô cùng kinh hãi, sợ anh mình cùng năm trăm đệ tử bị kẻ ác làm hại thả trôi sông nên liền cùng với năm trăm đệ tử đi ngược theo dòng sông. Đến nơi thấy thầy trò anh mình đều thành Sa-môn, họ rất lấy làm lạ, hỏi đại huynh:

–Đại huynh năm nay đã một trăm hai chục tuổi, trí tuệ cao xa, quốc vương quần thần dân chúng đều tôn kính thờ phụng, ý của chúng em nghĩ rằng đại huynh đã là bậc A-la-hán, nay đại huynh lại bỏ sự nghiệp Phạm chí theo học pháp Sa-môn. Phật đạo đâu phải lớn hơn đạo của đại huynh?

Ca-diếp bảo:

–Phật đạo tối tôn, pháp đó vô lượng. Anh tuy được người đời tôn kính nhưng thực sự chưa đắc đạo và chưa được thần thông trí tuệ như Phật. Pháp của Ngài rất thanh tịnh. Anh thấy Ngài có từ tâm, cứu độ người nhiều vô cùng Ngài đem ba việc này để dạy bảo:

1. Đạo định thần tức biến hóa tự nhiên.
2. Trí tuệ hiểu biết bốn ý của người.
3. Đúng theo bệnh cho thuốc.

Hai người em nghe xong, quay lui nói với các đệ tử:

–Các con muốn thế nào?

Năm trăm người cùng đồng thanh thưa:

–Chúng con nguyện được như đại sư.

Liền cùng cúi đầu đánh lễ Phật, cầu xin được làm Sa-môn. Phật dạy:

–Đến đây Tỳ-kheo!

Hai anh em và năm trăm người đệ tử râu tóc tự rụng, thân khoác ca-sa, liền thành Sa-môn đi theo sau Phật. Khi ấy Phật có một ngàn Sa-môn cùng đi đến nước Ba-la-nại, ngồi dưới rừng cây Di huyền.

Các đệ tử của Phật đều vốn là Phạm chí, Phật vì các đệ tử hiển bày thần thông biến hóa.

1. Bay đi.
2. Giảng kinh.

### 3. Giáo giới.

Các đệ tử thấy oai thần biến hóa của Phật, không ai là không hoan hỷ, đều chứng quả A-la-hán.

## M

### Phẩm 26: PHẬT ĐẾN NƯỚC MA-KIỆT-ĐÀ

Bấy giờ Đức Thế Tôn ở tại Ba-la-nại, sau khi thuyết pháp xong, cùng với ba anh em Ưu-vi Ca-diếp và một ngàn vị La-hán, là các vị xưa kia đều thuộc đạo bện tóc, đã đạt được thần thông, sinh tử đã dứt, ra khỏi ba cõi, muốn đi đến nước Ma-kiệt-đà truyền dạy đạo pháp, mở bày dắt dẫn cho những người ngu tối.

Khi ấy, vua Bình-sa của nước Ma-kiệt-đà được nghe Thái tử con vua dòng họ Thích, thân có tướng đặc biệt, với ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp, thân cao một trượng sáu, màu vàng ròng, bỏ nước, bỏ ngôi vua, làm Sa-môn, đạt được quả Phật, hiệu là: Như Lai, Chí Chân Đẳng Chánh Giác, Minh Hạnh Thành, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Đạo Pháp Ngự, Thiên Nhân Sư, Phật, Chúng Hựu, giảng dạy đạo nghĩa, đầu, giữa, cuối đều thiện. Pháp giảng dạy đầy đủ, đạt đến nghĩa lý nhiệm mầu, tịnh tu phạm hạnh, giữ gìn giới cấm đầy đủ, thành tựu thiền định, trí tuệ, giải thoát và giải thoát tri kiến. Thành tựu ngũ nhãn: Nhục nhãn, Thiên nhãn, Tuệ nhãn, Pháp nhãn, Phật nhãn, sáu thông, ba đạt. Chư Thiên, Thích, Phạm đều phụng sự. Tất cả đều được nhờ ân cứu độ.

Vua Bình-sa được nghe như thế, vui mừng hớn hở, nghĩ: “Vốn ta cũng có lòng cầu xin được Phật cứu độ”, liền sắc các đại thần, trưởng giả, Phạm chí, cùng dân chúng trong nước sửa sang đường sá, rải hoa, đốt hương, cắm các cờ lọng; vua cỡi xe quý, đại thần bách quan trước sau theo hộ vệ, bằng ngàn xe, vạn mã. Các trưởng giả, Phạm chí có tất cả là một vạn hai ngàn người, muốn ra cửa thành để nghinh đón Phật. Bỗng một luồng gió mạnh thổi ập đến, đóng bít cửa thành. Vua rất lấy làm lạ, không hiểu vì sao: “Nay đi nghinh đón Phật, đáng lẽ ứng hiện điềm tốt lành an vui mới phải”.

Vị thần giữ cửa thành liền tâu vua:

–Thật vui mừng, mọi việc đều tốt đẹp. Trong đời trước, vua cùng với tám vạn bốn ngàn vua, cùng sửa chùa, dựng tháp và thệ nguyện trong đời sau đồng thời được gặp Phật, thừa hỏi và nhận lãnh giáo pháp. Nay có một tù nhân bị hình phạt nhốt trong ngục, trái với lời xưa của vua, cho nên cửa thành đóng kín. Ngài nên đại xá, phóng thích cho người đang bị nhốt trong ngục kia ra để đồng cùng một lúc được gặp Phật, thừa hỏi và nhận lãnh lời giáo hóa thì cửa thành mới mở.

Vua nghe rồi, liền ra lệnh cho các nơi thả tù nhân trong nước ra để cùng đi nghênh đón Phật.

Bấy giờ Phật vào nước Ma-kiệt-đà, ở đó có một cây đại thọ tên là Giá-việt. Đức Phật cùng các thầy Tỳ-kheo đồng ngồi dưới cây. Vua từ xa thấy Phật cùng với chúng Tỳ-kheo như mặt trăng giữa các vì sao, giống như vầng thái dương vừa mới xuất hiện, khắp thiên hạ đều bừng sáng, không một nơi nào là không được chiếu soi. Cũng như Đế Thích, Phạm vương, Thánh đế đang ngự nơi cung điện của mình. Như cây hoa tươi tốt, như ngọn núi vàng, oai thần đặc biệt, sáng chói rực rỡ, siêu tuyệt vô song, trong lòng vua vô cùng phấn khởi. Vua xuống xe, cởi bỏ tất cả những vật trang nghiêm: lọng, giày, quạt, mũ, khăn cùng đao trượng và đi bộ đến trước Phật, cúi đầu lạy sát chân Phật và tự giới thiệu mình:

–Con là vua Bình-sa, từ lâu luôn nghĩ nhớ đến Thánh Tôn, khát khao mong có ngày được gặp lại.

Vua lặp lại ba lần như vậy. Phật bảo vua:

–Đúng vậy, ông là vua Bình-sa. Chư Phật và Thiên thần đều ủng hộ vua.

Vua thưa:

–Con kính mong nhờ ân Phật cứu giúp.

Thưa xong, vua lui ngồi một bên. Quần thần bách quan cúi đầu làm lễ rồi cũng lui ngồi một bên. Người đến trước thì sụp lạy, người đứng giữa thì cúi đầu, người đứng sau thì chỉ chấp tay. Và tất cả sau khi đã an tọa, vua cùng đại thần trông thấy Ưu-vi Ca-diếp là một bậc kỳ cựu lâu nay từng tu học theo đạo Tiên ở trên núi, nay sao lại ngồi một bên Phật, nên rất lấy làm lạ, trong tâm tự nghĩ: “Phật là thầy của Ưu-vi Ca-diếp hay Ưu-vi Ca-diếp là thầy của Phật?”

Phật đọc được tâm niệm đó, Ngài liền dùng kệ hỏi Ưu-vi Ca-

diếp:

*Thế nào, thầy Ưu-vi?  
Việc thờ thần xưa kia  
Theo cúng tế lửa nước  
Nhật, nguyệt, các Phạm thiên  
Đến nay như thế nào  
Ngày đêm siêng năng học  
Trong tâm không biếng nhác  
Đâu chẳng đến Thần tiên?*

Ca-diếp dùng kệ bạch Phật:

*Con nhớ xưa cúng tế  
Trải qua tám mươi năm  
Thờ thần gió, lửa, nước  
Nhật, nguyệt, các núi sông  
Ngày đêm không luống bỏ  
Trong tâm không xao lãng  
Cuối cùng chẳng được gì  
Gặp Phật mới an ổn.*

Vua, quần thần và vạn dân trong nước nhờ vậy mới phân biệt, biết rõ Ưu-vi Ca-diếp là đệ tử của Phật. Phật bảo Ưu-vi Ca-diếp:

–Ông hãy đứng dậy.

Ưu-vi Ca-diếp liền đứng dậy, quỳ thẳng chấp tay trước Phật.

Phật dạy:

–Hiện nay nếu ông là A-la-hán, hãy biểu hiện có thần thông.

Ca-diếp liền vâng lời Phật dạy bay lên hư không, trên thân tuôn ra lửa, dưới thân tuôn ra nước, mưa trở lại nơi thân nhưng thân không thấm ướt. Dưới thân tuôn ra lửa, lửa không làm hại thân. Bay đi trên hư không giống như chim bay, bảy lần hiện, bảy lần ẩn mất. Đi trên nước như đi trên đất, không bị ngăn ngại bởi vách tường, núi Tu-di và đất, tất cả đều thông suốt như đi vào trong nước. Từ phương Đông đến ở trước Phật lại ẩn mất, bỗng hiện ra ở phương Tây. Từ phương Tây đến ở trước Phật, lại ẩn mất, bỗng hiện ra ở phương Nam. Từ phương Nam ẩn mất, rồi hiện ra ở phương Bắc. Từ phương Bắc lại ẩn mất và hiện trở lại ở phương Nam. Biến hóa như vậy xong, lại trở về ở trước

Phật, quỳ thẳng chấp tay bạch Phật:

– Con là đệ tử của Phật. Phật là Thầy của con.

Vua và đại thần nhân đó biết rõ hơn Ưu-vi Ca-diếp là đệ tử của Phật. Phật bảo với quốc vương:

Thiên hạ đều có mắt nhưng chưa chắc đã thấy được sắc. Quán sắc vô thường, thọ tướng, hành, thức cũng đều vô thường. Nghĩa vô thường là khổ, không, vô ngã, là chẳng phải ngã, chẳng phải khác ngã (bỉ). Chưa thấy có người nào ưa đạo như háo sắc. Người sáng suốt hiểu rõ điều này. Sắc giống như đồng bọt, thọ như bọt nước, tướng như cây chuối, hành cũng như mộng, thức giống như huyễn. Tam giới như là ảo hóa, tất cả đều vô thường, không thể giữ lâu.

Phật hỏi nhà vua:

– Từ khi thành lập vương triều đến nay đã bao nhiêu năm?

Vua đáp:

– Hơn bảy trăm năm.

– Đã có bao nhiêu triều vua?

– Đã có trên hai mươi triều vua.

Phật lại hỏi:

– Ngài có biết tất cả các triều vua đã qua không?

– Con không biết. Con chỉ biết có triều đại của phụ vương con thôi.

Phật dạy:

– Hiện tại, đất là vật trường tồn. Người và vật tất cả đều trở về vô thường. Trời đất tuy nói là thường nhưng cũng không có thể lâu dài. Ba cõi không có chỗ cậy nhờ, chỉ có đạo mới là nơi nương tựa. Cắt đứt cái họa ngay trong lúc chưa xảy ra, vun trồng cái phước ngay từ khi chưa nhen nhúm. Diệt sạch cái họa nạn của năm ấm, như dập ngọn đuốc. Chứa đức cho ngày một tăng thêm như trăng đầu tháng.

Phật dạy:

– Vua cũng như người mẹ mang con trong thai, tướng mạo và phước lộc của mỗi đứa con đều khác nhau, hoặc giàu sang phú quý, hay bần cùng hạ tiện; hoặc thông minh trí tuệ, hay ngu tối, câm ngọng, điếc đui, Cha mẹ nào có thể biết được. Sinh con sau khi lớn lên mới phân biệt được họa phước. Đó không phải là lỗi của cha mẹ, mà đó là do vạ của người kia đời trước đã tạo ra lành hay dữ! Thân làm việc ác,



miệng nói lời hung dữ, tâm nghĩ điều ác độc, chê bai Hiền thánh thì khi thân hoại mạng chung đọa làm quỷ thần trong địa ngục ác. Thân, miệng, tâm lành, không phạm mười điều ác, tu hành mười thiện đức, sau khi mạng chung sẽ được sinh lên cõi trời, được ở trước chư Phật trong mười phương. Nếu sinh ở chốn nhân gian thì được giàu sang, sung sướng, tuổi thọ dài lâu.

Đức Phật dạy:

–Tuy có lời nói về họa phước như thế, nhưng chưa hẳn đã hoàn toàn. Vì sao? Vì tất cả đều từ nơi duyên mà khởi. Duyên hiệp thì sinh, duyên tan thì diệt. Từ vô minh duyên thì có hành, từ hành duyên thì có thức, từ thức duyên thì có danh sắc, từ danh sắc duyên thì có lục nhập, từ lục nhập duyên thì có xúc, từ xúc duyên thì có thọ, từ thọ duyên thì có ái, từ ái duyên thì có thủ, từ thủ duyên thì có hữu, từ hữu duyên thì có sinh, từ sinh duyên thì có ưu bi, khổ não một tập hợp khổ lớn. Trừ các độc hoạn lớn: Vô minh, hành thức, danh sắc, lục nhập, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sinh, lão, bệnh, tử, sầu ưu khổ não, thì được các tội, và diệt độc hoạn tự tiêu diệt, thì mới đạt đến sự nghiệp vô vi vô cùng.

Ba cõi không có thân. Cội gốc là mười hai duyên khởi, thân nhiên không dấu vết, giống như hư không, không tâm ý thức, không chỗ dựng lập, cùng với đạo lớn đồng nhau, vốn không có sự phân biệt nên mau đạt được pháp nhẫn. Một mình cất bước, độ thoát khắp mười phương, tất cả chúng sinh đều nhờ ân.

Khi Phật thuyết kinh này, trong tám vạn bốn ngàn chư Thiên, người đời, có một vạn hai ngàn người xa trần lia cấu, sinh các pháp nhân tịnh, vô số người phát ý đạo Vô thượng Chánh chân.

Lúc này vua Bình-sa được pháp nhân tịnh, trong lòng rất vui mừng, đến trước xin Phật được lãnh thọ năm giới. Các đại thần bách quan, quốc dân đều đến trước xin quy y, cũng lãnh thọ năm giới. Khi thọ năm giới xong, người, ngựa, xe cộ, thấy đều yên lặng, không phát ra một tiếng động. Vua đến trước bạch Phật:

–Con bận nhiều việc nước, con xin trở về. Con sẽ trở lại hầu thăm Đức Thế Tôn.

Đức Phật dạy:

–Lành thay! Nhọc lòng đại vương cùng quần thần nhân dân.

Vua cúi đầu đảnh lễ Phật, nhiễu quanh ba vòng, lạy trở lại lần

nữa rồi lui. Quân thần bách quan, nhân dân cũng tiếp nối nhau đánh lễ Phật rồi lui. Đại thần đến trước vua chúc tụng:

–Ngay giờ này các vua đều không thấy Phật, chỉ riêng một mình đức vua được thấy. Đó là do nhờ phước lộc sâu dày ở đời trước nên mới được như vậy.

Vua càng phấn khởi, cũng chúc tụng lại chư thần:

–Các khanh đã sẵn có phước đức nên mới gặp Thế Tôn.

Vua trở về cung, sắc cho tất cả mọi người trong cung từ phu nhân đến các thê nữ lớn nhỏ và nhân dân trong nước: Trong một năm phải có ba tháng trường trai, một tháng phải có sáu ngày trai, giữ gìn giới cấm, tu hạnh bố thí, trì giới, học rộng nghe nhiều.

Vua trở về cung, khi ấy Thiên đế Thích đem tám vạn Thiên nhân dâng hoa lên Phật, quy y, làm lễ rồi lui. Họ đồng niệm: “Nam-mô Phật”, liền được độ thoát, đắc pháp nhân tịnh.

Bấy giờ trong nước Ma-kiệt-đà có một trưởng giả tên là Ca-lăng, thấy Phật đến nước Ma-kiệt-đà, trời người đều thờ kính, nhưng chưa có tinh xá, ông nghĩ: “Ta có khu vườn trúc rất đẹp, muốn dâng cúng Phật”. Ông liền đi đến chỗ Phật, cúi đầu lạy sát chân Phật, rồi tới trước bạch:

–Phật thương xót khắp tất cả, xem như ái tử, bỏ ngôi vị Chuyển luân thánh vương, không ưa thích sự giàu sang phú quý ở đời, nay không có tinh xá. Con có một khu vườn trúc, cách thành không xa. Con xin dâng cúng Phật, có thể để làm tinh xá.

Phật nhận và chú nguyện.

Phật và Thánh chúng đến ở trong khu vườn đó nên gọi là vườn Trúc Ca-lăng.

## M

### Phẩm 27: GIÁO HÓA XÁ-LỢI-PHẬT VÀ MỤC-KIỀN-LIÊN

Khi Phật chưa vào nước Ma-kiệt, dân chúng nơi đó giàu có sung túc, ăn uống đầy đủ với thức ngon bổ, đêm ngày trở nhạc hát xướng, thường vui chơi không hề ngừng nghỉ. Đến lúc Phật vào nước Ma-kiệt, trong thành La-duyệt-kỳ ngày đêm yên tịnh, mọi người khen ngợi sự cứu độ, đọc kinh, giữ gìn trai giới, bỏ những thú vui thế tục như bỏ

phân nhơ. Chỉ có Phật là tôn quý. Tất cả đều nghe kinh, thực hành theo chánh pháp, không bỏ Tam bảo.

Phật có một đệ tử Sa-môn tên là An Bệ, được gửi đi truyền bá giáo pháp, mở bày chỉ dạy cho những người chưa được nghe. Tâm con người ở trong đời ác năm trước mê mờ, không đạt được chỗ chí chân.

Sa-môn An Bệ vào thành khát thực, y phục trang nghiêm tề chỉnh, oai nghi đỉnh đạc, không mất thường pháp, bước đi đoan lạc, nhân đó khiến người trông thấy đều vui thích.

Bấy giờ Tôn giả Xá-lợi-phất vốn tên thật là Ưu-ba-thế, nhân được gặp An Bệ, trong lòng rất vui mừng, tự nghĩ: “Ta học đạo đến nay đã lâu, nhưng chưa thấy có Sa-môn như thế. Y phục tề chỉnh, oai nghi an tường đỉnh đạc, không mất lễ tiết. Ta thử đến hỏi xem vị ấy đang phụng thờ đạo nào. Ta thường có ý nghi ngờ những điều được nghe khác nhau. Đạo giáo đặc thù mâu nhiệm chưa chắc đã bằng đây. Ta nên đến hỏi Tỳ-kheo xem hiện đang tu học theo giáo pháp nào và vị thầy truyền dạy là ai? Xin được nghe tôn chỉ của Tôn giả”. Tỳ-kheo biết ý liền thuyết kệ:

*Thầy tôi, ba hai tướng  
Ba cõi đều tôn quý  
Không vướng mắc hữu, vô  
Độ chúng mười hai môn  
Tuổi tôi còn thơ bé  
Sở học rất cạn cợt  
Đâu có thể nói đúng  
Thắng nghiệp của Như Lai  
Gốc của tất cả pháp  
Từ duyên nên vốn không  
Nếu trở về cội nguồn  
Mới gọi là Sa-môn.*

Sa-môn An Bệ tiếp:

– Vị Thầy mà tôi thờ, từ vô số kiếp phụng hành pháp môn lục độ vô cực, tứ đẳng, tứ ân, hành từ bi vô lượng, muốn cứu độ tất cả, chưa công, nhóm đức không thể kể xiết, là vị Nhất sinh bổ xứ tại cung trời Đâu-suất giáng thần thị hiện, thác thai phu nhân nước Ca-duy-la-vệ

như mặt trời hiện trong nước. Vừa sinh ra Ngài bước đi bảy bước, trời đất chấn động mạnh, có ba mươi hai tướng tốt, xưng mình là Thánh. Ngài nói: “Ba cõi đều khổ, Ta sẽ cứu độ”. Thích, Phạm, Tứ Thiên vương đều đến thưa hỏi và nhận lời dạy bảo. Chín rồng phun nước tắm rửa thân thể Ngài. Đức của Ngài vô lượng. Nêu sơ lược những điểm chính yếu về Ngài, không phải dựa vào chỗ khen ngợi như chút ánh sáng nơi con đom đóm của tôi mà có thể hiểu được tất cả về Ngài. Cũng không phải đây là lời nói và ý nghĩ của cá nhân, mà đó là lời tôn kính ca ngợi của Thiên nhân về Bậc Đại Đạo Sư của tôi.

Liên đọc kệ:

*Thầy tôi trời trong trời  
Tối tôn trong ba cõi  
Tướng tốt, thân trượng sáu  
Thần thông đi trên không  
Giáo hóa trừ ngũ ấm  
Nhỏ phăng mười hai căn  
Không tham ngôi trời người  
Mở pháp môn thanh tịnh.*

Khi ấy Tôn giả Xá-lợi-phát hết sức vui mừng sung sướng, như người tối gặp ánh sáng, liền thưa:

–Lành thay! Từ xưa đến nay con ôm ấp những điều nghi vấn, lại ham học. Theo thầy học đạo từ khi tám tuổi, đến nay đã mười sáu năm, gồm thấu tất cả, trải qua mười sáu nước lớn trong thiên hạ, tự cho mình đã thông đạt, nay mới được nghe những điều chân chánh khác thường, đúng với bản nguyện của con. Hiện nay Đức Phật đang ở đâu, xin cho con được biết.

Tôn giả An Bê đáp:

–Đức Thế Tôn hiện đang ngự tại vườn Trúc Ca-lăng.

Xá-lợi-phát đem các đệ tử đi đến chỗ Phật, cúi đầu đánh lễ sát chân Phật, bạch:

–Kính bạch Đức Thế Tôn, bản thân con bị rơi vào chốn ngu tối, mê lầm triền miên, không được thưa thỉnh và lãnh thọ, nay muốn được theo đạo lớn vô cực của bậc Thánh. Xin Thế Tôn cho con được xuất gia làm Tỳ-kheo thọ giới cụ túc.

Đức Phật vừa nói: “Lành thay! Đến đây Tỳ-kheo!” thì tóc Xá-lợi-phất liền tự rụng, ca-sa khoác thân. Đức Phật vì ông thuyết kinh, phân biệt rõ các pháp, mười hai căn bản khiến lòng thanh thản thấu suốt, lậu tận ý giải, chứng được quả Vô trước.

Xá-lợi-phất bạch Phật:

–Con có một người bạn đồng học tên đời là Câu-luật, nay gọi là Mục-liên. Từ thuở nhỏ đồng hẹn với nhau: Nếu người nào tìm được chân đạo thì sẽ chỉ cho nhau biết. Nay con đã được nhờ ân Thế Tôn tế độ, nhưng bạn con còn đang chìm trong trần cấu, chưa được cứu vớt, con xin nương nhờ Thánh chỉ của Thế Tôn, đi đến đó để khai thị cho bạn con.

Phật dạy:

–Lành thay! Thầy nên biết đúng thời, chỗ nên trở nãi.

Bấy giờ Xá-lợi-phất cúi đầu lạy sát chân Phật và từ giã ra đi, vào thành tìm Mục-liên. Từ xa trông thấy Mục-kiền-liên cùng với các đệ tử đang đi trong thành, nơi ngã tư đường. Xá-lợi-phất đi đến chỗ bạn. Mục-liên trông thấy bạn mình từ đầu đến chân đều khác hẳn không giống như mọi ngày, liền hỏi bạn:

–Do đâu lại thay đổi y phục? Có được kiến giải gì khác lạ chăng?

Xá-lợi-phất đáp:

–Người học vô thường chỉ theo ánh sáng lớn. Ta học đã nhiều năm nhưng không gặp được Bạc Đại Thánh, nay mới gặp được đạo lớn vô thượng, vui mừng vô lượng, cho nên đến tìm bạn để cùng được thưởng thức đạo vị nhiều kiếp không cùng.

Mục-liên đáp:

–Đây là việc lớn, hãy khéo cùng nhau suy nghĩ kỹ.

Xá-lợi-phất đáp:

–Không cần nói nữa. Tôi chán việc đã từng làm lâu nay, không muốn nghe nữa. Tôi ví dụ: Người có trân bảo đẹp đem cho, có người nhận được ngọc báu như ý minh châu và anh lạc báu, lại muốn trở lại cầu xin lụa là, châu ngọc giả, không phải chỗ bản thân mình ưa muốn.

Mục-liên đáp:

–Trí tuệ của huynh hơn tôi. Những gì huynh tôn thờ ngưỡng mộ chắc không lầm lẫn. Tôi sẽ cùng đồng một chí hướng. Hãy đưa tôi đến

xin đánh lễ Đấng Chí Tôn và nhận lời giáo huấn của Ngài.

Khi ấy Xá-lợi-phất và Mục-kiền-liên đồng đi đến chỗ Phật, cúi đầu đánh lễ sát chân Phật rồi lui ngồi một bên, chắp tay bạch Phật:

–Chúng con tự xét mình lầm lỗi, thiếu sót, bị chìm đắm trong trần cấu, nay mới được gần gũi phụng thờ Ngài. Chúng con xin được làm Sa-môn để học hỏi, thọ trì pháp luật của Thế Tôn.

Phật dạy:

–Lành thay!

Hai vị Xá-lợi-phất và Mục-kiền-liên đều bỏ bình rửa, áo da nai, gậy, cùng các dụng cụ.

Phật gọi: “Đến đây, Tỳ-kheo!”, thì râu tóc liền rụng, ca-sa khoác thân.

Phật thuyết chánh đế, hai vị ấy được lậu tận, ý giải, việc làm đã xong, thành quả Vô trước (A-la-hán).

Phật dạy:

–Hai người này nhiều đời trong những kiếp quá khứ cùng nguyện cúng dường Ta, Đợi khi Ta thành Phật sẽ hộ vệ hai bên. Nay mới gặp nhau.

Đức Phật đã có một ngàn đệ tử, nay độ Xá-lợi-phất và Mục-kiền-liên có hai trăm năm mươi người đệ tử, cộng thành một ngàn hai trăm năm mươi vị Tỳ-kheo được độ cùng một lúc.

Bấy giờ vua Tịnh Phạn nghe tin Thái tử đắc đạo quả Phật đến nay đã được sáu năm. Vua nhớ Phật, trong lòng buồn vui lẫn lộn, khát khao muốn được gặp.

Có một vị Phạm chí tên là Ưu-đà-da thông minh trí tuệ, xưa kia vốn từng hầu hạ Bồ-tát nên thường hiểu được ý của Ngài. Vua sai Ưu-đà-da đi đến thỉnh Phật, thăm hỏi: “Từ ngày cách biệt đến nay đã mười hai năm, phụ vương ngày đêm trong lòng buồn thương sầu nhớ không nguôi. Nghĩ đến lúc được gặp nhau tưởng như chết được sống trở lại”.

Ưu-đà-da nhận lãnh sắc chỉ của vua, đi đến chỗ Phật, cúi đầu lạy sát chân Phật, đem ý của vua bạch đầy đủ với Phật. Ưu-đà-da thấy Phật được chư Thiên, Thích, Phạm cùng về đánh lễ, tất cả đồng thọ nhận lời dạy, ông bèn đến trước bạch Phật, xin được xuất gia làm Sa-môn, Phật dạy: “Đến đây, Tỳ-kheo!” thì tóc ông tự rụng, liền

thành Sa-môn, được đạo quả A-la-hán. Khi ấy, số người mà Phật đã độ trước và sau đắc đạo không thể kể xiết. Phật tự nghĩ: “Ta vốn ước mong cho phụ vương được Phật đạo. Bây giờ ta sẽ trở về nước độ phụ mẫu. Nay chính là lúc nên trở về. Giả như Ta trở về nước mà không gây được sự cảm động thì đối với việc ấy không nên vì sự hóa độ ít quá. Nên trước hết cho đệ tử có thần túc là Tỳ-kheo Ưu-đà-da về hiển bày thần túc cho mọi người biết Phật muốn về, họ mới hiểu được đạo tôn quý, mới cùng khát ngưỡng phát khởi đạo tâm thì việc hóa độ mới được nhiều”.

## M

### Phẩm 28: ƯU-ĐÀ-DA

Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo Ưu-đà-da:

–Phật trước đây xuất gia vốn có lời hứa với cha mẹ, là nếu đắc Phật đạo thì trở về độ cha mẹ. Nay đã được Phật đạo, công đức đã thành tựu, tất nhiên phải trở về nước để không trái với lời hứa xưa. Người dùng thần túc đi trên hư không, hiện các thần biến in như thân ta đã thành đạo lớn. Họ sẽ nghĩ đệ tử còn như vậy huống là Phật, oai đức rực rỡ vô lượng. Có như vậy mọi người mới tin thọ.

Ưu-đà-da thọ giáo, dùng thần túc bay đi trên hư không và về đến bốn quốc Ca-duy-la-vệ. Ngay trên thành, ở giữa hư không hiện vô số các sự biến hóa: Trên thân ra nước, dưới thân ra lửa. Nước không thấm ướt thân, lửa không tổn hại thân. Bảy lần hiện, bảy lần ẩn mất. Từ phương Đông ẩn vào đất rồi hiện ra ở phương Tây; từ phương Tây ẩn, hiện ra ở phương Đông, từ phương Nam ẩn, hiện ra ở phương Bắc; từ phương Bắc ẩn, hiện ra ở phương Nam. Đi trên hư không như chim bay, ẩn vào đất như ẩn vào nước. Đi trên nước như đi trên đất. Vua và thần dân không ai là không vui mừng, nhân đó mới biết được đạo tôn quý.

Khi ấy đọc kệ:

*Hạnh nguyện của chư Phật  
Nhiều kiếp số sinh tử  
Thương xót loài nhỏ nhiệm*

Cần khổ vô lượng kiếp  
Lúc ngồi cội Bồ-đề  
Trở lại bản nguyện xưa  
Vui mừng sẽ nghe giảng  
Khó được thường thấy nghe  
Khi mới thành Phật đạo  
Liên dẹp ma quyến thuộc  
Phá ngay gốc sinh tử  
Diệt sạch hết ái dục  
Phật nhớ đến cố hương  
Muốn gặp lại thân tộc  
Nay nghe vua Đâu-đàn  
Nói lời rất thương xót  
Tỳ-kheo tên Ưu-đà  
Tánh đẹp vui lòng người  
Phật dạy bảo Ngài đi  
Báo tin Đức Phật sẽ  
Trở về nước phụ vương  
Để tuyên bày Phật ý  
Nay vua trông Thái tử  
Muốn Ngài trở về cung  
Ưu-đà nghe Phật dạy  
Liên nhận lãnh phụng hành  
Nhân đó ngay trước Phật  
Biến hóa đi vào đất  
Thân Ngài bỗng biến mất  
Thân tức đi vào thành  
Đi đến điện đại vương  
Ngồi ở trước nhà vua  
Tỳ-kheo Ưu-đà-da  
Hiện trước Duyệt-đâu-đàn  
Biến hóa rất nhiều cách  
Bay lên điện phụ vương  
Sạch giống như hoa sen  
Đất bùn bụi không dính



Phụ vương thấy sợ hãi  
Liên hỏi thần việc chi  
Mà thần kỳ như vậy  
Quái lạ, từ đất ra  
Đây tên họ là chi?  
Do đâu được như thế?  
Xin cho trẫm được biết  
Để giải tâm nghi kết  
Từ lúc sinh đến nay  
Chưa thấy việc lạ này.  
Thái tử xưa bỏ nước  
Cầu đạo độ chúng sinh  
Siêng tu vô số kiếp  
Đến nay mới được thành  
Vua nay chớ sợ hãi  
Thong thả lòng vui vẻ  
Tôi vì phá các ác  
Vì vua, Thái tử sai  
Vua nghe nhắc Thái tử  
Nước mắt tuôn như mưa  
Mười hai năm đến nay  
Mới nghe tiếng Tất-đạt  
Nay đem tin lành đến  
Như tỉnh mơ, sống lại  
Thái tử bỏ ngôi vua  
Thành đạo hiệu là gì?  
Rời nước ngồi sáu năm  
Tinh tấn nay thành Phật  
Hiệu là Thiên Trung Thiên  
Bậc quý nhất ba cõi  
Khi xưa tại nước ta  
Vì Ngài xây cung báu  
Chạm trở trang trí đẹp  
Nay nhà cửa thế nào  
Ưu-đà-da thưa vua:

Phật mẫu nhiệm chân chánh  
 Thường ngồi dưới gốc cây  
 Chư Thiên đến nương về.  
 Con ta lúc tại cung  
 Nệm thảm trải cùng khắp  
 Đều dệt bằng gấm vóc  
 Mềm mại sáng lấp lánh  
 Vợ rồng dâng giường báu  
 Thiên đế cúng ca-sa  
 Không ưa dùng y đẹp  
 Tâm Ngài không tăng giảm  
 Tại nước thức ăn ngon  
 Cao lương hợp khẩu vị  
 Nay đây việc ăn uống  
 An thân những món gì?  
 Ôm bát đi khát thực  
 Gieo phước không ngon dở  
 Chú nguyện nhà bố thí  
 Khiến đời đời an ổn  
 Tất-đạt xưa ngủ nghỉ  
 Không dám đánh thức càn  
 Khảy đàn phát âm thanh  
 Như thế khiến thức dậy  
 Như Lai Tam-muội định  
 Hằng đêm không ngủ thức  
 Thích, Phạm đến khuyến trợ  
 Đều cúi đầu lãnh thọ  
 Ở nhà tắm tạp hương  
 Cùng vô số chất thơm  
 Hương thơm lan khắp nhà  
 Nay dùng những hương gì?  
 Tắm giải, ba thoát môn  
 Tắm rửa trừ tâm nơ  
 Tâm sạch như hư không  
 An vui không phiền nhiễu.

Tất-đạt lúc ở nhà  
Giã vô số tạp hương  
Xông thơm y phục Ngài  
Thanh tịnh không dính bẩn  
Giới, Định, Tuệ, Giải thoát  
Dùng đạo đức làm hương  
Xông đến tám nạn xứ  
Đời đời độ mười phương  
Bốn phẩm sàng tòa đẹp  
Do nhiều báu làm thành  
Trải nhiều lớp đồ nằm  
Để nằm ngồi trên đó  
Tứ thiên làm sàng tòa  
Định ý không tán loạn  
Thanh tịnh như hoa sen  
Không dính nước bùn bẩn  
Tại cung vô số binh  
Các thần luôn hầu hạ  
Tả hữu thường ủng hộ  
Mắt không thấy đồ nhơ  
Các chúng đệ tử đủ  
Ngàn hai trăm năm mươi  
Vô số các Bồ-tát  
Đều đến cúi đầu theo  
Khi xưa chưa xuất gia  
Có bốn loại xe đẹp  
Voi ngựa và trâu dê  
Đạo đi xem bốn phương  
Ngũ thông làm xa giá  
Thấy, nghe suốt, bay đi  
Chúng biết tâm người khác  
Tự tại vượt sinh tử  
Khi con ta đi về  
Có cờ xí thêu vẽ  
Và cầm các binh trượng

Trước sau theo hộ tổng  
Dùng Từ, Bi, Hỷ, Xả  
Ngài thi ân cứu giúp  
Chở che bao ách nạn  
Để nghiêm sức chúng sinh  
Khi ra đủ kỹ nhạc  
Nện chuông và đánh trống  
Người xem chật cả đường  
Sau trước chẳng thấy nhau  
Dưới cây Ba-la-nại  
Đánh vang trống bát tử  
Các Câu-lân đặc đạo  
Tám vạn bốn ngàn trời  
Chín sáu đạo hàng phục  
Âm vang thấu ba ngàn  
Chúng sinh đều mừng vui  
Đón nhận, tâm tỏ ngộ  
Giáo hóa đất nước nào?  
Nhân dân nhiều hay ít?  
Hóa độ được bao người?  
Có quy phục hết không?  
Lãnh đạo ba ngàn cõi  
Giáo hóa các chúng sinh  
Mười phương không kể xiết  
Thầy đều được cứu độ  
Tại nước, nghi chánh pháp  
Giúp trăm trị muôn dân  
Làm đúng các nghi lễ  
Ai cũng theo học tập  
Phật hiểu không, vốn không  
Bỏ hết bốn điên đảo  
Không ai không quy phục  
Rõ suốt đạo vô vi  
Phật thế gian không chống  
Hiểu biết rộng đầy đủ

*Người nói phải xét lại  
Tất cả đều quy y!  
Mọi người trong thiên hạ  
Một người vô số đầu  
Một đầu vô số lưỡi  
Lưỡi giải vô số nghĩa  
Nhóm họp hằng sa người  
Khen ngợi công Đức Phật  
Hằng sa kiếp không xong  
Huống tôi, trí đom đóm.*

Vua nghe càng thêm buồn vui lẫn lộn, khen:

–Lành thay! Lành thay! A-di không nói dối, Phật sẽ về phải không? Ngày nào sẽ về đến?

Ưu-đà-da thưa:

–Sau bảy ngày sẽ đến.

Vua rất vui mừng, liền sắc quần thần cùng vạn dân trong nước:

–Ta đi nghênh đón Phật. Sẽ đón rước theo nghi pháp của Chuyển luân vương. Sửa sang đường sá cho bằng phẳng, quét dọn sạch sẽ, nước thơm rưới đất, treo các tràng phan, dựng các cờ lọng cùng khắp trong nước. Chỗ sửa sang xong nên trang trí cho sáng sủa, đẹp đẽ. Ngàn vạn xe, ngựa ra cách thành khoảng bốn chục dặm để nghênh đón Phật, cúi đầu quy mạng.

Ưu-đà-da đi đến trước thưa vua:

–Tôi vâng lời Phật dạy, về yết kiến vua thưa lên ý của Ngài. Nay trở về tuyên bạch lại ý của vua khát khao vô lượng, muốn được gặp Chí Tôn, cúi đầu đánh lễ, thọ lãnh giáo pháp và mong Ngài giáo hóa vạn dân đều được nhờ phước lành.

Vua thưa:

–Bây giờ là phải thời, chớ nên chậm trễ.

Khi ấy Ưu-đà-da trở về gặp Phật, cúi đầu đánh lễ sát chân Phật để trình bày lại ý của vua, là khi được biết Thế Tôn và các đệ tử hẹn bảy ngày nữa sẽ về đến bốn quốc thì vua và quần thần không ai là không vui mừng. Vua cho biết, từ ngày cách biệt đến nay đã nhiều năm, ngày đêm tưởng nhớ, ăn không ngon, ngủ không yên, khát khao tính đếm từng ngày trôi qua, đợi Thế Tôn về.

Bảy ngày đã qua, bấy giờ Đại Thánh bảo các đệ tử:

–Ngày mai sẽ bắt đầu đi đến Ca-duy-la-vệ để yết kiến phụ vương. Tất cả đều lo chuẩn bị y phục, bình bát.

Thích, Phạm, Tứ vương nghe tin Phật trở về nước đều đến hộ tống. Trời mưa nước thơm, rải hoa, đốt hương, dựng các cờ lọng. Tứ vương, chư Thiên đều ở trước dẫn đường. Phạm thiên hầu bên hữu, Đế Thích hầu bên tả. Các chúng Tỳ-kheo đều đi theo sau Phật. Chư Thiên, Long thần, mang hoa hương, kỹ nhạc theo hầu trên hư không.

Khi Phật vừa lên đường, trước tiên ứng hiện các điềm lành: Ba ngàn quốc độ chấn động sáu cách, cây khô đã trăm năm nay đều trở hoa trái. Các khe suối khô cạn, nay tự nhiên tuôn nước. Vua thấy điềm lành này, biết Phật đã đến liền ra lệnh các Thích chủng, đại thần bá quan đều đi đến chỗ Phật rải hoa, đốt hương, dựng các tràng phan, đánh các kỹ nhạc, cùng ra nghênh đón Phật.

Từ xa vua thấy Phật ở giữa đại chúng như mặt trăng giữa các ngôi sao, như vầng thái dương vừa mới xuất hiện tỏa ánh sáng rực rỡ, như bông hoa tươi tốt tỏa hương thơm lừng. Thân cao lớn một trượng sáu, tướng tốt trang nghiêm, rực rỡ như núi vàng ròng. Vua gặp Phật, trong lòng buồn vui lẫn lộn, vì ly biệt lâu ngày, nay mới gặp lại. Vua đến trước Phật cúi đầu làm lễ, đại thần bách quan tuần tự cuối đầu làm lễ. Vua liền trở vào thành, chân đạp cái then cửa, đất chấn động mạnh. Trời mưa các thứ hoa, các nhạc khí tự kêu, người mù thấy được, người điếc nghe được, người bị què cả hai chân đi được, người bệnh được lành, người ngọng nói được, người cuồng tỉnh trí, người gù được thẳng, người bị độc không bị hại. Trăm loại chim thú cùng kêu những âm thanh hòa nhã. Phụ nữ trang sức các loại vòng ngọc chạm vào nhau phát ra âm thanh. Ngay trong lúc thấy những biến hóa như vậy, không ai là không hoan hỷ. Kho báu tự nhiên xuất hiện, trong chứa đầy ngọc quý, người nào tâm ý khác biệt, đều cùng hòa đồng, cùng nhau chấp tay tự quy mạng Phật. Các loài súc sinh nhờ ánh sáng của Ngài nhuần thấm, đều được sinh lên trời. Người mẹ mang thai nhờ ánh sáng này giảm bớt sự đau đớn, sinh con đẹp đẽ, đoan chánh, tiêu sạch dâm, nộ, si, không còn trần lao, xem nhau như cha mẹ, anh em, con cái và như chính bản thân mình. Địa ngục ngừng nghỉ, ngạ quỷ no đủ, theo ánh sáng đến quy mạng Đức Thế Tôn, đều phát đạo ý.

Vua thấy Phật cao lớn một trượng sáu, tướng tốt sáng chói, thân sắc vàng ròng, các căn vắng lặng, như mặt trăng giữa các vì sao, rực rỡ như núi vàng. Thiên đế, Phạm vương, Tứ vương tôn kính; thấy các Phạm chí từ lâu ở trong núi phôi trần thân hình, nắng thiêu, gió táp, thân thể đen thui, gầy ốm đứng hầu một bên Phật như con voi đen bên ngọn núi vàng, không thể nổi bật. Đức lớn của Phật hiển lộ khiến cho tất cả đều vui mừng.

Vua lại sắc các gia đình danh giá thuộc dòng họ Thích ở trong nước, chọn năm trăm người đoan chánh có nhan mạo đẹp đẽ, đặc biệt, chọn năm trăm người xuất gia làm Sa-môn để hầu hạ bên Phật, giống như chim phượng hoàng ở trên núi Tu-di, cũng như ngọc ma-ni để trong hộp thủy tinh.

Bấy giờ Nan-đà, em của Phật cũng muốn làm Sa-môn, chưa cạo râu tóc. Nan-đà có một người nô bộc làm thợ hớt tóc, đến trước bạch Phật:

–Thân người khó được, Phật pháp khó gặp, cơ hội tốt khó có. Nay con là trượng phu, cũng như các Tôn giả đã biết đạo rất cao xa không thể suy lường, không ham muốn sự giàu sang vinh hiển ở đời, xả bỏ địa vị tôn quý đi làm Sa-môn. Nay con ở địa vị nhỏ bé, thấp hèn, hoàn toàn không có thể sánh kịp các Tôn giả thì có gì xuất gia hành đạo! Cúi xin Phật thương xót cứu giúp ba đường, chìm đắm trần ai, cứu độ con làm Sa-môn.

Phật dạy: “Lành thay!” và gọi: “Đến đây, Tỳ-kheo!” thì tóc ông tự rụng, ca-sa khoác thân, liền thành Sa-môn, đánh lễ các Sa-môn và theo thứ lớp ngồi vào vị trí.

Nan-đà đến sau, theo thứ lớp đánh lễ các Tôn giả. Khi đến chỗ Sa-môn này thì đứng chớ không lay. Trong lòng tự nghĩ: “Đây là kẻ nô bộc trong nhà, không thể làm lễ”. Phật biết tâm niệm đó nên bảo Nan-đà:

–Phật pháp bao dung tất cả, căn cứ chỗ tu học trước hay sau chứ không nhắm vào sự cao quý hay thấp hèn. Cũng như biển lớn dung nạp tất cả muôn sông, bốn dòng không tách nước bùn; giữ tâm như đất, bốn đại đều bình đẳng. Đất nước lửa gió, trong ngoài không khác, tinh thần rộng không, thanh tịnh. Chỗ đấm trước là danh, nên bỏ tự đại, dùng pháp để tự thăng tiến mới đúng với lời giáo huấn của đạo

Tiên thánh vô cực.

Bấy giờ Nan-đà nghe Phật dạy những lời thiết tha, chí lý, trước việc chẳng đặng dừng, hiểu rõ tất cả vốn không, vứt bỏ tự đại, hạ ý làm lễ. Trời đất chấn động mạnh, cả chúng hội đều khen:

–Lành thay! Vì đạo tâm bình đẳng, tự dẹp bỏ cống cao, hạ thấp tâm xuống, cảm đến trời đất, làm cho chấn động mạnh.

Bắt đầu từ đó Phật chế pháp: Ai tu học trước là lớn, ai tu học sau là nhỏ. Đó là lẽ thường tình của chánh pháp, điều không gây hiềm khích thì không có sự tranh cãi.

Bấy giờ Phật vào cung, ngồi ở trên điện. Vua và thần dân ngày ngày cúng dường trăm món thức ăn ngon. Phật giảng kinh pháp, người được độ nhiều vô lượng.

Cù-di dắt La-vân đến cúi đầu lễ sát chân Phật, ngược nhìn thăm hỏi:

–Ly biệt đã lâu, thiếu vắng sự cúng dường hầu hạ.

Bấy giờ quần thần trong triều đều ôm lòng nghi ngờ trầm trọng. Họ cho rằng Thái tử bỏ nước ra đi đã mười hai năm, do đâu mang thai sinh La-vân?

Phật thưa phụ vương nên nói cho quần thần rõ:

–Cù-di thủ tiết, trinh khiết thanh tịnh, không hề có tỳ vết. Giả sử vương tộc không tin, nay sẽ hiện rõ để chứng minh.

Khi ấy Đức Thế Tôn biến hóa khiến tất cả chúng tăng đều giống in như Phật, tướng tốt sáng chói giống in nhau không khác.

Bấy giờ La-vân vừa đúng bảy tuổi, Cù-di liền đem chiếc vòng ngọc làm cửa tin trao cho La-vân và nói:

–Đó là vật của cha con, hãy đem đến trao lại.

La-vân khi ấy liền đi thẳng đến trước Phật, đem vòng ngọc trao cho Đức Thế Tôn. Vua và quần thần đều rất vui mừng, đồng thốt lên:

–Lành thay! Đã rõ ràng, rất là chân thật. La-vân là con Phật.

Phật nói với phụ vương cùng các quần thần:

–Từ nay về sau không còn hoài nghi gì nữa. Đây chính là con ta. Duyên ta hóa sinh. Chớ nghĩ xấu cho Cù-di.

Vua được chứng đạo, Cù-di thọ giới, tịnh tu phạm hạnh. Cung nhân lớn nhỏ đều thọ giới pháp, một tháng sáu ngày trai, một năm ba tháng trai giữ gìn không lười trễ. Trong nước thanh bình, an ninh, mưa



gió thuận hòa không trái thời tiết, ngũ cốc đầy đầy, dân chúng an cư lạc nghiệp. Muôn dân vạn nước đều đến chúc mừng, đạo đức ngày thêm vun bồi như trăng đầu tháng.

## M

### Phẩm 29: KHEN NGỢI PHẬT

Bấy giờ, Đức Thế Tôn bảo với nhóm tám vị trời Thần Diệu, Đại Thần Diệu, Hoan Dự, Gia Hoan, Chiên-đàn, Đại Duyệt, Tịch Nhiên, Tịch Luật, Thiên tử cõi trời Tịnh cư:

–Phật lập đại hội chuyển pháp luân. Phật vì tất cả cho nên cứu giúp mười phương, không khiến cho bị dứt bỏ. Khai mở tâm ý chúng sinh, trải khắp thiên hạ mới đến đáp được ân Phật.

Đức Thế Tôn lại bảo Thiên tử Thần Diệu:

–Nay kinh này đặt tên là “Phổ Diệu Đại Phương Đẳng”, là điều đáng vui mừng của các Bồ-tát, khiến khắp các cõi Phật đều được nghe. Kinh này được truyền đến nơi nào, thì nơi ấy chói sáng. Đây chính là từ kim khẩu Phật nói ra nên phải mau thọ trì đọc tụng, là con mắt của Phật pháp khiến cho lưu bố cùng khắp. Nếu Bồ-tát khi học, nghe kinh pháp này, tâm người đó vững mạnh, tinh tấn phụng hành đạo Vô thượng Chánh chân, thì đó là cái học rất chân chánh. Nếu có chúng sinh ưa thích sự vi diệu, trụ pháp Đại thừa, không có tâm niệm nghi ngờ, hàng phục lưới ma, thì đọc tụng xong, chắc chắn đều đạt được quả vị Đại Thánh. Các phái ngoại đạo dị học không hoàn hành được. Khuyến giúp người học kinh điển mầu nhiệm này, thành tựu được đức lớn, đến với Đại thừa. Nếu có người hiền, nghe nói kinh Phổ Diệu này, chấp tay tự quy y, thì liền bỏ được nguồn gốc của tám việc biếng nhác, thành tựu được tám công huân. Những gì là tám?

1. Được dung mạo đoan nghiêm.
2. Được thể lực mạnh mẽ.
3. Được quyền thuộc đông nhiều.
4. Mau đạt được biện tài vô lượng.
5. Học nhanh được xuất gia.

6. Việc làm được thanh tịnh.

7. Được định Tam-muội.

8. Được trí tuệ sáng suốt, không điều nào là không rõ.

Đó là tám công đức.

Nếu có người nào vì Pháp sư, trải tòa, đọc tụng kinh này sẽ được tám chỗ ngồi. Những gì là tám?

1. Được chỗ ngồi của trưởng giả.

2. Được chỗ ngồi của Chuyển luân vương.

3. Được chỗ ngồi của Thiên đế Thích.

4. Được chỗ ngồi của Tự tại thiên.

5. Được chỗ ngồi của Đại phạm thiên.

6. Được chỗ ngồi của Bồ-tát.

7. Được chỗ ngồi của Như Lai.

8. Được chỗ ngồi của Chuyển pháp luân, độ thoát tất cả.

Đó là tám chỗ ngồi.

Nếu có Pháp sư giảng dạy pháp này, giả sử có người khen ngợi: “Lành thay!”, người đó sẽ được tám hạnh thanh tịnh. Những gì là tám?

1. Lời nói và việc làm phù hợp, không mâu thuẫn.

2. Lời nói chí thành không luống dối.

3. Ở trong chúng hội chân thật, không dối lừa.

4. Nói ra điều gì mọi người tin theo không xa bỏ.

5. Lời nói dịu dàng không cộc cằn.

6. Tiếng nói êm ái giống như chim loan.

7. Thân tâm theo thời, âm thanh như Phạm thiên. Người trong hội nghe, không ai là không lãnh thọ.

8. Âm vang như Phật, có thể làm vui lòng chúng sinh.

Đó là tám hạnh thanh tịnh.

Nếu có người ghi chép kinh Phổ Diệu này trên thẻ trúc, lụa, không keo kiệt lẫn tiếc kinh, không ôm lòng đố kỵ, mọi người khen ngợi, được ba mươi bốn hạnh, danh đức truyền khắp.

Nếu lại có người học kinh điển này sẽ được tám đại tàng. Những gì là tám?

1. Được ý tàng, chưa từng quên bỏ.

2. Được tâm tàng, phân biệt kinh pháp, không chỗ nào là không hiểu.

3. Được vãng lai tàng, hiểu khắp tất cả các kinh pháp của Phật.
4. Được tổng trì tàng, đối với tất cả những điều đã nghe đều có thể phân biệt nhớ hết.
5. Được biện tài tàng, vì các chúng sinh tuyên dương kinh điển, tất cả đều vui mừng lãnh thọ.
6. Được pháp tàng, hộ trì chánh pháp.
7. Được tùy ý pháp tàng, chưa từng đoạn tuyệt giáo pháp tam bảo.
8. Được phụng hành pháp tàng, mau được pháp nhãn vô sở tùng sinh.

Đó là tám đại pháp tàng.

Nếu có người nào thọ trì đọc tụng kinh Phổ Diệu này thì được đầy đủ tám nghiệp. Những gì là tám?

1. Thí nghiệp: Không có tâm keo kiệt, ganh ghét.
2. Giới nghiệp: Đầy đủ các nguyện.
3. Văn nghiệp: Tập hợp các trí tuệ đạt đến vị quán đảnh.
4. Tịch nghiệp: Siêng năng đối với tất cả định ý chánh thọ.
5. Kiến nghiệp: Có thể thấy đầy đủ được trí tam đạt.
6. Phước nghiệp: Tướng tốt đầy đủ, dạy bảo nước Phật
7. Tuệ nghiệp: Vì mọi người thuyết pháp, theo bệnh cho thuốc.
8. Đại ai nghiệp: Vì mười phương trồng các gốc đức, không biếng nhác trong việc thọ trì pháp Phổ Diệu này.

Tâm tự nghĩ khiến cho tất cả chúng sinh đều mau đạt được pháp này. Do đức bốn ấy, lại được tám phước lớn. Những gì là tám?

1. Thành phước đức lớn của Chuyển luân thánh vương, thấy cảnh Niết-bàn kiến lập lòng tin thuần nhất.
2. Được làm Tứ Thiên vương.
3. Được làm Đế Thích.
4. Được làm Viêm thiên.
5. Được làm Thiên tử Đâu-suất.
6. Được làm Vô kiêu lạc thiên.
7. Được làm Hóa tự tại thiên.
8. Được làm Như Lai, dứt các pháp bất thiện, đầy đủ các gốc thiện.

Đó là tám phước lớn.

Nếu có người thọ trì kinh Phổ Diệu này, hoặc chí tâm nghe rõ suốt, ghi nhớ, thì được tám tâm thanh tịnh. Những gì là tám?

1. Thường thực hành Từ tâm, tiêu trừ sân giận.
  2. Thường thực hành Bi tâm, trừ các hoạn hại.
  3. Thường thực hành Hỷ tâm, tiêu trừ các sự không vui.
  4. Thường thực hành Xả tâm, trừ các sự kết trói dính mắc.
  5. Tu hạnh Tứ thiền, ở ngay nơi cõi Dục mà được tự tại.
  6. Hành Tứ vô sắc định do mình mà được.
  7. Được năm phép thần thông dạo chơi nơi các cõi Phật, trừ các quái ngại, các nạn ngăn che.
  8. Đạt được định ý mạnh mẽ, một mình dạo đi trong ba cõi.
- Đó là tám tâm thanh tịnh.

## M

### Phẩm 30: CHÚC LUY

Bấy giờ, Đức Thế Tôn bảo Hiền giả Ca-diếp, Hiền giả A-nan và Bồ-tát Di-lặc:

–Ta từ vô số kiếp tu theo pháp này mới thành tựu đạo Vô thượng Chánh chân. Nay phó chúc cho các thầy, các thầy hãy trao tay nhau thọ trì đọc tụng, rộng vì người giảng nói.

Bấy giờ Đức Thế Tôn muốn cho kinh pháp này được truyền bá khắp mười phương, Ngài thuyết kệ:

*Phật xem thấy các loài chúng sinh  
Đều được La-hán như con ta.  
Nếu người ngàn ức kiếp cúng dường  
Và tiếp cúng dường hằng sa nữa  
Lại thêm cúng dường Bích-chi-phật  
Có người một ngày thờ kinh này  
Tính công đức này vượt hơn kia  
La-hán số đông nhiều vô kể  
Tất cả chúng sinh thành Duyên giác  
Nếu có người ức kiếp cúng dường  
Ấm thực, y phục, sàng, ngọa cụ*

Hương bột, hương tạp và danh hoa  
 Nếu có người nhất tâm chấp tay  
 Chí tâm tự quy một Như Lai  
 Miệng tự xưng lên Nam-mô Phật  
 Phước công đức này thật tối thượng  
 Tất cả chúng sinh đều thành Phật  
 Nếu có người ức kiếp cúng dường  
 Y bị, ẩm thực, sàng, tọa cụ  
 Hương bột, hương tạp và danh hoa  
 Nếu chánh pháp sắp bị lâm nguy  
 Vứt bỏ thân mạng để hộ trì  
 Nếu người nào trong một ngày đêm  
 Giữ các pháp này tất hơn kia.  
 Nếu người phụng sự mười phương Phật  
 Cùng với Duyên giác các Thanh văn  
 Nếu người giữ vững đạo tâm này  
 Nhận lãnh yếu điểm các pháp vương  
 Tất cả kinh là đạo chắc thật  
 Nếu Như Lai nhiều như hằng sa  
 Cúng dường thờ phụng các vị ấy  
 Nếu có người tay nhận kinh này  
 Đạt được biện tài không ai sánh  
 Phân biệt một câu đến ức kiếp  
 Trí tuệ chánh nghĩa không hao tổn  
 Nếu đem kinh đây giảng cho người  
 Trí tuệ đạo sư không bờ đáy  
 Xét không có ai cùng sánh bằng  
 Giống như sông biển không cùng tận  
 Người nghe pháp này cũng như vậy.

Phật bảo các Hiền giả Ca-diếp, A-nan, Di-lặc cùng dẫn dò nhau, lãnh thọ, hành trì, đọc tụng, học tập, khiến cho lưu bố cùng khắp. Chỉ dạy cho những người cùng học và những người trong mười phương, đều khiến cho tất cả được nhờ ân tế độ để cho không bị đứt mất. Lần lượt dạy bảo cho nhau, lần lượt thành tựu cho nhau, khiến cho không bị đình trệ, ngôi Tam bảo không diệt, mới báo được ân Phật.

Phật dạy như vậy, Thiên tử Đại Thần Diệu và Thiên tử Tịnh cư, Bồ-tát Di-lặc, Bồ-tát Hiền Kiếp và Đại Ca-diếp cùng các đại đệ tử, Thiên, Long, Quỷ thần, Kiên-thất-hòa, A-tu-luân nghe Phật giảng thuyết đều hoan hỷ phụng hành.



SỐ 187

# KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM (Cũng có tên là Thần Thông Du Hý)

*Hán dịch: Đời Đường, Đại sư Địa-bà-ha-la,  
người xứ Trung Thiên Trúc.*

## QUYỂN 1

### Phẩm 1: MỞ ĐẦU

Tôi nghe như vậy:

–Một thời Đức Phật ở tại khu lâm viên Kỳ-đà Cấp cô độc thuộc nước Xá-vệ cùng với chúng đại Tỳ-kheo một vạn hai ngàn vị, đều là bậc đại A-la-hán. Tên các vị ấy là Tôn giả A-nhã Kiều-trần-như, Tôn giả Ma-ha Ca-diếp, Tôn giả Xá-lợi-phất, Tôn giả Mục-kiền-liên, Tôn giả Ma-ha Ca-chiên-diên, Tôn giả Phú-lâu-na-di-đa-la-ni-tử, Tôn giả Ma-ha-nam, Tôn giả A-nậu-lâu-đà, Tôn giả Kiếp-tân-na, Tôn giả Bạt-đề-la, Tôn giả Ưu-ba-ly, Tôn giả Nan-đà, Tôn giả Sa-già-đà, Tôn giả A-nan, Tôn giả La-hầu-la... Đó là các vị A-la-hán mà mọi người đều biết.

Các bậc Đại Bồ-tát gồm ba vạn hai ngàn vị đều là bậc Nhất sinh bổ xứ, thần thông tam-muội diệu dụng, đại nguyện viên thành, được trí tuệ vô ngại đạt các pháp Nhẫn, đầy đủ pháp Đà-la-ni, biện tài thông suốt đều từ các pháp Ba-la-mật mà có, đều đã trải qua đầy đủ các Địa của bậc Bồ-tát, đạt được tất cả sự tự tại của một vị Bồ-tát. Đó là Bồ-tát Di-lặc, Bồ-tát Đà-la-ni Tự Tại, Bồ-tát Sư Tử Vương, Bồ-tát

Thành Tựu Nghĩa, Bồ-tát Tịch Giới Tuệ, Bồ-tát Thường Tinh Tấn, Bồ-tát Vô Ngại Tuệ, Bồ-tát Đại Bi Tư Duy... cùng với các vị như vậy có mặt đông đủ.

Bấy giờ Đức Thế Tôn vì bốn chúng Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, Ưu-bà-tắc, Ưu-bà-di, Quốc vương, Vương tử, Đại thần, Quan thuộc, Sát-đế-lợi, Bà-la-môn, Trưởng giả, Cư sĩ và các hàng ngoại đạo mà thường thọ nhận bốn sự cung kính cúng dường nhưng đối với những sự cúng dường rất là thù thắng ấy, tâm Phật không hề nhiễm, giống như hoa sen chẳng vướng mùi bùn, nên danh tiếng vang khắp mười phương, được xưng tụng qua mười danh hiệu: Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Biến Tri, Minh Hạnh Túc, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhân Sư, Phật Thế Tôn. Nói chung, đó là Bạc thành tựu ngũ nhãn, lục thông, thường ở thế gian cùng các quốc độ vì trời, người diễn thuyết Chánh pháp, chẳng đầu, giữa, rốt sau đều nêu rõ nghĩa lý cao xa, ngôn từ khéo léo, thuần nhất viên mãn, trọn đủ các tướng phạm hạnh thanh bạch.

Lúc ấy vào khoảng nửa đêm, Đức Như Lai nhập Phật trang nghiêm tam-muội, từ nơi đỉnh nhục kế phóng ra hào quang lớn tên là Ưc niệm quá khứ chư Phật vô trước (*nhớ nghĩ chư Phật quá khứ, trí tuệ vô ngại*) chiếu lên tới cõi trời Tịnh cư. Vì muốn khai thị cho các vị Thiên tử ở đấy nên từ trong luồng hào quang phát ra bài kệ:

*Thân, khẩu, ý Mâu-ni thanh tịnh  
Trí tuệ sáng soi khắp thế gian  
Quang minh thù thắng trừ tăm tối  
Nên quay về kính lễ Thích-ca.  
Biển lớn trí tuệ đầy oai đức  
Thấu pháp, tự tại Đấng Pháp Vương  
Thế Gian Ứng Cúng, Thiên Trung Thiên  
Ấy Bạc Đại Giác, nên quy ngưỡng.  
Tâm chế ngự muôn vàn việc khó,  
Ý tịnh xa lìa mọi lưới ma,  
Là Bạc Kiến Văn sạch lỗi lầm,  
Là Đấng Giải Thoát đáng quy kính.  
Thể tính Phật lặng không, siêu việt.  
Tạo tác vô biên thường tịch nhiên*



*Đạt lý tịnh diệu dứt trừ nghi  
 Thấy đều dốc tin, quy mạng lễ,  
 Như Đại Y Vương ban thuốc lành,  
 Biện tài hùng dũng trừ tà đạo  
 Muốn hàng quyến thuộc rõ thắng nghĩa,  
 Bạc Đạo Sư giảng pháp Vô thượng.*

Bấy giờ, chư Thiên trời Tịnh cư từ cõi thiên định nghe rõ bài kệ như thế, tức thời nhớ nghĩ đến vô lượng vô biên a-tăng-kỳ kiếp chư Phật, Như Lai thời quá khứ, cùng các công đức trang nghiêm cõi Phật, các hội thuyết pháp đều hiện rõ. Thế rồi các vị Ma-hê-thủ-la, Nan-đà, Tô-nan-đà... cùng với vô số chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư, ánh sáng rực rỡ, uy thần lồng lộng, chiếu đến khu lâm viên Kỳ-đà Cấp cô độc, và tất cả đều tới nơi Phật nhập định, đánh lễ ngang chân Phật rồi đứng lên chấp tay hết lòng cung kính thưa:

–Bach Thế Tôn, có bộ kinh tên là Phương Quảng Thần Thông Du Hý Đại Trang Nghiêm Pháp Môn, nêu rõ các đức hạnh căn bản của bậc Bồ-tát. Bạc Bồ-tát ấy ở cõi trời Đâu-suất vi diệu, suy nghĩ về việc thị hiện giáng sinh vào hàng chủng tộc nổi tiếng, các công đức không thiếu, thực hành mọi phận sự của một đồng tử, tài nghệ dũng lực gồm đủ văn võ song toàn. Bạc Bồ-tát ấy ở cõi thế gian đều hoàn tất những sự kiện tối thắng, thọ nhận và biết rõ năm thứ dục, thực hiện đầy đủ đạo hạnh Bồ-tát, hàng phục chúng ma, thể hiện diệu lực vô úy của Như Lai cùng tất cả Phật pháp. Kinh ấy như vậy là đã được vô lượng chư Phật, Thế Tôn thời quá khứ diễn thuyết, đó là Phật Ba-đầu-ma Thắng, Phật Pháp Tràng, Phật Vi Chiếu Minh, Phật Công Đức Tràng, Phật Công Đức Tánh, Phật Đại Tánh, Phật Tiên Thiên, Phật Thắng Quang Minh, Phật Chân Tràng, Phật Kim Cang Kiên Cố, Phật Hàng Phục Nhất Thiết, Phật Chân Kim Sắc, Phật Cực Cao Hạnh, Phật San Hô Hải, Phật Hoa Tràng, Phật Tối Thắng Sắc, Phật Thiện Nhãn, Phật Tiên Hộ, Phật Thắng Luân, Phật Cao Thắng, Phật Khai Phu Liên Hoa, Phật Mi Gian Quang Minh, Phật Liên Hoa Đài, Phật Thiện Quang Minh, Phật Cát Tường, Phật Thiện Kiến, Phật Sư Tử Quang, Phật Kiên Lao Tuệ Thí, Phật Hương Xuân, Phật Quảng Đại Danh Xưng, Phật Để Sa, Phật Phát Sa, Phật Thế Gian Đoan Nghiêm, Phật Phổ Quang Minh, Phật Bảo Xứng, Phật Tối Thắng Quang Minh, Phật

Phạm Quang, Phật Thiện Thanh, Phật Diệu Hoa, Phật Mỹ Âm, Phật Thượng Sắc Hạnh, Phật Vi Tiểu Mục, Phật Công Đức Tự, Phật Đại Vân Thanh, Phật Thiện Sắc, Phật Thọ Quang, Phật Tượng Vương Du Bộ, Phật Thế Gian Hân Lạc, Phật Hàng Phục Ma Oán, Phật Chánh Ứng Cúng, Phật Tỳ-bà-thi, Phật Thi-khí, Phật Tỳ-diệp-phù, Phật Ca-la-tôn, Phật Câu-na-hàm Mâu-ni, Phật Ca-diếp... vô lượng chư Phật, Như Lai thời quá khứ đều nói kinh này. Do vậy, mong được Thế Tôn cũng như chư Phật thời quá khứ, vì lợi ích an lạc của vô lượng chúng sinh, thương xót thế gian, khiến đạt được nghĩa lợi, làm cho trời người được tăng thêm lợi ích của giáo pháp Đại thừa, các tà đạo, ma oán đều được hàng phục, phá trừ, nêu rõ các hạnh công đức của bậc Bồ-tát, tinh tấn gắng sức để đạt quả vị Thượng thừa, lãnh hội chánh pháp, phát huy sự an trụ của Tam bảo đừng để bị mai một, thị hiện thành Phật, sự nghiệp viên mãn. Chính vì thế mà chư Phật đều nói kinh này.

Đức Như Lai, lúc ấy thương xót chư Thiên nên đã im lặng chấp nhận. Thế là chư Thiên đội ân Phật đã thuận hứa nên rất vui mừng, tâm đều thanh tịnh, cúi đầu đảnh lễ, đi theo hướng phải quanh Phật ba vòng, tung hoa trời Mạn-đà-la cúng dường. Xong, tất cả đều biến mất.

Sáng sớm hôm sau, Đức Thế Tôn đến đạo tràng Ca-la, trải tọa cụ ngồi. Chư Đại Bồ-tát và chúng Thanh văn đều cung kính nhiễu quanh Ngài. Xong xuôi, Đức Thế Tôn nói với các vị Tỳ-kheo:

–Nửa đêm hôm qua, trời Ma-hê-thủ-la cùng Nan-đà, Tô-nan-đà và vô số chư Thiên cõi trời Tịnh cư đã vân tập đến đây, đảnh lễ cung kính thưa bạch mong được Ta diễn nói kinh Thần Thông Du Hý Đại Trang Nghiêm. Vì thương xót hết thảy người, trời ở cõi thế gian này, lại khiến cho các vị Bồ-tát thời hiện tại cũng như vị lai được tăng thêm lợi ích nên lúc đó Ta đã yên lặng nhận lời thỉnh cầu kia. Vậy chư Tỳ-kheo hãy hết sức lắng nghe, hôm nay Ta sẽ nói về kinh ấy.

## M

### Phẩm 2: CUNG TRỜI ĐÂU-SUẤT

Lúc bấy giờ, Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Do những yếu tố gì mà kinh này có tên Phương Quảng Thần Thông Du Hý Đại Trang Nghiêm? Đó là vì kinh này hiển bày việc các

vị Bồ-tát an trú nơi cung trời Đâu-suất thường tạo vô lượng uy đức được chư Thiên cúng dường, đến lúc làm phép quán đảnh được trăm ngàn Phạm chúng xưng tán. Lại nói về nguyện lực của các vị Bồ-tát ấy đã viên mãn có khả năng thông thấu Pháp tạng của chư Phật, tuệ nhân thanh tịnh, tâm hòa hợp khắp chốn, có tâm, có quý, tri túc, chánh niệm, chánh tuệ, tu hành miên mật các Ba-la-mật, các phương tiện khéo léo: Bồ thí, Trì giới, Nhẫn nhục, Tinh tấn, Thiền định, Trí tuệ; đại Từ, đại Bi, đại Hỷ, đại Xả; phạm hạnh thanh tịnh, đắc đại thần thông, nhận thức các pháp đều vô ngại không chấp trước; các pháp Bồ-đề phần đều tu đạt rất ráo là bốn Niệm xứ, bốn Chánh cần, bốn Thần túc, năm Căn, năm Lực, bảy Giác chi và tám Thánh đạo. Các vị Bồ-tát ấy đầy đủ các tướng tốt trang nghiêm thân, luôn vì lợi ích của chúng sinh, không lúc nào rời bỏ; như pháp mà hành không hề hư dối; rộng giảng Chánh pháp không có niệm tham cầu, tâm thanh tịnh ngay thật lìa mọi đối trá sai quấy, không hề sợ hãi cũng không kiêu mạn, tâm luôn bình đẳng với tất cả chúng sinh; thường cúng dường vô lượng trăm ngàn muôn ức chư Phật, Như Lai; vì vô lượng trăm ngàn na-do-tha chư Đại Bồ-tát mà cung kính tôn quý; lại vì muốn các hàng Phạm, Thích Tử vương, Ma-hê-thủ-la, Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già... khi nghe tên kinh liền xưng tán, sinh tâm hoan hỷ, nên các Ngài dùng phương tiện thiện xảo, vô ngại giải thoát, đối với tất cả các hình thức sai biệt của văn chương, chữ nghĩa đều có thể thông suốt, nếu có diễn đạt đều không bị vướng mắc.

Kinh này cũng giống như vị đại thương chủ lái chiếc thuyền pháp lớn vượt qua biển sinh tử, được ba mươi bảy món Bồ-đề phần vô cùng quý giá và đạt được pháp Đà-la-ni trong Phật pháp, là mẫu mực cho sự tu tập tâm niệm trọn không lầm lạc. Kinh này như Bạc Đại Đạo sư đã vượt bốn dòng thác sinh, lão, bệnh, tử, đầy đủ thế nguyện, hàng phục ma oán, phá trừ các tà thuyết, dùng trí tuệ kim cang hợp với quân từ bi có thể phá hết mọi thứ phiền não. Kinh này ví như hoa sen trong ao bùn mà công đức rộng khắp, làm chỗ phát khởi và tăng lớn các nguyện lực, tâm đại Bồ-đề là cội rễ, các phương tiện thiện xảo pháp thủy thanh tịnh vi diệu làm nền; Bồ-đề là cành; thiền định là nhụy; lìa các nhiệt não, đạt thanh tịnh rộng khắp làm lá; đa văn, trì

giới và không phóng dật đều không chướng ngại làm hương thơm, không hề bị nhiễm các pháp thế gian. Kinh này như Sư tử vương, phước trí là thể, thần thông là chân, bốn Thánh đế là móng, Phạm trụ là răng, bốn Nhiếp pháp là đầu, thấy rõ mười hai nhân duyên làm thân mạng, trí tuệ thấu đạt ba mươi bảy phẩm Bồ-đề làm đánh đầu, ba cửa giải thoát làm hương vươn tới, thiền định trí tuệ dùng làm mắt, các pháp Tam-muội làm chốn tu tập; từ rừng giới luật với bốn oai nghi, con đường đi vui hòa làm thân, mười lực cùng bốn vô sở úy nhờ tu tập đạt được làm sức mạnh, lìa mọi tham dục làm bước chân đi; tự tại, vô úy, vô ngã, vô pháp làm tiếng hét lớn hàng phục ngoại đạo như chế ngự bầy nai. Kinh này là mặt trời vô thượng trong đám trượng phu thế nhân; thiền định, trí tuệ, giải thoát là ánh sáng, đốm lửa loe loét của ngoại đạo tất bị mờ tắt, mọi vô minh tăm tối đều bị quét sạch, nơi cõi người trời càng thêm tỏ rạng; ví như mặt trăng tròn tỏa sáng trong lành không gợn chút mây, thế gian vui thích nhìn ngắm; là nguồn sáng an nhiên hơn hẳn trong các tinh tú, soi tỏ con đường giải thoát của đạo Bồ-đề; là đóa sen vàng nở tung trong cõi người trời. Cũng như bậc Chuyển Luân vương giáo hóa bình đẳng khắp bốn châu thiên hạ, lấy bảy món Bồ-đề phần làm vật báu, tâm bình đẳng đối với tất cả chúng sinh làm mười pháp lành, lấy đại nguyện thành tựu các pháp vô ngại làm cỗ xe quý. Ví như biển lớn sâu rộng khó dò, lòng biển chứa vô số các thứ bảo vật, bị sóng dồi cũng không mất. Trí tuệ duyên khởi cũng thế, sâu rộng bao la, thấu nhiếp sung mãn hết thảy các pháp bảo. Tâm ấy bình đẳng như đất nước gió lửa, lìa mọi yêu ghét. Tâm lượng ấy thật cao tốt, vi diệu, vững chắc, khó dời chuyển như núi Tu-di. Trí tuệ trùm khắp không hề bị cấu nhiễm vương mắc, như hư không, ý vui vẻ thanh tịnh, thường hành bố thí pháp. Nghiệp tịnh tích chứa lâu đời, dứt mọi lỗi đối trá sai quấy, có thể bao gồm hết tất cả căn lành, tu tập tự tại suốt bảy a-tăng-kỳ, là chỗ các căn lành đã tu tập đều hướng về, phát huy năm phần phước đức, bố thí bảy món tịnh tài, thực hành Thập thiện làm tăng thêm năm mươi hai loại căn lành đã từng tu tập các chánh hạnh, tương ứng với bốn mươi phần vị; đã từng tu tập các thế nguyện, tương ứng với bốn mươi phần vị; đã từng tu tập ý lạc, chánh trực đều tương ứng với bốn mươi phần vị; từng ở nơi bốn trăm ức (40.000.000) na-do-tha câu-chi cõi Phật xuất gia tu hành, từng ở nơi

năm mươi trăm ức (500.000.000) na-do-tha câu-chi cõi Phật mà thực hành đại bố thí, đã từng gần gũi với ba trăm năm mươi câu-chi các vị Bích-chi-phật, đã từng giáo hóa vô lượng a-tăng-kỳ các chúng Thanh văn, đều khiến họ an trụ với các phương tiện chân chánh, vì muốn cho họ chứng đạt được quả vị A-nậu-đa-la-tam-miệu-tam Bồ-đề và đến địa vị Nhất sinh bổ xứ thành Phật. Từ đó, bậc Bồ-tát ấy mạng chung, sinh lên cõi trời Đâu-suất làm vị Thiên tử ở đấy tên Tịnh Tràng, luôn là chỗ để hàng chư Thiên cúng dường. Ở cõi trời đó, Bồ-tát sẽ thị hiện nơi cõi người, chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Ở cõi trời Đâu-suất ấy có đến ba vạn hai ngàn (32.000) nơi an lạc vi diệu. Điện lớn, cửa lớn, gác rộng lầu cao, mái hiên cửa sổ giảng mắc điểm tô nào cờ bay hoa kết, chuông báu lười châu, thường xuyên tung hoa Mạn-đà-la, hoa Ma-ha Mạn-đà-la đầy khắp chốn. Chư Thiên thể nữ có tới trăm ngàn câu-chi na-do-tha, tấu lên các khúc Thiên nhạc. Các thứ cây báu ở đấy sinh ra nhiều loại hoa quý như hoa A-đề-mục-đa, hoa Câu-ni-la, hoa Chiêm-ba-ca, hoa Ba-sắc-la, hoa Mục-chân-đà-la, hoa A-du-ca, hoa Trấn-đầu-ca, hoa A-sa-na, hoa Kiến-ni-ca, hoa Kiên cố, hoa Đại kiên cố... nở đầy khắp chốn. Ở trên cao phủ che đầy những dây lười bằng vàng ròng bao quanh nhiều lớp trang nghiêm. Trong các ao báu cũng có nhiều thứ hoa đẹp như hoa Ma-lợi-ca, hoa Tô-mạn-na, hoa Bạt-la, hoa Bà-lợi-sư-ca, hoa Câu-đán-la, hoa Tô-kiến-đề, hoa Thiên-diệu-lý, hoa Ưu-bát-la, hoa Ba-đầu-ma, hoa Câu-vật-đầu, hoa Phân-đà-lợi, hoa Diệu hương... nhiều thứ hoa như vậy tạo thành màn hoa lớn muôn vẻ trang nghiêm. Lại có vô số loài chim như Anh vũ, Xá-lợi, Câu-chỉ-la, Nga, Nhạn, Uyên-ương, Khổng tước, Phỉ thúy, Ca-lăng-tần-già và nhiều chủng loại chim khác... hình sắc đủ loại, cất tiếng hát âm thanh vi diệu. Các vị Thiên tử ở cõi trời ấy số lượng có đến trăm ngàn câu-chi na-do-tha, thường vân tập đông đảo tại Đại pháp đường, nhiều quanh chỗ Bồ-tát, lắng nghe nhận lãnh các pháp lớn vô thượng do Bồ-tát giảng, nhờ đó dứt trừ mọi tham sân kiêu mạn, kết sử, tất cả phiền não; sinh tâm rộng lớn, hoan hỷ tột độ, trụ trong an lạc, cảm nhận được nghiệp tịnh tu lâu dài của Bồ-tát.

Về kỹ nhạc của chư Thiên có đến tám vạn bốn ngàn loại đều phát ra các loại âm thanh hết sức vi diệu và trong âm thanh đó nghe rõ

bài tụng:

Nhớ Nhiên Đấng thọ ký  
 Tích chứa phước vô biên,  
 Vượt ra khỏi sinh tử  
 Trí tuệ càng tỏa sáng.  
 Tu tuệ thí nhiều kiếp  
 Tâm ta luôn lìa nhiễm  
 Dứt hẳn ba cấu mạn  
 Khẩu nghiệp thường trực chánh.  
 Nhớ vô biên kiếp trước  
 Muôn loại đều xưng tôn  
 Giới, nhẫn cùng tinh tấn  
 Tu định tuệ dài lâu.  
 Lại nhớ vô biên kiếp  
 Cúng dường chư Như Lai  
 Vượt khỏi sinh già chết  
 Hóa độ bao chúng sinh  
 Hằng thương xót muôn loài  
 Luôn nghĩ không hề bỏ.  
 Rồng, Quỷ, Thần, chư Thiên  
 Đều chiêm ngưỡng cung kính,  
 Chúng sinh mãi tham dực  
 Như biển chứa muôn sông,  
 Chỉ nhờ Bạc Đại Trí  
 Cứu vớt muôn chúng sinh.  
 Lìa khỏi cõi mê lầm  
 Vui pháp bỏ tham dực,  
 Mắt thanh tịnh sạch cấu  
 Thương xót khắp cõi trần.  
 Bồ-tát dày phước đức  
 Trụ trời Đâu-suất-đà  
 Chư Thiên trăm ngàn ức  
 Nghe pháp không hề nản  
 Xuống cõi Diêm-phù-đề,  
 Tâm Từ rưới cam lộ

Khấp cùng nơi cõi Dục  
Chư Thiên vô số ức  
Thấy đều dốc lòng mong  
Bồ-tát nên hạ sinh  
Ắt trừ hết ma nghiệp  
Diệt phá các tà thuyết  
Phật đạo như “quán chưởng”  
Ứng xử luôn kế hợp  
Lửa phiền não bốc cao  
Nguyên làm mây lành phủ  
Muta pháp tuôn khắp nơi  
Diệt sạch mọi lửa dũ.  
Cổ Phật đã qua rồi  
Nay Phật là Y vương  
Dùng ba cửa giải thoát  
Làm thuốc trừ muôn bệnh.  
Khiến các loài hữu tình  
Niết-bàn đến an trú  
Đại pháp âm Như Lai  
Ngoại đạo đều quy phục.  
Ví như Sư tử hống  
Trăm thú đều kinh hoàng  
Trí tuệ lấy làm tay  
Tinh tấn sinh từ đấy.  
Ma quân nhiều vô kể  
Tự tại thấy chế, trừ.  
Phạm Thích trăm ngàn vị  
Cung kính mong gặp Phật  
Tứ vương dâng y bát  
Chỉ mong Phật hạ sinh.  
Nay phải nên quán kỹ  
Gắn bó chủng tộc nào  
Xem qua cõi Diêm-phù  
Nêu rõ hạnh Bồ-tát.  
Như châu báu quý giá

*Vật ấy thật uy đẹp,  
Trí tịnh ngọc Ma-ni  
Cam lộ tưới chốn ấy.  
Âm nhạc của chư Thiên,  
Lời kệ diễn bày rõ  
Cầu thỉnh đức Bồ-tát  
Đại Bi cứu chúng sinh.*

## M

### Phẩm 3: CHỨNG TỘC THÙ THẮNG

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát lúc ấy nghe xong bài kệ liền rời chỗ mình ngồi, ra khỏi cung điện, đến pháp đường ngồi trên tòa Sư tử. Cùng lúc có vô số vô biên các vị Đại Bồ-tát vân tập đến Pháp đường ngồi vào tòa Sư tử, mà mỗi vị đều có đến sáu mươi tám câu-chi chúng quyến thuộc trước sau lần lượt nhiều vòng quanh. Bồ-tát đang chuẩn bị cho việc giảng sinh. Ngài nhớ lại mười hai năm trước, có vị Thiên tử ở cõi trời Tịnh cư hạ sinh nơi cõi Diêm-phù làm vị Bà-la-môn nói luận Vi-đà (Veda), bộ luận ấy đã được lưu truyền. Mười hai năm sau lại có Thắng nhân hiện hình voi trắng nhập vào thai mẹ. Vị Thắng nhân ấy có đủ ba mươi hai tướng của bậc Đại nhân, quyết định hai việc: Nếu là tại gia sẽ làm bậc Chuyển luân thánh vương, nếu xuất gia tu hành sẽ được thành Phật. Lại có vị Thiên tử xuống cõi Diêm-phù-đề nói với vị Bích-chi-phật kia: “Thưa nhân giả, ngài nên lìa bỏ cõi này. Vì sao vậy? Là vì mười hai năm sau sẽ có vị Bồ-tát giảng trần tại đây”. Bấy giờ ở núi Vĩ bàn thuộc thành Vương xá có vị Bích-chi-phật danh hiệu là Ma Đăng, nghe lời đó, tự xét bản thân mình chẳng qua như một thứ đất vô dụng liền rời chỗ ngồi phóng thẳng lên hư không cao đến bảy cây Đa-la, hóa lửa thiêu thân mình mà nhập Niết-bàn, chỉ còn các mảnh xá-lợi từ trên hư không rơi xuống, do đó vùng đất này mang tên là Tiên nhân đọa xứ.

Này các Tỳ-kheo, thời ấy ở nước Ba-la-nại có năm trăm vị Bích-chi-phật, khi nghe vị Thiên tử kia nói cũng đều làm như thế, phóng lên



hư không hóa lửa thiêu thân mình, nhập Niết-bàn và các mảnh xá-lợi từ trên cao rơi xuống đất. Lại nữa, vào thời quá khứ có vị vua nhân từ để dành khu đất ấy cho đàn hươu, thành vùng đất không còn sợ hãi. Do vậy khu đất này cũng có tên là Tiên nhân Lộc uyển.

Này các Tỳ-kheo, Bồ-tát lúc ấy vẫn đang ở cung trời Đâu-suất, dùng bốn thứ tâm xem xét khắp nơi, một là xem xét về thời, hai là xem xét về phương, ba là xem xét về quốc độ và bốn là xem xét về chủng tộc. Này các Tỳ-kheo, thế nào là xem xét về thời? Bồ-tát không ở vào thời kỳ kiếp sơ mà nhập thai mẹ, chỉ chọn thời kỳ kiếp giảm, khi chúng sinh ở thế gian nhận rõ, biết được sự khổ của già, bệnh, chết, Bồ-tát mới ung dung nhập thai mẹ. Thế nào là xem xét về phương? Bồ-tát không giáng sinh ở các châu phía Đông, Tây, Bắc là Phất-bà-đề, Cồ-da-ni, Uất-đan-việt cũng như ở các cõi biên địa, chỉ thị hiện ở châu phía Nam là Diêm-phù-đề. Vì sao vậy? Là vì người ở cõi này có đầy đủ trí tuệ. Thế nào là xem xét về quốc độ? Bồ-tát không sinh vào các nơi biên địa, vì con người ở những nơi đó hầu hết là ngu độn, thiếu hẳn căn lành, cũng như ở bên điều phúc lành mà không thể hay biết được, không thể biện biệt được ý nghĩa thiện và bất thiện. Vì thế mà Bồ-tát chỉ sinh ở quốc độ vùng trung tâm. Còn thế nào là xem xét về chủng tộc? Bồ-tát không sinh vào các chủng tộc Chiên-đà-la, Tỳ-xá, Thủ-đà. Trong bốn chủng tộc, chỉ sinh vào hai chủng tộc trên là Sát-đế-lợi và Bà-la-môn. Nhưng thế gian hiện tôn trọng chủng tộc Sát-đế-lợi, vì vậy Bồ-tát chọn sinh vào gia đình thuộc chủng tộc ấy. Bồ-tát xem xét các việc xong xuôi thì tĩnh lặng an trụ.

Lúc đó trong chúng hội, các vị Bồ-tát cùng các vị Thiên tử bàn luận với nhau, về việc Bồ-tát nay nên dựa theo nước nào cùng tộc họ nào để giáng sinh?

Có vị Thiên tử cho rằng nước Ma-già-đà, vua là Tỳ-đề-ha, vô cùng giàu sang, có thể sinh vào chốn ấy. Có vị lại bảo Bồ-tát không nên sinh vào đấy, vì sao vậy? Vì cha mẹ của vua nước ấy đều không phải là hạng chân chánh, lại kiêu mạn, hung tợn, có ít căn lành, không có phước đức lớn nên Bồ-tát không nên sinh vào chốn ấy.

Có vị Thiên tử lại bảo vua Kiêu-tát-la thuộc dòng họ thù thắng, được trọng vọng, có nhiều tài sản quý giá, đủ voi ngựa xe cộ, sai

khiến chúng dân như hàng tội tở, có thể sinh vào chốn ấy. Nhưng có vị cho rằng, Bồ-tát không nên sinh vào đấy, vì sao vậy? Vì vua ấy vốn thuộc tộc họ Ma-đăng-già, cha mẹ cùng thân tộc đều là hạng thấp kém, phước mỏng, thiếu lòng kính tin, không đáng sinh vào đấy.

Cũng có vị Thiên tử nói rằng vua Độc Tử thuộc dòng họ tài giỏi dũng mãnh, giàu sang sung sướng tột bậc, lại ưa thi ân, có thể sinh vào chốn ấy. Nhưng có vị bảo Bồ-tát không nên sinh vào đó. Vì sao vậy? Vì vua đó là hạng người tầm thường, thấp kém, không có oai đức lớn, hung ác đáng sợ, tộc họ bên mẹ lại càng thấp hèn, cướp giết, chỗ ở không xứng đáng để Bồ-tát sinh vào đấy.

Có vị Thiên tử thưa rằng vua xứ Tỳ-da-ly thuộc hàng sang giàu nổi tiếng, an vui sung sướng, không có kẻ thù oán, dân chúng đồng đức, cung điện, ngự viên, rừng suối, hoa quả thảy đều trang nghiêm tươi đẹp, chẳng khác gì cảnh tiên, có thể sinh vào chốn ấy. Nhưng có vị lên tiếng không tán thành cho là Bồ-tát không nên sinh vào đấy. Vì sao vậy? Trong đất nước ấy các Vương tử chia rẽ nhau, không hề kính thuận nhau, mỗi người hùng cứ một nơi, vì vậy mà Bồ-tát không nên sinh vào đấy.

Có vị Thiên tử góp lời cho rằng vua Thắng Quang uy lực gồm đủ, thống lãnh binh đội, đủ sức đánh thắng bất cứ một nước thù địch nào, có thể sinh vào chốn ấy. Lại có vị bác đi, bảo là Bồ-tát đừng nên sinh vào đấy. Vì sao vậy? Vì vua đó quá chuộng vũ lực, không tu thiện nghiệp, vì thế Bồ-tát đừng nên chấp thuận. Hoặc có vị Thiên tử nêu ý kiến, bảo vua thành Ma-thâu-la tên là Thiện Tý, hùng mạnh an vui, giàu sang tự tại, có thể sinh vào chốn ấy. Lại có vị cho rằng Bồ-tát đừng nên sinh vào đấy. Vì sao vậy? Vì vua đó theo tà kiến, tộc họ vô đạo, tàn hại lẫn nhau, vì thế Bồ-tát đừng nên chấp thuận.

Hoặc có vị Thiên tử nói tới vua Bàn-trà-bà, kinh đô ở Tượng thành, khỏe mạnh tháo vát, hình dáng vóc người mười phần đẹp đẽ, có sức chế ngự bao kẻ oán thù, có thể sinh vào chốn ấy. Lại có vị không đồng tình, cho rằng Bồ-tát không nên sinh vào đấy. Vì sao vậy? Vì ông vua nọ vốn là người của đám hoạn quan, gia thất hư hỏng rối loạn, tuy có năm con trai nhưng không ai có thể nối dõi được, vì thế Bồ-tát đừng nên chấp thuận.

Hoặc có vị Thiên tử nói đến thành Di-thê-la trang nghiêm xinh

đẹp, vua tên là Thiện Hữu, uy đức hàng phục các vua khác, voi ngựa, bốn binh chủng thủy đều đầy đủ, châu báu vô kể, lại thích nghe chánh pháp, có thể sinh vào đấy. Vẫn có vị không tán thành, cho là Bồ-tát đừng nên sinh vào đấy. Vì sao vậy? Vì vua ấy tuy có những việc tốt như thế, nhưng tuổi đã già suy, uy lực hầu như không còn gì, con cái lại đông đảo, vì vậy Bồ-tát nên từ khước.

Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Như vậy là vô số các Bồ-tát cùng các vị Thiên tử, đã xem xét khắp mười sáu nước lớn trong cõi Diêm-phù-đề, từ dòng họ nhà vua đến danh vọng uy lực, đức hạnh vẫn chưa tìm ra một nơi thích hợp để Bồ-tát hạ sinh, cùng nhau bàn luận nhưng cuối cùng vẫn không biết nơi Bồ-tát sẽ sinh.

Lúc đó, trong hội chúng có một vị Thiên tử tên Trí Tràng khéo lãnh hội giáo pháp Đại thừa, tâm không thoái chuyển, nói với các vị Thiên tử kia:

–Chúng ta nên hỏi thẳng Bồ-tát sẽ sinh vào đâu?

Các vị Thiên tử đều đồng ý và cùng đến trước chỗ Bồ-tát ngồi, chắp tay cung kính thưa:

–Trong cõi Diêm-phù-đề, dòng họ nào, do có được những công đức gì, sẽ được Bồ-tát Bồ xứ chọn giáng sinh vào chốn ấy?

Bấy giờ Bồ-tát nói với các vị Thiên tử, trong cõi Diêm-phù-đề ấy, nếu có tộc họ nào danh vọng thù thắng, thành tựu đủ sáu mươi bốn loại công đức thì Bồ-tát sẽ quyết định sinh vào gia đình đó. Sáu mươi bốn loại công đức ấy là những gì? Một là cõi nước rộng lớn, dòng họ thuộc hạng chân chánh; hai là được dân chúng tôn quý ngưỡng mộ; ba là dòng họ không có sự lộn xộn; bốn là tương người phải đoan chánh trang nghiêm; năm là tộc loại phải đầy đủ, trọn vẹn; sáu là hai bên nội ngoại không hiềm khích nhau; bảy là tâm không ty tiện; tám là dòng họ thuộc hạng cao quý; chín là cả hai tộc họ cha mẹ đều đáng kính trọng; mười là cả hai tộc họ đều có danh vọng; mười một là cả hai tộc họ đều có đức hạnh; mười hai là gia tộc có nhiều con trai; mười ba là nơi sinh trưởng không có gì đáng sợ; mười bốn là không điều lầm lỗi; mười lăm là không đấm thাম ái; mười sáu là tuân giữ giới cấm; mười bảy là mọi người đều là bậc trí tuệ; mười tám là các vật dụng cần thiết

đều phải được thuộc hạ xem xét thử nghiệm trước; mười chín là mọi người trong tộc họ đều phải giỏi giang khéo léo; hai mươi là đối xử với bạn bè tốt, trước sau như một; hai mươi mốt là không làm tổn hại đến các loài; hai mươi hai là chẳng hề quên ân nghĩa; hai mươi ba là biết và làm đúng theo phép tắc; hai mươi bốn là nương giáo pháp mà hành động; hai mươi lăm là không sinh lòng ngờ vực; hai mươi sáu là không ngu dốt với nghề nghiệp của mình; hai mươi bảy là không keo kiệt đối với tài sản; hai mươi tám là không hề gây ra các tội ác; hai mươi chín là không khoe khoang công lao; ba mươi là có lòng xem trọng việc thi ân; ba mươi mốt là ý chí luôn mạnh mẽ; ba mươi hai là khéo léo trong sự chọn, bỏ; ba mươi ba là tin tưởng, vui vẻ bố thí; ba mươi bốn là hành động theo tư cách của bậc Trượng phu; ba mươi lăm là mọi việc làm đều lưỡng tính đầy đủ; ba mươi sáu là siêng năng tháo vát, ung dung; ba mươi bảy là dũng mãnh luôn tăng trưởng; ba mươi tám là hay cúng dường bậc Tiên nhân; ba mươi chín là thường cúng dường chư Thiên; bốn mươi là thường cúng dường bậc Luận sư; bốn mươi mốt là luôn cúng dường các đấng Tiên linh; bốn mươi hai là không hề oán giận; bốn mươi ba là tên tuổi vang khắp mười phương; bốn mươi bốn là có được quyển thuộc danh tiếng; bốn mươi lăm là không làm hại bạn lành; bốn mươi sáu là có đông đảo quyển thuộc; bốn mươi bảy là có quyển thuộc dũng mãnh; bốn mươi tám là quyển thuộc thuận hòa; bốn mươi chín là uy đức tự tại; năm mươi là hiếu thuận đối với cha mẹ; năm mươi mốt là luôn cung kính các bậc Sa-môn; năm mươi hai là tôn trọng Bà-la-môn; năm mươi ba là có đầy đủ bảy món châu báu; năm mươi bốn là ngũ cốc dồi dào sung mãn; năm mươi lăm là có vô số voi, ngựa; năm mươi sáu là có nhiều kẻ giúp việc; năm mươi bảy là không hề xâm phạm kẻ khác; năm mươi tám là mọi việc làm đều thành tựu; năm mươi chín là dòng giống vốn là bậc Chuyển luân vương; sáu mươi là căn lành đã vun trồng từ nhiều đời trước; sáu mươi mốt là gia tộc ấy, tất cả mọi sở hữu đều do căn lành của Bồ-tát mà ngày càng tăng thêm; sáu mươi hai là không hề phạm phải tội lỗi; sáu mươi ba là không hề có ty hiềm, ganh ghét vu khống; sáu mươi bốn là gia pháp luôn được thuận hòa. Đó là sáu mươi bốn thứ công đức. Nếu có tộc họ

nào thành tựu đầy đủ các thứ công đức đó thì Bồ-tát Bồ xứ sẽ sinh vào chốn ấy.

Nếu có bậc nữ nhân nào thành tựu đầy đủ ba mươi hai loại công đức thì sẽ làm mẹ Bồ-tát. Ba mươi hai đức ấy là những gì?

Một là tên tuổi được nhiều người biết đến; hai là mọi người đều khen ngợi; ba là dung nghi mẫu mực; bốn là các tướng đều đầy đủ; năm là thuộc dòng họ cao quý; sáu là vô cùng đoan chánh; bảy là danh vọng và đức hạnh tương xứng; tám là hình dáng dung mạo cân đối xinh đẹp; chín là chưa từng mang thai; mười là giới tính trọn đủ; mười một là tâm không chấp trước; mười hai là nhan sắc luôn tươi vui; mười ba là vận động thuận theo phía tay phải; mười bốn là sáng suốt tỉnh táo; mười lăm là tính tình hòa dịu, mềm mỏng; mười sáu là thường không sợ hãi; mười bảy là nghe rộng, nhớ giỏi; mười tám là trí tuệ trang nghiêm; mười chín là tâm không nhỏ nhen, nịnh bợ; hai mươi là không hề trí trá, lừa dối; hai mươi mốt là chưa từng giận dữ; hai mươi hai là thường không keo kiệt, bõn sẻn; hai mươi ba là tánh tình không ganh ghét, đố kỵ; hai mươi bốn là tánh tình không thô tháo, loạn động; hai mươi lăm là dung sắc luôn đầm thắm, dịu dàng; hai mươi sáu là miệng không thốt ra lời độc ác; hai mươi bảy là đối với sự việc luôn gắng nhẫn nhục; hai mươi tám là luôn biết tự hổ thẹn; hai mươi chín là cả ba độc đều không có; ba mươi là luôn xa lánh tất cả hạng nữ nhân tội lỗi; ba mươi mốt là hết lòng cung kính chư Thiên; ba mươi hai là các tướng đều viên mãn. Đó là nói về ba mươi hai đức hạnh. Nếu có bậc nữ nhân nào có đầy đủ các công đức ấy thì mới xứng đáng để làm mẹ Bồ-tát. Bồ-tát không nhập thai vào những ngày không có trăng sáng, chỉ chọn những ngày có trăng sáng hợp với sao Phất-sa, thời gian này người mẹ đang thọ trì trai giới thanh tịnh, chính lúc đó Bồ-tát sẽ thị hiện nhập thai.

Các vị Bồ-tát cùng các vị Thiên tử trong hội chúng nghe Bồ-tát nói rõ về chủng tộc, phụ mẫu với những công đức thanh tịnh như thế, mỗi vị đều suy tư, xem ai là người hội đủ các công đức ấy. Họ suy nghĩ như thế này: Chỉ có vua Du-đâu-đàn, họ Thích, chủng tộc có danh vọng thù thắng, thuộc dòng dõi là Chuyển luân vương, nơi kinh đô cũng như thành thị, làng xóm trong nước dân chúng đông đúc, an

Ổn sung túc, thật đáng yêu thích. Vua Du-đầu-đàn có nhân tướng viên mãn, dung nhan đoan chính, vi diệu bậc nhất, uy đức lớn lao tỏa khắp, phước trí trang nghiêm, thật là hoàn thiện, vua lấy thiện để giáo hóa thế tục. Gia tộc ấy vốn tài giỏi lại giàu sang, tài sản quý giá, ngựa, voi, bảo báu đều dồi dào, lại thâm hiểu lẽ nhân quả nghiệp báo, xa lìa các ác kiến. Ở trong tộc họ Thích chỉ có ông là vị chủ, bốn phương quy phục, ai trông thấy đều sinh lòng hoan hỷ, lại thành thạo tài nghệ, không già mà cũng không quá trẻ, biết dạy đúng thời mọi phép tắc ở thế gian không gì là không rõ, dùng pháp để trị nước, dựa theo pháp để điều khiển mọi vật. Hơn nữa, nhân dân ở đất nước ấy vun trồng căn lành từ trước, đều một lòng tuân theo sự dẫn dắt của người chủ.

Chánh hậu của nhà vua tên là Ma-da, con gái vua Thiện Giác, tuổi trẻ sống trong cảnh phú quý, các tướng tốt, chưa từng mang thai sinh nở, vô cùng đoan chánh, tư sắc xinh đẹp như thể những nét vẽ tuyệt vời, lời nói không vương chút lỗi lầm xấu xa mà luôn thành thật đúng lý, âm thanh dịu dàng, thân tâm thư thái hài hòa, dứt mọi buồn phiền tội lỗi. Lại không có tính đố kỵ, lời nói ra luôn thích hợp, ưa thích thi ân, nữ tính thể hiện trọn vẹn, thường có lòng biết đủ đối với chồng mình, tâm không dao động bông bột, tánh không bị nhiễm theo cảnh bên ngoài. Vóc dáng dung mạo lại càng tương xứng: lông mày cao mà dài, trán rộng và phẳng, tóc mượt màu đen óng giống như màu huyền của con ong, khi nói luôn mỉm cười phát ra âm thanh vô cùng nhã nhặn ngọt ngào, mọi động tác đều thuận phía tay phải, tánh tình thẳng thắn không quanh co, chân thật không tà vạy, không dối trá dua nịnh, luôn luôn biết hổ thẹn; tâm tính an tĩnh, dung nhan thanh tịnh, thường tránh xa ba độc, ôn hòa, giỏi nhẫn nhục; diện mạo, mắt, chân tay, tự mình khéo trang điểm. Thân thể mềm mại như y Ca-lân-đà, mắt trong và dài thon như búp sen xanh, sắc môi đỏ thắm như trái Tần-bà, có nhiều gân như đường xoắn ốc, màu sắc đẹp giống cầu vồng, dài ngắn hợp mức, nghi dung đúng phép, vai thẳng đẹp, cánh tay thon dài. Các chi thể đều tròn đầy, da dẻ mượt mà dằm thắm, ví như chất kim cương không thể hủy hoại được. Lại khéo biết nhiều nghề, vì vậy mà có hiệu là Ma-da. Bà thường ở trong vương cung, giống như một

Bảo nữ hay Hóa nữ, có dáng dấp một Thiên nữ trụ nơi vườn Hoan hỷ, có đủ các loại đức hạnh trên thật xứng đáng làm mẹ của Bồ-tát. Công đức như thế chỉ dòng họ Thích mới hội đủ, ngoài ra không dòng họ nào có được, nên có bài tụng:

*Bồ-tát tại Đâu-suất  
Ngự nơi Pháp tập đường,  
Cùng lúc ấy chư Thiên  
Nhiều quanh thật cung kính  
Cùng xem các thắng tộc  
Bồ-tát sinh chốn nào?  
Nơi cõi Diêm-phù-đề  
Đại tộc Sát-đế-lợi  
Họ Thích thanh tịnh nhất  
Nơi ấy thuận giáng trần,  
Thành Ca-tỳ-la-vệ  
Xưa thuộc dòng Luân vương  
An ổn không thù oán  
Thiện hóa dân thuận theo  
Đất nước thật tươi đẹp  
Muôn loài đều vui mừng  
Quy ngưỡng theo thiện pháp  
Một lòng với nhà vua  
Thân thuộc lắm bậc tài  
Tướng dũng mãnh hơn voi  
Sức địch muôn vật sợ,  
Thật không ai hơn tài.  
Vũ dũng tài nghệ đủ  
Chẳng làm hại muôn loài  
Chánh hậu của nhà vua  
Giữa ngàn phi, bậc nhất  
Đoan chánh thật ít có  
Nên hiệu là Ma-da  
Dung mạo vượt Thiên nữ,  
Mọi nét đều tương xứng  
Trời, người, A-tu-la,*

Đồng dâng lời ca ngợi.  
 Thanh tịnh là mọi lỗi,  
 Chẳng bợn chút dục tâm,  
 Ngôn từ thật vi diệu,  
 Thành thật lại nhu hòa,  
 Thân thể luôn trong lành  
 Không vướng điều xấu ác,  
 Nét hàm tiếu thêm sắc  
 Biết thẹn thường giữ gìn,  
 Không kiêu mạn đua nịnh  
 Tâm cũng không ganh ghét  
 Theo tịnh nghiệp là tà  
 Lòng từ thích bố thí.  
 Bao nữ tội thế gian  
 Thấy đều luôn xa lánh  
 Tất cả cõi trời người  
 Thật không ai hơn được  
 Mọi công đức gồm đủ  
 Thật xứng mẹ Thánh nhân,  
 Từng qua năm trăm đời  
 Làm bậc Bồ-tát mẫu.  
 Vua cha cũng như thế  
 Nhiều kiếp là Thánh phụ  
 Mẹ vâng giữ giới cấm  
 Qua ba mươi hai tháng  
 Chứa uy đức Phạm hạnh  
 Thân thể luôn tỏa sáng.  
 Nơi Thánh hậu đạo bước,  
 Chốn chốn tự trang nghiêm  
 Trời, người, A-tu-la,  
 Tâm dục không hề dấy  
 Hết thấy đều cung kính  
 Như mẹ, chị em mình  
 Cùng hướng nghiệp thanh tịnh  
 Uy nghi sánh Hiền thánh



*Khiến vua thêm tiếng tốt,  
 Khấp cỡi đều quy phục  
 Công đức cùng tương xứng,  
 Đó là Bồ-tát mẫu.  
 Bạc nữ nhân tột bậc  
 Thật đúng là mẹ Phật  
 Uy đức của chư Thiên,  
 Chư Bồ-tát đại Trí  
 Cùng ca ngợi Thánh mẫu  
 Bồ-tát thuận giáng trần.*

## M

### Phẩm 4: PHÁP MÔN

Bấy giờ Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Bồ-tát đã quán sát về chủng tộc dòng họ như thế. Ở cõi trời Đâu-suất, có một cung điện lớn tên là Cao tràng, rộng lớn đến sáu mươi bốn do-tuần. Lúc đó Bồ-tát lên đại điện ấy nói với chư Thiên:

–Các vị nên vân tập hết đến đây nghe ta nói về pháp môn sau cùng. Pháp môn ấy có tên là Giáo giới tư duy thiên một phương tiện hạ sinh chi tướng (*chỉ dạy, suy nghĩ về các hình tướng chuyển đổi biến hóa của phương tiện giáng sinh*).

Tất cả các vị Thiên tử cùng Thiên nữ ở cõi trời Đâu-suất nghe Bồ-tát nói như thế thấy đều tề tựu đông đủ. Bồ-tát dùng thần lực biến cung điện ấy thành một đạo tràng cực kỳ rộng lớn, ước chừng như thâu tóm cả bốn châu thiên hạ, lại dùng lớp lớp châu báu tô điểm tăng thêm vẻ trang nghiêm cho cảnh đó, khiến ai trông thấy cũng đều hoan hỷ. Lúc đó các vị Thiên tử ở các cõi trời của Dục giới và Sắc giới trông thấy đạo tràng nguy nga ấy, nhìn lại cung điện của mình thật chẳng khác nào một đám gò mả nhỏ thấp. Bồ-tát với cỡi nguồn diệu lực của phước đức sẵn có, khéo tạo thành tòa Sư tử thắng diệu, dùng vàng bạc cùng các thứ châu báu quý hiếm khác để trang hoàng, dùng thứ Thiên y nhẹ mỏng, vô giá phủ

lên, đốt các loại thiên hương, tung nhiều thiên hoa. Trong đạo tràng ấy có vô lượng trăm ngàn loại châu báu chiếu sáng rực rỡ; trên không thì giăng đầy lưới báu, chuông quý luôn lay động phát ra âm thanh hòa nhã, vô số dù lọng báu đủ màu sắc, cờ phướn phát phới nhiều vòng, nhiều lớp xen nhau, cùng với trăm ngàn loại hoa mượi mà tươi thắm làm tăng thêm vẻ đẹp muôn màu, có vô số trăm ngàn thể nữ của chư Thiên vây quanh ca múa cúng dường, các khúc Thiên nhạc ấy phát ra âm thanh vi diệu tán thán công đức vô lượng của Bồ-tát. Lại có vô số trăm ngàn Tứ đại Thiên vương ở khắp nơi ủng hộ. Lại có vô lượng trăm ngàn Thích Đề-hoàn Nhân ở khắp chốn đi nhiễu quanh. Lại có vô lượng trăm ngàn Đại phạm Thiên vương ở muôn phương ca ngợi. Vô lượng trăm ngàn câu-chỉ na-do-tha Bồ-tát cung kính nâng tòa Sư tử, lại được vô lượng trăm ngàn câu-chỉ na-do-tha chư Phật Như Lai ở khắp mười phương hộ niệm. Tòa Sư tử ấy do tích tụ phước đức tu tập các pháp Ba-la-mật trong vô lượng trăm ngàn câu-chỉ na-do-tha kiếp mới có được.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát ngồi nơi tòa Sư tử do thành tựu vô lượng công đức ấy, nói với chư Thiên: “Các vị hãy xem thân trang nghiêm tướng tốt tích tụ trăm ngàn phước đức của Ta.”

Lúc ấy đại chúng đều chiêm ngưỡng dung mạo của Đức Thế Tôn, mắt không hề rời, cũng thấy thân Bồ-tát biến khắp mười phương Đông, Tây, Nam, Bắc bốn phương, trên dưới, số lượng nhiều hơn cung điện nơi cõi trời Đâu-suất này, ở mỗi chỗ đều có thân tối hậu của Bồ-tát chuẩn bị giáng sinh, và có vô lượng chư Thiên cung kính nhiễu quanh. Các thân tối hậu của Bồ-tát đều diễn thuyết các hình tướng sắp biến hóa, nêu rõ các pháp môn tu tập. Lúc ấy đại chúng chiêm ngưỡng xong, tất cả đều sinh tâm Từ bi, hoan hỷ cung kính đảnh lễ Bồ-tát, tán thán:

–Lành thay! Chúng tôi đã chiêm ngưỡng sắc thân Tôn giả, lại được thấy vô lượng Bồ-tát như vậy, tất cả đều do diệu lực thần thông của Tôn giả.

Bồ-tát bảo:

–Các vị hãy lắng nghe, các vị Bồ-tát ấy, mỗi vị đều vì chư Thiên diễn nói về các hình tướng sắp biến hóa, nêu rõ các pháp môn, vỗ về

trời người. Nay Ta cũng sẽ vì các vị nêu rõ các pháp môn. Có tất cả một trăm lẻ tám pháp môn, một trăm lẻ tám pháp môn ấy là những gì?

– Tín là một pháp môn vì khiến cho ý luôn được an vui không mất; tịnh tâm là một pháp môn vì diệt trừ mọi vọng động vẫn đục; Hỷ là một pháp môn vì khiến tâm được an ổn; Ái lạc là một pháp môn vì giúp tâm luôn được thanh tịnh; Thân giới là một pháp môn vì dứt ba nghiệp ác; Ngũ giới là một pháp môn vì giúp lìa bốn thứ tội lỗi; Ý giới là một pháp môn vì dùng để đoạn ba độc; niệm Phật là một pháp môn vì khiến tâm được thanh tịnh, gặp Phật; niệm Pháp là một pháp môn vì khiến thuyết pháp thanh tịnh; niệm Tăng là một pháp môn vì giúp đạt đến Phật đạo; niệm Xả là một pháp môn vì giúp thân tâm lìa bỏ tất cả mọi việc; niệm Giới là một pháp môn vì làm cho các thế nguyện được hoàn tất; niệm Thiên là một pháp môn vì khiến phát khởi tâm rộng lớn; Từ là một pháp môn, vì ánh sáng vượt qua tất cả các việc phước đức; Bi là một pháp môn vì khiến cho tâm bất hại được tăng trưởng; Hỷ là một pháp môn vì giúp lìa được ưu não; Xả là một pháp môn vì giúp cho mình và người lìa bỏ năm dục; Vô thường là một pháp môn vì giúp diệt trừ được tham ái; Khổ là một pháp môn vì mọi mong cầu được dứt sạch; Vô ngã là một pháp môn vì giúp dứt bỏ chấp ngã; Tịch diệt là một pháp môn vì khiến cho tham dục không thể dậy khởi; Tàm là một pháp môn vì khiến cho nội tâm được thanh tịnh; Quý là một pháp môn vì giúp cho sự tiếp xúc bên ngoài được trong lành; Đế là một pháp môn vì khiến tâm không dối trá với người, trời; Thật là một pháp môn vì giúp cho mình dứt mọi khinh khi lừa dối; Pháp hành là một pháp môn vì khiến hành giả nương cậy vào giáo pháp; Tam quy là một pháp môn vì giúp vượt khỏi ba cõi ác; Tri sở tác là một pháp môn vì để giữ vững căn lành khỏi bị hủy hoại; Giải sở tác là một pháp môn vì để khỏi nhờ kẻ khác tạo nhân cho sự giác ngộ; Tự tri là một pháp môn vì giúp cho hành giả tự diệt trừ mọi kiêu căng; Tri chúng sinh là một pháp môn vì để khỏi khinh khi chế nhạo kẻ khác; Tri pháp là một pháp môn vì giúp hành giả tu tập theo đúng giáo pháp; Tri thời là một pháp môn vì giúp nhận thức không bị si mê che lấp; Diệt trừ kiêu mạn là một pháp môn vì giúp cho trí tuệ được đầy đủ; Tâm không bị chướng ngại là một pháp môn vì khiến tâm phòng hộ không

phân biệt ta, người; Bất hận là một pháp môn vì do tâm không ăn năn, hối hận mà có; Thắng giải là một pháp môn vì dứt trừ mọi nghi ngờ, khúc mắc; Quán bất tịnh là một pháp môn vì đoạn hết tất cả mọi tưởng dục; Bất sân là một pháp môn vì giúp trừ mọi giận dữ; Vô si là một pháp môn vì diệt mọi thứ mê mờ lầm lạc; Cầu pháp là một pháp môn vì giúp cho hành giả nương đúng vào nghĩa lý của giáo pháp; Lạc pháp là một pháp môn vì để chứng đạt các pháp một cách rõ ràng; Đa văn là một pháp môn vì để quán sát rõ về nghĩa lý của các pháp; Phương tiện là một pháp môn vì giúp cho việc tu hành thêm siêng năng chấn chỉnh; Bất tri danh sắc là một pháp môn vì để vượt qua khỏi mọi sự câu kết của tham ái chấp trước; Bạt trừ nhân kiến là một pháp môn vì là con đường đạt đến giải thoát; Đoạn tham sân là một pháp môn vì khiến dứt trừ mọi chấp trước của si mê cấu nhiễm; Diệu xảo là một pháp môn vì làm cho việc thông suốt về sự khổ; Giới tánh bình đẳng là một pháp môn vì do đó đoạn trừ vĩnh viễn mọi tập nhiễm; Bất thủ là một pháp môn vì giúp tinh tấn tu chánh đạo; Vô sinh nhẫn là một pháp môn vì giúp diệt mọi tạo tác, chứng đạt quả vị; Thân niệm trụ là một pháp môn vì để giúp cho quá trình phân tích quán thân; Thọ niệm trụ là một pháp môn vì làm cho xa lìa tất cả Thọ; Tâm niệm trụ là một pháp môn vì giúp cho trí tuệ vượt mọi chướng ngại mờ tối; Tứ Chánh cần là một pháp môn vì giúp cho hành giả dứt tất cả pháp ác và tu tất cả pháp lành; Tứ Thần túc là một pháp môn vì giúp cho thân tâm được khinh an, bay bổng; Tín căn là một pháp môn vì khiến cho khỏi bị các thứ tà đạo dẫn dắt; Tinh tấn là một pháp môn vì giúp cho tư duy thêm sắc bén; Niệm căn là một pháp môn vì chính là chỗ tạo tác mọi thiện nghiệp; Định căn là một pháp môn vì chính là đường đi của giải thoát; Tuệ căn là một pháp môn vì khiến hiện tại chứng được trí tuệ; Tín lực là một pháp môn vì giúp hành giả thắng vượt tất cả ma lực; Tinh tấn lực là một pháp môn vì giúp đạt pháp Bất thoái chuyển; Niệm lực là một pháp môn vì giúp cho các pháp không bị quên sót; Định lực là một pháp môn vì dứt bỏ được tất cả xúc tưởng; Tuệ lực là một pháp môn vì khiến cho trí tuệ không bị tổn hoại; Niệm giác phần là một pháp môn vì giúp hành giả an trụ ở pháp như thật; Trạch pháp giác phần là một pháp môn vì giúp cho hết thảy các pháp được viên mãn; Tinh

tấn giác phần là một pháp môn vì khiến cho trí tuệ luôn dứt khoát quyết định; Hỷ giác phần là một pháp môn vì giúp cho pháp chánh định được an lạc; Khinh an giác phần là một pháp môn vì khiến cho các việc làm đều thành tựu; Định giác phần là một pháp môn vì là con đường dẫn đến sự giác ngộ về tính chất bình đẳng của các pháp; Xả giác phần là một pháp môn vì khiến chán lìa mọi cảm thọ; Chánh kiến là một pháp môn vì đó chính là con đường đạt Phật đạo giải thoát; Chánh tư duy là một pháp môn vì đoạn trừ hẳn mọi phân biệt cố chấp; Chánh ngữ là một pháp môn vì đó là phương tiện dẫn tới giác ngộ về lẽ bình đẳng mọi thứ vạn vật; Chánh nghiệp là một pháp môn vì dứt trừ mọi quả báo của nghiệp; Chánh mạng là một pháp môn vì dứt bỏ mọi thứ mong cầu xa vời; Chánh tinh tấn là một pháp môn vì là con đường chuyên cần đạt tới bờ giải thoát; Chánh niệm là một pháp môn vì là cửa ngõ vô niệm; Chánh định là một pháp môn vì làm chứng đạt pháp Tam-muội, an trụ giải thoát; Bồ-đề tâm là một pháp môn vì làm duy trì sự hưng thịnh của Tam bảo, không để bị mai một; Đại ý lạc là một pháp môn vì duyên với chánh pháp Vô thượng Bồ-đề; Phương tiện chánh hạnh là một pháp môn vì giúp cho hết thảy căn lành được viên mãn; Đàn ba-la-mật là một pháp môn vì thành tựu quốc độ Phật thanh tịnh cùng các tướng tốt để giáo hóa chúng sinh từ bỏ lòng keo kiệt bủn rủn; Thi ba-la-mật là một pháp môn vì giúp hành giả vượt qua tất cả các nẻo ác nạn, giáo hóa chúng sinh giữ giới cấm; Sẵn-đề ba-la-mật là một pháp môn vì đó là con đường vĩnh viễn lìa bỏ kiêu mạn, sân hận cùng hết thảy mọi phiền não, giáo hóa chúng sinh dứt trừ kết sử; Tỳ-lê-da ba-la-mật là một pháp môn vì ấy là con đường đưa đến sự thành tựu tất cả pháp lành, dạy dỗ làm cho chúng sinh trừ diệt các mầm mống biếng nhác; Thiên ba-la-mật là một pháp môn vì đó là cội nguồn làm phát sinh thần thông thiên định, giáo hóa chúng sinh đang loạn ý; Bát-nhã ba-la-mật là một pháp môn vì giúp hành giả quét sạch vô minh, đạt tri kiến như thật, giáo hóa chúng sinh có ác tuệ đang ngu si mê muội; Phương tiện quyền xảo là một pháp môn vì ấy là phương pháp để chóng hiểu rõ căn tánh, chủng loại chúng sinh, tùy theo đó mà hiện các oai nghi và chỉ bày sự an trụ của tất cả Phật pháp; Tứ nhiếp sự là một pháp môn vì nhiếp hóa được tất cả chúng sinh hướng ý mong

cầu đại pháp giác ngộ; Thành thực chúng sinh là một pháp môn vì là con đường từ bỏ an vui cá nhân để dốc lòng đem lại lợi ích cho người khác; Thọ trì chánh pháp là một pháp môn vì để dứt trừ mọi tạp nhiễm của chúng sinh; Phước đức tư lương là một pháp môn vì là ngọn nguồn đem lại lợi ích cho tất cả muôn loài; Trí tuệ tư lương là một pháp môn vì để đạt viên mãn trí tuệ mười phương; Xa-ma-tha tư lương là một pháp môn trí tuệ là phương tiện để chứng đạt Như Lai tam-muội; Tỳ-bát-xá-na tư lương là một pháp môn vì là cửa ngõ để đạt được Tuệ nhãn; Vô ngại giải là một pháp môn vì là cửa ngõ để đạt được Pháp nhãn; Quyết trạch là một pháp môn vì là đưa đến Phật nhãn thanh tịnh; Đà-la-ni là một pháp môn vì đó chính là sức mạnh để giữ gìn Phật pháp; Biện tài là một pháp môn vì đưa đến thiện xảo trong ngôn từ, lời nói, làm cho tất cả chúng sinh được đầy đủ hoan hỷ; Thuận pháp nhãn là một pháp môn vì đó là con đường thuận theo pháp của tất cả Phật; Vô sinh pháp nhãn là một pháp môn vì đó là pháp tu để đạt được sự thọ ký đặc biệt; Bất thoái chuyển địa là một pháp môn vì là con đường làm cho tất cả Phật pháp đều được viên mãn; Chư địa tăng tiến là một pháp môn vì làm cho đạt đến địa vị Nhất thiết trí; Quán đảnh là một pháp môn vì nêu rõ được từ cõi trời Đâu-suất Bồ-tát hạ sinh vào thai mẹ, sơ sinh, xuất gia, tu khổ hạnh đến Bồ-đề đạo tràng, hàng phục chúng ma, thành Phật, chuyển bánh xe Chánh pháp, thị hiện thần thông lên cõi trời Đao-lợi rồi xuống trần nhập Niết-bàn. Do vậy, khi Bồ-tát sắp hạ sinh, giữa Thiên chúng, Ngài nói rõ các pháp như thế.

Này các Tỳ-kheo, lúc Bồ-tát nói rõ các pháp môn ấy xong, có đến tám vạn bốn ngàn vị Thiên tử trong chúng hội phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, có ba vạn hai ngàn Thiên tử đắc Vô sinh pháp nhãn, có đến ba vạn sáu ngàn na-do-tha Thiên tử nương theo chánh pháp, xa lìa phiền não, đạt Pháp nhãn thanh tịnh. Chư Thiên ở cõi trời Đâu-suất đều tung các thứ hoa đẹp quý đầy dẫy quanh chân Bồ-tát.

Này các Tỳ-kheo, Bồ-tát vì muốn cho tâm của chư Thiên được hoan hỷ hơn nữa, nên thuyết bài tụng:

*Bồ-tát sắp giáng sinh  
Ở cung trời Đâu-suất*

Khuyên dạy chúng chư Thiên  
 Chỉ cần không phóng dật  
 Tâm liền được an vui  
 Báo vi diệu trang nghiêm  
 Do từ nhân tịnh nghiệp  
 Nay đạt quả tịnh diệu  
 Vậy nên nghĩ về báo  
 Không khiến nghiệp tiêu tan  
 Trầm luân trong cõi ác  
 Phải chịu khổ vô biên.  
 Ta nay chỉ các pháp  
 Nên sinh tâm quý trọng,  
 Tự mình gắng tu tập  
 Sẽ đạt lạc vô vi.  
 Tham dục đều vô thường  
 Hư giả như huyễn mộng  
 Như tia nắng ảo ảnh  
 Như điện chớp, bọt nước.  
 Tham dục không chán bỏ  
 Như khát uống nước mặn  
 Nếu đạt trí xuất thế  
 Mới có thể tri túc  
 Thiên nữ cùng chung vui  
 Ví như chốn hý trường  
 Gặp nhau trong thành ấp  
 Tạm tụ rồi lìa tan  
 Hữu vi đâu bạn thường  
 Cũng không là thiện hữu  
 Chỉ dứt trừ cấu nhiễm  
 Không còn mãi đuổi theo  
 Phải nên cùng hòa hợp  
 Tâm Từ bi lợi ích  
 Tinh cần cầu pháp lành  
 Để trừ hết phiền não.  
 Thường niệm Phật, Pháp, Tăng

Tâm chuyên không phóng dật.  
 Thí, giới học rộng, nhẫn  
 Tất cả đều viên mãn  
 Theo lý quán các pháp  
 Do nhân duyên hợp sinh  
 Vô thường cùng khổ, không  
 Vô chủ cũng vô ngã  
 Hãy quán thân lực ta  
 Trí tuệ cùng biện tài  
 Nghiệp lành, chẳng phóng dật  
 Trì giới và đa văn  
 Ta tu giới đa văn  
 Các vị nên theo học  
 Thí, giới và chế ngự  
 Tâm Từ, chẳng buông lung.  
 Nương nghĩa chớ chấp lời  
 Phụng hành theo lời dạy  
 Tu tập gắng bền chí  
 Lợi ích khắp muôn loài  
 Phải thường tự biết tội  
 Chớ ham xét người lỗi.  
 Không tạo, chẳng tự thành  
 Người tạo ta đâu nhận  
 Nên nghĩ kiếp xa xưa  
 Lưu chuyển sinh tử, khổ  
 Thường theo đường tà, vọng  
 Sinh tử khác Niết-bàn  
 Nay nên lia các nạn  
 Sinh thiện gặp bạn lành  
 Được nghe pháp tối thắng  
 Trừ diệt các tham vọng.  
 Dứt kiêu mạn tự cao  
 Nên nhu hòa, ngay thật  
 Phải siêng tu chánh đạo  
 Quyết tâm đạt Niết-bàn,



*Nên dùng đèn trí tuệ  
Tiêu diệt mọi si mê  
Dùng trí tuệ kim cương  
Phá tùy miên phiền não  
Ta đạt pháp vô biên  
Sẽ vì các vị thuyết  
Các pháp vô biên ấy,  
Cần phải tận lực hành  
Ta sẽ chứng Bồ-đề  
Mưa cam lộ rưới khắp  
Tâm các vị thanh tịnh  
Ta sẽ trao Thắng pháp.*



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 2

### Phẩm 5: GIÁNG SINH

Lúc bấy giờ, Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát đã vì chư Thiên, loài người diễn nói chánh pháp, khuyến khích khai bày chỉ rõ khiến họ thêm phấn khởi.

Rồi Bồ-tát nói với Thiên chúng:

–Ta nên dùng hình tượng nào để giáng sinh xuống cõi Diêm-phù-đề?

Nhiều vị Thiên tử lần lượt lên tiếng, người thì cho là nên dùng hình tượng đồng tử, người thì bảo nên lấy hình tượng Thích, Phạm, người thì cho rằng nên chọn hình tượng như chư Thiên cõi trời thần diệu (Maharajikarūpa), người thì nói rằng phải dùng hình tượng như các thần A-tu-la, Càn-thát-bà, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già... người thì cho là nên chọn hình tượng như chư Thiên Nhật Nguyệt, lại có người bảo nên dùng hình tượng như Kim sí điểu..., các vị Thiên tử đã đưa ra rất nhiều hình tượng như thế. Lúc ấy, trong hội chúng có một vị Thiên tử tên Thắng Quang, xưa kia đã từng ở cõi Diêm-phù-đề làm vị Bà-la-môn, đối với đạo pháp Vô thượng Bồ-đề tâm không hề thoái chuyển, lúc đó lên tiếng cho rằng, trong luận Vi-đà (Veda) đã nói rõ, Bồ-tát giáng sinh nên dùng hình tượng voi để nhập thai mẹ. Vị Thiên tử ấy liền nói bài kệ:

*Bồ-tát giáng trần  
Nên dùng hình voi  
Đoan chánh oai đẹp  
Đánh đầu màu hồng  
Trắng sạch thanh tịnh  
Như pha lê trong  
Gồm đủ sáu ngàn*

*Vàng khắc tô điểm  
 Diêm lành tối thượng  
 Vi-đà đã nêu  
 Ba mươi hai tướng  
 Sắp sinh cõi người.*

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát lúc đó đang ở cõi trời Đâu-suất, vì sắp giáng sinh nên quan sát khắp cõi Diêm-phù-đề, thấy rõ nơi cung điện của vua Du-đâu-đàn hiện ra trước tám sự kiện tốt lành. Tám hiện tượng ấy là những gì? Một là trong vương cung bỗng nhiên trở nên trong sạch, không rười nước quét dọn mà vẫn không hề có các thứ bụi bặm uestạp, sỏi sạn bữa bãi cùng muỗi nhặng, ốc sên và các loại côn trùng... trái lại mọi nơi đều có hoa đẹp giăng rải nhiều vòng, mùi hương tỏa ra thơm ngát; hai là từ trong rừng Tuyết sơn, từng đàn chim bay về tụ tập, đủ loại chim lạ màu sắc khác nhau, lông cánh đều tươi đẹp, chúng tha hồ bay nhảy tung tăng khắp các cung điện lầu gác, mái hiên, cửa sổ, xà cột, kêu hót vui hòa thỏa thích; ba là cũng trong vương cung ấy, cây cỏ hoa lá như đồng loạt nở rộ xanh tươi; bốn là các ao hồ trong vương cung đều xuất hiện vô số hoa sen, hoa lớn như bánh xe có đến trăm ngàn cánh óng ánh che phủ trên mặt nước; năm là trong vương cung các vật dụng châu báu tự nhiên hiện ra rất nhiều, lại có cả bơ dầu, mật cùng nhiều loại có vị tuyệt ngon, đem dùng hầu như không bao giờ hết; sáu là trong vương cung, các thứ nhạc khí như ống tiêu, ống sáo, các loại đàn cầm, đàn sắt kiểu cũ kiểu mới, không gõ tấu mà phát ra các loại âm thanh vi diệu; bảy là trong vương cung các kho báu đều đầy ắp nào là vàng bạc, lưu ly, xa cừ, mã não, ma-ni, san hô...; tám là từ nơi vương cung tỏa ra một vầng ánh sáng lớn át hẳn ánh sáng của mặt trời, mặt trăng, ai nhìn ngắm vầng sáng ấy thân tâm đều an lạc, cho là điều chưa từng có. Đó là tám hiện tượng tốt lành đã hiện ra nơi vương cung vua Du-đâu-đàn. Lúc này Hoàng hậu của vua là Thánh hậu Ma-da, tẩm gội trang điểm, xoa các loại thiên hương, mặc y phục quý giá đẹp đẽ, các thứ châu báu mang theo nơi người làm tăng thêm vẻ đẹp trang nghiêm quý phái, hoan hỷ thư thái, thân tâm thanh tịnh, dẫn đoàn thể nữ tùy tùng một vạn người, đi dạo trong điện âm nhạc, đến thẳng chỗ vua Du-đâu-đàn, ở nơi phía phải nhà vua, nhẹ bước lên

tòa lưới quý báu trang nghiêm. An tọa xong, Thánh hậu mỉm cười, nét mặt thật tươi tỉnh, đọc bài tụng:

*Lành thay, Đại vương mong chấp thuận  
 Nay thiếp xin tỏ bày nguyện lớn  
 Tâm nhân từ theo đấng khởi luân  
 Thiếp đang trì tám thanh tịnh giới  
 Chẳng hại muôn loài như yêu mình  
 Ba nghiệp, mười thiện thường an tĩnh,  
 Tâm xa lìa dua nịnh, ghét ganh.  
 Mong vua với thiếp đừng sinh nhiễm  
 Nghe giới cấm này chẳng vui lòng  
 Sợ vua nhiều kiếp thêm buộc khổ  
 Chỉ mong thuận cho thiếp ở riêng  
 Cung điện hương hoa tự tô điểm.  
 Thường vây quanh, có thể nữ hiền  
 Tấu nhạc đàn ca diễn pháp âm  
 Hết thủy kẻ ác truyền xa thiếp  
 Hương hoa dâm uế đều không hưởng  
 Tất cả tù tội được miễn, tha.  
 Các nhà ngục nay nên trống vắng  
 Mở đàn lớn bảy ngày bảy đêm  
 Cứu giúp nghèo đói được no đủ  
 Giáo hóa nẻo chánh, nhẹ lao dịch  
 Khiến mọi công đường dứt kiện tranh  
 Người người cùng hướng về từ tâm  
 Như lên Đạo-lợi vườn Hoan hỷ  
 Thương xót thế gian như con mình  
 Pháp dạy như thể rất an lạc.  
 Vua nghe lời ấy, lòng vui thích  
 Mọi điều ước nguyện đều chấp thuận.  
 Truyền các quan tể tịnh hoàng cung  
 Cờ, lọng hoa hương khéo trang hoàng  
 Lại lệnh hai vạn quân dũng mãnh  
 Đủ cả kiếm kích theo phòng vệ.  
 Thể nữ đàn ca hầu giúp vui*

*Anh lạc châu báu tự trang điểm  
Giường ngọc tòa báu phủ lụa là  
Ngự nơi thảnh điện như Thiên nữ.*

Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy Tứ Thiên vương, Thích Đề-hoàn Nhân và các vị Thiên chủ ở các cõi Dạ-ma thiên, Đâu-suất-đà thiên, Lạc biến hóa thiên, Tha Hóa tự tại thiên, Phạm chúng thiên, Phạm phụ thiên, Diệu quang thiên, Thiểu quang thiên, Quang nghiêm thiên, Tịnh cư thiên, A-ca-ni-trá thiên, Ma-hê-thủ-la thiên, vị chủ thế giới Ta-bà là Phạm Thiên vương... cùng với vô lượng trăm ngàn Thiên chúng đều vân tập đông đủ đến chỗ Bồ-tát cùng nhau thưa:

–Bồ-tát hướng ý sắp sửa giáng sinh, chư Thiên chúng tôi không theo Ngài hầu hạ. Ngài xuống cõi thế, chúng tôi không biết khi nào Ngài quay lại và cũng không biết ân nuôi dưỡng sắp tới, ai sẽ có thể được nhận theo hộ vệ, hầu hạ Bồ-tát xuống cõi Diêm-phù-đề. Từ lúc Ngài vào thai mẹ, rời thai lớn lên, ở tuổi thiếu niên, tuổi thanh niên trưởng thành vui chơi hưởng thụ, đến khi xuất gia tu khổ hạnh, rồi tới Bồ-đề tòa hàng phục ma quân, thành Phật, chuyển bánh xe Pháp, thị hiện thần lực diệu dụng, từ cõi trời Đao-lợi trở lại chốn Diêm phù, nhập Niết-bàn, chư Thiên chúng tôi sẽ xin hết lòng hộ vệ chẳng lúc nào rời.

Bấy giờ các vị Thiên tử cùng nhau đọc bài tụng:

*Chúng tôi ai được nhận  
Hoan hỷ theo Bồ-tát  
Phước đức được tăng thêm  
Cũng được danh dự lớn  
Nếu cầu cõi Đao-lợi  
Thăng diệu luôn an lạc  
Các thể nữ quây quần  
Nên theo Thanh tịnh nguyệt  
Nếu cầu Diệu viên lâm  
Xứ đẹp thường vui thích  
Đất báu vàng, hoa điểm  
Nên theo Ly cấu quang*

Nếu cầu voi, ngựa, xe  
 Đạo nơi vườn Hoan hỷ  
 Chúng thể nữ quây quần  
 Nên theo Đại trượng phu.  
 Nếu cầu Dạ-ma thiên  
 Cùng cõi trời Đâu-suất  
 Nơi sinh thường cung kính  
 Nên theo Đại danh xưng  
 Nếu cầu Hóa lạc thiên  
 Tự tại chốn cung phòng  
 Du hí vui biến hóa  
 Nên theo bậc Công đức.  
 Nếu cầu làm Ma vương  
 Lià bỏ mọi tâm độc  
 Thần biến khắp mọi cõi  
 Nên theo bậc Lợi ích.  
 Nếu cầu vượt Dục giới  
 Trụ Phạm cung thắng diệu  
 Tu tập bốn Đẳng tâm  
 Nên theo bậc Thiên định.  
 Nếu cầu sinh nhân gian  
 Thọ phước báo Luân vương  
 Bấy bấu từ tâm đến  
 Nên theo bậc Ly dục  
 Nếu cầu bậc Vương vị  
 Trưởng giả cùng cư sĩ  
 Giàu sang không thù địch  
 Nên theo Vô thượng sĩ.  
 Nếu cầu đại phú quý  
 Đoan chánh và danh dự  
 Giáo lệnh đầy uy đức  
 Nên theo bậc Phạm âm  
 Nếu cầu báo Trời, Người  
 Ba cõi đều an ổn  
 Thiên cùng Tuệ vô lậu

Nên theo pháp tự tại  
 Nếu cầu dứt tham dục  
 Cùng diệt mọi sân si  
 Chí đạ**m** bạc tịch tĩnh  
 Nên theo Bạc Điều Tâm  
 Nếu cầu Nhất thiết trí  
 Thanh văn cùng Duyên giác  
 Sư tử hống mười phương  
 Nên theo biển công đức  
 Nếu cầu khởi nẻo ác  
 Mở các cửa cam lộ  
 Liên gặ**p** Bát chánh đạo  
 Nên theo lìa đường hiểm  
 Nếu cầu thấy chư Phật  
 Lãn hội pháp vi diệu  
 Cùng mong các phước báo  
 Nên theo công đức tạng  
 Nếu cầu lìa phiền não  
 Sinh già bệnh chết khổ  
 Thanh tịnh như hư không  
 Nên theo Bạc Ly Nhiễm  
 Nếu cầu được kính trọng  
 Đức hạnh tướng tốt đủ  
 Tự tha cùng hóa độ  
 Nên theo Bạc An Lạc  
 Nếu cầu Giới Định Tuệ  
 Pháp vi diệu khó đạt  
 Bạc trí mau giải thoát  
 Nên theo Đại Y Vương.  
 Nếu cầu vô lượng đức  
 Cứu cánh đều viên mãn  
 Cùng đạt cõi Niết-bàn  
 Nên theo thành tựu Trí.

Bấy giờ, chư Thiên trong chúng hội đều nghe rõ bài kệ ấy. Có đến bốn vạn tám ngàn vị trời ở cõi Tứ Thiên vương thiên, trăm ngàn

vị trời ở cõi Đạo-lợi thiên, trăm ngàn vị trời ở cõi Dạ-ma thiên, các cõi Đâu-suất thiên, Hóa lạc thiên, Tha hóa tự tại thiên cũng có số lượng chư Thiên như vậy, lại có sáu vạn Thiên ma vốn tích tụ phước đức từ kiếp trước, sáu vạn tám ngàn vị trời cõi Phạm chúng thiên, cho đến cõi A-ca-ni-trá thiên cũng có số lượng Thiên tử gần tới trăm ngàn vị. Số Thiên tử như thế đã đến trước ở trong chúng hội. Ngoài ra, còn có chư Thiên các phương khác Đông, Tây, Nam, Bắc, trên, dưới với số lượng không tính hết cũng đều đến tụ hội. Lúc đó vị Thiên tử đứng đầu trong hội chúng đọc bài tụng:

*Các vị nay nên nghe  
 Tâm ta đã quyết định  
 Bỏ dục cùng thân thông  
 Thiên Tam-muội an lạc  
 Cùng theo Bạc Tối Thắng  
 Giáng sinh nơi thai mẹ  
 Khiến ngăn chận mọi ác  
 Thường làm kẻ ủng hộ  
 Dùng âm nhạc diệu kỳ  
 Ca ngợi biển công đức  
 Khiến trời, người hoan hỷ  
 Khởi tâm đạo vô thượng.  
 Trời, người nghe lời ấy  
 Hoan hỷ dứt các nạn  
 Tung khắp hoa Mạn-đà  
 Cùng các thứ hoa quý  
 Lại xông hương trầm thủy  
 Cúng dường Bạc Phước Tịnh  
 Bồ-tát ở trong thai  
 Chẳng vướng ba cấu nhiễm  
 Vượt khỏi sinh, lão tử  
 Đạt được đạo tận cùng  
 Chúng ta giữ tâm tịnh  
 Cùng theo Bạc Tuệ Giác  
 Các Thiên vương Thích, Phạm  
 Lúc thấy bảy bước đi*



Dùng tay nâng hương thủy  
 Tắm bậc Thánh vô cấu  
 Theo thế gian mà làm  
 Trời Người đạt phước lớn.  
 Chốn dục thường không nhiễm  
 Vượt thành bỏ ngôi báu  
 Chúng ta nguyện theo cùng  
 Lót cỏ ngồi Đạo tràng  
 Hàng ma thành Chánh giác  
 Giảng thuyết pháp Vô thượng  
 Phật sự thông ba cõi  
 Cam lộ thấm muôn loài  
 Cho đến nhập Niết-bàn  
 Luôn theo không rời bỏ.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

– Vô số Thiên nữ ở cõi Dục chiêm ngưỡng thân tướng vi diệu của Bồ-tát, đang chuẩn bị giáng sinh nên họ cùng bàn với nhau, bậc nữ nhân nào làm mẹ Bồ-tát tất phải đầy đủ thắng đức, mới kham nổi việc mang thai bậc Tôn giả. Vị nữ nhân ấy hẳn được mọi người mến mộ, hết lòng yêu kính. Bồ-tát nhờ phước báo sẵn có đạt được thần thông, thân sinh theo ý mình. Từ cung trời Đâu-suất, chỉ trong một khoảng sát-Na là đến thành Ca-tỳ-la, kinh đô của vua Du-đâu-đàn. Kinh thành ấy chu vi rộng lớn, vườn cây ao hồ đều trang nghiêm thù thắng như cung điện của đức Đế Thích. Trong nội cung có một điện lớn tên Trì quốc, Thánh hậu Ma-da ngự ở cung điện ấy, mọi vật được bày trí trong đó đều trang nghiêm đẹp đẽ, như tỏa lên một sự thanh tịnh, không cấu nhiễm, trong sáng linh thiêng. Thánh hậu mặc Thiên y, đeo chuỗi Anh lạc đều là những thứ quý giá tăng thêm đáng vẻ quý phái đáng kính. Khi ấy các Thiên nữ đã tới cung điện đó, trụ nơi hư không, chiêm ngưỡng dung nhan Thánh hậu, phát ra lời kệ:

Các Thiên nữ Dục giới  
 Quán thân diệu Bồ-tát  
 Đồng cùng nhau suy nghĩ:  
 Mẹ Bồ-tát ra sao

Vòng hoa tay giữ chặt  
Hương xông cùng xoa khắp  
Hoan hỷ đến hoàng cung  
Chấp tay lòng cung kính  
Dung mạo rất xinh đẹp  
Chân tay thật ưa nhìn  
Thấy ngự nơi giường quý  
Tâm lành, quán lý thật  
Cõi trần diệu dường này  
Trên trời chưa có được  
Chúng tôi thường tự nghĩ  
Thiên nữ là thù thắng  
Nay thấy dung nhan này  
Tự sinh lòng hổ thẹn.  
Công đức rất trang nghiêm  
Dung nhan thật đoan chánh  
Nếu không có đức này  
Đâu làm Bồ-tát mẫu.  
Ví như ngọc vô giá  
Đặt nơi vật báu tịnh  
Mẹ Bồ-tát như vậy  
Cưu mang Bạc Thắng Đức  
Người gặp sinh hoan hỷ  
Tâm luôn vui không chán  
Diện mạo luôn đoan trang  
Thân tướng như ngài sáng  
Như trăng tại hư không  
Nhìn người ý thanh tịnh  
Như mặt trời rực sáng  
Như vàng ròng tinh luyện  
Chiêm ngưỡng mẹ Bồ-tát  
Tướng hảo cũng như trên.  
Tóc thơm lại mềm mại  
Óng ánh màu ong huyền  
Răng trắng màu sao trời

Mắt như lá sen xanh  
 Đi đứng thật uyển chuyển  
 Tay chân đều nghiêm chánh  
 Cõi trời có ai hơn  
 Nhân gian nào sánh được  
 Xem xét kỹ như thế  
 Nhiều phải, tung hoa hương  
 Tán thán tên Phật mẫu  
 Trở về nơi cõi trời  
 Lúc ấy Tứ hộ thế  
 Thích phạm cùng Dục thiên  
 Và với Tám bộ chúng  
 Đến đến quanh mẹ Phật  
 Chư Thiên đều cùng thấy  
 Bồ-tát sắp giáng sinh  
 Cùng đem nhiều hương hoa  
 Vui mừng đến trước mặt  
 Chắp tay đảnh lễ thưa  
 Thời giáng sinh đã tới  
 Vua Sư tử hiện tại  
 Xót thương sinh cõi đời.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc Bồ-tát sắp sửa giáng sinh, phương Đông có vô lượng trăm ngàn Bồ-tát, đều là bậc Nhất sinh bổ xứ cùng tới cung trời Đâu-suất để cúng dường Bồ-tát. Các phương Nam, Tây, Bắc bốn hướng trên dưới, tất cả các vị Bồ-tát như thế cũng đều đến đó để cúng dường. Rồi cả mười phương thế giới, các vị Thiên tử các cõi Tứ Thiên vương thiên, Tam thập tam thiên, Dạ-ma thiên, Đâu-suất-đà thiên, Lạc biến hóa thiên, Tha hóa tự tại thiên... mỗi vị đều dẫn theo bốn vạn tám ngàn Thiên nữ, trước sau lần lượt nhiều quanh cung trời Đâu-suất, tấu nhạc đàn ca cúng dường Bồ-tát.

Bấy giờ Bồ-tát ngự tại Đại lâu các, ngồi nơi tòa Sư tử Chúng đức sở sinh thắng tạng (*Kho tàng siêu việt sinh ra tất cả công đức*), còn các vị Bồ-tát kia cùng với vô lượng trăm ngàn vạn ức na-do-tha chư Thiên vây quanh cúng dường Bồ-tát, hết lòng cung kính tôn trọng ca ngợi.

Ngay khi ấy, Bồ-tát ở nơi cung trời Đâu-suất tối thắng liền giáng sinh xuống cõi Diêm-phù-đề.

Lúc Bồ-tát sắp giáng sinh, từ thân tướng phóng ra luồng ánh sáng chưa từng có, chiếu khắp Tam thiên đại thiên thế giới, đến trong cõi u minh khiến cho ánh sáng của mặt trời mặt trăng lu mờ hẳn, chỉ còn luồng ánh sáng lớn ấy chiếu sáng mà thôi. Chúng sinh ở cõi u tối ấy đều trông thấy nhau, cùng bảo: “Do đâu mà bỗng đứng trong cõi này lại hiện ra các chúng sinh khác”. Cùng lúc khắp Tam thiên đại thiên thế giới hiện ra sáu cách chấn động, gồm đến mười tám hiện tượng. Đó là dao động, dao động mạnh, dao động rất mạnh; đánh gõ, đánh gõ mạnh, đánh gõ rất mạnh; di chuyển, di chuyển nhanh, di chuyển rất nhanh; vọt lên, vọt lên cao, vọt lên rất cao; phát ra âm thanh, phát ra âm thanh lớn, phát ra âm thanh rất lớn; cõi biên cử lên thì cõi giữa im lặng, cõi giữa cử lên thì cõi biên im lặng; phương Đông cử lên thì phương Tây im lặng, phương Tây cử lên thì phương Đông im lặng; phương Nam cử lên thì phương Bắc im lặng, phương Bắc cử lên thì phương Nam im lặng. Lúc đó tất cả chúng sinh khi nghe được các thứ âm thanh ấy đều vui mừng phấn chấn, yêu thích thanh tịnh, sung sướng tột độ, ca ngợi hết lời, không một chúng sinh nào kinh động sợ hãi. Cả đến Phạm thích hộ thế, ánh sáng mặt trời mặt trăng như không còn xuất hiện. Hết thấy chúng sinh ở các cõi địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh nhờ công đức ấy mà được an ổn, không một chúng sinh nào trong khoảng thời gian này bị lòng tham, sân hận, si mê cũng như các thứ phiền não bức bách. Trái lại, tất cả đều khởi lên tâm từ bi thương xót muốn đem lại lợi ích cho nhau, xem nhau như cha mẹ, anh em thân thuộc. Đồng thời, các thứ nhạc khí ở cõi trời, người chẳng tấu mà tự phát ra âm thanh. Vô lượng chư Thiên đầu đội, hai tay nâng cao những tòa lâu các vi diệu, lại có vô lượng trăm ngàn Thiên nữ vây quanh hòa tấu Thiên nhạc và trong lời nhạc đó phát ra bài kệ thâm diệu tán dương công đức của Bồ-tát:

*Tôn giả tu tập qua nhiều kiếp  
 Các thứ tịnh nghiệp đều viên mãn  
 Trụ nơi lý chân chánh thù thắng  
 Nay được trời người đều cúng dường*

Vô lượng câu-chi kiếp từ trước  
 Bố thí cả vợ con dẫu yêu  
 Do phước thí nay đạt thắng báo  
 Nên được chư Thiên dâng hoa hương  
 Tự hại thân mình để bố thí  
 Tâm Từ cứu loài chim sắp chết  
 Lại nhờ hạnh thí được thắng báo  
 Thường khiến ngạ quỷ được no đủ.  
 Tôn giả trải qua vô biên kiếp  
 Kiên trì tịnh giới chưa từng rời  
 Do phước trì giới đạt thắng báo  
 Làm cho cõi ác dứt khổ đau.  
 Vô lượng kiếp tôn giả trải qua  
 Cầu giác ngộ nên hành nhẫn nhục  
 Do phước nhẫn nhục đạt thắng báo  
 Nên khiến Trời, Người cùng mến thương.  
 Tôn giả trải qua vô lượng kiếp  
 Trọn tu tinh tấn không ngừng nghỉ  
 Do phước tinh cần đạt thắng báo  
 Thân tướng đoan nghiêm như Tu-di.  
 Tôn giả trải qua vô lượng kiếp  
 Thường dứt kết sử, tu pháp định  
 Do phước thiền định đạt thắng báo  
 Nên khiến đời này dứt phiền não.  
 Tôn giả trải qua vô lượng kiếp  
 Tu tập trí tuệ dứt vọng mê  
 Do trí Bát-nhã đạt thắng báo  
 Khiến cho thanh tịnh thêm sáng ngời.  
 Áo giáp Từ bi trừ phiền não  
 Vì thương thế gian nên giáng sinh  
 Chứng đắc Hỷ, Xả pháp thượng diệu  
 Được cả ba cõi cùng kính lễ  
 Dùng đước trí tuệ đầy ánh sáng  
 Tịnh trừ si ám cùng tội lỗi  
 Tam thiên đại thiên đều hướng về

Đại Tôn Sư Mâu-ni kính lễ  
 Thắng tuệ thần túc được viên thông  
 Thấy nghĩa chân thật nên thị hiện  
 Tự giải thoát, độ người giải thoát  
 Kính lễ Bạc Sư năng độ tận  
 Tùy thuận thế gian hiện thân trần  
 Nhưng chẳng bị thế pháp nhiễm hoặc.  
 Hết thấy chúng sinh nếu thấy nghe  
 Được mọi lợi ích không thể bàn  
 Hướng chỉ được hiểu tôn diệu pháp  
 Vui tin tưởng sinh bao điều thiện  
 Cõi trời Đâu-suất như u ám  
 Cõi Diêm-phù vàng dương sắp hiện  
 Phiền não cùng nhiều thứ tối mê  
 Tôn giả độ cho đều tỉnh ngộ.  
 Thành Ca-tỳ-la càng hưng thịnh  
 Vô lượng chúng chư Thiên vây quanh  
 Thiên nữ mỹ miều tấu Thiên nhạc  
 Âm thanh vi diệu vang khắp thành  
 Mẹ Phật thân sắc càng nghiêm trang  
 Phước tướng uy dung do tịnh nghiệp  
 Thánh tử đoan chánh kỳ diệu thay  
 Vàng sáng chiếu soi ba ngàn cõi  
 Chúng sinh ở những quốc độ ấy  
 Lìa mọi phiền não cùng luận tranh  
 Tâm Từ kính thuận cùng khởi phát  
 Đều từ uy lực Bồ-tát sinh  
 Dòng vua Du-đàn thêm hưng thịnh  
 Nói tiếp truyền thống Chuyển luân vương.  
 Kinh thành với nhiều kho châu báu  
 Các thứ báu quý đều đầy ngập  
 Dạ-xoa, La-sát, Cítu-bàn-trà  
 Tu-la, Mật Tích cùng Thiên chúng  
 Bảo vệ nơi Bồ-tát ngự cư  
 Không lâu đều sẽ đạt giải thoát

*Tất cả hướng về đạo Bồ-đề  
Nguyện chóng như Ngài thành Chánh giác.*

## M

### Phẩm 6: Ở TRONG THAI MẸ

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Mùa đông đã qua, vào ngày xuân phân, tháng Tỳ-xá-khư, hoa lá trong rừng đều tươi thắm đáng yêu, khí hậu không lạnh cũng không nóng, rất thích hợp với việc ra đời của các Bậc Thắng nhân trong ba cõi.

Bồ-tát quán sát cõi thế gian, đúng lúc trăng tròn sáng tỏ, ngay khi sao Phất-sa hợp với mặt trăng, Bồ-tát từ cõi trời Đâu-suất biến mất, nhập vào thai mẹ qua hình tượng voi trắng sáu ngà, các ngà của voi đều óng ánh kim sắc, đầu voi tỏa ánh sáng màu hồng, hình tướng các căn đều viên mãn. Voi trắng sáu ngà sáng suốt chánh niệm, dùng thần lực theo sườn hông phía phải của mẹ mà đi vào. Khi ấy Thánh hậu trong giấc điệp yên ổn, mộng thấy rõ các sự việc như vừa kể.

Bấy giờ Đức Thế Tôn muốn lặp lại các ý nghĩa đó nên nói kệ:

*Thắng nhân gởi sinh làm voi trắng  
Trắng tinh như tuyết đủ sáu ngà  
Mũi, chân đẹp lạ đầu hồng sáng  
Các chi tiết khác đều viên mãn  
Vào hông phải thân như dạo chơi  
Mẹ Phật nhân đầy bao hoan hỷ  
Việc chưa từng thấy chưa từng nghe  
Thân tâm thư thái như thiền định.*

Lúc bấy giờ Thánh hậu thân tâm phát sinh niềm vui vô biên, ở trên tòa cao lấy các thứ vật báu đẹp để sửa soạn trang nghiêm lại thân, rồi cùng vô số thể nữ cung kính theo hầu rời khỏi cung điện đến thẳng vườn hoa Vô ưu. Tới nơi bà liền sai một thể nữ tín cẩn đến tâu với vua Du-đâu-đàn rằng bà muốn gặp nhà vua, xin nhà vua chớ chậm trễ. Vua nghe tâu rất vui vẻ liền rời khỏi ngai vàng cùng với các vị đại thần và quyến thuộc trước sau lần lượt đến vườn hoa Vô ưu. Vừa tới

cửa vườn hoa, nhà vua cảm thấy thân thể mình như nặng nề không thể cất bước đi tiếp. Vua bèn nói bài kệ:

*Xưa nhiều phen cự địch  
Thân thể luôn gợn gàng  
Nay bỗng đứng như thế  
Biến này biết hỏi ai?*

Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư lúc đó liền hiện ra nửa thân hình trong hư không, vì vua Du-đầu-đàn nói bài tụng:

*Bồ-tát uy đức lớn  
Cõi Đâu-suất hạ sinh,  
Nhập thai nơi Thánh hậu  
Làm Thái tử của vua  
Các hạnh đều viên mãn  
Trời, Người đều cung kính  
Đủ trí tuệ từ bi  
Quán đảnh nên thọ chức.*

Vua Du-đầu-đàn nghe rõ bài kệ ấy liền chấp tay đảnh lễ, thưa:

–Tôi nay thấy sự việc này thật là ít có.

Rồi nhà vua vào gặp Thánh hậu, tâm tự dứt mọi kiêu mạn, hỏi ngay Thánh hậu muốn điều gì cứ theo ý tâm bày. Thánh hậu nói kệ đáp:

*Thiếp ngủ thấy trong mộng  
Bạch tượng thân ngân sắc  
Chói sáng vượt trời, trăng  
Thật uy nghiêm thân tướng  
Sáu ngàn đầy uy lực  
Khó hoại như kim cương  
Thân hình rất khỏe đẹp  
Đến nhập vào bụng thiếp.  
Thiếp từng thấy lắm điềm  
Mong vua hãy lắng nghe  
Thiếp thấy khắp Tam thiên  
Cảnh bao la thật đẹp  
Thường khi trong giấc điệp*



Chư Thiên đến khen thiếp  
Tham, sân các phiền não  
Kết sử đều tiêu tan  
Tâm thiếp vui tịch tĩnh  
Như trú trong cảnh thiên  
Nên mời người giải mộng  
Thâm hiểu luận Vi-đà  
Thấu đạt tám pháp diệu  
Biện rõ lẽ dữ lành  
Gấp triệu người đó tới  
Vì thiếp giải mộng kia.  
Vua nghe qua lời ấy  
Liên cho gọi chiêm gia  
Truyền lệnh cho vị này  
Gắng đoán mộng Thánh hậu.  
Thánh hậu bảo vị này  
Mọi điều ta nằm mộng  
Người đã từng giỏi đoán  
Nay ta sẽ nói rõ  
Ta thấy voi như tuyết  
Ánh sáng hơn nhật nguyệt  
Sáu ngàn thêm uy thế  
Voi trông rất khỏe đẹp  
Sắc sáng thật thuần tịnh  
Rắn chắc như kim cương  
Đến nhập vào bụng ta  
Mộng ta là như thế.  
Vị kia nghe Thánh hậu  
Kể rõ mọi chi tiết  
Thưa rằng nên an tâm  
Mộng ấy là điềm lành  
Tộc họ đang hưng thịnh  
Tất sinh con quý tướng  
Ở nhà làm Luân vương  
Uy lực trùm khắp cõi

*Xuất gia thành quả Phật  
Thương xót đến muôn loài  
Rưới khắp pháp cam lộ  
Trời, Người đều cung kính.*

Vua Du-đầu-đàn nghe vị Bà-la-môn giải rõ ý nghĩa giấc mộng của Thánh hậu Ma-da, trong lòng vô cùng hớn hở liền sai người đem tặng cho vị ấy nhiều y phục, đồ ăn uống quý giá để người ấy ra về.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy vua Du-đầu-đàn, nơi bốn cửa thành cũng như nơi các ngã tư trong kinh đô, vì sự kiện nhập thai của Bồ-tát, nên đã thiết lập các hội bố thí lớn, cấp phát thức ăn y phục cho đến hương hoa, đồ dùng để nằm ngồi cùng xe ngựa, nhà cửa, đất đai ai cần đến đều chu cấp đầy đủ. Vua lại suy nghĩ là nên chọn cung điện nào để Thánh hậu nghỉ ngơi yên ổn, tránh các mối lo buồn, tâm trí luôn được an lạc. Bấy giờ bốn vị Thiên vương đến nơi vương cung thưa với nhà vua:

–Mong đại vương hãy yên tâm đừng lo nghĩ về điều ấy, chúng tôi sẽ chọn cho Bồ-tát một cung điện nguy nga.

Cùng lúc vị Thiên tử ở cõi trời Đạo-lợi là Đế Thích liền tới nơi vương cung, đọc bài kệ:

*Thế cung bảo hộ kém  
Thánh hậu chẳng nên ngại  
Đạo-lợi có thắng điện  
Xin đem dâng Bồ-tát.*

Cùng lúc, vị Thiên tử ở cõi trời Dạ-ma cũng đến vương cung đọc bài kệ:

*Chúng tôi có thắng điện  
Hơn hẳn cung Đạo-lợi  
Ở cõi trời Dạ-ma  
Nay xin dâng Bồ-tát.*

Cùng lúc, vị Thiên tử ở cõi trời Đâu-suất cũng tới vương cung, đọc bài kệ:

*Đâu-suất cung điện đẹp  
Bồ-tát đã từng ngại*

*Đó là chốn thù thắng  
Lại đem dâng Bồ-tát.*

Cùng lúc vị Thiên tử trời Hóa lạc cũng đến vương cung, đọc bài kệ:

*Tôi có cung điện báu  
Theo tâm mà sinh ra  
Thật trang nghiêm kỳ diệu  
Nguyện dâng cho Bồ-tát.*

Cùng lúc vị Thiên tử ở cõi trời Tha hóa tự tại cũng tới vương cung, đọc bài kệ:

*Cung điện tôi kỳ diệu  
Hơn mọi trời cõi Dục  
Trang nghiêm các bảo vật  
Ý vui lòng thanh tịnh  
Ánh sáng thật huy hoàng  
Hương hoa xông tung khắp  
Xin đem dâng Bồ-tát  
Và Thánh mẫu được an.*

Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy các vị Thiên tử ở các cõi trời thuộc Dục giới vì muốn cúng dường nên tất cả các vị ấy đều đến vương cung vua Du-đầu-đàn nói về những cung điện ở các cõi trời của mình. Vua Du-đầu-đàn cũng vì Bồ-tát mà lập một cung điện lớn, trang hoàng cực kỳ đẹp đẽ tinh khiết, nhân gian không đâu có được.

Bấy giờ Bồ-tát dùng thần lực Đại nghiêm tam-muội khiến cho bên trong tất cả các cung điện ấy đều hiện rõ thân hình Thánh hậu Ma-da, cùng với Bồ-tát ngồi kiết già bên hông phải mẹ mình. Các vị Thiên tử xem thấy ai cũng cho là Bồ-tát chỉ an trụ nơi cung điện mình.

Đức Thế Tôn lại nói ý đó bằng kệ:

*Đại nghiêm tam-muội  
Thần hóa khó lường  
Chư Thiên đẹp lòng  
Vua cha hoan hỷ.*

Lúc Phật nói đoạn kinh này, các vị Thiên tử trong chúng hội có

vị nghi: “So với cõi trời Tứ Thiên vương thì cõi nhân gian đó đã đầy những ô nhiễm chẳng sạch, huống chi các cõi trời từ Tam thập tam thiên trở lên đến cõi trời Đâu-suất? Bồ-tát đã lia cõi trời Đâu-suất xuống cõi người ở trong thai mẹ, trải qua đến mười tháng, thế thì làm sao được gọi là vật báu của thế gian tinh khiết thù diệu thanh tịnh hết mực?”

Bấy giờ Tôn giả A-nan nương theo uy lực của Phật, quỳ thẳng chấp tay bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, thân thể người nữ vốn chứa nhiều dục, ác. Làm sao Như Lai lúc còn là Bồ-tát lia cõi trời Đâu-suất nhập vào thai mẹ từ phía hông bên phải và an trụ ở đấy?

Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Thời gian Bồ-tát ở trong thai mẹ, không hề bị bất tịnh làm cho ô nhiễm, trái lại Bồ-tát thường an trụ nơi bảo điện trang nghiêm thanh tịnh đệ nhất. Bảo điện như thế các vị có muốn trông thấy không? Như Lai sẽ chỉ rõ các vị xem.

Tôn giả A-nan thưa với Phật:

–Bạch Thế Tôn, mong Đức Thế Tôn hiển bày chỉ rõ để cho mọi người trông thấy đều sinh tâm hoan hỷ.

Bấy giờ Đức Như Lai liền dùng thần lực khiến Phạm Thiên vương, vị chủ của thế giới Ta-bà cùng sáu mươi trăm ngàn ức (6.000.000.000) vị Phạm thiên xuống cõi Diêm-phù-đề đến chỗ Phật cung kính đảnh lễ, đi nhiều theo phía phải ba lần rồi đứng qua một bên. Lúc này Đức Thế Tôn nói với Phạm Thiên vương:

–Thời gian ta còn là Bồ-tát ở trong thai mẹ mười tháng, chỗ ta ở là bảo điện, hiện nay bảo điện đó ở tại đâu, ông nên đem tới đây.

Phạm Thiên vương thưa:

–Bảo điện ấy hiện ở tại cõi trời chúng con.

Rồi vị chủ thế giới Ta-bà liền cúi đầu lễ Phật và đột nhiên biến mất. Chỉ trong một sát-na Phạm Thiên vương lên tới Phạm cung gọi Thiên tử Diệu Phạm bảo:

–Ông phải lần lượt xuống đến cõi trời Tam thập tam thiên xướng lớn: Hôm nay Phạm Thiên vương muốn đem bảo điện, chỗ của Đức Như Lai ngự trong thời gian còn ở trong thai mẹ, đến chỗ Phật đang thuyết pháp. Vị nào muốn xem bảo điện ấy mau đến đó.

Khi ấy, Phạm Thiên vương liền đem bảo điện của Bồ-tát đặt vào trong Phạm điện, Phạm điện đó rộng lớn đến ba trăm do-tuần, cùng với tám vạn bốn ngàn câu-chi Phạm thiên cung kính nhiễu quanh. Rồi từ cõi Phạm thiên đưa bảo điện xuống cõi Diêm-phù-đề. Cùng lúc, vô lượng chư Thiên ở các cõi trời Dục giới đều tụ hội đến chỗ đạo tràng của Như Lai, dùng Thiên y vi diệu, các loại Thiên nhạc, vòng hoa hương thơm cõi trời hết sức trang nghiêm để cúng dường.

Lúc đó Thiên đế Thích cho tới vị Thiên tử cõi trời Tha hóa tự tại đều chẳng thấy được bảo điện của Bồ-tát, dù đã cố sức xem xét rất kỹ cũng không thể thấy. Tứ Thiên vương bèn hỏi Đế Thích:

–Bọn chúng ta làm cách nào mới có thể thấy được bảo điện của Bồ-tát?

Đế Thích đáp:

–Phải nên hỏi Như Lai thì mới có thể thấy.

Thiên đế Thích và Tứ Thiên vương đảnh lễ, hỏi Phật. Lúc đó Đại phạm Thiên vương cùng chư Phạm thiên nâng cao bảo điện của Bồ-tát đặt nơi trước chỗ Phật. Ba vòng xung quanh bảo điện ấy đều được trang hoàng bằng các thứ ngọc quý trong suốt, bảo điện được tạo thành bằng Ngũ đầu chiên-đàn Thiên hương là loại hương có giá trị nhất trong Tam thiên đại thiên thế giới, ánh sáng rực rỡ tỏa khắp, lại có những thứ châu báu ở cõi trời tô điểm tăng thêm vẻ trang nghiêm, các vật dụng nằm ngồi đều mang tên hiệu Bồ-tát, đẹp đẽ vi diệu mà cõi trời, cõi người không đâu có. Chỉ riêng cái hình tướng xoắn ốc của Bồ-tát cùng với tòa ngồi giống như màu nước ngâm áo Khâm-bà-la thì được Đại phạm Thiên vương dùng các thứ Thiên phục phủ lên trên. Vòng quanh ba lớp bên trong bảo điện ấy có nhiều loại thiên hoa kỳ diệu tinh khiết. Bảo điện đó hết sức bền chắc, không thể dùng thứ gì để hủy hoại được. Nếu có người va chạm nhẹ vào bảo điện đều sinh tâm an lạc diệu kỳ giống như chạm vào Ca-lân-đà y. Tất cả cung điện của chư Thiên ở Dục giới đều hiện ra bên trong bảo điện của Bồ-tát.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Trong đêm Bồ-tát nhập thai mẹ, dọc theo bờ các sông ngòi ao hồ đều hiện lên nhiều hoa sen. Hoa sen ấy xuyên qua tầng Địa luân, mọc cao lên đến cõi Phạm thế, rộng lớn đến sáu mươi tám Lạc-xoa

do-tuần. Thứ hoa sen ấy không phải ai cũng có thể trông thấy, chỉ các Bậc Như Lai, Bồ-tát cùng vị Đại phạm Thiên vương mới nhìn thấy được. Trong hoa sen có các thức mỹ vị thanh tịnh hơn tất cả các loại mỹ vị trong khắp cõi Tam thiên đại thiên thế giới, ví như nước cam lộ hiện ra trong hoa đó. Đại phạm Thiên vương đã dùng bát Tỳ-lưu-ly đựng đầy vị cam lộ tịnh diệu ấy dâng cho Bồ-tát thọ dụng. Các Tỳ-kheo nên biết chúng sinh ở thế gian không thể nào có được thứ cam lộ ấy, chỉ trừ các vị Bồ-tát đã hoàn tất mười địa hiện còn mang lấy nhục thân sau cùng mới được thọ dụng. Nay các Tỳ-kheo, Bồ-tát do căn lành nào mà nhận được những thức mỹ vị ấy? Sở dĩ có được là nhờ trải qua nhiều kiếp tu hạnh Bồ-tát thường đem thuốc men cứu giúp bao kẻ khổ bệnh, mọi thứ mong muốn, ước nguyện của họ đều được thỏa mãn, tất cả các mối lo sợ đều được Bồ-tát dùng tinh thần vô úy mà bố thí, lại đem các thứ hoa quả thượng diệu để cúng dường các Đức Như Lai và đền tháp các Đức Phật, cũng như tất cả các bậc Thánh chúng, cha mẹ, tôn trưởng, chính nhờ bố thí và hiến cúng như thế mà sau này bản thân mới được thọ nhận. Do các phước báo ấy nên mới được Đại phạm Thiên vương thường xuyên hiến cúng cam lộ mỹ vị nơi bảo điện. Các loại y phục thượng diệu và đầy đủ mọi thứ vật dụng trang nghiêm thì do diệu lực của bản nguyện Bồ-tát mà hiện ra theo ý muốn.

–Này A-nan, tất cả bậc Bồ-tát lúc sắp nhập thai, nơi hông phải của người mẹ đều hiện trước bảo điện trang nghiêm như thế, sau đấy Bồ-tát mới từ cõi trời Đâu-suất giáng thân vào thai mẹ, ngồi kiết già trong bảo điện ấy. Này A-nan, tất cả các bậc Thánh hậu như Ma-da trong mười phương thế giới đều nằm mộng thấy voi trắng đến và đều được Thích Đề-hoàn Nhân, Tứ Thiên vương cùng hai mươi tám đại tướng Dạ-xoa luôn luôn kề bên để giữ gìn, giúp đỡ. Lại có bốn vị Thiên nữ tên là Biển-khư-lê, Mâu-khư-lê, Tràng Chí và Hữu Quang cùng quyến thuộc đến để bảo hộ.

Bấy giờ Bồ-tát ở trong thai mẹ, thân tướng luôn tươi sáng, giống như trong đêm tối mà nơi đỉnh núi cao có ngọn đuốc lớn cháy sáng rực, cũng như vàng ròng ánh lên trong đá quý lưu ly, ánh sáng đó chiếu soi khắp các thế giới. Tứ đại Thiên vương, hai mươi tám vị đại tướng Dạ-xoa cùng với quyến thuộc vào mỗi buổi sáng sớm

đều đến cung kính cúng dường thăm hỏi vấn an Bồ-tát. Bồ-tát khoan thai đưa cánh tay phải lên chỉ chỗ cho họ an tọa, lại vì họ mà thuyết pháp chỉ dạy những điều lợi ích, vui vẻ để họ đạt được các pháp chưa từng có. Lúc họ muốn trở về, Bồ-tát cũng khoan thai đưa cánh tay phải lên cho phép lui, họ đều đánh lễ đi nhiều quanh rồi từ tạ mà đi. Thích Đề-hoàn Nhân cùng với các vị Thiên tử ở ba mươi ba cõi trời, vào mỗi buổi trưa trong ngày đều đến cung kính cúng dường Bồ-tát, vì muốn được nghe thuyết pháp nên đều đến thăm hỏi vấn an Bồ-tát. Bồ-tát khoan thai đưa cánh tay phải lên chỉ nơi cho họ an tọa, vì họ thuyết pháp chỉ dạy những điều lợi ích vui vẻ để họ đạt được các pháp chưa từng có. Lúc họ muốn trở lui, Bồ-tát cũng khoan thai đưa cánh tay phải lên cho phép lui, họ đều đánh lễ đi nhiều quanh rồi từ tạ lui ra. Vị chủ thế giới Ta-bà là Đại phạm Thiên vương, vào mỗi buổi chiều cùng với vô lượng trăm ngàn Phạm chúng Thiên tử đến cung kính cúng dường Bồ-tát, vì muốn được nghe thuyết pháp nên luôn đến thăm hỏi vấn an Bồ-tát. Bồ-tát khoan thai đưa cánh tay phải lên chỉ nơi cho họ an tọa, vì họ thuyết pháp chỉ dạy những điều vui vẻ lợi ích, khiến họ sinh tâm hoan hỷ đạt được các pháp chưa từng có. Lúc họ muốn trở về, Bồ-tát cũng khoan thai đưa cánh tay phải lên tỏ vẻ chấp thuận, họ cùng đánh lễ, đi nhiều quanh rồi từ tạ lui ra.

Này A-nan, vô lượng trăm ngàn Bồ-tát của các phương Đông, Tây, Nam, Bắc bốn hướng và phương trên, phương dưới khắp cả mười phương vào lúc mặt trời lặn mỗi ngày đã đến cung kính cúng dường Bồ-tát, vì muốn được nghe thuyết pháp mà vân tập tới đông đảo như thế. Bấy giờ Bồ-tát liền hóa hiện các tòa Sư tử trang nghiêm để cho các vị Bồ-tát an tọa cùng nhau hỏi đáp, biện luận phân tích giáo pháp thượng thừa. Chúng hội các vị Đại Bồ-tát cùng đến đó, các việc làm của họ chỉ có năng lực của Bồ-tát mới thấy biết, Thánh hậu Ma-da cũng không thể trông thấy. Tôn giả A-nan, thời gian Bồ-tát ở trong thai mẹ không hề khiến cho thân tâm Thánh hậu cảm thấy nặng nề hay bị các nỗi khổ sở bức bách. Trái lại thân tâm Thánh hậu luôn được thoải mái nhẹ nhàng, vui thích, sung sướng, không hề dấy lên các niệm tham dục, sân hận, si mê, nhiệt não; cũng không có các cảm giác về dục lạc, giận dữ, ác hại; cũng không hề vướng phải các trường hợp

quá nóng, hoặc lạnh, đói khát, u mê, tội lỗi hay tâm lý hoảng loạn; cũng không bị các cảnh xấu ác về màu sắc, âm thanh, hương khí, mùi vị, tiếp xúc không được theo ý; cũng không hề gặp ác mộng trong giấc ngủ; cũng không có các phiền não, lỗi lầm tham lam, dối trá, dua nịnh, nhỏ nhen, ganh ghét..., của nữ nhân. Thánh hậu luôn thọ trì các giới cấm thanh tịnh, tu hạnh Thập thiện, không hề khởi tâm dục với người khác cũng không khiến cho kẻ khác vì mình mà dấy tư tưởng dục lạc. Khắp kinh thành Ca-tỳ-la cũng như các thôn xóm làng mạc trong cả nước, nếu có kẻ nam, nữ hay đồng nam đồng nữ nào bị quỷ thần ám hại gặp được mẹ Bồ-tát thì mọi việc được an lành ngay. Hoặc có chúng sinh nào bị các thứ bệnh như cảm gió ho đờm, mù lòa câm điếc, tê liệt hay răng bị sâu nhức, mụn nhọt khắp người, phong đòn lở loét, tiêu chảy, đậu mùa, bثور lác, u sẹo. Với tất cả các loại bệnh khổ, nếu được mẹ Bồ-tát đưa tay xoa đầu thì mọi thống khổ kia lập tức dứt hết. Trong trường hợp những chúng sinh mắc phải các chứng bệnh như thế mà tự mình không thể tìm đến mẹ Bồ-tát được, Thánh hậu sẽ ngắt các cọng cỏ thành những đoạn nhỏ mà ban cho họ. Những chúng sinh bị các bệnh khổ kia chỉ vừa cầm lấy thanh cỏ ấy thì mọi thứ bệnh đều tiêu tan, bình phục trở lại như trước. Những lúc Thánh hậu xem xét Bồ-tát đều thấy rõ Bồ-tát an trụ nơi hông phải trong bụng mình như thể nhìn vào tấm gương sáng, thấy rõ màu sắc hình ảnh nên thân tâm người được an nhiên thư thái vui thích. Ngày A-nan, trong thời gian Bồ-tát ở trong thai mẹ, chư Thiên luôn hòa tấu Thiên nhạc, rải bao thứ Thiên hoa cúng dường Bồ-tát. Lúc ấy đất nước yên ổn, khí hậu cảnh vật điều hòa, dân chúng an vui, ưa thích những việc ân đức, phước thiện. Các vị trong tộc họ Thích đều liả bỏ việc ác, làm những việc lành. Đối với các ngày lễ hội truyền thống, dân chúng tham dự đông đảo vui chơi, thăm viếng khắp chốn, tận hưởng cảnh thái bình an lạc. Còn vua Du-đâu-đàn thì thuận theo đạo lý, không tham đắm các thú vui thế tục, bớt vương bận về việc nước, như một nhà tu khổ hạnh.

Này A-nan, Bồ-tát trong thời gian ở nơi thai mẹ, với thần lực đã hiện hóa thành tựu như thế.

Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo Tôn giả A-nan:

–Các vị có muốn xem bảo điện trang nghiêm, nơi Phật trong thời gian ở thai mẹ an trụ không?



Tôn giả A-nan thưa:

–Bạch Thế Tôn, chúng con rất muốn xem lại, mong Thế Tôn hiển bày chỉ rõ.

Lúc đó Đức Thế Tôn vì Tôn giả A-nan, Thích Đề-hoàn Nhân, bốn vị Hộ thế cùng đồng đảo trời, người hiện rõ bảo điện trang nghiêm trong thời gian ở thai mẹ an trụ khiến mọi người trông thấy đều sinh tâm thanh tịnh, hoan hỷ chưa từng có. Sau khi hiện hóa xong, Đại phạm Thiên vương đưa bảo điện trở lại cõi Phạm thiên.

Đức Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Thời gian Bồ-tát ở trong thai mẹ đã giáo hóa ba mươi sáu na-do-tha trời người, khiến họ an trụ nơi Tam thừa.

Bấy giờ Đức Thế Tôn muốn lặp lại những ý đó, nên đọc bài kệ:

*Thắng nhân tối thượng vừa nhập thai  
Núi rừng đất đai đều chấn động  
Kim sắc sáng trong trừ nẻo ác  
Tất cả trời người đều hân hoan  
Vì muốn thành Bạc Đại Pháp Vương  
Nơi thai thị hiện bảo nghiêm điện  
Bạc Đạo Sư ngự nơi bảo điện  
Chiên-đàn hương diệu xông thơm ngát  
Loại hương giá trị nhất Trời, Người  
Hơn hẳn châu báu Tam thiên giới  
Bờ nước xuất hiện hoa sen lớn  
Hoa ấy vươn cao tới Phạm thiên  
Trong hoa hứng lấy cam lộ vị  
Phạm vương đem tới dâng Bồ-tát  
Hết thấy muôn loài khắp thế gian  
Dù một giọt chưa ai từng nếm  
Chỉ riêng Bồ-tát thân tối hậu,  
Mới được thọ dụng cam lộ ấy  
Phước uy lực nhiều kiếp tiến thành  
Nên thân tâm hiện được thanh tịnh  
Đến Thích, Phạm vương, bốn Hộ thế  
Đảnh lễ cúng dường Bạc Đạo Sư  
Cung kính lễ bái nghe diệu pháp*

Hoan hỷ nhiều quanh rồi xin lui.  
 Cũng thế Bồ-tát khắp mười phương  
 Cùng đến để được nghe diệu pháp  
 An tọa nơi bảo sàng rực sáng  
 Nghe pháp Đại thừa tâm hoan hỷ  
 Hòa hợp cùng nhau thấy luận bàn  
 Ngợi ca vô lượng xong về nước  
 Khắp nơi nam tử và nữ nhân  
 Bị kiểm thúc trong vòng quỹ quái  
 Phơi trần đầu mình, cuồng loạn tâm  
 Nếu gặp mẹ Phật đều dứt hẳn.  
 Hoặc bị lao nặng cùng phong, điên  
 Mù điếc ngọng câm các tật này  
 Mẹ Phật đưa tay xoa lên đánh  
 Mọi bệnh cùng lúc đều tiêu tan.  
 Hoặc bị ốm, khốn nơi phương xa  
 Ngất cổ làm thẻ ban bố cho  
 Thẻ đến bệnh nhân liền bình phục  
 Toàn cõi thế nhờ ân cứu giúp  
 Do Bạc Y vương nơi mẫu thai  
 Chúng sinh dứt khổ được an vui.  
 Thánh hậu thường ngắm thân Bồ-tát  
 Tợ như nhìn trăng sáng khoảng không  
 Tướng hình vi diệu thật nghiêm chánh  
 Tâm an trụ trú trong hỷ lạc.  
 Chẳng hề khởi niệm tham, sân, si  
 Cũng không ái dục, hại, ganh ghét  
 Nóng lạnh đói khát chẳng làm phiền  
 Thân tâm tĩnh lặng lia ưu tưởng  
 Trời người khắp thế cùng chiêm ngưỡng  
 Âm nhạc không tấu vẫn xuất thanh  
 Đất nước mọi nơi đều yên ổn.  
 Quyến thuộc vui mừng dứt âu lo  
 Rồng trời theo đó tuôn mưa móc  
 Cỏ cây hoa quả đều tốt tươi

*Ân huệ ban bố muôn nơi hưởng  
Cung vua bảy ngày mưa châu báu  
Khi ấy không còn kẻ đói nghèo  
Giống như vườn Hoan hỷ Đế Thích  
Vua tu theo pháp, trì tịnh giới  
Sống nơi cung điện mà khổ hạnh  
Do Bồ-tát nhập thai Thánh hậu  
Mỗi lần vào cung đều thăm hỏi.*



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 3

### Phẩm 7: ĐẢN SINH

Lúc bấy giờ Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát ở trong thai đã đủ mười tháng, lúc sắp sửa được sinh, nơi cung vua Du-đầu-đàn đã hiện trước ba mươi hai điềm lành: một là hầu hết cây lớn đều trở búp hoa sắp nở; hai là trong các ao hồ những loại hoa quý như hoa Ưu-bát-la, hoa Câu-vật-đầu, hoa Ba-đầu-ma, hoa Phân-đà-lợi... đều kết nhụy; ba là hoa trong khu ngự uyển đều nở rộ mà không héo tàn; bốn là tám hàng cây báu tự nhiên mọc lên; năm là có hai vạn kho báu từ dưới lòng đất hiện lên; sáu là trong vương cung tự nhiên hiện ra ngà voi quý giá; bảy là cũng từ dưới đất hiện lên vô số bình báu, mỗi bình chứa đầy dầu thơm; tám là từ trong núi Tuyết có vô số Sư tử con tụ tập về kinh thành Ca-tỳ-la, đi vòng khắp kinh thành vui thú nhảy nhót, kêu rống, cùng nhau canh giữ nơi các cửa thành; chín là những con sư tử ấy không hề nhiều hại bất cứ người dân nào; mười là có năm trăm chú voi con màu trắng cũng từ núi Tuyết kéo về đến ngay nơi trước cung điện nhà vua; mười một là vô lượng chư Thiên hài đồng bỗng đứng hiện ra và được các thể nữ ẵm bồng dịu dàng dạo chơi khắp nơi; mười hai là xuất hiện nhiều vị Long nữ trụ trên hư không, hiện nửa thân hình tay cầm các chuỗi ngọc quý giá, kỳ diệu; mười ba là có đến mười ngàn Thiên nữ hiện ra nơi không trung, mỗi người đều cầm chiếc quạt bằng lông chim Khổng tước; mười bốn là xuất hiện mười ngàn chiếc bình báu, mỗi bình đều chứa đầy nước thơm, có những cánh hoa đẹp nổi bông bênh trong ấy, tất cả đều hiện ra từ trong hư không rồi bay vòng khắp kinh thành Ca-tỳ-la; mười lăm là có mười ngàn Thiên nữ hiện ra nơi không trung, mỗi người đều nâng một chiếc bình quý; mười sáu là cũng có tới mười ngàn Thiên nữ thấy đều cầm cờ, lọng, phướn, dù quý giá hiện ra nơi không trung;

mười bảy là có vô lượng các thể nữ ở cõi trời hiện ra nơi không trung tay cầm các thứ Thiên nhạc nhưng chưa hòa tấu; mười tám là hết thấy các luồng gió thơm đều không thổi mạnh mà chỉ tụ lại một cách ấm áp; mười chín là nước nơi các dòng sông lớn nhỏ đều trong veo nhưng không chảy; hai mươi là mặt trời mặt trăng chiếu trên cung điện cũng như các vì tinh tú đều không vận hành; hai mươi một là sao Phất-sa sắp hợp với mặt trăng; hai mươi hai là khắp các cung điện trong vương cung bỗng đứng có những loại lưới báu giăng mắc đầy ở trên cao; hai mươi là hết thấy mọi thứ đèn đuốc thắp lên đều không có màu sắc; hai mươi bốn là tất cả các lầu gác điện đền, đài, cây lớn, bỗng nhiên đều có các thứ ngọc quý, ma-ni, treo đầy ở trên cao tô điểm thêm cho vẻ đẹp trang nghiêm; hai mươi lăm là tự đứng các kho châu báu đều mở cửa; hai mươi sáu là các loại chim xấu, thú quái đều không cất tiếng kêu, hót; hai mươi bảy là ở nơi không trung phát ra lời nói vi diệu, gọi rõ: “Thiện sinh, Thiện sinh!”; hai mươi tám là mọi sinh hoạt ở nhân gian đều ngừng lại; hai mươi chín là các vùng đất cao thấp đều trở nên bằng phẳng; ba mươi là các con đường lớn cũng như các đường nhỏ, đường hẻm, ngõ ngách khắp trong kinh thành tự nhiên trở nên ngăn nắp, quang đãng, tung rải nhiều thứ hoa đẹp; ba mươi một là tất cả sản phụ sinh đẻ đều được thuận tiện, yên lành; ba mươi hai là thọ thần Tala xuất hiện nửa thân hình, chấp tay cung kính lễ bái. Đó là ba mươi hai điềm lành đã hiện ra như vậy trước khi Bồ-tát được sinh ra đời.

Lúc đó, Thánh hậu Ma-da, nhờ thần lực của Bồ-tát nên biết rõ Bồ-tát sắp đản sinh, vào lúc đầu hôm đã đến chỗ vua Du-đầu-đàn nói kệ:

*Xin đại vương nghe lời thiếp tâu  
 Vườn Lâm-tỳ nghĩ đến đã lâu  
 Lòng không gợn niệm nghi và ghét  
 Mong được đến đây vui ngoạn du  
 Đại vương dốc lòng vì đạo pháp  
 Khổ tu các hạnh lắm công phu  
 Từ khi hoài thai bậc Thanh tịnh  
 Thiếp ở cung điện cũng đã lâu  
 Vườn Lâm trẩy lộc xanh tươi thắm  
 Nay thật đúng lúc nên đạo thăm*

Cảnh vật vào xuân thật trong lành  
 Cùng với thể nữ đầy vui thích  
 Muôn chim hót vang như ngợi ca  
 Nơi nơi chốn chốn hoa đua nở  
 Cúi mong Đại vương mau truyền bảo  
 Kịp thời đến thưởng ngoạn vườn hoa.  
 Vua nghe lời Thánh hậu thưa qua  
 Vui mừng truyền gọi quan thân cận  
 Chuẩn bị ngay xe tốt, kiệu hoa  
 Vườn Lâm-tỳ cũng phải sửa sang  
 Hai vạn thớt voi cần sẵn sàng  
 Thân trắng như tuyết hình to khỏe  
 Ma-ni, ngọc báu phủ đầy thân  
 Lưới báu vàng ròng giăng đầu tượng  
 Với voi chúa sáu ngà đều đủ  
 Hai bên chuông ngọc phải giao nhau,  
 Lại chọn tuấn mã tròn hai vạn  
 Bờm sẫm, thân trắng như tuyết bạc  
 Hàm thẳng yên vàng, chuông lưới báu  
 Sức ngựa chạy như gió thổi tuôn  
 Hai vạn tinh binh đều anh dũng  
 Đủ sức ngăn địch, hộ Thánh nương  
 Vận giáp mũ trụ, mang giáo mác  
 Điều cầm khiên dẫu, đã sẵn sàng.  
 Thánh hậu ngự nơi loại kiệu xe  
 Vật báu, ma-ni lấy điểm xa  
 Dùng một xe chở đầy trân phẩm  
 Bên trên che phủ màn lụa là  
 Đẩy xe hộ tống quân dũng lược  
 Bận giáp, khí tài đều thủ sẵn.  
 Thêm vào vô số xe nối nhau  
 Chở thêm châu báu thật vàn muôn.  
 Lại dùng vô lượng châu báu khác  
 Chạm tô vòng khấp Lâm-tỳ viên  
 Lại đem gấm lụa và ngọc báu

Trang hoàng cây cối tại Lâm viên  
Khắp chốn rải đầy bao hoa lạ  
Như vườn Hoan hỷ trời Đế Thích  
Các người mọi việc gấp làm xong  
Rồi mau tâu lại cho ta rõ.  
Các quan đều vâng lệnh vua truyền  
Mọi vật kiếm đủ, đã sẵn sàng  
Tâu trình, chúc vua thêm phước thọ  
Tất cả đầy đủ như lệnh ban  
Vua nghe trình tấu lòng vui sướng  
Bước vào nội cung dặn kỹ càng  
Nên gắng để lòng ta thêm vui  
Các người phải hết lòng trang điểm  
Hương xông, lụa là và y phục  
Mềm mại vì diệu tùy ý thích.  
Chuỗi ngọc anh lạc đeo vào thân  
Tất cả mang theo nhiều nhạc khí  
Cầm, sắc, không, hâu, tiêu, sáo đủ  
Hòa tấu âm thanh thật lạ hay  
Nam nữ trời người nếu được nghe  
Phải đều mừng vui lòng yêu thích.  
Kiệu xe báu Thánh hậu ngự trên  
Không một kẻ lạ được lai vãng  
Thế nữ hầu cận cần chọn kỹ  
Người thân tướng xấu phải bỏ ra  
Bốn binh tập hợp trước vương môn  
Râm rộ âm vang như biển động  
Thánh hậu vừa ra khỏi cửa cung  
Mọi lời an lành đều chúc tụng  
Xe cộ kiệu cáng nối theo sau  
Chung hòa nhịp ngân âm chuông báu  
Rồi đến trăm ngàn chúng Thiên nhân  
Trên cao che chở tòa Sư tử  
Trong xe bốn bên là cây báu  
Cành lá hoa quả đều tốt tươi

Lại có chim lạ tiếng hót êm  
 Dập dìu nhảy múa cùng bay lượn  
 Cờ phướn, võng, lọng và Thiên y  
 Đều vây quanh trang nghiêm cao vút  
 Thế nữ chư Thiên khắp hư không  
 Tâm đều hoan hỷ cùng ca ngợi  
 Thánh hậu vừa bước lên xe báu  
 Sáu cách chấn động khắp Tam thiên  
 Đế Thích nghiêng mình bên đường lớn  
 Tứ vương Hộ thế hầu cạnh bên  
 Đại phạm Thiên vương làm kẻ dẫn.  
 Để dẹp trừ các tướng xấu xa  
 Trăm ngàn chúng chư Thiên vô lượng  
 Cung kính đánh lễ cùng chiêm ngưỡng  
 Thấy Thiên chúng theo hầu đông đảo  
 Vua cha tâm ý thật hả hê  
 Nghĩ rằng Thánh hậu mang thai ấy  
 Phải sinh ra Bạc chủ mọi trời  
 Đã được Tứ Thiên vương Hộ thế  
 Phạm vương Đế Thích cùng chư Thiên  
 Bày biện cúng dường thật vô biên  
 Như vậy ắt sẽ là vị Phật  
 Không chúng sinh nào trong ba cõi  
 Lại dám nhận cúng dường như thế  
 Thích Phạm và Long vương nào được  
 Cùng Tứ vương Hộ thế tương đồng  
 Vì chưa đủ đức để nhận cúng  
 Hoặc do thọ nhận sẽ mạng chung  
 Chỉ Bạc Tối Thắng, chủ chư Thiên  
 Có thể lãnh nhận Trời, Người cúng.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy có tám vạn bốn ngàn tượng binh, mã binh, xa binh cùng bộ binh, tất cả đều hàng lớp chính tề, dũng lực vô địch, áo giáp mũ trụ đầy đủ, đội hình trang nghiêm, thủ sẵn các loại binh khí hộ tống Thánh hậu. Thế nữ của dòng họ Thích có tối sáu vạn người, cùng vui



vẽ vây quanh theo hầu, quyến thuộc của nhà vua hoặc lớn hoặc trẻ đều cung kính tháp tùng. Lại có đến sáu vạn thể nữ của nhà vua hòa tấu kỹ nhạc ca múa. Các đồng nữ của chư Thiên, các Long nữ, Càn-thát-bà nữ, Khẩn-na-la nữ, A-tu-la nữ, mỗi nhóm có tới tám vạn bốn ngàn vị đều tự trang sức bằng các vật báu, cũng hòa tấu nhiều loại âm nhạc cùng ca múa, ngợi khen, tất cả đều hớn hở đi theo Thánh hậu đến vườn Lâm-tỳ-ni, lại dùng các thứ hương thủy rưới khắp nơi trên đất, tung rải vô số thiên hoa. Trong vườn Lâm-tỳ-ni cây cỏ cành lá hoa quả lúc nào cũng tươi tốt, nở rộ, trĩu cành, vô cùng đẹp đẽ trang nghiêm chẳng khác nào vườn hoa Hoan hỷ của Đế Thích.

Bấy giờ, Thánh hậu Ma-da đã đến vườn Lâm-tỳ-ni dạo chơi ngắm xem mọi chốn rồi đến cây báu Ba-xoa. Cây Ba-xoa ấy cành lá sum suê tươi thắm, xung quanh có thiên hoa, nhân hoa nở rộ, gió thổi nhẹ, hương bay thơm ngát. Lại dùng các tơ lụa ngọc ngà quý giá tô điểm thêm cho cội cây ấy. Xung quanh gốc cây đất bằng phẳng như lòng bàn tay, các thứ cỏ mọc đều, màu sắc xanh sẫm mịn màng như đuôi chim Khổng tước, khi chạm vào có cảm giác thích thú như chạm vào y Ca-lân-đà. Vô lượng các vị mẹ Phật thời quá khứ cũng đều đến an tọa nơi gốc cây Bảo thọ này.

Lúc ấy có trăm ngàn vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư tâm luôn tịch tĩnh, hoặc bện tóc rũ xuống hoặc đội mũ báu, cùng đến bên gốc cây đi vòng quanh Thánh hậu, hoan hỷ đánh lễ rồi hòa tấu Thiên nhạc để ca ngợi Thánh hậu. Ngay khi đó Bồ-tát dùng thần lực theo luồng gió hiện ra nơi gốc cây Bảo thọ, hương về phía Thánh hậu lễ bái ngang chân.

Bấy giờ Thánh hậu Ma-da từ thân mình phóng ra luồng ánh sáng như luồng điện sáng lòa cả cõi hư không, ngược nhìn tàng cây vội đưa tay phải vịn vào cành phía Đông, thoáng hơi chau mày rồi thì khoan thai đứng thẳng như thường.

Có tới sáu vạn trăm ngàn các thể nữ ở cõi trời Dục giới đến chỗ Thánh hậu vâng lệnh cúng dường. Các Tỳ-kheo nên biết Bồ-tát an trụ nơi thai mẹ với những thần thông biến hiện đã tạo đầy đủ các thứ những công đức như vậy, trải qua đủ mười tháng, bây giờ từ nơi hông phải của mẹ sinh ra một cách an lành, luôn giữ chánh niệm chánh tri không hề bị vướng nhiễm.

Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Đế Thích cùng vị chủ thế giới Ta-bà là Phạm Thiên vương hết lòng cung kính tôn trọng đến trước mặt Bồ-tát nhất tâm chánh niệm, dùng hai tay lấy tấm y Kiều-xà-da che cho Bồ-tát rồi nâng Bồ-tát lên khi mọi việc đã hoàn tất. Sau đó liền đưa bảo điện, nơi ở của Bồ-tát thời gian còn trong thai mẹ trở lại Phạm cung.

Bồ-tát lúc đó đã dẫn sinh xong, oai nghi như Sư tử vương hoặc Bậc Đại tượng phu, liền quan sát bốn phương, khoan thai nhìn ngắm. Các Tỳ-kheo nên biết Bồ-tát trải qua nhiều đời tích chứa căn lành nên lúc sinh ra đã đạt được Thiên nhân nhìn thấu Tam thiên đại thiên thế giới, các quốc độ thành ấp cũng như thông tỏ mọi tâm trạng hành động của chúng sinh. Đã biết rõ như thế, Bồ-tát lại quan sát căn cơ của chúng sinh về Giới, Định, Trí tuệ, các căn lành, so sánh với bản thân mình, nhận thấy trong khắp mười phương của Tam thiên đại thiên thế giới không một chúng sinh nào sánh được với mình.

Lúc bấy giờ Bồ-tát khéo tự tư duy, vận dụng chánh niệm chẳng cần người khác vịn đỡ tự mình bước lên bảy bước về phía Đông, nơi mỗi bước chân đều hiện lên hoa sen. Bồ-tát không hề sợ hãi cũng không bị khí lạnh nhập vào, cất lời nói như thế này: “Ta đã đạt được tất cả các pháp lành, sẽ vì chúng sinh mà thuyết giảng các pháp lành ấy”. Rồi Bồ-tát hướng về phía Nam bước đi bảy bước, cất tiếng nói như sau: “Ta sẽ được cả Trời, Người tôn quý cúng dường”. Lại hướng về phía Tây bước đi bảy bước cất lời: “Đối với thế gian Ta là Bậc Tối Tôn, Bậc Tối Thắng, đây chính là thân tối hậu của Ta, vì Ta đã dứt hết mọi sinh, lão, bệnh, tử”. Lại hướng về phía Bắc bước đi bảy bước nói: “Ta là Bậc Vô Thượng đệ nhất trong tất cả chúng sinh”. Lại hướng về phía dưới bước đi bảy bước nói: “Ta sẽ hàng phục tất cả ma quân, lại tiêu diệt hết mọi thứ lửa dữ của những nỗi khổ đau nơi địa ngục, hiện bày mây pháp lớn, tưới mưa pháp lớn làm cho tất cả chúng sinh đều được an lạc”. Lại hướng về phương trên bước đi bảy bước nói: “Ta sẽ vì hết thảy chúng sinh làm Bậc Tối Thượng để họ chiêm ngưỡng kính lễ”.

Lúc Bồ-tát nói những lời ấy, âm thanh vang khắp cõi Tam thiên đại thiên thế giới. Các Tỳ-kheo nên hiểu, Bồ-tát trải qua nhiều kiếp tích tụ căn lành, cho nên với thân mạng sau cùng đạt được quả Vô

thượng Chánh đẳng Chánh giác, thân thông biến hóa các pháp khế hợp như vậy.

Các Tỳ-kheo nên biết lúc ấy đại địa chấn động, tất cả chúng sinh đều vui mừng tột cùng, dứt hết mọi kinh sợ. Khắp cõi Tam thiên đại thiên thế giới, ở những nơi có cây thuốc, không đúng thời cũng đều sinh ra um tùm tươi tốt. Trên hư không phát ra âm thanh vi diệu, mưa rơi li ti cùng với lớp lớp các loại thiên hoa thiên hương, châu báu anh lạc, y phục thượng diệu rực rỡ từ từ hạ xuống đất. Lại có những luồng gió thơm vi diệu thổi mát khắp chốn đem lại cảm giác mềm mại thanh tịnh an vui. Bầu trời hoàn toàn trong lành, không một bóng mây, làn sương, không khói bụi làm u ám. Khắp hư không nghe rõ tiếng Phạm âm hòa nhã, trong trẻo tán thán các công đức của Bồ-tát. Bảy giờ, Bồ-tát phóng luồng hào quang lớn với vô lượng trăm ngàn màu sắc khác nhau soi sáng khắp Tam thiên đại thiên thế giới, tất cả chúng sinh thấy được ánh sáng ấy thân tâm đều an ổn vui sướng vô cùng. Mọi ánh sáng của mặt trời mặt trăng, của các vị Đại phạm vương, Đế Thích, Hộ thế Tứ vương cùng của trời, người đều bị lu mờ hẳn trước luồng hào quang của Bồ-tát.

Cùng lúc, tất cả chúng sinh đều lìa bỏ tham, sân, si, ưu sầu buồn phiền kinh sợ, cũng xa lìa các hành động bất thiện, nghiệp ác, tội chướng. Những chúng sinh bị bệnh tật khổ não đều được dứt trừ, bị đói khát hành hạ được no đủ, bị điên cuồng tán loạn đều được sáng suốt tỉnh táo trở lại, bị khiếm khuyết các căn đều được vẹn toàn, kẻ nghèo thì được tài sản, kẻ bị trói buộc thì được giải thoát. Chúng sinh ở cõi địa ngục đều được nhờ ân mà dừng dứt các thứ cực hình, chúng sinh ở cõi súc sinh thì dứt bỏ tâm hại nhau, chúng sinh ở cõi ngạ quỷ thì đều được no đủ.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trải qua a-tăng-kỳ trăm ngàn câu-chi na-do-tha kiếp tu các hạnh lành, dốc sức tinh tấn, vì thế lúc mới sinh ra đã xem xét được tất cả mười phương và mỗi phương đều bước đi bảy bước hướng đến. Tất cả chư Phật, Như Lai với những sức sẵn có hết lòng gia hộ. Những nơi bước chân Bồ-tát giẫm lên đất hóa thành kim cương không còn nứt nẻ hư hoại. Cùng lúc ánh sáng của Bồ-tát chiếu tới thế giới u minh tăm tối, chúng sinh ở đó cũng được trông thấy ánh hào quang lớn ấy.

Và trong lúc đó chư Thiên hòa tấu âm nhạc phát ra những âm thanh vi diệu, tung rải các thứ thiên hoa, mật hương, huân hương, vòng hoa quý báu làm tăng thêm vẻ trang nghiêm cùng các loại y phục thượng diệu, tất cả như mây từ trên cao rơi xuống. Mọi chúng sinh đều được an ổn vui sướng. Bồ-tát xuất hiện ở thế gian là Bạch Tối Tôn, Tối Thắng, công đức chẳng thể nghĩ bàn, nếu muốn trình bày đầy đủ thì cả kiếp cũng không hết được.

Lúc bấy giờ Tôn giả A-nan rời khỏi chỗ ngồi, vén một vạt y để trần vai bên phải, đầu gối bên phải quỳ chấm đất, chấp tay cung kính thưa Phật:

– Bạch Thế Tôn, Như Lai lúc còn là Bồ-tát đã có thể thành tựu được bao sự việc thù thắng, hy hữu, huống chi là khi đã đạt được Tuệ giác Vô thượng.

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

– Trong thời vị lai, nếu có những Tỳ-kheo thân tâm chẳng chịu tu tập về giới, tuệ, ngu si không trí lại kiêu mạn, cao ngạo, tâm lý luôn tán loạn quay cuồng không tuân theo giới luật, lòng đầy tham lam, chẳng tin chánh pháp, rõ là hạng Sa-môn đã bị cấu nhiễm, chỉ còn là hình tướng giống vị Sa-môn mà thôi. Những hàng Tỳ-kheo như thế nếu nghe nói về sự kiện Bồ-tát nhập thai mẹ một cách thanh tịnh thì không những chẳng đem lòng tín thọ mà còn tụ họp thành nhóm sinh tâm xấu chê bai bài bác, cho: “Bồ-tát ở trong thai mẹ nơi hông bên phải, tuy không bị ô nhiễm vì máu mủ nhưng làm sao có được những công đức lớn như thế?” Những kẻ ngu như thế đã không thể biết Bồ-tát vốn trải qua nhiều kiếp tu tập tích tụ được nhiều công đức, lại cũng không thể hiểu nổi Bồ-tát thị hiện nhập thai nên mới có vô lượng công đức thanh tịnh thù thắng như vậy, chỉ vì thương xót chúng sinh mà Bồ-tát xuất hiện nơi cõi đời. Nay A-nan, chư Phật, Như Lai xuất hiện ở đời, đã không ở nơi các cõi trời thành quả vị Chánh giác chuyển Pháp luân vi diệu mà chỉ ở nơi cõi người thị hiện thành Phật, vì sao vậy? Nếu Ta ở cõi trời đạt Tuệ giác Vô thượng thì chúng sinh trong cõi người sẽ cho là mình chẳng phải là chư Thiên làm sao có thể tu tập thành Phật được nên sinh tâm thoái lui. Do ý nghĩ đó nên Ta chỉ thành tựu quả vị Tuệ giác Vô thượng tại cõi người.

Tuy nhiên, bọn pháp tặc ngu si đó đã không thể hiểu được các sự

kiện không thể nghĩ bàn của Bồ-tát nên sinh tâm xấu xa phỉ báng, lầm tưởng những điều mình suy đoán là đúng. Nay A-nan, những kẻ ngu si ấy, ngay cả công đức vô lượng của Phật họ còn chẳng tin huống gì có thể tin vào thần lực của Bồ-tát. Những hạng Tỳ-kheo như thế chỉ là những hạng người tham đắm lợi dưỡng, danh vị mà thôi.

Tôn giả A-nan thưa với Phật:

–Bạch Thế Tôn, vào thời vị lai nếu có những người ngu si thấp kém như vậy đem lòng phỉ báng kinh này thì tội của họ như thế nào, họ sẽ bị những tội báo gì?

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Nếu trong thời vị lai, có những hạng Tỳ-kheo xấu xa đem lòng phỉ báng kinh này tức là lia bỏ các phép tắc của bậc Sa-môn, chông chất bao thứ tội lỗi. Nay A-nan, ví như có kẻ tiêu diệt đạo Phật, hủy diệt tất cả mười phương ba đời chư Phật, như vậy tội ác của kẻ ấy có nhiều không?

Tôn giả A-nan thưa:

–Bạch Thế Tôn, rất nhiều.

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Nếu có chúng sinh nào phỉ báng kinh điển Đại thừa thì tội ác của người ấy sẽ bằng với tội ác của kẻ đã hủy diệt tất cả mười phương ba đời chư Phật.

Tôn giả A-nan vừa nghe Phật dạy như thế, cả thân mình đều nổi gai vột khắp tay niệm lớn: “Nam-mô Phật-đà! Nam-mô Phật-đà!” và thưa:

–Con nghe nói đến những kẻ tạo những việc cực ác như thế trong lòng rất kinh hoàng.

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Nếu có chúng sinh nào tiêu diệt đạo Phật thì do việc tạo nhân cực ác, người ấy sẽ bị đọa vào đại địa ngục A-tỳ.

Nay A-nan, nếu ở thời vị lai có các vị Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, Ưu-bà-tắc, Ưu-bà-di đem lòng phỉ báng kinh điển Đại thừa này thì những kẻ ấy khi mạng chung nhất định bị đọa vào cõi đại địa ngục A-tỳ.

Nay A-nan, ông phải hiểu rằng công của Đức Như Lai không có giới hạn, không thể lường tính được. Vì sao vậy? Vì công đức của Như Lai bao la, thâm sâu vi diệu, vượt khỏi mọi lường tính của tư duy.

Này A-nan, nếu lại có người nào nghe được kinh này sinh tâm hoan hỷ, yêu thích tín thọ thì những người như vậy đã đạt được thân mạng thanh tịnh, được lợi ích lớn. Người ấy trọn đời không rơi vào cảnh lầm lạc, đã tu các hạnh lành, đã tiếp cận được sự thật, liả bỏ ba đường ác, xứng đáng là một Phật tử, đã có được đức tin sâu xa chăm lo cúng dường đối với các bậc Hiền thánh, sinh tâm thanh tịnh cũng sẽ phá trừ tất cả lưới ma nên có thể vượt qua vùng đất sinh tử dứt sạch mọi thứ phiền não trói buộc, khéo biết nơi quay về nương tựa, đạt được sự an vui thắng diệu. Những người ấy thật là hạng ít có, có thể tạo được ruộng phước vô thượng cho thế gian. Vì sao vậy? Vì giáo pháp của chư Phật vốn thâm diệu khó tin, nhưng những người ấy đã hết lòng thâm tín.

Này A-nan, người ấy đã có nhiều căn lành nên mới thành tựu được đức tin sâu xa đó. Vì sao? Vì chư Phật, Như Lai trong nhiều kiếp đã là bậc Thiệt tri thức đối với người ấy.

Này A-nan, nếu có chúng sinh nào đối với chư Phật, Thế Tôn, tuy chưa được thấy mà chỉ nghe danh hiệu liền sinh tâm vui mừng tín thọ, hoặc có những người chưa được nghe danh hiệu Phật nhưng được thấy Như Lai liền sinh tâm hỷ lạc tín thọ, hoặc có người tuy được trông thấy Phật cũng như nghe danh hiệu Phật nhưng không sinh tâm hoan hỷ tín thọ, hoặc cũng có người nếu được thấy, được nghe Đức Phật liền sinh tâm hoan hỷ tín thọ. Này A-nan, trừ kẻ chẳng tín thọ, còn lại là những người trong nhiều kiếp đã từng được Như Lai làm bậc Thiệt tri thức cho họ. Công đức của những người ấy cũng như công đức của Như Lai, tức là khi Như Lai thành đạo Giải thoát giác ngộ sẽ thu nhận họ.

Này A-nan, Như Lai nhớ lại thời trước lúc tu đạo Bồ-tát, có nhiều chúng sinh thường gần gũi Như Lai, Như Lai đều thu nhận họ, bố thí cho họ tinh thần vô úy. Ngày nay các vị cần phải sinh tâm thanh tịnh tín thọ, siêng năng tu tập. Đối với ông, những gì cần làm Như Lai đều đã chỉ dẫn rõ ràng để giúp ông cùng các vị Tỳ-kheo diệt sạch mọi kiêu mạn.

Này A-nan, thí như có người xa cách bạn thân lâu ngày, cố sức tìm kiếm dù phải đi xa hàng trăm do-tuần, được gặp lại nhau, cả hai đều bày tỏ sự xa lìa, thương nhớ bấy lâu. Trường hợp như vậy họ còn

vui mừng hết mực hưởng chi là người đã từng được Phật trực tiếp vun trồng các căn lành, nay lại được gần gũi Phật, được xem là bạn lành thì sao lại chẳng vui mừng? A-nan nên biết, chư Phật thời vị lai đều nghĩ: “Những người ấy đều được các Như Lai thời quá khứ làm bậc Thiện tri thức, nay lại gặp Ta, thế thì Ta và người ấy cũng là bạn thân nên sinh tâm hoan hỷ”. Cũng ví như có người lúc thấy bạn thân của mình liền sinh tâm hoan hỷ vậy.

Này A-nan, nếu có chúng sinh nào, đối với kinh điển này chỉ sinh tâm tín thọ một phần, Như Lai cũng đem người ấy phó thác cho chư Phật thời vị lai, các vị Phật ấy cũng sẽ suy nghĩ: “Những chúng sinh này là bạn thân của ta, các ước nguyện của họ sẽ được ta làm cho đầy đủ trọn vẹn”. Cũng ví như có người giao thiệp với nhiều bạn thân, chỉ sinh mỗi một người con nên lòng thương yêu nhớ nghĩ, người ấy chẳng bao lâu bị bệnh nặng khó sống được, lúc sắp qua đời đã cho gọi các bạn thân của mình đến đem đứa con yêu quý mà phó thác nhờ họ giúp đỡ và các bạn thân kia đã xem đứa bé ấy như đứa con của mình vậy. Chư Phật cũng như thế. Chư Phật thời vị lai đều là bạn thân cho nên Như Lai đã đem chúng sinh đời này phó thác cho vị Phật ấy.

Này A-nan, Như Lai hôm nay đã khai ngộ cho ông, ông nên theo đó khởi tâm thanh tịnh thâm tín, dốc sức tu tập.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc Bồ-tát đản sinh, có vô lượng trăm ngàn câu-chi na-do-tha chư Thiên thể nữ dùng các thiên hoa kỳ diệu, các thứ hương quý, vòng hoa tươi, y phục đều trang nghiêm để tung rải lên người Thánh hậu Ma-da như mây từ từ rơi xuống. Bấy giờ Đức Thế Tôn muốn lập lại những ý nghĩa đã nêu nên đọc bài kệ như sau:

*Ly cấu quang sắp hiện  
Có sáu vạn Thiên nữ  
Ca tụng lời vi diệu  
Tán thán, mẹ Bồ-tát  
Đều đến trước Thánh hậu  
Vui mừng bày lời ca  
Xin chớ vướng ưu phiền  
Chúng tôi xin trọn lòng*

Tôn Bậc xuất tam giới  
 Bậc Y vương vô thượng  
 Cây cỏ hoa lá nở  
 Trời người đều cung kính  
 Đất sáu cách rung động  
 Danh lừng khắp mười phương  
 Bậc Tối Thắng như thế  
 Thánh hậu nay sinh Ngài  
 Nhạc khí từ hư không  
 Không tấu tự nhiên khởi  
 Trăm ngàn trời Tịnh cư  
 Kính lễ sinh hoan hỷ  
 Nay Bậc Thánh xuất hiện  
 Làm mẫu mực cho đời  
 Thích Phạm cùng Tứ vương  
 Và vô số Thiên chúng  
 Thành kính nên vây quanh  
 Đều sinh lòng vui mừng  
 Bậc Sư tử cõi người  
 Sinh từ hông phải mẹ  
 Tươi sáng, tuyệt thanh tịnh  
 Rực rỡ như kim sơn  
 Thích Phạm đưa tay nâng  
 Chấn động trăm ngàn cõi  
 Chúng sinh ba cõi ác  
 Là khổ đều an lạc  
 Thiên hoa cùng Thiên y  
 Hư không tung đầy khắp  
 Lực chư Phật tinh tấn  
 Đất liền hóa kim cương  
 Dưới chân Bậc Đạo Sư  
 Hoa sen theo bước hiện  
 Lúc đi được bảy bước  
 Diễm phạm âm diệu kỳ  
 Ta là Đại Y Vương



Năng dứt bệnh sinh tử  
Ta nơi cõi thế gian  
Là Tối Tôn, Tối Thắng  
Phạm Thích cùng chư Thiên  
Nơi không trung hóa hiện  
Tay nâng bình nước thơm  
Rưới phun cho Bồ-tát  
Long vương hai vòi nước  
Lạnh nóng rất điều hòa  
Chư Thiên dùng nước thơm  
Tắm rửa cho Bồ-tát  
Tam thiên đại thiên giới  
Tất cả đều chấn động  
Chư Thiên cảm lộng trắng  
Cùng phát dãi lụa nõn  
Phủ khắp cõi hư không  
Đều trang nghiêm vật báu  
Dem mọi thứ vật dụng  
Cúng dường Sư tử vương  
Phước báo vua Du-đàn  
Nên sinh con đủ tướng  
Vương tộc thêm hưng thịnh  
Từ dòng vua sinh ra  
Nếu làm Chuyển luân vương  
Thống lãnh bốn thiên hạ  
Đồng lúc trong họ Thích  
Sinh thêm năm trăm người  
Hết thấy đều dũng kiện  
Sức như Na-la-diên  
Lại tâu thêm vua rõ  
Kẻ hầu sinh tám trăm  
Ngựa sinh hai vạn con  
Bò sinh sáu vạn nghé  
Voi con hai vạn chú  
Quốc vương khắp bốn phương

Cùng lúc đến khánh chúc  
 Số lượng đến hai vạn  
 Các vua đều thần phục  
 Đảnh lễ mà thưa rằng  
 Lành thay Tới thắng vương  
 Chúng tôi xin quy thuận  
 Tượng vương điểm kim cương  
 Hăm hở đến hoàng thành  
 Trâu đủ màu đủ sắc  
 Oai vệ thật đáng yêu  
 Tuấn mã như ngọc trắng  
 Bờm đuôi đều ánh vàng  
 Dòng Du-đàn thêm thịnh  
 Vua nên tự đến xem  
 Muôn việc được an lành  
 Đều do lực Bồ-tát  
 Trời người thấy công đức  
 Liền sinh tâm hoan hỷ  
 Phát nguyện theo đường giác  
 Mau đạt quả Vô thượng.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi Bồ-tát sinh, vua Du-đàn lại càng tỏ ra quan tâm hơn nữa về việc thực hiện các pháp đã làm từ trước; những kẻ cần giúp đỡ, nhà vua đều hết lòng. Trong các tộc họ cùng sinh một lượt với Bồ-tát có tới hai vạn cô gái, trong số ấy Da-du-đà-la nổi bật hơn hết. Lại trong nhóm người hầu, số nam nữ được sinh ra cùng thời có tám trăm trẻ, về phần nam có Xa-nặc là đáng chú ý; bấy tuấn mã sinh ngựa con có tới hai vạn, chú ngựa Kiên-trắc là đẹp đẽ khỏe mạnh hơn hết; các chú voi trắng được sinh ra cũng đến hai vạn. Trong số bốn trăm câu-chi loại cây đại thọ thì cây Bồ-đề mọc đồng thời khi Bồ-tát sinh có tên gọi là A-thuyết-tha. Trong khắp bốn châu hiện ra nhiều rừng Chiên-đàn; bốn hướng thành Ca-tỳ-la tự nhiên xuất hiện năm trăm vườn cây cảnh tươi tốt; lại có năm ngàn kho báu từ dưới đất vọt hiện lên cùng với tất cả các sự vật được nêu ở trước. Tất cả các sở ty, công quán cũng đều chú ý đến sự ra đời của Bồ-tát. Lúc ấy vua Du-đầu-đàn cùng

các quyền thuộc hội họp, nhà vua suy nghĩ: “Sau khi con ta hạ sinh, tất cả sự vật xung quanh đều tăng trưởng thành tựu tốt đẹp, vậy ta nên đặt tên con là Tát-bà Tát-đạt-đa”. Vua liền tổ chức lễ ăn mừng việc đặt tên cho Bồ-tát với đủ loại y phục, thực phẩm.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát đản sinh rồi, nơi hông bên phải của Thánh hậu Ma-da bình phục như cũ, trong một cái giếng xuất hiện ba nguồn nước lạ, Thánh hậu dùng thứ nước ấy để tắm rửa. Trong ao sen cũng xuất hiện loại dầu thơm kỳ diệu, Thánh hậu lấy thứ dầu thơm ấy xoa lên người. Các thể nữ ở cõi trời có tới năm trăm ngàn người, mỗi người đều cầm bình báu chứa đầy dầu thơm đến chỗ Thánh hậu vấn an và thưa: “Xin chúc mừng Thánh hậu sinh Thái tử an ổn, mong Bạc Vô Thượng được bình yên”. Lại có đến năm trăm ngàn thể nữ ở các cung trời, mỗi người đều mang một thứ hương xoa hảo hạng đến chỗ Thánh hậu thoa lên người bà cùng vấn an và nói: “Xin chúc mừng Hoàng hậu sinh Thái tử an ổn, mong Bạc Vô Thượng được bình yên”. Lại có thêm năm trăm ngàn Thiên nữ, mỗi người đều mang thứ Thiên y thượng diệu đến cúng dường Bồ-tát, vấn an Thánh hậu mà nói: “Xin chúc mừng vương hậu sinh Thái tử an lành, mong Bạc Vô Thượng được bình yên”. Các thể nữ ở cõi trời gồm năm trăm ngàn người đều mang các thứ bảo vật trang nghiêm đến cúng dường Bồ-tát, vấn an Thánh hậu và nói: “Xin chúc mừng Thánh hậu sinh Thái tử an ổn, mong Bạc Vô Thượng được bình yên”. Lại thêm năm trăm ngàn thể nữ cõi trời, mỗi người đều mang một thứ âm nhạc thượng diệu hòa tấu đàn ca cúng dường Bồ-tát, vấn an Thánh hậu và nói: “Xin chúc mừng Thánh hậu sinh Thái tử an lành, mong Bạc Vô Thượng được bình yên”.

Tất cả các vị ngoại đạo ở khắp cõi Diêm-phù-đề thuộc hạng Thần tiên đã đạt ngũ thông cũng đã bay trên cõi không mà đến cung điện vua Du-đâu-đàn, thưa với nhà vua:

–Nhà vua sinh Thái tử có phước đức, dòng họ sẽ được vô lượng an lành, càng thêm hưng thịnh.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi Bồ-tát sinh ra nơi vườn hoa Lâm-tỳ-ni, trong bảy ngày bảy đêm, trời người cùng tấu vô số âm nhạc vi diệu để cúng dường tôn quý ca ngợi Bồ-tát. Lại đem vô số các thứ thực phẩm thượng diệu

bày biện ra khắp mọi nơi. Phía thân tộc dòng họ Thích thì đều tụ hội bàn luận khen ngợi về những điều an lành, phát tâm Bồ đề, làm mọi việc công đức, cúng dường ba vạn hai ngàn vị Bà-la-môn nổi tiếng, có trí tuệ thù thắng, ai cần gì đều được đáp ứng đầy đủ. Phạm vương Đế Thích hóa thành một vị Na-ma-bà có thân tướng oai nghiêm, an tọa ở hàng đầu trong chúng hội, diễn nói ca ngợi bằng các lời an lành vi diệu.

Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi Bồ-tát đản sinh, Thiên chủ Ma-hê-thủ-la nói với các vị Thiên tử cõi Tịnh cư thiên:

–Bồ-tát trải qua trăm ngàn a-tăng-kỳ câu-chi na-do-tha kiếp tu tập sáu pháp giải thoát là Bồ đề, Trì giới, Nhẫn nhục, Tinh tấn, Thiền định và Trí tuệ với các phương tiện, kiến văn rộng khắp, thành tựu bốn vô lượng tâm là đại Từ, đại Bi, đại Hỷ, đại Xả; tâm luôn mong cầu lợi ích cho hết thảy muôn loài, đã vun trồng căn lành ở nơi chư Phật thời quá khứ. Do đó Ngài sinh ra, lấy trăm phước tướng để tự trang nghiêm thân, dũng mãnh quyết đoán, thực hành các hạnh lành, hàng phục ma oán, đã có thể thành tựu mọi nguyện lực thâm diệu; nổi danh là Bạc Đại Trí Tuệ, là Bạc Đạo Sư của Tam thiên đại thiên thế giới, được trời người cúng dường, tích tụ bao phước đức, tâm an lạc tăng trưởng; xa lìa sinh, lão, bệnh, tử; có năng lực đến bờ bên kia, đã từ trong tộc họ cao sang danh tiếng mà sinh ra, chẳng bao lâu sẽ đạt Tuệ giác Vô thượng, giác ngộ hết thảy cõi thế. Ta cùng với các ông, chúng ta hãy đến chỗ vị Bồ-tát ấy cung kính, tôn quý, cúng dường, tán thán và cũng để các vị Thiên tử dứt trừ tâm ý kiêu mạn tự đắc, khiến cho các vị ấy ở trong cõi sinh tử đạt được nhiều lợi ích, an lạc tiến đến chứng đắc giác ngộ. Chúng ta sẽ đến gặp vua Du-đâu-đàn để chúc mừng tộc họ, ca ngợi các điều an lành và sẽ khăng định với họ Bồ-tát sẽ thành Phật.

Bấy giờ Thiên tử Ma-hê-thủ-la cùng với mười hai trăm ngàn (1.200.000) vị Thiên tử tụ hội đông đủ, ánh sáng chiếu rọi khắp thành Ca-tỳ-la. Tất cả cùng đến vương cung vua Du-đàn đánh lễ Bồ-tát, đi nhiều quanh đến trăm ngàn vòng rồi cung kính nâng đỡ Bồ-tát, chúc mừng vua Du-đâu-đàn: “Đại vương phải vui mừng tột bậc, vì sao vậy? Vì Thái tử của Ngài tướng tốt trang nghiêm, khắp cõi thế gian trời

người không ai có được, sắc tướng tươi sáng, đạo đức tôn quý tất cả đều thù thắng. Đại vương, vị Bồ-tát như thế chắc chắn sẽ đạt quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Các Tỳ-kheo, Thiên chủ Ma-hê-thủ-la cùng chư vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư đã bày biện cúng dường lớn lao như thế và nói rõ rằng Bồ-tát nhất định sẽ là vị Phật. Xong xuôi, tất cả đều trở về cõi trời của mình.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát sinh ra vừa đúng bảy ngày thì Thánh hậu Ma-da qua đời, sinh lên cõi trời Đao-lợi. Quá bảy ngày, Bồ-tát được đưa trở lại kinh thành Ca-tỳ-la, các nghi thức đưa đón cũng hết mực trang nghiêm còn hơn cả lần Thánh hậu Ma-da đến thăm vườn Lâm-tỳ-ni. Trăm ngàn câu-chi, năm trăm ngàn Thiên nữ, tất cả đều nâng những bình quý giá chứa đầy nước thơm. Lại có năm trăm ngàn thể nữ tay cầm quạt làm bằng lông chim Khổng tước lần lượt bước đi. Số thể nữ đi trước dùng nước thơm rưới khắp mặt đường cũng có tới năm trăm ngàn người; lại có thêm năm trăm ngàn Thiên nữ đi trước nữa, dùng các thứ chổi để quét dọn sửa sang đường đi; lại thêm năm trăm ngàn thể nữ đeo nơi mình những chuỗi quý giá lần lượt cùng đi. Các Thiên nữ, thể nữ, mỗi loại đều đông tới năm trăm ngàn, hoặc tay cầm những vòng hoa quý giá, hoặc mang theo các thứ châu báu đủ loại, tất cả nối nhau, thứ tự cùng đi. Lại có năm trăm ngàn vị Bà-la-môn tay cầm các quả chuông quý rung lên muôn ngàn âm thanh an lành, thứ lớp cùng bước; voi lớn hai vạn con đều oai nghiêm; tám vạn chiếc xe quý đều cấm cờ phướn lọng đẹp rực rỡ phát phối, tất cả cùng lần lượt theo hàng tiến bước; bộ binh gồm có tám vạn, áo giáp mũ trụ đầy đủ, binh khí oai nghiêm hàng ngũ chỉnh tề nối nhau bước đi; lại thêm chư Thiên thuộc hàng tôn quý nhất ở cõi Sắc giới hiện ra trên hư không tay cầm câu-chi na-do-tha cờ phướn, lọng dù cùng đi theo để cúng dường Bồ-tát; lại có cả chư Thiên ở các cõi trời thuộc Dục giới cũng nắm giữ hàng hà sa số cờ phướn, dù lọng hiện ra nơi không trung cùng đi theo cúng dường Bồ-tát; còn có chư Thiên cõi Dục giới mang đủ các loại châu báu làm tăng vẻ trang nghiêm cho xe của Bồ-tát; lại có hai vạn thể nữ của chư Thiên hầu cận Bồ-tát. Trời, người, thể nữ hàng hàng lớp lớp nối nhau đi. Chư Thiên tâm

không ngờ vực, người thì lòng ham thích vui vẻ, tất cả do từ thần lực uy nghiêm của Bồ-tát mà có được.

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Cùng lúc ấy nơi kinh thành Ca-tỳ-la, có năm trăm vị trong tộc họ Thích mỗi người đều lo tạo dựng một cung điện lớn, cùng đến chỗ vua Du-đầu-đàn chấp tay cúi đầu kính thưa với nhà vua: “Lành thay, lành thay! Tất cả mọi việc đều thành tựu, đều đạt được ích lợi tốt đẹp”.

Rồi thì người tâu: “Mong được Bậc chủ của các cõi trời đến cung điện của tôi”.

Kẻ thưa: “Mong được Bậc Đạo Sư tối thượng hân hạnh đến cung điện của tôi”.

Người khác tâu: “Mong được Bậc Hoan Hỷ an vui hân hạnh đến cung điện của tôi”.

Kẻ khác thưa: “Mong được Bậc Danh xưng tôn quý hân hạnh đến cung điện của tôi”.

Người khác trình: “Mong được Bậc Ánh sáng chiếu khắp hân hạnh đến cung điện của tôi”.

Kẻ khác lại thỉnh cầu: “Hân hạnh Bậc Tối tôn Tối thượng đến cung điện của tôi”.

Người khác nữa lại thiết tha: “Mong được Bậc Công đức sáng tỏ đầy đủ tướng tốt trang nghiêm đến cung điện của tôi”.

Do từ nhân duyên mọi việc đều thành tựu, đều đạt được những lợi ích tốt đẹp, được mọi người hết lời ca ngợi nên tên của Bồ-tát được gọi là: Tát-bà Tát-đạt-đa.

Khi đó vua Du-đầu-đàn xúc động trước tấm lòng của những người trong tộc họ, nên đã chấp thuận để Bồ-tát ngự nơi cung điện của những vị ấy. Trải qua bốn tháng ngự đủ các cung điện của tộc họ, sau đó mới về vương cung ngự nơi đại điện tên Bảo Trang Nghiêm, là cung điện lớn nhất trong hoàng cung.

Nhà vua cho triệu các vị trưởng đức kỳ lão trong tộc họ, cả những vị họ ngoại từng tham dự việc nước cũng được mời đến đông đủ và nói với họ:

–Con trai ta còn quá nhỏ mà mẹ mất sớm, mọi công việc săn sóc nên giao phó cho ai? Ai có thể bảo hộ chăm nom cho Thái tử đến khi

lớn? Ai có lòng Từ vì ta chăm sóc Thái tử? Ai là người có thể nuôi dưỡng cho Thái tử khôn lớn? Ai có thể âu yếm vỗ về, yêu thương Thái tử như yêu thương chính con mình?

Lúc đó, năm trăm phụ nữ thuộc dòng họ Thích đều lần lượt đến trước nhà vua thưa:

\_ Tôi có thể đảm nhận việc nuôi dưỡng, chăm sóc Thái tử.

Tuy nhiên, các vị kỳ lão trong tộc họ cho rằng những người này hầu hết đều trẻ tuổi, nhan sắc mặn mà, tâm còn bông bột, chưa thể chu toàn được việc nuôi dưỡng, chăm sóc Thái tử. Chỉ có bà Ma-ha Ba-xà-ba-đề, hiện là dì ruột của Thái tử, là người vừa có từ tâm lại có trí tuệ, mới có thể đảm đương được công việc quan trọng ấy. Như vậy mọi người trong tộc họ đều đồng ý thỉnh bà Ma-ha Ba-xà-ba-đề nhận nhiệm vụ dưỡng chủ.

Vua Du-đầu-đàn đích thân bồng Bồ-tát trao cho di mẫu và bảo:

– Xin chúc lành phu nhân, hôm nay bà sẽ là mẹ của Thái tử.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề vâng lệnh vua, đứng ra cai quản ba mươi hai bà mẹ cùng lo việc nuôi dưỡng Thái tử, tám vị lo việc bồng bế săn sóc, tám vị lo việc bú mớm nước nôi, tám vị lo việc tắm rửa giặt giũ, tám vị lo việc nuôi dạy và chơi đùa với Thái tử. Công việc nuôi dưỡng chăm sóc Bồ-tát hết sức đầy đủ như thế, ví như mặt trăng tròn sáng, từ ngày đầu tháng đến ngày rằm là lúc mặt trăng trong sáng viên mãn, cũng như cây Ni-câu-đà cao vút, bắt rễ từ chỗ đất màu mỡ rồi dần dần lớn lên thành đại thọ.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Lúc ấy vua Du-đầu-đàn cùng với các vị trong tộc hội họp bàn bạc, cùng nói: Thái tử nhà ta nếu nối ngôi cha sẽ làm bậc Chuyển luân thánh vương, nếu xuất gia tu hành ắt sẽ thành Phật.

Bấy giờ trong dãy Tuyết sơn có một vị Đại tiên tên A-tư-đà đạt được năm thứ thân thông, cùng sống với một chú bé ngoại tộc tên là Na-la, nhận thấy lúc Bồ-tát đản sinh xuất hiện vô số điềm lành kỳ lạ, lại nghe trên không chư Thiên thưởng ca ngợi là có vị Phật thị hiện nơi thế gian, lại thấy từ trong không trung vô số hương hoa y phục quý giá rơi xuống, cả trời người đều hân hoan tột cùng nên Đại tiên đã dùng Thiên nhãn quan sát khắp nơi, thấy vị Thái tử con vua Du-đầu-đàn tại thành Ca-tỳ-la có phước đức ngời sáng chiếu khắp thế gian, lại trọn đủ

ba mươi hai tướng tốt của bậc Đại nhân. Sau khi xem thấy việc đó, Đại tiên liền bảo Na-la:

–Người phải biết, ở cõi Diêm-phù-đề, tại thành Ca-tỳ-la của vua Du-đầu-đàn, vị Thái tử con vua phước đức ngồi sáng chiếu khắp mười phương trong cõi thế gian, thân tướng gồm đủ ba mươi hai tướng tốt trang nghiêm, đó là Bậc quý báu nhất đời. Nếu nối ngôi cha sẽ làm bậc Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu thiên hạ, có được bảy món báu, có đủ ngàn đứa con, thống lãnh tất cả đất đai đến tận bờ biển xa xôi, dùng pháp luật để trị an muôn loài, không dấy binh đao mà muôn loài tự nhiên đều quy phục, còn nếu xuất gia sẽ thành Phật do tự mình tu tập mà đạt giác ngộ, làm bậc Thầy của tất cả trời người, tiếng tăm vang lừng khắp nơi, đem lại lợi ích cho tất cả muôn loài. Nay ta và người, phải cùng đến đó chiêm bái.

Lúc ấy Đại tiên A-tư-đà cùng đồng tử Na-la vận dụng thần thông như hai cánh nhạn lướt mây bay tới kinh thành Ca-tỳ-la. Đến nơi, cả hai thâu lại thần túc rồi đi bộ vào vương thành, đến thẳng vương cung vua Du-đầu-đàn, đứng ở nơi cửa, gọi người giữ cửa nói:

–Ông hãy vào tâu lên hiện có Đại tiên A-tư-đà đến thưa chuyện với nhà vua.

Người giữ cửa vào tâu lại sự việc, vua Du-đầu-đàn nghe xong liền sai người quét dọn lau chùi cung điện, sắp đặt tòa ngai sang quý rồi mời Đại tiên vào. Tiên A-tư-đà vào vương cung, chú nguyện cho nhà vua và tâu:

–Tôn quý an lành, nguyện cho nhà vua thọ mạng lâu dài, theo pháp mà trị nước.

Cùng lúc nhà vua sai người hầu đem vô số hương hoa cúng dường Đại tiên. Hoa rải đến tận tòa ngai của Đại tiên. Sau khi tiên A-tư-đà đã an tọa nhà vua nói:

–Thưa Đại tiên, trẫm vẫn luôn nhớ đến ngài, muốn đến lễ bái nhưng chưa được toại nguyện. Hôm nay chưa rõ Đại tiên vì lý do gì mà đến đây?

Đại tiên A-tư-đà tâu:

–Thưa đại vương, tôi được nghe ngài vừa sinh vị Thái tử nên đến đây để mong được chiêm ngưỡng thân tướng của Thái tử.

Nhà vua nói:



–Con trầm vừa mới thức giấc, xin Đại tiên đợi cho chốc lát.

Đại tiên thưa:

–Tự tánh giác ngộ của Bậc Chánh sĩ như thế, vốn không có ngủ nghỉ.

Các Tỳ-kheo nên biết, Bồ-tát lúc ấy suy nghĩ biết là có bậc Đại tiên đến nên mới thức giấc. Bấy giờ nhà vua tự tay bế Thái tử trao cho Đại tiên A-tư-đà, Đại tiên liền quỳ xuống đỡ lấy rồi xem xét cùng khắp, thấy thân của Bồ-tát đầy đủ các tướng tốt, hơn hẳn các bậc Phạm vương, Thích Đề-hoàn Nhân, Tứ vương hộ thế, ánh sáng từ thân tướng Bồ-tát chiếu rực rỡ vượt cả trăm ngàn ánh sáng mặt trời. Đại tiên xem xét xong, liền đứng dậy chấp tay cung kính đảnh lễ Bồ-tát và hết lời ca ngợi, cho rằng đây là Bậc chưa từng có, là Bậc Đại trượng phu xuất hiện ở đời, rồi Đại tiên đi nhiễu theo phía phải ba vòng, nâng niu Bồ-tát và suy nghĩ: “Nay sắp có Phật xuất hiện làm hưng thịnh cõi thế, ta tự giận mình nay đã già yếu sẽ không gặp được Bậc Như Lai giác ngộ, phải luôn ở mãi trong đêm dài sinh tử mê lầm không thấy được chánh pháp”. Suy nghĩ như vậy rồi, tiên A-tư-đà lòng đầy buồn bã áo não, sụt sùi khóc lóc, nghẹn ngào. Vua Du-đâu-đàn thấy vị Đại tiên sầu thảm như thế không tự kiềm chế được, nhà vua cùng đi mẫu của Thái tử và tất cả quyến thuộc đều rơi lệ khóc theo.

Nhà vua thưa với vị Đại tiên:

–Con của trầm lúc mới sinh ra đã cho mời thầy xem tướng đến để hỏi qua về vận mạng, tất cả đều vui vẻ cho rằng vị Thái tử có tướng kỳ lạ đặc biệt. Hôm nay Đại tiên lại khóc lóc sầu thảm như vậy làm cho trầm cùng quyến thuộc chẳng an tâm chút nào. Vậy mọi lẽ lành dữ ra sao xin Đại tiên cứ thật tình giải bày cho trầm rõ.

Lúc này Đại tiên A-tư-đà lau sạch nước mắt, thưa:

–Xin đại vương chớ nên đem lòng buồn lo, vừa rồi chỉ là tôi tự xót xa về sự già yếu của mình chứ không có ý gì khác. Tôi tự thương cảm về tuổi già của mình, thọ mạng không còn được bao nhiêu năm nữa, không thể nghe được chánh pháp; không thể thấy được Phật độ thế. Đại vương phải biết rằng vô lượng chúng sinh đều bị các thứ lửa phiền não thiêu đốt, nhiễu hại, chỉ có Phật mới có thể dùng mưa cam lộ để diệt trừ; vô lượng chúng sinh bị kéo theo các tà kiến mênh mông tăm tối, chỉ có Phật mới có thể chỉ rõ con đường giác ngộ thanh tịnh

tịch tĩnh an lạc; vô lượng chúng sinh bị trói buộc trong ngục tù phiền não, chỉ có Phật mới có thể giúp cho họ được phương tiện cởi bỏ, giải thoát; lại có vô lượng chúng sinh bị nhốt trong cõi sinh tử không thể tự mình ra khỏi được, chỉ có Phật mới có thể khai mở các cánh cửa tu tập để đạt đến giải thoát; lại có vô lượng chúng sinh bị các tên độc phiền não cắm sâu, làm bị thương, chỉ có Phật mới có thể giúp họ nhỏ sạch mọi nỗi thống khổ ấy.

Tâu đại vương, như hoa Ưu đàm, hàng mấy ngàn năm mới nở hoa một lần; chư Phật, Như Lai xuất hiện ở đời cũng vậy. Tôi nay thật đáng hận vì tuổi già không còn được thấy Phật, tự nghĩ mình đã bị mất ân sủng ấy nên mới buồn tủi.

Tâu đại vương, nếu có người được gặp Phật ngồi nơi tòa Bồ-đề, hàng phục ma oán, chuyển bánh xe pháp thì phải biết rằng người ấy chắc chắn đạt được phước báo thù thắng. Thưa đại vương, sẽ có vô lượng chúng sinh gặp Phật ra đời, vâng giữ chánh pháp, đắc quả A-la-hán. Tôi giận mình đến lúc ấy không còn tham dự vào sự việc đó, vì vậy mà buồn.

Tâu đại vương, như trong bộ luận Vi-đà (Veda) đã ghi, Thái tử của đại vương chắc chắn sẽ không ở vào ngôi vị Chuyển luân thánh vương. Vì sao vậy? Là vì ba mươi hai tướng của bậc Đại nhân nơi Thái tử đã hiện ra quá rõ ràng.

Vua hỏi:

–Những tướng gì gọi là ba mươi hai tướng?

Đại tiên A-tư-đà thưa:

–Ba mươi hai tướng ấy gồm: Một là trên đỉnh đầu có nhục kế; hai là tóc xoắn hình ốc theo phía bên phải, màu sắc xanh sẫm; ba là trán rộng cao và bằng phẳng; bốn là ở giữa hai hàng lông mày có chòm lông trắng chiếu sáng như ngọc; năm là lông mi như Ngưu vương; sáu là đôi mắt màu xanh biếc; bảy là có đến bốn mươi cái răng trắng tinh và đều; tám là các răng liền khít nhau; chín là răng trắng giống như hoa Quân đô; mười là giọng nói thanh nhã vang xa như tiếng nói của Phạm vương; mười một là trong nước miếng có đủ chất thơm ngọt; mười hai là lưỡi rất mềm và mỏng; mười ba là hai gò má nổi cao như hai mép của Sư tử; mười bốn là hai vai tròn tựa cân đối; mười lăm là thân thể cao và thẳng; mười sáu là phần thân trước giống

như ngực Sư tử vương; mười bảy là bốn cái răng cửa rất trắng; mười tám là da trên thân thể mềm mại trơn mịn thường ánh lên màu vàng tía; mười chín là thân thể ngay thẳng cân đối; hai mươi là khi đứng, hai tay dài quá đầu gối; hai mươi một là thân thể tròn đầy như cây Câu-ni-đà; hai mươi hai là tất cả lỗ chân lông đều sinh ra lông mịn; hai mươi ba là những lông trên người đều cuốn theo về phía phải; hai mươi bốn là nam căn ẩn kín; hai mươi lăm là hai bắp vế dài và tròn trịa; hai mươi sáu là đầu gối thon tròn như đầu gối Nai chúa; hai mươi bảy là gót chân tròn thẳng, ngón tay, ngón chân thon và dài; hai mươi tám là mu bàn chân đầy và vun lên; hai mươi chín là chân tay đều mềm mại dịu dàng; ba mươi là các kẽ tay, kẽ chân đều có da mỏng như giăng lưới; ba mươi một là đường chỉ nơi lòng bàn tay bàn chân có ngàn đường xoay tròn như cả ngàn tấm bánh xe, thường có ánh sáng chiếu ra rực rỡ; ba mươi hai là mặt dưới bàn chân đều bằng phẳng, khi đi cả lòng bàn chân đều chạm đất.

Tâu đại vương, Thái tử của đại vương gồm đủ ba mươi hai tướng của bậc Đại nhân hiện ra rất rõ ràng như thế chỉ có chư Phật mới có, ngay bậc Chuyển luân thánh vương cũng không có được.

Tâu đại vương, Thái tử còn có tám mươi vẻ đẹp nữa, cho nên không thể nổi ngôi làm bậc Chuyển luân thánh vương mà nhất định xuất gia đắc quả vị Phật.

Vua hỏi:

–Thưa Đại tiên, tám mươi vẻ đẹp ấy gồm có những gì?

Đại tiên A-tư-đà đáp:

–Tám mươi vẻ đẹp ấy gồm: Một là, móng của tay và chân đều nổi cao lên; hai là móng tay có màu như đồng đỏ; ba là móng tay rất bóng láng; bốn là vân tay bóng láng; năm là vân tay ăn sâu xuống; sáu là các đường vân tay hiện ra rất rõ ràng; bảy là vân tay thẳng và mịn; tám là chân tay thẳng ngay không bị lệch; chín là ngón tay thon nhỏ và dài; mười là các ngón tay đều tròn trịa; mười một là các ngón tay thẳng và nhọn dần về phía đầu ngón; mười hai là các ngón tay không bị cong queo; mười ba là các đường gân mạch không lộ ra; mười bốn là mắt cá chân ẩn kín; mười lăm là mặt dưới bàn chân đều bằng phẳng; mười sáu là gót chân tròn phẳng; mười bảy là môi có màu đỏ tươi như trái Tần bà; mười tám là tiếng nói không thô, dữ;

mười chín là lưỡi mềm mại và có màu đồng đỏ; hai mươi là tiếng nói như sấm vang, trong suốt và hòa nhã; hai mươi một là các căn đều đầy đủ; hai mươi hai là cánh tay thon dài; hai mươi ba là thân thanh tịnh uy nghiêm đẹp đẽ; hai mươi bốn là thân thể mềm mại uyển chuyển; hai mươi lăm là thân thể thẳng vững cân đối; hai mươi sáu là thân thể không bị khuyết tật; hai mươi bảy là thân dạng mọt mà chắc chắn; hai mươi tám là thân dạng luôn ung dung không hề dao động; hai mươi chín là mọi thân phần trong cơ thể đều tương xứng; ba mươi là hai đầu gối đều tròn trịa; ba mươi một là thân thể nhẹ nhàng; ba mươi hai là thân thể luôn tỏa ra ánh sáng; ba mươi ba là thân không cong vẹo; ba mươi bốn là rốn sâu; ba mươi lăm là rốn không lồi ra; ba mươi sáu là rốn tròn trịa cân đối; ba mươi bảy là rốn sạch sẽ; ba mươi tám là thân toát ra vẻ trang nghiêm đáng kính; ba mươi chín là thân luôn thanh tịnh tỏa ra hào quang ngời sáng xua tan mọi mờ ám tăm tối; bốn mươi là dáng đi như Voi chúa; bốn mươi một là bước đi như Sư tử vương; bốn mươi hai là tướng đi như Ngưu vương; bốn mươi ba là dáng đi như Ngõng chúa; bốn mươi bốn là bước đi luôn thuận về phía tay phải; bốn mươi lăm là bụng tròn trịa thon thả; bốn mươi sáu là bụng mịn màng đẹp đẽ; bốn mươi bảy là phần bụng cân đối không lệch; bốn mươi tám là tướng của bụng không lộ rõ; bốn mươi chín là thân không hề bị bụi bám; năm mươi là răng cửa bầu tròn; năm mươi một là các răng đều trắng và khít nhau; năm mươi hai là bốn răng cửa rất đều đặn; năm mươi ba là mũi cao và thẳng; năm mươi bốn là hai mắt sáng trong; năm mươi lăm là mắt không hề bị cấu bẩn; năm mươi sáu là đôi mắt tươi sáng đẹp đẽ; năm mươi bảy là đôi mắt dài rộng sắc sảo; năm mươi tám là đôi mắt tỏa ra vẻ oai nghiêm, thẳng thắn; năm mươi chín là đôi mắt như hai búp sen xanh; sáu mươi là đôi lông mày mịn và dài; sáu mươi một là mọi người trông thấy đều sinh tâm vui mừng; sáu mươi hai là đôi lông mày màu xanh sẫm; sáu mươi ba là lông mày đều mịn đẹp; sáu mươi bốn là đầu nhỏ của cặp lông mày tiếp liền nhau; sáu mươi lăm là hai gò má đầy đặn; sáu mươi sáu là hai gò má không lồi lõm, khuyết tật; sáu mươi bảy là hai gò má đều đẹp đẽ, dễ gây kính mến; sáu mươi tám là thân thể hoàn hảo, không có dấu vết gì tạo ra sự nghi ngờ chê bai; sáu mươi chín là các căn đều toát ra vẻ tinh

lặng, ung dung; bảy mươi là chòm lông ở giữa đôi chân mày luôn chiếu ra ánh sáng trong lành; bảy mươi một là trán rộng và bằng phẳng; bảy mươi hai là nơi đánh đầu tròn trịa đầy đặn; bảy mươi ba là tóc màu đen, đẹp; bảy mươi bốn là tóc rất mềm mại, mịn màng; bảy mươi lăm là tóc không hề bị rối; bảy mươi sáu là tóc luôn tỏa ra mùi hương tinh khiết; bảy mươi bảy là tóc mượt mà; bảy mươi tám là tóc có hình chữ Vạn; bảy mươi chín là tóc xoắn mượt theo hình ốc; tám mươi là tóc có hình tướng chữ thánh Nan-đà-việt-đa-cát-luân-ngư.

Tâu đại vương, đó là tám mươi vẻ đẹp của vị Thái tử. Nếu người nào có trọn đủ ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp ấy thì không thể sống đời sống tại gia mà chắc chắn sẽ xuất gia tu tập chứng đắc quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Lúc ấy vua Du-đầu-đàn nghe Đại tiên A-tư-đà trình bày rõ ràng như vậy thân tâm vua vô cùng hoan hỷ, thư thái liền rời khỏi chỗ ngồi đến đánh lễ Bồ-tát và đọc bài kệ:

*Con được trời, người cùng Đế Thích  
 Đều thành kính đánh lễ cúi đầu  
 Cũng được tất cả các Thần tiên  
 Cùng đến cung kính và tôn quý  
 Như thể đền tháp khắp thế gian  
 Trẫm lễ Tự Tại vương vì thế.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Vua Du-đầu-đàn sau đó đã ban rất nhiều thực phẩm, y phục quý giá cho Đại tiên A-tư-đà và đồng tử Na-la, lại đi nhiễu quanh theo phía phải và đánh lễ hai vị ấy. Lúc đó, Đại tiên A-tư-đà quàng nhẹ lên vai trái của đồng tử Na-la cỡi mây bay đi. Vị Đại tiên bảo đồng tử:

–Chẳng bao lâu nữa Phật sẽ xuất hiện hóa độ tại thế gian, người nên tìm đến xin xuất gia sẽ đạt được lợi ích lớn lao trong cõi sinh tử này.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM

### QUYỂN 4

#### Phẩm 8: VIẾNG ĐỀN THỜ CHƯ THIÊN

Lúc bấy giờ Đức Phật nói với các Tỳ-kheo:

–Sau khi Bồ-tát sinh, hai vạn đồng nữ trong các gia đình giàu sang thuộc các tầng lớp Bà-la-môn, Sát-đế-lợi, Cư sĩ, Trưởng giả đều được chọn làm thể nữ cho Bồ-tát. Các bậc vương hầu đại thần cũng có hai vạn đồng nữ được chọn làm thể nữ cho Bồ-tát. Tất cả thể nữ ấy đều được sinh ra cùng một ngày với Bồ-tát. Lúc ấy các bậc kỳ lão trong dòng họ Thích cùng đi đến chỗ vua Du-đâu-đàn thưa:

–Tâu đại vương, nay đã đến lúc nên đem Thái tử đến viếng các đền thờ chư Thiên, để cầu cho muôn việc đều được an lành tốt đẹp.

Vua Du-đâu-đàn chấp thuận. Lập tức lệnh cho các ty sở lo việc sửa sang lại kinh thành; những chốn thị tứ đô hội, đường sá lớn nhỏ, nơi nào có những người mù, điếc, câm, ngọng, các căn chằng đứ; các thứ đá sỏi rải rác dơ bẩn; những hiện tượng chằng lành đều được dọn dẹp hoặc tập trung lại một chỗ. Vua cho gióng trống phước đức, khua khánh thiện tướng, khuyến khích đốc thúc các nơi đều phải sửa soạn trang hoàng và báo tin cho các vị Quốc vương, Trưởng giả, Cư sĩ, Bà-la-môn đúng hẹn cùng tập hợp; sắp xếp vô số thể nữ, xe cộ để chuyên chở, và theo hầu; dùng các thứ bình an lành đựng đầy dầu thơm, nước thơm. Các con trai của Bà-la-môn được xếp đứng thành hàng tại các ngã tư, các con đường lớn, ca vịnh những khúc hát cầu chúc an lành; các đền thờ chư Thiên đều trang hoàng rất đẹp. Tất cả mọi việc đều được làm rất chu đáo.

Bấy giờ vua Du-đâu-đàn vào hậu cung nói với Ma-ha Ba-xà-ba-đề:

–Hôm nay chúng ta đưa Thái tử đến viếng đền thờ chư Thiên, di

cùng với các phu nhân phải lo sắp xếp chuẩn bị đầy đủ.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề dùng các thứ y phục quý giá trang nghiêm mặc cho Bồ-tát. Bồ-tát vui thích nên mỉm cười, hỏi:

– Hôm nay sẽ đi thăm chơi ở đâu?

Di mẫu đáp:

– Vua cha cùng triều đình muốn đưa Thái tử ra thành, đến viếng đền thờ chư Thiên.

Bồ-tát liền đọc bài kệ:

*Từ lúc Ta sinh ra  
Cõi tam thiên chấn động  
Hộ thế cùng Nhật nguyệt  
Phạm Thích, chư Thiên, Rồng  
Đều xuống Diêm-phù-đề  
Cùng nhau tới đánh lễ  
Sao còn có trời nào  
Ta sắp đến kính cáo  
Ta là chủ các trời  
Là Bậc trời tối thắng  
Trời đã không thể sánh  
Còn ai vượt hơn được?  
Vì thuận theo thế tục  
Nên cùng đến chốn ấy  
Thấy uy thần của Ta  
Tất cả đều hoan hỷ  
Đó là vì biết Ta  
Chủ cõi trời bậc nhất.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

– Dân chúng binh lính tụ hội ca ngợi chúc mừng các điều an lành như thế. Các cửa thành, đường sá lớn nhỏ, chợ búa thị tứ đều thanh tịnh.

Bấy giờ vua Du-đâu-đàn tự tay đưa Bồ-tát lên xe. Đoàn người gồm đủ các vị Bà-la-môn, Sát-đế-lợi, Đại Trưởng giả giàu có, Cư sĩ, Đại thần cùng các vị quốc vương, quyến thuộc tộc họ Thích trước sau lớp lớp nối nhau đi theo, đốt các thứ hương thơm, tung rải các thứ hoa

đẹp đầy khắp các nẻo đường đi qua. Vô số voi ngựa, xe cộ, binh lính dân chúng đều mang các thứ cờ phướn, lọng dù quý giá, cùng với các loại trống nhạc, ca múa, hòa tấu hợp xướng vang lừng. Lại có trăm ngàn chư Thiên cùng ngự theo xe chở Bồ-tát, vô lượng trăm ngàn nado-tha các vị Thiên tử cùng các thể nữ ở cõi trời, trụ giữa hư không tung rải các thứ thiên hoa, đàn tấu ca nhạc. Khi đoàn người cùng tùy tùng của vua Du-đâu-đàn viếng đền thờ chư Thiên đông đảo, uy nghi như vậy đến nơi, vua cha tự tay bồng Bồ-tát đi vào Thiên miếu, vừa bước vào tới cửa đền thì các tượng chư Thiên trong đền đều đứng dậy, nghênh đón Bồ-tát rồi cung kính đánh lễ. Lúc đó, trong chúng hội hàng trăm ngàn Thiên nhân đều vui mừng nhảy múa, hoan hỷ tột độ cùng nói:

–Lành thay, lành thay! Hết sức hy hữu.

Cùng lúc khắp cả đất nước Ca-tỳ-la hiện ra sáu cách chấn động. Các tượng chư Thiên, mỗi tượng đều hiện ra thân thật, đọc bài tụng:

*Hạt cải cùng Tu-di  
 Vững trâu và biển lớn  
 Đom đóm đối trời trăng  
 Đâu thể cùng một bậc  
 Chúng tôi như hạt cải  
 Cũng như vừng trâu nằm  
 Cũng bằng ánh đom đóm  
 Nên chúng tôi kính Ngài  
 Bồ-tát như Nhật nguyệt  
 Cũng như biển mênh mông  
 Vòi vọi như Tu-di  
 Chúng tôi nào dám sánh  
 Phước tuệ cùng uy lực  
 Đánh lễ được lợi lớn  
 Khiến dứt trừ kiêu mạn  
 Giải thoát chúng Niết-bàn.*

Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc Bồ-tát thị hiện đến viếng thăm đền thờ chư Thiên, có ba vạn hai ngàn các vị Thiên tử cùng vô số chúng sinh phát tâm vô



thượng Bồ-đề. Nay các Tỳ-kheo, vì nhân duyên đó nên ta nhần chịu đến đền thờ chư Thiên.

## M

### Phẩm 9: CÁC VẬT DỤNG QUÝ BÁU DÙNG TRANG SỨC

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy có vị đại thần tên Ưu-đà-diên, vốn giỏi về việc xem sao tính ngày tháng, cùng với năm trăm người trong quyến thuộc, vào lúc mặt trăng rời khỏi sao Chấn hợp với sao Giốc, đã đến vương cung tâu với vua Du-đâu-đàn:

–Xin Hoàng thượng cho làm các vật dụng quý giá để trang sức cho Thái tử.

Vua đáp:

–Phải đấy! Hãy cho thực hiện gấp việc ấy.

Năm trăm vị đại thần trong tộc họ Thích, mỗi người đều chế tạo các thứ vật dụng quý giá để dâng lên cho Thái tử gồm có nhẫn, vòng ngọc, xâu chuỗi để đeo mang nơi ngón tay, tai, cổ, ngực; để trang sức nơi đầu, dây lưng nạm ngọc, cùng các thứ hài, chuông, khánh quý giá bằng kim cương... Các vật dụng quý giá dùng để trang sức đều đã hoàn thành đầy đủ. Khi ấy sao Phất-sa thẳng hợp với mặt trăng, các vị trong tộc họ Thích mang các vật dụng ấy đến vương cung, cùng thưa với vua Du-đâu-đàn:

–Tâu đại vương, chúng tôi đã làm đủ các vật dụng dùng để trang sức cho Thái tử, nay xin được dâng lên cho Thái tử.

Nhà vua đáp:

–Các vị hãy đợi đã! Trước đây các vị cũng đã cúng dường nhiều thứ lắm rồi. Trẫm nay cũng đã sai làm cho Thái tử các vật dụng như thế.

Các vị trong tộc họ Thích lại tâu:

–Đây là ý nguyện hiến cúng của chúng tôi, đâu dám mong được Thái tử thọ nhận luôn, chỉ mong được hứa là vật dụng của mỗi người được Thái tử ngự dụng trong bảy ngày, thế cũng là mãn nguyện.

Sáng sớm hôm sau, Ma-ha Ba-xà-ba-đề cùng các thể nữ bỗng

đưa Thái tử đến vườn Vô cấu quang minh, lấy các đồ trang sức quý giá ấy trang điểm cho Thái tử. Lúc ấy có tám vạn bốn ngàn thể nữ nghinh đón hầu cận Bồ-tát; có một vạn đồng nữ chiêm ngưỡng Bồ-tát; có một vạn đồng nữ thuộc dòng họ Thích cung kính chiêm ngưỡng Bồ-tát; lại có năm ngàn vị Bà-la-môn ca ngợi Bồ-tát. Tất cả đều khởi tâm khâm phục quý trọng, vui thích không biết chán. Cùng lúc, có một vị thuộc dòng họ Thích tên Bạt-đà-la đem các thứ y phục trang quý giá nghiêm mà ông đã làm khoác lên người Bồ-tát. Đúng lúc đó từ thân Bồ-tát tỏa ra vàng hào quang làm mờ hẳn các thứ bảo vật đang mang trên người, ví như một vết mực đối với vàng Diêm-phù-đàn.

Bấy giờ trong vườn có vị thần tên Ly Cấu hiện thân đến trước vua Du-đâu-đàn cùng nhóm quyến thuộc họ Thích đọc bài kệ:

*Giả sử Tam thiên giới  
 Vàng ròng đầy khắp nơi  
 Một chút Diêm phù kim  
 Ánh lên vàng mất sắc  
 Giả sử Diêm-phù kim  
 Đầy khắp Tam thiên giới  
 Hào quang Bồ-tát hiện  
 Sắc vàng ấy mờ hẳn  
 Ánh sáng thật viên mãn  
 Trăm phước tướng trang nghiêm  
 Thân Ngài thanh tịnh thể  
 Há chỉ đẹp bên ngoài  
 Nhật, nguyệt, sao, màu ngọc  
 Phạm thích chư Thiên sáng  
 Đối hào quang Bồ-tát  
 Mọi sắc kia đều mờ  
 Cảm tịnh nghiệp quá khứ  
 Các tướng tự nghiêm trang  
 Đâu đợ người trần thế  
 Dâng cúng vật điểm thân  
 Nên bỏ mọi hiến cúng  
 Các vật báu trang nghiêm  
 Lấy về tự trang điểm*

*Bồ-tát chẳng mong cầu  
 Bồ-tát chẳng đòi hỏi  
 Nên đem cho Xa-nặc.  
 Thiên thần đọc kệ xong  
 Tức thì biến mất dạng  
 Vua cùng với tộc họ  
 Càng tin chuyện hy hữu  
 Trần ngập mừng vui, bàn  
 Họ Thích sẽ hưng thịnh.*

## M

### Phẩm 10: CHỈ RÕ VỀ CÁC THỨ KINH SÁCH CHỮ NGHĨA

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Khi Bồ-tát vừa tròn bảy tuổi, Ngài đã đầy đủ cung cách uy nghi, trăm ngàn điều tốt lành. Vua cha chuẩn bị để Bồ-tát đến học đường, có tới mười ngàn đồng nam, một vạn đồng nữ vây quanh cùng đi với Bồ-tát đến trường học. Một vạn cỗ xe chở các món ăn thượng vị cùng những vật phẩm quý giá. Khắp các đường phố trong kinh thành Ca-tỳ-la và các làng mạc quanh vùng đều ra mừng đón. Trăm ngàn các thứ âm nhạc đồng hòa âm cùng với hoa trời rải xuống như mưa. Lại có vô số trăm ngàn thể nữ trang phục đẹp đẽ đeo đầy các chuỗi ngọc anh lạc, hoặc ở nơi lầu gác mái hiên, hoặc ở nơi cửa ngõ đền điện chiêm ngưỡng Bồ-tát, dùng các thứ hoa đẹp từ xa tung rải lên Ngài. Lại có trăm ngàn thể nữ ở cõi trời ăn mặc trang điểm đẹp đẽ, mỗi vị cầm bình báu đựng đầy nước thơm đi trước rải khắp con đường Bồ-tát đi. Chúng Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già..., mỗi vị ở trên hư không hiện nửa thân hình tay cầm vòng hoa, các râu chuỗi anh lạc, châu báu giăng treo khắp trên cao. Tất cả các vị trong tộc họ Thích trước sau vây quanh cùng đi với vua Du-đâu-đàn đưa Bồ-tát đến trường học.

Khi Bồ-tát vừa tới trường, thầy dạy là bác sĩ Tỳ-xa-mật-đa thấy Bồ-tát uy đức tột bậc, tự thấy mình như không đủ sức làm thầy Bồ-tát, sinh tâm vô cùng hổ thẹn, đầu óc choáng váng nên ngã lăn ra đất. Lúc

ấy một vị Thiên tử ở cõi trời Đâu-suất tên Diệu Thân vội đỡ bác sĩ Tỳ-xa-mật-đa, đưa về chỗ cũ rồi bay vút lên hư không đọc bài tụng:

*Tất cả học nghệ ở thế gian  
 Từ vô lượng kiếp đã tu tập  
 Vì muốn khích lệ các đồng tử  
 Tùy thuận thế pháp đến học đường  
 Lại muốn chế ngự mọi chúng sinh  
 Khiến nhập chân thật Đại thừa pháp  
 Hiểu rõ nhân duyên, thấu Tứ đế  
 Diệt mọi phiền não đạt thanh tịnh  
 Bạc Tội Tôn, chủ mọi cõi trời  
 Bạc thí cam lộ vượt tất cả  
 Mọi nẻo tâm ý của chúng sinh  
 Chỉ trong một niệm đều thông suốt  
 Các pháp tịch diệt đã tỏ ngộ  
 Hướng chi văn tự phải học hỏi.*

Lúc ấy vị Thiên tử nói kệ xong, liền dùng các thứ thiên hoa, thiên hương cúng dường Bồ-tát rồi vụt biến mất. Vua Du-đâu-đàn ra lệnh cho các đồng tử và các bảo mẫu trông coi, hầu hạ Bồ-tát, rồi vua trở lại hoàng cung. Bấy giờ Bồ-tát tay cầm thiên thư làm bằng những thẻ chiên-đàn, có xoa các thứ thiên hương và được tô điểm, nạm bằng các thứ ngọc quý ma-ni sáng rực. Bồ-tát hỏi thầy dạy:

–Sách Phạm-mị, sách Khư-lô-sất-để, sách Bố-sa-ca-la, sách Ương-già-la, sách Ma-ha-để, sách Ương-cù, sách Diệp-bán-ni, sách Sa-phú-ca, sách A-ba-lô-sa, sách Đạp-tỳ-la, sách Kế-la-na, sách Đa-ta-na, sách Ưc-kỳ-la, sách Tăng-kỳ, sách A-bạt-mâu, sách A-nô-lô, sách Đạt-la-đà, sách A-sách, sách Chi-na, sách Hộ-na, sách Mật-đề-át-sát-la-mật-đát-la, sách Phất-sa, sách Đề-bà, sách Na-già, sách Dạ-xoa, sách Càn-thát-bà, sách Ma-hầu-la, sách A-tu-la, sách Ca-lâu-la, sách Khẩn-na-la, sách Mật-phú-già, sách Ma-du, sách Bạo-ma-đề-bà, sách An-đa-lực-xoa-đề-bà, sách Câu-đa-ni, sách Uất-đơn-việt, sách Phất-đề, sách Ốc-khế-bà, sách Nặc-khế-ba, sách Bát-la-khế-ba, sách Bà-kiệt-la, sách Bạt-xà-la, sách Lệ-khư-bát-la-để-lệ, sách Ti-khế-ba, sách An-nô-bát-độ-đa, sách Sai-xá-tát-đa-bà, sách Kiệt-nị-na, sách Ô-

sai-ba, sách Nặc-sai-ba, sách Ba-đà-lệ-khư, sách Địa-đất-la-ô-tán-địa, sách Dạ-bà-đạt-xa, sách Bạt-đà-bán-địa, sách Mật-đề-la-hý-ni, sách Tát-bà-lũ-đa-tăng-già-ha, sách Bà-thi, sách Tì-đà-a-nô-lộ-ma, sách Ni-sư-đáp-đa, sách Hồ-lô-chi-ma, sách Đà-la-ni-nhàn-đa, sách Già-già-na-tất-lợi-kỳ-na, sách Tát-bà-ốc-sát-địa-lưỡng-sản-đà, sách Bà-kiệt-la, sách Tăng-già-ha, sách Tát-bà-lộ-đa-hầu-lâu-đa. Trong sáu mươi lăm bộ sách kể trên, thầy muốn dùng bộ sách nào để dạy?

Lúc ấy thầy dạy Tỳ-xa-mật-đa được nghe những bộ sách mà bản thân chưa từng nghe, lòng vô cùng hoan hỷ, tự dứt bỏ hết mọi ý tưởng tự phụ, cất tiếng đọc bài tụng:

*Bậc Thắng trí thanh tịnh ít có  
Đã tự thông thạo tất cả pháp  
Học đường hỏi thầy về phép học  
Nói ra bao sách chưa từng nghe  
Vô kiến danh tướng thật tôn quý  
Diện mạo uy nghi chưa từng gặp  
Thần lực trí tuệ khó ai hơn  
Tài nghệ thật đáng giáo huấn ta  
Trí còn thiếu lậu ta nên học  
Bao nhiêu sách vở thật chưa tường  
Là Bậc Tối Thượng chủ mọi trời  
Thế gian thật không ai sánh nổi.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc bấy giờ mười ngàn đồng tử cùng Bồ-tát đầu tiên học các chữ mẫu với thầy. Lúc đọc to chữ A thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên tất cả các hành là vô thường; khi đọc kéo dài chữ A thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên tinh thần tự lợi lợi tha; lúc đọc to chữ Y thì đồng thời phát ra âm thanh nói về các pháp môn căn bản rộng lớn; khi đọc kéo dài chữ Y thì đồng thời phát ra âm thanh nói về tất cả các thứ bệnh tật ở thế gian; lúc đọc cao giọng chữ Ô thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên sự phiền não loạn động của thế gian; khi đọc to chữ Ô thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên trí tuệ của tất cả chúng sinh trong thế gian còn thấp kém, hẹp hòi; lúc đọc to chữ Oánh thì đồng thời phát ra âm thanh mong dứt hết mọi thứ âu lo tội

lỗi; lúc đọc to chữ Ái thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện tính chất uy nghi thù thắng; khi đọc to chữ Ô thì đồng thời phát ra âm thanh muốn lìa bỏ dòng thác sinh tử để đạt đến giải thoát; lúc đọc to chữ Áo thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện mọi sự biến hóa lưu chuyển; lúc đọc to chữ Úm thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện tính chất vô ngã, vô ngã sở của mọi vật mọi pháp; lúc đọc to chữ A thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện tính chất tịch diệt của tất cả pháp; lúc đọc cao giọng chữ Ca thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên sự thâm hiểu về nghiệp quả; lúc đọc to chữ Khư thì đồng thời phát ra âm thanh nói rõ tất cả các pháp vốn mênh mông vắng lặng như hư không; lúc đọc cao giọng chữ Già thì đồng thời phát ra âm thanh nói lên sự thấu hiểu giáo pháp duyên khởi sâu xa; khi đọc to chữ Già thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự diệt trừ tất cả màn lưới vô minh tăm tối, mê mờ sâu dày; lúc đọc to chữ Nga thì đồng thời phát ra âm thanh bày tỏ sự dứt trừ vòng luân chuyển mười hai chi của chúng sinh; lúc đọc to chữ Giả thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự quán sát Tứ diệu đế. Lúc đọc cao giọng chữ Xa thì đồng thời phát ra âm thanh mong muốn dứt sạch mọi tham dục; lúc đọc to chữ Xã thì đồng thời phát ra âm thanh mong vượt qua biển sinh tử đạt đến bờ giải thoát; lúc đọc to chữ Xà thì đồng thời phát ra âm thanh mong hàng phục hết thủy các thứ ma quân; khi đọc to chữ Hoại thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự khai ngộ cho tất cả chúng sinh; khi đọc cao giọng chữ Trá thì đồng thời phát ra âm thanh mong được vượt thoát khỏi các nẻo đường trong sáu cõi; khi đọc to chữ Đà thì đồng thời phát ra âm thanh mang tính chất đối đáp; khi đọc cao giọng chữ Trà thì đồng thời phát ra âm thanh nói về sự đoạn trừ tất cả ma oán, não loạn; khi đọc to chữ Trà thì đồng thời phát ra âm thanh nêu rõ mọi cảnh giới đều là bất tịnh; khi đọc cao giọng chữ Noa thì đồng thời phát ra âm thanh mong đoạn sạch tất cả các phiền não vi tế; khi đọc cao giọng chữ Đa thì đồng thời phát ra âm thanh nói rõ sự không sai khác trong chân như của tất cả pháp; khi đọc cao giọng chữ Tha thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sức mạnh của tinh thần vô úy; khi đọc cao giọng chữ Đà thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện việc giữ giới nghiêm túc; khi đọc to chữ Đà thì đồng thời phát ra âm thanh mong đạt bảy món tài sản của bậc Thánh; khi

đọc cao giọng chữ Nà thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự thông tỏ về thân và tâm; khi đọc cao giọng chữ Ba thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự chứng đạt chân lý tuyệt đối; khi đọc cao giọng chữ Phả thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự chứng đắc các quả vị ngay trong hiện tại; khi đọc cao giọng chữ Bà thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự giải thoát mọi trói buộc; lúc đọc to chữ Bà thì đồng thời phát ra âm thanh mong dứt sạch mọi pháp hữu lậu; lúc đọc cao giọng chữ Ma thì đồng thời phát ra âm thanh bày tỏ sự tiêu diệt mọi niệm kiêu mạn; lúc đọc to chữ Dã thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện sự thông đạt tất cả các pháp; khi đọc to chữ La thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện tâm niệm chán ghét, xa lìa sinh tử, vui thích chân lý giải thoát tuyệt đối; lúc đọc cao giọng chữ La thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện ý chí đoạn sạch cội rễ sinh tử; lúc đọc cao giọng chữ Bà thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện pháp môn thượng thừa tối tôn tối thắng; lúc đọc to chữ Xả thì đồng thời phát ra âm thanh nêu bật ý nghĩa pháp môn Tam-muội chánh định, chánh tuệ; khi đọc cao giọng chữ Sa thì đồng thời phát ra âm thanh thể hiện việc chế ngự, điều phục sáu xứ đạt sáu loại thần thông; khi đọc to chữ Ta thì đồng thời phát ra âm thanh nêu rõ sự chứng đắc Nhất thiết trí; khi đọc to chữ Ha thì đồng thời phát ra âm thanh mong dứt sạch tất cả nghiệp tạo tác của phiền não; khi đọc to chữ Sai thì đồng thời phát ra âm thanh nói rõ văn tự không thể diễn tả, biểu hiện trọn vẹn tất cả pháp.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Khi Bồ-tát cùng với các đồng tử ở học đường cùng đọc to các mẫu tự thể hiện vô lượng trăm ngàn âm thanh của các pháp môn khiến cho ba vạn hai ngàn đồng nam, ba vạn hai ngàn đồng nữ đều phát tâm Vô thượng Bồ-đề. Đó là nhân duyên Bồ-tát thị hiện đến học đường.

## M

### Phẩm 11: XEM CÔNG VIỆC NHÀ NÔNG

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Theo năm tháng dần trôi, Bồ-tát ngày càng lớn mạnh. Một

hôm cùng với các trẻ em trong họ Thích ra khỏi kinh thành dạo chơi xem xét, Bồ-tát đi đến một khu đất rộng, trông thấy những người nông phu đang làm việc cực nhọc. Bồ-tát nhìn cảnh ấy xong liền khởi tâm từ bi thương xót thế gian có những cảnh khổ như vậy, bèn suy nghĩ:

–Ta nên tìm nơi nào vắng vẻ yên tịnh để có thể ngồi suy nghĩ về cách lìa bỏ sự khổ đau ấy.

Thấy gần đó có cây Diêm-phù cao lớn, cành lá um tùm xanh tươi rất đẹp, Bồ-tát liền đến dưới gốc cây ấy ngồi kiết già ngay ngắn, bắt đầu tư duy. Bồ-tát tập trung tâm ý xa rời mọi ý niệm tham dục xấu ác, nhưng vẫn còn cảm nhận và quan sát; rồi tâm Ngài từ từ xa lìa mọi ý niệm hỷ lạc đã sinh ra trước đó trụ vào Sơ thiền, tâm thuần nhất, hoàn toàn thanh tịnh dứt mọi cảm nhận của giác quan; rồi Ngài lại xa bỏ mọi hỷ lạc đã sinh ra ở Sơ thiền, trụ vào Nhị thiền; Ngài tiếp tục lìa xa mọi cảm thọ hỷ với lời dạy của các bậc Thánh, trụ tâm vào xả bỏ các ý niệm, tư tưởng, thân tâm Ngài đạt được sự an lạc trụ trong Tam thiền; cuối cùng Ngài dứt hẳn các niệm tưởng về khổ lạc, diệt hết trạng thái ưu hỷ, chẳng còn khổ lạc, tâm niệm Ngài thanh tịnh tuyệt đối trong Tứ thiền.

Lúc ấy có các vị Tiên ngoại đạo đã đạt ngũ thông, bay lên hư không từ Nam ra Bắc, khi bay đến phía trên cây Diêm-phù thì bỗng không thể vượt qua được. Họ liền tự hỏi nhau do đâu mà hôm nay không thể bay qua khỏi cây Diêm-phù này, tâm các vị Tiên ấy càng kinh sợ, khắp thân nổi gai, bèn đọc bài kệ:

*Chúng ta từng bay khắp  
Núi Tu-di, Kim cang  
Núi cao kiên cố thế  
Qua lại đâu ngại gì  
Ví như loài voi lớn  
Nhẹ vượt khu rừng nhỏ  
Việc ấy chẳng gì khó  
Sức ta cũng như vậy  
Lại cũng từng bay qua  
Cung điện Rồng, Trời, Thần  
Đều chẳng bị trở ngại*



*Thấy không hề vương mắc.  
Nay gặp thần lực ai  
Chế ngự thân thông ta  
Nơi rừng Diêm-phù này  
Đột nhiên chẳng qua được?*

Lúc ấy trong rừng cây có vị thần đọc bài kệ đáp:

*Thái tử con vua Du-đâu-dàn  
Ví như trăng tròn đầy trong sáng  
Thân tướng như mặt trời vừa mọc  
Diện mạo tựa như sen nở thắm  
Đang trú dưới tàng cây Diêm-phù  
Kiết già Người nhập vào diệu định  
Nhiều kiếp đã từng tu thiện hạnh  
Nên trừ phiền não đạt thanh lương  
Chính do uy thần Bạc Đại Sĩ  
Khiến người không thể vượt bay qua.*

Bấy giờ các vị Tiên nghe rõ bài kệ ấy, từ xa nhìn thấy Bồ-tát hào quang rực rỡ, tướng hảo tuyệt vời nên sinh tâm ngạc nhiên cho là điều lạ lùng ít có, cùng hỏi nhau:

–Người ấy là ai mà dung mạo uy nghi đến thế? Là Đế Thích, Tứ vương, Ma vương, Long vương hay là vị thiên chủ Ma-hê-thủ-la, hay là trời Tỳ Nữu hoặc một bậc Chuyển luân thánh vương?

Liên đó các vị Tiên đọc bài kệ ca ngợi:

*Thân sắc hơn hẳn Tứ hộ thế  
Thích Phạm, Nhật, Nguyệt, Tụ tại thiên  
Tướng tốt phước đức không ai bằng  
Thanh tịnh là nhiệm hẳn là Phật.*

Vị Lâm thần liền đọc bài kệ đáp các vị Tiên:

*Thích Đề-hoàn Nhân và Hộ thế  
Phạm vương, Tỳ-nữu cùng Tụ tại  
Nếu sánh uy quang với Bồ-tát  
Trăm ngàn vạn phần chẳng được một.*

Các vị Tiên nghe xong bài kệ liền từ trên không bay xuống đất

đến trước Bồ-tát, mới thấy Bồ-tát đang nhập định thâm diệu, thân tâm chẳng động. Một vị Tiên đọc bài kệ ca ngợi:

*Lửa phiền não thế gian  
Ngài là ao dịu mát  
Dùng các pháp tối thượng  
Để diệt trừ nhiệt não.*

Một vị Tiên khác đọc kệ tán thán:

*Vô minh phủ thế gian  
Ngài là đèn trí tuệ  
Dùng tịnh pháp thù thắng  
Dứt trừ mọi tối tăm.*

Lại có một vị Tiên đọc kệ ca tụng:

*Biển phiền não thế gian  
Ngài là thuyền bè lớn  
Dùng các pháp tối thượng  
Đưa người lên bờ giác.*

Lại có một vị Tiên khác đọc bài kệ ngợi ca:

*Thế gian già bệnh khổ  
Ngài là Đại y vương  
Dùng các pháp vi diệu  
Tế độ đạt an lạc.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó các vị Tiên ca ngợi Bồ-tát xong, đánh lễ đi nhiều quanh chỗ Bồ-tát ngồi rồi bay lên hư không rời khỏi chỗ đó.

Lúc đó, vua Du-đâu-đàn, trong một thời gian ngắn chẳng thấy Bồ-tát đâu cả, lòng lo lắng chẳng vui, bèn nói:

–Không rõ hiện giờ Thái tử đang ở đâu?

Nhà vua lập tức sai quần thần tìm kiếm khắp nơi. Một vị đại thần tìm đến cây Diêm-phù, thấy Bồ-tát đang ngồi kiết già tư duy dưới gốc cây ấy. Bóng của các cây khác đều di chuyển theo ánh mặt trời, chỉ riêng bóng cây Diêm-phù là đứng yên che mát chỗ Bồ-tát ngồi. Vị đại thần ấy thấy rõ mọi việc như thế, tâm nghĩ thật là việc ít có, vội trở về tâu với vua:

–Thái tử đang ngồi yên tĩnh nơi gốc cây Diêm-phù, bóng cây đứng yên chẳng di chuyển, các tướng tốt trông thật hết sức trang nghiêm, uy đức sáng chói hơn cả Phạm vương Đế Thích.

Vua Du-đầu-đàn nghe vị đại thần tâm như thế liền đích thân đến chỗ cây Diêm-phù, trông thấy Bồ-tát đang ngồi nhập định, tướng hảo trang nghiêm uy quang ngời chói, vua liền đọc bài kệ tán thán:

*Ví như đước sáng trên đỉnh núi  
Cũng như trăng tỏ giữa trời không  
Thái tử an trú trong thiền định  
Lòng trầm yên vui chẳng ngại lo.*

## M

### Phẩm 12: HIỆN RÕ TÀI NGHỆ

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát bấy giờ đã thành niên, một hôm vua cha cùng các bậc kỳ lão trưởng đức trong tộc họ Thích bàn luận. Các vị trong tộc họ tâu với vua Du-đầu-đàn:

–Thái tử hiện nay trưởng thành, rất nhiều các vị Tiên giỏi về xem tướng đều cho rằng nếu Thái tử xuất gia nhất định sẽ thành Phật; còn nếu ở nhà sẽ là bậc Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu trong thiên hạ, dùng mười điều thiện để dẫn dắt muôn loài, theo pháp mà trị nước, có đủ bảy món báu. Sao gọi là bảy món báu? Một là xe báu; hai là voi báu; ba là ngựa báu; bốn là châu báu; năm là nữ báu; sáu là vị tướng quân báu; bảy là quan tri khố báu. Vua ấy có đầy đủ một ngàn người con, là vị vua tài đức dũng mãnh có đủ năng lực hàng phục mọi quân thù.

Tâu đại vương, nếu muốn cho Thái tử không thể xuất gia được, ngôi vị Chuyển luân thánh vương có người kế nghiệp và các vị vua ở những miền xa xôi đều quy phục, chúng ta nên sớm lo việc hôn nhân để Thái tử sinh lòng mê đắm, ràng buộc như thế sẽ không thể xuất gia được.

Khi ấy vua Du-đầu-đàn hỏi các vị trong tộc họ:

–Cô gái nào có đủ đức hạnh để có thể làm vợ Thái tử?

Bấy giờ có đến năm trăm vị đại thần đều tâu với vua rằng con gái mình có đầy đủ đức hạnh có thể làm vợ Thái tử được. Vua Du-đầu-đàn bảo:

– Vợ của Thái tử tất nhiên là rất khó tuyển chọn, không rõ cô gái nào có thể làm cho con ta vừa ý, phải nên hỏi Thái tử xem thử Thái tử ưng thuận người con gái nào làm vợ.

Các vị trong tộc họ Thích cùng đến chỗ Bồ-tát hỏi:

– Thái tử muốn chọn ai để làm người nâng khăn sửa túi cho mình?

Bồ-tát đáp:

– Sau bảy ngày, Ta sẽ nói rõ ý của Ta.

Bồ-tát suy nghĩ rồi đọc bài kệ:

*Dục vọng gây nhiều tội  
Là nhân của khổ sầu  
Ví như rừng cây độc  
Cũng như đống lửa dữ  
Nay ở chốn thâm cung  
Cùng thể nữ vui vầy  
Nơi đây thật ràng buộc  
Như sương mù vây phủ  
Không bằng nhập thiền định  
Độc trú chốn rừng sâu.*

Bảy ngày sau, Bồ-tát khởi tâm đại Bi, suy nghĩ muốn dùng phương tiện để hóa độ chúng sinh nên đọc bài kệ tụng, nói với các vị đại thần:

*Hoa sen sinh ra từ bùn lầy  
Không bị bùn lầy làm nhiễm ô  
Vương giả đức hóa khắp muôn dân  
Nên được mọi người đều quy phục  
Vô lượng chúng sinh khắp thế gian.  
Ta sẽ vì họ chứng đạo pháp  
Cho nên thị hiện có vợ con  
Chẳng bị nhiễm trước trong năm dục  
Ta nay thuận theo dòng Phật xưa*

Nên không thoái chuyển, mất tâm thiền  
 Đỉnh hôn phải tuyển người thuận ý  
 Chớ chọn phàm nữ làm vợ hiền  
 Phải người thanh tịnh đủ tướng tốt  
 Chân thật ý hòa, chẳng buông lung  
 Ta nay xin tỏ bày sở thích  
 Các vị theo lời khéo kiếm tìm  
 Phải là người hình nghi thanh thoát  
 Không ỷ sắc đẹp lòng tự cao  
 Không kiêu, không keo, không đố kỵ  
 Không dua, không dối, không bệnh tật  
 Hiền thực, chân chất, đầy từ tâm  
 Yêu thương muôn loài như yêu con  
 Ưa thích thì ân không tội lỗi  
 Cúng dường Sa-môn, Bà-la-môn  
 Dứt mọi tà tâm ngay trong mộng  
 Là hàng thực nữ luôn tinh khiết  
 Luôn nhớ ân thầy không cao ngạo  
 Giữ ý nhún nhường luôn khiêm cung  
 Không ham vị ngon, các lạc thú  
 Luôn biết hổ thẹn, tâm chẳng hại  
 Chứa từng quy y ngoại đạo giáo  
 Tâm, lời chân chánh luôn thuận hợp  
 Nghiệp thân miệng ý thường tịnh thanh  
 Hôn ám, ham ngủ đều xa lìa  
 Không nghĩ đến mọi điều bất thiện  
 Thiện hạnh luôn làm chưa từng bỏ  
 Thờ cha mẹ chồng như cha mẹ  
 Yêu mến người hầu như yêu mình  
 Mọi việc nội trợ đều chu toàn  
 Lại phải thông hiểu bao nghĩa lý  
 Ta muốn chọn nữ nhân như vậy  
 Há lại ứng chịu kẻ kém hèn.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy các vị đại thần truyền lệnh ghi chép các ý kiến của Bồ-

tát đem đến trình lên nhà vua. Vua Du-đầu-đàn xem qua rồi bảo các quan:

–Các khanh hãy truyền tờ chiếu ghi chép lời Thái tử đến muôn họ trong khắp kinh thành Ca-tỳ-la, đến các tầng lớp Sát-đế-lợi, hoặc Bà-la-môn cho đến thuộc chủng tộc Tỳ-xá, Thủ-đà. Nếu có cô gái nào đầy đủ đức hạnh như vậy sẽ chọn làm vợ Thái tử.

Rồi vua đọc bài kệ:

*Sát-lợi, Bà-la-môn  
Tỳ-xá cùng Thủ-đà  
Cô gái nào đủ đức  
Nên mau về báo trẫm  
Thái tử vốn ưa thích  
Trọng đạo là trước tiên  
Các khanh cần xét kỹ  
Không phân biệt chủng tộc.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ các vị đại thần phụng lệnh vua đi khắp kinh thành Ca-tỳ-la tìm kiếm cô gái nào có đủ đức hạnh như trên. Trong thành, có một vị đại thần tên Chấp Trượng, có một người con gái tên Da-du-đà-la, tướng mạo đoan nghiêm xinh đẹp tuyệt trần, thân hình cân đối hài hòa đầm thắm, đầy đủ dung nghi của một thiếu nữ đài các, ví như một bảo nữ. Một hôm vị cận thần của vua đến nhà đại thần Chấp Trượng, thì gặp nàng Da-du-đà-la. Da-du-đà-la ra chào và hỏi:

–Ngài đến đây có việc gì?

Vị cận thần bèn trao tờ chiếu ghi lời Thái tử cho Da-du-đà-la rồi nói bài tụng:

*Thái tử con vua dòng họ Thích  
Dung mạo đoan chánh thật đáng yêu  
Bậc Đại nhân ba mươi hai tướng  
Tám mươi vẻ đẹp đều tròn đầy  
Bày tỏ trong thư về hiền phụ  
Nếu được như thế sẽ sánh duyên.*

Lúc đó, Da-du-đà-la xem xong, lòng rộn vui mỉm cười đáp lại vị thần:

*Dung nhan đức hạnh không hề thiếu  
Chỉ mong cùng Thái tử sánh đôi  
Ý riêng là thế xin tâu lại  
Tương hợp sẽ se duyên sắt cầm.*

Sau khi biết được việc ấy, vị cận thần vội trở về tâu lên vua:

–Tâu đại vương, thần đã đi khắp kinh thành Ca-tỳ-la tìm kiếm và gặp được một hiền nữ nhan sắc đức hạnh vẹn toàn thật xứng đáng là bạn trăm năm của Thái tử.

Vua hỏi:

–Người con gái ấy là con của gia đình nào?

Vị đại thần thưa:

–Đó là ái nữ của đại thần Chấp Trưởng, tên là Da-du-đà-la.

Vua Du-đầu-đàn thầm nghĩ: “Thái tử con ta tướng hảo trang nghiêm, người thế gian nào sánh được, đức hạnh cũng hoàn hảo, đâu ai dễ có đủ tư cách làm vợ Thái tử? Nàng con gái mà vị quan này nói chắc gì đã dung đức trọn vẹn? Ta sẽ cho làm các vật báu mang tên Vô ưu trao cho Thái tử, tùy ý Thái tử trao tặng vật ấy cho cô gái nào mình thích, rồi ta sẽ cho người dò xét. Nếu cô gái ấy hội đủ mọi điều tốt lành sẽ lập tức tuyển làm vợ Thái tử”. Nhà vua bèn ra lệnh tìm thầy giỏi về nghề kim hoàn làm nhiều vật báu Vô ưu, dùng bảy món báu để tô điểm. Sau đó, vua truyền đánh trống ban bố lệnh khắp kinh đô Ca-tỳ-la nếu có nàng con gái nào tự xét mình có đủ nhan sắc và đức hạnh có thể sánh duyên với Thái tử, đứng bảy ngày sau tụ họp nơi vương cung. Đến ngày hẹn, các cô gái cùng tề tựu đông đảo.

Lúc ấy Thái tử, ngự trên tòa Nhân hiền nơi đại điện với nhiều thế nữ vây quanh. Vua Du-đầu-đàn đã mật sai người quan sát, nếu Thái tử bằng lòng cô gái nào sẽ tâu liền cho đức vua.

Tất cả các mỹ nữ trong kinh thành Ca-tỳ-la lúc bấy giờ đều trang điểm, đeo các chuỗi ngọc quý thật xinh đẹp có mặt tại vương cung, lần lượt đi qua trước chỗ Thái tử ngồi. Vừa thấy uy quang của Thái tử, họ đều cúi đầu không dám ngước mặt nhìn kỹ. Thái tử dùng các vật báu Vô ưu theo thứ tự trao cho các cô gái đi qua trước mặt mình, tất cả đều lễ tạ đội ân, đầu cúi thấp nhẹ bước. Lúc ấy nàng Da-du-đà-la cùng đoàn thị nữ vây quanh là người đến sau cùng, ngước mắt nhìn

Thái tử hồi lâu, tươi tỉnh mỉm cười thưa:

– Vật báu Vô ưu không còn để trao tặng, chẳng lẽ chỉ thiếp chịu thiệt thòi như vậy sao?

Thái tử đáp:

– Ta chẳng hề có ý tư vị gì, chỉ vì nàng là người đến sau cùng nên các vật báu đã hết.

Nói xong, Thái tử liền cởi chiếc nhẫn ngọc nơi ngón tay đáng giá ngàn vàng trao cho nàng. Da-du-đà-la đón nhận chiếc nhẫn quý rồi thưa:

– Vật Thái tử ban cho sao lại quá ít như vậy? Thiếp tuy là thân phận thấp hèn nhưng đâu phải chỉ có như thế.

Thái tử nghe nói liền cởi tất cả các chuỗi ngọc anh lạc đeo trên người trao cho nàng. Da-du-đà-la thưa:

– Thiếp có diễm phúc gì mà được nhận mọi vật báu trên người của Thái tử. Thiếp xin được dâng trả các đồ trang sức quý báu đó cho Thái tử.

Nói xong, nàng liền dâng trả lại không nhận một vật gì rồi tạ từ Thái tử ra về. Bấy giờ vị quan được nhà vua giao nhiệm vụ dò xét tình ý của Thái tử trở lại trình tâu với vua Du-đầu-đàn, cho biết là Thái tử đã tỏ ra yêu thích nàng Da-du-đà-la, con gái đại thần Chấp Trượng. Vua nghe xong liền sai Quốc sư đến nhà đại thần Chấp Trượng, dặn:

– Khanh tới đó nói là ta được biết ông ấy có một ái nữ đầy đủ nhan sắc đức hạnh, xứng đáng được chọn làm vợ Thái tử, nay cho tôi đến truyền chỉ cầu hôn.

Quốc sư vâng lệnh vua, đến nhà đại thần Chấp Trượng thưa rõ mọi việc như lời vua dặn. Đại thần Chấp Trượng thưa với Quốc sư:

– Nhà tôi nhiều đời luôn theo đúng gia pháp, nếu có vị nào tài nghệ tỏ ra hơn hẳn mọi người thì xin sẵn sàng cho con gái làm kẻ nâng khăn sửa túi. Thái tử được sinh ra và lớn lên nơi thâm cung, chưa từng thi thố nhiều về văn võ sách toán, tướng số binh pháp, nói chung là mọi tài năng của bậc nam nhi, do vậy con gái tôi chưa hẳn đã ứng thuận. Theo tôi thì ta nên tổ chức cuộc thi tài cho các vị nam tử trong tộc họ Thích, vị nào đạt được bậc nhất thì tôi xin gả con ngay.

Lúc ấy Quốc sư trở về hoàng cung tâu lại mọi việc cho nhà vua nghe. Nghe xong, vua lấy làm lo buồn, thầm nghĩ: “Hay ta nên lệnh



trước cho các vị trong tộc họ Thích thân cận với Thái tử để họ đến tâu với ta rằng Thái tử vốn chẳng phải là hạng dưng phu, và xin từ khước việc cầu hôn với gia đình đại thần Chấp Trưởng hoặc cầu hôn nơi khác”.

Đúng lúc đó Thái tử đến chỗ vua cha, thấy thế liền thưa:

– Vì sao Phụ vương ưu sầu như vậy?

Vua chỉ lặng im, hỏi đến lần thứ ba vua mới truyền quan hầu cận ra ngoài và nói rõ mọi ý nghĩ của mình. Thái tử lúc đó vẫn tươi tỉnh mỉm cười thưa với cha:

– Ở thế gian này có ai tài nghệ sánh bằng con.

Vua cha nghe thế liền vui mừng, hỏi rõ hơn:

– Vậy con có thể cùng kẻ khác thi tài đấu sức được chăng?

Hỏi đến lần thứ ba, Thái tử mới kính cẩn thưa:

– Thưa Phụ vương, Phụ vương chỉ cần xuống chiếu mời gập những vị có đủ tài nghệ để theo dõi, con sẽ đến đó thể hiện tài nghệ của mình cho họ biết.

Vua Du-đầu-đàn liền cho người lập một trường thi tài ở bên ngoài thành Ca-tỳ-la, rồi bố cáo cho khắp nơi biết sau bảy ngày các bậc nam nhi nếu có tài nghệ nên tụ tập tới trường thi để cùng xem Thái tử biểu diễn tài năng của mình. Đến ngày thứ bảy, năm trăm vị trai trẻ của tộc họ Thích do Thái tử dẫn đầu cùng ra khỏi kinh thành đến chỗ trường thi.

Lúc này đại thần Chấp Trưởng cũng cho ái nữ là nàng Da-du-đà-la trang điểm đẹp đẽ, dùng xe quý có thị tỳ theo hầu đưa nàng tới nơi trường thi kia để xem các vị nam nhi thi tài, và lập ra điều lệ là nếu có vị nam nhi nào tài nghệ tỏ rõ hơn hẳn những kẻ khác thì ông sẵn sàng gả con.

Bấy giờ vua Du-đầu-đàn sai người đưa con voi trắng khỏe mạnh nhất để Thái tử cỡi. Lúc đó, người em thúc bá với Thái tử là Đề-bà-đạt-đa đi tới trước cửa thành nhìn thấy con voi lực lưỡng kia liền hỏi voi ấy được đem ra cho ai dùng, kẻ hầu đáp:

– Đại vương sai đem cho Thái tử cỡi.

Đề-bà-đạt-đa nghe nói thế, sinh lòng nhỏ nhen ganh ghét, cậy mình có sức mạnh hơn người, nên dùng một tay giữ lấy vòi voi, tay kia nắm mạnh khiến voi ngã lăn ra chết. Tiếp đó Nan-đà đi tới, vừa muốn

ra khỏi cửa thành, thì nhìn thấy xác voi trắng liền hỏi ai đã giết voi như vậy. Kẻ hầu đáp:

–Đề-bà-đạt-đa giết.

Nan-đà dùng tay kéo xác voi trắng vào một bên đường, Thái tử vừa đi tới trông thấy cảnh tượng ấy liền hỏi ai đã giết voi. Kẻ hầu cận thuật lại sự việc. Thái tử than:

–Đề-bà-đạt-đa là kẻ thậm ác.

Lại hỏi ai là người chuyển xác voi qua bên đường, người hầu đáp là Nan-đà. Thái tử khen:

–Lành thay! Nan-đà.

Bấy giờ Thái tử ngồi yên trên cỗ xe báu, dùng chân trái hất mạnh xác voi trắng bay bổng lên hư không vượt bảy lớp tường thành hơn một Câu-lô-xá, xác voi mới rơi xuống tạo thành một cái hầm lớn, về sau dân chúng gọi nơi ấy là hố voi. Lúc ấy trên hư không chư Thiên đều hoan hỷ vô cùng, khen là việc chưa từng có, liền đọc bài tụng:

*Bồ-tát trong xe dùng chân trái  
Hất bổng voi vượt bảy lớp thành  
Nhất định sẽ dùng trí lực ấy  
Đưa hết muôn loài vượt tử sinh.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ, vua Du-đâu-đàn cùng với các vị trưởng lão cao đức trong tộc họ Thích, quốc sư, đại thần và vô số dân chúng tụ hội nơi trường thi tài, có năm trăm thanh niên dòng họ Thích cũng đến tham dự. Các vị trong tộc họ Thích thỉnh thấy dạy Tỳ-xà-mật-đa làm vị giám khảo cuộc thi tài, bảo ông cần xem xét kỹ trong các thanh niên họ Thích ai là người tài nghệ giỏi nhất. Tỳ-xà-mật-đa vốn biết Thái tử đã thông suốt toàn bộ sách vở, không ai có thể vượt qua Thái tử, nên ông mỉm cười hướng về phía đám thanh niên đọc bài tụng:

*Tất cả văn tự  
Trên trời, dưới thế  
Thái tử hiểu biết  
Sâu đến tận cùng*

*Ta và các vị  
 Có ai bằng ngài  
 Ngài đọc tên sách  
 Ta mới tỏ tường  
 Chính ta từng biết  
 Ngài vượt Thiên nhân.*

Năm trăm vị trong tộc họ Thích liền bước ra thưa với nhà vua:

–Chúng thần đã biết trước Thái tử thông đạt mọi thứ kinh sách, lục nghệ không ai có thể bì kịp, mà đến toán thuật cũng chẳng có người nào hơn được.

Lúc ấy có vị đại thần tên Át-thuận-na rất thông thạo về toán thuật, vua Du-đâu-đàn nói với vị đại thần ấy:

–Khanh hãy quan sát trong số các thanh niên kia ai là người giỏi toán số nhất.

Bấy giờ, Thái tử đọc to các số để các đồng tử kia lần lượt tính toán. Theo tiếng đọc to của Thái tử để tính nhưng vẫn không kịp, hết người này đến người kia cho tới cả năm trăm người đều lần lộn hết. Lúc đó Thái tử bảo các chàng trai ấy:

–Các người hãy đọc to các số, Ta sẽ tính theo.

Các chàng trai lần lượt đọc các số, Thái tử luân phiên theo đó tính không hề sai trật, đến nỗi người đọc các số cũng chẳng theo kịp. Đến khi cả năm trăm người cùng một lúc đọc to lên các số, Thái tử vẫn tính toán không chút sai lộn. Vị đại thần Át-thuận-na thấy vậy trong lòng nghĩ thật là điều ít có, liền đọc bài kệ ca ngợi Thái tử:

*Lành thay! Tâm trí thật thông minh  
 Năm trăm người vẫn không theo kịp  
 Nhớ xưa nhiều lần ta từng tính  
 Nay so Thái tử thật khó bì.*

Lúc ấy các vị trong tộc họ Thích cùng tất cả trời người đồng thanh hô to:

–Lành thay, lành thay! Thái tử lại đứng đầu về môn tính toán.

Tất cả đều rời khỏi chỗ ngồi, chấp tay đánh lễ thưa với vua Du-đâu-đàn:

–Lành thay! Tâu Đại vương, ngài đã đạt được niềm vui tột đỉnh.

Thái tử hôm nay đã chứng tỏ là người trí tuệ biện tài bậc nhất.

Bấy giờ, vua Du-đâu-đàn bảo Thái tử:

– Con có thể so tài với thầy Át-thuận-na không?

Thái tử thưa:

– Thưa Phụ vương, con xin vâng lời.

Lúc ấy vị Toán sư hỏi Thái tử:

– Thái tử có biết hết tên của các số lượng ngoài một trăm câu-chi không?

Thái tử đáp:

– Tôi có thể biết được tất cả.

Át-thuận-na bảo:

– Vậy thì xin Thái tử nói rõ cho tôi biết.

Thái tử đáp:

– Một trăm câu-chi gọi là A-do-đa; một trăm A-do-đa gọi là Ni-do-đa; một trăm Ni-do-đa gọi là Canh-cát-la, một trăm Canh-cát-la gọi là Tần-bà-la, một trăm Tần-bà-la gọi là A-sô-bà; một trăm A-sô-bà gọi là Tỳ-bà-ha; một trăm Tỳ-bà-ha gọi là Uất-tăng-ca; một trăm Uất-tăng-ca gọi là Bà-hô-la; một trăm Bà-hô-la gọi là Ni-ca-bà-la; một trăm Ni-ca-bà-la gọi là Để-trí-bà-la; một trăm Để-trí-bà-la gọi là Ty-ba-bà-tha-bát-nhã-đế; một trăm Ty-ba-bà-tha-bát-nhã-đế gọi là Hê-suất-hê-la; một trăm Hê-suất-hê-la gọi là Ca-la-nhã; một trăm Ca-la-nhã gọi là Hê-đô-nhân-đà-lợi; một trăm Hê-đô-nhân-đà-lợi gọi là Tăng-hợp-đát-lãm-bà; một trăm Tăng-hợp-đát-lãm-bà gọi là Già-na-na-đà-trí; một trăm Già-na-na-đà-trí gọi là Ni-la-xà; một trăm Ni-la-xà gọi là Mục-đà-la-bà-la; một trăm Mục-đà-la-bà-la gọi là Tát-bà-bà-la; một trăm Tát-bà-bà-la gọi là Tỳ-tăng-dĩ-nhược-bạt-trí; một trăm Tỳ-tăng-dĩ-nhược-bạt-trí gọi là Tỳ-phù-đăng-già-ma; một trăm Tỳ-phù-đăng-già-ma gọi là Đát-la-lạc-xoa, nếu người nào hiểu rõ được số này thì có thể tính được số lượng vi trần của một núi Tu-di. Vượt qua số lượng này được gọi là Độ-xà-a-già-la-ma-ni, nếu có người nào giải được số ấy thì có thể tính biết số lượng lạc-xoa số cát sông Hằng. Vượt qua số lượng ấy, có số gọi là Độ-xà-a-già-ma-ni-xá-lê, nếu có người tính được số ấy thì có thể tính được số lượng câu-chi số cát sông Hằng. Vượt qua số lượng ấy có số gọi là Bà-ha-na-bà-nhược-nhĩ-viên-trí; vượt qua số ấy thì có số gọi là Y-trá; vượt qua số

ấy lại có số gọi là Cổ-lô-tỷ; vượt qua số ấy lại có số gọi là Cổ-trá-tỷ-na. Vượt qua số này lại có số gọi là Ta-bà-ni-xoa, nếu có người giải được số này thì có thể biết được số lượng Lạc-xoa câu-chi số cát sông Hằng. Vượt qua số lượng này lại có số gọi là A-già-la-sa-la, nếu có người giải được số này thì có thể biết được trăm Câu-chi lạc-xoa số cát sông Hằng. Vượt qua số lượng này lại có số gọi là Tùy nhập cực vi trần ba-la-ma-nao-la-xà. Đến được số lượng ấy thì tất cả chúng sinh không thể biết được nữa, chỉ trừ trí tuệ của các Bậc Như Lai cùng các bậc Bồ-tát tối hậu thân thì mới thông tỏ được.

Thầy Át-thuận-na hỏi Thái tử:

–Thái tử có thể thông tỏ được số lượng cực vi trần không?

Thái tử trả lời:

–Phàm bảy cực vi trần thì thành một A-nậu trần; bảy A-nậu trần thành một Đô-trí trần; bảy Đô-trí trần thì thành một Hữu trung nhân sở kiến trần; bảy Hữu trung nhân sở kiến trần thì thành một Thố mao thượng trần; bảy Thố mao thượng trần thì thành một Dương mao thượng trần; bảy Dương mao thượng trần thì thành một Ngũ mao thượng trần; bảy Ngũ mao thượng trần thì thành một Kỷ; bảy Kỷ thì thành một Giới tử; bảy Giới tử thì thành một Mạch; bảy Mạch thì thành một Chỉ tiết, mười hai Chỉ tiết thì thành một Kiệt thủ; hai Kiệt thủ thì thành một Trửu; bốn Trửu thì thành một Cung; một ngàn Cung thì thành một Câu-lô-xá; bốn Câu-lô-xá thì thành một do-tuần. Nay trong chúng hội này ai có thể tính được số lượng vi trần trong một do-tuần?

Át-thuận-na nói:

–Tôi nghe Thái tử trình bày mà đầu óc như muốn mờ mịt, hướng chi là những người khác kiến thức về toán số ít ỏi. Vậy mong Thái tử vì tôi mà nói rõ trong một do-tuần có bao nhiêu vi trần?

Thái tử đáp:

–Số lượng vi trần trong một do-tuần được tính: hết thấy A-sô-bà là một Ni-do-đa; lại có ba mươi Câu-chi na-do-đa lại có sáu vạn Câu-chi; lại có ba mươi hai Câu-chi; lại có năm Lạc-xoa; lại có một vạn hai ngàn Lạc-xoa. Cứ như thế thì tính được ra số lượng vi trần trong một do-tuần. Như vậy là cõi Diêm-phù-đề ở phương Nam có bảy ngàn do-tuần; cõi Câu-da-ni ở phương Tây có tám ngàn do-tuần;

cõi Phát-bà-đề ở phương Đông có chín ngàn do-tuần; cõi Uất-đàn-việt ở phương Bắc có mười ngàn do-tuần. Bốn châu trong thiên hạ như thế hợp thành một thế giới; trăm ức lần bốn châu thiên hạ thành một Tam thiên đại thiên thế giới. Trong đó có trăm ức lần bốn biển lớn; trăm ức núi Tu-di; trăm ức núi Thiết vi; trăm ức cõi trời Tứ Thiên vương; trăm ức cõi trời Đao-lợi; trăm ức cõi trời Dạ-ma; trăm ức cõi trời Đâu-suất-đà; trăm ức cõi trời Hóa lạc; trăm ức cõi trời Tha hóa tự tại; trăm ức cõi trời Phạm thân; trăm ức cõi trời Phạm phụ; trăm ức cõi trời Phạm chúng; trăm ức cõi trời Thiên quang; trăm ức cõi trời Vô lượng quang; trăm ức cõi trời Biến quang; trăm ức cõi trời Vô lượng tịnh; trăm ức cõi trời Biến tịnh; trăm ức cõi trời Vô vân; trăm ức cõi trời Phước sinh; trăm ức cõi trời Quảng quả; trăm ức cõi trời Vô tướng chúng; trăm ức cõi trời Vô phiến; trăm ức cõi trời Vô nhiệt; trăm ức cõi trời Thiện kiến; trăm ức cõi trời Thiện hiện; trăm ức cõi trời A-ca-ni-trá. Như thế gọi là Tam thiên đại thiên thế giới, ước lượng về sự rộng lớn phải đến trăm do-tuần, ngàn do-tuần, trăm ngàn do-tuần, câu-chi do-tuần, trăm câu-chi do-tuần, Ni-do-đa do-tuần. Lần lượt như thế là số lượng do-tuần có thể biết được, còn số lượng vi trần thì không có con số nào có thể tính được. Vì vậy số vi trần trong Tam thiên đại thiên thế giới cũng không thể tính đếm được nên chỉ gọi là a-tăng-kỳ mà thôi.

Khi Thái tử nói về số lượng xong, Át-thuận-na cùng với các vị trong tộc họ Thích đều hết sức vui mừng, đồng cho là việc ít có nên tất cả cùng cỡi các chuỗi ngọc Anh lạc cùng các thứ y phục thượng diệu dâng lên Thái tử, hết lời tán thán:

–Lành thay, lành thay!

Riêng Át-thuận-na thì đọc bài kệ:

*Câu-chi thất đất A-do-đa  
Như vậy lại có Ni-do-đa  
Canh tát la cùng Tỳ-bà-la  
Tên số cùng cực A-sô-bà  
Mà còn vượt quá số vô lượng  
Tất cả Thái tử đều thông suốt  
Cả tộc họ Thích nên lắng nghe  
Thái tử, thế gian chẳng ai bằng*

*Tam thiên đại thiên các cây cỏ  
Vụn ra Bạc Trí vẫn tính xong  
Ta không đủ trí để so sánh  
Hướng chi năm trăm vị Thích nhân.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy có tới năm trăm ngàn trời, người đồng xướng lớn tiếng:  
Lành thay, lành thay!

Trên hư không chư Thiên đọc bài kệ ca ngợi:

*Quá, hiện cùng vị lai  
Bao nhiêu tâm chúng sinh  
Các phẩm thượng trung hạ  
Một niệm đều thông tỏ  
Hướng chi là toán số  
Mà chẳng thấu đạt sao?*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Thái tử lần lượt chinh phục các thanh niên trong tộc họ Thích về các môn thi tài khác như nhảy cao, ném tạ, chạy nhanh..., Thái tử đều hơn tất cả họ.

Bấy giờ trên hư không chư Thiên lại đọc tiếp bài kệ:

*Bồ-tát nhiều kiếp tu giới thí  
Nhẫn nhục, tinh tấn, lực từ bi  
Thân tâm nhẹ nhàng nên đạt được  
Nhanh nhẹn chu toàn người đã biết  
Chỉ thấy Đại sĩ thường ngự đó  
Không hay một niệm thấu mười phương  
Đi khắp cõi Phật đều thân thuộc  
Chưa từng biết được chuyện khứ lai  
Với nhóm Thích tử là thù thắng  
Việc ấy chưa đủ là hy hữu.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy năm trăm chàng trai bắt đầu thi tài về thể lực, chia làm ba mươi hai nhóm. Nan-đà chạy thật nhanh lên phía trước đáng dững mãnh chắc chắn. Thái tử vừa đưa tay lên chạm nhẹ vào thân Nan-đà với sức mạnh được truyền từ nội lực khiến Nan-đà ngã nhào. ĐỀ-bà-

đạt-đa vẫn luôn mang lòng ngã mạn tỏ vẻ khinh thường Thái tử, cho là sức mạnh của mình so với Thái tử không kém gì. Với thái độ tự đắc của kẻ xem mình hơn hẳn mọi người, Đề-bà-đạt-đa chạy khắp trường thi, rồi vụt lao tới muốn khóa chặt thân Thái tử.

Lúc ấy Thái tử bình tĩnh, không hề tỏ vẻ giận dữ, thản nhiên đợi đối thủ đến, dùng tay phải nhẹ nhàng tóm lấy đối thủ đưa mạnh lên cao làm tiêu tan thái độ kiêu mạn của Đề-bà-đạt-đa. Ba lần Thái tử ném bổng đối thủ lên cao nhưng với lòng từ bi nên không làm tổn thương. Sau đó Thái tử nói với toán thanh niên còn lại:

–Các người có thể cùng một lượt đến đấu với Ta.

Tất cả nhóm thanh niên giận dữ, phần nộ đồng loạt lao tới một cách quyết liệt nhưng Thái tử chỉ vẫy nhẹ tay, tất cả đều ngã lăn ra đất. Lúc ấy chư Thiên cùng mọi người đồng xướng to:

–Lành thay, lành thay!

Chư Thiên trên hư không tung rải vô số Thiên hoa và đọc bài kệ ca ngợi:

*Giả sử chúng sinh trong mười phương  
 Đều có sức lực như Na-diên  
 Trí nhân tối thượng trong một niệm  
 Mới vẫy nhẹ tay đã lăn nhào  
 Giả sử núi Tu-di, Thiết vi  
 Đại sĩ tay xoa đã đổ nhào  
 Huống chi người thường trong cõi thế  
 Mà cùng Thái tử tranh thắng thua  
 Sẽ tọa Bồ-đề vì từ bi  
 Hàng phục ma quân toàn Dục giới  
 Lại dùng cam lộ độ chúng sinh  
 Rõ biết Bồ-tát là tối thượng.*

Bấy giờ đại thần Chấp Trượng nói với các thanh niên họ Thích:

–Ta đã xem các vị thi các môn thi về văn võ. Bây giờ nên thi tài bắn cung để biết rõ kẻ hơn người kém, đích để nhắm bắn là cái trống sắt.

Nan-đà bảo cần đặt trống sắt xa hai Câu-lô-xá; Đề-bà-đạt-đa cho rằng phải đặt trống sắt xa bốn Câu-lô-xá; Tôn-đà-la Nan-đà cho rằng có thể đặt trống sắt xa sáu Câu-lô-xá; đại thần Chấp Trượng



nói có thể đặt trống sắt xa tám Câu-lô-xá; Thái tử thì bảo đem cái trống sắt đặt xa mười Câu-lô-xá cùng bảy con heo sắt và bảy cây đala bằng sắt cũng đặt xa hơn mười Câu-lô-xá. Tất cả lần lượt thi tài. Nan-đà bắn xa đúng hai Câu-lô-xá, tên xuyên trúng qua hai trống sắt; Đề-bà-đạt-đa bắn xa đúng bốn Câu-lô-xá, tên xuyên trúng qua bốn trống sắt; Tôn-đà-la Nan-đà bắn xa đúng sáu Câu-lô-xá, tên xuyên trúng qua sáu trống sắt; đại thần Chấp Trượng bắn xa đúng tám Câu-lô-xá, tên xuyên trúng qua tám trống sắt, đến đây là giới hạn không ai vượt qua được. Bấy giờ Thái tử giương cung sắp bắn thì cả cung và dây cung đều đồng loạt bị gãy đứt. Thái tử quay mặt nhìn khắp nơi ý muốn tìm một cây cung nào tốt hơn. Vua cha lúc ấy hết sức hoan hỷ bảo Thái tử:

–Tiên vương trước đây có một cây cung để thờ tại thiên miếu, thường dùng hương hoa cúng dường. Cung ấy rất cứng mạnh, không ai có thể giương nổi.

Thái tử xin vua cha cho người mang cung đến đây. Vua liền sai người đến thiên miếu thỉnh cung tên của tiên vương đem tới, đưa cho các thanh niên họ Thích thử trước nhưng tất cả đều không ai giương nổi cung, sau đó mới trao cho Thái tử. Lúc đó Thái tử vẫn ngồi yên, tay trái cầm cung, ngón tay phải đặt lên dây mà giương như thể chẳng hề gắng sức. Âm thanh của tiếng dây cung giương ra vang khắp kinh thành Ca-tỳ-la khiến dân chúng trong thành đều kinh hoàng, cùng hỏi nhau không biết là âm thanh gì. Bấy giờ cả trời người đều xướng to:

–Lành thay, lành thay!

Chư Thiên trên hư không đọc bài kệ ca ngợi:

*Khi Bồ-tát giương cung  
Thần nhiên chẳng dao động  
Ý vui sẽ trọn đủ  
Trừ ma thành Chánh giác.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó Bồ-tát thân tâm an ổn, lui tới ung dung rồi kéo mạnh dây cung nhắm bắn. Mũi tên xuyên qua tất cả trống sắt, heo sắt và cây sắt không chút sai lệch và cắm sâu xuống đất tạo thành giếng

nước. Sau này mọi người gọi đó là giếng Tên bắn.

Bấy giờ trời người cùng xướng to:

–Lành thay, lành thay! Thái tử tuổi còn trẻ chưa từng học tập nhiều mà vẫn đầy đủ các thứ tài nghệ hơn người.

Chư Thiên nơi hư không đọc lời ca tụng:

*Nay xem Bồ-tát bắn  
Chưa đủ là hy hữu  
Phật tòa sẽ an trụ  
Chúng đắc đạo Bồ-đề  
Thiên định dùng làm cung  
Vô ngã, Không, làm tên  
Quyết phá mọi lưới ma  
Dứt sạch phiền não, oán.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Thái tử đã thể hiện tài năng xuất chúng của mình như thế, từ lục nghệ như lễ, nhạc, xa, ngựa, thư, số cho tới mọi thứ kiến thức thông thường, tất cả đều thấu đạt. Các bộ luận nổi danh như Thiện-kê-trá luận, Ni-kiến-đồ luận, Bố-la-na luận, Y-trí-sa-ha luận, Vi-đà luận, Ni-lô-a-tha luận, Vương luận, A-tỳ-lê luận, Chư điều thú luận, Thanh minh luận, Nhân minh luận..., toàn bộ kiến thức ở nhân gian và chư Thiên, Bồ-tát đều thông đạt hơn người.

Lúc ấy, đại thần Chấp Trượng thưa với vua Du-đầu-đàn cùng tất cả các vị thuộc tộc họ Thích có mặt trong chúng hội là ông rất vui mừng đưa ái nữ của mình là Da-du-đà-la về hoàng cung kết bạn trăm năm với Thái tử.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Thái tử thuận theo phép tắc thế gian, sống trong cung thường có tám vạn bốn ngàn thể nữ hầu cận giúp vui, Da-du-đà-la làm chánh phi.

Lúc nàng Da-du-đà-la mới vào hoàng cung, vì không tuân theo một số nghi thức thiển cận của người phụ nữ nên cứ để đầu trần không che kín mặt khiến vua Du-đầu-đàn và Ưu-đà-di cho là chuyện lạ, còn các thể nữ trong cung thì xì xào đàm tiếu, nào là chánh phi mới vào cung đã tạo điều xấu hổ, sao lại làm việc dị

thường không biết hổ thẹn, có vẻ khinh mạn coi thường những người xung quanh... Da-du-đà-la nghe xong những lời ấy, vì đấm cung nữ mà nói bài tụng:

*Không chút lỗi lầm  
 Cần gì phải che  
 Nằm ngồi đi đứng  
 Thấy đều thanh tịnh  
 Như ngọc Ma-ni  
 Đặt nơi cao quý  
 Ánh sáng rực rỡ  
 Hiện ra khắp nơi  
 Hoặc im hoặc nói  
 Không hề tư vị  
 Lấy các công đức  
 Trang nghiêm thân mình  
 Dù mặc áo cỏ  
 Hoặc đồ cũ rách  
 Thân thể không lụy  
 Càng thêm đẹp xinh  
 Nếu người tâm ác  
 Trang điểm bề ngoài  
 Ví như bình độc  
 Dùng mật bôi lên  
 Những kẻ như thế  
 Thật là đáng sợ  
 Ví như rắn độc  
 Chẳng nên tới gần  
 Nếu lại có người  
 Hiểu biết dứt ác  
 Gần gũi bạn lành  
 Diệt tội chúng sinh  
 Tạo dựng Tam bảo  
 Công thật đáng ghi  
 Nghiệp thân, khẩu, ý  
 Đều đã thanh tịnh*

*Các bậc Đại tiên  
Rõ tâm kẻ khác  
Gương sáng tự soi  
Giấu che nào được.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ vua Du-đầu-đàn nghe được bài kệ, biết Da-du-đà-la là người có đầy đủ trí tuệ biện tài nên rất đẹp lòng, liền ban cho y phục thượng diệu cùng các thứ châu báu, các chuỗi Anh lạc vô giá và nói kệ khen ngợi:

*Thái tử có đủ đức  
Vời nàng thật tương hợp  
Cả hai đều thanh tịnh  
Như sinh tô, đề hồ.*



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 5

### Phẩm 13: ÂM NHẠC PHÁT KHỞI GIÁC NGỘ

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát sống nơi vương cung, ý muốn xuất gia. Tám chúng Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, cùng với Phạm thích Tứ Thiên vương thường đem đủ các thứ cần dùng cúng dường Bồ-tát, hoan hỷ ca ngợi. Một hôm chư Thiên, Rồng, thần Càn-thát-bà... mỗi vị đều tự suy nghĩ: “Bồ-tát xuất hiện cõi đời là nhằm hoàn thành việc cứu độ chúng sinh, dùng Tứ nhiếp pháp để nhiếp hóa tất cả. Nay căn cơ chúng sinh đã thuận phục, sao Bồ-tát cứ ở mãi nơi thâm cung mà chẳng xuất gia thành đạo để độ họ, nếu chẳng kịp thời, e rằng tâm thiện của chúng sinh sẽ thay đổi, khó giữ, sau này thành Bạc Chánh Giác không thể độ được”. Suy nghĩ như vậy rồi, tất cả đồng đến trước mặt Thái tử đánh lễ với lòng hy vọng thưa:

–Làm thế nào chúng tôi mới được thấy Thái tử xuất gia học đạo, ngồi nơi tòa Bồ-đề hàng phục chúng ma, thành Bạc Chánh Đẳng Chánh Giác, có đủ Mười lực, Bốn vô sở úy, Mười tám pháp bất cộng của chư Phật, ba phen mười hai lần chuyển Pháp luân vô thượng, hiện đủ thần thông thâm diệu để chúng sinh nhờ đó mà đạt được an lạc trọn vẹn?

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trải qua nhiều kiếp trong cõi sinh tử đều không do người khác giác ngộ mà luôn tự mình dạy lấy mình, thông tỏ phương pháp tu tập của tất cả pháp hạnh lành ở thế gian và xuất thế gian, luôn biết vận dụng thần thông diệu dụng đúng thời, chưa từng khiến cho chúng sinh thoái chuyển hay làm mất căn lành của họ, giống như thủy triều ở biển cả chẳng khi nào lặn lộn, dùng trí tuệ thần thông

hiểu thấu mọi căn cơ của chúng sinh, lúc nào có thể thâm nhiếp làm chuyển hóa đưa đến các lợi ích, lúc nào thì nên hàng phục chế ngự, lúc nào sẽ độ thoát, lúc nào thì nên lia bỏ, lúc nào nên thuyết pháp, lúc nào cần im lặng, lúc nào cần tu tập trí tuệ, lúc nào phải tụng niệm, lúc nào cần tư duy, lúc nào phải ở riêng một chỗ tu tập, lúc nào thì đến chúng hội Sát-đế-lợi, Bà-la-môn hoặc đến với chúng hội Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, cùng với Phạm vương, Đế Thích, Hộ thế, Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, Ưu-bà-tắc, Ưu-bà-di...

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Tất cả các vị Bồ-tát mang thân mạng sau cùng đều xuất gia, luôn được thần lực của mười phương vô biên a-tăng-kỳ thế giới chư Phật, Như Lai hộ niệm, vì thế nơi vương cung luôn có tiếng đàn ca trống nhạc phát ra âm thanh vi diệu khuyến thỉnh Bồ-tát, cất lên bài kệ:

*Trong cung thể nữ luôn đàn ca  
 Muốn cho Bồ-tát mãi đắm chìm  
 Mười phương chư Phật đầy thần lực  
 Biến âm thanh kia thành pháp ngôn  
 Ngài từng thấy chúng sinh đau khổ  
 Phát nguyện làm bậc chúng tựa nương  
 Lành thay! Xưa từng tu vạn hạnh  
 Nay chính là lúc nên xuất gia  
 Nhớ xưa Ngài đã vì muôn loài  
 Thân mạng tay chân chẳng hề tiếc  
 Trì giới, nhẫn nhục với tinh cần  
 Thiền định trí tuệ đều tu tập  
 Mong đạt Bồ-đề, quả thắng phước  
 Toàn thể thế gian ai sánh kịp  
 Chúng sinh đây những tham, sân, si  
 Dùng đạo từ bi để nhiếp phục  
 Ngài ở nơi tà kiến, ngu si  
 Phát tâm đại Bi vô cùng tận  
 Tích chứa vô biên phước đức trí  
 Thiền định thanh tịnh khởi thần thông*

*Thân quang chiếu khắp mười phương cõi  
 Như trắng sạch mây luôn ngời sáng  
 Vô lượng khúc thanh âm kỳ diệu  
 Khuyển thỉnh Bồ-tát mau xuất gia.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát ngự nơi cung điện vô cùng cao sang, tất cả mọi vật cần dùng luôn đầy đủ, điện đường lầu gác trang hoàng bằng nhiều thứ bảo vật; cờ phướn, dù lọng bày biện khắp nơi; các thứ lưởi báu, chuông quý cũng như vô số rèm gấm thêu đính bằng ngọc Anh lạc treo giăng mọi chốn; mọi cầu lớn nhỏ bắc qua các lối đi đều dùng ván quý làm thành; nơi nơi chốn chốn đều có lò hương quý xông các loại danh hương; trên cao là những loại ngọc quý kết chùm, màn che giăng kín; nước trong các ao hồ luôn trong mát; trong hồ có đủ loại chim quý, nào Vịt trời, Nhạn, Uyên ương, Khổng tước, Phỉ thúy, Ca-lăng-tần-già, Cộng mạng... luôn cất tiếng phát ra âm thanh dịu dàng; nền đất đều dùng ngọc lưu ly làm thành, tỏa ánh sáng trong dịu ví như gương soi, xinh đẹp trang nghiêm không thể diễn tả hết được, trời người trông thấy đều hoan hỷ. Vào một hôm, các thể nữ đang khải đàn ca hát, nhưng do thần lực của mười phương chư Phật nên âm thanh ấy trở thành bài tụng:

*Xưa kia Thế Tôn phát nguyện lớn  
 Thương xót chúng sinh không nơi nương  
 Nếu chúng Đẳng giác dùng cam lộ  
 Cứu độ muôn loài là khổ não  
 Như xưa chư Phật tu các hạnh  
 An trụ chốn núi rừng yên tĩnh  
 Chúng đắc Như Lai Nhất thiết trí  
 Thấy người nghèo đói thí tài bảo  
 Thế Tôn xưa kia từng đại thí  
 Tiền bạc, vật báu đều bỏ lia  
 Vì cứu muôn loài mưa pháp vũ  
 Nay đã đúng thời nên xuất gia.  
 Đã trì tịnh giới không sai phạm  
 Tự thân nhiều kiếp thường tu tập*

Giải thoát muôn loài khỏi não phiền  
 Nay đúng là lúc nên xuất gia.  
 Trăm ngàn kiếp luôn tu nhẫn nhục  
 Thế gian lời ác đều nhận lãnh  
 Thường dùng nhẫn nhục để chế ngự  
 Nay đã đúng thời nên xuất gia.  
 Tinh tấn đã từng luôn kiên định  
 Tu tập bao đời trừ chúng ma  
 Dứt sạch hết thấy ba đường ác  
 Nay đúng là lúc nên xuất gia.  
 Từng tu thiền định trừ cấu nhiễm  
 Tươi muka cam lộ khắp quần sinh  
 Thế gian đói khát được sung mãn  
 Nay đã đúng thời nên xuất gia.  
 Là Bạc Đại trí tuệ vô biên  
 Diệt hết mê lầm cùng tà kiến  
 Xưa từng tư duy phát đại nguyện  
 Nay đúng là lúc nên xuất gia.  
 Bao nhiêu kiếp xưa từng tu tập  
 Từ, Bi, Hỷ, Xả, vô lượng tâm  
 Đã đem tất cả thắng hạnh ấy  
 Ban cho muôn loài khắp thế gian  
 Thế nữ đàn ca thật dịu êm  
 Hy vọng Bồ-tát mãi đấm chìm  
 Chư Phật mười phương đầy thân lực  
 Nên khiến dục âm thành pháp âm  
 Thế Tôn xưa từng là quốc vương  
 Giữa đường từng gặp người hành khát  
 Xin cả đất nước cùng ngôi vua  
 Vui lòng xả bỏ không hối hận  
 Thế Tôn từng làm Bà-la-môn  
 Tên là Du-ca rất tinh tấn  
 Từ hiếu phụng dưỡng cha mẹ hiền  
 Dẫn dắt Bà-la-môn vô số  
 Cùng bao chúng sinh về nẻo thiện



Là thân mạng ấy sinh cõi trời  
 Thế Tôn xưa từng là Tiên nhân  
 Dấy tâm đại Bi không oán hận  
 Tất cả vết thương đều lành lặn  
 Xưa từng là vị Tiên Xa-ma  
 Cùng cha mẹ khổ hạnh núi cao  
 Vua bắn tên độc trúng vào người  
 Từ bi không hận vui vẻ chết  
 Thế Tôn từng làm hươu sắc vàng  
 Thấy người qua sông bị chìm đắm  
 Tâm từ phát khởi nên cứu giúp  
 Sau bị phản bội không giận dữ  
 Thế Tôn xưa từng là vị Tiên  
 Châu báu nhằm rơi xuống biển cả  
 Dấy tâm tinh tấn vượt hiểm nguy  
 Long vương kinh hoàng hoàn châu ngọc  
 Nhớ xưa từng là một Tiên nhân  
 Tâm Từ thương chim nên che chở  
 Có kẻ theo đòi lại chim ấy  
 Tự cắt thịt mình mà đổi lấy  
 Cùng chim nặng nhẹ thấy tương đồng  
 Vì chim nên cuối cùng vong mạng  
 Lại nhớ xưa là tiên Xa-ma  
 Có người đến hỏi cây bao lá  
 Khéo biết ít nhiều đều đáp rõ  
 Người ấy chẳng tin, trời chứng minh  
 Nhớ xưa từng là chim Anh vũ  
 Đế Thích hóa người đến hỏi vặn  
 Chỗ cây trú ngụ đã héo khô  
 Chẳng lia, còn chỗ đâu mà ở?  
 Đáp rằng nhờ đó mới lớn khôn  
 Đế Thích nghĩ rằng việc hy hữu  
 Liền khiến cây khô thành tốt tươi  
 Là bậc thợ trị bao đức lành  
 Chúng sinh thế gian được yên ổn

Nương biển công đức Phật vô biên  
 Như thế thần lực mười phương Phật  
 Ngợi ca công đức của Bồ-tát  
 Biến các khúc thể nữ đàn ca  
 Khuyến thỉnh Bồ-tát mau xuất gia.  
 Nhiều kiếp Thế Tôn phát nguyện lớn  
 Dứt sạch sinh tử khổ chúng sinh  
 Xin nhớ hạnh tu từ bao kiếp  
 Nay đúng là lúc nên xuất gia.  
 Thế Tôn từng trải vô biên kiếp  
 Dem bao châu báu cùng vàng bạc  
 Thân mạng, ngôi vua cùng vợ con  
 Hoan hỷ bố thí người cầu khẩn  
 Từng là thủ lĩnh Tràng Nha vương  
 Có trắng, đen, tóc báu, từ bi  
 Mắt dịu dẽng mãnh hơn các vua  
 Đều do thần lực hành bố thí  
 Đã từng nhiều kiếp siêng gìn giữ  
 Giới luôn thanh tịnh tự mình châu  
 Kiên tâm gìn giữ không gì vết  
 Cũng như Mao ngưu quý đuôi mình  
 Thế Tôn từng là đại Tượng vương  
 Thợ săn bắn tên trúng thân Ngài  
 Vẫn dấy tâm Từ không thù oán  
 Cho hết sáu ngà giữ giới tịnh  
 Thế Tôn cũng từng bao nhiêu kiếp  
 Quyết tu nhẫn nhục chịu khổ đau  
 Thế Tôn xưa từng làm thân gấu  
 Thấy người đói lạnh nên dưỡng nuôi  
 Kể ấy ra đường gặp thợ săn  
 Cùng trở lại giết, tâm chẳng hận  
 Ngài đã tinh tấn không thoái chuyển  
 Vì đạt giác ngộ tu vạn hạnh  
 Ma vương, ma quân đều hàng phục  
 Nay đã đúng thời nên xuất trần.

Thế Tôn xưa từng là ngựa quý  
 Ruổi dong khắp nẻo lợi ích ban  
 Cõi nơi nước Dạ-xoa cứu chúng sinh  
 An trụ muôn loài nơi vô úy  
 Vô biên kiếp tinh tấn như vậy  
 Trí lực thần thông trừ phiền não  
 Tâm luôn nhu hòa trụ thiền định  
 Đem lợi ích đến cho chúng sinh  
 Nhớ xưa từng là vị quốc vương  
 Khiến mọi chúng sinh hành Thập thiện  
 Do nhân chúng sinh tu hạnh lành  
 Sau khi quá vãng sinh Phạm thế  
 Bồ-tát biết rõ thiện, bất thiện  
 Thông tỏ căn tánh mọi chúng sinh  
 Trí tuệ thấu đạt mọi nghĩa lý  
 Nay đã đúng thời nên xuất gia.  
 Xin Ngài thương chúng sinh tà kiến  
 Chìm trong sinh, lão, bệnh, tử khổ  
 Dứt sạch nẻo tử sinh, hiểm ác  
 Chỉ đường đến chân thật Niết-bàn  
 Như thế tất cả mười phương Phật  
 Ca ngợi công đức của Bồ-tát  
 Biến mọi khúc thể nữ đàn ca  
 Khuyến thỉnh Bồ-tát mau xuất gia.  
 Xưa từng là vua tên Thắng Phước  
 Thi-lợi-ni-di-ngật-sắc-trá  
 Cùng Kê-tát-lê-khiên-da-nhã  
 Trí đạo bừng sáng tâm kiên cố  
 Giới như trăng tỏ, đức càng cao  
 Vì tri ân bỏ uy đức lớn  
 Làm tiên hình nguyệt thật oai hùng  
 Giác tâm thêm lớn cầu diệu pháp  
 Hạnh thù thắng Nguyệt Quang Thiện Trụ  
 Rộng thí cho người khắp địa trần  
 Thí tóc bán bỏ thân thanh tịnh

Vô lượng kiếp vua luôn làm thế  
 Điều khó xử Ngài đều xử được  
 Được chư Như Lai tưới mưa pháp  
 Xưa từng được gặp hằng sa Phật  
 Ngài đều dốc tu không lấm lỗi  
 Mong đạt giác ngộ độ muôn loài  
 Nay đã đúng thời mau xuất gia.

Việc xưa chưa từng tận  
 Gặp Phật Kiên Cố Hoa  
 Chỉ một niệm thanh tịnh  
 Thấy Tỳ-lô-xá-na  
 Lại gặp Phật Chiên-đàn  
 Dâng cúng dường cỏ, đuốc  
 Khi Phật đi vào thành  
 Dùng vàng mịn rải đất  
 Gặp Phật Pháp Tự Tại  
 Thuyết pháp khen lành thay  
 Gặp Phổ Quang Như Lai  
 Liền niệm Nam-mô Phật  
 Thấy Phật Đại Tự Quang  
 Dùng hoa vàng cúng dường  
 Gặp Quang Tràng Như Lai  
 Dùng thức ăn hiến cúng  
 Lại thấy Phật Trí Tràng,  
 Vô ưu hoa Như Lai  
 Đem cháo để cúng dường  
 Phát đủ thệ nguyện lớn  
 Lại gặp Phật Bảo Phát  
 Dùng đèn sáng cúng dường  
 Thấy Hoa Quang Như Lai  
 Dùng thuốc quý dâng cúng  
 Lại gặp Phật Vô Úy  
 Chuỗi Anh lạc hiến dâng  
 Bà-chì-gia-la Phật

Cúng Ba-đâu-ma báu  
Thấy Phật Ta-la Vương  
Dùng sữa tươi cúng dường  
Thí Danh Xứng Như Lai  
Phụng cúng tòa Sư tử  
Lại gặp Phật Chân Thật  
Và Cao Trí Như Lai  
Thường đánh lễ đi nhiều  
Lại gặp Phật Long Thí  
Dùng y phục cúng dường  
Thấy Phật Tăng Thượng Hạnh  
Liên cúng chiên-đàn hương  
Lại thấy Phật Trí Sa  
Cúng dường y bát quý  
Lại thấy Phật Đại Nghiêm  
Dâng hoa Ưu-bát-la  
Lại gặp Phật Quang Vương  
Cúng dường bao vật báu  
Lại thấy Phật Thích-ca  
Dâng hoa sen bằng vàng  
Lại thấy Phật Túc Vương  
Ngợi khen đức hạnh Phật  
Lại thấy Phật Nhật Diện  
Dâng cúng hoa Trang nhĩ  
Lại gặp Phật Diệu Ý  
Rải cúng hoa Chân đầu  
Lại gặp Phật Giáng Long  
Dâng cúng Ma-ni bảo  
Lại gặp Phật Tăng Ích  
Dâng cúng nhiều lọng quý  
Lại gặp Phật Dược Sư  
Dâng cúng tòa thắng diệu  
Gặp Phật Sư Tử Tràng  
Phụng cúng các lưối báu  
Lại gặp Phật Trì Đức

Dùng âm nhạc cúng dường  
 Lại gặp Phật Ca-diếp  
 Dâng cúng mọi bảo hương  
 Lại thấy Phật Phóng Quang  
 Dùng hoa thơm dâng cúng  
 Lại gặp Phật A Bỉ  
 Dâng cúng đài thắng diệu  
 Lại thấy Phật Thế Cúng  
 Dâng hiến nhiều vòng hoa  
 Lại gặp Phật Đa-già  
 Ngôi Thiên vương cũng bỏ  
 Lại gặp Phật Kê Giáng  
 Dâng cúng nhiều diệu hương  
 Lại gặp Phật Đại Quang  
 Xả thân để cúng dường  
 Lại gặp Phật Thượng Hoa  
 Hiến cúng nhiều bảo vật  
 Lại gặp Phật Pháp Tràn  
 Tung diệu hoa hiến cúng  
 Lại gặp Phật Tác Quang  
 Cúi dâng hoa Ưu-bát  
 Hết lòng để cúng dường.

Như thế đối với vô lượng Phật  
 Mỗi mỗi đều dâng để cúng dường  
 Cúng dường tất cả không thiếu sót  
 Mong Ngài nhớ lại trong quá khứ  
 Đã từng cúng dường chư Như Lai  
 Chúng sinh khổ não không chốn nương  
 Xin mau nhớ nghĩ xuất gia gấp.  
 Nhớ xưa Ngài gặp Phật Nhiên Đăng  
 Chứng thanh tịnh vô sinh nhẫn pháp  
 Cùng năm thần thông không thoái chuyển  
 Từ đó gắn bó chốn già-lam  
 Hết lòng phụng hiến vô số Phật

*Các pháp hữu vi đều vô thường  
 Ngôi vua, năm dục không còn mãi  
 Chúng sinh đang bị khổ bức bách  
 Nguyên mau xuất gia cứu thế nhân.  
 Bao thanh âm thể nữ đàn ca  
 Để lòng Bồ-tát thêm mê hoặc  
 Thân lực chư Phật khắp mười phương  
 Làm cho phát ra muôn diệu pháp.*

*Phiền não ba cõi  
 Tợ như lửa nung  
 Mê hoặc chẳng lia  
 Thường bị thiêu đốt  
 Ví như mây nổi  
 Phút chốc chẳng còn  
 Hợp rồi lại tan  
 Như nơi du hý  
 Niệm niệm qua đi  
 Như làn điện chớp  
 Biến mất rất mau  
 Như nước chảy nhanh  
 Do ái, vô minh  
 Chuyển luân năm nẻo  
 Xoay vòng không dứt  
 Như bánh xe nung  
 Đắm trong năm dục  
 Như chim mắc lưới  
 Dục như oán tặc  
 Thật đáng sợ thay  
 Kẻ ham năm dục  
 Như giẫm trên dao  
 Người đắm năm dục  
 Như ôm cây độc  
 Bạc Trí bỏ dục  
 Như bỏ chốn nơ  
 Năm dục tối tăm*

*Khiến cho mất niệm  
Thường là đáng sợ  
Nhân của khổ sâu  
Luôn mãi tử sinh  
Tạo muôn trói buộc  
Do đó nổi trôi  
Theo dòng sinh tử  
Bậc Thánh xả nó  
Như bỏ đờm dờ  
Như gặp chó dữ  
Mau chân để tránh  
Như dao bôi mật  
Như đầu độc xà  
Như giáo kích nhọn  
Như bình đầy phân  
Nếu chẳng rời bỏ  
Ví như chó đói  
Cạp mãi xương khô  
Năm dục không thật  
Do vọng kiến sinh  
Như trăng trong nước  
Như tiếng trong hang  
Đều là ảo ảnh  
Như bọt nước trào  
Theo phân biệt sinh  
Nào phải pháp thật  
Tuổi còn trai trẻ  
Ngu si đắm ái  
Cho là có mãi  
Nên chẳng chán rời  
Già bệnh chết tới  
Thanh tráng cũng tan  
Gặp bao điều ác  
Kẻ có tiền của  
Chẳng biết là xa*



*Khi năm nhà mất  
Liên sinh khổ sầu  
Ví như cây lớn  
Hoa trái đầy cành  
Người người hái phá  
Cành lá tan tành  
Nếu chẳng đoái hoài  
Bệnh nghèo già yếu  
Cũng đều như vậy  
Ví như chim dữ  
Thế gian đều ghét  
Như lửa sấm sét  
Đốt cháy cây to  
Như nhà mục nát  
Đổ nhào nay mai  
Có pháp xa lìa  
Sinh lão bệnh tử  
Mong Ngài xuất gia  
Vì cả muôn loài  
Nói rõ pháp ấy  
Sinh lão bệnh tử  
Trói buộc chúng sinh  
Như Ma-lâu-ca  
Quấn cội Ni-câu  
Khiến cây không lớn  
Gốc bị hư hoại  
Ví như sương buốt  
Làm rình cây xác  
Tuổi trẻ sắc đẹp  
Rồi sẽ hoại suy  
Ví như lửa núi  
Tràn khắp bốn phương  
Muôn thú trong ấy  
Khổ sở kinh hoàng  
Trong cõi tử sinh*

Cũng lại như vậy  
 Nguyên mau xuất gia  
 Cứu thoát muôn loài.  
 Từng quán bệnh khổ  
 Sầu hại chúng sinh  
 Ví như rừng hoa  
 Vì sương gây héo  
 Từng quán chết khổ  
 Ân ái đoạn lìa  
 Quyển thuộc phân chia  
 Không còn gập lại  
 Ví như sông chảy  
 Hoa rụng trôi theo  
 Sức lực hao mòn  
 Đâu còn tự tại  
 Riêng mình một bước  
 Theo nghiệp mà đi  
 Thọ mạng dẫu lâu  
 Tránh sao khỏi chết  
 Như Kim sí điểu  
 Xơi thịt loài Rồng  
 Cũng như Tượng vương  
 Bị Sư tử hại  
 Như cá Ma-kiệt  
 Bụng nuốt bao loài  
 Cũng như lửa dữ  
 Đốt cháy rừng cây  
 Mong Ngài nhớ lại  
 Phát nguyện rộng lớn  
 Nay đã đúng thời  
 Nên mau xuất gia.  
 Thể nữ nhạc ca  
 Mê hoặc Bồ-tát  
 Thân lực chư Phật  
 Biến thành pháp âm

Các pháp hữu vi  
Đều sẽ hoại diệt  
Như điện trên không  
Hiện ra rồi tắt  
Cũng như ngôi bể  
Như vật tạm dùng  
Như tường cỏ mục  
Cũng như bờ sỏi  
Nương theo nhân duyên  
Đều không chắc thật  
Như đèn trước gió  
Như bọt nước tụ  
Như bọt nước tung  
Giống như cây chuối  
Thân chẳng vững bền  
Như tuồng ảo hóa  
Như thuật Không quyền  
Luôn luôn thay đổi  
Kẻ ngu chẳng tỏ  
Vọng sinh đắm tham  
Ví như sức người  
Cùng lấy Ma-tỷ  
Hòa hợp quán gổ  
Mới làm thành dây  
Lìa ra một mối  
Dây kia chẳng thành  
Mười hai nhân duyên  
Phân ra từng phần  
Quá hiện vị lai  
Không có thể tánh  
Muốn mà chẳng được  
Cũng lại như trên  
Ví như hạt giống  
Nảy lên thành mầm  
Mầm và hạt giống

Chẳng một chẳng hai  
 Do từ vô minh  
 Liên sinh các hành  
 Vô minh và Hành  
 Cũng lại như thế  
 Bất tức bất ly  
 Thể tánh không tịch  
 Hiểu rõ nhân duyên  
 Cầu không thể được  
 Ví như ấn bùn  
 Bùn không mang dấu  
 Trong bùn không dấu  
 Cần dùng bùn nặn  
 Thành tượng được thấy  
 Cẩn cảnh nương nhau  
 Sinh ra nhãn thức  
 Cẩn, cảnh, thức hợp  
 Gọi là năng kiến  
 Cảnh không ở thức  
 Thức chẳng ở cảnh  
 Trong cảnh, thức, căn  
 Vốn không chỗ thấy  
 Phân biệt vọng chấp  
 Cảnh giới cùng sinh  
 Bậc Trí quan sát  
 Tướng trạng tuyệt không  
 Đều như mộng ảo  
 Ví như kéo lửa  
 Sức người, nhùi, cây  
 Ba món hòa hợp  
 Lửa liền khởi sinh  
 Trong ba pháp ấy  
 Vốn không có lửa  
 Hòa hợp tạm có  
 Gọi là chúng sinh

Với đệ nhất nghĩa  
 Đều chẳng thể thành  
 Ví như vết hâu  
 Cùng với lũi, môi  
 Tác hợp thành tiếng  
 Mỗi thứ phân ra  
 Tiếng không thể có  
 Các duyên hòa hợp  
 Mới tạo âm thanh  
 Bạc Trí quán thanh  
 Niệm niệm nối tiếp  
 Nào phải pháp thật  
 Như tiếng hang vang  
 Thật không thực có  
 Như đàn không hầu  
 Dây, vật cùng ta  
 Hòa hợp phát tiếng  
 Vốn không đến đi  
 Ở trong các duyên  
 Cầu tiếng chẳng được  
 Là duyên cầu tiếng  
 Chẳng thể được đâu  
 Các uẩn trong ngoài  
 Thủy đều vắng lặng  
 Không Ngã không Nhân  
 Cũng không Thọ mạng  
 Nhớ từ xa xưa  
 Gặp Phật Nhiên Đăng  
 Chứng đắc tối thắng  
 Pháp diệu chân thật  
 Nay mong Bồ-tát  
 Nên vì muôn loài  
 Rưới pháp cam lộ  
 Làm cho sung mãn.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát nghe rõ bài kệ ấy rồi, chuyên tâm chánh niệm hướng về Bồ-đề chẳng lúc nào lơ là. Vì sao vậy? Vì Bồ-tát trải qua nhiều kiếp sinh tử luôn tôn trọng cung kính cúng dường chánh pháp cùng các bậc thầy diễn thuyết chánh pháp; phát sinh đức tin thanh tịnh, vững chắc đối với chánh pháp; ham thích và an trụ trong chánh pháp; lắng nghe chánh pháp, tâm không hề chán nản, cho là đủ. Từ đó khai ngộ chúng sinh, đem chánh pháp ban bố cho họ khiến họ sinh lòng tôn quý sâu xa; vì họ mà diễn thuyết không mong báo đáp; không thuyết pháp vì cầu tiền tài, vật báu; vì họ mà thuyết pháp, chưa từng có tâm sển pháp, luôn tinh tấn dũng mãnh, một lòng tinh cần cầu pháp. Pháp là nơi nương tựa, bảo vệ giữ gìn pháp, trụ nơi nhẫn nhục tu các hạnh Bát-nhã, thấu đạt các phương tiện.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trải qua nhiều kiếp luôn xa lìa những tai hại của năm dục ở thế gian, chỉ vì muốn thành tựu sự nghiệp độ sinh nên thị hiện ở cảnh giới tham dục này; tích chứa làm tăng trưởng năng lực của tất cả căn lành, phước đức thù thắng; thị hiện sống, hưởng thụ trong cảnh năm dục sung túc, đầy đủ, đẹp đẽ nhưng tâm luôn tự tại. Bồ-tát bấy giờ nhớ lại những thệ nguyện từ xa xưa, do những thệ nguyện ấy mà luôn tư duy về Phật pháp. Tất cả các sự việc quá khứ như hiện ra trước mắt, vì vậy Bồ-tát khởi tâm đại Bi quán sát thế gian, nhận thấy giàu sang tốt cùng cũng sẽ trở thành hoại diệt; lại quan sát cảnh sinh tử nhiều phiền não xấu ác nguy hiểm, kinh sợ muốn mau trừ diệt chúng để nhập Đại Niết-bàn.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Từ lâu, Bồ-tát đã rõ mọi khổ lụy sinh tử nên chẳng hề tham đắm, chỉ vui thích mong cầu công đức chân thật của các Bậc Như Lai, nương nơi cảnh A-lan-nhã tịch tĩnh, tâm thường an lạc, tự làm lợi ích cho mình và đem lại lợi ích cho người. Đối với đạo Vô thượng, Bồ-tát luôn dũng mãnh tinh tấn vì muốn cho tất cả chúng sinh đều được an lạc, được lợi ích, được tịch tĩnh, đạt đến giải thoát. Bồ-tát thường khởi tâm đại Từ bi, dùng Bốn nhiếp pháp để nhiếp phục chúng sinh không hề mệt mỏi, xem chúng sinh như thể con mình, đối trước mọi cảnh tâm không tham đắm, bày hội đại thí làm tăng trưởng các phước đức, lìa xa tham lam bồn sển, bố thí không

mong cầu đáp lại, ở nơi cõi sinh tử mà luôn dững mãnh tinh tấn, khéo hàng phục mọi tham sân, kiêu mạn, ganh ghét cùng các thứ phiền não khác. Luôn tu tập phát huy trí tuệ, vận áo giáp đại thí, phủ kín giáp đồng tinh tấn, dùng tâm đại Bi cứu độ muôn loài, trí lực kiên cường thường không thoái chuyển, đối với chúng sinh tâm luôn bình đẳng tùy theo ý thích của họ mà đều ban cho đầy đủ. Bồ-tát luôn thấu đạt lẽ khéo hợp, thông tỏ mọi pháp và phi pháp, luôn hướng tâm về đạo giác ngộ, ba việc trong tuệ thí đều thanh tịnh, dùng trí tuệ kim cang diệt sạch bốn ma, thành tựu mọi giới hạnh, làm chủ ba nghiệp thân, khẩu, ý cho đến một lỗi lầm nhỏ cũng không thể xảy ra; tâm luôn thanh tịnh, đối với các việc xấu như bị nói lời ác, bị hủy nhục, phỉ báng, khinh rẻ, hay bị đánh đập, trói buộc, tâm không hề nao loạn; luôn giữ hạnh nhẫn nhục, tâm tánh hòa thuận dịu dàng, vững vàng kiên định trong sự nghiệp tu tập; đối với mọi điều thiện, tâm không thoái chuyển, trí lực nhớ nghĩ luôn đầy đủ, thường tu chánh định nên đạt được trí tuệ sáng suốt có năng lực diệt trừ tam tối; tâm thường quán tưởng về các pháp Khổ, Không, Vô thường, Bất tịnh. Bồ-tát đã tu tập vững vàng Tứ niệm xứ, Tứ chánh cần, Tứ như ý túc, Ngũ căn, Ngũ lực, Thất Bồ-đề phần, Bát thánh đạo; tâm thường an trụ trong pháp Xa-ma-tha, Tỳ-bát-xá-na, tuệ quán sâu xa lý duyên khởi, giác ngộ chân lý; thường tự mình thông tỏ, chẳng ỷ lại vào kẻ khác giúp sức, chứng đắc ba cửa giải thoát, với tuệ giải thoát biết rõ mọi pháp như mộng ảo, như bóng hình, như trăng trong nước, như ảnh trong gương, như ánh lửa bùng lên, như tiếng gọi vang xa rồi mất.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trải qua nhiều kiếp đối với bốn oai nghi, luôn an trú trí tuệ đó, sức tinh tấn đó, công đức đó, lợi ích đó trong chân như, được mười phương chư Phật hộ niệm khiến cho tiếng đàn ca xướng của thể nữ trong cung trở âm thanh vi diệu, khuyến phát Bồ-tát xuất gia. Bồ-tát cũng muốn giáo hóa các thể nữ trong cung ngay lúc đó chứng được bốn loại pháp môn. Thế nào là bốn loại pháp môn?

–Một là dùng các phương tiện Bố thí, Ái ngữ, Lợi hành, Đồng sự mà nhiếp phục tất cả.

–Hai là nối tiếp và phát huy sự tồn tại của Tam bảo khiến cho

mãi gắn bó với đời, tất cả trí tánh và nguyện lực đều không thoái chuyển.

–Ba là trí lực kiên cố, tâm đại Từ đại Bi với chúng sinh không hề bỏ.

–Bốn vì để đạt được năng lực trí tuệ thù thắng, phân biệt rõ tất cả phần pháp Bồ-đề, và để đạt được các pháp môn đại trang nghiêm ngay tức khắc.

Đó là bốn thứ pháp môn dùng để giáo hóa các thể nữ trong vương cung, tức là thị hiện đại thân thông khiến các thể nữ hiểu rõ các pháp môn trong trăm ngàn ngôn từ phát ra từ âm nhạc. Nó nói về tâm rộng lớn thương xót chúng sinh, tâm cầu Bồ-đề, làm phát khởi Thâm tâm tức là phát khởi lòng tịnh tín đối với Phật pháp, lìa bỏ kiêu mạn, tôn quý chánh pháp, biết rõ điều thiện và bất thiện, luôn nhớ nghĩ đến các pháp của chư Phật như Bố thí, Trì giới, Nhẫn nhục, Tinh tấn, Thiền định, Trí tuệ; sáu pháp Thân thông; bốn Nhiếp pháp, bốn Vô lượng tâm, bốn Niệm xứ, bốn Chánh cần, bốn Như ý túc, năm Căn, năm Lực, bảy phần Bồ-đề, tám Thánh đạo; phân biệt rõ ràng các pháp Xa-ma-tha, Tỳ-bát-xá-na, vô thường, khổ, không, vô ngã, bất tịnh, vô tham tịch diệt, vô sinh tận trí cho đến Niết-bàn.

Bồ-tát thị hiện thân thông khiến cho âm nhạc của thể nữ hòa tấu phát ra các thứ âm thanh như thế. Các thể nữ nghe những âm thanh ấy đều sinh tâm hy hữu, vui mừng tột bậc đạt được điều chưa từng có.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

Thời gian Bồ-tát sống nơi vương cung đã độ cho tám vạn bốn ngàn thể nữ phát tâm Vô thượng Bồ-đề, lại có vô lượng trăm ngàn chư Thiên nghe các pháp ấy đạt được tâm Bất thoái chuyển đối với đạo Vô thượng Bồ-đề nên đọc các bài kệ khuyến thỉnh Bồ-tát mau chóng xuất gia.

## M

### Phẩm 14: CẢM MỘNG

Lúc bấy giờ Đức Phật bảo vị Tỳ-kheo:

–Sau khi chư Thiên khuyến phát Bồ-tát xuất gia, lúc ấy Bồ-tát



ứng mộng nơi vua cha. Trong mộng vua Du-đầu-đàn trông thấy Bồ-tát râu tóc cạo nhẵn, đi ra khỏi hoàng cung có vô lượng chư Thiên vây quanh đi cùng. Vua thức giấc liền hỏi người hầu:

–Thái tử hiện đang ở trong cung nào hay đang ra ngoài du ngoạn?

Người hầu thưa:

–Thái tử đang ở trong cung, không đi dạo chơi bên ngoài.

Lòng vua vẫn còn nghi ngại Bồ-tát đã đi nên đâm ra buồn bã sầu não, lo lắng bồn chồn tợ như bị tên ghim trong lòng. Vua thâm nghĩ: “Nếu đúng như những điều ta thấy trong mộng thì chắc chắn Thái tử sẽ xuất gia”. Vua lại nghĩ tiếp: “Từ nay trở đi ta sẽ không cho phép Thái tử đi dạo bên ngoài nữa và sai các thể nữ đốc sức chiêu chuộng để Thái tử đắm say trong năm dục”.

Khi đó vua Du-đầu-đàn vì Thái tử nên cho xây dựng ba tòa cung điện thích hợp với ba mùa, tòa cung điện thứ nhất rất ấm áp dùng để ở vào mùa đông giá; tòa cung điện thứ hai mát mẻ dùng để ở vào mùa nóng bức; tòa cung điện thứ ba thì trung bình không lạnh không nóng. Vua lại cho xây nhiều lớp cửa, đóng hoặc mở rất khó khăn; lúc mở, đóng phải cần đến năm trăm người và tiếng động vang xa đến bốn mươi dặm. Vua còn cho mời các vị thầy giỏi thiên văn, thông thạo tướng pháp, cùng các vị Tiên đã chứng được ngũ thông để hỏi kỹ những sự việc liên quan đến Thái tử, tất cả mọi người đều thưa:

–Thái tử sẽ từ nơi cửa chính của hoàng cung vượt thành ra đi.

Vua cha nghe như thế càng thêm lo buồn.

Này các Tỳ-kheo, sau đó một thời gian Bồ-tát lại muốn đi dạo xem bên ngoài nên sai xa phu chuẩn bị xe ngựa. Người xa phu liền trình tâu lên nhà vua về ý định của Thái tử. Vua Du-đầu-đàn nghe xong lập tức ra lệnh cho người sửa sang, quét dọn các nơi rừng vườn, và truyền lệnh cho các sở ty tu bổ đường sá, dùng nước thơm rửa khắp mặt đất, tung rải các thứ danh hoa; treo nhiều cờ phướn, lọng dù màu sắc đủ loại trên các cây quý; dùng các thứ châu báu, chuỗi ngọc, vàng bạc, chuông quý giăng mắc khắp nơi mỗi khi gió nhẹ lay phát ra vô vàng âm thanh vi diệu. Từ trong thành cho đến các khu lâm viên, mọi nơi đều được trang hoàng, sửa soạn rất tươi đẹp thanh tịnh chẳng khác gì chốn Thiên cung. Nhà vua còn ban lệnh hai bên đường không

được bày ra những hiện tượng xấu xa như người già yếu, bệnh tật, xác chết, kẻ bị đui mù câm điếc, sáu căn chẳng đủ... Tất cả các điều gì không tốt lành vua đều ra lệnh phải lánh xa đường Thái tử đi qua.

Bấy giờ Bồ-tát cùng đoàn tùy tùng thứ lớp chính tể ra khỏi cửa thành phía Đông. Lúc ấy vị Thiên tử ở cõi trời Tịnh cư bèn hóa làm một cụ già tóc bạc thân gầy, da dẻ nhăn nheo, người chỉ còn da bọc xương, còng lưng lê chiếc gậy nặng nhọc bước đi, ho hen từng cơn, răng đều rụng, nước dãi chảy ra, mặt lem luốc, lúc bước lúc nghỉ từng bước xiêu vẹo chậm chạp. Bồ-tát trông thấy liền hỏi người xa phu:

–Đó là người gì mà hình tướng như thế?

Lúc đó vị trời Tịnh cư dùng thần thông khiến người xa phu trả lời  
Bồ-tát:

–Thưa Thái tử, đó là người già.

Bồ-tát lại hỏi:

–Sao gọi là già?

Người xa phu đáp:

–Người già là những người đã từng trải qua tuổi trai trẻ, khí lực sung mãn rồi dần dần đến lúc suy yếu, khí lực giảm sút các căn suy nhược, ăn uống chẳng tiêu, thân thể gầy gò, đi đứng khó khăn chịu bao nỗi thống khổ, bị nhiều kẻ coi thường, thọ mạng chẳng còn được bao lâu nữa. Do tất cả những điều ấy nên gọi là già.

Thái tử hỏi:

–Chỉ một mình người ấy chịu cảnh già yếu hay ai cũng phải chịu?

Đáp:

–Tất cả mọi người trên thế gian đều phải chịu cảnh già yếu như thế.

Bồ-tát lại hỏi:

–Như thân của ta đây rồi có như thế không?

Ngự xa đáp:

–Đã là người sinh ra dù sang hay hèn cũng đều phải chịu cảnh già yếu khổ sở như vậy.

Bấy giờ, Bồ-tát ưu sầu, không còn vui vẻ nữa, liền bảo xa phu:

–Ta hiện giờ làm sao còn vui thú nhàn hạ dạo chơi thưởng ngoạn cảnh vật vườn rừng đây đó nữa, phải suy nghĩ để tìm phương cách lìa

khỏi nổi khổ kia.

Bồ-tát liền truyền quay xa giá trở về hoàng cung. Lúc ấy, vua Du-đâu-đàn truyền gọi người xa phu đến hỏi:

–Hôm nay Thái tử đi du ngoạn các chốn rừng vườn có vui không?

Người xa phu tâu:

–Tâu Đại vương, Thái tử vừa ra khỏi cửa thành, đi đến giữa đường bỗng dừng gặp một ông lão già yếu, thân thể gầy còm tiều tụy. Thái tử vì vậy mà lòng chẳng vui nên cho xa giá lui về cung.

Vua cha nghe tâu như vậy liền suy nghĩ: “Đây có thể là hiện tượng báo hiệu con ta có thể đi xuất gia chăng? Lời tiên A-tư-đà nói ngày trước có lẽ đúng”. Nghĩ ngợi như vậy nhà vua liền cho tăng thêm các thú vui năm dục trong cung để mong ràng buộc, làm mê đắm Bồ-tát.

Này các Tỳ-kheo, lúc ấy chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư thấy Bồ-tát lại sống trong cảnh ngũ dục liền suy nghĩ cho rằng cần phải thị hiện một số sự kiện khiến Bồ-tát giác ngộ mà mau chóng xuất gia.

Bấy giờ Bồ-tát lại cho gọi kẻ hầu đến bảo là mình muốn đi du ngoạn các chốn, nên tâu với vua đồng thời chuẩn bị xa giá. Vua cha nghe tâu liền cho mời các quan đại thần đến bảo:

–Lần trước Thái tử đi ra cửa thành phía Đông, trên đường gặp một ông lão già yếu khiến Thái tử trở về cung ưu sầu chẳng vui. Nay Thái tử lại muốn đến vườn rừng ngoạn cảnh, các khanh phải cho người dọn dẹp từ trong thành cho đến ngoài thành thật sạch sẽ, treo cờ phướn, dù lọng, đốt hương rải hoa, chõ để bày ra mọi thứ dơ ւế hoặc những kẻ già yếu bệnh chết, những hiện tượng chẳng lành... trên đường chính, phải truyền lệnh cho các sở ty gấp rút thực hiện trang nghiêm hơn lần trước.

Lúc đó, Bồ-tát cùng đoàn tùy tùng thứ lớp chỉnh tề đi ra cửa thành phía Nam. Vị thiên chủ cõi trời Tịnh cư liền hóa thành một người bệnh nặng, sắc da vàng vọt, hơi thở thoi thóp, thân hình gầy yếu như bộ xương khô, nằm trên đống phân dơ dáy gồm ghiếc, chịu khổ não vô cùng. Có hai người trông coi cạnh đường đi. Bồ-tát hỏi người đánh xe:

–Đây là người gì?

Xa phu thưa:

–Đó là người bệnh.

Bồ-tát lại hỏi:

–Bệnh là thế nào?

Thưa:

–Những người bị đau ốm do ăn uống không có chừng mực, ham muốn quá độ nên tứ đại không điều hòa làm sinh ra trăm thứ bệnh khiến cho nằm ngồi chẳng an, cử động khó nhọc, hơi thở suy kiệt, mạng sống thật mong manh. Do tất cả điều đó nên gọi là bệnh.

Bồ-tát liền hỏi:

–Chỉ mỗi người ấy chịu cảnh bệnh tật hay ai cũng phải chịu?

Thưa:

–Tất cả mọi người thế gian không ai tránh khỏi cảnh ấy.

Bồ-tát lại hỏi:

–Như ta đây rồi cũng phải chịu bệnh tật như thế phải không?

Xa phu đáp:

–Phàm đã có sinh ra thì dù người sang giàu hay hèn kém cũng đều phải chịu cảnh khổ như vậy cả.

Thái tử nghe thấu như thế lòng đầy ưu sầu, chẳng vui liền nói với người hầu xe:

–Nay Ta chẳng còn thích thú gì với việc đi du ngoạn nữa, cần phải suy nghĩ tìm ra phương cách xa rời nỗi khổ ấy.

Nói rồi liền cho quay xa giá trở về hoàng cung. Vua Du-đầu-đàn cũng cho gọi ngự xa đến hỏi về chuyến du ngoạn của Thái tử ra cửa thành phía Nam. Người ấy thưa:

–Tâu Đại vương, Thái tử ra khỏi cửa thành, đang đi bỗng thấy bên đường có một người bệnh, khí lực suy kiệt chịu thống khổ vô cùng, Thái tử thấy cảnh ấy lòng chẳng vui nên truyền cho xa giá hồi cung.

Vua cha nghe xong liền nghĩ: “Đây có thể là hiện tượng báo hiệu con ta sẽ xuất gia chăng? Lời tiên A-tư-đà nói ngày trước quả là không sai”. Thế rồi, nhà vua lại cố sức tìm mọi cách để ràng buộc Thái tử với những thứ vui dục lạc.

Này các Tỳ-kheo, lúc đó chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư thấy Thái tử trở lại với cảnh sống hoan lạc trong năm dục nên cũng suy nghĩ tìm

cách thị hiện các hiện tượng nhằm giúp Thái tử giác ngộ, mau chóng xuất gia.

Một thời gian sau, Bồ-tát lại cho gọi người đánh xe đến bảo là mình muốn xuất thành du ngoạn nên lo sửa soạn ngựa xe. Quan ngự xa vội tâu lên vua, vua cha nghe tâu xong liền bảo:

–Thái tử hai lần trước đi ra cửa thành phía Đông và Nam thấy kẻ già yếu và người bệnh tật nên trở về cung rất buồn bã. Lần này đi ra cửa thành phía Tây, lòng ta lo lắng, đến khi trở về thì mới có thể an vui được. Phải lệnh cho các nơi trong, ngoài thành lo dọn dẹp phố xá, trang hoàng cờ phướn, lọng dù, hương hoa mọi thứ, phải hơn hẳn các lần trước và lại cũng cấm những kẻ già bệnh chết lai vãng gần đường đi, những sự việc chẳng lành không được để xảy ra... Các sở ty, công quán gấp rút thực hiện lệnh ban thật chu đáo gấp bội.

Lúc ấy Bồ-tát cùng quan quân tùy tùng thứ lớp chỉnh tề ra khỏi cửa thành phía Tây. Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền hóa thành một người chết nằm trên xe tang có đầy hương hoa bày biện, những người thân đi tống táng theo sau khóc than thảm thiết. Bồ-tát thấy cảnh ấy động lòng trắc ẩn hỏi xa phu:

–Đây là người gì mà trên xe có hương hoa bày biện, lại có nhiều quyến thuộc đi theo khóc than như thế?

Lúc ấy vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền dùng thần thông khiến quan ngự xa đáp lời Bồ-tát:

–Thưa đó là người chết.

Bồ-tát lại hỏi:

–Sao gọi là chết?

Thưa:

–Chết tức là thần thức lìa khỏi thân xác, các căn cũng ngưng hoạt động, vĩnh biệt cha mẹ, vợ con, anh em thân quyến không thể nào gặp lại nữa. Sau khi chết rồi tinh thần một mình đi về một cảnh giới khác, mọi thứ liên hệ trước kia đều dứt bỏ, cảnh vĩnh biệt thật đáng buồn thương.

Bồ-tát liền hỏi:

–Chỉ mỗi người ấy chịu cảnh chết chóc, hay là ai cũng phải chịu cảnh ấy?

Thưa:

–Phàm đã sinh ra thì con người ai cũng phải chịu cảnh chết chóc.  
Bồ-tát nghe tâu như vậy, lòng áy náy chẳng an nói:

–Thế gian lại còn có cảnh khổ này nữa, vậy mà nơi vương cung chỉ toàn cảnh vui chơi. Ta nay còn thích thú gì mà đi du ngoạn, cần phải suy nghĩ tìm ra phương cách để mong dứt nỗi khổ kia.

Thái tử liền truyền cho xa giá trở về cung. Lúc đó, vua Du-đầu-đàn cũng cho gọi người xa phu đến hỏi về chuyến du ngoạn ra cửa thành phía Tây của Thái tử. Người xa phu thưa:

–Tâu đại vương, Thái tử ra khỏi cửa thành đi được một quãng thì thấy bên đường có một người chết nằm trên một chiếc giường nhỏ có bốn người khiêng, thân quyến đi theo sau gào khóc thảm thiết. Thái tử nhìn thấy cảnh tượng ấy tự đứng buồn bã chẳng vui nên cho xa giá quay về.

Vua cha nghe tâu như thế liền suy nghĩ: “Đây chính là hiện tượng báo trước con ta sẽ đi xuất gia, đúng như lời tiên A-tư-đà nói ngày trước chăng?” Suy nghĩ như vậy rồi nhà vua càng cho tăng thêm các thú vui trong hoàng cung hơn trước.

Này các Tỳ-kheo, khi ấy chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư lại thấy Thái tử sống trong cảnh vây hãm của năm dục, liền suy nghĩ tìm cách thị hiện các hiện tượng để giục Bồ-tát mau chóng xuất gia.

Bấy giờ Bồ-tát lại cho gọi kẻ mã phu đến bảo là mình muốn xuất thành du ngoạn nên lo sửa soạn ngựa xe. Vị ấy vội trình tâu lên vua, vua cha nghe tâu xong liền bảo ông ta:

–Ba lần trước, Thái tử đi ra cửa thành các hướng Đông, Nam và Tây đều gặp cảnh người già, bệnh, chết khiến tâm ưu sầu, không vui. Lần này nên đi ra theo hướng Bắc; cũng phải ra lệnh các sở ty, công quán chú ý tới việc dọn dẹp đường sá, mọi thứ trang hoàng bày biện cũng phải hơn trước, không để xảy ra các hiện tượng chẳng lành, cấm những kẻ già cả, bệnh tật, chết chóc lai vãng gần các trục lộ chính.

Lúc ấy Bồ-tát cùng quan quân theo hầu thứ lớp chỉnh tề ra khỏi cửa phía Bắc của kinh thành. Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền hóa thành một vị Tỳ-kheo mang y hoại sắc, râu tóc cạo nhẵn, tay cầm tích trượng, mắt khép nhẹ nhìn xuống đất bước đi, dung mạo đoan nghiêm, oai nghi khác tục. Thái tử từ xa trông thấy liền hỏi người ấy là ai.

Bấy giờ vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền dùng thần thông khiến

mã phu đáp lời của Bồ-tát:

–Người ấy là vị tu sĩ xuất gia.

Thái tử nghe tâu liền xuống xe, đến trước vị Tỳ-kheo vái chào, nhân dịp đó liền hỏi:

–Xuất gia thì đạt được những lợi ích gì?

Vị Tỳ-kheo đáp:

– Tôi nhận thấy con người sống trong cảnh sinh, lão, bệnh, tử tất cả đều vô thường biến chuyển hoại diệt, không an ổn; vì thế mà rời bỏ thân tộc, chọn nơi thanh vắng, tinh cần tìm phương tiện để dứt các khổ kia. Pháp môn tôi tu tập là các Thánh đạo vô lậu; thực hành các pháp, chế ngự các căn; khởi tâm đại Từ bi, năng thể hiện tinh thần vô úy; tâm luôn bình đẳng hộ niệm chúng sinh; không nhiễm theo thế gian nên vĩnh viễn đạt được giải thoát. Đó gọi là xuất gia.

Bồ-tát chăm chú nghe nói xong, lòng đầy hoan hỷ, liền ca ngợi:

–Lành thay, lành thay! Trong các cõi trời, người, chỉ có phương cách này là cao hơn hết. Ta sẽ quyết tâm tu học theo con đường này.

Sau đó, Bồ-tát lên xe và truyền cho xa giá trở về hoàng cung. Vua cha cũng cho gọi mã phu đến hỏi về chuyến du ngoạn vừa rồi của Bồ-tát. Vị ấy thưa:

–Tâu Đại vương, Thái tử rời thành, trên đường đi tất cả mọi việc đều được thực hiện chu đáo như lệnh ban, không có các hiện tượng chẳng lành. Chỉ có một người mặc áo hoại sắc, râu tóc đều cạo sạch, tay chống tích trượng lần bước, oai nghi trang nghiêm, dáng hình thanh thoát. Thái tử trông thấy liền xuống xe vái chào, thưa hỏi nhau. Thần cũng không rõ bàn nói về chuyện gì. Sau đó Thái tử lên xe ra lệnh quay về cung.

Vua Du-đâu-đàn nghe tâu xong trong lòng thâm nghĩ: “Lời tiên A-tư-đà nói trước đây quả là không sai”. Rồi cũng như lần trước, nhà vua cho tặng thêm các thú vui trong hoàng cung nhằm ràng buộc Bồ-tát.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư muốn làm cho Bồ-tát mau chóng xuất gia nên đã ứng mộng cho vua cha thấy bầy sự việc lạ.

–Thứ nhất, nhà vua nằm mộng thấy có nhiều người, xe mang cờ Đế Thích cùng nhau từ cửa Đông kinh thành Ca-tỳ-la đi ra.

–Thứ hai, nhà vua nằm mộng thấy Thái tử cõi con voi quý có kẻ

theo hộ vệ từ cửa Nam kinh thành Ca-tỳ-la đi ra.

–Thứ ba, nhà vua nằm mộng thấy Thái tử ngồi trên xe tứ mã từ cửa Tây kinh thành Ca-tỳ-la đi ra.

–Thứ tư, nhà vua nằm mộng thấy một bánh xe quý giá từ cửa Bắc kinh thành Ca-tỳ-la đi ra.

–Thứ năm, nhà vua nằm mộng thấy Thái tử ở bốn con đường lớn tay đưa cao dùi thúc mạnh vào chiếc trống lớn.

–Thứ sáu, nhà vua nằm mộng thấy trong kinh thành Ca-tỳ-la có một tòa lầu cao, Thái tử ở trên đó, ném ra bốn phía vô số châu báu, đồng đảo chúng sinh cùng nhau nhặt rồi đi.

–Thứ bảy, nhà vua nằm mộng thấy cách kinh thành Ca-tỳ-la không xa có sáu người cùng kêu gào khóc lóc.

Bấy giờ, vua Du-đầu-đàn nằm mộng thấy bảy sự việc như thế trong lòng vô cùng sợ hãi, giật mình thức giấc. Nhà vua cho gọi các vị đại thần về cung kể lại sự việc mình nằm mộng, bảo các quan tìm người giỏi việc đoán mộng đến để giải mộng. Lúc ấy vị Thiên tử ở cõi trời Tịnh cư hóa làm một vị Bà-la-môn, mặc áo da hươu đứng ngoài cửa thành nói lớn là mình có thể giải được các điềm mộng của nhà vua. Các vị đại thần nghe thế liền tâu lên vua, nhà vua liền truyền đưa vào cung. Vua Du-đầu-đàn thuật lại đầy đủ các sự việc mình nằm mộng cho vị Bà-la-môn nghe và hỏi:

–Các mộng ấy có phải là điềm lành chăng?

Vị Bà-la-môn thưa:

–Tâu Đại vương, về điềm mộng thứ nhất thấy đồng đảo dân chúng cầm cờ Đế Thích từ cửa Đông của thành cùng nhau đi ra là hình tượng Thái tử xuất gia được vô lượng trăm ngàn chư Thiên cung kính vây quanh.

Về điềm mộng thứ hai thấy Thái tử cỡi con voi quý có kẻ hộ vệ từ cửa thành phía Nam đi ra, đó là hình tượng sau khi Thái tử xuất gia sẽ chứng Tuệ giác Vô thượng, đầy đủ Mười lực.

Về điềm mộng thứ ba thấy Thái tử ngồi trên xe tứ mã từ cửa thành phía Tây đi ra, đó là hình tượng Thái tử sau khi xuất gia sẽ chứng Tuệ giác Vô thượng, đầy đủ Bốn vô úy.

Về điềm mộng thứ tư thấy bánh xe báu từ cửa Bắc của thành đi ra, đó là hình tượng Thái tử sau khi xuất gia sẽ chứng Tuệ giác Vô



thượng Bồ-đề và chuyển bánh xe pháp để giáo hóa chúng sinh.

Về đêm mộng thứ năm thấy Thái tử ở nơi bốn con đường đưa cao dùi thúc vào chiếc trống to, đó là hình tượng Thái tử sau khi xuất gia sẽ chứng đắc Tuệ giác Vô thượng được chư Thiên loan truyền lên tới cõi trời Phạm thế.

– Về đêm mộng thứ sáu thấy một tòa lâu cao, Thái tử ở trên ấy ném xuống nhiều vật báu và vô số chúng sinh cùng nhau nhặt lấy rồi đi, đó là hình tượng Thái tử sau khi xuất gia, chứng Tuệ giác Vô thượng rồi, sẽ giữa chúng hội trời, người, tám bộ chúng đem pháp bảo truyền bá giáo hóa như các pháp Tứ niệm xứ, Tứ chánh cần, Tứ như ý túc, Ngũ căn, Ngũ lực, Thất Bồ-đề phần, Bát thánh đạo và vô số các pháp khác.

Về đêm mộng cuối cùng thấy cách hoàng cung thành không xa, có sáu người cất tiếng gào khóc, đó là hình tượng Thái tử sau khi xuất gia sẽ chứng Tuệ giác Vô thượng Bồ-đề khiến cho nhóm lục sư ngoại đạo sinh lòng buồn bã lo sợ.

Bấy giờ người giải mộng sau khi đã giải thích rõ về các điềm mộng của vua Du-đầu-đàn, liền tâu với nhà vua:

– Tâu Đại vương, Đại vương phải nên vui mừng chớ sinh lo buồn. Vì sao vậy? Vì các điềm mộng ấy đều là điềm tốt đẹp, chứng tỏ vương cung đạt được nhiều phước báo lớn lao.

Tâu vua xong, vị ấy đột nhiên biến mất.

Lúc ấy vua Du-đầu-đàn nghe vị Bà-la-môn giải rõ các điềm mộng, lòng càng sợ Thái tử sẽ đi xuất gia nên càng cho gia tăng các món dục lạc trong vương cung để ràng buộc Bồ-tát.

Lúc ấy, nàng Da-du-đà-la cũng nằm mộng thấy mười hai việc đáng lo sợ, liền thức giấc trong lòng lo lắng, bồn chồn. Bồ-tát hỏi thì Da-du-đà-la khóc lóc thưa:

– Tâu Thái tử, thiếp nằm mộng thấy tất cả mặt đất rộng lớn tự nhiên chấn động; lại thấy cái lọng trắng đẹp thường che phủ bên trên chỗ thiếp nằm, Xa-nặc đến đoạt lấy và đi mất; lại thấy nhiều cờ Đê Thích bị xé rách bày la liệt khắp mặt đất; thấy những râu chuỗi anh lạc trên người thiếp bị dòng nước cuốn trôi; thấy mặt trời, mặt trăng cùng tinh tú rơi rụng hết cả; thấy tóc của thiếp bị một người cầm dao báu cắt mất rồi bỏ đi; thấy thân thể mình đoan nghiêm thanh tịnh bỗng trở nên

xấu xí dơ dáy; thấy chân tay trên thân mình tự nhiên đều gãy hết; thấy hình tướng dung mạo mình không còn hồng hào, tươi sáng như xưa; thấy nơi chiếc giường mình thường nằm bị lún sâu vào đất; thấy chiếc giường thiếp vẫn cùng với Thái tử nằm nghỉ bốn chân đều bị gãy; thấy một ngọn núi báu bốn bề cao vút bị lửa đốt cháy sụp xuống đổ nát; thấy một cây báu trong cung vua bị gió thổi mạnh đổ nhào; thấy ánh sáng mặt trời bị che khuất, trời đất tối tăm; thấy trăng sáng trên không, cùng các ngôi sao chiếu sáng khắp cả trong cung này rồi tự nhiên lặn mất hết; thấy có ngọn đuốc sáng rực hiện ra nơi kinh thành Ca-tỳ-la; thấy vị thần hộ thành dáng vẻ đoan nghiêm, nhân từ đứng dưới cửa thành kêu khóc lớn tiếng thảm thiết; thấy thành này tự nhiên biến ra một vùng đất hoang vắng; thấy tất cả cây cối, ao suối đều héo tàn khô cạn; thấy một tráng sĩ tay cầm một cây côn lớn chạy nhanh khắp bốn phương.

Thái tử, thiếp nằm mộng thấy sự việc như vậy lòng thật bồn chồn lo lắng, không an. Phải chăng thân mạng thiếp chẳng thọ hay tình yêu mặn nồng giữa thiếp và Thái tử sắp đến lúc biệt ly? Đây là những điềm gì? Là dữ hay lành?

Bồ-tát lúc ấy nghe Da-du-đà-la kể lại mọi điềm mộng liền suy nghĩ: “Thời điểm xuất gia đã đến nên mới biểu hiện ra các điềm như vậy và khiến ứng mộng cho chánh phi”. Bồ-tát an ủi Da-du-đà-la:

–Nàng chẳng nên mang lòng lo lắng sợ hãi, vì sao vậy? Vì các mộng tưởng vốn điên đảo chẳng thật. Nếu những gì nàng mộng thấy là thật thì núi non, cờ xí đã nghiêng ngã, mặt trời mặt trăng đã rơi rụng, thân thể của nàng nào có thương tổn gì đâu, Xa-nặc cầm chiếc lọng đi lại mộng thấy là đoạt lấy. Tất cả mộng寐 ấy đều là giả dối, không thật. Nàng nên yên nghĩ đừng quá lo buồn.

Đêm ấy Bồ-tát cũng nằm mộng thấy năm sự việc:

–Một là thấy thân mình nằm trên đất liền, đầu gối lên núi Tu-di, tay nâng biển rộng còn chân thì giẫm lên cá đại dương.

–Hai là nằm mộng thấy loại cỏ tên Kiến lập từ chỗ mục nát mọc lên, ngọn của nó cao tới tầng trời A-ca-ni-trá.

–Ba là nằm mộng thấy bốn con chim từ bốn phương bay lại, lông cánh rực rỡ nhiều màu, nương theo chân của Ngài mà hóa thành màu trắng.

–Bốn là nằm mộng thấy con thú màu trắng nhưng đầu thì màu

đen chạy đến quỳ gối liếm thân Ngài.

–Năm là nằm mộng thấy một ngọn núi cao lớn đầy những phân đơ dáy, Ngài đang ở trên núi ấy, dạo quanh nhiều vòng giẫm lên mà không hề bị ô nhiễm.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRẠNG NGHIÊM

### QUYỂN 6

#### Phẩm 15: XUẤT GIA

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Trong đêm vắng tĩnh mịch, Bồ-tát trầm tư: “Nếu Ta không tau với phụ vương mà tự ý xuất gia thì sẽ mang hai tội. Một là trái với phép tắc đã từng được dạy dỗ, hai là không thuận với đạo lý thế tục”. Suy nghĩ như thế rồi, từ nơi đang trụ, Bồ-tát phóng luồng ánh sáng lớn chiếu thẳng đến chỗ vua cha, soi rõ tất cả cung điện, lầu đài, vườn cây, làm tăng thêm vẻ trang nghiêm rực rỡ. Vua cha gặp luồng hào quang ấy vừa chiếu tới liền thức giấc, hỏi người hầu:

– Ánh sáng gì thế, đêm chưa tàn mà sao lại có ánh sáng mặt trời?

Người hầu thưa:

– Tâu Đại vương, đó chẳng phải là ánh sáng mặt trời

Vị ấy dùng bài kệ tụng để tâu rõ với vua:

*Đền đài cùng lầu gác  
Tường vách cùng vườn cây  
Bóng chúng đều chẳng sinh  
Nên không phải vắng hồng  
Uyên ương cùng Phỉ thúy  
Khổng tước, Ca-lăng-già  
Muôn chim chưa lượn hót  
Nên chẳng phải vắng dương  
Ánh sáng thật ít có  
Xưa nay chưa từng gặp  
Khiến tâm sinh hoan hỷ  
Trong lành, không nóng bức  
Đó là Bạc Trắng Đức*

Phóng quang chiếu đến đây.  
Lúc vua vừa thức giấc  
Nhìn suốt khắp mười phương  
Bèn thấy thân Bồ-tát  
Oai đức không gì hơn  
Trọn lòng rất quý trọng  
Nên hết mực cung kính.  
Bồ-tát dùng thần lực  
Khiến phụ vương nằm im  
Ngài quỳ thẳng chấp tay  
Trước vua cha bày tỏ:  
Phụ vương chớ sầu não  
Cũng chẳng nên cản ngăn  
Con nay nguyện xuất gia  
Mong phụ vương chấp thuận.  
Vua nghe Bồ-tát thưa  
Suy nghĩ lòng lưỡng lự  
Rơi lệ nhìn Bồ-tát  
Đem bày tỏ nỗi lòng  
Ngôi báu cùng xã tắc  
Tất cả đều xa rời  
Nếu bỏ chuyện xuất gia  
Mọi việc đều yên ổn.  
Bồ-tát dùng diệu âm  
Lại thưa vua cha rõ  
Riêng có bốn nguyện ước  
Lòng luôn dốc mong cầu  
Phụ vương nếu ban đủ  
Con xin chẳng xuất gia  
Một là chẳng yếu già  
Hai là luôn trẻ tươi  
Ba nguyện luôn không bệnh  
Bốn nguyện được sống hoài.  
Vua cha nghe bốn nguyện  
Bèn nói cùng Bồ-tát

*Những điều ấy thậm khó  
 Sức ta không đáp nổi  
 Chư tiên tuy sống lâu  
 Chung cuộc vẫn hoại diệt  
 Ai lia sinh lão tử  
 Thân tâm mãi trường tồn?  
 Bồ-tát thừa cùng cha  
 Bốn nguyện nếu khó đạt  
 Nay chỉ xin một nguyện  
 Không còn thọ thân sau.  
 Vua nghe Bồ-tát thừa  
 Tâm đã có biến chuyển  
 Nên nói ra lời này  
 Ta nay cũng tùy hỷ  
 Vì lợi ích chúng sinh  
 Khiến nguyện con được thỏa  
 Tuy nói lời dứt khoát  
 Tâm vẫn còn buồn lo.*

Lúc đó Bồ-tát nghe vua cha tỏ lời chấp thuận về ý nguyện xuất gia của mình nên hết sức vui mừng, xin lui về cung. Mọi người trong cung vẫn chưa ai biết việc ấy. Sáng hôm sau, vua cha cho mời thân tộc cùng các vị trong dòng họ Thích đến nói:

– Vào nửa đêm hôm qua, Thái tử đã tới thỉnh cầu ta xin đi xuất gia. Nếu ta chấp thuận thì vương quốc sẽ không có người thừa kế. Các khanh có phương kế gì khiến cho Thái tử bỏ ý nguyện xuất gia?

Các vị trong tộc họ nghe vua nói như thế đều tâu là phải cùng nhau tìm đủ mọi cách để giữ Thái tử lại, như vậy Thái tử cũng khó ra đi được.

Bấy giờ vua cha truyền lệnh cho các vị trong thân tộc thực hiện các việc: bên ngoài cửa Đông thành Ca-tỳ-la bố trí năm trăm thanh niên thuộc tộc họ Thích, đều là những người khỏe mạnh dũng mãnh sức lực hơn người. Mỗi chàng trai đều sử dụng một chiến xa có thể lui tiến dễ dàng để canh gác. Mỗi xe lại có năm trăm lực sĩ cầm kích đứng canh ở phía trước. Các cửa thành Tây, Nam, Bắc cũng đều bố trí như thế. Trên thành khắp cả các vòng cũng phân bố đủ người và

binh khí để lo việc canh giữ. Lại giao cho các vị đại thần thân tín trong tộc họ Thích đôn đốc canh gác nơi các trục lộ chính trong kinh thành. Đích thân nhà vua tuyển chọn năm trăm tráng sĩ, mặc áo giáp cầm mâu, cỡi ngựa, voi, ngày đêm tuần tra nơi bốn cửa thành không chút xao lãng.

Lúc ấy, quốc đại phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề, cũng tập hợp các thể nữ trong vương cung nói kệ dặn bảo:

*Các người trong đêm nay  
Chớ ham chuyện ngủ nghỉ  
Nên cấm nhiều cờ phướn  
Đuốc dùng ngọc Ma-ni  
Chuỗi Anh lạc giăng khắp  
Cũng phát ra ánh sáng  
Rực rỡ khắp trong cung  
Như ánh sáng mặt trời  
Hòa tấu mọi Thiên nhạc  
Đàn ngân tiếng diệu âm  
Tóc cài nhiều hoa đẹp  
Đeo vòng báu sư tử  
Cùng bao thứ ngọc ngà  
Trang điểm thật lộng lẫy  
Bao cửa đều đóng kỹ  
Khóa cài thêm chắc chắn  
Vào ra cần xét xem  
Lui tới đều phải rõ.  
Còn thị vệ các người  
Phải mang theo binh khí  
Mâu kích cùng giáo nhọn  
Mọi thứ phải sẵn sàng  
Chớ sinh tâm biếng nhác  
Canh giữ khắp mọi nơi.  
Các người giữ Thái tử  
Như người giữ mắt mình  
Chớ để người bỏ đi  
Ví như voi chúa mất*

*Ngôi báu ai kế thừa  
Đất nước giảm uy lực.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy có hai mươi tám vị đại tướng Dạ-xoa do Bát-già-ca vương dẫn đầu đến trước ở cung Tỳ-sa-môn cùng nhau bàn luận. Bát-già-ca vương nói:

–Bồ-tát nay sắp sửa xuất gia, ta và các người phải làm gì để cúng dường?

Bấy giờ, Tứ Thiên vương nói với các vị tướng Dạ-xoa:

–Bồ-tát sắp xuất gia, các người cần phải nâng vó ngựa khi Ngài cỡi.

Thích Đề-hoàn Nhân cũng gọi chư Thiên tại cõi Tam thập tam thiên đến nói:

–Đêm nay Bồ-tát sẽ xuất gia, các người cần phải hết lòng hỗ trợ, giúp sức.

Lúc ấy trong Thiên chúng có một vị Thiên tử tên là Tinh Tuệ thưa:

–Tôi sẽ làm cho tất cả quân sĩ cùng thể nữ nơi thành Ca-tỳ-la lo việc giữ gìn Bồ-tát, ngủ say sửa, chẳng còn hay biết gì cả.

Lại có vị Thiên tử tên Trang Nghiêm Du Hý thưa:

–Tôi sẽ khiến cho đoàn voi ngựa cùng bao loài khác ở bên trong và ngoài thành đều im hơi lặng tiếng.

Lại có vị Thiên tử tên Nghiêm Tuệ thưa:

–Tôi sẽ từ nơi hư không này hóa làm một con đường báu, dùng các thứ vàng bạc, lưu ly, xa cừ, mã não, châu báu ngọc màu đủ loại để tô đắp, tung rải các thứ danh hoa khắp trên không, treo giăng đầy các thứ cờ phướn đủ màu sắc.

Lại có các vị đại Tướng vương do Y-bát-la vương dẫn đầu, đứng ra thưa:

–Chúng tôi sẽ dùng vòi dài hóa làm lầu gác, bên trong có đủ các thể nữ ở cõi trời đàn ca hát múa cùng bay theo.

Lại có chúng đại Long vương do Bà-lâu-na vương dẫn đầu, đứng ra thưa:

–Chúng tôi sẽ tung đầy những mây chiêm-đàn hương cùng trầm thủy hương, rải những bột chiêm-đàn và trầm thủy, hương dịu thơm



ngát đầy khắp hư không.

Lại có vị Thiên tử tên là Pháp Hành thưa:

–Tôi sẽ làm cho đám nữ nhân xinh đẹp ở trong cung đều trở thành những kẻ dung mạo bị biến hoại không thể đi đâu được.

Lại có vị Thiên tử tên là Khai Phát thưa:

–Vào lúc giữa đêm này tôi thân hành đến thức tỉnh Bồ-tát.

Thích Đề-hoàn Nhân cũng nói:

–Ta nay cũng sẽ vì Bồ-tát mà khai mở lối đi.

Các chúng Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-na, Khẩn-đà-la, Ma-hầu-la-già... tất cả đều dốc lòng hỗ trợ Bồ-tát xuất gia như thế.

Bấy giờ, Bồ-tát ở nơi điện âm nhạc, thẳng thân ngồi suy nghĩ: “Chư Phật thời quá khứ đều phát bốn đại nguyện vi diệu. Đó là: Thứ nhất nguyện tôi ở thời vị lai tự chứng pháp tánh, thành Bạc Đại Pháp vương tự tại đối với các pháp, dùng trí tuệ tinh tấn diệt trừ tất cả ngục tù khổ não do ái buộc, khiến cho mọi chúng sinh đều được giải thoát. Thứ hai là nếu có các chúng sinh mãi bị buộc ràng trong cõi sinh tử đen tối do vô minh si ám che mờ tâm trí, sẽ dùng các pháp Không, Vô tướng, Vô nguyện làm đèn sáng, thuốc diệu, để phá trừ mọi si mê, lầm lạc, phiền não chướng ngại, giúp họ thành tựu các cửa phương tiện trí tuệ dẫn tới giác ngộ. Thứ ba là nếu có các chúng sinh còn mang nặng kiêu mạn, chấp ngã và ngã sở, tâm tưởng điên đảo chấp trước hư vọng thì sẽ giảng thuyết chánh pháp để khiến họ giác ngộ, giải thoát. Thứ tư là nếu thấy các chúng sinh ở nơi cảnh ô trược, nhiều kiếp luân hồi như bánh xe lửa xoay tròn, cũng như cuộn tơ tự buộc tự trói vướng mắc trăm mối, thì sẽ đem chánh pháp thuyết giảng để khiến họ thoát khỏi mọi triền phược của luân hồi. Bốn đại nguyện ấy đã lần lượt hiện ra trong chánh niệm hiện tại của Bồ-tát.

Lúc đó Thiên tử Pháp Hành cùng chư Thiên cõi trời Tịnh cư dùng thần thông khiến cho hình dáng, diện mạo của các thể nữ trong cung đều biến hoại, còn cung điện dường như một vùng gò nổng hoang vắng. Biến hiện xong, từ hư không thưa với Bồ-tát:

*Dung mạo thanh tịnh như hoa sen*

*Trí tuệ công đức không ai sánh*

*Quan sát nữ nhân nên xa lìa*

*Làm sao còn sinh tâm tham đắm?  
 Lúc ấy Bồ-tát cũng đọc bài kệ đáp:  
 Ta nay xem rõ cảnh dâm dục  
 Tất cả biến hoại như phân thối  
 Chỉ mong dứt sạch dây ái buộc  
 Chẳng bao giờ trở lại tham đắm!*

Bấy giờ, Bồ-tát nhìn thấy hình tướng của các mỹ nữ trong cung đều bị biến hoại; hoặc có cô y phục rơi rách lộ ra hình thể xấu xí. Hoặc có cô mũ mào hoa cài rơi mất, đầu tóc rối tung; hoặc có cô dung mạo như thể cây khô, các thứ chuỗi ngọc đeo trên người đều tan nát; hoặc có cô môi miệng méo lệch; hoặc có người mắt mở trợn trừng, hoặc có cô thở khò khè như sắp đứt hơi; hoặc có cô nước mắt nước miếng tuôn ra lem luốc; hoặc có cô ho khạc luôn miệng; hoặc có cô tay múa chân đập; hoặc có cô sắc mặt trắng xanh trông thật kỳ dị; hoặc có cô da thịt bị cào xước rách nát máu mủ tuôn ra như nhớt; có cô thì kêu gào than khóc, cô thì cười sặc sụa; hoặc có cô nghiêng răng, cô nói ú ớ; hoặc có cô đứng dựa vào tường, cô vịn tay vào giường quỳ xồm, hoặc nằm gối đầu lên trống, hoặc ôm đàn tranh mà ngủ; hoặc có cô ngủ say mà miệng còn ngậm ống tiêu ống sáo, có lúc phát ra âm thanh; hoặc có cô lấy các thứ nhạc khí vung ném loạn xạ; hoặc nằm ngủ yên; hoặc úp mặt xuống đất; hoặc có cô há mồm; cô thì nhắm mắt; hoặc có cô đau bụng, trung tiện hôi thối nồng nặc; hoặc có cô che đầu, cô thì phơi đầu nằm nghiêng ngã dọc ngang bừa bãi mọi dung nhan đoan nghiêm xinh đẹp trước kia do thần thông của chư Thiên đều khiến thành xấu xí hư hoại. Sau khi nhìn thấy các hoại tướng trạng như thế, Bồ-tát tĩnh niệm suy nghĩ: “Thân hình nữ nhân thật bất tịnh xấu xí, nhưng những kẻ phàm phu thì vọng sinh tham ái”.

Liền đó, Bồ-tát khởi tâm đại Bi thốt ra lời than:

–Than ôi thế gian! Khổ thay thế gian! Thật là đáng sợ, kẻ phàm phu thiếu trí chẳng cầu giải thoát! Nơi này đây những giả dối hư vọng có gì để quyến luyến cũng như chiếc bình vẽ chứa đầy chất độc dơ! Cõi này khó vượt qua, chẳng có thể tự mình lìa bỏ được! Ví như con voi già bị ngập sâu trong bùn lầy, chốn này chất chứa bao nỗi thống khổ giống như lò mổ súc vật có thể giết chết bao nhiêu mạng sống! Cõi này bất tịnh giống như bầy heo nhốt chung vào

chuông hẹp! Cõi này chẳng có gì lý thú, lại do vọng sinh mà đắm tham mê luyến, giống như con chó đói gặm mãi khúc xương khô! Chốn này đầy những lửa dữ giống như đám phù du nào vô ánh đuốc sáng! Cõi này khốn kiệt giống như loài thủy tộc bị phơi nơi đất khô! Chốn này cùng bức giống như con hươu đói bị lửa bủa vây! Cõi này thật đáng sợ giống như kẻ tử tù bị dẫn đến nơi đô hội! Xứ này luôn bị chìm đắm giống như người đi biển mà thuyền bè bị thủng nát! Cõi này đầy nổi hiểm nguy như kẻ mù bị rơi xuống hố sâu! Chốn này không lợi ích, ví như kẻ chơi cờ bạc thua sạch tài sản! Cõi này chẳng có gì mát mẻ, giống như đại hạn lâu ngày khiến cho cây cỏ khô cháy! Chốn này đầy những bất trắc giống như lưỡi dao bén bôi phết chút mật, kẻ ngu si không trí liếm lấy thưởng thức! Cõi này luôn hao tổn giảm sút giống như hắc phần, mặt trăng dần dần mất hút! Chốn này tất cả các pháp lành rất dễ bị tiêu diệt, giống như hỏa kiếp thiêu rụi tất cả vạn vật!

Sau khi thấy rõ, trầm tư về cảnh tượng ấy, Bồ-tát đã bày tỏ những lời đó với nhiều thí dụ so sánh và quán sát trở lại thân mình từ đầu đến chân thấy cũng như thế, liền nói bài kệ:

*Ngã ái tươi ruộng nghiệp.  
 Theo duyên thọ tử sinh  
 Tích chứa mọi bất tịnh  
 Hòa hợp tạo thân này  
 Ngũ tạng và lục phủ  
 Luôn thiêu đốt bên trong  
 Da thịt cùng xương tủy  
 Lông tóc và răng móng  
 Là cơ quan vận động  
 Là hang ổ sâu bọ  
 Đầy đầy những phân dơ  
 Máu mủ bằng bao lớp  
 Tử sinh sâu khổ hại  
 Già bệnh, đói khát bức  
 Kẻ trí thấy khổ ấy  
 Điều như gặp oán thù  
 Nên bỏ thân hư vọng*

*Sao lại còn tham đắm?*

Bồ-tát im lặng trầm tư nội quán niệm hiện tại với tự thân như thế. Lúc đó trên hư không chư Thiên nói với Thiên tử Pháp Hành:

–Bồ-tát sắp sửa xuất gia, nay xem có vẻ do dự hay còn hối tiếc gì chăng? Sở dĩ nói thế là vì chúng tôi nhận thấy Bồ-tát lúc xem xét đám thể nữ diện mạo có khi tươi tỉnh mỉm cười, có khi sầu thảm chẳng vui, như thế phải chăng Bồ-tát còn sinh lòng quyến luyến? Cũng có thể là tâm Bồ-tát ví như biển lớn, còn chúng tôi suy nghĩ cạn cợt không thể thấu hiểu được Thiên tử Pháp Hành nói:

–Bồ-tát trải qua vô lượng kiếp đã từng xả bỏ tất cả từ thân mạng mình cho đến đất đai, ngôi vị, vợ con, chỉ để phát nguyện cầu đạo Vô thượng Bồ-đề, tâm không hề thoái chuyển, huống chi là thân mạng sau cùng lại vì những thứ dục lạc tầm thường mà sinh lòng quyến luyến sao?

Bấy giờ Bồ-tát liền rời chỗ ngồi đứng dậy, vén những tấm màn che rủ làm bằng bảy thứ châu báu, ung dung thư thái bước ra ngoài, đứng chấp tay nhớ nghĩ đến mười phương vô lượng chư Phật, vừa xong thì liền thấy Thiên chủ Thích Đề-hoàn Nhân cùng Tứ đại Thiên vương, Nhật Nguyệt Thiên tử, mỗi vị đều thống lãnh đám thuộc hạ của mình.

Từ phương Đông, Thiên vương Đề-đâu-lại-tra, thấy lãnh Càn-thát-bà vương, cùng với trăm ngàn chúng Càn-thát-bà hòa tấu âm nhạc, đàn ca múa hát đi đến thành Ca-tì-la nhiều quanh ba vòng, nường hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái. Từ phương Nam, Tỳ-lâu-lặc-xoa Thiên vương dẫn Cửu-bàn-trà vương cùng với vô số trăm ngàn chúng Cửu-bàn-trà, mỗi vị đều mang bình báu chứa đầy nước thơm đi tới thành Ca-tỳ-la nhiều quanh ba vòng, nường hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái. Từ phương Tây, Tỳ-lâu-bát-xoa Thiên vương dẫn các vị Long chủ cùng với vô số trăm ngàn chúng Rồng lớn tay mỗi vị đều cầm các thứ châu báu, chuỗi ngọc cùng với nhiều hoa hương, lại tung rải những đám mây hương, mây hoa, cùng mây vật báu và khơi nhẹ làn gió thơm vi diệu lướt theo, tất cả cùng đi đến thành Ca-tỳ-la nhiều quanh ba vòng, nường hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái. Từ phương Bắc, Tỳ-sa-môn Thiên vương dẫn Dạ-xoa chủ từ cùng

với vô số trăm ngàn chúng Dạ-xoa tay bưng nhiều thứ ngọc báu ánh sáng rực rỡ hơn hẳn trăm ngàn ngọn đèn đuốc ở thế gian, mình mặc áo giáp dát đồng, tay cầm cung đao, mâu kích, giáo mác dài, nhọn đủ loại, đến thành Ca-tỳ-la nhiều quanh ba vòng, nương hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái. Lúc đó Thiên chủ Thích Đề-hoàn Nhân từ cõi Tam thập tam thiên cùng với quyến thuộc và hàng trăm ngàn vạn vị Thiên tử đều cầm nhiều vàng thiên hoa hương xông, hương xoa, y phục cờ lọng, lọng báu phướn vô số và chuỗi ngọc anh lạc, đi tới thành Ca-tỳ-la nhiều quanh ba vòng, nương hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái. Nhật Nguyệt Thiên tử và Thiên chúng theo hai bên cùng đến, cũng mang theo đủ thứ vật báu để cúng dường, nương hư không an trụ, chấp tay cúi đầu hướng về phía Bồ-tát lễ bái.

Bấy giờ Bồ-tát quán sát khắp mười phương, ngược lên xem hư không cùng các tinh tú, nhận thấy Hội thế Tứ đại Thiên vương, Càn-thát-bà, Cứu-bàn-trà, chư Thiên, Long thần, Dạ-xoa..., lại thấy cả Thiên chủ Thích Đề-hoàn Nhân, mỗi vị đều thống lãnh trăm ngàn quyến thuộc, thứ lớp chỉnh tề hiện ra đầy khắp hư không. Khi sao Phất-sa vừa hợp với mặt trăng, tất cả chư Thiên đều cất tiếng nói lớn:

–Bồ-tát muốn cầu thắng pháp nay là đúng lúc nên mau chóng xuất gia, nhất định sẽ đạt Tuệ giác Vô thượng Bồ-đề, chuyển đại Pháp luân cứu độ muôn loài.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy Bồ-tát suy nghĩ: “Đêm nay yên tĩnh, thời điểm xuất gia đã đến!” Bồ-tát liền cho gọi người hầu cận thân tín là Xa-nặc tới bảo:

–Người hãy chuẩn bị đầy đủ và đưa ngựa Kiên-trắc đến đây cho ta.

Xa-nặc nghe Bồ-tát bảo vậy liền tự nghĩ: “Giờ này đang là nửa đêm, Thái tử dùng ngựa Kiên-trắc để làm gì?” nên thưa với Bồ-tát:

–Trong ngoài đều yên ổn, chẳng có việc gì cấp bách hay hung hiểm xảy ra, không rõ Thái tử dùng ngựa Kiên-trắc làm gì?

Bồ-tát liền đọc bài kệ để bảo Xa-nặc:

*Thân ta đã sẵn sàng  
Mọi việc đều an lành  
Nay ta quyết xuất gia*

*Người chớ nên trái ý.*

Xa-nặc lắng nghe Bồ-tát nói kệ xong, người run lên không thể tự kiềm chế được. Bồ-tát bảo Xa-nặc lần nữa:

–Ta nay muốn vì tất cả chúng sinh hàng phục diệt trừ mọi thứ giặc phiền não trói buộc, nên đi xuất gia, cần tới ngựa Kiên-trắc. Người chớ làm trái ý ta! Hãy mau chuẩn bị đưa tới đây.

Lúc ấy, Xa-nặc cố ý nói lớn tiếng với hy vọng mọi người trong cung đều nghe, thưa Bồ-tát:

–Thái tử lúc nào cũng thận trọng chưa hề có việc gì sai lầm, mọi việc làm đều lựa chọn, cân nhắc kỹ lưỡng, nay vì sao mà chọn ngựa Kiên-trắc?

Trên hư không chư Thiên đã dùng thần thông khiến cho mọi người trong cung đều không ai hay biết gì. Bồ-tát dùng bài tụng để nói với Xa-nặc:

*Xa-nặc người nên biết  
Ta nay xem chốn này  
Tất cả thật đáng sợ  
Giống như đám gò mộ  
Như sống cõi La-sát  
Tợ như hang độc trùng  
Như sống trong vũng tối  
Bờ bãi nằm ngang dọc  
Ta thấy năm đục khổ  
Tâm ý chẳng an vui  
Nên nguyện rời cung cấm  
Du hành cảnh viên lâm  
Từng thấy già bệnh khổ  
Cảnh chết càng khổ hơn!  
Ta quyết định xuất gia  
Người gấp dẫn Kiên-trắc.*

Lúc ấy Xa-nặc thưa với Bồ-tát:

–Xưa kia khi Thái tử mới sinh thầy xem tướng đã tâu với đức vua rằng Thái tử có đầy đủ các tướng tốt, sẽ là bậc Chuyển luân thánh vương. Tôi cũng từng nghe các bậc thông thái thế gian nói

rằng các nhà tu khổ hạnh, hoặc để móng tay móng chân dài, hoặc treo ngược thân mình trên cành cây, hoặc dùng vỏ cây làm y phục, tự cạo nhẵn đầu tóc, hoặc nhận lấy cái giới cấm của loài trâu, hươu..., hoặc phơi mình để nắng gắt đốt thân... Tu các nhân khổ ấy để mong cầu quả báo an lạc. Còn Thái tử hiện nay sẽ là Bạc Chuyển luân thánh vương thống lãnh bốn châu thiên hạ, sẽ có đầy đủ bảy món báu, tất cả mọi người đều cho rằng Thái tử nhất định sẽ ở ngôi vị ấy, các vị Tiên cũng đã tiên đoán như vậy, không thể sai lầm được. Thế thì ngôi báu ấy sao lại bỏ đi?

Bấy giờ Bồ-tát nói với Xa-nặc:

–Ngày ấy Tiên nhân không chỉ nói rằng Ta sẽ là Bạc Chuyển luân thánh vương mà cũng còn bảo rằng Ta sẽ thành tựu Phật đạo, có đúng là vị Tiên đã từng nói tới hai trường hợp như thế phải không, người chớ dối Ta.

Xa-nặc nói:

–Ngày ấy Tiên A-tư-đà chấp tay thưa: “Tâu đại vương, Thái tử đây chắc chắn sẽ thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh giác chứ không nối ngôi để làm vị Chuyển luân thánh vương. Vì sao vậy? Vì tướng Phật hiện rõ còn tướng Chuyển luân thánh vương thì không hiện rõ”. Chỉ vì các vị trong tộc họ Thích đã giấu chuyện này không truyền ra ngoài sợ rằng Thái tử sẽ xuất gia học đạo, không ngờ Thái tử vẫn còn nhớ điều ấy.

Bồ-tát bảo:

–Xa-nặc, Ta từ khi rời cõi trời Đâu-suất hạ sinh xuống cõi đời này, thời gian trong thai mẹ cho đến lúc sinh ra, lớn lên, mọi việc đều không quên, huống chi việc Tiên nhân từng xem tướng và nói như thế ta lại quên sao?

Xa-nặc, chư Thiên lại luôn khuyến thỉnh Ta: “Bồ-tát nên mau chóng xuất gia chắc chắn sẽ là Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác chuyển bánh xe Pháp”. Do vậy người nên biết Ta sẽ đạt Phật quả. Xa-nặc, Ta nay thà bị chặt đứt cả chân tay, thân thể hoặc ăn phải các thứ độc hại, hoặc nhảy vào đồng lửa hay bị ném lên đỉnh núi cao chứ nhất định không ở lại nhà sống trong cảnh hoan lạc của năm dục. Năm thứ dục lạc ở thế gian như thế đều là vô thường, rất đáng lo sợ.

Rồi Bồ-tát đọc bài kệ:

*Ta từng thọ năm dục  
 Nay thật sợ nhân khổ  
 Dòng ái từ vô thỉ  
 Như biển rộng khó đầy  
 Theo dạn nắng thêm khát  
 Cõi mộng nào biết đâu!  
 Ngói mục sao bền chắc  
 Vật ngon hòa độc dục  
 Mây nổi luôn tan lìa  
 Sương mốc đọng liền mất  
 Tâm lầm theo việc ảo  
 Như bọt nước tung cao  
 Cây chuối dâu rắn chắc  
 Bày chuyện dối trẻ thơ  
 Đầu rắn dữ chẳng gần  
 Loài cỏ độc chẳng chạm  
 Kẻ trí luôn xa lìa  
 Như lánh xa hầm hổ.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát nói bài kệ xong lại bảo Xa-nặc:

–Ta cũng đã từng là vị Thiên tử ở cõi trời Tứ Thiên vương cho đến sáu cõi trời Dục giới, cũng từng sinh ở cõi trời Sắc cứu cánh, cõi trời Phi tưởng phi phi tưởng xứ. Ta nhớ lại từ vô lượng kiếp trước, vì ngu si mê lầm đắm theo cảnh dục tầm thường, chịu nhiều nỗi thống khổ nhục nhằn hành hạ trói buộc, thân mạng bị tổn hại, khi chết bị rơi vào các nẻo ác nên nay đối với các cõi ấy luôn sinh tâm chán bỏ. Chính vì vậy đối với cảnh giới thắng diệu của chư Thiên ta còn không tham nhiễm, huống chi là cõi người đầy những ngũ dục, ta lại sinh tâm đắm trước sao? Bậc Chuyển luân thánh vương tuy được tự tại nhưng cuối cùng vẫn không thể thoát khỏi nạn sinh tử. Ta xem cõi thế gian phiền não thật mênh mông rất đáng lo sợ, không nơi nương tựa, chẳng chốn cậy nhờ, lại luôn bị nổi trôi trong dòng sinh tử, cuốn theo dòng xoáy thị dục, chồng chất bao nỗi lo buồn sầu não sân hận rồi cảnh già



chết lại đến, đám quỷ La-sát luôn luôn rình rập. Vì thế mà Ta ở trong cõi ấy luôn tu Lục độ lấy đó làm thuyền bè, dùng trí tuệ để chèo chống, kiên trì tin tưởng, đã tự độ mình, cũng sẽ hóa độ tất cả chúng sinh, đưa họ đến bờ giác ngộ.

Khi ấy Xa-nặc thưa với Bồ-tát:

–Thái tử nay đã quyết tâm nhất định xuất gia sao?

Bồ-tát dùng bài kệ trả lời Xa-nặc:

*Xa-nặc người nên biết  
Ta nay đã quyết định  
Vì tự lợi, lợi tha  
Phát khởi tâm tinh tấn  
Bất động như Tu-di  
Trọn không hề thoái chuyển  
Giả sử tuôn kim cương  
Đao kiếm cùng giáo mác  
Điện lửa sắt nung nóng  
Rơi ngay đánh đầu ta  
Cũng không hề tham đắm  
Đối với mọi cảnh tục.*

Lúc đó, vô lượng trăm ngàn chư Thiên nơi hư không hoan hỷ reo mừng, tung rải xuống vô số thiên hoa và đọc bài tụng:

*Thanh tịnh tối thắng như hư không  
Khởi mây sương bụi chẳng hề nhiễm  
Tất cả cảnh giới cũng không đắm  
Bồ-đề thành tựu đủ thiện lợi.*

Hai vị Thiên tử Tinh Tuệ và Trang Nghiêm Du Hý khi ấy dùng thần thông khiến cho tất cả dân chúng ở thành Ca-tỳ-la đều ngủ say.

Bồ-tát bảo Xa-nặc:

–Người nay không được làm điều phật ý ta, phải gấp đem ngựa Kiền-trắc đến đây.

Xa-nặc tâu:

–Hiện giờ đang còn đêm khuya chưa phải là lúc ra đi được, tất cả các cửa cung điện, kinh thành đều đóng kín và có người canh giữ, ai có thể mở được?

Lúc đó, Thích Đề-hoàn Nhân dùng thần thông lực làm cho các cửa lớn nhỏ đều tự nhiên mở ra, Xa-nặc nhìn thấy cảnh ấy lòng bàng hoàng xúc động, buồn thương đến khóc thành tiếng và nói:

–Ta không có người ủng hộ nữa rồi. Tất cả mọi người trong ngoài thành này từ binh lính canh giữ, các quần thần, vương tử trong tộc họ Thích đến chánh phi Da-du-đà-la cùng thể nữ trong hậu cung ngủ mê cả, không ai hay biết gì. Nay Thái tử muốn ra đi sao lại chẳng nói cùng ai? Lòng Thái tử đã quyết như thế ta đã khẩn thiết cầu bày xin đừng rời bỏ ngôi báu nhưng tự thấy là không đủ sức để cản ngăn!

Bấy giờ chư Thiên nơi hư không nói với Xa-nặc:

–Xa-nặc, hãy mau chuẩn bị đầy đủ và đem ngựa Kiền-trắc đến ngay chỗ để Bồ-tát sinh lòng buồn phiền. Vì sao vậy? Người há không thấy hiện thời vô lượng trăm ngàn các vị Đại Bồ-tát, Thích Đề-hoàn Nhân cùng Tứ Thiên vương, các chúng Trời, Rồng, Thần, Càn-thát-bà... mỗi vị cùng với đám thuộc hạ đều cung kính cúng dường Bồ-tát, ánh sáng rực rỡ chiếu khắp hư không sao?

Xa-nặc nghe chư Thiên nói xong liền bảo ngựa Kiền-trắc:

–Thái tử hôm nay sẽ cởi người rời thành!

Xa-nặc lập tức sửa soạn đủ các thứ yên cương thuộc loại quý giá dành cho vua ngựa, buồn khóc rơi lệ đưa ngựa đến dâng lên Bồ-tát và cất lời tán thán:

–Cúi mong mọi điều Thái tử mong cầu đạt đến đều được thành tựu trọn vẹn, tất cả mọi chướng ngại đều được tiêu trừ để làm cho thế gian được yên ổn an vui.

Khi Bồ-tát vừa cởi ngựa báu Kiền-trắc cất vó bước đi bước đầu tiên mặt đất khắp mười phương hiện ra đủ sáu cách chấn động. Ngựa Kiền-trắc tung vó vọt bay thẳng lên hư không, có Tứ đại Thiên vương nâng đỡ bốn vó, Phạm vương, Đế Thích thì mở bày một con đường báu. Lúc bấy giờ Bồ-tát phóng luồng ánh sáng lớn chiếu soi cùng khắp vô số thế giới, người nào có thể độ đều được độ thoát, các chúng sinh đang đau khổ đều được lìa khổ.

Bấy giờ, Bồ-tát quay đầu nhìn lại kinh thành Ca-tỳ-la nói:

–Từ nay, nếu Ta chưa dứt tận hết ngọn nguồn sinh tử thì trọn đời sẽ không bao giờ quay lại thăm kinh thành này, nói chi tới việc sẽ trở lại để sinh hoạt.

Nơi này về sau dân chúng đã xây tháp làm kỷ niệm.

Này các Tỳ-kheo sau khi Bồ-tát ra khỏi cung, các thể nữ trong cung đều thức giấc, tìm kiếm khắp nơi nhưng chẳng gặp Bồ-tát. Nàng Da-du-đà-la cất tiếng khóc lớn ngã lăn ra đất, đầu tóc rối bời, các râu chuối ngọc đều xoắn tung, kêu khóc than van:

–Sao phận thiếp thống khổ thế này! Từ nay thiếp còn biết nương tựa vào đâu? Thái tử bỏ thiếp ra đi, thiếp còn sống làm gì nữa? Cứ thế Da-du-đà-la vật vã than khóc hồi lâu. Tất cả cung nữ cũng tụ họp lại kêu gào than khóc ảo não như cá bị quăng lên cạn, như cây bị chặt đứt gốc, tiếng khóc than vang ra tận ngoài cung.

Bấy giờ cung nữ tâu lên vua Du-đầu-đàn:

–Sáng nay, chúng con vừa thức dậy thì chẳng còn thấy Thái tử đâu nữa!

Cùng lúc, quan giữ ngựa cũng đến tâu vua là ngựa Kiên-trắc đã mất. Vua cha nghe tâu biết Thái tử đã ra đi, tức thì khóc rống lên than: “Hỡi ôi! Đứa con yêu quý của ta nay đi nơi nào!” Dứt lời thì ngã lăn ra sàng bất tỉnh. Quan hầu cận vội dùng nước lạnh rưới lên mặt, hồi lâu mới tỉnh lại. Vừa tỉnh lại, vua lập tức truyền gọi các vị quan có trách nhiệm canh phòng hoàng cung đến ra lệnh.

–Các người, cả tướng lẫn quân đã quá bất cẩn để Thái tử ra đi mất! Nay các người phải phân bổ người mau chóng tìm kiếm Thái tử khắp nơi cho ta. Nếu gặp Thái tử phải khéo léo tỏ bày để đón rước trở lại cung!

Các quan tuân lệnh vua, lần lượt thông báo khắp nơi, cho người đi về các nẻo để tìm kiếm Thái tử, nhưng chư Thiên đã dùng thần lực biến hiện khắp cho công việc tìm kiếm chẳng lần ra chút dấu vết.

Bấy giờ Bồ-tát rời bỏ kinh thành Ca-tỳ-la, trời vừa sáng thì đến nước Di-ni, tính ra đường đã đi hơn sáu do-tuần. Chư vị Thiên, Long, Dạ-xoa, Càn-thát-bà... đều theo hộ giá đến nơi, khi mọi việc xong xuôi thì đột nhiên biến mất. Bồ-tát đi dần vào trong một khu rừng, nơi từ xưa các vị Tiên thường đến tu khổ hạnh. Bồ-tát xuống ngựa an ủi Xa-nặc:

–Lành thay! Xa-nặc, người trong cõi đời thường tâm hợp thì thân không theo, hoặc thân theo thì tâm lại chẳng hợp, nhưng nay người thì quả đã hết lòng theo ta. Người trong cõi đời thường đua theo giàu sang

để cầu cạnh thủ lợi, thấy nghèo khó thường xa lánh lia bỏ. Ta nay đã lia bỏ đất nước, ngôi báu, tìm đến chốn này, chỉ có người là người duy nhất theo Ta. Lành thay! Xa-nặc, thật là ít có. Nay Ta đã đến nơi rộng rãi vắng lặng này rồi, vậy người và ngựa Kiên-trắc có thể cùng quay trở về.

Nói xong, Bồ-tát liền gỡ viên ngọc Ma-ni nơi búi tóc trên đầu trao cho Xa-nặc và dặn dò:

–Người hãy cầm lấy vật báu này đem về cung dâng lên phụ vương Ta, tâu rằng: Thái tử hiện nay đối với mọi việc thế gian chẳng còn tham cầu, cũng không vì muốn cầu sinh lên cõi trời để hưởng cảnh năm dục sung sướng an lạc, càng không bất hiếu, lòng cũng không hề giận dữ, nghi ngờ, hối tiếc, cũng chẳng mong cầu của cải ngôi vị tước lộc. Chỉ vì nhận thấy tất cả chúng sinh mê lầm, không biết nẻo chánh, mãi đắm chìm trong cõi sinh tử khổ đau, nên muốn tìm ra phương tiện để cứu độ họ, vì vậy mà phải xuất gia. Mong phụ vương chớ sinh lo buồn sâu não. Nếu phụ vương Ta bảo rằng Ta nay còn trẻ chưa nên xuất gia thì người hãy theo lời Ta khéo léo tâu bày rằng: Sinh, già, bệnh, chết vốn không hẹn trước, cho dù trẻ tuổi, khỏe mạnh cũng không ai tránh khỏi. Từ xưa, các bậc Chuyển luân thánh vương bỏ nước đi cầu đạo đến chốn núi rừng, không hề có ai giữa đường trở về thọ hưởng lại năm dục. Ta nay với tâm nguyện rộng lớn cũng như vậy, nếu chưa đạt được đạo Giác ngộ Vô thượng thì quyết không bao giờ trở lại. Còn về các vị trong quyến thuộc nội ngoại luôn dành cho Ta những tình cảm thắm thiết đậm đà thì người cũng theo ý Ta mà khéo giải bày.

Bồ-tát lại cởi chuỗi ngọc anh lạc đang đeo trên người trao cho Xa-nặc và dặn.

–Người hãy đem vật này về dâng cho di mẫu Ma-ha Ba-xà-ba-đề nói rằng Ta chỉ vì muốn dứt trừ tận gốc rễ bao nỗi thống khổ trên đời nên mới xuất gia để thực hiện ý nguyện ấy, xin di mẫu chớ nên quá lo lắng ưu phiền.

Rồi Bồ-tát cởi hết các vật báu còn lại trên người trao cho Xa-nặc dặn đem về trao cho Da-du-đà-la nói rằng:

–Người sống trong cõi đời ân ái mặn nồng tất có lúc ly biệt. Ta nay chỉ vì muốn dứt hết bao nỗi khổ cho muôn loài mà phải xuất gia

học đạo, vậy nàng chớ nên quá thương nhớ mà sinh ra sầu khổ suốt đời. Nay Xa-nặc, người cũng nhớ nói với đoàn thể nữ trong cung và các vị thanh niên họ Thích cùng lớp tuổi với Ta rằng. Ta nay vì có muốn được trí tuệ sáng tỏ để phá trừ lưới vô minh u tối nên mới xuất gia, việc ấy khi nào thành tựu thì sẽ trở về gặp nhau.

Lúc ấy, Xa-nặc nghe những lời thống thiết của Bồ-tát dặn dò mình, lòng càng thêm buồn bã, nước mắt đầm đìa đập đầu lay thưa:

–Tôi nay đã không đủ sức để xin Thái tử quay về lại hoàng cung. Nếu tôi theo lời Thái tử truyền chỉ một mình trở về thì đức vua, di mẫu cùng hoàng tộc có thể sẽ giận dữ đánh đập cùng trách mắng tôi rằng, người bỏ Thái tử ở lại nơi nào, tôi chắc hẳn không thể biện bạch được, vậy phải trả lời thế nào. Bồ-tát bảo:

Này Xa-nặc, người chớ lo lắng về điều ấy. Vì sao vậy? Vì ở đời ai cũng muốn lưu giữ ngôn ngữ của người mình yêu thương vậy người phải khéo léo lựa lời đối với các vị ấy mà tâu bày, hẳn sẽ được thương xót, nghĩ đến công lao ấy đôi khi còn được khen thưởng, chớ nên lo buồn. Xa-nặc, người phải mau chóng trở về cung, đừng để phụ vương Ta lo buồn sâu nặng.

Lúc ấy, Xa-nặc vừa đứng dậy lại cất tiếng khóc vang. Ngựa Kiên-trắc thì đầu cúi thấp, quỳ hai chân trước xuống liếm chân Bồ-tát, rơi nước mắt hỷ lớn. Bồ-tát lấy tay xoa nhẹ lên đầu ngựa và nói:

Kiên-trắc, nhiệm vụ của người đã hoàn tất, chớ nên buồn thương nữa. Người sẽ được hưởng được phước báo lớn lao.

Này các Tỳ-kheo, bấy giờ Bồ-tát suy nghĩ: “Nếu chẳng cạo bỏ râu tóc thì chưa đúng phép người xuất gia”, liền bảo Xa-nặc đưa thanh kiếm Ma-ni để tự mình cắt bỏ râu tóc, sau khi cắt bỏ râu tóc xong Bồ-tát ném mạnh thanh kiếm lên hư không. Đế Thích thấy sự việc thật hy hữu nên hết sức hoan hỷ liền dùng Thiên y hứng lấy thanh kiếm quý đem về cõi Tam thập tam thiên thờ phụng cúng dường.

Bấy giờ Bồ-tát râu tóc đã cạo nhưng xem lại trên thân mình vẫn còn mặc y phục quý giá nên suy nghĩ “Y phục của bậc xuất gia đâu phải như thế này”. Lúc đó, vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền hóa thành một người thợ săn, mình mặc ca-sa, tay cầm cung tên đi dần đến chỗ Bồ-tát thì đứng lại không nói năng gì. Bồ-tát nói:

–Chiếc áo ông đang vận kia vốn là y phục ngàn đời của chư

Phật, thế không sợ đắc tội sao?

Người thợ săn đáp:

–Tôi mặc áo ca-sa là để đánh lừa đám hươu nai, chúng trông thấy tôi ăn mặc như thế thì chẳng sợ mà lân la đến gần và nhân đó tôi dễ bắt chúng.

Bồ-tát nói:

–Ông mặc ca-sa mà lại chuyên làm việc sát hại, còn tôi thì hiện chỉ mong cầu đạo giải thoát. Vậy ông có thể trao chiếc áo ấy cho tôi không? Nếu ông trao chiếc áo ca-sa đó cho tôi thì tôi sẽ đưa lại ông chiếc áo Kiêu-xa-da, hẳn ông cũng chẳng tiếc gì chiếc áo ca-sa dày cộm xoàng xĩnh ấy.

Vị kia đáp:

–Lành thay bậc hiền nhân! Đúng là tôi chẳng tiếc gì chiếc áo ca-sa này.

Nói rồi người thợ săn liền cởi chiếc áo ca-sa trao cho Bồ-tát. Bồ-tát lúc đó lòng hết sức vui mừng liền trao cho người thợ săn kia chiếc áo Kiêu-xa-da. Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư liền dùng thần thông hiện trở lại nguyên hình, vụt lên hư không chỉ trong một niệm là về tới cõi Phạm thiên. Bồ-tát nhìn thấy thế nên càng tỏ ra quý trọng chiếc áo ca-sa bội phần. Nơi này về sau, dân chúng đã xây tháp làm kỷ niệm.

Lúc bấy giờ, Bồ-tát đã cạo bỏ râu tóc, vận ca-sa, dung nghi hoàn toàn đổi khác, bèn nói:

–Ta bây giờ mới đích thực là người xuất gia.

Rồi Bồ-tát giục Xa-nặc đem ngựa Kiền-trắc trở về. Sau khi từ biệt Xa-nặc, Bồ-tát ung dung lần bước đi về phía rừng sâu, nơi các vị Tiên tu khổ hạnh.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Xa-nặc nhận thấy ý chí sắt đá của Bồ-tát không thể lay chuyển liền dắt ngựa Kiền-trắc buồn bã trở về. Chốn này về sau dân chúng cũng xây tháp kỷ niệm.

Lúc ấy, Xa-nặc tuy đã lui gót nhưng còn quay nhìn lại, từ xa trông thấy Bồ-tát đầu chẳng còn đội mũ quý, thân chẳng còn đeo chuỗi báu, mọi thứ y phục quý giá đều chẳng còn gì, liền đắm ngực khóc lóc thảm thiết nghẹn ngào, còn ngựa Kiền-trắc thì dùng dằng,

ngẩng cổ quay lại hý vang như hưởng vọng về phía Bồ-tát, nước mắt tuôn tràn, trù trừ chẳng chịu bước đi. Khi về tới thành Ca-tỳ-la, Xa-nặc có cảm giác như đi vào chốn không nhà. Vườn rừng, suối ao hồ trong và ngoài thành ngày Bồ-tát ra đi đều khô, héo. Một số dân chúng trong thành trông thấy Xa-nặc trở về mà không thấy Bồ-tát liền chạy theo hỏi:

–Thái tử Tát-đạt-đa hiện nay đang ở đâu?

Xa-nặc đáp:

–Thái tử hiện đã từ bỏ cuộc sống xa hoa ở chốn hoàng cung tìm đến nơi núi rừng để cầu đạo.

Dân chúng nghe nói thế đều cho là chuyện lạ lùng chưa từng có, rơi lệ, nhìn và bảo nhau:

–Chúng ta nên theo Thái tử bỏ nơi đây lên ở nơi rừng núi. Vì sao vậy? Vì từ lúc Thánh Thái tử lìa bỏ kinh thành ra đi, cuộc sống như thế ngưng động hẳn, thành quách phố xá tiêu điều, chẳng có gì là vui thú quyến luyến cả.

Bấy giờ Xa-nặc dắt ngựa Kiên-trắc và mang theo các thứ bảo vật của Bồ-tát đã trao đi vào hoàng cung, con ngựa thấy cảnh cũ liền hý lớn vang động khắp nơi trong cung. Di mẫu Ma-ha Ba-xà-ba-đề, chánh phi Da-du-đà-la cùng đoàn cung nữ lúc đó đang tụ tập cùng nói:

–Tiếng hý của ngựa Kiên-trắc vừa nghe rất gần, hay Thái tử đã trở về cung chăng?

Di mẫu, chánh phi cùng đoàn cung nữ vội vàng chạy ra chen lấn nơi cửa, chỉ thấy Xa-nặc và ngựa Kiên-trắc chứ không thấy Bồ-tát, liền cùng nhau khóc vang, hỏi Xa-nặc:

–Thái tử hiện nay ở đâu, sao chỉ có một mình người trở về?

Xa-nặc thưa:

–Thái tử đã từ bỏ cuộc sống nơi hoàng cung để cầu đạo, hiện ở nơi chốn núi rừng, mặc y phục hoại sắc, râu tóc đều cạo sạch.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề vừa nghe xong, lòng đầy đau đớn khóc to, thân ngã xuống sàng, không thể ngăn nổi cơn sầu thảm, trách mắng Xa-nặc:

–Ta không hề bạc đãi người, sao người lại đưa Thánh tử của ta đến chốn rừng sâu núi hiểm, nào thú dữ vật độc, biết bao nhiêu điều

đáng sợ mà chỉ một mình Thái tử ở đó biết nhờ cậy ai?

Xa-nặc thưa:

–Thái tử trao cho thần ngựa Kiên-trắc và tất cả các thứ bảo vật, truyền lệnh buộc thần phải gấp trở lại vương cung, chỉ sợ phu nhân càng thêm sầu não.

Lúc ấy, đoàn cung nữ vốn quen sống trong cảnh hoan lạc khi còn Thái tử nên bây giờ càng buồn bã than khóc không ngớt.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề nuốt lệ than:

–Hỡi ôi! Thái tử, uy đức sáng ngời, tấm thân vàng ngọc, nay vì sao lại chịu khổ ở nơi chốn rừng núi, muỗi mòng hút đốt, biết bao là nổi cực khổ dày vò? Hỡi ôi! Thái tử, lúc còn ở trong cung mặc thì dùng áo Kiêu-xa-da, nay vì sao lại mặc thứ y phục thô kệch xấu xí? Hỡi ôi! Thái tử, lúc còn ở trong cung ngủ nghỉ thì chăn êm nệm ấm, nay vì sao mà chịu lấy cảnh nằm trên gai trên cỏ? Hỡi ôi! Thái tử, lúc còn ở nội cung biết bao kẻ giàu sang hết lòng cung phụng, lại còn sợ mình chẳng được cái ân sủng ấy, nay vì sao mà đến nỗi kẻ nghèo hèn cũng có thể coi thường? Hỡi ôi! Thái tử, lúc còn ở trong cung biết bao cung nữ xinh đẹp hầu hạ, hoan lạc nào thiếu, nay vì sao lại bỏ lên chốn núi rừng, tới lui chỉ thui thủi một mình một bóng?

Ma-ha Ba-xà-ba-đề tuôn trào hàng loạt lời than thở thương tiếc, nước mắt đầm đìa, gắng gượng ngồi dậy hỏi Xa-nặc:

–Khi từ giã, con ta đã dặn dò người những gì? Râu tóc của con ta nay ai giữ, ai là người đã cạo râu tóc cho Thái tử?

Xa-nặc không thể kềm chế được bản thân cũng khóc lớn rồi quỳ sụp xuống thưa:

–Thái tử dặn tôi là khi trở về cung hãy đến lạy thưa với phu nhân, hết lòng mong phu nhân đừng quá thương nhớ, đợi đến khi nào Thái tử tìm ra được đạo giác ngộ thì sẽ trở về thăm, gặp lại. Rồi Thái tử lấy thanh kiếm quý tự mình cắt sạch hết tóc trên đầu. Sau đó ném mạnh kiếm lên hư không, chư Thiên nhận lấy kiếm ấy đem về thờ phụng cúng dường.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề lại ôm mặt khóc than, nói:

–Hỡi ôi! Thái tử, tóc trên đầu dài lại mượt mà xanh biếc, nơi mỗi lỗ chân lông đều có một sợi lông mịn mọc ra, đầu ấy sẽ đội mũ vua, nay sao lại cắt sạch tóc, ném bỏ hết đi? Hỡi ôi! Thái tử, hai cánh



tay thon dài, mắt cá ẩn khuất, đi đứng ung dung khoan thai như Sư tử chúa, mắt như đóa sen xanh, thân óng ánh sắc vàng, tiếng nói vang vang như tiếng trống, tiếng sấm, con người như vậy sao kham nổi việc tu đạo? Từng biết rõ đất này sẽ có bậc Thánh vương, người đầy uy đức như thế chính ra sẽ là Bạc Vương chủ.

Nói xong di mẫu đọc bài kệ:

*Nếu bảo đất này phước không dày  
Sao lại sinh ra Bạc Thánh đức  
Đã hiện thân công đức hy hữu  
Chính phải nối vị Bạc Thánh vương.*

Bấy giờ chánh phi Da-du-đà-la nghe Xa-nặc tâu lại cũng khóc thảm thiết, trách mắng Xa-nặc:

–Này Xa-nặc, khi Thái tử ra đi, đêm ấy ta ngủ quá say sưa mê muội chẳng hay biết gì cả, thế thì người đã đưa Thái tử đến ở nơi nào? Chốn ấy xa gần ở đâu mà chỉ có mỗi mình người lầm lũi trở về? Người thật vô tích sự, chỉ làm ta thêm sầu khổ chẳng khác nào kẻ oán người thù của ta! Người gây nghiệp dữ nay đã quá rõ ràng, đừng giả vờ kêu than khóc lóc!

–Này Xa-nặc, con ngựa Kiên-trắc ngày thường tiếng hí của nó vang xa đến mấy dặm, sao đêm hôm đó lại im ỉm câm mồm, hôm nay về đây lại hí vang buồn bã bội phần? Người và ngựa Kiên-trắc đều là lũ bất thiện. Ta nay trở thành kẻ không còn chủ, bơ vơ, cả cung điện đền đài thành ấp đều hoang vắng tiêu điều đều do người và ngựa Kiên-trắc.

Xa-nặc càng thêm sầu thảm cúi thưa:

–Xin vương phi hãy bớt sầu muộn và giận dữ, thống trách, thân cũng như ngựa Kiên-trắc kia chẳng có tội lỗi gì để đáng bị quở trách, vì sao vậy? Đêm hôm ấy, ngựa Kiên-trắc không phải là không nghi ngại nó đã giậm chân trước hí vang không chịu cất bước. Tiếng hí của nó thấu đến nửa do-tuần, còn tiếng giậm chân của nó thì cách một câu-lô-xá cũng còn nghe rõ, nhưng chỉ vì chư Thiên đã dùng thần lực khiến cho vương phi không thể nghe được đấy thôi! Xa-nặc và ngựa Kiên-trắc cũng đâu phải là lũ bội bạc. Trước đó đại vương đã ban nghiêm lệnh cho quan quân phải đốc sức canh giữ Thái tử, vậy mà lúc

ấy cấm vệ quân toàn thành đều ngủ say chẳng hề hay biết. Thái tử lúc đó mới ra đi như mặt trời mọc trên cao đã phóng luồng ánh sáng lớn chiếu soi khắp thế giới, đường đi thênh thang, cần gì thần chỉ dẫn. Lúc Thái tử cho gọi thần đến thần không tán đồng việc Thái tử ra đi, nhưng tất cả các việc như cửa thành lớn nhỏ đều tự nhiên mở ra, ngựa Kiền-trắc chân không chạm đất, bay thẳng trên không, đến các việc như cạo bỏ râu tóc, ném thanh kiếm lên hư không, trao đổi y phục... đều do thần lực của chư Thiên tạo ra cả.

Bấy giờ chánh phi Da-du-đà-la đau khổ thống thiết, than khóc, thỉnh linh tế quy xuống đất, gạt nước mắt mà than:

–Khổ thay, khổ thay! Vì sao Thái tử lại bỏ thiếp ra đi? Há chẳng biết rằng trong luận Vi-đà có kể lại chuyện xưa một vị vua tìm đến chốn núi cao dẫn theo vợ con cùng tu thánh hạnh, cơ sao nay Thái tử lại đi một mình, bỏ thiếp bơ vơ! Nay Xa-nặc, Thái tử nếu vì tu khổ hạnh để mong được sinh lên các cõi trời hưởng sự sung sướng có nhiều Thiên nữ hầu hạ, nhưng các Thiên nữ ấy đâu dễ gì có thể cầu được? Có phải chính vì vậy mà Thái tử bỏ ngôi báu cùng xa lìa tất cả chúng ta? Xa-nặc, ta thật chẳng mong riêng mình được sinh lên cõi trời, cũng chẳng riêng mình cầu cảnh diệu lạc ở thế gian, chỉ mong được cùng với Thái tử sống chung một nơi, tình nghĩa vợ chồng thắm thiết, hưởng cảnh hạnh phúc như ngày trước.

Than trách rồi, Da-du-đà-la khóc lóc thảm thiết, bảo Xa-nặc:

–Xa-nặc, Thái tử hiện nay đang ở chốn nào? Ta bỗng dưng vô cơ trở thành kẻ lẻ loi, đơn chiếc. Từ nay trở đi ta chẳng còn thiết gì đến mặc đẹp, ăn ngon, chuỗi ngọc hương hoa trang điểm, tuy sống nơi vương cung mà tâm tưởng luôn hướng về chốn rừng núi.

Da-du-đà-la đã nói ra hàng trăm ngàn lời thống trách Xa-nặc. Xa-nặc quỳ gối trước mặt chánh phi lời an ủi:

–Xin vương phi chớ nên quá sầu não như thế. Vì sao vậy? Khi Thái tử xuất gia chư Thiên đều theo hầu đông đảo: Thiên vương phương Đông cùng với Càn-thát-bà chủ, Thiên vương phương Nam cùng với Cư-bàn-trà chủ, Thiên vương phương Tây cùng với Đại Long vương, Thiên vương phương Bắc cùng với Dạ-xoa chủ, tất cả các vị ấy thân mặc áo giáp kim cang, tay thì hoặc cầm đao cung, hoặc vác mâu kích, hoặc đi trước dẫn đường hoặc đi sau hộ vệ. Lại có Phạm

vương, Đế Thích, Nhật Nguyệt Thiên tử, các vị Thiên tử trong cõi trời Dục giới cùng với quyến thuộc, hóa làm vô số ngàn ức Ma-na-bà thân, Thiên chúng, bảo nữ... đều vui mừng tung rải các thứ thiên hoa quý giá lên người Thái tử, còn Thái tử thì nhìn xem tất cả, ung dung tự tại ví như hư không chẳng hề bị ngăn ngại vướng mắc gì. Thần nay khó thể thuật lại được đầy đủ.

Lúc bấy giờ, vua Du-đầu-đàn từ xa nghe trong cung có tiếng than khóc vang lên liền từ cung mình vội vàng đi ra. Đúng lúc đó, Xa-nặc vừa dắt ngựa Kiên-trắc cùng bảo vật của Bồ-tát đã trao, dấu nơi dãi mũ, đi tới trước mặt vua, liền quỳ xuống dập đầu lễ bái rồi lần lượt tâu lại mọi sự việc cho vua rõ. Vua Du-đầu-đàn thấy các bảo vật của Bồ-tát lại nghe Xa-nặc thuật rõ la lớn thất thanh:

–Hỡi ôi! Hỡi ôi! Đứa con yêu quý của ta, sao nay lại bỏ ta ra đi biên biệt!

Nhà vua lại lão đảo gào khóc nhiều hơn. Lúc ấy tất cả nhân dân trong kinh thành Ca-tỳ-la cũng đều thương tiếc Thái tử, tiếng khóc vang động cả đất trời. Quyến thuộc trong tộc họ Thích đều sầu thương nhớ tiếc, nước mắt chứa chan, nhiều người đã đến vương cung an ủi nhà vua.

Bấy giờ nhà vua đã được diu lại nơi chỗ ngồi cũ, chỉ tỉnh lại một chút rồi ngất đi, hồi lâu mới tỉnh hẳn. Vua trách mắng Xa-nặc:

–Người đưa con ta ném bỏ nơi nào?

Xa-nặc nghe thế rất đổi kinh hoàng thưa:

–Tâu đại vương, Thái tử lìa bỏ cuộc sống vương giả, chẳng chịu nhiệm tục, con đã hết lời thưa bày, Ngài vẫn không đổi ý mà bảo con rằng: “Người chớ ngăn Ta, Ta nay chẳng thiết gì cuộc sống xa hoa, nguyện bỏ ngôi báu, vui chơi chốn núi rừng để cầu đạo”.

Vua Du-đầu-đàn lắng nghe Xa-nặc tâu xong lòng càng thêm áo não, gạt nước mắt nói với kẻ hầu cận trung thành:

–Xa-nặc, ta nay coi như chẳng còn gì nữa, chẳng còn chút sức lực, uy thế, tay chân như thể bị chặt đứt tất cả, ví như gốc cây bị mục nát, cũng như cây to mà chẳng có cành lá. Kẻ địch rồi sẽ khinh nhờn ta. Ta nay thật đơn độc chẳng thể làm gì được. Hỡi ôi! Con ta, Bạc Trượng phu tối thắng, vì cố gì lại bỏ nhà cửa, lìa trái với ước nguyện của ta. Hỡi ôi! Con ta, các tướng tốt đầy đủ, trăm phước trang nghiêm,

mỗi mỗi các tướng đều hiện rõ đủ mọi nét. Ta đã quyết lòng gìn giữ, nhưng khi các thể nữ ngủ say, con lại bỗng đứng dứt áo ra đi. Hỡi ôi! Con ta tài nghệ trí tuệ hơn hẳn mọi người, ngày trước con còn nơi vương cung ta chẳng hề biết ưu sầu, nay bỏ ta ra đi, ta biết nương tựa vào đâu? Hỡi ôi! Con ta, sinh ra trong tộc họ cao quý, thường được mọi người kính nể trọng vọng, nay lia bỏ ngôi báu, lấy bốn phương làm bà con quyến thuộc đơn độc ra đi. Thật chẳng khác nào voi trắng lớn quật ngã cây to. Khi con ta ra đi, các cửa thành việc đóng mở rất khó khăn, mỗi lần đóng mở âm thanh vang rất xa, tại sao đêm ấy chẳng người nào nghe tiếng? Chắc chắn do Thiên thần đã khiến cho âm thanh chẳng thể vang động. Hỡi ôi! Con ta, dứt bỏ ngôi báu dễ dàng như nhỏ nước bọt. Ta trước đã vì con tạo ra ba tòa cung điện thích hợp với khí hậu nóng lạnh, vì sao một sớm lia bỏ mà đi? Tìm cảnh vui nơi chốn núi rừng xa xôi hoang vắng, cam lòng làm bạn bè với cầm thú chim muông, rõ ràng là từ đây về sau, chư Thần hộ thành đã từ bỏ thành này mà rời hết. Hỡi ôi! Con ta, lòng ta luôn thương nhớ, núm ruột của ta, vì sao lại bỏ ta tìm lên chốn rừng núi?

Thời gian này vua Du-đầu-đàn luôn thương nhớ Bồ-tát chẳng kể đêm ngày, hễ lắng xuống thì lại dậy lên, khiến vua nhớ lại lời tiên tri A-tư-đà ngày trước đã từng nói rõ:

–Thái tử nếu ở nhà thì sẽ là bậc Chuyển luân thánh vương, làm chủ bốn cõi thiên hạ, thất bảo dồi dào, con rất đông đúc, dũng lược hơn đời, có thể hàng phục mọi kẻ oán địch, còn nếu xuất gia thì thái tử chắc chắn sẽ đạt được quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, giáo hóa mười phương chúng sinh. Vì vậy nhà vua tự nghĩ: “Chắc chắn Thái tử không trở về hoàng cung”, nên triệu các đại thần vào triều, bảo:

–Các khanh ở nhà thấy đều có con cháu, sớm tối vui vầy có nhau, chắc không thể hiểu nỗi nỗi đau buồn khổ của ta! Ta chỉ có một đứa con, Thánh tướng hiện đầy đủ, sẽ là một bậc Chuyển luân thánh vương làm chủ bốn cõi thiên hạ, một sớm đã lia bỏ ta đi vào chốn núi sâu, hang thẳm nguy hiểm khó lường, không dấu chân người giẫm đến, đói khát nóng lạnh nào ai hay biết. Các khanh hãy cố gắng chọn năm người trong hàng con em cho đi tìm Thái tử để lo phần hầu hạ giúp đỡ, nếu giữa đường bỏ cuộc quay về ta sẽ ra lệnh

tru di cả năm họ.

Các vị đại thần phụng lệnh vua liền tìm chọn năm người cho lên núi để tìm và hầu hạ Thái tử. Bảy giờ năm người này tìm kiếm chẳng gặp Thái tử, cùng nhau suy nghĩ bàn bạc:

–Thái tử là bậc khác đời, đi không lưu dấu nên không thể tìm được, chúng ta nay nếu trở về triều tất sẽ bị tội nặng cho cả tộc họ, chẳng bằng chọn nơi nào thích hợp tùy ý mỗi người mà ở lại.

Đó là năm vị Bạt-đà-la ẩn nơi chốn núi rừng.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 7

### Phẩm 16: VUA TÂN-BÀ-SA-LA KHUYÊN BỒ-TÁT NHẬN LỢI DƯƠNG THẾ GIAN

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Xa-nặc trở về vương cung, đã theo đúng lời dặn dò của Bồ-tát an ủi vua cha Du-đâu-đàn, di mẫu Ma-ha Ba-xà-ba-đề, chánh phi Da-du-đà-la cùng các vị trong tộc họ Thích, khiến cho tất cả giảm bớt lo buồn sầu não hiểu rõ rằng Thái tử chỉ muốn đem lại lợi ích cho tất cả chúng sinh nên đã cạo bỏ râu tóc, đưa áo Kiêu-xa-da đổi cho người thợ săn, lấy chiếc ca-sa làm pháp phục thanh tịnh.

Lúc ấy Bồ-tát đi dần đến chỗ tu khổ hạnh của vị nữ tu sĩ Bà-la-môn tên Bỉ Lưu, được vị này mời thọ trai vào hôm sau. Thọ trai xong, Bồ-tát đi dần đến chỗ vị nữ tu Bà-la-môn tên Ba-đâu-ma, cũng được vị này mời đến thọ trai vào hôm sau. Thọ trai xong Bồ-tát đi đến chỗ các vị ẩn sĩ Phạm chí tên Lợi-bà-đà, vị này cũng mời Bồ-tát vào hôm sau đến thọ trai. Rồi Bồ-tát đi đến chỗ tu của hai vị ẩn sĩ tên Quang Minh và Điều Phục, hai vị này cũng mời Bồ-tát hôm sau đến thọ trai...

Này các Tỳ-kheo, bấy giờ Bồ-tát lần lượt đi đến thành Tỳ-xá-ly, gần bên thành này có một vị Tiên tên A-la-la cùng tu với ba trăm người đệ tử, thường giảng dạy các đệ tử tu pháp môn định Vô sở hữu xứ. Lúc ấy vị Tiên A-la-la từ xa trông thấy Bồ-tát đến, trong lòng nghĩ thật là điều ít có bèn nói với các đệ tử:

–Các con hãy xem Bạc Thượng nhân tối thắng kia.

Các đệ tử thưa với thầy:

–Chúng con thấy vị ấy dung mạo đoan nghiêm, không rõ là trước kia ở đâu nay lại đến đây.

Các vị Tỳ-kheo, lúc đó Ta đã hỏi tiên A-la-la:

–Pháp tu chứng của ông có thể nói ra cho người khác nghe được

chăng? Tôi nay muốn làm kẻ tu hành, mong ông giảng giải cho tôi.

Tiên nhân đáp:

–Này ông Cù-đàm, pháp tu chứng của ta rất vi diệu sâu xa. Nếu ông muốn học, ta sẽ giảng giải để ông tu tập đạt kết quả. Nếu có kẻ thiện nam nào thanh tịnh, tin tưởng thọ lãnh giáo pháp của ta đều thành tựu được phép định vi diệu Vô sở hữu.

Này các Tỳ-kheo, Ta nghe vị ấy nói như thế liền suy nghĩ: “Ta nay tự mình có đủ tinh tấn, niệam định để vui vẻ mong đạt tìn, tuệ, chỉ ở một nơi siêng năng tu tập tâm không buông thả, chắc chắn sẽ chứng được pháp của vị Tiên đó”. Thế rồi ta tinh tấn tu tập tâm không hề biết chán nản mệt mỏi. Trải qua thời gian ngắn thì chứng đạt pháp định kia, sau đó ta đến chỗ vị ấy hỏi:

–Thưa Đại tiên, pháp tu chứng của ngài chỉ có mỗi pháp định ấy hay còn pháp nào khác?

Vị Tiên đáp:

–Này ông Cù-đàm, ta chỉ đạt được mỗi pháp ấy mà thôi chứ không còn có pháp nào nữa.

Bồ-tát thưa:

–Pháp tu ấy hiện tôi cũng chứng đạt được.

Vị Tiên bảo:

–Ta và ông cùng chứng được pháp định ấy, vậy thì ông hãy ở lại đây cùng ta truyền dạy cho các đệ tử.

Này các Tỳ-kheo, thấy Ta chấp thuận, vị Tiên ấy hết lòng quý trọng, luôn cúng dường Ta các món quý giá nhất, chúng môn đồ ấy thường xem ta là bạn tốt của họ. Nhưng rồi sau đó ta suy nghĩ: “Pháp tu của vị Tiên A-la-la chẳng thể dứt được khổ đau. Phải có pháp tu gì để lìa mọi nguyên nhân của đau khổ”.

Do đó Ta đã rời thành Tỳ-xá-ly đi dần tới đại thành Vương xá của nước Ma-già-đà, vào núi Linh thú, chọn được một nơi an trụ một mình, thường được vô lượng trăm ngàn chư Thiên các cõi hộ trì. Sáng sớm Ta mặc ca-sa, bưng bình bát từ cửa Ôn tuyên đi vào thành Vương xá lần lượt khát thực, bước đi khoan thai, các căn đều toát lên vẻ an nhiên tĩnh lặng, luôn nhìn về phía trước, tâm không tán loạn. Dân chúng trong thành Vương xá trông thấy Bồ-tát, tất cả đều hoan hỷ cho là điều ít có liền hỏi với nhau:

– Vị này là ai, là Sơn thần, là Phạm vương hay Đế Thích, hay là các vị Tứ Thiên vương?

Lúc bấy giờ Đức Thế Tôn đọc bài kệ sau:

*Bồ-tát thân thanh tịnh  
 Vô lượng ánh hào quang  
 Oai nghi đều đầy đủ  
 Tâm thanh tịnh nhu hòa  
 Trụ ở núi Linh thứu  
 Đúng theo phép xuất gia  
 Vào sáng sớm mỗi ngày  
 Đắp y và mang bát  
 Để điều phục thân tâm  
 Vào kinh thành khát thực  
 Thân như sắc vàng tụ  
 Tướng tốt tuyệt trang nghiêm  
 Nam nữ hai bên đường  
 Đều dừng lại nhìn ngắm  
 Đông đảo dân trong thành  
 Thấy Bạc Thắng Nhân đến  
 Đều sinh tâm hy hữu  
 Cùng chen nhau chiêm ngưỡng  
 Người này thật kỳ lạ  
 Từ đâu nay đến đây  
 Có từng đoàn thể nữ  
 Cùng lên lầu gác đẹp  
 Qua bao tầng cửa sổ  
 Dõi mắt nhìn đăm đăm  
 Phố xá đông nghịt người  
 Chợ bán đều vắng không  
 Mọi công việc đều bỏ  
 Đến ngắm, hầu Bồ-tát  
 Có người đến kính báo  
 Vua Tần-bà-sa-la  
 Hiện có bậc Phạm thiên  
 Vào kinh thành khát thực*



Lại có người cho rằng  
Đó là trời Đế Thích  
Trời Dạ-ma, Đâu-suất  
Hay Hóa lạc, Tha hóa  
Tứ Thiên vương, Nhật nguyệt  
Hoặc là chư La-hầu  
Bỉ-lưu-chất-đa-la  
Tạm rời khỏi chư Thiên  
Lại có kẻ tâu vua  
Là Thần núi Linh thú  
Đại vương nên biết rằng  
Ngài đang được lợi lớn  
Vua nghe các lời tâu  
Lòng tràn ngập vui mừng  
Liên bước lên lầu cao  
Xa ngắm thân Bồ-tát  
Tướng tốt rất trang nghiêm  
Khác nào vàng ròng tụ  
Vua liền sai tả hữu  
Dâng Bồ-tát phẩm trai  
Lệnh tìm nơi người trụ  
Theo sau để xem xét  
Sứ giả theo Bồ-tát  
Thấy về ngọn Thú phong  
Liên trở lại tâu vua  
Thuật lại mọi sự việc  
Vua nghe rõ đuôi đầu  
Tâm hy hữu tăng lớn.  
Trời vừa ló vầng hồng  
Xa giá cùng đến thăm  
Xa trông nơi núi cao  
Tướng ngài sáng thanh tịnh  
Uy dung cực nghiêm đẹp  
Bất động như Tu-di  
Liên để lại tùy tùng

Riêng vua lần bước đến  
Đảnh lễ chân Bồ-tát  
Cùng bao lời vấn an  
Rồi thưa với Bồ-tát  
Đại sĩ từ đâu lại  
Quê hương ở chốn nào  
Cha mẹ là những ai  
Là vị Bà-la-môn  
Hay thuộc Sát-đế-lợi  
Hoặc là chư Tiên Thánh  
Xin Nhân giả tỏ bày.  
Bồ-tát đáp lời vua  
Cha là vua Du-đàn  
Xứ ở ven núi Tuyết  
Kinh thành Ca-tỳ-la  
Dân chúng đều an lạc  
Vì cầu đạo Vô thượng  
Nên nay mới xuất gia.  
Vua lại cúi đầu thưa  
Nhân giả hãy còn trẻ  
Dung mạo thật tươi đẹp  
Nên sống hưởng dục lạc  
Sao lại chọn hành khát?  
Tôi sẽ chia nước này  
Tôi Ngài cùng trị quốc  
Nay may mắn được gặp  
Lòng tràn ngập niềm vui  
Nguyện được làm bạn thân  
Cùng chung nơi ngôi báu  
Sao vui sống một mình  
Nơi núi rừng hoang vắng?  
Bồ-tát lúc bấy giờ  
Ngôn từ thật dịu dàng  
Từ tốn đáp lời vua  
Tôi nay chẳng luyến tiếc

Vinh lợi chốn thế gian  
Vì muốn đạt tịch diệt  
Nên xuất gia rời thế  
Hướng chi đến nơi này  
Lại còn sinh ham muốn  
Ví như Ta-kiệt long  
Biển khơi là cung điện  
Há chịu vũng chân trâu  
Mà sinh lòng yêu đắm  
Đại vương cần nên biết  
Năm đục lỗi dấy đầy  
Khiến cho đọa địa ngục  
Súc sinh hay ngạ quỷ  
Bậc trí nên lià xa  
Dứt bỏ như nhổ bọ  
Dục như quả đã chín  
Ắt rụng chẳng đợi lâu  
Lại như mây trên không  
Tan biến trong chốc lát  
Như làn gió thổi nhanh  
Chẳng lúc nào ngừng nghỉ  
Kẻ đắm say năm dục  
Mất niềm vui giải thoát  
Bậc Đại sĩ trí tuệ  
Ai cầu nhân thống khổ  
Người nếu chưa hưởng dục  
Lửa tham hừng hực luôn  
Nếu đã trải qua rồi  
Lại chuyển tăng không chán  
Yêu thương rồi ly biệt  
Càng thêm bao khổ sâu.  
Cõi trời vui vì diêu  
Quả thù thắng cõi người  
Giả sử người thế gian  
Thọ hưởng được cả hai

Tâm vẫn chưa biết đủ  
 Được rồi lại mong thêm  
 Ví như kẻ đói khát  
 Lại uống nhầm nước mặn  
 Năm dục cũng như trên  
 Mong cầu chẳng dừng nghỉ  
 Thường ở trong tử sinh  
 Luân xoay vòng không thoát  
 Nếu là Bạc Tuệ trí  
 Phải nhiếp phục các căn  
 Chứng Vô lậu quả Thánh  
 Đó chính là tri túc  
 Vua nay nên quán thân  
 Vô thường không bền chắc  
 Chín lỗ luôn chảy tuôn  
 Các cơ quan thọ khổ  
 Tôi tuy thọ ngũ dục  
 Nhưng chẳng hề tham đắm  
 Chỉ cầu vui tịch diệt  
 Vì thế nên xuất gia  
 Tần-bà-sa-la nói  
 Lành thay! Bạc Đạo Sư  
 Xin thờ Ngài làm thầy  
 Ngài là bậc con vua  
 Đã dứt bỏ năm dục  
 Tôi nay khuyên tục lợi  
 Thật đắc tội vô biên  
 Mong vì lòng từ bi  
 Xót thương xá tội lỗi  
 Chứng đắc Bạc Giác Ngộ  
 Ở nơi cảnh giới này  
 Xin chớ quên thân tôi  
 Tôi sắp được đại lợi.  
 Liền từ tòa khởi tâm  
 Đảnh lễ chân Bồ-tát

*Nhiều quanh trăm ngàn lần  
 Rồi trở lại hoàng cung  
 Bô-tát tâm điều phục  
 Làm chỗ tựa cho đời  
 Tùy duyên mà đi ở  
 Sẽ đến sông Ni-liên.*

## M

### Phẩm 17: TU KHỔ HẠNH

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Gần thành Vương xá có một vị Tiên, con ông Ma-la, tên Ô-đặc-ca, cùng tu với bảy trăm người đệ tử thường giảng về pháp tu định Phi tưởng phi phi tưởng xứ. Bảy giờ Bô-tát nhận thấy vị Tiên này là bậc Đa văn thông tuệ nhất trong số các vị Tiên, được nhiều người tôn kính, liền suy nghĩ:

– Ta nếu không tìm đến chỗ vị Tiên ấy cùng tu khổ hạnh, thì làm sao có thể chỉ rõ ra những thiếu sót trong pháp tu định của ông ta. Ta nay phải dùng phương tiện để khiến ông ấy tự nhận thấy phương pháp tu tập của mình chưa phải là tốt ráo. Lại cũng muốn mở bày sức định tuệ của ta đem lại lợi ích cho nhiều người, khiến họ phát khởi tâm hy hữu.

Suy nghĩ như thế rồi, Bô-tát liền đến yết kiến vị Đại tiên thưa:

– Bậc hiền nhân, pháp tu của ngài được truyền thọ từ thầy nào và pháp tu ấy là gì?

Vị tiên nói:

– Ta vốn không theo học thầy nào cả, chỉ tự mình tu và ngộ đạo thôi.

Bô-tát thưa tiếp:

– Tôi nay đến đây chỉ mong muốn đạt được sự chứng ngộ của ngài, xin ngài hết lòng chỉ dạy tôi sẽ dốc sức thực hiện.

Vị tiên nói:

– Ta sẽ giảng dạy làm vừa ý ông.

Sau khi đã nghe vị Tiên ấy dạy, Bô-tát chọn một nơi yên tĩnh để

chuyên tâm tinh tấn tu học. Do nhân duyên tu tập định tuệ trong quá khứ nên Bồ-tát đạt được trăm ngàn pháp Tam-muội ở thế gian. Tùy theo các pháp định mà tất cả hình tướng khác biệt đều hiện ra trước mắt. Lúc ấy Bồ-tát xuất định đến thưa với vị Tiên:

–Pháp tu của thầy, vượt qua pháp định ấy thì còn pháp nào nữa?

Vị tiên đáp:

–Đó là pháp tu tối thắng, ngoài ra không còn pháp nào khác.

Bồ-tát nghe vị Tiên trả lời như vậy liền suy nghĩ:

–Ta nhờ có đủ Tín, Tấn, Niệm, Định, Tuệ nên mau chứng pháp tu định của vị Tiên ấy. Nay đạt được rồi thì thấy đó chưa phải là con đường tu tập chân chánh, chưa phải là pháp diệt khổ, không phải là pháp tu của hàng Sa-môn, lại càng không phải pháp tu đạt đến giác ngộ, giải thoát.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát vì muốn cho các vị Tiên lia bỏ tà đạo nên đã giảng nói những điều suy nghĩ như trên. Lúc ấy, năm vị Bạt-đà-la đã theo tu tập trước ở chỗ vị Đại tiên kia, tu hành các hạnh thanh tịnh, cùng nhau bàn luận:

–Chúng ta tu học đã lâu vẫn chưa có thể thấu được phần sâu cạn của pháp định ấy. Vậy mà Thái tử chỉ trong một thời gian ngắn đã chứng được pháp tu của vị Đại tiên, lại còn chỉ rõ pháp tu ấy chưa phải là cứu cánh cần phải tìm pháp môn tu tập cao hơn nữa. Điều đó chứng tỏ Thái tử sẽ có thể chứng được đạo Vô thượng Bồ-đề. Đến lúc ấy năm anh em chúng ta chắc sẽ được phần lợi ích.

Suy nghĩ bàn luận như vậy rồi, năm người liền rời bỏ chỗ vị Tiên kia cùng đi theo Bồ-tát. Bấy giờ Bồ-tát rời thành Vương xá cùng với năm vị Bạt-đà-la đi từ từ về hướng sông Ni-liên, đến núi Già-da lên cao trên đỉnh, trải cỏ ngồi dưới một cội cây lớn tư duy: “ Ở thế gian dù là hàng Sa-môn hay Bà-la-môn, nếu thân tâm còn buông thả trong tham dục, bị phiền não chi phối nung đốt thì tuy tu khổ hạnh, con đường đến với đạo thật xa vời. Ví như người muốn có lửa, lại dùng khúc cây ẩm đặt trong nước rồi dùng đồ dẫn lửa mà kéo, xát, người ấy chắc chắn là không thể có lửa được. Cũng giống như thế, những kẻ còn sống trong tham dục, tuy tu khổ hạnh cũng không thể chứng được trí tuệ thù thắng xuất thế gian”.

Bồ-tát lại nghĩ tiếp: “Dù là hàng Sa-môn hay Bà-la-môn ở thế gian, nếu tự chế ngự thân, không tham dục, nhưng trong cảnh giới ấy tâm vẫn còn đắm trước tham luyến thì tuy tu khổ hạnh nhưng con đường đến với đạo vẫn còn xa lắm. Ví như người muốn có lửa lại dùng khúc cây ẩm đặt ở chỗ đất ẩm ướt rồi đem đồ dẫn lửa mà kéo xát người ấy chắc chắn cũng không thể có lửa được. Cũng giống như thế, nếu có người tham ái còn dấy khởi, tâm chưa được tịch tĩnh thì tuy tu khổ hạnh cũng không thể chứng được trí tuệ thù thắng xuất thế gian”.

Bồ-tát lại suy nghĩ: “Trong thế gian dù là hàng Sa-môn hay Bà-la-môn, nếu thân tâm đã được nhiếp phục, giữ gìn, lìa bỏ mọi tham dục, diệt trừ các phiền não, luôn giữ tâm tịch tĩnh tối thượng, tu hành khổ hạnh thì mới có thể chứng được thắng trí xuất thế gian. Cũng giống như người mong muốn có lửa, đem khúc cây khô đặt chỗ đất khô ráo rồi dùng đồ dẫn lửa kéo xát thì người ấy sẽ có được lửa. Cho nên nếu có người chẳng sống trong sự tham dục, thân tâm luôn tịch tĩnh, siêng năng tu hành khổ hạnh thì người ấy sẽ chứng được trí tuệ xuất thế gian”.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát ra khỏi núi Già-da từ từ cất bước đi tới bờ phía Đông hồ Ưu-lâu-tần-loa, đứng ở đó có thể trông thấy dòng sông Ni-liên nước trong mát, chảy cuộn cuộn lấp lánh một màu trắng xóa, hai bên bờ bằng phẳng, cây cối thẳng hàng đều đặn, các thứ hoa quả tươi tốt thật khả ái. Tiếp theo bờ sông là thôn ấp chạy dài có vẻ trù phú, nhà cửa san sát, dân chúng đông đúc. Lúc ấy Bồ-tát nhẹ bước đến một nơi rộng rãi thoáng mát yên tĩnh, không có gò nong, không gần cũng không xa phố xá, không cao cũng không thấp, liền suy nghĩ là nay nên dừng lại nơi này, thân tâm dễ được an tịnh, từ xưa đến giờ các vị Thánh tu hành hầu hết cũng chọn những nơi như thế này.

Bồ-tát lại suy nghĩ tiếp: “Ta nay đã thị hiện ở cõi đời đây năm thứ vẫn đục xấu ác, nhận thấy chúng sinh thấp kém cùng các hàng ngoại đạo luôn chấp trước bảo thủ quan điểm của họ, tu hành khổ hạnh. Do vô minh che lấp mãi mong cầu trong hư vọng, tự làm khổ thân tâm để mong cầu giải thoát. Những người hoặc mang vật dụng đi khát thực; hoặc có người chỉ cần một vốc thực phẩm để đủ sống trong một ngày, hoặc chẳng đi khát thực mà chỉ nhận vật phẩm do người

đem đến bố thí; hoặc có người không thọ nhận của người đem đến cho mà tự mình đi khát thực để cầu giải thoát; hoặc có người chỉ ăn uống cỏ rau rễ lá hoa quả hoặc ngó sen, phân thú vật, nước trái cây, nước vo gạo, cặn dầu; hoặc có người không dùng các thứ như đường cát, sữa bơ, mật ong, rượu ngon, dấm ngọt cùng các loại mỹ vị khác chỉ để cầu giải thoát; hoặc có người đến đến khát thực một nhà, xong rồi mới đến nhà thứ hai, thứ ba, cho đến nhà thứ bảy; hoặc có kẻ một ngày hay hai ngày ăn một lần cho tới nửa tháng, một tháng ăn một lần chỉ để cầu giải thoát; hoặc có kẻ ăn uống mau chậm, nhiều ít tăng giảm tùy theo trăng; hoặc có kẻ chỉ ăn mỗi ngày một nắm thóc, nhiều lắm là bảy nắm thóc; hoặc có người chỉ ăn mỗi ngày một hạt lúa mạch, một hạt mè, một hạt gạo; hoặc có kẻ chỉ uống nước trong để cầu giải thoát; hoặc có kẻ cho rằng mình được thần chọn, tự nhin đói mà chết, bảo rằng sẽ được sinh lên cõi trời hay ở cõi người tùy theo ý mình; hoặc có kẻ dùng lông, cánh lông mềm của các loài cầm thú lớn để bện đan thành y phục mà mặc; hoặc mặc vỏ cây, hoặc mặc các thứ da trâu, da dê được phủi sạch bện thành tấm; hoặc mặc một áo cho tới bảy lớp áo; hoặc dùng màu đen, màu đỏ để làm y phục; hoặc chẳng mặc y phục; hoặc tay cầm ba cây gậy đưa lên cao; hoặc xâu các đầu lâu người chết lại thành vòng để cầu giải thoát; hoặc một ngày tắm rửa một lần, tắm rửa hai lần cho tới bảy lần hoặc chẳng tắm rửa gì cả; hoặc có kẻ dùng tro, mực bôi xoa lên người; hoặc trộn phân đất hoặc mang đeo hoa héo úa; hoặc dùng năm thứ lửa để nướng đốt thân mình để khói xông vô mũi tự đày đọa trên đỉnh núi cao, hai tay giơ cao một chân đứng yên nhìn mặt trời mặt trăng; hoặc nằm trên mé đòn cây, trên gai nhọn, trên phân tro, ngói đá, ván, chầy... để cầu giải thoát; hoặc đọc to các ấn Úm, âm Bà-sa, âm Tô-đà, âm Ta-bà-ha theo các bài chú thuật và đọc tụng kinh Vi-đà để cầu giải thoát; hoặc nương thờ các vị Phạm thiên, Đế Thích, Ma-hê-thủ-la, Đột-già-na-la-diên, Câu-ma-la Ca-chiên-diên, Ma-trí-lý-già, Bát-bà-tô-nhị-a-thủy-na, Tỳ-sa-môn Bà-lâu-na, A-lý-trí Chiên-đà-la, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Ma-hầu-la-già, Dạ-xoa, Độ-ba Cưu-bàn-trà, chư Thiên, Quỷ thần để mong được giải thoát; hoặc có người nương tựa đất nước, gió lửa, hư không, núi sông ao hồ, khe đầm, biển lớn, rừng cây, thảo mộc, mồ mả đường sá, nơi nuôi trâu bò cùng các chốn thị tứ đông đúc; hoặc thờ các



thứ đao kiếm bánh xe, giáo dài cùng tất cả binh khí để cầu giải thoát... Những người ngoại đạo đó do sợ hãi cảnh sinh tử nên dốc lòng lìa bỏ, tu hành khổ hạnh. Xét ra, tất cả đều không có lợi ích gì, điều không nên quy ngưỡng lại quy ngưỡng, chẳng phải là việc an lành lại tưởng là an lành”.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

Bồ-tát bấy giờ lại suy nghĩ tiếp: “Ta nay vì muốn hàng phục những kẻ ngoại đạo nên phải thể hiện các việc hy hữu khiến cho chư Thiên và mọi người sinh tâm thanh tịnh, lại muốn làm cho những người đang có niềm tin lầm lạc kia biết về tạo nghiệp quả báo..., lại muốn thị hiện công đức trí tuệ có đủ thần lực, phân tích các phân vị khác nhau của các pháp tu định, lại muốn thị hiện sức đại dũng mãnh tinh tấn của mình cho nên mới ở tại chốn ấy”. Bồ-tát đã ngồi kiết già, thân khẩu ý đều an nhiên tịch tĩnh bất động. Lúc mới bắt đầu nhiếp tâm, chuyên chú thuần nhất vào một cảnh, chế ngự hơi thở ra vào, thì khí nóng chạy khắp cơ thể, mồ hôi từ dưới nách và trên trán chảy ra ướt đẫm như nước mưa tuôn nhưng vẫn nhẫn chịu khổ chẳng sinh mệt mỏi, còn khởi lên tâm tinh tấn dũng mãnh.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

– Khi Bồ-tát chế ngự hơi thở ra vào của mình, bên trong hai tai phát ra âm thanh lớn như đưa gió thổi mạnh vào đáy bể lò rèn, nhẫn chịu nổi khổ ấy mà không hề biết mệt mỏi, chán nản.

Này các Tỳ-kheo, lúc đó nơi miệng, mũi, tai của Ta mọi hơi thở ra vào như dứt hẳn, luồng khí trong người xông lên đánh đầu phát ra âm thanh lớn ví như có người khua đao bén xông vào phá óc não mình, nhận chịu nổi khổ ấy cũng không biết mệt nhọc, tâm không hề thoái chuyển.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

– Khi Bồ-tát chế ngự hoàn toàn hơi thở của mình, mọi hơi thở ra vào đều dừng hẳn, luồng khí trong người càng mạnh thêm, tụ lại xoay vần xoáy vào hai bên hông và phát ra âm thanh lớn, ví như người đồ tể dùng dao chọc tiết trâu bò, chịu đựng nổi khổ ấy mà không hề giải đãi hay cảm thấy cực nhọc.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Lúc ấy do luồng khí trong thân Bồ-tát chuyển động nên toàn

thân Bồ-tát nóng bức khó chịu ví như một người sức yếu bị ngọn lửa lớn vây hãm thiêu đốt thân mình, chịu đựng nỗi khổ ấy nhưng lại tăng thêm tâm dũng mãnh tinh tấn, vẫn chánh niệm suy nghĩ: “Ta nay an trụ nơi pháp Tam-muội bất động, ba nghiệp thân khẩu ý đều trụ trong chánh định, thể nhập Tứ thiền, xa lìa mọi hỷ lạc, chỉ còn phân biệt chút ít tiếng động nhẹ như gió thổi. Ví như hư không phủ khắp vạn vật không thể nào thay đổi. Pháp tu định ấy gọi là A-sa-bà-na”.

Bồ-tát lúc đó đã tu khổ hạnh cao nhất như thế.

Này các Tỳ-kheo, Bồ-tát lại khởi lên niệm này: “Ở thế gian, hàng Sa-môn hay Bà-la-môn cho rằng phương pháp nhịn đói chính là khổ. Ta nay muốn hàng phục họ nên mỗi ngày chỉ ăn một hạt lúa mạch. Các Tỳ-kheo nên biết, xưa kia, trong khoảng thời gian Ta chỉ ăn mỗi ngày một hạt lúa mạch, thân thể Ta gầy yếu như cây A-tư, người chỉ còn da bọc xương như thể ngôi nhà hư nát lộ ra cột, chèo, đòn tay... xương sống lộ rõ từng đốt như loại cung trúc, hai mắt lõm sâu vào như hai hốc nước nhỏ, đánh đầu khô héo giống như quả bầu phơi khô, đất ở chỗ Ta ngồi lún sâu xuống giống như dấu chân ngựa giẫm lâu ngày, da dễ nhăn nheo khô nứt như dấu dao cắt cửa vào, đưa tay phủ bụi thì lông trên thân đều rụng hết, dùng tay xoa bụng thì chạm phải cột xương sống. Rồi Ta lại giảm dần chỉ ăn mỗi ngày một hạt gạo cho đến một hạt mè thân thể ta càng gầy gò gấp mười lần hơn trước, hình sắc như thể một vũng mực đen hay đồng tro tàn. Người dân trong xóm làng khắp nơi qua lại thấy như vậy đều thở than thương tiếc, cho rằng Thái tử họ Thích đã tự làm khổ lấy thân mình. Thân tướng đẹp đẽ khỏe mạnh ngày trước nay còn đâu.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát trải qua sáu năm khổ hạnh như thế, bốn oai nghi không hề giảm mất. Mùa hạ nóng bức chẳng tìm đến chỗ mát mẻ; mùa đông giá buốt cũng chẳng hề mong được ấm áp, muỗi mòng bu đốt thân cũng không xua, ngồi kiết già thân tâm bất động chẳng chút chau mày cũng chẳng khạc nhổ, đám trẻ chăn trâu bò thường đến nhìn xem rồi đùa nghịch dùng cọng cỏ chọc vào lỗ mũi Ta, có khi châm vào miệng hay lỗ tai. Lúc đó thân tâm Ta luôn bất động, thường được Trời, Rồng, Quỷ thần cúng dường, làm cho mười hai lạc-xoa trời người an trú trong

đạo Tam thừa.

Lúc bấy giờ, Đức Thế Tôn muốn lặp lại ý nghĩa trên nên đọc bài kệ:

Bô-tát vào thời ấy  
 Bỏ ngôi đi xuất gia  
 Vì lợi ích chúng sinh  
 Cố nghĩ tìm phương tiện  
 Ta thị hiện cõi trược  
 Sinh chốn Diêm-phù-đề  
 Lắm kẻ theo tà kiến  
 Phá pháp theo dị đạo  
 Kẻ ngu cầu giải thoát  
 Tự làm khổ thân tâm  
 Dù sợ nhân sinh tử  
 Thường mê xa rời quả  
 Hoặc ngã vào đống lửa  
 Tự buông mình đỉnh cao  
 Dùng ngũ nhiệt đốt thân  
 Bôi tro nhằm tự hủy  
 Ngày chỉ ăn chút ít  
 Đủ cho mạng sống còn  
 Khất thực nơi nhà người  
 Chủ vui mình mới nhận  
 Dung mạo thoáng buồn tiếc  
 Trọn ngày chẳng cần ăn  
 Hoặc lúc nghe chày khua  
 Hay là tiếng chó sủa  
 Liền dừng chẳng hành khất  
 Dù gọi cũng không nhận  
 Bơ dầu cùng mỹ vị  
 Sữa kem, các thứ đường  
 Tất cả đều không dùng  
 Chỉ ăn đồ xấu kém  
 Nước gạo cùng cặn dầu  
 Phân thú cùng ngó sen

Cây cỏ cùng hoa quả  
Chỉ mong được giải thoát  
Hoặc chỉ dùng nước trong  
Hoặc ăn ngày hạt mè  
Hoặc chỉ ăn hạt gạo  
Hoặc nhịn đói mà chết  
Nhằm mong được giải thoát  
Hoặc dùng da thú mặc  
Giẻ rách và lông chim  
Vỏ cây bện thành đệm  
Bao thứ hoại sắc phục  
Hoặc chỉ mặc một áo  
Cho đến bảy lớp che  
Hoặc để lộ thân mình  
Chỉ mong được giải thoát  
Ngồi nằm mé cạnh cây  
Trên gai nhọn tro đất  
Ván, chày cùng đá, ngói  
Để mong cầu giải thoát  
Hoặc thường giờ hai tay  
Hoặc chỉ đứng một chân  
Chải tóc và bới tóc  
Ngắm nhìn theo thái dương  
Để mong được giải thoát  
Hoặc thường lạy nhật nguyệt  
Sông biển cùng khe núi  
Cao nguyên nhiều cây rừng  
Để mong được giải thoát  
Chúng ngoại đạo như thế  
Siêng tu khổ chẳng lợi  
Chấp trước nghiệp hư vọng  
Bám chặt chưa từng bỏ  
Những kẻ tà kiến ấy  
Chết rơi vào ác đạo  
Ta cũng tu như thế

Trải qua đến sáu năm  
Thị hiện hàng phục chúng  
Đốc tu đại khổ hạnh  
Những kẻ thiếu trí tuệ  
Thấy họ tu khổ tà  
Cho là đúng chánh pháp  
Bèn sinh tâm hoan hỷ  
Cũng vì để giáo hóa  
Nên quyết hành khổ hạnh  
Bèn chọn chốn vắng vẻ  
Kiết già nhập Tam-muội  
Chế ngự mọi ăn uống  
Ngày ăn hạt gạo, mè  
Mùa lạnh không cầu ấm  
Mùa nóng chẳng cầu mát  
Cũng chẳng xua muỗi mòng  
Mưa gió không dời chuyển  
Trẻ mục đồng đến thấy  
Đùa dùng cọng cỏ chằm  
Vào cả tai miệng mũi  
Dùng cây cỏ ngói đá  
Quăng ném vào thân Ta  
Cũng chẳng hề lay động  
Đều nhẫn thọ tất cả  
Thân cũng không cúi thấp  
Cũng không sinh mệt mỏi  
Khạc nhổ cùng mọi thứ  
Uế tạp đều trừ dứt  
Chỉ còn xương với da  
Máu thịt đều khô kiệt  
Hình dáng quá gầy yếu  
Như cây A-tư-ca  
Trụ định A-na-bà  
Thân tâm thường bất động  
Cũng chẳng hưởng thiên lạc

Mà khởi tâm đại Bi  
 Vì muôn loài chúng sinh  
 Tu hạnh định như vậy  
 Do tu pháp định ấy  
 Mau chóng đạt Phật-đà  
 Diệt trừ các tà đạo  
 Hàng phục các dị thuyết  
 Ví như chúng Ca-diếp  
 Chẳng tin có giác ngộ  
 Đại giác ngộ như thế  
 Vô lượng kiếp khó được  
 Vì muốn cho bao người  
 Vào định A-na-bà  
 Trong lúc nhập định ấy  
 Có mười hai lạc-xoa  
 Chư Thiên và chúng nhân  
 Trụ trong Tam thừa đạo  
 Chư Thiên cùng Long thần  
 Luôn cả ngày và đêm  
 Cúng dường thân Bồ-tát  
 Thấy đều phát thệ lớn  
 Nguyện trụ Na-bà định  
 Vì lợi ích muôn loài  
 Tâm ấy như hư không.

## M

### Phẩm 18: ĐẾN SÔNG NI-LIÊN

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát bấy giờ đã trải qua sáu năm tu khổ hạnh, ma vương Ba-tuần thường theo Bồ-tát để dò xét tìm kiếm những sơ hở sai lầm nhưng rốt cuộc cũng chẳng được gì nên sinh chán nản hậm hực bỏ đi.

Lúc đó Đức Thế Tôn đọc bài kệ:

*Nơi Bồ-tát an trụ*

Rừng vắng thật thanh tịnh  
Đông nhìn dòng Ni-liên  
Tây dựa hồ Tân loa  
Tâm tinh tấn phát khởi  
Tìm đến chốn tịch tĩnh  
Thấy nơi này rộng vắng  
Dừng lại trừ phiền não  
Chính ma vương Ba-tuần  
Đến chỗ Bồ-tát trụ  
Dùng những lời dịu ngọt  
Mà thuta cùng Bồ-tát  
Chúng sinh ở thế gian  
Đều mến yêu mạng sống  
Thân Ngài nay khô gầy  
Cái chết thật chẳng xa  
Nên tu đạo thờ lửa  
Tất được quả báo lớn  
Khỏi phải lìa thân mạng  
Lại được người thương mến  
Tâm tánh vốn khó trị  
Phiền não chẳng thể trừ  
Bồ-đề ai chứng được  
Tự làm khổ ích gì.  
Bồ-tát bảo ma vương  
Hãy nghe lời ta nói  
Tâm tối tham, sân, si  
Cùng người là quyến thuộc  
Kết với người tới đây  
Cùng phá hoại căn lành  
Ta chẳng cầu phước báo  
Chớ dùng đó quấy Ta  
Chết chóc Ta nào sợ  
Lấy chết làm giới mốc  
Chí nguyện cầu giải thoát  
Tâm không hề thoái chuyển

Tuy chịu nhiều thống khổ  
 Tâm Ta luôn tịch tĩnh  
 Trụ ở định kiên cố  
 Tinh tấn cùng vui thích  
 Quyết đạt trí dù chết  
 Không tham sống vô tri  
 Ví như bậc nghĩa dũng  
 Thà quyết thắng mà mất  
 Không như kẻ khiếp nhược  
 Cầu sống bị người khinh  
 Vì thế Ta ở đây  
 Sẽ trừ hết quân người  
 Một là quân tham dục  
 Hai là quân ưu sầu  
 Ba là quân đói khát  
 Bốn là quân ái nhiễm  
 Năm là quân hôn trầm  
 Sáu là quân sợ hãi  
 Bảy là quân nghi ngờ  
 Tám là quân hờn giận  
 Chín là quân buồn phiền  
 Cùng khen mình chê người  
 Tà cúng dường, các việc  
 Đám quân đông như thế  
 Là thân quyến của người  
 Chuyên quấy phá trời, người  
 Ta nay luôn an trụ  
 Trong chánh niệm, chánh tri  
 Tiêu diệt người Ba-tuần  
 Như nước ngâm gạch vỡ  
 Bỏ-tát vừa dứt lời  
 Ma vương đã trốn mất.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

Lúc ấy Bồ-tát suy nghĩ: “Trong quá khứ, hiện tại và vị lai, có các bậc Sa-môn hay Bà-la-môn chuyên tu khổ hạnh, thân tâm bị bức



bách vì phải chịu bao thống khổ phiền não, đều phải biết rằng đó là tự làm khổ thân, chẳng có lợi ích gì”.

Ngài lại suy nghĩ tiếp: “Ta nay đã trải qua các hạnh khổ cao nhất mà không thể chứng được Thắng trí xuất thế gian, như thế đủ biết khổ hạnh không phải là nhân đưa đến giải thoát giác ngộ, cũng chẳng phải là con đường biết Khổ, đoạn Tập, chứng Diệt và tu Đạo. Vậy phải tìm ra pháp tu khác mới có thể dứt trừ sinh lão bệnh tử”.

Bồ-tát lại suy nghĩ: “Xưa kia, Ta ở dưới cội cây Diêm-phù trong khu vườn của phụ vương đã chứng được Sơ thiền, lúc đó thân tâm ta vui vẻ an lạc, như thế cho đến lúc chứng được Tứ thiền. Nhớ lại chuyện xưa kia từng chứng đắc, Ta thấy hẳn đó là nhân giác ngộ có thể diệt trừ sinh lão bệnh tử”.

Bồ-tát lại suy luận: “Ta nay với xác thân gầy còm ốm yếu như thế này hẳn là không kham nổi trên con đường tìm được đạo. Nếu ta dùng diệu lực thần thông cùng trí tuệ khiến cho thân thể bình phục như trước để hưởng tới giác ngộ thì đâu cần làm những việc đã qua. Đó không phải hành động vì thương xót tất cả chúng sinh, cũng không phải phương pháp tu tập để chứng quả vị Giác ngộ của chư Phật. Do đó nay Ta cần ăn uống đầy đủ như trước để thân thể khoẻ mạnh mới có thể tu tập đạt đến quả vị Giác ngộ”.

Khi ấy, các vị trời có tâm luôn yêu thích các bậc tu khổ hạnh, biết Bồ-tát muốn ăn uống đầy đủ như trước liền đến thưa Bồ-tát:

–Tôn giả khởi phải ăn uống đầy đủ để hồi phục sức lực, chúng tôi sẽ dùng thần thông làm cho khí lực Tôn giả bình phục trở lại như cũ, chẳng khác gì ăn uống.

Bồ-tát tự nghĩ: “Ta thật sự chẳng ăn uống gì như vậy là đã khá lâu, dân chúng khắp chốn cũng đã biết Ta tu khổ hạnh, nếu nay Ta theo lời của chư Thiên chẳng cần ăn uống đầy đủ, chỉ dùng thần lực để hồi phục sức khỏe thì Ta trở thành vọng ngữ”.

Lúc đó năm vị Bạt-đà-la nghe Bồ-tát muốn ăn uống đầy đủ trở lại nên cùng nhau bàn luận:

–Sa-môn Cù-đàm tu khổ hạnh như vậy mà vẫn chưa đạt được Thắng trí xuất thế gian huống chi nay muốn trở lại ăn uống đầy đủ, hưởng thụ lạc thú thì rõ ràng đó là kẻ vô trí, đánh mất định tâm.

Họ bèn bỏ Bồ-tát, đến khu vườn Nai, chốn Tiên nhân đọa xứ

thuộc thành Ba-la-nại.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi hết tu khổ hạnh, Bồ-tát đi đến thôn Ưu-lâu-tần-loa của vị trưởng thôn tên Tư-na-bát-đề. Ở đó có mười cô gái, ngày trước cùng năm vị Bạt-đà-la thường đem phẩm vật đến cúng dường Bồ-tát. Các cô lúc ấy đã biết Bồ-tát bỏ lối tu khổ hạnh liền làm nhiều món ăn uống để cúng dường Bồ-tát. Nhờ vậy mà chỉ trong một thời gian ngắn sắc tướng Bồ-tát đã trở lại tươi sáng vui vẻ. Mọi người trông thấy đều nói với nhau:

–Sa-môn Cù-đàm dung mạo oai nghiêm có phước đức lớn lao.

Trong số mười cô, có một người nhỏ tuổi nhất tên là Thiện Sinh. Ngày trước lúc Bồ-tát còn tu khổ hạnh cô thường đem đồ ăn uống cúng dường tám trăm vị tu sĩ Bà-la-môn, nguyên do phước đức của sự cúng dường ấy mà cầu riêng cho Bồ-tát mau chứng quả vị Vô thượng Bồ-đề.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bồ-tát lúc ấy lại suy nghĩ: “Trải qua sáu năm tinh cần tu khổ hạnh, y Ta đã rách nát”. Bấy giờ Bồ-tát thấy có một chiếc y phần tảo cũ rách ở dưới đất trong rừng Thi-đà liền nhặt lấy đem về. Lúc đó Địa thần liền bảo với một vị thần ở trên hư không:

–Lạ thay, lạ thay! Thái tử họ Thích lia bỏ ngôi vị Chuyển luân vương. Nay lại lượm chiếc y phần tảo của người khác vứt bỏ.

Vị thần ấy nghe thế liền tâu lên chư Thiên ở cõi Tam thập tam thiên và chỉ trong khoảnh khắc đã truyền đến tận cõi trời A-ca-ni-trá. Lúc đó, Bồ-tát tay cầm chiếc y cũ nói:

–Không rõ nơi nào có nhiều nước để ta giặt sạch tấm y này.

Tức thì một vị Thiên tử liền hiện ra trước Bồ-tát chỉ tay xuống đất hóa thành một ao nước.

Bồ-tát lại suy nghĩ: “Không biết ở đâu có tảng đá để ta tẩy sạch chiếc y phần tảo này”. Thích Đề-hoàn Nhân lập tức đem một tảng đá vuông vức đặt cạnh bờ ao. Bồ-tát thấy tảng đá liền dùng để tẩy giặt chiếc y cũ. Lúc đó Đế Thích thưa với Bồ-tát:

–Tôi sẽ vì Tôn giả mà giặt sạch chiếc y cũ này, mong Tôn giả chấp thuận.

Tuy nhiên Bồ-tát muốn làm gương cho chúng Tỳ-kheo sau này

nên đã tự mình giặt lấy tấm y chứ không nhờ Đế Thích. Giặt y xong, Bồ-tát xuống ao tắm rửa. Bấy giờ ma vương Ba-tuần liền biến bờ ao trở nên cao dốc. Cạnh bờ có một cây A-tư-na, lúc đó vị thọ thần đề mạnh cho cây thấp xuống để Bồ-tát vịn cây lên bờ, còn chiếc y cũ bị hút vào dưới gốc cây kia. Cùng lúc vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư tên Vô Cấu Quang đem dâng chiếc ca-sa là vật dụng của Sa-môn cúng dường Bồ-tát.

Sau khi đã nhận y ca-sa, Bồ-tát vào sáng sớm mỗi ngày mặc Tăng-già-lê vào thôn xóm khát thực. Vị thần của thôn ấy vào đêm trước đã báo cho Thiện Sinh:

–Nàng thường vì bậc Thanh tịnh đó, bày các hội bố thí lớn, nay vị Sa-môn ấy đã bỏ cách tu khổ hạnh trở lại ăn uống đầy đủ. Trước đây nàng đã phát nguyện là nếu vị Sa-môn ấy thọ nhận thực phẩm của nàng cúng dường sẽ mau chứng đắc quả vị Vô thượng Bồ-đề. Nay chính là lúc nên bày biện cúng dường.

Nàng Thiện Sinh nghe vị thần nói như vậy liền vắt lấy sữa của một ngàn con trâu cái. Sữa ấy qua bảy lượt chưng, nấu chỉ chọn lấy phần tinh khiết nhất đổ vào trong một chiếc nồi mới, dùng thứ gạo lúa thơm nấu thành cháo nhuyễn. Trong lúc đang nấu, trên mặt nồi cháo sữa ấy hiện ra hàng ngàn vòng bánh xe pháp, hoa Ba-đâu-ma và vô số hình tướng tốt lành. Lúc đó Thiện Sinh trông thấy tướng ấy liền suy nghĩ: “Sao lại có điềm lành này?” Một vị Tiên lúc đó bảo Thiện Sinh:

–Nếu người nào ăn được thứ cháo ấy chắc chắn sẽ thành tựu quả vị Vô thượng Bồ-đề.

Sau khi nấu xong cháo sữa, Thiện Sinh liền quét dọn nhà cửa hết sức sạch sẽ, sắp đặt chỗ ngồi thật trang trọng, bày biện tất cả mọi sự rồi dặn nàng Ưu-đa-la:

–Người phải đến mời đông đủ các vị tu sĩ Bà-la-môn cùng đến đây.

Nàng Ưu-đa-la vâng lời đi về hướng Đông chỉ gặp một mình Bồ-tát chứ không thấy một tu sĩ Bà-la-môn nào. Đi về các hướng Tây, Nam, Bắc cũng vậy. Đó là do chư Thiên cõi trời Tịnh cư đã dùng thần thông khiến nàng Ưu-đa-la không thể thấy được.

Ưu-đa-la trở lại thưa với nàng Thiện Sinh:

–Tôi đã đi cùng khắp chỉ thấy Sa-môn Cù-đàm chứ không gặp

một vị tu sĩ Bà-la-môn nào cả.

Thiện Sinh bảo:

–Đó là Bạc Tối Thắng. Ta chính vì vị ấy mà nấu món cháo sữa này. Người phải mau đến thỉnh vị Sa-môn ấy cho ta.

Nàng Ưu-đa-la đến chỗ Bồ-tát, cúi đầu mặt lạy ngang chân Bồ-tát và thưa:

–Nàng Thiện Sinh sai con đến mời Thánh giả.

Bồ-tát nhận lời liền thân hành đến nhà Thiện Sinh, ngồi trên tòa ngồi trang nghiêm nhất. Khi ấy nàng Thiện Sinh dùng chiếc bát bằng vàng múc đầy cháo sữa đem đến dâng lên Bồ-tát. Sau khi nhận bát cháo Bồ-tát suy nghĩ: “Ta ăn thứ cháo sữa này chắc chắn sẽ chứng đắc quả vị Vô thượng Bồ-đề”. Liền nói với nàng Thiện Sinh:

–Ta thọ nhận món cháo này xong, sẽ trao chiếc bát bằng vàng này cho ai?

Nàng Thiện Sinh thưa:

–Con xin dâng cúng cái bát ấy để Tôn giả tùy ý sử dụng.

Lúc đó Bồ-tát bưng bát cháo sữa rời khỏi thôn xóm Ưu-lâu-tần-loa đến sông Ni-liên, đặt bát cháo trên bờ xong, rồi tự mình cạo bỏ râu tóc rồi xuống sông tắm rửa.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Khi Bồ-tát đang tắm rửa, có trăm ngàn chư Thiên tung thiên hương thiên hoa rải xuống khắp mặt sông. Bồ-tát tắm xong, chư Thiên cùng nhau lấy nước ấy đem về Thiên cung; còn chỗ Bồ-tát cạo bỏ râu tóc sau này nàng Thiện Sinh xây tháp cúng dường.

Sau khi rời khỏi dòng sông lên bờ, Bồ-tát suy nghĩ: “Nên chọn chỗ nào thích hợp để dùng món cháo này”. Vị Long phi nơi sông ấy lập tức biến ra Hiền tòa từ dưới đất vọt lên, trải thành chỗ ngồi thanh tịnh mời Bồ-tát ngồi. Bồ-tát an tọa, ăn xong món cháo sữa, thân thể cùng các tướng tốt đều bình phục như cũ. Bồ-tát lấy bát vàng liệng xuống giữa dòng sông. Lúc ấy, Long vương trông thấy hết sức vui mừng liền thu lấy bát vàng ấy đem về cung cúng dường. Cùng lúc, Thích Đề-hoàn Nhân liền biến hình hóa thành Kim sí điểu bay theo Long vương đoạt lấy bát vàng rồi đem về cung điện mình cho xây tháp cúng dường.

Bấy giờ Bồ-tát rời tòa ngồi đứng dậy, vị Long phi cũng thu hồi lại tòa ngồi đem về nơi cung mình xây tháp cúng dường.

Này các vị Tỳ-kheo, do Bồ-tát có đủ lực phước đức và trí tuệ, cho nên ăn xong món cháo sữa ấy ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp càng tăng thêm vẻ tươi sáng toàn vẹn rực rỡ.

Lúc đó Đức Thế Tôn muốn lặp lại ý trên nên đọc bài kệ:

*Qua sáu năm khổ hạnh  
 Thân thể thật gầy yếu  
 Không dùng Thiên thần lực  
 Để đến chốn Bồ-đề  
 Vì thương xót chúng sinh  
 Quy ngưỡng theo Phật pháp  
 Nên ăn uống đầy đủ  
 Mời chứng được giác ngộ  
 Có vị nữ trước kia  
 Làm lành tên Thiện Sinh  
 Thời Phật tu khổ hạnh  
 Cúng dường tám trăm vị  
 Nửa đêm nghe thần báo  
 Sáng dậy sớm vắt sữa  
 Dùng sữa ngàn bò mẹ  
 Nấu thành cháo dâng cúng  
 Bồ-tát khoác y xong  
 Đi đến nhà Thiện sinh  
 Nhận lấy bát cháo sữa  
 Đến thẳng dòng Ni-liên  
 Bồ-tát vô lượng kiếp  
 Thường tu các hạnh lành  
 Thân tâm đều tịch tĩnh  
 Đứng đi luôn thanh thoát  
 Đến bờ Ni-liên-thuyền  
 Trời, Rồng đều vây quanh  
 Bồ-tát xuống sông tắm  
 Chư Thiên rải hương hoa  
 Vừa lên khỏi bờ sông*

*Thọ thân đến đánh lễ  
Thiện nữ cúng bát vàng  
Long phi dâng tòa quý  
Bước đi như Sư tử  
Thẳng đến tòa Bồ-đề.*



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 8

### Phẩm 19: ĐẾN BỒ-ĐỀ TRÀNG

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi tắm rửa thân thể sạch sẽ, ăn món cháo sữa, khí lực bình phục như trước, Bồ-tát liền khởi ý muốn đến thẳng dưới cội cây Bồ-đề mọc trên vùng đất có đủ mười sáu thứ công đức. Vì muốn hàng phục các ma oán nên Bồ-tát đã hiện rõ tướng của Bạc Đại nhân đi về bốn hướng. Bước đi của Ngài chậm rãi, an lành, khuôn diện tươi sáng, rạng rỡ, tốt đẹp như màu sắc cầu vồng; bước đi thanh thoát mà vững vàng, như núi Tu-di sừng sững; bước đi không vội vàng không chậm chạp, không nặng nề chẳng hấp tấp, bước đi không thô loạn mà ngã lia mọi cấu nhiễm; bước đi thanh tịnh, bước đi không lầm lẫn sai sót, không ngu si, không nhiễm đấm; bước đi như Sư tử vương, như Long vương, như Na-la-diên; bước đi không chạm đất mà dấu ấn của tướng bánh xe pháp ngàn cọng vẫn hiện trên mặt đất; bước đi thông thả khi màng chỉ tay và chân ánh lên màu đồng đỏ chiếu sáng mặt đất; bước đi làm rung chuyển toàn mặt đất; bước đi như núi chạm nhau phát ra âm thanh lớn; bước đi làm cho hầm hố gò nong tự nhiên bằng phẳng; bước đi trong khi hào quang dưới bàn chân chiếu sáng khiến chúng sinh tội lỗi quy ngưỡng về nẻo thiện; bước đi trong khi mỗi bước chân đặt xuống thì từ đất hiện ra bông sen nâng đỡ; bước đi thuận theo chư Phật quá khứ đến thẳng tòa Sư tử; bước đi khi tâm như kim cang không thể hủy hoại; bước đi làm ngăn lấp các nẻo ác mở ra các nẻo thiện; bước đi đem lại an lạc cho tất cả chúng sinh; bước đi làm tiêu diệt thế lực ma; bước đi phá vỡ mọi thứ tà luận; bước đi đoạn trừ vô minh tăm tối; bước đi vượt khỏi cõi sinh tử; bước đi tỏa ra ánh sáng che lấp cả Phạm vương, Đế Thích, Hộ thế tứ vương, Tự tại Thiên vương; bước

đi của Bạc biết rõ: “Trong khắp Tam thiên đại thiên thế giới chỉ mình Ta tối tôn tối thượng”; bước đi của Bạc biết rõ sẽ tự thân chứng Thánh đạo không phải do tha lực mà được giác ngộ; bước đi của Bạc biết rõ sẽ chứng đắc Nhất thiết trí; bước đi của niệm tuệ hòa hợp; bước đi muốn trừ diệt sinh lão bệnh tử; bước đi để đạt đến tịch tĩnh, lia mọi cấu nhiễm, không còn sống chết, không còn sợ hãi, hướng đến Niết-bàn.

Bấy giờ Bồ-tát chánh niệm nhìn thẳng hướng về cõi Bồ-đề, bước tới với vô lượng oai nghi như thế. Cùng lúc có một luồng gió mưa từ trời thổi đến quét dọn, rưới nước làm cho cả vùng từ sông Ni-liên đến cõi Bồ-đề đều sạch sẽ trang nghiêm, lại tung rải vô lượng hương hoa thù thắng đầy khắp mặt đất. Các thứ cây lớn nhỏ trong khắp Tam thiên đại thiên thế giới đều cúi thấp cành, ngọn hướng về cây Bồ-đề; núi Tu-di và các núi lớn nhỏ trong khắp cõi Tam thiên đại thiên thế giới cũng đều cúi thấp ngọn, đỉnh hướng về cây Bồ-đề. Các vị Thiên tử thuộc cõi Dục giới, mỗi vị đều tung rải các loại hương hoa vi diệu, tất cả các diệu hoa ấy kết thành một đài hoa dọc ngang đến một câu-lô-xá, lại hiện ra đường lớn rộng rãi chạy dài vô tận. Hai bên đường lớn ấy có nhiều thứ lan can bằng bảy thứ báu đều trang nghiêm đẹp đẽ, chiều cao tính từ dưới thấp lên bằng bảy cây Đa-la, khắp nơi đều có cờ phướn, lọng báu trang nghiêm; lại hóa thành bảy cây Đa-la báu, nơi mỗi vòm cây đều có giăng mắc những dây vàng, trên dây treo các loại chuông khánh quý, các thứ ngọc minh châu, lưu ly tô điểm; giữa các cây báu đều có ao thất bảo, đáy ao trải đầy cát bằng vàng, nước thơm đầy ao, trong ao đầy khắp nhiều loại hoa quý như Ưu-bát-la, hoa Câu-vật-đầu, hoa Ba-đầu-ma, hoa Phân-đà-lợi..., bốn phía bờ ao đều có những bậc thềm làm bằng bảy món báu vật chạy vòng quanh càng tăng thêm vẻ trang nghiêm. Nơi các bậc thềm lối đi ấy, có nhiều loại chim Ca-lăng-tân-già, Thiên nga, Uyên ương, Cọng mạng luôn phát ra âm thanh hòa nhã. Có đến tám vạn bốn ngàn thể nữ cõi trời dùng thứ nước quý rưới khắp các mặt đường trước sau. Lại có tám vạn bốn ngàn thể nữ cõi trời tung rải các loại thiên hoa, nơi mỗi cõi cây đều có các đài báu vi diệu, trên mỗi đài đều có tám vạn bốn ngàn thể nữ ở cõi trời đều bưng bình báu chứa đầy các loại hương chiên-đàn, trầm thủy. Lại có năm ngàn thể nữ ở cõi trời hòa tấu Thiên nhạc ca múa, tán



tụng tạo ra muôn ngàn âm thanh hòa điệu.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Khi đi đến cây Bồ-đề, Bồ-tát từ thân phóng ra vô lượng ánh sáng lại làm chấn động khắp vô biên quốc độ; lại có vô lượng trăm ngàn chư Thiên ở trên hư không hòa tấu Thiên nhạc, từ trên hư không tung rải các loại thiên hoa và vô lượng các thứ y phục thượng diệu; lại có vô lượng các loài voi, ngựa, trâu bò vây quanh Bồ-tát phát ra muôn ngàn tiếng kêu rống hòa hợp vang lừng; lại có vô lượng các loài chim quý như Anh vũ, Xá-lợi, Câu-chỉ-la, Ca-lăng-tần-già, Thiên nga, Uyên ương, Khổng tước, Phỉ thúy, Cọng mạng... tung cánh bay lượn vòng quanh phát ra âm thanh điệu dàng. Khi Bồ-tát đi đến Bồ-đề tràng đã có vô lượng các hiện tượng an lành hy hữu hiện ra như vậy.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy Bồ-tát sắp sửa ngồi vào tòa Bồ-đề. Đêm ấy vị chủ Tam thiên đại thiên thế giới là Đại phạm Thiên vương gọi các vị Phạm chúng đến nói:

–Các vị nên biết, vị Bồ-tát Ma-ha-tát ấy đã mặc đủ áo giáp tinh tấn, trí tuệ kiên cố, tâm không mệt mỏi, đã thành tựu tất cả các hạnh Bồ-tát, thông đạt tất cả các pháp môn Ba-la-mật, trải qua đủ các địa của Bồ-tát, đạt được đại tự tại, hộ trì tâm ý được an lạc thanh tịnh của chư Bồ-tát, thông tỏ mọi căn cơ trí độn của chúng sinh, an trụ nơi pháp bí mật của chư Như Lai, vượt qua tất cả cảnh giới ma oán, biết rõ ngọn nguồn của mọi pháp lành, do chính tự sức mình đạt được giác ngộ, được thần lực diệu dụng của chư Như Lai hộ niệm, sẽ vì muôn loài chỉ dạy đạo giải thoát, cũng vì chúng sinh làm Bạc Đại Thương Chủ, phá trừ hàng phục hết thủy các thứ ma quân. Ở trong Tam thiên đại thiên thế giới chỉ có Phật là Bạc Tối Tôn, là Bạc Đại Y vương điều hòa các thứ thuốc Pháp để giúp chúng sinh dứt trừ đau khổ, là Bạc Đại Pháp vương dùng trí tuệ soi sáng khắp mười phương tạo dựng đại pháp tràng; không hề bị nhiễm tám pháp ở thế gian, ví như hoa sen không bị nhiễm bùn có thể thấu chứa vô lượng pháp bảo chân thật ví như biển rộng chứa bao nhiêu thứ châu báu kỳ diệu; bình đẳng với kẻ oán người thân, an trụ bất động như núi Tu-di; lìa mọi cấu uế, tâm ý thanh tịnh như ngọc Ma-ni, ở trong Tam thiên đại thiên thế giới đạt được đại tự tại. Bạc Bồ-tát Ma-ha-tát ấy đến Bồ-

đề tràng với vô lượng công đức như thế vì muốn hàng phục chúng ma oán, vì để đạt quả vị Vô thượng Bồ-đề; trọn đủ mười Lực, bốn Vô sở úy, mười tám pháp bất cộng của chư Phật; vì để chuyển bánh xe chánh pháp, cất lên tiếng rống vang động của Bạc Đại Sư Tử, bố thí mưa pháp lớn làm cho chúng sinh được tròn đủ công đức, đạt được pháp nhãn thanh tịnh; lại vì để loại trừ mọi thứ hý luận của ngoại đạo; cũng vì để cho nguyện xưa được viên mãn, đối với các pháp đều đạt được tự tại. Nay các vị, chúng ta cần phải phát tâm đến nơi bậc Bồ-tát Ma-ha-tát ấy để gần gũi, cúng dường.

Vị Đại phạm Thiên vương đọc bài kệ:

*Vô lượng trăm ngàn kiếp  
 Đủ Từ, Bi, Hỷ, Xả  
 Thông trí tuệ thiên định,  
 Nay sẽ chứng Niết-bàn  
 Nếu muốn lìa ba ác  
 Cùng xa tám thứ nạn  
 Thọ phước báo cõi trời  
 Cho đến đạt giải thoát  
 Phải đem vật thượng phẩm  
 Dâng cúng lên Bồ-tát  
 Sáu năm tu khổ hạnh  
 Nay đến Bồ-đề tràng  
 Chủ thế giới Tam thiên  
 Thích, Phạm cùng Nhật Nguyệt  
 Cùng tất cả chư Thiên  
 Đều chiêm ngưỡng hoan hỷ  
 Hàng phục các ma quân  
 Sẽ thành Bạc Chánh Giác  
 Ba mươi hai tướng tốt  
 Tối thắng tự trang nghiêm  
 Phạm âm thật trong lành  
 Tâm tịnh là tội lỗi  
 Hoặc có người mong cầu  
 Sinh lên cõi Phạm thế  
 Hoặc có người vui cầu*

*Chúng được quả Thanh văn  
Hoặc có người vui cầu  
Đắc quả Bích-chi-phật  
Hoặc có người vui cầu  
Sẽ đạt quả Vô thượng  
Tất cả mọi người ấy  
Nên cúng dường Đạo Sư.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy các vị Phạm Thiên vương vì muốn cúng dường Bồ-tát nên đã dùng diệu lực thần thông khiến cho khắp Tam thiên đại thiên thế giới đều trở thành thanh tịnh, dẹp trừ các thứ đá sỏi, gạch ngói vụn vỡ, gai góc, làm cho đất đai đều được bằng phẳng như lòng bàn tay, không còn gò nổng cao thấp. Dùng các thứ vàng bạc, lưu ly, xa cừ, mã não, san hô, hổ phách thuần là châu báu quý giá để tô điểm thêm phần nghiêm đẹp.

Lại khiến khắp Tam thiên đại thiên thế giới hiện ra nhiều thứ cỏ lạ xanh thắm mọc xoay theo phía hữu, mềm mại đáng yêu quý như y Ca-lăng-đà.

Lại biến nhiều biển rộng thành đất bằng nhưng không làm hại các loài thủy tộc như cá, ba ba, cá sấu, trạch, rùa...

Lại khiến cho mười phương quốc độ, Phạm thiên, Đế Thích, Hộ thế tứ vương trông thấy Tam thiên đại thiên thế giới được thanh tịnh trang nghiêm như thế, sẽ tự trang nghiêm cõi của mình, từ xa đến cúng dường Bồ-tát.

Lại vì để tất cả Bồ-tát ở mười phương vô biên quốc độ đều đến cúng dường Bồ-tát, nên làm cho cảnh vật trang nghiêm ở đây hơn tất cả cõi trời và người cộng lại. Mỗi vị Bồ-tát từ quốc độ của mình đến cúng dường Bồ-tát đều sẽ thấy vô biên thế giới như trong một cõi Phật, đều thấy hào quang ánh sáng chói của Bồ-tát chiếu khắp từ núi Tu-di đến núi Thiết vi cho đến cõi u minh tăm tối, hơn hẳn ánh sáng của nhật nguyệt.

Lại có mười sáu vị Thiên tử lo giữ gìn nơi Bồ-đề tràng, các vị này đều đã chứng được Vô sinh pháp nhẫn và đạt A-đuy-việt trí (*tâm Bất thoái chuyển*). Đó là các vị Thiên tử: Chuyển Tấn, Vô Thắng, Thí Dữ, Ái Kính, Dũng Lực, Thiện Trụ, Trì Địa, Tác Quang, Vô Cấu,

Pháp Tự Tại, Pháp Tràng, Sở Hành Cát Tường, Vô Chướng Ngại, Đại Trang Nghiêm, Thanh Tịnh Giới Hương, Liên Hoa Quang Minh. Mỗi vị đều hóa thân ra khắp bốn phương, mỗi phương tám mươi do-tuần, bày biện đầy đủ khắp nơi các vật trang nghiêm. Đất đai bốn phía đều có bảy lớp đường báu, mỗi đường báu ấy đều có nhiều cây Đa-la báu, nơi mỗi vòm cây báu lại giăng mắc đầy những dây vàng treo các khánh quý giá, và được che phủ bên trên bằng các màn võng quý. Dùng vàng Diêm-phù-đàn để làm hoa sen trải đầy nơi mặt đất, trên mỗi đóa sen ấy đều dùng bảy món báu để tô điểm, lại đốt vô số thiên hương thượng diệu. Tất cả các loại cây lớn quý giá trong mười phương thế giới cõi người và trời đều hiện đủ ở đây. Tất cả sông ngòi, đất liền, hương hoa thắng diệu trong khắp mười phương thế giới cũng đều hiện đầy đủ ở đây. Lại nữa mười phương chư Phật Bồ-tát, ở mỗi cảnh giới đều hiện rõ vô lượng tư lương phước đức trí tuệ rộng lớn trang nghiêm cho Bồ-đề tràng.

Tất cả mọi sự vật trang nghiêm đều hiện ra trong Bồ-đề tràng như thế.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Mười sáu vị Thiên tử có nhiệm vụ giữ gìn Bồ-đề tràng trông thấy diệu lực thần thông với những hiện tượng tốt đẹp trang nghiêm như vậy đều vô cùng hoan hỷ. Tám bộ chúng là Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già trông thấy cảnh Bồ-đề tràng trang nghiêm như thế đều khen ngợi là điều chưa từng có. Mỗi vị đều nghĩ về cung điện của mình cảm thấy nó thấp bé như những gò nổng mô mả vậy, nên tất cả đều ca ngợi hết lời về công đức tạo dựng ở đây.

Lại có bốn vị thọ thần bảo hộ cây Bồ-đề, vị thứ nhất tên là Tỳ-lưu-bạt-cù, vị thứ hai tên là Tô-ma-na, vị thứ ba tên Ô-thù-bát-đế, vị thứ tư tên Đế-thù. Mỗi vị đều dùng thần lực biến cây Bồ-đề ấy trở nên cao lớn, tán rộng trang nghiêm đẹp đẽ, chiều cao hơn tám mươi cây Đa-la. Gốc rễ, cành lá, hoa quả đều um tùm tươi tốt, thân cây thẳng vút trang nghiêm hơn khiến mọi người trông thấy đều hoan hỷ cho là hơn cả vườn hoa Hoan hỷ của Đế Thích, hơn cả các thứ cây Ba-lợi-chất-đa, Câu-bỉ-la. Nơi chỗ Bồ-tát ngồi trở thành Bồ-đề xứ, là trung tâm của Tam thiên đại thiên thế giới. Đất ở chỗ ngồi ấy dùng toàn

kim cương tạo nên hết sức bền chắc không gì có thể hủy hoại được.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Khi Bồ-tát khởi ý muốn đến chỗ cây Bồ-đề, từ thân Bồ-tát phóng ra luồng ánh sáng lớn chiếu khắp vô lượng vô biên thế giới, chúng sinh ở cõi địa ngục đều được lìa khổ; chúng sinh ở cõi ngạ quỷ đều được no đủ; chúng sinh ở cõi súc sinh đều phát sinh lòng Từ đối với nhau; chúng sinh bị khiếm khuyết các căn được đầy đủ trở lại; các chúng sinh bị bệnh khổ thì được thuyên giảm, khỏe mạnh; các chúng sinh thường bị lo sợ đều được an vui; các chúng sinh bị giam giữ nơi tù ngục đều được tự do; các chúng sinh bần cùng đều được nhiều của cải quý giá; các chúng sinh đang phiền não được giải thoát; các chúng sinh bị đói khát đều được ăn uống đầy đủ; các chúng sinh đang mang thai đều được an lành; các chúng sinh bị gầy còm ốm yếu đều được phục hồi sức lực. Trong thời gian ấy, không có một chúng sinh nào bị tham, sân, si bức bách quấy nhiễu; ở cõi Trời và Người không có người chết và cũng không có trường hợp thụ thai. Lúc ấy tất cả chúng sinh đều khởi tâm Từ bi, thương xót nhau, đem lại lợi ích cho nhau, xem nhau như cha mẹ, anh chị em thân thuộc một nhà.

Bấy giờ Đức Thế Tôn muốn lặp lại nghĩa trên nên nói kệ:

*Địa ngục khổ bức hại  
Tất cả đều ngừng nghĩ  
Súc sinh chuyên hại nhau  
Đều phát khởi từ tâm  
Tám nạn đều vượt thoát  
Ba ác cũng tiêu trừ  
Ánh quang chiếu khắp chốn  
Cùng hưởng vui diệu kỳ  
Mắt, tai và mũi, lưỡi  
Các căn bị thiếu sót  
Đều trở lại đầy đủ  
Người bị phiền não buộc  
Liên được an vui lớn  
Cuồng loạn được chánh niệm  
Nghèo hèn được phú quý  
Bệnh khổ được giảm trừ*

Tù đày được giải thoát  
 Tất cả không tranh giận  
 Cùng nhau khởi Từ tâm  
 Như cha mẹ yêu con  
 Lưới hào quang Bồ-tát  
 Chiếu sáng khắp mười phương  
 Soi thấu hằng sa cõi  
 Phủ sáng vô biên chốn  
 Thiết vi, đại Thiết vi  
 Cùng bao dãy núi cao  
 Đều như chìm mất hẳn  
 Biến thành một cõi Phật  
 Dùng các báu tạo nên  
 Tô điểm thật vi diệu  
 Muôn hào quang cùng chiếu  
 Tất cả hiện rõ ràng  
 Cõi trang nghiêm như vậy  
 Để cúng dường Bồ-tát  
 Thần giữ Bồ-đề tràng  
 Gồm mười sáu Thiên tử  
 Rộng tám mươi do-tuần  
 Đều trang nghiêm rực rỡ  
 Bồ-tát đủ oai lực  
 Hiện tám mươi do-tuần  
 Cũng hiện vô biên cõi  
 Mỗi cõi đều nghiêm tịnh  
 Tám bộ chúng trời rồng  
 Thấy trang nghiêm như thế  
 Tự nghĩ về cõi mình  
 Cảm thấy quá nhỏ bé  
 Đều khởi tâm hy hữu  
 Ca ngợi các công đức  
 Lành thay phước khó bàn  
 Mới cảm quả đức ấy  
 Vượt quá thân ngữ ý

Cõi trang nghiêm như vậy  
 Do diệu lực nguyện lớn  
 Nên thấy đều thành tựu  
 Tùy theo nghiệp chúng sinh  
 Tất cả đều sung mãn  
 Bốn thần giữ cây báu  
 Dốc sức tô điểm thêm  
 Hơn cả vườn Hoan hỷ  
 Rừng Thù diệu Đế Thích  
 Được các thần trang hoàng  
 Cõi thêm phần xinh đẹp  
 Tất cả trời và người  
 Xưng tán không cùng tận.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc Bồ-tát phóng ra hào quang rực rỡ, thanh tịnh chiếu khắp thế giới diệt trừ tất cả phiền não của chúng sinh khiến cho mọi người gặp ánh hào quang ấy đều sinh lòng vui vẻ, hân hoan. Khi ánh sáng đó chiếu tới cung điện của Ca-lợi Long vương, Long vương gặp được hào quang của Bồ-tát liền đọc bài kệ nói với chúng Long vương:

Chư Phật quá khứ đều hiện rõ  
 Vàng sáng trí tuệ màu vàng ròng  
 Rõ ánh hào quang không cấu nhiễm  
 Do đó biết chắc Phật hiện thân  
 Hào quang thanh tịnh hơn nhật nguyệt  
 Hơn mọi thứ ánh sáng trần hoàn  
 Hơn cả A-tu-la Phạm thích  
 Sức sáng soi thấu khắp mọi nơi  
 Ta do nhiều kiếp tạo nghiệp dữ  
 Cung điện chỗ ở thường tối tăm  
 Cát nóng thường nung thiêu đốt thân  
 Tự biết phải chịu nhiều nỗi khổ  
 Chợt gặp hào quang như nhật chiếu  
 Thân tâm mát mẻ rất vui mừng  
 Nhớ lại Ngài xưa tu vạn hạnh  
 Nay đến an tọa Bồ-đề tràng

*Ta cùng với tất cả quyền thuộc  
Y phục, hương hoa cùng kỹ nhạc  
Cùng với đủ các vật trang nghiêm  
Cúng dường Bạc Thế gian Tối Trọng.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Long vương cùng với quyền thuộc vô cùng hoan hỷ nhìn khắp bốn phương, chợt thấy thân Phạm tướng của Bồ-tát sừng sững như núi Tu-di, các vị Phạm vương, Đế Thích, Tứ Thiên vương, Long thần tám bộ đều đang vây quanh vui vẻ thích thú. Long vương thấy vậy liền cúi đầu lễ ngang chân Bồ-tát, cung kính tôn quý và đem vô số hương hoa, y phục, châu báu, tất các thứ nhạc lạ để cúng dường Bồ-tát, chắp tay cung kính đọc bài kệ ca ngợi:

*Mặt tịnh như trăng tròn  
Bạc Đạo Sư thế gian  
Ta từng gặp chư Phật  
Tướng tốt đều như thế  
Nay Bồ-tát phá ma  
Sẽ chứng quả Giác ngộ  
Từng qua vô số kiếp  
Tu đủ hạnh bố thí  
Trì giới cùng nhẫn nhục  
Tinh tấn, thiền định, tuệ  
Từ, Bi và phương tiện  
Hỷ, Xả và nguyện lực  
Với các công đức đó  
Sẽ đắc quả vị Phật  
Tất cả mọi cây rừng  
Cúi lễ Bồ-đề thọ  
Có trăm ngàn bình quý  
Vây quanh kín hư không  
Muôn chim cùng hòa âm  
Vỗ cánh cùng bay lượn  
Thân sáng ngời kim quang  
Chiếu sáng mười phương cõi  
Cõi ác dứt khổ não*



Thế gian được an vui  
 Nay Ngài trong ba cõi  
 Là Đạo Sư thế gian  
 Phạm vương cùng Đế Thích  
 Chư Thiên cõi Dục, Sắc  
 Đều rời bỏ thú vui  
 Thầy cùng đến cúng dường  
 Bồ-tát ở cõi thế  
 Sẽ là Đại Y Vương  
 Nơi bước chân giẫm qua  
 Hoa sen từ đất mọc  
 Bồ-tát ở cõi đời  
 Chính là Bạc Ứng Cúng  
 Đạo Sư ngồi đạo tràng  
 Với vô lượng câu-chi  
 Tất cả đám ma quân  
 Đều sẽ tự khuất phục  
 Nhật nguyệt bị lu mờ  
 Tu-di như chìm lấp  
 Nếu chẳng đạt giác ngộ  
 Quyết trọn không đời đổi  
 Nguyện con cùng thân quyến  
 Được liả bỏ thân này  
 Công đức tự trang nghiêm  
 Sẽ đến tòa Bồ-đê.

Long vương đọc bài kệ vừa xong, một vị Long phi tên là Kim Quang cùng với vô số Long nữ cung kính đi nhiễu quanh, tay cầm các dù lọng quý, y phục, chuỗi quý, các thứ hoa đẹp cõi trời người và mang các bình báu đựng đầy danh hương cùng hòa tấu kỹ nhạc, đọc bài kệ ca ngợi Bồ-tát:

Năng dứt tham, sân, si  
 Mọi tội lỗi thế gian  
 Vượt qua biển sinh tử  
 Nên nay con đành lễ  
 Chính là Đại Y vương

Khéo trừ bệnh phiền não  
 Chúng sinh chửa thuận theo  
 Sẽ đều được điều phục  
 Chúng sinh trong thế gian  
 Bị phiền não che mãi  
 Bồ-tát dùng trí tuệ  
 Chiếu sáng để dứt trừ  
 Thế gian không chỗ nương  
 Nay được nơi nương tựa  
 Hiện ở khắp hư không  
 Tung rải bao y, thực  
 Chư Thiên cùng Long thần  
 Đều sinh tâm hoan hỷ  
 Bạc Đạo Sư biện tài  
 Mong mau ngồi đạo tràng  
 Hàng phục các ma oán  
 Sẽ thành đạo Vô thượng  
 Như các Bạc Như Lai  
 Đã chứng pháp giác ngộ  
 Vô lượng kiếp tu tập  
 Vì lợi ích muôn loài  
 Mong mau ngồi đạo tràng  
 Chứng Tuệ giác Vô thượng.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát suy nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ xa xưa đã ngồi nơi tòa gì mà chứng quả Vô thượng Bồ-đề?” Vừa khởi niệm suy nghĩ như vậy liền biết chư Phật quá khứ đều ngồi trên tòa cỏ sạch mà thành Bạc Chánh Giác. Lúc ấy vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư biết được ý nghĩ của Bồ-tát liền đến thưa:

–Đúng như vậy, chư Phật quá khứ muốn chứng đắc quả vị Giác ngộ đều ngồi nơi tòa cỏ sạch.

Lúc đó Bồ-tát tự nghĩ: “Ai có thể giúp cho ta thứ cỏ sạch như thế?”

Tức thời Thích Đề-hoàn Nhân liền biến thành người cắt cỏ đứng cách Bồ-tát không xa về phía phải, tay cầm nhiều cỏ tươi màu xanh

sẫm như lông đuôi chim Khổng tước, lại mềm mại tươi đẹp như y Ca-thi-ca phơ phát nhẹ theo phía phải, hương thơm xông khắp. Bồ-tát trông thấy người đang ôm loại cổ quý ấy liền thông thả hưởng về phía người đó hỏi:

–Ông họ tên gì?

Người ấy thưa:

–Tôi tên là Cát Tường.

Bồ-tát liền nghĩ: “Ta nay đang mong muốn cho thân tâm được an lành, lại cũng muốn làm cho mọi người đều được an lành. Bây giờ thì có người tên Cát Tường đang đứng trước mặt Ta. Vậy nhất định ta sẽ chứng quả vị Vô thượng Bồ-đề”.

Bấy giờ Bồ-tát muốn cho người cầm cổ kia đem thứ cỏ sạch sẽ ấy giúp mình, liền cất lời phát ra Phạm âm vi diệu, đó là âm thanh chân thật, âm thanh nhẹ nhàng chánh trực, âm thanh trong sáng thanh cao, âm thanh hòa thuận thấm thiết, âm thanh rõ ràng lưu loát, âm thanh dẫn dắt về nẻo lành, âm thanh không gò bó, âm thanh uyển chuyển, âm thanh không làm tổn hại, âm thanh dịu dàng, âm thanh hòa nhã, âm thanh rõ ràng, âm thanh thuận tai, âm thanh hợp ý, âm thanh như tiếng chim Ca-lăng-tần-già, âm thanh như tiếng chim Cọng mạng, âm thanh như tiếng sấm rền, âm thanh như tiếng sóng biển, âm thanh như tiếng núi rung chuyển, âm thanh như lời chư Thiên tán thán, âm thanh như tiếng nói của Phạm thiên, âm thanh như tiếng Sư tử gầm, âm thanh như tiếng kêu của Long vương, âm thanh như tiếng rống của Tượng vương, âm thanh không vội vã, âm thanh không trì trệ, âm thanh của giải thoát, âm thanh không đấm cháp, âm thanh đúng nghĩa lý, âm thanh hợp thời, âm thanh nêu ra đủ tám ngàn vạn ức pháp môn tu tập, âm thanh thuận hợp với tất cả pháp của chư Phật.

Bồ-tát đã dùng các thứ âm thanh mỹ diệu để nói với vị hóa nhân kia:

–Bậc hiền nhân, ông có thể giúp cho tôi thứ cỏ sạch ấy được không?

Liền đọc bài tụng:

*Cát Tường ông lúc này  
Mau thí cho cỏ sạch  
Ta ngồi trên cỏ ấy*

Hàng phục các ma quân  
 Nếu chúng pháp tịch diệt  
 Tức đắc đạo Chánh chân  
 Ta vì muốn giác ngộ  
 Vô lượng kiếp tu hành  
 Thí, Giới, Tinh tấn, Nhẫn  
 Thiên định, Trí tuệ lực  
 Ý lạc và giải thoát  
 Phước đức và thần thông  
 Các hạnh cùng hòa hợp  
 Nay đạt quả viên mãn  
 Nếu cho ta cỏ sạch  
 Đạt vô lượng phước đức  
 Do được cỏ sạch ấy  
 Sẽ thành Bạc Đạo Sư.  
 Cát Tường nghe lời nói  
 Tâm hết sức vui mừng  
 Tay cầm cỏ tịnh diệu  
 Đến trước mặt Bồ-tát  
 Lòng vô cùng hoan hỷ  
 Thừa bạch với Bồ-tát  
 Nếu dùng cỏ cúng này  
 Chúng được đại Bồ-đề  
 Xin trước trao Bồ-đề  
 Sau mới nhận cỏ sạch.  
 Bồ-tát đáp Cát Tường  
 Đâu chỉ cúng cỏ ấy  
 Chúng ngay đại Bồ-đề  
 Phải tu vô lượng đức  
 Mới được Phật thọ ký  
 Cát Tường, ông nên biết  
 Bồ-đề không dối truyền  
 Bồ-đề dối trao được  
 Thì ta sẽ đem hết  
 Để cho khắp chúng sinh

*Cát Tường, ông nên biết  
 Ta chúng Bồ-đề rồi  
 Ban bố khắp thế gian  
 Người sẽ ở nơi Ta  
 Nhận lấy pháp cam lộ  
 Bồ-tát nhận cỏ sạch  
 Đến chốn Bồ-đề tràng  
 Lúc cất bước ra đi  
 Đại địa chấn động lớn  
 Chư Thiên cùng Long thần  
 Điều sinh tâm hoan hỷ  
 Cung kính chấp tay thưa  
 Ngay bây giờ Bồ-tát  
 Sẽ hàng phục ma quân  
 Đạt được pháp cam lộ  
 Chúng được Vô thượng quả.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc Bồ-tát hướng đến Bồ-đề tràng, có vô lượng Bồ-tát và chư Thiên đã góp phần làm cho cảnh cây Bồ-đề hết mực trang nghiêm đẹp đẽ. Nơi cây Bồ-đề lúc ấy có đến tám vạn bốn ngàn vị, tất cả đều mong Bồ-tát ngồi nơi gốc Bồ-đề để chứng đắc quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Cây Bồ-đề ấy có cây cao đến trăm ngàn do-tuần, thuần bằng hoa tạo thành; hoặc có cây cao đến hai ức do-tuần thuần bằng hương tạo thành; hoặc có cây cao đến trăm ngàn do-tuần thuần bằng chiên-đàn tạo thành; hoặc có cây cao đến năm ức do-tuần thuần bằng tơ lụa tạo thành; hoặc có cây cao đến mười ức do-tuần thuần bằng các thứ châu báu tạo thành; hoặc có cây cao đến trăm ức do-tuần thuần bằng bảy món báu tạo thành. Như thế là có tám vạn bốn ngàn cây Bồ-đề, nơi mỗi gốc cây tùy theo sắc loại mà trải tòa Sư tử, hoặc có tòa Sư tử dùng hoa để trang nghiêm; hoặc có tòa Sư tử dùng hương để trang nghiêm; hoặc có tòa Sư tử dùng chiên-đàn để trang nghiêm; hoặc có tòa Sư tử dùng ngọc báu để trang nghiêm; hoặc có tòa Sư tử dùng các loại báu vật để trang nghiêm.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Khi ấy Bồ-tát thị hiện lấy cỏ trải khắp chốn, uy lực gồm đủ như

Sư tử vương, tinh tấn kiên cố, không vướng chút lỗi lầm, hoàn toàn tự tại, có đầy đủ trí tuệ, được tôn xưng là Bạc Giác Ngộ, hàng phục chúng ma, phá trừ ngoại đạo, đầy đủ vô số công đức như vậy, sắp chứng quả vị Bồ-đề. Lúc đó Bồ-tát ngồi kiết già trên tòa cỏ sạch, mặt hướng về phía Đông, thân thẳng, chánh niệm và phát đại nguyện:

*Ta nay nếu chẳng chứng  
Vô thượng đại Bồ-đề  
Thà thân này tan nát  
Quyết chẳng rời tòa này.*

Bấy giờ Bồ-tát lên Bồ-đề tòa liền chứng được định Phương Quảng Thần Thông Du Hý Đại Nghiêm. Đạt được định đó rồi, Bồ-tát hiện thân khắp các tòa Sư tử, trên mỗi hiện thân ấy đều có đầy đủ các tướng tốt trang nghiêm.

Các vị Bồ-tát và trời người tất cả đều cho rằng Bồ-tát chỉ riêng ngồi nơi tòa đó. Lại do diệu lực của thiền định nên khiến các cõi địa ngục, nạ quỷ, súc sinh, cõi của vua Diêm-la cùng trời người, tất cả đều thấy Bồ-tát an trụ nơi Bồ-đề tòa.

## M

### Phẩm 20: TRANG NGHIÊM BỒ-ĐỀ TRÀNG

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát ngồi nơi Bồ-đề tràng, chư Thiên ở sáu cõi trời Dục giới lo ngại những khó khăn ngăn trở có thể xảy ra, liền từ phía Đông hiện ra cung kính đứng hầu. Các phương Nam, Tây, Bắc bốn phương và trên dưới đều có vô lượng chư Thiên hiện ra cung kính đứng hầu. Lúc ấy Bồ-tát phóng ra luồng ánh sáng lớn tên là Khai phát Bồ-tát trí, chiếu sáng rực rỡ khắp cõi hư không cùng tất cả mười phương quốc độ chư Phật.

Khi ấy, ở thế giới phương Đông có quốc độ tên Ly Cấu, Đức Phật ở đấy hiệu là Ly Cấu Quang Minh, vị Đại Bồ-tát ở đấy hiệu là Du Hý Trang Nghiêm gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu

lực thần thông biến tất cả cõi Phật trong khắp hư không ở mười phương trở thành một đạo tràng lưu ly thanh tịnh gồm đủ tất cả cõi Phật. Chúng sinh trong năm nẻo ở tất cả cõi Phật, mỗi vị đều nhìn thấy rõ Bồ-tát và cùng thắc mắc:

–Đó là ai mà có đủ thần thông diệu dụng cùng sắc tướng uy đức trang nghiêm đến như vậy?

Cùng lúc Bồ-tát hiện ra nơi trước mặt mỗi chúng sinh một vị Hóa Bồ-tát đọc bài tụng:

*Năng dứt mọi trần cấu  
Tập khí tham, sân, si  
Thân chiếu khắp mười phương  
Ánh sáng trùm tất cả  
Phước trí cùng Tam-muội  
Nhiều kiếp luôn tăng trưởng  
Tất cả mọi trang nghiêm  
Lực Mâu-ni tối thắng.*

Khi ấy ở thế giới phương Nam có quốc độ tên Bảo trang nghiêm, Đức Phật ở đó hiệu là Quang Minh, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu Hiện Bảo Cái gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hiện ra một bảo cái lớn che phủ khắp Bồ-đề tràng. Các vị Phạm Thiên vương, Thích Đề-hoàn Nhân, Hộ thế tứ vương cùng hỏi nhau:

–Do từ phước báo nào mà hiện ra bảo cái trang nghiêm như vậy?  
Từ trong bảo cái phát ra bài diệu tụng:

*Trải qua ngàn ức kiếp  
Cúng dường Phật ba đời  
Tâm Từ hành Thí xả  
Nên đạt tướng trang nghiêm  
Thành tựu lực Na diên  
Đạo sư chiêu cảm quả  
Lợi ích cho muôn loài  
An tọa Bồ-đề xứ.*

Khi ấy ở thế giới phương Tây có quốc độ tên là Chiêm-ba, Đức Phật ở đó hiệu là Khai Phu Hoa Vương Trí Tuệ Thần Thông, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Bảo Vọng gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hiện ra một lưới báu trắng diệu che phủ khắp trên cao Bồ-đề đạo tràng. Tám bộ chúng trời, rồng, thần từ mười phương đều hỏi nhau:

–Do nhân duyên nào mà hiện ra lưới báu như vậy?  
 Từ trong lưới báu ấy phát ra bài diệu tụng:

*Thường tạo các nhân quý  
 Nơi báu vật tựa nương  
 Ba cõi cùng quy ngưỡng  
 Vang danh khắp mười phương  
 Muốn chứng đại Bồ-đề  
 An trụ pháp thanh tịnh  
 Lực tinh tấn thành Phật  
 Hiện ra vật báu ấy.*

Khi ấy, ở thế giới phương Bắc có quốc độ là Nhật chuyển, Đức Phật ở đó hiệu là Yểm Tế Nhật Nguyệt Quang, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Trang Nghiêm Vương gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hiện ra một đài lớn đầy đủ công đức trang nghiêm của mười phương vô biên cõi Phật hiện ra nơi Bồ-đề đạo tràng. Các vị trong hội chúng đến cúng dường Bồ-tát đều cho là điều kỳ diệu. Tất cả trời người cùng hỏi nhau:

–Do nhân duyên gì mà hiện ra tòa diệu đài trang nghiêm thù thắng như thế?

Từ trong tòa đài vi diệu phát ra bài diệu tụng:

*Do từ vô biên kiếp  
 Đủ phước trí tư lương  
 Thân khẩu ý thanh tịnh  
 Biết hổ thẹn, từ bi*



*Năng Nhân, Đấng Tối Thượng  
 Chúng thiện đều viên mãn  
 Nay ngồi tòa Bồ-đề  
 Đạt được phước đức ấy.*

Khi ấy ở thế giới phương Đông nam có quốc độ tên là Đức vương, Đức Phật ở đó hiệu là Công Đức Quang Minh Vương, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Công Đức Tuệ gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hóa ra vô lượng tòa lầu báu đầy đủ công đức trang nghiêm. Các chúng Trời, Rồng, Dạ-xoa... đã vân hội thấy điều chưa từng có, đều cho là hết sức kỳ lạ đặc biệt nên hỏi nhau:

–Do nhân duyên gì mà hiện ra điềm lành như thế?

Từ trong lầu cao phát ra bài tụng:

*Nơi sinh ra mọi đức  
 Bạc đầy đủ đức hạnh  
 Công đức nay thành tựu  
 Trời, Rồng đều cung kính  
 Thắng đức đến đạo tràng  
 Hương đức xông khắp nơi  
 Nay ngồi tòa Bồ-đề  
 Được cúng dường như vậy.*

Khi ấy ở thế giới phương Tây nam có quốc độ tên là Xuất bảo, Đức Phật ở đó hiệu là Bảo Tràng, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Xuất Chúng Bảo gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hóa ra vô lượng a-tăng-kỳ vòng hào quang làm bằng các vật báu. Chư Thiên trong đạo tràng trông thấy điều chưa từng có đều cho là hết sức lạ lùng, đặc biệt nên hỏi nhau:

–Do uy lực nào mà hiện ra các vòng hào quang quý giá như thế?

Từ trong hào quang phát ra bài diệu tụng:

*Đem cung điện vật báu  
 Cùng rừng, vườn, hoa quả*

*Đầu mắt cùng tủy não  
Tay chân và thân mình  
Đều dâng bố thí hết  
Tích tụ ao công đức  
Nay hiện chứng Bồ-đề  
Được cúng dường như vậy.*

Khi ấy ở thế giới phương Tây bắc có quốc độ tên là Vân, Đức Phật ở đó hiệu là Vân Vương, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Vân Lôị gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hóa ra vô số đám mây hương trầm thủy và hương chiên-đàn phủ giăng khắp chốn Bồ-đề tràng. Chư Thiên trong chúng hội đều sinh tâm hoan hỷ cho là điều lạ lùng nên cùng hỏi nhau:

–Do nhân duyên nào mà hiện ra điềm lành như thế?

Từ trong đám mây phát ra bài diệu tụng:

*Mây pháp che khắp nơi  
Mưa pháp tưới muôn loài  
Trừ phiền não chúng sinh  
Dẫn dắt đến Niết-bàn  
Sức thần từ gốc định  
Công đức thêm trang nghiêm  
Chúng cam lộ giải thoát  
Nên được cúng dường vậy.*

Khi ấy ở thế giới phương Đông bắc có quốc độ tên là Kim cang, Đức Phật ở đó hiệu là Bảo Cái Quang Minh, vị Đại Bồ-tát ở đó tên là Kim cang Trang Nghiêm gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông hóa ra vô lượng vô biên các vị Đại Bồ-tát, tất cả đều có ba mươi hai tướng thù thắng để trang nghiêm thân, cầm các vòng hoa đứng giữa chúng hội Bồ-tát vừa đến cúng dường. Các vị Đại Bồ-tát ấy đều nghiêng mình cúi đầu lễ bái và đọc bài kệ tụng:

*Do từ vô biên kiếp*

*Cung kính và vãng tin  
 Dừng âm thanh vi diệu  
 Ngợi ca các Như Lai  
 Nay ngồi tòa Bồ-đề  
 Nên chúng tôi đành lễ  
 Nguyên do công đức ấy  
 Sẽ đạt quả Vô thượng.*

Khi ấy ở thế giới phương dưới có quốc độ là tên Phổ quán, Đức Phật ở đó hiệu là Phổ Kiến, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Bảo Tạng gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông, trước các vị Bồ-tát đến cúng dường hóa ra các hoa sen bằng vàng lớn rộng đẹp đẽ, ở trong các hoa sen ấy đều có thể nữ hiện nửa thân hình, tươi đẹp xinh xắn dùng các vật báu để trang điểm thân, tay cầm vô số châu ngọc, chuỗi Anh lạc, nghiêng mình cúi đầu lễ bái. Tất cả trời, người đều hỏi nhau:

–Do nhân duyên nào mà hiện ra nhiều thể nữ vi diệu như vậy?  
 Lúc đó, các thể nữ đọc bài kệ:

*Do từ vô biên kiếp  
 Đảnh lễ chư Như Lai  
 Bích chi và Thanh văn  
 Cha mẹ và tôn trưởng  
 Chân thật không làm lỗi  
 Đầy đủ mọi công đức  
 Nên đều cung kính lễ  
 Giới viên mãn thanh tịnh.*

Khi ấy ở thế giới phương trên có quốc độ tên là Thù thắng công đức, Đức Phật ở đó hiệu là Đức Vương, vị Đại Bồ-tát ở đó hiệu là Hư Không Tạng gặp được luồng hào quang kia liền cùng với đông đảo các vị Bồ-tát nhiều quanh nhiều vòng rồi đi đến Bồ-đề tràng, đứng yên phía trước Bồ-tát để cúng dường. Lúc đó Bồ-tát dùng diệu lực thần thông, từ nơi hư không tung rải đến khắp các cõi Phật trong mười phương thế giới xưa nay chưa từng được nghe thấy, vô số các thứ

hoa tươi, hương xoa, hương tán, hương đốt quý giá và gấm lụa đủ màu, y phục, cờ phướn, dù lọng quý, ngọc Ma-ni cũng như các món báu vàng bạc, lưu ly, xa cừ, mã não, đủ loại voi ngựa xe kiệu, binh lính... cùng hoa trái, đồng nam, đồng nữ...

Bấy giờ Phạm vương, Đế Thích, Hộ thế, Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Nhân, Phi nhân cùng muôn loài đều trông thấy, sinh tâm hoan hỷ, không sợ hãi.

Đức Thế Tôn muốn nêu lại nghĩa trên nên đọc bài kệ:

*Bậc lợi ích cho toàn thế gian  
Sắp chúng đạo Bồ-đề Vô thượng  
Vô lượng Bồ-tát khắp mười phương  
Như mây lành cùng vân tập đến  
Các vị Bồ-tát đến cúng dường  
Ta nay dùng dụ để nói lược  
Vô biên Bồ-tát hư không đến  
Ví như mây dày sấm động vang  
Tất cả cầm giữ bao chuỗi báu  
Ngọc sáng giăng treo thật nghiêm trang  
Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
Đầu đội mũ báu, tóc buông vén  
Nâng cao đài diệu hoa thơm ngát  
Cùng đi đến Bồ-đề đạo tràng  
Vô lượng Bồ-tát từ hư không  
Ví như Sư tử rống oai hùng  
Giảng pháp Không, Vô tướng, Vô nguyện  
Cùng nhau vân hội Bồ-đề tràng  
Vô lượng Bồ-tát từ khoảng không  
Ví như Ngưu vương cất giọng trầm  
Tung bao hoa đẹp chưa từng có  
Cùng nhau tụ hội Bồ-đề tràng  
Vô lượng Bồ-tát từ không đến  
Tiếng êm giống như Khổng tước vương  
Thân sáng ngời hiện ngàn loại tướng  
Cùng nhau vân hội đến đạo tràng  
Vô lượng Bồ-tát nương không đến*

Ánh sáng tỏa tợ như trăng thanh  
 Âm thanh vi diệu đồng ca ngợi  
 Công đức vô lượng của Bồ-tát  
 Vô lượng Bồ-tát cõi không tới  
 Ánh sáng chiếu khắp như mặt trời  
 Che lấp tất cả cung ma oán  
 Tự hội cùng nhau đến đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ hư không  
 Thân sắc tươi đẹp như cầu vồng  
 Phước đức trí tuệ đều viên mãn  
 Cùng nhau đến Bồ-đề đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ khoảng không  
 Tay hiện Ma-ni cùng lưới báu  
 Tung rải Man hoa, Tô-man hoa  
 Hoa Bà-lợi-sư, hoa Chiêm-ba  
 Cùng với bao thứ hoa tươi khác  
 Cùng đến tụ hội Bồ-đề tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ không trung  
 Dùng lực thần thông rúng đại địa  
 Tất cả chúng sinh không sợ hãi  
 Mọi chúng thấy thấy đều hân hoan  
 Vô lượng Bồ-tát từ hư không  
 Tay đỡ Tu-di, đại sơn vương  
 Như cầm hoa tươi chẳng hề nặng  
 Đồng nhau đến Bồ-đề đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ không lại  
 Đầu đội bốn biển lớn nước thơm  
 Tung rưới khắp nơi thêm sạch đẹp  
 Cùng nhau tụ hội Bồ-đề tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Bảo cái thù thắng đều cầm tay  
 Khiến các Bồ-tát đều trông thấy  
 Mà cùng đến Bồ-đề đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát trụ cõi không  
 Hiện làm Phạm vương an trú định

Từ mỗi chân lông diễn diệu pháp  
 Tuyên bày Hỷ xả và Từ bi  
 Vô lượng Bồ-tát từ hư không  
 Hiện làm Đế Thích thân vi diệu  
 Tất cả trời người cùng vây nhiễu  
 Cùng nhau đến Bồ-đề đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Hiện làm thân tướng trời Hộ thế  
 Trời người tất cả cùng vây quanh  
 Tung rải thiên hoa hương dâng cúng  
 Khiến Khẩn-na-la, Càn-thát-bà  
 Cất lời trong lành khen Bồ-tát  
 Vô lượng Bồ-tát từ hư không  
 Mang theo cây báu hoa thơm diệu  
 Cành lá hoa quả thật trang nghiêm  
 Bồ-đề tràng cùng nhau tụ hội  
 Cây ấy dài hoa hiện Bồ-tát  
 Từ giữa gương hoa bày bán thân  
 Ba mươi hai tướng đều đầy đủ  
 Mỗi vị dâng hoa diệu cúng dường  
 Câu-vật-đầu hoa, Ba-đầu hoa  
 Hoa Ưu-bát-la, Phân-đà-lợi  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Tay nâng hoa sen thật thuần tịnh  
 Thân ấy rộng lớn như Tu-di  
 Hóa thành muôn bó hoa tươi thắm  
 Rải khắp Tam thiên đại thiên giới  
 Đồng nhau đi đến Bồ-đề tràng  
 Vô lượng Bồ-tát cõi không lại  
 Trong mắt hiện rõ kiếp hoại suy  
 Khi đến đạo tràng hiện thành kiếp  
 Toàn thể thân phần của mỗi ngài  
 Diễn vô lượng vô biên Phật pháp  
 Tất cả chúng sinh được nghe thấy  
 Nghe xong đoạn trừ mọi tham dục

Nên cùng đến Bồ-đề đạo tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ không lại  
 Thân tướng uy nghiêm thật đáng quý  
 Dùng nhiều vật báu cực trang nghiêm  
 Thân ấy giống như Khẩn-na-la  
 Tát cả Trời, Người, A-tu-la  
 Thấy nghe không hề biết nhàm chán  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Có thân bền chắc như kim cương  
 Khắp cả đại địa cùng chấn động  
 Cùng nhau vân hội Bồ-đề tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Hòa quang rực sáng hơn nhật nguyệt  
 Trừ hết phiền não khổ chúng sinh  
 Đồng nhau đi đến Bồ-đề tràng  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Thân ấy đều là các báu thành  
 Biến khắp vô biên các cõi Phật  
 Tung rải muôn thứ hương hoa quý  
 Tát cả chúng sinh đều vui mừng  
 Bồ-đề tràng cùng vân tập  
 Vô lượng Bồ-tát từ cõi không  
 Bốn loại tổng trì đều có đủ  
 Nơi mỗi chân lông của thân mình  
 Diễn nói vô số các kinh điển  
 Trí tuệ đầy đủ đại Biện tài  
 Dẫn dắt muôn loài đến bến giác  
 Vô lượng Bồ-tát từ không tới  
 Trống trời to lớn như Tu-di  
 Cử lên đại âm thanh vi diệu  
 Vang khắp câu-chi ức Phật quốc  
 Tổ cùng khắp hết cõi Thiên nhân  
 Thế giới Ta-bà sắp muta pháp.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 9

### Phẩm 21: HÀNG PHỤC CHÚNG MA

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Các vị nên biết Bồ-tát ngồi nơi tòa Bồ-đề đã suy nghĩ: “Ta nay sắp thành Bạc Chánh Giác, ma vương Ba-tuần ở cõi Dục giới thường tự phụ khoe khoang là bậc tối tôn tối thượng. Ta nên gọi đến đây để hàng phục, lại để cho chư Thiên Dục giới và có một số trong quyển thuộc của ma Ba-tuần đã từ lâu tích tụ nghiệp lành được thấy pháp thân thông Du hý của Ta, bậc Sư tử sẽ phát tâm Vô thượng Bồ-đề”. Suy nghĩ như vậy xong, Bồ-tát từ nơi chòm lông trắng giữa hai hàng lông mày phóng ra luồng hào quang tên Giáng phục ma oán chiếu sáng khắp Tam thiên đại thiên thế giới, soi thấu tới cung ma. Ma vương Ba-tuần nghe từ trong ánh hào quang ấy phát ra bài kệ:

*Thế gian có Bạc Tối thắng tịnh  
Vô lượng kiếp tu hành viên mãn  
Là Thích Thái tử lìa ngôi báu  
Hiện nay tọa nơi Bồ-đề tràng  
Người thường khoe là đại dũng mãnh  
Phải đến nơi ấy phân thấp cao  
Bạc đó đã đạt đến bờ giác  
Tự độ, độ người đều trọn vẹn  
Nguyện diệt trừ hết ba cõi ác  
Dem lại an lạc cho Thiên nhân  
Nếu chứng quả vị Bồ-đề rồi  
Cảnh giới của người sẽ tan hoại  
Chúng bạn ngu si và sân hận*



*Tất sẽ cùng bị tiêu diệt hết  
Bậc ấy mở rộng cửa pháp môn  
Các người nay còn gì trốn tránh.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Ma vương Ba-tuần nghe rõ bài kệ ấy rồi, lại nằm mộng thấy ba mươi hai điềm chẳng lành, đó là:

1. Thấy cung điện của mình đều tối tăm mờ ám.
2. Thấy trong cung điện mình cát sỏi, đất bụi bay mờ mịt khắp nơi.
3. Thấy cung điện mình bị đổ nát hoang tàn, cỏ và các thứ ướm tạp tràn ngập.
4. Tự thấy mình kinh sợ chẳng an, chạy trốn khắp nơi.
5. Thấy chiếc mũ quý trên đầu rơi xuống đất, tóc bị tung xổ.
6. Thấy cây cối trong khu vườn của mình không còn có hoa trái.
7. Thấy đầu mình tự vỡ ra, óc não văng khắp đất.
8. Thấy trong lòng nóng nảy bồn chồn.
9. Thấy cành lá của cây cối trong vườn mình đều khô rụng.
10. Thấy các ao giếng nơi cung điện mình đều khô cạn.
11. Thấy trong cung mình lông cánh của các thứ chim quý như Anh vũ, Xá-lợi, Ca-lăng-tần-già, Cọng mạng... đều rụng hết.
12. Thấy các thứ nhạc khí như chuông trống, đàn cầm, đàn sắt, ống tiêu, ống sáo, đàn không, đàn bầu... trong cung đều bị vỡ đứt vứt bỏ đầy đất.
13. Thấy thân tộc mình buồn phiền, dùng tay đánh vào đầu rồi giận dữ đứng trở ra đó.
14. Thấy thân mình bị rớt xuống dưới giường nằm, đầu mặt bị xây xát nặng nề.
15. Thấy các con trai của mình, những đứa có uy lực đều đến Bồ-đề tràng đảnh lễ Bồ-tát.
16. Thấy các con gái của mình buồn bã khóc than.
17. Thấy y phục trên thân trở nên dơ bẩn.
18. Thấy thân thể mình gầy còm tiêu tụy, đầu cổ đầy bụi bặm đất cát.
19. Thấy các lầu gác, cửa sổ, tường vách đều bị hư nát.
20. Thấy các quân tướng của mình như Dạ-xoa, La-sát, Cửu-

bàn-trà... tất cả đều tự đâm vào cổ, vào đầu, nằm ngổn ngang trên đất.

21. Thấy các thứ châu báu chuỗi ngọc đều bị lửa đốt cháy sạch.

22. Thấy các vị Thiên tử ở cõi trời Dục giới như Tứ đại Thiên vương, Thích Đề-hoàn Nhân, cho đến chư Thiên cõi trời Tha hóa tự tại đều đến trước chỗ Bồ-tát đứng hầu và chiêm ngưỡng.

23. Thấy mình đang đối diện kẻ địch nhưng không cất đao lên nổi.

24. Thấy thân mình trở nên đáng ghét, lời nói ra có âm thanh vắn đục.

25. Thấy đám hầu cận cùng quyến thuộc đều chống lại mình rồi bỏ đi mất.

26. Thấy các thứ bình quý đều bị vỡ nát.

27. Thấy vị Thiên tử Na-la xướng to âm thanh chẳng lành.

28. Thấy vị thần Hoan hỷ thở than mà chẳng hoan hỷ.

29. Thấy khắp hư không sương mù giăng phủ dày đặc.

30. Thấy thần giữ cửa cung điện khóc to.

31. Thấy nơi chốn tự tại lại gồm những việc không tự tại.

32. Thấy cung điện mình rung động chẳng yên.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Ma vương Ba-tuần theo mộng mà suy xét, toàn thân run rẩy, tâm đầy sợ hãi, vội vàng cho gọi vị đại thần đến nói:

–Ta nghe rõ trong hư không phát ra âm thanh nói là Thái tử họ Thích xuất gia học đạo, sáu năm tu khổ hạnh, hiện nay đang ngồi nơi tòa Bồ-đề sắp thành Bạc Chánh Giác. Nếu đạo ấy mà thành thì ma giới của chúng ta sẽ bị diệt vong. Đám quân tướng các người phải đến Bồ-đề tràng mà trừ phá, bèn nói bài kệ:

*Ngươi phải thống lãnh đại ma binh  
Đến tòa Bồ-đề chống Sa-môn  
Chư quân đòi ta còn yêu kính  
Phải mau chiến đấu để đánh tan  
Bạc ấy quyết diệt cảnh giới ta  
Đưa dẫn mọi loài đến giác ngộ  
Nếu chẳng phá trừ cho dứt tuyệt  
Thế gian thành ra Phật quốc thôi.*

Bấy giờ vị ma vương đại thần thống lãnh ma binh bèn ngăn ma vương Ba-tuần, đọc bài kệ:

Bốn vị Thiên chủ của Đại vương  
 Cùng với tám bộ chúng Long thần  
 Chư Thiên cõi Dục cùng Phạm thích  
 Đều đánh lễ quy ngưỡng Thánh nhân  
 Các con của ngài hàng thắng trí  
 Dũng lực thế gian ít kẻ bằng  
 Tám mươi do-tuần đầy binh ta  
 Dạ-xoa, La-sát cùng quỷ ác  
 Tuy gần bên ngài như tay chân  
 Lại luôn kính trọng Bạc Tối Thắng  
 Đều đến chấp tay, chiêm ngưỡng lạ  
 Riêng dùng hương hoa để hiến dâng  
 Việc như thế thần luôn nhìn thấy  
 Nên biết Bồ-tát thắng ma quân  
 Nơi ở của chúng ma binh quỷ  
 Cầm thú hung dữ luôn gầm thét  
 Chốn Bồ-đề tòa luôn thanh tịnh  
 Chim lành thú quý cùng hòa âm  
 Tướng tốt diêm lành Bạc ấy đủ  
 Thần cho Bồ-tát là tối thắng  
 Lại nữa vùng quỷ binh giữ trú  
 Cát sỏi bụi bặm bốc tung đầy  
 Tòa Bồ-đề, nơi Bạc Thánh ngự  
 Trời tung sung mãn các hương hoa  
 Nơi quân vua đóng đất thấp cao  
 Đầy những đất đá cùng sỏi gạch  
 Nơi tòa Bồ-đề đất bằng phẳng  
 Lại dùng bảy món báu điểm tô  
 Nếu đã thấy trước cảnh tượng ấy  
 Người có trí tuệ nên rút lui  
 Cõi trang nghiêm ấy đã biến khắp  
 Bồ-tát tất thành Bạc Giác Nhân  
 Đại vương nếu chẳng nghe thần nói

Như mộng đã thấy việc không sai  
 Đại vương không nên phạm bậc Thánh  
 Mà nên lui binh về cõi ma  
 Xưa có vị vua phạm Thánh giả  
 Khiến cho toàn quốc bị diệt vong  
 Quá khít có vua tên Tịnh Đức  
 Cây thế trái lời tiên La-xà  
 Khiến phải nhiều năm gặp họa tai  
 Cây rừng mùa màng đều bị mất  
 Vương há chẳng nghe luận Vi-đà  
 Ba mươi hai tướng tất thành Phật  
 Bạch hào tỏa sáng giữa hàng mi  
 Chiếu khắp mười phương cõi Phật quốc  
 Huống chi quân ma của Đại vương  
 Ất sẽ bị Bồ-tát hàng phục  
 Vô kiến đánh tướng bậc hơn trời  
 Tất cả chư Thiên nào sánh kịp  
 Bồ-tát sẽ chứng quả Tối thắng  
 Thế gian chưa nghe nay nghe được  
 Tu-di cùng với bao đồi núi  
 Đều đã cúi trước cõi Bồ-đề  
 Thí, Giới, Nhẫn, Tấn, Thiền định, Tuệ  
 Tu tập nhiều kiếp nay đạt thành  
 Độc tọa Bồ-đề phá ma quân  
 Đều nhờ lực dụng căn lành đủ.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó ma vương Ba-tuần nghe xong bài kệ đó của vị đại thần tâm càng thêm rối loạn, buồn bực, liền cho gọi một ngàn người con trai của mình đến. Trong số con trai đông đảo của ma vương, có năm trăm người thuộc bộ Thanh bạch đứng bên phải ma vương thì quy ngưỡng Bồ-tát; còn năm trăm người thuộc bộ Minh hắc đứng bên trái ma vương tán đồng việc làm của cha mình.

Lúc này, Ba-tuần nói với các con trai:

–Các con cần phải đồng tâm hiệp lực tính toán tìm ra phương kế gì để diệt trừ vị Sa-môn ấy.

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Đạo Sư bước đến trước cha đọc bài kệ:

*Rồng ngủ, voi say, sư tử chúa  
Ba loài thú dữ còn khó gần  
Hướng chi Bắc ấy lực định đủ  
Ai dám phạm đến đại Mâu-ni.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Ác Tuệ cũng hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Súc ta nhìn người, người sẽ chết  
Ta nay nhìn cây, cây cũng ngã  
Mắt giận nhìn ai mạng khó toàn  
Nếu nhẹ liếc nhẹ người khó sống.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Mỹ Âm hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Mạng người chẳng bền cần gì phá  
Cây vốn dòn yếu nên dễ gãy  
Dẫu người trừng mắt Tu-di tan  
Sao có thể ngược nhìn Bồ-tát  
Ví như giời bơi qua biển lớn  
Lại chỉ một hơi cạn biển sâu  
Những việc như thế đều làm được  
Không thể dùng ác nhìn Bồ-tát.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Bách Tý cũng hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Ta nay một thân có trăm tay  
Mỗi thân đều phóng trăm tên độc  
Đại vương nên đi chớ lo buồn  
Vị Sa-môn kia nào đáng sợ.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Diệu Giác hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Dẫu người một lông thành một tay  
Tất cả đều phóng trăm tên độc  
Người tự cho thế là hơn người  
Há mấy may hại được Bồ-tát*

Định lực Mâu-ni đầy Từ tâm  
 Lửa dữ binh hung chẳng hại nổi  
 Mang đầy binh khí mưu việc ác  
 Ở giữa hư không tan thành hoa  
 Dù là Trời, Người, A-tu-la  
 Dạ-xoa, La-sát đầy sức mạnh  
 Do nhãn nhục kia phải chế trừ  
 Khiến cho uy thế tự tổn giảm.

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Nghiêm Uy cũng hưởng về phía cha đọc bài kệ:

Ta nay sẽ nhập thân Sa-môn  
 Dùng lửa thiêu đốt sạch tất cả  
 Ví như núi cháy đốt cây khô  
 Tất cả rừng rậm đều cháy rụi.

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Thiện Mục cũng hưởng về phía cha đọc bài kệ:

Tu-di thế giới dù cháy rụi  
 Trí tuệ kim cương thật khó thiêu  
 Núi đời, biển cạn, tiêu đại địa  
 Nhật nguyệt từ không đều rụng rơi  
 Lợi ích muôn loài nên an tọa  
 Chư chứng Bồ-đề trọn chẳng đời.

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Ngạo Mạn lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

Ta nay ở đó dùng tay xoa  
 Nhật nguyệt cung điện đều tan nát  
 Lại hút cho khô nước bốn biển  
 Khi ấy bên trong đều cạn khô  
 Ném vị Sa-môn ra giữa biển  
 Đại vương chớ nên quá lo buồn  
 Chẳng cần binh lực đi hàng phục  
 Nay con phá gãy cây Bồ-đề  
 Chỉ cần cách ấy tiêu diệt được  
 Đem thân Sa-môn mà ném khắp

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Hữu Tín cũng hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Giả sử sức phá ba ngàn cõi  
Đại lực như vậy đầy hằng sa  
Chẳng động mảy chân lông Bồ-tát  
Sức đâu đủ để phá Thánh nhân.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Khả Bố hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Vị Sa-môn ấy chẳng đáng sợ  
Chẳng có bè nhóm chỉ một mình  
Nay nên khúng bố đuổi đi xa  
Đại vương binh mạnh sao lại nản.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Duyên Tuệ hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Nhật nguyệt sư tử há có quân  
Luân vương uy thế không cần chúng  
Tất cả Bồ-tát chẳng cần binh  
Một thân một niệm phá quân quỷ.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Cầu Ác lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Cúi mong đại vương chớ buồn phiền  
Ta nay chẳng cần các binh khí  
Dùng mũi kéo lấy vị Sa-môn  
Đem về đánh đập cho tan xác.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Công Đức lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Bậc ấy thần lực rất kiên cường  
Như Na-la-diên chẳng thể hoại  
Lại lấy nhũn nhục làm áo giáp  
Siêng năng tinh tấn làm đao bén  
Lấy ba giải thoát để cởi bỏ  
Lại dùng trí tuệ mà phòng vệ  
Bồ-tát do bao lực phước đức  
Tất sẽ hàng phục quân ma ta.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Bất Thoái lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Ví như tên bay chẳng quay về  
Núi cháy theo gió khó dừng được  
Sấm sét kim cương không quay ngược  
Chưa trừ Thích tử chẳng hề lui.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Lạc Pháp lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Tên bay trúng đá nên rơi xuống  
Lửa dữ gặp nước tất tiêu tan  
Sấm sét chạm đất đi đâu nữa  
Nếu gặp Bồ-tát sẽ tự quy  
Đại vương hoặc phủ cả hư không  
Hoặc khiến chúng sinh tâm làm một  
Hoặc dùng dây cột cả trời trăng  
Những việc ấy có thể kham nổi  
Duy có Bồ-tát tọa Bồ-đề  
Đại vương chẳng thể lay chuyển được.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Bất Tịch Tĩnh lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Mắt ta có độc, nếu liếc nhìn  
Tu-di nhào đổ, biển rộng khô  
Nếu biết Sa-môn và cây dó  
Chỉ cần nhìn là tan thành tro.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Nhất Thiết Lợi lại hưởng về phía cha đọc bài kệ:

*Giả sử đem hết cõi Tam thiên  
Chứa đầy trong đó toàn độc dữ  
Kho chứa công đức nếu nhìn qua  
Khiến mọi độc dữ thành không độc  
Các độc nào hơn ba thứ độc  
Ba độc ấy chẳng buộc thân tâm  
Bồ-tát bản thể như hư không  
Đại vương chớ nên đem thân đến.*



Một người con trai thuộc phía bên trái tên Hỷ Trước lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Trang điểm vạn ức các Thiên nữ  
Hòa tấu trăm ngàn khúc múa ca  
Dụ vị ấy vào cung Tự tại  
Nước dục khiến tâm mãi đắm chìm  
Đại vương do đó được thông dong  
Cúi mong chớ nên quá buồn khổ.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Pháp Tuệ lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Pháp Bồ-tát vui là chánh pháp  
Chỉ cầu thiên định cùng giải thoát  
Vì muôn loài ban phát từ bi  
Chẳng hề tham đắm trong ngũ dục.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Chiên-đà-la lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Đại vương chớ nghe lời các con  
Tiếng cha gào rống vang khắp cõi  
Lại thêm sức lực địch muôn người  
Hãy mau đến diệt Sa-môn đó.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Sư Tử Hống lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Dã can quấy động trong đám rộ  
Chỉ vì chưa nghe sư tử rống  
Giả sử được nghe một lần thôi  
Cũng đủ khiếp sợ mà chạy trốn  
Những thú ma vô trí như thế  
Chưa từng được nghe tiếng Sư tử  
Chỉ giỏi tranh nhau chuyên quấy nhiễu  
Nào dám đối mặt Bạc Hùng Sư.*

Một người con trai thuộc phía bên trái tên Ác Tư lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Há đâu không thấy quân binh ta  
Lại có Ác Tư chuyên xông pha  
Thế gian vô trí người đầy dẫy  
Mau dấy binh lực chớ thoái lui.*

Một người con trai thuộc phía bên phải tên Thiện Tư lại hướng về phía cha đọc bài kệ:

*Bậc ấy đủ cả dũng trí lực  
Sức người ngu ám sao dám tranh  
Chỉ vì chưa biết Bậc Điều Ngự  
Ngài sẽ dùng trí hàng phục người  
Ma quân đâu có đông đến mấy  
Dũng lực cho dù khắp Tam thiên  
Cũng chẳng động chân lông Bồ-tát  
Há chỉ một mình sức của người  
Không nên với người sinh niệm ác  
Nên phải kính trọng, lòng thanh tịnh  
Ngài là Pháp Vương của ba cõi  
Ta nên quy phục chớ đấu tranh.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ ma vương Ba-tuần lại cho gọi các con gái đến bảo:

–Các con yêu của ta, các con hãy cùng nhau đến gốc cây Bồ-đề, chỗ Thái tử họ Thích đang ngồi thiền định, các con hãy dụ dỗ phá hỏng hạnh thanh tịnh của ông ta.

Đám con gái ma vương vâng lời cha cùng đến nơi cây Bồ-đề, phía trước chỗ Bồ-tát ngồi, buông lời dụ ngọt dùng đến ba mươi hai lối phô diễn sắc đẹp nhằm để mê hoặc Bồ-tát.

–Một, gương cao đôi mày chẳng nói.

–Hai, ăn mặc xiêm y lộng lẫy khêu gợi từ xa đi tới trước mặt.

–Ba, cúi mặt mỉm cười.

–Bốn, cùng nhau đùa cợt.

–Năm, tỏ vẻ quyến luyến ái mộ.

–Sáu, tựa nhau cùng ngắm nhìn.

–Bảy, tỏ vẻ e thẹn che chắn môi miệng.

- Tám, đưa mắt đẹp liếc ngó ngang dọc.
  - Chín, xáp tới gần nhìn kỹ.
  - Mười, cùng nhau đến ra mắt lễ bái.
  - Mười một, lấy áo phủ che lên đầu.
  - Mười hai, lần lượt đến dùng tay chạm vào người.
  - Mười ba, nghiêng tai vờ như nghe ngóng.
  - Mười bốn, đi qua lại nhiều lần trước mặt.
  - Mười lăm, có ý để lộ đùi vế.
  - Mười sáu, cố ý để lộ ngực bụng.
  - Mười bảy, gợi nhắc lại những hiện tượng ân ái đùa cợt, ngủ nghỉ đầy dục lạc.
  - Mười tám, vờ như đứng trước gương để tự khoe hình dáng đẹp đẽ của mình.
  - Mười chín, cử động múa may để làm tăng thêm vẻ đẹp.
  - Hai mươi, ra vẻ chột vui chột buồn.
  - Hai mươi một, hoặc ngồi xuống hoặc đứng lên.
  - Hai mươi hai, có lúc tạo ra hơi thở dồn dập như thể không còn sống nổi.
  - Hai mươi ba, xoa hương thơm đầy người.
  - Hai mươi bốn, tay cầm nhiều râu chuối anh lạc quý giá.
  - Hai mươi lăm, phủ che ngực cổ.
  - Hai mươi sáu, vờ như u tối buồn bực.
  - Hai mươi bảy, điếu ngang qua phía trước một đoạn rồi quay nhìn Bồ-tát.
  - Hai mươi tám, mở mắt, khép mắt như quan sát kỹ lưỡng.
  - Hai mươi chín, quay bước đi thẳng như không thấy Bồ-tát.
  - Ba mươi, nói chuyện, khen ngợi dục lạc.
  - Ba mươi một, giương đôi mắt đẹp nhìn đăm đăm.
  - Ba mươi hai, vừa đi vừa quay lại liếc nhìn.
- Đó là những cách thức của đám ma nữ nhằm mê hoặc Bồ-tát. Chúng lại còn ca hát quấy nhiễu Bồ-tát, đọc bài kệ:

*Vào xuân ấm áp hợp tiết trời  
 Muôn vàn cây cỏ đều xanh tươi  
 Chính lúc trượng phu nên vui thú  
 Tuổi trẻ một đi trở lại đâu*

Nhân giả tuy diện mạo xinh tươi  
 Thế gian năm dục tìm rất khó  
 Trước cảnh đẹp này nên hòa vui  
 Sao chỉ trú vui trong đạo giác  
 Đám nữ chúng tôi được phước trời  
 Vóc dáng dịu dàng cùng xinh xắn  
 Thân trời như vậy dễ gì cầu  
 Ngài nay có phước nên hưởng lấy  
 Núi non thấy ta còn sinh đấm  
 Hướng lại có người chẳng nhiễm tâm  
 Tu pháp thiên định để làm gì  
 Bô-đề pháp ấy thật xa lắm.

Bô-tát nghe những lời mê hoặc của đám ma nữ, tâm sinh thương xót liền dùng bài diệu kệ để cảm hóa chúng:

Ta xem năm dục đầy tội lỗi  
 Chính do phiền não mất thân thông  
 Ví như hầm lửa và hộp độc  
 Chúng sinh sa vào mà chẳng hay  
 Từ lâu ta đã lừa phiền não  
 Tâm giác ngộ rồi độ kẻ khác  
 Năm dục thế gian thiêu chúng sinh  
 Giống như cỏ khô bị lửa đốt  
 Cũng như bóng nắng chẳng hề thật  
 Ví như bọt nước tung rồi tan  
 Như đám trẻ đùa trong phân ứ  
 Như người ngu si rờ đầu rắn  
 Tất cả không phải là pháp chân  
 Thân ấy hư vọng từ nghiệp sinh  
 Bốn đại năm uẩn giả hợp thành  
 Xương thịt kết nhau nên vóc dáng  
 Bậc trí chẳng nên tham đắm thân  
 Phàm phu do mê sinh dục ý  
 Mọi thứ ảo ấy ta tỏ tường  
 Vì thế nên ta chẳng đắm trước

*Mong tìm thiện lạc nơi giải thoát  
 Nay sẽ ở đây chứng Bồ-đề  
 Ta đã thoát khỏi dục thế gian  
 Như gió hư không nào buộc đợc.*

Bấy giờ Bồ-tát thân như vàng ròng, mặt như trăng tròn, tâm ý an định tịch tĩnh như núi Tu-di, an nhiên chẳng động giống như ngọc sáng không chút tỳ vết, như ánh sáng mặt trời mới mọc chiếu sáng khắp nơi, cũng như hoa sen trắng không bợn chút bùn, tâm không vướng mắc luôn thư thái chẳng thêm chẳng bớt.

Lúc ấy đám ma nữ lại dùng những lời dịu dàng mềm mỏng thưa với Bồ-tát:

–Thưa Bạc Hiền Nhân, Ngài là bậc đạo đức cao quý, trời, người đều cung kính nên đã cho người hầu cận. Nay trời sai chúng tôi đến đây để cúng dường Ngài. Chúng tôi tuổi trẻ, nhan sắc như hoa Ưu-bát-la, nguyện đợc sớm tối gần gũi hầu hạ lo việc ăn uống ngủ nghỉ cho Ngài.

Bồ-tát đáp:

–Các người xưa vốn có tạo phước đức nên nay mới đợc thân hình đẹp đẽ như vậy, nhưng chẳng biết nghĩ về lẽ vô thường, tạo điều huyễn hoặc nên hình thể tuy đẹp mà tâm thì tà vạy. Ví như cái bình bên ngoài màu sắc tươi đẹp mà bên trong chứa đầy chất dơ độc tất sẽ tự vỡ ra, có gì mà khoe khoang. Các người làm điều bất thiện tự đánh mất cái gốc của mình, sẽ bị đọa vào ba đường ác muốn thoát ra rất khó. Các người cố ý đến đây chỉ để làm mê loạn việc thiện của người. Nay những túi da chứa đầy phân ô uế không phải là vật thanh tịnh kia, các người đến đây để làm gì? Ta không hoan hỷ lãnh thọ, các người hãy đi khỏi nơi đây.

Đám ma nữ dùng sắc đẹp mê hoặc Bồ-tát không thành, liền dùng các thứ hoa Kiến-ni-ca và Chiêm-ba tung rải nơi chỗ Bồ-tát ngồi, đi nhiều quanh theo phía bên phải ba vòng, rồi trở về nơi ở của mình và thưa với ma vương Ba-tuần:

–Tâu đại vương, từ trước đến nay chúng con chưa từng thấy ai như vị Bồ-tát ấy. Ở trong cõi Dục giới này, có ai thấy nhan sắc chúng con mà tâm không động. Chúng con đã dốc hết sức và tâm trí để mê hoặc, ví như cây lúa non khô hạn lại gặp mặt trời nung đốt làm cho

khô héo thêm; lại cũng như váng sữa tươi đem để dưới ánh nắng mặt trời thì tự nhiên chảy hết. Nay đối với Bạc Trượng Phu ấy không thể dùng phương tiện gì mà lung lạc được. Mong đại vương chớ nên cùng vị ấy gây điều hiềm khích chẳng tốt, liền đọc bài kệ:

*Thân Ngài giống như ngàn đóa sen  
Mặt Ngài ví như vầng trăng sáng  
Hào quang ngời ánh như lửa bùng  
Sắc thân như màu núi vàng tía  
Trải trăm ngàn đời tu chánh hạnh  
Đại nguyện đến nay đã viên thành  
Tự vượt sinh tử lại độ người  
Hóa độ muôn loài không ngừng nghỉ  
Lành thay! Mong ngài đừng gây oán  
Bạc Tội Thắng trong cõi Thiên nhân  
Đôi mắt thanh tịnh như hoa sen  
Tươi tỉnh tự tại không tham đắm  
Tu-di băng hoại, nhật nguyệt rơi  
Bồ-tát cũng chẳng hề dao động.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc này, Đạo Sư, người con trai của Ba-tuần thuộc Bạch bộ thừa với cha:

–Bồ-tát là Bạc thanh tịnh vượt cả ba cõi, thần thông đạo lực không ai có thể hơn được, chư Thiên, Long, Thần đều cung kính ca ngợi, thế thì sức đại vương sao có thể phá trừ được, không phá trừ được sinh ra phiền não, chỉ tạo thêm việc ác để rước lấy tai họa mà thôi.

Ma vương Ba-tuần nghe con mình nói thế bèn tức giận hét to:

–Người ngu si, trí thiếu tài hèn chưa từng thấy thần thông đạo lực của ta.

Ma tử Đạo Sư lại thưa:

–Tâu đại vương, con thật là kẻ chẳng biết gì, trí tuệ cạn cợt thấp kém nhưng hết lòng mong đại vương đừng gây oán kết thù với vị Thái tử họ Thích kia. Vì sao vậy? Nếu có chúng sinh nào mang tâm ác đến muốn hại Bồ-tát thì Bồ-tát cũng không lấy đó làm giận; lại nếu chúng

sinh nào đem tâm lành đến cúng dường thì Bồ-tát cũng không lấy đó làm vui, giữa hai sự việc ấy tâm Bồ-tát luôn bình đẳng. Tâu đại vương, giả sử có người lấy hết cõi hư không mà làm các hình tượng đủ màu sắc, việc ấy chưa đủ gọi là khó; hoặc dùng tay bưng ngọn núi Tu-di đi chơi cũng chưa gọi là khó; giả sử có người bơi qua biển lớn cũng chưa phải là khó; hoặc ngăn chặn gió thổi bốn phương cũng chưa cho là khó; hoặc muốn tất cả chúng sinh cùng một tâm ý cũng chưa gọi là khó; đem tâm muốn hại Bồ-tát, đó mới thật là việc khó.

Khi ấy ma vương Ba-tuần vẫn không nghe lời can gián của con mình liền đến nơi cây Bồ-đề nói với Bồ-tát:

– Ông nên mau rời khỏi nơi này, nhất định sẽ là bậc Chuyển luân thánh vương, cai trị bốn châu thiên hạ, là vị chủ tể của muôn loài. Ông không nhớ ngày trước chư Tiên đã từng cho biết ông là vị Chuyển luân thánh vương sao? Ông nên nhận lấy ngôi vị cao sang ấy, làm một vị chủ tể tự tại, oai đức vô lượng theo pháp trị nước, thống lãnh khắp chốn. Nay ở nơi chốn mênh mông vắng vẻ này thật là đáng sợ lại chỉ có một thân một mình không có bè bạn. Tôi lo sợ có kẻ làm hại thân ông. Ông nên mau trở lại vương cung để vui hưởng năm dục, đạo Bồ-đề khó đạt chỉ tự làm khổ thân mình mà thôi.

Nói xong, ma vương đứng yên lặng lộ vẻ chờ đợi thách thức.

Bấy giờ Bồ-tát trả lời ma vương Ba-tuần:

– Người nay chớ nên nói với Ta những lời lẽ như thế. Ý Ta không còn tham đắm năm dục, đã lìa bỏ tất cả cũng như bảy thứ châu báu. Ba-tuần, ví như có người đã nôn mửa ra bao thức ăn mà mình đã ăn, người ấy có thể hốt lại để ăn hay sao. Ta nay lìa bỏ mọi thứ quả báo, nhất định sẽ chứng đắc Vô thượng Bồ-đề dứt sạch họa sinh, lão, bệnh, tử. Ba-tuần, nay Ta đã ngồi nơi tòa Kim cang này sẽ chứng đạo Giác ngộ, người nên mau đi khỏi nơi đây.

Lúc đó ma vương Ba-tuần mắt rục lên lửa giận dữ hướng về phía Bồ-tát nói lớn:

– Ông nay vì cớ gì mà cứ ngồi mãi ở đây? Há chẳng thấy đám quỷ Dạ-xoa cùng quân lính của ta sao?

Tức thì rút mạnh thanh kiếm sắc bén đến gần chỗ Bồ-tát hét lớn:

– Ta sẽ dùng thanh kiếm này chém đứt thân ông, phải mau rời đi, chớ có ngồi yên đó.

Bấy giờ Bồ-tát từ tốn đáp ma vương Ba-tuần:

–Giả sử tất cả chúng sinh trong cõi thế gian này đều làm như người, đều cầm đao gây binh khí đến đây để hại Ta, Ta quyết cũng không rời khỏi tòa này. Ba-tuần, người có thể đem hết nước trong bốn biển lớn cùng cả đại địa dời đi nơi khác, có thể khiến cho nhật nguyệt cùng tinh tú rơi rụng hết, núi lớn Tu-di cũng có thể đảo ngược lên nhưng với thân này của Ta thì người không thể dời đổi được.

Ma vương Ba-tuần nghe Bồ-tát nói như vậy tâm ác bùng lên, phát ra tiếng hét đầy giận dữ điên cuồng như sấm động. Lệnh cho đám quỷ Dạ-xoa:

–Chúng bay phải mau khênh đá núi, giương cung nỏ, tuốt đao kiếm, giáo mác, rìu búa, mâu kích, móc sắt cùng các loại binh khí khác. Đám độc Long mau tủa ra mây đen, sấm sét chớp lóe vang rền.

Lúc đó đại tướng Dạ-xoa thống lãnh bộ hạ quỷ dữ Dạ-xoa, La-sát, Tỳ-xá-già, Cư-bàn-trà... biến hóa đủ mọi hình tượng, lại dàn ra nào voi ngựa xe binh bốn loại ô ạt bủa vây, hoặc giống như A-tu-la, Ca-lâu-la, Ma-hầu-la-già với vô lượng trăm ngàn vạn ức chủng loại. Một thân có thể hiện ra nhiều thân; hoặc đầu súc vật thân người; hoặc thân súc vật đầu người; hoặc có thân nhưng không có đầu; hoặc chỉ có nửa mặt; hoặc chỉ có nửa thân hình; hoặc một thân hai đầu; hoặc một thân ba đầu, nhiều đầu; hoặc có đầu nhưng không có mặt; hoặc có mặt nhưng không có đầu; hoặc không có mặt lại có đến ba đầu; hoặc có nhiều đầu mà không có mặt; hoặc có nhiều mặt mà không có đầu; hoặc không có mắt; hoặc chỉ có một mắt, hai mắt, ba mắt cho đến nhiều mắt; hoặc lại không có lỗ tai; hoặc chỉ có một tai, hai tai, ba tai cho đến nhiều tai; hoặc không có tay; hoặc chỉ có một tay, hai tay, ba tay cho đến nhiều tay; hoặc lại không có chân; hoặc chỉ có một chân, hai chân, ba chân cho đến nhiều chân; hoặc hiện toàn thân nhưng chỉ là bộ xương khô; hoặc hiện ra đầu là hộp xương sọ, thân lại đầy những thịt; hoặc chỉ nơi đầu có thịt còn thân hình chỉ là bộ xương khô; hoặc thân thể dài thượt, vô cùng gây yếu lại không có bụng; hoặc thân người nhỏ dài mà bụng hết sức lớn; hoặc chân dài, đầu gối lớn, móng vuốt nhọn hoắt; hoặc mặt to lớn phình ra một bên; hoặc đầu mọc ở trước ngực; hoặc môi dài thông chấm đất; hoặc vén áo quần lên che phủ mặt; hoặc thân bốc ra khói đen ngòm; hoặc miệng khạc ra lửa dữ;



hoặc máu thịt khô kiệt, người chỉ còn da bọc xương; hoặc thân chảy ra đầy máu mủ rồi xúm nhau chắm mút hay uống; hoặc tự chặt đứt tay chân vung ném cùng khắp; hoặc hai mắt dính liền nhau; hoặc mặt miệng méo lệch; hoặc lưỡi dài và lớn; hoặc co rút người lại như một tảng đá; hoặc cầm đầu người; hoặc moi thây người chết lấy thịt xương gan ruột dạ dày, mật ăn ngấu nghiến; hoặc bắt lấy rắn độc mà ăn; hoặc lấy rắn quấn quanh cổ; hoặc tay nắm đầu lâu đưa cao; hoặc lấy đầu lâu làm vòng đeo; hoặc sắc mặt lúc thì toàn màu đỏ, lúc thì toàn màu trắng, lúc màu xanh, lúc màu vàng; hoặc nửa vàng, nửa xanh, nửa trắng, nửa đỏ; hoặc sắc mặt màu khói xông hay màu tro tàn; hoặc lại hiện các lông trên thân mình như kim nhọn; hoặc từ các lông trên thân người phát ra lửa cháy rực; hoặc mở to mắt hay nhắm mắt lại; hoặc từ miệng phun ra nước bọt trắng xóa; hoặc trên thân mình hiện ra trăm ngàn khuôn mặt, mỗi khuôn mặt đều trông thật ghê sợ; hoặc từ mắt, mũi, tai, miệng hiện ra nhiều con rắn đen rồi lại bốc chúng ăn nuốt; hoặc uống nước đồng nung chảy; hoặc nuốt cục sắt; hoặc tách rời tay chân, khuỷu tay, đầu gối mà bước đi; hoặc từ thân phóng ra lửa khói, đầu lớn như đầu voi đội núi; hoặc cả thân hình trùm đầy tóc; hoặc mặc y phục màu xanh, vàng, đỏ, trắng; hoặc mang da sư tử, cọp, beo, rắn, chó sói; hoặc trên đầu lửa cháy rực, mắt trợn trừng giận dữ. Tất cả đám quỷ quái đủ hình đủ loại chạy nhảy, va chạm, múa may đầy khắp hư không cũng như trên mặt đất không thể kể xiết. Còn đám thiên quỷ thì phủ giăng đầy những mây đen nghịt, sấm chớp sét nổ liên hồi; hoặc mưa tuôn xuống nào cát đá, đất ngói tung tóe; hoặc nhắc bổng núi lớn; hoặc phóng đầy lửa dữ; hoặc phun ra rắn độc; hoặc nhe nanh chĩa vuốt; hoặc có đũa múa kiếm, giơ cung; hoặc có đũa tung giáo dài, đũa thì hươu búa lớn; hoặc môi cầm mấp máy, há miệng muốn cắn nhai; hoặc khóc lớn cưỡi to; hoặc bay chạy; hoặc ả núp, hiện ra kêu gào la hét đình tai nhức óc. Đám ma binh ấy đông đảo vô lượng vô biên trăm ngàn vạn ức la liệt ngổn ngang quanh cây Bồ-đề. Lửa khói mù mịt, gió giạt dữ dội chấn động cả núi non, trùm khắp sông biển, trời đất tối tăm, tinh tú mịt mờ. Lúc ấy đang là nửa đêm đám ma quân tập hợp quấy phá vô cùng.

Bấy giờ vô lượng Thiên chúng ở cõi trời Tịnh cư cùng nói:

–Hôm nay Bồ-tát sẽ chứng đạt Đại Bồ-đề.

Lại có vị nói:

–Bọn ma quân đang quấy phá dữ dội, e rằng có tổn hại gì cho Bồ-tát chăng?

Lúc đó Bồ-tát nói với các vị Thiên tử:

–Chẳng bao lâu nữa ta sẽ trừ đám ma quân khiến chúng thoái lui tan tác hết, cũng như luồng gió mạnh thổi tung làm cho những cánh hoa nhỏ xíu rơi rụng.

Nói xong Bồ-tát ngồi ngay ngắn chánh niệm, bất động xem đám ma quân quấy động chẳng khác nào đám trẻ đùa giỡn, bọn ma càng thêm phần nộ, sức quấy phá càng hăng.

Bấy giờ Bồ-tát dùng diệu lực từ bi để hàng phục chúng ma khiến cho kẻ bung đá thì không thể đưa lên được, kẻ đưa lên được thì không thể ném xuống, các đao kiếm tung ném đều dừng lại trên hư không, còn nếu rút xuống đất thì gãy nát. Hơi độc ác long phun ra thì biến thành gió thơm, cát sỏi đá gạch ngói mưa tung xuống loạn xạ thì hóa thành hoa Câu-vật-đầu. Nhưng tên giương cung bắn Bồ-tát thì mũi cung dính chặt nơi dây cung không bay đi được, còn nếu tên đã bay rồi thì dừng lại trên hư không, nơi đâu mũi tên đều sinh ra hoa sen, còn sức lửa cháy rục thì hóa thành những đóa hoa Câu-vật-đầu năm sắc.

Lúc ấy ma vương Ba-tuần hã còn giận dữ, tâm độc chưa dừng, hươu kiếm sẵn tới, nói với Bồ-tát:

–Ông Tỳ-kheo họ Thích kia, nếu còn ngồi yên ở đây, chẳng mau rời đi nơi khác thì tự tay ta sẽ giết chết ông.

Khi đó ma vương Ba-tuần chạy đôn chạy đáo muốn đến gần chỗ Bồ-tát mà vẫn không thể tiến đến được.

Bấy giờ người con trai lớn của ma vương tới ôm lấy cha mình can ngăn:

–Hiện nay cha phải tự biết là không thể sát hại vị Sa-môn ấy, chỉ sinh niệm ác cũng đã tự chuốc lấy bao nhiêu tội lỗi rồi.

Ma vương Ba-tuần vẫn không nghe lời con, hướng về phía Bồ-tát chạy đến.

Cùng lúc vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư từ nơi hư không nói với ma vương Ba-tuần:

–Người thật chẳng biết lượng sức mình, lại cứ muốn sát hại Bồ-

tát nhưng rốt cuộc chẳng được gì. Ví như gió dù dữ dội mấy cũng không thể thổi làm lay động núi chúa Tu-di được, liền hưởng đến chỗ Ba-tuần đọc bài kệ:

*Tánh đất nước gió lửa  
 Còn lia cứng ẩm nóng  
 Chí Bồ-tát kiên cố  
 Trọn không hề thoái chuyển  
 Xưa từng phát đại nguyện  
 Mãi xa lìa phiền não  
 Nơi cõi sinh tử bệnh  
 Làm Bạc Đại Y vương  
 Nhiều kẻ theo nẻo tà  
 Liên khai lối chánh kiến  
 Chúng sinh nơi đen tối  
 Liên đốt đèn trí tuệ  
 Muốn vượt biển sinh tử  
 Vì họ làm thuyền bè  
 Là Bạc Đại Thánh Chủ  
 Mở rộng cửa giải thoát  
 Nhấn nhục làm gốc lành  
 Tín tấn là hoa lá  
 Sinh ra quả pháp lớn  
 Mà người không thể phá  
 Người nay bị mê buộc  
 Bồ-tát được giải thoát  
 Sẽ phá phiền não người  
 Chớ tạo nhân chướng ngại  
 Đối với Bồ-tát đây  
 Chớ sinh niệm xấu ác  
 Vô lượng kiếp tu tập  
 Nay đều đã viên mãn  
 Cũng như chư Phật xưa  
 Nơi đây chứng giải thoát.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ vị thần cây Bồ-đề đã dùng mười sáu thứ ngôn từ để chế diễu mỉa mai thương hại ma vương Ba-tuần. Các vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư đã dùng vô lượng âm thanh vi diệu để ca ngợi Bồ-tát.

Khi đó ma vương vẫn còn sân hận nên hậm hực nói với Bồ-tát:

–Hôm nay ông Tỳ-kheo ở đây có thể đạt đến giác ngộ và sẽ giáo hóa vô lượng vô biên chúng sinh lìa bỏ cảnh giới của ta. Nhưng ta lại sẽ xúi giục đám ma tay chân của ta theo quấy phá, không cho Bồ-tát làm được việc ấy.

Bồ-tát nói với ma vương:

–Này ma vương Ba-tuần, người hãy lắng nghe cho kỹ, ta nay ở đây sẽ đoạn mọi oán cừu với người, tiêu diệt mọi ác nghiệp cùng trừ hết mọi sự ganh ghét đố kỵ của nhà người, thành tựu trọn vẹn quả vị Vô thượng Bồ-đề. Người phải nên hồi tâm, sinh lòng hoan hỷ.

Lại nói thêm với ma vương:

–Người vốn đã từng làm ít nhiều điều thiện nên nay mới được quả báo tốt. Như ta đã trải qua vô lượng kiếp tu tập hạnh Thánh nay mới đạt quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Lúc ấy ma vương Ba-tuần nói với Bồ-tát:

–Ta từng làm việc lành thì có ông biết, còn ông bảo đã tích lũy bao nhiêu công đức tu tập thì ai tin lời ông.

Bấy giờ Bồ-tát đưa nhẹ cánh tay phải chỉ xuống đất và đọc bài kệ:

*Muôn vật nương đâu mà sinh trưởng  
Đại địa thường tạo nhân bình đẳng  
Nay hãy làm nhân chứng cho ta  
Người nay sẽ thấy rõ sự thật.*

Khi ấy địa thần hình dáng tươi đẹp từ dưới đất vọt lên dùng vô số châu báu chuỗi báu trang sức nơi thân mình, đến trước mặt Bồ-tát nghiêng mình cung kính, hai tay bưng chiếc bình làm bằng bảy món báu trong chứa đầy hương hoa để cúng dường, thưa với Bồ-tát:

–Tôi là nhân chứng cho việc Bồ-tát từ xa xưa trải qua vô lượng kiếp tu tập hạnh đạo, nay đắc quả vị Phật. Rõ ràng là đất này của tôi làm bằng kim cương tạo thành, mọi nơi khác đều chuyển biến nhưng ở đây lại bất động.

Địa thần nói vừa dứt câu thì cả Tam thiên đại thiên thế giới đều hiện ra đủ sáu cách chấn động, phát ra đủ mười tám loại âm thanh lớn.

Bấy giờ đám ma quân tất cả đều thất vía tháo chạy tán loạn, giẫm đạp lên nhau tìm đường thoát thân, những kẻ trước biến thành hình thù quái dị đều không thể trở lại hình cũ. Ma vương Ba-tuần hồn phiêu phách tán, nghe âm thanh lớn của đại địa vang lên càng kinh động sợ hãi hơn nữa nên ngã nhào xuống đất. Địa thần liền dùng nước lạnh rưới vào mặt ma vương và nói:

–Này ma vương Ba-tuần, phải mau rời khỏi nơi đây, hiện có vô số quân binh kéo đến đây phanh thây người.

Lúc ấy người con trai lớn của ma vương Ba-tuần đến trước mặt Bồ-tát cúi đầu lễ ngang chân và thưa:

–Nguyện xin Đại Thánh hoan hỷ cho cha con được tỏ bày sám hối. Cha chúng con thật ngu si thấp kém chẳng có chút trí tuệ nào nên mới dẫn đám ma quân đến đe dọa Bồ-tát. Con trước đã có lời khuyên ngăn nhưng phụ vương con chẳng chịu nghe theo. Nay cúi xin Đại Thánh mở rộng lòng Từ mà tha cho cha con. Cầu nguyện cho Đại Thánh mau chứng quả Vô thượng Bồ-đề.

Lúc bấy giờ các vị Đại phạm Thiên vương, Thích Đề-hoàn Nhân cùng vô số các vị Thiên tử hiện ra đầy cõi hư không, đều thấy Bồ-tát phá trừ đám ma quân nên vô cùng hoan hỷ, liền hòa tấu Thiên nhạc, tung các thiên hoa Mạn-đà-la, hoa Ma-ha mạn-đà-la, hoa Mạn-thù-sa, hoa Ma-ha mạn-thù-sa, hoa Ưu-bát-la, Câu-vật-đầu, Ba-đầu-ma, Phân-đà-lợi. Lại dùng loại hương thiên Chiên-đàn mịn màng nhất tung rải khắp chỗ Bồ-tát ngồi, rồi mỗi vị đều dùng kệ tụng, hết lời ca ngợi Bồ-tát. Còn đám ma vương Ba-tuần và quyến thuộc cùng lũ thú kéo nhau trở về cung cũ.

## M

### Phẩm 22: THÀNH BẬC CHÁNH GIÁC

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bấy giờ Bồ-tát đã hàng phục tất cả các ma oán, tận trừ các

thứ nọc độc, dựng lên được pháp tràng. Lúc đầu lia mọi tham dục xấu ác cùng các cảm giác và nhận thức, rồi lia mọi cảnh hỷ lạc nhập Sơ thiên; bên trong nhất tâm tịch tĩnh dứt mọi cảm nhận của giác quan phát sinh định hỷ lạc nhập Nhị thiên; lia mọi hỷ thọ kể cả lời dạy của Thánh nhân, trụ nơi xả, sinh niệm và tưởng, thân thọ lạc nhập Tam thiên; lần lượt lia mọi ưu hỷ, xả khổ lạc trụ niệm thanh tịnh nhập Tứ thiên.

Lúc đó Bồ-tát trụ nơi chánh định, tâm ý thanh tịnh trong sáng không chút cấu nhiễm, lia mọi thứ tùy phiền não, thân tâm thư thái điều hòa an nhiên vô động, đến khoảng canh hai đạt trí tuệ sáng suốt, tâm thâm nhiếp tất cả, chứng Thiên nhãn thông. Bồ-tát liền dùng Thiên nhãn quan sát tất cả chúng sinh, chết nơi này, sinh nơi kia, thân sắc đẹp hay xấu, trí tuệ hơn người hay thấp kém; cuộc sống giàu sang hay nghèo khổ tất cả đều theo nghiệp mà tạo nên. Tất cả điều đó Bồ-tát đều biết rõ. Bồ-tát nhận thấy chúng sinh do từ thân miệng ý tạo các nghiệp ác, phỉ báng Thánh nhân theo đường tà kiến, nên khi thân hoại mạng chung bị sinh vào các đường ác chịu nhiều thống khổ. Bồ-tát lại quan sát nhận thấy chúng sinh do từ thân miệng ý tạo các nghiệp thiện, theo đường chánh kiến, nên khi thân hoại mạng chung được sinh lên cõi trời. Vào khoảng nửa đêm, Bồ-tát nhất tâm thâm nhiếp tất cả, chứng đạt Ưc niệm quá khứ túc mạng trí, thông suốt toàn bộ thọ mạng của mình và mọi người trải qua bao đời, từ một đời, hai đời cho đến mười đời, trăm đời, ngàn vạn ức đời, trăm ức đời, ngàn ức đời soi thấu đến vô lượng trăm ngàn na-do-tha câu-chi số đời, cho tới thành kiếp hoại kiếp, vô lượng vô biên thành kiếp hoại kiếp đều nhớ lại và thông tỏ. Bồ-tát cũng thông tỏ toàn bộ thọ mạng của mình và mọi người trong quá trình luân hồi từ nơi ở, tên họ, hình tướng cho tới cuộc sống ăn uống, thọ nhận vui khổ, sống chết, tất cả đều biết rõ ràng.

Bồ-tát suy niệm: “Tất cả chúng sinh ở các nẻo ác của cảnh sinh, lão, bệnh, tử không thể giác ngộ được. Làm thế nào để khiến cho tất cả chúng sinh thấy rõ cội nguồn của sinh lão bệnh tử”.

Lại suy niệm: “Lão, bệnh, tử từ nhân gì mà có? Liền biết do sinh, vì có sinh nên mới có lão, bệnh, tử.

Như vậy thì sinh lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được

do hữu mà có.

Như vậy thì hữu lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do thủ mà có.

Như vậy thì thủ lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do ái mà có.

Như vậy thì ái lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do thọ mà có.

Như vậy thì thọ lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do xúc mà có.

Như vậy thì xúc lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do lục xứ mà có.

Như vậy thì lục xứ lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do danh sắc mà có.

Như vậy thì danh sắc lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do thức mà có.

Như vậy thì thức lại do nguyên nhân gì mà có, tức thì biết được do hành mà có.

Như vậy thì hành lại do nguyên nhân mà có, tức thì biết được do vô minh mà có.

Lúc bấy giờ Bồ-tát đã rõ vô minh là nhân của hành, hành là nhân của thức, thức là nhân của danh sắc, danh sắc là nhân của lục xứ, lục xứ là nhân của xúc, xúc là nhân của thọ, thọ là nhân của ái, ái là nhân của thủ, thủ là nhân của hữu, hữu là nhân của sinh, sinh là nhân của lão tử, gây ra lo buồn khổ não. Các nhân hòa hợp nhau mà sinh ra.

Bồ-tát tiếp tục suy niệm: “Không tạo nhân nào để không còn lão tử? Nhân nào phải diệt đi để lão tử cũng diệt? Tức thì biết được: Vô minh diệt nên hành diệt, hành diệt nên thức diệt, thức diệt nên danh sắc diệt, danh sắc diệt nên lục xứ diệt, lục xứ diệt nên xúc diệt, xúc diệt nên thọ diệt, thọ diệt nên ái diệt, ái diệt nên thủ diệt, thủ diệt nên hữu diệt, hữu diệt nên sinh diệt, sinh diệt nên lão tử diệt, lão tử diệt nên ưu buồn khổ não cũng diệt”.

Lại suy niệm tiếp: “Đó là vô minh, là vô minh tạo nhân, là vô minh được diệt trừ và là con đường diệt trừ vô minh. Các chi khác cũng vậy. Đó là hành, là hành tạo nhân, là hành được diệt trừ và là

con đường diệt trừ hành. Đó là thức, là thức tạo nhân, là thức được diệt trừ và là con đường diệt trừ thức. Đó là danh sắc, là danh sắc tạo nhân, là danh sắc được diệt trừ và là con đường diệt trừ danh sắc. Đó là lục xứ, là lục xứ tạo nhân, là lục xứ được diệt trừ và là con đường diệt trừ lục xứ. Đó là xúc, là xúc tạo nhân, là xúc được diệt trừ và là con đường diệt trừ xúc. Đó là thọ, là thọ tạo nhân, là thọ được diệt trừ và là con đường diệt trừ thọ. Đó là ái, là ái tạo nhân, là ái được diệt trừ và là con đường diệt trừ ái. Đó là thủ, là thủ tạo nhân, là thủ được diệt trừ và là con đường diệt trừ thủ. Đó là hữu, là hữu tạo nhân, là hữu được diệt trừ và là con đường diệt trừ hữu. Đó là sinh, là sinh tạo nhân, là sinh được diệt trừ và là con đường diệt trừ sinh. Đó là lão tử, là lão tử tạo nhân, là lão tử được diệt trừ và là con đường diệt trừ lão tử, cũng là diệt ưu buồn khổ não.

Đó là quá trình tích tập chứa nhóm bao thống khổ từ sinh cho đến diệt. Như vậy cần phải biết rõ: Đó là Khổ, là nguyên nhân của Khổ, là nguyên nhân của Khổ được diệt trừ và là con đường diệt trừ nguyên nhân của Khổ”.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Gần về sáng khi sao mai xuất hiện, Bồ-tát đã chứng được Thánh trí của chư Phật, Thế Tôn, Điều Ngự, Trượng Phu. Những gì nên biết, những gì nên đạt, những gì nên ngộ, những gì nên thấy, những gì nên chứng, tất cả những điều đó, Bồ-tát đều thông tỏ hòa hợp trong nhất niệm đạt trí tuệ Vô thượng Bồ-đề thành Bạc Chánh đẳng Chánh giác đầy đủ Tam minh.

Này các Tỳ-kheo, lúc ấy vô lượng vị trời trong chúng chư Thiên cùng nói:

–Chúng ta nên tung rải hương hoa để cúng dường Đức Như Lai.

Lại có vị Thiên tử từng chứng kiến các vị Phật thời quá khứ chứng quả vị Giác ngộ, liền đứng ra nói:

–Các vị chưa nên tung hoa hương để cúng dường. Như Lai sẽ hiện các tướng lành, vì từ xa xưa chư Phật khi thành Bạc Chánh Giác đều hiện tướng lành.

Này các Tỳ-kheo, khi ấy Như Lai biết suy nghĩ của các vị Thiên tử muốn trông thấy tướng lành nên Như Lai đã hiện ra thân tướng cao vút lên tận hư không hơn bảy cây Đa-la.



Đức Phật liền đọc bài kệ nói lên sự chứng đắc của mình:

*Phiền não đã đoạn sạch  
 Các lậu đã dứt trừ  
 Nhân sinh tử cũng đoạn  
 Khổ đã diệt hoàn toàn.*

Lúc bấy giờ các vị Thiên tử đều sinh tâm hoan hỷ, dùng vô số hương và thiên hoa vi diệu tung rải ngập khắp Bồ-đề tòa. Như vậy là Như Lai đã xa lìa cõi vô minh tăm tối cùng lưới chấp trước tham ái, đã khởi cạn dòng sông phiền não, nhổ sạch mọi nọc độc, cởi bỏ tất cả mọi sợi dây trói buộc, phá trừ mọi ma oán, đứng được ngọn cờ chánh pháp, an trụ vào cõi tịch tĩnh. Như Lai cũng quan sát căn tính của các loài chúng sinh, nhận rõ gốc của bệnh khổ, làm Bạc Đại Y Vương cho thuốc cam lộ khiến tất cả chúng sinh thoát khổ, đạt đến cảnh an vui tịch tĩnh giải thoát. Như Lai cũng an trụ nơi Như Lai tạng, kết được màn giải thoát, nhập thành trì trí tuệ, cùng vào pháp giới thanh tịnh của vô lượng chư Như Lai.

Này các Tỳ-kheo, tất cả các Bạc Như Lai chứng kiến việc thành đạo của ta đều hết lời tán thán: “Lành thay, lành thay!”, và đều dùng bảo cái che phủ nơi Bồ-đề tòa. Các bảo cái đều hợp thành một bảo cái lớn che phủ cả mười phương Tam thiên đại thiên thế giới, từ trong bảo cái phát ra luồng hào quang vi diệu chiếu sáng trùm khắp vô lượng vô biên thế giới. trong mỗi thế giới đó, có đông đảo các vị Bồ-tát đều hết lời ca ngợi công đức của Phật cùng đọc bài kệ:

*Như hoa Ba-đâu-ma  
 Vươn lên từ trong đất  
 Hoa nở thật trong lành  
 Không bị bùn làm nhiễm  
 Tâm đại Từ bi khởi  
 Như mây lành phủ giăng  
 Rưới mưa lớn chánh pháp  
 Nhuận thấm khắp chúng sinh  
 Bao mầm lành mọc lên  
 Đều sinh sôi tăng trưởng  
 Nhận lãnh mọi giáo pháp*

*Thành tựu giải thoát quả.*

Lúc bấy giờ chư Thiên cũng đọc bài kệ tán thán:

*Bậc Sư tử vương phá quân ma  
 Tu tập thiền định đắc pháp mâu  
 Đạt được ba minh và mười lực  
 Uy thần chấn động khắp muôn phương  
 Chư vị Bồ-tát đều vân tập  
 Vì ưa thích pháp cúng Như Lai  
 Từ tòa đứng dậy đồng kính lễ.  
 Tán thán Như Lai cung kính thưa:  
 Thế Tôn chắc không hề mệt mỏi  
 Chúng tôi đã thấy Ngài hàng ma  
 Lành thay Đại trượng phu ba cõi  
 Tuôn mưa chánh pháp cứu muôn loài  
 Mười phương chư Phật dâng Bảo cái  
 Phát ra Ca-lăng vi diệu âm  
 Như ta chứng đắc quả Chánh chân  
 Bồ-tát nay cũng đạt Chánh giác.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Các vị Thiên nữ ở các cõi trời thuộc Dục giới thấy Như Lai an tọa nơi tòa Bồ-đề đạt được Nhất thiết trí, đại nguyện viên mãn, hàng phục ma oán, dựng lập cờ chánh pháp, làm Bậc Đại Y Vương khéo chữa trị mọi căn bệnh, như Sư tử vương không chút sợ hãi, thanh tịnh lìa mọi cấu nhiễm, đạt được Nhất thiết trí, đầy đủ ba minh, vượt ra khỏi bốn dòng, giữ vững bảo cái chánh pháp, che chở khắp ba cõi được tôn xưng là Bà-la-môn, xa lìa mọi thứ cấu nhiễm được tôn xưng là Tỳ-kheo, diệt trừ mọi che lấp của vô minh được tôn xưng là Samôn, lìa mọi nẻo ác được tôn xưng là Bậc Tri Túc, đoạn trừ các thứ phiền não được tôn xưng là Bậc Dũng Mãnh, năng diệt các loài ma được tôn xưng là Bậc Đại Lực, ví như cõi châu báu trong chứa đầy đủ tất cả pháp bảo.

Lúc ấy các vị Thiên nữ đọc bài kệ:

*Ở nơi gốc cây đại Bồ-đề  
 Hàng phục tất cả chúng ma oán*

An trụ bất động như Tu-di  
 Thân tâm kiên cố không kinh sợ  
 Thế Tôn nhiều kiếp tu bố thí  
 Nên tất cả đều được tròn đầy  
 Thế Tôn nhiều kiếp tu giới hạnh  
 Ánh trùm Thích Phạm cùng chư Thiên  
 Thế Tôn nhiều kiếp hành nhẫn nhục  
 Nên thân tướng luôn ánh sắc vàng  
 Thế Tôn nhiều kiếp luôn tinh tấn  
 Nên hàng phục hết chúng ma quân  
 Thế Tôn nhiều kiếp tu thiền định  
 Nên được cúng dường thật tối thắng  
 Thế Tôn nhiều kiếp luôn cầu học  
 Nên mau chứng vô thượng Bồ-đề  
 Thế Tôn năng hàng phục ám ma  
 Tử ma, phiền não ma, thiên ma  
 Tất cả các ma đều sạch dứt  
 Do đó nay dứt hết buồn lo  
 Trong các cõi trời là tối thắng  
 Ba cõi trời người đều cúng dâng  
 Do từ bao thứ ruộng phước ấy  
 Đạt mọi phước đức dứt lỗi lầm  
 Bạch hào tướng tốt luôn ngời sáng  
 Chiếu soi quốc độ ở mười phương  
 Hào quang trùm lấp vầng nhật nguyệt  
 Tất cả muôn loài đội Thánh ân  
 Thân tướng Như Lai thật oai nghiêm  
 Dung nhan tướng hảo cực thanh tịnh  
 Là Bạc Ứng Cúng trong ba cõi  
 Đem lại lợi ích cho quần sinh  
 Mắt nhìn thấu suốt mười phương cõi  
 Thông tỏ mọi căn tính chúng sinh  
 Tai tịnh nghe thấu khắp muôn nơi  
 Âm thanh người trời cùng Phật pháp  
 Tướng lưỡi rộng dài diễn diệu âm

Nghe pháp cam lộ cầu giải thoát  
 Ma quân quấy động không hề sợ  
 Trời người cúng dường cũng không mừng  
 Tâm ý ung dung trừ ma oán  
 Chỉ dùng từ bi phục ma quân  
 Dứt sạch tội lỗi không đấm nhiễm  
 Thân tâm an ổn luôn bất động  
 Là Bạc Đạo Sư cõi trời người  
 Tất cả chúng sinh nhuần lợi ích  
 Được nghe chánh pháp sinh tín thọ  
 Nguyện được như Ngài đạt Chánh Chân.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Như Lai ở nơi Bồ-đề tòa, lúc mới thành Bạc Chánh Giác đã hóa hiện thân thông của Phật, lực diệu dụng tự tại không thể bàn.

Bấy giờ Đức Thế Tôn lược nói qua bài kệ:

Biến khắp hết mọi cõi  
 Bằng phẳng như bàn tay  
 Muôn đóa sen vụt hiện  
 Mỗi đóa ngàn cánh hồng  
 Vô lượng chư Thiên chúng  
 Điều tung hoa diệu kỳ  
 Cùng đến trước Thế Tôn  
 Chắp tay đồng chiêm ngưỡng  
 Thế Tôn mới thành Phật  
 Hiện hiện nhiều thân thông  
 Tu-di, vua các núi  
 Cỏ cây cùng rừng rậm  
 Tất cả đều cúi đầu  
 Đánh lễ tòa Giải thoát  
 Đó là Phật Thế Tôn  
 Hiện thân thông diệu dụng  
 Thân phóng trăm ngàn luồng  
 Hào quang chiếu mười phương  
 Cứu chúng sinh cõi ác

*Dứt khổ được an lạc  
Lúc ấy tám nạn xừ  
Không còn một chúng sinh  
Mang nặng tham, sân, si  
Cùng tất cả phiền não  
Đó là Sư tử vương  
Đại thần thông diệu dụng  
Lửa Ma-ni, nhật nguyệt  
Điện cùng bao ánh sáng  
Do Phật phóng hào quang  
Mọi sáng kia đều tắt  
Chư Thiên người thế gian  
Không thể thấy Phật đánh  
Tọa nơi tòa Sư tử  
Hiện thần thông diệu dụng  
Phật dùng tay chỉ đất  
Hiện sáu cách chấn động  
Hàng phục đám ma quân  
Như dứt sợi tơ mỏng  
Ma vương ôm buồn khổ  
Dùng gậy mà vạch đất  
Đó là Phật Thế Tôn  
Đại thần thông diệu dụng.*



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM QUYỂN 10

### Phẩm 23: CA NGỢI

Bấy giờ, Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó Thiên tử cõi trời Tịnh cư dùng thiên hương, thiên hoa vi diệu tung rải khắp Bồ-đề tòa, ca ngợi công đức chân thật của Phật, Thế Tôn qua bài kệ:

*Phiền não che chúng sinh  
Dùng trí tuệ diệt trừ  
Như Lai hiện ở đời  
Bậc sáng soi trần thế  
Hàng phục quân ma oán  
Công đức đều trọn đầy  
Sẽ chuyển mưa pháp lớn  
Nhuần thấm khắp quần sinh  
Bậc Tối Thắng cõi đời  
Trí lực không ai sánh  
Tùy thuận không dấn nhiễm  
Như hoa sen trong làn  
Chúng sinh trong đêm tối  
Phiền não luôn buộc ràng  
Phật Bậc Đại Y Vương  
Mọi bệnh đều trị dứt  
Như Lai hiện cõi thế  
Tám nạn đều sạch không  
Tất cả chúng Thiên nhân  
Gặp Phật mong an lạc  
Nếu có người được thấy*

Đại trượng phu giữa trần  
 Trải qua hàng trăm kiếp  
 Không đọa cõi ác nhân  
 Nếu có người gặp Phật  
 Nghe pháp diệu thâm thâm  
 Phiền não liền tiêu trừ  
 Gốc khổ cũng dứt sạch  
 Sẽ được quả thù thắng  
 Giải thoát vui Niết-bàn  
 Trong khắp cõi thế gian  
 Ngài là Bạc Ứng Cúng  
 Nếu có người khuyến cúng  
 Cũng đạt nhiều phước lành  
 Sẽ được quả thắng diệu  
 Thắng tới bờ Chánh giác.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư ca ngợi Như Lai xong liền chấp tay cung kính đứng qua một bên. Lúc ấy Thiên tử Biến Quang lại dùng hương hoa vi diệu, hương xoa hương tán hương đốt, tung hoa cùng cờ phướn bảo cái cúng dường Như Lai, đi nhiều quanh ba vòng rồi chấp tay hướng về Đức Phật đọc bài kệ:

Mâu-ni tuệ, ngữ đều viên mãn  
 Chứng được pháp Bồ-đề đại giác  
 Trong mọi âm thanh là đứng đầu  
 Do vậy chúng con nay kính lễ  
 Khởi tâm từ bi vì thế gian  
 Làm ngọn đèn sáng, nơi nương tựa  
 Nhỏ sạch mọi nọc độc cho đời  
 Bạc Đại Y vương cho vạn thế  
 Thế Tôn xưa gặp Phật Nhiên Đăng  
 Phát đại Từ bi cứu chúng sinh  
 Như đóa sen tịnh giữa trần thế  
 Ở trong ba cõi, bần không nhiễm  
 Tâm luôn kiên định không thoái chuyển

*Cao rộng vũng vàng như Tu-di  
Như thể kim cương không thể hoại  
Như trăng tròn sáng giữa trời thu.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Thiên tử Biện Quang ca ngợi Như Lai xong liền chấp tay cung kính đứng qua một bên. Bấy giờ Thiên tử Phạm Chúng dùng vô lượng ngọc báu Ma-ni, lưới báu trang nghiêm che phủ khắp Bồ-đề đạo tràng để cúng dường Thế Tôn, rồi đánh lễ ngang chân Phật, đi nhiễu quanh theo phía phải ba vòng và đọc bài kệ:

*Thế Tôn trí tuệ luôn ngời sáng  
Cùng đủ ba mươi hai tướng hảo  
Niệm tuệ công đức thấy tròn đầy  
Xa lìa kết sử mọi tội ác  
Thanh tịnh dứt nhiễm trừ ba độc  
Do thế chúng con nay lễ kính  
Chứng đắc ba minh danh vang khắp  
Ba cửa giải thoát diu chúng sinh  
Điều phục tâm gan mọi như uế  
Khởi đại Từ bi độ cõi thế  
Ba nghiệp tịnh thanh hiện cõi trần  
Dứt trừ hai nghi không tham đắm  
Nêu gương cho đời tu khổ hạnh  
Thuyết Tứ Thánh đế độ chúng sinh  
Siêng tu hạnh lành, hạnh tối thắng  
Tự độ viên mãn rồi độ tha  
Ma vương kéo đám ma binh đến  
Chỉ dùng từ bi mà hàng phục  
Đã đạt Bồ-đề cam lộ pháp  
Chúng con quy ngưỡng Đấng trọn lành.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Thiên tử Phạm Chúng hết lời ca ngợi Như Lai xong liền chấp tay cung kính đứng qua một bên. Lúc ấy con trai ma vương thuộc bộ Thanh bạch đến chỗ Thế Tôn dâng các bảo cái lớn và đẹp cúng dường Phật rồi đọc bài kệ:



Con đã thấy Như Lai  
 An tọa Bồ-đề tòa  
 Ma quân thật hùng hổ  
 An nhiên chẳng hãi kinh  
 Chỉ trong vòng một niệm  
 Hàng phục mọi ma quân  
 Đủ công đức như vậy  
 Con nay xin lễ kính  
 Tất cả đều viên mãn  
 Đại Mâu-ni vô thượng  
 Chúng ma đông vô số  
 Vẫn không hề lay động  
 Từng vì đạo Bồ-đề  
 Vô lượng kiếp tu thí  
 Bố thí cả vợ con  
 Chân tay cùng thân mạng  
 Tất cả đều chẳng tiếc  
 Nên được mọi trang nghiêm  
 Thế Tôn phát nguyện lớn  
 Đạt được đạo vô thượng  
 Sẽ độ hết muôn loài  
 Định tuệ là giáp trụ  
 Pháp tịnh là thuyền bè  
 Ý lạc đều viên mãn  
 Hóa độ khắp chúng sinh  
 Con đem lòng hoan hỷ  
 Ca ngợi công đức Phật  
 Kính nguyện con đời sau  
 Được thành Vô thượng đạo  
 Lại đem công đức này  
 Hàng phục lũ quân ma  
 Mau chứng Nhất thiết trí.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Ma tử Thanh Bạch đọc bài kệ ca ngợi Như Lai xong liền chấp tay đánh lễ cung kính đi nhiều nhiều vòng và bước qua đứng một bên.

Lúc ấy Tha hóa tự tại Thiên vương cùng với vô số các vị Thiên tử đến nơi Bồ-đề tòa cung kính đi nhiễu quanh nhiều vòng, đem Diêm phù đàn kim hết sức quý giá cùng nhiều thiên hoa tung rải chỗ Như Lai ngồi và đọc bài kệ:

*Pháp Như Lai thuyết đều chân thật  
 Công nhiên sáng tỏ, không tạp loạn  
 Xa lìa mê muội cùng tội nhiễm  
 Chứng đắc pháp cam lộ đại giác  
 Hào quang chiếu sáng khắp mười phương  
 Do vậy con nay xin đánh lễ  
 Thế Tôn từ bi với tất cả  
 Thấu mọi căn cơ trừ tà đạo  
 Trí tuệ thù thắng không ai sánh  
 Muôn hạnh vi diệu soi muôn loài  
 Thần thông hiện hóa khắp hư không  
 Như đi trên đất không vướng mắc  
 Thấu rõ sinh tử ban tình thương  
 Tổ khổ hư dối nên lìa bỏ  
 Đem lại an lạc cho người trời  
 Hóa độ cùng đưa đến giải thoát  
 Lợi ích mười phương như vầng dương  
 Như mắt sáng ngời của ba cõi  
 Là nơi nương tựa cho thế gian  
 Tâm Ngài chưa từng sinh dấm trước  
 Thần thông diệu dụng luôn tự tại  
 Là Bạc Tối Tôn trong cõi thế.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Tha hóa tự tại Thiên vương ca ngợi Như Lai xong cùng với Thiên chúng đánh lễ đi nhiễu quanh nhiều vòng và đứng qua một bên. Lúc ấy Hóa lạc Thiên vương cùng với Thiên chúng đến chỗ Phật ngồi cung kính nhiễu quanh, dùng vô số vòng hoa, châu báu, gấm lụa đủ màu sắc cúng dường Như Lai và đọc bài kệ:

*Như Lai ngời trí tuệ  
 Dứt sạch mọi cấu nhiễm*

Phiền não đã diệt trừ  
 Thành tựu muôn điều tốt  
 Nhiều chúng sinh thế gian  
 Đắm theo tà, ngã mạn  
 Thế Tôn nay thấu nhiếp  
 Dẫn tới đạo diệu kỳ  
 Là Bạc Xuất thế gian  
 Trời, người đều cung kính  
 Trừ tận bệnh phiền não  
 Chính Bạc Đại Y vương  
 Nhật nguyệt, ngọc Ma-ni  
 Phạm vương cùng Đế Thích  
 Dem sánh với Thế Tôn  
 Mọi ánh sáng mờ hẳn  
 Được trí tuệ soi chiếu  
 An lành tỏa khắp trần  
 Mọi việc đều hy hữu  
 Nên con nay kính lễ  
 Thế Tôn tỏ mọi nghĩa  
 Hư vọng hay chân thật  
 Ở trong hai nẻo trên  
 Luôn dạy đúng chánh pháp  
 Ngôn từ thật thâm diệu  
 Tâm ý luôn hài hòa  
 Bạc Đạo Sư trời người  
 Nên con nay đánh lễ  
 Thế Tôn Bạc Đại Trí  
 Thức tỉnh mọi chúng sinh  
 Ba minh, tám giải thoát  
 Năng trừ hết ba độc  
 Phân biệt theo căn cơ  
 Trao truyền pháp tương ứng  
 Điều tùy theo sở nguyện  
 Vì thế con kính lễ.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Hóa lạc Thiên vương đọc kệ ca ngợi Như Lai xong cùng với Thiên chúng đánh lễ ngang chân Phật và đứng qua một bên. Bấy giờ Đâu-suất Thiên vương cùng với Thiên chúng đến Bồ-đề tòa cung kính nhiều quanh chỗ Phật ngồi, dâng các loại Thiên y quý giá, lưôi ngọc, lọng báu phủ che trên Phật và đọc bài kệ:

*Từng ngự cung Đâu-suất  
Rộng nói pháp thanh tịnh  
Lời dạy nay vẫn truyền  
Chư Thiên đều kính nhớ  
Biển lớn công đức ấy  
Đèn chiếu sáng cho đời  
Chiêm ngưỡng không hề chán  
Nên con nay đánh lễ  
Thế Tôn từ hiện thân  
Tám nạn đều trừ dứt  
Nay tọa Bồ-đề tràng  
Thế gian được an lạc  
Phật vì thương muôn loài  
Khởi tâm đại Chánh giác  
Hàng phục chúng oán ma  
Chúng đắc đạo Vô thượng  
Xin mau chuyển xe pháp  
Giáo hóa độ quần mê.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Đâu-suất Thiên vương đọc kệ ca ngợi xong, liền đánh lễ ngang chân Phật và đứng qua một bên. Lúc ấy Dạ-ma Thiên vương cùng với Thiên chúng đến Bồ-đề tòa cung kính nhiều quanh, dùng vô số hương hoa, các thứ hương xoa, hương tán, cờ phướn, bảo cái cúng dường Phật và đọc bài kệ:

*Phật Bậc Vô Thượng Sĩ  
Giới Định Tuệ giải thoát  
Thế gian không ai bằng  
Nên nay con đánh lễ  
Con xem khắp Thiên chúng*

Nơi Bồ-đề tràng này  
 Với bao đài gác báu  
 Cúng dường Đức Thế Tôn  
 Trời, người không một ai  
 Đáng lãnh thọ như thế  
 Phật xuất hiện vì đời  
 Bao tháng năm khổ hạnh  
 Hàng phục các loài ma  
 Chứng đắc đạo Vô thượng  
 Diệt trừ hết vô minh  
 Chiếu sáng mười phương cõi  
 Pháp nhơn của thế gian  
 Muôn loài cùng lợi ích  
 Dù đến vô lượng kiếp  
 Ca ngợi Phật, Thế Tôn  
 Công Đức Phật hằng sa  
 Ngôn từ nào diễn hết  
 Mười phương cùng hướng về  
 Nên con nay đánh lễ.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Dạ-ma Thiên vương ca ngợi Như Lai xong cùng với Thiên  
 chúng nhiều quanh rồi đánh lễ ngang chân Phật và đứng qua một bên.  
 Bảy giờ Thích Đề-hoàn Nhân cùng với chư Thiên ở cõi trời Ba mươi  
 ba và các Thiên chúng khác đồng đến Bồ-đề tòa cung kính đi nhiều  
 quanh nhiều lần, dùng vô số cờ phướn, bảo cái, hương hoa, y phục  
 cúng dường Phật và đọc bài kệ:

Như Lai công đức thật thanh tịnh  
 Thân tâm an định như Tu-di  
 Trí tuệ chiếu sáng mười phương cõi  
 Tất cả muôn loài cùng tôn quý  
 Thế Tôn xa xưa trải nhiều kiếp  
 Cúng dường vô lượng chư Như Lai  
 Nên nay phục ma thành Chánh giác  
 Được cả trời người cùng cúng dường

Thế Tôn đa văn cùng định tuệ  
 Mở bày pháp nhãn tuệ tối thượng  
 Con nay quy y theo chánh pháp  
 Bạc Đại Pháp chủ của thế gian  
 Thế Tôn nhiều kiếp cầu Bồ-đề  
 Vạn hạnh tu trì, muôn hạnh khổ  
 Phương tiện và Từ, Bi, Hỷ, Xả  
 Tinh tấn, trí tuệ phước tịnh thanh  
 Nên đạt công đức vô lượng ấy  
 Nay lại gồm đủ quả Mười lực  
 Khi thấy Phật ngự tòa Bồ-đề  
 Ma vương ác tâm muốn hãm hại  
 Chư Thiên đã có vị sợ lo  
 Nhưng thân tâm Phật không hề động  
 Thế Tôn đưa tay chỉ xuống đất  
 Tất cả ma quỷ đều tan lui  
 Chư Phật xa xưa thành Chánh giác  
 Thế Tôn nay đặc đạo cũng vậy  
 Phước đức trí tuệ đều vô úy  
 Là Bạc trời người phải kính lễ.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Thích Đề-hoàn Nhân đọc kệ ca ngợi xong, rồi đánh lễ ngang chân Phật và đứng qua một bên. Lúc ấy, Tứ đại Thiên vương cùng với chư Thiên thể nữ thấy đều mang nhiều hoa Chiêm-ba, Bà-lợi-sư và vô số hương hoa, hòa tấu Thiên nhạc đến Bồ-đề tòa cúng dường Phật, đọc bài kệ:

Diệu âm của Như Lai  
 Khiến người nghe vui mừng  
 Giới, định luôn tinh tấn  
 Tâm tịnh luôn hỷ lạc  
 Ban vui cho chúng sinh  
 Nên nay con đánh lễ  
 Lời pháp vi diệu ấy  
 Dứt phiền não muôn loài

Được vô lượng an vui  
 Lòng lặng trong không lỗi  
 Đạt trí tuệ vô lậu  
 Thế gian không người hơn  
 Bình đẳng và bất động  
 Ví như núi Tu-di  
 Thị hiện trong cõi đời  
 Như hoa sen rời nước.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Tứ đại Thiên vương ca ngợi Như Lai xong rồi đánh lễ đi nhiều quanh nhiều lần và đứng qua một bên. Lúc đó chư Thiên ở Hư không giới hiện nửa thân hình, cũng dùng vô số hương hoa cờ phướn, bảo cái, chuông quý, lưới quý giăng mắc khắp khoảng không, lại đem ngọc Anh lạc và các loại ngọc báu cúng dường Phật, đọc bài kệ:

Con thường ở hư không  
 Thiện ác đều thấy rõ  
 Chỉ có thân Như Lai  
 Thanh tịnh không lầm lỗi  
 Lại thấy chúng Bồ-tát  
 Mang vô số bảo đài  
 Đầy khắp cõi hư không  
 Số lượng không kể xiết  
 Lại thấy chúng Bồ-tát  
 Cúng dường Đức Như Lai  
 Tung các hoa vi diệu  
 Chứa đầy đại thiên giới  
 Lại thấy chúng Bồ-tát  
 Dùng vô vàn vật dụng  
 Vòng hoa và chuỗi báu  
 Dù, lọng cùng vòng ngọc  
 Hương hoa thả đầy tràn  
 Lớp lớp theo thứ tự  
 Như sông xuôi về biển  
 Vân tập khắp hư không

*Như Lai nhận cúng dường  
Tâm luôn luôn bình đẳng.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Thiên chúng ở Hư không giới cúng dường Phật xong liền đánh lễ, nhiễu quanh và đứng qua một bên. Bấy giờ Địa thần vì để cúng dường Phật, nên quét dọn sạch sẽ, dùng nước thơm rưới khắp mặt đất, tung rải các thứ hoa quý khắp Bồ-đề tràng làm tăng thêm vẻ thanh tịnh, lại dùng các màn báu giăng đầy trên cao rồi đọc bài kệ ca ngợi Như Lai:

*Như Lai an tọa cõi Đại thiên  
Là tòa Kim cang thật chắc bền  
Giả sử xác thân đến khô kiệt  
Chưa chứng Bồ-đề quyết không rời  
Như Lai chẳng dùng lực thần thông  
Nếu không đất này sẽ tan nát  
Chúng Bồ-tát các nơi vân hội  
Chúng con đều thấy được an ổn  
Đất này Thế Tôn từng kinh hành  
Tam thiên thế giới nhờ ánh sáng  
Nơi Phật phóng quang còn xây tháp  
Huống chi nơi này, chốn đạo thành  
Thổ thân, con nay xin thống lãnh  
Vì Thế Tôn nguyện dốc hết lòng  
Các bậc Thanh văn và Phật tử  
Ở nơi thuyết pháp bao công đức  
Nguyện làm cho tất cả chúng sinh  
Đều đạt đạo Vô thượng giải thoát.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Địa thần đọc bài kệ ca ngợi Như Lai xong, đánh lễ ngang chân Phật và đứng qua một bên.

M



## Phẩm 24: THƯƠNG NHÂN ĐƯỢC PHẬT THỌ KÝ

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Thế Tôn lúc mới thành Bạc Chánh Giác, vô lượng chư Thiên khắp cõi đều đến ca ngợi công đức của Như Lai. Lúc bấy giờ Thế Tôn luôn quán tưởng cây Bồ-đề lớn nhất ấy, mắt không lúc nào rời, lấy niềm vui thiền định làm món ăn, không nghĩ tới chuyện ăn uống, suốt trong bảy ngày không rời khỏi chỗ ngồi. Vô lượng vị Thiên tử của các cõi trời Dục giới bùng mười ngàn bình quý đựng nước thơm đến chỗ Phật, lại có vô lượng các vị Thiên tử ở các cõi trời Sắc giới cũng bùng mười ngàn chiếc bình quý đựng đầy nước thơm đến chỗ Phật, tất cả nước thơm ấy dùng để Như Lai tắm rửa cùng rưới trên cây Bồ-đề.

Khi Như Lai tắm rửa xong, có vô số Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già... tranh nhau lấy thứ nước tắm của Như Lai để tẩy rửa thân mình. Sau khi tắm xong, tất cả đều phát tâm Vô thượng Bồ-đề, còn chư Thiên sau khi làm nhiệm vụ xong đều trở về Thiên cung, hơi thơm của nước đem cúng dường Phật còn lưu mãi nơi thân khiến họ chỉ còn nghe mùi hương của Phật chứ không còn nghe mùi thơm nào khác, tất cả đều sinh tâm hoan hỷ cho là việc chưa từng có, đạt Bất thoái chuyển đối với đạo Vô thượng Bồ-đề.

Lúc đó có vị Thiên tử tên Phổ Hoa từ chỗ ngồi đứng dậy đảnh lễ ngang chân Phật và thưa:

–Bạch Thế Tôn, Ngài đã an trụ vào pháp Tam-muội gì mà trải qua bảy ngày ngồi kiết già nhập định thân tâm bất động?

Này các vị Tỳ-kheo, lúc ấy Ta đã đáp lời của Thiên tử Phổ Hoa:

–Như Lai đã dùng Hỷ duyệt tam-muội làm tư lương thực mà an trụ, do diệu lực của pháp định ấy mà trải qua bảy ngày ngồi kiết già nhập định như vậy.

Lúc ấy Thiên tử Phổ Hoa đứng phía trước Phật đọc bài kệ:

*Thế Tôn chân có ngàn vòng tròn*

*Ví như hoa sen rất thanh tịnh*

*Thường được chư Thiên luôn tôn quý*

*Vì thế con nay xin lễ kính*

Bấy giờ Thiên tử lễ Phật xong  
 Lại dùng Già-tha để tán dương  
 Vì muốn trời người khởi nghi ngờ  
 Hoan hỷ chấp tay đến thưa hỏi  
 Như Lai giáng sinh dòng vương Thích  
 Khiến cho Thích tộc đều mừng vui  
 Năng diệt ba độc cùng nghi hoặc  
 Xin giải chỗ ngờ của Thiên nhân  
 Do mười lực nào thành Chánh giác  
 Trải qua bảy ngày quán cây to  
 Mắt sen xanh Bạc Sư Tử chúa  
 Kiết già quán cây không chuyển dời  
 Tất cả chư Phật đều như vậy  
 Hay riêng Thế Tôn quán cây kia  
 Diên mạo đoan nghiêm không cất tiếng  
 Răng trắng đều đặn, miệng ngát hương  
 Xin vì lợi ích của trời người  
 Khiến sinh hoan hỷ rõ sự thật.  
 Bấy giờ Như Lai đáp Thiên tử  
 Ta nay lược nói điều ông hỏi  
 Cũng như phép nước lên ngôi vua  
 Phải qua bảy ngày lo đời đời  
 Chư Phật là Bạc Đại Pháp Vương  
 Thuận thế bảy ngày không chuyển dịch  
 Lại như dũng tướng tự giữ mình  
 Sau mới nghĩ mưu để thắng nhân  
 Chư Phật hàng ma cũng như thế  
 Bảy ngày kiết già không khởi thân  
 Ngã mạn, ba độc cùng phiền não  
 Là những thứ tổn hại muôn loài  
 Tất cả nhân hữu lậu phiền não  
 Với chúng, Ta đều đã trừ tận  
 Lửa trí vô lậu từ đó khởi  
 Đốt cháy sạch hết ba thứ độc  
 Ta ở nơi này dùng đao trí

Quyết phá lưới sinh tử dày chắc  
 Hiểu đúng uẩn thân đều không thật  
 Đều do mê vọng từ vô thủy  
 Cháp ngã, ngã sở hai vô minh  
 Cùng với tà kiến đều đoạn tận  
 Bốn điên đảo như rừng chướng ngại  
 Căn lành, lửa trí thiêu đốt hết  
 Vọng chấp tham đắm từ tưởng sinh  
 Đạt đến giác ngộ đều trừ bỏ  
 Sáu mươi lăm thứ vô minh hiểm  
 Bốn mươi bất thiện, ba mươi cấu  
 Mười sáu buông lung, mười tám giới  
 Hai mươi lăm hữu đều diệt tận  
 Hai mươi trần cấu đều lìa xa  
 Hai mươi tám thứ đời luôn sợ  
 Ta ở nơi đây luôn tinh tấn  
 Tất cả Ta đều đã vượt qua  
 Chứng đắc năm trăm pháp âm Phật  
 Cùng đạt viên mãn trăm ngàn pháp  
 Chín mươi tám sử, các tùy miên  
 Là lá, là cành, là tội gốc  
 Ta dùng trí tuệ làm lửa hồng  
 Thiêu đốt cháy tan bao nhiêu thứ  
 Ái, nghi tích chứa như sông cuộn  
 Dòng nước kiến chấp thường đầy tràn  
 Ta ở đây dùng mặt trời trí  
 Ánh sáng nung chiếu đều cạn khô  
 Tà nguy, ác hiểm bao tật xấu  
 Rừng phiền não lõi lằm như vậy  
 Ta ở nơi đây dùng lửa trí  
 Thiêu sạch tất cả thành tan hoang  
 Phỉ báng Thánh hiền gây bao tội  
 Là gốc đưa đến đọa cõi ác  
 Ta dùng thuốc trí tuệ trị liệu  
 Khiến mọi độc ác nôn ra sạch.

Ta ngồi ở nơi này  
Đạt định tuệ công đức  
Mọi khổ não lo buồn  
Trừ diệt không còn sót  
Cũng chính ở nơi này  
Ta đạt lý chân thật  
Mọi tên độc ngã mạn  
Nhỏ sạch không hề sót  
Cũng chính ở nơi này  
Dùng đao bén trí tuệ  
Cắt đứt ngã, ngã sở  
Cội rễ của tử sinh  
Cũng như trời Đế Thích  
Đánh phá đám Tu-la  
Cũng chính ở nơi này  
Đạt trí nhân thanh tịnh  
Mà muôn loài chúng sinh  
Bị mê mờ che lấp  
Ta dùng thuốc trí tuệ  
Rửa sạch mọi mê lầm  
Cũng chính ở nơi này  
Dùng nước trong giải thoát  
Tưới rừng cây khắp nơi  
Khói lửa tham đều tắt  
Cũng chính ở nơi này  
Dùng gió đại tình tấn  
Xua tan mây phiền não  
Cùng sấm chớp phân biệt  
Cũng chính ở nơi này  
Đạt pháp Từ tam-muội  
Mọi kho chứa công đức  
Hàng phục đám ma quân  
Cũng chính ở nơi này  
Đạt được định vô nguyện  
Kho chứa công đức lớn

*Dứt sạch mọi phiền não  
Cũng chính ở nơi này  
Đạt được pháp định Không  
Trừ hết mọi phân biệt  
Đạt được định Vô tướng  
Kho tàng của công đức  
Diệt trừ mọi hý luận  
Cũng chính ở nơi này  
Kho chứa mọi công đức  
Cũng chính ở nơi này  
Đạt được ba giải thoát  
Sức thần thông trí tuệ  
Phá tan lưới tử sinh  
Ta cũng dứt sạch hết  
Vô thường tưởng là thường  
Đời khổ tưởng là vui  
Vô ngã tưởng là ngã  
Ta dùng lực tinh tấn  
Đưa qua biển sinh tử  
Phá trừ mọi lưới ái  
Ví như cá Ma-kiệt  
Ta ở đây giác ngộ  
Rõ mọi tham, sân, si  
Ví như đám lửa lớn  
Thieu đốt đám phù du  
Ta ở trong đêm dài  
Vô lượng vô biên kiếp  
Đường sinh tử nhọc nhằn  
Xoay vòng không ngừng nghỉ  
Nay đã được dừng dứt  
Hết mọi nỗi lo sợ  
Những điều ta giác ngộ  
Ngoại đạo nào vượt tới  
Từng câu, nghĩa cam lộ  
Năng dứt bao ưu não*

Ta vào thành vô úy  
Trừ hết giới, xứ, uẩn  
Mọi tham ái đã tận  
Không còn thọ thân sau  
Ta vì đạo giác ngộ  
Nơi vô lượng ức kiếp  
Làm tất cả hạnh lành  
Thí cả đến thân mình  
Công đức đều viên mãn  
Cho nên ở nơi này  
Đạt pháp thắng cam lộ  
Bồ-đề vô thượng giác  
Phật Như Lai quá khứ  
Chúng đắc pháp chân thật  
Tùy căn cơ chúng sinh  
Phân biệt truyền giảng pháp  
Ta nay cũng như vậy  
Đắc pháp diệu chẳng khác  
Chỉ trong một sát-na  
Biết rõ khắp thế gian  
Nhân duyên hòa hợp sinh  
Không tịch giả hợp có  
Như thành Càn-thát-bà  
Như ảo ảnh trên không  
Pháp nhãn ta đạt được  
Thấy suốt khắp mọi nơi  
Như thể nhìn bàn tay  
Cầm quả A-ma-lặc  
Pháp Tam-muội ta đạt  
Thông tỏ hết tất cả  
Nhớ rõ vô lượng kiếp  
Như từ mộng choàng tỉnh  
Mọi người trời các cõi  
Bị tướng điên đảo thiêu  
Ta chính ở nơi này

Thấu tỏ mọi sự thật  
Ta từ vô lượng kiếp  
Cầu vô thượng Bồ-đề  
Tu tập hạnh đại Từ  
Tâm Từ duyên các pháp  
Hàng phục đám ma quân  
Ta từ vô lượng kiếp  
Tu tập hạnh đại Bi  
Tâm Bi duyên các pháp  
Trừ sạch mọi lo phiền  
Ta từ vô lượng kiếp  
Tu tập hạnh đại Hỷ  
Tâm Hỷ duyên các pháp  
Chứng đắc đạo vô thượng  
Ta từ vô lượng kiếp  
Cầu vô thượng Bồ-đề  
Tu tập hạnh đại Xả  
Tâm Xả duyên các pháp  
Chứng đắc pháp cam lộ  
Ta đối trước ma quân  
Phát thệ nguyện như vậy  
Nếu chẳng thành Phật quả  
Quyết không rời tòa này  
Ta dùng trí kim cương  
Phá trừ vô minh ám  
Đạt đủ mười loại lực  
Nơi tòa này nay hiểu  
Chưa đạt nay đều đạt  
Các lậu vắng sạch hết  
Quân ma cũng tận trừ  
Nơi tòa này nay rõ  
Cửa năm uẩn phá tan  
Mâm ba ái đều diệt  
Do vậy mà hiện nay  
Mới ngồi kiết già vậy.

*Bấy giờ Bạc Tối Thắng  
 Từ tòa kim cang dậy  
 Lại ngồi nơi bảo tòa  
 Các trời dâng nước tắm  
 Chư Thiên dùng bình báu  
 Trong chứa đầy nước thơm  
 Hiến Bạc Chúng Trung Tôn  
 Tắm rửa khắp thân thể  
 Lúc ấy chư Thiên chúng  
 Cùng với nhiều Thiên nữ  
 Tấu bao khúc nhạc trời  
 Đốc lòng để dâng cúng  
 Nay các vị Thiên tử  
 Phải biết rõ như thế  
 Ta trải qua bảy ngày  
 Chẳng hề rời tòa ấy.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Vì sao lúc mới thành Bạc Chánh Giác suốt trong bảy ngày Như Lai không rời khỏi tòa ngồi? Vì Như Lai ngồi trên tòa ấy để đoạn trừ hoàn toàn vòng sinh, già, bệnh, chết nối tiếp nhau không đầu không cuối. Qua bảy ngày quán cây Bồ-đề không rời tòa, đến tuần thứ hai, Như Lai đã kinh hành trong khắp cõi Tam thiên đại thiên thế giới. Trong tuần thứ ba, Như Lai quan sát khắp Bồ-đề tràng, mắt không hề rời bỏ, cũng chính vì ở nơi đây Ta đã đoạn trừ sinh tử, chứng Tuệ giác Vô thượng. Trong tuần thứ tư, Như Lai kinh hành đến các vùng lân cận dọc theo bờ sông, lấy biển lớn làm giới hạn.

Bấy giờ ma vương Ba-tuần đến chỗ Thế Tôn thưa:

– Bạch Thế Tôn, Ngài đã trải qua vô lượng kiếp tinh cần tu khổ hạnh nay mới được thành Phật. Nay đã đứng lúc để Ngài nhập Niết-bàn. Cúi xin Như Lai mau nhập vào Niết-bàn. Cúi mong Bạc Thiện Thệ mau nhập Niết-bàn.

Đức Phật nói:

– Ba-tuần, Ta vốn phát đại nguyện muốn làm lợi ích cho tất cả chúng sinh nên cầu đạo Vô thượng Bồ-đề, trải qua vô lượng kiếp tinh cần gian khổ tích lũy bao công đức. Hiện tại tất cả chúng sinh đối với



đạo pháp của Ta chưa đạt được lợi ích gì, sao người lại xúi giục Ta nhập Niết-bàn? Hơn nữa trong thế gian này Tam bảo chưa có đủ, chúng sinh chưa được giáo hóa, thần thông cùng diệu pháp chưa được hiển bày truyền bá, vô lượng các vị Bồ-tát chưa có dịp để phát tâm Vô thượng Bồ-đề, sao người lại hối thúc Ta sớm vào Niết-bàn?

Lúc ấy ma vương Ba-tuần nghe Phật nói như vậy liền thoái lui đứng qua một bên, dùng gậy vạch xuống đất mà suy nghĩ, than thở:

– Ở trong cõi Dục giới này, từ nay trở đi ta là người chịu nhiều sầu khổ hơn ai hết.

Lúc đó ba nàng con gái của ma vương thấy cha sầu khổ liền hỏi:

*Đại vương do có gì  
Mà tâm cực sầu khổ?  
Nay khiến đại vương phiền  
Xin hỏi rõ là ai?  
Chúng con dùng dục kéo  
Như dùng dây dắt voi  
Khiến kẻ ấy tham đắm  
Dem về cung Tự tại.*

Ma vương đọc bài kệ trả lời các ma nữ:

*Thế gian chẳng hề nhiễm  
Cõi tham cũng không buộc  
Bậc ấy vượt mọi dục  
Vì thế ta buồn khổ.*

Ba nàng ma nữ này lúc Như Lai còn là Bồ-tát ngồi nơi tòa Bồ-đề đã đến và dùng mọi vẻ đẹp quấy nhiễu Bồ-tát, tạo ra vô số những trò huyền hoặc mà chẳng được việc gì, nhưng vốn là hạng nữ nhân nặng nề đắm nhiễm, phiền não sâu nặng, nên lúc đó ba nàng đều tự biến dạng, một nàng hóa làm thanh nữ, một nàng hóa làm thiếu phụ, một nàng hóa làm một phụ nữ trung niên, cả ba cùng nhau đến chỗ Phật.

Bấy giờ Đức Thế Tôn liền dùng diệu lực thần thông biến ba nàng ấy thành ba bà lão khiến chúng hổ thẹn vội lui về chỗ ma vương Ba-tuần nói kệ thưa:

*Cha nói người lìa dục  
Cõi tham không làm nhiễm*

*Chúng con đã biến hóa  
Nhằm mê loạn Sa-môn  
Lắm kẻ thấy chúng con  
Lòng dục luôn dấy khởi  
Nay hiện sắc mỹ miều  
Bạc áy tâm chẳng động  
Dùng đại thần thông biến  
Chúng con thành bà lão  
Xin vương dùng uy lực  
Cho trở lại nguyên hình.*

Khi ấy ma vương đáp lời con:

–Ta nhận thấy không có ai dù là trời hay người có thể chế ngự được Phật. Các con phải tự mình đến nơi đó xin sám hối mọi tội lỗi trước nay của mình, mong Phật thu lại thần lực thì mới có thể trở lại thân hình cũ được.

Ba nàng ma nữ vâng lời cha, đến chỗ Như Lai đọc bài kệ:

*Chúng con không trí tuệ  
Muốn mê hoặc Như Lai  
Chưa tường việc tốt xấu  
Chẳng rõ việc dữ lành  
Chúng con cùng sám hối  
Mong tội được tiêu trừ  
Cúi xin lực từ bi  
Cho hiện lại thân cũ.*

Lúc đó Như Lai vì lòng từ bi nên thu lại thần thông khiến ba ma nữ được trở lại thân hình như trước.

Trong tuần lễ thứ năm, Như Lai trụ nơi chỗ ở của Mục-chân-lân-đà Long vương. Lúc ấy gió lạnh thổi dữ, mưa dầm suốt bảy ngày không ngớt, Long vương lo sợ gió mưa làm thương tổn Như Lai nên đã lia khỏi cung của mình đến trước chỗ Phật, quấn thân mình thành bảy vòng quanh Phật để che chở, dùng đầu mình làm lọng che phủ phía trên đầu Phật, lại có vô lượng Long vương ở bốn phương cùng đến bảo vệ Phật. Thân của Long vương vòng cao rắn chắc như núi Tu-di. Khi đó các Long vương đều được uy lực và hào quang của Phật tác động

nên thân tâm đều đạt được niềm an lạc chưa từng có.

Qua bảy ngày mưa tạnh gió dừng, các Long vương cùng đánh lễ ngang chân Phật, đi nhiều theo phía tay phải ba vòng rồi trở về cung điện của mình.

Vào tuần lễ thứ sáu, Thế Tôn đi dưới bóng cây Ni-câu-đà gần dòng sông Ni-liên là chốn có nhiều nhóm ngoại đạo. Các nhóm này đều đến làm quen, gần gũi thăm hỏi Thế Tôn trong bảy ngày mưa gió vừa qua có được an ổn, vui vẻ không.

Đức Thế Tôn đọc bài kệ đáp:

*Tịch tĩnh mà biết đủ  
Tư duy nên chứng pháp  
Lợi ích cho chúng sinh  
Từ bi thương tất cả  
Lìa xa mọi tội nhiễm  
Chẳng đắm việc thế gian  
Tâm dứt hẳn ngã mạn  
Đó là an lạc nhất.*

Vào tuần lễ thứ bảy, Thế Tôn đi vào rừng Đa diễn ngồi kiết già dưới một cội cây quán tưởng về chúng sinh đang bị nỗi khổ sinh, lão, bệnh, tử bức bách, rồi cất tiếng xưng kệ:

*Chúng sinh ở cõi thế  
Mãi bị năm dục thiêu  
Nên thường nhớ bỏ ái  
Vì ái làm tăng khổ.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc bấy giờ có hai anh em người miền Bắc nước Thiên Trúc, đều là chủ đoàn thương nhân, một người tên Đế-ly-phú-bà, còn người kia tên Bà-ly. Cả hai đều là người có trí tuệ, rất giỏi về việc kinh doanh làm ăn, tính tình hiền lành hòa nhã, khéo giao tiếp nên công việc buôn bán khấm khá dần và trở nên giàu có.

Lúc đó hai anh em đang đưa năm trăm chiếc xe trâu kéo chở các hàng trân phẩm quý giá quay về quê cũ. Trong đoàn thương nhân có hai anh em lo việc điều khiển trâu kéo, một người tên Thiện Sinh, một người tên Danh Xứng. Hai anh em này rất thông thạo đường sá, biết rõ

những chỗ an toàn hoặc hiểm trở, dùng cành hoa Ưu-bát-la giơ lên cho trâu thấy mà đi, khỏi phải dùng roi gậy đánh đập. Đi đến Nhũ lâm, đường sá rất bằng phẳng nhưng chân một con trâu giẫm mạnh làm mặt đường bị lún khiến một cang xe bị gãy và cả đoàn xe năm trăm chiếc bị ùn lại bên đường, hai con trâu đi đầu cũng không chịu tiến tới, dùng roi gậy đánh mấy nó cũng chẳng chịu cất bước. Đoàn thương nhân đâm lo sợ, cùng nói với nhau:

–Hai con trâu chẳng dám đi tới nữa, chắc hẳn có điều gì làm chúng kinh sợ chẳng?

Họ liền cử người cỡi ngựa cầm binh khí đi về phía trước thăm dò. Người này đi một lát rồi trở lại thưa với vị chủ đoàn:

–Tôi đã đi tới phía trước xem xét kỹ nhưng chẳng thấy có gì là hiểm trở khó khăn, không rõ vì sao mà hai con trâu lại không chịu đi tiếp?

Lúc đó vị thần giữ rừng hiện ra nói với đám thương nhân:

–Các vị thương nhân chớ nên sợ hãi! Các ông ở trong đêm dài tối tăm mãi trôi lăn theo nẻo sinh tử, hôm nay các ông sắp được phúc lợi lớn. Vì sao mà ta nói thế? Vì có Đức Phật đã xuất hiện ở cõi đời này, mới thành Chánh giác đang an trụ trong khu rừng kia, chẳng ăn uống gì đã hơn bốn mươi chín ngày. Các ông nên đem các món ăn, nước uống đến để cúng dường Ngài.

Hai vị điều khiển trâu liền cho xe tiến lên, hướng về phía có Đức Phật và cả đoàn xe cùng theo sau. Đi được một quãng đường, từ xa họ đã trông thấy; Như Lai với ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp, hào quang từ thân chiếu sáng rực rỡ như mặt trời mới hiện. Đoàn thương nhân trông thấy Phật, đều tỏ ra cung kính cho là điều ít có, cùng bảo nhau:

–Đây là Phạm vương, Đế Thích, Tứ Thiên vương hay là trời Nhật Nguyệt hay là thần Núi, thần Sông?

Lúc ấy Đức Thế Tôn liền đưa cao tấm ca-sa lên cho đám thương nhân trông thấy khi đó họ mới biết Như Lai là người xuất gia tu hành, nên họ đều sinh tâm hoan hỷ nói với nhau:

–Theo pháp xuất gia thì ăn uống phải đúng lúc, vậy chúng ta nên sửa soạn các thứ ăn ngon quý như đề hồ, mật, sữa, cháo sữa... để kịp thời cúng dường.

Cả đoàn khách buôn bày biện các thứ trai phẩm ăn uống xong liền cùng đến trước Như Lai, nhiễu quanh theo phía phải ba vòng rồi đứng sang một bên thưa:

– Bạch Đức Thế Tôn, xin hãy thương xót chúng con mà nhận món cúng dường ít ỏi này.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Lúc sắp sửa thọ nhận trai phẩm cúng dường của đoàn thương nhân ấy, Như Lai liền suy nghĩ: “Chư Phật quá khứ đều dùng bình bát để thọ trai, còn ta nay dùng vật gì để nhận món ăn này”.

Lập tức Tứ Thiên vương mỗi vị đem một bình bát vàng dâng lên Như Lai và thưa:

– Cúi mong Thế Tôn nhận bát này của chúng con để đựng các món ăn cúng dường kia. Cúi xin Thế Tôn thương tưởng đến chúng con để cho trong cõi sinh tử này, chúng con gặp được nhiều an lạc.

Lúc ấy Thế Tôn nói với bốn vị Thiên vương:

– Pháp của hàng xuất gia không được cùng nhận các bình bát vàng quý giá như thế, kể cả trường hợp bát làm bằng bảy món báu cũng không được nhận.

Bấy giờ Tỳ-sa-môn Thiên vương ở phương Bắc nói với các vị Thiên vương kia:

– Tôi nhớ lại thời xa xưa có vị Thiên tử Thanh Thân đem đến bốn cái bát làm bằng đá cho chúng ta, lại có vị Thiên tử tên Biện Quang tới bảo:

– Không nên dùng cái bát ấy, cần phải tạo tháp thờ và cúng dường, bởi vì trong tương lai, khi có Đức Phật xuất hiện ở đời hiệu là Thích-ca Mâu-ni thì nên đem những bát này cúng dường vị Phật ấy. Vậy nay chính là lúc chúng ta đem những bát ấy cúng dường Phật.

Các vị Thiên tử mỗi vị vội trở về Thiên cung, cùng với quyến thuộc mang theo chiếc bình bát bằng đá, dùng hương thơm xoa lên, đựng đầy các thứ thiên hoa, hòa tấu Thiên nhạc, cùng đến nơi chỗ Phật. Mỗi vị đều dâng bình lên Như Lai và thưa:

– Bạch Thế Tôn, cúi xin Ngài thương xót nhận bình bát của chúng con để đựng các thức ăn của những thương nhân cúng dường. Cúi xin thương tưởng đến chúng con để chúng con thành bậc Pháp khí và được nhiều an lạc trong cõi sinh tử này.

Bấy giờ Thế Tôn liền suy nghĩ: “Bốn vị Thiên vương đã có tín tâm thanh tịnh cúng dường bình bát cho Ta nhưng Ta không thể nhận và giữ hết bốn chiếc bát. Tuy nhiên, nếu ta chỉ nhận bát của một vị thì những vị kia sẽ buồn lòng, vì vậy Ta nên nhận hết các bình bát ấy”. Đức Thế Tôn nhận bình bát của Bắc phương Tỳ-sa-môn Thiên vương và đọc bài kệ:

*Ông dâng Ta bát này  
Sẽ được pháp tối thượng  
Nay Ta thọ ông cúng  
Khiến ông đủ tuệ niệm.*

Đức Thế Tôn nhận bình bát của Đê-đâu-lại-trá Thiên vương và đọc bài kệ:

*Đem bát cúng Như Lai  
Niệm tuệ được tăng trưởng  
Nhiều đời được an vui  
Mau chứng thành Giác ngộ.*

Đức Thế Tôn nhận tiếp bình bát của Tỳ-lâu-bác-xoa Thiên vương và đọc bài kệ:

*Ta đem tâm thanh tịnh  
Nhận bát thanh tịnh này  
Khiến tâm ông trong lành  
Được trời người hiến cúng.*

Đức Thế Tôn lại nhận tiếp bình bát của Tỳ-lâu-lặc-xoa Thiên vương và đọc bài kệ:

*Như Lai giới thanh tịnh  
Bát ông dâng trọn lành  
Do tâm ông thuần khiết  
Được quả cũng sạch trong.*

Sau khi nhận bốn bình bát của các vị Thiên vương, Thế Tôn lần lượt đem đặt chồng lên nhau, rồi dùng tay phải ấn mạnh xuống hợp thành một bát, đường viền còn in rõ.

Bấy giờ Đức Như Lai nhớ nghĩ về việc quá khứ và đọc bài kệ:

*Ta xưa từng đem hoa đầy bát*

*Cúng dường vô lượng chư Như Lai  
Nên nay được bốn vị Thiên vương  
Cúng ta bát thanh tịnh bền chắc.*

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy đoàn thương nhân cáo từ Phật rồi thúc đàn trâu kéo xe đi tiếp. Sáng sớm hôm sau, người lo việc chăn dắt trâu đi vắt sữa, sữa được vắt ra liền thành Đê hồ, người ấy cho là việc lạ, liền đem Đê hồ đó về thưa với vị thương chủ là sữa hôm nay mình vắt không hiểu sao đều biến thành Đê hồ cả, không rõ đây là việc lành hay dữ. Trong đoàn thương nhân có một người Bà-la-môn tính tình tham lam thưa với vị thương với chủ:

–Đó là điềm chẳng lành, thứ đê hồ kia nên đem cho hết đi.

Người thương chủ vốn có vị tổ xa xưa được sinh lên cõi trời Phạm thế, lúc đó hiện thân thành Bà-la-môn nói với đoàn thương nhân:

*Các người từ xưa phát nguyện lớn  
Nếu Như Lai chứng đạo Bồ-đề  
Sẽ xin đem thức ăn dâng Phật  
Thọ thức ăn rồi chuyển pháp luân  
Nay Như Lai thành Bạc Chánh Giác  
Sở nguyện các người cũng hoàn thành  
Thế Tôn đã nhận món ăn đó  
Sẽ chuyển bánh xe pháp vô thượng  
Sữa vắt hôm nay thành Đê hồ  
Chính do uy lực của Bạc Thánh  
Sáng sớm đã hiện ra điềm lành  
Do đó mọi việc đều tốt đẹp  
Phạm thiên nói xong bài kệ rồi  
Lại hiện nguyên hình về Phạm thế.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc ấy những thương nhân nghe xong bài kệ rất vui mừng, lấy đê hồ đó rồi chọn thứ gạo tốt nhất nấu thành cháo nhuyễn, hòa thêm mật thơm, đựng đầy trong bát bằng Chiên-đàn trở lại rừng Đa diễn cúng dường Phật và thưa:

– Bạch Thế Tôn, mong Thế Tôn thương xót chúng con mà nhận món ăn này.

Bấy giờ Thế Tôn nhận món ăn của những thương nhân. Sau khi độ xong, Ngài cầm bát bằng Chiên-đàn vốn rất quý giá làm bằng trăm ngàn thứ châu báu, ném lên không trung. Khi ấy có vị Phạm thiên tên Thiên Phạm đón lấy chiếc bát Chiên-đàn đem về Thiên cung xây tháp cúng dường. Tháp đó đến nay luôn được chư Thiên dâng hương hoa cúng dường không bao giờ dứt.

Cùng lúc đó, Thế Tôn cũng chú nguyện cho đoàn thương nhân và nói bài kệ:

*Các ông sẽ gặp nhiều an lành  
Tài sản quý giá thêm sung mãn  
Muôn việc làm sẽ được an lành  
Cả đến thân mạng đều cũng vậy  
Của báu mong cầu tự nhiên đến  
Dùng vòng an lành đeo lên đầu  
Chư Thiên, tinh tú và Nhật Nguyệt  
Đế Thích Tử vương theo hộ trì  
Nơi chốn đi đến đều bình yên  
Trở về cũng gặp nhiều may mắn  
Nhờ công đức cúng thức ăn này  
Về sau sẽ đắc quả Chánh giác  
Hiện là Vị Độ Tam Phần Phật  
Được thọ ký, thương nhân hoan hỷ.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi thành Chánh giác, đầu tiên Như Lai đã được hai vị thương chủ và những thương nhân cúng dường thức ăn và đã thọ ký cho họ như thế. Những thương nhân khi được Phật thọ ký đều nhận thấy đây là việc chưa từng có nên đều cung kính chấp tay thưa:

–Từ nay chúng con xin quy y Như Lai.

## M

### Phẩm 25: ĐẠI PHẠM THIÊN VƯƠNG KHUYẾN THỈNH

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:



–Khi mới thành đạo Chánh giác, Như Lai đã tĩnh tọa một mình trong rừng Đa diễn, tâm an trụ vào cảnh thiền định sâu xa vi diệu, quan sát khắp thế gian rồi khởi lên suy niệm này: “Pháp mà Ta đã chứng được thậm thâm vi diệu, tịch tĩnh bậc nhất, rất khó lãnh hội thấu đạt, không thể lý giải theo con đường tư duy phân biệt, chỉ có chư Phật mới có thể thông tỏ. Pháp đó dạy con đường vượt qua năm uẩn để đi vào chân lý đệ nhất tức thể tánh thanh tịnh vô xứ, vô hành, bất thủ, bất xả; không thể hiểu hết bằng tri kiến bình thường, không thể chỉ bày rõ được vô vi, vô tác, lìa xa sáu cảnh; chẳng phải là pháp mà tâm có thể ước lượng được hay diễn đạt bằng ngôn từ được, không thể hiểu theo cảm quan nghe thấy và cũng không thể quán tưởng mà hiểu được vì nó dung thông vô ngại, lìa mọi con đường sẵn có để vươn tới chốn cứu cánh, là pháp Không, Vô sở đắc, Niết-bàn tịch tĩnh. Nếu truyền dạy pháp ấy cho con người thì chắc hẳn họ không thể thấu hiểu được, chỉ uổng công mà chẳng đem lại lợi ích gì. Vì vậy Ta cứ mặc nhiên an trụ”. Bấy giờ Thế Tôn đọc bài kệ:

*Ta chứng pháp cam lộ vô vi  
 Thâm diệu tịch tĩnh lìa cấu nhiễm  
 Tất cả chúng sinh khó lãnh hội  
 Vì thế ta yên lặng tịch trú  
 Pháp ấy xa lìa mọi ngôn từ  
 Ví như hư không không ô nhiễm  
 Tâm ý tư duy đều chẳng đạt  
 Nếu người thấu đạt thật ít có  
 Tánh của pháp ấy lìa văn tự  
 Ai thâm nhập được diệu lý ấy  
 Nhờ trải nhiều kiếp cúng dường Phật  
 Nên mới nghe qua sinh tin hiểu  
 Chẳng thể nói Hữu hoặc nói Vô  
 Không Hữu không Vô cũng chẳng được  
 Ta xưa vô lượng kiếp tu hành  
 Chưa đạt cứu cánh Vô sinh nhẫn  
 Nay đã đạt pháp cứu cánh ấy  
 Thường quán các pháp không sinh diệt  
 Tất cả các pháp bản tánh Không*

*Nhiên Đăng Như Lai thọ ký Ta  
 Ông ở đời sau thành Chánh giác  
 Thành Phật hiệu là Thích-ca Văn  
 Tuy vào lúc ấy chứng pháp tịnh  
 Nay Ta mới đạt đến cứu cánh  
 Thấy chúng sinh trong cõi sinh tử  
 Không phân chánh pháp và phi pháp  
 Chúng sinh thế gian có thể độ  
 Nên khởi đại Bi mà độ chúng  
 Phạm vương nếu đến khuyến thỉnh Ta  
 Ta sẽ chuyển bánh xe diệu pháp.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Như Lai nói xong bài kệ ấy liền từ chòm lông trắng giữa hai hàng lông mày phóng ra luồng hào quang lớn chiếu sáng khắp Tam thiên đại thiên thế giới. Bấy giờ vị Thiên chủ thế giới Ta-bà là Loa Kế Phạm vương, nhờ oai thần của Phật mà biết được Thánh ý trong sự im lặng của Như Lai, nên suy nghĩ: “Ta phải mau đến chỗ Phật khuyến thỉnh Ngài khởi chuyển bánh xe chánh pháp”. Ông liền gọi chúng Phạm thiên đến nói:

–Này các vị, chúng sinh trong thế gian đối với pháp lành có thể giảm sút, đối với pháp ác có thể tăng lên. Vì sao thế? Là vì Phật đã đắc quả vị Vô thượng Bồ-đề rồi nhưng chỉ im lặng an trụ chứ không chuyển bánh xe pháp. Chúng ta phải đến đây để khuyến thỉnh Ngài chuyển bánh xe pháp giáo hóa chúng sinh.

Thế rồi Phạm vương cùng với sáu mươi tám câu-chi vị Phạm thiên đến chỗ Phật, đánh lễ ngang chân Phật, cung kính đi nhiễu quanh theo phía phải ba vòng rồi đứng sang một bên thưa:

–Bạch Thế Tôn, hiện nay chúng sinh trong thế gian đối với pháp lành đang bị giảm sút. Vì sao thế? Như Lai đã vì chúng sinh mà xuất gia cầu đạo Bồ-đề. Nay thành Phật rồi lại im lặng an trụ không chuyển bánh xe chánh pháp, do vậy mà chúng sinh đối với pháp lành không được tăng trưởng. Lành thay Thế Tôn, lành thay Thiện Thệ! Xin Thế Tôn vì chúng sinh mà khởi tâm đại Bi chuyển bánh xe chánh pháp. Nhiều chúng sinh có năng lực lãnh hội được pháp thâm diệu. Chỉ mong Thế Tôn chuyển bánh xe pháp.

Bấy giờ Đại phạm Thiên vương đọc bài kệ tán thán Phật:

*Thắng trí Như Lai  
Viên mãn tối thượng  
Phóng hào quang lớn  
Chiếu khắp thế gian  
Dùng mặt trời tuệ  
Nở hoa cõi người  
Vì sao lừa bở  
An trụ vô thanh  
Phật đem pháp báu  
Ban cho muôn loài  
Nơi trăm ngàn kiếp  
Đã từng thu nhận  
Gần gũi cõi đời  
Nào bỏ chúng sinh  
Cúi mong Thế Tôn  
Thổi loa pháp vang  
Giống trống pháp lớn  
Thắp đèn pháp ngời  
Tuôn mưa pháp đượm  
Dựng cao cờ pháp  
Đưa hết chúng sinh  
Qua biển sinh tử  
Bệnh nặng phiền não  
Đều được diệt trừ  
Lửa phiền não dữ  
Làm cho dừng tắt  
Chỉ rõ Niết-bàn  
Đường không ưu não  
Nói pháp chân thật  
Mở cửa giải thoát  
Khiến bao kẻ mù  
Đều được pháp nhãn  
Dứt hết mọi lo  
Sinh lão bệnh tử*

Không phải trời người  
 Không phải Đế Thích  
 Mà đoạn trừ sạch  
 Sinh tử phiền não  
 Con cùng Thiên chúng  
 Kính thỉnh Như Lai  
 Chuyển bánh xe pháp  
 Nguyên đem công đức  
 Việc khuyến thỉnh này  
 Đồng mong Thế Tôn  
 Chuyển xe chánh pháp  
 Giáo hóa muôn loài.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc bấy giờ Thế Tôn yên lặng an trụ, Đại phạm Thiên vương cùng với chư Thiên dùng bột hương chiên-đàn và trầm thủy cõi trời cúng dường Phật xong liền biến mất.

Đức Phật bảo các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó Như Lai vì muốn cho thế gian tôn trọng chánh pháp, vì muốn cho diệu pháp thậm thâm được khai mở, truyền bá khắp thế gian nên đã trụ vào thiền định quan sát khắp cõi và suy nghĩ: “Pháp mà Ta đã chứng được thậm thâm vi diệu, tịch tĩnh bậc nhất rất khó lãnh hội thấu đạt, không thể lý giải theo con đường tư duy phân biệt, chỉ có chư Phật mới có thể thông tỏ. Pháp đó dạy con đường vượt qua năm uẩn để đi vào chân lý đệ nhất tức thể tánh thanh tịnh vô xử, vô hành, bất thủ, bất xả, không thể hiện bằng tri kiến bình thường, không thể chỉ bày rõ được vô vi, vô tác, lia xa sáu cảnh, chẳng phải là pháp mà tâm có thể ước lượng được hay diễn đạt bằng ngôn từ được, không thể hiểu theo cảm quan nghe thấy và cũng không thể quán tưởng mà hiểu được vì nó dung thông vô ngại, lia mọi con đường sẵn có để vươn tới chốn cứu cánh, là pháp Không, Vô sở đắc, Niết-bàn tịch tĩnh. Nếu truyền dạy pháp ấy cho con người thì chắc hẳn họ không thể thấu hiểu được, chỉ uống công mà chẳng đem lại lợi ích gì. Vì vậy ta cứ mặc nhiên an trụ.

Bấy giờ Đại phạm Thiên vương nhờ uy thần của Phật, nên lại biết Như Lai vẫn còn giữ ý tưởng im lặng, bèn đến chỗ Thích Đề-hoàn

Nhân nói:

–Kiều-thi-ca, ông nay nên biết chúng sinh nơi thế gian bị cuốn trong rừng rậm sinh tử, pháp lành hiện đang giảm sút còn pháp ác lại tăng lên. Vì sao thế? Vì Như Lai không chịu chuyển xe pháp. Kiều-thi-ca, chúng ta phải cùng nhau đến chỗ Phật khuyến thỉnh Ngài, vì chư Phật Như Lai khi đắc đạo thường phải được ân cần khuyến thỉnh thì mới chuyển xe pháp, nếu không thì các Ngài cứ yên lặng an trụ. Do vậy chúng ta phải đến khuyến thỉnh Như Lai chuyển pháp luân cũng là để cho thế gian biết tôn trọng chánh pháp.

Lúc ấy Đại phạm Thiên vương cùng Thích Đề-hoàn Nhân và chư Thiên ở các cõi, Tứ Thiên vương thiên, Tam thập tam thiên, Dạ-ma thiên, Đâu-suất-đà thiên, Lạc biến hóa thiên, Tha hóa tự tại thiên, Phạm chúng thiên, Phạm phụ thiên, Quang âm thiên, Quảng quả thiên, Biến tịnh thiên, Tịnh cư thiên cho đến A-ca-ni-trá thiên, tất cả đều uy nghi rục rờ vào khoảng nửa đêm cùng vân tập đến rừng Đa diễn lễ Phật rồi đi nhiễu quanh theo phía tay phải ba vòng và đứng sang một bên.

Bấy giờ Thích Đề-hoàn Nhân chấp tay hướng về chỗ Phật đọc bài kệ thỉnh Như Lai chuyển xe chánh pháp:

*Thế Tôn hàng phục các ma oán  
Tâm luôn thanh tịnh như trăng tròn  
Nguyện vì chúng sinh ra khỏi định  
Đem trí tuệ sáng chiếu thế gian.*

Thích Đề-hoàn Nhân đọc bài kệ xong mà Phật vẫn cứ yên lặng. Loá Kế Phạm vương nói với Thích Đề-hoàn Nhân:

–Này Kiều-thi-ca, không thể khuyến thỉnh như vậy mà được đâu.

Thế rồi Đại phạm Thiên vương liền rời tòa ngồi, vén vạt áo để lộ vai bên phải, đầu gối phải quỳ chạm sát đất, chấp tay hướng về Đức Phật nói bài kệ khuyến thỉnh:

*Như Lai nay đã hàng phục ma  
Trí tuệ sáng ngời chiếu khắp chốn  
Thế gian căn cơ đã thuần thục  
Cúi mong Thế Tôn rời định cảnh.*

Khi ấy Thế Tôn nói với Đại phạm Thiên vương:

–Pháp mà Ta đã chứng được thậm thâm vi diệu, tịch tĩnh bậc nhất, rất khó lãnh hội thấu đạt, không thể lý giải theo con đường tư duy phân biệt, chỉ có chư Phật mới có thể thông tỏ. Pháp đó dạy con đường vượt qua năm uẩn để đi vào chân lý đệ nhất tức thể tánh thanh tịnh vô xứ, vô hành, bất thủ, bất xả, không thể hiểu hết bằng tri kiến bình thường, không thể chỉ bày rõ được vô vi, vô tác, lìa xa sáu cảnh; chẳng phải là pháp mà tâm có thể ước lượng được hay diễn đạt bằng ngôn từ được, không thể hiểu theo cảm quan nghe thấy và cũng không thể quán tưởng mà hiểu được vì nó dung thông vô ngại, lìa mọi con đường sẵn có để vươn tới chốn cứu cánh, là pháp Không, Vô sở đắc, Niết-bàn tịch tĩnh. Nếu truyền rộng pháp ấy cho mọi người thì chắc hẳn họ sẽ không thể thấu hiểu được. Vì mà Ta thường suy niệm hai bài kệ sau:

*Đạo Ta chứng ngước dòng  
Thâm diệu khó nhận biết  
Kẻ mù tối không hiểu  
Nên im lặng vô ngôn  
Chúng sinh nơi cõi thế  
Đắm theo năm cảnh, trần  
Thật khó tỏ pháp Ta  
Nên Ta im lặng mãi.*

Lúc đó Phạm vương, Đế Thích cùng hội chúng chư Thiên nghe Phật nói kệ như vậy lòng rất lo buồn, biến mất khỏi nơi ấy.

Đức Phật nói với chư vị Tỳ-kheo:

–Vào một hôm nọ, Đại phạm Thiên vương nhận thấy nhiều nhóm ngoại đạo tại nước Ma-già-đà đề xướng các thuyết về đất, nước, lửa, gió rồi tranh biện, giải thích theo tà kiến mà cho là chánh đạo. Chúng sinh ở đây cần được hóa độ, mà Đức Phật vẫn còn yên lặng như trước, nên đã thân hành đến chỗ Phật, đánh lễ ngang chân Phật, nhiễu quanh ba vòng, quỳ gối bên phải chạm sát đất, chấp tay cung kính đọc bài kệ khuyến thỉnh:

*Nước Ma-già-đà  
Nhiều đám ngoại đạo*

Thấy đều rao truyền  
Gieo rắc tà kiến  
Cúi mong Mâu-ni  
Mở pháp cam lộ  
Thanh tịnh bậc nhất  
Để chúng được nghe  
Pháp của Phật chứng  
Thanh tịnh dứt nhiễm  
Đưa đến bờ giác  
Chẳng tăng chẳng giảm  
Ở trong ba cõi  
Tôn quý hơn hết  
Như núi Tu-di  
Hiện rõ trên biển  
Vì khắp muôn loài  
Khởi lòng xót thương  
Tế độ chúng sinh  
Sao lại từ bỏ  
Như Lai gồm đủ  
Mọi thứ công đức  
Dũng lực vô úy  
Cúi xin trừ tận  
Khổ não chúng sinh  
Trời người thế gian  
Bị phiền não bệnh  
Bức bách muôn nẻo  
Xin Phật từ bi  
Xót thương tế độ  
Chỉ có Như Lai  
Là chốn quy ngưỡng  
Trời người từ xưa  
Được theo Như Lai  
Nẻo thiện đã thuần  
Đều cầu giải thoát  
Nếu được nghe pháp

Đủ sức nhận lãnh  
Cúi mong Như Lai  
Nên mau truyền bá  
Vì vậy con nay  
Xin Bậc Tinh Tấn  
Khai bày pháp diệu  
Khiến thấy nẻo chánh  
Ví như mây dày  
Mưa tuôn khắp chốn  
Mưa pháp Như Lai  
Lại cũng như vậy  
Thấm nhuần tất cả  
Chúng sinh khát khao.  
Còn bao nhiêu kẻ  
Tà kiến bủa vây  
Trong rừng sinh tử  
Trôi lăn bao kiếp  
Chưa được cứu độ  
Mù không mắt tuệ  
Nên sa hầm sâu  
Duy nguyện Đạo Sư  
Khai rõ đường chánh  
Thí pháp cam lộ.  
Phật đâu dễ gặp  
Như hoa Ưu-đàm  
Cúi mong độ thoát  
Bao kẻ lạc loài.  
Như Lai từ xưa  
Phát nguyện rộng lớn  
Tự độ hoàn tất  
Sẽ độ chúng sinh  
Xin đem pháp sáng  
Trừ mọi tối tăm  
Chỉ Phật đại Từ  
Nào quên bản nguyện.



*Như Sư tử rống  
Như sấm rền vang  
Xin vì chúng sinh  
Chuyển bánh xe pháp.*

Bấy giờ, Thế Tôn dùng Phật nhãn quan sát căn tính thượng, trung, hạ của tất cả chúng sinh, nhận thấy có thể gồm vào ba nhóm là chánh, tà và bất định. Cũng như mỗi người đến một ao nước trong trẻo thấy trong ao có nhiều cây cỏ, hoặc còn chìm dưới mặt nước, hoặc vừa nhú lên ngang mặt nước, hoặc vươn lên khỏi mặt nước, ba loại đó đều phân biệt rất rõ ràng. Như Lai quan sát căn tính bậc thượng, trung và bậc hạ của tất cả chúng sinh cũng giống như vậy. Khi ấy Như Lai suy nghĩ: “Nếu ta thuyết pháp hoặc không thuyết pháp thì đối với loại chúng sinh tà kiến họ cũng chẳng biết gì; còn đối với chúng sinh có chánh kiến nếu ta thuyết pháp hoặc không thuyết pháp thì họ cũng đều thông tỏ. Chỉ còn đối với loại chúng sinh bất định, nếu ta thuyết pháp thì họ thông tỏ, còn không thuyết pháp thì họ không biết đầu nươg tựa. Nay các Tỳ-kheo, khi đó Như Lai chú ý đến loại chúng sinh bất định ấy nên khởi tâm đại Bi, tuyên bố:

–Ta sẽ vì loại chúng sinh đông đảo này chuyển xe pháp khiến cho pháp bảo có mặt trong cõi đời và cũng vì Đại phạm Thiên vương đã hết lòng khuyến thỉnh.

Thế Tôn đọc bài kệ nói với Phạm vương:

*Ta nay vì ông thỉnh  
Sẽ mướn Pháp cam lộ  
Xuống khắp cõi thế gian  
Trời người cùng rộng thân  
Những người tâm định tín  
Nên lãnh hội chánh pháp.*

Lúc đó Đại phạm Thiên vương nghe Phật nói bài kệ xong thì vui mừng tột độ cho là điều chưa từng có, liền đến trước đánh lễ ngang chân Phật đi nhiều quanh vô số vòng rồi biến mất.

Này các Tỳ-kheo, bấy giờ Địa thần gọi thần Hư không và nói lớn:

–Như Lai nay đã nhận lời khuyến thỉnh của Đại phạm Thiên vương sắp chuyển bánh xe pháp. Như Lai vì tâm đại Từ bi thương xót muốn hóa độ tất cả chúng sinh đem lại lợi ích cùng mọi an lạc cho họ, vì muốn làm tăng trưởng cõi trời người, giảm thiểu các cõi ác cũng như chỉ cho chúng sinh đạt đến giải thoát nên đã chịu chuyển bánh xe chánh pháp.

Địa thần nói xong thì chỉ trong một niệm thần Hư không đã nghe rõ và truyền đi khắp chốn đến tận cõi trời A-ca-ni-trá.

Này các Tỳ-kheo, khi ấy có bốn vị Thiên tử bảo vệ cây Bồ-đề tên là Ái Pháp, Quang Minh, Lạc Pháp và Pháp Hành cùng đến trước chỗ Phật, đảnh lễ ngang chân Phật và thưa:

–Bạch Thế Tôn, Ngài sẽ chọn nơi nào để chuyển pháp luân?

Như Lai đáp:

–Ta sẽ ở vườn Lộc dã tức chốn Tiên nhân đọa xứ thuộc nước Ba-la-nại để chuyển bánh xe chánh pháp.

Các vị Thiên tử lại hỏi:

–Bạch Thế Tôn, cảnh trí trong vườn Lộc dã thuộc nước Ba-la-nại ấy kém phần tươi đẹp, cây rừng khe suối cũng không nổi tiếng lắm, chỉ có đất đai phì nhiêu, dân cư đông đúc, thành ấp cũng nhiều, ao hồ trong sạch mát mẻ, vậy vì lý do gì mà Như Lai chọn nơi ấy để chuyển pháp luân?

Khi ấy Đức Phật nói với các vị Thiên tử:

–Các ông không nên nói như thế. Vì sao vậy? Ta nhớ lại từ kiếp xa xưa, đã từng lần lượt cúng dường đến sáu mươi ngàn ức na-do-tha chư Phật, Như Lai tại thành Ba-la-nại và có tới chín vạn một ngàn câu-chi Đức Phật đã chọn nơi đó để chuyển bánh xe chánh pháp. Tất cả pháp vi diệu thậm thâm được chư Phật giảng tại đó. Do vậy đất này luôn được Trời, Rồng, Dạ-xoa, La-sát, Càn-thát-bà hộ trì. Đó là lý do khiến Như Lai chọn vườn Lộc dã làm nơi chuyển bánh xe chánh pháp vậy.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRANG NGHIÊM

### QUYỂN 11

#### Phẩm 26: CHUYỂN PHÁP LUÂN

Lúc bấy giờ, Đức Phật nói với chư vị Tỳ-kheo:

–Như Lai đã hoàn tất được những sự việc: Lìa bỏ sự chi phối của sinh tử, nhổ tron gốc rễ của phiền não, rửa sạch mọi cấu uế ô nhiễm, hàng phục ma quân, chế ngự các ngoại đạo, thể nhập diệu lý thâm thâm của chư Phật nên đã đạt được tri kiến chân thật, thành tựu mười lực, bốn vô úy, mười tám pháp bất cộng, đầy đủ tất cả pháp của Phật. Như Lai dùng ngũ nhãn thanh tịnh quan sát khắp thế gian và suy nghĩ: “Ai là người đầu tiên đủ khả năng thọ nhận giáo pháp của Ta. Người ấy căn tính phải nhiệt thành, hòa nhã, nhu nhuyễn dễ điều phục, lìa mọi cấu nhiễm, tham, sân, si, lãnh hội nhanh chóng những điều ta nói ra, không phải là người chóng quên, khiến cho việc truyền dạy được dễ dàng, các giáo pháp đạt được thì luôn ghi nhớ lưu giữ”.

Sau khi suy nghĩ như thế, Như Lai xét thấy ngoại đạo Ô-đặc-ca, con của ông La-ma từng tu pháp định Phi tưởng phi phi tưởng xứ và đem truyền dạy cho các đệ tử của mình. Ông ấy là người thông minh, đầy đủ trí tuệ, tuy chưa dứt sạch các thứ phiền não cấu nhiễm nhưng nếu được nghe giáo pháp của Ta thì chắc chắn sẽ mau chóng tỏ ngộ, không rõ ông ta hiện nay ở đâu. Như Lai liền dùng Phật nhãn xem xét thì ông ấy đã mất được bảy ngày rồi.

Lúc đó chư Thiên cũng hiện ra đến đánh lễ ngang chân Phật và thưa:

–Bạch Thế Tôn, vị ấy đã qua đời được bảy ngày. Khi Như Lai còn là Bồ-tát, ông ấy đã biết trước và từng nói Như Lai là Bạc Đại Trí Lực, nếu ông ấy còn sống thật xứng đáng để thọ nhận chánh pháp trước tiên.

Này các vị Tỳ-kheo, người con ông La-ma ấy chưa được nghe giáo pháp của Ta mà đã qua đời. Nếu còn sống ông ấy là người đầu tiên được ta thuyết giảng chánh pháp và những điều ta nói ông ta sẽ tỏ ngộ ngay.

Bấy giờ Thế Tôn lại suy nghĩ như trước: Ai là người có đầy đủ căn tính như trên để xứng đáng được nghe Phật pháp trước tiên. Như Lai nghĩ đến vị Tiên ngoại đạo A-la-la cũng là bậc thông minh trí tuệ, tuy chưa dứt sạch các phiền não cấu nhiễm nhưng nếu được nghe giáo pháp của Ta thì chắc chắn sẽ là người mau thông tỏ, không rõ ông ta hiện nay ở đâu. Thế Tôn dùng Phật nhãn xem xét thì biết vị đã mất được ba ngày rồi.

Lúc này chư Thiên cũng hiện ra hư không thưa:

– Vị tiên ấy mất đã ba ngày rồi. Lúc Như Lai còn là Bồ-tát, ông ấy đã biết trước và từng nói Như Lai là Bậc Đại Trí Lực, nếu còn sống ông ấy thật xứng đáng được thọ nhận chánh pháp.

Này các Tỳ-kheo, A-la-la cũng chưa được nghe giáo pháp của Ta mà đã qua đời. Nếu còn sống, ông ấy sẽ là người đầu tiên được Ta thuyết giảng chánh pháp và cũng lãnh hội nhanh chóng những điều Ta nói.

Rồi Như Lai suy nghĩ tiếp để tìm xem ai sẽ là người xứng đáng được nghe thuyết pháp trước tiên, liền nhớ đến năm vị Bạt-đà-la là những người đầy đủ các đức tính như đã nói trên. Lại nhớ lúc Ta còn tu khổ hạnh, các vị ấy đã hết lòng tôn trọng Ta, lo liệu đủ mọi việc vậy Ta sẽ chọn năm vị ấy làm những người đầu tiên để chuyển cỗ xe chánh pháp đi vào cõi đời, giúp cho năm vị ấy tỏ ngộ, đạt được đầy đủ các pháp lành về bố thí, trì giới, lìa mọi phiền não chướng ngại, được giải thoát ngay ở hiện tại. Ta dùng Phật nhãn xem xét thấy năm vị ấy đang tu ở vườn Lộc dã, thành Ba-la-nại.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

– Bấy giờ sau khi suy nghĩ xong, Như Lai từ nơi cây Bồ-đề đi đến thành Ba-la-nại thuộc nước Ca-thi khiến cho khắp cả Tam thiên đại thiên thế giới đều chấn động.

Lúc đó gần thành Già-da có một vị ngoại đạo tên A-tự-bà, từ xa trông thấy Phật liền đi tới thăm hỏi rồi đứng qua một bên thưa:

– Thưa Trưởng lão Cù-đàm, các căn của Ngài thật điềm tĩnh, oai

nghi đáng kính, thân sắc ngời sáng như vàng Diêm-phù và hoa Chiêm-ba. Thưa Nhân giả, Ngài tu phạm hạnh gì, xuất gia theo vị thầy nào mà đạt được phong độ oai nghiêm đáng kính như vậy? Ngài từ đâu đến đây và nay tính đi đến chốn nào?

Đức Thế Tôn đọc bài kệ:

*Ta vốn không có thầy  
Thế gian ai sánh kịp  
Tự mình ngộ chánh pháp  
Chứng quả Vô lậu tịnh.*

A-tự-bà thưa:

–Thưa Cù-đàm, Ngài tự cho mình là A-la-hán sao?

Đức Phật lại đọc bài kệ:

*Ta là Vô Thượng  
Đạo Sư thế gian  
Hóa độ tất cả  
Chính Bạc La-hán.*

A-tự-bà thưa:

–Thưa Cù-đàm, Ngài tự cho mình là Bạc Giác Ngộ chăng?

Như Lai đáp:

–Ta là Bạc Tối Tôn thù thắng trong thế gian vì đã dứt trừ hết mọi phiền não và các pháp ác. Ta là Bạc Chánh Giác.

A-tự-bà hỏi:

–Thưa Trưởng lão Cù-đàm, hiện nay Ngài tính đi đến đâu?

Như Lai đáp:

–Ta nay muốn đến vườn Lộc dã nước Ba-la-nại làm nguồn ánh sáng lớn chiếu soi cho chúng sinh mờ tối.

Thế Tôn liền đọc bài kệ:

*Ta đến Ba-la-nại  
Ở nơi vườn Lộc dã  
Vì chúng sinh mê mờ  
Giống trống pháp cam lộ  
Chuyển pháp chưa từng chuyển  
Là pháp luân tối thắng.*

Bấy giờ A-tự-bà từ biệt Phật đi về phương Nam, còn Như Lai thì

đi về hướng Bắc, ngang qua thành Già-da. Hôm sau có một vị Rồng tên Thiện Kiến ở trong thành đã thiết trai cúng dường Như Lai. Thọ trai xong, Như Lai đến thôn Lô-ê-đa-Bà-tô-đô, rồi lần lượt đi qua các thôn xóm như Đa-la, Sa-la, tại các thôn ấy Như Lai đều được các vị cư sĩ trưởng lão cúng dâng đầy đủ các món ăn cần thiết, dần dà thì đến bờ sông Hằng. Lúc đó nước sông tràn bờ chảy xiết, Như Lai muốn qua sông liền gọi người lái đò, người ấy đáp:

– Xin Ngài cho tôi tiền, tôi sẽ đưa Ngài qua sông.

Như Lai bảo:

– Ta không có tiền.

Người lái đò nói:

– Nếu Ngài không có tiền thì không thể qua sông được.

Như Lai lúc ấy bay vọt lên hư không chỉ một thoáng là sang tới bờ bên kia. Người lái đò trông thấy Phật hiện thân thông như thế thì tự trách mình:

– Ta quả là không có mắt để đưa vị Thánh qua sông.

Lòng ông ta bức rức, lo âu, buồn bực đến nỗi quy té trên đất hồi lâu mới tỉnh, liền tới chỗ vua Tần-bà-sa-la tâu lại mọi sự việc. Nhà vua nghe tâu bèn ra lệnh từ nay trở đi, các vị Sa-môn có qua sông thì không được lấy tiền đò.

Này các Tỳ-kheo, Như Lai đến thành Ba-la-nại, vào sáng sớm đắp y mang bát vô thành khát thực, trở về chỗ cũ ăn uống xong thì đi thẳng đến vườn Lộc dã. Lúc đó năm vị Bạt-đà-la từ xa trông thấy Thế Tôn liền bảo nhau:

– Sa-môn Cù-đàm buông thả tham đắm, không chịu giữ giới, muốn đoạn trừ phiền não lại chọn con đường đi thụt lùi làm mất hết công phu thiền định. Trước đây tu khổ hạnh còn chưa đạt được giác ngộ, huống gì ngày nay đã ăn uống tùy thích các món ngon vật lạ, thọ hưởng khoái lạc. Rõ ràng đó là một kẻ lười biếng, chẳng phải là Bạc Khí. Nay chúng ta gặp ông ấy chẳng cần phải cung kính, thăm hỏi, mọi công việc như sửa soạn chỗ ngồi, đem nước rửa chân hay lo chuyện ăn uống đều chẳng làm. Lúc ông ta đến gần thì cũng đừng đứng dậy, nếu ông ta muốn ngồi thì chỉ cái tòa thấp nhất cho ông ta.

Trong năm vị Bạt-đà-la chỉ có A-nhã Kiêu-trần-như là không đồng ý với các vị kia. Bấy giờ Thế Tôn đến gần chỗ của năm vị Bạt-

đà-la, với Phạm tướng uy nghi khiến họ tự cảm thấy bất an ví như chim bị nhốt trong lồng lại bị lửa bức bách. Các vị Tỳ-kheo nên biết, chúng sinh trong thế gian không ai trông thấy Phật mà có thể ngồi yên được.

Lúc đó, năm vị Bạt-đà-la đều làm trái với những điều mình vừa nói. Thấy Phật đến gần bất giác họ đều đứng dậy chào đón, rồi người thì lo dọn trải đồ ngồi, người thì lo đem nước cho Phật rửa chân, người thì lo tìm đồ lau chân, người nâng giữ ca-sa của Phật, tất cả đều nói là rất mừng khi gặp lại Trưởng lão Cù-đàm, mời Phật ngồi ở tòa cao nhất.

Khi Thế Tôn an tọa xong, năm vị kia ra phía trước lễ bái và vấn an rồi đứng qua một bên thưa:

–Thưa Trưởng lão Cù-đàm, Ngài dung mạo đoan nghiêm, phong thái tịch tĩnh, thân tướng tỏa hào quang như vàng Diêm-phù và hoa Chiêm-ba, phải chăng Trưởng lão đã chứng được Thánh trí.

Đức Thế Tôn bảo năm vị ấy:

–Các vị chớ nên gọi Như Lai là Trưởng lão, điều ấy không thích hợp mà cũng chẳng đem lại lợi ích gì cho các vị trong cõi sinh tử.

Lại nói:

–Ta đã chứng được pháp giải thoát. Ta đã thông tỏ con đường hướng tới giải thoát. Ta nay là Phật được Nhất thiết trí, tâm vô lậu tịch tĩnh luôn tự tại. Các vị hãy đến đây, Ta sẽ giảng dạy, trao cho các vị pháp ấy, các vị cần phải lắng nghe, lãnh hội, theo đó mà tu tập. Đối với thân hiện tại sẽ dứt sạch được mọi thứ phiền não, trí tuệ được sáng tỏ, an trụ trong cảnh giải thoát, các việc làm đưa đến thành tựu Phạm hạnh sẽ được hoàn tất, không còn phải thọ thân sau.

Đức Phật bảo năm vị Bạt-đà-la:

–Các vị lúc đầu nghi ngờ Ta nên đã nói rằng Trưởng lão Cù-đàm tham đắm lạc thú thế gian, không hề bền tâm giữ giới, muốn dứt trừ phiền não mà lại đi thụt lùi... nhưng khi Ta vừa đến gần thì mỗi vị đều tỏ ra bối rối và làm trái với những điều mình vừa bàn, như thế đủ thấy không nên gọi Như Lai là Trưởng lão.

Năm vị Bạt-đà-la đều cùng thưa:

–Bạch Đức Thế Tôn, chúng con nay xin được đứng trong hàng ngũ Phật pháp, làm Sa-môn.

Đức Phật nói:

–Lành thay các vị Tỳ-kheo!

Tức thì râu tóc cả năm vị đều rụng hết, vận pháp phục, trở thành năm vị Sa-môn, râu tóc như mới được cạo quá bảy ngày, oai nghi nghiêm trang như vị Tỳ-kheo trải qua trăm hạ. Năm vị Sa-môn liền đánh lễ ngang chân Phật, sám hối những lầm lỗi từ trước, xem Như Lai là Bạc Đại Sư, sinh tâm vui mừng chiêm ngưỡng tôn quý.

Bấy giờ Đức Thế Tôn đến ao nước để tắm rửa, rồi trở về chọn một chỗ tĩnh tọa và suy nghĩ: “Chư Phật thời quá khứ đã ngồi trên tòa thế nào để chuyển bánh xe chánh pháp?” Khi Đức Phật vừa khởi niệm đó, bỗng nhiên ở nơi ấy có đến ngàn tòa báu từ dưới đất vụt hiện lên. Như Lai liền rời tòa đang ngồi đứng dậy cung kính đi nhiều quanh nhiều vòng rồi chọn tòa cao thứ tư ngồi kiết già, còn năm vị Bạt-đà-la đánh lễ ngang chân Phật xong thì ngồi thành vòng phía trước Phật.

Này các Tỳ-kheo, bấy giờ Thế Tôn phóng luồng hào quang lớn chiếu sáng khắp Tam thiên đại thiên thế giới và từ trong màn lưới ánh sáng ấy phát ra bài tụng:

*Từ cung trời Đâu-suất  
Giáng sinh Lâm-tỳ-ni  
Phạm Thích đều cung kính  
Uy nghi Sư tử vương  
Mười phương đi bảy bước  
Tâm không hề nhiễm vương  
Liên dùng tiếng Phạm âm  
Mà nói rõ lời này  
Ta đối với tất cả  
Là Tối tôn Tối thượng  
Bỏ ngôi Chuyển luân vương  
Vì lợi ích muôn loài  
Sáu năm tu khổ hạnh  
Đến ngự Bồ-đề tòa  
Hàng phục các quân ma  
Chóng thành đạo vô thượng  
Phạm Thích cùng Thiên chúng*



Thỉnh cầu chuyển pháp luân  
 Thương xót bao chúng sinh  
 Nên nhận lời khuyên thỉnh  
 Dùng nguyện lực kiên cố  
 Vườn Lộc dã hướng về  
 Nơi Tiên nhân bị đọa  
 Diễn thuyết pháp vô thượng  
 Pháp ấy qua bao kiếp  
 Tu tập và chứng được  
 Ai người ham thích nghe  
 Mau đến để lãnh hội  
 Thân người trời khó được  
 Phật ra đời khó hơn  
 Nghe pháp khởi lòng tin  
 Người ấy cũng ít có  
 Người tránh khỏi tám nạn  
 Nay được thân trời người  
 Gặp Phật nghe chánh pháp  
 Tâm tịnh tín tăng trưởng  
 Người trong trăm ngàn kiếp  
 Chánh pháp chưa từng nghe  
 May mắn nay được gặp  
 Cần phải gắng tu tập.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Bàì kẹ được phát ra từ luồng hào quang ấy thức tỉnh tất cả chúng sinh ở các cõi trời người trong Tam thiên đại thiên thế giới hãy mau đến nghe. Đức Phật nay sắp chuyển bánh xe chánh pháp. Các trời, rồng... nghe được lời ấy đều từ nơi cung điện của mình vân tập đến chỗ Phật.

Bấy giờ Địa thần dùng thần thông khiến cho đạo tràng ấy trở nên rộng lớn đến bảy trăm do-tuần, khắp nơi đều vô cùng trang nghiêm thanh tịnh. Các vị trời thần ở giữa hư không đem vô số cờ phướn, dù lọng quý giá để trang trí tô điểm cho đạo tràng. Chư Thiên ở các cõi trời Dục giới và Sắc giới cũng đem đến tám vạn bốn ngàn tòa Sư tử đặt nơi đạo tràng và mỗi vị đều thưa với Phật.

–Bạch Thế Tôn, hãy thương xót chúng con mà ngự nơi tòa này để chuyển cỗ xe chánh pháp.

Này các Tỳ-kheo, bấy giờ các phương Đông, Tây, Nam, Bắc bốn hướng và trên dưới mười phương quốc độ, vô lượng câu-chi Bồ-tát vốn đã gieo trồng phước đức từ trước, thấy đều tụ hội đến chỗ Phật, đi nhiều quanh theo phía phải ba vòng rồi chấp tay cung kính khuyến thỉnh Như Lai nên mau chuyển pháp luân. Đế Thích, Phạm vương, Hộ thế tứ vương cùng với vô số chúng chư Thiên trong mười phương Tam thiên đại thiên thế giới, tất cả đều đánh lễ ngang chân Phật, đi nhiều quanh theo hướng phải ba vòng rồi chấp tay hướng về Phật, khuyến thỉnh Như Lai mau chuyển bánh xe chánh pháp. Tất cả các vị trong chúng hội đồng thưa:

–Cúi xin Thế Tôn vì lợi ích an lạc cho chúng sinh, xin thương xót nhớ nghĩ đến tất cả chúng sinh mà tưới mưa đại pháp, dựng ngọn cờ chánh pháp, thổi loa đại pháp, cử lên tiếng trống chánh pháp.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Lúc đó, trong chúng hội có một vị Bồ-tát tên là Chuyển Pháp, nắm giữ các bánh xe báu có đủ ngàn nan hoa xinh đẹp trang nghiêm không gì có thể so sánh được, phóng ra hàng ngàn luồng ánh sáng, lại dùng các thứ tràng hoa, chuông quý, gấm lụa vi diệu cùng vô số các thứ châu báu tô điểm thêm. Do vì nguyện lực từ trước của vị Bồ-tát ấy cảm ứng mà có được bánh xe báu đó để cúng dường chư Phật, Như Lai thời quá khứ. Chư Phật đều có bánh xe quý giá đó rồi sau mới chuyển chánh pháp.

Khi ấy vị Bồ-tát ấy dâng bánh xe báu lên Như Lai và đọc bài kệ:

*Nhớ quá khứ Thế Tôn  
Được Nhiên Đăng thọ ký  
Sẽ thành Bạc Chánh Giác  
Hiệu Thích-ca Mâu-ni  
Con cũng vào thời ấy  
Đã phát nguyện lớn này  
Bạc Đạo Sư thành Phật  
Sẽ dâng bánh xe quý  
Tất cả cõi trời người*

*Cùng tất cả Bồ-tát  
Số ấy đông vô lượng  
Đều vì chuyển pháp luân  
Dùng hết thần lực mình  
Dem mọi vật dâng cúng  
Đài báu, hoa, dù lọng  
Cùng kiếp chẳng nói hết  
Cõi Tam thiên đại thiên  
Trời, Người, A-tu-la  
Chư Long, Thần các loại  
Đều một lòng khuyến thỉnh.*

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Vào lúc đầu hôm, Như Lai chỉ yên lặng nhập định cho đến khoảng nửa đêm Như Lai mới an ủi vỗ về đại chúng khiến họ sinh tâm hoan hỷ, sau đó gọi năm vị Bạt-đà-la mà nói:

–Các vị cần phải biết, người xuất gia tu hành gồm có hai chương ngại cần phải vượt qua. Hai điều ấy là gì? Một là tâm tham đắm cảnh dục mà không thể lìa bỏ được, đó là hạng người thấp kém ngu si không hiểu biết, đó chẳng phải là hạnh của bậc Thánh trí, chẳng hợp với đạo lý, không phải là nhân giải thoát, nhân của lìa dục, nhân thần thông cũng không phải là nhân thành Phật, nhân của Niết-bàn. Hai là không tư duy một cách chân chánh, tự làm khổ thân mình để mong cầu xuất ly, trong quá khứ hiện tại và vị lai đều phải nhận lấy quả báo đau khổ. Nay các Tỳ-kheo, các vị cần phải lìa bỏ cả hai con đường lệch lạc ấy. Ta nay sẽ vì các vị nói rõ về Trung đạo, các vị phải lắng nghe và nỗ lực tu tập.

Thế nào gọi là Trung đạo? Đó là:

- Nhận thức chân chánh (Chánh kiến).
- Tư duy chân chánh (Chánh tư duy).
- Ngôn ngữ chân chánh (Chánh ngữ).
- Hành động tạo tác chân chánh (Chánh nghiệp).
- Sinh hoạt chân chánh (Chánh mạng).
- Siêng năng tinh tấn chân chánh (Chánh tinh tấn).
- Nhớ nghĩ chân chánh (Chánh niệm).
- Thiền định chân chánh (Chánh định).

Tám pháp như thế chính là Trung đạo.

Đức Phật giảng thêm cho năm vị Tỳ-kheo:

–Có bốn chân lý tối thượng. Bốn chân lý đó là những gì? Đó là Chân lý về khổ (Khổ đế); Chân lý về nguyên nhân của khổ (Khổ tập đế); Chân lý về sự diệt khổ (Khổ diệt đế) và Chân lý về con đường tu chứng diệt sự khổ ấy (Chứng khổ diệt đạo đế).

Này các Tỳ-kheo, thế nào là Chân lý về khổ?

Đó là sinh là khổ, già là khổ, bệnh là khổ, chết là khổ, yêu thương mà biệt ly là khổ, ghét bỏ mà gặp nhau là khổ, cầu mong mà chẳng được là khổ, năm uẩn dấy mạnh là khổ. Đó chính là Chân lý về khổ.

Thế nào là Chân lý về nguyên nhân của khổ?

Đó là ái, thủ, hữu, hỷ cùng kết hợp với tham, sự mong cầu khoái lạc tốt bậc chính là nguyên nhân tạo nên khổ. Đó chính là Chân lý về nguyên nhân của khổ.

Thế nào là Chân lý về sự diệt khổ?

Đó là sự tận diệt hết thảy mọi nguyên nhân gây ra khổ tức là ái, thủ, hữu, hỷ cùng kết hợp với tham, sự mong cầu khoái lạc tốt bậc. Đó chính là Chân lý về sự diệt khổ.

Thế nào là Chân lý về con đường tu chứng diệt trừ khổ?

Đó là tám con đường chân chánh giúp cho hành giả dứt khổ đạt quả vị Giải thoát, gồm từ Nhận thức hiểu biết chân chánh cho đến Thiền định chân chánh. Đó chính là Chân lý về con đường tu chứng diệt trừ khổ.

Lại nói với các Tỳ-kheo:

–Chân lý về sự khổ ấy, trước kia Ta chưa từng nghe người khác nói, chỉ do khéo tư duy thuận theo đúng sự thật nên phát sinh sự hiểu biết, nhận thức thông tỏ rộng khắp và trí tuệ sáng suốt. Này các Tỳ-kheo, các Chân lý về nguyên nhân gây nên khổ; Chân lý về sự diệt khổ và Chân lý về con đường tu chứng diệt sự khổ ấy cũng vậy. Ta cũng chưa từng được nghe người khác nói, chỉ do khéo tư duy thuận theo đúng sự thật nên phát sinh sự hiểu biết, nhận thức thông tỏ rộng khắp và trí tuệ sáng suốt.

Lại nói với các Tỳ-kheo:

–Ta đã biết rõ khổ, đã dứt sạch nguyên nhân gây nên khổ, đã

chứng đắc sự diệt khổ và tu tập theo con đường diệt khổ. Bốn pháp ấy, trước kia Ta cũng chưa từng được nghe người khác nói, chỉ do khéo tư duy thuận theo đúng sự thật nên phát sinh sự hiểu biết, nhận thức thông tỏ rộng khắp và trí tuệ sáng suốt.

Lại nói với các Tỳ-kheo:

–Trước kia, khi Ta chưa tìm ra bốn chân lý tối thượng, chưa đạt được trí tuệ vô thượng, trí tuệ chân chánh chưa phát sinh. Từ khi Ta chứng đắc bốn chân lý tối thượng chánh pháp luân này rồi, tâm Ta đạt giải thoát, tuệ được giải thoát, không hề bị thoái chuyển hay mất đi và Ta đã dùng chánh trí đó để đạt được quả vị Vô thượng Bồ-đề. Ta đã hoàn toàn dứt khỏi sự chi phối sinh tử, phạm hạnh đã được khẳng định, mọi việc làm đã hoàn tất, không còn bị luân hồi nữa.

Bấy giờ Đức Thế Tôn phát ra tiếng Phạm âm, Phạm âm ấy do thành tựu vô lượng công đức mà có được, do trải qua vô lượng kiếp tu tập chân thật không nhờ vào thầy chỉ dạy, tự mình giác ngộ mà có được. Đức Phật phát ra âm thanh vi diệu ấy nói với Kiều-trần-như và các vị kia:

–Các hình tướng mà mắt ta nhận thấy đều là vô thường, khổ, không, vô ngã, vô nhân, vô chúng sinh, vô thọ mạng. Giống như dùng cỏ mục, đất tạt mà làm thành tường cao thì rất nguy hiểm, không chắc chắn, dễ bị sụp đổ. Các lãnh vực nhận thức của tai nghe, mũi ngửi, lưỡi nếm, thân tiếp xúc, ý phân biệt cũng đều như vậy. Nay Kiều-trần-như, tất cả các pháp do nhân duyên sinh, không có thể tánh, lia mọi thường đoạn, ví như hư không. Cho dù không người tạo ra hay kẻ thọ nhận, các pháp thiện ác cũng không vì thế mà bị hoại diệt, mất đi.

Nay Kiều-trần-như, sắc là vô thường, khổ, không, vô ngã. Thọ tướng, hành, thức cũng đều như thế. Chính do ái là nhân duyên như nước nhuần ngầm mà các thứ khổ tăng trưởng. Nếu đạt được Thánh đạo thấy rõ các pháp đều là không thì có thể dứt trừ hẳn mọi thứ khổ não kia.

Nay Kiều-trần-như, do vọng phân biệt, không tư duy một cách chân chánh mà sinh ra vô minh, không có pháp nào khác làm nhân cho vô minh, nhưng sự phân biệt ấy cũng không bao quát hết vô minh. Lại do vô minh mà sinh các hành, nhưng vô minh ấy cũng

không bao quát hết các hành. Cho đến hành duyên thức, thức duyên danh sắc, danh sắc duyên lục xứ, lục xứ duyên xúc, xúc duyên thọ, thọ duyên ái, ái duyên thủ, thủ duyên hữu, hữu duyên sinh, sinh duyên lão tử ưu sầu khổ não. Tất cả những thứ ấy làm nguyên nhân sinh khởi thế gian này, không có pháp nào khác có thể làm nguyên nhân sinh khởi các pháp thế gian, tuy sinh ra các pháp nhưng nhân đó lại không bao quát hết các pháp.

Này Kiều-trần-như, hoàn toàn không có tướng ngã, tướng nhân, tướng chúng sinh, hay tướng thọ mạng, lìa bỏ thân này lại nhận thấy thân khác. Dựa vào sự thật đó mà tư duy, vượt lên mọi phân biệt thì vô minh diệt. Do vô minh diệt nên hành diệt, hành diệt nên thức diệt, thức diệt nên danh sắc diệt, danh sắc diệt nên lục xứ diệt, lục xứ diệt nên xúc diệt, xúc diệt nên thọ diệt, thọ diệt nên ái diệt, ái diệt nên thủ diệt, thủ diệt nên hữu diệt, hữu diệt nên sinh diệt, sinh diệt nên lão tử diệt, lão tử diệt nên ưu sầu khổ não cũng diệt. Như vậy mới có thể liễu ngộ tính chất nhân duyên sinh của uẩn, giới, xứ. Ngay khi đó sẽ đắc thành quả vị Đa-đà-a-già-độ A-la-ha Tam-miệu-tam Phật-đà (*Như Lai, A-la-hán, Phật Chánh Giác*). Đó là pháp thậm thâm vi diệu, các hàng ngoại đạo không thể liễu ngộ được.

Sau khi Thế Tôn vì Tôn giả Kiều-trần-như chuyển bánh xe pháp lần thứ ba giảng dạy về mười hai hành tướng của các pháp, Tôn giả Kiều-trần-như và các vị kia đều tỏ ngộ các pháp nhân duyên, dứt sạch các lậu, tâm ý giải thoát, chứng quả vị A-la-hán. Ngay lúc ấy, Tam bảo đã xuất hiện ở thế gian Đức Thế Tôn là Phật bảo; Mười hai hành tướng của các pháp được Thế Tôn vừa giảng dạy là Pháp bảo; năm vị Bạt-đà-la vừa chứng quả A-la-hán là Tăng bảo. Lúc Phật chuyển bánh xe chánh pháp có sáu mươi câu-chi chư Thiên ở các cõi trời thuộc Dục giới, tám mươi câu-chi chư Thiên thuộc các cõi trời Sắc giới cùng tám vạn bốn ngàn người đều lìa bỏ mọi thứ cấu nhiễm đạt pháp nhãn thanh tịnh.

Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Như Lai dùng Phạm âm vi diệu để chuyển bánh xe chánh pháp, âm thanh ấy vang đến khắp mười phương cõi Phật. Chư Như Lai ở các cõi ấy đều nghe được Phạm âm của Phật lần chuyển bánh xe pháp

giảng về mười hai hành tướng của các pháp, cũng thấy Đức Thế Tôn chuyển pháp luân trong tại vườn Lộc dã thành Ba-la-nại.

Lúc này mười phương chư Phật đều im lặng không thuyết pháp, các vị Bồ-tát nơi các cõi Phật đều rời khỏi chỗ ngồi đứng dậy thưa:

–Bạch Thế Tôn, nay vì sao Như Lai im lặng không nói pháp?

Chư Phật các cõi ấy đều nói với các vị Bồ-tát:

–Các vị nên biết, Thích-ca Như Lai trải qua vô lượng kiếp siêng năng khổ cực tích chứa công đức, tinh tấn dũng mãnh tu tập đạo Bồ-tát, vượt qua vô lượng các hạnh Bồ-tát nên hiện ở thế giới Ta-bà đặc quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Đức Phật ấy vì lợi ích tất cả chúng sinh nên khởi tâm đại Bi mà chuyển pháp luân, phạm âm chuyển pháp luân ấy vang khắp mười phương vô biên các cõi. Ta nay đang lắng nghe âm thanh thuyết pháp ấy, vì thế mà im lặng.

Chư Bồ-tát ở các cõi nghe Phật nói rõ nguyên nhân như vậy đều phát tâm Vô thượng Bồ-đề, cùng phát đại nguyện:

–Nguyện con ở đời vị lai mau chứng quả Phật-đà, đem pháp nhãn vô lậu khai ngộ cho chúng sinh cùng đạt đến giác ngộ như chư Phật.

Lúc bấy giờ, Bồ-tát Di-lặc đến trước Phật thưa:

–Bạch Thế Tôn, vô lượng chư Đại Bồ-tát muốn được nghe Như Lai nói về công đức của sự chuyển bánh xe chánh pháp. Cúi mong Thế Tôn nói rõ về tính chất của sự chuyển pháp luân ấy.

Đức Phật bảo Bồ-tát Di-lặc cùng chư Bồ-tát:

–Thiện nam tử, pháp luân thậm thâm vì không thể nắm giữ được, pháp luân khó có thể nhận thấy vì cần phải lìa bỏ nhị kiến, pháp luân khó có thể tỏ ngộ vì nó lìa tác ý cùng bất tác ý, pháp luân khó có thể lãnh hội vì không thể dùng thức để phân biệt cũng như không thể dùng trí để hiểu rõ, pháp luân rất thuần tịnh vì phải dứt trừ hai chướng ngại thì mới có thể chứng được, pháp luân rất vi diệu vì khó dùng thí dụ để so sánh, pháp luân hết sức bền chắc vì chỉ có trí tuệ kim cương mới có thể đi vào được, pháp luân không thể ngăn cản được vì nó không có bờ bến hay giới mốc, pháp luân không có mọi thứ hý luận vì lìa xa mọi thứ bám víu, đằm trước ngoại cảnh, pháp luân là không cùng tận vì nó là thường trụ Bất thoái chuyển, pháp luân vang xa khắp nơi vì nó như hư không.

Này Bồ-tát Di-lặc, pháp luân nêu rõ bản tính của tất cả các pháp là tịch tịnh, không sinh, không diệt, không có nơi chốn, chẳng thể phân biệt cũng chẳng thể không phân biệt, chỉ rõ thật tướng, đưa thẳng đến bờ giác ngộ tức là Không, Vô tướng, Vô nguyện, Vô tác. Thể tánh ấy thanh tịnh lia mọi tham dục, đồng nghĩa với Chân như, Pháp tánh, thật tế không hoại không đoạn, chẳng chấp trước không vướng mắc; khéo đi vào lý duyên khởi vượt qua nhị biên cũng chẳng ở nơi khoảng giữa, không thể làm cho nghiêng ngửa, khế hợp với Vô công dụng hạnh của chư Phật, chẳng tiến chẳng thoái, không ra không vào, cũng không có sở đắc, không thể dùng ngôn từ để diễn đạt. Tánh đó tuy nhất nhưng thể nhập vào các pháp lại là Bất nhị, không thể đứng yên cứng nhắc một chỗ; quy về chân lý đệ nhất, đi vào thật tướng các pháp, pháp giới bình đẳng vượt quá mọi số lượng, vượt quá mọi khái niệm diễn tả ngôn ngữ, không thể dùng trí phân biệt để lãnh hội, không thể dùng thí dụ để so sánh, bình đẳng như hư không, không lia đoạn thường, chẳng hoại duyên khởi, cứu cánh tịch diệt không hề biến đổi, hàng phục các thứ ma, dẹp trừ hàng ngoại đạo, vượt qua cõi sinh tử đi vào cảnh giới chư Phật. Đó là con đường tu tập của bậc Thánh trí, là chỗ chứng ngộ quả vị Bích-chi, là chốn hưởng tối của các bậc Bồ-tát. Chư Phật tán thán, tất cả Như Lai đều chứng đắc vô sai biệt như thế.

Này Bồ-tát Di-lặc, thể tánh của sự việc chuyển pháp luân là như vậy. Cho nên nếu có người chuyển pháp luân như thế thì đó là Phật, là Bậc Chánh tri kiến, là Bậc Tự Nhiên Giác Ngộ, là Bậc Pháp Vương, là Bậc Đạo Sư hay Đại Đạo Sư, là Vị Thượng Chủ, là Bậc Hoàn toàn tự tại, là Bậc Pháp tự tại, là Bậc Chuyển pháp, là Vị Pháp thí chủ, là Vị Đại thí chủ, là Bậc Thiện hạnh, là Bậc Viên mãn, là Bậc Ý lạc sung mãn, là Bậc Thuyết giảng chánh pháp, là Bậc tìm ra Chánh pháp, là Vị an ủi vỗ về mọi chúng sinh đau khổ, là Bậc ung dung an trụ, là Bậc dũng mãnh chiến thắng mọi chướng ngại, là Bậc tạo ra ánh sáng phá trừ mọi tăm tối mê mờ, là Vị đưa cao ngọn đèn chân lý, là Bậc đại Y vương, là Vị Lương y chữa lành bệnh cho thế gian, là Vị đã nhổ sạch mọi thứ độc nhiễm, là Bậc đạt trí tuệ dứt mọi chướng ngại, là Bậc quan sát nhận biết toàn diện thấu suốt mọi căn tính của chúng sinh, là Bậc Phổ nhãn, là Bậc Phổ hiền, là Bậc tỏa



ánh sáng cùng khắp, là Bạc đoan nghiêm không đấm trước. Vì như là đại địa nên gọi là bình đẳng, như núi chúa Tu-di nên gọi là bất động, thành tựu các công đức hơn hết so với thế gian nên gọi là Bạc Tối tôn, đạt được tất cả pháp nên gọi là Bạc Vô kiến đánh, vượt khỏi mọi thứ phiền não của thế gian nên gọi là ngọn đèn tỏa sáng, đạt được sự thâm diệu tận cùng tối thượng nên gọi là biển rộng, đầy đủ tất cả các pháp bảo Bồ-đề phần nên gọi là nơi quy tụ các vật báu không bị buộc vướng, tâm giải thoát nên gọi là vô nhiễm, thông tỏ mọi pháp nên gọi Bạc Bất thoái chuyển, vì lợi ích muôn loài chẳng hề lựa chọn nơi chốn nên gọi là như gió, thiêu đốt sạch tất cả các thứ phiền não nên gọi là như lửa, rửa sạch hết thủy các phiền não phân biệt nên gọi là như nước, nhập vào pháp giới bình đẳng, không ở giữa cũng không ở mé bờ, trí tuệ thần thông vô ngại tự tại nên gọi là như hư không; trừ hết thủy mọi chướng ngại nên gọi là an trụ trong trí vô chướng ngại, diệu dụng của nhân giới vượt mọi giới hạn ở thế gian nên gọi là Bạc Biến nhất thiết pháp giới, thân không nhiễm ở mọi cảnh giới thế gian nên gọi là Bạc Tối thắng, là Bạc Vô lượng trí, là Bạc pháp sư ở thế gian, là Bạc chế ngự hàng phục tất cả, là Bạc Xuất thế gian, là Bạc không nhiễm thế pháp, là Bạc Tối thắng ở thế gian, là Bạc Tự tại ở thế gian, là Bạc Đại nhân ở thế gian, là Bạc nương nhờ trông cậy ở thế gian, là Bạc đạt đến bờ bên kia ở thế gian, là ngọn đèn sáng của thế gian, là Bạc Tối thượng tối tôn ở thế gian, là Bạc đem lại lợi ích cho thế gian, là Bạc tùy thuận thế gian, là Bạc thông tỏ hết mọi sự việc thế gian, là Bạc Giáo chủ ở thế gian, là Bạc Ứng cúng của thế gian, là Bạc Đại phước điền, là Bạc Tối thượng, là Bạc không gì có thể so sánh được, là Bạc hơn hẳn muôn loài, là Bạc luôn chân thật, là Bạc an trụ tâm bình đẳng với tất cả pháp, là Bạc đắc đạo, là Bạc nêu rõ chánh đạo, là Bạc giảng giải chánh đạo, là Bạc đã vượt qua mọi cảnh giới ma, là Bạc có năng lực chế ngự các loài ma, là Bạc đã vượt khỏi sinh tử đạt được thanh tịnh an lạc, là Bạc đã lìa bỏ vô minh tối tăm, là Bạc đã dứt sạch mọi nghi ngờ lầm lạc, là Bạc đã lìa mọi phiền não, là Bạc đã lìa mọi mong cầu, là Bạc đã trừ hết mọi kiến hoặc, là Bạc giải thoát, là Bạc thanh tịnh, là Bạc đã lìa bỏ tham, sân, si, là Bạc đã diệt hết mọi hữu lậu, là Bạc đã đạt tâm trí thanh tịnh giải thoát, là Bạc Túc mạng trí, là Bạc

đại Long, là Bạc mà mọi việc làm đều đã xong, là Bạc lia bỏ mọi gánh nặng, là Bạc không màng tư lợi, là Bạc xa lia mọi trói buộc sinh tử, là Bạc đạt chánh trí tâm thiện giải thoát, là Bạc khéo đạt được tất cả tâm tự tại giải thoát, là Bạc hoàn tất tu Thí ba-la-mật, là Bạc hoàn tất tu Giới ba-la-mật, là Bạc hoàn tất tu Nhẫn ba-la-mật, là Bạc hoàn tất tu Tinh tấn ba-la-mật, là Bạc hoàn tất tu Thiền định ba-la-mật, là Bạc hoàn tất tu Trí tuệ ba-la-mật, là Bạc thành tựu mọi đại nguyện, là Bạc an trụ tâm đại Từ, là Bạc an trụ tâm đại Bi, là Bạc an trụ tâm đại Hỷ, là Bạc an trụ tâm đại Xả, là Bạc tinh cần nhiếp hóa muôn loài, là Bạc đạt được biện tài vô ngại, là Bạc tạo được chốn nương tựa lớn lao cho thế gian, là Bạc đại Trí, là Bạc thành tựu mọi niệm, tuệ, hạnh, giác; là Bạc đạt được chánh niệm, chánh đoạn, chánh thân tức thông, ngũ căn, ngũ lực, các pháp Bồ-đề phần Xa-ma-tha, Tỳ-bát-xá-na; là Bạc vượt qua biển lớn sinh tử, là Bạc an trụ nơi bến bờ giải thoát, là Bạc an trụ cõi tịch tĩnh, là Bạc đã đến nơi an ổn, là Bạc đã đến nơi vô úy, là Bạc đã hàng phục tiêu diệt các thứ ma phiền não, là Bạc Trượng phu Sư tử, là Bạc đã dứt mọi sợ hãi nơi thân mình, là Bạc không còn cấu nhiễm, là Bạc thông tỏ tất cả, là Bạc đạt đủ Tam minh, là Bạc đã vượt qua bốn con sông lớn trong cõi sinh tử, nắm vững chế ngự mọi việc nên gọi là Sát-đế-lợi; xa lia mọi tội lỗi cấu nhiễm nên gọi là Bà-la-môn; phá trừ mọi thứ vô minh nên gọi là Tỳ-kheo; vượt khỏi cám dỗ đấm trước nên gọi là Sa-môn; dứt sạch hết thấy các lậu hoặc nên gọi là thanh tịnh; có đủ mười lực nên gọi là Bạc đại lực; thân khẩu ý đều tu tập hoàn tất nên gọi là Bạc Thế Tôn; là Vị Pháp vương nên được gọi là vị vua trong các vị vua, là Bạc Chuyển thắng pháp luân, là Bạc đem lại lợi ích cho tất cả chúng sinh, là Bạc thuyết giảng các pháp thường hằng bất biến, là Bạc nắm giữ tất cả ngôi vị trí tuệ, là Bạc thành tựu bảy pháp báu Bồ-đề, là Bạc đã đạt được tất cả mọi cảnh giới pháp bảo, là Bạc được mọi người chiêm ngưỡng tôn quý, là Bạc có năng lực điều phục những gì khó điều phục nhất, là Bạc khéo có thể thọ ký cho các vị Bồ-tát, là Bạc đã đạt đủ bảy món tịnh tài, là Bạc đã thành tựu mọi thứ an lạc, là Bạc tâm ý luôn luôn buông xả, là bạc đem lại an lạc cho tất cả chúng sinh, là Bạc đã được trí tuệ kim cương thù thắng, là Bạc có tầm nhìn rộng lớn trùm khắp, là Bạc nhận thức

tất cả pháp không bị chướng ngại, là Bạc trí tuệ bao la được thân thông diệu dụng lớn lao, là Bạc hoàng dương đại pháp, là Bạc luôn được mọi loài trong thế gian quy ngưỡng tôn kính không hề biết chán, là Bạc luôn tỏa ra hào quang vô cùng thanh tịnh, là Bạc luôn gần gũi với muôn loài ở thế gian, là Bạc thấu rõ mọi căn cơ của chúng sinh, là Bạc đại Oai nghiêm, là Bạc luôn được các hàng tu học và đã tu học hoàn tất cung kính vây quanh, là Bạc ánh sáng tỏa chiếu khắp nơi, là Bạc đại Tràng vương, là Bạc Biến Quang Minh, là Bạc Đại Quang Phổ Chiếu, là Bạc thông tuệ trước mọi vấn nạn, là Bạc dứt sạch mọi phân biệt, là Bạc Quang Minh Biến Chiếu, là Bạc đã đạt đến cõi ánh sáng Trí tuệ ba-la-mật thâm diệu khó biết khó thấy khó giải, là Bạc đại phạm, là Bạc uy nghi tịch tĩnh, là Bạc thành tựu tất cả hạnh thù thắng, là Bạc giữ đủ sắc tướng vi diệu, là Bạc được muôn người chiêm ngưỡng không nhằm chán, là Bạc các căn đều tịch tĩnh, là Bạc tư lương luôn viên mãn, là Bạc đạt được sự điều hòa dịu dàng hòa ái, là Bạc đạt được sự thù thắng tịch tĩnh, là Bạc đã điều phục trọn vẹn các căn của mình, là Bạc được xem như voi chúa đã thuần phục, là Bạc như ao nước trong lành, gồm đủ ba mươi hai tướng tốt nên gọi là Bạc dứt hẳn mọi thứ tập khí chướng ngại, gồm đủ tám mươi vẻ đẹp làm cho thân sắc thêm trang nghiêm nên gọi là sắc tướng vi diệu tối thượng, là Bạc Trượng Phu, Điều Ngự Sĩ nên được tôn xưng là Bạc đạt Tứ vô úy, trọn đủ mười tám pháp bất cộng của chư Phật nên được tôn xưng là Bạc Thầy của cõi trời người. Thành tựu tất cả mọi việc nên được gọi là Bạc đã đạt được Tam nghiệp thanh tịnh, chân chánh. Thành tựu tất cả mọi hành tướng của trí tuệ thanh tịnh nên gọi là Bạc an trụ vào cõi hư không. Liễu ngộ trọn vẹn tính chất duyên khởi bình đẳng của vạn pháp nên gọi là Bạc an trụ vô tướng. Ở nơi tất cả mọi nguyện cầu đều không tham đắm nên gọi là Bạc an trụ vô nguyện. Lìa bỏ mọi ràng buộc của các cõi nên gọi là Bạc Vô công dụng hạnh. Đạt đến cảnh giới trí tuệ vô tướng, hư không tướng, pháp giới chân như nên gọi là Bạc đạt ngôn ngữ chân thật, dứt sạch mọi ngôn ngữ hư vọng đối trá. Quan sát tính chất hư huyền của sự vật như ảo ảnh trong sa mạc, như chiêm bao, như trăng trong nước, như tiếng vang trong hang sâu, như bóng trong gương nên gọi là Bạc Xả A-lan-nhã. Đi đứng uy nghi nhằm điều

phục chúng sinh nên gọi là Bậc ung dung không vương mắc lầm lỗi. Đoạn trừ mọi vô minh phiền não ái dục nên gọi là thành trì của chánh pháp. Tạo nhân Niết-bàn nên gọi là Bậc có kiến văn đều lợi ích. Vượt qua cõi Dục giới nên gọi là Bậc đã lia khỏi cảnh bùn lầy sinh tử. Vượt qua cõi Sắc giới nên gọi là Bậc đã trừ phá hết mọi bóng dáng ma quân. Vượt qua cõi Vô sắc giới nên gọi là Bậc tạo dựng cờ phướn trí tuệ. Có pháp thân, trí thân nên được gọi Bậc xuất hiện từ vô biên công đức quý giá ở thế gian. Trí tuệ như hoa tươi nở thành quả giải thoát nên được ví như đại thọ. Là Bậc không dễ gì gặp được nên gọi là hoa Ưu-đàm. Theo tâm nguyện cầu đều được viên mãn nên gọi là Bậc quý giá như ngọc Ma-ni. Mọi hành nghiệp đều thành tựu nên gọi là Bậc nơi tay chân đủ tướng tốt. Ở nơi cõi sinh tử mà phạm hạnh kiên cố giữ gìn đầy đủ không hề bị chao đảo nên gọi là Bậc nơi dưới bàn chân gồm đủ tướng quý trang nghiêm. Ở trong cõi sinh tử mà theo chánh pháp cúng dường phụng dưỡng cha mẹ, các bậc Tôn trưởng cùng các bậc Ứng cúng, những người không nơi nương tựa làm chỗ nương tựa cho họ, không hề giết hại sinh mạng nên gọi là Bậc có chân tay dài đầy đủ tướng quý. Ở trong cõi sinh tử nguyện không giết hại sinh mạng, diễn thuyết về công đức không giết hại sinh mạng, khuyến bảo chúng sinh không giết hại cùng cứu giúp bảo vệ mạng sống nên gọi là Bậc có tay chân mềm mại dịu dàng. Ở cõi sinh tử luôn luôn cúng dường cha mẹ, phụng thờ các bậc Tôn thượng, Ứng cúng, đem các thứ dầu sữa ngon quý dâng hiến, tự tay chăm sóc vui vẻ không hề biếng trễ nên được gọi là Bậc tay chân gồm đủ tướng tốt. Ở nơi cõi sinh tử luôn tu tập các hạnh bố thí, ái ngữ, lợi ích, đồng sự để nhiếp thọ chúng sinh nên gọi là Bậc có tướng tốt là dưới bàn chân bằng phẳng. Ở nơi cõi sinh tử luôn luôn tăng trưởng các pháp thù thắng nên gọi là Bậc có tướng tốt: các lông trên thân đều xoay về phía bên phải và hướng lên cao. Ở trong cõi sinh tử luôn tự tay mình quét dọn tu bổ sửa chữa cúng dường các tháp của Phật, Như Lai, được nghe nói đến pháp thân của Như Lai lòng bồi hồi xúc động cho là điều hy hữu, lại vì chúng sinh diễn thuyết chánh pháp khiến cho mọi người nghe pháp đều sinh tâm hy hữu nên gọi là Bậc có tướng tốt đầu gối thon tròn như đầu gối nai chúa. Ở trong cõi sinh tử luôn thấu đạt chánh pháp, thọ trì đọc tụng

theo đó mà tu tập, tổ ngộ tính chất thâm diệu của kinh vẫn là phương tiện để đưa mình và người đạt đến giải thoát, đối với lão bệnh tử khổ, bức bách chúng sinh thường diễn thuyết pháp vi diệu, làm nơi nương tựa cho họ không hề dấy tâm khinh mạn nên gọi là Bạc có tướng tốt là nam căn ẩn giấu.

Ở trong cõi sinh tử luôn cung kính các bậc Sa-môn, Bà-la-môn, bố thí y phục, làm sáng tỏ đức hạnh thanh tịnh cùng tu mười điều thiện, luôn biết hổ thẹn cũng như khuyên dạy kẻ khác bền chí tu hành nên gọi là Bạc có tướng tốt là cánh tay thon dài.

Ở trong cõi sinh tử chẳng hề đau khổ hoặc sát hại chúng sinh, ba nghiệp thân khẩu ý luôn hòa hợp với tâm từ bi nên gọi là Bạc có tướng tốt thân hình như cây Ni-câu-đà.

Ở trong cõi sinh tử công việc ăn uống luôn điều độ chừng mực, gặp người bệnh thường cho thuốc men, đối với hạng chúng sinh thấp kém luôn sinh tâm thương xót, lại thường tu bổ các đền tháp hư nát hoặc xây dựng đền tháp mới, đối với hạng chúng sinh mang nặng sợ hãi thường đem pháp vô úy bố thí nên gọi là Bạc có tướng tốt là thân thể mềm mại tươi thắm. Ở trong cõi sinh tử luôn cúng dường Cha mẹ, Sư trưởng, các bậc Ứng cúng, đem sữa dầu các thứ ngon quý dâng hiến, dùng nước trong ấp áp tắm rửa, xoa các thứ hương thơm, bố thí các thứ thượng diệu như là nhà cửa, quần áo, đồ ăn uống, thuốc men khiến họ được an ổn, lại dùng nước thơm rưới khắp các tháp miếu Như Lai, dùng hương hoa cờ phướn dù lọng quý để trang hoàng các tháp Phật nên gọi là Bạc có tướng tốt thân ánh lên sắc màu vàng ròng.

Ở trong cõi sinh tử thường tu hạnh từ bi nhẫn nhục, không hề gây đau khổ hay bức hại chúng sinh, khuyên dạy chúng sinh tu theo mười thiện hạnh, dùng vàng để tạo hình tượng Như Lai cùng tạo tháp miếu, hoặc dùng chất vàng để tô vẽ hình tượng Như Lai cùng tháp miếu hoặc dùng vàng tán nhỏ sơn thếp hình tượng Phật cùng tháp miếu, hoặc đem cờ phướn dù lọng quý giá trang hoàng hình tượng Phật cùng tháp Phật thêm phần trang nghiêm, hoặc dùng y phục, đồ ăn uống bố thí ba ân cho chúng sinh nên gọi là Bạc có tướng tốt nơi mỗi lỗ chân lông trên thân hình đều sinh ra một lông mềm phát ra ánh sáng phân minh rõ rệt.

Ở trong cõi sinh tử luôn gần gũi các bậc thiện tri thức, thường

hỏi về các pháp chánh tà, các pháp nên tu, các pháp nào hạng cao, hạng vừa, hạng thấp, lựa chọn bậc thiện, pháp thiện mà gắng sức tu tập và luôn quét dọn tháp miếu Phật nên gọi là Bạc trụ trong bảy nơi cao quý.

Ở trong cõi sinh tử luôn đối với cha mẹ cùng các bậc Ứng cúng như Sa-môn, Bà-la-môn, những vị đáng được tôn quý kính trọng đều hết lòng cúng dường, đối với hạng chúng sinh nghèo hèn thấp kém có những ước muốn mong cầu tùy sở nguyện của họ mà cung cấp y phục, đồ ăn uống, đồ dùng nằm ngồi, thuốc thang; lại chăm lo tu bổ vườn, rừng, ao, giếng, cung cấp phương tiện cho người đứng ra sửa sang... nên gọi là Bạc có tướng tốt phần trên thân hình oai nghiêm như Sư tử.

Ở trong cõi sinh tử thường luôn cúng dường cha mẹ, sư trưởng, các bậc Ứng cúng, đối với hạng người thấp kém không tỏ ý khinh mạn mà lại thương xót cứu giúp, nguyện lực trong hoàn cảnh như thế luôn được giữ vững, không khi nào thoái thất nên gọi là Bạc có tướng tốt là xương mắc cá chân không lồi lên.

Ở trong cõi sinh tử thường luôn tự suy xét về các lỗi lầm của mình, không tranh chuyện hơn thua, xa lìa hẳn mọi tranh cãi gay gắt giành giật, ba nghiệp thân khẩu ý luôn được thanh tịnh nên gọi là Bạc có tướng tốt hai vai bằng phẳng đầy đặn.

Ở trong cõi sinh tử đối với bậc Sa-môn Bà-la-môn luôn sinh tâm cung kính, ngưỡng mộ, đưa đón phải phép, khéo ghi nhận những lời dạy của các vị ấy để đạt được tâm vô úy; đối với kẻ hay tranh cãi kiện cáo thường khuyên dạy họ lìa bỏ, lại khuyên dạy các ma quân cùng tất cả chúng sinh tu đạo trung hiếu, tu hạnh thiện nghiệp phát huy Phật pháp nên gọi là Bạc có tướng tốt, cầm giống cầm của Sư tử.

Ở trong cõi sinh tử thuận theo những ham muốn an lạc của chúng sinh đều đem đến đầy đủ, lại khéo dùng lời nói an ủi vỗ về khiến họ luôn được vui vẻ, nguyện lực trong hoàn cảnh ấy luôn được giữ vững, bền chắc nên gọi là Bạc có tướng tốt gồm đủ bốn mươi cái răng.

Ở trong cõi sinh tử không hề nói năng thô tục, xúi người tranh cãi; nếu có xảy ra những trường hợp kiện cãi gay gắt thì luôn hòa giải hai phía, đều khiến họ vui vẻ nên gọi là Bạc có tướng tốt hai hàm răng đều khít nhau.

Ở trong cõi sinh tử thường xa lìa các việc ác, tu tập những hạnh lành, thường bố thí cho chúng sinh các món như sữa bơ quần áo sạch sẽ; dùng đất sạch tốt để tô trát, sửa sang, dọn dẹp tháp Phật, lại đem các thứ hoa tươi cúng dường nơi tháp Phật. Các công đức ấy luôn được hoàn tất nên gọi là Bạc có tướng tốt hai hàm răng trắng và đều đặn đẹp đẽ.

Ở trong cõi sinh tử mọi lời nói đều khiến cho chúng sinh sinh tâm an vui hoan hỷ, luôn đem tâm bình đẳng đối xử với mọi người, không hề xoi mói lỗi lầm của người khác, thường diễn nói chánh pháp để khuyên dạy muôn loài nên được tôn xưng là Bạc đạt được tối thượng vị trong số các vị ngon của thế gian.

Ở trong cõi sinh tử không hề gây khổ não cho chúng sinh; đối với những kẻ bị khổ bức bách thì tùy theo trường hợp mà dốc sức chữa trị, trừ diệt, lại tùy theo ý muốn của họ mà cấp cho các món ăn vật lạ, tâm không tiếc rẻ nhỏ mọn nên gọi là Bạc có tướng tốt tiếng nói thanh nhã, vang xa như âm thanh của bậc Phạm thiên.

Ở trong cõi sinh tử không hề nói dối, nói lời thô bạo hung tợn, nói lời ác khẩu, thường an trụ Tứ trụ xứ là Từ, Bi, Hỷ, Xả; dùng âm thanh dịu dàng hòa nhã vì chúng sinh mà thuyết pháp khiến họ đều sinh tâm hoan hỷ tín thọ nên gọi là Bạc có tướng tốt đôi mắt màu xanh biếc.

Ở trong cõi sinh tử đối với cha mẹ, sư trưởng luôn tỏ lòng tôn kính, xem tất cả chúng sinh như con mình, nếu có kẻ tìm đến mong cầu thì lấy tâm từ bi cứu giúp, khuyên dạy chúng sinh thường quán tưởng tượng Phật cùng tháp miếu Phật nên gọi là Bạc có tướng tốt lông mi mắt như lông mi trâu chúa.

Ở trong cõi sinh tử tâm không hèn kém, ý luôn quảng đại, thường khuyên dạy chúng sinh tu theo pháp vô thượng, xa lìa mọi buồn phiền, tâm ý ung dung tự tại hiện ra nơi nụ cười, gần gũi bạn lành, luôn đem lời an ủi khuyên nhủ nên gọi là Bạc có tướng tốt lưỡi lớn và dài.

Ở trong cõi sinh tử luôn xa lìa mọi thứ ngôn ngữ lầm lỗi, thường tôn kính ca ngợi các bậc Thanh văn, Bích-chi, Bồ-tát, Như Lai cùng các vị Pháp sư, thọ trì đọc tụng sao chép kinh điển, vì mọi người mà giảng giải chỉ dạy theo pháp tu tập nên được tôn xưng là Bạc có tướng

tốt có Nhục kế nơi đánh đầu và tướng Vô kiến đánh.

Ở trong cõi sinh tử thường cung kính lễ bái cha mẹ, các bậc Tôn túc, Sa-môn, Bà-la-môn dùng các thứ dầu thơm xoa rắc lên chân hoặc làm cho tóc thơm sạch, tất cả mọi người đến chỗ mình đều dùng tràng hoa tươi cung kính quàng lên cổ nên được tôn xưng là Bạc có tướng tốt nơi khoảng giữa hàng lông mày có chòm lông trắng mịn mọc xoay theo phía phải, luôn phát ra hào quang trong lành.

Ở trong cõi sinh tử thường hay tổ chức những hội bố thí lớn, tùy theo sở nguyện của chúng sinh mà cung cấp đầy đủ, đồng thời khuyến khích chúng sinh cũng nên tu hạnh bố thí như vậy, lại thường gần gũi với bạn lành không hề rời bỏ, lại mong cầu đạo pháp, tôn quý sư trưởng, không nề khó nhọc, tâm không biếng nhác, đối với các bậc Thanh văn, Duyên giác, Bồ-tát, Như Lai, cha mẹ, sư trưởng... thường đem cúng dường các thứ dầu thơm, hương đèn... cùng tạo ra các hình tượng Như Lai oai nghiêm đẹp đẽ, dùng các món bảo vật để trang hoàng tôn nghiêm, lại dùng các chất quý giá màu trắng để tạo nên tướng tốt bạch hào nơi khoảng giữa hai hàng lông mày của hình tượng Như Lai, lại khuyên dạy chúng sinh phát tâm vô thượng Bồ-đề khiến họ tu tập theo vô lượng hạnh lành vì vậy nên được tôn xưng là Bạc có tướng tốt đạt được uy lực chí nguyện lớn lao, là Bạc đã thành tựu sức mạnh như Na-la-diên, là Bạc đã đạt đủ nguyện lực vô úy của Như Lai, là Bạc đã thuyết pháp chân chánh không sai lạc, là Bạc đã giác ngộ vô ngôn, là Bạc đã đầy đủ nguyện lực khiến cho chúng sinh tùy theo căn tánh mỗi loài mà hiểu biết chánh pháp, là Bạc không hề mất chánh niệm, là Bạc không hề tưởng niệm sai lạc, là Bạc thông tỏ thật tâm của tất cả chúng sinh, là Bạc đạt được tâm Phi trạch diệt xả, là Bạc luôn tu tập các pháp Tam-muội, là Bạc tinh tấn không thoái chuyển, là Bạc trí tuệ không thoái chuyển, là Bạc giải thoát không thoái chuyển, là Bạc giải thoát tri kiến không thoái chuyển, là Bạc từ trí tuệ thể hiện các hành động của thân khẩu ý luôn thích hợp với trí tuệ, là Bạc đã đạt được trí tuệ quán chiếu cả quá khứ, hiện tại và vị lai không hề bị chướng ngại, là Bạc đạt được sự giải thoát vô ngại, là Bạc khéo nhập vào mọi hành động của chúng sinh, là Bạc thuyết pháp luôn thích ứng, là Bạc có đủ năng lực vượt qua tất cả mọi âm thanh hình tượng, đạt đến bờ giải thoát, là Bạc đủ khả năng đối đáp bằng tất



cả các loại âm thanh khác nhau, là Bạc có âm thanh như chim Ca-lăng-tần-già, là Bạc có âm thanh như tiếng trống trời vang rền, là Bạc có âm thanh như tiếng nhạc trời, là Bạc có âm thanh như tiếng đại địa chấn động, là Bạc có âm thanh như tiếng gào thét của biển lớn, là Bạc có âm thanh như tiếng kêu của Long vương, là Bạc có âm thanh như tiếng mây vùn vũ chuyển động, là Bạc đạt được từng loại âm thanh của muôn loài, là Bạc không đấm trước, không chướng ngại khiến cho mọi người đến chiêm ngưỡng đều sinh tâm hoan hỷ, là Bạc luôn được các vị Phạm thiên, Đế Thích, Tứ Thiên vương lui tới cúng dường, là Bạc luôn được các hàng A-tu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già chiêm ngưỡng sinh tâm hoan hỷ không hề biết chán, là Bạc luôn được chúng Thanh văn vâng theo thực hiện các lời chỉ dạy, là Bạc được các hàng Bồ-tát cung kính ca ngợi, là Bạc thuyết pháp không có mong cầu, là Bạc thuyết pháp mỗi câu mỗi chữ đều đem lại lợi ích cho muôn loài, là Bạc thuyết pháp luôn khéo lý khéo cơ.

Này Bồ-tát Di-lặc, Ta đã nói qua về các công đức của Như Lai, nếu nói đầy đủ thì cùng kiếp cũng không thể nói hết được.

Lúc bấy giờ Đức Thế Tôn muốn nêu lại nghĩa trên, đọc bài kệ:

*Không chón, không hý luận  
 Không sinh cũng không diệt  
 Thể tánh là không tịch  
 Xe pháp chuyển như thể  
 Chẳng ra cũng chẳng vào  
 Không nhân cũng không tướng  
 Tất cả pháp bình đẳng  
 Xe pháp chuyển như vậy  
 Như mộng huyễn ảo ảnh  
 Trăng trong nước, tiếng vang  
 Đều không có tự tánh  
 Xe pháp chuyển như vậy  
 Pháp theo nhân duyên sinh  
 Chẳng đoạn cũng chẳng thường  
 Lìa xa mọi ác kiến  
 Xe pháp chuyển như vậy  
 Xa lìa vượt Hữu, Vô*

Chẳng pháp chẳng phi pháp  
 Vốn chẳng hề sinh diệt  
 Xe pháp chuyển như thế  
 Thật tế phi thật tế  
 Chân như chẳng chân như  
 Rõ thể tánh các pháp  
 Xe pháp chuyển như vậy  
 Mất tai mũi lưỡi thân  
 Cùng ý đều chẳng thật  
 Thể tánh bất suy lường  
 Xe pháp chuyển như thế  
 Dem xe chánh pháp ấy  
 Giác ngộ bao kẻ mê  
 Thể tánh tất cả pháp  
 Ta đều đã thông tỏ  
 Chẳng nhờ người khác trao  
 Nên gọi Bạc Tự Giác  
 Đạt được pháp tự tại  
 Nên gọi Bạc Pháp Vương  
 Thông tỏ lý, phi lý  
 Nên gọi Bạc Đạo Sư  
 Dẫn thuyết pháp thích ứng  
 Giáo hóa khắp muôn loài  
 Đưa đến thẳng Niết-bàn  
 Nên tôn xưng Giáo Chủ  
 Vì bao kẻ mê lầm  
 Dẫn nói pháp chân thật  
 Đưa về bến giải thoát  
 Nên gọi Vô Thượng Sư  
 Dùng trí cùng bốn nhiếp  
 Nhiếp phục khắp thế gian  
 Vượt rừng rậm sinh tử  
 Nên gọi là Thương Chủ  
 Đối pháp không ngăn ngại  
 Nên xưng Pháp Tự Tại

Chuyển cỗ xe chánh pháp  
 Nên tôn là Pháp Vương  
 Bạc Thầy nắm giữ pháp  
 Bạc Pháp Chủ tối thượng  
 Cũng gọi Đại Đức Chủ  
 Cũng gọi Giới nguyện đủ  
 Cũng gọi Thí vô úy  
 Bạc chỉ rõ Niết-bàn  
 Là Bạc luôn hàng phục  
 Cũng là Bạc Tự Giải  
 Là Bạc tâm năng ngộ  
 Trí tuệ luôn ngời sáng  
 Chiếu tỏa khắp muôn nơi  
 Xua vô minh tăm tối  
 Bạc Y Vương cho đời  
 Diệt mọi bệnh phiền não  
 Nhỏ sạch bao tên độc  
 Bạc Vô Thượng Đạo Sư  
 Đủ ba mươi hai tướng  
 Cùng tám mươi vẻ đẹp  
 Thân sắc đều vi diệu  
 Tùy thuận theo chúng sinh  
 Mười lực, bốn vô úy  
 Mười tám pháp bất cộng  
 Mâu-ni Đại thừa thắng  
 Gồm đủ mọi công đức  
 Xe chánh pháp vô thượng  
 Công Đức Như Lai nêu  
 Nếu muốn nói đầy đủ  
 Trọn kiếp không thể hết  
 Trí tuệ Phật vô biên  
 Như hư không rộng lớn.



## KINH PHƯƠNG QUẢNG ĐẠI TRẠNG NGHIÊM QUYỂN 12

### Phẩm 26: CHUYỂN PHÁP LUÂN (tt)

Lúc bấy giờ Đức Phật nói với các vị Tỳ-kheo:

–Sau khi độ năm vị Bạt-đà-la xong, Như Lai suy nghĩ: “Ông Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp là một bậc tu hành nổi tiếng cùng với năm trăm đệ tử, được các bậc quốc vương, đại thần, dân chúng ngưỡng mộ tôn quý. Ta nên đến chỗ ông ấy giảng dạy chánh pháp”. Nghĩ thế xong, Đức Phật liền thăm hỏi đường và đi đến đó. Ca-diếp thấy Phật tới liền ra đón tiếp, hỏi thăm:

–Ngài có được vui vẻ an ổn không?

Đức Phật đáp:

–Không bệnh tật, biết đủ, thanh tịnh tịch tĩnh, tin tưởng, đó gọi là an ổn.

Ca-diếp thưa với Phật:

–Lúc này ngày sắp hết, hân hạnh mong được Sa-môn nhận lời ở lại nơi đây, tùy ý muốn chọn chỗ nào cũng được.

Phật nói:

–Ca-diếp, đêm nay Ta muốn ngủ trong hang đá này.

Ca-diếp thưa:

–Tôi thật không vui vì trong hang đá ấy có con rồng dữ, sợ rằng nó sẽ hại Ngài thôi.

Phật phải đến ba lần tỏ bày, Ca-diếp mới miễn cưỡng để Phật nghỉ đêm trong ấy. Bấy giờ Như Lai rửa tay chân xong, liền bước vào hang đá, trải tòa mà ngồi. Con rồng nhìn thấy liền nổi cơn giận dữ từ thân phát ra ngọn lửa lớn. Đức Phật cũng phát ra ngọn lửa sáng rực. Hai ngọn lửa gặp nhau bùng lên thiêu đốt hang đá. Ca-diếp đêm ấy thức giấc trông thấy hang đá bị lửa thiêu đốt, sợ hãi than tiếc:

–Vị Sa-môn đó là Bậc đốn chánh đáng tôn quý, chỉ vì không

chịu nghe lời ta mà bị lửa bức hại.

Ca-diếp liền sai đệ tử dùng bình nước lớn múc nước tạt lên cứu giúp. Nhưng tất cả nước trong các bình tạt vào đều biến thành lửa khiến thầy lẫn trò càng thêm sợ hãi, cùng than:

–Lửa của rồng đã sát hại vị Sa-môn ấy rồi.

Lúc ấy Như Lai dùng diệu lực thần thông chế ngự hàng phục rồng dữ đem bỏ vào bình bát. Sáng sớm hôm sau bưng bình bát chứa con rồng ấy ung dung đi ra ngoài. Ca-diếp trông thấy vô cùng vui mừng, cho là điều hết sức lạ lùng chưa từng có, thâm nghĩ: “Chẳng lẽ vị Sa-môn này đã sống lại? Trong bình bát có cái gì giống như con rồng dữ?”

Phật bảo Ca-diếp:

–Này Ca-diếp, Ta đã chế phục nó, khiến nó phải nhận lấy giới cấm.

Ca-diếp cả thẹn, quay lại nói với đám đệ tử:

–Vị đại Sa-môn này tuy có thần lực nhưng không bằng ta đã đắc quả vị La-hán.

Bấy giờ Như Lai dời đến trụ tại một gốc cây lớn, gần nơi ở của Ca-diếp. Vào khoảng nửa đêm, có bốn vị Đại Thiên vương cùng đến nghe pháp. Ánh sáng của họ tỏa rực như cây đuốc lớn thấp sáng, Ca-diếp trông thấy thế cho là Đức Phật theo đạo thờ lửa.

Trời vừa sáng Ca-diếp liền thưa với Phật:

–Trong pháp tu của Sa-môn cũng thờ lửa sao?

Phật đáp:

–Không phải thế, đêm qua Tứ Thiên vương cùng xuống đây nghe pháp. Đó là ánh sáng của họ mà thôi.

Sau đó Đế Thích cũng xuống đến nghe pháp, hào quang của vị ấy càng rực rỡ hơn. Sáng hôm sau, Ca-diếp vẫn cho là Đức Phật theo đạo thờ lửa nên đến hỏi Phật.

Đức Phật đáp:

–Không phải thế, đó là Đế Thích đến nghe pháp của Ta.

Tiếp theo, Phạm Thiên vương cũng xuống chỗ Phật nghe pháp. Ánh sáng của Phạm Thiên càng mãnh liệt hơn. Ca-diếp quyết chắc là Phật theo đạo thờ lửa nên sáng sớm đến hỏi Ngài. Đức Phật vẫn đáp:

–Không phải như vậy. Đó là ánh sáng của Phạm Thiên vương đến nghe pháp của Ta mà thôi.

Ca-diếp cùng năm trăm đệ tử thờ ba thứ lửa. Các đệ tử chỉ muốn đốt lửa nhưng châm mãi mà lửa vẫn không bén mỗi. Các vị đệ tử thấy lạ nên đến thưa thầy, Ca-diếp bảo:

–Chắc là do vị Sa-môn kia tạo nên thôi.

Liên cùng nhau đến hỏi Phật:

–Chỗ chúng tôi thờ lửa, nhưng đốt mãi mà lửa không cháy được.

Phật bảo:

–Muốn đốt lửa thì phải làm sao tạo được lửa rồi mỗi sang mới cháy được.

Lửa cháy rồi, Ca-diếp muốn thổi tắt nhưng lửa không tắt. Năm trăm người đệ tử thổi giúp nhưng vẫn không tắt. Mỗi người đều tự nghĩ rằng chắc hẳn cũng do vị Sa-môn kia gây ra, nên cùng đến nói với Phật:

–Lửa đã cháy rồi nhưng nay lại không thổi tắt được.

Đức Phật bảo:

–Muốn khiến cho tắt thì phải làm sao cho lửa tắt trước đã.

Ca-diếp thưa với Phật:

–Thưa Sa-môn, Sa-môn nên ở lại đây cùng tu phạm hạnh, tôi nguyện sẽ khiến người thân lo việc cúng dường đầy đủ, cứ mỗi ngày xin thỉnh đến chỗ thọ trai.

Đức Phật nhận lời. Hôm ấy Ca-diếp thỉnh Phật cùng đi với mình đến chỗ thọ trai. Đức Phật bảo:

–Ông cứ đi trước, ta sẽ theo sau.

Ca-diếp vừa đi ra. Đức Phật bèn dùng diệu lực thần thông bay lên cõi trời Đao-lợi để lấy các thứ quả ở cõi ấy. Phía Đông đến cõi Phất-bà-đề lấy quả Am-ma-lặc. Phía Nam đến cõi Diêm-phù-đề lấy quả Diêm-phù. Phía Tây đến cõi Câu-da-ni lấy quả Ha-lê-lặc. Phía Bắc đến cõi Uất-đan-việt để lấy loại lúa gạo tự nhiên. Tất cả đựng đầy bình bát rồi từ hư không bay xuống, đến trước Ca-diếp ngồi trên giường. Ca-diếp đi đến sau, thấy Đức Phật ở đó liền hỏi:

–Sa-môn đi theo đường nào mà đến đây trước vậy?

Đức Phật bảo:

–Này Ca-diếp, sau khi ông đi rồi, Ta đã đến bốn cõi và lên cõi

trời Đao-lợi lấy được các thứ quả nổi tiếng và các thứ đồ ăn ngon này, ông có thể cùng ăn.

Bấy giờ nước Ma-già-đà, quốc vương, đại thần cùng thân tộc của các quan, trưởng giả, cư sĩ, Bà-la-môn... đều đến chỗ Ca-diếp để tổ chức bảy ngày hội. Ca-diếp trầm nghĩ: Vị đại Sa-môn uy đức cao vòi vọi, tướng hảo trang nghiêm tối thượng, nếu những người kia trông thấy, chắc hẳn sẽ bỏ ta mà phụng thờ ông ấy. Mong sao trong bảy ngày đó, ông ta không đến chỗ mình”. Đức Phật biết rõ ý của Ca-diếp nên ẩn thân không hiện ra. Bảy ngày trôi qua được dưng cúng đầy đủ, Ca-diếp lại suy nghĩ: “Lễ hội đã xong, các thứ đồ ăn dùng còn lại rất nhiều, vị Đại Sa-môn ấy nếu nay đến đây, ta sẽ dọn mời ông ấy cùng ăn”.

Đức Phật biết rõ ý ấy nên hiện đến. Ca-diếp vừa mừng vừa sợ hỏi:

–Như Lai trong bảy ngày qua làm gì, ở đâu không thấy?

Đức Phật đáp:

–Ông trước đã dấy lên ý nghĩ không muốn Ta đến nên Ta không đến. Nay ông nhớ đến Ta, vậy nên Ta tới.

Lúc đó năm trăm đệ tử Ca-diếp chuẩn bị tế lễ nên cùng nhau dùng búa bửa củi nhưng mỗi người đưa búa lên đều không hạ thấp xuống được. Hoi liền đến thưa thầy, Ca-diếp bảo:

–Chắc việc ấy vẫn do vị Sa-môn đó làm ra mà thôi.

Liền đến hỏi Phật:

–Các đệ tử của tôi cùng nhau bửa củi. Mỗi người đưa búa lên nhưng đều không hạ xuống được.

Đức Phật bảo:

–Nên hạ xuống cùng hợp với âm thanh thì được.

Búa hạ xuống xong rồi thì đều dính chặt vào cây củi không cử lên được. Lại đến hỏi Phật, Phật bảo:

–Nên bỏ đi thì tự nhiên sẽ cử lên được.

Đúng là sau đó búa cử lên được.

Dòng sông Ni-liên-thiên nước trong vắt chảy xiết. Phật dùng thần lực khiến cho nước vọt lên cao quá khỏi đầu người và Phật đi ở dưới, mỗi bước đi qua làm cho bụi bốc lên. Ca-diếp từ xa trông thấy lo sợ Phật bị chìm trôi theo dòng nước, liền sai đệ tử đưa thuyền đến cứu.

Các đệ tử đến nơi thấy nước vọt lên cao mà Phật đi ở dưới, mỗi bước đi đều có bụi bốc lên. Ca-diếp gọi lớn:

–Này vị Sa-môn! Có muốn lên thuyền không?

Đức Phật đáp:

–Rất tốt.

Tức thì Như Lai theo dòng nước, từ đáy thuyền vào trong thuyền, mà thuyền không hề bị thủng.

Ca-diếp lại nói:

–Vị đại Sa-môn này đúng là thần rồi, nhưng vẫn không như ta đã chứng quả La-hán.

Đức Phật nói:

–Này Ca-diếp, ông chưa phải là bậc La-hán, sao lại cao ngạo tự xưng là đắc quả La-hán chứ.

Lúc ấy Ca-diếp hết sức kinh sợ và hổ thẹn liền cúi đầu thưa Phật:

–Nay Đại Thánh đã biết rõ tâm niệm của tôi, cúi xin Đại Thánh thâm nhận tôi vào trong giáo pháp của Ngài làm vị Sa-môn.

Đức Phật bảo:

–Này Ca-diếp, ông là bậc tu hành kỳ cựu, có nhiều môn đồ quyến thuộc, lại được quốc vương cùng tất cả quan lại, dân chúng đều quy ngưỡng cung kính. Nay muốn học đạo thì không nên tự hạ thấp giá trị của mình, ông nên cùng với đệ tử bàn bạc kỹ lưỡng.

Ca-diếp thưa:

–Lành thay! Như lời Thánh dạy, vì tự riêng ý tôi chưa có thể quyết định được, phải nên trở về cùng với đệ tử bàn luận.

Ca-diếp trở về tập hợp các đệ tử đông đủ và nói:

–Ta nay đã hiểu và tin giáo pháp của vị Sa-môn kia, vì chỗ đắc đạo của vị ấy là chân chánh. Ta nay muốn đi theo vị ấy, vậy ý của các người thì sao?

Các đệ tử cùng đáp:

–Chúng con cũng nguyện theo ý của thầy mà quy y vị Sa-môn ấy.

Bấy giờ Ca-diếp cùng với các đệ tử của mình cởi bỏ y phục, lấy mọi dụng cụ thờ lửa đem liêng xuống sông rồi cùng đến chỗ Đức Phật đánh lễ ngang chân Phật và thưa:



–Tôi nay cùng với các đệ tử nguyện làm Sa-môn trong chánh pháp của Ngài.

Đức Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Tức thì các vị ấy đều tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục, trở thành Sa-môn.

Ca-diếp có hai người em cũng đi tu tên Nan-đề và Già-da. Mỗi người có hai trăm năm mươi đệ tử, đã từ lâu ở gần bờ sông nay thấy các thứ y, áo và dụng cụ lật vật dùng cho việc thờ lửa của các vị Phạm chí theo dòng nước trôi xuống đều kinh ngạc, lo sợ anh mình cùng đoàn đệ tử bị người giết hại. Hai ông cùng với năm trăm đệ tử lập tức ngược dòng sông đi lên, thấy anh mình cả thầy lẫn trò đều trở thành Sa-môn, lấy làm lạ hỏi:

–Anh xưa nay là bậc tu hành kỳ cựu, đã một trăm hai mươi tuổi rồi, trí tuệ sâu xa, được cả nước tin theo tôn kính, theo ý tôi thì anh đã chứng quả La-hán. Nay sao lại bỏ con đường tu của mình theo học đạo với vị Sa-môn kia, phải chăng đạo của vị ấy hơn tất cả đạo khác?

Ca-diếp đáp lời em mình:

–Đạo Phật rất ưu việt, giáo pháp ấy là vô thượng. Từ xưa đến nay ta chưa từng thấy ai đạt được thần thông cùng đạo lực như Đức Phật. Giáo pháp của Phật thanh tịnh, hóa độ muôn người, có thể dùng ba sự việc để giáo hóa chúng sinh. Một là dùng đạo lực thần thông biến hóa. Hai là dùng trí tuệ biết rõ tâm niệm của kẻ khác, theo đó mà giáo hóa. Ba là khéo biết mọi thứ phiền não, tùy theo bệnh mà cho thuốc.

Hai người em nghe anh mình nói liền tỏ ra cung kính đối với Đức Phật nên quay sang hỏi các môn đệ:

–Ý các người như thế nào?

Năm trăm người đệ tử đều cùng thưa là xin nguyện theo lời dạy của thầy. Ngay khi ấy tất cả cùng đến đánh lễ Đức Phật và cầu xin được làm Sa-môn.

Đức Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Tất cả đều tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục và trở thành Sa-môn.

Khi ấy Như Lai cùng với một ngàn vị Tỳ-kheo đến thành Ba-la-nại. Ở trong một khu rừng, Như Lai vì các đệ tử lúc thì biến hóa thân thông, lúc thì thuyết pháp, lúc thì thuyết giới. Các đệ tử trông thấy Phật uy nghi với những diệu lực thân thông như thế nên ai nấy đều hoan hỷ và đều chứng quả vị A-la-hán.

Bấy giờ Đức Thế Tôn từ thành Ba-la-nại cùng với ba anh em Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp và một ngàn vị A-la-hán đi tới nước Ma-già-đà. Lúc đó vua Tần-bà-sa-la từ lâu đã được nghe Bồ-tát chứng quả vị Phật, thân tướng cao lớn đến một trượng sáu và luôn tỏa ra màu sắc vàng óng, có đủ ba mươi hai tướng tốt, tám mươi vẻ đẹp, đầy đủ mười danh hiệu tôn quý, đạt được tri kiến chân thật, thành tựu ngũ nhãn, chứng đắc lục thông, các bậc Phạm vương, Đế Thích, Tứ Thiên vương đều cung kính tôn sùng, nay Đức Phật đã đến nước mình nên hết sức vui mừng. Nhà vua cho rằng mình vốn đã gặp Bồ-tát lúc chưa đắc đạo, đã từng được hứa là nếu thành Phật sẽ đến độ mình, nay Phật đến đây rõ ràng là không quên sở nguyện của Ngài. Nhà vua lập tức ra lệnh khắp nước cho sửa sang dọn dẹp đường sá sạch sẽ, trang nghiêm. Vua dùng xe báu cùng các đại thần bá quan văn võ tháp tùng trước sau với ngàn cỗ xe, vạn quân kỵ chinh tề ra khỏi kinh thành nghênh đón Phật.

Lúc ấy Đức Thế Tôn ở tại khu rừng Giá-việt gần thành Vương xá, bên cạnh một cây lớn cùng với ngàn vị Tỳ-kheo ngồi vây quanh. Nhà vua từ xa trông thấy Phật như mặt trăng giữa các ngôi sao trời, như mặt trời mới xuất hiện, như Đế Thích, lại giống Phạm vương ở nơi Thiên cung, dáng vẻ uy nghiêm như núi vàng vọi vọt lên hẳn muôn vật. Lòng vua vô cùng hoan hỷ liền xuống xe đi bộ đến nơi, chẳng cần giữ đúng năm thứ oai nghi của một bậc vua, cúi đầu lễ bái Phật, tự xưng hiệu rồi thưa:

–Tôi từ lâu hằng mến mộ Tôn đức, khao khát có được cuộc gặp gỡ hôm nay.

Như Lai liền dùng phạm âm để an ủi thăm hỏi nhà vua:

–Đại vương, thân tứ đại có được an ổn thoải mái không? Việc nước, việc dân chắc không quá mệt nhọc lắm phải không?

Vua nói:

–Nhờ ân trên nên may mắn đều được an lành.

Khi ấy vua Tần-bà-sa-la cùng các đại thần và dân chúng đều thấy Ca-diếp ngồi bên cạnh Đức Phật, liền nghĩ: “Ca-diếp là bậc tu hành kỳ cựu vào hàng sư tổ của đám Tiên nhân, lẽ đâu lại bỏ đạo của mình mà làm đệ tử Phật? Không rõ ông ta là thầy của Phật hay Phật là thầy ông ta?”. Phật biết ý ấy của nhà vua nên dùng bài kệ hỏi Ca-diếp:

*Ông thường lễ sông núi  
Quy y nước lửa gió  
Nhật Nguyệt cùng Phạm Thiên  
Ngày đêm luôn tinh tấn  
Trải qua bao tháng năm  
Tâm không hề biếng trễ  
Việc phụng thờ các thần  
Phải chăng có phước báu?*

Ca-diếp cũng đọc bài kệ đáp:

*Nhớ lại chuyện thờ cúng  
Trải qua tám mươi năm  
Gió nước lửa Phạm Thiên  
Núi sông cùng Nhật nguyệt  
Đêm ngày thường tinh tấn  
Tâm cầu không biếng trễ  
Cuối cùng chẳng được gì  
Gặp Phật mới an lạc.*

Nghe qua bài kệ, vua Tần-bà-sa-la cùng quần thần và chúng dân mới rõ Ca-diếp là đệ tử của Phật. Đức Phật gọi Ca-diếp nói:

–Ông nên thể hiện thần lực A-la-hán của mình.

Ca-diếp lập tức vâng lời Phật dạy, vụt bay bổng lên hư không, phần trên thân mình phát ra lửa, phần dưới thân mình tuôn ra nước, hoặc trên thân tuôn ra nước mà thân không bị thấm ướt, hoặc dưới thân phát ra lửa mà thân không bị đốt cháy, bay vụt qua lại trên hư không, bảy lần ẩn, bảy lần hiện, chui vào đất như nước chảy, đi trên nước như bước trên mặt đất, có thể xuyên qua núi Tu-di không chút trở ngại. Lại đến nơi khoảng đất phía trước Phật biến hóa đủ cách: lặn mất ở phía Tây hiện ra ở phía Đông, lặn mất ở phía Đông hiện ra

ở phía Tây, lặn mất ở phía Nam hiện ra ở phía Bắc, lặn mất ở phía Bắc hiện ra ở phía Nam. Biến hóa xong, Ca-diếp liền đến trước Phật quỳ gối chấp tay thưa:

–Phật là Thầy của tôi, tôi là đệ tử của Phật.

Vua và quần thần càng thấy rõ Ca-diếp là đệ tử của Phật.

Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo vua Tần-bà-sa-la:

–Này Đại vương, sắc là vô thường, khổ, không, vô ngã. Thọ tướng, hành, thức cũng vô thường, khổ, không, vô ngã. Sắc như bọt nước tụ lại rồi tan rã không thể tóm lấy được; thọ như bong bóng nước không thể tồn tại lâu dài; hành như thân cây chuối bên trong chẳng có gì là bền chắc; tướng như việc thấy trong giấc mộng, đều là hư vọng; thức như cảnh huyễn hóa từ điên đảo dấy lên. Ba cõi đều không thật, tất cả đều là vô thường. Này đại vương, từ khi có đất nước này đến nay là bao nhiêu năm?

Vua đáp:

–Khoảng hơn bảy trăm đời.

Phật hỏi:

–Thế nhà vua có biết hết các vị vua từng cai trị không?

Đáp:

–Chỉ biết rõ về phụ vương thôi.

Đức Phật bảo:

–Thế gian biến đổi trong chốc lát, chỉ có đạo pháp là chốn nương tựa, phải nên tu tập để được phước báo vô vi, không gì hơn điều đó. Đại vương nên biết, như con người sinh ra, tuy từ cha mẹ có được thân này, nhưng quả báo không từ cha mẹ đưa tới mà có. Tất cả mọi thứ lành dữ tốt xấu đều do nghiệp tạo tác từ trước hình thành nên. Nếu tạo tác các điều thiện thì sau khi mạng chung được sinh lên cõi trời, cõi người, luôn được gặp Phật; nếu tạo các điều ác thì sau khi mạng chung sẽ đọa vào địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh. Tất cả các pháp đều do nhân duyên hợp thành mà sinh ra, nhân duyên tan rã thì lại diệt mất. Đại vương nên biết, vô minh duyên hành, hành duyên thức, thức duyên danh sắc, danh sắc duyên lục xứ, lục xứ duyên xúc, xúc duyên thọ, thọ duyên ái, ái duyên thủ, thủ duyên hữu, hữu duyên sinh, sinh duyên lão tử ưu bi khổ não. Này đại vương, vô minh diệt nên hành diệt, hành diệt nên thức diệt, thức diệt nên danh sắc diệt, danh sắc

diệt nên lục xứ diệt, lục xứ diệt nên xúc diệt, xúc diệt nên thọ diệt, thọ diệt nên ái diệt, ái diệt nên thủ diệt, thủ diệt nên hữu diệt, hữu diệt nên sinh diệt, sinh diệt nên lão tử ưu bi khổ não cũng diệt.

–Này đại vương, mười hai nhân duyên đó thật rõ ràng hiển nhiên, nhưng thể tánh các pháp là vô ngại như hư không, không lưu lại dấu vết, phải vượt qua mọi tư duy phân biệt thì mới thấu đạt pháp nhãn.

Khi Đức Phật nói xong các pháp ấy, có tám vạn bốn ngàn chư Thiên và người xa lìa mọi cấu nhiễm thế gian, được pháp nhãn thanh tịnh, vô lượng người trong chúng hội đều phát tâm Vô thượng Bồ-đề.

Lúc ấy vua Tần-bà-sa-la đắc pháp nhãn thanh tịnh nên vô cùng hoan hỷ, xin Phật cho mình được thọ ngũ giới, cùng xin cho các đại thần bá quan, dân chúng trong nước đều được quy y Phật và thọ ngũ giới. Thọ giới xong, nhà vua liền rời khỏi chỗ ngồi để đánh lễ ngang chân Phật và thưa:

–Bạch Thế Tôn, ngài đã có thể bỏ ngôi vị Chuyển luân thánh vương xuất gia tìm đạo. Con trước đây đã từng đích thân khuyến thỉnh, nếu Ngài đắc đạo thì đến độ cho con trước. Hôm nay ước nguyện cũ đã được thành tựu viên mãn. May mắn được đội ân Phật, được đi theo dấu đạo, mọi công việc trong nước dù bề bộn khó khăn cũng xem như phụng sự người thân vậy.

Rồi nhà vua cùng bá quan văn võ nhiều quanh Phật ba vòng và tạ từ trở về.

Vua về đến vương cung, các vị quan đều đến chúc mừng, tâu rằng các vua ở đời trước không được gặp Phật, duy chỉ có nhà vua mới được gặp Đức Như Lai. Nghe thế, nhà vua càng thêm hoan hỷ bảo:

–Các khanh sớm có phước duyên nên nay được gặp Phật ở đời.

Nhân dịp đó nhà vua ra lệnh cho những phi tần thể nữ nơi hậu cung với dân chúng trong nước gắng lo tu tập, giữ gìn giới cấm, hết lòng phụng sự đạo pháp.

Bấy giờ ở nước Ma-già-đà có vị trưởng giả tên Ca-lan-đà, thấy Phật vào giảng đạo ở nước này mà chưa có tinh xá nên muốn đem vườn Trúc của mình cúng dường Phật, liền đến trước Phật cung kính thưa:

–Bạch Thế Tôn, Ngài là Đấng Đại Từ Bi thương xót muôn loài

như cha mẹ, đã có thể lia bỏ mọi vinh hoa thế gian mà đắc đạo thành Phật. Hiện nay chưa có tinh xá làm nơi trú ngụ tu tập, con xin đem vườn Trúc hiến dâng lên Như Lai.

Lúc ấy Đức Phật chú nguyện cho vị trưởng giả và thọ nhận. Từ đó, Đức Phật cùng với Thánh chúng ở nơi ấy để tu tập và cùng du hóa.

Lúc bấy giờ dân chúng Ma-già-đà phần đông ham chuộng các thứ âm nhạc thế tục, ca múa hát xướng không kể ngày đêm. Đức Phật đến nước ấy, đem đạo pháp giảng dạy, chỉ bảo về phương pháp tu tâm, giữ gìn giới cấm nên mọi người đều lia bỏ các thứ âm nhạc thế tục.

Đức Phật có vị đệ tử tên Xá-bà-kỳ vào thành khất thực, bước đi ung dung, vô cùng oai nghi phạm hạnh, người đi đường trông thấy đều sinh tâm hoan hỷ. Lúc ông Xá-lợi-phất nhìn thấy vị Sa-môn ấy liền suy nghĩ: “Ta học đạo khá lâu, cũng biết khá nhiều pháp thức, nhưng chưa từng thấy ai như vị này, sao ông ta lại có uy nghi đặc biệt đến như vậy? Ta thử đến hỏi thăm ông ta theo đạo nào”. Thế rồi Xá-lợi-phất liền đến hỏi vị Tỳ-kheo:

–Thầy của ngài là ai, xin được nghe qua chí nguyện của người tu học.

Bấy giờ vị Tỳ-kheo liền đọc bài kệ:

*Thầy ta đủ tướng tốt  
Bậc Tối Tôn ba cõi  
Năm uẩn, mười hai duyên  
Chẳng trụ nơi không, có  
Ta nay tuổi còn ít  
Tu học chưa thâm đạt  
Nên chưa đủ ngôn từ  
Ca ngợi công đức Phật.*

Tỳ-kheo Xá-bà-kỳ đọc bài kệ xong, nói với Xá-lợi-phất:

–Thầy của tôi là Bậc Tối tôn Tối thắng trong cõi trời, người, tích lũy công đức không thể kể xiết. Từ cõi trời Đâu-suất giáng sinh nơi cõi Diêm-phù. Lúc mới sinh ra đã có thể đi bảy bước hướng đến mười phương đưa tay lên cao và nói lớn: “Trên trời dưới đất chỉ có Ta là Bậc Tối tôn Tối thắng. Ta sẽ hóa độ chúng sinh trong ba cõi thoát

khỏi khổ não”. Đế Thích, Phạm thiên, Tứ Thiên vương đều đến cúng dường thờ kính. Công đức của Phật không thể nào trình bày hết được.

Xá-lợi-phất nghe vị Tỳ-kheo nói như thế chẳng khác nào người trong chốn tối tăm được trông thấy ánh sáng mặt trời rạng rỡ, liền nói với vị Tỳ-kheo:

–Lành thay, lành thay! Tôi từ nhỏ vốn hiếu học, tám tuổi đã theo thầy học đạo, mười sáu năm bên thầy chưa hề xao lãng, tự cho là thông hiểu. Hôm nay gặp Bạc Vô Thượng Chánh Giác đúng là thầy mình. Vậy xin cho biết Đức Phật hiện nay đang ở đâu?

Vị Tỳ-kheo đáp:

–Đức Phật hiện đang ở tại tinh xá vườn Trúc Ca-lan-đà.

Sau đó, Xá-lợi-phất bèn đem số đệ tử của mình đến chỗ Như Lai đánh lễ ngang chân Phật, thăm hỏi rồi thưa với Phật:

–Con ở nơi cõi sinh tử, giẫm đạp trong vòng mê muội, nay may mắn được gặp Phật, nguyện mở con đường chân chánh làm vị Sa-môn thành tựu các giới cấm.

Phật nói:

–Thiện lai, Tỳ-kheo!

Xá-lợi-phất và các đệ tử tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục và trở thành Sa-môn. Đức Phật lại vì ông mà thuyết pháp khiến ông tâm ý thông tỏ, dứt sạch các lậu, đắc quả A-la-hán. Xá-lợi-phất liền đến trước Đức Phật thưa:

–Bạch Thế Tôn, con có người bạn cùng tu học là Đại Mục-kiền-liên, vốn đã giao ước rằng ai đắc đạo trước thì chỉ dẫn cho nhau. Nay con muốn đến chỗ ông ấy, mong được Thế Tôn cho phép.

Phật bảo:

–Ông đi đến đó là đúng lúc.

Bấy giờ Xá-lợi-phất đi vào thành Vương xá để tìm Mục-kiền-liên, từ xa trông thấy Mục-liên cùng các đệ tử đang du hành đến một làng nhỏ. Lúc ấy Mục-liên nhìn thấy bạn mình hình dạng thay đổi, liền đến đón và hỏi:

–Vì sao mà dung mạo và y phục trông khác lạ thế này?

Xá-lợi-phất đáp:

–Tôi đang theo học với Bạc Đạo Sư chỉ dạy về lẽ vô thường, đạo ấy ở ngay nơi đây. Tôi cầu pháp bao nhiêu năm mà chẳng gặp Đại

Thánh. Hôm nay được gặp, thân tâm nhẹ nhõm, vui mừng vô cùng nên đến đây cùng mong được chia sẻ pháp vị với bạn.

Mục-kiên-liên nói:

– Đây không phải là việc nhỏ, cần phải cùng nhau bàn tính kỹ lưỡng.

Xá-lợi-phất nói:

– Tôi với anh trước đây đã cùng nhau tu học, chỗ hiểu biết của tôi anh còn lạ gì, xin chớ đắn đo.

Lúc ấy Mục-kiên-liên nói với Xá-lợi-phất:

– Anh vốn là bậc có trí tuệ hơn hẳn tôi, nay anh đã dạy, có thể nào lầm được.

Nói xong Mục-kiên-liên đi theo Xá-lợi-phất đến chỗ Phật, đánh lễ ngang chân Phật và thưa:

– Vì xa cách Bậc Đại Thánh nên con mãi đắm chìm trong cảnh phiền não, hôm nay được gặp Phật, nguyện làm Sa-môn để được gần gũi phụng sự.

Mục-kiên-liên liền lập tức bỏ hết các vật dụng cũ như bình đựng nước, chiếc gậy và tấm y da hươu.

Đức Phật nói:

– Thiện lai!

Mục-liên tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục và trở thành Sa-môn. Mục-kiên-liên được Phật giảng pháp, nhờ đó mà thông tỏ, các lậu dứt sạch và đắc quả A-la-hán. Lúc đó Xá-lợi-phất, Mục-kiên-liên cùng với hai trăm năm mươi đệ tử đều xuất gia theo Phật và đều đắc được quả vị A-la-hán.

Bấy giờ vua Du-đầu-đàn nghe con mình đã đắc đạo thành Phật trải qua sáu năm rồi, trong lòng hết sức vui mừng từng ngày từng giờ mong gặp lại con, bèn nói với vị quan thân cận là Ưu-đà-di:

– Nay người hãy tìm đến chỗ Phật, thỉnh Phật trở về thăm đất nước và hoàng cung. Cha con xa cách đến nay đã hơn mười hai năm rồi, ngày đêm ta buồn thương lo lắng không lúc nào nguôi. Nếu được gặp mặt con ta một lần thật chẳng khác nào ta được sinh trở lại.

Ưu-đà-di nhận mệnh vua truyền dạy, tìm đến nơi và đánh lễ ngang chân Phật rồi thưa lại đầy đủ ý vua Du-đầu-đàn.

Đúng lúc đó Ưu-đà-di được thấy chư Thiên, Phạm vương, Đế



Thích đều đến quy kính nghe pháp, liền thưa với Phật xin được xuất gia làm Sa-môn. Phật nói:

–Thiện lai!

Ưu-đà-di tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục và trở thành Sa-môn, đắc quả A-la-hán.

Bấy giờ Đức Thế Tôn suy nghĩ: “Ta vốn có lời hứa với vua cha, nếu thành Phật thì sẽ trở về nước hóa độ cha mẹ. Nay đắc đạo rồi không thể quên lời thệ cũ”. Liền bảo Tỳ-kheo Ưu-đà-di:

–Ông nên trở về trước tâu với phụ vương Ta. Có thể hiển bày thần lực, tạo đủ mười tám pháp biến hóa để ai nấy đều thấy sự thành tựu đạo của Ta. Đệ tử Phật còn như vậy huống chi là uy đức của Phật.

Ưu-đà-di vâng lời Phật dạy, bay bổng lên không trở về nước, đến kinh thành Ca-tỳ-la ở trên hư không hiện đủ mười tám pháp biến hóa khiến nhà vua cùng quần thần và dân chúng đều kinh sợ. Ưu-đà-di đọc bài kệ:

*Như Lai thật ít có  
 Đâu dễ gì được gặp  
 Vô lượng kiếp cần khổ  
 Luôn thương xót muôn loài  
 Xưa hành đạo Bồ-tát  
 Nay nguyện đã hoàn tất  
 Ngồi nơi gốc Bồ-đề  
 Hàng phục loài ma oán  
 Dứt trừ nhân tử sinh  
 Diệt sạch mọi phiền não  
 Đã thành Bạc Chánh Giác  
 Diễn nói pháp vô thượng  
 Tôi vốn vâng mệnh vua  
 Rời nước đón Thái tử  
 Nói vua luôn thương nhớ  
 Thường buông lời lo buồn  
 Phật luôn nhớ quê hương  
 Sẽ về thăm thân tộc  
 Tôi vâng lời Phật dạy*

Trở lại Ca-tỳ-la  
Tạ Phật dùng thần thông  
Đã về ngay hoàng thành  
Biến hóa ngàn ấy loại  
Ví như đóa sen thơm  
Vua cha thấy phép biến  
Trong lòng đầy hãi kinh  
Hỏi ngay kẻ tả hữu  
Chưa từng thấy điều đó  
Thái tử xưa rời nước  
Cầu đạo độ chúng sinh  
Vô lượng kiếp cần khổ  
Nay đã thành Phật-đà  
Vua chớ có hoảng sợ  
Lòng phải nên vui mừng  
Ngài đã vượt sinh tử  
Và gửi lời thăm vua.  
Đức vua nghe tin con  
Lệ rơi như sao đổ  
Ta từ sáu năm nay  
Sầu nhớ mãi không nguôi  
Chợt nghe tin lành tới  
Như kẻ chết sống lại  
Con ta lìa ngôi báu  
Thành đạo gọi là gì  
Xin đáp lời vua hỏi  
Thái tử trải sáu năm  
Khổ hạnh nên đắc đạo  
Hiệu là Thiên Trung Thiên  
Bậc Tối Tôn ba cõi.  
Con ta lúc ở nhà  
Ta tạo đủ cung điện  
Chạm trổ trang hoàng đẹp  
Hiện nay ở chỗ nào?  
Xin đáp lời vua hỏi

Phật đức pháp vi diệu  
Luôn ngự chốn an lành  
Thường ở bên gốc cây  
Chư Thiên đến dâng hiến.  
Con ta lúc ở nhà  
Nằm ngồi luôn che phủ  
Lụa là dùng trang sức  
Luôn mềm mại tươi đẹp  
Xin đáp lời vua hỏi  
Thiên đế dâng y phục  
Long phi hiến giường báu  
Tâm Phật luôn tự tại  
Chưa từng thấy mừng giận.  
Con ta lúc ở nhà  
Đủ món ngon vật lạ  
Nay nơi ở chốn ăn  
Ai bày biện chăm sóc?  
Xin được đáp lời vua  
Mang bình bát khát thực  
Phước không tăng không giảm  
Chú nguyện cho thí chủ  
Đời đời được an lành.  
Con ta lúc ở nhà  
Ngủ nghỉ thường được vui  
Cùng đàn ca tấu nhạc  
Cho đến khi thức giấc?  
Tôi xin đáp lời vua  
Thiên định chẳng minh ám  
Chư Phật ít ngủ nghỉ  
Đế Thích luôn khâm phục  
Phạm vương thường khuyên giúp.  
Con ta lúc ở nhà  
Tắm rửa dùng nước thơm  
Khắp phòng nhà tỏa ngát  
Nay dùng loại hương gì?

Xin đáp lời vua hỏi  
 Tám nẻo ba giải thoát  
 Tắm rửa trừ cấu nhiễm  
 Tâm lặng dứt ưu phiền  
 Như hư không tịch tĩnh.  
 Con ta lúc ở nhà  
 Đủ thứ hương xông thoa  
 Trong lành không chút bẩn  
 Tinh khiết và thơm lừng?  
 Tôi xin thưa lời vua  
 Giới định tuệ giải thoát  
 Lấy đạo đức làm hương  
 Xông tỏa khắp mọi nơi  
 Mười phương tám xứ nạn.  
 Con ta lúc ở nhà  
 Đủ bốn loại giường báu  
 Chăn nệm bao màu sắc  
 Nằm ngồi rất an vui?  
 Xin đáp lời vua hỏi  
 Tứ thiền làm nệm giường  
 Tâm luôn được tự tại  
 Bùn nã phiền không vấy  
 Thanh tịnh như hoa sen  
 Con ta lúc ở nhà  
 Quân canh giữ nghiêm túc  
 Ra vào có người hầu  
 Mắt chưa nhìn việc ác  
 Tôi xin đáp lời vua  
 Hơn ngàn vị La-hán  
 Vô lượng chư Bồ-tát  
 Đều là chúng đệ tử  
 Luôn gần gũi bên Ngài.  
 Con ta lúc ở nhà  
 Voi ngựa đủ loại xe  
 Đi đến khắp bốn phương

Tùy thích mà du ngoạn  
Xin đáp lời vua hỏi  
Ngũ thông làm xa giá  
Bay lượn chẳng ngại ngần  
Mọi tâm đều thông tỏ  
Đạo bước vượt sinh tử.  
Con ta lúc ở nhà  
Cờ xí bày la liệt  
Bao quân mang binh khí  
Trước sau luôn tháp tùng?  
Tôi xin đáp lời vua  
Bốn chúng theo phòng hộ  
Cứu giúp bao khó nguy  
Đều ân huệ nhân ái  
Lấy đó để tựa nương.  
Con ta lúc ở nhà  
Chuông trống gióng mở lối  
Kỹ nhạc hòa đủ âm  
Người xem chặt ngã đường  
Xin đáp lời vua hỏi  
Cây đạo thành Chánh giác  
Độ năm Bạt-đà-la  
Tám vạn tư vị trời  
Đều đắc được pháp nhãn  
Chín mươi sáu loại đạo  
Cũng đều quy phục cả  
Giống trống không sinh diệt  
Âm hưởng thấu Tam thiên  
Mở trao đều tỏ ngộ  
Tất cả cùng vui thích.  
Con ta vua nước nào  
Bờ cõi rộng hay hẹp  
Hóa độ bao nhiêu người  
Có đều quy phục không?  
Phật thống lãnh Tam thiên

Hóa độ khắp muôn loài  
 Mười phương không thể tính  
 Đều được mọi ích lợi.  
 Con ta lúc ở nhà  
 Việc nước giúp đỡ ta  
 Đạo đức luôn lễ nghĩa  
 Thuận lời không dám trái?  
 Phật ngộ các pháp không  
 Là bốn thứ điên đảo  
 Mọi người đều quy y  
 Đạo vô vi tịch tĩnh  
 Pháp Phật không yêu ghét  
 Tất cả đều thông đạt  
 Giáo hóa khắp muôn loài  
 Thấy được nhiều lợi ích  
 Giả sử có một người  
 Người ấy vô số đầu  
 Đầu có vô số lưỡi  
 Lưỡi biện tài vô cùng  
 Vô lượng người như vậy  
 Trong hằng sa số kiếp  
 Ca ngợi công đức Phật  
 Hãy còn không thể hết  
 Hướng tôi chút đốm sáng  
 Nói sao hết mặt trời.

Bấy giờ vua Du-đầu-đàn nghe qua bài kệ ấy liền khen ngợi:

–Lành thay! Tiên A-tư-đà ngày trước tiên đoán quả thật không sai.

Lại hỏi Ưu-đà-di:

–Phật có ý về thăm hoàng cung không?

Ưu-đà-di tâu:

–Trong khoảng bảy ngày nữa Như Lai sẽ về tới đây.

Nhà vua nghe tâu như thế xiết bao mừng rỡ, liền nói với các đại thần:

–Ta chuẩn bị đón Phật trở về thăm, phải tổ chức theo nghi thức

đón rước một vị Chuyển luân thánh vương. Trước hết phải lệnh cho các sở ty lo dọn dẹp đường sá, dùng nước thơm rưới khắp mặt đường, rồi giăng treo cờ xí, dù lọng, gấm thêu đủ loại, trang hoàng cho thật đẹp, phải dốc sức hoàn thành mọi việc ấy. Ta sẽ ra khỏi thành ngoài bốn mươi dặm để đón rước Như Lai.

Ưu-đà-di tâu:

–Thần vốn vâng lời Phật dạy trở về hoàng cung báo cho đại vương biết rõ sự việc. Nay xin được trở lại chỗ Phật nói rõ ý của đại vương là bao nhiêu năm khao khát muốn gặp mặt Như Lai, cũng như muôn dân trăm họ đều mong được hưởng chút phước báo.

Vua bảo:

–Lành thay! Mong được sớm gặp Phật.

Ưu-đà-di trở lại chỗ Đức Phật đánh lễ ngang chân Phật, thưa:

–Bạch Thế Tôn, Đại vương và quần thần cũng như dân chúng cả nước đều mong ngóng từng ngày để được gặp Phật. Con đã tâu với đại vương là khoảng bảy ngày nữa Thế Tôn sẽ về đến hoàng cung.

Đến ngày thứ bảy, Như Lai cùng các vị đệ tử chuẩn bị y bát chỉnh tề đầy đủ, uy nghi thứ lớp đi về kinh thành Ca-tỳ-la. Các vị Phạm thiên, Đế Thích, Tứ Thiên vương nghe tin Phật trở về thăm bốn quốc đều đến hộ tống, Phạm thiên hầu phía bên phải, Đế Thích hầu phía bên trái, Tứ Thiên vương thì kẻ trước người sau tháp tùng theo đoàn. Chư Thiên, Long thần dùng hương hoa, kỹ nhạc để cúng dường tung rải, lại giăng cắm la liệt hai bên đường cờ phướn, dù lọng quý giá, trời mưa nước thơm rưới khắp mặt đất.

Lúc Như Lai sắp lên đường có nhiều điềm lành xảy ra. Mười phương quốc độ trong Tam thiên đại thiên thế giới hiện ra sáu cách chấn động; tất cả các loại cây khô héo đều sinh ra hoa lá, xanh tươi trở lại, những khe suối khô cạn từ lâu tự nhiên nước tuôn chảy. Vua Du-đâu-đàn trông thấy các hiện tượng tốt lành ấy liền tức tốc lệnh cho các vị trong tộc họ Thích, các vị đại thần bá quan văn võ cùng tiến hành các nghi thức đón Phật như giăng treo cờ phướn, dù lọng, đốt các loại hương thơm, rải hoa, hòa tấu âm nhạc. Vua cha từ xa nhìn thấy Phật đi giữa đại chúng như mặt trăng trong đám sao trời, như mặt trời mới xuất hiện, như cây tươi đang trở hoa, thân cao lớn một trượng sáu, đoan nghiêm rực rỡ. Thấy Phật như vậy lòng vua vui buồn lẫn lộn liền

cúi đầu làm lễ và thưa với Phật:

–Xa cách bao nhiêu năm, nay mới được gặp.

Các vị đại thần, bá quan văn võ cùng dân chúng trong nước đều vui mừng đánh lễ Phật rồi theo Phật vào thành.

Bấy giờ đôi chân Đức Thế Tôn vừa bước qua cửa chính của thành ngoài thì đại địa rung động, trời tung rưới vô số hoa đẹp cùng muôn tiếng nhạc hòa tấu vang lên, những kẻ mù lòa được sáng mắt trở lại, kẻ điếc được nghe rõ, kẻ què lệch đi đứng trở lại bình thường, kẻ bệnh tật thì được thuyên giảm, kẻ căm ngọng thì nói năng trở lại, kẻ điên cuồng tâm trí được bình phục, kẻ bị gù được dứt tật, mọi thứ độc hại đều tiêu trừ, chim chóc muông thú hòa thuận phát ra đủ thứ tiếng kêu trong lành, các thứ ngọc ngà mang trên người va chạm nhau tỏa ra ánh sáng và tiếng vang, các kho báu tự nhiên xuất hiện, những vật báu, những tâm tình bưng bít che dấu hiểu lầm giờ được cởi mở hòa hợp, tất cả chúng sinh đều dứt bỏ ý tưởng dâm dục, không giận dữ cuồng si và đều trở nên thân thuộc xem nhau như cha mẹ, anh em, con cái một nhà. Các cõi địa ngục đều được dừng nghỉ, quỷ đói được no đủ, các loài súc sinh được thoát kiếp đọa, sinh vào cõi trời người.

Vua cha thấy thân tướng Phật cao lớn hơn một trượng sáu, ánh lên màu vàng ròng, như mặt trăng trong đám sao, như ngọn núi vàng; Phạm thiên, Đế Thích, Tứ Thiên vương đều theo hầu, lại trông thấy các vị Tỳ-kheo từng là ngoại đạo tu khổ hạnh lâu năm nên thân hình gầy gò ốm yếu thường gần gũi hầu cận bên Phật, giống như mấy con quạ đen đậu nơi đỉnh núi vàng sẫm, không làm nổi bật được uy đức của Như Lai. Do đó vua cha ra lệnh tuyển trong cả nước cùng trong họ Thích những người sinh trưởng trong gia đình quyền quý, có diện mạo trang nghiêm, chọn được năm trăm người xuất gia làm Sa-môn hầu cận bên Phật, cũng như Kim sí điểu đậu trên núi Tu-di, như ngọc Ma-ni đặt trong hồ nước tinh khiết. Vương đệ của Phật là Nan-đà cũng được chọn làm Sa-môn. Nan-đà có người hầu cận tên Ưu-ba-ly, ông này đã đến trước Đức Phật cung kính thưa:

–Bạch Thế Tôn, thân người khó được, Phật pháp khó gặp. Các vị vương tôn công tử đều lìa bỏ cuộc sống vinh hoa ở thế gian để xuất gia, còn con là thân phận thấp hèn há lại luyến tiếc tham đắm hay sao.



Mong Phật rủ lòng từ bi cứu độ cho con được đứng vào hàng Sa-môn học đạo giải thoát.

Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Ưu-ba-ly tự cạo sạch râu tóc, vận pháp phục, trở thành Sa-môn, ngồi theo thứ tự cùng với chư vị Tỳ-kheo. Nan-đà đến sau cứ lần lượt thi lễ, đến chỗ Ưu-ba-ly thì dừng lại không thi lễ, tự suy nghĩ:

–Người này vốn là kẻ hầu hạ trong gia đình ta, chẳng nên thi lễ.

Lúc đó Đức Thế Tôn biết rõ sự việc liền gọi Nan-đà đến và nói:

–Phật pháp ví như biển rộng chứa hàng trăm con sông, bốn dòng cùng đổ về đó và đều đồng một vị mặn. Trong hàng chúng xuất gia phải dựa vào giới luật mà định trước sau chứ không dựa vào sang hèn, vả lại do tứ đại duyên hợp mà có thân tạm bợ này, ở trong cõi không tịch thì không còn ranh giới bỉ thử. Ông nên suy nghĩ học hỏi chánh pháp chớ nên dấy tâm kiêu mạn.

Bấy giờ Nan-đà mới bỏ tâm niệm cao ngạo, chấp vào sang hèn mà thi lễ Ưu-ba-ly khiến đại địa chấn động.

Khi đó Đức Phật ngự ở Thượng điện trong hoàng cung, vua cha cùng các quan hăng ngày cúng dường các món ăn ngon quý. Đức Phật nhân đó thuyết pháp độ vô số người. Bà Da-du-đà-la dẫn bé La-hầu-la đã được bảy tuổi đến chỗ Phật đánh lễ ngang chân Phật, nhìn ngắm vấn an rồi thưa với Phật:

–Xa cách lâu ngày không được gần gũi để hầu hạ cúng dường.

Quyến thuộc thân tộc đều tỏ ý nghi ngờ vì Thái tử đã bỏ nước ra đi hơn mười hai năm làm sao nàng Da-du-đà-la mang thai sinh ra La-hầu-la được. Đức Phật nói với vua cha cùng với quần thần:

–Da-du-đà-la thủ tiết, trinh bạch, không hề có chút tỳ vết lỗi lầm gì, nếu chẳng tin Ta sẽ chứng minh.

Bấy giờ Đức Thế Tôn liền biến các vị Tỳ-kheo đều giống như Phật, cũng đầy đủ các tướng tốt sáng ngời chẳng có gì khác.

Lúc đó Da-du-đà-la đưa chiếc nhẫn ngọc cho La-hầu-la bảo con:

–Trong số các vị này ai là cha của con hãy chỉ ra xem.

La-hầu-la cầm lấy chiếc nhẫn ngọc đến thẳng chỗ Phật dâng lên. Vua cha cùng quần thần thấy vậy đều hoan hỷ khen:

–Lành thay! La-hầu-la đúng là con Phật.

Bấy giờ Đức Thế Tôn vì vua cha thuyết pháp khiến ông ngộ đạo, quần thần trăm họ cùng thể nữ trong hậu cung đều quy y thọ giới, tịnh tu phạm hạnh. Cả nước đều được an lành, các nước khác xa gần đều tới chúc mừng.

## M

### Phẩm 27: GIAO PHÓ DẶN DÒ

Lúc bấy giờ, Đức Thế Tôn nói với các vị Thiên tử nhóm của hai vị trời Nan-đà và Tô-nan-đà ở cõi trời Tịnh cư:

–Bồ-tát ban đầu từ cõi trời Đâu-suất giáng sinh xuống cõi Diêm-phù, cho đến lúc xuất gia tu hành, hàng phục chúng ma rồi chuyển cỗ xe chánh pháp, chư Thiên đều hết lòng hỗ trợ tán thán. Nay lại thỉnh Ta vì lợi ích thế gian mà nói rõ về Kinh Phương Quảng Đại Trang Nghiêm này. Đó là kinh nói về quá trình tu tập của Bồ-tát cùng các việc thần thông diệu dụng tự tại trong cảnh giới của Như Lai, chư Thiên phải nên thọ trì đọc tụng cũng như thuyết giảng cho bao kẻ khác được nghe, pháp nhãn của Ta nhờ vậy mà được phát huy rộng khắp. Nếu có người tu hạnh Bồ-tát được nghe kinh này tất sẽ rất vui mừng cho là được điều chưa từng có, liền phát khởi tâm tinh tấn bền chắc, cầu quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Do vậy phước đức của các vị thật là vô lượng không thể kể hết.

Nếu có người thiện nam tín nữ nào được nghe kinh này, cung kính chấp tay tín thọ thì những kẻ ấy sẽ được tám thứ công đức. Tám công đức ấy là những gì?

1. Thân tướng đoan chánh tươi đẹp.
2. Sức khỏe mạnh mẽ hơn người.
3. Tâm được thông tỏ, hiểu biết rộng rãi.
4. Được tài hùng biện.
5. Đạt được các pháp thiền định.
6. Trí tuệ thông tỏ hoàn toàn.
7. Xuất gia đạt được mọi việc thù thắng.
8. Quyển thuộc đông đúc thịnh vượng.

Nếu có vị thiện nam tín nữ nào nguyện luôn vui thích được nghe

giảng kinh này cũng như chăm sóc chỗ ngồi cho vị Pháp sư thì khi chuyển thân sẽ được sinh vào tám loại tọa xứ. Tám tọa xứ đó là gì?

1. Tọa xứ của hàng trưởng giả.
2. Tọa xứ của hàng cư sĩ
3. Tọa xứ của bậc Chuyển luân vương.
4. Tọa xứ của bậc Hộ thế vương.
5. Tọa xứ của Đế Thích.
6. Tọa xứ của Phạm vương.
7. Tọa xứ của bậc Bồ-tát lúc đạt quả vị Bồ-đề.
8. Tọa xứ của Như Lai lúc chuyển cỗ xe chánh pháp.

Nếu có người thiện nam tín nữ nào được nghe kinh này, hết lời tán dương ca ngợi thì những người ấy sẽ được tám thứ ngôn ngữ thanh tịnh. Tám thứ đó là gì?

1. Ngôn ngữ và hành động luôn thích hợp nên không gây ra tranh cãi.
2. Lời nói ra luôn thuyết phục nên được người nghe tuân theo thực hiện.
3. Lời nói luôn hòa nhã dịu dàng nên không bị ai thô bạo dữ tợn.
4. Lời nói luôn hòa hợp tốt đẹp nên luôn thu phục chúng sinh.
5. Lời nói như tiếng chim Ca-lăng-tần-già nên khiến chúng sinh vui thích ưa chuộng.
6. Lời nói như tiếng sấm vang rền nên làm cho ngoại đạo đều quy phục.
7. Được âm thanh như vị Phạm thiên, thế gian không ai sánh được.
8. Đạt được âm thanh của Phật nên thích ứng với mọi căn tính của chúng sinh.

Nếu có hàng thiện nam tín nữ nào viết ra hoặc in ấn kinh này lưu hành khắp nơi, thì người ấy sẽ đạt được tám kho tàng công đức. Tám điều ấy là những gì?

1. Kho tàng nhớ nghĩ không hề bị quên mất.
2. Kho tàng tri thức đủ năng lực phân biệt được hình tướng của các pháp.
3. Kho tàng trí tuệ thông tỏ mọi ý nghĩa của kinh điển.
4. Kho tàng tổng trì thu nhận gìn giữ mọi điều nghe thấy.

5. Kho tàng biện tài có năng lực làm cho chúng sinh phát khởi tâm hoan hỷ tín thọ.

6. Đạt được kho tàng chánh pháp, giữ gìn bảo vệ giáo pháp của Phật.

7. Kho tàng Bồ-đề tâm khiến cho ba ngôi báu luôn được hoàng dương.

8. Kho tàng tu tập được Vô sinh pháp nhẫn.

Nếu có kẻ thiện nam tín nữ nào đọc tụng kinh này, thọ trì kinh văn, ý nghĩa không hề quên mất người ấy sẽ đạt được tám điều viên mãn. Tám điều đó là những gì?

1. Bố thí viên mãn nên tâm không keo kiệt.

2. Trì giới viên mãn nên đạt trọn đủ các nguyện.

3. Học nhiều thông tuệ viên mãn nên đạt trí tuệ dứt mọi chấp trước.

4. Xa-ma-tha viên mãn nên tất cả các pháp Tam-muội đều hiện rõ trong đời sống hiện tại.

5. Tỳ-bát-xá-na viên mãn nên đầy đủ tam minh.

6. Phước đức viên mãn nên đầy đủ ba mươi hai tướng tốt, tám mươi vẻ đẹp, đạt thanh tịnh như cõi Phật.

7. Diệu trí viên mãn nên tùy thuận đem lại cho chúng sinh được mọi an lạc.

8. Tâm đại Bi viên mãn nên luôn hóa độ chúng sinh theo nẻo thiện, không hề biết mệt nhọc.

Nếu có kẻ thiện nam tín nữ nào phát khởi suy nghĩ như thế này: “Làm sao có thể khiến cho tất cả chúng sinh lãnh hội được pháp môn này”. Suy nghĩ như vậy rồi diễn thuyết kinh này cho mọi người. Do căn lành ấy mà đạt được tám loại phước đức rộng lớn. Tám loại phước đức đó là những gì?

1. Phước đức của Chuyển luân thánh vương.

2. Phước đức của Hộ thế Thiên vương.

3. Phước đức của Đế Thích.

4. Phước đức của Dạ-ma Thiên vương.

5. Phước đức của Đâu-suất Thiên vương.

6. Phước đức của Hóa lạc Thiên vương.

7. Phước đức của Tha hóa tự tại Thiên vương.

8. Phước đức của Phạm Thiên vương cho đến phước đức của Như Lai.

Nếu có người thiện nam tín nữ nào nghe kinh này, tư tưởng không chống đối thì người ấy sẽ được tám thứ tâm thanh tịnh. Tám thứ tâm đó là gì?

1. Được tâm đại Từ ban vui cho chúng sinh.
2. Được tâm đại Bi dứt mọi thống khổ cho chúng sinh.
3. Được tâm đại Hỷ diệt trừ mọi ưu phiền cho chúng sinh.
4. Được tâm đại Xả trừ sạch mọi tham sân cho chúng sinh.
5. Được tâm tứ Thiền, ở trong cõi Dục giới tâm luôn được tự tại.
6. Được tâm tứ Định, ở trong cõi Vô sắc tâm luôn được tự tại.
7. Được năm loại thần thông có thể đi đến các cõi Phật.
8. Dứt sạch các lậu, đạt được pháp tam-muội Thủ-lăng-nghiêm.

Nếu như ở trong nước hoặc các thành ấp, làng mạc, thôn xóm được lưu hành kinh này thì chính ở những nơi ấy sẽ lìa bỏ tám loại sợ hãi. Là xa tám điều gì?

1. Là sự sợ hãi về các nước thù địch.
2. Là sự sợ hãi về nạn trộm cướp.
3. Là sự sợ hãi về loài thú dữ.
4. Là sự sợ hãi về cảnh đói kém.
5. Là sự sợ hãi về tranh kiện.
6. Là sự sợ hãi về cảnh chiến đấu.
7. Là sự sợ hãi về quỷ Dạ-xoa.
8. Là dứt tất cả mọi thứ kinh sợ.

Các vị nên biết chánh pháp của Như Lai là lấy giới, định, tuệ làm căn bản để đạt đến giải thoát, giải thoát mọi thứ nhận thức, biện tài vô ngại. Trong một kiếp cả ngày đêm thường nói về công đức của kinh này cũng không hết. Nếu các vị Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, Ưu-bà-tắc, Ưu-bà-di thọ trì đọc tụng biên chép, in ấn, giảng giải, trình bày kinh này thì nên biết rằng các vị ấy cũng sẽ đạt được công đức không thể kể hết.

Bấy giờ Đức Thế Tôn nói với Bồ-tát Di-lặc, Ma-ha Ca-diếp, Trưởng lão A-nan:

–Ta trải qua vô số trăm ngàn ức kiếp tu tập nay mới thành tựu

được quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Vì muốn đem lại lợi ích cho muôn loài nên đã diễn thuyết kinh này. Nay Ta đem kinh này giao phó cho các vị. Các vị phải dốc lòng thọ trì khiến cho kinh được lưu hành rộng khắp.

Lúc ấy Đức Thế Tôn lại nói bài kệ:

*Ta dùng mắt Phật xem  
Thấy rõ mọi chúng sinh  
Giả sử các chúng sinh  
Đều như Xá-lợi-phất  
Có người trong ức kiếp  
Dùng vô số hương hoa  
Y phục đồ nằm ngồi  
Cúng dường nhiều như vậy  
Các công đức đạt được  
Không bằng một ngày đêm  
Cúng một Bích-chi-phật  
Giả sử người thế gian  
Đều như Bích-chi-phật  
Có người trong ức kiếp  
Dùng vô số hương hoa  
Y phục đồ ngồi nằm  
Cúng dường nhiều như vậy  
Các công đức đạt được  
Chẳng bằng đem tâm tịnh  
Một niệm Nam-mô Phật  
Giả sử người thế gian  
Đều như Phật, Thế Tôn  
Có người trong ức kiếp  
Đem vô số hương hoa  
Y phục đồ ngồi nằm  
Cúng dường chư Như Lai  
Các công đức đạt được  
Không bằng như một người  
Trong một ngày và đêm  
Đọc tụng hết kinh này*

Nếu có người trải qua  
 Trăm ngàn vạn ức kiếp  
 Dùng vô số hương hoa  
 Y phục đồ ngời nằm  
 Cúng dường giống như trước  
 Vô số chúng Thanh văn  
 Tất cả Bích-chi-phật  
 Và từng ấy Như Lai  
 Các công đức đạt được  
 Không bằng được một người  
 Thọ trì đủ kinh này  
 Cho đến bốn câu kệ  
 Vì kẻ khác giảng rõ  
 Ta thuyết giảng các kinh  
 Kinh này là tối thắng  
 Tất cả chư Như Lai  
 Đề xuất từ kinh này  
 Kinh này ở nơi nào  
 Nơi ấy có Như Lai  
 Nếu có người chép giữ  
 Lưu hành khắp mọi nơi  
 Chỉ dẫn giảng một câu  
 Trọn kiếp cũng không hết  
 Phước tuệ tự trang nghiêm  
 Sung mãn như biển rộng  
 Nếu người nghe kinh này  
 Nên gắng sức tu tập  
 Công đức thật vô cùng.

Đức Phật nói kinh này xong, các vị Bồ-tát Di-lặc, Ma-ha Ca-diếp, Trưởng lão A-nan và chư Thiên ở cõi trời Tịnh cư, Ma-hê-thủ-la cùng chư Thiên, Long, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Nhân, Phi nhân, tất cả đều hết sức hoan hỷ, tín thọ phụng hành.



SỐ 188

## KINH DI XUẤT BỒ-TÁT BẢN KHỞI

*Hán dịch: Đời Tây Tấn, Cư sĩ Nhiếp Đạo Chân.*

Trong quá khứ xa xưa, Đức Phật Thích-ca Văn là người ở nước Phu-lâu-đa-ma, đời đời làm việc lành, trải qua vô số kiếp mới đạt quả vị Phật. Thời Phật còn là Bồ-tát có tên là Ma-nạp, ẩn cư trong núi sâu, vận y phục da hươu. Bấy giờ Bồ-tát đi vào thành Bát-ma-ha, vị vua cai trị xứ ấy tên là Kỳ-da. Bồ-tát nhận thấy người dân trong thành có dáng vẻ vội vàng, nhân đó mới hỏi kẻ đi đường:

–Hôm nay trong thành có việc gì mà sao dân chúng có vẻ hấp tấp vội vã như thế?

Người ấy thưa:

–Hôm nay Phật sẽ đến đây.

Bồ-tát nghe nói vậy lòng rất vui mừng, liền nói:

–Hôm nay gặp Phật ở đây, Ta sẽ theo Phật để đạt được sở nguyện vốn có từ lâu.

Lát sau thấy một cô gái đi tới, tay nâng bình nước có cắm bảy cành hoa Ưu-bát-la. Bồ-tát liền đi theo và gọi lớn:

–Này chị, xin hãy dừng lại!

Cô gái tên Câu-di, bèn dừng lại đợi Bồ-tát đến. Bồ-tát nói:

–Xin phu nhân hãy nhường cho tôi những cành hoa Ưu-bát ấy.

Câu-di nói:

–Phật hôm nay sẽ đến kinh thành, đại vương muốn tẩy tịnh thân để đón Phật. Tôi đến để dâng hoa lên vua nên không thể cho được.

Bồ-tát nói:



–Hay phu nhân bán hoa đó cho tôi với giá trăm đồng được không?

Câu-di đáp:

–Hoa này tôi không bán.

Bồ-tát bảo:

–Phu nhân có thể đi lấy thêm hoa nữa.

Câu-di thưa:

–Không thể được.

Bồ-tát lại nài nỉ:

–Hay là bán hoa ấy cho tôi với giá năm trăm đồng được không?

Câu-di trong lòng thầm nghĩ: “Hoa này đáng giá chừng hai, ba đồng một cành. Nay người này lại muốn mua đến năm trăm đồng!”, bèn chỉ giữ lại hai cành, còn năm cành kia thì trao cho Bồ-tát. Bồ-tát lục tìm trong túi tiền của mình vừa đủ năm trăm đồng, liền lấy trao hết cho Câu-di, rồi hai người chia tay, mỗi người đi mỗi ngã. Câu-di suy nghĩ: “Vị đạo nhân này vận y phục chỉ là một tấm da hươu, có đúng năm trăm đồng tiền lại dốc hết ra để mua hoa, hẳn không phải là hạng người tầm thường”. Liền bước nhanh theo Bồ-tát, gọi lớn:

–Này ông, xin hãy dừng lại!

Bồ-tát nghe gọi, liền đứng lại đợi. Câu-di đến, nói:

–Ông hãy nói thật với tôi, tôi đem hoa trao cho ông, không dè ông đoạt hoa của tôi mà đi!

Bồ-tát đáp:

–Ta mua hoa đấy chứ! Từ giá một trăm tiền đến những năm trăm tiền, sao lại bảo là ta đoạt hoa của cô?

Câu-di nói:

–Hoa này là hoa dành cho nhà vua, tôi quả là có cật thế để bán ép cho ông.

Lúc này Bồ-tát liền nói thật ý mình:

–Tôi nghe nói là hôm nay Phật đến, muốn đem hoa dâng Phật, theo Phật để mong đạt được sở nguyện vốn có từ lâu.

Câu-di nói:

–Thật rất tốt lành! Tôi nguyện kiếp sau xin được làm vợ ông, cho dù kiếp ấy ông là người đẹp hay xấu, tôi cũng nguyện làm người nâng khăn sửa túi cho ông, quyết đem lòng thành của tôi xin Phật

chứng tri.

Bồ-tát nói:

–Vâng.

Câu-di bèn lấy hai cành hoa còn lại trao cho Bồ-tát để dâng lên Phật và nói:

–Theo tục lệ, phụ nữ không thể đến trước mặt Phật được, xin ông dâng hoa này lên Phật giúp tôi.

Bồ-tát bèn nhận hai cành hoa, rồi hai người từ biệt. Chẳng lâu sau Đức Phật đã đến kinh thành. Quốc vương, quần thần cùng dân chúng đều dùng hàng trăm thứ hoa đủ loại, cúng dường tung rải trên đầu Phật. Hoa tung lên rồi đều rơi xuống đất. Bồ-tát cầm năm cành hoa Ưu-bát-la cúng dường tung rải trên đầu Phật, năm cành hoa ấy đều dừng lại trên không, không rơi xuống, lại sắp đứng thành hàng như từ gốc rễ mọc lên nhưng không bám vào đất. Bồ-tát lại lấy hai cành hoa của Câu-di, tung trên đầu Phật và hai cành hoa đó cũng không rơi xuống, sắp đứng thành hàng nơi hai vai Phật. Phật biết rõ tâm thành của Bồ-tát, liền nói:

–Sở nguyện lớn trong lòng ông sẽ đạt được. Sau chín mươi kiếp nữa, kiếp ấy mang tên là Bạt-la, ông sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Văn.

Bồ-tát nghe Phật dạy như thế, trong lòng vô cùng hoan hỷ, liền cắt tóc mình trải lên mặt đất cho Đức Phật bước lên đi qua, còn mình thì đứng qua một bên, thân tâm nhẹ nhàng vui sướng. Phật dùng thần lực tiếp nhận, bay vụt lên khỏi mặt đất bốn trượng chín thước, lơ lửng trên không, rồi từ trên cao hạ xuống đất. Phật lại nói:

–Ta ấn chứng cho ông trong tương lai sẽ thành đạo để cứu độ thế gian, cũng sẽ thành Phật như Ta.

Đức Phật thời bấy giờ hiệu là Đề-hòa-kiệt-la. Sau khi Phật nhập Niết-bàn, Bồ-tát trở về nơi núi sâu ẩn cư. Sau khi hết thọ mạng, Bồ-tát được sinh lên cung trời Đao-lợi, tầng trời thứ nhì của Dục giới, được chư Thiên hết lòng giúp đỡ, thân cận. Thọ mạng ở cõi trời hết, Bồ-tát lại sinh xuống cõi người ở nước Cưu-di-na-kiệt, làm vị Hoàng đế hiệu là Phi Hành, cai trị bốn châu thiên hạ. Mạng chung được sinh trở lại tầng trời Đao-lợi thứ hai, làm vị Đế Thích. Trải qua ba mươi sáu đời làm Thiên đế Thích, tám vạn bốn ngàn

đời làm Hoàng đế Phi Hành. Sau khi thọ mạng hết, liền sinh lên cõi trời thứ tư là Đâu-suất thiên, rồi từ nơi ấy sinh xuống nước Ca-duy-la-vệ. Nước Ca-duy-la-vệ ấy nằm vào khoảng giữa trời đất, là nơi các Đức Phật thường ra đời, không có những vùng đất biên giới tiếp giáp với các nước khác, thường là đất cao nghiêng dốc. Vua cai trị nước Ca-duy-la-vệ là bậc nhân từ đức độ. Bồ-tát liền nhập vào thai của Hoàng hậu, không hề có sự bất tịnh, cũng như không nương cậy vào điều gì cả. Quốc vương và quần thần thân tín của các nước láng giềng đều muốn cầu thân với nước Ca-duy-la-vệ. Nghe tin Hoàng hậu mang thai đều đến chúc mừng nhà vua, tới trước mặt Hoàng hậu thi lễ. Thái tử từ ở trong bụng mẹ nhìn thấy người ở bên ngoài, như thể đội một lớp lụa mỏng từ bên trong nhìn rõ người bên ngoài vậy. Người bên ngoài thi lễ, Thái tử ở bên trong bụng mẹ khoát tay như muốn đẩy ra. Sở dĩ từ chối như vậy là vì không muốn phiền nhiễu chúng sinh trong thế gian. Thời gian Hoàng hậu mang thai Thái tử, chư Thần hằng ngày đều mang đồ ăn uống từ trên trời xuống đặt trước Hoàng hậu. Hoàng hậu không rõ đồ ăn, thức uống này từ đâu đem tới, cứ việc dùng, nên đối với các món cao lương mỹ vị ở trong cung cảm thấy giống như cay, đắng khó ăn được. Thái tử chọn lúc nửa đêm ngày mồng tám tháng tư để ra đời. Từ hông bên phải Hoàng hậu, Thái tử bước ra ngoài, bước đi bảy bước, bàn chân không chạm đất cao khỏi mặt đất bốn tấc, đưa tay phải lên cao và nói:

–Khắp cõi thế gian trên trời dưới đất, không một ai tôn quý hơn Ta!

Ngay khi đó, bốn vị Thiên vương hiện xuống đánh lễ, rồi đặt Thái tử nằm trên ghế bằng vàng óng ánh, dùng nước ấm rửa sạch thân hình khiến vua, hoàng hậu và mọi người đều kinh ngạc. Lúc Thái tử mới sinh ra, trên đến cõi Tam thập tam thiên, dưới tới địa ngục Nê-lê thứ mười sáu ánh sáng rực rỡ, tỏa rộng ra khắp nơi, một vạn hai ngàn cõi trời đất, đất trời đều chuyển động khi đó Thái tử mới trở lại là một trẻ thơ bình thường. Nhũ mẫu dùng một chiếc túi gấm, đặt Thái tử vào trong rồi trao cho Hoàng hậu lo việc nuôi dưỡng Thái tử, đặt tên là Tất-đạt. Khi mới sinh, thân của Ngài đã có đủ ba mươi hai tướng tốt.

Hôm sau đức vua bàn luận cùng Hoàng hậu:

–Con ta sinh ra chẳng giống với người bình thường. Trong nước có vị đạo nhân nổi tiếng, đã hơn trăm tuổi, rất giỏi về việc xem tướng người, tên hiệu ông ấy là A-di, chắc phải mời vị ấy tới để xem tướng Thái tử.

Hoàng hậu nói:

–Thật là tốt lành!

Vua và Hoàng hậu cùng đi tới chỗ ở của vị Đạo nhân. Vua đem theo một túi vàng và một túi bạc để dâng cho vị Đạo nhân, nhưng vị ấy không nhận. Vị Đạo nhân vén tấm đệm che ngắm nhìn Thái tử, thấy Thái tử có ba mươi hai tướng tốt, ánh sáng kỳ diệu tỏa hiện ra ngoài, vị Đạo nhân liền buồn bã rơi nước mắt. Hoàng hậu hỏi:

–Thưa Đạo nhân, Thái tử sắp có việc gì chẳng lành xảy ra chẳng? Hôm nay đức vua muốn được biết các tướng của Thái tử là lành hay dữ, vì sao ngài lại buồn bã, khóc lóc như thế?

Vị Đạo nhân thưa:

–Hôm qua trời đất chấn động chính là do Thái tử sinh ra. Tôi tự thương xót thân mình già yếu, chẳng còn sống bao lâu nữa, giận mình không được sống để hầu hạ, để được nghe Thái tử giảng kinh thuyết giới, dạy bảo giáo hóa cho nên tôi buồn khóc.

Vua cha nghe vị Đạo nhân nói như thế lập tức vì Thái tử truyền lệnh tuyển chọn trong khắp cả nước được bốn ngàn vị giỏi về ca nhạc, chia ra làm bốn nhóm, mỗi nhóm một ngàn vị luân phiên ngày đêm đàn ca hát múa không dừng nghỉ. Nhà vua hiểu rõ lời bàn của vị Đạo nhân về Thái tử nên càng muốn bảo vệ, giữ nghiêm ngặt con mình, lập tức vì con truyền lệnh sửa sang lại cung điện, phòng ốc, cửa ngõ ra vào, tường thấp tường cao, tất cả đều vô cùng kiên cố. Nếu muốn mở các cửa phải thông qua người canh gác các nơi ấy. Mỗi lần mở, âm thanh vang xa đến bốn chục dặm. Lúc Thái tử mới sinh ra, người hầu của hoàng cung cũng sinh được một bé trai đặt tên là Xa-nặc, một con ngựa trắng cũng sinh một chú ngựa con, được đặt tên là Bạch Kiện Đức. Nhà vua cho Xa-nặc làm người hầu hạ Thái tử, còn ngựa thì được nuôi dưỡng để dành cho Thái tử cỡi. Thái tử sinh được bảy ngày thì mẹ qua đời.

Năm được mười tuổi, Thái tử thưa với vua cha cho phép được ra

ngoài thành dạo xem phong cảnh. Vua cha rất bằng lòng, liền sai một trăm quan thân cận cùng theo Thái tử ra thành du ngoạn. Thái tử lên xe ra khỏi cửa thành phía Đông. Thiên vương Đế Thích ở cõi trời Đao-lợi liền hóa thành một người bệnh trên đường Thái tử đi, bụng lớn, thân sưng phù, da thịt hình như chẳng còn, tựa vào bức tường mà thở dốc. Thái tử đi tới trông thấy liền hỏi xa phu:

–Đó là người gì thế?

Người đánh xe thưa:

–Đó là người bệnh.

Thái tử hỏi:

–Người bệnh là người như thế nào?

Xa phu đáp:

–Người này đời trước làm điều ác, nay sinh làm người, ăn uống không điều độ, nằm ngòai thất thường nên trong người sinh ra bệnh tật như vậy.

Thái tử lại hỏi:

–Ta là con của vị Quốc vương, nếu ăn uống không điều độ, ngủ nghỉ thất thường thì cũng sẽ bị bệnh chẳng?

Kẻ hầu thưa:

–Đã là người thì không ai tránh khỏi điều đó cả.

Thái tử nghe nói thế liền cho xe quay trở về cung, lòng buồn bã chẳng vui, nghĩ đến tất cả mọi người trong thiên hạ ai cũng không tránh khỏi bệnh tật, rồi đến lượt mình cũng sẽ bị bệnh tật nên càng buồn bã, chẳng thiết gì ăn uống. Vua cha thấy vậy hối tiếc là đã cho phép Thái tử ra thành du ngoạn, liền lệnh cho đóng kín các cửa cung thành, không muốn để cho Thái tử dạo chơi bên ngoài nữa. Rồi nhà vua lại cho đoàn nhạc công ca nhạc hòa tấu, tạo không khí vui thú như trước. Thái tử càng buồn bã hơn nữa, bỏ cả ăn uống, mãi một thời gian sau mới nguôi ngoai.

Vài năm sau, Thái tử lại đến thưa với vua cha là mình sống trong cung cấm quá lâu, nay muốn ra ngoài thành dạo chơi cho vui vẻ. Vua cha không nỡ làm trái ý con nên chấp thuận. Vua lệnh cho khắp nước biết Thái tử sắp ra thành dạo chơi, không được để những kẻ bệnh tật, dơ dáy bẩn thỉu lai vãng hai bên đường và lệnh cho Thái tử dùng xe đi ra cửa thành phía Nam. Bấy giờ Thiên vương Đế Thích lại hóa làm

một người bệnh nặng, đầu tóc rối bời, nước tiểu, phân dơ bết khắp thân người, đến nằm trên đường, mạng sống chỉ còn thoi thóp. Thái tử đi tới trông thấy, liền hỏi mã phu:

–Đó là người gì thế?

Mã phu thưa:

–Người ấy kiếp trước làm điều ác, không biết tự kiềm chế, ăn uống không điều độ, ngủ nghỉ thất thường nên trong người sinh ra bệnh, mạng sống chỉ còn trong chốc lát.

Thái tử nói:

–Nếu Ta ăn uống không điều độ, ngủ nghỉ cũng bất thường, thì cũng sẽ mang bệnh như vậy chẳng?

Người đánh xe đáp:

–Đã làm người thì phải có bệnh.

Thái tử nghe thấu thế, liền cho quay xe trở về cung, lại càng buồn rầu, bỏ cả ăn uống. Vua cha thấy vậy liền bảo với các quan trong triều:

–Này các khanh, trẫm đã truyền lệnh trước rất rõ là khắp nước cấm không cho những kẻ bệnh tật, những điều gì dơ dáy, bắn thỉu đến gần chỗ Thái tử. Vì sao lại để Thái tử gặp người bệnh. Sau đó, nhà vua lại cho đoàn nhạc công cử nhạc, ca hát để làm vui cho Thái tử nhưng nỗi buồn của Thái tử vẫn chẳng vơi, không lấy ca nhạc làm vui được. Phải một thời gian sau, nỗi buồn của Thái tử mới dần dà giảm bớt.

Vài năm sau, khi nỗi buồn ấy đã dứt hẳn, Thái tử lại đến thưa vua cha sống trong cảnh cung cấm lâu ngày cũng buồn nên muốn ra ngoài thành du ngoạn. Vua cha bảo:

–Cứ mỗi lần con ra thành du ngoạn trở về thường buồn bã không vui, bỏ cả ăn uống. Nay vì sao lại muốn ra thành đi dạo nữa?

Thái tử thưa:

–Con sẽ không như các lần trước đâu.

Vua cha cũng như những lần trước ban lệnh khắp nước, cấm những kẻ bệnh tật, bắn thỉu lai vãng gần nơi Thái tử đi qua. Thái tử lên xe ra khỏi cửa thành phía Tây. Bấy giờ Thiên vương Đế Thích lại hóa làm một ông lão, người gầy còm, lưng còng, chống gậy lê bước. Thái tử trông thấy liền hỏi người đánh xe:

–Đó là người gì vậy?

Xa phu thưa:

–Đó là một người già.

Thái tử hỏi:

–Người già là người như thế nào?

Xa phu đáp:

–Con người ở trên đời chẳng mấy chốc thì đã lớn tuổi, thọ mạng sắp hết, khí lực suy kém, ăn uống thật khó khăn, nên gọi là người già yếu.

Thái tử hỏi:

–Ta rồi cũng sẽ già yếu như vậy sao?

Người đánh xe thưa:

–Con người sinh ra không ai tránh khỏi cảnh già yếu.

Thái tử bảo:

–Hãy quay xe trở lại mà trở về cung. Ta cũng đâu sống mãi trên đời được.

Thái tử lại càng buồn bã, trầm nghĩ: “Mọi người trên cõi đời này phải chịu cảnh già yếu, ăn uống chẳng được và sẽ mạng chung. Thân mạng ta làm sao có thể sống mãi ở thế gian này”. Rồi Thái tử chẳng thiết gì ăn uống, mối ưu sầu đè nặng tâm tư. Vua cha phải hết lời khuyên nhủ giải bày:

–Ta chỉ có mỗi mình con mà thôi, ngại vàng rồi sẽ giao cho con. Vì sao mỗi lần con ra ngoài dạo chơi lại trở về ngay, rồi buồn rầu bỏ cả ăn như thế?

Rồi vua cha lại cho tăng thêm việc đàn ca múa hát để cho Thái tử được vui. Sau đó, nỗi buồn của Thái tử cũng dần dần qua đi. Một thời gian lâu sau, Thái tử lại xin cha cho mình ra khỏi thành dạo chơi. Vua cha nghe thế, bảo:

–Con cứ mỗi lần ra ngoài dạo chơi lại trở về ngay rồi ưu sầu chẳng vui, bỏ cả uống ăn khiến người gầy ốm như thể bị chết rồi được sống lại. Thế sao hôm nay lại muốn đi dạo chơi nữa.

Thái tử thưa:

–Nay con tuổi đã khôn lớn, sẽ không còn nhầm lẫn nữa.

Vua cha thuận cho và dặn nên theo cửa thành phía Bắc mà đi ra. Bấy giờ Thiên vương Đế Thích liền hóa làm một đám xe tang, trong

ngoài đều có kẻ nam người nữ cầm cờ phướn, kêu gào khóc lóc bước theo sau xe đi tống táng. Thái tử trông thấy cảnh ấy liền hỏi người đánh xe:

–Âm thanh gì nghe lạ thế?

Mã phu thưa:

–Đó là tiếng khóc.

Thái tử hỏi:

–Vì sao lại có tiếng khóc?

Người đánh xe đáp:

–Vì có người chết.

Thái tử hỏi:

–Chết là thế nào?

Xa phu thưa:

–Người sinh ở đời mạng sống vốn do trời định, tuổi thọ có ngắn có dài nhưng rồi cũng hết một đời, nên gọi là chết. Đã chết rồi thì không còn biết gì nữa, thân thể đều tiêu mất, mà cái chết cũng không có kỳ hạn. Gia đình buồn khổ ấy đang theo sau xe đưa người chết đi an táng.

Thái tử lại hỏi:

–Ta đây rồi cũng sẽ chết sao?

Người hầu xe đáp:

–Mọi người đều phải đi tới cảnh ấy.

Thái tử than:

–Ta cũng không thể sống mãi trong cõi thế gian này được. Ta rồi cũng sẽ phải chết!

Thái tử bèn cho quay xe và trở về cung. Vua cha hỏi người xa phu:

–Sao Thái tử trở về cung nhanh vậy?

Vị xa phu thân tín tâu:

–Thái tử ra khỏi cửa thành, trên đường đi trông thấy một chiếc xe tang, lòng chảng vui nên vội cho xe quay về.

Vua cha bảo:

–Ta cũng không muốn cho Thái tử ra dạo chơi ngoài thành nữa.

Năm Thái tử được hai mươi tuổi, vua cha muốn tuyển phi cho Thái tử, Thái tử thưa:



–Con chẳng muốn lập gia đình.

Vua cha vì thương con nên truyền lệnh tuyển mười vạn thiếu nữ trong nước để Thái tử lựa chọn tùy theo sở thích của mình mà xem xét. Thái tử chọn hết các cô gái trong số đó nhưng không có cô nào vừa ý chàng. Cuối cùng có một cô gái tên Câu-di lọt được vào đôi mắt kén chọn của Thái tử. Thái tử nói:

–Con muốn chọn cô gái này làm vợ.

Nhà vua lập tức tuyển nàng Câu-di làm vợ Thái tử. Đó là người con gái đã từng mang hoa bán cho Bồ-tát. Trong kiếp trước nàng mang tên Câu-di, nay sinh ra vẫn mang tên Câu-di. Thái tử bàn với vợ:

–Hai chúng ta nghỉ trên giường, nếu chọn một bình hoa thật đẹp đặt ở nơi khoảng giữa này để cả hai cùng ngắm nghía thưởng thức, cũng hay lắm phải không?

Người vợ đáp:

–Thiếp có thể kiếm hoa được.

Nàng liền chọn hoa rồi đem đặt vào giữa khi vợ chồng cùng nằm nghỉ trên giường. Ý của Câu-di muốn được gần bên chồng. Thái tử liền nói với vợ:

–Nếu nàng lại gần bên Ta thì sẽ đè lên hoa này, bình hoa có nước đổ ra sẽ làm dơ cả giường chiếu.

Người vợ nghe lời. Một hồi lâu sau, Thái tử nói với vợ:

–Hai chúng ta nghỉ chung trên giường. Ý ta muốn đặt một tấm đệm vải thật đẹp ở giữa hai ta để cùng xem. Ý của người vợ luôn muốn nằm gần chồng. Thái tử nói:

–Nếu nàng nằm lại gần ta thì chắc chắn mồ hôi sẽ làm vấy bẩn lên tấm đệm vải.

Người vợ liền thôi, chẳng muốn gần bên Thái tử nữa. Nhưng nàng vẫn có ý nghi ngờ Thái tử nên những lúc thức dậy thường hay đi theo Thái tử. Vào lúc nửa đêm Tứ Thiên vương từ nơi cõi trời cao hiện xuống hoàng cung, gọi lớn nói với Thái tử:

–Đã đến lúc nên xuất gia.

Thái tử nói:

–Ta muốn đi nhưng khó có thể đi được.

Tứ Thiên vương liền khiến cho đoàn nhạc công, vũ công ngủ say mê man không còn hay biết gì nữa. Nàng Câu-di cũng say ngủ

nằm riêng một bên, Thái tử từ từ vịn giường ngồi dậy, nhìn thấy vợ, sợ nàng thức giấc nên nhẹ nhàng xuống giường, đứng dậy đi ra ngoài, gọi nhỏ Xa-nặc, người hầu cận thân thuộc vốn cùng sinh một ngày với Thái tử, sai thẳng yên cương cho bạch mã Kiện Đức dẫn tới trong sân. Xa-nặc lập tức thẳng yên cương cho ngựa đưa đến. Thái tử leo lên ngựa muốn phóng đi, nhưng sợ các cửa thành khi mở ra âm thanh vang xa, nên cứ phân vân, lưỡng lự cỡi ngựa đứng trong sân.

Thường khi Thái tử cỡi ngựa, vó ngựa vang xa đến hai mươi dặm, còn các cửa mở ra thì tiếng động vang xa tới bốn chục dặm, vì vậy Thái tử không dám mở cửa. Tứ Thiên vương liền sai chư Thần nâng đỡ bốn vó ngựa bay vút qua đầu tường mà ra khỏi thành. Thái tử tự cỡi ngựa đi đến khu điền xá của hoàng gia, dừng lại bên một gốc cây.

Sáng dậy vua cha không biết Thái tử hiện ở đâu, cả hoàng cung xôn xao lo sợ. Vua cha bảo:

–Con ta chưa từng một mình ra khỏi thành dạo chơi, hôm nay chắc là đi tới khu điền xá của ta chẳng?

Nhà vua lập tức lên ngựa đi đến đấy, từ xa nhìn thấy Thái tử đang ngồi yên bên một gốc cây, ánh nắng mặt trời muốn chiếu lên người, nhưng cây ấy đã uốn nghiêng cành lá phủ bóng che không cho ánh nắng rọi lên người Thái tử. Vua cha trong lòng lo sợ, kinh ngạc liền xuống ngựa đến gần thì lễ với Thái tử, Thái tử cũng đáp lễ lại cha mình. Thái tử nói:

–Con đã vì phụ vương, làm đúng bổn phận của một người con, chưa từng một mình ra khỏi cửa thành du ngoạn. Nay là lần đầu tiên con một mình ra ngoài phụ vương lại đuổi theo con, ngựa cùng người hầu cận của con vẫn đứng bên đường kia. Xin phụ vương hãy trở về cung, vài ngày nữa con sẽ trở về.

Vua cha nghe con tâm vậy nên liền lên ngựa trở về cung, nói với người con dâu Câu-di là Thái tử hiện đang ở tại khu điền xá, vài hôm nữa sẽ về.

Thái tử ngồi tại gốc cây nội tâm chuyên nhất, lắng đọng tâm tư, suy nghĩ về những sự việc trải qua trong nhiều kiếp sống của bản thân, trên đến cõi Tam thập tam thiên, dưới thấu đến tầng địa ngục Nê-lê

thứ mười sáu, không điều gì không biết. Thái tử lại nhìn thấy những người cày ruộng, côn trùng từ đất mới cày lộ ra, hoặc bị thương, hoặc chết, chim muông lại bay đến mổ ăn nên cất tiếng than:

–Con người sống trên cõi đời này, khi chết bị đọa xuống địa ngục, chịu biết bao thống khổ. Ta không thể sống mãi ở thế gian này được!

Thái tử lập tức lên ngựa phóng đi. Đi chừng hơn mười dặm Thái tử gặp một vị thần tên Bôn Thức. Vị này là vị thần lớn trong quỷ thần, là một kẻ cứng rắn giữ việc ác, tay trái cầm cung, tay phải nắm tên, lưng đeo kiếm bén đứng án ngự trên đường. Ở chỗ thần Bôn Thức đó đứng có ba nẻo đường: Một là đường đến các cõi trời, hai là đường của loài người, và ba là đường dẫn các kẻ ác xuống địa ngục. Thái tử từ xa trông thấy, lòng chẳng vui, nhưng vẫn cỡi ngựa đi thẳng tới nơi đó. Bôn Thức thấy Thái tử đến kinh hoảng, run sợ buông rơi cả kiếm, cung, tên, lập tức đứng tránh qua một bên.

Thái tử hỏi:

–Ta nên đi theo đường nào?

Bôn Thức liền chỉ con đường đi tới các cõi trời, bảo ấy là đường nên đi theo. Thái tử liền cho ngựa đi chừng vài chục dặm thì gặp một thợ săn. Thái tử hỏi:

–Tôi có việc muốn nhờ ông, chẳng biết có được không?

Người đi săn hỏi:

–Tôi có thể giúp ông việc gì?

Thái tử đáp:

–Tôi muốn có tấm da hươu của ông.

Người đi săn liền lấy tấm da hươu trao cho Thái tử. Thái tử cũng lấy vật báu trao lại cho ông ta. Thái tử lại cho ngựa đi thêm khoảng mười dặm nữa thì dừng lại, xuống ngựa, bảo Xa-nặc:

–Người hãy trở về cung, không cần theo Ta nữa.

Xa-nặc thưa:

–Con xin được theo hầu Thái tử.

Thái tử bảo:

–Người phải trở về để báo với phụ vương và phu nhân ta rằng Ta muốn vào núi sâu tìm đạo, trọn đời không trở về.

Nói rồi Thái tử cỡi chiếc mũ quý trên đầu cùng chiếc áo choàng

quý giá trao cho Xa-nặc. Xa-nặc khóc lớn, đưa tay nhận lấy, còn con ngựa trắng thì quỳ hai chân trước xuống, rơi nước mắt, đưa lưỡi liếm chân Thái tử. Xa-nặc buồn bã dắt ngựa trở lui, người khóc to, ngựa hí vang, bước đi mà còn quay lại nhìn Thái tử. Bấy giờ Thái tử lấy tấm da hươu choàng lên người, y phục đã đổi khác.

Nàng Câu-di mỗi ngày đều trông ngóng Thái tử trở về, bây giờ chỉ thấy Xa-nặc và con ngựa trở lại liền khóc ngất, kêu lên, rồi ngã dài xuống sàn nhà, gắng gượng ôm lấy cổ con ngựa, hỏi Xa-nặc:

–Thái tử hiện ở đâu?

Xa-nặc thưa:

–Thái tử dặn tôi trở về tâu với đại vương và quý nương là Thái tử đi vào núi sâu để cầu đạo, trọn đời không về.

Câu-di than:

–Sao số mạng của ta lại bạc bẽo thế này? Bây giờ như kẻ không còn chồng. Ta biết tìm kiếm ở đâu? Ôi Thái tử ! Người chồng yêu quý của ta! Chẳng hiện đang ở nơi chân trời góc bể nào ta cũng quyết đi tìm!

Rồi nàng quay lại nói với Bạch mã:

–Thái tử và người cùng ra đi, sao bây giờ chỉ một mình người trở về?

Những người hầu cận thân tín đều xót xa thương cảm. Vua cha nghe Thái tử đã ra đi liền than khóc thảm thiết, nước mắt chan hòa rơi ướt cả đất. Vua cha gạ lệ bảo Câu-di:

–Người sinh ra trên cõi đời này không ai tránh khỏi cái chết. Con ta vào núi sâu học đạo là để cứu đời, há chẳng phải điều lành hay sao?

Vua cha nói vậy vì muốn cho nàng Câu-di bớt nỗi buồn thương. Riêng nhà vua vẫn nhớ thương Thái tử không lúc nào dứt. Vua liền truyền lệnh mời những người hiền trí trong nước vài ngàn người, chọn ra được hơn một ngàn người, lại chọn lấy trăm, rồi mười và sau cùng chọn được năm người. Nhà vua cho gọi năm người ấy đến bảo:

–Các khanh ngày đêm ở nhà quây quần vui đùa với con cháu, hẳn là vui lắm. Nay ta chỉ có mỗi một người con, chưa từng đi dạo chơi xa, chưa hề biết lòng dạ con người đen hay trắng, đột nhiên bỏ ra đi đến nơi chốn xa xôi, vào tận núi cao, lộ suối băng rừng, vượt

qua khe sâu hang thẳm, nóng lạnh, đói khát, nào ai hay biết! Hoặc gặp cạp sói, các loài mãnh thú và biết bao điều lành dữ, có ai biết được! Nay năm người các khanh mỗi người để lại đây một đứa con, rồi cùng nhau đi tìm kiếm con ta, nếu gặp được thì hãy theo hầu hạ nó, vì con ta đã bảo là trọn đời không trở về nữa. Trong số năm người các khanh nếu có một người nữa chững mà bỏ con ta ra đi thì ta sẽ xử tội gia tộc của người đó.

Năm người vâng lời để lại năm đứa con rồi lên đường đi tìm kiếm Thái tử, gặp Thái tử nơi non cao liền theo hầu hạ giúp đỡ. Trải qua vài năm như thế, Thái tử cũng chẳng hỏi năm người từ đâu đến đây. Chỗ của Thái tử đi đến đều là chốn rừng sâu xa xôi hẻo lánh. Năm người theo hầu rất lo sợ, nên cùng bàn với nhau:

– Vị Thái tử này không lo học đạo, đi chẳng chịu chọn đường như thể người bị bệnh cuồng. Năm anh em chúng ta không thể theo được nữa nhưng nếu trở về kinh đô thì vua sẽ trị tội cả gia tộc, chi bằng cứ ở lại đây.

Năm người đều đồng ý cho là phải. Chỗ của năm người định dừng lại có nhiều loại rau quả mọc trên một vùng nước rộng lớn, mùa đông hay mùa hạ đều có thể nhặt hái để ăn nên không bị đói. Năm người lưu lại nơi ấy. Thái tử cũng chẳng hỏi vì sao họ không theo mình nữa. Thái tử đi mãi vào chốn núi sâu không một bóng người lai vãng, chọn chỗ đất khô ráo cạnh một gốc cây ngồi ngay ngắn, nhất tâm phát nguyện: “Ngày hôm nay Ta ngồi ở đây, cho dù thân này đói khát đến nỗi thịt xương, gân cốt đều rã rời, khô kiệt, nếu chưa đắc đạo thành Phật, Ta quyết không đứng dậy!”

Thái tử nhập định đắc Sơ thiên, và lần lượt đắc Nhị thiên, Tam thiên, Tứ thiên. Vào khoảng đầu đêm, Thái tử chứng A-thuật-xà (*Túc mạng minh*), tự biết được thân mạng của mình trải vô số kiếp luân chuyển như thế nào trong cõi sinh tử. Khoảng nửa đêm, Thái tử đắc đệ nhị Thuật-xà (*Thiên nhãn minh*) đạt được Thiên nhãn vi diệu, nhìn thấy vô biên thế giới, biết rõ mọi nẻo sinh tử của muôn loài luân chuyển trong đường thiện ác. Đến gần sáng thì Thái tử đắc quả vị Phật. Lúc ấy Phật tự nghĩ: “Ta nay đã đạt được quả Phật. Thật là điều khó đạt, khó biết, khó tỏ”.

Sau khi đắc đạo, Phật bèn đến chỗ của vị Long vương tên là Văn

Lân. Bên bờ nước, chỗ Long vương Văn Lân ở có một cây lớn, Phật bèn ngồi trang nghiêm bên gốc cây ấy suy niệm: “Nhớ lại vô số kiếp xa xưa, Phật Đề-hòa-kiệt-la đã thọ ký cho Ta sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Văn. Ngày nay Ta đã đắc quả vị Phật. Ta trải qua vô số kiếp tu tập mong đạt được quả vị Phật thì nay đã đạt được rồi. Ta đã qua vô số kiếp tu hạnh bố thí tu sáu pháp Ba-la-mật, không hề quên làm các công đức nên hôm nay đã thành tựu trọn vẹn”.

Phật suy niệm xong bèn nhập Thiền định ba-la-mật. Khi Phật tọa thiền bên gốc cây gần bờ nước, ánh hào quang chiếu sáng đến tận chốn Long cung. Long vương trông thấy ánh Phật quang vô cùng hoảng sợ, vẩy móng dựng đứng. Long vương Văn Lân đã từng được thấy ba vị Phật là Phật Câu-la-tôn, Phật Câu-na-hàm Mâu-ni và Phật Ca-diếp đều ngồi tọa thiền nơi gốc cây ấy và ánh hào quang đều chiếu soi xuống nước, đến tận Long cung. Nay Long vương thấy lại ánh hào quang của vị Phật này giống như ánh hào quang của ba vị Phật trước kia, ánh sáng ấy thế gian đã từng được thấy, nhưng Phật thì không còn, Long vương rất vui mừng bèn lên khỏi nước, nhìn quanh hai bên thấy Phật đang tọa thiền bên gốc cây, thân có đủ ba mươi hai tướng tốt, ánh lên màu hoàng kim rực rỡ, đoan chính oai nghiêm như mặt trời, mặt trăng. Ba mươi hai tướng tốt của Phật, từ xa nhìn như cây đang nở hoa. Long vương Văn Lân bèn đi thẳng đến chỗ của Phật, nhiễu quanh Phật bảy vòng. Long vương có đến bảy đầu, bèn dùng các đầu ấy che trên Phật. Long vương rời khỏi nước lên hầu Phật, liền có mưa gió bảy ngày. Trong bảy ngày ấy Phật vẫn tọa thiền không hề lay động, hơi thở như dừng hẳn nhưng tâm ý vô cùng an lạc. Sau bảy ngày, mưa gió mới dứt. Lúc Phật mới đắc đạo tâm ý hoan hỷ, trong bảy ngày không ăn uống. Long vương thấy Phật hoan hỷ nên hầu Phật trong bảy ngày ấy cũng chẳng ăn uống gì cả. Bảy ngày qua rồi, Phật rời khỏi định, Long vương bèn hóa làm một thiếu niên Bà-la-môn, quỳ gối chấp tay thưa hỏi Phật:

–Ngài đã đạt đến chỗ không bị lạnh, không bị nóng, không bị các thứ côn trùng, ruồi muỗi quấy nhiễu chẳng?

Phật đáp:

–Trong kinh từng nói, con người trú ở nơi an ổn là vui sướng. Những gì được nghe học từ trước, nay Ta lấy việc nghe thấy lại những

điều đó làm niềm vui, sống trong thế gian mà không bị người quấy nhiễu cũng là vui, không hề quấy nhiễu người thế gian cho đến các loài côn trùng nhỏ nhít cũng là vui; đã dứt sạch không còn tạo tác nghiệp, được giải thoát không còn trở lại làm người ở thế gian, không còn trở lại cõi trời cũng là vui, dứt sạch mọi thứ sân hận, dâm dật cũng là vui, ở nơi thế gian mà được gặp đạo pháp giải thoát của Phật cũng là vui.

Long vương bạch Phật:

–Từ nay trở đi, con xin quy y Phật, quy y giáo pháp của Phật.

Phật bảo Long vương:

–Về sau này, nếu gặp chúng Tỳ-kheo Tăng A-la-hán, ông cũng nên hết lòng quy y, phụng sự.

Trong hàng súc sinh, Long vương Văn Lân là vị quy y Phật trước nhất.

Phật đã thấu đạt thông suốt tất cả thần thông. Chư Thiên đều vân tập, cung kính đảnh lễ, ca ngợi Đức Phật. Lúc ấy Phật an trụ trong cảnh hoàn toàn tịch tĩnh, hưởng niệm trong lành nghĩ đến căn lành của chúng sinh tại thế gian và thương xót muôn loài còn trầm luân trong biển khổ nên có ý muốn giáo hóa chúng sinh. Phật suy niệm: Ta nên bắt đầu giáo hóa người nào trước nhất? Vua cha ta từng sai năm người theo hầu hạ Ta, nhưng họ không đủ sức để theo Ta. Hiện nay họ đang ngụ nơi vùng có hồ nước lớn, Ta nên giáo hóa họ trước”. Thế rồi Phật theo đường cũ đến đó”.

Năm người từ xa trông thấy Phật đi tới, không rõ là ai, cùng nói với nhau quyết không chào hỏi, trò chuyện với người đang đi đến kia. Tất cả năm người đều đồng ý như vậy. Phật từ xa nghe lời của năm người bàn tính nhưng khi Phật đến nơi thì cả năm người đều rất kinh sợ, đều đến trước Phật thi lễ. Phật bảo:

–Năm người các ông vì sao tâm ý chẳng vững vàng như thế? Cùng bảo với nhau là khi Ta tới thì quyết chẳng chào hỏi gì. Nay vì sao lại thi lễ với Ta.

Năm người đều im lặng không dám trả lời. Phật bèn đem năm người cùng đi theo. Vài ngày sau, Phật dùng tay xoa lên đầu, tóc, râu của năm vị ấy đều rụng, trở thành Sa-môn. Bấy giờ ở vùng gần đó có ba vị đạo nhân, một vị dạy năm trăm người đệ tử, một vị dạy ba trăm

đệ tử, còn vị kia thì nhận dạy hai trăm đệ tử, tất cả là một ngàn người. Phật cùng năm vị Sa-môn đến trú xứ của ba vị đạo nhân đó. Các vị đệ tử và ba vị đạo nhân đều vô cùng vui mừng, đi theo Đức Phật. Phật dẫn chúng đệ tử du hóa các nước, tới cửa thành, chuông trống bỗng tự nhiên trỗi vang, các loại đàn cầm, đàn sắt tự tấu lên, người bệnh được khoẻ mạnh, người già cảm thấy trẻ lại, người mù được sáng mắt, người điếc được nghe rõ, kẻ gù không còn tật gù nữa, người bại liệt đi lại bình thường, trăm loài thú bỗng hòa âm cất tiếng kêu vang. Chư Thiên hiện đến tung rải vô số hoa, hòa tấu âm nhạc vang khắp hư không. Hào quang của Phật chiếu sáng đến vô số cõi trời, ánh sáng đó bao trùm cả ba ngàn mặt trời, mặt trăng, một vạn hai ngàn cõi thế gian đều sáng rực. Tổng cộng số đệ tử được Phật giáo hóa lên đến hàng ngàn, vạn ức người đều đắc đạo giải thoát.





SỐ 189

# KINH NHÂN QUẢ TRONG ĐỜI QUÁ KHỨ VÀ HIỆN TẠI

*Hán dịch: Đời Tống, Tam tạng pháp sư Cầu-na-bạt-đà-la,  
người Thiên Trúc.*

## QUYỂN 1

Tôi được nghe như vậy:

Một thời Phật cùng chư Tỳ-kheo trú ở vườn Trúc tại khu lâm viên Kỳ-đà Cấp cô độc thuộc nước Xá-vệ. Các vị Tỳ-kheo mỗi sáng thường mặc ca-sa, ôm bình bát đi vào thành khát thực, xong về thọ trai rồi mỗi vị rửa tay xếp y, cất bát. Hôm ấy chư vị cùng tụ họp tại giảng đường bàn về nhân duyên trong quá khứ.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn bằng thiên nhĩ thanh tịnh siêu thế nghe được lời luận bàn của các Tỳ-kheo, liền rời khỏi chỗ ngồi đến giảng đường, ngồi vào giữa đại chúng rồi lên tiếng hỏi các Tỳ-kheo:

–Các ông họp nhau ở đây muốn nói pháp gì?

Khi ấy các Tỳ-kheo liền thưa với Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn, chúng con sau khi ăn xong, rửa tay chân rồi tập họp ở đây, ai cũng muốn nghe nói về nhân duyên quá khứ.

Khi ấy Đức Thế Tôn bảo các vị Tỳ-kheo:

–Các ông thích nghe những việc nhân duyên trong quá khứ thì nên chăm chú lắng nghe và suy nghĩ thật kỹ. Nay Ta sẽ vì các ông mà giảng nói.

Các Tỳ-kheo thưa:

–Thưa vâng. Bạch Đức Thế Tôn, chúng con xin vui thích lắng nghe.

Phật dạy:

–Này các Tỳ-kheo, trong quá khứ vô số a-tăng-kỳ kiếp có vị Tiên nhân tên là Thiện Tuệ chuyên tu phạm hạnh để cầu được Nhất thiết chủng trí, vì muốn thành tựu đại trí này nên vui sống ở trong cõi sinh tử dạo quanh năm đường, hễ thân này mất thì thân khác sinh tử vô lượng, giả sử có người chặt hết cây cỏ trong thiên hạ để tính số thân mà vị Tiên này đã trải qua cũng không hết được. Cứ một lần trời đất trải qua một chu kỳ thành hoại là tính một kiếp, nhưng vị Tiên ấy đã trải qua không biết bao nhiêu kiếp như thế, do vì thương chúng sinh đắm chìm trong ái dục, trôi lăn trong biển khổ nên người phát tâm từ bi muốn cứu vớt tất cả. Người thường nghĩ: “Chúng sinh chìm trong sinh tử không thể tự giải thoát được đều do tham dục, giận dữ và ngu si, chìm đắm trong sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp. Ta nguyện dứt trừ căn bệnh ấy dù phải sinh vào các đường vẫn không quên tâm niệm này”. Bằng tâm bình đẳng xem oán thân như nhau, vị Tiên nhân dùng hạnh bố thí cứu kẻ bần cùng, dùng trì giới giáo hóa kẻ phá giới, dùng nhẫn nhục thu phục kẻ hay giận dữ, dùng tinh tấn khích lệ kẻ biếng lười, dùng thiền định giáo hóa kẻ tâm trí tán loạn, dùng trí tuệ khơi mở cho kẻ ngu si... Trong đêm dài sinh tử, Ngài đã làm lợi ích cho chúng sinh như thế, khiến cho tất cả đều quay về nương vào các Đấng Như Lai, cung kính cúng dường, ưa thích nghe pháp và thường nói pháp cho người khác nghe. Đối với chư Tăng thì thường cúng đủ các thứ nhu cầu, đối với Phật pháp thì tôn trọng giữ gìn... Những hạnh như vậy không biết bao nhiêu mà kể.

Lúc bấy giờ có vị vua tên là Đấng Chiếu, thành của vua tên là Đề-bá-bà-đề, nhân dân trong nước ấy thọ tám vạn tuổi, cuộc sống vô cùng an ổn và thịnh vượng, muốn gì cũng toại ý chẳng khác gì chư Thiên. Quốc vương nước ấy dùng chánh pháp để cai trị, không quấy nhiễu, hà khắc người dân, không có những hình phạt như chém giết, đánh đập, luôn xem dân như con một. Khi ấy vua Đấng Chiếu sinh được một Thái tử có hình tướng đoan nghiêm không ai sánh bằng, uy đức đầy đủ với ba mươi hai tướng tốt, tám mươi vẻ đẹp. Ngày Thái tử ra đời bỗng hiện ra ánh sáng rực rỡ

khắp nơi át cả ánh mặt trời, mặt trăng và những đèn lửa khác. Nhà vua thấy thế bèn họp quần thần bảo:

–Thái tử lúc mới sinh đã có những điềm lạ như vậy, nên đặt tên cho Thái tử là gì?

Quần thần đáp:

–Nên đặt tên cho Thái tử là Phổ Quang.

Vua còn mời thầy tướng vào đoán tướng lai cho Thái tử. Được mời đến hỏi, vị tướng sư đáp:

Thần nay xem Thái tử nếu sau này ở tại gia sẽ lên ngôi Chuyển luân thánh vương thống trị bốn châu thiên hạ, còn nếu xuất gia sẽ được trời người cung kính và thành Bạc Nhất Thiết Trí.

Vua cùng phu nhân và các cung tần mỹ nữ nghe thầy tướng nói thế càng sinh lòng yêu kính Thái tử hơn nữa, lại được cả Thiên, Long A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Nhân và Phi nhân cung kính cúng dường, ngợi khen.

Khi còn ở chốn hậu cung, Thái tử đã nói các pháp cho phu nhân và các thể nữ nghe. Khi được hai vạn chín ngàn tuổi, Thái tử liền bỏ ngôi Luân vương, xin cha mẹ đi xuất gia, nhưng không được phép. Thái tử xin đến ba lần cũng không được chấp nhận. Thái tử là người giàu lòng từ bi, lại là người con chí hiếu nên thà chịu sự sai trái nhỏ để thành tựu được việc lớn. Ngài liền vào rừng sâu, dưới một cội cây cạo bỏ râu tóc, mặc pháp phục, tu hành khổ hạnh trải qua sáu ngàn năm thì chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác rồi vì trời người và tám bộ chúng vận chuyển bánh xe pháp, thuyết pháp sâu xa mâu nhiệm mà tất cả thế gian trời, người, ma quỷ đều không thể chuyển được. Phật dùng pháp Tam thừa hóa độ chúng sinh làm cho được lợi ích không sao kể xiết.

Khi vua và phu nhân cùng các cung tần thể nữ biết được Thái tử Phổ Quang đã đắc đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác thì rất vui mừng. Các quan trong triều, dân chúng và các vị Bà-la-môn nghe tin Thái tử đắc đạo, mỗi người đều tự nghĩ: “Thái tử Phổ Quang đã bỏ ngôi vị vua Chuyển luân, cạo bỏ râu tóc, vận pháp phục, xuất gia tu đạo nay đã thành Bạc Chánh Giác. Chúng ta cũng nên xuất gia”. Suy nghĩ xong, tất cả đều đến chỗ Phật Phổ Quang.

Đức Phổ Quang Như Lai lúc ấy biết căn duyên của họ đã thành

thục nên tùy duyên mà thuyết pháp hóa độ khiến cho bốn ngàn người đắc quả A-la-hán. Nhân dân trong nước và của các nước khác ở bốn phương cũng đến trong hội để nghe pháp, có đến tám vạn người đạt Vô trước pháp nhãn.

Bấy giờ Đức Như Lai Phổ Quang cùng tám vạn bốn ngàn vị La-hán đến các nước để giáo hóa. Vua cha nghe tin rất vui mừng liền ra lệnh cho nhân dân sửa sang đường sá, rưới nước thơm trên đường, lại treo cờ, lọng, báu bằng gấm lụa, tung rải các loại hoa quý dọc hai bên đường rất trang nghiêm suốt mười hai do-tuần, lại cho đánh trống kêu gọi mọi người trong nước không được bán hoa mà nên đem đến cho vua cúng dường Phật, vua cũng ra lệnh cho dân chúng không được cúng dường Phật trước vua, lại cho một vị đại thần cùng các nhạc công tấu nhạc, đốt hương, tán hoa rồi đến thỉnh Phật.

Tiên nhân Thiện Tuệ lúc ấy đang ở trong núi ngủ mơ thấy năm giấc mộng đặc biệt: một là thấy thân nằm trên biển cả, hai là thấy thân nằm gối đầu lên núi Tu-di, ba là thấy chúng sinh trong biển cả chui vào thân, bốn là thấy tay cầm mặt trời, năm là thấy tay nắm mặt trăng. Những giấc mơ ấy làm cho Tiên nhân kinh ngạc tỉnh giấc, trong lòng suy nghĩ: “Giấc mộng hôm nay của ta không phải chuyện bình thường nhưng giờ biết hỏi ai? Ta nên vào kinh thành hỏi những bậc Thức giả”. Nghĩ xong Tiên nhân liền khoác áo da nai, tay cầm bình nước, gậy, dù che đi vào thành. Trên đường đi, ngang qua chỗ ở của năm trăm vị thượng thủ ngoại đạo, Thiện Tuệ nghĩ: “Ta nên đem giấc mộng hỏi những người này, đồng thời xem họ tu hành thế nào”. Nghĩ rồi liền vào cùng những người ngoại đạo ấy giảng luận đạo lý, phá bỏ những ý kiến khác lạ làm cho năm trăm người chịu khuất phục xin làm đệ tử và rất tôn kính Tiên nhân, mỗi người dâng cúng một đồng bạc, lại có năm trăm vị ngoại đạo khắc thấy Thiện Tuệ biện tài thông minh nên sinh tâm vui theo. Trong lúc trò chuyện, họ cho hay nay có Đức Như Lai Phổ Quang ra đời. Tiên nhân Thiện Tuệ nghe được lời đó toàn thân giật bắn, lông dựng đứng, lòng vô cùng vui mừng vội chia tay với chúng ngoại đạo. Các vị ngoại đạo hỏi:

–Thầy muốn đi đâu?

Tiên nhân đáp:

–Ta nay muốn đến cúng dường Đức Phật Phổ Quang.

Họ đều nói:

–Nếu Thầy đi, chúng tôi xin đi cùng.

Thiện Tuệ nói:

–Nay ta có duyên sự cần phải đi trước.

Thiện Tuệ mang năm trăm đồng bạc vôi lên đường ra đi, các vị ngoại đạo buồn bã, bịn rịn từ giã trở về.

Thiện Tuệ đến nơi thấy người của nhà vua đang sửa sang đường đi, rưới nước thơm trên đất, treo tràng phan bảo cái trang nghiêm, liền hỏi:

–Vì sao phải chuẩn bị trang nghiêm thế này?

Người của nhà vua đáp:

–Có Đức Phật ra đời hiệu là Phổ Quang, nay vua Đấng Chiếu thính Phật vào thành nên chúng tôi phải gấp rút chuẩn bị, quét dọn, trang hoàng đường phố thật trang nghiêm.

Thiện Tuệ lại hỏi:

–Ông biết ở đâu bán hoa đẹp không?

Đáp:

–Vua Đấng Chiếu đã cho đánh trống truyền lệnh các loài hoa quý trong nước không được bán mà phải đem tất cả đến cho nhà vua.

Thiện Tuệ nghe thế trong lòng rất buồn, nhưng ý định mua hoa không bỏ, vất vả đi hỏi khắp nơi tìm chỗ bán hoa, tình cờ gặp được một thể nữ trong cung vì sợ lệnh vua nên dấu kín bảy cành hoa sen trong bình đi ngang qua. Do lòng chí thành của Thiện Tuệ những cành hoa bỗng trôi lên, vượt ra ngoài bình. Thiện Tuệ từ xa trông thấy liền chạy vội theo kêu lớn:

–Xin chị dừng chân, hoa đó có bán không?

Nàng thể nữ nghe thế rất ngạc nhiên nghĩ: “Ta giấu hoa rất kín, tại sao người này thấy mà hỏi mua?”, nhưng khi nhìn vào bình thấy quả là hoa đã lộ ra ngoài, trong lòng cảm thấy rất lạ, trả lời:

–Thưa anh, hoa sen xanh này tôi đem vào cung để cúng Phật không thể bán được.

Thiện Tuệ nói:

–Cô nhường lại cho tôi năm cành hoa với giá năm mươi đồng bạc được không?

Nàng thể nữ trong lòng nghi hoặc, thầm nghĩ: “Hoa này chỉ đáng

giá vài đồng thế mà chàng trai này lại đòi mua năm cành với giá đến năm mươi đồng bạc”. Nên liền hỏi:

–Anh dùng hoa này để làm gì?

Thiện Tuệ đáp:

–Nay có Đức Như Lai ra đời, vua Đấng Chiếu thỉnh Phật vào thành nên tôi cần mua hoa này để cúng dường Phật. Chị nên biết các Đức Phật, Như Lai rất khó gặp, như hoa Ưu-đàm lâu lắm mới nở một lần.

Cô gái lại hỏi:

–Anh cúng dường Như Lai để cầu điều gì?

Thiện Tuệ đáp:

–Tôi cúng dường Phật vì muốn đạt được Nhất thiết chủng trí để độ thoát vô lượng chúng sinh.

Lúc ấy cô gái nghe Thiện Tuệ nói xong liền suy nghĩ: “Chàng trai này dáng mạo trang nghiêm, thanh nhã, mặc áo da nai, có lòng thành kính đến nỗi không tiếc tiền bạc như thế”. Liền nói với Thiện Tuệ:

–Nay tôi xin tặng anh các đóa hoa này và nguyện đời đời được sánh duyên cầm sắt.

Thiện Tuệ đáp:

–Tôi tu Phạm hạnh, cầu đạo giải thoát nên không thể hứa nhận việc nhân duyên sinh tử.

Nàng thế nữ nói:

–Nếu không chấp nhận lời tôi thì anh không có hoa.

Thiện Tuệ nói:

–Nếu cô khẳng khăng không chịu bán hoa thì tôi nhận lời cô, nhưng tôi có lập nguyện luôn bố thí thuận theo ý muốn của người xin, nếu sau này có người đến xin tôi bố thí đầu, mắt, xương, tủy, hoặc vợ con thì cô không được trái với hạnh nguyện của tôi.

Cô gái đáp:

–Thật là tốt lành! Xin tuân theo lời. Nay tôi là phụ nữ yếu ớt không đi nhanh được, nể anh đến trước, xin mang giùm tôi hai cành hoa này dâng lên cúng Phật, để Phật gia hộ tôi đời đời không quên lời nguyện, dù đời sau anh có đẹp xấu vẫn không rời xa, luôn ghi khắc trong lòng.

Bấy giờ vua Đấng Chiếu cùng các con, quan lại, Bà-la-môn... đem đầy đủ hương thơm hoa đẹp và nhiều thứ khác ra khỏi thành nghinh tiếp Đức Phật Phổ Quang, nhiều người dân trong nước cũng đi theo. Lúc đó năm trăm đệ tử của Tiên nhân Thiện Tuệ cùng bàn với nhau:

–Hôm nay đức vua, các quan và dân chúng đều đến chỗ Phật, thầy chúng ta chắc cũng đi đến đó, vậy chúng ta cũng nên đến đây kính lễ Phật.

Bàn xong họ liền khởi hành, đi được một đoạn không xa thì gặp Tiên nhân Thiện Tuệ. Thấy trò gặp nhau vui mừng vô cùng, liền cùng nhau đến nơi Đức Phật Phổ Quang.

Đến nơi họ thấy vua Đấng Chiếu đã đến, đang lễ bái và dâng cúng dường Phật đầu tiên, tiếp đến là những đại thần cũng đến lễ và dâng cúng dường Phật. Những hoa quý mà vua Đấng Chiếu và các quan dâng cúng khi rải lên đều rơi xuống đất cả. Lúc ấy Thiện Tuệ và năm trăm đệ tử thấy mọi người cúng dường Phật xong, chàng chăm chú chiêm ngưỡng dung nhan và những tướng tốt của Như Lai, lại càng muốn cứu vớt tất cả nỗi khổ của chúng sinh và cũng mong thành tựu đầy đủ trọn vẹn Nhất thiết chủng trí. Do ước nguyện đó nên khi năm cành hoa Thiện Tuệ rải ra liền trụ lại ở không trung và biến thành một đài hoa, hai cành sen rải sau cũng trụ lại ở không trung và châu ở hai bên Đức Phật. Bấy giờ vua và quan, dân cũng như Thiên, Long, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Nhân và Phi nhân... thấy điều kỳ lạ ấy đều ngợi khen cho là điều chưa từng có. Lúc ấy Đức Phổ Quang Như Lai dùng trí tuệ vô ngại khen ngợi Thiện Tuệ:

–Quý hóa thay! Nay thiện nam tử, ông tu theo hạnh này trải qua vô lượng a-tăng-kỳ kiếp sau này sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Biến Tri, Minh Hạnh Túc, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhân Sư, Phật Thế Tôn.

Khi Tiên nhân Thiện Tuệ được Phật thọ ký, có vô lượng Thiên, Long, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Nhân và Phi nhân... rải các loài hoa quý đầy trong bầu trời rồi phát lời thệ nguyện: “Trong tương lai, khi Thiện Tuệ thành Phật, chúng tôi đều nguyện làm

quyến thuộc của người”. Lúc đó Đức Phổ Quang Như Lai liền thọ ký cho họ đều sẽ được sinh ở quốc độ kia.

Sau khi Như Lai thọ ký xong, thấy Thiện Tuệ để tóc của một Tiên nhân, thân mặc áo da nai, Ngài muốn làm cho Thiện Tuệ bỏ các y phục ấy liền biến vùng đất thành một vũng bùn. Thiện Tuệ thấy Phật muốn đi ngang vũng đất bùn dơ lấm, vội suy nghĩ: “Ta sao lại để cho bàn chân có hàng ngàn đường vân bánh xe của Như Lai phải bước đi trên vũng sinh này?”. Nghĩ thế nên chàng liền cởi chiếc áo da nai trải lên vũng lầy, nhưng không phủ kín được hết, Tiên nhân liền xỏ tóc phủ kín chỗ đất bùn còn lại, Đức Như Lai liền bước lên trên ấy đi qua, nhân đó lại thọ ký:

–Ông sau này sẽ thành Phật trong cõi ngũ trược ác thế nhưng việc hóa độ trời người không vì thế mà khó khăn, chắc chắn sẽ được như Ta vậy.

Khi ấy Thiện Tuệ nghe Phật thọ ký như thế rất vui vẻ phấn chấn, mừng vui vô hạn, lập tức liễu ngộ pháp Không, thành bậc Vô sinh nhẫn, thân vọt lên cao hơn bảy lần cây Đa-la, nói kệ ngợi khen Đức Phật:

*Nhờ có Bạc Đạo sư  
 Khiến con được tuệ nhãn  
 Dạy con pháp thanh tịnh  
 Xa lìa mọi chấp trước.  
 Gặp Đấng Thiên nhân Tôn  
 Nên chứng Vô sinh nhẫn  
 Nguyên sau này thành đạo  
 Được như Đấng Lương Túc.*

Thiện Tuệ nói kệ ngợi ca Đức Phật xong, từ không trung hạ xuống đến trước Phật năm vóc cúi sát đất cung kính đảnh lễ và thưa:

–Kính xin Đức Thế Tôn thương xót chấp thuận cho con được xuất gia.

Lúc ấy Đức Phổ Quang Như Lai bảo:

–Quý hóa thay! Lành thay Tỳ-kheo!

Râu tóc của Thiện Tuệ tự rụng, ca-sa mặc lên thân mà thành Sa-môn. Lúc ấy có hai ông lão nghèo, mỗi người nào đều có một trăm



người thân đi theo dự hội. Hai ông lão thấy Phật tướng tốt, oai đức nghiêm trang, tự thấy khổ tâm vì quá nghèo không có gì để cúng dường Phật. Đức Phật từ bi biết được tấm lòng chí thành của họ nên biến vùng đất phía trước trở nên đầy cỏ rác dơ bẩn. Hai ông lão nhìn thấy rất vui mừng phát tâm dọn quét, rửa nước sạch sẽ. Đức Như Lai Phổ Quang liền thọ ký cho họ:

–Trong vô lượng kiếp về sau, khi Đức Phật Thích-ca Mâu-ni xuất hiện tại thế gian, hai vị sẽ là bậc Thanh văn đệ nhất trong hàng đệ tử của Đức Phật ấy”.

Phật thọ ký cho hai ông lão nghèo xong liền cùng với tám vạn bốn ngàn Tỳ-kheo và vua Đấng Chiếu cùng tất cả dân chúng đi vào thành Đề-bá-bà-đề. Vào thành xong vua Đấng Chiếu cùng quyến thuộc phụng sự cúng dường Phật và tám vạn bốn ngàn vị Tỳ-kheo đủ các nhu cầu cần thiết.

Đến năm bốn vạn tuổi, nhà vua nhường ngôi cho con rồi cùng quyến thuộc của vua và phu nhân gồm tám vạn bốn ngàn người cùng đến xin Phật xuất gia tu đạo và đều đạt được các Tam-muội, Đà-la-ni.

Tỳ-kheo Thiện Tuệ cũng đi theo Phật nhận sự cúng dường của nhà vua cho đến bốn vạn năm đối với các pháp đều đạt được Tam-muội sâu xa, hóa độ vô số chúng sinh. Một hôm Thiện Tuệ thưa với Đức Phật:

–Bạch Thế Tôn, trước đây, khi con còn tu trong núi đã thấy năm giấc mộng, xin Đức Thế Tôn giải thích cho con hiểu.

Tỳ-kheo Thiện Tuệ liền kể rõ năm giấc mộng. Phật dạy:

–Lành thay! Nếu ông muốn hiểu ý nghĩa của các điềm mộng đó, ta sẽ nói rõ cho ông. Thấy nằm trong biển cả tức là ông sẽ ở trong biển lớn sinh tử. Thấy nằm gối lên núi Tu-di là điềm báo rằng ông sẽ ở trong sinh tử đạt Niết-bàn. Thấy chúng sinh trong biển lớn chui hết vào thân ông tức là nhờ ông mà chúng sinh trong bể sinh tử sẽ được quy y đạo pháp. Thấy tay cầm mặt trời tức là ông sẽ đạt trí tuệ, hào quang chiếu khắp thế giới. Còn thấy tay cầm mặt trăng tức là ông sẽ đi vào cõi sinh tử dùng các pháp phương tiện mát dịu hóa độ chúng sinh, khiến chúng sinh thoát khỏi khổ não. Các giấc mộng ấy đều báo trước tương lai ông sẽ thành Phật.

Tỳ-kheo Thiện Tuệ nghe Phật dạy xong, lòng vui thích vô cùng

liền cung kính đánh lễ Phật rồi lui ra. Sau đó một thời gian ngắn, Đức Phổ Quang Như Lai nhập Niết-bàn, Tỳ-kheo Thiện Tuệ giữ gìn chánh pháp trong suốt hai vạn năm, dùng giáo lý tam thừa hóa độ, đem lại lợi ích cho chúng sinh nhiều không kể xiết. Sau khi mạng chung, Tỳ-kheo Thiện Tuệ sinh lên cõi trời làm một trong bốn vị Thiên vương, cũng dùng pháp tam thừa hóa độ Thiên chúng. Hết thọ mạng ở cõi trời thì sinh xuống nhân gian làm Chuyển luân thánh vương trị bốn châu thiên hạ, có đủ bảy thứ báu: một là bánh xe báu bằng vàng, hai là voi trắng, ba là ngựa báu lông xanh, bốn là viên minh châu báu, năm là ngọc nữ báu, sáu là vị thần cai quản các kho báu ở thế gian, bảy là vị thần tướng thống lĩnh thần binh. Vua có một ngàn người con đều rất mạnh mẽ oai hùng, có thể hàng phục mọi đoàn quân thù địch. Vua cai trị bằng chánh pháp, khiến nhân dân không ai phải lo buồn, thường đem mười điều thiện giáo hóa nhân dân. Sau khi vua qua đời được sinh lên cõi trời Đao-lợi làm vị Thiên chủ nơi này. Khi hết thọ mạng trở lại làm Chuyển luân thánh vương, sau đó lại sinh lên cõi trời Phạm thiên thứ bảy. Cứ thế, có lúc sinh lên trời làm Thiên vương, khi lại sinh ở thế gian làm vua Thánh, trải qua ba mươi sáu lần như thế, rồi có lúc làm tiên, có lúc làm ngoại đạo lục sư, có lúc sinh vào dòng Bà-la-môn, có lúc làm vị vua nước nhỏ, cứ thế luân chuyển không thể kể xiết.

Khi đầy đủ công hạnh đạt quả vị Thập địa, là Bồ-tát Nhất sinh bổ xứ, gần đắc Nhất thiết chủng trí, Bồ-tát Thiện Tuệ sinh sang cung trời Đâu-suất, có tên là Thánh Thiện Bạch. Bồ-tát giảng nói chánh pháp hóa độ các vị Thiên chủ và chư Thiên khiến họ biết được hạnh nguyện của vị Bồ-tát Nhất sinh bổ xứ. Bồ-tát cũng hiện vô số thân ở các quốc độ mười phương tùy duyên thuyết pháp độ sinh. Đến khi sắp hạ sinh để tu tập thành tựu Phật quả, Bồ-tát đã xem xét năm điều: một là xem chúng sinh căn tánh đã thành thực chưa, hai là đã đến lúc giảng sinh chưa, ba là xem quốc thổ nào phù hợp, bốn là xem các dòng họ nào cao quý, năm là xem nhân duyên trong quá khứ ai thật xứng đáng là cha mẹ mình. Xem xét năm điều ấy rồi, Bồ-tát suy nghĩ: “Những chúng sinh hôm nay chính là những chúng sinh mà khi Ta mới phát tâm đã nguyện độ, nay căn tánh họ đã thành thực có thể thấu hiểu và tu theo pháp vi diệu thanh tịnh. Trong Tam

thiên đại thiên thế giới chỉ có vương thành Ca-tỳ-la ở cõi Diêm-phù-đề là trung tâm, trong các dòng họ thì họ Thích-ca là dòng họ đứng đầu trong dòng dõi của Thánh vương Cam Giá ngày xưa”. Lại xét các đời quá khứ của vua Bạch Tịnh và phu nhân đều rất đoan chính, thật xứng đáng làm cha mẹ của Ngài. Bồ-tát lại xem xét về thọ mạng dài hay ngắn của Ma-da phu nhân thì thấy phu nhân mang thai Thái tử đủ mười tháng, sau khi sinh Thái tử, bảy ngày sau qua đời. Bồ-tát lại nghĩ: “Nếu Ta giáng sinh ngay bây giờ thì chư Thiên sẽ không được nhiều lợi ích”, nên liền hiện năm tướng để chư Thiên biết đã đến lúc Bồ-tát sắp hạ sinh tu hành thành Phật: một là mắt Bồ-tát máy động, hai là hoa trên đầu héo đi, ba là áo dính bụi, bốn là dưới nách mồ hôi xuất ra, năm là vui thích rời tòa của mình. Bấy giờ, chư Thiên thấy Bồ-tát hiện ra những tướng lạ nên lòng rất kính sợ, các lỗ chân lông trên người xuất huyết như mưa cùng nói với nhau chắc không bao lâu nữa Bồ-tát sẽ xa chúng ta. Bồ-tát lại hiện ra năm điềm lành: một là phóng hào quang lớn chiếu khắp Tam thiên đại thiên thế giới; hai là địa cầu hiện ra mười tám tướng chấn động, núi Tu-di, nước biển, các cung điện của chư Thiên đều rung động; ba là cung điện, nhà cửa của chúng Ma vương đều biến mất; bốn là mặt trời, mặt trăng cùng các vì sao không sáng được; năm là tám bộ chúng trời, rồng... thân thể đều rung động không tự kiểm chế được.

Lúc ấy chư Thiên ở cung Đâu-suất thấy Bồ-tát hiện năm tướng lạ, rồi nhìn ra bên ngoài lại thấy năm điều lành hy hữu nên cùng nhau đến trước Bồ-tát đảnh lễ, thưa:

–Thưa Tôn giả, hôm nay chúng tôi thấy những điều lạ, thân thể rung động không tự chủ được, xin Bồ-tát giảng giải cho biết điều gì đã xảy ra.

Bồ-tát đáp:

–Này các thiện nam tử, mọi vật ở đời đều vô thường. Ta không bao lâu nữa sẽ rời khỏi cung trời giáng sinh ở cõi Diêm-phù-đề.

Chư Thiên nghe thế buồn bã khóc lóc, lòng rất lo phiền, toàn thân ửng đỏ như hoa Ba-la-xà. Có vị không còn ưa thích chỗ ngồi của mình nữa, có vị bỏ hết tất cả đồ trang sức, có người lão đảo ngã ra đất mê man, có người than thở cho nỗi khổ vô thường. Lúc đó có một

Thiên tử nói kệ:

*Bồ-tát ở nơi đây  
 Cho chúng tôi pháp nhĩn.  
 Nay sắp đi xa rồi  
 Chúng tôi như mù mắt  
 Cũng như muốn qua sông  
 Bỗng dưng mất cầu thuyền  
 Chẳng khác nào trẻ thơ  
 Bỗng mất đi mẹ hiền  
 Chúng tôi cũng như vậy  
 Không còn nơi tựa nương  
 Trôi dạt theo sinh tử  
 Mãi không được xuất ly  
 Chúng tôi trong đêm tối  
 Chìm đắm trong ngu si  
 Mất Bạc Đại Y Sư  
 Chúng tôi, ai sẽ cứu  
 Nằm trên giường vô minh  
 Mãi trầm trong biển ái  
 Hết nghe được giáo ngôn  
 Biết bao giờ giải thoát.*

Bồ-tát thấy chư Thiên buồn thảm ảo não, lại nghe bài kệ bày tỏ lòng lưu luyến như thế, nên dùng giọng Từ bi vỗ về chư Thiên:

–Này các thiện nam, con người có sinh phải có chết; yêu thương, hội họp phải có ngày xa cách. Từ cõi trời Sắc cứu cánh đến địa ngục Vô gián, tất cả chúng sinh đều bị lửa vô thường thiêu đốt, do vậy các vị không nên chỉ vì Ta mà sinh quyến luyến thăm sầu. Nay Ta và các vị chưa thoát khỏi lò lửa sinh tử, moi người dù giàu nghèo, sang hèn cũng đều không thoát khỏi điều đó.

Bồ-tát liền nói kệ:

*Các hành vô thường  
 Là pháp sinh diệt  
 Hết sinh diệt rồi  
 Tịch diệt là vui.*

Bồ-tát bảo với chư Thiên:

– Bài kệ này chính là lời của tất cả chư Phật trong quá khứ đã nói. Tánh tướng của các hành đều như vậy, các vị chớ có buồn rầu. Ta đã ở trong cõi sinh tử vô lượng kiếp đến nay, chỉ còn một lần sinh tử nữa, không lâu Ta sẽ thoát khỏi các hành. Các vị nên biết nay là lúc phải độ thoát cho chúng sinh nên Ta xuống nước Ca-tỳ-la nơi cõi Diêm-phù-đề, sinh vào dòng họ Cam Giá thuộc họ Thích-ca của vua Bạch Tịnh, sau đó lìa xa cha mẹ vợ con, bỏ ngôi Chuyển luân vương xuất gia học đạo, siêng năng tu tập khổ hạnh, hàng phục ma quân, đạt Nhất thiết chủng trí, giảng nói diệu pháp mà tất cả thế gian trời người, chư ma cũng không thể giảng nói được. Lại theo cách thức chư Phật quá khứ đã làm để đem lại lợi ích cho tất cả trời, người, dựng lên ngọn cờ chánh pháp, bẻ gãy cờ ma đạo, làm khô cạn biển phiền não, đưa chúng sinh đi vào tám đường chánh, dùng các pháp ấy khai ngộ cho họ, lập đại pháp hội mời chư Thiên nhân đến, lúc ấy các vị cũng sẽ có mặt trong pháp hội ấy, được ăn cơm pháp. Do nhân duyên ấy các vị không nên buồn rầu nữa.

Bồ-tát lại nói kệ:

*Trong thời gian ngắn nữa  
Ta xuống cõi Diêm-phù  
Tại thành Ca-tỳ-la  
Nơi cung vua Bạch Tịnh  
Xa song đường thân quyến  
Bỏ ngôi vị Luân vương  
Xuất gia tìm học đạo  
Đạt Nhất thiết chủng trí  
Cờ chánh pháp dựng cao  
Biển phiền não sẽ cạn  
Đóng kín cửa ác đạo  
Mở rộng tám đường chánh  
Lợi ích cả trời người  
Nhiều không sao kể xiết  
Vì những nhân duyên ấy  
Các vị chớ sầu khổ.*

Khuyên nhủ xong, Bồ-tát từ các lỗ chân lông phóng ra luồng hào quang rực rỡ. Chư Thiên vừa nghe lời kệ lại thấy hào quang nên hết sức vui mừng, tiêu tan mọi buồn khổ. Mọi người đều nghĩ không lâu Bồ-tát sẽ thành Bạc Chánh Giác.

Bấy giờ Bồ-tát thấy thời điểm giáng trần đã đến, liền cỡi voi trắng sáu ngà rời cung Đâu-suất, có vô lượng chư Thiên tấu các loại nhạc, thắp các loại hương quý, rải các thứ hoa đi theo Bồ-tát tràn đầy hư không, phóng ánh sáng lớn chiếu khắp mười phương. Đúng ngày tám tháng tư, khi sao mai vừa mọc, Bồ-tát liền giáng trần nơi thai mẹ.

Lúc ấy Ma-da phu nhân trong giấc điệp, mộng thấy Bồ-tát cỡi voi trắng sáu ngà từ không trung đến nhập vào hông bên phải, thân hiện ra như ngọc lưu ly, thân thể phu nhân an ổn khoan khoái như uống nước cam lộ, nhìn lại thân mình thấy sáng rực rỡ như có mặt trời mặt trăng chiếu rọi, trong lòng vô cùng vui mừng. Thấy điềm mộng xong phu nhân giật mình tỉnh giấc cho là giấc mộng hiếm có, liền đến cung vua Bạch Tịnh thưa với nhà vua:

–Thiếp vừa nằm mộng thấy một giấc mơ thật lạ lùng.

Vua nói:

–Ta cũng mơ thấy có một luồng ánh sáng lớn, lại thấy phu nhân dung mạo khác hẳn ngày thường. Phu nhân hãy nói về giấc mộng của mình xem sao.

Phu nhân dùng lời kệ nói về giấc mộng của mình cho vua nghe:

*Thấy người cỡi voi trắng  
Trong sáng như trời trăng  
Đế Thích và Phạm thiên  
Đều cầm những cờ báu  
Thắp hương rải hoa trời  
Lại tấu các Thiên nhạc  
Đầy đầy khắp không trung  
Quây quần mà giáng trần  
Đi vào hông phải thiếp  
Giống như ngọc lưu ly  
Nay trình với đại vương  
Điềm gì xin bày tỏ.*

Nghe phu nhân kể về các điềm tướng tốt đẹp trong giấc mộng, vua Bạch Tịnh vui vẻ vô cùng, liền truyền sai người mời một vị Bà-la-môn giỏi thuật tướng số đến cúng dường hương hoa, trai thực. Sau khi cúng dường xong, vua và phu nhân thuật lại các điềm lành đã thấy trong giấc mộng của hoàng hậu. Vua nói với vị Bà-la-môn:

– Xin ngài giải thích xem giấc mộng đó có gì lạ thường?

Vị Bà-la-môn nghe qua giấc mộng liền thưa:

– Hoàng hậu đang mang thai một Thái tử có các tướng tốt không thể nói hết. Nay chỉ nói sơ lược cho Đại vương rõ. Đại vương nên biết vị Thái tử mà phu nhân đang mang thai trong bụng kia chắc chắn sẽ làm vẻ vang cho dòng họ Thích của ngài. Khi nhập thai có ánh sáng rực rỡ; lại có Đế Thích, Phạm thiên quây quần đưa tiễn, đó là điềm lành của Bạc Chánh Giác. Nếu không xuất gia, Thái tử sẽ là một vị Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu thiên hạ, bảy thứ báu tự đến, có đủ một ngàn người con.

Vua nghe lời đoán của thầy tướng tự cảm thấy mình thật là may mắn, hạnh phúc vui vẻ cùng cực, liền dùng vàng bạc, châu báu, voi ngựa, xe cộ cúng dường và ban một thôn ấp cho vị thầy tướng Bà-la-môn. Ma-da phu nhân cũng ban cho vị ấy các thể nữ và đồ châu báu của mình.

Từ khi Bồ-tát giáng thai, Ma-da phu nhân thường ngày tu tập sáu pháp Ba-la-mật. Bà chỉ dùng những món ăn, nước uống của chư Thiên đem đến nên không còn ưa thích vị ngon của các món ăn uống ở thế gian. Bấy giờ Tam thiên đại thiên thế giới đều sáng rực luôn. Những nơi mặt trời, mặt trăng chưa rọi tới thì lúc đó cũng sáng rực khiến chúng sinh trong những cõi tối tăm bỗng được nhìn thấy nhau, họ bàn luận: “Sao ở đây bỗng nhiên lại có chúng sinh?”. Cũng vào lúc ấy khắp Tam thiên đại thiên thế giới rung chuyển theo mười tám cách, gió mát lành và hương thơm thổi đến từ bốn hướng, người bệnh tật được lành, kẻ nhiều tham, sân, si cũng đều dừng bớt.

Bấy giờ ở cung trời Đâu-suất có vị Thiên tử suy nghĩ: “Nay Bồ-tát giáng sinh vào cung vua Bạch Tịnh, vậy ta cũng hạ sinh nhân gian để khi Bồ-tát thành Phật ta sẽ là người đầu tiên làm quyến thuộc của người, cúng dường và nghe Phật thuyết pháp”. Nghĩ rồi vị Thiên tử ấy liền hạ sinh vào gia tộc Minh Nguyệt ở thành Vương xá.

Có nhiều vị Thiên tử cũng phát nguyện hạ sinh và các tầng lớp từ Chiên-đà-la đến hàng vương gia vọng tộc. Có vị Thiên tử sinh vào nhà vương tộc ở nước Xá-vệ, có vị sinh vào nhà vương tộc ở nước Thâu-la-quyết-xoa, có vị sinh vào nhà vương tộc ở nước Độc tử, có vị sinh ở nhà vương tộc nước Bạt-la, có vị sinh vào gia đình vương tước ở nước Lô-la, có vị sinh vào nhà vương tước ở nước Xoa-thi-la, hoặc có vị sinh vào nhà vương tộc ở nước Câu-la-bà, có vị Thiên tử sinh ở gia đình Bà-la-môn, có những vị sinh vào nhà các tầng lớp Trưởng giả, Cư sĩ, Tỳ-xá, Thủ-đà-la; lại có năm trăm vị Thiên tử sinh vào dòng họ Thích. Tổng cộng có chín mươi chín ức vị Thiên tử sinh xuống nhân gian. Lại có chư Thiên ở cõi trời Tha hóa tự tại cho đến cõi Tứ Thiên vương cũng sinh xuống trần gian, số lượng không sao kể xiết. Các vị Thiên vương ở cõi Sắc giới và quyến thuộc cũng sinh xuống nhân gian làm Tiên nhân.

Ngay khi còn trong thai, Bồ-tát vẫn đi đứng nằm ngồi không chướng ngại và cũng không làm cho mẹ đau đớn. Bồ-tát ở trong thai mẹ buổi sáng thuyết pháp cho chư Thiên ở cõi Sắc giới, buổi trưa thuyết pháp cho chư Thiên ở Dục giới, buổi chiều thuyết giảng cho các loài quỷ thần, ban đêm cũng thế... Bồ-tát đã làm lợi ích cho vô số chúng sinh.

Lúc Bồ-tát còn trong thai, nếu có vị phu nhân hay thể nữ nào đến lễ bái cúng dường mà cầu chúc Thái tử sau này thành vị Chuyển luân thánh vương thì lòng Bồ-tát không vui, còn người nào cầu chúc sau này thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí thì Bồ-tát rất vui mừng. Bồ-tát ở trong thai đến tháng thứ mười thì thân thể hoàn bị, các tướng tốt hiện đủ và cũng khiến cho Thánh mẫu các căn an tịnh, thích ở nơi vắng vẻ, không thích ở chốn náo nhiệt, ồn ào.

Khi ấy vua Bạch Tịnh suy nghĩ: “Phu nhân mang thai đã đủ ngày tháng rồi nhưng sao không có dấu hiệu gì báo sự sinh nở cả”. Vua vừa nghĩ thế thì phu nhân cho người đến thưa vua là người muốn đến vườn hoa ngoạn cảnh. Vua nghe thế trong lòng rất vui mừng, lập tức truyền cho quan quân dọn dẹp sạch sẽ vườn hoa Lâm-tỳ-ni, lại cho cất tủ, sửa sang và thêm nhiều hoa đẹp trong vườn. Các dòng suối, ao tắm đều làm cho trong sạch. Các bao lơn tầng cấp đều được trang hoàng bằng bảy thứ báu. Trong vườn có những giống chim quý như Phỉ thúy,



Oan ương, Loan phụng, Phượng hoàng và những giống loại chim lạ khác. Lại treo cờ phướn, dựng lọng tán, rải hoa đốt hương, tấu nhạc, làm cho khu vườn thật giống như vườn Hoan hỷ của trời Đế Thích. Vua còn truyền làm sạch sẽ nghiêm trang những lối đi trong vườn, sửa soạn trang sức mười vạn cỗ xe thất bảo, mỗi xe được chạm khắc, trang trí toàn những hình ảnh trang nghiêm đẹp đẽ. Bên ngoài vườn có bốn đội binh là tượng binh, mã binh, xa binh và bộ binh. Lại tuyển trong cung những thể nữ có dung nhan đoan chánh, không già, không trẻ, tâm tính hiền hòa, thông minh sáng suốt, số lượng ước tính có tám vạn bốn ngàn người để hầu hạ Ma-da phu nhân. Lại truyền tám vạn bốn ngàn đồng nữ thanh tú đeo chuỗi quý đẹp và cầm hương hoa đến trước chờ nơi vườn Lâm-tỳ-ni. Lại truyền cho phu nhân của các quan trong triều cũng đi theo hầu. Lúc Ma-da phu nhân lên xe, tất cả đại thần và thể nữ chính tề vây quanh cùng đi theo đến vườn Lâm-tỳ-ni. Tám bộ chúng trời, rồng... khi ấy cũng đi theo đầy trên không trung. Khi phu nhân vào vườn, các căn của người đều thanh tịnh, lại đứng mười tháng mang thai.

Lúc đó là ngày mồng tám tháng tư. Khi mặt trời vừa lên, phu nhân thấy cây đại thọ Vô ưu trong vườn đang nở hoa đẹp đẽ, tỏa hương thơm ngát, cành lá sum suê, vô cùng xanh tốt bèn đưa tay phải lên muốn vịn cành để hái hoa, Bồ-tát liền rời khỏi thai từ hông phải của mẹ. Dưới cội cây Vô ưu lúc đó xuất hiện bảy đóa hoa sen lớn bằng bánh xe, Bồ-tát liền tự đi bảy bước trên những đóa sen, đưa tay phải lên, nói tiếng nói như tiếng Sư tử oai vệ:

– Từ trên trời đến cõi nhân gian, Ta là tối tôn tối thắng. Vô lượng kiếp trôi lăn trong sinh tử đến đây đã dứt, Ta sinh ra đời để đem lại lợi ích cho tất cả trời người.

Khi Thái tử nói những lời ấy xong, bốn vị Thiên vương lập tức dùng tấm lụa trời đỡ thân Thái tử đặt lên ghế báu, có Thích Đê-hoàn Nhân cầm lọng báu, Đại phạm Thiên vương cầm bạch phát đứng hầu hai bên. Các vị Long vương như Nan-đà Long vương, Ưu-ba-nan-đà Long vương từ trên không tuôn xuống hai dòng nước thanh tịnh, một dòng ấm áp, một dòng mát mẻ để tắm cho Thái tử. Lúc ấy thân Thái tử ánh lên màu vàng ròng, đủ ba mươi hai tướng, phóng ánh hào quang lớn soi thấu ba ngàn đại thiên thế giới. Trời rồng cùng tám bộ

chúng cũng ở trên không trung tấu nhạc, ca hát, ngợi khen, đốt hương rải hoa, tung Thiên y và chuỗi anh lạc rơi xuống đầy ngập, nhiều không thể đếm hết.

Ma-da phu nhân từ khi sinh Thái tử, thân tâm an vui, không có các nỗi khổ, vui mừng phấn chấn. Dưới cội cây Vô ưu, nơi Phu nhân hạ sinh Thái tử lần lượt tự nhiên hiện ra bốn cái giếng, nước trong giếng thơm ngát và trong sạch, đủ tám công đức. Bấy giờ Ma-da phu nhân cùng các quyến thuộc tùy theo nhu cầu mà sử dụng nước ấy để tẩy tịnh thân thể. Lại có các thần Dạ-xoa bảo vệ Phu nhân và Thái tử.

Ngay lúc đó từ loài người trong cõi Diêm-phù-đề đến chư Thiên ở cõi trời Sắc cứu cánh, tuy đã xa lìa mọi cảm thọ hỷ lạc nhưng đều vui vẻ ngợi khen Bạc Nhất Thiết Chủng Trí nay đã xuất hiện ở đời làm lợi ích cho vô số chúng sinh và mong Thái tử sớm thành đạo Chánh giác, chuyển bánh xe Pháp độ khắp chúng sinh. Chỉ có Ma vương là rầu rĩ ngồi không yên. Cũng trong lúc ấy trời đất bỗng sinh ba mươi bốn điềm lành: một là mười phương thế giới đều sáng rực; hai là ba ngàn đại thiên thế giới rung chuyển theo mười tám cách, gò đồi trở nên bằng phẳng; ba là tất cả những cây khô đều xanh tươi, sum suê trở lại, trong vương quốc bỗng sinh ra những loài cây lạ; bốn là trong vườn sinh trái ngọt lạ; năm là trên đất bỗng sinh hoa sen báu lớn bằng bánh xe; sáu là những kho báu trong đất đều tự nhiên hiện ra; bảy là những kho báu bỗng phát ra ánh sáng lớn; tám là những y phục tốt đẹp của chư Thiên bỗng rơi xuống; chín là các dòng sông bỗng trở nên êm đềm trong mát; mười là gió ngừng thổi, trời không mây, bầu trời trong xanh, tươi sáng; mười một là mùi hương thơm ngát từ bốn phương bay lại, mưa nhỏ rơi xuống thấm nhuần, làm sạch cát bụi; mười hai là những người bệnh tật trong nước bỗng nhiên khỏe mạnh; mười ba là những đền đài trong nước không chỗ nào không sáng sủa, ánh sáng của đèn đuốc đều bị lu mờ; mười bốn là mặt trời, mặt trăng, sao trời đứng yên không di chuyển; mười lăm là sao Tỳ-xá-khư hiện ra trong nhân gian để hầu Thái tử khi sinh ra; mười sáu là các vua trời cõi Phạm thiên cầm lọng quý che trên cung vua; mười bảy là các bậc thầy của chư Tiên trong tám phương đem những thứ quý báu đến để dâng cúng; mười tám là những thức ăn trăm vị của chư Thiên tự hiện ra trước mặt; mười chín

là bồng hiện rất nhiều bình quý chứa đầy nước cam lộ; hai mươi là xe quý của chư Thiên chở nhiều vật quý báu đến; hai mươi một là rất nhiều voi trắng trên đầu cài hoa sen đến đứng trước điện; hai mươi hai là đoàn ngựa báo lông xanh tự nhiên đến; hai mươi ba là có năm trăm con Sư tử trắng từ Tuyết sơn xuất hiện nhưng đã dứt hết tính ác, hiền lành sắp thành hàng trước thành; hai mươi bốn là các Thiên nữ ở cõi trời tấu nhạc giữa hư không; hai mươi lăm là những ngọc nữ ở cõi trời đều cầm những phát trần Khổng tước hiện ra trên tường của cung điện; hai mươi sáu là những ngọc nữ ở cõi trời tay cầm bình vàng chứa đầy nước thơm đứng khắp trên không trung; hai mươi bảy là chư Thiên khen ngợi công đức của Thái tử; hai mươi tám là địa ngục dừng nghỉ, không hiện ra các cảnh đau khổ ác độc; hai mươi chín là các loại độc trùng đều biến mất, những loài chim dữ trở nên hiền lành; ba mươi là những ác nghi thức, luật lệ ác độc đồng thời đổi thành yêu thương, hiểu biết; ba mươi một là phụ nữ đang mang thai trong nước đều sinh con trai, có bao nhiêu bệnh đều lành; ba mươi hai là tất cả thọ thần đều hiện thành hình người đến hầu hạ lễ bái; ba mươi ba là các quốc vương khác đều mang cống phẩm quý báu đến thần phục; ba mươi bốn là tất cả trời người không nói những gì không hợp lúc.

Khi ấy các thế nữ thấy những điềm lành ấy đều vô cùng mừng vui, nói với nhau:

–Thái tử sinh ra có những điềm tốt đẹp như thế, mong rằng người sẽ sống lâu, không tật bệnh đau khổ để chúng ta khỏi phải buồn rầu.

Nói xong, họ lấy khăn bông mềm đỡ bồng Thái tử đến chỗ phu nhân, có Tứ Thiên vương trên hư không cung kính đi theo, trời Đế Thích cầm lọng che, ở trên có hai mươi tám vị đại quý thần vương ở bốn góc vườn để bảo vệ.

Lúc ấy có một nàng cung nữ thông minh, lanh lợi từ vườn Lâm-tỳ-ni chạy về cung đến chỗ vua Bạch Tịnh trình tâu:

–Đại vương có uy đức nay lại càng tăng thêm vì phu nhân vừa sinh Thái tử dung mạo đoan chính, đủ ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp. Lúc sinh ra người đi bảy bước trên những đóa sen, tay phải chỉ lên trời thốt ra những lời như tiếng Sư tử: “Trên trời cho đến

cõi người, Ta là tối tôn, tối thắng. Vô số kiếp sinh tử đến đây đã chấm dứt, Ta sinh ra đời để đem lại lợi ích cho tất cả trời người”, và còn bao nhiêu điềm lành không thể kể hết.

Vua nghe tin ấy vô cùng sung sướng, không thể kèm chế được liền cởi ngay râu chuỗi ngọc đang đeo nơi thân thưởng cho nàng cung nữ. Ngay lập tức vua truyền lệnh chuẩn bị bốn đội binh cùng với vương quyến trong cung và mười vạn người trong họ Thích thẳng đến vườn Lâm-tỳ-ni. Khi tới nơi thấy có đầy đủ Thiên long bát bộ chúng trong vườn, đến chỗ phu nhân lại thấy thân tướng Thái tử tốt đẹp lạ thường, vua vô cùng vui mừng phấn chấn, giống như sóng lớn trên sông, biển, ôm lòng sợ sệt lo mạng mình sống ngắn ngủi, ví như núi chúa Tu-di vốn không thể rung động, nhưng khi đại địa rung chuyển thì núi ấy mới rung động. Vua Bạch Tịnh tách vốn trầm tĩnh, nhưng nay thấy Thái tử thì lại nửa mừng nửa sợ, Ma-da phu nhân tính tình vốn nhu hòa nay sinh Thái tử thấy có những điềm lành lạ nên càng hiền dịu hơn nữa. Lúc đó vua Bạch Tịnh chấp tay lễ các Thiên thần rồi tiếp đến bồng Thái tử đặt lên xe voi bảy báu rồi cùng các quan, thế nữ trong hậu cung, có chư Thiên tấu nhạc trên không trung theo hộ vệ cùng đi vào thành. Vua và những người họ Thích chưa biết Tam bảo nên đem Thái tử đến đền thờ chư Thiên. Thái tử vừa đến đền thì tượng Phạm thiên liền rời khỏi chỗ ngồi xuống lễ dưới chân Thái tử và nói với nhà vua:

–Đại vương nên biết nay Thái tử là Bạc Tôn Kính trong cõi trời người, các vị Thiên thần trong hư không đều kính lễ, đại vương không thấy sao mà đưa Thái tử đến đây lễ chúng tôi?

Vua và các quan cùng những người họ Thích trong ngoài đều nghe thấy thế càng ngạc nhiên cho là điều chưa từng có, liền đưa Thái tử rời khỏi đền chư Thiên trở về cung.

Vào dịp này trong dòng họ Thích có năm trăm người con trai được sinh ra cũng cùng một ngày với Thái tử. Cùng lúc trong chuồng những con voi của nhà vua cũng sinh ra voi trắng, ngựa sinh ngựa trắng, trâu dê sinh ra những con lông có năm màu... như thế có đến năm trăm loài. Các cung nữ trong hoàng gia cũng hạ sinh năm trăm người con trai. Năm trăm kho báu ẩn trong đất cũng tự nhiên hiện ra, mỗi kho lại có bảy kho khác vây quanh chung quanh. Thương gia từ

các nước lớn đem đến kinh thành dâng lên nhà vua những bảo vật lấy từ biển. Nhà vua hỏi các thương nhân:

–Các người xuống biển lấy những châu báu này chắc chỉ gặp thuận lợi, không gặp khó khăn phải không? Mọi người đều được đầy đủ, an ổn trở về chứ?

Các thương nhân thưa:

–Tâu đại vương, trên đường đi rất yên ổn.

Vua nghe tâu rất vui mừng liền cho mời các vị Bà-la-môn đến để cúng dường nhiều loại, nào voi, ngựa, châu báu, ruộng vườn, tôi tớ. Sau khi cúng dường, vua liền đưa Thái tử đến nhờ họ đặt tên.

Các vị Bà-la-môn bàn với nhau rồi tâu vua:

–Lúc Thái tử sinh, tất cả kho báu đều hiện ra, tất cả những điều hiện ra đều là điềm lành, do vậy nên đặt tên cho Thái tử là Tát-bà Tát-đạt.

Các vị Bà-la-môn vừa nói xong thì từ hư không chur Thiên đánh trống, đốt hương, rải hoa và cùng hô lớn:

–Lành thay! Tát-bà Tát-đạt!

Lúc ấy có tám vị vua cũng như vua Bạch Tịnh trong ngày ấy sinh được Thái tử, các quốc vương ấy ai cũng vui mừng cho rằng nay ta sinh con có những điềm kỳ lạ mà không biết đó là điềm lành của Thái tử Tát-bà Tát-đạt vậy. Họ đều mời các vị Bà-la-môn đến để đặt tên cho các thái tử ấy, chẳng hạn thái tử ở thành Vương xá có tên là Tần-tỳ-sa-la, thái tử ở nước Xá-vệ có tên là Ba-tư-nặc, thái tử ở nước Thâu-la-câu-tra tên là Câu-yết-bà, thái tử nước Độc Tử tên là Ưu-đà-diên, thái tử của nước Lư-la tên là Tật Quang, thái tử nước Đức-xoa-thi-la tên là Phất-ca-la, thái tử của nước Ta-la-câu-la-bà tên là Câu-la-bà.

Bấy giờ vua Bạch Tịnh ra lệnh các quan đi khắp nơi tìm mời những bậc thông minh, giàu kiến thức, nhiều trí tuệ, biết xem tướng giỏi, là bậc có tri thức nhất trong đời. Các quan được lệnh liền đi khắp nơi để tìm kiếm. Vua lại cho xây một tòa điện lớn nơi vườn sau với cửa sổ, bao lơn, tầng cấp đều được trang hoàng đẹp đẽ bằng bảy thứ báu. Các quan lúc bấy giờ mời được năm trăm vị Bà-la-môn thông minh, xem tướng giỏi, đoán được điềm lành lạ. Họ vội tâu lên vua là các đạo sĩ đã đến, vua vui mừng liền cho mời vào điện chuẩn bị cúng

dường. Những đạo sĩ ấy tâu với vua:

–Chúng tôi nghe Bệ hạ vừa sinh Thái tử có đủ tướng tốt và những điềm lành, vậy xin cho phép chúng tôi được gặp Thái tử.

Vua liền sai bồng Thái tử đến, các đạo sĩ trông thấy những tướng tốt oai nghiêm của Thái tử cho là điều chưa từng có. Vua hỏi họ xem tướng Thái tử thế nào, các đạo sĩ thưa:

–Tất cả chúng sinh đều muốn có con tốt, nay đại vương sinh Thái tử là điều quý lạ trên đời, chớ sinh lo sợ. Tâu đại vương, việc đại vương hạ sinh Thái tử, chúng tôi chỉ có một lời: Thái tử chính là con mắt của cả thế gian và cõi trời.

Vua hỏi vì sao mà biết, họ đáp:

–Chúng tôi xem tướng của Thái tử thấy sắc thân của Thái tử như vàng ròng, lại có những tướng tốt rất là trong sáng, sau này nếu xuất gia chắc sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí, còn ở tại gia sẽ thành vị Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu thiên hạ. Ví như trong các dòng nước thì biển là lớn nhất, giữa các rặng núi thì Tu-di là núi cao to nhất, trong các ngôi sao thì mặt trời là sáng hơn hết, những gì sáng mà trong mát thì mặt trăng là hơn hết. Trong thế gian và cả cõi trời Thái tử là tôn quý nhất.

Vua nghe những lời ấy vô cùng sung sướng, không còn lo ngại. Có vị Bà-la-môn tâu với vua:

–Trên ngọn Hương sơn hiện nay có vị Tiên A-tư-đà đủ năm loại thần thông. Vị ấy có thể làm dứt hẳn những mối nghi hoặc cho đức vua.

Các vị Bà-la-môn ấy nói xong liền từ biệt ra về. Vua Bạch Tịnh lúc ấy suy nghĩ: “Tiên A-tư-đà ở tận Hương sơn, đường xa mà hiểm trở khó đến được, phải làm cách nào mới mời được vị Tiên ấy đến đây?”. Tiên A-tư-đà biết được ý nghĩ của nhà vua; đồng thời trước đó đã thấy những điềm lành, biết rõ Bồ-tát vì muốn dứt trừ sinh tử nên đản sinh. Ông liền dùng thần thông lướt trên không đến thẳng kinh thành. Người giữ cổng thành thấy vị Tiên đến liền vào tâu lên tiên A-tư-đà từ không trung đến, đang đứng ngoài cửa thành. Vua nghe tâu rất vui mừng liền tự thân ra đón vị Tiên; đến nơi, vua cung kính đảnh lễ rồi hỏi:

–Nay Tôn giả đến sao không vào ngay, phải chăng vì người giữ

cửa không cho vào?

Tiên nhân đáp:

– Vì đến bất ngờ không tiện vào nên phải báo trước.

Vua liền thỉnh vào cung rồi mời vị Tiên ngồi và hỏi:

– Thưa Tôn giả, ngài vẫn mạnh khỏe chứ?

Vị tiên đáp:

– Nhờ ân đại vương nên vẫn bình yên.

Vua thưa:

– Tôn giả hôm nay đến đây làm cho dòng họ chúng tôi được rạng rỡ, từ nay trở đi ngày nào cũng gặp việc tốt đẹp. Phải chăng vì những việc đã qua nên ngài đến đây?

Tiên nhân đáp:

– Tôi ở Hương sơn thấy nguồn sáng lớn và những điềm lạ hiện ra, lại biết đại vương có ý mong được gặp, nên tôi đến đây. Trong khi dùng thần lực lướt không trung đến đây, tôi nghe chư Thiên trên không trung bảo rằng Thái tử tương lai sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí cứu thoát trời người. Thái tử sinh ra từ hông bên phải của phu nhân, bước trên những bông sen báu, đưa tay lên, tiếng như Sư tử tuyên bố: “Ta là tối tôn, tối thắng trong cõi trời người, vô lượng kiếp sinh tử đến đây đã dứt, lần đản sinh này đem lại lợi ích cho cả trời người”, lại có chư Thiên quây quần cung kính. Nghe những điều kỳ lạ ấy thật sung sướng thay. Thưa đại vương giờ đây tôi có thể gặp Thái tử được chăng?

Nhà vua liền đưa Tiên nhân tới chỗ Thái tử. Đến nơi vua bảo phu nhân bồng Thái tử đến và bảo làm lễ Tiên nhân, vị Tiên ngăn lại, nói:

– Thái tử là Đấng tối quý trong ba cõi, sao lại để Thái tử lễ tôi?

Nói rồi liền chấp tay sụp xuống lễ Thái tử. Vua và phu nhân thưa với Tiên nhân:

– Xin Tiên nhân đoán tướng Thái tử xem thế nào.

Tiên A-tư-đà quan sát kỹ các tướng của Thái tử rồi bỗng nhiên không dẫn lòng được, buồn bã rơi lệ. Nhà vua và phu nhân thấy thế toàn thân giật bắn, lòng hoang mang kinh sợ như chiếc thuyền nhỏ bị sóng lớn dổi, hoảng hốt hỏi:

– Lúc mới sinh Thái tử có nhiều điềm lành, chẳng hay có điều gì

không hay mà Tiên nhân buồn khóc như vậy?

Tiên nhân rưng rưng đáp:

–Tâu đại vương, Thái tử có đủ những tướng tốt, không có gì xấu.

Vua lại hỏi:

–Chẳng hay Thái tử thọ mạng như thế nào? Có thể lên ngôi Chuyển luân cai trị bốn châu thiên hạ không? Tôi tuổi đã cao muốn giao phó việc trị nước cho Thái tử rồi vào núi tu hành. Đó chính là chí nguyện của tôi. Xin Tôn giả xem kỹ cho.

Khi ấy tiên A-tư-đà thưa với vua:

–Tâu đại vương, Thái tử có đủ ba mươi hai tướng tốt, đó là:

1. Dưới bàn chân bằng phẳng.
2. Dưới chân có đủ một ngàn đường vân như vòng bánh xe.
3. Các ngón tay, ngón chân đều dài hơn người thường.
4. Tay chân đều rất mềm mại.
5. Gót chân rộng, đầy đặn.
6. Các kẽ ngón chân ngón tay có màng như lưới, người bình thường không thể có được.
7. Mu bàn chân đầy đặn, cao bằng gót chân.
8. Bắp chân như chân Lộc vương.
9. Hai tay buông xuống dài quá gối.
10. Nam căn ẩn kín như Mã vương, Tượng vương.
11. Thân hình cao lớn cân đối như cây Ni-câu-lư.
12. Ở mỗi chân lông có sợi lông màu xanh mềm mại và đều xoay về bên phải.
13. Lông trên người sắc xanh, mềm mại và đều rạp nghiêng về bên phải.
14. Có tướng sắc thân màu hoàng kim vi diệu, đẹp hơn vàng Diêm-phù-đàn.
15. Ánh sáng quanh thân chiếu xa một trượng.
16. Làn da mỏng và mịn, bụi không thể bám, muỗi mòng không chích được.
17. Hai lòng bàn tay, bàn chân, hai vai và đánh đầu cả bảy nơi ấy đều đầy đặn.
18. Dưới hai nách đầy đặn như ngọc Ma-ni.
19. Thân như Sư tử.



20. Thân thể ngay ngắn, cân đối.
21. Hai vai tròn trịa.
22. Miệng có bốn mươi cái răng.
23. Răng trắng đều khít, chân răng sâu chắc chắn.
24. Bốn răng cửa lớn và trắng.
25. Hai má đầy đặn như Sư tử.
26. Nước bọt tiết ra hai bên miệng có mùi thơm.
27. Lưỡi mềm và mỏng, rộng dài, phủ cả mặt đến mí tóc.
28. Tiếng nói có âm thanh vô cùng vi diệu như tiếng chim Ca-lăng-tần-già.
29. Màu mắt xanh biếc.
30. Long mi như Ngưu vương.
31. Giữa hai hàng lông mày có chòm lông trắng như gấm Đâu-la có thể phóng hào quang.
32. Trên đỉnh đầu có thịt nổi cao như hình búi tóc.

Thái tử có đủ ba mươi hai tướng tốt như thế, nếu ở tại gia thì năm hai mươi chín tuổi sẽ lên ngôi Chuyển luân thánh vương, nếu xuất gia sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chứng Trí, rộng độ trời người. Nhưng Thái tử chắc nhất định tu học và đắc đạo thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác. Sau đó không lâu Ngài sẽ chuyển pháp luân thanh tịnh làm lợi ích trời người và độ thoát cho chúng sinh. Tôi nay đã một trăm hai mươi tuổi, không lâu nữa sẽ chết và sinh lên cõi trời Vô tướng, không gặp được Phật, không nghe được pháp nên buồn tủi mà khóc.

Vua lại hỏi Tiên nhân:

–Tôn giả bảo có hai đường: một sẽ làm Chuyển luân vương, hai sẽ là thành Bạc Chánh Giác, nhưng sao lại quyết chắc là Thái tử sẽ thành Bạc Chánh Giác.

Tiên nhân đáp:

–Trong phép xem tướng của tôi, nếu người nào có đủ ba mươi hai tướng nhưng không ở đúng chỗ, không rõ ràng thì sẽ thành Chuyển luân vương, còn nếu ở đúng chỗ lại rõ ràng thì chắc chắn sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chứng Trí. Nay tôi xem thấy Thái tử có đủ ba mươi hai tướng, mỗi tướng lại ở đúng vị trí và rất rõ ràng nên tôi quyết chắc Thái tử sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chứng Trí.

Vị tiên nói xong liền từ biệt ra đi. Vua Bạch Tịnh nghe những lời đó, trong lòng rất lo buồn vì sợ Thái tử sẽ xuất gia nên chọn năm trăm cung nữ thông minh, trí tuệ để chăm sóc, phục vụ Thái tử. Trong số đó người thì cho bú, người thì bông ẵm, người thì tắm rửa, giặt giũ... Vua lại xây dựng riêng cho Thái tử ba tòa cung điện ba mùa hợp với khí hậu mùa lạnh, mùa nóng và mùa ấm. Các cung điện ấy được trang hoàng tô điểm bằng bảy món báu, áo quần cũng mặc theo mùa. Vua lại sợ sau này Thái tử bỏ cung đi xuất gia nên ra lệnh bố trí các cổng thành sao cho mỗi khi đóng mở sẽ có tiếng động lớn vang xa đến bốn mươi dặm. Vua lại chọn năm trăm cung nữ hình dung đoan chánh, không gầy không béo, không cao không thấp, không trắng không đen lại giỏi nhiều kỹ xảo, đều trang điểm bằng nhiều vật trang sức quý báu, mỗi phiên một trăm vị, thay nhau chăm sóc Thái tử. Trước các cung điện ấy, vua cho trồng đầy các loại cây có quả ngọt, cành lá sum suê, hoa nở tươi thắm; lại có ao tắm trong mát, bờ ao mọc lớp cỏ thơm dày, trong ao có hoa sen đủ màu và nhiều vô số kỳ hoa dị thảo khác, lại có hàng ngàn giống chim lạ trong vườn để làm đẹp mắt, vui tai cho Thái tử.

Sau khi sinh Thái tử được bảy ngày, Ma-da phu nhân qua đời và do công đức cứu mạng Thái tử nên được sinh lên cung trời Đao-lợi. Người dì là phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề nuôi nấng Thái tử không khác gì mẹ hiền. Vua cha còn cho làm mũ bảy báu, chuỗi anh lạc cho Thái tử. Thái tử càng lớn thì vua cho làm các loại xe như xe voi, xe ngựa, xe dê, xe trâu, và đầy đủ tất cả các loại đồ chơi, không thứ gì không có. Lúc ấy nhân dân cả nước đều sống an vui, mùa màng sung túc, thời tiết điều hòa, không có trộm cướp... vô cùng an ổn, thái bình, đều là nhờ phước đức của Thái tử. Vua lại truyền Xa-nặc, một trong năm trăm người con trai, con của các thị nữ đến để hầu Thái tử.

Năm Thái tử lên bảy tuổi, vua nghĩ Thái tử đã lớn nên lo việc học tập cho Ngài. Vua cho tìm khắp trong nước những vị Bà-la-môn thông tuệ, am tường các loại sách quý, mời đến để dạy Thái tử học. Lúc ấy có vị Bà-la-môn tên Bạt-đà-la-ni cùng với năm trăm vị thân hữu Bà-la-môn khác đều nhận lời mời của vua cùng đến. Vua hỏi các vị Bà-la-môn:

–Thưa các Tôn giả, chư vị đều muốn làm thầy của Thái tử, nay các vị sẽ dạy thế nào?

Họ nói:

–Những gì chúng tôi biết sẽ trao truyền hết cho Thái tử.

Vua liền cho xây một trường học lớn, dùng các thứ báu để trang trí; bàn ghế và tất cả học cụ đều đầy đủ và đẹp đẽ, rồi chọn ngày lành đưa Thái tử đến để các vị Bà-la-môn dạy học.

Khi ấy các vị thầy Bà-la-môn đưa ra bốn mươi chín loại sách để dạy Thái tử đọc. Thái tử thấy như thế liền hỏi các thầy dạy:

–Đây là những sách gì? Trong cõi Diêm-phù-đề có bao nhiêu loại sách?

Các thầy Bà-la-môn đều im lặng không trả lời được. Thái tử lại hỏi riêng chữ A có bao nhiêu nghĩa. Các vị thầy dạy cũng không đáp được, tự thấy xấu hổ, đứng dậy lễ Thái tử mà khen ngợi:

–Lúc mới sinh Thái tử đi bảy bước và tự nói rằng trong cõi trời người, Thái tử là tôn quý nhất. Lời ấy quả thật không sai. Xin Thái tử cho biết trong cõi Diêm-phù-đề có bao nhiêu loại sách.

Thái tử nói:

–Trong cõi Diêm-phù-đề có sách Phạm ngữ, có sách Khư-lâu, có sách Liên hoa... có tất cả sáu mươi bốn loại. Chữ A là âm tiếng Phạm, nghĩa của chữ này là không thể hư hoại, cũng là đạo lý chân chánh vô thượng. Những nghĩa như thế rất nhiều, vô lượng vô biên.

Khi đó, các vị thầy Bà-la-môn trong lòng cảm thấy vô cùng xấu hổ nên đến tâu vua:

–Tâu đại vương, Thái tử là vị thầy bậc nhất trong cõi trời người, chúng tôi làm thế nào dạy được.

Vua nghe các vị ấy nói thế lại càng vui mừng cho là việc chưa từng có, liền tùy theo sở thích của các thầy Bà-la-môn mà cúng dường. Tất cả các môn học thuật sách vở, lý luận, thiên văn, địa lý, toán số đến các môn kỹ nghệ như bắn cung, cỡi ngựa, Thái tử đều tự mình thông tỏ.



## KINH NHÂN QUẢ TRONG ĐỜI QUÁ KHỨ VÀ HIỆN TẠI QUYỂN 1

Năm Thái tử lên mười tuổi, trong họ Thích có năm trăm đồng tử cùng tuổi với Ngài. Thái tử lại có những người em như Đề-bà-đạt-đa, Nan-đà, Tôn-đà-la Nan-đà... Trong số ấy có người có ba mươi tướng tốt, người có ba mươi mốt tướng, cũng có người đủ ba mươi hai tướng nhưng không hiển lộ rõ; có người giỏi nhiều môn, có người sức lực mạnh mẽ vô cùng. Đề-bà-đạt-đa nghe Thái tử các môn đều giỏi, danh tiếng lừng lẫy khắp nơi nên bàn với năm trăm vị đồng tử:

–Thái tử tuy thông minh trí tuệ, biết nhiều sách vở, biện luận giỏi nhưng sức mạnh chưa chắc bằng chúng ta. Ta muốn thi sức mạnh với Thái tử.

Lúc bấy giờ vua Bạch Tịnh cho người đi tìm những vị thầy dạy bắn cung giỏi trong nước đến truyền nghề cho Thái tử. Một hôm vị thầy dạy Thái tử bắn cung, Đề-bà-đạt-đa cùng năm trăm đồng tử cũng đi theo đến hậu viên của hoàng cung để tập luyện, đích bắn là những chiếc trống bằng sắt. Vị thầy trao cho Thái tử một cái cung nhỏ, Thái tử mỉm cười hỏi:

–Thầy trao vật này cho con để làm gì?

Vị Xạ sư đáp:

–Ta muốn Thái tử bắn trúng cái trống sắt đó.

Thái tử cho rằng cung ấy yếu lắm, yêu cầu bảy cái cung như thế, vị thầy liền trao cho Thái tử. Thái tử cầm cả bảy cánh cung bắn một mũi tên mà xuyên qua bảy chiếc trống sắt. Khi ấy vị Xạ sư liền đến tâu lên vua:

–Tâu đại vương, Thái tử đã tự biết thuật bắn cung, chỉ bắn một mũi tên xuyên bảy chiếc trống sắt. Trong cõi Diêm-phù-đề này không ai hơn được Thái tử. Vậy sao bệ hạ còn truyền cho thần làm thầy của Thái tử?

Vua nghe thế rất mừng, thâm nghĩ: “Con ta rất thông tuệ, mọi môn học thuật sách vở, biện luận, toán số đều giỏi, thì mọi người đều biết nhưng việc Thái tử giỏi bắn cung thì ít người biết”. Nhà vua lập tức truyền lệnh bố trí các trống sắt, tổ chức thi tài cho Thái tử và nhóm năm trăm người của Đê-bà-đạt-đa. Vua cũng thông báo cho dân chúng biết bảy ngày sau Thái tử và Đê-bà-đạt-đa sẽ thi võ nghệ ở hậu viên, ai là người giỏi võ nghệ đều có thể đến thi.

Đến ngày thứ bảy, Đê-bà-đạt-đa cùng sáu vạn người trong thân quyến ra khỏi thành đầu tiên. Bỗng có một con voi to đứng chặn ở cổng thành, quân lính không ai dám đi tới. Đê-bà-đạt-đa thấy thế hỏi:

– Vì sao đứng lại không tiến tới?

Quân thừa vì có con voi lớn chặn ở cổng thành. Đê-bà-đạt-đa nghe xong liền một mình tiến tới gần con voi, dùng tay đấm mạnh vào đầu voi, con voi quy ngã xuống đất chết ngay. Khi đó quân lính mới lần lượt đi qua. Đến khi Nan-đà và quyến thuộc đi ra thành, quân lính cũng lần lượt đi qua một bên, Nan-đà hỏi tại sao mọi người đi chậm thế, có người thưa:

– Đê-bà-đạt-đa dùng tay đấm chết voi, xác nằm ngay cổng thành, mọi người phải tránh sang một bên nên không đi nhanh được.

Nan-đà nghe thế liền một mình đi đến đó dùng ngón chân hất xác voi qua một bên lề đường để mọi người đi qua. Lúc đó nhiều người xung quanh đều tụ tập lại để xem. Đến lượt Thái tử cùng mười vạn quyến thuộc muốn ra khỏi thành, nhưng thấy mọi người đang tụ tập đông đảo, hỏi ra mới biết Đê-bà-đạt-đa dùng tay đấm chết voi để xác ở cổng thành, Nan-đà dùng ngón chân hất xác voi sang bên lề do vậy mọi người vây quanh để xem. Khi ấy Thái tử nghĩ đã đến lúc thì hiện thần lực nên liền đến nâng xác voi ném ra ngoài thành rồi lại đưa tay đỡ mà không làm cho voi bị tổn thương. Con voi bỗng sống lại, mạnh khỏe như trước, không hề bị đau đớn, khổ não. Dân chúng thấy thế khen là việc chưa từng có. Đức vua khi nghe việc ấy cũng cho là vô cùng lạ thường.

Khi Thái tử, Đê-bà-đạt-đa, Nan-đà cùng dân chúng đến nơi hậu viên đã được sắp đặt trang nghiêm, bày sẵn các loại trống bằng vàng, bạc, đồng, đá, sắt... mỗi loại đều có bảy chiếc. Đê-bà-đạt-đa bắn trước xuyên thủng ba chiếc trống bằng vàng, Nan-đà bắn thứ hai cũng

bắn xuyên ba chiếc trống, dân chúng ai cũng khen ngợi. Lúc ấy các quan thưa với Thái tử:

–Đề-bà-đạt-đa và Nan-đà đã bắn xong, nay đến lượt Thái tử. Xin Thái tử hãy bắn những chiếc trống kia.

Các vị ấy thưa đến ba lần như thế. Thái tử bảo:

–Nếu muốn bắn những chiếc trống ấy thì cánh cung này yếu lắm, hãy tìm cho Ta cánh cung nào cứng hơn.

Các quan thưa:

–Tiên vương có một chiếc cung rất tốt, hiện ở trong kho, có thể đem đến cho Thái tử.

Khi cung được đưa đến, Thái tử cầm lên, bắn một mũi tên xuyên qua tất cả trống và cắm xuống ao làm nước trong ao bắn vọt lên, mũi tên còn xuyên suốt đến núi Thiết vi.

Lúc ấy Đề-bà-đạt-đa và Nan-đà đùa giỡn vật nhau, nhưng cả hai đều ngang sức nên không người nào thắng được. Thái tử bước tới dùng tay nắm chặt cả hai em vật ngã xuống đất nhưng do lòng từ bi nên cả hai người đều không hề bị đau đớn. Dân chúng thấy Thái tử có sức mạnh như vậy nên đồng thanh hô to:

–Thái tử con vua Bạch Tịnh không những trí tuệ vượt hơn tất cả người mà sức mạnh cũng không ai sánh bằng.

Không ai không thán phục, càng cung kính Thái tử hơn. Lúc bấy giờ vua Bạch Tịnh truyền gọi các quan đến để cùng bàn luận, vua nói:

–Nay Thái tử đã lớn, đã có đầy đủ trí tuệ và sức lực. Nay trăm cần phải lấy dùng nước bốn biển để làm lễ Quán đảnh cho Thái tử.

Nói rồi vua liền truyền lệnh cho tất cả các tiểu vương đến ngày tám tháng hai hãy tụ họp về cung để dự lễ Quán đảnh của Thái tử. Đến ngày ấy, Quốc vương các nước khác và các đạo sĩ Bà-la-môn đều tụ hội đông đảo. Hoàng cung lúc bấy giờ được trang hoàng rực rỡ, treo dựng phướn, lọng, đốt hương, rải hoa, cử chuông trống, tấu các khúc nhạc hay, dùng bình thất bảo đựng nước bốn biển. Các Tiên nhân, mỗi vị đều đội bình nước trao cho các đạo sĩ Bà-la-môn, các vị Bà-la-môn chuyển bình nước trong chúng rồi trao cho các vị đại thần; các quan đều đội bình nước trao cho nhà vua. Khi ấy nhà vua rước nước lên đầu và trao ấn thất bảo cho Thái tử, kế đó truyền đánh trống lớn, xướng lớn:

–Nay lập Tát-bà Tát-đạt làm Thái tử.

Nơi không trung lúc đó tám bộ chúng Trời, rồng... đều tấu nhạc đồng thanh ca ngợi:

–Lành thay!

Đúng vào lúc Bồ-tát lên ngôi Thái tử, tại thành Ca-tỳ-la, tám vị vua của nước khác cũng lập Thái tử.

Một hôm, Thái tử xin vua cha ra ngoài thành du ngoạn. Đức vua bằng lòng, cùng Thái tử và quần thần lần lượt ra thành đến thăm khu đất canh tác của hoàng gia. Đi tới cội cây Diêm-phù, Thái tử dừng lại đứng xem nông phu cày ruộng. Bấy giờ vị Thiên tử ở cõi trời Tịnh cư hóa thân thành trùng đất bị những con chim sà theo luống cày mổ ăn. Thái tử thấy cảnh ấy, khởi niệm Từ bi thương xót: “Chúng sinh thật đáng thương, loài này ăn thịt loài kia”. Rồi Thái tử chìm trong suy nghĩ: “Làm thế nào để xa rời cõi ái dục”. Tâm Thái tử định tĩnh đi vào Tứ thiền. Ánh dương quang chuyển dời, nhưng cây Diêm-phù vội uốn cành phủ lá che mát cho Thái tử không rời.

Lúc đó nhà vua không thấy Thái tử liền tìm kiếm khắp nơi, hỏi các quan, một vị thần thưa với nhà vua: Thái tử đang ngồi dưới bóng cây Diêm-phù, vua liền cùng các quan đến đó. Chưa đến nơi, từ xa, đức vua đã thấy Thái tử ngồi nhập định dưới bóng cây, tuy trời chiều nhưng bóng cây không di chuyển, vẫn che cho Thái tử làm nhà vua vô cùng kinh ngạc. Vua cha bước đến cầm tay Thái tử hỏi:

–Sao con lại ngồi nơi đây?

Thái tử đáp:

–Con xem thấy các loài chúng sinh ăn thịt nhau, thật là đáng thương.

Vua nghe lời ấy, trong lòng lo sợ Thái tử xuất gia, liền nghĩ tới việc phải cưới vợ cho Thái tử để Thái tử vui mà quên nghĩ ngợi. Nhà vua truyền bảo con trở về cung, nhưng Thái tử lại tỏ ý muốn ở lại. Vua liền tưởng đến lời tiên A-tư-đà nên rơi nước mắt, khuyên Thái tử nên về. Thấy vua cha có vẻ buồn bã, Thái tử thuận theo cha trở về. Nhà vua luôn nghĩ đến việc Thái tử sẽ xuất gia nên truyền tăng thêm số kỹ nữ để làm vui lòng Thái tử.

Năm Thái tử mười bảy tuổi, vua triệu tập các quan để bàn việc hôn nhân của Thái tử. Các quan tâu có một người Bà-la-môn họ

Thích tên là Ma-ha-na-ma sinh được người con gái là Da-du-đà-la dung nhan xinh đẹp, tính nết đoan trang, lại thông minh, trí tuệ, tài đức hơn người, rất xứng đôi với Thái tử. Vua nghe xong bảo nếu thế thì nên cưới cho Thái tử. Vua liền vào nội cung cho gọi một cung nhân lanh lợi thông minh đến nhà trưởng giả Ma-ha-na-ma để xem xét dung mạo và đức hạnh của nàng ấy. Vị cung nữ theo lệnh đến nhà vị trưởng giả trong bảy ngày quan sát kỹ nàng Da-du-đà-la rồi về tâu với vua:

–Thần xem nàng ấy dung mạo xinh đẹp, nết na đoan trang, đi đứng uy nghi, thật ít có ai bằng!

Vua nghe thế rất mừng, lập tức sai người đến nói với trưởng giả Ma-ha-na-ma:

–Nay Thái tử đã trưởng thành, nhà vua muốn cưới vợ cho Ngài. Đức vua nghe các quan trong triều đều khen ngợi con gái của ông, nhà vua rất vừa ý nên sai tôi đến đây để bàn việc hôn sự.

Ma-ha-na-ma đáp:

–Xin tuân sắc chỉ của đức vua.

Vua liền sai các quan chọn ngày lành rồi truyền đưa một vạn cỗ xe đến để rước dâu. Khi rước Da-du-đà-la về cung, nhà vua cho tổ chức đầy đủ các nghi thức hôn sự và cũng cho tặng thêm kỹ nữ ngày đêm ca múa làm vui lòng Thái tử. Thái tử tuy cùng vợ đi, đứng, nằm, ngồi không rời, nhưng hoàn toàn không vương ý tình thế tục, đêm nào Thái tử cũng chỉ tu tập thiền quán. Vua thường dò hỏi các thể nữ về đời sống vợ chồng của Thái tử. Các thể nữ đều tâu:

–Không thấy Thái tử có cử chỉ gì tỏ ra là đạo vợ chồng.

Vua nghe thế lại càng sầu não, vội truyền các cung nữ bày thêm nhiều thú vui hơn nữa cho Thái tử. Trải qua một thời gian, Thái tử vẫn tuyệt nhiên không gần gũi vợ nên nhà vua có ý nghi ngờ, lo Thái tử không có khả năng nam nhi.

Một hôm, Thái tử nghe các thể nữ ca vịnh phong cảnh xinh tươi của khu vườn rừng với nhiều cây cối, hoa lá sum suê, suối khe trong mát nên muốn ra thành, đến đó thưởng ngoạn, liền sai thể nữ tâu vua là Ngài ở trong cung cấm đã lâu, nay muốn được ra thành du ngoạn. Vua nghe tâu trong lòng rất vui mừng nhưng rồi lại nghĩ: “Thái tử ở trong cung, không vui thích với đời sống vợ chồng nên mới xin ra



ngoài du ngoạn mà thôi!”. Vua truyền lệnh cho các quan dọn dẹp đường phố, sửa sang hoa viên thật sạch đẹp. Khi Thái tử đến lễ vua cha xin phép đi du ngoạn, vua liền sai một vị cựu thần thông minh, giỏi tài biện luận theo hầu Thái tử. Thái tử cùng các quan tùy tùng ra khỏi cửa thành phía Đông. Dân chúng trong nước nghe Thái tử ra thành du ngoạn nên tụ hội đứng xem đầy đặc như thể mây trời. Lúc ấy vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư hóa thân thành một cụ già tóc bạc, lưng khòm chống gậy lê bước đi, Thái tử thấy thế liền hỏi người hầu:

–Đó là người gì vậy?

Người hầu thưa:

–Đó là một người già.

Thái tử liền hỏi:

–Sao gọi là già?

Người hầu thưa:

–Người ấy trước đây từng là một đứa trẻ lớn dần lên theo năm tháng, đến nay thân thể đã già cõi, sắc hình suy nhược, tàn phai, ăn uống thật khó khăn, sức lực đã yếu nên đứng ngồi cũng rất khó khăn, không còn sống bao lâu nữa nên gọi là già.

Thái tử lại hỏi:

–Chỉ có một mình ông ta như thế hay tất cả mọi người đều như vậy?

Thưa:

–Tất cả mọi người đều sẽ phải như thế cả.

Thái tử nghe trả lời như vậy, lòng buồn rầu suy nghĩ: “Ngày tháng qua mau, già đến nhanh như chớp; thế thì thân này đâu có gì chắc chắn. Ta tuy giàu sang cũng đâu thể nào thoát được, sao người đời vẫn không lo sợ?” Từ trước tới nay, Thái tử vốn không ham thích cuộc sống phàm tục, nay nghe điều ấy lại càng nhàm chán, muốn lìa xa cõi đời, liền cho quay xe về cung mà trong lòng buồn lo, không vui. Vua nghe biết việc ấy càng lo sợ Thái tử xuất gia nên truyền lệnh cho các cung nữ tăng thêm những trò ca múa để làm khuây lòng Thái tử.

Một thời gian sau, Thái tử lại xin ra ngoài du ngoạn. Vua nghe râu trong lòng lo âu, thầm nghĩ: “Lần trước dạo chơi, Thái tử đã gặp một người già nên trong lòng buồn bã, không vui, sao nay lại xin đi

dạo nữa?” Nhưng vì thương con nên vua không nỡ từ chối, liền triệu tập các quan đến truyền lệnh:

–Lần trước Thái tử rời cửa thành phía Đông đi dạo đã gặp một người già nên trở về cung lòng buồn bực. Nay Thái tử lại muốn dạo chơi nữa, trăm không thể không bằng lòng. Các khanh có ý gì hãy tâu cho trăm rõ.

Các quan tâu xin ra lệnh cho các quan địa phương chuẩn bị thật chu đáo, trang nghiêm, sửa sang, dọn sạch đường sá, treo cờ, rải hoa, đốt hương và không cho bất cứ thứ gì dơ uest, không sạch và người già cả hay bệnh hoạn nào lảng vảng trên đường.

Ở phía Nam ngoài thành Ca-tỳ-la lúc ấy có một khu vườn, cây cối xanh tươi đang ra hoa, kết trái; lại có ao tắm và lầu ngoạ cảnh, khung cảnh vô cùng trang nhã, xinh đẹp không đâu bằng.

Vua truyền hỏi các vị đại thần:

–Phong cảnh của khu vườn ở ngoài thành có gì đặc biệt?

Các quan đáp:

–Toàn cảnh quan của khu vườn đó rất đẹp như khu vườn Hoan hỷ của Đế Thích.

Vua truyền các quan hãy đưa Thái tử ra cửa thành phía Nam. Khi Thái tử và quan quân theo hầu vừa ra khỏi thành, vị trời Tịnh cư lại hóa thân thành một người bệnh, thân thể xấu xí, chỉ còn da bọc xương, bụng trương to, hơi thở khò khè, sắc mặt nhợt nhạt xanh xao, không thể tự đi được nên có hai người dìu đỡ đứng ở bên đường. Thái tử nhìn thấy liền hỏi:

–Đó là người gì?

Người hầu trả lời:

–Đó là một người bệnh.

Thái tử lại hỏi:

–Sao gọi là bệnh?

Tâu:

–Thường thì bệnh đều bởi lòng tham mà ra, ăn uống không điều độ, bốn đại không quân bình nên sinh ra bệnh, thân thể đau nhức, khí lực yếu đuối, ăn uống khó khăn, ngủ nghỉ không yên, dù có chân tay nhưng không thể tự làm gì được, đi đứng ngồi nằm đều phải nhờ người khác giúp.

Nghe thế Thái tử buồn bã hỏi:

–Chỉ có người ấy bệnh hay ai cũng mắc bệnh?

Thưa:

–Tất cả mọi người, không phân sang hèn đều có thể mắc bệnh.

Thái tử nghe thế liền suy nghĩ: “Như vậy nỗi khổ vì bệnh tật không chữa một ai, thế mà sao người đời lại cứ ham vui không sợ”. Nghĩ xong, Thái tử trong lòng càng lo sợ, thân tâm rung động như thủy triều dâng lên khi trăng tròn. Thái tử nói với người hầu cận:

–Thân này như vậy chính là nơi tụ họp của các nỗi khổ. Người đời ngu si không biết, cứ mãi vui say hoan lạc. Hãy quay về. Ta làm sao còn tâm trí để dạo chơi, ngoạn cảnh vườn hoa nữa”.

Đoàn xa giá đưa Thái tử hồi cung. Về đến cung Thái tử luôn suy nghĩ, âu sầu. Vua hỏi những người tùy tùng:

–Hôm nay Thái tử ra thành dạo chơi có vui không?

Người hầu thưa:

–Vừa ra khỏi cửa thành phía Nam, Thái tử gặp một người bệnh nên lòng Ngài không vui, truyền lệnh lập tức quay xe về.

Vua nghe tâu lại càng lo sợ Thái tử xuất gia, lập tức truyền gọi các quan đến quở trách:

–Lần trước Thái tử ra cửa thành phía Đông đã gặp một người già nên trong lòng sầu não, không vui. Ta đã ra lệnh cho các khanh dọn dẹp đường sá, không cho những người già bệnh đến gần, sao lại có người bệnh ở đó để Thái tử trông thấy?

Các quan tâu:

–Chúng thần vâng lệnh đại vương, đã cùng các quan địa phương chuẩn bị rất kỹ, luân phiên thay nhau kiểm tra, không để cho bất cứ người già, bệnh hay hiện tượng dơ, xấu, không đẹp mắt ở hai bên đường nhưng không biết người bệnh kia bỗng từ đâu xuất hiện. Đó chẳng phải là tội của chúng thần. Xin đại vương minh giám.

Vua hỏi các quan hầu nhưng họ đều không biết người bệnh đó từ đâu đến. Khi ấy nhà vua càng lúc càng lo sợ Thái tử xuất gia nên truyền cho các cung nữ bày nhiều trò vui cho Thái tử với sấu, cố ý ràng buộc Thái tử chìm đắm trong khoái lạc năm dục.

Lúc đó có một người Bà-la-môn tên Ưu-đà-di là người rất thông tuệ, giỏi biện luận. Vua cho triệu người ấy vào cung bảo:

–Thái tử hiện nay không vui thích cuộc sống thọ hưởng năm dục ở đời. Trẫm chỉ sợ không bao lâu, Thái tử sẽ xuất gia, học đạo. Khanh hãy kết thân để khuyên Thái tử không nên xuất gia.

Ưu-đà-di tâu:

–Thái tử thông minh học rộng, biện tài không ai bằng. Thần chưa thấy ai có thể sánh ngang với Thái tử, làm thế nào thần có thể thuyết phục Thái tử được? Điều ấy chẳng khác gì dùng sợi chỉ mà lật đổ núi Tu-di. Thần cũng như thế, quyết không thể lay chuyển được ý chí của Thái tử. Nay đại vương đã truyền lệnh cho thần kết bạn thân với Thái tử thật đúng là điều đang ao ước bấy lâu nay của thần.

Từ đó Ưu-đà-di luôn theo gần Thái tử cả khi đi đứng nằm ngồi. Còn nhà vua thì truyền tuyển những cung nữ có nhan sắc xinh đẹp, lại thông minh, giỏi ca múa, có sức mê hoặc lòng người, trang điểm thật lộng lẫy để theo hầu Thái tử.

Đến một ngày kia Thái tử lại xin vua cha ra ngoài du ngoạn, vua suy nghĩ: “Nay có Ưu-đà-di làm bạn, nếu Thái tử có đi dạo chơi chắc là khác trước, không sợ Thái tử sinh tâm chán cõi đời, muốn xuất gia”. Nghĩ thế nên vua bằng lòng, và lại triệu tập các quan đến ra lệnh:

–Nay Thái tử lại muốn ra ngoài thành du ngoạn, ta không nỡ không cho. Hai lần trước, Thái tử ra cửa thành phía Đông và phía Nam đều gặp người già, người bệnh nên buồn rầu quay xe về. Nay cho đi cửa thành phía Tây trẫm lại sợ gặp có điều gì không vui, nhưng có Ưu-đà-di làm bạn thân, hy vọng khác trước. Các khanh hãy cho sửa sang đường sá, các khu lâm viên, đài quán thật trang nghiêm; chuẩn bị sắp xếp phan lọng, hương hoa nhiều hơn lần trước và tuyệt đối không cho những người già cả, bệnh tật đi trên đường.

Vua lại cho đoàn kỹ nữ xinh đẹp đến vườn hoa trước và lại bảo Ưu-đà-di:

–Nếu dọc đường có những gì không vui thì người phải cố biện luận sao cho Thái tử không ưu sầu nữa.

Vua lại truyền dặn các quan đi theo phải luôn xem chừng, hễ thấy người già xấu xí lập tức xua đuổi đi nơi khác ngay.

Khi ấy Thái tử và Ưu-đà-di cùng các quan hầu đốt hương, tung hoa, tấu nhạc ra khỏi cửa thành phía Tây. Bấy giờ vị trời Tịnh cư suy nghĩ: “Hai lần trước ta hóa thân thành người già, người bệnh ai cũng

trông thấy, nên vua Bạch Tịnh giận dữ quở trách các quan. Nay ta hóa ra người chết sao cho chỉ một mình Thái tử và Ưu-đà-di thấy thôi để các quan khỏi bị quở trách xử tội”. Nghĩ rồi, trời Tịnh cư liền hóa thành xác người chết có bốn người đẩy xe, trên xác có thấp hương rải hoa, có người nhà già trẻ khóc lóc tiễn đưa.

Lúc Thái tử trông thấy cảnh ấy liền hỏi Ưu-đà-di:

–Đó là vật gì mà có hương hoa rải trên, lại có người khóc lóc đưa tiễn?

Ưu-đà-di vì có lệnh vua nên im lặng không trả lời. Thái tử hỏi đến ba lần, vị trời Tịnh cư dùng thần lực làm cho Ưu-đà-di tự nhiên thốt lên:

–Đó là người chết.

Thái tử lại hỏi:

–Sao gọi là chết?

Ưu-đà-di thưa:

–Chết tức là thân xác không còn, sức lực, thần thức rời khỏi thân thể, các căn ngưng hoạt động, không còn biết gì nữa. Người đó khi còn sống ở đời, tham luyến năm dục, khổ sở làm lụng, chỉ biết lo chứa giữ tiền của mà không hay khi vô thường đến phải chết đi, trong phút chốc rời bỏ tất cả, lại làm cho cha mẹ bà con thân thuộc buồn khổ. Con người khi chết rồi thì giống như cây cỏ, ân tình tốt xấu không còn dính líu nữa. Quả thật chết thật là đáng buồn.

Thái tử giật mình hỏi Ưu-đà-di:

–Chỉ có người ấy chết hay tất cả mọi người đều phải chết?

Thưa:

–Tất cả sinh vật trên thế gian này đều phải như thế cả. Dẫu sang giàu hay nghèo hèn đều không ai tránh khỏi.

Thái tử vốn là người trầm tĩnh nhưng nghe xong cũng cảm thấy bất an liền nói nhỏ với Ưu-đà-di:

–Thế gian lại còn có nỗi khổ là cái chết, vậy sao mọi người sống trong nỗi khổ đó vẫn cứ buông lung, lòng như gỗ đá, không biết sợ hãi.

Nói xong liền bảo đánh xe quay về, người đánh xe thưa:

–Hai lần trước đi chơi nữa chừng quay về nên khiến đức vua rất giận dữ quở trách, nay chúng tôi đâu dám quay về.

Khi ấy Ưu-đà-di nói với người đánh xe:

–Nếu người không dám quay về thì cứ đánh xe đi đến vườn hoa.

Khi Thái tử và đoàn người đến nơi, trong vườn đã được sắp xếp, chuẩn bị trang nghiêm hương, hoa, lọng, lại có tấu nhạc. Các nàng kỹ nữ xinh đẹp như thể nữ ở cõi trời đến trước Thái tử dập diu ca múa để làm rung động lòng Thái tử nhưng lòng Thái tử vẫn thản nhiên không động. Thái tử truyền lệnh cho các thị vệ đứng ngoài, một mình đi đến ngồi thẳng lưng suy nghĩ dưới bóng mát một cội cây trong vườn. Thái tử nhớ lần trước dưới bóng cây Diêm-phù, Ngài đã từng nhập định lìa xa các dục tướng đạt đến cõi Tứ thiên. Lúc ấy Ưu-đà-di đến trước Thái tử thưa:

–Vua đã truyền lệnh cho tôi làm bạn với Thái tử, không được xa rời là để khuyên giải Thái tử. Phàm làm bạn có ba điều: một là thấy bạn sai trái phải khuyên ngăn, hai là thấy bạn có điều tốt thì vui mừng theo bạn, ba là gặp nguy hiểm không bỏ nhau. Nay tôi xin tỏ lời thành thực mong Thái tử đừng quở trách. Các vị vua xưa nay đều trước hưởng thú vui năm dục, sau mới xuất gia, thế sao Thái tử lại định đoạn tuyệt thế gian. Xin Thái tử hãy như người xưa, đừng nên có ý định bỏ ngôi đi học đạo. Xin Thái tử cứ thọ hưởng năm dục, nên có con để dòng vương tộc không bị tuyệt hậu.

Thái tử đáp:

–Theo lời anh nói thì Ta có làm gì tổn hại quốc gia đâu. Ta bảo năm dục không có gì vui là vì sợ sinh tử luân hồi nên không đắm say chúng. Anh bảo các vị vua xưa kia trước hưởng qua năm dục rồi sau mới xuất gia, nhưng nay các vị vua ấy sinh ở nơi nào? Vì đắm say năm dục nên sa vào địa ngục, hoặc vào ngạ quỷ hay súc sinh, hoặc ở cõi trời người, bị chuyển xoay khổ sở. Chính vì vậy nên Ta muốn tìm phương pháp xa lìa sinh lão bệnh tử. Nay vì sao anh lại khuyên Ta thọ hưởng chúng.

Khi ấy Ưu-đà-di dù là kẻ biện tài giỏi nhưng vẫn không thuyết phục được Thái tử nên đành trở về chỗ ngồi. Thái tử bảo chuẩn bị xe ngựa trở về cung. Các cung nữ và Ưu-đà-di rất buồn, dung mạo của họ áo não chẳng khác gì đang có tang người thân. Về đến cung, Thái tử tỏ ra buồn nhiều hơn những lần trước. Vua Bạch Tịnh liền gọi Ưu-đà-di hỏi:

–Thái tử hôm nay đi du ngoạn sao lại không vui?

Ưu-đà-di thưa:

–Ra khỏi thành không xa, Thái tử và thần từ xa đã thấy một người chết không biết từ đâu đến, Thái tử hỏi đó là vật gì, thần bỗng tự nhiên đáp đó là người chết.

Vua lại hỏi quan quân tùy tùng khác:

–Các người có thấy người chết ở ngoài cửa thành phía Tây không?

Tất cả người trong đoàn đều trả lời:

–Chúng tôi không thấy.

Nghe thế vua chợt hiểu ra, thâm nghĩ: “Chỉ có Thái tử và Ưu-đà-di thấy vậy là do sức của chư Thiên, không phải là lỗi ở các quan, chắc là đúng như lời tiên A-tư-đà đã nói”. Nghĩ thế nên vua rất đau buồn, lại cho tăng thêm số kỹ nữ phục vụ Thái tử. Hàng ngày vua đều cho người đến an ủi Thái tử:

–Đất nước là của Thái tử, sao người cứ mãi buồn khổ không vui. Vua còn truyền lệnh cho các kỹ nữ ngày đêm tìm mọi cách làm vui lòng Thái tử.

Tuy vua biết đó là uy lực của chư Thiên, con người khó thể cưỡng lại được nhưng vì quá yêu con nên vua không thể không ngăn cản Thái tử. Vua tự nghĩ: “Thái tử đã đi dạo ba cửa thành, chắc thế nào rồi cũng sẽ xin ra cửa thành phía Bắc đi dạo. Ta phải truyền lệnh dọn dẹp, trang trí cảnh vườn ở phía Bắc kinh thành thật rực rỡ, trang nghiêm long lẫy gấp bội các lần trước, không để một hình ảnh xấu xa nào ở đấy”. Nghĩ thế rồi, vua truyền sai các quan thi hành việc ấy thật hoàn bị. Vua lại khẩn trong lòng: “Nay Thái tử du ngoạn ở cửa Bắc, cầu xin chư Thiên chớ hiện ra những điều chẳng lành khiến Thái tử buồn rầu”. Cầu nguyện xong, vua truyền lệnh cho người đánh xe: Nếu Thái tử ra ngoài thành du ngoạn nên làm thế nào để Thái tử thấy toàn những cảnh phần vinh, mỹ lệ rực rỡ của người dân.

Một lần nữa, Thái tử lại xin ra ngoài thành du ngoạn, vua không nỡ chối từ nên truyền Ưu-đà-di và các quan hộ tống Thái tử ra cửa thành phía Bắc. Khi đoàn người đã đến khu vườn, Thái tử xuống ngựa để thị vệ đứng ngoài, đến an tọa dưới một bóng cây, trầm tư về nỗi khổ già, bệnh, chết trong cuộc đời. Khi ấy vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư

hiện thân thành một vị Tỳ-kheo vận pháp phục, ôm bình bát, cầm tích trượng, mắt khép nhẹ nhìn xuống đất đi ngang trước Thái tử. Thái tử nhìn thấy liền hỏi:

– Ông là ai?

Vị Tỳ-kheo đáp:

– Tôi là một Tỳ-kheo.

Thái tử hỏi:

– Sao gọi là Tỳ-kheo?

Đáp:

– Tỳ-kheo là người phá được kết tặc (phiền não), không thọ thân sau nên gọi là Tỳ-kheo. Trong thế gian, tất cả đều là vô thường, hư ảo, con đường tôi đang tu tập là Thánh đạo vô lậu, không say đắm trong sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp, đạt giác ngộ hoàn toàn, đến được bờ giải thoát.

Nói xong, ngay trước Thái tử vị hóa Tỳ-kheo hiện sức thần thông bay lên không mà đi. Lúc ấy, các quan quân theo hầu đều trông thấy.

Thái tử sau khi thấy vị Tỳ-kheo ấy và nghe nói rõ về công đức của việc xuất gia, trong lòng vốn đã nhàm chán cảnh ham muốn ở đời nên cất tiếng hô lớn:

– Lành thay! Lành thay! Trong cõi trời người, chỉ có con đường đó là hơn hết. Ta nhất định tu học theo con đường ấy.

Nói xong, Thái tử truyền đánh xe quay về thành. Lúc ấy lòng Thái tử rất vui, tự nghĩ: “Trước đây, Ta thấy nỗi khổ của già, bệnh, chết, khiến ngày đêm lo sợ chúng bức bách. Nay gặp vị Tỳ-kheo làm cho tỏ ngộ, chỉ rõ con đường giải thoát”. Nghĩ thế nên Thái tử luôn tìm cách xuất gia.

Khi đoàn người hồi cung, vua Bạch Tịnh liền hỏi Ưu-đà-di:

– Thái tử hôm nay ra thành đi dạo có được vui không?

Ưu-đà-di thưa:

– Thái tử trên đường đi không gặp điều gì không lành. Khi vào trong vườn, Thái tử một mình đến ngồi dưới bóng cây thì từ xa trông thấy một người cạo bỏ râu tóc, thân khoác y ca-sa, đến trước Thái tử trò chuyện, trò chuyện xong thì bay lên hư không mà đi, không ai biết họ nói với nhau điều gì. Sau đó Thái tử truyền lệnh đánh xe trở về. Lúc ấy khuôn mặt Thái tử rất vui vẻ, khi về đến



cung mới sinh buồn rầu.

Vua Bạch Tịnh nghe những lời Ưu-đà-di tâm lòng sinh nghi ngờ, không biết đó là điềm gì nên càng lo buồn, thầm nghĩ: “Thái tử chắc sẽ bỏ nhà đi học đạo, vả lại Thái tử cưới vợ đã lâu mà không con. Nay ta phải bảo Da-du-đà-la phải làm thế nào; nếu không sẽ không người nối ngôi, lại phải đề phòng, kéo Thái tử đi lúc nào không biết”. Nghĩ thế rồi vua liền đem những ý nghĩ đó bảo với Da-du-đà-la. Da-du-đà-la nghe vua nói thẹn thùng im lặng và từ đó đi, đứng, nằm, ngồi không rời Thái tử, còn nhà vua thì truyền tuyển những cung nữ thật xinh đẹp đến để làm vui lòng Thái tử.

Năm Thái tử được mười chín tuổi, Ngài suy nghĩ: “Nay đúng là lúc Ta nên xuất gia tu tập”. Nghĩ rồi liền đến chỗ vua cha với thần thái ung dung, nghiêm trang như trời Đế Thích đến gặp trời Phạm Thiên. Những quan hầu cận trông thấy Thái tử đến vội vào trình tâu với vua. Vua nghe tâu trong lòng nửa mừng nửa lo. Thái tử đến gần cúi đầu lễ vua cha, nhà vua liền đỡ Thái tử lên và bảo Thái tử ngồi. Sau khi ngồi xuống, Thái tử thưa vua cha:

– Ân ái có hội hợp phải có chia ly. Cúi xin phụ vương cho con đi xuất gia học đạo. Tất cả mọi người khi yêu thương mà phải xa nhau sẽ rất đau khổ. Nay con muốn làm cho mọi người đều được giải thoát, xin phụ vương chấp thuận, đừng cản trở con.

Vua Bạch Tịnh nghe xong lời Thái tử tâu, lòng rất đau khổ, khác nào núi Kim cang xô ngã những núi khác, toàn thân run rẩy, không thể ngồi vững được. Vua cầm tay Thái tử ứa lệ không nói nên lời. Một lúc lâu sau, vua mới cất giọng nghẹn ngào nói:

– Con nên bỏ ý định xuất gia đi, vì sao? Vì tuổi con còn trẻ, nước nhà lại chưa có người nối dõi, giờ chỉ còn một mình cha, con nữ nào lại bỏ ra đi.

Thái tử thấy vua cha buồn bã khóc lóc, không ứng thuận nên quay về cung, suy nghĩ đến việc xuất gia mà buồn rầu không vui.

Bấy giờ các thầy tướng giỏi ở thành Ca-tỳ-la đều đoán trong vòng bảy ngày nếu Thái tử không xuất gia thì sẽ lên ngôi Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu thiên hạ, bảy món báu sẽ tự nhiên hiện nên liền đến tâu vua:

– Dòng họ Thích-ca nay sắp hưng thịnh.

Vua nghe thế rất vui, lập tức truyền lệnh cho các quan và các vị trong Thích tộc đến bảo:

–Các khanh có nghe lời tiên đoán của các tướng sư không? Vậy nay mọi người đều phải ngày đêm theo hầu, canh giữ Thái tử. Ở bốn cửa thành, mỗi cửa phải bố trí một ngàn người canh giữ, khắp chu vi bên ngoài thành, cứ một do-tuần phải đặt một đội quân canh phòng.

Nhà vua còn truyền cho Da-du-đà-la và các quan trong nội cung phải nên gia tăng canh phòng hơn nữa, suốt trong bảy ngày không để Thái tử xuất gia. Vua lại đến cung của Thái tử. Thái tử thấy vua cha đến liền ra nghinh tiếp, vấn an sức khỏe. Vua nói với Thái tử:

–Xưa kia tiên A-tư-đà và nay các tướng sư cũng nói là con nhất định không ưa thích sống trong cảnh trần tục, nhưng việc nối dõi tông đường rất quan trọng, vương tộc phải có người kế vị. Vậy cha xin con hãy sinh cho cha đứa cháu rồi hãy xuất gia. Con không nên trái ý cha.

Thái tử nghe lời phụ vương nói xong, trong lòng suy nghĩ: “Sở dĩ vua cha không cho Ta xuất gia chính là vì chưa có người nối ngôi”. Thái tử liền thưa với vua cha:

–Quý hóa thay lời dạy của phụ vương!

Thái tử liền dùng tay trái chỉ vào bụng Da-du-đà-la. Vài ngày sau, Da-du-đà-la thấy trong người khác lạ, biết là đã thọ thai. Vua nghe Thái tử khen lệnh của mình nên rất vui mừng nghĩ rằng trong bảy ngày nữa nhất định chưa thể có cháu ngay được. Nếu quá kỳ hạn bảy ngày tự nhiên Thái tử sẽ lên ngôi Chuyển luân vương, hẳn là không còn ý định xuất gia nữa.

Lúc ấy Thái tử suy nghĩ: “Nay Ta đã mười chín tuổi. Hôm nay là mừng bảy tháng hai chính là lúc Ta phải tìm đường xuất gia. Vả lại sở nguyện của vua đã được đáp ứng”. Nghĩ thế xong Thái tử từ thân phóng hào quang chiếu sáng cung điện của Tứ Thiên vương và đến tận cung trời Tịnh cư, nhưng không để nhân gian trông thấy. Bấy giờ chư Thiên thấy ánh sáng ấy biết Thái tử đã đến lúc xuất gia liền xuống chỗ Thái tử, cung kính lễ và chấp tay thưa:

–Từ vô lượng kiếp Ngài đã phát nguyện tu hành, nay đã đến lúc xuất gia.

Thái tử đáp:

–Đúng như lời các ông vừa nói, nay đã đến lúc Ta xuất gia nhưng phụ vương đã ra lệnh bố trí từ trong cung đến ngoài thành đều có quan quân canh gác cẩn thận, muốn đi rất khó.

Chư Thiên thưa:

–Chúng tôi sẽ có cách để Thái tử ra khỏi thành mà không ai hay.

Chư Thiên liền dùng thần lực khiến quan quân ngủ say. Bấy giờ Da-du-đà-la trong giấc ngủ mộng thấy ba điềm: một là thấy mặt trăng rơi xuống đất, hai là thấy răng rụng, ba là thấy mất cánh tay phải. Da-du-đà-la giật mình tỉnh giấc vô cùng lo sợ báo với Thái tử:

–Thiếp vừa thấy ba giấc mộng dữ.

Thái tử hỏi:

–Nàng mộng thấy những gì?

Da-du-đà-la kể lại các giấc mộng ấy. Thái tử nói:

–Trăng vẫn ở trên trời, răng nàng vẫn còn đó, tay nàng nào có mất. Nàng cần biết mộng mị đều là giả, không nên lo sợ.

Da-du-đà-la vội thưa:

–Theo điềm mộng ấy, thiếp chỉ lo sợ Thái tử sẽ xuất gia.

Thái tử liền trấn an:

–Nàng hãy ngủ yên, đừng lo nghĩ về việc ấy, sẽ không có gì xấu đến với nàng đâu.

Da-du-đà-la nghe thế bèn yên tâm ngủ lại. Lúc ấy Thái tử từ chỗ ngồi đứng dậy, nhìn ngắm các thị nữ và Da-du-đà-la ngủ say bất động như các hình nhân bằng gỗ, ví như thân cây chuối rỗng xốp không chắc thật. Có người nằm ôm chèoang các dụng cụ ngủ say, chân tay buông thõng xuống đất; lại có người say ngủ các nước dịch trong mắt, mũi, miệng ứa tràn ra. Rồi Thái tử nội quán thấy rõ các hình hài xinh đẹp kia nào là tóc, móng tay chân, não tủy, xương răng, hộp sọ, da, mỡ, thịt, máu, mủ, tim, gan, phổi, ruột già, ruột non, thận, mật... và các loại vật ô uế như phân, nước tiểu, đờm dãi... Bao bọc tất cả những thứ ô uế đó là một lớp da, chẳng có gì là xinh đẹp. Thế mà họ lại dùng hương, hoa, đồ trang sức để xoa ướp và trang điểm cho nó. Thân này ví như đồ vay mượn rồi phải mất, không thể tồn tại lâu được. Con người sống trăm năm thì đã ngủ mất một nửa thời gian, còn lại là những lúc đau khổ sầu não, có mấy khi được vui. Người đời luôn nhìn

thấy việc ấy nhưng tại sao không tỉnh ngộ, lại mê đắm dâm dục, nay cần phải xuất gia tu tập theo con đường của chư Phật xưa kia để mau rời khỏi tai họa như hỏa hoạn này.

Thái tử suy nghĩ như thế đến nửa đêm, vị Thiên vương ở cõi trời Tịnh cư và chư Thiên ở các cõi trời Dục giới hiện ra đầy khắp không trung, đồng thanh thưa với Thái tử:

– Nay các quan quân và quyến thuộc trong ngoài đều đã ngủ say, chính là lúc Ngài nên xuất gia.

Thái tử liền đến chỗ Xa-nặc. Do thần lực của chư Thiên nên Thái tử vừa gọi là Xa-nặc liền tỉnh giấc. Thái tử bảo:

– Người hãy thắng con ngựa Kiền-trắc và dắt đến đây cho Ta.

Xa-nặc lúc ấy toàn thân run sợ, trong lòng do dự vì không muốn trái lời Thái tử, nhưng cũng lại sợ nghiêm lệnh của đức vua nên ngẫm nghĩ hồi lâu rồi khóc thưa:

– Lệnh của nhà vua rất nghiêm, vả lại giờ này không phải giờ đi du ngoạn, cũng không phải lúc ngăn chặn địch quân, vậy trong đêm thanh vắng này, Thái tử muốn thần thắng ngựa để đi đâu?

Thái tử nói:

– Ta nay muốn diệt trừ mọi kết sử phiền não cho tất cả chúng sinh. Vậy người không nên trái ý Ta.

Xa-nặc liền khóc lớn có ý làm cho Da-du-đà-la cùng với quan quân quyến thuộc tỉnh giấc nhưng do thần lực của chư Thiên nên mọi người vẫn ngủ say không ai hay biết gì. Xa-nặc đành dắt ngựa đến. Thái tử bước đến bảo Xa-nặc và ngựa Kiền-trắc:

– Tất cả mọi sự yêu thương, hễ có sum họp phải có chia ly. Đó là lẽ thường tình của thế gian, nếu không thế thì việc xuất gia khó mà thành được.

Xa-nặc nghe những lời ấy lặng thinh không nói, Kiền-trắc cũng không cất tiếng hí.

Bấy giờ thấy trời gần sáng, Thái tử liền từ thân phóng hào quang chiếu sáng khắp mười phương, cất tiếng oai hùng như Sư tử nói:

– Chư Phật trong quá khứ đã xuất gia như thế nào, Ta nay cũng như vậy.

Chư Thiên liền nâng bốn vó ngựa và cả Xa-nặc, còn trời Đế Thích cầm lọng đi theo, chư Thiên làm cho cửa thành phía Bắc tự

nhiên mở ra mà không gây tiếng động. Thái tử ra khỏi thành, chư Thiên tháp tùng theo sau ca ngọ. Và lúc ấy Thái tử cất tiếng hùng sư phát lời thệ nguyện:

–Nếu Ta không dứt trừ được sinh, lão, bệnh, tử và khổ đau sâu nã cho cả thế gian, trọn đời Ta sẽ không trở về cung. Nếu không chứng được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chuyển pháp luân độ chúng sinh thì Ta không trở về gặp phụ vương. Nếu không dứt được tình ân ái thì không bao giờ Ta gặp lại dì Ma-ha Ba-xà-ba-đề và Da-du-đà-la.

Lời nguyện của Thái tử vừa phát ra, chư Thiên trên hư không đồng thanh ca ngọ:

–Quý hóa thay! Lời nguyện ấy nhất định sẽ thành tựu.

Trời vừa sáng tỏ, Thái tử đã đi được ba do-tuần. Chư Thiên tháp tùng theo Thái tử đi đến đó thấy công việc đã xong nên liền biến mất.

Sau đó, Thái tử lần bước đi tới khu rừng có Tiên nhân Bạt-già đang tu khổ hạnh. Thấy khu rừng thanh vắng Thái tử rất vui mừng, thân tâm khoan khoái nhẹ nhàng liền xuống ngựa, vỗ lên lưng ngựa Kiền-trắc an ủi:

–Việc gian khó nhất người đã vượt qua.

Thái tử lại nói với Xa-nặc:

–Ngựa Kiền-trắc đi nhanh như Kim sí điểu, vua của loài chim, người vẫn luôn theo Ta không rời. Ta từng suy ngẫm ở đời có người lòng lạnh mà bề ngoài trông như ác, có người bề ngoài xem hiền lành nhưng tâm lại không thế, còn người thì tâm và thân không trái nhau. Trong thế gian có người vì ham giàu sang mà suốt đời bám víu; nay Ta bỏ vương quốc đến khu rừng này chỉ có một mình người đi theo, quả thật là hiếm có. Nay Ta đã đến nơi vắng vẻ yên tịnh rồi, người nên dắt ngựa Kiền-trắc trở về cung.

Xa-nặc nghe Thái tử nói thế buồn bã khóc than đến nỗi quy ngã xuống đất, còn ngựa Kiền-trắc thì quỳ hai chân trước, cúi đầu liếm chân Thái tử, đôi dòng lệ tuôn tràn. Xa-nặc thưa:

–Nay thần làm sao nghe theo lời Thái tử được, bởi vì thần đã trái lệnh của đức vua, dắt ngựa đưa Thái tử đến đây. Vua và phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề mất Thái tử chắc chắn sẽ rất đau khổ, trong cung cũng sẽ náo động vì việc Thái tử ra đi. Hơn nữa, ở đây rừng sâu hiểm trở,

thú dữ, trùng độc cùng bao nhiêu nguy hiểm khác nay thần nữ nào rời xa Thái tử, một mình trở về cung.

Thái tử đáp:

– Khi sinh ra, Ta cũng một mình và khi chết tất cũng một mình, đâu có bạn bè, vả lại trong đời có bốn điều khổ lớn là sinh, lão, bệnh, tử, lẽ nào Ta làm bạn với chúng. Nay Ta vì muốn trừ dứt hẳn những nỗi khổ ấy nên mới đến đây. Sau khi đã đoạn tận khổ đau, Ta sẽ là bạn với tất cả chúng sinh, còn nay Ta chưa xa lìa khổ được thì làm sao có thể làm bạn với người. Xa-nặc lại thưa:

– Từ khi sinh đến nay, Thái tử luôn ở nơi cung cấm, thân thể tay chân đều mềm yếu, ngủ nghỉ có giường nệm êm ái, không hề có chút gì khó chịu, bỗng chốc đến ở nơi núi non, nằm nghỉ trên gai góc sỏi đá, lại ngồi dưới bóng cây, sao mà chịu được?

Thái tử bảo Xa-nặc:

– Đúng như người nói, Ta ở trong cung không bao giờ phải nằm trên gai góc, nhưng nỗi khổ sinh già bệnh chết có tránh được không?

Xa-nặc nghe Thái tử nói thế chỉ biết đứng lặng câm, đôi dòng lệ ràn rụa, lòng đau đớn vô cùng.

Bấy giờ Thái tử đến bên Xa-nặc lấy thanh gươm báu rồi cất tiếng oai vệ như tiếng Sư tử nói:

– Chư Phật trong quá khứ khi đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác đã xả bỏ trang sức, cạo râu tóc, nay Ta cũng phải làm đúng theo pháp của chư Phật.

Nói rồi Thái tử lấy mũ và hạt ngọc trên búi tóc trao cho Xa-nặc bảo:

– Người hãy đem mũ và viên ngọc này về cho phụ vương Ta và quỳ dưới chân người râu răng: Ta nay không phải vì muốn sinh lên cõi trời để hưởng lạc thú; cũng không phải là người con bất hiếu, không phải vì giận hờn mà ra đi, Ta ra đi chỉ vì nhàm chán và muốn dứt nỗi khổ sinh già bệnh chết. Người nên vui mừng với niềm vui của Ta, xem như gặp điều lành, chớ có buồn rầu. Nếu cha Ta có ý bảo Ta xuất gia chưa đúng lúc, người hãy thưa lại lời nói của Ta với vua cha là bệnh già chết đâu có hẹn ngày, dù tuổi trẻ thanh tráng cũng không thể thoát được. Nếu vua trách Ta chưa có con và chưa trình tâu mà đã rời bỏ cung điện xuất gia thì người tâu cho vương phụ rõ Da-du-đà-la đã

mang thai, vua hỏi nàng sẽ rõ. Trước đây phụ vương đã ra lệnh như thế chứ Ta không tự ý. Xưa kia các vị Chuyển luân thánh vương rời bỏ cung vào rừng tu hành, không có ai nữa chừng trở lại thọ hưởng năm dục, nay Ta xuất gia cũng như vậy. Nếu chưa đạt được đạo Bồ-đề, Ta sẽ không về cung. Đối với tất cả những thân thuộc nội ngoại có tình yêu thương với Ta, người hãy an ủi giúp Ta để họ khỏi buồn rầu thương nhớ.

Thái tử lại cởi râu chuỗi anh lạc trên người trao cho Xa-nặc và dặn:

–Người hãy đem chuỗi này về dâng lại cho dì Ma-ha Ba-xà-ba-đề và thưa rằng Ta vì muốn giải thoát bao nỗi khổ ở đời nên xuất gia để hoàn thành chí nguyện ấy. Vây chớ vì Ta mà buồn khổ.

Thái tử lại tháo bỏ tất cả trang sức còn lại trên thân đưa cho Xa-nặc bảo đem về trao cho Da-du-đà-la và cũng an ủi: “Ở đời hễ yêu thương mà xa nhau là khổ, nay Ta vì muốn dứt khổ nên mới xuất gia học đạo, chớ vì Ta mà đau buồn”. Đối với những người thân thuộc cũng vậy.”

Xa-nặc nghe xong trong lòng càng đau buồn, nhưng không thể trái lời của Thái tử nên quỳ xuống nhận mũ, chuỗi ngọc anh lạc và những đồ trang sức khác rồi ứa lệ thưa:

–Thần nghe chí nguyện của Thái tử mà toàn thân rung động, ngay những kẻ lòng như gỗ đá nghe những lời ấy cũng còn thương cảm; huống chi thần đã bao năm hầu hạ Thái tử, nay nghe những lời ấy tránh sao khỏi đau đớn trong lòng. Xin Thái tử hãy từ bỏ chí nguyện ấy để đức vua, phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và chánh phi Da-du-đà-la cùng với bao vị quyến thuộc khác khỏi phải sầu đau khổ sở. Nếu Thái tử nhất định không đổi ý thì chớ bỏ thần. Thần nay nguyện xin nương theo gót Thái tử trọn đời không rời bởi nếu về cung chắc chắn đức vua sẽ quở trách thần sao lại để Thái tử ở một mình nơi rừng vắng mà về thì thần tâu làm sao với đức vua?

Thái tử đáp:

–Người không nên nói thế. Ở đời luôn có sự chia lìa, đâu phải lúc nào cũng sum họp. Ta vừa sinh ra bảy ngày thì mẹ ta đã qua đời, mẹ con còn chia lìa huống chi là người khác. Người chớ riêng vì Ta mà quyến luyến, nên cùng Kiên-trắc trở lại hoàng cung.

Thái tử ra lệnh đến lần thứ hai mà Xa-nặc vẫn không chịu ra về. Lúc ấy Thái tử liền dùng kiếm tự cạo bỏ râu tóc và phát lời thệ nguyện:

–Nay Ta dứt bỏ râu tóc nguyện đoạn trừ tất cả phiền não và bao tập khí chướng ngại.

Trời Đế Thích liền nhận lấy tóc đem đi, chư Thiên trong hư không đốt hương, tung hoa xuống và đồng lên tiếng khen ngợi:

–Lành thay! Thật là tốt lành! Thái tử đã cạo bỏ râu tóc.

Lúc bấy giờ nhìn lại trên thân mình vẫn vận y phục bằng bảy báu, Thái tử suy nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ khi xuất gia không thể mặc như thế này”. Bấy giờ vị trời Tịnh cư biết ý nghĩ ấy nên hóa thân thành một người thợ săn mình mặc ca-sa đi đến trước Thái tử. Thái tử trông thấy vô cùng vui mừng nói với người thợ săn:

–Chiếc áo ông đang mặc là y thanh tịnh của chư Phật trong quá khứ đã vận. Sao ông lại mặc áo này mà làm việc tội ác?

Người thợ săn đáp:

–Tôi mặc ca-sa để dụ bầy nai, chúng thấy ca-sa đều đến gần bên tôi, tôi mới bắn chúng được”.

Thái tử bảo:

–Theo lời ông nói thì ông mặc ca-sa chỉ vì muốn giết hại bầy nai chứ không phải vì cầu giải thoát. Nay Ta đổi cho ông chiếc áo bằng bảy báu này, Ta mặc ca-sa chỉ vì muốn dứt trừ phiền não và cứu độ tất cả chúng sinh.

Người thợ săn liền nói:

–Hay lắm! Xin vâng theo lời của Ngài.

Hai người bèn đổi áo cho nhau. Thái tử vận ca-sa vào giống như chư Phật trong quá khứ. Vị Thiên tử cõi trời Tịnh cư cũng hiện trở lại thân trời, bay lên không trung trở về Thiên cung. Trong không trung lúc bấy giờ hiện ra một vầng sáng lạ, Xa-nặc thấy thế ngạc nhiên khen là chuyện chưa từng có vì điềm lành ấy chẳng phải là việc bình thường.

Xa-nặc thấy Thái tử đã cạo bỏ râu tóc, vận pháp phục thì biết rõ Thái tử nhất định không bao giờ đổi ý nên trong lòng càng đau khổ, buồn rầu đến nỗi lại quy ngã xuống đất. Thái tử khuyên:

–Người nên bớt sầu khổ bi lụy, trở về thành báo cho mọi người



biết ý của Ta.

Nói xong Thái tử thong thả cất bước về phía trước. Xa-nặc sụt sùi rơi lệ, cúi đầu lạy theo Thái tử cho đến khi không còn trông thấy người nữa mới đứng lên run rẩy quay nhìn Kiên-trắc và những đồ trang sức mà Thái tử để lại, lòng càng buồn nhớ, nước mắt tuôn trào, tay dắt ngựa, tay cầm những đồ trang sức ấy rồi cả người ngựa đều buồn bã theo đường cũ trở về kinh thành.

Cùng lúc ấy Thái tử đã tới nơi tu hành của Tiên nhân Bạt-già. Các loài chim, thú trong rừng nhìn thấy Thái tử đều sững sờ không chớp mắt, đứng yên không bay chạy. Tiên nhân Bạt-già trông thấy Thái tử từ xa liền suy nghĩ: “Vị thần nào kìa? Phải chăng là trời Nhật nguyệt, hay vua trời Đế Thích?”. Tiên nhân cùng với thân hữu vội ra nghênh đón Thái tử rất tôn kính, thưa:

–Kính chào Nhân giả.

Thái tử thấy các vị đạo sĩ tính tình hòa nhã, dáng vẻ khiêm tốn liền đi đến chỗ họ. Các vị đạo sĩ không ai không phục sức tướng uy nghiêm của Thái tử nên cùng đến mời Ngài ngồi. Sau khi ngồi xong, Thái tử quan sát cách tu của các đạo sĩ thì thấy có người dùng cỏ làm áo mặc; có người dùng vỏ cây hoặc lá cây làm quần áo. Người thì chỉ ăn rau trái. Có người ăn một ngày một bữa, người thì hai, ba ngày một bữa. Họ sống khổ hạnh như thế để thờ thần nước, thần lửa hoặc thờ mặt trời mặt trăng. Có người đứng co một chân; có người nằm mãi trên đất; hoặc nằm trên gai góc, bên nước lửa. Thái tử thấy lối tu khổ hạnh như thế liền hỏi Tiên nhân Bạt-già:

–Các vị tu khổ hạnh như thế thật là lạ lùng nhưng để cầu được gì?

Tiên nhân đáp:

–Chúng tôi tu các pháp khổ hạnh ấy vì muốn được sinh lên cõi trời.

Thái tử lại hỏi:

–Chư Thiên tuy vui nhưng khi hết phước vẫn luân hồi trong sáu nẻo, cuối cùng vẫn chịu khổ. Sao các vị tu cái nhân khổ để hưởng cái quả khổ như thế?

Thái tử trong lòng buồn bã, thâm nghĩ: “Người đi buôn vì muốn có của báu nên đi vào biển cả nguy hiểm. Nhà vua vì muốn mở rộng đất nước mà cử binh giao chiến, nay các đạo sĩ này vì muốn lên cõi

trời mà tu khổ hạnh”. Thầm khen như thế rồi Thái tử đứng lặng yên không nói. Đạo sĩ Bạt-già thấy Thái tử yên lặng nên hỏi:

–Thưa Nhân giả, ý Ngài như thế nào? Sao lại yên lặng không nói gì? Có phải cách tu của chúng tôi không đúng chăng?

Thái tử đáp:

–Các vị chọn con đường tu thật đau khổ để cầu phước báo nhưng cuối cùng vẫn không thoát được khổ.

Thái tử cùng các vị đạo sĩ thảo luận cho đến chiều tối, đêm ấy Thái tử ngủ lại nơi đó. Trời vừa sáng, Thái tử nghĩ: “Những vị Tiên nhân này chọn con đường tu khổ hạnh nhưng chẳng phải là con đường giải thoát chân chánh, vậy Ta không nên ở đây”. Thái tử liền từ biệt các vị Tiên nhân ấy. Các Tiên nhân hỏi:

–Nhân giả đến đây, chúng tôi đều vui mừng, khiến uy thế chúng tôi tăng thêm. Nay sao đột nhiên Ngài lại muốn đi nơi khác làm cho chúng tôi bị giảm bớt uy thế, hay là trong chúng tôi có ai xúc phạm đến Ngài? Hay vì việc gì khác nên Ngài không ở lại?

Thái tử đáp:

–Không phải các vị thất lễ trong giao tiếp chủ khách, mà vì cách tu tập của các vị chỉ làm tăng trưởng thêm sự khổ đau. Nay tôi học đạo là vì muốn diệt trừ tận gốc khổ đau, do đó muốn đi nơi khác.

Các đạo sĩ nói với nhau:

–Con đường tu tập của vị ấy thật là rộng lớn, chúng ta làm thế nào mà giữ người ở lại được?

Lúc ấy trong số các đạo sĩ có một người coi tướng giỏi nói với các đạo sĩ kia:

–Vị nhân giả này có đủ các tướng tốt, chắc chắn sẽ đạt được Nhất thiết chủng trí, sẽ là Bạc Đạo Sư của cả trời người.

Các vị đạo sĩ nghe thế liền cùng đến trước Thái tử thưa:

–Vì con đường tu hành có khác nhau nên không dám lưu Ngài ở lại. Nếu Ngài muốn đi, nên đi về phương Bắc, nơi ấy có hai vị Đại tiên tên là A-la-la và Ca-lan. Nhân giả hãy đến đó thảo luận với các vị Đại tiên ấy, nhưng chúng tôi nghĩ là Nhân giả cũng không nên ở lại nơi ấy lâu.

Thái tử nghe nói thế liền từ tạ đi về hướng Bắc. Các đạo sĩ nhìn Thái tử ra đi trong lòng rất buồn nên cùng nhau chấp tay đi theo tiễn

đưa Ngài, nhìn theo cho đến khi Ngài đi khuất mới quay trở lại.

Từ lúc Thái tử rời hoàng cung cho đến trời chiều, Da-du-đà-la và các cung nữ mới thức dậy. Không trông thấy Thái tử, tất cả đều hoảng hốt than khóc, vội vàng đến báo với phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề:

–Sáng nay bỗng không tìm thấy Thái tử đâu cả.

Di mẫu nghe thế hoảng hốt, mê loạn ngã quy xuống đất, ngất đi tỉnh lại mấy lần. Khi tỉnh lại, bà vội đến chỗ vua báo tin. Vua nghe xong ngồi lặng đi không nói được một lời, toàn thân rã rời như kẻ mất hồn. Cả trong lẫn ngoài cung, ai nghe cũng rụng rời. Lúc ấy các quan đại thần vội đến cung của Thái tử và tuần hành khắp kinh thành tìm kiếm, đến cổng thành phía Bắc thấy cửa thành tự nhiên mở toang, lại cũng không trông thấy Xa-nặc và ngựa Kiên-trắc liền hỏi các quan phụ trách rằng ai đã mở cửa, nhưng mọi người đều nói là không biết, hỏi ngay người giữ cửa cũng không biết vì sao cửa tự nhiên mở. Các vị đại thần nghĩ cửa thành phía Bắc mở chắc chắn Thái tử đi ra cửa ấy, vậy phải mau đi tìm, liền sai một ngàn cỗ xe, một vạn kỵ binh bủa ra bốn hướng tìm kiếm, nhưng vì thần lực của chư Thiên nên không ai tìm ra được đường Thái tử đã đi. Họ trở về tâu vua đã tìm Thái tử khắp nơi nhưng không gặp.

Lúc ấy Xa-nặc đi bộ dắt ngựa Kiên-trắc, mang những đồ trang sức quý báu của Thái tử vừa đi vừa khóc hướng về cửa thành. Dân chúng các làng bên đường thấy thế rất kinh ngạc, ai cũng buồn bã cùng nhau chạy đến hỏi Xa-nặc:

–Ông đưa Thái tử đi đâu mà sao nay chỉ có một mình ông và ngựa Kiên-trắc trở về như thế?

Xa-nặc nghe mọi người hỏi càng thêm đau buồn không thể nói được thành lời. Dân chúng thấy ngựa Kiên-trắc được mang đại thắng yên bằng bảy báu rất trang nghiêm mà không thấy Thái tử chẳng khác hoa đẹp trang điểm trên xác chết. Xa-nặc vừa đi vào thành, ngựa Kiên-trắc bỗng cất tiếng hí buồn bã khiến bầy ngựa trong chuồng cũng lên tiếng hí vang. Các quan bên ngoài vội vào cung thưa với phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và chánh phi Da-du-đà-la chỉ có Xa-nặc cùng ngựa Kiên-trắc trở về. Hai người nghe thế vô cùng đau khổ nghĩ: “Tại sao nghe báo Xa-nặc và ngựa Kiên-trắc trở về mà không nghe nói đến Thái tử”. Phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề than thở:

–Ta nuôi Thái tử từ thuở ấu thơ đến khi trưởng thành vậy mà trong thoáng chốc Thái tử đã bỏ ta không biết đi về phương nào, khác chi trái cây chín rời cành, lại khác chi người đói gặp bữa cơm thịnh soạn đang muốn ăn bỗng bị đồ đi tất cả.

Da-du-đà-la cũng cất lời thống thiết:

–Thiếp cùng Thái tử đi đứng nằm ngồi không rời một bước, nay người bỗng bỏ thiếp không biết đi về đâu. Các vua ngày xưa, khi bỏ ngôi vào núi học đạo đều dẫn theo vợ con không nở chia lìa. Người ở đời, một lần gặp biết nhau, khi chia tay còn không quên nhau, nay tình ân ái vợ chồng vốn sâu nặng mà sao người lại bạc bẽo như thế.

Công chúa quay lại mắng Xa-nặc:

–Thà làm kẻ thù của người có trí còn hơn là thân thuộc với người ngu, người là kẻ ngu si ám độn, lén đưa Thái tử đến nơi nào để cho họ Thích không còn thịnh vượng được nữa.

Lại trách ngựa Kiên-trắc:

–Người chở Thái tử rời cung, lúc gần đi sao không lên tiếng, giờ một mình quay về lại hí lên buồn bã.

Xa-nặc liền thưa:

–Xin phu nhân chớ trách thần và ngựa Kiên-trắc. Đó là do thần lực của chư Thiên chứ không phải người làm được. Đêm ấy khi phu nhân cùng thể nữ đều ngủ say, Thái tử ra lệnh cho thần thắng ngựa. Lúc ấy thần đã lớn tiếng khuyên can Thái tử, có ý muốn cho phu nhân và các thể nữ giạt mình tỉnh giấc. Đến khi thần thắng ngựa Kiên-trắc cũng không ai hay. Trước đây cổng thành mỗi lần mở, tiếng vang đến bốn mươi dặm, nhưng lúc ấy cửa tự mở toang không có một tiếng động, những việc như thế chẳng phải là do thần lực của chư Thiên sao? Đến khi ra khỏi thành, chư Thiên đã nâng vó ngựa và cả thần bay lên không trung, lại có vô số chư Thiên đi theo, vậy thần làm sao ngăn cản được? Trời vừa rạng sáng thì Thái tử đi được ba do-tuần, đến chỗ cửa đạo sĩ Bạt-già lại có những chuyện kỳ lạ xảy ra. Xin phu nhân lắng nghe lời thần kể. Khi Thái tử đến khu rừng của Tiên nhân Bạt-già đang tu khổ hạnh, người liền xuống ngựa vỗ vào lưng ngựa Kiên-trắc và ra lệnh cho thần trở về cung. Lúc ấy thần cứ đi theo Thái tử, không chịu trở về. Thái tử nhất định không cho thần ở lại, lấy gươm báu rồi tuyên bố rằng chư Phật quá khứ vì muốn đắc đạo Vô thượng

Chánh đẳng Chánh giác đều bỏ những trang sức quý báu, cắt bỏ râu tóc, nay Ngài cũng theo như chư Phật trong quá khứ. Nói xong Ngài liền cởi mũ và lấy hạt minh châu đưa cho thần bảo đem về dâng vua, lại đưa chuỗi anh lạc bảo đem về dâng cho di mẫu, còn các trang sức khác thì bảo trao lại cho phu nhân. Lúc đó dù nghe Ngài hối thúc nhưng lòng thần không muốn trở về. Thái tử liền dùng gươm tự cắt bỏ râu tóc và được chư Thiên đến tiếp lấy tóc đem đi. Thái tử đi tới trước một đoạn thì gặp một người thợ săn, liền lấy áo thất bảo của mình đổi lấy y ca-sa mà người thợ săn đang mặc. Lúc ấy trên hư không có luồng ánh sáng rất lớn. Thần thấy Thái tử đã thay đổi y phục, biết rõ Thái tử nhất quyết không về nữa, lòng thần vô cùng đau đớn. Thái tử đi đến chỗ Tiên nhân Bạt-già đang tu, thần đành từ biệt trở về. Những sự lạ lùng ấy đều do sức thần của chư Thiên làm ra chứ con người làm sao mà làm được, vậy xin phu nhân khiến trách thần và Kiền-trắc.

Khi đó phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và Da-du-đà-la nghe Xa-nặc kể những việc lạ lùng ấy xong, trong lòng đã đôi phần tỉnh ngộ nên im lặng không nói. Khi nhà vua với bớt đau đớn buồn bã, liền kêu Xa-nặc hỏi:

–Tại sao người làm khổ dòng họ Thích như thế. Ta đã nghiêm lệnh cho mọi người trong ngoài giữ gìn Thái tử chỉ re sợ Thái tử xuất gia. Sao người lại lên thẳng ngựa Kiền-trắc và ra đi cùng Thái tử?

Xa-nặc nghe lời vua quở trách run sợ vội thưa:

–Thái tử rời khỏi hoàng thành đi không phải lỗi tại thần, xin đại vương hãy nghe thần kể đầu đuôi.

Nói xong Xa-nặc liền lấy mũ báu, hạt minh châu đặt dưới chân vua rồi thưa:

–Thái tử bảo thần đem mũ và hạt minh châu này về dâng lên bệ hạ, chuỗi anh lạc thì dâng cho di mẫu, còn các đồ trang sức khác thì trao cho chánh phi Da-du-đà-la.

Vua thấy những thứ ấy lòng càng buồn nhớ Thái tử không nguôi, đến gối đá còn phải động lòng hướng chi tình cảm cha con sâu nặng. Xa-nặc thuật lại toàn bộ sự việc đã xảy ra cho vua nghe và thưa:

–Thái tử truyền lệnh cho thần là nếu đại vương cho là cần có con nối dõi rồi mới xuất gia, nay chưa có con sao đã xuất gia thì thưa với bệ hạ rằng vào lúc ra đi Thái tử chưa thưa cho bệ hạ rõ là chánh phi

Da-du-đà-la đã có thai rồi, bệ hạ nên hỏi nàng. Trước kia bệ hạ đã hứa như thế, nay Ngài đã thực hiện đúng như vậy chứ không phải Ngài tự tiện ra đi.

Vua nghe thế liền cho mời Da-du-đà-la đến hỏi:

– Thái tử bảo con đã có thai, phải đúng như vậy không?

Da-du-đà-la liền thưa vua:

– Vào hôm đại vương đến cung, Thái tử lấy tay chỉ vào con, con lập tức cảm thấy trong người khác lạ nên biết mình đã thụ thai.

Vua nghe thế lấy làm lạ, lòng ưu sầu có giảm bớt, thầm nghĩ: “Lúc ấy ta hứa như thế là nghĩ chỉ trong bảy ngày làm sao có con được và như vậy ngôi Chuyển luân vương tự nhiên sẽ đến, không ngờ chưa hết bảy ngày mà Da-du-đà-la đã có mang thật là do lỗi ta thiếu trí, vì muốn tìm cách lưu Thái tử nên hứa như thế, giờ càng hối hận. Thái tử mưu trí vượt ngoài sự dự liệu của người khác. Việc này còn có thần lực của chư Thiên, nay ta không nên trách Xa-nặc”.

Vua nghĩ Thái tử quyết không về thì dù có làm cách gì cũng không đưa Thái tử về được. Tuy Thái tử xuất gia học đạo nhưng nay đã có người nối dõi không sợ vương tộc tuyệt hậu. Hiện nay cần phải bảo Da-du-đà-la nên giữ gìn cẩn thận đưa con trong bụng.

Vua Bạch Tịnh vì quá nặng tình cha con nên nói với Xa-nặc:

– Nay ta nhất định cho đi tìm Thái tử nhưng không biết Thái tử đang ở đâu. Thái tử bỏ ta đi học đạo, ta làm sao có thể sống một mình. Ta nhất định phải đi tìm Thái tử.

Lúc ấy Quốc sư và một vị đại thần nghe vua muốn đi tìm Thái tử liền đến can ngăn:

– Đại vương chớ quá buồn phiền. Chúng tôi thấy tướng mạo của Thái tử chắc là trong đời quá khứ đã nhiều kiếp xuất gia tu học nên ngay ngôi vị Đế Thích cũng không muốn hưởng chỉ là ngôi Chuyển luân vương làm sao giữ chân Thái tử được. Đại vương không nhớ lúc mới sinh, Thái tử đã từng đi bảy bước, chỉ tay lên cao mà nói: “Ta không còn chuyển sinh nữa, đây là thân sau cùng”. Lúc ấy các vị trời Phạm thiên, Đế Thích đều đến chúc mừng, có điều kỳ diệu như vậy thì Thái tử đâu còn lưu luyến cõi trần. Vả lại tiên A-tư-đà đã từng xem tướng cho Thái tử và quả quyết là năm mười chín tuổi Thái tử sẽ xuất gia học đạo và sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí. Ngày nay sự việc

xảy ra đều đúng, đại vương sao còn sầu khổ như thế. Hơn nữa đại vương đã từng ra nghiêm lệnh cho quan quân trong và ngoài thành giữ gìn Thái tử sợ Thái tử xuất gia nhưng rồi chư Thiên đã đến đưa Thái tử ra khỏi thành, như thế thì sức người làm sao ngăn cản được. Vậy xin đại vương nên vui mừng, đừng mãi ôm lòng buồn phiền và không nên ra đi tìm Thái tử, còn nếu bệ hạ lo lắng cho Thái tử thì chúng tôi sẽ đi tìm xem Thái tử hiện nay đang ở đâu.

Vua nghe lời can ngăn bèn suy nghĩ: “Ta biết Thái tử không về, lòng ta không thể quên được nhưng cũng chẳng thể tìm kiếm được, vậy ta nay phải nhờ quốc sư và quan đại thần đi xem sao”. Nghĩ xong nhà vua liền đáp:

–Lành thay! Các khanh hãy lên đường tìm Thái tử giúp ta. Mọi người ở trong và ngoài cung đều đang sầu khổ, vậy hai khanh không nên chậm trễ.

Quốc sư và vị đại thần liền từ giã đức vua ra đi tìm Thái tử.



## KINH NHÂN QUẢ TRONG ĐỜI QUÁ KHỨ VÀ HIỆN TẠI QUYỂN 3

Bấy giờ vua Bạch Tịnh sau khi đã truyền lệnh cho Quốc sư và quan đại thần đi tìm Thái tử, liền lấy râu chuỗi anh lạc của Thái tử trao cho phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề nói:

– Đây là râu chuỗi anh lạc của Thái tử đeo trao cho Xa-nặc đem về giao lại cho khanh.

Phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề trông thấy râu chuỗi lòng càng đau khổ, tự nghĩ: “Trong cuộc đời này, chỉ ta là người bạc phước nhất vì đã mất một vị Chuyển luân thánh vương đầy trí sáng suốt”. Vua lại đưa những đồ trang sức còn lại cho Da-du-đà-la bảo:

– Thái tử bảo đưa trang sức này cho con.

Da-du-đà-la nhìn thấy những món trang sức ấy liền ngã ra đất ngất lịm, vua liền cho người đỡ dậy, an ủi, và dặn chánh phi phải tự bảo trọng đừng quá đau khổ mà ảnh hưởng không tốt đến thai nhi.

Khi Quốc sư và quan đại thần đến khu rừng tu khổ hạnh của vị Tiên nhân Bạt-già, họ liền bỏ nghi trượng và cho đoàn người tùy tùng dừng lại bên ngoài rừng, chỉ hai người đi tới chỗ vị đạo sĩ. Vị đạo sĩ mời hai người ngồi, cùng chào hỏi xong, vị Quốc sư lên tiếng thưa:

– Tôi là Quốc sư của vua Bạch Tịnh, nay đến đây là vì nhà vua có một Thái tử nhưng Thái tử chán cảnh khổ sinh già bệnh chết nên đã đến vùng này xuất gia học đạo. Xin hỏi đạo sĩ có gặp không?

Tiên nhân Bạt-già đáp:

– Gần đây chúng tôi có gặp một chàng trai trẻ dung mạo rất trang nghiêm, đầy đủ tướng tốt, đến khu rừng này cùng tôi bàn luận và ngủ lại một đêm, không ngờ đó lại là Thái tử. Vì cho đạo chúng tôi thô thiển nên người đã đi về hướng Bắc, đến chỗ đạo sĩ A-la-la và Ca-lan.

Hai người nghe vị đạo sĩ nói thế liền vội vã từ giả đi về hướng



Bắc nơi hai vị Tiên nhân kia cư ngụ. Hai người đi được giữa đường thì thấy Thái tử từ xa đang ngồi tĩnh tọa dưới bóng cây, tướng tốt rạng rỡ như mặt trời mặt trăng, nên vội xuống ngựa, để lại nghi trượng cùng người tùy tùng, đi đến chỗ Thái tử và ngồi sang một bên. Sau khi chào hỏi xong, vị Quốc sư thưa:

–Đại vương sai chúng tôi đi tìm Thái tử có điều muốn thưa với Thái tử.

Thái tử hỏi:

–Phụ vương sai các vị đến nói điều gì?

Vị Quốc sư thưa:

–Đại vương từ lâu đã biết Thái tử muốn xuất gia, ý định đó khó thay đổi nhưng lòng vua đối với Thái tử tình còn sâu nặng nên lo rầu nung nấu dường như lửa đốt, mong Thái tử trở về để dập ngọn lửa ưu sầu phiền muộn. Cúi xin Thái tử hãy trở về. Dù nơi vương cung có nhiều chướng ngại nhưng không để cho Thái tử mất đạo nghiệp, bỏ sự tỉnh tâm, cần gì phải vào rừng núi. Hiện nay phụ nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và chánh phi Da-du-đà-la cùng tất cả họ hàng nội ngoại đang đắm chìm trong biển nhớ thương, mong Thái tử trở về cứu vớt họ.

Thái tử nghe Quốc sư nói thế bèn cất tiếng tha thiết trả lời:

–Có lẽ nào Ta lại không biết tình cảm sâu nặng của phụ vương đối với Ta sao? Ta chỉ vì sợ cái khổ do sinh già bệnh chết nên đến đây tìm học đạo để dứt trừ chúng. Nếu yêu thương mà sum họp mãi mãi, không có sinh già bệnh chết thì Ta đến đây làm gì? Nay Ta xa phụ vương là muốn trong tương lai sẽ được sum họp. Hiện nay phụ vương tuy bị lửa buồn rầu thiêu đốt, đời nay Ta và phụ vương Ta chỉ có nỗi khổ ấy, nhưng mai sau sẽ trừ diệt được mối lo đó. Nếu theo lời ông nói, muốn Ta cứ ở trong cung mà tu hành thì chẳng khác nào ngôi nhà thất bảo đang bị bốc cháy, có người nào có thể ở trong đó được không? Giống như món ăn có độc thì người đói cũng không thể ăn. Ta đã lìa bỏ vương quốc xuất gia tu hành, vì sao ông lại bảo Ta trở về cung tu tập. Người đời đang ở trong nỗi khổ lớn, chỉ vì một chút vui mà say đắm không thể rời được, huống chi Ta nay ở nơi vô cùng vắng vẻ, an tịnh không có các nỗi khổ, sao có thể bỏ đi để trở lại với cảnh xấu ác? Các vua xưa vào rừng tu hành không ai nữa chừng trở về thọ hưởng dục lạc. Nếu phụ vương nhất định muốn Ta trở về là trái với

đạo pháp của các vua xưa.

Vị Quốc sư liền thưa với Thái tử:

–Lời Thái tử vừa nói quả thật rất đúng nhưng các vị Tiên thánh có người nói tương lai chắc chắn có quả báo, có người lại bảo không có điều đó. Các vị Tiên thánh ấy còn không thể biết chắc trong đời sau có hay không có quả báo, sao Thái tử lại muốn bỏ an lạc hiện tại mà tìm quả báo tương lai chưa chắc chắn? Sống chết, quả báo còn chưa biết có không, sao lại muốn tìm quả giải thoát. Cúi xin Thái tử hãy trở về cung.

Thái tử trả lời:

–Hai vị Tiên kia nói về quả báo trong tương lai. Người bảo có, kẻ bảo không, đều bởi ô mê lòng nghi ngờ nên chẳng thể khẳng định. Nay Ta hoàn toàn không tu theo con đường của những vị Tiên đó. Ông không nên lấy lý lẽ của họ để vấn nạn Ta. Vì sao? Vì Ta không phải mong cầu quả báo mà rời hoàng cung đến đây tìm đạo, nhưng vì chính mắt Ta trông thấy nỗi khổ sinh già bệnh chết mà bất cứ ai cũng phải trải qua nên Ta đi tìm con đường giải thoát khỏi những nỗi khổ ấy. Không lâu nữa các ông sẽ thấy đạo của Ta, Ta sẽ hoàn thành được chí nguyện. Nay Ta không thể trở về. Các ông hãy về tâu lại với phụ vương Ta như thế.

Nói xong Thái tử đứng dậy từ giã Quốc sư và quan đại thần đi về hướng Bắc, nơi có hai vị Tiên nhân A-la-la và Ca-lan đang tu hành.

Lúc ấy, cả hai thấy Thái tử bỏ đi liền kêu khóc thảm thiết, bởi bỗng nhớ đến ân tình sâu nặng của Thái tử và cũng vì nhận lệnh của đức vua đến chỗ Thái tử mà vẫn không thể nào làm chuyển lay được ý chí của người nên cứ quanh quẩn bên đường, không thể quay về. Họ bàn với nhau:

–Chúng ta đã chịu mệnh lệnh của vua mà không làm được việc, bây giờ trở về không có Thái tử biết tâu với vua thế nào? Vậy chúng ta nên để lại năm người trong số những người đi theo, chọn những người thông minh trí tuệ, tính tình ôn hòa, trung tín, ngay thẳng thuộc dòng họ nổi tiếng, ngấm sai họ theo dõi Thái tử xem người đi về đâu và dừng lại nơi nào.

Nói xong cả hai vị xem xét trong đoàn người hầu cận thân tín, thấy nhóm người năm ông Kiều-trần-như là xứng đáng, liền bảo họ:

–Các ông có thể ở lại được không?

Năm người đều đáp:

–Thật là hạnh phúc! Chúng tôi xin tuân lời ở lại để theo Thái tử, xem người đi về đâu.

Nói xong, cả năm người vội từ biệt đi theo hướng Thái tử vừa đi, còn hai vị Quốc sư và quan đại thần cũng quay gót về cung.

Trên đường tới trụ xứ của hai vị Tiên nhân A-la-la và Ca-lan, Thái tử đã vượt qua sông Hằng rồi theo đường đến thành Vương xá. Khi vào thành, dân chúng thấy thân tướng và dung mạo vô cùng trang nghiêm, đẹp đẽ của Thái tử nên rất hân hoan ngưỡng mộ cung kính. Dân chúng trong thành tranh nhau đến xem làm huyên náo cả thành khiến vua Tần-tỳ-sa-la ngạc nhiên hỏi các quan hầu:

–Có việc gì mà ồn ào, inh ỏi thế?

Các quan thưa:

–Vị Thái tử con vua Bạch Tịnh tên là Tát-bà Tát-đạt khi mới sinh đã được các thầy tướng đoán rằng sau này sẽ lên ngôi Chuyển luân thánh vương cai trị bốn châu thiên hạ, còn nếu xuất gia sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chứng Trí. Người ấy vừa vào thành, dân chúng đã tranh nhau đến xem nên gây ra huyên náo ồn ào.

Vua Tần-tỳ-sa-la nghe tâu trong lòng rất đổi vui mừng liền sai một người đi dò xem nơi ở của Thái tử. Sứ giả vâng lệnh đi tìm, gặp Thái tử đang ngồi tĩnh tọa suy tư trên một phiến đá tại núi Bàn-trà-bà. Sứ giả vội trở về trình tâu lên vua. Đức vua liền sai chuẩn bị xa giá cùng các quan và nhân dân đến chỗ Thái tử. Khi vừa đến núi Bàn-trà-bà, từ xa vua đã thấy tướng mạo của Thái tử sáng rỡ như mặt trời, mặt trắng nên liền xuống ngựa dẹp bỏ nghi trượng, không cho người hầu đi theo, vua đến bên Thái tử ngồi và vấn an sức khỏe:

–Thái tử có được bình yên không? Được gặp Thái tử tôi rất vui mừng, nhưng có một điều buồn đó là Thái tử vốn thuộc dòng họ cao quý, nhiều đời nối ngôi làm Chuyển luân vương, có đầy đủ tướng của một vị Chuyển luân, sao lại rũ bỏ tất cả vào trong rừng sâu, giẫm trên gai góc đất cát từ xa đến đây, tôi buồn là vì thấy điều ấy. Nếu Thái tử thấy vua cha còn tại thế, không thể lên ngôi Chuyển luân vương, tôi xin chia nửa nước tôi cho người cai trị, còn nếu Thái tử chưa đồng ý thì tôi xin nhường cả nước cho Ngài, tôi sẽ phụng sự Thái tử. Nếu Thái tử

không muốn cai trị vương quốc này, tôi xin giao cho Ngài bốn đạo binh để chiếm lấy một nước khác. Điều ấy chắc không trái với ước nguyện của Thái tử.

Nghe vua Tần-tỳ-sa-la nói thế, Thái tử rất cảm động về tấm chân tình của nhà vua liền đáp:

–Đại vương vốn thuộc dòng họ quyền quý, bản tính cao thượng, thuần thiện, không làm những điều sai quấy, bất nhã, những điều đại vương đã làm đều rất cao đẹp, trong sạch, nay nói những lời ấy không lấy gì làm lạ. Tuy tôi biết lòng chí thành của đại vương hơn hẳn người đời xưa nay nhưng nay đại vương đang tu theo pháp tam kiên là xem thường thân thể, mạng sống và tài sản thì lẽ nào đem pháp bất kiên mà khuyến dụ người khác. Tôi đã bỏ ngôi Chuyển luân thì lý đâu lại nhận ngôi vua. Đại vương có lòng chân thành nhường vương quốc cho tôi, tôi còn không nhận thì lẽ nào lại đem quân đi đánh chiếm quốc gia khác. Sở dĩ tôi nay lìa xa cha mẹ, cạo bỏ râu tóc, không màng ngôi vị là muốn dứt các nỗi khổ sinh già bệnh chết chứ không muốn đi tìm cầu năm món dục lạc ở đời đâu. Năm món dục lạc ấy là đồng lửa thiêu đốt chúng sinh làm cho họ không thoát ra được, sao lại khuyên tôi say đắm nó? Nay tôi đến đây vì muốn tìm hai vị Tiên nhân A-la-la và Ca-lan là các vị đạo sư có con đường giải thoát tối thượng, tôi từ xa đến đó là muốn tìm đạo giải thoát nên không ở lại đây lâu. Tôi đã làm trái với ân điển và lòng thành của đại vương, mong đại vương chớ phiền trách. Xin đại vương dùng chánh pháp để trị quốc, đừng bỏ dân.

Nói xong, Thái tử đứng dậy từ giã nhà vua. Vua Tần-tỳ-sa-la thấy Thái tử ra đi trong lòng rất luyến tiếc, đôi mắt ứa lệ, chấp tay thưa:

–Vừa gặp Thái tử, lòng tôi rất vui mừng. Nay Thái tử vội ra đi khiến lòng tôi buồn bã. Ngài vì đạo lớn giải thoát, tôi không dám cầm giữ, chỉ mong Thái tử mau chóng thành tựu đạo quả. Nếu Ngài đắc đạo xin độ tôi trước.

Thái tử từ biệt lên đường, vua theo tiễn chân rồi đứng nhìn đắm đắm theo bóng Thái tử cho đến khi Thái tử khuất hẳn mới trở về.

Bấy giờ Thái tử đi đến chỗ vị Tiên A-la-la. Trước đó chư Thiên đã báo với vị Tiên nhân:

–Thái tử Tát-bà Tát-đạt đã lìa bỏ ngôi vị Quốc chủ xa lìa cha mẹ là vì muốn tìm đạo Vô thượng Chánh chân để trừ tận khổ đau cho tất cả chúng sinh, nay người sắp đến đây.

Vị Tiên nhân nghe chư Thiên báo tin rất vui mừng. Trong giây lát đã thấy Thái tử từ xa đi tới, Tiên nhân liền ra nghênh tiếp. Hai vị chào hỏi nhau rồi Thái tử theo vị Tiên nhân vào nơi ông cư trú. Đến nơi, Tiên nhân mời Thái tử ngồi. Nhìn thấy dung mạo Thái tử đoan nghiêm có đủ các tướng tốt, các căn đều thanh tịnh, A-la-la rất kính trọng, ngưỡng mộ, bèn hỏi Thái tử:

–Ngài đi đường có mệt mỏi lắm không? Từ lúc Thái tử sinh ra lớn lên cho đến khi xuất gia rồi đến đây, tôi đều biết cả. Việc Thái tử xuất gia có thể nói như đồng lửa tự cháy, như voi lớn tự thoát khỏi dây cương ràng buộc. Xưa nay các vị vua ở tuổi tráng niên thường phóng túng thọ hưởng năm dục, đến khi tuổi già mới rời bỏ ngôi Quốc chủ xuất gia học đạo, điều đó chẳng có gì lạ. Nay Thái tử trong lúc tuổi còn thanh xuân đã có thể lìa bỏ năm dục, xuất gia học đạo mới thật là hy hữu. Nếu Ngài tinh tấn, sẽ mau qua được bờ bên kia.

Thái tử nghe xong bèn đáp:

–Tôi nghe ngài nói trong lòng thật là vui mừng, vậy ngài hãy giảng cho tôi nghe về phương pháp dứt trừ sinh lão bệnh tử, tôi nay rất muốn nghe.

Tiên nhân đáp:

–Lành thay! Lành thay!

Rồi liền nói tiếp:

–Từ thuở ban đầu, chúng sinh đã sống trong vòng u tối, từ sự u tối ban đầu ấy mà sinh tâm ngã mạn, từ tâm ngã mạn sinh si mê, từ si mê sinh nhiễm ái, từ tâm đã nhiễm ái sinh năm món vi trần khí, từ năm thứ vi trần khí sinh năm đại, từ năm đại sinh ra tham dục, giận dữ... các phiền não, từ đó mà lưu chuyển trong sinh già bệnh chết, lo buồn khổ não. Nay tôi chỉ nói vắn tắt cho Thái tử nghe như thế.

Khi ấy Thái tử liền hỏi:

–Nay tôi đã biết những điều ngài nói rồi, nhưng bằng phương tiện gì có thể dứt trừ được cội rễ của sinh tử?

Tiên nhân đáp:

–Nếu muốn dứt trừ cội rễ của sinh tử thì trước tiên phải xuất gia

tu trì giới hạnh, khiêm cung, nhẫn nhục, ở nơi vắng vẻ an tịnh tu tập thiền định, xa rời mọi ý thức tham muốn xấu, bất thiện, nhưng ý thức lúc đó vẫn còn cảm giác, còn quan sát, đạt được Sơ thiền; trừ bỏ mọi cảm thức và nhận thức, tâm định tĩnh sinh khởi sự hỷ lạc là đạt Nhị thiền. Rồi bỏ tâm hỷ lạc ấy nên được chánh niệm, thân tâm phát sinh niềm vui trọn vẹn là đạt Tam thiền. Trừ bỏ ý niệm khổ và vui được niệm thanh tịnh, tâm xả ly các niệm thì được Tứ thiền, được tâm vô tướng. Trước đây có một vị cho rằng Tứ thiền ấy chính là giải thoát, từ định mà được giác ngộ. Sau đó mới biết chưa phải là chỗ giải thoát thật sự. Do vậy cần phải xa lìa mọi Sắc tướng đi vào Không tướng, diệt trừ mọi niệm tướng có đối tượng, đi vào Thức tướng. Đoạn trừ tất cả mọi tướng phân biệt chỉ còn trú tâm quán niệm một thức thì được đi vào tướng Vô sở hữu xứ, rồi lại xa lìa hoàn toàn tất cả niệm tướng mà đạt đến Phi tướng phi phi tướng xứ. Đến được đây mới thật là giải thoát rốt ráo, đó cũng là mục tiêu cuối cùng của người tu học. Nếu Thái tử muốn dứt trừ nỗi khổ sinh già bệnh chết thì nên tu tập theo pháp hành đó.

Lúc ấy Thái tử nghe vị Tiên nhân nói xong trong lòng không vui, tự nghĩ: “Những điều vị ấy vừa nói chưa phải là chỗ rốt ráo, chưa phải là cách dứt trừ vĩnh viễn bao phiền não ràng buộc”. Thái tử bèn nói:

–Nay tôi có điều chưa rõ trong những lời ngài giảng giải nên muốn hỏi.

Tiên nhân đáp:

–Xin được nghe những ý kiến của Ngài.

Thái tử liền hỏi:

–Phi tướng phi phi tướng xứ là hữu ngã hay vô ngã? Nếu nói vô ngã thì không thể nói Phi tướng phi phi tướng xứ, còn nếu nói hữu ngã thì ngã đó có tri giác, hay là không có tri giác? Nếu ngã đó không có tri giác thì khác gì gỗ đá. Nếu ngã ấy có tri giác là còn dính líu vào đối tượng, nếu đã có dính líu đến đối tượng thì sẽ có tâm nhiễm trước, mà tâm còn nhiễm trước thì không thể gọi là giải thoát. Ngài nghĩ là đã dứt hết mọi phiền não ràng buộc nhưng chưa biết còn có những phiền não vi tế; do vậy đã vội cho đó là giải thoát hoàn toàn. Các phiền não vi tế ràng buộc kia sẽ từ từ tăng trưởng khiến chúng sinh luẩn quẩn xoay chuyển trong vòng sống chết vô tận. Vì thế, tôi nghĩ

cách tu này chưa phải là giác ngộ tối hậu, đưa đến giác ngộ hoàn toàn. Nếu có thể dứt hẳn ý niệm thì mới có thể gọi là chân giải thoát về ngã, xả bỏ hoàn toàn mọi ước tưởng, niệm tưởng về ngã thì chính đó mới gọi là giải thoát thật sự.

Tiên nhân yên lặng suy nghĩ: “Điều Thái tử nói thật là thậm sâu, vi diệu”.

Khi đó Thái tử lại hỏi Tiên nhân:

–Ngài mấy tuổi thì xuất gia và tu tập Phạm hạnh đến nay đã bao lâu?

Tiên nhân đáp:

–Tôi xuất gia năm mười sáu tuổi, tu tập Phạm hạnh đến nay đã một trăm lẻ bốn năm.

Thái tử nghe nói liền suy nghĩ: “Từ ngày xuất gia đến nay đã rất lâu mà sở đắc chỉ có như thế sao?”

Khi ấy Thái tử muốn tìm cầu đạo pháp rốt ráo hơn nên đứng dậy từ giả Tiên nhân. Tiên nhân nói với Thái tử:

–Tôi từ trước đến nay tu tập khổ hạnh đã lâu mà chỗ sở đắc chỉ được như thế. Thái tử là dòng dõi vua chúa làm sao có thể tu khổ hạnh được?

Thái tử đáp:

–Sự tu tập như của ngài chưa phải là khổ lắm đâu, vẫn còn những cách tu khổ hạnh khó hơn nữa.

Tiên nhân đã thấy Thái tử trí tuệ hơn người lại có ý chí mạnh mẽ, vững vàng như thế thì biết chắc chắn Thái tử sẽ thành Bạc Nhất Thiết Chúng Trí nên vội thưa:

–Nếu Ngài đắc đạo, xin hãy độ tôi trước tiên.

Thái tử đáp:

–Lành thay!

Kế đó Thái tử đến trú xứ của Tiên nhân Ca-lan để cùng luận bàn đạo lý nhưng cũng chỉ như thế, nên Thái tử liền bỏ ra đi. Hai vị Tiên nhân thấy Thái tử ra đi đều nghĩ: “Trí tuệ của Thái tử thật vô cùng thâm sâu, vi diệu, đặc biệt khác thường, khó ai lường được” nên đồng chấp tay đưa tiễn nhìn theo cho tới khi Thái tử khuất bóng mới trở lại.

Sau khi Thái tử đã điều phục được hai Tiên nhân A-la-la và Ca-

lan liền thẳng tiến đến khu rừng khổ hạnh Già-xà, nơi năm anh em ông Kiều-trần-như đang cư ngụ. Thái tử đến bên bờ sông Ni-liên tinh tọa tư duy, quan sát căn tánh của chúng sinh, Ngài thấy cần phải tu sáu năm khổ hạnh rồi mới độ thoát cho họ. Suy nghĩ như thế rồi, Thái tử nỗ lực tu khổ hạnh. Lúc ấy chư Thiên dâng cúng mè, gạo cho Ngài. Vì muốn cầu đạo Giác ngộ nên Thái tử tịnh tâm giữ giới, mỗi ngày chỉ ăn một hột mè, một hạt gạo nhưng nếu có người đến xin, Thái tử cũng bố thí hết. Năm người trong nhóm của Kiều-trần-như thấy Thái tử tịnh tọa tư duy, tu khổ hạnh, mỗi ngày chỉ ăn một hạt gạo hay một hạt mè, cũng có khi hai ngày hoặc bảy ngày mới ăn một hạt gạo, một hạt mè, nên năm người cũng tu khổ hạnh, luôn ở bên cạnh để hầu hạ Thái tử không lúc nào rời xa. Sau khi thấy Thái tử tu hành như thế, họ liền cử một người trở về thưa với Quốc sư và quan đại thần, thuật lại đầy đủ việc tu tập của Thái tử.

Bấy giờ Quốc sư và quan đại thần trở về cung, khuôn mặt buồn rầu, thân thể mệt mỏi, xơ xác, giống như người vừa đưa tiễn người thân chết mới đi chôn xong, nén đau thương mà trở về nhà. Lúc ấy người giữ cổng thành vội vàng vào trình tâu lên vua:

–Quốc sư và quan đại thần đã về đến ngoài cổng thành.

Vua nghe tâu thở hổn hển, nói không ra lời, chỉ còn biết gập đầu. Người gác cổng biết ý liền lớn tiếng truyền lệnh cho Quốc sư vào gặp vua. Vua quá buồn không thể nói được, hồi lâu mới nghẹn ngào hỏi:

–Thái tử là tính mạng của ta. Các khanh nay về có một mình, thì tính mạng ta làm sao còn được?

Quốc sư đáp:

–Chúng thần vâng lệnh đại vương đi tìm Thái tử, đến chỗ Tiên nhân Bạt-già hỏi thăm tin tức, Tiên nhân cho biết nơi Thái tử đến và thuật lại những lời Thái tử nói, chúng thần liền đi tới, nhưng giữa đường thì gặp Thái tử đang tĩnh tọa tư duy dưới bóng cây, tướng tốt chói sáng hơn cả mặt trời mặt trăng. Thần liền nói với Thái tử về nỗi sầu khổ của đại vương, phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và chánh phi Da-du-đà-la. Thái tử đã dùng những lời lẽ chân tình nói rằng có lý nào Thái tử không biết mối thâm tình của phụ vương và thân thích đối với Thái tử? Nhưng chỉ vì sợ các nỗi khổ sinh, già, bệnh, chết, yêu thương



khiến phải xa cách nên Thái tử ra đi tìm đạo dứt trừ những nỗi khổ ấy. Từng lời từng chữ của Thái tử nói đều tỏ bày ý chí kiên định, vững vàng như núi Tu-di không thể lay chuyển được, rồi Thái tử bỏ chúng thần ra đi như vứt bỏ cỏ rác. Khi ấy chúng thần liền chọn năm người trong những người tùy tùng bảo đi theo hầu và dõi xem Thái tử đi về đâu và như thế nào. Sau đó có một người trong nhóm ấy về báo với chúng thần là trên đường đến chỗ hai vị đạo sĩ A-la-la và Ca-lan, Thái tử đã được thần lực của chư Thiên đưa qua sông Hằng. Khi Thái tử đến thành Vương xá, vua Tần-tỳ-sa-la đã đến chỗ Ngài dùng bao nhiêu cách khuyên Ngài đừng xuất gia, và hứa sẽ chia nửa đất nước hoặc cả quốc gia cho cai trị, hoặc trao binh quyền để đi chinh phục nước khác nhưng Thái tử đều không ứng thuận và lập tức ra đi, đến chỗ Tiên nhân hỏi về pháp hàng phục tâm, rồi lại đến rừng khổ hạnh Già-xà, tĩnh tọa tư duy bên dòng sông Ni-liên-thiên, mỗi ngày ăn một hạt gạo, một hạt mè.

Nghe Quốc sư và quan đại thần kể lại mọi việc xong, lòng vua Bạch Tịnh vô cùng buồn rầu toàn thân run rẩy bầy, kinh hoảng tột độ. Nhà vua nói với hai vị đại thần:

–Thái tử đành bỏ niềm vui hưởng ngôi báu Chuyển luân vương, lìa xa tình thương yêu của cha mẹ và họ hàng thân thuộc vào rừng sâu tu khổ hạnh. Ta nay thật bạc phước nên phải chịu mất người con quý báu như vậy.

Nhà vua đem những lời của Quốc sư nói lại cho Ma-ha Ba-xà-ba-đề và Da-du-đà-la nghe rồi ra lệnh sắp xếp, chuẩn bị năm trăm cỗ xe, phu nhân Ma-ha Ba-xà-ba-đề và chánh phi Da-du-đà-la cũng cho năm trăm xe đến, mỗi xe đều chở đầy đủ mọi thứ cần dùng. Nhà vua bảo Xa-nặc:

–Người đã đưa Thái tử đến chốn rừng sâu, nay ta truyền lệnh cho người phải đưa ngàn cỗ xe chở lương thực và các thứ cần dùng này đến chỗ Thái tử rồi tùy thời mà dâng cho Thái tử dùng để người thiếu thốn, hết thì hãy về báo.

Xa-nặc vâng lệnh lãnh ngàn cỗ xe tức tốc ra đi. Đến nơi, thấy Thái tử thân hình gầy khô, chỉ còn da bọc xương, các đường gân máu lộ ra như gân của loài hoa Ba-la-xà, Xa-nặc liền cúi đầu đánh lễ nơi chân Thái tử, quá cảm động nên ngã xuống đất ngất lịm, giây lát tỉnh

lại ứa lệ thưa:

–Đại vương thương nhớ Thái tử ngày đêm không nguôi nên sai thần đem một ngàn cỗ xe chở đủ lương thực và vật dụng cần thiết cho Thái tử.

Thái tử trả lời Xa-nặc:

–Ta xa cha mẹ quê hương và đất nước đến đây để tìm con đường giải thoát, lẽ nào lại nhận những thứ vua cho đem đến?

Xa-nặc nghe thế lòng suy nghĩ: “Nay Thái tử không chịu nhận, vậy ta phải nhờ người đưa những xe này về tâu lại với vua, ta ở lại đây để chăm nom, hầu hạ Thái tử”. Nghĩ thế xong, Xa-nặc liền sai một người đưa xe về còn mình thì ở lại âm thầm ngày đêm hầu hạ Thái tử không rời. Một hôm, Thái tử suy nghĩ: “Ta ăn mỗi ngày một hạt gạo, một hạt mè, có lúc bảy ngày mới ăn một hạt gạo, một hạt mè, thân thể nay gầy như cây khô. Ta tu khổ hạnh như thế đã sáu năm rồi mà không tìm được con đường giải thoát; thế mới biết đây không phải là phương pháp tu chân chánh, chi bằng Ta trở lại cách trước khi Ta ngồi dưới bóng cây Diêm-phù suy nghĩ cách xa lìa năm dục, tìm sự vắng lặng, đó là phương pháp đúng nhất. Nếu như nay Ta vẫn theo lối tu khổ hạnh hành xác mà đạt đạo thì những kẻ ngoại đạo sẽ nói rằng tu tập theo cách nhịn đói là nhân của Niết-bàn. Tuy Ta đã hạn chế từ từ sức lực của Ta nhưng cũng không vì thế mà đạt đạo. Ta nên ăn uống lại bình thường, sau đó mới thành đạo”. Nghĩ xong, Thái tử đứng dậy đi xuống dòng sông Ni-liên-thiên tắm rửa. Tắm xong nhưng vì sức quá yếu nên Ngài không lên bờ được. Lúc ấy có vị Thiên thần làm cho cành cây bên bờ sà thấp xuống để Thái tử vịn mà lên bờ.

Lúc đó ở ngoài khu rừng có một mục nữ tên Nan-đà-ba-la được vị Thiên tử ở cõi trời Tịnh cư đến khuyên:

–Nay Thái tử đang ở trong rừng, nàng nên đến cúng dường.

Nàng mục nữ nghe thế, lòng rất mừng vui. Ngay khi ấy bỗng có một đóa hoa sen ngàn cánh từ đất mọc lên, nở ra, bên trên đóa hoa có sẵn bát cháo sữa. Cô gái rất ngạc nhiên liền lấy bát cháo sữa ấy đem đến quỳ lạy, dâng cho Thái tử. Thái tử nhận bát cháo sữa và chú nguyện:

–Nay thí chủ cúng bát cháo sữa để khiến Ta dùng xong phục hồi được khí lực. Nguyện cho gia đình thí chủ được an vui, vô bệnh, sống

lâu, trí tuệ đầy đủ.

Thái tử liền tuyên bố:

–Ta vì muốn cứu vớt chúng sinh nên nhận sữa này.

Chú nguyện xong, Ngài liền dùng bát cháo sữa ấy. Khí lực của Ngài dần dần phục hồi, thân thể tươi sáng, có thể đạt đạo Bồ-đề. Lúc ấy, năm vị nhóm ông Kiêu-trần-như kinh ngạc nghĩ là Thái tử đã thoát chí nên cùng nhau quay trở về nơi của họ. Bồ-tát một mình đến dưới bóng cây Tất-bát-la và phát lời thệ nguyện:

–Ta ngồi nơi cội cây này, nếu không thành đạo quyết không đứng dậy.

Đức độ của Bồ-tát lớn lao đến nỗi đất trời cảm động, mặt đất khi ấy chấn động mạnh phát ra âm thanh lớn. Một con rồng mù nghe được tiếng ấy trong lòng vô cùng vui mừng nên hai mắt tự sáng, suy nghĩ: “Ta đã từng thấy điềm lành này của chư vị Cổ Phật trong quá khứ”. Suy nghĩ xong, rồng liền từ đất vọt lên đến lễ nơi chân Bồ-tát. Lúc ấy có năm trăm con chim Thanh tước bay trên hư không vòng quanh Bồ-tát, trên không trung hiện ra các vầng mây lành nhiều màu rực rỡ, các làn gió thơm theo ánh sáng thổi đến. Lúc ấy rồng liền nói kệ ca ngợi Bồ-tát:

*Bồ-tát bước đến đâu  
Mặt đất đều chuyển động  
Phát ra tiếng vang xa  
Ta nghe mắt bừng sáng  
Lại thấy trong không trung  
Khổng tước bay quanh Ngài  
Mây lành thật rực rỡ  
Dịu mát làn gió thơm  
Điềm lành này của Ngài  
Giống như Phật quá khứ  
Do vậy biết Bồ-tát  
Sẽ thành đạo Chánh chân.*

Lúc ấy Bồ-tát nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ đã dùng tòa ngồi như thế nào để thành đạo Vô thượng?” Bồ-tát nội quán tự biết chư Phật đã dùng cỏ làm tòa ngồi. Vua trời Đế Thích biết ý nghĩ của Bồ-

tát liền hóa thành một người trong tay đang ôm bó cỏ sạch sẽ, mềm mại đến trước Bồ-tát. Bồ-tát hỏi:

–Ông tên gì?

Người ấy đáp:

–Tôi tên là Cát Tường.

Bồ-tát nghe thế lòng rất vui mừng nghĩ: “Ta sẽ phá những điều không lành để thành đạo kiết tường”.

Bồ-tát lại hỏi:

–Cỏ trên tay người có thể cho Ta được không?

Cát tường liền tặng bó cỏ cho Bồ-tát và thưa:

–Bồ-tát nếu đắc đạo, xin độ tôi trước.

Bồ-tát nhận cỏ trải ra làm tòa, thẳng thân ngồi kiết già trên tòa cỏ, theo đúng cách ngồi của chư Phật quá khứ và phát lời thệ nguyện:

–Không thành đạo Chánh giác, Ta quyết không rời khỏi tòa này.

Khi Bồ-tát phát lời nguyện ấy, trời rồng, quỷ thần đều vui mừng, gió mát lành từ bốn phương thổi tới, cầm thú bỗng im tiếng, cây không còn xào xạc, mây bay bụi cuốn đều sạch sẽ. Đó là điềm lành báo Bồ-tát sắp thành đạo. Cũng lúc ấy, ở trên không trung, tám bộ chúng trời, rồng... vui mừng nhảy múa ngợi khen, còn cung điện của Ma vương ở tầng trời thứ sáu tự nhiên rung động. Ma vương trong lòng buồn bực, tinh thần rối loạn, không còn tâm trí nghĩ đến việc thọ lạc, lo lắng suy nghĩ: “Sa-môn Cù-đàm hiện đang ngồi tĩnh tọa nơi cội cây, lìa được ngũ dục, không bao lâu sẽ thành đạo Chánh giác. Nếu vị ấy thành đạo, sẽ đưa tất cả muôn loài vượt thoát cảnh giới của ta. Vậy nay trong lúc vị ấy chưa thành đạo, ta phải đến làm cho rối loạn”. Người con của Ma vương tên là Tát-đà thấy cha có vẻ lo lắng liền đến thưa:

–Thưa cha, không rõ vì sao cha có vẻ buồn rầu lo lắng như vậy?

Ma vương đáp:

–Sa-môn Cù-đàm nay đang ngồi nơi cội cây tu hành và sắp đắc đạo. Đạo ấy vượt hơn hẳn đạo của ta nên ta muốn đến đây phá hoại.

Người con vội can ngăn:

–Bồ-tát thanh tịnh vượt cả ba cõi, có thần thông và trí tuệ không gì là không rõ biết, tám bộ chúng trời, rồng... đều ngợi khen. Đối với Ngài, phụ vương không thể phá hoại được, chẳng may tạo ác sẽ tự chuốc lấy tai họa.

Ma vương có ba người con gái hình dung dáng điệu vô cùng mỹ miều, xinh đẹp, có nhiều phương cách để quyến rũ, làm mê hoặc lòng người, đứng đầu trong hàng Thiên nữ. Họ thường xông hương thơm ngát, đeo chuỗi ngọc đẹp. Người thứ nhất tên là Nhiễm Dục, người thứ hai tên Năng Duyệt Nhân, người thứ ba tên là Khả Ái Lạc, ba cô đến trước cha và hỏi:

– Không biết vì sao hôm nay cha lại rầu lo như vậy?

Ma vương bèn giải bày lòng mình với ba con gái:

– Hiện nay có Sa-môn Cù-đàm ở thế gian, mình mặc áo giáp Pháp, tay cầm cung tự tại, bắn mũi tên trí tuệ muốn thu phục chúng sinh, hủy hoại cảnh giới của ta. Nếu ta không có phương cách diệt trừ thì chúng sinh sẽ tin tưởng và đều theo về với vị ấy, cảnh giới ta sẽ trở nên trống rỗng, chính vì vậy mà ta buồn rầu. Trong lúc vị ấy chưa thành đạo, ta muốn đến phá hoại làm gãy cây cầu đưa đến bờ giác của vị ấy.

Dự định như thế Ma vương liền tay cầm cung cứng và năm mũi tên cùng với con trai, con gái và chúng thiên ma kéo đến dưới cây Tất-bát-la thấy Đức Mâu-ni ngồi lặng lẽ không động, sắp vượt bể sinh tử của ba cõi. Ma vương lập tức tay trái cầm cung, tay phải cầm tên hét lớn bảo Bồ-tát:

– Người thuộc dòng Sát-đế-lợi, chết thật oan uổng, sao không mau rời khỏi đây, lên ngôi Chuyển luân vương, bỏ con đường xuất gia, thực hành bố thí sẽ được sinh lên trời hưởng thiên lạc, đó là đạo cao nhất, hơn cách tu tập này. Người là dòng dõi vua Chuyển luân mà lại đi làm khất sĩ, thật không xứng đáng. Nay nếu không đứng dậy thì ngồi yên mà hủy bỏ lời thệ nguyện. Với người, ta chỉ cần bắn một mũi tên. Các Tiên nhân khổ hạnh chỉ nghe tiếng cung tên của ta không người nào không kinh hồn, khiếp sợ, hoảng loạn, mất hết tinh thần; huống chi Cù-đàm, người sao chịu nổi những mũi tên độc này. Nếu mau đứng lên sẽ được an toàn.

Ma vương dùng lời đe dọa Bồ-tát nhưng Bồ-tát vẫn an nhiên không chút kinh động. Ma vương liền phóng tên và đưa ma nữ đến. Khi ấy Bồ-tát mắt không nhìn nhưng những mũi tên ấy bỗng dừng lại ở khoảng không, mũi tên rơi xuống đất hóa thành những đóa sen. Lúc ấy ba nàng ma nữ liền nói với Bồ-tát:

–Nhân giả là bậc đức cao, trời người đều kính trọng nên cần có người hầu hạ. Chúng tôi nay tuổi còn trẻ, những Thiên nữ xinh đẹp nhất cũng không hơn được chúng tôi. Nay trời sai chúng tôi đến để ngày đêm hầu hạ Bồ-tát.

Bồ-tát nói:

–Các người nhờ có trồng ít phước đức nên được sinh lên trời lại không nhớ nghĩ đến vô thường mà làm điều mê hoặc. Thân hình tuy đẹp mà lòng không đoan chính, tâm nhiều dục vọng bất thiện, chết ắt bị sa vào ba đường dữ, mang thân cầm thú khó mà thoát nạn. Nay các người có ý muốn làm loạn tâm trí Ta, không phải tâm thanh tịnh. Hãy đi đi! Ta không cần các người.

Khi ấy cả ba ma nữ bỗng biến thành ba bà lão tóc bạc, da nhăn răng rụng, nước miếng phều phào, gầy trơ xương, bụng to như cái trống, chống gậy lê bước đi, không thể lấy lại hình dáng như cũ.

Ma vương thấy tâm Bồ-tát quá vững mạnh liền nghĩ: “Ngày xưa trong núi Tuyết, ta từng bán Ma-hê-thủ-la làm cho hoảng sợ, đánh mất tâm lành, thế mà nay không làm lay chuyển được Cù-đàm, cung tên và ba đứa con gái của ta cũng đều không lay chuyển được ông ấy làm ta thêm lo rầu giận dữ. Ta phải dùng cách khác mới được”. Nghĩ xong Ma vương dùng lời êm dịu khuyên dụ Bồ-tát:

–Nếu Ngài không ưa thích thọ hưởng thú vui của cõi người thì nay có thể lên cung trời, ta sẽ trao ngôi vị và năm món dục cho Ngài.

Bồ-tát đáp:

–Trong các đời trước người do tu đôi chút hạnh bố thí nên nay được ngôi Tự tại Thiên vương. Phước báo ấy cũng có hạn, hết hạn sẽ bị chìm đắm trong ba đường, muốn thoát ra rất khó. Đó là nguyên nhân của tội khổ, chẳng phải điều Ta cần.

Ma vương hỏi Bồ-tát:

–Quả báo của ta Ngài biết rồi, vậy quả báo của Ngài ai biết?

Bồ-tát đáp:

–Quả báo của Ta chỉ có đất biết.

Bồ-tát vừa dứt lời, mặt đất liền rung động sáu cách. Lúc ấy một vị Địa thần tay cầm bình bầy báu cắm đầy hoa sen từ đất vọt lên nói với Ma vương:

–Xưa kia Bồ-tát đã từng đem đầu, mắt, não, tủy để bố thí cho

chúng sinh, máu Ngài đã đổ ra thấm ướt khắp nơi. Đất nước, vợ con, châu báu... Bồ-tát đều đã bố thí, số ấy không thể kể xiết, chỉ để cầu đạo Vô thượng Chánh chân. Do đó người nay không nên làm loạn động Bồ-tát.

Ma vương nghe thế lòng sinh sợ hãi, lông tóc dựng đứng. Vị Địa thần liền đánh lễ Bồ-tát, dâng hoa cúng dường rồi biến mất.

Khi ấy Ma vương suy nghĩ: “Ta đã dùng cung mạnh tên sắt, cả ba con gái ta cũng đã dùng lời êm ái để mê hoặc mà vẫn không thể làm loạn tâm vị Cù-đàm này. Nay ta phải huy động hết tất cả phương tiện và lực lượng quân ma dùng sức mạnh uy hiếp ông ta”. Ma vương vừa nghĩ xong lập tức quân ma hiện ra đầy cả không trung với hình dáng quái dị. Kẻ thì cầm kiếm, kích, đầu đội đai thọ, tay cầm chày sắt; cả đoàn mang theo rất nhiều các loại khí giới. Bọn chúng thân người nhưng đầu lại là đầu các loại thú như cá, heo, lừa, ngựa, sư tử, rồng hoặc như gấu, cọp, các loài thú khác. Có loài nhiều đầu, mỗi mặt một con mắt, hoặc nhiều mắt; hoặc bụng to thân dài, hoặc ốm trong như không có bụng; hoặc chân dài gối lớn; hoặc gót chân to, bấp chân mập; hoặc móng dài răng nhọn; hoặc đầu ở trước ngực; hoặc có nhiều thân mình mà chỉ có hai chân; hoặc mặt lớn, mặt ở một bên; hoặc sắc mặt như tro đất; hoặc mình phóng khói lửa; hoặc lỗ tai to như lỗ tai voi trùm cả núi; hoặc tóc dài lỏa thể; hoặc sắc mặt nửa đỏ nửa trắng; hoặc môi xệ chấm đất; hoặc dưới mặc khố trên mặc áo da cọp, da sư tử, da rắn hoặc rắn quấn quanh người; hoặc trên đầu lửa bốc; hoặc mắt trợn tay quơ; hoặc đi ngang hoặc nhảy nhót; hoặc lăn lộn trên không trung; hoặc chạy bộ la hét... không biết bao nhiêu loài có hình dạng quái ác như thế bao xung quanh như muốn xé xác Ngài. Hoặc làm bốn phía khói, lửa bốc cháy rực trời; hoặc nổi lên âm thanh cuồng loạn, vang động, khắp các hang núi, gió, lửa, khói bụi mờ mịt không thể nhìn thấy gì cả. Nước trong bốn biển cùng lúc trào dâng. Các chúng trời, người, rồng, quỷ... theo bảo hộ Bồ-tát đều giận bọn ma chúng đến nổi máu từ các lỗ chân lông ứa ra. Các vị trời ở cõi Tịnh cư thiên thấy bọn ma làm rối loạn Bồ-tát nên vì lòng từ bi, sợ chúng làm tổn hại Ngài liền xuống đứng trên hư không quan sát thấy vô số vô lượng quân ma vây quanh Bồ-tát găm rú, kêu gào thật hung tợn làm vang động trời đất, nhưng Bồ-tát vẫn ngồi bất động, gương mặt không đổi sắc, khác

nào Sư tử ở giữa đàn nai nên đều cất lời khen ngợi:

– Ôi thật là kỳ diệu! Chưa từng thấy bao giờ! Bồ-tát chắc chắn sẽ thành Chánh giác.

Ma quân khi ấy gấp rút đem hết lực lượng đến phá Bồ-tát. Chúng hoặc trợn mắt nghiêng răng, hoặc bay nhảy loạn xạ ngang qua trước Bồ-tát, nhưng Bồ-tát xem chúng như trẻ con đùa giỡn. Ma vương càng giận dữ gia tăng sức phá phách, Bồ-tát lấy sức từ bi khiến những kẻ ôm đá không sao nhấc lên được; ôm lên được thì lại không đặt xuống được. Dao bay, kiếm phóng đều dừng lại ở giữa khoảng không. Sấm chớp, mưa lửa đều hóa thành hoa năm sắc. Rồng dữ phun độc, độc ấy biến thành gió thơm. Bao nhiêu thứ dữ nhằm làm hại Bồ-tát nhưng không thể đụng đến Ngài.

Ma vương có một người chị và một người em tên là Di-già và Ca-lợi, cả hai đều cầm vũ khí là đầu lâu người chết, đến trước Bồ-tát làm nhiều cử chỉ quái dị để làm loạn tâm Ngài. Toàn bộ chúng ma quân đều hiện thân hình kinh dị muốn khủng bố Bồ-tát, nhưng tất cả đều không động được một sợi lông của người. Ma vương thấy vậy trong lòng càng uất ức, buồn lo, rầu rĩ.

Lúc ấy trong không trung có vị Thiên thần tên Phụ Đa ẩn thân và lên tiếng:

– Ta thấy Đức Mâu-ni tâm ý an tịnh, hỷ xả, không chút oán hận. Chúng quân ma khởi lên lòng thâm độc phá hoại mà Ngài vẫn không oán hờn. Các loại quỷ ác ngu ngốc, chúng người chỉ tự làm mình mệt nhọc, hoàn toàn không được lợi gì cả. Nay nên bỏ tâm giận dữ toan phá hoại Ngài bởi vì miệng các người dù có thể thổi lay động núi Tu-di, có thể làm cho lửa lạnh đi, nước nóng lên, đất cứng bị mềm nhão, nhưng các người không thể hại Bạc Bồ-tát đã trải qua nhiều kiếp tu tập thiện quả, thiền định chân chánh, tinh cần tu hành các pháp môn, nên trí tuệ an tịnh, sáng suốt, bốn công đức ấy không thể diệt trừ được. Nếu không trải thân qua vô lượng khổ khó ấy thì không thể đạt được quả Chánh giác. Như ngàn mặt trời soi sáng tất diệt hết bóng tối, dù cây được lửa, đào đất được nước, chăm lo tu tập các pháp thì có thể đạt được điều mong muốn. Chúng sinh ở đời đang bị chìm đắm trong ba độc không có người cứu vớt; vì lòng từ bi, Bồ-tát tìm thuốc trí tuệ vì đời mà trị bệnh, các người sao lại quấy phá như vậy? Chúng sinh trong



thế gian mê mờ, phiền não, vô trí, tà kiến; nay Ngài mở bày pháp nhân, dắt dẫn chúng sinh để họ tu tập theo chánh đạo, sao các người lại quấy rối Bạc Đạo Sư? Đó là điều không thể làm được, giống như nơi đồng trống mà xem thường người dẫn đường. Chúng sinh bị rơi vào đêm tối mờ mịt, hoang mang không biết đường nơi đâu, Bồ-tát vì họ mà thấp đèn trí tuệ lớn, các người sao lại muốn thổi tắt đi? Chúng sinh bị chìm đắm trong bể sinh tử, Bồ-tát vì họ mà tạo thuyền trí tuệ sao các người lại muốn làm cho thuyền đắm? Bồ-tát lấy nhẫn nhục làm mầm, tâm kiên định làm rễ, dùng chánh pháp vô thượng để đạt quả vị Phật-đà, sao các người lại chặt phá? Tham, sân, si trói buộc chúng sinh, Bồ-tát tu tập khổ hạnh vì muốn giải thoát cho họ. Hôm nay Ngài quyết định ngôi kiết già thiền định nơi cội cây này để thành đạo vô thượng, nơi ấy chính là tòa kim cương của chư Phật quá khứ, các vùng đất khác dù rung chuyển nhưng vùng đất ấy vẫn không rung động. Ngài đã nhập vào định nhiệm mầu, chẳng người nào có thể lay chuyển được. Ma vương, người phải sinh lòng vui mừng, dứt tâm kiêu căng, sửa đổi suy nghĩ để phụng sự Ngài.

Ma vương nghe những lời ấy, lại thấy Bồ-tát vẫn điềm nhiên nên xấu hổ không còn lòng kiêu mạn, theo lời khuyên trở về cung ma. Chúng quân ma tan rã, lòng đầy buồn bã, khốn khổ, không còn chút uy vũ nào, khí giới bỏ rơi ngổn ngang khắp rừng núi.

Khi ác ma đi rồi, Bồ-tát tâm yên tĩnh, vắng lặng không động. Trên trời không một bóng mây, gió ngừng thổi, vắng tịch dương cuối ngày như sáng lên gấp bội, bóng nguyệt hằng vừa ló dạng nhẹ soi khắp nơi, các chòm sao trời như rực rỡ hẳn, tất cả mọi thứ u ám, tối tăm không còn làm trở ngại. Trên hư không, chư Thiên tung hoa đẹp xuống như mưa, tấu nhạc cúng dường Bồ-tát.

Vào đêm mồng bảy tháng hai, Bồ-tát dùng sức từ bi hàng phục Ma vương xong liền phóng hào quang lớn và nhập định suy nghĩ về chân lý. Từ trong các pháp thiền định tự tại, Bồ-tát biết được trong vô lượng kiếp ở quá khứ, bỏ thân mạng ở chỗ này sinh đến chỗ kia và đã tạo những nghiệp thiện ác gì, cha mẹ họ hàng, giàu nghèo, sang hèn, thọ yếu và tên họ như thế nào đều biết rõ. Sau đó Bồ-tát liền khởi lòng đại Bi đối với chúng sinh suy niệm: “Tất cả chúng sinh không có người cứu vớt nên luân hồi trong năm đường không

biết bến đâu. Năm đường ấy đều giả dối, không chân thật, thế mà chúng sinh ở trong ấy cứ mãi đùa giỡn trong khổ lạc”. Bồ-tát nghĩ như thế cho đến hết canh một.

Vào lúc giữa đêm, Bồ-tát đạt được Thiên nhãn minh. Bồ-tát xem xét mọi việc trong thế gian đều thấy rất rõ ràng như tự thấy hình dung mình trong gương. Ngài thấy vô số chúng sinh với nhiều chủng loại, chết ở đây sinh ở kia, tùy theo nghiệp thiện ác mà thọ quả báo khổ vui; thấy chúng sinh bị trừng phạt trong địa ngục như đổ nước đồng sôi vào miệng, hoặc ôm cột đồng nóng đỏ, hoặc nằm giường gai, hoặc bị rang đốt trong chảo sắt, hoặc bị nướng trên lửa, hoặc bị cọp beo, lang sói ăn thịt, có người nấp dưới bóng cây để trốn lửa nhưng những lá cây khi rụng xuống lại biến thành đao kiếm cắt đứt thân thể, hoặc bị cửa búa cửa chặt tứ chi, hoặc bị ném vào dòng sông lửa đầy tro bụi, hoặc bị ném vào hầm phân ứ... chịu bao nhiêu thứ khổ nhưng do nghiệp báo phải chết đi sống lại để chịu cảnh ấy. Bồ-tát thấy những hình phạt ấy rồi, quán niệm: “Những chúng sinh ấy vốn vì cái vui ở thế gian nên tạo các nghiệp ác, nay gặp quả báo thật là đau khổ. Nếu người nào thấy được quả báo như thế thì sẽ không có ý làm việc ác.”

Bồ-tát lại xem xét cõi súc sinh, thấy rõ các loại súc sinh tùy theo giống loài mà phải mang những hình dáng xấu xa, có loài xương thịt, gân sừng, răng lông bị người giết thịt hay bắt chuyên chở nặng nề, đói khát thiếu thốn không ai biết đến, hoặc bị xỏ mũi, hoặc bị cột đầu, thường cung cấp thịt cho người, lại cùng đồng loại ăn thịt lẫn nhau, chịu bao nhiêu nỗi khổ như thế. Bồ-tát thấy thế sinh tâm đại Bi liền nghĩ: “Những chúng sinh ấy luôn phải lấy thân thể, sức lực để phục vụ cho con người và còn bị đánh đập đói khát thống khổ đều do bao nghiệp dữ nên chịu quả báo như thế.”

Bồ-tát lại xem xét tiếp cõi nạ quỷ, thấy chúng thường ở những nơi tối tăm, chưa từng thấy ánh sáng mặt trời, mặt trăng và cũng không trông thấy nhau, phải mang thân thể lớn dài, bụng to như Thái sơn nhưng cổ lại nhỏ như cây kim, trong miệng thường có lửa bốc cháy, luôn luôn bị đói khát hành hạ đến ngàn muôn vạn năm không nghe được tiếng “ăn”. Nếu gặp trời mưa thì hạt nước biến thành hạt ngọc lửa, nếu vào nơi sông biển ao hồ thì thấy nước biến thành nước

đồng sôi, tro bụi mịn mù, thân thể cử động bước đi tạo ra tiếng như người kéo năm trăm cỗ xe, từng đoạn thân thể đều có lửa đốt. Bồ-tát thấy nga quỷ chịu bao nhiêu điều khổ như thế nên khởi tâm đại Bi suy nghĩ: “Những chúng sinh đó vốn có tính keo bẩn, chỉ lo chứa của cải, không biết bố thí nên nay phải chịu những tội báo này. Nếu người nào thấy được nỗi thống khổ ấy chắc sẽ phát tâm bố thí, không còn keo kiệt. Nếu như không có tài sản, họ cũng phải cắt thịt bố thí”.

Bồ-tát lại quan sát ở nhân gian, thấy con người bắt đầu từ thân trung ấm theo dục mà vào thai, cha mẹ hòa hợp do niệm điên đảo sinh ra tâm ái, tức là lấy điều bất tịnh làm thân mình. Khi đã vào thai ở trong bụng mẹ, thân thể bị đun nóng như nổi khổ ở địa ngục, đến đủ mười tháng mới sinh ra. Lúc mới sinh, được người khác bông ẩm, xúc chạm thô rít nên đau đớn, thống khổ như bị đao gươm châm chích, chẳng bao lâu lại đến già chết, rồi lại sinh ra làm trẻ con ... cứ thế trôi lăn trong năm nẻo không thể tự tỉnh. Sau khi nội quán, Bồ-tát khởi tâm đại Bi, suy nghĩ: “Tất cả chúng sinh đều có nỗi khổ như thế nhưng tại sao họ cứ ở trong cảnh ấy tham đắm các món dục cho đó là vui, không thể dứt trừ nguồn cội điên đảo”.

Cuối cùng Bồ-tát quán sát cõi trời, thấy các vị Thiên tử thân thể trong sạch, không bị bụi nhơ, như ngọc lưu ly sáng láng, đôi mắt sạch trong không bụi. Có vị trụ ở đỉnh núi Tu-di, hoặc ở bốn phía núi Tu-di, hoặc ở giữa hư không, lòng thường vui vẻ không có mối lo, thường tấu nhạc trời để làm vui, không biết ngày đêm, khắp nơi bốn phương nơi nào cũng tuyệt diệu. Bồ-tát thấy chư Thiên ở phương Đông mê đắm nhiều năm, quên sự chuyển đời, chư Thiên ở phương Tây cũng mãi mê thọ lạc, ngày qua tháng lại không nghĩ đến việc thác sinh, các phương Nam, phương Bắc đều như thế. Ăn uống, áo quần hề nghĩ tới là có ngay. Tuy có những điều vừa ý như thế nhưng cũng bị lửa dục nung nấu. Đến lúc phước ở cõi trời hết thì năm tướng chết hiện ra: một là hoa trên đầu héo, hai là mắt nháy, ba là ánh sáng trên thân không còn, bốn là dưới nách mồ hôi xuất, năm là tự nhiên rời khỏi tòa ngồi của mình. Các quyến thuộc nhìn thấy năm tử tướng ấy hiện ra sinh tâm quyến luyến. Vị Thiên tử ấy tự thấy thân mình hiện năm tử tướng lại thêm các quyến thuộc quyến luyến nên ngay khi đó sinh lòng đau khổ. Bồ-tát thấy các Thiên tử như vậy nên

khởi tâm đại Bi suy nghĩ: “Các vị Thiên tử vốn tu tập ít điều thiện nên được thọ hưởng lạc thú cõi trời nhưng khi sắp hết phước cũng vẫn sinh khổ não, mạng chung bỏ thân trời vẫn có thể đọa vào ba đường ác. Mục đích tu là để cầu quả báo vui, nhưng họ được rồi lại vẫn ít vui nhiều khổ, giống như người đói ăn thức ăn độc, trước có thể ngon miệng nhưng sau đó là tai họa. Bậc trí lại ham cái vui ấy sao? Chư Thiên ở cõi Sắc và Vô sắc giới thấy thọ mạng lâu dài liền cho là có vui lâu dài, đến khi thấy tướng suy hoại cảm thấy đau khổ, sinh ra tà kiến phỉ báng, cho là không có nhân quả vì thế mà bị trôi lăn trong ba đường chịu đủ mọi nỗi khổ”.

Bồ-tát dùng Thiên nhãn xem khắp năm đường khởi tâm từ bi suy nghĩ: “Trong ba cõi không một chút vui” suy nghĩ như thế đến tận nửa đêm. Sang canh thứ ba, Bồ-tát xem xét chúng sinh do nhân duyên gì mà có già chết? Và biết rõ chính do có sinh nên có già chết, nếu xa lìa sinh thì không có già chết. Lại hiện tượng sinh ấy không phải từ trời sinh xuống, không phải tự nhiên sinh mà do từ nhân duyên sinh ra. Do tham dục với Sắc và Vô sắc nên sinh ra nghiệp. Bồ-tát lại quán nghiệp trong Tam hữu từ đâu sinh, liền biết từ Bốn thủ sinh ra. Cứ thế Bồ-tát nội quán thấy rõ bốn thủ từ ái sinh, ái từ thọ sinh, thọ từ xúc sinh, xúc từ lục nhập sinh, lục nhập do danh sắc sinh, danh sắc từ thức sinh, thức từ hành sinh, hành từ vô minh sinh ra. Nếu diệt được vô minh thì diệt được hành, hành diệt thì thức diệt, thức diệt thì danh sắc diệt, danh sắc diệt thì lục nhập diệt, lục nhập diệt thì xúc diệt, xúc diệt thì thọ diệt, thọ diệt thì ái diệt, ái diệt thì thủ diệt, thủ diệt thì hữu diệt, hữu diệt thì sinh diệt, sinh diệt thì già chết, lo buồn, sầu thương diệt. Cứ như thế Bồ-tát nội suy, quán niệm mười hai nhân duyên theo hai chiều thuận, nghịch đến canh ba thì phá được vô minh. Vầng thái dương vừa hiện, Bồ-tát tìm được ánh sáng trí tuệ, tâm đoạn trừ hoàn toàn tập khí phiền não chướng ngại và thành Bạc Nhất Thiết Chứng Trí.

Khi ấy Như Lai suy nghĩ về tám Thánh đạo chân chánh, là con đường mà ba đời chư Phật đã đi để đến Niết-bàn, nay Ngài đã thể đạt được, thành tựu trí tuệ vô ngại. Lúc ấy toàn mặt đất hiện ra mười tám tướng chấn động, khắp nơi đều sạch trong, không có một mảy bụi trần, trống trời tự phát ra tiếng, gió thơm thổi lên êm ái mát mẻ,

mây lành nhiều sắc tuôn mưa cam lộ, hoa quả ở trong các khu lâm viên bỗng nảy lộc, kết trái dù không phải mùa. Từ trời cao rơi xuống các loại hoa quý như hoa Mạn-đà-la, Đại Mạn-đà-la, Mạn-thù-sa và Đại Mạn-thù-sa, hoa vàng, hoa bạc, hoa lưu ly... Hoa sen bằng bảy báu phủ đầy quanh cây Bồ-đề đến ba mươi sáu do-tuần. Cùng lúc đó chư Thiên tấu Thiên nhạc, đốt hương, ca hát, khen ngợi, tay cầm bảo cái, tràng phan hiện ra đầy khắp hư không mà cúng dường Đức Như Lai. Tám bộ chúng rồng, thần... đều cúng dường như thế. Ngay lúc ấy tất cả chúng sinh đều khởi lòng từ yêu thương, không có ý tưởng giận dữ làm hại, vui mừng phấn chấn như thấy được Thánh tích, không sợ hãi mà ôn hòa, không kiêu căng, không keo kiệt, ganh tị đối trá. Các Thiên tử ở cõi trời Ngũ Tịnh cư, nơi đã xa lìa các trạng thái tâm hỷ lạc cũng đều vui mừng không kèm chế được. Nổi thống khổ ở địa ngục tạm thời giảm bớt, chúng sinh ở cõi đó đều khởi sinh niệm hoan hỷ, tất cả loài súc sinh hay ăn thịt nhau bỗng không còn lòng ác, ngạ quỷ no đủ không còn đói khát. Những nơi u ám của thế giới, nơi mặt trời mặt trăng chưa bao giờ chiếu tới nay bỗng sáng tỏ, chúng sinh trong các cõi ấy thấy được nhau đều thắc mắc tại sao nơi đây bỗng nhiên có chúng sinh. Vị Pháp Vương Đại Thánh xuất hiện khai sáng cho đời, dùng ánh sáng chánh pháp phá bỏ màn phi pháp u tối, làm cho mọi nơi đều sáng rõ. Vương tử Cam Giá bỏ ngôi học đạo đạt được Ngũ thông, do tu Thập thiện nên được sinh lên trời, lúc ấy cũng dùng thần thông đến bên cõi Bồ-đề, từ hư không vui mừng chấp tay khen ngợi:

–Trong dòng họ Cam Giá của chúng ta, có người diệt được phiền não thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí, làm con mắt cho thế gian. Thật là lạ lùng đặc biệt!

Tất cả chúng sinh đều hoan hỷ tột độ, chỉ có Ma vương là ôm lòng phiền muộn.

Bấy giờ Đức Như Lai trong bảy ngày vẫn ngự tại cõi Bồ-đề tư duy nội quán: “Ta ở tại đây diệt hết phiền não, những việc phải làm đã làm xong, bản nguyện hoàn thành. Pháp mà Ta chứng được thật là vi diệu, chỉ có Phật và Phật mới hiểu được. Toàn thể chúng sinh trong đời ngũ trước bị che khuất bởi tham muốn, giận dữ, ngu si, tà kiến, kiêu mạn, dua nịnh, phước đức mỏng manh, căn trí trì độn,

không có trí tuệ làm sao có thể hiểu được pháp mà Ta đã chứng. Nếu nay Ta vì họ mà chuyển pháp luân chắc họ sẽ mê mờ, nghi ngờ, không thể tin theo rồi sinh chê bai mà bị sa vào đường ác chịu bao thống khổ, vậy Ta nên yên lặng mà vào Niết-bàn”. Khi đó Đức Như Lai nói kệ:

*Đường Thánh thật khó đi  
Quả trí tuệ khó đạt  
Ta trong khó khăn ấy  
Mọi việc làm đã xong  
Trí tuệ Ta đạt được  
Là vì diệu đệ nhất  
Tánh chúng sinh trì độn  
Chìm đắm trong mê mờ  
Trôi theo dòng sinh tử  
Không thể trở về nguồn  
Các loài đều như thế  
Làm sao cứu vớt được.*

Bấy giờ vị Đại phạm thiên thấy Như Lai đã chứng Thánh quả mà yên lặng không chuyển pháp luân, lòng buồn rầu suy nghĩ: “Thế Tôn đã từng vô lượng kiếp vì chúng sinh ở lâu dài trong sinh tử, lia bỏ ngôi vị, vợ con, cho đến đầu, mắt, não, tủy, chịu bao khổ sở, nay nguyện đã thành, chứng Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, sao lại lặng yên không chuyển pháp luân, nếu thế chúng sinh sẽ phải chìm mãi trong biển sinh tử. Ta nay phải đến cầu xin Phật chuyển pháp luân”. Nghĩ thế rồi, vị Phạm thiên rời Thiên cung đến chỗ Đức Như Lai nhanh như khoảng thời gian một lực sĩ co duỗi cánh tay. Đến nơi, Phạm thiên cung kính chấp tay, lễ xuống chân Phật, nhiễu quanh trăm ngàn vòng rồi ngồi sang một bên chấp tay, quỳ bạch Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn, Ngài từ xưa đến nay từng ở mãi trong sinh tử bỏ cả thân đầu mắt để bố thí, chịu bao nỗi khổ, chỉ vì chúng sinh mà tu tập tất cả đức hạnh, nay đã thành đạo, sao Ngài lại lặng yên không chuyển pháp luân. Chúng sinh đang chìm trong đêm dài sinh tử, rơi vào vô minh, thật khó biết khi nào ra khỏi, nhưng cũng có chúng sinh trong đời trước được gần gũi bạn lành, vun trồng các công đức

nên có thể nghe pháp, nhận lãnh đạo Thánh, vậy xin Thế Tôn thương xót hãy vì những chúng sinh đó mà chuyển pháp luân.

Trời Đế Thích và trời Tha hóa tự tại cũng đến khuyến thỉnh Như Lai hãy vì chúng sinh mà chuyển pháp luân.

Lúc ấy Đức Thế Tôn bảo các vị Thiên vương:

–Ta cũng muốn vì tất cả chúng sinh chuyển pháp luân, nhưng chỉ vì pháp mà Ta chứng được vô cùng vi diệu, sâu xa, khó hiểu khó bàn, chúng sinh thật khó có thể tin và vâng theo, lại sinh lòng phỉ báng mà phải sa vào địa ngục. Ta nay vì thế mà yên lặng.

Trời Phạm thiên và Đế Thích phải ba lần khuyến thỉnh, đến hết ngày thứ bảy, Phật mới yên lặng nhận lời. Chư Thiên biết Phật đã nhận lời liền cúi lạy xuống chân Phật rồi trở về Thiên cung.

Sau khi nhận lời khuyến thỉnh của Phạm thiên và Đế Thích, Thế Tôn liền dùng Phật nhãn quán sát, thấy rõ chúng sinh có ba bậc thượng căn, trung căn và hạ căn; các phiền não cũng có ba loại thượng, trung và hạ. Quán sát như thế cho đến mười bốn ngày, Phật lại nghĩ: “Ta nay sắp mở cửa cam lộ nhưng ai xứng đáng là người đầu tiên được nghe pháp? Tiên nhân A-la-la là người thông tuệ, có thể hiểu được giáo pháp này. Vị ấy từng nguyện là nếu Ta thành đạo thì độ ông ta trước”. Thế Tôn vừa nghĩ như thế thì trong không trung có tiếng:

–Tiên nhân A-la-la vừa qua đời đêm hôm qua.

Đức Thế Tôn đáp:

–Ta cũng đã biết đêm qua ông ấy qua đời.

Phật lại nghĩ: “Tiên nhân Ca-lan căn tánh lanh lợi, có thể hiểu được giáo pháp của Ta, xứng đáng được nghe pháp trước tiên”. Trong không trung lại có tiếng nói:

–Tiên nhân Ca-lan cũng đã vừa qua đời đêm hôm qua.

Thế Tôn cũng đáp như trước rồi Ngài lại nghĩ: “Năm anh em Kiều-trần-như theo lệnh Quốc sư và quan đại thần ở lại chăm nom, hầu hạ Ta, đều là những người thông minh. Ngoài ra trong đời quá khứ, họ đã phát nguyện với Ta là mong được nghe pháp trước tiên, Ta nay nên vì năm người này mà mở cửa chánh pháp”. Lại nghĩ: “Chư Phật quá khứ chuyển pháp luân đều tại vườn Lộc dã, trụ xứ của các vị Tiên nhân, thuộc nước Ba-la-nại, năm người kia cũng cư trú nơi ấy. Ta

nay nên đến đó chuyển đại pháp luân”. Nghĩ thế rồi, Thế Tôn đứng dậy đi đến nước Ba-la-nại.

Bấy giờ có năm trăm người lái buôn do hai vị thương chủ là Bạt-đà-la-tư-na và Bạt-đà-la-lê dẫn đầu đang đi qua cánh đồng trống. Một vị Thiên tử hiện đến nói với họ:

–Có Đức Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Biến Tri, Minh Hạnh Túc, ThiệThệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhân Sư, Phật Thế Tôn xuất hiện, khai hóa cho đời, là ruộng phước cao quý bậc nhất. Các người nên đến trước Ngài cúng dường.

Vị thương chủ nghe vị Thiên tử nói như thế, mừng rỡ khen ngợi và hỏi:

–Lời dạy ấy thật là tốt lành! Đức Thế Tôn giờ ở nơi đâu?

Vị Thiên tử đáp:

–Không lâu nữa, Thế Tôn sẽ đi ngang qua đây.

Lúc ấy Như Lai có vô số chư Thiên hộ tống đến thôn Sa-bạt-lợi. Hai người lái buôn thấy Đức Như Lai tướng mạo uy nghi trang nghiêm, lại thấy chư Thiên vây quanh trước sau hộ tống nên lòng càng vui mừng bèn dùng mật ong và đường dâng lên cúng dường Phật. Lúc ấy Thế Tôn nghĩ: “Chư Phật trong quá khứ dùng Bát-đà-la để đựng thức ăn”. Bốn vị Thiên vương biết ý nghĩ của Phật nên mỗi vị đem một cái bát đến dâng cho Phật. Đức Thế Tôn nghĩ: “Nếu Ta nhận bát của một vị thì các vị kia sẽ không vui” nên Ngài nhận hết và đặt bốn cái bát lên nhau, dùng bàn tay ấn xuống thành một bát, bốn cạnh bát hiện lên rất rõ. Thế Tôn chú nguyện:

–Nay các ông cúng dường các món này, mong Ta dùng xong sẽ tăng khí lực, Ta cũng chú nguyện cho các ông được sức khỏe, bền tâm, vui vẻ, an lạc, yên ổn không bệnh tật, sống lâu và được thiện thần phù hộ. Do cúng dường trai thực sẽ dứt được gốc rễ ba độc, tương lai sẽ đạt tam kiên pháp, thông minh trí tuệ, hết lòng tin tưởng Phật pháp, sinh ra ở đâu cũng đều có chánh kiến, không mê muội. Trong hiện tại cha mẹ vợ con, quyến thuộc thân thích đều sum vầy, không có những chuyện quái lạ, chẳng lành xảy ra, người trong gia đình có ai làm ác mà đọa vào đường dữ sẽ do phước báo bố thí này được sinh trong cõi người, cõi trời, không khởi tà kiến, tiến tu công đức, thường được ở gần chư Phật Như Lai, được nghe pháp nhiệm mầu, chứng được



chân lý đầy đủ như ý nguyện.

Đức Thế Tôn chú nguyện xong mới thọ thực. Sau khi thọ thực, rửa tay và bát xong, Ngài truyền pháp tam quy cho các thương gia: quy y Phật, quy y Pháp, quy y Tăng-già ở tương lai. Trao truyền pháp tam quy xong, Đức Phật từ già đi tiếp đến vườn Lộc dã, với oai nghi đĩnh đạc thanh thoát giống như Nga vương. Trên đường, Phật gặp một người ngoại đạo tên là Ưu-bà-già. Vị ngoại đạo ấy thấy tướng tốt trang nghiêm, các căn tĩnh lặng của Phật cho là điều kỳ diệu nên nói kệ khen ngợi:

*Chúng sinh ở thế gian  
Đều bị ba độc trói  
Các căn lại phóng dật  
Bị ngoại cảnh cuốn lôi  
Nhưng nay thấy Nhân giả  
Các căn thật vắng lặng  
Ắt đạt đạo giải thoát  
Chắc thế không còn nghi  
Thầy Nhân giả là ai?  
Tên họ gọi là gì?*

Đức Thế Tôn dùng kệ đáp:

*Ta nay đã vượt thoát  
Khỏi cảnh giới chúng sinh  
Pháp vi diệu sâu xa  
Ta nay đã biết hết  
Ba độc và năm dục  
Đoạn hẳn không còn nữa  
Như hoa sen trong bùn  
Không nhiễm nước bùn hôi  
Tự chứng Bát chánh đạo  
Không thầy không bạn bè  
Dùng trí tuệ thanh tịnh  
Hàng phục được Ma vương  
Nay đạt đạo Chánh giác  
Xứng là Thầy trời người*

*Thân miệng ý toàn tịnh  
Nên hiệu là Mâu-ni  
Muốn đến Ba-la-nại  
Để chuyển chánh pháp luân  
Điều mà trời, người, ma  
Không sao giảng nói được.*

Ưu-bà-già nghe bài kệ xong, lòng sinh vui mừng khen là chưa từng có, chấp tay cung kính nhiễu quanh Thế Tôn, từ biệt ra đi. Đi một đoạn, Ưu-bà-già còn quay lại nhìn, không thấy Thế Tôn nữa mới đi hẳn.

Đức Thế Tôn đi tiếp đến bờ sông A-xà-ba-la thì trời đã chiều tối nên phải dừng chân nghỉ rồi ngồi nhập định suốt bảy ngày trong mưa gió. Tại dòng sông ấy, có vị Long vương tên Mục-chân-lân-đà thấy Phật nhập định liền dùng thân quán quanh Phật bảy vòng suốt trong bảy ngày. Sau bảy ngày vị ấy liền biến thành hình người cúi đầu lễ dưới chân Phật thưa:

–Thế Tôn ngồi ở đây suốt trong bảy ngày không ngại trời mưa gió sao?

Đức Thế Tôn nói kệ đáp:

*Chư Thiên và người đời  
Vui thích trong ngũ dục  
So với vui thiền định  
Không thể nào sánh bằng.*

Long vương nghe lời kệ của Phật vui mừng hơn hở cúi đầu lễ xuống chân Phật rồi trở về Long cung. Đức Thế Tôn lại tiếp tục đi đến thành Ba-la-nại, chỗ của năm vị Kiêu-trần-như, Ma-ha-na-ma, Bạt-ba, A-xà-bà-xà, Bạt-đà-la-xà cư trú. Năm người ấy thấy Phật từ xa đang đi đến liền bàn với nhau:

–Sa-môn Cù-đàm bỏ lối tu khổ hạnh, thoái thân trở lại thọ hưởng thú vui ăn uống không còn tâm đạo nữa. Nay ông ta đến đây chúng ta không cần đứng lên tiếp đón, cũng không làm lễ kính, thăm hỏi. Nếu ông ấy muốn cần một chỗ ngồi thì cứ tự ý chọn chỗ để ngồi.

Nói xong, họ đều yên lặng nhưng khi Phật đến gần thì năm người tự động đứng dậy lạy chào, vội vàng cung kính tiếp đón, làm

những việc như lúc trước, người tiếp đỡ y bát, người lấy nước rửa, người rửa chân cho Phật.. Ai cũng làm ngược lại những lời đã giao ước, nhưng vẫn như trước, gọi Phật là Cù-đàm.

Bấy giờ Đức Thế Tôn hỏi anh em Kiều-trần-như:

–Các người cùng đồng ý với nhau là gặp Ta không đứng dậy, nay sao lại trái với lời hẹn ước, vội đứng dậy tiếp đón hầu hạ Ta?

Năm người nghe hỏi trong lòng hổ thẹn liền thưa:

–Cù-đàm đi đường có mệt mệt không?

Thế Tôn hỏi:

–Sao các người đối với Bạc Vô Thượng Tôn lại gọi tên họ như thế? Lòng Ta tuy không chấp trách sự hủy báng hay khen ngợi, không có tâm phân biệt nhưng các người kiêu căng sẽ chuốc lấy quả báo dữ. Ví như đối với lễ nghi ở thế gian, con còn không thể gọi cha mẹ bằng tên, huống chi Ta nay là cha mẹ của tất cả.

Cả năm vị nghe những lời dạy ấy lại càng hổ thẹn, thưa với Phật:

–Chúng con ngu si không trí tuệ, không biết nay Ngài đã thành Chánh giác. Vì sao? Vì trước kia thấy Như Lai tu khổ hạnh sáu năm, ngày ăn một hạt gạo, một hạt mè mà nay trở lại hưởng thú vui ăn uống; do đó chúng con tưởng Phật chưa đạt đạo.

Phật bèn nói với năm người:

–Các ông chớ dùng trí nhỏ để đo lường đạo Ta thành hay chưa thành đạo. Vì sao? Vì khi thân xác khổ thì tâm loạn, thân vui sướng thì lòng sẽ say đắm. Do đó khổ và vui, cả hai đều không phải là nguyên nhân thành đạo, chẳng khác gì dùng cây lấy lửa, lại đặt khúc cây trong nước mà dùng thì chắc chắn không có lửa để soi sáng. Tìm lửa trí tuệ cũng vậy, có nước của khổ vui thì ánh sáng của lửa trí tuệ không sinh, vì lửa trí tuệ không sinh nên không thể diệt trừ được màn đen tối của sinh tử. Nay nếu bỏ được khổ và vui, tu tập theo Trung đạo thì tâm sẽ an định, có thể lĩnh hội tu tập theo tám Thánh đạo chân chánh, xa rời mối lo sinh, già, bệnh, chết. Chính Ta đã tu tập theo Trung đạo nên đạt quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Năm người ấy nghe Như Lai dạy như thế lòng rất vui mừng, vô cùng phấn chấn, nhìn ngắm dung nhan của Phật không rời. Khi ấy Đức Thế Tôn xét thấy căn tánh của năm vị nhóm ông Kiều-trần-như có thể

nhận hiểu được đạo pháp nên dạy:

–Này Kiều-trần-như, các ông nên biết, thân năm ấm này là khổ, sinh là khổ, già là khổ, bệnh là khổ, chết là khổ, yêu thương mà xa nhau là khổ, căm ghét mà gặp nhau là khổ, mong mỗi không được cũng khổ, mất đi niềm vui sướng khi vinh hiển là khổ. Này Kiều-trần-như, chúng sinh hữu hình hay vô hình, không chân, có một chân, hai chân, ba chân, bốn chân hay nhiều chân... không loài nào là không có những nỗi khổ ấy. Ví như lấy tro phủ lên lửa; nếu gặp cỏ khô, lửa sẽ bốc cháy. Như vậy những nỗi khổ là do gốc chấp Ngã mà sinh ra. Nếu có chúng sinh nào khởi lên niệm tưởng chấp ngã, dù nhỏ nhiệm đến đâu cũng phải chịu những nỗi khổ ấy. Tham dục, giận dữ, ngu si đều do căn bản chấp Ngã sinh ra. Lại nữa, ba độc này là nguyên nhân của khổ, ví như hạt giống có năng lực sinh ra mầm mống, chúng sinh chính vì chúng nên phải luân hồi trong ba cõi. Nếu diệt được chấp Ngã và tham, sân, si thì những nỗi khổ sẽ theo đó đoạn dứt. Tất cả khổ đau phiền não đều do Bát chánh đạo đó mà diệt trừ, giống như một người lấy nước rưới tắt lửa lớn. Toàn thể chúng sinh không biết cội rễ của khổ đau, nên đều bị luân hồi trong sinh tử. Này Kiều-trần-như, Khổ cần nên biết, Tập phải đoạn trừ, Diệt cần nên chứng, Đạo cần nên tu. Này Kiều-trần-như, Ta đã biết Khổ, đã dứt Tập, đã chứng Diệt, đã tu Đạo nên đã chứng đắc quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Do đó nay các ông cần phải biết Khổ, dứt Tập, chứng Diệt và tu Đạo. Nếu ai không tỏ ngộ Tứ thánh đế ấy thì nên biết người ấy chưa được giải thoát. Bốn chân lý ấy là chân thật: Khổ chính thực là Khổ, Tập chính thực là Tập, Diệt chính thực là Diệt, Đạo chính thực là Đạo. Này Kiều-trần-như, các ông đã thông suốt chưa?

Kiều-trần-như thưa:

–Bạch Thế Tôn, chúng con đã hiểu, chúng con đã biết.

Vì hiểu rõ pháp Tứ đế nên từ ấy ông có hiệu là A-nhã Kiều-trần-như. Khi Phật ba lần giảng pháp Tứ đế và Mười hai hành, Kiều-trần-như thông đạt pháp ấy, tâm xa lìa trần cấu và đắc pháp nhãn thanh tịnh. Cùng lúc ấy, tám vạn na-do-tha chư Thiên ở trên không trung cũng xa lìa trần cấu đắc pháp nhãn tịnh. Vị Địa thần thấy Đức Như Lai ở nơi khu đất của mình chuyển pháp luân, lòng rất vui mừng, lớn tiếng xưng:

–Như Lai đã ở nơi đây chuyển pháp luân vi diệu.

Tất cả trời thần trong hư không nghe được lời ấy sinh tâm phấn chấn, truyền nhau hô lớn vang thấu đến cõi trời Sắc cứu cánh. Chư Thiên tại nơi ấy nghe được liền hân hoan vô cùng, cao giọng xưng:

–Hôm nay, trong vườn Lộc dã, trú xứ của các Tiên nhân thuộc thành Ba-la-nại, Đức Như Lai đã chuyển Đại pháp luân, điều mà tất cả thế gian, Trời, Người, Ma vương, Phạm thiên, Sa-môn, Bà-la-môn không thể giảng nói được.

Lúc đó toàn mặt đất hiện ra mười tám tướng chuyển động, tám bộ chúng trời, rồng... ở trên hư không tấu các loại nhạc, trống trời tự kêu, đốt các danh hương, rải các loài hoa quý, cờ quý, lọng báu cùng ca ngâm khen ngợi, khắp các cõi trong thế giới tự nhiên sáng rõ. A-nhã Kiều-trần-như do tỏ ngộ chánh pháp đầu tiên nên là vị đệ tử thứ nhất của Phật. Bốn vị kia thấy Phật chuyển pháp luân xong mà chỉ có A-nhã Kiều-trần-như đắc đạo nên trong lòng nghĩ: “Nếu Thế Tôn vì chúng ta nói pháp lại lần nữa, chúng ta cũng sẽ đắc đạo”. Nghĩ như thế rồi cùng nhau chiêm ngưỡng Đức Phật không rời. Đức Phật biết tâm niệm của bốn người ấy nên giảng nói lại pháp Tứ đế. Sau khi nghe xong, họ cũng xa lìa trần cấu, đắc được pháp nhãn tịnh.

Bấy giờ, sau khi đã thấy chân lý, năm vị liền dẫn lễ Phật, thưa:

–Bạch Thế Tôn, năm người chúng con đã thấy được chân lý, đã chứng được dấu đạo, nay chúng con muốn xuất gia theo Phật, xin Đức Thế Tôn thương xót nhận.

Đức Thế Tôn liền gọi năm người:

–Hay lắm các Tỳ-kheo!

Râu tóc họ liền tự rụng, khoác ca-sa trên thân, năm người đều trở thành Sa-môn. Lúc ấy Thế Tôn hỏi năm vị Tỳ-kheo:

–Này các Tỳ-kheo, các ông cho rằng có biết sắc, thọ, tưởng, hành, thức là thường hay vô thường, là khổ hay không khổ, là không hay chẳng phải không, là ngã hay vô ngã.

Năm vị Tỳ-kheo vừa nghe lời hỏi về năm ấm ấy xong, các lậu hoặc đều sạch không, tâm thông suốt, chứng được quả A-la-hán, liền thưa:

–Bạch Thế Tôn, sắc, thọ, tưởng, hành, thức đều là vô thường, khổ, không, vô ngã.

Kể từ đó, tại thế gian có sáu vị A-la-hán. Đức Phật chính là Phật bảo, Tứ đế chính là Pháp bảo, năm vị La-hán ấy chính là Tăng bảo. Như thế, ba ngôi báu đã đầy đủ, hiện diện ở thế gian, là ruộng phước tốt nhất cho cả trời người.



## KINH NHÂN QUẢ TRONG ĐỜI QUÁ KHỨ VÀ HIỆN TẠI QUYỂN 4

Bấy giờ có chàng trai tên Da-xá, con của một vị trưởng giả giàu có nhất trong cõi Diêm-phù-đề, là người bản tánh thông minh, lanh lợi, thường đội thiên quan, đeo chuỗi anh lạc, đi giày báu vô giá. Một hôm, sau khi vui chơi với các kỹ nữ đến khuya, tất cả đều đi ngủ, Da-xá nửa đêm bỗng thức giấc, nhìn thấy các kỹ nữ ngủ say, cô nằm sắp, cô nằm ngửa, tóc tai xơ tung rối bời, nước miếng nhều ra, nhạc khí, quần áo và nữ trang rơi vãi lung tung. Trông thấy cảnh ấy, Da-xá sinh ra chán ngán, suy nghĩ: “Ta nay đang ở trong nạn tai bất tịnh, lại tưởng lầm là thanh tịnh”. Đang lúc suy nghĩ như thế, do uy lực của chư Thiên, một luồng ánh sáng rực rỡ hiện ra chói lòa cả không trung, cửa tự nhiên mở, Da-xá theo luồng sáng ấy đi về phía vườn Lộc dã. Khi đến bờ sông Hằng, Da-xá liền lớn tiếng kêu:

–Khổ đau thay! Lạ lùng thay!

Phật nghe được liền lên tiếng:

–Này Da-xá, người hãy sang đây! Nay ở chỗ Ta có pháp môn lìa xa đau khổ.

Da-xá nghe thế liền cởi đôi giày quý để lại, lội qua sông đến chỗ Phật. Qua được sông Hằng, Da-xá bước thẳng đến chỗ Phật. Vừa đến nơi, thấy Phật có ba mươi hai tướng tốt, tám mươi vẻ đẹp, tư thế đĩnh đạc, uy đức đầy đủ, lòng Da-xá vô cùng vui mừng phấn chấn, vội cúi năm vóc sát đất đánh lễ nơi chân Phật, thưa:

–Xin Đức Thế Tôn hãy cứu vớt con.

Phật bảo:

–Lành thay! Thiện nam tử, người hãy lắng nghe, suy tư và ghi nhớ kỹ. Như Lai sẽ tùy theo căn cơ của người mà thuyết pháp. Này Da-xá, sắc, thọ, tưởng, hành, thức là vô thường, khổ, không, vô ngã. Người có biết không?

Da-xá nghe xong, lập tức xa lìa trần cấu, đắc được pháp nhãn thanh tịnh. Lúc ấy, Đức Như Lai giảng lại pháp Tứ đế, nghe xong Da-xá rũ sạch tất cả lậu hoặc, phiền não, tâm ý rỗng rang tự tại, chứng được quả A-la-hán. Da-xá liền bạch Phật:

– Bạch Đức Thế Tôn, sắc, thọ, tưởng, hành, thức thật đúng là vô thường, khổ, không, vô ngã.

Khi ấy thấy Da-xá vẫn còn mang những đồ trang sức, Phật liền nói kệ dạy:

*Dù người còn ở nhà  
Thân đầy trang sức quý  
Khéo giữ gìn tình cảm  
Chán xa năm thứ dục  
Nếu được tâm như vậy  
Mới thật là xuất gia  
Tuy thân ở đồng trống  
Ăn mặc thật dỏ thô  
Ý còn tham năm dục  
Chẳng phải là xuất gia  
Những thiện ác đã tạo  
Đều do tâm phát sinh  
Cho nên thực xuất gia  
Đều lấy tâm làm gốc.*

Da-xá nghe Như Lai nói kệ xong, lòng suy nghĩ: “Thế Tôn nói thế chính vì ta còn đeo mang châu báu, nay ta cần phải cởi bỏ những trang phục này”, liền lạy và thưa với Phật:

– Xin Đức Thế Tôn chấp thuận cho con xuất gia.

Đức Thế Tôn nói:

– Thiện lai Tỳ-kheo!

Râu tóc Da-xá liền tự rụng, ca-sa khoác trên thân thành Sa-môn. Bấy giờ, cha của Da-xá buổi sáng thức dậy tìm con không thấy, lòng buồn khổ, than vãn, kêu khóc, đi dọc theo bờ sông tìm kiếm. Đến sông Hằng, thấy đôi giày của con để lại trên bờ, ông suy nghĩ: “Con ta chắc là đi con đường này”. Ông vội lần theo dấu chân của Da-xá đi đến chỗ Phật. Đức Thế Tôn trông thấy, biết ông ta vì con



mà đến đây; nếu để ông thấy được Da-xá, nhất định trong lòng sẽ rất buồn khổ, hay có thể mạng chung nên dùng thần lực giấu thân Da-xá. Vị trưởng giả đi đến trước Phật, cúi đầu lễ xuống chân Ngài rồi đứng sang một bên. Lúc ấy, Đức Như Lai thuyết pháp theo đúng căn tánh của trưởng giả. Phật dạy:

–Này thiện nam tử, sắc, thọ, tưởng, hành, thức là vô thường, khổ, không, vô ngã. Ông có biết không?

Vị trưởng giả, cha của Da-xá nghe những lời dạy ấy, tâm lập tức xa lìa trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh, thưa với Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn, sắc, thọ, tưởng, hành, thức thực sự là vô thường, khổ, không, vô ngã.

Lúc bấy giờ, Đức Như Lai biết trưởng giả đã thấy được đạo, niệm ân ái đã suy giảm nên hỏi ông vì việc gì mà đến đây. Vị trưởng giả thưa:

–Con có đưa con tên Da-xá bỗng nhiên bỏ nhà đi mất từ đêm qua. Sáng nay con đi tìm chỉ thấy đôi giày của nó bên bờ sông Hằng rồi theo dấu chân tìm đến được đây.

Thế Tôn thu lại thần lực nên vị trưởng giả thấy được con mình, lòng mừng vui tột độ, nói với Da-xá:

–Lành thay! May thay! Con làm việc này khiến cha thật vui sướng. Con đã tự độ bản thân lại có thể độ cho người khác. Do con ở đây nên cha mới đến và nhờ đó mà cha thấy được đạo.

Nói xong, ông liền đến trước Phật xin thọ Tam quy. Vị trưởng giả ấy là Ưu-bà-tắc đầu tiên trong cõi Diêm-phù-đề được cúng dường Tam bảo.

Bấy giờ năm mươi người con của các trưởng giả khác, bạn của Da-xá, nghe Phật đã xuất hiện ở đời và biết Da-xá đã theo Phật xuất gia tu tập nên suy nghĩ: “Nay ở thế gian có Đấng Vô Thượng Tôn, Da-xá là người thông minh, biện tài hơn người mà có thể rời bỏ gia đình, thân tộc giàu sang, xa lìa thú vui của năm dục, quyết chí tu hành, thay đổi hình hài thành Sa-môn. Nay chúng ta còn tiếc gì mà không xuất gia?” Nghĩ xong, các chàng trai cùng nhau đi đến chỗ Phật. Chưa đến nơi nhưng từ xa họ đã thấy Đức Như Lai thân tướng tuyệt đẹp, ánh sáng rực rỡ, lòng họ rộn lên niềm vui, toàn thân nhẹ nhàng, thanh thản, lòng tôn kính phát sinh, họ lập tức đến gần Phật chấp tay nhiễu

quanh rồi cúi đầu lễ xuống chân Phật. Những vị trưởng giả tử ấy vốn đã trồng căn lành từ trước nên dễ ngộ đạo. Đức Như Lai thuyết pháp phù hợp căn tánh của họ. Ngài dạy:

–Này các thiện nam tử, sắc, thọ, tưởng, hành, thức là vô thường, khổ, không, vô ngã. Các người có biết không?

Khi Phật vừa giảng xong lời pháp đó, tâm các chàng trai lập tức xa lìa trần cấu, đắc được pháp nhãn thanh tịnh, liền cùng nhau thưa Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn, sắc, thọ, tưởng, hành, thức thực đúng là vô thường, khổ, không, vô ngã. Cúi xin Thế Tôn chấp thuận cho chúng con được xuất gia.

Phật nói:

–Lành thay, các Tỳ-kheo!

Lập tức râu tóc họ tự rụng, vận ca-sa trên thân, trở thành Sa-môn. Đức Thế Tôn liền giảng rộng pháp Tứ đế cho các vị Tỳ-kheo ấy. Nghe xong, năm mươi vị Tỳ-kheo tỉnh ngộ, nội tâm đoạn trừ hoàn toàn lậu hoặc, phiền não, chứng được quả A-la-hán. Lúc ấy lần đầu tiên ở thế gian có năm mươi sáu vị A-la-hán. Đức Như Lai bảo các thầy Tỳ-kheo:

–Nay các ông, việc cần làm đã làm xong, xứng đáng là ruộng phước vô thượng cho thế gian. Các ông mỗi người nên đi khắp nơi giáo hóa, lấy đức Từ bi để độ chúng sinh. Nay Ta cũng sẽ một mình đi đến thành Vương xá, nước Ma-kiệt-đề để hóa độ nhân dân ở đó.

Các Tỳ-kheo thưa:

–Bạch Thế Tôn, chúng con xin vâng lời.

Các Tỳ-kheo cúi đầu đánh lễ Phật rồi mỗi vị khoác y cầm bát từ giả Phật ra đi.

Sau khi các Tỳ-kheo đi rồi, Thế Tôn suy nghĩ: “Hiện nay Ta phải hóa độ những chúng sinh nào để có lợi ích rộng rãi cho cả trời người? Chỉ có ba anh em Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp tu theo đạo thờ lửa ở tại nước Ma-kiệt-đề là người được cả vua và thần dân đều quy ngưỡng tin theo. Ông ta rất thông minh, căn tánh lành lợi, dễ giác ngộ nhưng lại rất ngã mạn, rất khó điều phục. Nay Ta phải đến đó đưa họ đến giải thoát”. Suy nghĩ xong, Đức Phật từ giã thành Ba-la-nại đến nước Ma-kiệt-đề. Trời vừa sập tối, Phật cũng vừa đến được trú xứ của Ưu-

lâu-tần-loa Ca-diếp. Lúc ấy Ca-diếp thấy thân tướng của Như Lai tốt đẹp, trang nghiêm trong lòng vui mừng, hỏi:

– Vị Sa-môn trẻ tuổi từ đâu đến?

Phật đáp:

– Ta từ nước Ba-la-nại đến, muốn đi đến nước Ma-kiệt-đê nhưng vì trời tối nên muốn xin nghỉ lại một đêm.

Ca-diếp đáp:

– Ở lại một đêm không có gì bất tiện, chỉ ngại là các phòng đều có đệ tử của tôi ở cả. Chỉ còn một hang đá rất thanh tịnh, các dụng cụ thờ lửa của tôi đều để trong đó, nơi đó thanh vắng có thể ở được nhưng trong hang có con rồng dữ, chỉ e nó sẽ làm hại Người mà thôi?

Phật đáp:

– Dù có rồng dữ nhưng tôi xin cứ được ở tạm.

Ca-diếp đáp:

– Tính nó hung dữ, sợ làm hại Ngài chứ chẳng phải tôi tiếc.

Phật nói:

– Chỉ cho tôi ở tạm, nhất định không sao đâu.

Ca-diếp đáp:

– Nếu Ngài có thể ở được thì xin tùy ý Ngài.

Phật nói: “Tốt lắm” và liền bước vào hang đá, ngồi kiết già thiền định. Lúc ấy rồng độc nổi cơn giận dữ, toàn thân phun ra lửa khói. Đức Thế Tôn bèn hướng tâm vào Hỏa quang tam-muội, rồng thấy thế càng giận dữ phun lửa bốc cao, bao trùm cả hang đá. Các đệ tử của Ca-diếp thấy ngọn lửa dữ ấy liền vào thưa với thầy là vị Sa-môn trẻ tuổi, thông minh trang nghiêm ấy đã bị lửa của độc long làm hại. Ca-diếp giạt mình đứng dậy ra xem, thấy ngọn lửa của độc long, trong lòng buồn thương liền sai đệ tử lấy nước dập tắt, nhưng chẳng những không dập tắt được mà ngọn lửa càng bốc cao hơn, trùm khắp hang đá. Khi đó thân tâm Đức Thế Tôn vẫn bất động, sắc diện an nhiên tự tại, hàng phục làm cho độc long tiêu trừ tính ác, quy y với Phật rồi vào nằm trong bình bát của Ngài. Trời vừa sáng, thầy trò Ca-diếp cùng đến chỗ hang đá, họ đều nghĩ là vị Sa-môn trẻ tuổi chắc đã bị lửa rồng giết hại. Ca-diếp nói:

– Vị Sa-môn ở trong hang kia, hôm qua tôi không cho Ngài ở chỉ vì lý do này.

Phật liền lên tiếng:

– Lòng Ta thanh tịnh thì không bao giờ bị tai họa bên ngoài làm hại. Nay Độc long đang ở trong bình bát.

Phật bèn mở bát đưa cho Ca-diếp xem. Thầy trò Ca-diếp thấy vị Sa-môn chẳng những không bị lửa rồng độc làm hại mà còn hàng phục được và đặt nó vào bát, khen ngợi cho là điều chưa từng có. Tuy nhiên Ca-diếp vẫn nói với các đệ tử:

– Vị Sa-môn trẻ tuổi ấy tuy có thần thông nhưng nhất định không thể bằng chân đạo của ta.

Lúc ấy Đức Thế Tôn nói với Ca-diếp:

– Nay tôi muốn ở lại nơi đây được không?

Ca-diếp đáp:

– Thật tốt lành! Xin tùy ý Ngài.

Trong đêm thứ hai, Đức Như Lai đến ngồi dưới một bóng cây. Vào giữa đêm, bốn vị Thiên vương cùng đến chỗ Phật để nghe pháp. Mỗi vị đều từ thân phóng hào quang chiếu sáng như mặt trời, mặt trăng. Đêm ấy Ca-diếp thức giấc, từ xa trông thấy ánh sáng của chư Thiên bên cạnh Như Lai liền nói với các đệ tử:

– Vị Sa-môn trẻ tuổi kia cũng theo đạo thờ lửa.

Đến sáng, ông ta đến chỗ Phật, hỏi:

– Thưa Sa-môn, Ngài cũng theo đạo thờ lửa phải không?

Phật đáp:

– Không phải thế, đêm qua có Tứ Thiên vương đến nghe thuyết pháp nên có ánh sáng đó.

Ca-diếp nói với chúng đệ tử:

– Vị Sa-môn trẻ tuổi đó có uy đức lớn nhưng tuyệt nhiên không thể sánh với đạo chân chánh của ta.

Vào đêm thứ ba, vua trời Đế Thích từ Thiên cung xuống nghe thuyết pháp, thân vị ấy chiếu hào quang sáng như mặt trời mới mọc. Các đệ tử của Ca-diếp từ xa trông thấy ánh sáng của vị trời bên cạnh Phật vội vàng đến thưa thầy:

– Vị Sa-môn trẻ tuổi kia chắc chắn là theo đạo thờ lửa.

Trời vừa sáng, tất cả lại đến hỏi Phật. Phật cho biết đó là hào quang của vua trời Đế Thích xuống nghe pháp. Nghe thế nhưng Ca-diếp vẫn cho đạo ông ta là chân chánh hơn.

Đến đêm thứ tư, Đại phạm Thiên vương cũng xuống thế gian, đến chỗ Phật nghe thuyết pháp. Hào quang từ thân vị ấy sáng như mặt trời giữa trưa. Đêm đó, Ca-diếp trở giấc thức dậy, thấy ánh sáng chói chang tại chỗ Phật nên quyết chắc là Ngài theo đạo thờ lửa. Sáng mai, Ca-diếp lại đến hỏi Phật mới biết là giữa đêm có vị Đại phạm Thiên vương đến nghe Phật thuyết pháp. Ca-diếp trong lòng thâm nghĩ: “Tuy vị Sa-môn trẻ tuổi này có thần thông kỳ diệu như thế nhưng tuyệt nhiên vẫn không thể sánh bằng chân đạo của ta”.

Năm trăm đệ tử của Ca-diếp, mỗi vị đều thờ ba ngọn lửa, sáng nào họ cũng đốt lửa, nhưng hôm ấy đốt mãi mà lửa vẫn không cháy nên kéo đến thưa lên thầy. Ca-diếp nghe xong, thâm nghĩ trong lòng: “Điều ấy chắc là do thần lực của vị Sa-môn kia” nên lập tức cùng đệ tử đến gặp Phật, nói:

–Mỗi người đệ tử của tôi đều thờ ba ngọn lửa. Sáng nay muốn thấp lên mà lửa vẫn không cách nào cháy được.

Phật bảo:

–Các ông hãy trở về, lửa sẽ tự nhiên cháy.

Ca-diếp quay về thì thấy lửa đã cháy nhưng vẫn tự nghĩ: “Vị Sa-môn trẻ tuổi kia tuy có diệu lực nhưng dấu sao vẫn không chân chánh bằng đạo của ta”. Các đệ tử làm lễ cúng dường lửa xong, muốn tắt lửa nhưng không thể nào tắt được, vội đến thưa với Ca-diếp. Ca-diếp nghĩ chắc cũng do vị Sa-môn kia làm ra, bèn đến trình bày việc ấy với Phật. Phật bảo:

–Các ông hãy về đi, lửa sẽ tự tắt.

Quả nhiên khi thầy trò trở về thì lửa đã tắt nhưng Ca-diếp vẫn cho đạo ông là chân chánh hơn.

Đến khi bản thân Ca-diếp tế thân lửa, nhưng đốt mãi mà lửa vẫn không cháy, Ca-diếp biết là do thần lực của Phật nên đến thưa với Ngài. Phật bảo Ca-diếp có thể ra về, lửa sẽ tự nhiên cháy. Quả nhiên khi Ca-diếp trở về thấy lửa đã cháy. Sau khi tế xong, Ca-diếp không tắt được lửa cũng đoán biết là do thần lực của Phật nên lại đến trình bày với Ngài. Phật cũng bảo trở về và quả nhiên khi Ca-diếp vừa về tới thì lửa đã tự nhiên tắt lịm. Tuy vậy, Ca-diếp vẫn tự phụ đạo của mình là hơn cả.

Vào buổi sáng sớm, các đệ tử của Ca-diếp cùng bỏ củi nhưng

không thể nào đỡ rìu lên được, bèn thưa với thầy. Ca-diếp nghe xong thâm nghĩ: “Đây chắc hẳn là việc làm của vị Sa-môn ấy” nên cùng với các đệ tử đi đến chỗ Phật thưa:

–Sáng sớm này, các đệ tử của tôi chuẩn bị bỏ củi nhưng không làm sao đỡ rìu lên được.

Phật bảo:

–Ông hãy về đi, các đệ tử ông sẽ tự nhiên đỡ rìu lên được.

Ca-diếp trở về, thấy các đệ tử quả nhiên đã đỡ rìu lên được. Dầu vậy Ca-diếp vẫn tự cho là đạo mình chân chánh hơn tất cả. Ngay lúc ấy, các đệ tử đỡ rìu lên nhưng lại không hạ xuống được bèn chạy tới trình bày với thầy. Ca-diếp đoán biết là việc làm của Phật nên đến thưa với Ngài sự việc đó. Phật dạy:

–Ông có thể về, rìu sẽ tự hạ xuống.

Về đến nơi, quả nhiên Ca-diếp thấy các đệ tử đã hạ rìu xuống cả. Cũng như trước, Ca-diếp vẫn tự phụ về đạo của mình là chân chánh nhất.

Đến khi bản thân Ca-diếp bỏ củi thì cũng như các đệ tử không thể đưa rìu lên cao được. Đến hỏi, được Phật dạy xong, trở về thì có thể đỡ rìu lên nhưng lại không làm cách nào hạ xuống. Đến chỗ Phật hỏi xong trở về thì có thể hạ rìu xuống. Tuy thán phục, nhưng trong lòng Ca-diếp vẫn tự cho đạo thờ lửa là chân chánh nhất.

Một hôm, Ca-diếp thưa với Phật:

–Thưa vị Sa-môn trẻ tuổi, xin người hãy ở lại đây cùng tu phạm hạnh. Phòng xá, y phục, thức ăn tôi xin cung cấp đầy đủ cho người.

Đức Thế Tôn yên lặng chấp thuận. Ca-diếp biết Phật đã ưng thuận liền về sai các đệ tử trang thiết giường nằm, đồ ngồi cho Đức Phật và dặn mỗi ngày phải chuẩn bị các món trai thực thật ngon để đãi Ngài. Sáng hôm sau ông tự thân đến thỉnh Phật. Phật bảo ông về trước, Ngài sẽ đến sau. Ca-diếp vừa quay về thì trong khoảnh khắc, Thế Tôn đến châu Diêm-phù hái đầy bình bát quả Diêm-phù rồi quay về chỗ ở của Ca-diếp mà ông ta vẫn chưa về tới. Lúc Ca-diếp về tới đã thấy Phật an tọa trong tịnh thất của mình nên rất ngạc nhiên hỏi:

–Vị Sa-môn trẻ tuổi đi đường nào mà đến đây sớm thế?

Phật liền đưa bát đựng quả Diêm-phù cho Ca-diếp xem và hỏi:

–Ông có biết loại quả trong bát này không?

Ca-diếp thưa không biết. Phật nói:

–Từ đây đi về hướng Nam mấy vạn do-tuần có một châu, nơi ấy có một loại cây tên là Diêm-phù; vì vậy mà người ta gọi châu ấy là Diêm-phù-đê. Đây là trái Diêm-phù đó. Ta đã đến đó hái đem về đây. Vị của nó thật là thơm ngon, ông hãy nếm thử đi.

Khi đó Ca-diếp suy nghĩ: “Đường đến đó rất xa mà vị Sa-môn này chỉ trong khoảnh khắc đến đó rồi về, sức thần biến của vị ấy thật là phi thường. Tuy nhiên, đạo của vị ấy chắc chắn không chân chánh bằng đạo của ta”. Tiếp đó Ca-diếp cho dọn lên đủ các thức ăn. Trước khi thọ thực Phật chú nguyện:

*Trong đạo Bà-la-môn  
Thờ lửa là cao nhất  
Trong tất cả các dòng  
Biển cả là lớn nhất  
Trong toàn thể ngôi sao  
Bóng nguyệt là tối thượng  
Trong tất cả nguồn sáng  
Sáng nhất vẫn thái dương  
Trong tất cả phước điền  
Ruộng Phật là tốt nhất  
Nếu muốn chứng quả cao  
Nên cúng ruộng phước Phật.*

Sau khi thọ trai xong, Phật trở về chỗ ở của mình, rửa bát súc miệng và tĩnh tọa dưới bóng cây. Hôm sau Ca-diếp cũng đến thỉnh Phật thọ trai. Phật bảo:

–Ông hãy về trước, Ta sẽ theo sau.

Khi Ca-diếp vừa đi, trong giây lát Thế Tôn đến châu Phất-bà-đê hái đầy bát quả Am-ma-la và trở về, chỗ ở của Ca-diếp. Lúc Ca-diếp về tới đã thấy Phật ngồi trong nhà, ngạc nhiên hỏi:

–Ngài đi đường nào lại đến trước tôi như thế?

Phật liền đưa bát có trái Am-ma-la cho ông ta xem và hỏi:

–Ông có biết quả này không?

Ca-diếp thưa chưa biết. Phật nói:

–Từ đây về hướng Đông cách mấy vạn do-tuần có châu Phát-bà-đề, Ta vừa đến đó hái về trái Am-ma-la. Trái này mùi vị rất thơm ngon, ông có thể nếm qua.

Ca-diếp nghĩ: “Đường đến đó xa xôi như thế mà vị Sa-môn này chỉ trong chốc lát đã đến đó rồi về thật là kỳ diệu xưa nay chưa từng có, nhưng đạo của ta vẫn chân chánh hơn cả”. Ca-diếp lại cho dọn thức ăn ra. Trước khi thọ thực, Phật chú nguyện:

*Trong đạo Bà-la-môn  
Thờ lửa là cao nhất  
Trong tất cả các dòng  
Biển cả là bạc nhất  
Trong tất cả ngôi sao  
Trăng là sáng hơn hết  
Trong tất cả nguồn sáng.  
Mặt trời là tối thượng  
Trong tất cả ruộng phước  
Ruộng Phật tốt hơn hết  
Nếu muốn được quả lớn  
Nên cúng ruộng phước Phật.*

Thọ trai xong, Phật trở về chỗ ở, rửa bát súc miệng rồi đến dưới bóng cây ngõi thiền định. Ngày thứ ba đến giờ thọ trai, Ca-diếp lại đến thỉnh Phật. Cũng như hai lần trước Phật bảo ông hãy trở về và trong chốc lát Thế Tôn đến châu Cù-đà-ni hái quả A-lê-lặc đựng đầy bát rồi về chỗ ở của Ca-diếp. Khi về tới nơi, Phật đã đến rồi, Ca-diếp ngạc nhiên hỏi:

–Ngài đi đường nào mà đến đây nhanh như vậy?

Phật liền đưa bát hỏi:

–Ông biết trái cây này không?

Ca-diếp bảo chưa biết. Phật dạy:

–Từ đây đi về phương Tây, cách độ vài muôn na-do-tha sẽ đến châu Cù-đà-ni, ở đó có trái A-lê-lặc, Ta vừa đến đó và hái về đây. Trái này rất thơm ngon, ông hãy ăn thử.

Ca-diếp nghĩ: “Đường đi thật xa mà vị Sa-môn này chỉ trong chốc lát đến đó rồi trở về, thần lực thật là kỳ diệu chưa hề thấy. Thế



nhưng đạo của ông ta vẫn chưa chân chánh bằng đạo của ta”. Ca-diếp sai đệ tử dọn thức ăn ra, Phật chú nguyện:

*Trong đạo Bà-la-môn  
Thờ lửa là cao nhất  
Trong tất cả dòng nước  
Biển là lớn hơn hết  
Tất cả các ngôi sao  
Mặt trăng là sáng nhất  
Tất cả các nguồn sáng  
Mặt trời là tối thượng  
Trong tất cả ruộng phước  
Ruộng phước Phật tốt nhất  
Nếu muốn chứng quả lớn  
Nên cúng ruộng phước Phật.*

Phật thọ trai xong trở về nơi cư trú thường ngày. Sau khi rửa bát súc miệng, Ngài đến tĩnh tọa dưới bóng cây. Hôm sau đến giờ ăn, Ca-diếp lại cũng đến thỉnh Phật thọ trai. Phật bảo Ca-diếp về trước Ngài sẽ đến sau. Khi Ca-diếp vừa quay đi, chỉ trong giây lát, Phật đã đến châu Uất-đơn-việt lấy cơm thơm tự nhiên rồi trở về chỗ ở của Ca-diếp. Khi Ca-diếp bước vào tịnh thất đã thấy Phật ở đó liền hỏi:

–Ngài bằng cách nào, đi đường nào lại đến trước tôi như thế?

Phật đưa bát cơm thơm cho ông ta xem và hỏi:

–Ông có biết loại cơm trong bát này chăng?

Ca-diếp thưa không biết. Phật nói:

–Từ đây đi về hướng Bắc độ vài muôn na-do-tha sẽ đến châu Uất-đơn-việt, Ta vừa đến đó lấy cơm này về đây. Cơm này vị rất thơm ngon, ông có thể ăn thử.

Ca-diếp nghe thế suy nghĩ: “Đường thật xa mà vị Sa-môn này chỉ đi trong chốc lát, thần thông thật khó lường được, tuy nhiên đạo ta vẫn chân chánh hơn”. Ca-diếp dọn các thức ăn ra, trước khi thọ thực Phật chú nguyện:

*Trong pháp Bà-la-môn  
Thờ lửa cao hơn hết  
Hết thảy các dòng nước*

*Biển cả là lớn nhất  
 Trong tất cả ngôi sao  
 Trăng là sáng hơn hết  
 Trong tất cả nguồn sáng  
 Sáng nhất là thái dương  
 Trong tất cả ruộng phước  
 Ruộng phước Phật tốt nhất  
 Ai muốn đạt quả lớn  
 Nên cúng ruộng phước Phật.*

Thọ thực xong, Phật trở về chỗ ở thường ngày. Sau khi rửa bát súc miệng, Phật ngồi nhập định dưới bóng cây. Đến hôm thứ năm Ca-diếp cũng đến thỉnh Phật. Phật nói quý hóa thay rồi cùng đi với Ca-diếp. Đến nơi thức ăn dọn ra, Phật nói kệ chú nguyện:

*Trong đạo Bà-la-môn  
 Thờ lửa là cao nhất  
 Như tất cả dòng nước  
 Biển là lớn hơn hết  
 Tinh tú trên bầu trời  
 Mặt trăng là sáng nhất  
 Trong tất cả nguồn sáng  
 Sáng nhất vẫn thái dương  
 Trong tất cả ruộng phước  
 Ruộng phước Phật tốt nhất  
 Nếu muốn chứng quả lớn  
 Nên cúng ruộng phước Phật.*

Sau khi chú nguyện xong, Phật nhận thức ăn đem về dưới bóng cây dùng. Thọ thực xong, Phật nghĩ cần nước để rửa. Trời Đế Thích biết ý, từ cung trời, nhanh như thời gian người lực sĩ co duỗi cánh tay, đến trước, cúi đầu lễ xuống chân Phật và dùng tay chỉ mặt đất biến thành ao nước rất trong lành, có đủ tám món công đức. Như Lai liền dùng nước trong ao để rửa bát và chân. Phật rửa xong liền thuyết pháp cho trời Đế Thích nghe. Nghe xong, Đế Thích rất vui mừng, phấn chấn, đột nhiên biến mất, trở về Thiên cung.

Khi ấy, Ca-diếp ăn xong ra rừng đi dạo, bỗng nảy ra ý nghĩ: “Vị

Sa-môn trẻ tuổi hôm nay đem thức ăn về nơi cội cây để dùng, vậy ta đến đó để thăm người”. Nghĩ xong vội rảo bước đến chỗ Phật. Đến nơi Ca-diếp bỗng thấy bên cạnh nơi Phật ngồi có một cái ao lớn, nước ao trong mát, đủ tám công đức nên rất ngạc nhiên, hỏi Phật:

–Nơi đây sao bỗng nhiên lại có ao nước?

Phật đáp:

–Sáng nay khi nhận thức ăn của ông cúng dường đem về, ăn xong Ta nghĩ cần có nước để rửa bát. Trời Đế Thích biết ý Ta nên từ Thiên cung đến đây dùng tay chỉ đất hóa thành ao nước đó.

Ca-diếp thấy ao nước, lại nghe Phật nói như thế liền suy nghĩ: “Vị Sa-môn trẻ tuổi có uy đức rất lớn nên mới cảm được đến trời, nhưng đâu biết rằng đạo của ta là chân chánh hơn hết”.

Một hôm, đang kinh hành trong rừng, Đức Thế Tôn nhặt được các mảnh vải dơ rách trong đồng rác bẩn, muốn đem giặt nên nghĩ cần phải có một phiến đá. Đế Thích biết ý Phật liền trong khoảnh khắc đến Hương sơn lấy một tảng đá vuông vức đem về đặt giữa các hàng cây rồi bạch Phật có thể giặt áo trên tảng đá ấy. Phật lại nghĩ cần nước, Đế Thích lại đến Hương sơn làm một cái chậu to bằng đá lấy nước trong mát đổ đầy vào, đem đến để gần tảng đá kia. Xong việc Đế Thích bỗng nhiên biến mất, trở về Thiên cung.

Đức Thế Tôn giặt những mảnh vải xong trở về ngồi dưới bóng cây. Lúc ấy Ca-diếp đi đến bỗng thấy bên hàng cây có một phiến đá vuông vức và chậu đá liền nghĩ: “Sao nơi đây lại có hai vật này?” trong lòng lấy làm lạ nên đến hỏi Phật:

–Thưa Sa-môn, tại sao bỗng nhiên giữa các hàng cây lại có phiến đá và chậu đá?

Phật đáp:

–Ta đi kinh hành nhặt được những mảnh vải rách bẩn nên có ý muốn giặt. Vua trời Đế Thích biết ý đó của Ta nên đến Hương sơn lấy những vật ấy đem đến.

Ca-diếp nghe xong khen là việc chưa từng thấy nhưng trong lòng vẫn nghĩ Đức Phật tuy có thần lực cảm được đến trời nhưng đạo của Phật vẫn không chân chánh bằng đạo của mình.

Một ngày kia, Thế Tôn xuống ao tắm rửa. Sau khi tắm xong Ngài muốn lên bờ nhưng không có vật gì để vịn leo lên. Trên bờ ao có

cội cây tên Ca-la-ca cành lá sum suê, sát bên bờ ao, vị thọ thần liền oằn cành cây xuống để Phật vịn lên khỏi ao. Sau đó Phật trở về an tọa dưới bóng cây. Lúc ấy Ca-diếp đi đến thấy những cành cây bỗng nhiên sà xuống lấy làm lạ nên hỏi Phật:

–Các cành cây vì sao bỗng sà thấp xuống như vậy.

Phật đáp:

–Ta xuống ao tắm xong, muốn có vật gì vịn để lên bờ. Vị thọ thần biết ý nên làm cho cành cây sà xuống giúp Ta vịn để lên bờ.

Ca-diếp khen là việc chưa từng thấy nhưng vẫn nghĩ Đức Phật tuy có nhiều uy lực, có thể cảm hóa được Thọ thần nhưng đạo của ông ta vẫn chân chánh hơn.

Một hôm Ca-diếp nghĩ: “Ngày mai này, vua nước Ma-kiệt-đề cùng với quan, dân, Bà-la-môn, trưởng giả, cư sĩ... sẽ đến đây tổ chức lễ hội trong bảy ngày. Nếu vị Sa-môn trẻ tuổi kia mà đến đây thì vua, quan, dân chúng thấy tướng tốt và uy lực thần thông của vị ấy hẳn là sẽ bỏ ta mà đi theo thờ phụng vị ấy. Mong sao trong bảy ngày lễ hội, vị ấy không đến đây”. Phật hiểu rõ tâm niệm của Ca-diếp nên Ngài đi sang xứ Uất-đơn-việt ở phương Bắc, trong bảy ngày bảy đêm không xuất hiện. Khi lễ hội hoàn tất, vua quan và mọi người về hết, Ca-diếp lại nghĩ: “Trong suốt bảy ngày hội, vị Sa-môn trẻ tuổi không đến, thật là may mắn. Nay lễ hội đã xong, ta muốn cúng dường Ngài, nếu lúc này Ngài đến thì thật là tốt”.

Lúc ấy Đức Thế Tôn biết được ý nghĩ của Ca-diếp nên trong chốc lát, nhanh như thời gian một tráng sĩ co duỗi cánh tay, hiện ra trước Ca-diếp. Lúc ấy Ca-diếp chợt thấy Như Lai, đến vừa ngạc nhiên, vừa vui mừng liền hỏi Phật:

–Trong bảy ngày qua Ngài đi đâu tôi không gặp?

Phật đáp:

–Đức vua nước Ma-kiệt-đề, quan dân, Bà-la-môn, trưởng giả, cư sĩ... đến đây dự hội bảy ngày, ông lại không muốn gặp Ta nên Ta đến xứ Uất-đơn-việt ở phương Bắc để tránh ông. Nay ông nghĩ muốn Ta đến nên Ta đến.

Ca-diếp nghe Phật nói giật mình, toàn thân nổi gai, suy nghĩ: “Vị Sa-môn trẻ tuổi này biết được cả ý nghĩ trong lòng ta. Thật là kỳ lạ nhưng vẫn không chân chánh bằng đạo của ta”.

Ngày kia, Đức Thế Tôn suy nghĩ: “Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp căn duyên đã từ từ thuần thục, nay đúng là lúc điều phục ông ta”. Nghĩ thế nên Đức Thế Tôn đến sông Ni-liên-thiên. Phật vừa đến bờ sông, Ma vương bỗng hiện ra thưa với Phật:

–Bạch Thế Tôn, bây giờ là lúc Ngài nên vào Niết-bàn. Đấng Thiện Thệ, nay đã đúng thời Ngài nên vào Niết-bàn. Vì sao? Vì những người đáng độ đều đã được giải thoát, nay thật đúng lúc Ngài nên vào Niết-bàn.

Ma vương thưa với Phật ba lần như thế. Đức Thế Tôn đáp:

–Nay chưa phải lúc Ta vào Niết-bàn. Vì sao? Vì bốn bộ chúng Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, Ưu-bà-tắc, Ưu-bà-di chưa đầy đủ. Những người đáng độ chưa được hoàn toàn giải thoát, các ngoại đạo đều chưa được hàng phục.

Đức Phật cũng đáp lại ba lần như thế. Ma vương nghe thế buồn bã trở về Thiên cung.

Đức Thế Tôn đi xuống sông Ni-liên-thiên, dùng thần lực tách dòng sông làm hai khiến nước ở hai bên vọt lên cao. Phật đi vào giữa, từng bước chân của Ngài làm bụi tung lên mù mịt. Ca-diếp từ xa trông thấy tưởng Phật bị chìm trong nước liền sai các đệ tử chèo thuyền đến đó. Khi đến bên sông thấy lối Phật đi có bụi bay lên, Ca-diếp thầm khen là việc chưa từng có nhưng suy nghĩ: “Vị Sa-môn trẻ tuổi này tuy có sức thần thông như thế nhưng vẫn không chân chánh bằng đạo của ta”. Lúc ấy Ca-diếp hỏi Phật:

–Vị Sa-môn trẻ tuổi muốn lên thuyền không?

Phật đáp:

–Tốt lắm.

Bấy giờ Đức Thế Tôn dùng thần lực xuyên qua đáy thuyền để vào trong thuyền ngồi kiết già. Ca-diếp thấy Phật từ đáy thuyền đi vào mà đáy thuyền vẫn không thủng, khen là việc chưa từng có, nhưng vẫn cố chấp: “Vị Sa-môn trẻ tuổi có thần thông kỳ diệu như thế nhưng không bằng ta đã đắc quả A-la-hán”. Phật liền nói:

–Này Ca-diếp, ông chưa đắc quả A-la-hán, cũng chưa đạt A-la-hán hưởng mà sao lại có tâm ngã mạn lớn như thế?

Ca-diếp nghe lời đó xong, trong lòng vừa thẹn vừa sợ, toàn thân nổi gai, thầm nghĩ: “Vị Sa-môn trẻ tuổi này biết rõ tâm niệm của ta”

nên liền thưa với Phật:

–Đúng thế, thưa Sa-môn! Đúng thế, thưa Đại Tiên! Người đã biết rõ tâm niệm của con. Cúi xin Ngài hãy thu nhận con làm đệ tử.

Phật đáp:

–Ông là bậc cao niên, đã một trăm hai mươi tuổi, có nhiều đệ tử quyến thuộc, lại được Quốc vương và quan dân tôn kính. Nếu ông quyết định theo học giáo pháp của Ta thì trước hết nên cùng bàn bạc kỹ với các đệ tử.

Ca-diếp đáp:

–Quý hóa thay! Hay lắm thay! Quả như lời dạy của Đại Tiên, nhưng lòng con đã quyết định, không bao giờ thay đổi. Nay sẽ về cùng bàn bạc với các đệ tử.

Nói xong, Ca-diếp trở về trụ xứ tập họp các đệ tử nói:

–Vị Sa-môn trẻ tuổi từ khi đến ở đây, chúng ta đã thấy bao nhiêu thần thông biến hóa thật là kỳ diệu và trí tuệ cao xa, tính tình ôn hòa của Ngài, nay ta muốn quy y theo học giáo pháp của người, các ông nghĩ sao?

Các đệ tử thưa:

–Những gì chúng con biết đều là nhờ ân của Tôn giả. Bậc mà Tôn giả đã tin tưởng quy y, ắt hẳn không phải là hư vọng. Chúng con cũng đã thấy những thần thông kỳ diệu của vị ấy. Nếu Tôn giả quyết định quy y theo học giáo pháp của Bậc ấy, chúng con cũng xin nguyện theo Tôn giả quy y.

Nghe các đệ tử nói thế, Ca-diếp lập tức cùng họ đến trước Phật thưa:

–Nay con cùng các đệ tử đều đã quyết định quy y. Cúi xin Đại Tiên hãy thu nhận chúng con.

Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Lập tức râu tóc Ca-diếp tự rụng, vận ca-sa vào người, trở thành Sa-môn. Bấy giờ, Đức Thế Tôn tùy theo căn tánh của Tôn giả giảng rộng pháp Tứ đế. Vừa nghe xong bài pháp, Ca-diếp liền lìa xa mọi trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh; sau đó một thời gian đã chứng được quả A-la-hán. Năm trăm đệ tử thấy thầy đã thành Sa-môn trong lòng rất vui vẻ, cũng có ý muốn xuất gia nên thưa với Phật:

–Thầy chúng con được Đại Tiên thu nhận, nay đã là Sa-môn. Chúng con cũng vui thích theo thầy học đạo. Cúi xin Đại tiên chấp nhận cho chúng con được xuất gia.

Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Râu tóc của họ tự rụng xuống, vận ca-sa vào, trở thành Sa-môn. Sau đó Phật cũng vì họ giảng pháp Tứ đế. Sau thời pháp, cả năm trăm vị Tỳ-kheo đều xa lìa trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh, chứng được quả Tu-đà-hoàn. Sau một thời gian tu tập, dần dần tất cả đều chứng được quả A-la-hán.

Sau khi đắc quả, Ca-diếp và năm trăm vị đệ tử đem hết những dụng cụ thờ lửa vứt bỏ xuống sông Ni-liên-thiên và cùng đi theo Phật. Bấy giờ hai người em của Ca-diếp là Na-đề Ca-diếp và Già-da Ca-diếp, mỗi người có hai trăm năm mươi người đệ tử và cùng ở bên bờ vùng hạ lưu sông Ni-liên-thiên, bỗng trông thấy các dụng cụ thờ lửa của thầy trôi người anh trôi trên sông nên rất ngạc nhiên, suy nghĩ: “Anh ta gặp điều gì không lành mà sao nay những dụng cụ thờ lửa bị thả trôi sông. Phải chăng bị kẻ ác hãm hại?” Hai người em vội chạy đến gặp nhau bàn luận:

–Anh chúng ta nếu không bị kẻ ác làm hại thì tại sao những dụng cụ thờ lửa lại theo dòng sông trôi xuống. Thật là kỳ lạ, chúng ta hãy mau đến đó xem sao.

Bàn luận xong, họ liền ngược dòng sông lên đến chỗ người anh. Đến nơi thấy cảnh vắng vẻ lòng họ rất buồn rầu, thắc mắc không biết anh và các đệ tử đi đâu. Trong khi đi tìm kiếm khắp nơi bỗng gặp người quen, họ liền hỏi thăm:

–Thánh huynh của chúng tôi và các đệ tử không rõ nay ở đâu, ông có biết không?

Vị ấy trả lời:

–Anh của các ngài và chúng đệ tử đã bỏ hết những dụng cụ thờ lửa, xuất gia đi theo Sa-môn Cù-đàm tu học.

Hai người em nghe thế vô cùng khổ tâm, cho là việc kỳ lạ chưa từng thấy, thâm nghĩ: “Sao anh ta lại bỏ đạo A-la-hán mà đi cầu học pháp khác?” Hai người liền tìm đến chỗ người anh. Đến nơi thấy anh và các đệ tử đã cạo bỏ râu tóc, mặc ca-sa liền quỳ lạy, hỏi:

–Anh vốn là một vị Đại A-la-hán thông minh, trí tuệ không ai bằng, tiếng tăm vang cả mười phương mọi người đều kính phục, tại sao nay lại bỏ đạo mà theo học người khác? Đây đâu phải là chuyện nhỏ.

Ca-diếp liền trả lời hai em:

–Ta thấy Đức Thế Tôn là Bạc đã thành tựu tâm đại Từ bi và có ba điều kỳ diệu: một là thần thông biến hóa; hai là trí tuệ cực sáng, chắc chắn đã đạt được Nhất thiết chủng trí; ba là biết rõ căn tánh từng người mà tùy thuận dẫn dắt, do đó mà ta xuất gia tu học theo giáo pháp của Phật. Ta nay tuy được vua, quan, dân chúng tôn kính, không luận lý nào ở thế gian mà không phá được nhưng lại không dứt được con đường sinh tử, chỉ có giáo pháp của Như Lai mới có thể dứt hẳn được sinh tử. Đã gặp được vị Đại Thánh Chí Tôn như vậy mà không tự gắng sức để cầu học theo vị Thầy tối thắng là người không có lòng và cũng không có mắt.

Hai người em thưa:

–Nếu đúng như lời anh nói, Bạc ấy chắc chắn đã thành tựu được Nhất thiết chủng trí. Các đạo lý, tri thức chúng em có được đều do công sức của anh. Nay anh đã theo Phật xuất gia, chúng em cũng như anh nguyện theo Phật xuất gia học đạo.

Hai người em, mỗi vị bèn hỏi chúng đệ tử của mình:

–Nay ta muốn theo đường của anh cả ta xuất gia theo học Phật pháp, vậy ý các người thế nào?

Các đệ tử thưa:

–Chúng con có được tri kiến đều là nhờ ân của đại sư. Nay đại sư có ý xuất gia theo Phật, chúng con cũng nguyện đi theo.

Lúc ấy Na-đề Ca-diếp và Già-da Ca-diếp, mỗi vị đem hai trăm năm mươi đệ tử đến trước Phật cúi đầu lễ xuống chân Phật thưa:

–Bạch Thế Tôn, xin người từ bi thương xót mà cứu vớt chúng con.

Phật nói:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Râu tóc của họ đều tự rụng, vận ca-sa, trở thành Sa-môn. Hai người lại bạch Phật:

–Các đệ tử của chúng con cũng nguyện xin xuất gia. Kính xin



Thế Tôn từ bi tiếp nhận.

Phật đáp:

–Quý hóa lắm!

Rồi Ngài hô lớn:

–Lành thay các Tỳ-kheo!

Râu tóc trên người họ tự rụng, vận ca-sa, đều thành Sa-môn. Bấy giờ Đức Thế Tôn vì Na-đề Ca-diếp, Già-da Ca-diếp và chúng đệ tử hiện sức đại thần thông rồi tùy theo căn cơ mà thuyết pháp. Phật dạy:

–Này các Tỳ-kheo, các ông nên biết thế gian này luôn bị các thứ lửa dữ là tham, sân, si thiêu đốt. Trước đây các ông thờ ba thứ lửa đã có thể trừ bỏ được chướng ngại thô lậu bên ngoài, nhưng ba thứ lửa độc này lại xuất phát từ thân tâm, các ông cần phải mau đoạn trừ chúng.

Lúc bấy giờ các Tỳ-kheo nghe lời Phật dạy, ngay lập tức xa lìa mọi trần cấu phiền não, đắc pháp nhãn thanh tịnh. Thế Tôn lại vì họ giảng rộng pháp Tứ đế. Sau một thời pháp, tất cả họ đều đạt được quả A-la-hán.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn nhớ lại: “Vua Tần-tỳ-sa-la trước đây có nguyện rằng nếu Ta đắc đạo thì nên độ ông ta trước. Nay đã đến lúc Ta nên đến đó để hoàn thành bản nguyện cho nhà vua”. Nghĩ thế rồi, Phật liền cùng ba anh em Ca-diếp và một ngàn vị Tỳ-kheo đi tới cung điện của vua Tần-tỳ-sa-la tại thành Vương xá.

Lúc ấy, người dân trong các thôn mà vua đã cấp cho Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp trước đây thấy Ca-diếp và các đệ tử đều thành Sa-môn liền đến tâu vua. Nhà vua và các quan nghe tin ấy rất kinh ngạc nhưng yên lặng không nói gì. Dân chúng bên ngoài nghe tin ấy liền cùng nhau bàn bạc:

–Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp là bậc có trí tuệ cao sâu không ai sánh bằng, tuổi lại cao, đã chứng quả A-la-hán nay sao lại bỏ đạo của mình làm đệ tử của Sa-môn Cù-đàm?

Không một ai tin điều đó và đều cho rằng Sa-môn Cù-đàm là đệ tử của Ca-diếp. Khi đến gần thành Vương xá, Thế Tôn dừng chân nghỉ trong một khu rừng. Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp nhờ một người thân cận trước đây đến thưa với vua Tần-tỳ-sa-la:

–Tôi nay đã xuất gia tu học theo giáo pháp của Đức Phật. Hiện nay đang cùng Đức Phật đến đây, ngự trong một khu rừng. Nhà vua nên đến lễ bái cúng dường.

Nhà vua nghe lâu lại lời ấy mới biết chắc là Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp là đệ tử của Phật, lập tức truyền chuẩn bị ngựa xe cùng với các vị đại thần, Ba-la-môn, dân chúng đến chỗ Đức Phật. Khi đến ngoài rừng, vua liền xuống xe, bỏ tất cả nghi trượng hoàng gia, đi bộ vào diện kiến Đức Phật. Lúc ấy, từ trên không có một vị trời bảo nhà vua:

–Như Lai hiện đang ngự trong khu rừng này, là ruộng phước tối thượng của trời, người. Đại vương nên cung kính cúng dường và bố cáo cho nhân dân trong nước nên cúng dường Như Lai.

Nhà vua nghe lời đó xong, trong lòng vô cùng mừng rỡ, phấn chấn, lập tức tiến vào rừng. Từ xa vua đã trông thấy tướng tốt đẹp, trang nghiêm của Đức Phật và cũng thấy thấy trò ba anh em Tôn giả Ca-diếp hầu chung quanh, chẳng khác nào các vì sao vây quanh vầng nguyệt rạng. Lòng vua càng tăng thêm niềm hoan hỷ vội đến trước Đức Phật cúi đầu lạy sát đất thưa với Phật:

–Con là vua nước Ma-kiệt-đề, thuộc chủng tộc mặt trắng, tên là Tần-tỳ-sa-la. Chẳng hay Thế Tôn đã từng nghe qua chưa?

Phật liền đáp:

–Lành thay! Đại vương.

Vua Tần-tỳ-sa-la lui xuống ngồi sang một bên. Các đại thần, Ba-la-môn và dân chúng cũng đều ngồi xuống. Khi ấy, sau khi thấy mọi người trong phái đoàn của nhà vua đều đã an tọa, Đức Thế Tôn liền dùng giọng Phạm âm vấn an nhà vua:

–Sức khỏe của đại vương có được tốt không? Việc nước chắc không quá mệt nhọc phải không?

Đức vua thưa:

–Nhờ ân đức của Thế Tôn nên con may mắn vẫn được mọi sự an ổn.

Lúc ấy vua Tần-tỳ-sa-la và các vị Đại học sĩ Ba-la-môn, trưởng giả, cư sĩ, các vị đại thần và nhân dân đã biết Tôn giả Ca-diếp là đệ tử của Đức Phật nên cùng bàn với nhau:

–Thật là hay thay! Đức Như Lai có sức thần lớn lao, trí tuệ cao sâu không thể nghĩ bàn nên mới có thể điều phục ba anh em Ngài Ca-

diếp theo làm đệ tử.

Trong chúng hội cũng có vài người nghi ngờ, thầm nghĩ: “Ngài Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp là người có đại trí tuệ, mọi người đều tin phục đi theo, sao lại là đệ tử của Sa-môn Cù-đàm được?”

Đức Thế Tôn biết được những ý nghĩ ấy liền bảo Ca-diếp:

–Nay ông nên hiển bày sức thần biến.

Ca-diếp vâng lời liền bay lên không trung, trên thân hiện ra nước, dưới thân hiện ra lửa, hoặc trên thân hiện ra lửa, dưới thân hiện ra nước, hoặc hiện thân lớn đầy khắp không trung rồi biến ra nhỏ, hoặc từ một thân biến thành vô số thân, hoặc chui vào đất rồi vọt lên, hoặc đi đứng nằm ngồi trong không trung. Mọi người chứng kiến khen là điều chưa từng có và đều tôn Ca-diếp là bậc Đại tiên đệ nhất. Ở trên không biến hiện thần thông xong, Ca-diếp trở lại mặt đất, đến trước Đức Phật đánh lễ sát đất và thưa:

–Thế Tôn chính là Bạc Thầy của cả trời người. Con nay chính là đệ tử của Thế Tôn.

Ca-diếp nói ba lần như thế. Phật đáp:

–Đúng thế! Đúng thế! Ca-diếp, ông thấy trong pháp Ta có được lợi lạc gì mà bỏ hết những đồ thờ lửa để xuất gia?

Ca-diếp liền dùng lời kệ đáp:

*Con ở trong đời trước  
 Nhờ công đức thờ lửa  
 Được sinh cõi trời người  
 Thọ hưởng vui năm dục  
 Cứ thế mãi luân hồi  
 Chìm trong biển sinh tử  
 Con thấy tai họa đó  
 Nên để được lìa khổ  
 Nương phước báo thờ lửa  
 Cầu sinh cõi trời người  
 Chỉ thêm tham, sân, si  
 Cho nên con xa lánh  
 Lại theo phước thờ lửa  
 Cầu sinh trong tương lai  
 Nhưng đã có sinh rồi*

Ất có già bệnh chết  
 Con đã thấy điều ấy  
 Nên bỏ đạo thờ lửa  
 Bố thí, tu khổ hạnh  
 Và phước báo thờ lửa  
 Dù được sinh Phạm thiên  
 Nhưng không phải rốt ráo  
 Do vì nhân duyên ấy  
 Cho nên bỏ thờ lửa  
 Con thấy pháp Như Lai  
 Là sinh, lão, bệnh, tử  
 Đạo giải thoát hoàn toàn  
 Do đó nay xuất gia  
 Như Lai, Đấng Giải Thoát  
 Là Bạc Thầy trời người  
 Vì nhân duyên như thế  
 Nên nương theo Thế Tôn  
 Như Lai đại Từ bi  
 Hiện vô số phương tiện  
 Và các sức thần thông  
 Để dẫn con vào đạo  
 Sao lại còn bằng lòng  
 Đi theo đạo thờ lửa.

Lúc bấy giờ vua Tân-tỳ-sa-la cùng mọi người nghe lời kệ của Ca-diếp vô cùng vui mừng, càng sinh lòng cung kính, tin tưởng tuyệt đối với Đức Phật, hiểu rõ Như Lai là Bạc Nhất Thiết Chủng Trí, và đều biết Ca-diếp là đệ tử của Phật. Lúc ấy trong không trung, chư Thiên rải các thứ hoa trời, tấu các thứ nhạc êm dịu và cùng xướng:

–Lành thay Tôn giả Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp đã khéo nói lời kệ ấy.

Đức Thế Tôn biết mọi người đã tin tưởng chắc chắn không còn nghi ngờ, lại xem thấy căn tính của họ đều đã thuần thực nên vì họ mà thuyết giảng:

–Đại vương nên biết thân năm ấm này lấy thức là căn bản, do thức sinh ý căn, từ ý căn sinh ra sắc, mà sắc thì sinh diệt không bền.

Nếu đại vương quán sát được như thế thì có thể biết rõ thân này là vô thường, quán thân là vô thường nên không chấp thủ thân tướng và do vậy có thể lìa được chấp ngã và ngã sở. Nếu đại vương có thể quán sắc là vô thường thì cũng có thể xa rời mọi ý niệm về ngã và ngã sở, tức là hiểu rõ khi sắc sinh thì khổ sinh, sắc diệt thì khổ diệt. Nếu người nào quán niệm được như thế thì gọi là Giải (*cởi mở, tự tại, thoát ly...*). Nếu ai không quán niệm như thế thì gọi là Phược (*trói buộc*). Thực tính của các pháp vốn vô ngã và vô ngã sở. Chúng sinh do vọng tưởng điên đảo nên chấp có ngã và ngã sở, đó không phải là pháp chân thật. Nếu có thể đoạn trừ vọng tưởng mê lầm, điên đảo thì được giải thoát.

Lúc ấy vua Tần-tỳ-sa-la suy nghĩ: “Nếu bảo chúng sinh chấp có ngã là bị trói buộc, vậy nếu tất cả chúng sinh đều vô ngã thì ai sẽ thọ quả báo?” Đức Thế Tôn biết những thắc mắc trong lòng vua liền nói:

–Tất cả những việc thiện ác mà chúng sinh làm cũng như những quả báo mà chúng sinh thọ nhận đều không phải do ngã tạo ra, cũng không phải ngã thọ nhận, nhưng trong hiện tại lại thấy có tạo ra thiện ác và có thọ quả báo. Đại vương nên lắng nghe thật kỹ, Ta sẽ vì đại vương mà giảng rõ. Chỉ vì căn, trần, thức hợp với nhau khởi sinh nhiễm cảnh, tích lũy những ý tưởng ngày càng nhiều, chính do đó mà chúng sinh mãi chạy theo dòng sinh tử, chịu mọi quả báo khổ đau. Nếu không nhiễm cảnh, dừng lại những tâm tưởng ràng buộc thì được giải thoát. Do căn, trần, thức ba nhân duyên ấy hợp lại mà có thiện ác và thọ quả báo, bản chất của chúng là không có ngã riêng (*tính chủ thể, độc lập, riêng biệt*). Thí như dùi cây để lấy lửa, do tay xoay miếng gỗ mà có lửa nhưng tính của lửa không phải từ tay hay từ gỗ mà có, cũng không lìa tay và mảnh gỗ mà có. Căn, trần, thức cũng như thế.

Khi ấy vua Tần-tỳ-sa-la lại nghĩ: “Nếu do căn, trần, thức hòa hợp mà có thiện ác cũng như có thọ quả báo thì chúng phải thường hợp lại với nhau, không thể xa rời nhau. Nếu chúng không thường hợp lại với nhau thì sẽ bị đoạn diệt”. Thế Tôn biết ý nghĩ ấy của vua nên giảng tiếp:

–Căn, trần, thức ấy không thường còn, cũng không đoạn diệt. Vì sao? Vì chúng hòa hợp với nhau nên không đoạn diệt, vì chúng có đặt

tính riêng nên không thường còn. Ví như hạt giống là do nhân, do có duyên của đất, nước nên mầm lá mới sinh ra. Hạt giống sẽ mọc nát nên không gọi là thường, nhưng do hạt giống có đặt tính sinh trưởng thành mầm lá nên không thể gọi là đoạn. Lìa cả khái niệm thường và đoạn được gọi là Trung đạo. Căn, trần, thức cũng như vậy.

Vua nghe xong bài pháp, tâm ý khai mở, tỉnh ngộ, nhờ đó xa lìa mọi trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh. Tám vạn na-do-tha Bà-la-môn, đại thần và nhân dân cũng nhờ nghe pháp mà được xa lìa trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh. Chín mươi sáu vạn na-do-tha chư Thiên cũng nhờ nghe pháp mà xa lìa trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh. Vua Tần-tỳ-sa-la từ chỗ ngôi đứng dậy cung kính lễ xuống chân Phật rồi chấp tay thưa:

–Vui sướng thay! Đức Thế Tôn đã lìa bỏ ngôi Chuyển luân thánh vương xuất gia học đạo, thành Bạc Nhất Thiết Chủng Trí. Trước kia con đã ngu si muốn giữ Thế Tôn lại để cai trị một nước nhỏ. Nay được diện kiến Đức Đại Từ, lại được nghe chánh pháp nên rất hổ thẹn về lỗi đã qua, kính xin Thế Tôn mở lòng từ bi nhận cho con sám hối. Ngày trước con có nguyện xin nếu Phật đắc đạo thì độ con trước, nay ước nguyện đã thành tựu, nhờ ân Thế Tôn mà con đã thấy được chân lý. Từ nay con nguyện cúng dường đầy đủ tứ sự cho Thế Tôn và chư Tăng, không để thiếu thốn, cúi mong Đức Thế Tôn ở lại vườn Trúc để nước Ma-kiệt-đề mãi mãi an vui.

Phật đáp:

–Quý hóa thay! Đại vương có thể xa rời pháp tam bất kiên để cầu quả tam kiên, Ta nay chấp thuận để vua được tròn đầy tâm nguyện.

Vua Tần-tỳ-sa-la biết Phật đã chấp thuận lời thỉnh của mình đến ở trong vườn Trúc nên cung kính lễ xuống chân Phật, từ tạ ra về.

Về đến cung, vua lập tức ra lệnh cho quan quân khởi công xây cất phòng xá trong vườn Trúc, trang trí vô cùng trang nghiêm, đẹp đẽ, treo phướn lọng bằng gấm, cắm hoa đốt hương. Sau khi đã hoàn thành, vua liền cho chuẩn bị xa giá đi đến chỗ Phật đánh lễ, thưa:

–Phòng xá nơi vườn Trúc đã xây cất xong, cúi mong Thế Tôn và chư Tỳ-kheo Tăng thương xót đến đó trụ.

Lúc đó Thế Tôn, chư Tỳ-kheo và vô số chư Thiên tháp tùng

vây quanh cùng đi vào thành Vương xá. Ngay khi Như Lai bước vào cổng thành, những nhạc khí trong thành tự nhiên tấu lên, cửa hẹp bỗng hóa rộng, cửa thấp bỗng cao lên, tất cả những gò đống đều trở nên bằng phẳng, những nơi dơ bẩn đều được sạch thơm, người điếc bỗng nghe được, người câm lại nói được, người mù nhìn thấy được, người điên dại trở nên tỉnh táo, những kẻ tật nguyền ốm đau bỗng lành lặn, khỏe mạnh, cây khô ra hoa, cây cỏ héo úa bỗng xanh tươi, ao cạn bỗng ngập nước vỗ sóng tràn bờ, gió thơm thổi đến, các loài chim quý lạ như Phượng hoàng, Khổng tước, Phỉ thúy, Oan ương... đều bay về tụ tập, hát lên những âm thanh êm ái. Tất cả đều lành đều như hội tụ nơi thành Vương xá. Sau khi vào thành, Đức Phật cùng vua Tân-tỳ-sa-la đến vườn Trúc. Lúc ấy chư Thiên vân tập đầy khắp trên không, đức vua tay nâng một chiếc bình quý chứa đầy nước thơm đến trước Như Lai thưa:

–Nay con xin hiến cúng vườn Trúc này cho Như Lai và chư Tỳ-kheo Tăng. Xin Thế Tôn thương xót nhận cho.

Nói xong, vua lấy nước trong bình rưới lên đất. Lúc đó Đức Phật yên lặng chấp nhận, nói kệ chú nguyện:

*Người nào siêng bố thí  
Sẽ trừ được tâm tham  
Người nào thường nhẫn nhục  
Sẽ mãi lìa giận dữ  
Nếu ai luôn làm lành  
Ngu si sẽ xa lánh  
Có đủ được ba hạnh  
Mau đạt được Niết-bàn  
Nếu có người nghèo khổ  
Không của để bố thí  
Thấy người khác bố thí  
Mà sinh tâm vui theo  
Phước báu người tùy hỷ  
Cũng bằng người bố thí.*

Chúng hội Bà-la-môn, các quan đại thần cùng dân chúng thấy vua phụng cúng tinh xá cho Đức Phật đều hôn hử sinh niệm hoan hỷ

theo vua. Sau khi cúng dường tinh xá cho Đức Phật và chư Tăng xong, vua Tần-tỳ-sa-la vô cùng vui sướng, cung kính lễ xuống chân Phật rồi trở về cung. Trong các vị quốc vương ở cõi Diêm-phù-đề từng được diện kiến Đức Phật, vua Tần-tỳ-sa-la là đứng đầu; trong tất cả các ngôi tinh xá thì Trúc viên là ngôi tinh xá đầu tiên.

Vào lúc Đức Phật và chư Tăng ngự tại vườn Trúc, có hai vị Bà-la-môn ở trong thành Vương xá, là người thông minh, linh lợi có trí tuệ lớn, thông đạt tất cả các Luận thư, tài tranh biện không ai qua được. Một người họ Câu-lật tên Ưu-bà-thất-sa, do có người mẹ tên là Xá-lợi nên mọi người thường gọi ông là Xá-lợi-phất, người thứ hai họ Mục-kiền-liên tên là Mục-kiền-la-dạ-na. Mỗi người có một trăm đệ tử đều được dân chúng trong nước kính trọng, ngưỡng mộ. Hai người kết bạn, rất thân yêu và kính trọng nhau, đã giao ước với nhau nếu ai gặp được pháp môn kỳ diệu trước thì phải khai ngộ cho nhau, không được giấu diếm.

Một hôm, Tỳ-kheo A-xả-bà-kỳ khoác y ôm bát vào làng khát thực. Vị Tỳ-kheo khéo giữ các căn, oai nghi nghiêm chỉnh, người đi đường trông thấy ai cũng cung kính. Lúc ấy trên đường đi, Xá-lợi-phất bỗng thấy oai nghi Phạm tướng của Tỳ-kheo A-xả-bà-kỳ. Do thiện căn đã tròn đủ nên vừa gặp vị Tỳ-kheo, lòng Xá-lợi-phất đột nhiên vui mừng vô hạn, toàn thân rung động, đứng lại chăm chú nhìn, và vội hỏi:

–Theo ý tôi thì thầy chắc là mới xuất gia nhưng sao đã thu nhiếp được các căn nên tôi muốn hỏi, xin thầy cho biết Bổn sư của thầy là ai? Có những lời dạy nào? Thường nói những pháp gì?

A-xả-bà-kỳ nghiêm trang đáp:

–Thầy tôi là Bạc đã đạt Nhất thiết chủng trí, thuộc dòng họ Cam Giá, là Thầy của cả trời người, có tướng tốt, trí tuệ và thần thông không ai bì kịp. Tôi tuổi còn nhỏ, học đạo còn nông cạn đâu dám tuyên nói diệu pháp của Như Lai, nhưng theo chỗ tôi hiểu, xin nói lại cho ông.

Vị Tỳ-kheo liền nói kệ:

*Cội nguồn tất cả pháp  
Nhân duyên sinh, vô chủ  
Nếu rõ được điều đó*



*Sẽ đạt đạo chân thật.*

Vừa nghe xong bài kệ của Tỳ-kheo A-xả-bà-kỳ, Xá-lợi-phất lập tức xa lìa mọi trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh, thấy được chân lý, nội tâm vô cùng phấn chấn, các căn trong thân rung động, vui sướng tột độ, tự nghĩ: “Tất cả chúng sinh đều do chấp ngã nên bị luân hồi trong vòng sinh tử, nếu trừ được ngã tưởng thì ngã sở tưởng cũng sẽ không còn, giống như ánh sáng mặt trời có thể phá tan mọi bóng tối, tâm vô ngã cũng như thế, có thể phá tan hoàn toàn mọi ngăn che của ngã kiến. Những gì ta tu học từ trước đến nay đều là tà kiến, điều ta sở đắc hôm nay mới thật là đạo lý chân thật”. Nghĩ thế xong, Xá-lợi-phất liền lễ xuống chân A-xả-bà-kỳ, trở về nơi cư trú. Tỳ-kheo A-xả-bà-kỳ tiếp tục đi khát thực xong liền quay về vườn Trúc.

Khi Xá-lợi-phất về đến chỗ ở, Mục-kiền-liên do thiện căn đã đầy đủ, vừa nhìn thấy Xá-lợi-phất các căn yên tịnh, oai nghi trang nghiêm, khuôn mặt có vẻ vui mừng khác với ngày thường, liền hỏi:

–Tôi xem anh hôm nay mọi dáng vẻ đều khác với ngày thường, phải chăng đã nghe được pháp cam lộ vi diệu? Trước đây, chúng ta đã giao ước với nhau, hễ người nào nghe được pháp vi diệu thì phải khai ngộ cho người kia, nay anh nghe được pháp gì hãy đọc lại cho tôi nghe với.

Xá-lợi-phất đáp:

–Đúng là hôm nay tôi đã được nghe pháp cam lộ.

Mục-kiền-la-dạ-na nghe nói, lòng mừng vui tột độ liền cất lời khen:

–Hay thay! Hãy nói cho tôi nghe với.

Xá-lợi-phất thuật lại:

–Hôm nay trên đường tôi gặp một vị Tỳ-kheo khoác y ôm bát vào làng khát khực. Vị ấy các căn vắng lặng an tĩnh, dáng vẻ nghiêm trang, tôi vừa gặp đã sinh lòng cung kính liền đến gần hỏi theo chỗ tôi thấy thì vị ấy dường như mới xuất gia mà sao đã thu nhiếp được các căn như thế, và tôi đã hỏi Bổn sư của vị ấy là ai? Đã dạy những pháp gì? Lúc đó vị Tỳ-kheo A-xả-bà-kỳ ấy đã ung dung trả lời tôi:

–Thầy tôi đã đạt Nhất thiết chủng trí, thuộc dòng họ Cam Giá, là Thầy cả trời người, tướng tốt, trí tuệ và thần thông không ai sánh bằng. Tuổi tôi còn trẻ, học đạo còn cạn, đâu có thể nói hết

diệu pháp của Thầy nhưng theo chỗ tôi hiểu xin nói cho ông nghe” rồi vị ấy nói kệ:

*Cội nguồn tất cả pháp  
 Nhân duyên sinh, vô chủ  
 Nếu hiểu rõ điều đó  
 Sẽ đạt đạo chân thật.*

Mục-kiền-la-dạ-na vừa nghe xong những lời ấy của Xá-lợi-phất cũng lập tức lia được mọi trần cấu, đắc pháp nhãn thanh tịnh. Sau khi đắc pháp hai người bàn với nhau:

–Hai chúng ta đều nhờ pháp Phật mà được lợi ích lớn, nay nên cùng nhau đến chỗ Phật xin xuất gia.

Bàn tính xong, mỗi người đều gọi các đệ tử của mình đến bảo:

–Ta nay đã được vị cam lộ của Phật pháp, chỉ có giáo pháp đó mới là con đường xuất thế. Nay ta muốn đến xin Phật xuất gia, ý các người thế nào?

Các đệ tử thưa:

–Nhờ thầy mà chúng con có tri kiến, nay thầy xuất gia, chúng con cũng nguyện xin đi theo.

Khi ấy hai người và hai trăm đệ tử cùng nhau thẳng đến vườn Trúc. Vừa bước vào cửa, thấy thân tướng Như Lai vô vàn tốt đẹp, trang nghiêm, chúng Tỳ-kheo trước sau vây quanh, lòng hai người rất vui mừng, toàn thân phấn chấn. Đức Thế Tôn thấy Xá-lợi-phất và Mục-kiền-la-dạ-na cùng các đệ tử đến liền nói với các Tỳ-kheo:

–Các thầy nên biết, hai vị kia đưa các đệ tử đến nơi này để xin xuất gia. Một vị tên là Xá-lợi-phất, một vị tên là Mục-kiền-la-dạ-na, họ sẽ là đệ tử hàng đầu trong pháp của Ta. Xá-lợi-phất là vị đứng đầu về Trí tuệ, Mục-kiền-la-dạ-na là vị đứng đầu về Thần thông.

Sau khi đến trước Phật, hai người liền cúi đầu sát đất lạy Đức Phật và thưa:

–Chúng con đã thấy được chân lý trong giáo pháp của Phật nên ham muốn xuất gia. Cúi xin Thế Tôn chấp thuận.

Đức Thế Tôn nói lớn:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Râu tóc của hai người tự rụng, khoác y ca-sa, trở thành Sa-môn. Lúc đó hai trăm người đệ tử thấy thầy mình đã thành Sa-môn bèn thưa với Phật:

–Chúng con cũng muốn xuất gia theo thầy, xin Đức Thế Tôn thương xót chấp nhận.

Đức Thế Tôn lại xướng:

–Thiện lai Tỳ-kheo!

Râu tóc họ cũng tự rụng, vận y ca-sa, thành Sa-môn. Lúc ấy Đức Phật bèn giảng dạy chi tiết pháp Tứ đế cho Xá-lợi-phất và Mục-kiền-la-dạ-na. Sau thời pháp, cả hai vị ấy đều đắc quả A-la-hán. Phật cũng giảng pháp Tứ đế cho hai trăm vị tân Tỳ-kheo khiến họ lìa được trần cấu, đắc pháp nhãn tịnh rồi tu tập dần dần đều đạt quả A-la-hán. Thuở ấy Đức Thế Tôn và một ngàn hai trăm năm mươi vị Tỳ-kheo đều là bậc Đại A-la-hán ở nước Ma-kiệt-đê đem lại lợi ích lớn cho chúng sinh. Trong chúng Tỳ-kheo có nhiều vị mang tên Mục-kiền-la-dạ-na nên Thế Tôn đã đổi tên của Tôn giả Mục-kiền-la-dạ-na thành Đại Mục-kiền-la-dạ-na.

Bấy giờ tại nước Thâu-la-quyết-xoa có một vị Bà-la-môn tên là Ca-diếp có ba mươi hai tướng tốt, thông minh trí tuệ, thường tụng đọc bốn bộ kinh Vệ-đà, hầu hết kinh luận Bà-la-môn không kinh nào không thông suốt. Nhà vị ấy lại rất giàu, thường hay bố thí, người vợ rất đoan chính, cả nước không ai bằng. Hai vợ chồng tự nhiên không có ý dục, đêm không ngủ cùng phòng. Do đã nhiều đời luôn trồng thiện căn nên vị ấy không vui thích với đời sống gia đình hưởng thụ thú vui năm dục, ngày đêm luôn luôn suy nghĩ muốn lìa bỏ đời sống thế tục, hết lòng cầu tìm phương pháp xuất gia. Suy tầm mãi không được, vị ấy liền bỏ hết việc nhà đi vào rừng, tâm nghĩ miệng nói:

–Chư Phật Như Lai đã xuất gia tu hành, nay ta cũng theo Phật xuất gia.

Vị ấy liền cởi bỏ hết y phục bằng gấm lụa trị giá ngàn lượng vàng mà tự cạo bỏ râu tóc, mặc y bá nạp hoại sắc.

Bấy giờ trong không trung, chư Thiên thấy Ca-diếp đã tự xuất gia liền nói:

–Này thiện nam tử, con vua Bạch Tịnh thuộc dòng họ Cam Giá tên là Tát-bà Tát-đạt xuất gia tu tập đã thành Bậc Nhất Thiết Chủng

Trí. Cả thế gian tôn xưng Ngài là Thích-ca Mâu-ni Phật cùng với một ngàn hai trăm năm mươi vị A-la-hán hiện đang ở tại vườn Trúc thuộc thành Vương xá.

Ca-diếp vừa nghe lời chư Thiên nói xong, lòng vui mừng phấn chấn, toàn thân nổi gai, vội vàng đi đến tinh xá Trúc viên. Lúc đó Đức Thế Tôn biết Ca-diếp đang tới nên suy nghĩ: “Vị ấy vốn có căn lành, Ta nên đến độ cho ông ta”. Nghĩ xong, Thế Tôn liền đi ngược đường về xứ Đâu-bà gặp Ca-diếp trên đường. Khi ấy Ca-diếp đang đi bỗng thấy một vị đáng tôn kính, có tướng tốt chói sáng, oai nghi đặc biệt liền chấp tay thưa:

–Thế Tôn đúng là Bạc Nhất Thiết Chủng Trí, đúng là Bạc Từ Bi, là Đấng cứu độ chúng sinh, là nơi để mọi người quy ngưỡng.

Nói xong Ca-diếp liền cúi năm vóc sát đất lạy xuống, đầu mặt trên chân Phật, thưa tiếp:

–Bạch Thế Tôn, nay Ngài là Thầy của con, con là đệ tử.

Ca-diếp lạy lại ba lần như thế. Phật dạy:

–Đúng thế Ca-diếp, Ta là Thầy của ông, ông là đệ tử của Ta.

Phật lại nói:

–Này Ca-diếp, ông nên biết, nếu có người không phải là Bạc Nhất Thiết Chủng Trí mà muốn nhận ông làm đệ tử thì đầu người ấy sẽ bể ra làm bảy phần.

Phật lại nói tiếp:

–Lành thay Ca-diếp! Vui thay Ca-diếp! Ông nên biết thân ngũ thọ ấm (*ngũ thủ uẩn*) là nơi tập hợp những nỗi khổ lớn.

Ca-diếp vừa nghe xong lập tức ngộ được chân lý, suy tư và chứng quả A-la-hán. Khi ấy Thế Tôn và Ca-diếp trở về vườn Trúc. Vì Ca-diếp có uy đức lớn, có trí tuệ thông minh nên được tôn xưng là Đại Ca-diếp.

Bấy giờ Đức Thế Tôn bảo các Tỳ-kheo:

–Khi Đức Phật Phổ Quang ra đời thì Tiên nhân Thiện Tuệ đâu phải ai khác mà chính là tiền thân của Ta. Trên đường đi gặp năm trăm ngoại đạo rồi cùng nhau bàn luận mà tùy hỷ, nay chính là anh em Ưu-lâu-tần-loa Ca-diếp cùng các quyến thuộc của ông hiện đang có mặt trong đại chúng đây. Người con gái bán hoa chính là Da-du-đà-la. Khi Tiên nhân Thiện Tuệ rải tóc trên đất để Phật đi qua, có hai

người quét đất và hai trăm người cùng vui vẻ làm theo chính là Xá-lợi-phất, Đại Mục-kiền-la-dạ-na cùng với hai trăm đệ tử Tỳ-kheo hiện ở trong chúng pháp này. Chư Thiên trong hư không lúc ấy thấy Tiên nhân Thiện Tuệ dùng tóc trải lên đất để Phật đi qua đều tùy hỷ khen ngợi chính là tám vạn vị Thiên vương, tám vạn na-do-tha vị quyền thuộc của vua Tần-tỳ-sa-la, và chín mươi sáu vạn na-do-tha Thiên tử có mặt khi Ta lần đầu tiên sau khi thành đạo, Chuyển pháp luân tại vườn Lộc dã.

Các ông phải biết, gây nhân trong quá khứ trải qua vô lượng kiếp, cuối cùng vẫn không mất. Ta trong quá khứ, nhiều kiếp tinh cần tu tập tất cả nghiệp lành và phát nguyện lớn, do tâm không hề thoái chuyển nên nay mới thành tựu Nhất thiết chủng trí. Vậy các ông cần phải siêng năng tu tập đạo hạnh, không nên biếng lười.

Lúc ấy các vị Tỳ-kheo nghe lời Phật dạy đều hoan hỷ nhận lãnh rồi đánh lễ lui ra.





SỐ 190

# KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

*Hán dịch: Đời Tùy, Tam tạng Pháp sư Xà-na-quật-đa,  
người Ấn độ.*

## QUYỂN 1

### Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 1)

Tôi nghe như vậy:

Một thuở nọ, Đức Như Lai ngự tại tinh xá Trúc lâm, nơi chim Ca-lan-đà thường ở, thuộc thành Vương xá, cùng tất cả năm trăm vị đại Tỳ-kheo. Bấy giờ, Đức Như Lai trú trong hạnh Phật, không có phiền não, cho nên gọi là Bạc Chiến Thắng, chứng Nhất thiết trí, thực hành Nhất thiết trí, biết Nhất thiết trí, sống trong hạnh chư Thiên, Phạm hạnh và Thánh hạnh, tâm được tự tại, y như các Đức Thế Tôn muốn thực hiện các hạnh, hết thấy đều được thực hiện. Ngài ở trong bốn chúng: Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni, nam cư sĩ, nữ cư sĩ, nhận nhiều sự cúng dường cung kính, tôn trọng. Lại ở trong các hàng: Quốc vương, đại thần, tể tướng, ngoại đạo, Bà-la-môn, Sa-môn... Đức Phật luôn luôn được bốn sự lợi dưỡng: Đồ ăn uống, y phục, giường chiếu, thuốc thang. Mọi thứ đều được đầy đủ, tốt đẹp, không ai sánh bằng!

Trí tuệ của Ngài là bậc nhất, danh tiếng vang khắp mọi nơi, tuy thọ lợi dưỡng mà tâm không mê đắm, cũng như hoa sen chẳng nhiễm nước bùn hôi. Âm thanh thuyết pháp của Thế Tôn được ngợi khen là hết sức siêu việt, ở trong thế gian không ai hơn. Đầy đủ mười hiệu: Thế Tôn, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác... như vậy.

Ngài thường xuất hiện trong các loài người và trời: Thiên ma, Phạm thiên, Đế Thích, Sa-môn, Bà-la-môn, do thần thông biết tất cả căn cơ, biết rồi mới thuyết diệu pháp. Ngài du hành trong thế gian, tất cả các thời, đều dùng lời nói khéo léo, trước, sau và giữa đều thiện, ngôn từ lưu loát, ý nghĩa sâu xa, tinh diệu. Ngài không thiếu một tướng tốt nào, phạm hạnh thanh tịnh, tuyên dương chánh pháp.

Bấy giờ, khi trời vừa tảng sáng, Tôn giả Mục-kiền-liên sửa y, bưng bình bát, sắp vào thành khát thực, Tôn giả đứng một mình thâm nghĩ: “Hiện còn quá sớm, chưa tới giờ khát thực, ta sẽ đến cõi trời Tịnh cư”. Tôn giả Mục-kiền-liên nghĩ như vậy rồi, ví như khoảng thời gian lực sĩ duỗi cánh tay, nơi thành Vương xá, tôn giả liền ẩn thân rồi bỗng nhiên xuất hiện nơi cung điện của chư Thiên cõi trời Tịnh cư.

Vào lúc ấy, vô lượng chư Thiên cõi trời Tịnh cư vừa thấy Tôn giả Mục-kiền-liên từ từ đi đến, liền rất vui mừng, mọi người nói với nhau: Chúng ta ngay bây giờ nên cùng đến nghinh đón Tôn giả. Rồi họ cùng nhau đến chỗ Tôn giả Mục-kiền-liên, đầu mặt đánh lễ sát chân Tôn giả, lui đứng một bên, bạch:

–Thưa Tôn giả Mục-kiền-liên, thật hy hữu! thật hy hữu!

Thưa Tôn giả Mục-kiền-liên, ở trong thế gian khó thấy, khó gặp! Đó là chư Phật, Thế Tôn, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác, trong vô lượng trăm ngàn vạn kiếp siêng tu các hạnh. Rồi nói kệ:

*Ở trong trăm ngàn kiếp,  
Siêng cầu đạo Bồ-đề  
Qua nhiều kiếp đến nay,  
Quý nhất trong chúng sinh,  
Thế gian khó được gặp,  
Đó là Phật, Thế Tôn.*

Tôn giả Đại Mục-kiền-liên, ở cõi trời Tịnh cư, nghe bài kệ này rồi, toàn thân rung động, lông tóc dựng ngược, suy nghĩ: Thật hy hữu thay, không thể nghĩ bàn, khó thấy khó gặp! Đó là Đức Thế Tôn, Như Lai, Chánh Đẳng Chánh Giác, thế gian khó gặp, trong vô lượng trăm ngàn vạn ức kiếp chỉ xuất hiện một lần.



Tôn giả Đại Mục-kiền-liên ở cõi trời Tịnh cư, vì hàng chư Thiên nói vô lượng giáo pháp, chỉ dạy vô lượng pháp nghĩa thanh tịnh, diễn giải các pháp trọng yếu, sâu xa, khiến chư Thiên đều sinh tâm vui vẻ. Tôn giả giáo hóa chỉ bày các giáo pháp quan trọng rồi, liền ẩn thân trở về cõi Diêm-phù-đề, trong khoảng thời gian nháy mắt, như lực sĩ co duỗi cánh tay, Tôn giả đi đến thành Vương xá theo thứ tự khát thực, rồi trở về tinh xá Trúc lâm. Thọ trai xong, thâu cất y bát, rửa chân, tôn giả liền đến chỗ Đức Phật, đánh lễ nơi chân Thế Tôn, lui ra ngồi một bên, rồi hướng về Đức Phật trình bày mọi sự việc vừa qua: Thưa Thế Tôn, sáng sớm này trên đường đi tới thành Vương xá khát thực, nhân vì còn sớm nên con đi đến cõi trời Tịnh cư. Chư Thiên nói với con thế này: Như Lai, Thế Tôn ở trong thế gian thật khó thấy, khó gặp... Tôn giả bạch Đức Phật đầy đủ sự việc như trên.

Thưa Đức Thế Tôn, con chưa từng nghe những lời nói như vậy, thật khó nghĩ bàn. Đó là vấn đề chư Phật, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác, ở trong vô lượng trăm ngàn kiếp chỉ xuất hiện một lần.

Đức Phật bảo Tôn giả Mục-kiền-liên:

–Này Mục-kiền-liên, chư Thiên nơi cõi trời Tịnh cư nhìn không rộng, thấy không xa, do vì trí tuệ họ còn cạn cợt hạn chế, nên chỉ có thể biết những việc trong vòng trăm ngàn kiếp. Tại sao vậy?

Này Mục-kiền-liên, nhớ về quá khứ, Ta đã từng ở nơi vô lượng vô biên chư Phật vun trồng các căn lành, cho đến cầu đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ về thời quá khứ khi làm Chuyển luân thánh vương, gặp được ba mươi ức Đức Phật đều đồng một tôn hiệu, là Thích-ca Như Lai cùng chúng Thanh văn, Ta luôn vâng theo lời chỉ dạy, cung kính, tôn trọng, cúng dường bốn sự đầy đủ, là: Y phục, ẩm thực, giường nằm, thuốc thang. Lúc đó chư Phật đã thọ ký cho Ta: Ông ở đời vị lai sẽ thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, Thế Gian Giải, Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ về quá khứ làm Chuyển luân thánh vương, gặp tám ức chư Phật đều đồng một tôn hiệu, là Nhiên Đăng Như Lai cùng chúng Thanh văn. Ta cung kính, tôn trọng thực hành bốn

sự cúng dường, là: Y phục, ẩm thực, giường nằm, thuốc thang cùng lọng phướn, hoa hương. Lúc đó chư Phật đều đã thọ ký cho Ta: Ông sẽ thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, Thế Gian Giải, Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ làm Chuyển luân thánh vương, gặp ba ức chư Phật đều đồng một tôn hiệu, là Phát-sa Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường luôn được Ta thực hiện đầy đủ. Lúc đó chư Phật đều đã thọ ký cho Ta: Ông sẽ thành Phật... *như nói ở trên.*

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, gặp chín vạn chư Phật đồng một tôn hiệu, là Ca-diếp Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ..., cho đến câu: đều thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật... *như nói ở trên.*

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, gặp sáu vạn chư Phật đồng một tôn hiệu, là Đăng Minh Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hiện đầy đủ..., cho đến câu: đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật... *như nói ở trên.*

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, từng cúng dường một vạn tám ngàn chư Phật đều đồng một tôn hiệu, là Ta-la vương Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hiện đầy đủ, sau đó mới xuất gia, và suy nghĩ: Ở đời vị lai Ta sẽ thành Phật, giữ gìn cấm giới. Lúc đó chư Phật đều thọ ký cho Ta, cho đến thành Phật... *như nói ở trên.*

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, từng cúng dường một vạn Đức Phật, đều đồng một tôn hiệu, là Năng Độ Bỉ Ngạn Như Lai cùng chúng Thanh văn. bốn sự cúng dường đều được Ta thực hiện đầy đủ, cho đến câu đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường một vạn năm trăm ngàn Đức Phật, đều đồng một tôn hiệu, là Nhật Như Lai và chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ, cho đến câu: Đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường hai ngàn Đức Phật đều đồng một tôn hiệu, là Kiêu-trần-như Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ, cho đến câu đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường sáu ngàn Đức Phật đều đồng một tôn hiệu, là Long Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ, cho đến câu đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường một ngàn Đức Phật đều đồng một tôn hiệu, tên là Tử Tràn Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ, cho đến câu đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường năm trăm Đức Phật, đồng một tôn hiệu, là Liên Hoa Thượng Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ... cho đến câu đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường sáu mươi bốn Đức Phật đều đồng một tôn hiệu, là Loa Kế Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được Ta thực hành đầy đủ... cho đến câu đều đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Phật.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, làm Chuyển luân thánh vương, đã từng cúng dường cho một Đức Phật, hiệu là Chánh Hạnh Như Lai cùng chúng Thanh văn, bốn sự cúng dường đều được ta thực hiện đầy đủ. Đức Phật này cũng đã thọ ký cho Ta sẽ được thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, Minh Hạnh Túc, Thế Gian Giải.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, đã từng cúng dường tám vạn tám ngàn ức Bích-chi-phật, nào phướn lọng hương hoa, bốn sự cúng dường đều được đầy đủ. Cho đến Đức Phật thuở ấy, sau khi diệt độ, Ta lại xây tháp cúng dường như trước, nên đã thọ ký cho Ta:

Ông sẽ chứng đắc đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, có một Đức Phật hiệu là Thiện-Tư Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác. Ở nơi Đức Phật này, Bồ-tát Di-lặc lần đầu tiên phát tâm trồng các căn lành, cầu quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Khi ấy Bồ-tát Di-lặc thân làm Chuyển luân thánh vương, tên là Tỳ-lô-giá-na. Này Mục-kiền-liên, bấy giờ nhân loại thọ tám vạn tuổi. Này Mục-kiền-liên, hội thuyết pháp đầu tiên của Đức Phật Thiện Tư có chín vạn sáu ngàn ức người chứng quả A-la-hán. Hội thuyết pháp thứ hai có tám vạn bốn ngàn ức người chứng quả A-la-hán. Hội thuyết pháp thứ ba có bảy vạn hai ngàn ức người chứng quả A-la-hán. Này Mục-kiền-liên, Chuyển luân thánh vương Tỳ-lô-giá-na, kia cúng dường Đức Phật Thiện Tư và chúng Thanh văn, cung kính tôn trọng, nài phướn lọng hoa hương, tứ sự luôn đầy đủ. Này Mục-kiền-liên, Chuyển luân thánh vương Tỳ-lô-giá-na, thấy Đức Như Lai này có đủ ba mươi hai tướng của bậc Đại nhân và tám mươi vẻ đẹp, cùng chúng Thanh văn, cõi nước Phật trang nghiêm, với số tuổi thọ mạng, liền phát tâm Bồ-đề, tự nói: Thế Tôn ít có! Ta nguyện vào đời vị lai sẽ thành Phật đầy đủ mười tôn hiệu cũng như Đức Như Lai Thiện Tư ngày nay, được đại chúng Thanh văn, người trời cung kính, vây quanh nghe Phật thuyết pháp, kính tin, thọ trì vâng giữ, giống nhau không khác. Bồ-tát Di-lặc lại nói: Ta nguyện vào đời vị lai; vì tất cả chúng sinh tạo nhiều lợi ích, ban cho họ sự an lạc, thương xót tất cả trời người trong thế gian. Này Mục-kiền-liên, Bồ-tát Di-lặc phát tâm Bồ-đề trước Ta trên bốn mươi kiếp, rồi Ta sau này mới phát đạo tâm, trồng các căn lành, cầu quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này Mục-kiền-liên, Ta nhớ thuở quá khứ, có một Đức Phật tên là Thị Hối Tràng Như Lai. Này Mục-kiền-liên, lúc ấy Ta làm Chuyển luân thánh vương tên là Lao-cung ở trong quốc độ của Đức Phật này. Lần đầu tiên phát tâm Bồ-đề, trồng các căn lành, cầu quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Bấy giờ Ta cúng dường Đức Phật Thế Tôn này và chúng Thanh văn mãn một ngàn năm. Thuở ấy Ta đem năm trăm bộ y phục tuyệt đẹp, cung kính tôn trọng lễ bái, tán thán cúng dường, tứ sự đều được đầy đủ. Cho đến sau khi Đức Phật này vào Niết-bàn, ta lại xây tháp cao một do-tuần, rộng nửa do tuần, dùng bảy

thứ báu trang nghiêm để thờ xá-lợi. Bảy thứ báu đó là: Vàng, bạc, pha lê, lưu ly, xa cừ, xích trân châu và mã não để trang hoàng. Lại đem các thứ cờ phướn lọng báu, chuông rung, hoa hương, đèn đuốc để cúng dường. Nay Mục-kiền-liên, Ta bày biện các thứ cúng dường như vậy rồi, ngày đêm siêng năng tinh tấn phát nguyện rộng lớn: Vào đời vị lai Ta sẽ thành Phật, có những chúng sinh bất hiếu với cha mẹ, không tôn kính các bậc Sa-môn, Bà-la-môn, ở trong tộc họ không biết kẻ lớn người nhỏ, kẻ xa người gần, không tâm kính tin, không tin nghiệp báo, nhân duyên ba đời, không tin hiện tại có Thánh nhân, không hành động theo đúng pháp, chỉ làm theo lòng tham dục, sân hận, ngu si, đầy mười điều ác, chỉ tạo nghiệp tạp nhiễm, không một điều lành, Ta nguyện sinh vào thế giới ấy, sẽ chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, thương xót tất cả chúng sinh đó, thuyết pháp giáo hóa làm nhiều điều lợi ích cứu giúp họ, dùng sức từ bi cứu vớt họ ra khỏi bể khổ, đặt vào nơi an lạc. Rồi vì loài người và loài trời ở thế giới này, thuyết giảng nhiều Phật pháp. Nay Mục-kiền-liên, chư Phật Như Lai vì chúng sinh mà tu tập những khổ hạnh ít có như vậy.

Nay Mục-kiền-liên, chư Bồ-tát đều có bốn tánh hạnh vi diệu. Bốn tánh hạnh đó là gì? Một là Tự tánh hạnh; hai là Nguyện tánh hạnh; ba là Thuận tánh hạnh và bốn là Chuyển tánh hạnh.

Nay Mục-kiền-liên, thế nào là Tự tánh hạnh? Nếu chư Bồ-tát, bản tánh từ xưa đến nay hiền lành, chất trực, vâng lời cha mẹ, tin kính Sa-môn, Bà-la-môn, ở trong tộc họ biết rõ kẻ lớn người nhỏ, kẻ gần người xa, biết rồi cung kính vâng thờ không thiếu sót, làm đủ mười điều lành, lại thực hành nhiều nghiệp thiện khác. Như vậy gọi là Tự tánh hạnh của Bồ-tát.

Thế nào là Nguyện tánh hạnh? Nếu chư Bồ-tát phát nguyện thế này: Ta ở vào thời kỳ nào đó sẽ thành Phật, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác đầy đủ mười tôn hiệu. Như vậy gọi là Nguyện tánh hạnh của Bồ-tát.

Thế nào là Thuận tánh hạnh? Nếu chư Bồ-tát thành tựu đầy đủ sáu pháp Ba-la-mật. Sáu pháp đó là gì? Là Bố thí ba-la-mật cho đến Bát-nhã ba-la-mật. Như vậy gọi là Thuận tánh hạnh của Bồ-tát.

Thế nào gọi là Chuyển tánh hạnh? Như Ta cúng dường Đức Thế

Tôn Nhiên Đăng, nhờ nhân duyên này, Ta đọc tụng kinh điển, hiểu biết Phật pháp. Như vậy gọi là Chuyển tánh hạnh của Bồ-tát.

Này Mục-kiền-liên, đó là bốn thứ tánh hạnh của Bồ-tát.

Bấy giờ, Đức Phật ngự tại khu lâm viên Kỳ-đà Cấp cô độc thuộc nước Xá-vệ, đã chứng Phật quả, sống trong hạnh Phật, đại khái như đã trình bày ở trên.

Khi Đức Phật thọ trai rồi, nhập định trong bảy ngày, nghĩ về chư Phật, Thế Tôn, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác về thời quá khứ.

Sau bảy ngày, lúc ấy Tôn giả A-nan đến đánh lễ nơi chân Đức Phật, lui về ngồi một bên, bạch:

–Thưa Đức Thế Tôn, Đức Như Lai thật hiếm có! Thân thể thanh tịnh, sắc diện tươi sáng, oai nghiêm. Như từ trước con đã từng chiêm ngưỡng, nhưng ngày nay tôn nhan càng tươi sáng khác thường, tăng thêm bội phần. Các căn của Thế Tôn hết sức vắng lặng, không biết Ngài nhập vào pháp chánh định nào, hay nghĩ về những pháp tướng gì?

Bấy giờ, Đức Như Lai bảo Tôn giả A-nan:

–Này A-nan, đúng như lời ông hỏi, Đức Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác, hoặc ở trong định nghĩ về chư Phật Như Lai nơi đời quá khứ, đã chứng đắc thần thông hết sức tự tại, muốn trụ một kiếp hay dưới một kiếp; hoặc nghĩ đến trí tuệ của trăm ngàn ức chư Phật, mà trí tuệ của Ta không hề bị ngăn ngại. Vì sao? Do vì Ta đã chứng đắc đầy đủ trí tuệ của chư Phật, qua đến bờ giải thoát.

Này A-nan, Ta chỉ trong thời gian một bữa ăn, hoặc trụ trong một kiếp hoặc dưới một kiếp, muốn trụ nơi định lâu hay mau, tùy ý tự tại không có cực nhọc. Vì sao? Vì Ta đã chứng được chánh định của chư Phật, qua đến bờ giải thoát. Trong các pháp Tam-muội, Tam-muội này là hơn hết.

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Ta nhớ nơi thời quá khứ, vô lượng vô biên a-tăng-kỳ kiếp về trước, bấy giờ có Đức Phật hiệu là Đế Thích Tràng Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác, hay vì tất cả chúng sinh làm nơi nương tựa, làm căn nhà Từ bi, khéo đem tình thương ban bố cho muôn loài, khiến cho tất cả chúng sinh đều đạt đến chốn an lạc. Đức Phật

này gồm đủ oai đức lớn, vô lượng thánh chúng vây quanh trước sau.

Này A-nan, Đức Như Lai Đế Thích Tràng này có năm trăm ức chúng Thanh văn, tất cả đều chứng quả A-la-hán, thọ mạng năm ngàn tuổi. Đức Phật Đế Thích-tràng này thọ ký cho một vị Bồ-tát kế tiếp sẽ thành Phật hiệu là Thượng Tràng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thượng Tràng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tràng Tướng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tràng Tướng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Hỷ Tràng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Hỷ Tràng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thập Tràng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thập Tràng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nan Phục Tràng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Nan Phục Tràng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Minh Đăng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Minh Đăng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Minh Đăng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiện Minh Đăng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Kiến Lập Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Kiến Lập này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Kiến Lập Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiện Kiến Lập này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Long Tiên Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Long Tiên này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Tỷ Oai Đức Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Tỷ Oai Đức này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thánh Sở Sinh Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Thánh Sở Sinh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Diệu Thắng Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Diệu Thắng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tiên Thắng Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Tiên Thắng này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Phổ Ấn Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Phổ Ấn này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Dự Tướng Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Dự Tượng này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thượng Tộc Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thượng Tộc này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tự Cảnh Giới Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tự Cảnh Giới này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Đẳng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Đẳng này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Câu-lưu-tôn Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Câu-lưu-tôn này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Quang Minh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Quang Minh này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Ly Ưu Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Ly Ưu này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Xả Hồng Thủy Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Xả Hồng Thủy này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Lực Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Lực này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Chí Bể Ngạn Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Chí Bể Ngạn này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nhật Như Lai.

Này A-nan, Đức Nhật Như Lai này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tịch Diệt Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tịch Diệt này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Chấn Thịnh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Chấn Thịnh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tự Vương Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tự Vương này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Bảo Vương Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Bảo Vương này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Túc Vương Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Túc Vương này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vi Diệu Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Vi Diệu này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Phạm Âm Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Phạm Âm này lại thọ ký cho một vị



Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Công Đức Sinh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Công Đức Sinh này có bảy mươi ức đệ tử Thanh văn, tất cả đều chứng quả A-la-hán. Thọ mạng của Đức Phật này đủ bảy vạn tuổi. Sau khi Đức Phật nhập Niết-bàn, chánh pháp trụ thế đủ ba ngàn năm.

Này A-nan, Đức Như Lai Công Đức Sinh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Long Quán Như Lai.

Đức Phật Long Quán chứng đạo Bồ-đề rồi, vì tất cả chúng sinh trụ ở đời một kiếp.

Này A-nan, Đức Như Lai Long Quán này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Úy Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Úy Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Long Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Long Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiên Đức Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiên Đức này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thân Phần Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thân Phần Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Tỷ Nguyệt Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Tỷ Nguyệt này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nhân Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Nhân Thượng này có một ngàn sáu trăm đệ tử Thanh văn, đều là A-la-hán.

Này A-nan, Đức Như Lai Nhân Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tử Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tử Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đa-già-la-thi-khí Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đa-già-la-thi-khí này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Liên Hoa Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Liên Hoa Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Kiều-trần-như Như Lai.

Này A-nan, có một trăm Đức Phật đồng danh hiệu với Đức Phật Kiều-trần-như này, đồng trụ trong kiếp Tiểu liên hoa, mỗi Đức Phật Kiều-trần-như đều có ba trăm ức chúng đệ tử Thanh văn, thấy là bậc A-la-hán. Mỗi Đức Phật này đều trụ ở đời ba trăm năm. Sau khi các Đức Phật diệt độ, chánh pháp cũng trụ thế ba trăm năm.

Này A-nan, Đức Như Lai Kiều-trần-như cuối cùng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Chiên-đàn Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Chiên-đàn này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Minh Đăng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Minh Đăng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Lợi Ích Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Lợi Ích này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Đức Như Lai.

Đức Phật Thiện Đức dùng Phật nhãn quán sát tất cả chúng sinh vì lòng thương xót họ không muốn cho Phật chủng bị gián đoạn, nên Ngài trụ thế một ngàn kiếp. Đức Phật Thiện Đức Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đăng Chánh Giác này có ba mươi hai ức na-do-tha chúng đệ tử Thanh văn, đều là bậc A-la-hán. Đức Như Lai Thiện Đức này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Minh Tinh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Minh Tinh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Hộ Thế Tri Túc Như Lai.

Đức Phật Hộ Thế Tri Túc này trải qua vô lượng na-do-tha kiếp sau đó mới thành Phật. Này A-nan, Đức Phật Hộ Thế Tri Túc này có hai mươi ức chúng đệ tử Thanh văn, đều là A-la-hán.

Này A-nan, Đức Như Lai Hộ Thế Tri Túc này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thi-khí Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Thi-khí này thành Phật vào kiếp Liên hoa. Trong số kiếp này có sáu mươi hai Đức Phật đồng hiệu là Thi-khí Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đăng Chánh Giác, kế tiếp nhau thành Phật.

Này A-nan, Đức Như Lai Thi-khí sau cùng, sau khi chứng quả Bồ-đề lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Xuất Sinh Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Xuất Sinh Như Lai, Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác ấy, vì lòng thương xót tất cả chúng sinh, nên trụ ở đời giáo hóa mãn hai ngàn kiếp. Này A-nan, Đức Như Lai Xuất Sinh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Mục Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiện Mục này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thương Chủ Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thương Chủ này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Sinh Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Thiện Sinh Như Lai, Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác thọ mạng rất ngắn, chỉ trụ ở đời một ngày. Ở trong khoảng thời gian ấy đã giáo hóa tám vạn bốn ngàn chúng Thanh văn, tất cả đều chứng A-la-hán.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiện Sinh ấy lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Phạm Đức Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Phạm Đức này có ba mươi hai ức chúng đệ tử Thanh văn đều là bậc A-la-hán. Đức Phật Phạm Đức ấy sau khi nhập diệt, chánh pháp trụ ở đời mãn ba vạn năm.

Này A-nan, Đức Như Lai Phạm Đức này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thanh Liên Hoa Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thanh Liên Hoa này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thiện Kiến Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Thiện Kiến Như Lai Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác này có ba ngàn ức chúng đệ tử Thanh văn, đều là bậc A-la-hán.

Này A-nan, Đức Như Lai Thiện Kiến này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Kiến Chân Đế Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Kiến Chân Đế này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Căn Như Lai.

Này A-nan, Đức Căn Như Lai này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tử Sắc Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tử Sắc này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vị Tha Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vị Tha này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nam-đầu-túc Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Nam-đầu-túc này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Sa-la Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Sa-la này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Chủ Lãnh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Chủ Lãnh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Chủ Lãnh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Chủ Lãnh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Trí Thắng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Trí Thắng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Phổ Hiền Như Lai.



# KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

## QUYỂN 2

### Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 2)

Này A-nan, Đức Như Lai Phổ Hiền này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nguyệt Như Lai.

Này A-nan, Đức Nguyệt Như Lai này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Phân-đà-lợi Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Phân-đà-lợi này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Cấu Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Cấu này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Chứng Ngã Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Chứng Ngã này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Vũ Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Vũ này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Úy Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Úy này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tự Quang Minh Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tự Quang Minh này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Đại Lực Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Đại Lực này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nhật Như Lai.

Này A-nan, Đức Nhật Như Lai này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thu Quang Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thu Quang này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nhiệt Quang Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Nhiệt Quang này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tướng Như Lai.

Này A-nan, Đức Tướng Như Lai này, lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Tỷ Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Tỷ này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thắng Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thắng Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tướng Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tướng Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Ta-la vương Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Ta-la vương này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thân Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Thân Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Xử Úy Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Xử Úy này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Hóa Như Lai.

Này A-nan, Đức Hóa Như Lai này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Tịch Định Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Tịch Định này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thắng Vương Như Lai.

Này A-nan, thuở Đức Phật Thắng Vương thành tựu đạo quả Bồ-đề nhằm vào đời Hiền kiếp, có ba trăm Đức Phật đồng một hiệu Thắng Vương. Này A-nan, Đức Phật Thắng Vương cuối cùng lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Nhất Thế Sự Kiến Như Lai.

Này A-nan, Đức Phật Nhất Thế Sự Kiến này có ba ức chúng đệ tử Thanh văn, đều là A-la-hán. Này A-nan, Đức Phật Nhất Thế Sự Kiến này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Vô Ưu Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Vô Ưu này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Long Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Long Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Diêm Phù Thượng Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Diêm Phù Thượng này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Ni-câu-đà Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Ni-câu-đà này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Quảng Tín Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Quảng Tín này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Cứu Thoát Như Lai.

Này A-nan, Đức Như Lai Cứu Thoát này lại thọ ký cho một vị Bồ-tát khác kế tiếp sẽ thành Phật, hiệu là Thắng Thượng Như Lai.

Này A-nan, chư Thế Tôn, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác này, mỗi mỗi vị theo thứ lớp chuyển tiếp thọ ký, cho đến vị Phật cuối cùng là Thắng Thượng, chính Ta đã vâng thờ, cúng dường tất cả chư vị.

Thế Tôn nói kệ:

*Các Đấng Như Lai này  
Đại Sư Tử Thích-ca  
Dùng mắt Phật thanh tịnh  
Nhìn thấy khắp tất cả.  
Trí Như Lai như vậy  
Hạnh Phật khó nghĩ bàn.  
Tất cả hàng trời người  
Đều không thể biết được.  
Nhân quả và trí Phật  
Tướng các pháp rõ ràng.  
Riêng cảnh giới chư Phật  
Phàm phu không thể biết.  
Bao nhiêu danh hiệu Phật  
Thể hiện hạnh chư Phật.  
Có tướng oai đức lớn  
Dùng mắt Phật thấy khắp.  
Như có người trí tuệ  
Muốn cầu đạo Bồ-đề  
Nên niệm danh hiệu Phật  
Chẳng bao lâu thành Phật.*

Tôn giả A-nan bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, con đã từng nghe những gì từ kim khẩu của Phật nói ra, con gắng tâm ghi nhớ chẳng quên, đó là trí tuệ của chư Phật thông suốt, không bị chướng ngại, không ai sánh bằng... Bạch Thế Tôn, phải chăng trí tuệ của Như Lai thật sự nhận biết như vậy?

Thế Tôn bảo A-nan:

–Trí tuệ của Như Lai biết rõ tất cả. Cho nên sự hiểu biết của

Như Lai không có chướng ngại. Như Lai muốn tạo ra cảnh giới rộng hẹp, nghĩ đến trí tuệ của chư Phật, mức độ rộng hẹp ấy đều được tùy ý.

Bấy giờ, Tôn giả A-nan lại bạch Phật:

–Thưa Thế Tôn, cũng như Tôn giả A-ni-lô-đậu dùng Thiên nhãn thanh tịnh có thể thấy được một ngàn thế giới. Còn như Thế Tôn nói: “Ta thấy vô biên thế giới”, nghĩa này như thế nào?

Lúc ấy Đức Phật im lặng. Tôn giả A-nan lại hỏi như vậy, cho đến lần thứ ba, sau đó Đức Phật mới trả lời.

Đức Phật bảo:

–Này A-nan, ông chớ đem trí tuệ của hàng Thanh văn để so sánh với trí tuệ của Như Lai! Vì sao? Ta nay dùng Thiên nhãn thanh tịnh vượt hơn mắt nhân gian, thấy trong hằng hà sa số cõi nước của chư Phật ở phương Đông, có các vị Bồ-tát mới phát tâm Bồ-đề, trồng các thiện căn. Hoặc thấy trong hằng hà sa số cõi nước của chư Phật ở phương Đông có vô lượng Bồ-tát được thọ ký. Hoặc thấy trong hằng hà sa số cõi nước của chư Phật ở phương Đông có chư vị Bồ-tát tu hạnh Bồ-tát. Hoặc thấy vô lượng Bồ-tát gần gũi nơi chư Phật, tu hạnh thanh tịnh, sau sinh lên cung trời Đâu-suất, giáng thần nhập vào thai mẹ. Hoặc thấy Bồ-tát đản sinh từ hông bên phải của Thánh mẫu. Hoặc thấy Bồ-tát sống cuộc đời đồng tử. Hoặc thấy Bồ-tát ở trong cung thị hiện thú vui năm dục. Hoặc thấy Bồ-tát bỏ ngôi Chuyển luân thánh vương, xuất gia tu đạo giải thoát. Hoặc thấy Bồ-tát hàng phục bốn thứ ma. Hoặc thấy Bồ-tát ngồi bên gốc cây Bồ-đề chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Hoặc thấy Bồ-tát chứng đạo Bồ-đề rồi, thọ hưởng an vui giải thoát. Hoặc thấy có Bồ-tát thiền tọa tư duy hai thứ phân biệt. Hoặc thấy có Bồ-tát khi chuyển pháp luân. Hoặc thấy Bồ-tát khi vì chúng sinh xả bỏ thân mạng, sấp vào Niết-bàn vô dư. Hoặc thấy Bồ-tát sau khi nhập Niết-bàn, thời kỳ Chánh pháp và Tượng pháp trụ ở đời của mỗi vị xa gần, nhiều ít, lâu mau.

Này A-nan, Ta thấy hằng hà sa số chư Phật thành đạo trong các cõi nước Phật ở phương Đông như vậy, sau khi các ngài diệt độ, thời kỳ Chánh pháp, Tượng pháp đều qua hết. Như những nước của chư Phật ở phương Đông, các phương Nam, phương Tây, phương Bắc, bốn phương phụ và phương trên phương dưới cũng lại như vậy.



Bấy giờ, Đức Thế Tôn bảo A-nan:

–Này A-nan, Ta nhớ thuở xa xưa trải qua vô lượng vô biên a-tăng-kỳ kiếp, không thể dùng số để tính toán, không thể dùng lời nói để trình bày, lúc ấy, có một vị Chuyển luân thánh vương tên là Thiện Kiến, thống lãnh bốn phương, đem chánh pháp trị đời, dân chúng dưới sự cai trị của Chuyển luân thánh vương này đều được giàu có, an vui. Nhà vua không dùng các thứ hình phạt đánh đập, cũng không sát hại; chấm dứt cảnh binh đao, đem chánh pháp dạy dân. Này A-nan, kinh thành của vua Thiện Kiến đang ở tên là Diêm-phù-đàn. Thành này mặt Đông Tây rộng mười hai do tuần, bề mặt Nam Bắc rộng bảy do tuần. Này A-nan, thành Diêm-phù ấy thanh tịnh trang nghiêm, đẹp đẽ lạ thường, đều dùng bốn thứ báu: Vàng ròng, bạc trắng, lưu ly và pha lê trang trí. Ngoài thành lại có bảy lớp bờ thành khác, mỗi thành đều cao bảy tầm, dày ba tầm, có bảy lớp lan can bao quanh, đều được chạm trổ tinh vi, đẹp đẽ hết mực, ít có thành nào sánh bằng, cũng dùng bốn thứ báu: Vàng, bạc, lưu ly, pha lê cấu trúc. Hoặc lan can bằng vàng ròng, trụ cột bằng vàng ròng, bệ cửa sổ bằng bạc trắng. Hoặc lan can bằng bạc trắng, trụ cột bằng bạc trắng, bệ cửa sổ bằng vàng ròng. Hoặc lan can bằng pha lê, trụ cột bằng pha lê, bệ cửa sổ bằng lưu ly. Hoặc lan can bằng lưu ly, trụ cột bằng lưu ly, bệ cửa sổ bằng pha lê. Trong mỗi thành của bảy lớp thành này đều có bảy lớp hàng cây Đa-la báu, trong thành hàng bao quanh. Những cây này hoa quả phơi bày, cành lá sum suê, tươi tốt, thu hút người xem. Thân và rễ của nó đều bằng bốn thứ báu là vàng ròng, bạc trắng, lưu ly, pha lê. Cây Đa-la bằng vàng, rễ thân bằng vàng, cành lá bằng bạc, hoa quả bằng vàng. Cây Đa-la bằng bạc, rễ thân bằng bạc, cành lá bằng vàng, hoa quả bằng vàng. Hoặc cây Đa-la bằng pha lê, rễ thân bằng pha lê, cành lá bằng lưu ly, hoa quả bằng lưu ly. Hoặc cây Đa-la bằng lưu ly, rễ thân bằng lưu ly, cành lá bằng pha lê, hoa quả bằng pha lê.

Những cây Đa-la này đều có lưới giăng, trong khoảng không nơi lưới giăng ấy đều có treo linh báu. Những lưới treo và linh này, đều làm bằng bảy thứ báu, đó là: vàng, bạc, lưu ly, xa cừ, mã não, san hô, pha lê.

Ở bên ngoài những thành ấy, có bảy lớp hào vây quanh. Hào đó

rất sâu, chứa đầy nước có đủ tám đặc tính ưu việt. Mặt hào phẳng lặng, trong hào có rất nhiều loài hoa quý, đó là: Hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng, hoa sen trắng lớn trải khắp trên mặt nước. Dưới đáy những hào này rải bằng cát vàng. Giáp vòng chung quanh bờ hào có lưới bằng bảy báu giăng bủa khắp nơi.

Này A-nan, thành Diêm-phù ấy, bốn mặt đều có mười sáu cửa. Các cửa thành đều làm bằng bốn chất liệu quý báu: Vàng ròng, bạc trắng, pha lê và lưu ly. Cửa bằng vàng thì cánh cửa bằng bạc, cửa bằng bạc thì cánh cửa bằng vàng. Hoặc cửa bằng pha lê thì cánh cửa bằng lưu ly, hoặc cửa bằng lưu ly thì cánh cửa bằng pha lê.

Các cửa thành này, mỗi mỗi cửa đều có một vọng đài canh gác, trước thêm nơi mỗi tầng lầu cao vút đều treo những bức lưới bằng bảo châu. Đài này cũng dùng bảy thứ báu trang hoàng tinh xảo đẹp đẽ, khiến người xem vô cùng thích thú.

Những cửa thành ấy đều có bảy lớp bình phong làm bằng bốn thứ báu: Vàng, bạc, lưu ly, pha lê, đứng yên không lay động, trước khi mở hay đóng cửa, bức bình phong tỏa ra ánh sáng rực rỡ, dịu dàng dễ chịu. Các cửa thành này, bên ngoài trông thấy suốt từ xa. Như khi muốn mở thì có gió thổi cửa tự mở, lúc muốn đóng lại có gió thổi cửa tự đóng. Bảy lớp bình phong này khi gió thổi mở ra, cửa cửa tương xứng đều trông thấy thông suốt lẫn nhau. Khi muốn đóng cửa gió thổi tự đóng, bảy bình phong tự khép kín trở lại.

Này A-nan, bên trong thành Diêm-phù-đàn này có một ao lớn tên là Hoan hỷ. Ao này mặt Đông Tây rộng một do-tuần, mặt Nam Bắc rộng nửa do tuần. Bốn bờ ao có bốn bức tường gạch chạy dài ngay thẳng, tường được tô điểm bằng bốn thứ báu: Vàng, bạc, pha lê, lưu ly đẹp đẽ, trông rất vừa ý. Bốn mặt ao đều có đường đi được lát bằng bốn thứ báu: Vàng ròng, bạc trắng, pha lê và lưu ly, nền đường thẳng, phẳng, trông rất vừa ý. Vàng ròng lót đường thì bạc trắng làm thêm bệ. Bạc trắng lót đường thì vàng ròng làm thêm bệ. Lưu ly lót đường thì pha lê làm thêm bệ. Pha lê lót đường thì lưu ly làm thêm bệ. Trên vệ đường đều có vọng gác cũng được trang hoàng bằng bảy thứ báu: Vàng ròng, bạc trắng, xa cừ, mã não, san hô, hổ phách và lưu ly hết sức đẹp đẽ. Bốn phía bờ ao đều có lan can, cũng dùng bốn thứ báu: Vàng ròng, bạc trắng, pha lê, lưu ly tổng hợp tạo thành, ngay

ngấn chính tề, hài hòa. Mặt ao phía Đông, lan can làm bằng vàng ròng, mặt ao phía Nam lan can làm bằng bạc trắng, mặt ao phía Tây làm bằng lưu ly, mặt ao phía Bắc làm bằng pha lê. Lan can làm bằng vàng ròng thì trụ làm bằng vàng ròng, bệ cửa sổ làm bằng bạc trắng. Lan can làm bằng bạc trắng thì trụ làm bằng bạc trắng, bệ cửa sổ làm bằng vàng ròng. Lan can làm bằng pha lê thì trụ làm bằng pha lê, bệ cửa sổ làm bằng lưu ly. Lan can làm bằng lưu ly thì trụ làm bằng lưu ly, bệ cửa sổ làm bằng pha lê.

Này A-nan, ao Hoan hỷ ấy có bảy hàng cây Đa-la bao bọc chung quanh, khoảng giữa các cây đều có lưới bằng bảy báu trang nghiêm bủa giăng. Khoảng giữa nơi các lưới đều có treo chuông rung báu. Bên ngoài hàng cây Đa-la có bảy lớp hào bao bọc, đều đặn, ngay ngắn. Trong ao Hoan hỷ có các loài hoa: Hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và hoa sen trắng lớn. Trên bờ ao lại có các loài hoa sống trên đất, như: Hoa Chiêm-bà, hoa A-đa-mục-đa, hoa Bà-lợi-sư và hoa Kiền-đà bà-lợi-sư. Ao ấy chứa đầy nước có đủ tám đặc tính ưu việt, khi các loài chim khát nước, uống vào đều được bình yên. Đáy ao rải toàn cát vàng. Lưới bằng bảy thứ báu phủ khắp trên mặt ao, từng mắc lưới mềm mại, đẹp đẽ này đều treo các chuông rung quý.

Này A-nan, thành Diêm-phù ấy, đường xá đều bằng phẳng, ngay thẳng, hai bên vệ đường đều có cây Đa-la; nơi tàng cây Đa-la xen lẫn lưới giăng, khoảng giữa các mắc lưới đều treo chuông rung bằng bảy báu. Gió thoảng thổi động, các chuông rung bảy báu này phát ra âm thanh vi diệu khiến cho mọi người đều muốn nghe, tâm sinh hoan hỷ, giống như người đời trời nhạc ngũ âm.

Này A-nan, tất cả dân chúng trong thành Diêm-phù này đều thuần lương, chánh trực, họ cùng thích vui đùa, không bao giờ tranh cãi. Nghe tiếng chuông reo bỗng nhiên hoan hỷ, ca múa vui chơi, lại không mơ tưởng về một âm nhạc nào khác.

Này A-nan, thành Diêm-phù ấy thường có nhiều thứ nhiều loại âm nhạc vi diệu, như là: tiếng chuông, tiếng trống, tiếng linh, tiếng ốc, tiếng đàn cầm, tiếng đàn sắt, đàn không hầu, tiếng còi, tiếng sáo, tiếng đàn tỳ-bà, tiếng đàn tranh, tiếng địch, đại thể là tất cả những âm thanh như vậy. Lại có vô lượng tiếng chim hót lạnh lót, như tiếng chim

Sáo, chim Anh vũ, chim Khổng tước, chim Câu-sí-la, chim Mạng mạng... vô lượng vô biên các loài chim như thế, phát ra âm thanh lạ thường, không lúc nào ngừng nghỉ.

Trên mặt đất đều tung rải các thứ hoa đẹp, như là: Hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và loại hoa sen trắng lớn, cùng các loài hoa được trồng trên đất liền.

Này A-nan, trong thành ấy không có những việc bất như ý, bức xúc làm khổ não. Tất cả tiện nghi đều đầy đủ, không có thiếu thốn, vật dụng dư giả, đồ ăn uống cũng vậy, đầy đủ các hương vị. Mọi nơi chốn nhà cửa đều đông đúc, không bỏ đất hoang, dân chúng với cuộc sống thịnh vượng, oai đức hiện rõ. Sự sinh hoạt trong thành này giống như thành A-la-ca của vua Tỳ-sa-môn ở phương Bắc không hơn không kém.

Này A-nan, trong thời gian này có một Đức Phật ra đời tên là Bảo Thế, đầy đủ mười tôn hiệu: Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác... Này A-nan, Đức Phật Bảo Thế trước khi chưa thành đạo, lúc còn là một vị Bồ-tát, thường thích tu hạnh thanh tịnh. Dân chúng trong thành này cũng ưa tu hạnh thanh tịnh. Lúc đó, Đức Phật Bảo Thế ở ngoại ô thành Diêm-phù-đàn, vào một buổi sớm mai sắp vào xóm làng thôn ấp trong thành để khát thực, tức thì có ngàn vạn vô lượng chư Thiên giáng hạ xuống chỗ Đức Như Lai Bảo Thế, vây quanh hộ vệ cúng dường. Khi Đức Bảo Thế sắp vào thành, chân Ngài vừa bước đến cửa thành, thời dân chúng trong thành hết thấy đều nhờ oai lực thần thông của chư Thiên hộ trì, cho nên họ đều phát tâm cúng dường Đức Phật Bảo Thế. Nào quét dọn phần uest, rưới nước hoa và dùng hồ thơm tô trên mặt đất, trên mặt đường đầy những hoa quý, khắp mọi nơi đều đặt lư xông hương thượng diệu, đốt các thứ hương vô giá, các thứ cờ, lọng, phướn rợp cả mặt đường. Vô lượng vật dụng cúng dường như vậy để cúng dường Đức Phật Bảo Thế.

Thuở ấy, có một chàng trai thôn quê ở ngoài thành cùng với một người trong thành sắp kết hôn. Khi chàng ta vào thành, thấy quang cảnh thành ấp sao hôm nay trang nghiêm đẹp đẽ khác lạ, ít có trong đời, từ nhỏ đến giờ mắt chưa từng mục kích, trong tâm hết đổi kinh ngạc, nên hỏi người trong thành: Thành này hôm nay tổ chức lễ hội gì?

Người trong thành trả lời cho kẻ thôn quê:

–Ở đây có Đức Như Lai xuất thế, tên là Bảo Thế Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác. Trong chốc lát, Ngài sẽ vào thành khát thực. Vì lý do đó nên đường sá trong thành đều được quét dọn rưới nước hoa, trang trí đẹp đẽ. Họ lại còn trình bày rõ ràng cho chàng trai nông thôn này về công đức vô lượng vô biên của Như Lai, cũng tán dương công Đức Phật gồm đủ mười tôn hiệu: Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác... lại ca ngợi công đức của Pháp bảo và xưng tụng công đức của Tăng bảo.

Chàng trai được nghe nói về công đức của Tam bảo, nên vui mừng vô lượng, bèn suy nghĩ: “Đức Thế Tôn Bảo Thế Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác là Bạc ít thấy ở đời, ta nay nên đến chỗ Đức Phật ấy.” Suy nghĩ như vậy rồi, chàng trai liền cùng với những người nơi các xóm làng, thành ấp chen nhau đến chỗ Đức Phật Bảo Thế. Khi đến nơi, lại suy nghĩ: “Nếu Như Lai là Bạc Nhất Thiết Trí tất biết được tâm ta, Ngài nên đối với ta bày tỏ lời an ủi chỉ dạy trước.”

Bấy giờ, Đức Phật Bảo Thế biết được tâm niệm của người nông thôn kia, nên trước nói lời an ủi, khiến người ấy vô cùng hoan hỷ. Thỏa mãn được ý nguyện của mình, anh ta liền thỉnh Đức Như Lai qua ngày hôm sau xin cúng dường và Đức Phật đã im lặng nhận lời.

Người nông thôn ấy được Đức Như Lai nhận lời thỉnh cầu của mình nên rất vui vẻ, vội trở về nhà để sắm các thức ăn uống. Lúc này, trời Tứ Thiên vương, trời Phạm vương và Đế Thích... cùng đại chúng chư Thiên, đem theo các thứ phẩm vật nơi cõi trời đến chỗ của Đức Như Lai dâng hiến, cúng dường.

Khi ấy người nông thôn về đến nhà, đêm đó lo sắm sửa các thức ăn uống cao lương mỹ vị. Mọi thứ sắm đầy đủ rồi, vào sáng hôm sau, cho người quét dọn nhà cửa sạch sẽ, lấy hồ thơm tô lên mặt đất, lại dùng nước thơm rưới khắp mọi nơi, kể đến rải các thứ hoa tươi đẹp và trần thiết tòa ngai, mọi việc chu toàn, liền cho người đi thỉnh Thế Tôn. Người nhà đến bạch Phật:

–Bạch Đức Như Lai, đã đúng giờ, xin Ngài quang lâm đến tộ xá của chúng con.

Sáng sớm hôm ấy, Đức Phật Bảo Thế đáp y, mang bình bát,

cùng một ngàn ức chúng Tỳ-kheo Thanh văn, trước sau vây quanh cùng đến nhà thí chủ. Đến nơi, chư vị Tỳ-kheo theo thứ lớp an tọa.

Thí chủ thấy Đức Thế Tôn cùng đại chúng an tọa xong xuôi, liền tự tay mình bưng lấy các thứ ăn uống thượng diệu dâng cúng Đức Như Lai và bạch:

– Bạch Đức Thế Tôn, cúi xin Phật và chư Tỳ-kheo tăng tùy ý thọ dụng.

Đến khi Đức Phật và đại chúng thọ trai xong, vật dụng cúng dường dùng không hết, người chủ thăm nghĩ: “Thức ăn trăm vị này, Đức Phật và đại chúng dùng không hết, quyết định là do oai đức từ thần lực của Như Lai, khiến cho đồ ăn dư dật. Đồ ăn còn lại quá nhiều, ta nay có thể mời số người đến chiêm ngưỡng Như Lai hiện có, thết đãi họ những thức ăn này, như vậy thì tâm ta mới hoàn toàn vui vẻ”.

Rồi lại nghĩ tiếp: “Pháp Phật không thể nghĩ bàn, thật ít có, ít có thay! Nhờ đại lực từ oai thần của Đức Phật Bảo Thể, khiến cho quyến thuộc của ta không mời mà họ tự đến giúp đỡ. Ta cũng chưa từng nhờ cậy một người nào, lại không tốn nhiều công sức, mà mọi sự việc cùng một lúc đều được chu toàn”.

Khi Đức Phật Bảo Thể thọ trai xong, tùy theo căn cơ của thí chủ mà thuyết pháp, khiến người nghe hoan hỷ, sinh tâm chưa từng có. Đức Như Lai lại đưa người ấy hội nhập với Chánh pháp, cả đại chúng nghe pháp thấy đều vui mừng, có người chứng được đạo quả. Rồi Đức Phật rời khỏi nhà trai chủ trở về tinh xá.

Khi người nông thôn, lãnh hội được giáo pháp rồi, tâm rất vui mừng, phát lời thề rộng lớn: Nguyện đời vị lai ta cũng giống như Đức Như Lai Bảo Thể, chứng đức đầy đủ tất cả pháp! Lại nguyện: Ta ở trong đại chúng thuyết pháp như vậy, khiến cho thính giả nghe một cách hoan hỷ. Cũng như hôm nay, Đức Thế Tôn Bảo Thể giáo hóa chúng Tỳ-kheo an vui tu tập không khác.

Sau khi người nông thôn đem tâm chí thành tôn trọng cung kính cúng dường Như Lai rồi, theo Phật về tinh xá, cạo bỏ râu tóc xả tục xuất gia, được trao giới Tỳ-kheo.

Bấy giờ Đức Như Lai Bảo Thể vì chúng sinh trụ thế thuyết pháp, hạnh nguyện viên mãn mới nhập Niết-bàn. Sau khi Phật vào Niết-

bàn, vô lượng vô biên đại chúng trời, người làm lễ trà-tỳ thân Phật, lại đem vô lượng vật dụng quý giá đến chỗ hỏa táng thiết lễ cúng dường.

Lúc ấy, Tỳ-kheo nông thôn vừa nghe Như Lai nhập Niết-bàn, nên hết sức buồn rầu, thâm nghĩ: “Ta nay phải đi đến chỗ làm lễ trà-tỳ, hoặc đến đó sẽ được phép lạ chăng?” Thầy Tỳ-kheo ấy vội vã đến chỗ làm lễ trà-tỳ, vừa đến nơi, liền được viên ngọc quý lạ, nhưng viên ngọc ấy không được sạch, vì bị bao phủ một ít bụi.

Bấy giờ Tỳ-kheo lau sơ viên ngọc thử xem, liền biết nó là viên ngọc chân lưu ly thanh tịnh, giá trị đến vài trăm ngàn lượng vàng. Viên ngọc ma-ni để chỗ nào thì ở đó ban đêm cũng sáng như ban ngày, tất cả phòng xá, đèn đài đều được soi tỏ.

Lúc này trời người thâu xá-lợi của Phật rồi, xây tháp phụng thờ. Tỳ-kheo nông thôn thâm nghĩ: “Ta nay nên dùng viên ngọc ma-ni thay cho chiếc bình bằng ngọc, đem đặt trên đỉnh của bảo tháp.” Suy nghĩ như vậy rồi, khi đến bảo tháp, vị ấy lại nghĩ: “Viên bảo châu ma-ni của ta giá trị đến trăm ngàn lượng vàng, ta nay đem nó đặt trên bảo tháp, vì Đức Như Lai là Bạc Thầy tôn quý của ta.

Dù ánh sáng của viên ngọc ma-ni tỏa chiếu trên ngọn bảo tháp vô lượng ngàn năm, mà vị Tỳ-kheo đó lại còn thấp sáng vô lượng ngọn đèn để tôn kính cúng dường tháp báu đủ một ngàn năm. Mãn thời gian ấy, tâm thường không lãng quên, luôn giữ chánh định niệm Phật. Vị Tỳ-kheo do trì giới thanh tịnh, lại thêm cúng dường bảo tháp của Như Lai, nên sau khi mạng chung ở trong sinh tử, vô lượng vô biên trăm ngàn vạn kiếp thọ hưởng phước lạc cõi trời, người, chưa từng rơi vào đường ác.

Này A-nan, sau khi vị Tỳ-kheo ấy trải qua trăm ngàn vô lượng vô số a-tăng-kỳ kiếp, lại gặp một Đức Phật ra đời hiệu là Năng Tác Quang Minh Như Lai. Vị Tỳ-kheo ấy cúng dường Đức Phật rồi xuất gia giữ gìn giới cấm, phạm hạnh thanh tịnh như trước. Lại phát tâm: “Nguyện nơi đời vị lai, nhờ công đức này, ta đời đời kiếp kiếp không sinh vào cõi ác.”

Lúc đó, Đức Phật Năng Tác Quang Minh biết được sở nguyện của vị Tỳ-kheo kia, liền thọ ký:

–Này nhân giả, ông ở đời vị lai, trải qua trăm ngàn vô lượng vô số a-tăng-kỳ kiếp, sẽ thành Phật, Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng

Chánh Giác, hiệu là Nhiên Đăng.

Đức Phật Nhiên Đăng khi còn là Bồ-tát, thân sau cùng sinh vào cung trời Đâu-Suất, giáng thân xuống nhân gian, nhập vào hông bên hữu nương gá mẫu thai, ở trong thai mười tháng, rồi nhất tâm chánh niệm, khi sắp đản sinh liền phóng hào quang chiếu sáng khắp cõi nước Phật.

Một hôm, sắp đến lúc đản sinh Bồ-tát, Thánh mẫu thưa với Đại vương:

– Xin Đại vương biết cho, ý của thần thiếp muốn ra lâm viên dạo chơi, thưởng ngoạn.

Nhà vua nghe phu nhân nói như vậy, liền lệnh cho đại quan giữ nội thành, các trưởng giả hào phú, các thương gia và cư sĩ:

– Phu nhân ta ngày nay muốn ra lâm viên dạo chơi, thưởng ngoạn, ngay nơi tứ gia các khanh đều trang hoàng nghiêm chỉnh, đường sá trong thành phải sạch sẽ, những nơi nào dơ nhớp hoặc sỏi gạch gồ ghề cần phải dọn sạch, dùng các thứ nước hoa, hồ thơm rưới tô khắp trên đường, và đem hoa thơm tươi đẹp rải khắp các nơi đó. Mọi chốn đều đặt bình bằng ngọc, xông các thứ danh hương. Lại bày biện các bình ngọc đựng đầy nước thơm, trong bình cắm các thứ hoa quý, như hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và hoa sen trắng lớn. Không nơi nào là không trưng bày những cây chuối, tùy theo lớn nhỏ cao thấp, treo trên đó các cờ phướn đủ màu sắc, mỗi mỗi cây cờ, lá phướn đều tua tủa vô số mảnh lưới bằng bả bấu, chuối trần châu anh lạc, nơi từng mắt lưới đều có treo chuông rung bằng chất liệu quý như những vì sao xuất hiện vào ban đêm nơi cõi trời Tịnh cư. Lại khắp mọi nơi đều treo những tấm gương bằng ngọc sáng như vầng nhật nguyệt, hoặc giăng những rèm đủ màu sắc rực rỡ, hoặc vô số những dải lều bằng vàng, bạc bủa giăng khắp. Đường sá nơi thành này đều được trang hoàng với tất cả những thứ hết sức đẹp đẽ trang nghiêm như vậy, giống như thành Kiến-thát-bà của Thiên thần.

Wương phu nhân ngồi trên kiệu báu, có kỹ nhạc mở đường âm thanh vang dội, cùng một ngàn tùy tùng bao quanh hầu hạ trước sau chặt ních cả lối đi. Từ cung điện, Thánh mẫu ung dung chậm rãi bước ra, đưa mắt quan sát bốn bề, oai đức tôn nghiêm, so trong hội không ai sánh bằng! Đoàn người hướng về khu lâm viên, đến nói lại



từ từ đi về phía sông. Lúc đến bên bờ liền xuống thuyền, thuyền lướt nhẹ tới giữa dòng, bỗng nhiên thấy một ngọn đèn sáng lớn, cao, rộng ngang dọc mười hai do tuần. Trong ánh sáng ấy, thấy rõ một bãi cỏ gấu cao chừng bốn ngón tay, thân cỏ mềm mại màu trắng tươi, giống như lông chim Ca-da-lân-đê, tỏa ra mùi hương ngào ngạt dường như mùi hương hoa Chiêm-bà-ba-lợi-sư. Trong lâm viên có nhiều loại cây quý nơi cõi trời, cõi người, những hoa lạ trái ngon đua nhau đơm, kết đầy khắp.

Lúc ấy, Bồ-tát thánh mẫu ngửa mặt nhìn lên hư không, từ từ đưa tay phải vói lấy cành cây, cành ấy tự nhiên rũ xuống, vương phu nhân liền dùng tay nắm lấy, ngay lúc đó ngang hông bên phải đản sinh một vị đồng tử, dung mạo khả ái, quý danh là Nhiên Đăng.

Khi Đồng tử Nhiên Đăng đản sinh, ngài tự nhiên chấp tay, hào quang sáng chói chiếu khắp cõi nước Phật này. Trên trời chư Thiên rải vô lượng các loại hoa để cúng dường, như hoa Mạn-đà-la, hoa Ma-ha Mạn-đà-la, hoa Mạn-thù-sa, hoa Ma-ha Mạn-thù-sa, hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và hoa sen trắng lớn. Lại tung rải vô lượng bột hương chiên-đàn, đầy khắp chu vi mười hai do tuần, cùng thả xuống vô số nhạc khí của chư Thiên, không người sử dụng mà tự nhiên phát ra vô lượng âm thanh ca nhạc, tán thán. Lồng trong âm thanh này có tiếng nói: Làm ngọn đèn sáng vô lượng! Làm ngọn đèn sáng vô lượng! Thích hợp với tên tốt của Bồ-tát này, nên gọi là Nhiên Đăng.

Đức đại sĩ Nhiên Đăng các căn hoàn hảo, đầy đủ tướng tốt, không hề suy giảm, xấu xí. Trải qua ngày tháng đến tuổi trưởng thành, đồng tử ở nơi lầu son thọ hưởng mọi thú vui của năm dục, chợt sinh ý nghĩ: Cảnh ái dục của thế gian có tính chất hư huyền, tạm thời, thay đổi trong chốc lát, chẳng bao lâu sẽ hoại diệt. Suy nghĩ như vậy rồi, liền xa rời cung điện, cạo bỏ râu tóc, thân mặc pháp phục, sống cuộc đời xuất gia.

Sau khi Ngài xuất gia cầu đạo Bồ-đề, đến ngồi bên gốc cây lùn lần tu tập Chánh giác. Chứng quả Chánh giác rồi, Ngài dùng Phật nhãn quán sát tất cả thế gian, liền khởi suy niệm: Có ai là người đầu tiên đến nghe chánh pháp. Ngài thấy thế gian không có người để giáo hóa. Lại quán sát đến lần thứ ba, cũng thấy thế gian không có người

nghe pháp và người để được hóa độ.

Đức Phật Nhiên Đăng trụ thế trải qua ba ngàn năm, độc nhất không có pháp tử, sau khi trải qua ba ngàn năm tọa thiền, Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác thâm nghĩ: Các chúng sinh này mãi tham đắm nơi năm dục, luôn phóng dật, đam mê không biết nhàm chán, Ta nay phải dốc sức giáo hóa khiến họ thức tỉnh.

Suy nghĩ như vậy rồi, từ thành Đẳng chú, Ngài bay lên trụ trong hư không, hóa hiện một thành tên là Diêm-phù-đàn. Trong thành, Ngài biến hóa ra những ngôi nhà bằng lưu ly, bên ngoài thành hiện bảy lớp hàng cây Đa-la bằng bảy báu. Sự cấu trúc của hóa thành cũng dùng bảy thứ báu để trang nghiêm như nói ở trên. Thành này ngang dọc đông tây nam bắc đều năm ngàn do-tuần, vật dụng trang hoàng trong thành giống như cõi trời Đao-lợi. Dân chúng ở đây tuổi thọ đến ba ngàn năm.

Tất cả chúng sinh nơi cõi Diêm-phù-đề, từ xa trông thấy dân chúng nơi cõi hóa thành kia thọ hưởng hoan lạc, mặc tình buông lung theo thú vui năm dục. Những gì chúng sinh nơi cõi Diêm-phù-đề thấy, nghe, hiểu biết về thành kia, thấy đều tỏ ra ham thích.

Đức Phật Nhiên Đăng trải qua ba ngàn năm như vậy, ngài lại suy nghĩ: Ta nay có thể dùng thần thông biến hóa khiến cho người cõi Diêm-phù-đề sinh tâm nhàm chán cảnh năm dục.

Ngay khi đó, tất cả dân chúng ở hóa thành bỗng thấy bốn mặt thành lửa bốc cháy ngùn ngụt, trong lòng kinh hãi, lo sợ tìm nơi ẩn náu, lại không có người giúp đỡ, muốn tìm đường trốn thoát mà không ai che chở.

Cũng vào lúc này, chúng sinh cõi Diêm-phù-đề lại thấy bốn bức tường của hóa thành nơi Đức Phật Nhiên Đăng đang ngự phát hỏa cháy ngùn ngụt, họ càng lo sợ cùng bảo nhau: Ôi thôi! Thành kia tự nhiên lửa bốc cháy cùng khắp mọi nơi, chẳng mấy chốc sẽ bị tiêu diệt. Nói xong, họ lại nguyện: Nguyện hóa thành kia giáng hạ xuống nơi đây, hoặc thành này dời đến hóa thành kia, để chúng ta dập tắt những ngọn lửa đó.

Khi ấy, tất cả chúng sinh cõi Diêm-phù-đề căn cơ đã thuần thực, đúng lúc được Đức Phật giáo hóa, nên ngay lúc ấy, Thiên, Long, Dạ-

xoa, Càn-thát-bà, Nhân và Phi nhân v.v... xuất hiện nơi hóa thành, bảo dân chúng Diêm-phù-đề: Tại sao hóa thành này tự nhiên bốc cháy? Cùng lúc đó, trước mặt hóa thành bỗng nhiên xuất hiện ba cầu thang: Cầu thang thứ nhất bằng vàng, cầu thang thứ hai bằng bạc và cầu thang thứ ba bằng pha lê. Khoảng giữa hai cầu thang có xen lẫn những hàng cây Đa-la bằng ngọc quý. Những cây Đa-la này phát ra những âm thanh vang dội: Này các người, tất cả hãy mau tập trung về một chỗ. Nếu tâm các người muốn thấy Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác, Ngài chẳng bao lâu sẽ giáng xuống cõi Diêm-phù-đề.

Lúc này, tất cả dân chúng của cõi Diêm-phù-đề đều tập họp nơi cầu thang, thấy Đức Phật Nhiên Đăng từ trong hóa thành tiến ra bước xuống cầu thang. Khi ấy Tứ Thiên vương, Phạm vương, Đế Thích... vây quanh hộ vệ trước sau. Chúng sinh nơi cõi Diêm-phù-đề được thấy Đức Phật Nhiên Đăng thấy hết sức hoan hỷ, mỗi người đều thầm nghĩ: Trước kia chúng ta mong muốn được thấy Như Lai, ngày nay chúng ta đã được chiêm ngưỡng. Họ lại sinh tâm niệm: Nếu chúng ta đến trước Đức Phật thưa hỏi việc này: Hóa thành kia vì cớ gì lửa bốc cháy như vậy? Đức Như Lai chắc chắn sẽ vì chúng ta mà giải thích.

Khi Đức Phật đã bước chân xuống đất, tất cả dân chúng cõi Diêm-phù-đề mỗi người đều nghĩ: Riêng ta đầu mặt đánh lễ sát chân Phật và tự nói: Ta là người trước tiên đánh lễ nơi chân Phật.

Đức Phật Nhiên Đăng an tọa nơi tòa Sư tử xong xuôi, liền vì chúng sinh thuyết pháp; ca ngợi pháp bố thí, trì giới, ly dục để được chứng pháp dứt sạch các lậu tận, nói về lợi ích của công đức xuất gia, giảng giải ba mươi bảy pháp trợ đạo thanh tịnh. Đức Như Lai thấy dân chúng cõi Diêm-phù-đề này nghe Phật thuyết pháp tin tưởng vui mừng, thọ lãnh, tâm sinh hoan hỷ, tâm ý thuận hòa không có chướng ngại. Đức Như Lai lại vì họ mà giảng nói các pháp, như tiền thân của Đức Phật. Ngài thuyết pháp hợp với căn cơ của chúng sinh, khiến họ được hoan hỷ. Những pháp đó là: Khổ, Tập, Diệt, Đạo. Ngày nay, Đức Thế Tôn cũng lại vì chúng sinh cõi Diêm-phù-đề mà thuyết giảng đầy đủ bốn chân lý này.

Thuở đó, Đức Phật Nhiên Đăng thuyết pháp, ngày đầu tiên giáo hóa độ thoát sáu trăm ức người, đều trừ hết các lậu dứt sạch

phiền não, chứng quả A-la-hán, tâm được tự tại. Ngày thứ hai giáo hóa năm trăm ức người, ngày thứ ba giáo hóa bốn trăm ức người, ngày thứ tư giáo hóa ba trăm ức người, ngày thứ năm giáo hóa hai trăm ức người, ngày thứ sáu giáo hóa một trăm ức người, ngày thứ bảy giáo hóa năm mươi ức người, tất cả đều chứng đạo quả A-la-hán. Cho đến trong tuần lễ thứ hai, Ngài giáo hóa độ thoát một trăm ức người, cuối cùng, trong tuần lễ thứ ba lại độ được bảy mươi lăm ức chúng sinh, tất cả đều được lợi ích, tâm ý sáng suốt, diệt sạch phiền não, thành bậc A-la-hán.

Đức Phật Nhiên Đăng trụ thế một kiếp cùng với chư vị đệ tử Thanh văn, vì chúng sinh nơi thế gian làm những điều lợi ích.

Này A-nan, chư Phật theo thứ lớp thọ ký cho nhau. Đức Phật Nhiên Đăng ban đầu trồng các thiện căn, cầu quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân, vì giáo hóa chúng sinh nên trụ thế một kiếp.

Này A-nan, lúc Đức Phật Nhiên Đăng còn là vị Bồ-tát, ở trên thuyền tuy thọ nhận thú vui năm dục, nhưng ở trong thế gian luôn sinh tâm nhàm chán, suy nghĩ như thế, lại cũng phát tâm: “Ta có thể ngồi trên thuyền để vượt qua sông, đến bờ bên kia.” Ngay khi đó, liền hiện ra một đóa hoa sen xanh thật lớn, đồng tử Nhiên Đăng bước vào trong hoa này, ngồi kiết già, hoa sen tự nhiên khép kín thành đóa hoa sen búp. Lúc ấy đám thể nữ tìm kiếm không biết đồng tử ở đâu, liền về tâu lại với Đại vương.

Nhà vua cho người đi tìm khắp bốn phương Đông, Tây, Nam, Bắc đều không biết đồng tử ở chỗ nào. Cho đến tìm bốn phương phụ cũng không rõ là ở đâu.

Bồ-tát Nhiên Đăng do sức thần thông nên có oai đức lớn, ngồi kiết già trong hoa sen trên thuyền mà mọi người không thấy, khi ấy chứng được năm thần thông, phi hành nơi hư không, cho đến khi ngồi bên cội cây Bồ-đề chứng quả Nhất thiết trí, rồi chuyển pháp luân, độ thoát được sáu mươi tám ức trăm ngàn người, thấy đều ở nơi thế gian giáo hóa chúng sinh.



# KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

## QUYỂN 3

### Phẩm 1: PHÁT TÂM CÚNG DƯỜNG (Phần 3)

Bấy giờ, Đức Thế Tôn ở thành Xá-vệ bảo Tôn giả A-nan:

–Này A-nan, chư Phật và Bồ-tát ngày đêm thường nói: Tất cả các pháp có bốn thứ thâu tóm để nhiếp hóa chúng sinh. Bốn pháp thâu nhiếp đó là gì? Một là Bố thí, hai là Ái ngữ, ba là Lợi ích và bốn là Đồng sự.

Tôn giả A-nan bèn rời tòa ngồi đứng dậy, sửa lại y phục, trích áo vai bên hữu, đầu gối hữu quỳ sát đất chấp tay bạch Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn, thuở xưa ngài cúng dường bao nhiêu Đức Phật để cầu đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Ngài ở nơi Đức Phật nào vun trồng các thiện căn, vì đời vị lai cầu đạo Bồ-đề?

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

–Hãy chú ý lắng nghe, khéo suy nghĩ ghi nhớ, Ta nay sẽ vì ông kể các danh hiệu chư Phật mà Ta đã từng vun trồng thiện căn trong quá khứ:

Này A-nan, Ta nhớ thuở xưa có Đức Phật ra đời hiệu là Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Nơi Đức Phật này, Ta trồng thiện căn, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật xuất hiện ở đời, hiệu là Thế Vô Tỷ. Lúc ấy Ta trồng các thiện căn, cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật xuất hiện ở đời, hiệu là Liên Hoa Thượng. Lúc đó Ta trồng các thiện căn, cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật xuất hiện ở đời, hiệu là Tối Thượng Hạnh. Lúc đó Ta trồng các thiện căn nơi Đức Phật ấy, cầu ở đời vị lai thành đạo

Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời, hiệu là Đức Thượng Danh Xung. Ta lúc đó trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Thích-ca Mâu-ni. Ta lúc đó trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Đế-sa. Ta bấy giờ trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Phất-sa. Ta lúc ấy trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Kiến-nhất-thiết-lợi. Ta bấy giờ trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Tỳ-bà-thi. Ta bấy giờ trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Thi-khí. Ta lúc ấy trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Tỳ-sa-môn. Ta bấy giờ trông các thiện căn và cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Câu-lưu-tôn. Ta bấy giờ trông các thiện căn cho đến tu tập phạm hạnh, cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Câu-na-hàm Mâu-ni. Ta lúc ấy trông các thiện căn, dốc tu tập phạm hạnh, cùng cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Có một Đức Phật ra đời hiệu là Ca-diếp. Ta bấy giờ trông các thiện căn cho đến dốc tu tập phạm hạnh, cúng dường Đức Phật, cầu ở đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, Ta ở luôn trú nơi xứ của Bồ-tát Di-lặc trông các

thiện căn, cầu vào đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Rồi nói kệ:

*Chư Phật oai đức lớn,  
Lìa dục chứng Niết-bàn.  
Phật Thích-ca Mâu-ni  
Cúng dường khắp tất cả.*

Bấy giờ Tôn giả A-nan bạch Phật:

– Bạch Thế Tôn, Như Lai cúng dường chư vị Phật Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác đó, đã đem những gì để cúng dường và trồng những thiện căn gì để cầu vào đời vị lai thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác?

Đức Phật bảo Tôn giả A-nan:

– Ta nhớ về đời quá khứ trải qua vô lượng kiếp có vị quốc vương tên là Hàng Oán, thuộc dòng Sát-đế-lợi thừa kế ngôi vị đế vương. Nhà vua đầy đủ phước đức, tuổi thọ rất lâu, dung mạo đoan nghiêm, tiếng tốt vang khắp mọi nơi.

Này A-nan, vua Hàng Oán đóng đô nơi một thành lớn tên là Liên hoa. Nhà vua ở trong thành này cai trị dân chúng, xây dựng cung điện. Thành này mặt Đông, Tây rộng mười hai do tuần, mặt Nam, Bắc rộng bảy do tuần, đất đai phì nhiêu, mưa thuận gió hòa, lúa thóc dồi dào, không một ai nghèo khổ. Dân cư đông đúc khắp chốn, không một nơi nào bỏ hoang. Vườn hoa, rừng cây hoa quả sum suê. Mặt nước sông suối, ao hồ thường phẳng lặng. Hai bên đường, phố xá tấp nập, người buôn bán qua lại không ngừng. Giống như thành A-la-ca của trời Tỳ-sa-môn ở phương Bắc, bốn mặt Đông, Tây, Nam, Bắc của thành Liên hoa này cũng dùng đủ các thứ trang nghiêm không khác.

Này A-nan, trong thành của vua Hàng Oán có một vị Đại Bà-la-môn thuộc loại hào phú, tên là Nhật Chủ, sức lực dũng mãnh cường tráng, của cải châu báu, rất nhiều tội tở, voi ngựa, trâu dê, tất cả đều dư dật không thiếu món chi. Trong kho tàng của ông ta toàn là các thứ vật báu đặc biệt như: Vàng ròng, bạc trắng, ngọc báu, trân châu, trân bảo, xa cừ, mã não, san hô, hổ phách, giống như vua Tỳ-sa-môn ở phương Bắc.

Này A-nan, lúc ấy, Đại Bà-la-môn Nhật Chủ đặc biệt được nhà

vua đem tâm ái mộ, kết làm bạn thân, gắn bó mật thiết.

Này A-nan, một hôm, vua Hàng Oán có một sự việc, đem giao cho Bà-la-môn Nhật Chủ, ra lệnh phải giải quyết cho hợp lý. Bà-la-môn Nhật Chủ theo đúng như pháp giải quyết xong, lại hợp ý với nhà vua, nên đối với vị Bà-la-môn ấy, vua Hàng Oán càng sinh tâm hoan hỷ bội phần, chia đôi đất nước, phong cho Bà-la-môn Nhật Chủ làm vua một nửa kia để cai trị muôn dân.

Đại vương Hàng Oán, lại còn xây dựng cho vua Nhật Chủ một thành riêng tên là Diên chủ. Bốn mặt Đông, Tây, Nam, Bắc, đường sá, ngã tư, thành quách đều được trang hoàng đẹp đẽ giống y như thành Liên hoa.

Này A-nan, vua Nhật Chủ này có một phu nhân tên là Nguyệt Thượng. Bồ-tát Nhiên Đăng khi rời cõi trời Đâu-suất giáng thân xuống cung vua Nhật Chủ, nhập vào hông bên phải của phu nhân Nguyệt Thượng, khi ở trong thai vẫn thân ngồi yên ngay ngắn, kể đến là dẫn sinh, thành đạo, thuyết pháp giáo hóa muôn người, đều được chứng quả A-la-hán. *(Nhân duyên như trên có nói trong kinh Bản Hạnh phần Bồ-tát Nhiên Đăng).*

Đức Phật Nhiên Đăng tuần tự du hóa qua lại trong hai thành này, thuyết pháp độ sinh. Phụ vương Nhật Chủ thường dùng bốn sự để cúng dường, luôn cung kính, tôn trọng Đức Phật, được Phật ca ngợi.

Này A-nan, sự việc dần dần truyền đến tai vua Hàng Oán. Nhà vua nghe nơi thành Diên chủ, trong cung vua Nhật Chủ, đại phi thứ nhất phu nhân Nguyệt Thượng vừa sinh một đồng tử tên là Nhiên Đăng, dung mạo tuấn tú, thân như vàng ròng, đầy đủ tướng tốt, thế gian không ai sánh bằng. Đồng tử được đem đến tướng sư Bà-la-môn nổi tiếng trong nước để đoán xem tướng mạo như vậy thì về sau sẽ như thế nào? Tướng sư trả lời: Vị đồng tử này phước đức trang nghiêm, nếu ở tại gia sẽ là Chuyển luân thánh vương, làm chủ cõi đại địa thống lãnh bốn châu thiên hạ, đầy đủ bảy thứ báu: Một là xe báu bằng vàng, hai là ngọc báu như ý, ba là ngọc nữ báu, bốn là voi báu, năm là ngựa báu, sáu là quan báu thống lãnh quân lính, và bảy là quan báu coi giữ kho tàng. Lại có một ngàn Thái tử tướng mạo đều đoan nghiêm, đầy đủ tướng trượng phu, có tài đánh đuổi giặc thù, oai thế vang khắp chốn, bốn biển núi rừng đâu đâu cũng hàng phục. Quốc



gia an ninh, mưa thuận gió hòa, năm thứ lúa thóc tươi tốt, dân chúng an lạc, không có cảnh khổ não tật bệnh, không dụng binh chinh phạt, đem chánh pháp trị dân. Còn nếu đồng tử xuất gia thì sẽ thành Phật đầy đủ mười hiệu: Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác..., danh tiếng vang khắp mọi nơi.

Này A-nan, Đồng tử Nhiên Đăng bỏ tục xuất gia, cho đến thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác và chuyển pháp luân danh tiếng vang khắp mọi nơi, đúng như lời tướng sư đã tiên đoán.

Lúc ấy, vua Hàng Oán thâm nghĩ: “Đức Thế Tôn ít có! Rất khó có cơ duyên xuất hiện ở đời, lâu lâu mới nghe danh hiệu một lần, nhưng lại khó được chiêm ngưỡng.” Đại vương Hàng Oán liền sai sứ mau đến kinh thành của vua Nhật Chủ tỏ lời thế này:

–Ta nay nghe lời khẩu truyền: Đại phu nhân của nhà vua sinh hạ được một đồng tử hết sức đoan nghiêm, đầy đủ các tướng tốt... Ta nay muốn thỉnh Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác đến thành Liên hoa là kinh đô của ta, để thọ dụng phẩm vật cúng dường, Nếu nhà vua đồng ý để Đức Phật đến thì cả hai nước đều được lợi ích. Còn như không thuận theo yêu cầu này thì ta sẽ cử bốn binh chủng trang bị đầy đủ đến chinh phạt.

Sứ giả nhận sắc lệnh như vậy rồi, liền đi đến thành Diên chủ là kinh đô của vua Nhật Chủ, tâu lên nhà vua đầy đủ những lời như vậy.

Vua Nhật Chủ vừa nghe qua lời tâu này, lòng ưu sầu tẩm tức, trong dạ mang lấy sự việc chẳng vui. Nhà vua liền triệu tập quần thần, đối trước bá quan trình bày đầy đủ sự việc. Đại vương Hàng Oán có ý như vậy, các khanh suy nghĩ là ta nên phúc đáp như thế nào?

Quần thần đồng tâu vua Nhật Chủ:

–Đại vương nên biết, đối với sự việc ấy, chúng ta nên đến thưa hỏi Đức Phật Nhiên Đăng xem thử Ngài dạy ra sao. Vì Đức Nhiên Đăng Như Lai Thế Tôn Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác luôn sẵn lòng đại Từ bi.

Vua Nhật Chủ bảo quần thần:

–Ta cũng có suy nghĩ như vậy.

Liền khi ấy nhà vua cùng quần thần đích thân đến nơi Đức Phật Nhiên Đăng đang ngự thưa hỏi sự việc.

Đức Phật an ủi nhà vua:

–Phụ vương an tâm, chớ nên kinh hãi sợ sệt, chẳng nên sinh tâm ưu sầu. Vì sao? Ta nay cũng sắp du hóa đến nước đó để hóa độ dân chúng, vì Thế Tôn thương xót tất cả chúng sinh.

Lúc ấy, Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác cùng vô lượng vô số trăm ngàn chúng Tỳ-kheo tùy tùng đồng du hành đến nước vua Hàng Oán để hóa độ chúng sinh.

Trước khi Đức Phật du hóa, vua Nhật Chủ cúng dường cung cấp Đức Như Lai Nhiên Đăng, bốn sự cúng dường đầy đủ không có thiếu hụt, rồi đi theo sau tiễn đưa Đức Phật đến tận biên giới của mình. Nhà vua nhiễu quanh ba vòng đánh lễ dưới chân Phật, búi ngùi rơi lệ trở về hoàng cung.

Lúc nghe tin Đức Phật Nhiên Đăng cùng vô lượng trăm ngàn chúng Tỳ-kheo Thanh văn, đều là bậc A-la-hán đồng đến thành Liên hoa, vua Hàng Oán rất đổi vui mừng, ra lệnh sửa sang đường xá nghiêm chỉnh, nơi nào nhơ bẩn đều được tẩy trừ, trưng bày bố trí nghiêm trang..., cho đến mọi thứ đều như thành Càn-thát-bà.

Vua Hàng Oán ban sắc lệnh, loan báo cho tất cả dân chúng trong thành và cách ngoài thành mười hai do tuần đều biết không được tự do buôn bán các thứ tràng hoa thơm, nơi nào có hoa để nhà vua mua lấy, sắp đem cúng dường Đức Phật Nhiên Đăng. Lúc ấy Đại vương Hàng Oán đem bốn đại hùng binh đầy đủ oai thế, xuất phát từ hoàng thành đi nghinh rước Đức Phật Nhiên Đăng.

## M

### Phẩm 2: QUYẾT ĐỊNH ĐƯỢC THỌ KÝ (Phần 1)

Bấy giờ ở phía Nam Tuyết sơn của nước này có một vị Phạm chí tên là Trần Bảo, xuất thân từ dòng Bà-la-môn thanh tịnh, từ bấy đời tổ tiên đến nay chưa có ai làm những việc tầm thường nhơ bẩn, chưa từng có một kẻ nào dám chê bai hủy báng. Dòng họ này đều được những nhà trí thức ca ngợi, lại được các bậc Đạo sư cung kính, đầy đủ ba hạnh, hay dạy tất cả luận Phệ-đà, bốn luận Phệ-đà đều uyên thâm. Lại thông hiểu cả: Xiển-đà luận, Tự luận, Thịnh luận, Khả tiểu luận, Chú thuật luận, Thọ ký luận, Thế gian tướng luận, Thế gian tế tự chú

nguyện luận... Đây đủ tướng đại tướng phu, được sinh từ nhà đạo đức, lại có năm trăm người cũng thuộc dòng dõi đạo đức làm đệ tử hầu hạ cung phụng bên người.

A-nan phải biết Bà-la-môn Trân Bảo lúc ấy chính là Bồ-tát Di-lặc ngày nay. Năm trăm đệ tử... thuở ấy tùy tùng theo thầy học, đọc tụng tế tự, chú thuật v.v... Trong năm trăm vị đệ tử này có một người thuộc dòng Bà-la-môn tôn quý tên là Vân, là người đứng đầu trong chúng, đầy đủ đức hạnh, theo học thầy từ thuở thiếu thời, đến năm lên mười sáu tuổi, hình dung tuấn tú khả kính, lại là người được sinh trong dòng họ đạo đức, cha mẹ thanh tịnh, cho đến tổ tiên bảy đời không có tỳ vết, không ai dám chê cười gia tộc này. Lại đây đủ tướng đại tướng phu, thế gian không ai sánh bằng, sắc thân như vàng ròng, đầu tóc cũng vậy, tiếng nói trong trẻo như âm thanh của Phạm thiên, luôn luôn ở bên Tiên nhân Trân Bảo thọ học, đọc tụng chú thuật. Thông minh lanh lợi được pháp chân chánh, vừa nghe qua liền hiểu, biện luận rõ ràng câu văn rành mạch. Tất cả chú thuật kỹ nghệ khéo léo, những gì Bà-la-môn Trân Bảo có, người đều thông suốt. Đồng tử Vân sau khi am hiểu xong rồi, bạch với Tôn sư:

–Bạch Đại sư Hòa thượng, con đã thông suốt đạo đức học thuật nơi Hòa thượng rồi, ý con muốn trở về nhà.

Hòa thượng Phạm chí trong tâm luyến mộ đồng tử Vân không muốn xa lìa, nên nói với đồng tử:

–Này Đồng tử phạm hạnh, ta có một bộ luận tên là Tỳ-đà, luận này của chư tiên đời xưa để lại, tất cả ngoại đạo Bà-la-môn chưa từng nghe biết, hướng lại được xem. Ta nay đem luận ấy dạy cho người.

Đồng tử thưa:

–Cúi xin Hòa thượng vì con chỉ giáo.

Phạm chí liền dạy cho những chú thuật bí yếu, đồng tử cũng thọ lãnh tất cả. Lại bạch Phạm chí:

–Con nay đã hiểu tường tận chú thuật của Hòa thượng, con còn phải làm gì nữa?

Phạm chí lại bảo đồng tử:

–Ta là người thừa kế dòng dõi Bà-la-môn, lại có pháp bảo gia truyền, nếu có đệ tử theo thầy học tập, quyết định phải báo ân, đem tất cả tài vật dùng vào việc hiến dâng.

Đồng tử thưa:

– Hòa thượng vì con giảng dạy pháp bảo gia truyền, sẽ lấy vật gì báo ân? Hòa thượng ngày nay ý muốn những gì?

Phạm chí bảo:

– Nay đồng tử, người muốn báo ân ta, người có thể đem các vật dụng như: tàng lọng, giày da, gậy vàng, cây nạng vàng, bình vàng, bát vàng, áo quần và năm trăm tiền vàng cúng dường cho ta.

Đồng tử thưa Phạm chí:

– Thưa Đại sư Hòa thượng, con không có những vật dụng như đã nói ở trên để cúng phụng Hòa thượng. Xin Hòa thượng cho con rời khỏi nơi đây để đi khắp bốn phương tìm kiếm. Khi nào có được, con lập tức trở về cúng dường Hòa thượng.

Phạm chí bảo:

– Nếu người biết vậy, sẽ tùy ý đến nơi nào người muốn.

Đồng tử Vân liền đánh lễ dưới chân thầy, nhiễu quanh ba vòng rồi từ biệt ra đi. Lúc ấy đồng tử nghe có một nơi cách Tuyết sơn năm trăm do-tuần có một thành tên là Thâu-la-ba-xa. Trong thành này có một dòng họ Đại Bà-la-môn tên là Tế Tự Đức. Đối với những người cư trú trong thành này, ông ta là người giàu có bậc nhất, tài sản rất nhiều. Đại Bà-la-môn Tế Tự Đức sắp vì sáu vạn Bà-la-môn khác tổ chức hội Vô giá suốt một năm, sắm đủ sáu vạn đồ vật để cúng dường. Mỗi một người là một tàng lọng, một cây nạng, một đôi giày da, một bình bát, một bộ quần áo và tiền bạc v.v... vật dụng cần thiết cho bản thân thầy đều đầy đủ. Đặc biệt vì một vị Thượng tọa Bà-la-môn, tạo những vật dụng bằng vàng: Một tàng lọng tuyệt hảo, một đôi giày da thượng hạng, một cây gậy toàn bằng vàng, một cây nạng bằng vàng, một bát vàng, một bình vàng, một bộ quần áo. Giá trị mỗi thứ trăm ngàn lượng vàng, năm trăm tiền vàng, một ngàn con trâu cái, mỗi con trâu cái có một con trâu nghé. Mỗi con trâu cái vắt được một đấu sữa, trên sừng của nó đều bịt vàng, năm trăm đồng nữ đều dùng chuỗi anh lạc trang sức. Trong số nữ nhân này có một đồng nữ tên là Thiện Kỳ là người đứng đầu.

Hội Vô giá này chỉ còn một ngày nữa là mãn đủ một năm, lúc đó đồng tử Vân từ dưới Tuyết sơn ung dung tiến về phía thành Thâu-la-ba-xa nơi hội Vô giá đang tổ chức. Sáu vạn Bà-la-môn trong hội từ

xa trông thấy đồng tử, liền cao giọng xưng lên:

–Hay thay! Nơi đây khéo tổ chức hội Vô giá, hôm nay Phạm thiên tự nhiên đến đây thọ sự cúng dường của hội này.

Đồng tử Vân nói với sáu vạn Bà-la-môn kia:

–Các người chớ kêu ta là Phạm thiên, ta là người nhân gian, thật chẳng phải Phạm thiên.

Các người Bà-la-môn lại hỏi:

–Ngài là đáng gì?

Đồng tử Vân nói:

–Các ông có lẽ không nghe, ở phía nam Tuyết sơn có một vị Phạm chí tên là Trân Bảo, mọi kinh điển ngài đều thông đạt, dạy dỗ năm trăm đệ tử. Trong chúng của ngài có một vị thượng túc tên là Vân, tuổi vừa mười sáu, trí tuệ thông minh tài đức vẹn toàn, so với thầy không kém. Hơn thế nữa, giọng nói của người như tiếng Phạm thiên, các ông có nghe chăng?

Các Bà-la-môn đều đáp:

–Có nghe.

Đồng tử Vân nói:

–Chính là tôi đây.

Các Bà-la-môn sau khi biết rõ rồi, lại càng vui mừng cất tiếng hô to: –Lành thay! Lành thay! Khéo lập hội Vô giá này, được đồng tử Vân đến thọ cúng dường.

Khi ấy con gái của Bà-la-môn Tế Tự Đức, dung nhan kiều diễm cùng với một số đồng nữ ở trên lầu cao, từ xa trông thấy đồng tử Vân hình dung tuấn tú, ít có người thứ hai. Nàng vui mừng hướng về bốn phương trời lễ chư Thiên chư Thần, trong tâm thầm khẩn vái: “Nguyện đồng tử luận nghị đệ nhất này, biện luận hơn vị cự Thượng tọa Bà-la-môn trong hội, để ta xa lìa kẻ bất thiện đó, chẳng cùng với người bất thiện đó kết tóc trăm năm.”

Khi đồng tử tiến vào trong hội, nhiều quanh Thượng tọa Bà-la-môn ba vòng, rồi đến trước vị Thượng tọa Bà-la-môn dùng lời thân mật vấn an sức khỏe, lại hỏi:

–Nhân giả trì tụng luận gì?

Sáu vạn Bà-la-môn đáp lời đồng tử Vân:

–Nhân giả chớ hỏi Thượng tọa chúng tôi trì tụng luận gì? Vì sao?

Vì Thượng tọa chúng tôi có thể trì tụng hết thấy các luận, chú thuật, các pháp Bà-la-môn của chúng tôi.

Đồng tử hỏi:

–Trong hàng Bà-la-môn, ngài là bậc Thượng tọa, tuy đã đọc tụng các pháp y phương, kỹ nghệ của Bà-la-môn các ngài. Nhưng học thuật Bà-la-môn của thầy trò ta riêng có một pháp đặc biệt, chúng ta cần phải học hỏi lẫn nhau. Các ngài có biết luận tên là Tiên Hữu chăng?

Sáu vạn Bà-la-môn, mỗi người đều đáp:

–Chúng tôi chưa từng nghe tên luận, huống nữa là có! Huống nữa là đọc!

Đồng tử nói:

–Trong số giáo pháp mà thầy ta đã dạy cho ta, có một luận Tỳ-đà tên là Tiên Hữu, ta cũng tụng được.

Các Bà-la-môn trong đại hội thưa:

–Xin ngài vì chúng tôi mà giảng thuyết, chúng tôi rất thích nghe.

Đồng tử Vân ở trước Thượng tọa sửa chỗ đứng, rồi dùng giọng nói trời Phạm thiên tụng luận Tiên Hữu Tỳ-đà này.

Lúc ấy, sáu vạn chúng Bà-la-môn trong hội vui mừng hơn hở, đồng thanh xưng:

–Rất hợp tâm chúng tôi! Rất hợp ý chúng tôi!

Họ rất sung sướng thưa với đồng tử:

–Ngài đồng tử, từ ngày hôm nay, ngài vì chúng tôi làm bậc Thượng tọa, ngồi vị trí hàng đầu của chúng tôi, nhận lấy phần nước uống ngon nhất của Thượng tọa chúng tôi, nhận lấy thức ăn trước tiên của Thượng tọa chúng tôi.

Thế là đồng tử đã đẩy Thượng tọa kia xuống hàng hạ tọa, liền thăng tòa, thọ dụng nước uống trước nhất, thọ dụng thức ăn trước nhất, các thức ăn uống đều hợp ý. Sau mỗi bữa ăn, những đồ cúng dường tùy ý cần dùng, đúng như pháp của hàng Thượng tọa mà thọ lãnh, những đồ nào đối với đồng tử không cần dùng thì ngài không thọ lãnh.

Lúc đó, Đại Bà-la-môn Tế Tự Đức thâm nghĩ: “Ta nay thiết lập hội Vô giá này chẳng đúng theo Thánh pháp? Hay là tất cả bao nhiêu phẩm vật cúng dường không đúng theo Thánh giáo? Tại sao tất cả vật

bố thí trong hội thí này không được đồng tử Vân thọ nhận đầy đủ như ý ta mong muốn?”

Đại Bà-la-môn Tế Tự Đức quỳ mọp thưa đồng tử Vân:

–Thưa đại đức Đồng tử, xin Ngài thọ nhận tất cả vật bố thí này của tôi, chớ để cho hội thí của tôi chẳng được trọn vẹn.

Đồng tử Vân nói với Bà-la-môn Tế Tự Đức:

–Này Đại Bà-la-môn, hội bố thí của ngài rất tốt, đầy đủ các thứ, không thiếu một vật gì, nhưng hôm nay ta chỉ nhận lãnh những gì ta cần, còn những vật gì ta không cần, dầu ta có nhận lãnh cũng vô ích.

Lúc ấy vị cựvạ Thượng tọa Bà-la-môn kia trong tâm thầm nghĩ: “Ta từ lâu mong được sự bố thí như thế, quyết tâm muốn được thọ lãnh trước. Tại sao hôm nay ta bị đồng tử này đến đây ta xuống hàng hạ tọa, đoạt lấy lợi dưỡng của ta. Như ta từ khi sinh ra cho đến nay, có tất cả bao nhiêu công đức trì giới tinh tấn, được quả báo khổ hạnh. Do quả báo này, đời đời kiếp kiếp ta cùng với đồng tử thường gặp lại nhau. Nhưng vì đồng tử chiếm đoạt lợi dưỡng của ta, ta không bao giờ bỏ oán thù này.”

A-nan nên biết:

–Đồng tử Vân lúc ấy là thân Ta, còn Bà-la-môn Tế Tự Đức lúc ấy nay là Đàn-đà-ba-ni, còn vị Thượng tọa Bà-la-môn lúc ấy nay tức là Đề-bà-đạt-đa.

Này A-nan, do vì nhân duyên đó, Đề-bà-đạt-đa là người ngu si, thuở xưa cùng Ta đời đời kiếp kiếp luôn luôn tạo oán thù không bao giờ xa lìa.

Bấy giờ đồng tử Vân đem những vật bố thí có được, mang về Tuyết sơn để cung phụng Phạm chí. Người trải qua bao nhiêu xóm làng thôn ấp, thành phố các nước. Lúc nghỉ lúc đi quan sát cảnh vật, như vậy lần lần cuối cùng tiến đến thành Liên hoa. Khi đặt chân vào thành này thấy phong cảnh trang nghiêm tốt đẹp lạ thường, không tài nào tưởng tượng hay diễn tả được, như đã nói ở trên. Đồng tử liền nghĩ: “Vì lý do gì thành Liên hoa ngày hôm nay trang nghiêm không thể tưởng tượng hay diễn tả được. Hoặc có người sắp tổ chức hội Vô giá ở thành này chăng? Hoặc lại tế tự các vị tinh tú trên trời chăng? Hoặc tạo điều an lành tốt đẹp gì chăng? Hoặc tổ chức làm phước chăng? Hoặc nhằm tiết lễ hội Bà-la-môn chăng? Hoặc dân chúng

trong thành này nghe danh tiếng Ta đa trí học rộng, họ cho rằng Ta đến đây cùng các vị Bà-la-môn nghị luận chằng? Hoặc lại cung kính lễ bái Ta, nhưng tại sao không có một người đoái tưởng đến Ta?” Khi ấy Ta liền hỏi một người trong thành:

–Thưa nhân giả, tại sao thành này trang hoàng đẹp đẽ tuyệt vời như vậy?

Người trong thành trả lời:

–Này đồng tử đại trí, ngài không nghe sao! Đức Thế Tôn Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, chẳng mấy chốc sẽ đến thành này thuyết pháp giáo hóa dân chúng. Vì nhân duyên này, Đại vương Hàng Oán ra lệnh dân chúng mỗi nhà phải trang hoàng. Tất cả mọi người muốn tạo phước nghiệp, mới trần thiết tất cả các thứ trang nghiêm như vậy. Vì họ quyết định cúng dường Đức Như Lai Nhiên Đăng.

Này A-nan, Ta lúc đó thâm nghĩ: “Trong giáo pháp của Ta có nói: Người nào có đủ ba mươi hai tướng tốt thì có hai quả báo: Một là, nếu ở tại gia quyết định sẽ làm Chuyển luân thánh vương. Hai là, nếu xuất gia tu học Thánh đạo, quyết định sẽ chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, danh tiếng vang khắp mọi nơi, oai đức tự tại. Ta không nghi ngờ lời nói này.”

Này A-nan, Ta thuở ấy lại sinh tâm niệm: “Ngày nay, trước hết Ta nên dừng lại nơi đây, cúng dường lễ bái Đức Thế Tôn Nhiên Đăng, cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, rồi sau đó mới báo ân thầy Phạm chí.”

Ta lại thâm nghĩ: “Sẽ đem những vật gì để cúng dường Đức Phật? Dem sự nghiệp gì để gieo trồng các thiện căn?”

Tâm Ta lại suy nghĩ: “Chư Phật Thế Tôn không chuộng cúng dường bằng tiền tài, chỉ đem pháp cúng dường mới được Thánh nhân khen ngợi. Ta nay chưa có pháp cúng dường, không lẽ đứng nhìn. Ngay bây giờ Ta có thể đi mua các hoa đẹp thượng hạng đem về dâng cúng Đức Phật, nguyện đời vị lai thành Phật đạo.”

Nghĩ rồi, liền khi ấy đến một cửa hàng bán hoa, nói với người chủ:

–Nhân giả có thể bán hoa này cho Ta không?

Người bán hàng bảo Ta:



–Nhân giả đồng tử, người không nghe sao! Đại vương Hàng Oán ban sắc lệnh xuống dân chúng những nơi nào có tràng hoa không được bán cho ai hết. Vì sao? Vì nhà vua tự mua lấy để cúng dường Phật.

Ta nghe qua người bán hoa nói như vậy, lại đi đến các gian hàng của những người bán hoa khác nài nỉ mua hoa. Họ đều trả lời như người bán hoa trước. Như vậy Ta rảo khắp mọi nơi mà mua hoa không được, Ta lén tìm hỏi những người ở hai bên vệ đường. Bỗng thấy một tỳ nữ mặc áo xanh đi múc nước tên là Hiền Giả, người giấu bầy cảnh hoa sen xanh trong bình đựng nước, từ phía trước đi lại. Ta thấy người này rồi, tâm sinh vui mừng, liền nói với tỳ nữ:

–Nàng mang hoa này muốn dùng vào việc gì? Ta nay đưa cho nàng năm trăm tiền vàng, nàng có thể trao cho Ta bầy cảnh hoa sen xanh trong bình chăng?

Tỳ nữ lại nói:

–Này nhân giả đồng tử, ngài chẳng nghe sao? Đức Thế Tôn Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác ngày nay sắp vào thành, Ngài đã nhận lời thỉnh của vua Hàng Oán chủ cõi nước này. Nhà vua đối với Đức Phật sinh tâm tôn trọng, lại muốn vun trồng các công đức, nên truyền lệnh trong nước cách thành phạm vi mười hai do tuần, nơi nào có dầu thơm tràng hoa, không một ai được phép giấu bán. Nếu có bán thì chỉ một mình nhà vua được mua để đích thân đem cúng dường Đức Phật. Vì gần nhà tôi có một người bán tràng hoa tên là Oán Thù, người này có một người con gái lén nhận của tôi năm trăm tiền vàng, người liền giấu cho tôi bầy cảnh hoa này. Tôi đã trái lệnh của nhà vua, được hoa này tự muốn cúng dường Thế Tôn Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Thật tình tôi không thể bán cho ngài được.

Ta lại nói với tỳ nữ:

–Thiện nữ đã trình bày nguyên do được hoa, Ta nay đã biết vậy, nàng có thể lấy năm trăm tiền vàng, cho Ta năm cảnh hoa sen xanh còn hai cảnh thuộc về nàng.

Tỳ nữ liền hỏi:

–Nhân giả đồng tử, ngài lấy hoa này sẽ dùng vào việc gì?

Ta đáp:

–Như Lai xuất hiện ở đời khó thấy, khó gặp. Ta nay gặp được,

muốn mua hoa này dâng lên Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác để trồng các thiện căn, vì đời vị lai cầu quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Tỳ nữ nói với Ta:

–Tôi xem đồng tử hình dung trong ngoài thân tâm dũng mãnh, tinh tấn ham mộ giáo pháp, ngài sẽ thành đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Nay Đồng tử, ngài chịu hứa với tôi, trong khoảng thời gian ngài chưa chứng Thánh đạo, đời đời kiếp kiếp tôi sẽ là vợ ngài. Nếu khi ngài đắc đạo, tôi sẽ cạo tóc xuất gia học, cầu quả A-la-hán, làm đệ tử của ngài, tu hạnh Sa-môn. Nếu được như vậy, hôm nay tôi sẽ trao cho ngài năm cành hoa sen này, không được như vậy thì tôi chẳng trao.

Ta lại nói với tỳ nữ:

–Này thiện nữ, ta ngày nay thuộc dòng Bà-la-môn chủng tộc thanh tịnh, thông đạt bốn luận Tỳ-đà. Trong luận Tỳ-đà của ta có dạy: Nếu người nào muốn cầu đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, hành đạo Bồ-tát, người này nên đối với tất cả chúng sinh sinh tâm thương xót, sinh tâm làm cho họ an lạc, có ai đến cầu xin vật gì không nên lẩn tiếc, cho đến cầu xin thân mạng cũng phải bố thí cho họ, huống nữa các thứ yêu quý như vợ con, và ngoài ra như của cải không được tham lam bòn sẻn. Này thiện nữ, ta nay phát nguyện cầu quả vị Bồ-đề vì muốn đem lại an lạc cho tất cả chúng sinh. Giả sử có người đến xin vợ con, ta cũng bố thí. Tâm luyến ái của nàng nếu làm trở ngại hạnh Bồ-tát, thì tâm nguyện cất xả của ta không thành, lại ở bên nàng tạo vô lượng tội lỗi. Nàng nếu phát nguyện, có thể ở trong lúc đó đối với tất cả tài sản bảo vật đang có, khi ta bố thí không được cản ngăn thì ta sẽ hứa: Nàng cùng ta kết thành phu phụ.

Tỳ nữ nói với Ta:

–Này đồng tử, giả sử có người đến với ngài xin thân tôi, tôi cũng không sinh tâm bòn sẻn huống nữa là họ xin con trai, con gái và các của cải khác.

Ta nói với nàng:

–Nếu nàng được như vậy, ta sẽ theo như sở nguyện của nàng, sẽ hứa ở đời vị lai cho nàng làm vợ.

Lúc ấy, tỳ nữ nhận nơi Ta năm trăm tiền vàng, liền cầm năm

cành hoa sen xanh trao cho Ta, còn hai cành nữa nhờ Ta thay nàng dâng cúng Đức Phật. Nàng còn nói với Ta:

–Nơi nào ngài muốn trồng thiện căn, hãy đem hai cành hoa này rải trên đó, sẽ nguyện ngài cùng tôi đời đời sống với nhau không bao giờ xa cách.

Khi đó, Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác từ ngoài tiến vào thành Liên hoa. Ta cầm bảy cành hoa sen trông thấy Đức Phật từ xa hương đến, dần dần tiến gần, xem thấy thân Phật đoan chánh khả kính, hào quang trong sáng chiếu khắp thế gian, các căn điều phục, tâm ngài vắng lặng an trụ chẳng động, sáu căn lặng yên như nước ao lưu ly, đi đứng oai nghi giống như voi chúa. Lại có vô lượng trăm ngàn vạn ức đại chúng chư Thiên vây quanh trước sau, mỗi người đều rải vô lượng các thứ hoa trời và vô lượng bột hương chiên-đàn cõi trời, hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng, hoa sen trắng lớn lên trên Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác tôn trọng cúng dường.

Bấy giờ, Đại vương Hàng Oán chuẩn bị bốn binh chủng đầy đủ oai phong, xuất phát từ cửa thành để nghinh đón Đức Phật Nhiên Đăng.

Lúc ấy nơi hoàng thành tụ tập vô lượng vô biên chúng sinh: Người, A-tu-la, Trời, Rồng, tám bộ chúng quỷ thần... Họ đem theo bột hương và các thứ hoa để rải trên Đức Phật Nhiên Đăng, tuyệt nhiên không có một hoa nào rơi xuống mặt đất, đều trụ trong hư không trên đỉnh Đức Phật làm thành bảo cái lớn. Khi Đức Phật đi đứng thì bảo cái này cũng di chuyển theo.

Khi thấy Đức Phật Nhiên Đăng, Ta sinh tâm chánh tín, sinh tâm kính trọng, đem bảy cành hoa sen xanh rải trên Đức Phật, phát lời thệ nguyện: “Ở đời vị lai khi ta thành Phật, như Đức Như Lai Nhiên Đăng đắc pháp hôm nay, và ở trong đại chúng giống nhau không khác.”

Hoa của đồng tử rải, trụ trong hư không, cánh hoa hương xuống, cuống hoa xoay lên, ngay trên đỉnh đầu Đức Phật, thành chiếc lọng hoa theo Đức Phật đi, đứng. Ta thấy sức oai đức thần thông như vậy, tâm kính tín lại tăng bội phần.

Này A-nan, lúc đó, vô lượng vô biên dân chúng đều đem y phục tuyệt hảo vô giá trải trên mặt đường, như là: Y ca-thi-ca mịn mỏng, y

bằng dạ trắng mịn, y bằng vải gấm mỏng, y bằng lông thú mềm mại tốt đẹp và chần bằng tơ tằm thêu đủ màu sắc. Vì sắp cúng dường Đức Phật Nhiên Đăng nên trải phủ kín mặt đất.

Này A-nan, Ta thấy vô lượng vô biên dân chúng đem áo quý giá trải kín trên mặt đất, riêng Ta chỉ có một tấm da nai, Ta đem nó trải trên mặt đường, chỗ đất mà tấm da nai của Ta phủ lên, dân chúng chê trách oán ghét, họ cầm tấm da nai của Ta vứt thật xa. Ta nghĩ: “Ôi thôi! Đức Thế Tôn Nhiên Đăng có thể không thương xót ta chăng? Thầm nghĩ như thế rồi, Phật biết được ý ta, nên Ngài thương xót đến Ta.

Đức Phật Nhiên Đăng dùng sức thần thông, biến một vùng đất trên mặt đường thành một vũng lầy, dân chúng thấy đường lầy lội đều lánh đi ngõ khác, không một ai đi qua đoạn đường lầy này.

Lúc ấy, Ta thấy đường đi như vậy, liền lướt đến chỗ đó, thấy đường bùn lầy rồi, liền thầm nghĩ: “Như thế này làm sao Đức Thế Tôn qua được. Nếu Ngài lội qua đoạn đường lầy này thì chân Ngài sẽ dính bùn nhơ bẩn, ta nay có thể đem nhục thân bất tịnh này làm chiếc cầu lớn bắc qua vũng bùn để Đức Phật bước lên thân Ta mà qua.” Lúc đó Ta liền xoa tóc phủ khắp chỗ đất tấm da nai, úp mặt xuống làm chiếc cầu lớn cho Đức Phật đi qua. Tất cả dân chúng chưa được bước qua, chỉ một mình Đức Phật là người trước tiên đi trên tóc Ta. Ta đã cúng dường Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác như vậy. Lại phát sinh ý nghĩ: Chân của Như Lai Nhiên Đăng và chúng Thanh văn này đi trên tóc và thân Ta qua khỏi đoạn đường bùn này. Lại phát nguyện: “Nguyện đời vị lai khi ta thành Phật có oai đức thế lực làm bậc Đạo sư cho trời người, như Đức Như Lai Nhiên Đăng ngày hôm nay không khác.” Lại nguyện: “Nếu ngày hôm nay không được Đức Phật Nhiên Đăng thọ ký, ta nguyện trọn đời không ra khỏi vũng bùn này.”

Đang khi đồng tử trải thân tóc thì cõi đại địa chấn động theo sáu cách. Nghĩa là: Phía Đông vọt lên phía Tây lặn xuống, phía Tây vọt lên phía Đông lặn xuống; phía Nam vọt lên phía Bắc lặn xuống, phía Bắc vọt lên phía Nam lặn xuống; chính giữa vọt lên chung quanh lặn xuống, chung quanh vọt lên chính giữa lặn xuống.



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 4

#### Phẩm 2: QUYẾT ĐỊNH ĐƯỢC THỌ KÝ (Phần 2)

Bấy giờ, Đức Như Lai Nhiên Đăng Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác biết tâm niệm ta, Ngài cùng một trăm ngàn vị đại Tỳ-kheo và ngàn vạn ức chúng Thiên, Long đồng hướng đến chỗ ta, chân Đức Phật bước ung dung trên tóc và thân ta như đại long vương, Ngài đưa mắt nhìn hai bên rồi bảo chư vị Tỳ-kheo:

–Này các Tỳ-kheo, các người không được cùng Ta đi chung một lối, không một người nào được phép bước trên thân và tóc của đồng tử, chỉ trừ một mình Như Lai mới có thể bước đi trên thân và tóc người này mà thôi. Tại sao? Đây là tóc và thân của vị Bồ-tát.

Lúc ấy Đức Phật Nhiên Đăng nói với Ta:

–Hay thay! Hay thay! Này Đồng tử, người đã phát đại tâm rộng lớn như biển, sở nguyện của người vì tất cả chúng sinh làm những điều lợi ích, vì tất cả chúng sinh đem lại niềm an lạc.

Này Đồng tử, người đã phát đại nguyện mong cầu đem lại lợi ích an lạc cho tất cả thế gian, thương xót vô lượng vô biên chúng sinh, làm bậc đạo sư cho cõi người cõi trời như vậy. Tâm người tinh tấn đại dũng mãnh mới được đầy đủ những pháp như vậy. Chí nguyện người như kim cương, không tiếc thân mạng. Do vậy hôm nay người đem thân nâng đỡ gót chân Như Lai đi qua. Người ở đời vị lai cho đến không lần tiếc thân mạng, huống nữa là tài sản khác.

Này Đồng tử, người cầu quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Đây là việc làm đầu tiên, người đã phát nguyện rộng lớn như vậy, nên bố thí tất cả những gì người có. Này Đồng tử, việc bố thí đó, người không được cầu phước báo thế gian ở đời vị lai, chỉ cầu đạo xuất thế Vô thượng Bồ-đề. Chớ sinh tâm tham lam thấy tài sản của người không được chiếm đoạt, giữ gìn cấm giới đừng để hủy

phạm, không được tạo tác việc ô nhiễm, không được cầu danh, không được khen ngợi mình chê bai người, cho đến người ta có hủy báng, người phải nhẫn nhục. Ví dầu có người đến đánh đập chửi mắng cột trời giết hại, người phải nhẫn nhục nhận lấy tất cả. Cho đến gặp trường hợp họ phân thân ra từng mảnh, đối với kẻ oán thù như vậy, người cần phải nhẫn nhục sinh tâm từ bi, không được sát sinh, không được cướp đoạt thân mạng và tài sản của người khác. Đối với tài sản người khác người nên luôn luôn xa lánh. Đối với việc kinh doanh mưu lợi của mình cũng nên biết vừa đủ. Đừng gần gũi vợ con thê thiếp của người khác, đối với thê thiếp của mình cũng không nên tham đắm quá độ. Cho đến trọn đời không được nói dối, không được nói chuyện phải trái của người khác, không được tranh chấp nhau khiến người thân thuộc trở thành xa lạ. Thấy người gây sự chia rẽ, thường đem lời hòa hợp giải hòa. Không được nói lời cộc cằn thô lỗ, thường dùng lời nói dịu dàng êm đẹp, không được nói lời phù phiếm, chỉ nói lời có lợi ích. Nói đúng thời, nói đúng pháp, nên thực hành chánh kiến, phải tránh xa tất cả tà đạo.

Này Đồng tử, nếu người có thể làm được những điều ấy, thì chí nguyện sẽ được viên mãn. Đối với tất cả chúng sinh, nên sinh tâm tưởng thương xót như con một, giữ gìn khẩu ý chớ có đua nịnh, phải là người tôn trọng cúng dường chúng sinh. Chớ ngạo mạn khiến tâm buông lung, thường ở trong thiên định vắng lặng, quán pháp vô ngã. Chớ đoạn giống Bồ-đề đời vị lai. Người phải làm lợi ích an lạc cho tất cả chúng sinh như vậy.

Này Đồng tử, nếu có thể hoàn tất tất cả những việc ấy, thì tự nói: “Ta có thể làm được”.

Khi ấy Ta liền bạch Phật:

– Bạch Thế Tôn, con có thể làm được.

Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác đã biết tâm ta, Ngài liền mỉm cười. Tỳ-kheo thị giả của Ngài liền rời chỗ ngồi sửa sang y phục, trích áo vai bên hữu, quỳ xuống bạch Phật:

– Bạch Thế Tôn, vì nhân duyên gì Ngài mỉm cười?

Đức Phật Nhiên Đăng bảo Tỳ-kheo thị giả:

– Này Tỳ-kheo, ông có thấy Đồng tử cầm bảy cành hoa cúng

dường Ta, cúi thân trải tóc làm chiếc cầu bắc qua vũng bùn để Ta đi qua đó hay không? Do vì nhân duyên đó, Đồng tử này trải qua a-tăng-kỳ kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni, đầy đủ mười hiệu: Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác... như Ta không khác.

Này A-nan, thuở ấy Ta nghe Đức Phật Nhiên Đăng vì Ta trao một lời thọ ký quyết định rồi, thân tâm nhẹ nhàng, bỗng nhiên bay bổng lên hư không cao bằng bảy cây Đa-la, Ta chấp tay đem tâm thanh tịnh hướng về Đức Phật đánh lễ. A-nan, Ta lúc đó toàn thân khoan khoái không thể tự kiềm chế được.

Này A-nan, Đức Phật Nhiên Đăng dạy Ta:

–Ông hãy nhìn về các thế giới phương Đông.

Khi ấy Ta liền nhìn thấy hằng hà sa số chư Phật các cõi nước phương Đông, tất cả chư Phật đều Vì ta trao lời quyết định thọ ký: “Này Đồng tử, người sẽ trải qua a-tăng-kỳ kiếp ở đời vị lai sẽ thành Phật tên là Thích-ca Mâu-ni đầy đủ mười hiệu.” Chư Phật các phương Nam, Tây, Bắc, bốn phương phụ và trên dưới cũng lại thọ ký như vậy.

Này A-nan, Ta lúc ấy từ hư không hạ xuống đứng yên trên mặt đất, đánh lễ dưới chân Đức Thế Tôn Nhiên Đăng, rồi lui về đứng một bên, sinh khởi ý nghĩ: “Ta ngày hôm nay có thể ở nơi Đức Phật Nhiên Đăng cầu xin xuất gia.” Liền bạch Phật:

–Cúi xin Thế Tôn cho con xuất gia thọ giới Cụ túc, con ở bên Phật tu phạm hạnh.

Đức Phật bảo ta:

–Này Đồng tử, nay đúng lúc người được cạo bỏ râu tóc sống hạnh xuất gia. Vừa cạo bỏ râu tóc xong, thì vô lượng chư Thiên đến nơi đóng tóc làm lễ cúng dường. Mười ức chư Thiên mỗi người nhận được một sợi.

Này A-nan, từ khi Ta chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác cho đến nay, chưa thấy một chúng sinh nào không cúng dường chư Phật mà được an lạc bao giờ.

Này A-nan, Ta lúc ấy vẫn còn đầy đủ các phiền não trói buộc, tham dục, sân hận, ngu si chưa dứt hết, mà vô lượng trăm ngàn ức chúng sinh lấy tóc Ta, họ giữ gìn cúng dường vẫn được giải thoát. Huống lại ngày hôm nay Ta đã lia tham, sân, si, kể nào ở bên Ta tạo

các công đức mà không được giải thoát, điều ấy không bao giờ có. Nay A-nan, do đó tất cả chúng sinh cần phải phát tâm cúng dường chư Như Lai.

Này A-nan, Ta thuở ấy đến nay khi còn ở trong phiền não, tu hạnh Bồ-tát không rời tâm tinh tấn dững mãnh, thường bố thí, thường vun trồng công đức. Do Ta tạo các thiện nghiệp như vậy, ở trong vô lượng trăm ngàn kiếp làm Phạm vương, Đế Thích, hoặc trăm ngàn lần làm Chuyển luân thánh vương. Do nhân duyên thiện căn đó mà ngày nay thành Phật Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, chuyển pháp luân vô thượng tối diệu.

A-nan, Ta do sức phước đức trí tuệ, hiện tại được tất cả dòng tôn quý vua quan, Bà-la-môn, trưởng giả, cư sĩ, Sa-môn, học giả tin lấy lời nói của ta, theo giáo pháp ta tu hành.

A-nan, ông xét lời nói của Ta hoàn toàn không thay đổi, y như lời Đức Phật Nhiên Đăng thọ ký cho Ta, dạy bảo Ta. Ta căn cứ vào đó tu hành, ngày nay chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Khi ấy Đức Thế Tôn nói kệ:

*Dù cõi trời sụp đổ  
Quả đất bị biến hoại  
Tất cả các chúng sinh  
Vẫn được thân thường trụ  
Núi Diệu cao tan vỡ  
Nước bể cả cạn khô  
A-nan người phải biết  
Chư Phật không hai lời.*

Khi Đức Thế Tôn nói kệ này rồi, lại bảo A-nan:

–Chư Phật Thế Tôn thường có hạnh thế này: Giả sử có vô lượng vô biên quang minh vì chúng sinh thu lại một tầm, từ trong một tầm này vì chúng sinh lại hiện vô lượng vô biên quang minh. Vì sao? Vì chư Phật sợ chúng sinh không biết thời gian: Ngày đêm, một tháng, nửa tháng, một năm, nửa năm, e sợ quên mất bốn thời tám tiết xuân hạ thu đông.

Này A-nan, Đức Phật Nhiên Đăng đầy đủ mười hiệu, có hào quang là do nghiệp nhân tạo thành. Hào quang thường chiếu sáng



không có khi nào tối tăm, do đó Đức Phật có hiệu là Nhiên Đăng. Ngài luôn luôn có ánh sáng chiếu khắp trời đất, là do nhân duyên như đã nói ở trên.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Như Lai xuất hiện ở đời tôn hiệu Nhất Thiết Thắng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta dùng hoa bằng vàng rải trên mình Đức Phật phát lời thệ nguyện: “Con nguyện ở đời vị lai được thân vi diệu đầy đủ các tướng tốt như Đức Phật ngày hôm nay.”

Lúc ấy, Đức Phật biết được tâm niệm ta, ngài mỉm cười. Tỳ-kheo thị giả của Phật sửa y phục bạch Phật... cho đến Đức Phật Thắng Nhất-Thiết bảo vị thị giả ấy:

–Này Tỳ-kheo, ông có thấy kẻ đem hoa vàng rải trên thân Ta chăng?

Tỳ-kheo thị giả đáp:

–Dạ vâng, bạch Đức Thế Tôn con có thấy.

Đức Phật bảo Tỳ-kheo thị giả:

–Người này trải qua một ức kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni đầy đủ mười hiệu: Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác...

Này A-nan, Ta được Đức Phật Nhất Thiết Thắng thọ ký rồi Ta không bỏ tâm dũng mãnh tinh tấn, lại tu các phước nghiệp tăng trưởng bội phần. Ta nhờ nhân duyên thiện nghiệp này, trong vô lượng kiếp sinh trên cõi Phạm thiên, Đế Thích và làm Chuyển luân thánh vương. Có một thuở nọ Ta làm vua tên là Thiện Kiến, thành quách, cửa thành, vọng gác, phòng xá cung điện của nhà vua làm toàn bằng vàng ròng. Vườn hoa, rừng cây, dòng suối ao hồ đều dùng vàng tô điểm.

Do nhân duyên rải hoa vàng thuở nọ mà ngày nay Ta chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chuyển pháp luân vô thượng thanh tịnh.

Này A-nan, Ta nhớ thuở xưa có Đức Phật xuất hiện ở đời tên là Liên Hoa Thượng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta đem hoa bằng bạc rải trên mình Đức Phật, phát nguyện cũng như vậy... Cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Ông có thấy người này đem hoa bằng bạc cúng dường ta hay không?

Tỳ-kheo đáp:

–Bạch Thế Tôn, con có thấy.

Đức Phật bảo Tỳ-kheo:

–Người này trải qua mười vạn kiếp ở đời vị lai sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta nghe lời thọ ký như vậy rồi, chẳng bỏ tâm dũng mãnh tinh tấn, lại tạo các công đức gia tăng bội phần. Ta nhờ phước báo thiện nghiệp này, trải qua vô lượng kiếp làm Phạm thiên, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Lại ở đời quá khứ Ta đã từng làm vua tên là Đại Thiện Kiến, đô thành của Ta là Câu-thi-la, vọng gác, dinh thự, cửa sổ của thành này đều làm bằng bạc. Vườn hoa, rừng cây, dòng sông, suối, ao v.v... đều dùng bạc để tô điểm. Cho đến ngày hôm nay ta thành Phật Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, chuyển pháp luân vô thượng cũng do nhân duyên đó.

Này A-nan, từ xưa đến nay có pháp như thế này: Phạm chư Bồ-tát khi sơ sinh, đi bảy bước khắp bốn phương Đông, Tây, Nam, Bắc không có người nâng đỡ. Đức Phật Liên Hoa Thượng khi sơ sinh ở trên hoa sen, hai chân Ngài bước trên đất thì chỗ đất nào bước đến đều có hoa sen hóa sinh. Đi bảy bước khắp bốn phương Đông, Tây, Nam, Bắc, nơi chân Phật đặt đến đều có hoa sen, nên tôn xưng danh hiệu Ngài là Liên Hoa Thượng. Ngay lúc ấy vô lượng vô biên trăm ngàn vạn chúng: Trời, Rồng, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ma-hầu-la-già, người cùng phi nhân... đồng một lúc hô to vang vọng khắp nơi: Đại Bồ-tát này gọi là Liên Hoa Thượng. Do vì người trời xưng lên lời như vậy nên Đức Phật này hiệu là Liên Hoa Thượng.

Này A-nan, Ta nhớ về thời quá khứ, có Đức Như Lai xuất hiện ở đời tôn hiệu là Tối Thượng Hành Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Lúc ấy Ta đem một nắm lúa bằng vàng rải trên mình Đức Phật... Cho đến khi Đức Phật này nói với thị giả:

–Người này sau khi trải qua một ngàn kiếp sẽ chứng quả Phật, hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta nghe lời thọ ký rồi, không bỏ tâm tinh tấn, thiện nghiệp tăng trưởng. Do quả báo công đức nhân duyên đó, nên trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Lại đã từng làm một Chuyển luân thánh vương tên là Đảnh Sinh,

trong cung điện ta lúc bấy giờ trải qua bảy ngày mưa bằng lúa vàng lên tới đầu gối, tràn ngập khắp mọi nơi. Cũng do nghiệp thiện cúng dường Đức Phật Tối Thượng Hành nắm lúa vàng thuở ấy mà ngày nay ta chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Đức Như Lai Tối Thượng Hành khi sắp vào xóm làng thành ấp để khát thực, chân Ngài bước trên không cách mặt đất sáu thước. Lúc ấy các chúng Trời, Người, Rồng và Phi nhân v.v... cao giọng xưng: “Đức Phật Thế Tôn này tên là Tối Thượng Hành. Do vì nhân duyên đó, tôn hiệu Ngài là Tối Thượng Hành.

Này A-nan, Ta nhớ về thời quá khứ, có Đức Phật xuất hiện ở đời tôn hiệu là Thượng Danh Xưng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta lúc ấy cúng dường Đức Thế Tôn và chư vị Tỳ-kheo Tăng một căn nhà và Ta nguyện rằng... cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này ở đời vị lai mãn năm trăm kiếp sẽ chứng quả Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta nghe lời thọ ký rồi, không bỏ, nhân duyên tinh tấn tạo các thiện nghiệp, nên trải qua vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Lại do phước báo đó, ta có khi làm Chuyển luân thánh vương tên là Thiện Kiến. Lúc đó nhóm thợ xây dựng của trời Đế Thích giáng hạ vì Ta kiến lập một cung điện tên là Nhất thiết thắng. Cũng do nhân duyên phước báo thiện nghiệp đó, mà ngày nay Ta thành tựu quả vị Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ về thời quá khứ, có Đức Phật xuất hiện ở đời tôn hiệu là Thích-ca Mâu-ni Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác cùng với Ta đồng một danh hiệu, dòng họ, cha mẹ, danh tự, thọ mạng tất cả đều đồng với Ta. Ta đem một nắm hoa Tô-ma-na rải trên Đức Phật này (*Ngài Ca-diếp-di nói đem một nắm vàng*) phát lời nguyện... cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này về đời vị lai trải đủ một trăm kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta được thọ ký rồi, không bỏ tâm tinh tấn, tăng trưởng công đức. Do đó trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương đều do sức nhân duyên thiện nghiệp này.

Ta dùng ba mươi bảy pháp trợ Bồ-đề phần trang nghiêm pháp thân. Nay Ta thành quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thời quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu là Đế-sa Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta đem một nắm bột chiêm-đàn rải trên mình Đức Phật... cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này trải qua chín mươi lăm kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta nhận lời thọ ký rồi, không bỏ tâm tinh tấn, tăng trưởng công đức. Do đó trong vô lượng kiếp Ta làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Cũng do sức nhân duyên thiện nghiệp này, Ta được danh hiệu Tối Thượng Giới Hạnh Thanh Tịnh Cụ Túc. Cũng do nhân duyên quả báo thiện nghiệp này, Ta được danh hiệu là Tối Thượng Tri Kiến Công Đức Cụ Túc (*Ngài Ca-diếp-di nói: Ta nhờ sức nhân duyên nơi nghiệp thiện được hiệu Tối Thượng Giới Hạnh Công Đức và cho đến được hiệu Tối Thượng Tri Kiến Công Đức, tiếng khen vang khắp mọi nơi*). Nay Ta đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu là Phất-sa Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Lúc ấy Đức Phật ngự trong hang núi nhiều ngọc quý. Thấy Đức Phật, Ta sinh tâm hoan hỷ, đứng chấp tay co một chân trải qua bảy ngày đêm đọc kệ ca ngợi Đức Phật:

*Trong trời đất không ai như Phật,  
Mười phương thế giới chẳng ai bằng.  
Tất cả những người trong thế gian,  
Không ai so sánh bằng Đức Phật.*

Này A-nan, Ta đọc kệ ca ngợi Đức Phật rồi phát nguyện... cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này trải qua chín mươi bốn kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta lúc đó được thọ ký rồi, chẳng bỏ tâm tinh tấn, tăng trưởng công đức ở trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển

luân thánh vương. Cũng do sức nhân duyên thiện nghiệp đó, Ta được bốn thứ biện tài, không có người nào biện luận hơn Ta, hàng phục được ta. Ta nay đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu là Kiến Chân Lý Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Ta lúc bấy giờ đem các thứ hoa rải trên mình Đức Phật (*Ngài Ca-diếp-di nói Đức Phật này hiệu là Kiến Nhất Thiết Lý*)... cho đến Đức Phật nói với thị giả:

–Người này trải qua chín mươi ba kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta được Phật thọ ký, không bỏ tâm tinh tấn, tăng trưởng các công đức. Do đó ở trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Cũng do nhân duyên đó Ta được tiếng khen “đầy đủ giới hạnh tối thượng”. Cho đến được danh hiệu Đầy Đủ Tất Cả Giải Thoát Tri Kiến, chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu Tỳ-bà-thi Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Lúc bấy giờ Ta đem một nắm đậu xanh rải trên mình Đức Phật, cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này trải qua chín mươi mốt kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni, đầy đủ mười hiệu.

Ta được Phật thọ ký rồi, không bỏ tâm tinh tấn, tăng trưởng các công đức. Do đó ở trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Cũng do năng lực nhân duyên thiện nghiệp đó, lại có khi Ta từng làm Chuyển luân thánh vương tên là Đảnh Sinh thống lãnh bốn châu thiên hạ, được trời Đế Thích nhường nửa tòa ngai. Cũng do quả báo đó mà ngày nay Ta đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu Thi-khí Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Lúc đó Ta đem y vô giá đắp trên mình Đức Phật và chúng Thanh văn rồi phát nguyện như trên, cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này trải qua ba mươi một kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta được Phật thọ ký rồi, không bỏ tâm dũng mãnh tinh tấn, thường bố thí tạo các phước nghiệp. Ta do những nhân duyên thiện nghiệp đó, ở trong vô lượng kiếp làm Phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Ngày nay lại được các thứ y phục, như là: Y ca-thi-na, y bằng gấm đẹp, y bằng tơ bông, y bằng tơ tằm, y câu-trầm-bà. Ngày nay Ta đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cho đến chuyển pháp luân vô thượng.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ có Đức Phật ra đời tôn hiệu Tỳ-xá-phù Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Lúc bấy giờ Ta đem các thức ăn uống một trăm vị cúng dường Đức Phật và chúng Thanh văn, phát nguyện như trước, cho đến Đức Phật bảo thị giả:

–Người này sau khi trải qua ba mươi kiếp sẽ thành Phật hiệu là Thích-ca Mâu-ni.

Ta được thọ ký rồi, không bỏ tâm dũng mãnh tinh tấn, thường bố thí tạo các phước nghiệp. Ta nhờ nhân duyên thiện căn như vậy, ở trong vô lượng kiếp làm Đại phạm vương, Đế Thích và Chuyển luân thánh vương. Ngày nay được thức ăn một trăm vị, cho đến đắc quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chuyển pháp luân vô thượng thanh tịnh.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ ở bên Đức Phật Câu-lưu-tôn Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, tu hành thanh tịnh, cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ ở bên Đức Phật Ca-na-ca Mâu-ni Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, tu hành thanh tịnh, mong cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ ở bên Đức Phật Ca-diếp Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, tu hành thanh tịnh, mong cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, Ta nhớ đời quá khứ ở bên đức Bồ-tát Di-lặc đem những phẩm vật tốt đẹp của bốn thứ cúng dường, ca ngợi tôn trọng cung kính tự ý cúng dường, mong cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, Ta nhớ thuở quá khứ dùng vô lượng các thứ cúng dường, mang đến cúng dường hiến dâng cho vô lượng chư Phật, Bồ-tát, Thanh văn trong quá khứ, để cầu đời vị lai chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này A-nan, thuở xưa trải qua một trăm a-tăng-kỳ kiếp, lúc ấy có Đức Phật ra đời hiệu là Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua thời gian một trăm ức kiếp, có Đức Phật xuất hiện ở đời hiệu là Nhất Thiết Thắng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua thời gian năm trăm kiếp có Đức Phật ra đời hiệu là Tối Thượng Danh Xưng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua một trăm kiếp, có Đức Phật ra đời hiệu là Thích-ca Mâu-ni Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua chín mươi bốn kiếp có Đức Phật ra đời hiệu là Phất-sa Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua chín mươi ba kiếp có Đức Phật ra đời hiệu là Kiến Nghĩa Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua chín mươi một kiếp, có Đức Phật ra đời hiệu là Tỳ-bà-thi Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, như vậy tuần tự trải qua ba mươi một kiếp, có Đức Phật ra đời hiệu là Thi-khí Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác. Đồng trong kiếp này có Đức Phật ra đời hiệu là Thần Văn Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này A-nan, trong hiền-kiếp này Đức Phật đầu tiên ra đời là Câu-lâu-tôn-đà; Đức Phật thứ hai ra đời là Câu-na-hàm Mâu-ni; Đức Phật thứ ba ra đời là Ca-diếp; Đức Phật thứ tư ra đời là Thích-ca Mâu-ni, chính là thân Ta ngày nay còn đang trụ ở đời.

Này A-nan, Đức Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Nhất Thiết Thắng ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Liên Hoa Thượng ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Tối Thượng Hành ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Đức Thượng Danh Xưng ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Thích-ca Mâu-ni ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Đế-sa ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Phất-sa ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Kiến Chân Nghĩa ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Tỳ-bà-thi ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Thi-khí ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Thần Văn ra đời, sinh trong nhà Đại Sát-lợi vương.

Đức Phật Câu-lâu-tôn-đa ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Câu-na-hàm Mâu-ni ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Đức Phật Ca-diếp ra đời, sinh trong nhà Đại Bà-la-môn.

Này A-nan, nay Ta sinh trong nhà Đại vương thuộc dòng Sát-đế-lợi.

Này A-nan, Đức Phật Nhiên Đăng Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác thọ mạng tám trăm bốn ngàn vạn ức tuổi, trụ ở đời làm lợi ích chúng sinh trong thế gian (*Sư Ni-sa-tắc nói như vậy. Sư Ca-diếp-di lại nói Đức Phật Nhiên Đăng và chúng Thanh văn trụ thế thọ mạng một kiếp làm lợi ích thế gian.*)

Này A-nan, Đức Như Lai Nhất Thiết Thắng, trụ thế tám vạn ức năm, lợi lạc tất cả chúng sinh thế gian. (*Sư Ni-sa-tắc nói như vậy. Sư Ca-diếp-di nói Đức Phật Nhất Thiết Thắng trụ ở đời một kiếp lợi lạc thế gian.*)

Đức Phật Liên Hoa Thượng trụ ở đời tám vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Tối Thượng Hành trụ ở đời tám vạn năm, làm lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Thượng Danh Xưng trụ ở đời sáu vạn năm, vì lợi ích



chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Thích-ca Mâu-ni trụ ở đời tám vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Đế-sa trụ ở đời sáu vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Phất-sa trụ ở đời năm vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Kiến Chân Nghĩa trụ ở đời bốn vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Tỳ-bà-thi trụ ở đời tám vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Thân Văn trụ ở đời sáu vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Câu-lâu-tôn-đà trụ ở đời bốn vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Câu-na-hàm Mâu-ni trụ ở đời ba vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Đức Phật Ca-diếp trụ ở đời hai vạn năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Này A-nan, nay Ta chứng quả Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác, trụ ở đời tám mươi năm, vì lợi ích chúng sinh trong thế gian.

Rồi Ngài nói kệ:

*Có Phật dùng thân thông  
Trụ thế thọ cúng dường,  
Hoặc thân thông và nghiệp  
Hết rồi, nhập Niết-bàn.*

Này A-nan, Đức Phật Nhiên Đăng có hai trăm năm mươi vạn ức đại chúng đệ tử Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, giáo pháp trụ ở đời trải qua bảy vạn năm. Mười năm cuối cùng, các hàng Tỳ-kheo không còn tâm kính tín, ưa kinh doanh thế sự, thích tạo các nghiệp sinh tử mà không có tâm biết hổ thẹn. Giáo pháp có chỗ nào nghi ngờ không biết học hỏi lẫn nhau, ai ai cũng ngã mạn cho mình hiểu biết, sinh tâm kiêu mạn lẫn nhau, thường nhóm họp làm điều phi

pháp, kết bạn với bọn ác tri kiến bất thiện, cùng nhau quây quần ăn uống chơi bời. Do những hạng ngu si này làm những điều trái đạo lý nên khiến cho Tam bảo sớm biến mất trên thế gian, tất cả kinh điển đều tiêu diệt.

Đức Phật Nhất Thiết Thắng có một vạn bốn ngàn đại chúng đệ tử Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời chỉ một thời gian ngắn ngủi.

Đức Phật Liên Hoa Thượng có bảy vạn chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ chánh pháp trụ ở đời trải qua mười vạn năm.

Đức Phật Thượng Hành có sáu vạn chúng Thanh văn nhóm họp, sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời bảy vạn bảy ngàn năm.

Đức Phật Đức Thượng Danh Xưng có hai vạn chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời năm trăm năm.

Đức Phật Thích-ca Mâu-ni có một ngàn hai trăm năm mươi chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời năm trăm năm, tượng pháp cũng trụ thế năm trăm năm.

Đức Phật Đế-sa có sáu vạn ức Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ thế trải qua hai vạn năm.

Đức Phật Phất-sa có vô lượng ức chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp, tượng pháp, pháp trụ, pháp diệt như trên.

Đức Phật Kiến Nhất Thiết Nghĩa có ba mươi hai ức na-do-tha chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Đức Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ thế một thời gian ngắn chẳng bao lâu.

Đức Phật Tỳ-bà-thi có ba hội thuyết pháp độ chúng Thanh văn: Đại hội thứ nhất độ mười sáu vạn tám trăm ngàn người; đại hội thứ hai độ mười vạn người; Đại hội thứ ba độ tám trăm ngàn người. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ thế trải qua hai vạn năm.

Đức Phật Thần Văn chỉ có hai hội độ chúng Thanh văn: Hội thứ nhất độ bảy vạn người; Hội thứ hai độ sáu vạn người. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ thế trải qua sáu vạn năm.

Đức Phật Câu-lâu-tôn-đà có bốn vạn chúng đệ tử Thanh văn. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời trải qua năm trăm năm.

Đức Phật Câu-na-hàm Mâu-ni có ba trăm vạn Thanh văn nhóm họp. Sau khi Đức Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời hai mươi chín ngày.

Đức Phật Ca-diếp có hai vạn chúng Thanh văn nhóm họp. Sau khi Như Lai diệt độ, chánh pháp trụ ở đời bảy ngày.

Này A-nan, Ta chứng quả Như Lai Ứng Cúng Chánh Đẳng Chánh Giác có một ngàn hai trăm năm mươi Thanh văn nhóm họp. Sau khi ta diệt độ, chánh pháp trụ ở đời năm trăm năm, tượng pháp cũng trụ ở đời năm trăm năm.

Ta nay lược nói kệ:

*Bố thí và số năm  
Dòng họ cùng thọ mạng,  
Số Thanh văn mỗi hội  
Chánh pháp cùng tượng pháp.  
Tất cả chư Thế Tôn  
Trụ thế và diệt độ  
Mâu-ni dòng họ Thích  
Lược nói như vậy xong.*

## M

### Phẩm 3: DÒNG VUA THỜI HIỀN KIẾP (Phần 1)

Bấy giờ, Đức Phật ngự tại tinh xá Trúc lâm thuộc thành Vương xá, là chỗ chim Ca-lan-đà thường ở, cùng với năm trăm chúng đại Tỳ-kheo. Khi ấy Đức Phật y theo pháp chư Phật.. Cho đến ở trong phạm hạnh thanh tịnh bảo các Tỳ-kheo:

–Này các Tỳ-kheo, hãy lắng nghe và nhớ lấy, y theo lời Thế Tôn dạy.

Các Tỳ-kheo bạch:

–Bạch Thế Tôn, chúng con hoan hỷ đem tâm kính tín phụng trì.

Phật bảo các Tỳ-kheo:

–Thuở ban sơ trong hiền kiếp này, sau khi cõi đại địa kiến lập xong, có một vị hết sức giàu có thông minh, đức hạnh hơn người, làm vị Đại thủ lãnh trong dòng Chuyển luân thánh vương tên là Chúng-

tập-trí.

Phân định ngôi vị xong rồi, lúc đó dân chúng mới thưa với vị địa chủ ấy:

– Vị đại địa chủ của chúng tôi, hãy vì chúng tôi mà làm người trị phạt những kẻ gian ác, thưởng kẻ hiền lương. Xin Ngài phát lúa giống và chia ruộng cho chúng tôi, chúng tôi mỗi người đều canh tác. Chúng tôi sau khi thu hoạch xong, sẽ cắt lấy một phần dâng nạp cho nhân giả.

Vị địa chủ nhận lời thỉnh cầu của dân chúng, theo đúng như pháp lý, căn cứ lẽ công bằng mà cai trị, kẻ nào gian ác thì trị phạt, người nào hiền lương thì được khen thưởng. Dân chúng có ruộng và lúa giống đều gia tâm chăm sóc, sau khi lúa chín rồi tùy phần thọ hưởng.

Đức Phật bảo Tỳ-kheo:

– Dân chúng lúc ấy cứ như vậy hòa hợp sum vầy đoàn kết, cùng nhau phò trì vị nhân giả được tôn xưng làm địa chủ. Do vì đại chúng hội ý suy tôn, cho nên gọi vị này là “Đại chúng Bình đẳng”. Vị địa chủ này cai trị dân chúng đúng như pháp, khiến cho dân chúng hoan hỷ một lòng ái mộ, chung cùng đoàn kết, ngài vì mọi người làm vị phân xử cho nên gọi vị địa chủ này là vua. Lại nữa dân chúng chăm sóc tất cả ruộng nương, khi lúa chín nhà vua thu lấy một phần trên mảnh ruộng mà nhà vua đã phân chia cho dân chúng, nên gọi vị vua này là Sát-lợi vương. Sát-lợi vương tức là điền chủ. Các ông phải biết, do nhân duyên này, đấy là thời kỳ tối sơ của kiếp ban đầu lập nên nhà vua.

Đức Phật bảo chúng Tỳ-kheo:

– Khi dân chúng đã lập nên nhà vua rồi, sau đó nhà vua sinh một người con tên là Chân Thật làm vị Chuyển luân thánh vương. Chuyển luân thánh vương là vị đại địa chủ thống lãnh bốn châu thiên hạ, bảy thứ báu tự nhiên có, sinh hạ một ngàn Thái tử, đầy đủ ba mươi hai tướng đại trượng phu, oai đức dũng mãnh xua đuổi giặc thù. Khi Chuyển luân thánh vương còn tại thế cai trị dân chúng, thì cõi đại địa và biển cả không có gai góc, gò nổng cao thấp, ngũ cốc được mùa, dân chúng an lạc, không có sự sợ sệt hay gian nan, không dùng thế lực quân đội vũ khí mà các nơi tự quy phục. Chuyển luân thánh vương cai trị dân chúng đúng như chánh pháp.

Này các Tỳ-kheo, trong một ngàn người con của vua Chân Thật, vị trưởng tử tên là Ý Hỷ, còn có tên là Tự Dụng. Người con này cũng lên ngôi Chuyển luân thánh vương, có bảy thứ báu, một ngàn người con, cho đến cõi đại địa, cai trị dân chúng... như đã nói ở trên.

Này các Tỳ-kheo, người con thứ nhất trong một ngàn người con của vua Tự Dụng tên là Trí Giả, mọi người gọi là Thọ Giới. Vị Trí Giả này cũng nối ngôi cha làm Chuyển luân thánh vương, đầy đủ bảy báu, một ngàn người con, cho đến cõi đại địa, cai trị dân chúng... như đã nói ở trên.

Này các Tỳ-kheo, người con lớn nhất trong một ngàn người con của vua Trí Giả, tên là Đảnh Sinh, cũng nối ngôi cha làm Chuyển luân thánh vương, cho đến cõi đại địa, như pháp cai trị giáo hóa dân chúng... như đã nói ở trên.

Này các Tỳ-kheo, người con lớn nhất trong một ngàn người con của vua Đảnh Sinh tên là Đại Hải, cũng nối ngôi cha làm Chuyển luân thánh vương..., như đã nói ở trên.

Này các Tỳ-kheo, người con lớn nhất trong một ngàn người con của vua Đại Hải tên là Cự Túc, mọi người gọi tên khác là Vi Phu, kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, người con đầu trong một ngàn người con của vua Cự Túc tên là Dương Dục kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, người con đầu trong một ngàn người con của vua Dương Dục tên là Phước Xa kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, người con đầu trong một ngàn người con của vua Phước Xa tên là Giải Thoát kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, người con đầu trong một ngàn người con của vua Giải Thoát tên là Thiện Giải Thoát kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Thiện Giải Thoát có người con tên là Tiêu Diêu kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Tiêu Diêu có người con tên là Đại Tiêu Diêu kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Đại Tiêu Diêu có người con tên là Chiếu Diệu kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Chiếu Diệu có người con tên là Đại Chiếu

Diệu kế tiếp lên ngôi vua,... *như nói ở trên.*



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 5

#### Phẩm 3: DÒNG VUA THỜI HIỀN KIẾP (Phần 2)

Này các Tỳ-kheo, vua Đại Chiếu Diệu có người con lại trùng tên Ý Hỷ, kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Ý Hỷ có người con tên là Thiện Hỷ kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Thiện Hỷ có người con tên là Mãn Túc kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Mãn Túc có người con tên Đại Mãn Túc kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Đại Mãn Túc có người con lại trùng tên Dường Dục kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Dường Dục có người con lại trùng tên Phước Xa kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Phước Xa có người con tên là Nhân Thủ Lãnh kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Nhân Thủ Lãnh có người con tên là Hỏa Chất kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Hỏa Chất có người con tên là Quang Diễm, kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Quang Diễm có người con tên là Thiện Thí Quan kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Thiện Thí Quan có người con tên là Không Quan kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Không Quan có người con tên là Thiện Kiến kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Thiện Kiến có người con tên là Đại Thiện Kiến kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên.*

Này các Tỳ-kheo, vua Đại Thiện Kiến có người con tên là Tu-di, kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên*.

Này các Tỳ-kheo, vua Tu-di có người con tên là Đại Tu-di kế tiếp lên ngôi vua, ... *như đã nói ở trên*.

Chuyển luân thánh vương thống lãnh các cõi đại địa, biển lớn trong bốn châu thiên hạ, đầy đủ bảy thứ quý báu, ... cho đến cai trị dân chúng đúng như pháp.

Này các Tỳ-kheo, các vị vua này đều là Chuyển luân thánh vương, trong thời quá khứ tu tập đầy đủ vô lượng phước đức, trồng nhiều căn lành. Do quả báo ấy đều được thống lãnh tất cả cõi đại địa trong bốn châu thiên hạ, thọ hưởng phước lạc, thọ mạng khôn lường, không thể tính toán.

Này các Tỳ-kheo, các ông phải biết, ta sẽ kể dòng họ con cháu đời đời nối tiếp nhau của các Chuyển luân thánh vương, và con cháu truyền thừa, chỗ ở, tên tuổi, thứ lớp nhiều ít của các tiểu vương. Nay ta vì các ông nói tổng quát chung tộc các vua, các ông hãy lắng nghe.

Này các Tỳ-kheo, vua Đại Tu-di cai trị dân chúng, từ trước cho đến sau, con cháu đời đời nối nhau, gồm có một trăm lẻ một tiểu Luân-vương, lần lượt đều đóng đô ở thành Bao-đa-na cai trị dân chúng, thọ hưởng phước lạc, vị vua cuối cùng trong số một trăm lẻ một vị vua đó tên là Sư Tử Thừa.

Con cháu của vua Sư Tử Thừa đời đời nối tiếp nhau, gồm sáu mươi một tiểu Chuyển luân vương, lần lượt đều đóng đô tại thành Ba-la-nại, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong sáu mươi một vị vua này tên là Nữ Thừa, con cháu của vua Nữ Thừa đời đời nối tiếp nhau gồm có năm mươi sáu tiểu Chuyển luân vương, lần lượt đều đóng đô tại thành A-du-xà cai trị dân chúng, thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong năm mươi sáu tiểu Chuyển luân vương này tên là Nghiêm Xí Sinh. Con cháu của vua Nghiêm Xí Sinh đời đời nối tiếp nhau gồm tất cả một ngàn tiểu Chuyển luân vương. Lần lượt đều đóng đô tại thành Ca-tỳ-lê-da cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số một ngàn vị vua này tên là Phạm Đức.



Con cháu vua Phạm Đức đời đời nối nhau, gồm có hai mươi lăm Chuyển luân vương, lần lượt đóng đô tại thành A-tư-đế-na-phú-la cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Tượng Tướng. Con cháu vua Tượng Tướng đời đời nối nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, lần lượt đều đóng đô tại thành Đức-xoa-thi-la, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Hộ, con cháu của vua Hộ đời đời nối tiếp nhau gồm có một ngàn hai trăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Xa-da-na, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong số một ngàn hai trăm vị vua này tên là Năng Hàng Phục, con cháu của vua Năng Hàng Phục đời đời nối tiếp nhau gồm có chín mươi tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Ca-na-cư-xà, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong số chín mươi vị vua này tên là Thắng Tướng, con cháu của vua Thắng Tướng đời đời nối tiếp nhau gồm có hai ngàn năm trăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Chiêm-ba, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai ngàn năm trăm vị vua này tên là Long Thiên, con cháu vua Long Thiên đời đời nối tiếp nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Vương xá, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Tác Xà, con cháu vua Tác Xà đời đời nối tiếp nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô ở thành Câu-thi-na-kiệt, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Đại tự tại thiên, con cháu vua Đại tự tại thiên đời đời nối nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Am-bà-la-kiếp, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này lại trùng tên Đại tự tại thiên, con cháu vua Đại tự tại thiên đời đời nối tiếp nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều đóng đô ở

thành Đàn-đà-phú-sa, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Thiện Ý, con cháu vua Thiện Ý đời đời nối tiếp nhau gồm có hai mươi lăm tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều đóng đô tại thành Đa-ma-bà-phả-lê-đa, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số hai mươi lăm vị vua này tên là Vô Ưu Man, con cháu của vua Vô Ưu Man đời đời nối tiếp nhau gồm có tám vạn bốn ngàn tiểu Chuyển luân vương, tất cả đều lần lượt đóng đô tại thành Mị-di-la, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số tám vạn bốn ngàn vua này tên là Tỳ-nữu-thiên, con cháu vua Tỳ-nữu-thiên đời đời nối tiếp nhau gồm có một trăm lẻ một vị vua, đều lần lượt đóng đô tại thành Tỳ-bao-đa-na, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua sau cùng trong số một trăm lẻ một vị vua này lại trùng tên Đại tự tại thiên, con cháu vua Đại tự tại thiên đời đời nối tiếp nhau gồm có tám vạn bốn ngàn vị vua, tất cả lần lượt lại đóng đô tại thành Mị-da-la, cai trị dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Vị vua cuối cùng trong số các vị vua đó tên là Ngư Vương. Các Tỳ-kheo phải biết, các tiểu Chuyển luân vương ấy, đều đầy đủ phước đức, đều trông các căn lành, hưởng thọ đầy đủ các phước báo thế gian không ai sánh bằng. Đất liền và biển cả, hết thảy núi non đều thuộc phạm vi thống lãnh cai trị của nhà vua.

Này các Tỳ-kheo, các Chuyển luân vương, mỗi vị đều có các tiểu vương, ta sẽ trình bày: Ngư Vương có người con tên là Chân Sinh. Tổ phụ vua Chân Sinh từ trước đến đây đều tu tập các thiện căn, được nối nhau làm vua, do phước báo hết nên mất ngôi vua. Người đương thời thấy chính sách cai trị vô đạo của nhà vua, không có phước đức, họ cùng nhau bàn luận: Ông vua này hết sức ti tiện thấp kém trong mọi người, là kẻ bạc đức trong mọi người, là người đáng thương hại trong mọi người, là người đáng lật đổ. Do đó người đương thời tặng biệt hiệu là ông vua Khả Quật. Ông vua Khả Quật có người con tên là Bình Đẳng Hành. Con của vua Bình Đẳng Hành tên là Âm Hỏa. Con của vua Âm Hỏa tên là Diễm Xí. Con của vua Diễm Xí tên là Thiện Thí. Con của vua Thiện Thí tên là Hư Không. Con của vua Hư Không tên là Giới Hạnh. Con của vua Giới Hạnh tên là Vô Ưu. Con của vua

Vô Ưu tên là Ly Ưu. Con của vua Ly Ưu tên là Trừ Ưu. Con của vua Trừ Ưu tên là Thắng Tướng. Con của vua Thắng Tướng tên là Đại Tướng. Con của vua Đại Tướng tên là Thai Sinh. Con của vua Thai Sinh tên là Minh Tinh. Con của vua Minh Tinh tên là Phương Chủ. Con của vua Phương Chủ tên là Trần. Con của vua Trần tên là Thiện Ý. Con của vua Thiện Ý tên là Thiện Trụ. Con của vua Thiện Trụ tên là Hoan Hỷ. Con của vua Hoan Hỷ tên là Đại Lực. Con của vua Đại Lực tên là Đại Quang. Con của vua Đại Quang tên là Đại Danh Xưng. Con của vua Đại Danh Xưng tên là Thập Xa. Con của vua Thập Xa tên là Nhị Thập Xa. Con của vua Nhị Thập Xa tên là Diệu Xa. Con của vua Diệu Xa tên là Bộ Xa. Con của vua Bộ Xa tên là Thập Cung. Con của vua Thập Cung tên là Bá Cung. Con của vua Bá Cung tên là Nhị Thập Cung. Con của vua Nhị Thập Cung tên là Diệu Sắc Cung. Con của vua Diệu Sắc Cung tên là Tội Cung. Con của vua Tội Cung tên là Hải Tướng. Con của vua Hải Tướng tên là Nan Thắng. Con của vua Nan Thắng tên là Mao Thảo. Con của vua Mao Thảo tên là Đại Mao Thảo. Con cháu đời đời tiếp tục nối nhau đến đời Đại Mao Thảo gồm có một trăm lẻ tám vị vua, tuần tự đều đóng đô tại thành Bao-đà-na, cai trị giáo hóa dân chúng thọ hưởng phước lạc.

Trong một trăm lẻ tám vị vua này, vị vua cuối cùng là Đại Mao Thảo. Nhà vua không con, thâm nghĩ: “Các tiểu vương của dòng họ ta từ trước đến nay, khi thấy râu tóc mình bạc, mỗi vua đều làm lễ quán đảnh cho con mình lên làm vua, riêng lấy một châu giàu có bạc nhất dùng vào việc bố thí, rồi sau đó cạo bỏ râu tóc, trao ngôi vua cho con xuất gia hành đạo. Còn ta ngày nay không có con, biết lấy ai kế nghiệp vương vị sau này, ai là người có khả năng phát triển dòng họ ta! Hoặc ta ngày nay lại đoạn dòng giống các vua.” Rồi lại nghĩ tiếp: “Nếu ngày nay ta không xuất gia hành đạo, thì đoạn mất hạt giống của tất cả Hiền thánh.” Suy nghĩ như vậy rồi, lúc đó Đại Mao Thảo liền đem ngôi vua phó thác cho các vị đại thần. Mọi người cùng nhau tiễn đưa nhà vua ra khỏi thành. Nhà vua cạo bỏ râu tóc, mặc pháp phục, sống cuộc đời xuất gia, trì giới thanh tịnh, chuyên tâm dưỡng dưỡng, chứng được bốn quả thiên, đầy đủ năm phép thần thông thành ông vua Tiên, thọ mạng rất lâu, đến tuổi già yếu, da nhăn, lưng còng, tuy phải nhờ gậy nhưng vẫn không thể đi xa được. Khi các đệ tử của

vua Tiên sắp đi xa khát thực, họ phải dùng cỏ tốt mềm mại lót trong một chiếc lồng, đặt vua Tiên vào đấy treo trên cành cây. Tại sao làm như vậy? Vì chúng đệ tử sợ các loài độc trùng và thú dữ đến làm hại thầy mình.

Một hôm, sau khi chúng đệ tử đi khát thực hết rồi, có một tên thợ săn rảo đi trong núi, xa xa trông thấy vua Tiên ngỡ là chim bạch hạc, liền trương cung bắn. Khi vua Tiên bị tên bắn nhầm, có hai giọt máu chảy xuống đất liền mạng chung. Các hàng đệ tử khát thực trở về, thấy thầy mình bỏ mạng vì mũi tên, lại thấy trên đất có hai giọt máu. Lập tức hạ lồng xuống, đặt thầy trên mặt đất, chất củi làm lễ trà-tỳ, thâu hài cốt xây tháp. Lại đem bao nhiêu hương hoa quý giá, tôn trọng tán thán cung kính cúng dường. Lễ cúng dường xong, lúc ấy từ hai giọt máu trên mặt đất mọc lên hai cây mía, mầm mía từ từ cao lớn. Đến khi mía già, ánh sáng mặt trời rọi vào, thân mía nứt làm hai, một cây xuất hiện một đồng nam, còn cây kia xuất hiện một đồng nữ, cả hai thân hình đoan chính khả ái, ở đời không lúc có được đứa trẻ thứ hai! Khi ấy, các đệ tử của vua Tiên nghĩ: “Thầy mình còn tại thế không có con, nay hai đồng tử này thuộc dòng họ của vua Tiên, ta nên nuôi dưỡng chăm sóc, rồi báo tin cho quần thần biết.”

Các vị đại thần nghe việc này rất đổi vui mừng, cùng vào rừng đón hai đồng tử trở về nội cung. Cho mời thầy tướng đại Bà-la-môn, đến xem tướng và đặt tên cho đồng tử và đồng nữ.

Thầy tướng tâu với quần thần:

–Đồng tử này sinh ra từ cây mía già nứt ra do ánh sáng mặt trời chiếu vào, nên tên thứ nhất là Thiện Sinh; lại do từ cây mía sinh ra, nên tên thứ hai là Cam Giá Sinh; lại do ánh mặt trời chiếu vào cây mía mà sinh, nên cũng có tên là Nhật Chủng. Còn đồng nữ cũng cùng một nhân duyên ấy, nên đặt tên là Thiện Hiền, lại còn gọi là Thủy Ba. Quần thần lấy Cam Giá là họ sinh ra đồng tử.

Tuy đồng tử còn đang tuổi ấu thơ, quần thần làm lễ quán đảnh suy tôn lên ngôi vua. Còn đồng nữ Thiện Hiền, khi đến tuổi trưởng thành, đủ khả năng hầu hạ nhà vua, quần thần tấn phong làm đệ nhất phu nhân của nhà vua.

Bấy giờ vua Cam Giá có đệ nhị thứ phi dung nhan đoan chánh, sắc đẹp tuyệt vời, sinh hạ bốn hoàng tử: Người thứ nhất tên là Cự

Diện, người thứ hai tên là Kim Sắc, người thứ ba tên là Tượng Chúng và người thứ tư tên là Biệt Thành. Còn chánh phi Thiện Hiền chỉ sinh được một hoàng nam tên là Trường Thọ, hình dung đoan chánh dễ thương, thế gian ít ai sánh bằng, nhưng thiếu tướng căn bản, không đủ điều kiện để làm vua. Khi ấy chánh phi Thiện Hiền nghĩ: “Vua dòng Cam Giá có bốn người con: Cự Diện v.v... Anh em chúng nó cường tráng, ta nay chỉ có một người con, tuy cực kỳ đẹp đẽ, thế gian không có người thứ hai nhưng nó không có tướng phần làm vua”, nên bà ta mới suy tính: “Vua Cam Giá ngày nay ở gần bên ta, hết sức sủng ái ta, tâm vua buông lung phóng đảng vô cùng say đắm. Ta ngày nay phải dùng cách trang điểm tột bậc của một người vợ, nghĩa là đem các thứ thanh khiết thoa ướp thân thể, tắm gội bằng nước nóng hương thơm, khiến mùi thơm ngào ngạt phưởng phất, tóc chải dầu trạch lan, mặt đánh son phấn, tràng hoa, chuỗi anh lạc, trang điểm đủ các thứ, khiến vua Cam Giá một khi ở bên ta, sinh tâm quá đam mê ái luyến. Nếu đúng như ý định, ở nơi vắng vẻ ta sẽ thỉnh cầu ý nguyện.”

Theo sự suy tính ở trên, bà ta trang điểm tự thân vô cùng tuyệt đẹp, rồi đến nơi vua ngự. Nhà vua vừa thấy chánh phi đến, sinh tâm phóng dật yêu mến vô cùng. Chánh phi đi đến lúc hai người nằm ngủ, mới khẽ bạch Đại vương:

–Thưa Đại vương biết cho, hôm nay phi đến với Đại vương thỉnh cầu một việc, xin Đại vương thuận ý.

Nhà vua nói:

–Này đại phi, tùy ý khanh ta không phản đối, theo ước muốn của phi, ta sẽ chấp thuận.

Chánh phi hỏi lại nhà vua:

–Nhà vua nếu không có gì ngại tùy thuận theo ý của phi, xin Đại vương sau này không nên đổi ý. Nếu như Đại vương đổi ý, thì phi chẳng cần phải ở nơi đây để thỉnh cầu.

Nhà vua đáp:

–Ta hoàn toàn chiều theo ý của ái khanh, nếu sau này có đổi ý, thì đầu trẩm sẽ vỡ thành bảy mảnh.

Chánh phi tâu:

–Thưa Đại vương, bốn đứa con của Đại vương: Cự Diện v.v..., xin Đại vương đuổi chúng nó ra khỏi nước, để con ruột của thiếp là

Trường Thọ lên kế nghiệp ngôi vua.

Vua Cam Giá bảo chánh phi:

– Bốn đứa con này của ta nó không phạm lỗi, không bức hiếp lấy của người, không tội vạ gì. Đâu được đối với kẻ vô tội vạ đuổi đi xa khỏi nước. Chúng có những gì không tốt, mà không cho chúng ở trong biên cương quốc gia ta cai trị?

Vương phi lại thưa:

– Đại vương trước đã có lời thề, sau này có đổi ý thì đầu Đại vương vỡ thành bảy mảnh.

Đại vương bảo chánh phi:

– Thôi ta giữ đúng lời thề trước đã hứa với khanh. Nếu khanh cho là phải thì cứ mặc tình tùy ý.

Qua ngày hôm sau, trời vừa rạng sáng, vua Cam Giá triệu tập bốn người con, ra sắc lệnh:

Này bốn đồng tử, ngày hôm nay các con không được ở trong lãnh thổ của ta cai trị, cần phải đi xa, ra ngoài nước mà ở.

Bốn đồng tử quỳ gối chấp tay tâu phụ vương:

– Tâu Đại vương biết cho, bốn chúng con không có tội lỗi, không có sai lầm, không làm điều phi pháp lấy tiền của người khác, lại không tạo các ác nghiệp. Không biết tại sao Đại vương lại đuổi chúng con ra khỏi nước?

Nhà vua bảo các con:

– Ta vẫn biết các con thật không tội lỗi, không hiếp người lấy của, như đã nói ở trên. Việc này không phải ý của ta. Sự xua đuổi này là ý của chánh phi Thiện Hiền, người yêu cầu ta, vì ta không muốn trái ý người nên đuổi các con ra khỏi nước.

Mẹ bốn vương tử nghe vua Cam Giá sắp đuổi con mình ra khỏi nước, vội vàng đến nơi bệ rồng tâu Đại vương:

– Thần thiếp vừa nghe Đại vương sắp đuổi bốn con thiếp ra khỏi nước, việc ấy có đúng như vậy chăng?

Đại vương đáp:

– Đúng như vậy.

Các cung phi cũng đều đến tâu với vua:

– Thưa Đại vương, xin cho chúng tôi đều được đi theo các vương nhi.

Đại vương đáp:

–Tùy ý các phi cứ đi.

Bấy giờ các phi đàn em lại tâu vua:

–Chị và các cháu chúng tôi ngày nay đi ra khỏi nước, chúng tôi cũng xin đi theo.

Đại vương đáp:

–Mặc ý các khanh.

Các đại thần, công khanh, phụ tướng cũng tâu vua:

–Ngày nay Đại vương đuổi bốn vương tử ra khỏi nước, quần thần chúng tôi cũng xin đi theo.

Đại vương đáp:

–Mặc ý các khanh.

Các quan cai quản voi ngựa nhà vua cũng xin đi theo.

Đại vương đáp:

–Tùy ý các khanh.

Các tướng bắn cung, bắn nỏ, tướng cai quản ngục tù, các quan coi súc sinh: trâu, dê v.v... cùng các con của họ. Các quan chủ kho tàng, binh tướng, lính tuần hành, tráng sĩ và các tướng thiện xạ, tôi trai tở gái và các con của họ nghe tin vua Cam Giá sắp đuổi bốn vương tử ra khỏi nước. Họ cùng nhau đến tâu với vua:

–Xin Đại vương cho chúng tôi đồng theo hầu bốn vương tử, dầu đi đến phương nào.

Nhà vua đáp:

–Tùy ý các người.

Các thợ làm đồ tre, thợ thuộc da, thợ ngói, thợ đồ gốm, thợ mộc làm nhà, thợ nấu rượu và đồ ăn uống, thợ hớt tóc, thợ giặt nhuộm áo quần, thợ hàng thịt, thầy thuốc coi mạch hốt thuốc, người đánh cá... các thợ trong nước nghe nhà vua sắp đuổi bốn vương tử ra khỏi nước, đồng đến nhà vua thưa hỏi có đúng như vậy không?

Nhà vua đáp:

–Đúng như thế.

Tất cả các thợ tâu:

–Xin cho chúng tôi cùng đi.

Nhà vua đáp:

–Tùy ý các người.

Vua Cam Giá ra lệnh các vương tử:

–Này các vương tử, từ nay trở đi, khi nào các người muốn kết hôn, không được ở phương xa kết hôn với dòng họ khác, nên trở về trong gia tộc mình lấy vợ, đừng để dòng họ Cam Giá bị đoạn tuyệt.

Các vương tử bạch phụ vương:

–Chúng con giữ đúng như lời phụ vương dạy.

Các vương tử nhận lệnh phụ vương rồi, mỗi người đều đến chỗ mẹ mình với các dì, chị hoặc em của mẹ mình và số nô tỳ, dùng lạc đà chuyên chở tài sản hưởng về phương Bắc đến dưới chân Tuyết sơn, dừng nghỉ nơi đây một thời gian ngắn. Dưới chân núi có một dòng sông lớn tên là Bà-kỳ-la-di, đoàn người vượt qua sông, lên đến tận đỉnh Tuyết sơn, ở nơi đây dạo chơi một thời gian khá lâu. Lúc này bốn vương tử ở trên đỉnh núi săn bắn cầm thú dùng làm thức ăn. Đi lần về phía trước, đến mặt Nam Tuyết sơn, thấy sông rộng mặt nước phẳng lờ, nơi đây không có các thứ: hầm hố, gò nong, đồi núi, hang hóc, ghềnh thác, kênh rạch, gai góc, bụi bặm và sạn sỏi v.v... Vùng đất này chỉ sinh các loài cỏ xanh tươi mềm mại trong sạch, ai cũng ưa thích. Rừng cây thì hoa quả sum suê trải một lớp dày đặc, giống như chòm mây đen, phản chiếu một màu xanh tươi sáng. Cây rừng mọc khắp mọi nơi, cây này cách cây kia một khoảng nhỏ. Các cây đó là: Ta-la, Đa-la, Na-đa-ma-la, A-tuyết-tha, Ni-câu-đa, Ưu-đàm-bà-la, Thiên niên táo, Ca-lê-la v.v... đều tỏa ra cành lá che ánh nắng mặt trời. Lại có rất nhiều hoa đẹp, đó là: Hoa Đề-mục-đa, hoa Chiêm-ba, hoa A-thâu-ca, hoa Ba-đa-la, hoa Bà-lợi-sư-ca, hoa Câu-lan-na, hoa Câu-tỳ-đa-la, hoa Đàn-nô-sa-ca-lợi-ca, hoa Mục-chân-lân-đa, hoa Tô-ma-na v.v... Tất cả các loài hoa, hoặc có thứ đang nở, hoặc có thứ đang búp, hoặc có thứ chớm nở hoặc có thứ đã tàn. Lại có vô lượng trái cây, như là: Am-bà-la, trái Diêm-phù, trái Lãng-câu-xà, trái Ba-na-bà, trái Trấn-đầu-ca, trái A-lê-lặc, trái Tỳ-hê-lặc, trái A-ma-lặc v.v... Tất cả các thứ trái cây hoặc vừa kết nụ, hoặc vừa ửng chín, hoặc có trái đã chín muồi đều có thể ăn được. Lại có vô lượng các loại thú rừng, như là: Y-nê-da, hươu, nai, trâu nước, Na-la-ca, trâu rừng, bạch tượng và sư tử v.v... Lại có vô lượng các loại chim, như là: Anh-võ, Câu-sí-la, Sáo, Khổng tước, Ca-lãng-tân-già, Mạng-mạng, Giao thanh, Gà rừng, Bạch hạc, Giá-ma-ca Lan-ma v.v... và các loài chim khác nữa. Lại có



vô lượng ao nước, mỗi ao lại có các loài hoa, như là: Hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng, hoa sen trắng lớn trải khắp trên mặt các ao. Bốn bờ ao đều có các thứ hoa rủ xuống trên mặt nước. Nước ao trong sạch không có vẩn đục, chứa đầy nước như vậy, không cạn, không sâu, dễ lội dễ đi, bốn phía bờ ao đủ các thứ cây. Trong ao lại có các loài thủy tộc như: Cá, trạch, rùa, ba ba, ốc, trai. Các loài chim nhỏ ở trên mặt nước như: Chim le, chim nhạn, ngỗng, vịt, cò trắng, công cộc, uyên ương...

Nhưng tại chỗ này, xưa kia có một vị Tiên cư ngụ tên là Ca-tỳ-la. Bốn vương tử quan sát cảnh trí rồi, cùng nhau bàn luận:

–Chúng ta có thể ở nơi đây xây thành cai trị.

Sau khi các vương tử xây dựng nơi ăn chốn ở xong rồi, nhớ đến lời phụ vương dạy: “Nên tìm người trong họ mà kết hôn”. Nhưng ở đây không tìm được người trong họ làm vợ, nên mỗi vương tử lấy các dì cung phi lớn hay nhỏ hơn mẹ mình, y theo lễ cưới kết thành vợ chồng. Một là giữ đúng lời phụ vương dạy, hai là dòng họ Thích không xen lẫn dòng máu khác.

Một ngày nọ, vua Nhật Chung Cam Giá triệu một quốc sư đại Bà-la-môn đến hỏi:

–Này đại Bà-la-môn, bốn vương tử của ta hiện nay đang ở đâu?

Quốc sư đáp:

–Tâu Đại vương, ngài phải biết các vương tử đã đem theo các dì lớn hơn hay nhỏ hơn mẹ mình, dùng lạc đà chở người và vật ra khỏi nước đi xa về phía Bắc, đến nay đã sinh hạ hoàng nam ái nữ, diện mạo khôi ngô thù mị.

Khi ấy vua Cam Giá vì lòng yêu thương các vương tử, ý nghĩ muốn gặp, trong lòng hoan hỷ mà khen ngợi:

–Các vương tử có khả năng biết cách dựng nước, có tài trị dân.

Các vương tử vì vậy lập họ mình là Thích-ca, vì Thích-ca ở dưới gốc đại thọ cành lá um tùm, do đó gọi là Xa-di-kỳ-da. Do nơi đây là chỗ ở trước kia của tiên Ca-tỳ-la, nhân đó mà lập tên thành là Ca-tỳ-la-bà-tô-đô.

Sau này bốn vương tử của vua Cam Giá chết hết ba người, chỉ còn lại một vương tử tên là Ni-câu-la (*nhà Tùy dịch là Biệt Thành*) làm vua, đóng đô tại thành Ca-tỳ-la cai trị dân chúng, thọ hưởng

phước lạc.

Vua Ni-câu-la sinh được một người con tên là Câu-lô, cũng đóng đô tại thành Ca-tỳ-la của phụ vương, cai trị dân chúng. Vua Câu-lô lại sinh được một người con tên là Cù-câu-lô kế vị làm vua, cũng đóng đô tại thành của phụ vương cai trị dân chúng. Vua Cù-câu-lô lại sinh một người con tên là Sư Tử Giáp, lại ở tại thành của phụ vương cai trị dân chúng. Vua Sư Tử Giáp sinh bốn người con: Người thứ nhất tên là Duyệt-đầu-đàn vương (*nhà Tùy dịch là Tịnh Phạn vương*). Người thứ hai tên là Thâu-câu-lô-đàn-na (*nhà Tùy dịch là Bạch Phạn*). Người thứ ba tên là Đồ-lô-đàn-na (*nhà Tùy dịch là Hộc Phạn*). Người thứ tư tên là A-di-đô-đàn-na (*nhà Tùy dịch là Cam Lộ Phạn*) và một người con gái tên là Cam Lộ Vị. Vị vương tử thứ nhất của vua Sư Tử Giáp kế vị lên ngôi vua, cũng đóng đô tại thành của phụ vương cai trị dân chúng hưởng cảnh phước lạc.

Lại có một thành cách thành Ca-tỳ-la chẳng bao xa tên là Thiên tý. Thành Thiên tý có một trưởng giả dòng họ Thích giàu sang, tên là Thiện Giác. Trưởng giả này có nhiều của cải, ngọc ngà châu báu, tài sản đầy đầy, đầy đủ oai đức, tự nhiên tùy ý muốn, không thiếu thốn một vật gì. Nhà cửa giống như cung điện Tỳ-sa-môn không khác. Vị trưởng giả này sinh được tám người con gái: Người con đầu tên là Ý, người thứ hai tên là Vô Tử Ý, người thứ ba tên là Đại Ý, người thứ tư tên là Vô Biên Ý, người thứ năm tên là Kế Ý, người thứ sáu tên là Hắc Ngưu, người thứ bảy tên là Sáu Ngưu, và người thứ tám tên là Ma-ha Ba-xà-ba-đề (*nhà Tùy dịch là Đại Tuệ hay là Phạm Thiên*). Nàng Phạm Thiên này là người nhỏ tuổi nhất. Ngày sinh ra nàng, các thầy tướng danh tiếng Bà-la-môn xem tướng nàng nói: Người con gái này, nếu về sau lấy chồng sẽ sinh được quý tử, nhất định sẽ làm Chuyển luân thánh vương, đứng đầu trong bốn châu thiên hạ, bảy thứ báu tự nhiên có, đầy đủ một ngàn con, cho đến câu: không dùng hình phạt trị dân.

Các con gái của trưởng giả Thiện Giác trải qua năm tháng lớn khôn, đến tuổi cập kê. Tịnh Phạn vương nghe trong nước của mình có một nhà họ Thích, hết sức giàu sang, sinh hạ được tám nàng con gái, dung nhan đoan chánh ít ai sánh bằng. Cho đến nhà vua nghe thầy tướng nói người con gái út sẽ sinh quý tử. Tịnh Phạn vương nghe như

vậy rồi, nói: Nay ta sẽ cầu người con gái đó làm vợ, để dòng họ Cam Giá ta làm Chuyển luân thánh vương, con cháu tiếp nối khỏi phải tuyệt diệt. *(Văn đề này thì luật gia nói như vậy, nghĩa là nói Đại Tuệ là mẹ Bồ-tát Tất-đạt-đa. Còn căn cứ vào văn kinh A-ba-dà-na thì nói Vua Thâu-dâu-dần là cha ta, phu nhân Ma-da là mẹ ta. Như đem lời nói trong kinh A-ba-dà-na phối kiểm văn các kinh khác, thì ý của kinh A-ba-dà-na là đúng).*

Vua Tịnh Phạn liền sai sứ giả đi đến nhà trưởng giả Thiện Giác xin cưới nàng Đại Tuệ làm phu nhân *(Ba-xà-ba-đề nhà Tùy dịch là Căn bản sự sinh hoạt)*.

Thiện Giác nói với sứ giả:

–Lành thay sứ giả! Ngài thay lời tôi hỏi giùm Đại vương: Tôi có tám người con gái, đưa con thứ nhất tên là Ý cho đến đưa thứ tám tên là Đại Tuệ, vì cố gì Đại vương cầu hôn đứa nhỏ nhất? Đại vương nếu có thể đợi chừng nào ta gả xong bảy đứa con lớn, sau đó ta sẽ đưa Đại Tuệ về làm phi cho Đại vương.

Vua Tịnh Phạn sai sứ giả nói với trưởng giả:

–Trẫm nay không thể đợi bảy người chị, mỗi người có chồng xong, rồi sau đó mới cưới Đại Tuệ về làm vợ, mà tám người con gái của trưởng giả ta đều cưới hết.

Thích Thiện Giác báo Đại vương:

–Nếu như vậy ta sẽ thuận lời Đại vương, tùy ý rước đi.

Vua Tịnh Phạn liền sai sứ giả cùng một lúc rước luôn tám mỹ nữ về hoàng cung. Sau khi về hoàng cung rồi, nhà vua chọn lấy hai nàng làm phi. Hai nàng ấy, người thứ nhất tên là Ý và người thứ tám tên là Đại Tuệ, còn sáu nàng kia thì phân chia cho ba Vương đệ, mỗi người hai nàng làm thê thiếp.

Vua Tịnh Phạn thân nạp hai chị em nàng Ý vào nội cung, mặc tình vui chơi, thọ hưởng dục lạc. Nhà vua sống đúng luật nước, cai trị bốn phương.

## M

### Phẩm 4: THÁC SINH CUNG TRỜI ĐÂU-SUẤT (Phần 1)

Bấy giờ, Bồ-tát Hộ Minh từ nơi Đức Phật Ca-diếp, giữ gìn cấm

giới, phạm hạnh thanh tịnh, sau khi mạng chung ở trong chánh niệm, vãng sinh lên cung trời Đâu-suất.

Tại sao như vậy?

Hoặc có chúng sinh, khi lâm chung, bị thứ gió đao phanh thân từng mảnh, chịu sự đau khổ.

Hoặc có chúng sinh, khi lâm chung hơi ấm thọ mạng sắp dứt, hơi thở khò khè chẳng an.

Do những trạng thái đó, ta biết họ rất đau khổ, mất hẳn bản tâm, không nhớ những hành nghiệp trong quá khứ, họ không thể chuyên tâm chánh định vắng lặng.

Các Bồ-tát thì không phải như vậy, ngày sắp lâm chung chánh niệm tư duy, duyên vào phước nghiệp mà lúc thọ sinh biết mình sinh vào cõi nào. Bồ-tát có các pháp lạ ít có như vậy.

Các Bồ-tát còn có một pháp, sau khi mạng chung nhất định sinh lên cõi trời, hoặc cao, hoặc thấp, không nhất định là sinh vào cõi trời nào. Nhưng Bồ-tát còn một đời nữa bổ xứ, thì nhất định sinh vào cõi trời Đâu-suất-đà, tâm sinh hoan hỷ, trí tuệ đầy đủ. Sao vậy? Vì các tầng trời dưới còn nhiều phóng dật, còn các tầng trời trên sức thiền định mạnh, trong định vắng lặng u nhàn, lấy trạng thái này làm vui, không cầu đến việc tái sinh. Hơn nữa, họ không vì tất cả chúng sinh phát khởi lòng đại Bi. Bồ-tát không phải như vậy, chỉ vì giáo hóa chúng sinh, mà sinh lên cung trời Đâu-suất. Chư Thiên các cung trời dưới muốn nghe pháp, thì lên cung trời Đâu-suất nghe pháp; chư Thiên các cung trời trên, ai là người vì muốn nghe pháp, thì cũng có thể giáng xuống cõi trời Đâu-suất-đà nghe Phật pháp.

Bồ-tát này cũng sinh ở cõi trời Đâu-suất, chư Thiên ở cung trời Đâu-suất gọi Bồ-tát là Hộ Minh. Chư Thiên truyền nhau kêu là Hộ Minh. Hiệu Hộ Minh vang đến cõi trời Tịnh cư, cho đến đỉnh trời Sắc cứu cánh. Khi ấy, tất cả chư Thiên đều xướng lên: Bồ-tát Hộ Minh đã sinh vào nội viện cung trời Đâu-suất. Tin này vang đến cõi trời Đạo-lợi ở phía dưới, cho đến cõi trời Tứ Thiên vương và lại thấu đến các cung A-tu-la, họ cùng nói với nhau: Bồ-tát Hộ Minh đã sinh vào cõi trời Đâu-suất-đà. Dưới nhất cho đến cung A-tu-la và cõi trời cao nhất cõi Sắc là Sắc cứu cánh, tất cả đều kéo về cung trời Đâu-suất, nhóm họp tại cung Bồ-tát Hộ Minh để nghe pháp.

Sau khi Bồ-tát Hộ Minh đã sinh vào cung trời Đâu-suất rồi, các cung điện của chư Thiên ở cõi trời Đâu-suất-đà được chiếu sáng rực rỡ, cảnh trí tự nhiên trang nghiêm, lại xuất hiện vô lượng vô biên các thứ kỳ diệu, đều do sức oai thần công đức của Bồ-tát Hộ Minh.

Vua cõi trời Đại phạm và các vua A-tu-la đầy đủ oai đức, tất cả đều tụ tập tại nội viện cung trời Đâu-suất, vây quanh trước sau đức Bồ-tát Hộ Minh. Lại có vô lượng vô biên chúng sinh sinh vào cõi trời Đâu-suất, vừa thấy năm thứ dục lạc tuyệt vời tâm sinh ái nhiễm mất hết chánh niệm, không còn nhớ bản hạnh và nghiệp nhân đời quá khứ của mình. Còn Bồ-tát Hộ Minh sinh cõi trời Đâu-suất, đầu có thấy năm thứ dục lạc thù thắng tuyệt vời, tâm không mê hoặc, chưa từng đánh mất chánh niệm bản nguyện, cho đến vì chúng sinh giáo hóa. Ngài sống trong cõi trời Đâu-suất, mãn số thọ mạng kiếp trời trải qua đủ bốn ngàn năm, vì chư Thiên cõi này mà thuyết pháp giáo hóa, chỉ dạy pháp tướng, khiến chư Thiên sinh tâm hoan hỷ. Ngoài ra những chúng sinh khác cũng sinh trong cõi này, hoặc do đời trước tạo nghiệp nhân không thanh tịnh, cho nên tuy sinh trong đó nhưng bị chết yểu, không đủ số thọ mạng cõi trời. Bồ-tát Hộ Minh trong đời quá khứ tu tập nghiệp nhân thanh tịnh và giáo hóa chúng sinh, nên hưởng đủ số thọ mạng cõi trời Đâu-suất. Vì vậy chư Thiên khen ngợi: Ít có! Ít có thay! Không thể nghĩ bàn! Hơn thế nữa, ngài lại có những điều không thể nghĩ bàn, nghĩa là khi Bồ-tát hưởng hết số thọ mạng cõi trời này, tự nhiên hiện năm tướng suy thoái. Năm tướng suy thoái đó là gì?

- Một là hoa trên đầu héo.
- Hai là dưới nách ra mồ hôi.
- Ba là áo quần dính bụi dơ.
- Bốn là trên thân mất hào quang.
- Năm là không thích ngồi nơi tòa của mình.

Khi chư Thiên cõi trời Đâu-suất thấy Bồ-tát Hộ Minh xuất hiện năm tướng suy thoái, họ la to:

– Ôi thôi! Ôi thôi!

Họ cùng nhau nói:

– Khổ thay! Khổ thay! Đức Bồ-tát Hộ Minh chẳng bao lâu nữa sẽ rời cung trời Đâu-suất này, mất đi oai thần, chúng ta làm sao có thể sống yên ổn.

Lúc ấy chư Thiên cõi trời Đâu-suất chỉ nghe tiếng khóc. Tiếng khóc này nổi nhau vang đến chư Thiên Cứu cánh cõi trời Thủ-đà-hội trên đảnh Sắc giới. Mọi người đều than:

–Ôi thôi! Buồn thảm thay! Đức Bồ-tát Hộ Minh ngày nay năm tướng suy thoái xuất hiện, chẳng bao lâu sẽ phải đọa lạc.

Từ cung trời Đâu-suất cho đến cung điện A-tu-la, khắp nơi đều nghe tiếng than thở: “Ôi thôi! Chẳng bao lâu sẽ đọa lạc”. Âm thanh này vang khắp mọi nơi.

Chư Thiên cõi trời Sắc cứu cánh thuộc Sắc giới và chư Thiên cõi Tha hóa tự tại thuộc Dục-giới nghe tiếng than thở này, đều giáng xuống cung trời Đâu-suất. Chư Thiên cõi trời Thời phân, Tứ Thiên vương nghe tiếng than thở này tất cả đều tụ tập lên cung trời Đâu-suất. Như vậy cho đến Long vương, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-lâu-la, Khẩn-đà-la, Ma-hầu-la-già, Cưu-bàn-trà, La-sát, tất cả chư Thiên Địa cư, chư Thiên cõi Dục và cõi Sắc, đồng bay lên cõi trời Đâu-suất tập họp tại một chỗ, cùng nhau nói:

–Ngày nay chúng ta thấy Thiên tử Hộ Minh, sắp rời cung trời Đâu-suất giáng sinh vào cõi nhân gian. Thời gian năm tướng suy thoái xuất hiện của Thiên tử trên cung trời Đâu-suất ứng với mười hai năm ở nhân gian.

Khi ấy, chư Thiên cõi trời Thủ-đà-hội đều thầm nghĩ: “Thuở xưa ta từng chứng kiến Bồ-tát Bồ xứ từ cung trời Đâu-suất hạ sinh vào nhân gian, cùng với hoàn cảnh này không khác.” Chư Thiên này hôm nay thấy Bồ-tát Hộ Minh xuất hiện năm tướng suy thoái, quyết định sẽ biết Bồ-tát giáng sinh xuống cõi Diêm-phù-đề, liền to tiếng đồng hô lên:

–Này các người cõi trần gian, hãy trang hoàng nghiêm chỉnh cõi Diêm-phù-đề, Bồ-tát chẳng bao lâu nữa, sẽ từ cung trời Đâu-suất này đản sinh vào cõi Diêm-phù-đề, các người phải quét dọn chỉnh đốn, Đức Phật sắp hạ sinh.

Trong lúc này trên cõi đất Diêm-phù-đề có năm trăm vị Bích-chi-phật đang tu tập đạo hạnh trong một khu rừng. Năm trăm vị Bích-chi-phật này vừa nghe chư Thiên hô to như vậy, cùng nhau dâng vân hương về thành Ba-la-nại. Khi đến trên hư không thành Ba-la-nại rồi, mỗi vị đều thị hiện năm phép thần thông, vọt lên hư không, từ thân

phun ra khói lửa, kể đến nói kệ và cuối cùng xả bỏ thọ mạng nhập vào Niết-bàn.

Bấy giờ Bồ-tát Hộ Minh thấy đại chúng chư Thiên, cho đến các vua hộ thế Phạm thiên, Đế Thích cùng với các loài Rồng, Tỳ-xá-xà v.v... Quán sát xong rồi, tâm ý thản nhiên, không có chút xao động sợ sệt lo âu, đem lời dịu dàng bảo đại chúng chư Thiên:

–Này các nhân giả, các ngài phải biết: Như thân ta ngày hôm nay xuất hiện năm thứ suy thoái, thì chẳng bao lâu ta sẽ từ biệt Đâu-suất, hạ sinh vào nhân gian.

Phạm vương, Đế Thích, tất cả chư Thiên thưa:

–Tôn giả Hộ Minh, như ngài đã thấy năm thứ suy thoái xuất hiện nơi thân, Tôn giả chắc chẳng bao lâu sẽ rời khỏi cung trời Đâu-suất hạ sinh vào cõi nhân gian. Ngài có thể nhớ biết hạnh nguyện thưở trước của ngài hay chăng?

Khi vô lượng trăm ngàn đại chúng chư Thiên thốt ra lời nói này rồi, thì toàn thân run rẩy, cả người lông tóc dựng ngược, tâm rất sợ hãi, chấp tay đảnh lễ Bồ-tát Hộ Minh.

Bồ-tát Hộ Minh bảo đại chúng chư Thiên:

–Nay ta quyết định không có ngần ngại, nay đã đến lúc, vậy các ông phải nghĩ đến cơn vô thường, phải liên tưởng đến các việc khủng bố trong đời vị lai. Các ông nên quán sát thân thể như nhớp này, tâm các ông ưa đắm nó, do đó các tham dục cùng nhau trói buộc các ông ở trong vòng sinh tử không thể nào thoát ly. Cái hình hài hôi thối này rất đáng nhàm chán xa lìa. Tất cả các ông hãy chấp tay quán sát, thân thể ta và thân thể chúng sinh, đều chưa thoát khỏi pháp vô thường này. Như vậy các ông chớ buồn vì ta, chớ khổ vì ta.

Chư Thiên thưa:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, cúi xin ngài đem lòng từ bi che chở tất cả chúng sinh. Xin ngài cũng không nên sinh tâm tưởng nào khác, chỉ nghĩ đến nhân duyên bản nguyện đời quá khứ. Sinh thân của ngài trong ức kiếp cũng đã từng thọ nghiệp của trời, người, là nhờ nhân duyên tạo thiện nghiệp trong đời quá khứ. Ngài nhớ lại các pháp hạnh thiện căn mà ngài đã thực hiện, đối với chúng sinh sinh tâm từ bi.

Bồ-tát Hộ Minh nói với chư Thiên:

–Các ông phải biết, tất cả chúng sinh ở trong thế gian đối với y

báo của họ, nếu họ muốn cảnh giới nào thì sinh về cảnh giới ấy chưa từng trái nhau, huống nữa là ta. Hơn nữa, tất cả chúng sinh đều ở trong vòng sinh tử ân ái, biệt ly, làm sao thoát được!

Chư Thiên liền ca ngợi:

–Ít có thay! Ít có thay! Không thể nghĩ bàn về Tôn giả Hộ Minh, ngài có thể ở trong cảnh giới vô thường, khi sắp xả bỏ thọ mạng, tâm được biện tài, hoàn toàn sáng suốt thông đạt, chí nguyện không thay đổi.

Lại nữa, thưa Tôn giả Hộ Minh, tất cả chư Thiên khác, khi thấy năm tướng suy thoái xuất hiện, tâm họ lo rầu, mất cả chánh niệm.

Bồ-tát Hộ Minh lại nói với chư Thiên một lần nữa:

–Các Bồ-tát khi còn một đời nữa là bổ xứ, thiện căn các ngài tăng trưởng, biết ở trong các cõi, sinh các công đức, tâm định vắng lặng. Các khổ đến bức xúc, các ngài không sinh buồn khổ, không buông xuôi, bỏ cảnh khổ mà đi, có thể ở bên chúng sinh phát khởi tâm đại Bi.

Chư Thiên thưa:

–Đúng thế! Đúng thế! Thưa Tôn giả Hộ Minh, tất cả chúng sinh ở trong thế gian trồng các công đức, được sinh lên cung trời này, khi họ hết phước ở cõi này, liền trở lại hạ sinh.

Bồ-tát Hộ Minh bảo chư Thiên:

–Ta vì lý do ấy, thấy chúng sinh trong cõi trời, người có nhiều tội lỗi. Ta nay rời cung trời Đâu-suất sinh xuống nhân gian, vì diệt sạch các khổ cho tất cả chúng sinh trong thế gian này.

Bấy giờ ở trong chúng hội có một Thiên nữ, ái mộ lưu luyến Bồ-tát Hộ Minh, lại nói riêng với một Thiên nữ khác:

–Chúng ta có thể đến cõi Diêm-phù-đề, xem Đấng tôn quý của chúng ta, sẽ thị hiện vào nhà nào.

Thiên nữ kia lại nói:

–Tôi nay cũng muốn sống ở Diêm-phù-đề.

Tại sao?

–Đấng tôn quý chúng ta sắp dẫn sinh vào cõi đó. Do vậy nay tôi cũng nguyện sinh vào đấy.

Rồi hai nàng Thiên nữ cùng bàn với nhau: “Ta cũng chẳng vì vị tôn quý này mà sinh vào nhân gian, vì sao? Đấng tôn quý của chúng ta



đến cõi Diêm-phù-đề, thì có vô lượng vô biên chúng sinh trông các thiện căn, ở trong giáo pháp Ngài, họ tín thọ thực hành lời giáo hóa. Lại có vô lượng vô biên chúng sinh đến cõi này tu các phước nghiệp.”



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 6

#### Phẩm 4: THÁC SINH CUNG TRỜI ĐÂU-SUẤT (Phần 2)

Bấy giờ, Bồ-tát Hộ Minh biết trong chúng hội của chư Thiên nơi cung trời Đâu-suất, có một Thiên tử tên Kim Đoàn, từ trước tới nay đã từng đến cõi Diêm-phù-đề nên Ngài hỏi Kim Đoàn:

–Này Thiên tử Kim Đoàn, ông đã từng đến trong cõi Diêm-phù-đề, có lẽ ông biết rõ xóm làng thành ấp và chủng tộc các nhà vua ở nơi đó, vậy Bồ-tát còn sinh một lần nữa thì nên sinh vào nhà nào?

Thiên tử Kim Đoàn thưa:

–Bạch Tôn giả, tôi biết rất rõ việc này, xin Tôn giả khéo lãnh hội, tôi sẽ trình bày.

Bồ-tát Hộ Minh nói:

–Hay lắm!

Kim Đoàn nói:

–Cõi Tam thiên đại thiên này có một Bồ-đề đạo tràng thuộc nước Ma-già-đà trong châu Diêm-phù-đề. Đây là nơi chư Phật thuở xưa thành đạo Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Này Tôn giả Hộ Minh, trong nước này có dòng sông Hằng. Phía Nam dòng sông có một dãy núi tên là Tỳ-xà-la, còn có một tên khác là Bàn-đồ Bà-tỳ Phú-la Kỳ-xà-quật, nơi đây là chỗ các Tiên nhân đời trước tu tập. Dãy núi này cùng với dòng sông liên kết nhau bao quanh lấy dải đất. Thế núi oai hùng trải một màu xanh biếc giống như khối ngọc ma-ni, phía trong núi có một làng tên là Sơn nhiều. Lại cách núi chẳng bao xa có một đại thành tên là Vương xá, thuở xưa có vị vua tu tiên tên là Ưu-đồ-ba-lê trị vì ở thành này, chủng tộc ấy luôn luôn làm vua, chánh phi thuộc dòng họ Đại vương Thiện Kiến, sinh hạ một Thái tử tên là Bà-hê-ca, hiện đang kế nghiệp vua cha Ưu-đồ-ba-lê cai trị nước Ma-già-đà. Ngài giáng sinh đến cõi Diêm-phù-đề, có thể làm

trưởng tử của vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy có phần ưu điểm, nhưng phụ vương và mẫu hậu không thanh tịnh, đô thành đóng nơi biên địa, địa thế đồi núi gồ ghề không bằng phẳng, toàn là hầm hố, sỏi đá cát sạn, các loài cỏ dại gai góc um tùm, ít thấy ao hồ và những dòng sông lớn, không thấy hoa viên và vườn cây ăn quả. Do vậy ông nay có thể quan sát các vương tộc khác được chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, nơi thành Ba-la-nại thuộc nước Ca-thi, hiện nay vị vua đang trị vì hiệu là Thiện Trượng Phu, là con của vua tiên Thiện Quang. Tôn giả có thể nhận Thiện Trượng Phu làm phụ vương được chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy có ưu điểm như vậy, nhưng vua Thiện Trượng Phu nước Ca-thi bị thâm nhiễm bốn pháp tà kiến. Vậy ông có thể quán sát dòng vua khác làm cho ta thác sinh được không?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, nước Kiêu-tát-la có kinh đô là Xá-bà-đề, vị vua cai trị thành này là Kỳ-la da. Quốc vương đại quốc Kiêu-tát-la có thân hình to lớn khỏe mạnh hơn người, dân chúng đồng đức. Tôn giả có thể làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy có ưu điểm như vậy, nhưng nhà vua nước Kiêu-tát-la là con cháu nhiều đời của Ma-đăng-già, cha mẹ sinh ra vị quốc chủ này thuộc dòng thấp kém, không được thanh tịnh. Vì từ xưa đến nay không phải dòng dõi làm vua, nhà vua tiểu tâm hạ tiện, ý chí không cao thượng, kho tàng nhà vua ít của cải. Tuy có bảy báu: Vàng, bạc, lưu ly, mã não, trân châu... nhưng chẳng được nhiều. Do vậy, ngày nay ông có thể vì ta tìm các dòng vua khác để làm chỗ ta thác sinh được không?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, vua nước Bạc-tha đóng đô tại thành Câu-thiểm-di tên là Thiên Thắng, con của vua này tên là Bá Thắng. Vua Bá Thắng có nhiều voi, ngựa, bảy báu và đầy đủ bốn binh chủng.

Tôn giả có thể làm con vị vua này được chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy có ưu điểm như vậy, nhưng mẫu hậu vua Bá Thắng nước Bạt-tha không phải là người hiền lương, ngoại tình sinh ra Bá Thắng, nên Bá Thắng không phải thuộc dòng vua chánh thống. Bá Thắng lớn lên làm vua lại tuyên truyền tà thuyết đoạn kiến. Do vậy, ông có thể quán sát dòng vua khác để làm nơi ta thác sinh chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Nước Kim cương có kinh thành tên là Tỳ-da-ly, lúa gạo dư dật, dân chúng no ấm, an vui, cảnh đẹp tuyệt vời, giống như cung trời không khác. Vua đóng đô ở thành này là con của Thọ Vương, thuộc chủng tộc thanh tịnh, không một ai dám chê bai, kho tàng nhà vua có nhiều vàng bạc ngọc ngà châu báu và các vật quý giá, không thiếu một vật gì. Tôn giả có thể làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Ưu điểm này thật quả nhiên như vậy. Nhưng dân chúng nước này tâm tánh cương cường, mỗi người tự sống theo ý riêng của mình, tự cho mình là hơn mọi người, hết sức kiêu căng ngã mạn, nghênh ngang tự thị cống cao, chẳng chịu hòa đồng với mọi người, sống hỗn độn nào khác súc sinh, không biết kẻ lớn người nhỏ, tôn ty trật tự lễ nghi. Tự cho mình là thông minh, tự nói mình là hiểu biết. Tuy trong nước có vua chúa mà không chịu phục tùng, nói rằng lẽ tự nhiên pháp ấy là vậy, chẳng cần cầu học người khác. Do vậy, ông nay có thể quán sát dòng vua các nước khác để làm chỗ ta thác sinh được chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, con vua Minh Đăng ở thành Ưu-xà-da-na thuộc nước Ma-ba-bàn-đề tên là Mãn Túc, hiện đóng đô ở thành này. Vua Mãn Túc có một thân thể cường tráng oai hùng, rất nhiều tùy tùng, có sức mạnh dẹp tan giặc thù. Tôn giả có thể làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh nói với Kim Đoàn:

–Tuy có ưu điểm như vậy nhưng quốc vương này không có một pháp khả dĩ làm mô phạm cho việc cai trị. Chánh sách cai trị độc ác khắc nghiệt, không tin nhân quả. Do vậy, ngày nay ông có thể quán

sát các vương tộc khác, để làm chỗ ta thác sinh được chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, có một Đại vương đóng đô tại thành Ma-đầu-la trong cõi Diêm-phù-đề này tên là Thiện Tỷ. Nhà vua có một người con tên là Tự Tại Kiện Tướng. Tôn giả có thể đến làm con nhà vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy có ưu điểm như vậy, nhưng quốc vương này sinh trong nhà tà kiến. Vì lý do Bồ-tát bổ xứ không được thị hiện trong nhà tà kiến, ông có thể quán sát dòng họ vua khác, để làm nơi ta thác sinh được chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, có dòng vua Bàn-nữ ở thành Bạch tượng, thân thể dũng mãnh oai hùng, hình dung tuấn tú khả ái thế gian không ai sánh bằng, có sức mạnh đánh dẹp giặc thù các nước láng giềng. Tôn giả có thể đến làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy được ưu điểm như vậy. Dù chủng tộc nhà vua Bàn-nữ thanh tịnh, nhưng con của vua hỗn tạp rối loạn. Vì sao? Vị trưởng tử của nhà vua tên là Du-địa-sư-hy-la, là con của pháp vương Phạm thiên; người con thứ hai của nhà vua tên là Tỳ-ma Tư-na, là con của vị Phong Thần; người con thứ ba của nhà vua tên là Át-thuần-na, là con của Đế Thích. Lại có hai người con khác mẹ: Người thứ nhất tên Na-câu-la, người thứ hai tên Ta-ha-đề-bà. Hai người này là con của tinh tú A-du-na. Vì lý do đó, hôm nay ông có thể quán sát dòng họ các nhà vua khác để làm chỗ ta thác sinh được chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Thưa Tôn giả Hộ Minh, nay cõi Diêm-phù-đề này có thành Mị-di-la. Nhà vua dòng Mị-di-la tên là Thiện Hữu, rất nhiều voi, ngựa, trâu, dê, tất cả nhu cầu cho đời sống hết thảy đều được đầy đủ. Kho tàng chứa đầy vô lượng các thứ báu như: Vàng, bạc, ngọc ngà, chưa từng thiếu một vật gì. Nhà vua thường siêng tu các pháp hạnh. Tôn giả có thể đến làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy thực tế nhà vua Thiện Hữu có đầy đủ các pháp ưu điểm

như thế nhưng nhà vua tuổi cao, quá già yếu, lại không có khả năng chinh đốn việc nước để cho quốc gia hưng thịnh; hơn nữa nhà vua đông con. Do vậy, ông nay có thể tìm các vương tộc khác để làm chỗ thác sinh chăng?

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch thế này:

–Những vị vua vừa kể trên đây, có vị thuộc các nước văn minh, cũng có vị thuộc các nước nghèo nàn lạc hậu. Thừa Tôn giả, nay có vua Nguyệt Chi cai trị một quần đảo trong biển Tỳ-nữu, cha mẹ đều thuộc dòng dõi Bà-la-môn, đều tu tịnh hạnh, thông thạo các pháp tế tự chư Thiên, uyên thâm bốn luận Tỳ-đà. Tôn giả có thể đến làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh bảo Kim Đoàn:

–Tuy nhà vua này có ưu điểm như vậy nhưng ta đản sinh để xuất gia thành đạo, cốt yếu phải sinh trong dòng dõi nhà vua, không muốn sinh trong nhà Bà-la-môn. Vì lý do đó, nay ông chỉ tìm dòng dõi nhà vua để làm chỗ ta thác sinh.

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Tôi vì Tôn giả quán sát các cung điện, xóm làng, thành ấp của các nhà vua thuộc các nước trong Diêm-phù-đề này và sự cai trị, công nghiệp của các nhà vua ở trên đất nước mỗi vị. Quán sát như vậy, cho đến giờ này vô cùng mỗi một khổ não, tinh thần mê muội, ý chí rối loạn, không tài nào tiếp tục quán sát các chỗ khác được nữa, dầu cho có quán sát thì miệng không thể nào diễn tả hết được!

Bồ-tát Hộ Minh nói với Kim Đoàn:

–Sự thật đúng như lời ông nói. Nhưng ông hãy vì ta cố gắng tìm một nhà vua thuộc dòng thanh tịnh, có thể làm chỗ cho ta thác sinh.

Thiên tử Kim Đoàn lại bạch:

–Tôi vì Tôn giả lo lắng quán sát mọi nơi tâm sinh mỗi một, bỗng nhiên quên mất một vương tộc.

Bồ-tát Hộ Minh liền hỏi:

–Nhà vua ấy tên gì?

Kim Đoàn bạch:

–Có một vương tộc nguyên từ trước đến nay được dân chúng thảo luận đồng ý suy cử, dòng họ Cam Giá này đời đời làm Chuyển luân thánh vương, con cháu đời đời nối nhau làm vua, cho đến vị vua

đóng đô tại thành Ca-tỳ-la-bà-tô-đô, thuộc dòng họ Thích tên là Sư Tử Giáp. Con vua Sư Tử Giáp lên ngôi hiệu là Thâu-đàn-đầu, danh tiếng vang khắp tất cả trời người trong thế gian. Vậy Tôn giả có thể đến làm con vị vua này chăng?

Bồ-tát Hộ Minh nói với Kim Đoàn:

–Hay lắm! Hay lắm! Nay Thiên tử Kim Đoàn, ông khéo quán sát lựa chọn nhà vua này, ý ta cũng định sinh trong nhà ấy, những gì ta nghĩ cũng giống như lời ông nói. Nay phải biết, ta quyết định sinh vào nhà ấy làm con vua Thâu-đàn-đầu.

Này Kim Đoàn, ông phải biết, gia đình của Bồ-tát bổ xứ thác sinh phải là gia đình đầy đủ sáu mươi công đức. Sáu mươi công đức đó là gì?

1. Dòng họ này từ xưa đến nay phải là dòng họ thanh tịnh tốt đẹp.
2. Nhà này thường được chư Hiền thánh gia tâm ủng hộ.
3. Nhà đó không làm tất cả các điều ác.
4. Người sinh trong nhà đó hết thảy đều được thanh tịnh.
5. Dòng họ nhà đó phải chân chánh, không bị xen lẫn dòng máu họ khác.
6. Con cháu nhà đó nối nhau làm vua phải là trưởng tử, không cho gián đoạn.
7. Nhà đó làm vua từ xưa đến nay không có gián đoạn.
8. Tất cả các vua sinh trong nhà này từ trước đến nay phải là người trồng nhiều căn lành.
9. Người sinh trong nhà này thường được chư Thiên, Hiền thánh ca ngợi.
10. Người sinh trong nhà này đầy đủ oai đức lớn.
11. Hết thảy vợ con trong nhà này đều tiết hạnh đoan chánh.
12. Nhà này sinh nhiều con trai trí tuệ dũng mãnh.
13. Người trong nhà này tâm tánh nhu hòa.
14. Người sinh trong nhà này không lăng lơ mất nết.
15. Người sinh trong nhà này không có tâm nhút nhát.
16. Người sinh trong nhà này chưa từng có tâm khiếp nhược.
17. Người sinh trong nhà này thông minh đa trí.
18. Người sinh trong nhà này giỏi nhiều nghề nghiệp.

19. Người sinh trong nhà này đều sợ tội lỗi.
20. Người sinh trong nhà này không làm các nghề xảo trá thế gian, trong việc mưu sống cũng không tham lam của cải.
21. Người sinh trong nhà này thường nhiều bạn bè.
22. Người sinh trong nhà này không lấy việc sát hại động vật để nuôi lấy thân mạng.
23. Dòng họ nhà này thường biết ân nghĩa.
24. Dòng họ nhà này thường tu khổ hạnh.
25. Người sinh trong nhà này không bị người khác cảm hóa.
26. Người sinh trong nhà này không ôm lòng oán hận.
27. Người sinh trong nhà này không ngu si.
28. Người sinh trong nhà này không có tâm sợ sệt chạy theo người khác.
29. Người sinh trong nhà này không có tâm hiếu sát.
30. Người sinh trong nhà này không có tội lỗi.
31. Người sinh trong nhà này đi khát thực được nhiều vật thực.
32. Người nào đến nhà này khát thực, không ai là không được cung cấp.
33. Người sinh trong nhà này ý chí kiên cường không ai hàng phục được.
34. Phép tắc nhà này được đưa ra làm mẫu mực cho mọi người.
35. Nhà này thường ưa bố thí cho chúng sinh.
36. Nhà này chú trọng xây dựng luật nhân quả.
37. Người sinh trong nhà này là kẻ dũng mãnh trong thế gian.
38. Nhà này thường hay cúng dường tất cả Tiên nhân, Thánh hiền.
39. Nhà này thường hay cúng dường Thần linh.
40. Nhà này thường hay cúng dường chư Thiên.
41. Nhà này thường hay cúng dường bậc Đại nhân.
42. Nhà này trải qua nhiều đời không có oán thù.
43. Nhà này tiếng tốt, oai thế vang lừng khắp nơi.
44. Nhà này là bậc tối thượng trong tất cả các nhà khác.
45. Người sinh trong nhà này từ đời trước đến nay đều thuộc dòng Thánh hiền.
46. Người sinh trong nhà này đối với các dòng Thánh, thuộc



dòng Thánh bậc nhất.

47. Người sinh trong nhà này thường thuộc dòng Chuyển luân thánh vương.

48. Người sinh trong nhà này thuộc dòng họ có oai đức lớn.

49. Người sinh trong nhà này có vô lượng quyến thuộc hộ vệ chung quanh.

50. Người sinh trong nhà này quyến thuộc không tan rã.

51. Người sinh trong nhà này có quyến thuộc nhiều hơn quyến thuộc người khác.

52. Người sinh trong nhà này đều hiếu dưỡng từ mẫu.

53. Người sinh trong nhà này đều hiếu dưỡng phụ thân.

54. Người sinh trong nhà này đều cúng dường chư Sa-môn.

55. Người sinh trong nhà này đều cúng dường chư vị Bà-la-môn.

56. Người sinh trong nhà này có rất nhiều ngũ cốc.

57. Người sinh trong nhà này có nhiều vàng bạc, xa cừ, mã não, tất cả tài sản không thiếu một vật gì.

58. Người sinh trong nhà này có nhiều tôi trai tớ gái, voi, ngựa, bò, dê.

59. Người sinh trong nhà này chưa từng làm thuê cho kẻ khác.

60. Người sinh trong nhà này đối với tất cả sự vật trong thế gian, hết thảy đều được đầy đủ, không thiếu một vật gì.

Này Kim Đoàn, phàm Bồ-tát bổ xứ ở trong thai mẹ, thì người mẹ đó phải có đủ ba mươi hai điều kiện mới có khả năng nhận lãnh việc Bồ-tát ở trong thai. Ba mươi hai điều kiện đó là gì?

1. Người mẹ đó được sinh trong nhà đạo đức chân chánh.

2. Người mẹ đó tứ chi thân thể vẹn toàn.

3. Người mẹ đó đức hạnh vẹn toàn.

4. Người mẹ đó được sinh trong nhà tôn quý.

5. Người mẹ đó phải là bậc mẫu mực.

6. Người mẹ đó thuộc chủng tộc thanh tịnh.

7. Người mẹ đó hình dung đoan chánh không ai sánh bằng.

8. Người mẹ đó địa vị và đức hạnh phải tương xứng.

9. Người mẹ đó hình dung trên dưới cân đối.

10. Người mẹ đó chưa từng sinh sản.

11. Người mẹ đó có công đức lớn.

12. Người mẹ đó tâm thường nghĩ đến điều vui.
13. Người mẹ đó tâm thường tùy thuận tất cả việc thiện.
14. Người mẹ đó không có tâm tà vạy.
15. Người mẹ đó ba nghiệp thân khẩu ý được điều phục.
16. Người mẹ đó không có tâm sợ sệt.
17. Người mẹ đó học rộng nhớ dai.
18. Người mẹ đó rất giỏi về nữ công.
19. Người mẹ đó không có tâm dua nịnh.
20. Người mẹ đó không có tâm dối gạt.
21. Người mẹ đó không có tâm sân hận.
22. Người mẹ đó không có tâm đố kỵ.
23. Người mẹ đó không có tâm bỗn sẻn.
24. Người mẹ đó không có tâm bông bột.
25. Người mẹ đó có tâm khó có thể lay chuyển.
26. Người mẹ đó có tướng mạo rất tốt.
27. Người mẹ đó tâm thường giữ tính nhẫn nhục.
28. Người mẹ đó có tâm biết hổ thẹn.
29. Người mẹ đó ít dâm dục, sân hận, ngu si.
30. Việc làm của người mẹ đó không trái với nữ hạnh.
31. Người mẹ đó có hạnh chiều chuộng chồng con.
32. Người mẹ đó phát sinh các hạnh công đức đều được đầy đủ.

Người mẹ như vậy, mới có khả năng thọ nhận hậu thân của Bồ-tát Bồ xứ. Khi Bồ-tát muốn nhập vào thai Thánh mẫu, phải chọn ngày Quý tú. Sau đó mới thác sinh vào thai mẹ. Trước khi Thánh mẫu mang thai Bồ-tát Bồ xứ, cần phải tu Bát quan trai rồi sau đó Bồ-tát mới giáng thân vào thai.

Bồ-tát Hộ Minh lại nói:

– Ngày nay ta thọ thân này, chẳng phải vì tiền tài và thú vui năm dục ở thế gian. Ta thọ sinh một đời này ở nhân gian, chỉ vì thương xót chúng sinh khổ não mà đem lại sự an vui cho họ.

Trong chúng hội, có một Thiên nữ bảo với một Thiên nữ khác:

– Đức Bồ-tát Hộ Minh là bậc tôn quý của chúng ta, nhất định sẽ giáng sinh vào cõi nhân gian, ngài sẽ rời bỏ chúng ta và cung điện này, tại sao ta còn thích ở nơi đây?

Thiên nữ thứ hai liền đáp:

–Làm sao! Biết làm sao! Chúng ta không biết làm gì bây giờ để đến được cõi nhân gian, quan sát tường tận nơi Bồ-tát thác sinh là nhà nào!

Thiên nữ thứ ba đưa ra ý kiến:

–Ngày nay chúng ta nguyện xả bỏ tuổi thọ cõi trời này để đến thọ sinh vào cõi Diêm-phù-đề. Vì sao? Vì chúng ta cũng nguyện đến đó, cùng sinh một lượt với Bồ-tát Hộ Minh của chúng ta.

Thiên nữ thứ tư nói:

–Chúng ta không nên luyến tiếc cảnh giới này. Vì sao? Vì Đức Bồ-tát Hộ Minh, Đấng tôn quý của chúng ta còn xả bỏ tuổi thọ cõi này để sinh xuống nhân gian, huống nữa là chúng ta.

Lại một Thiên nữ khác bạch Tôn giả Hộ Minh:

–Ngày nay ngài giáng sinh vào cõi Diêm-phù-đề, cúi xin Đại-sĩ chớ quên chúng tôi.

Bồ-tát Hộ Minh bảo các Thiên nữ:

–Các người chớ quá sinh khổ não, ta trước đây đã vì các người nói tất cả cảnh giới đều là vô thường, như thân cây chuối không có bền chắc, như mượn đồ của người, dùng rồi phải trả lại cho chủ, chẳng phải vật sở hữu của mình. Giống như sóng nắng, như trò huyền thuật, như bọt nước. Tất cả cảnh giới đối gạt người ngu si, họ cho là thường trụ.

Bấy giờ trong đại chúng có một Thiên tử, tâm buồn rầu áo não, than thở:

–Xét như lời dạy của Bồ-tát, tất cả cảnh giới đều là vô thường chẳng thật. Lại thay! Vậy thì chúng ta cần gì phải đam mê nơi đây? Chúng ta ngày nay thấy Bồ-tát Hộ Minh, thân thể có đầy đủ công đức như vậy. Ngài sinh vào cung trời Đâu-suất này, chứa nhóm phước đức như vậy, đàng hoàng ngay thẳng như vậy, trang nghiêm đẹp đẽ như vậy, mà Bồ-tát lại xả bỏ, giáng sinh vào trần thế. Lại thay! Tại sao riêng chúng ta sống nơi cảnh giới vô thường này?

Khi ấy, có một Thiên tử thứ hai đáp:

–Hay thay, Thiên tử! Đúng vậy! Đúng vậy! Y như lời ông đã nói. Rồi người nói kệ:

*Đại Bồ-tát Hộ Minh thuở trước  
Đã từng sinh trong cõi hữu hình.*

*Từ nô tỳ, voi ngựa, ngọc ngà,  
Đến quý nhất vợ con đều xả.  
Hoặc lại cắt thịt xương thân thể,  
Đầu, mắt, tủy, máu, da đều thí.  
Xin như vậy thấy đều toại ý  
Trăm ngàn lần Bồ-tát đều cho.*

Bấy giờ, trong đại chúng có một Thiên tử khác nói kệ:

*Than ôi! Thân chúng ta,  
Sinh ra trong Thiên giới.  
Hiện đang lo sa đọa,  
Như người sợ tử thân.  
Có ai trong thế gian,  
Hưởng phước không cùng tận?  
Thế giới vô thường này,  
Có sinh đều phải diệt.*

Bồ-tát Hộ Minh bảo chư Thiên:

–Này chư Thiên, tất cả các pháp thế gian, sinh tử biệt ly là căn bản, các ông chẳng nên vì ta mà khổ não buồn rầu. Vì sao? –Ta từ xưa đến nay không phạm các ác nghiệp. Nay các ông muốn ta sống lâu ở nơi đây, hoàn toàn không thể được. Ta trong đời quá khứ sống gần gũi Phật Pháp Tăng, trồng các thiện nghiệp, thường phát đạo tâm, mong cầu đại nguyện, nên ngày hôm nay ta được phước báo, sẽ chứng quả Vô thượng Bồ-đề. Lẽ ra các ông phải hoan hỷ, tại sao lại sinh khổ não?

Chư Thiên nghe lời này rồi, nói với nhau:

–Chư Thiên chúng ta thấy rõ Đại sĩ Hộ Minh, quả nhiên chẳng bao lâu ngài sẽ giáng sinh vào cõi nhân gian. Và họ đồng xướng lên: “Tôn giả Hộ Minh! Ngài chẳng bao lâu sẽ sinh vào cõi nhân gian, thì bao nhiêu oai đức và phước lợi của cung điện chư Thiên cõi trời Đâu-suất này sẽ đi theo ngài. Ngài sẽ thọ lấy thân tử đại cuối cùng ở nhân gian, chư Thiên chúng tôi sẽ biết phụng thờ ai?”

Bồ-tát Hộ Minh bảo chư Thiên:

–Thân ta trước khi chưa xuất hiện năm tướng suy thoái, ta đã vì các ông giảng nói các pháp nhân duyên vô thường, các ông cần nhất

tâm ghi nhớ các pháp ấy, chớ nên lãng quên. Ta nay từ biệt nơi đây sinh đến nhân gian, sẽ chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chuyển pháp luân Vô thượng vi diệu. Các ông có thể phát nguyện thọ thân ở dưới trần gian, sau khi sinh vào đó rồi, các ông sẽ được giải thoát tất cả khổ não.

Sau khi Đức Bồ-tát Hộ Minh đã quán sát gia tộc để làm nơi thác sinh rồi, cõi trời Đâu-suất ngay khi đó xuất hiện một cung điện tên là Cao tràng, cao rộng bằng sáu mươi do tuần, Bồ-tát luôn luôn ở trong cung điện này, vì chư Thiên mà thuyết giảng các pháp trọng yếu.

Bồ-tát an tọa trong cung điện này rồi, liền bảo chư Thiên tử cõi trời Đâu-suất: “Này chư Thiên, các ông nên tập họp nơi đây, thân ta chẳng bao lâu nữa sẽ giáng sinh xuống trần gian, ta nay muốn nói một pháp Minh môn, gọi là “Cửa ngõ phương tiện để vào thật tướng các pháp”, là lời giáo hóa tối hậu để lại cho các ông. Nếu các ông nhớ tưởng đến ta thì khi các ông nghe pháp môn này nên sinh tâm hoan hỷ.

Đại chúng chư Thiên cõi trời Đâu-suất-đà nghe lời nói này rồi, tất cả quyến thuộc chư Thiên, ngọc nữ đều tập họp nơi cung điện.

Bồ-tát Hộ Minh thấy đại chúng chư Thiên tề tựu xong, liền vì họ mà thuyết pháp. Ngay lúc đó lại hóa hiện một cung điện khác ở trên cung điện Cao tràng, cao lớn rộng rãi che phủ cả bốn châu thiên hạ, nguy nga tráng lệ, ít có cung điện nào bì kịp. Cung điện dùng toàn báu báu trang hoàng, oai nghiêm lộng lẫy, tất cả cung điện cõi trời Dục không thể sánh bằng. Chư Thiên Sắc giới thấy cung điện này, tâm họ liên tưởng cung điện của mình không khác nào gò mả.

Trong quá khứ, Bồ-tát Hộ Minh đã tu các hạnh, trồng các thiện căn, thành tựu vô lượng phước nghiệp, đầy đủ các công đức, nên khi ngài an tọa trên tòa sư tử cao rộng trang nghiêm, tòa này được dùng vô lượng các thứ quý báu phối hợp trang hoàng, vô lượng vô biên các loại y cõi trời trải trên tòa ấy, với vô lượng vô biên các lư bằng ngọc quý, xông các danh hương tỏa lên mùi thơm ngào ngạt vi diệu và các hoa thơm rải trên mặt đất. Tòa được trăm ngàn vạn ức trân bảo trang hoàng nên hào quang làm sáng rực cả cung điện. Phía trên và dưới cung điện được bủa giăng những màn lưới bằng ngọc quý, xen lẫn các chuông rung bằng vàng, phát ra những âm thanh vi diệu. Đại cung

điện quý báu này lại có hàng ngàn vạn tàn lọng và những tua màu sắc sắc sỡ, tỏa ra ánh sáng khắp bốn bên. Lại với vô lượng vô biên trăm ngàn ngọc nữ, mỗi người đem theo những nhạc cụ bằng bảy báu, phát ra những âm thanh tán thán Bồ-tát trong quá khứ đã trồng vô lượng vô biên công đức. Bốn vua Hộ Thế, với trăm ngàn vạn ức Thiên chúng hộ vệ hai bên cung điện, và hàng ngàn vạn chúng trời Đế Thích lễ bái cung điện này, ngàn vạn chúng cõi trời Phạm thiên cũng đồng lễ bái cung điện này, lại có trăm ngàn vạn na-do-tha chư vị Bồ-tát hộ trì cung điện này, cung điện này cũng được trăm ngàn vạn na-do-tha chư Phật mười phương đồng hộ niệm.

Bồ-tát Hộ Minh đã trải qua trăm ngàn vạn ức na-do-tha kiếp tu hành các hạnh Ba-la-mật, được thành tựu phước báo như vậy, nhân duyên đầy đủ, công đức luôn luôn tăng trưởng, hết thảy đều được trang nghiêm như vậy.

Bồ-tát ngồi trên tòa sư tử cao lớn vi diệu này, bảo tất cả đại chúng chư Thiên:

–Này chư Thiên, Ta nay ở nơi đây sắp thác sinh vào nhân gian, đối trước chư Thiên ta cần trình bày rõ ràng một trăm lẻ tám pháp Minh Môn, để lại cho chư Thiên nghiên cứu học tập, rồi sau đó ta mới hạ sinh.

Này chư Thiên, các ông phải chú ý lắng nghe và ghi nhớ vào tâm khảm một trăm lẻ tám pháp Minh môn, mà ta sắp nói đây:

1. Chánh tín: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm chánh tín bền vững không bị thoái chuyển.
2. Tịnh tâm: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm không vẫn đục.
3. Hoan hỷ: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm được an ổn
4. Yêu thích: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm được thanh tịnh.
5. Thân thanh tịnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả giữ ba nghiệp của thân thanh tịnh.
6. Khẩu thanh tịnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt bốn điều ác nơi miệng.
7. Ý thanh tịnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt ba độc nơi ý.

8. Niệm Phật: Pháp Minh môn này giúp hành giả quán Phật thanh tịnh.

9. Niệm Pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả quán Pháp thanh tịnh.

10. Niệm Tăng: Pháp Minh môn này giúp hành giả đắc đạo kiên cố.

11. Niệm thí: Pháp Minh môn này giúp hành giả bố thí, tâm không mong cầu quả báo.

12. Niệm giới: Pháp Minh môn này giúp tất cả nguyện của hành giả đều được đầy đủ.

13. Niệm thiên: Pháp Minh môn này giúp hành giả phát tâm rộng lớn.

14. Niệm từ: Pháp Minh môn này làm cho hành giả sinh bất cứ ở đâu, thiện căn cũng được thù thắng.

15. Bi: Pháp Minh môn này giúp hành giả không sát hại chúng sinh.

16. Hỷ: Pháp Minh môn này giúp hành giả trong tâm không còn chứa điều chẳng vui.

17. Xả: Pháp Minh môn này giúp hành giả nhàm chán, xa lìa ngũ dục.

18. Quán vô thường: Pháp Minh môn này giúp hành giả quán sự ưa đắm trong tam giới là giả tạm.

19. Quán khổ: Pháp Minh môn này giúp hành giả đoạn tất cả các điều ham muốn.

20. Quán vô ngã: Pháp Minh môn này giúp hành giả không còn chấp ngã.

21. Quán tịch tĩnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm ý không loạn động.

22. Hổ thẹn: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm được bình thản.

23. Xấu hổ: Pháp Minh môn này giúp hành giả diệt các ác bên ngoài.

24. Thật: Pháp Minh môn này giúp hành giả không dối gạt người, trời.

25. Chân: Pháp Minh môn này giúp hành giả không tự dối mình.

26. Pháp hành: Pháp Minh môn này giúp hành giả tùy thuận các pháp mà thực hành.

27. Tam quy: Pháp Minh môn này giúp hành giả khỏi sa ba đường ác.

28. Tri ân: Pháp Minh môn này giúp hành giả thiện căn được tồn tại.

29. Báo ân: Pháp Minh môn này giúp hành giả chẳng phụ bỏ người ta.

30. Không dối mình: Pháp Minh môn này giúp hành giả chẳng tự khen mình.

31. Vì chúng sinh: Pháp Minh môn này giúp hành giả không chê bai người khác.

32. Vì pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả thực hành đúng chánh pháp.

33. Biết thời: Pháp Minh môn này giúp hành giả ăn nói đúng lúc.

34. Kiểm thúc ngã mạn: Pháp Minh môn này giúp hành giả trí tuệ đầy đủ.

35. Chẳng sinh tâm ác: Pháp Minh môn này giúp hành giả và người khác được bảo vệ.

36. Không chướng ngại: Pháp Minh môn này giúp hành giả không tâm nghi hoặc.

37. Tin một cách rõ ràng: Pháp Minh môn này giúp hành giả thấu triệt đệ nhất nghĩa.

38. Quán bất tịnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả không còn tâm dục nhiễm.

39. Không đấu tranh: Pháp Minh môn này giúp hành giả không có tâm thù oán kiện tụng.

40. Không si mê: Pháp Minh môn này giúp hành giả không còn sát sinh.

41. Ưa thích nghĩa các pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả cầu được nghĩa các pháp.

42. Muốn rõ các pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả rõ được các pháp.

43. Cầu đa văn: Pháp Minh môn này giúp hành giả quán đúng thật tướng các pháp.



44. Phương tiện chân chánh: Pháp Minh môn này giúp hành giả hành động chân chánh.

45. Biết danh sắc: Pháp Minh môn này giúp hành giả trừ được các chướng ngại thân và tâm.

46. Trừ nguyên nhân kiến chấp: Pháp Minh môn này giúp hành giả được giải thoát.

47. Không tâm oán thân: Pháp Minh môn này giúp hành giả đối với kẻ oán người thân đều sinh tâm bình đẳng.

48. Ngũ ấm tạm bợ: Pháp Minh môn này giúp hành giả biết được nguyên nhân đau khổ.

49. Các đại bình đẳng: Pháp Minh môn này giúp hành giả đoạn các pháp hòa hợp.

50. Sáu nhập: Pháp Minh môn này giúp hành giả tu theo chánh đạo.

51. Vô sinh nhẫn: Pháp Minh môn này giúp hành giả chứng được tịch diệt.

52. Quán thân thể: Pháp Minh môn này giúp hành giả biết các pháp tịch tĩnh.

53. Quán cảm thọ: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt được các cảm thọ.

54. Quán tâm tưởng: Pháp Minh môn này giúp hành giả biết tâm như huyễn hóa.

55. Quán các pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả trí tuệ sáng tỏ.

56. Bốn thứ siêng năng chân chánh: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt các điều ác, làm các điều lành.

57. Bốn thứ đầy đủ như ý: Pháp Minh môn này giúp hành giả thân tâm nhẹ nhàng.

58. Tín căn: Pháp Minh môn này giúp hành giả chẳng chạy theo lời nói kẻ khác.

59. Tinh tấn căn: Pháp Minh môn này giúp hành giả khéo chứng các trí.

60. Niệm căn: Pháp Minh môn này giúp hành giả khéo tạo các thiện nghiệp.

61. Định căn: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm được thanh tịnh.

62. Tuệ căn: Pháp Minh môn này giúp hành giả hiện tại nhận định rõ các pháp.

63. Tín lực: Pháp Minh môn này giúp hành giả thoát khỏi ma lực.

64. Tinh tấn lực: Pháp Minh môn này giúp hành giả không thoái chuyển.

65. Niệm lực: Pháp Minh môn này giúp hành giả không loạn tưởng đến pháp khác.

66. Định lực: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt trừ vọng niệm.

67. Tuệ lực: Pháp Minh môn này giúp hành giả lìa hai chấp có-không.

68. Niệm giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả có trí hiểu các pháp đúng như thật.

69. Trạch pháp giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả phân biệt các pháp một cách rõ ràng.

70. Tinh tấn giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả có điều kiện tốt đưa đến sự hiểu biết.

71. Hỷ giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả chứng các định.

72. Trừ giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả hoàn tất bốn phận.

73. Định giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả biết các pháp bình đẳng.

74. Xả giác chi: Pháp Minh môn này giúp hành giả nhàm chán xa lìa các pháp.

75. Chánh kiến: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt các lậu nghiệp, chứng Thánh đạo.

76. Chánh phân biệt: Pháp Minh môn này giúp hành giả đoạn tất cả phân biệt và vô phân biệt.

77. Chánh ngữ: Pháp Minh môn này giúp hành giả biết tất cả danh tự, âm thanh, ngữ ngôn một cách rõ ràng, không thật như tiếng vang.

78. Chánh nghiệp: Pháp Minh môn này giúp hành giả không tạo nghiệp xấu và thọ quả báo xấu.

79. Chánh mạng: Pháp Minh môn này giúp hành giả diệt trừ các

ác đạo.

80. Chánh hạnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả đến được bờ giải thoát.

81. Chánh niệm: Pháp Minh môn này giúp hành giả không suy nghĩ các pháp khác.

82. Chánh định: Pháp Minh môn này giúp hành giả tâm không tán loạn, được vắng lặng.

83. Tâm Bồ-đề: Pháp Minh môn này giúp hành giả không bỏ Tam bảo.

84. Y ý: Pháp Minh môn này giúp hành giả không thích pháp Tiểu thừa.

85. Chánh tín: Pháp Minh môn này giúp hành giả hiểu được chỗ cao xa của Phật pháp.

86. Tăng tấn: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu các thiện căn.

87. Bồ thí: Pháp Minh môn này giúp hành giả luôn luôn giáo hóa chúng sinh tham lam để thành tựu trang nghiêm cảnh giới chư Phật.

88. Giới luật: Pháp Minh môn này giúp hành giả giữ giới luật thanh tịnh, giáo hóa những kẻ phá giới, vượt khỏi các nạn trong ác đạo.

89. Nhẫn nhục: Pháp Minh môn này giúp hành giả không còn các tâm: sân hận, tự cao, a dua, nịnh bợ... mà giáo hóa các chúng sinh có những tật xấu đó.

90. Tinh tấn: Pháp Minh môn này giúp hành giả làm các điều lành, giáo hóa những kẻ giải đãi.

91. Thiền định: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu các thiền định và thần thông để giáo hóa những kẻ tán loạn.

92. Trí tuệ: Pháp Minh môn này giúp hành giả bỏ được tánh bảo thủ và những tư tưởng vô minh hắc ám để giáo hóa hạng người ngu si.

93. Phương tiện: Pháp Minh môn này giúp hành giả tùy thuận hoàn cảnh và trình độ của chúng sinh mà thị hiện giáo hóa để các Phật sự được thành tựu.

94. Tứ nhiếp pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả tiếp nhận chúng sinh vào đạo Bồ-đề, rồi sau đó dạy Phật pháp cho họ.

95. Giáo hóa chúng sinh: Pháp Minh môn này giúp hành giả

không chịu hưởng cảnh vui mình có được, mà giáo hóa chúng sinh không biết mỗi một.

96. Tiếp nhận chánh pháp: Pháp Minh môn này giúp hành giả dứt trừ các phiền não của chúng sinh.

97. Chứa nhóm phước đức: Pháp Minh môn này giúp hành giả làm lợi ích cho tất cả chúng sinh.

98. Tu thiện: Pháp Minh môn này giúp hành giả đầy đủ mười lực.

99. Tịch định: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu đầy đủ Tam-muội của Như Lai.

100. Nhận thức sáng suốt: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu trí tuệ một cách viên mãn.

101. Thực hiện được biện tài vô ngại: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu được pháp nhãn.

102. Thực hiện được tất cả các hạnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả thành tựu được Phật nhãn.

103. Thành tựu tổng trì: Pháp Minh môn này giúp hành giả khi nghe tất cả Phật pháp đều có khả năng thọ trì.

104. Chứng được vô ngại biện tài: Pháp Minh môn này giúp hành giả làm cho chúng sinh được hoan hỷ.

105. Thuận nhẫn: Pháp Minh môn này giúp hành giả thuận hiệp với tất cả pháp của chư Phật.

106. Chứng Vô sinh pháp nhãn: Pháp Minh môn này giúp hành giả được Phật thọ ký.

107. Địa vị Bất thoái chuyển: Pháp Minh môn này giúp hành giả đầy đủ các pháp của chư Phật trong quá khứ.

108. Trí từ một Địa đến mười Địa: Pháp Minh môn này giúp hành giả được Phật quán đảnh, thành tựu Nhất thiết trí.

- Địa quán đảnh: Pháp Minh môn này giúp hành giả từ khi sinh ra cho đến khi xuất gia, thẳng đến thành tựu Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Khi Bồ-tát Hộ Minh nói các pháp phương tiện này rồi, lại bảo tất cả chư Thiên:

–Chư Thiên phải biết, một trăm lẻ tám pháp Minh môn này lưu lại cõi trời, các ông cần phải thọ trì, tâm thường ghi nhớ, chớ nên xao lãng.



# KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

## QUYỂN 7

### Phẩm 5: GIÁNG SINH VƯƠNG CUNG

Bồ-tát Hộ Minh đợi mùa đông qua rồi, mùa xuân tươi đẹp bắt đầu đến, bầu trời quang đãng, khí hậu ấm áp điều hòa, ngàn cây nội cỏ đua nhau khai hoa nở lộc, phát triển mơn mớn tươi tốt khắp trên mặt đất. Bồ-tát chọn đúng vào lúc sao Quỷ tú, thuyết giảng những pháp trọng yếu cho chư Thiên, khiến họ đều sinh tâm hoan hỷ ngưỡng mộ, nổi vui mừng tràn ngập tâm can, không thể tự kiềm chế. Ngài khuyên chư Thiên tu những pháp môn này, nên xa lánh các pháp hữu vi sinh, lão, bệnh, tử để cầu Vô thượng Bồ-đề.

Bấy giờ Đại sĩ Hộ Minh sắp hạ sinh, dung nhan như Sư tử chúa, tâm ngài an ổn, không có rối loạn, không có lo âu sợ sệt, quán sát chư Thiên rồi lại bảo:

–Này tất cả chư Thiên phải biết, đây là lần cuối cùng Ta thọ thân tối hậu, khi rời Đâu-suất sinh xuống nhân gian, Ta nhất tâm chánh niệm, còn bao nhiêu chư Thiên khác khi xả bỏ thân mạng cõi trời, mất đi thú vui ngũ dục họ hết sức đau khổ, quên mất chánh niệm. Bồ-tát khi hạ sinh không phải như vậy, vì đầy đủ các pháp lạ không thể nghĩ bàn.

Khi Bồ-tát Hộ Minh xả bỏ cõi trời sinh xuống nhân gian, chư Thiên thương nhớ Bồ-tát đồng thanh than khóc:

–Ôi thôi, đau đớn thay! Ôi thôi, đau đớn thay! Chúng ta đã mất đi Bồ-tát Hộ Minh, chúng ta từ nay trở đi vĩnh viễn không được nghe chánh pháp, giảm bớt các công đức lợi lạc, trái lại, tăng trưởng cõi gốc sinh tử.

Liền khi đó có vị trời cõi Tịnh cư bảo đại chúng cõi trời Đâu-suất:

–Các người chớ thấy Bồ-tát Hộ Minh ngày nay sắp giáng sinh

mà ôm lòng sầu não. Vì sao? Vì Ngài hạ sinh quyết định chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác; sau khi Ngài thành Phật sẽ trở lên cung trời này vì các ông mà thuyết pháp, cũng như chư Phật: Tỳ-bà-thi, Thi-khí, Tỳ-xá-phù, Ca-la-ca-tôn-đà, Ca-na-ca Mâu-ni và Ca-diếp trong đời quá khứ, đều từ cõi trời này sinh xuống trần gian, rồi các Ngài dù lòng thương xót, đều trở lại cung trời này thuyết pháp tiếp độ chư Thiên. Ngày nay, Đức Bồ-tát Hộ Minh sau khi thành đạo cũng trở lại cõi trời này giáo hóa tiếp độ các ông, như chư Phật quá khứ.

Vào đêm Bồ-tát Hộ Minh sắp giáng sinh xuống trần gian, hoàng hậu âu với vua Tịnh Phạn:

–Tâu Đại vương biết cho, ngay từ đêm hôm nay thần thiếp muốn thọ trì tám điều giới cấm trai pháp thanh tịnh. tám điều đó là: Không sát sinh, không trộm cắp, không dâm dật, không nói dối, không nói lời gây chia rẽ, không nói lời thô lỗ, không nói lời thêu dệt. Lại nguyện không tham lam, sân hận, ngu si, không sinh tà kiến, sống theo chánh kiến. Những giới cấm trai pháp như vậy, ngày nay thiếp nguyện thọ trì ghi nhớ vào lòng, luôn luôn siêng năng gìn giữ, đối với tất cả chúng sinh phát khởi lòng Từ bi.

Vua Tịnh Phạn liền đáp:

–Như những gì trong tâm Hậu muốn, tùy ý Hậu thực hiện. Ta từ nay cũng chẳng lâm triều để luôn luôn gần kề bên Hậu. Rồi nhà vua nói kệ:

*Vua thấy mẹ Bồ-tát,  
Đứng dậy cung kính chào.  
Xem như mẹ, chị, em,  
Không móng tâm ái dục.*

Khi Bồ-tát Hộ Minh từ cung trời Đâu-suất giáng sinh, Ngài nhất tâm chánh niệm, ung dung nhập vào hông bên phải bà Ma-da, Đệ nhất phu nhân của Đại vương Tịnh Phạn.

Bồ-tát Hộ Minh từ cung trời Đâu-suất hạ sinh, Ngài chánh niệm phân minh nhập vào thai mẹ. Ngay lúc đó, tất cả cõi thế gian: Trời, Người, Ma, Phạm thiên, Sa-môn, Bà-la-môn... đều được chiếu sáng. Những chỗ tối tăm của thế giới bên ngoài, dù mặt trời, mặt trăng có công năng chiếu soi mạnh mẽ cũng không thể nào soi sáng được

những chỗ tối tăm ấy. Sức mạnh ánh sáng mặt trời, mặt trăng không thể sánh bằng hào quang của Bồ-tát, vì hào quang của Ngài soi khắp những chỗ tối tăm như vậy. Tất cả những chúng sinh ở trong ấy đều nói với nhau: Tại sao trong đây bỗng nhiên thấy có chúng sinh?

Ngay lúc này, quả đất sáu thứ chấn động, nghĩa là: phương Đông vọt lên, phương Tây lặn xuống; phương Tây vọt lên, phương Đông lặn xuống; phương Nam vọt lên, phương Bắc lặn xuống; phương Bắc vọt lên, phương Nam lặn xuống; chung quanh vọt lên chính giữa lặn xuống, chính giữa vọt lên chung quanh lặn xuống. Như vậy cho đến mười tám tướng biến động: Khởi, giác, hồng... tất cả đều xuất hiện. Kế đến lại có một ngàn núi lớn Tu-di chuyển động, một ngàn núi lớn Ni-dân-đà-la, một ngàn núi lớn Trì oai đức, một ngàn núi lớn Khư-la Già-đà, một ngàn núi lớn Tỳ-na Da-ca, một ngàn núi lớn Mã đầu, một ngàn núi lớn Di-ni Đà-la, một ngàn núi lớn Thiện kiến, một ngàn núi lớn Thiết vi, một ngàn núi lớn Đại thiết vi. Những núi lớn như vậy hết thảy đều chấn động, và tất cả bao nhiêu núi nhỏ khác hoặc vọt lên hoặc lặn xuống, hoặc cao vút tỏa ra những làn khói dày đặc. bốn ngàn biển lớn và các ao hồ ba đào nổi dậy cuộn cuộn nổi nhau. bốn sông lớn: Hằng hà, Tân-đầu, Tư-đa và Bác-xoa cùng các sông khác đều chảy ngược dòng. Tất cả rừng rú, cây cối, dược thảo, hoa màu đều phát triển tươi tốt. Dưới cho đến chúng sinh trong địa ngục A-tỳ, Nê-lê... đều nhờ hào quang này mà được an vui.

Trước tiên việc hiện những điềm lành này đều có lý do:

Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất bắt đầu hạ sinh, phóng hào quang rực rỡ chiếu khắp thế gian, những nơi tối tăm đều được sáng tỏ. Hiện tượng này ám chỉ ngài sau khi thành Phật, đem ánh sáng trí tuệ Tứ đế chiếu soi tâm trí tối tăm của tất cả chúng sinh.

Khi Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất bắt đầu hạ sinh, đại địa sáu thứ chấn động, mười tám tướng biến động, và các núi lớn tỏa ra những đám khói dày đặc, bốn ngàn biển cả ba đào nổi dậy. Hiện tượng này ngụ ý Như Lai vì chúng sinh ở đời vị lai độc ác, chìm trong bùn lầy phiền não như bần; Ngài nguyện sau khi thành Phật sẽ vớt họ đem đặt trên bờ giải thoát Niết-bàn.

Khi Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất bắt đầu hạ sinh, nước các sông đều chảy ngược. Hiện tượng này tiêu biểu Như Lai vì chúng sinh độc



ác ở đời vị lai, chìm đắm trong dòng phiền não; Ngài nguyện sau khi thành Phật, thuyết pháp độ thoát tất cả chúng sinh, khiến họ ngược dòng sinh tử trở về nơi bản tâm.

Khi Bồ-tát Hộ Minh từ cung trời Đâu-suất bắt đầu hạ sinh, tất cả cỏ cây dược thảo tòng lâm đều tăng trưởng, tươi tốt sum suê. Hiện tượng này tiêu biểu ngài vì chúng sinh độc ác ở đời vị lai, chưa trồng căn lành khiến họ trồng căn lành. Đối với chúng sinh đã trồng căn lành thì khiến họ giải thoát.

Khi Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất bắt đầu hạ sinh, tất cả chúng sinh trong địa ngục A-tỳ đều được an vui. Ngài nguyện sau khi thành Phật sẽ độ tất cả chúng sinh thoát khỏi cảnh khổ não, hưởng cảnh an lạc. Vì những lý do đó nên hiện lên những điềm lành như vậy.

Lại nữa, khi Bồ-tát từ cung trời Đâu-suất sinh xuống trần gian, gá vào mẫu thai bằng hông bên phải còn ra những chúng sinh khác khi đầu thai vào bụng mẹ thì bằng đường sinh dục. Hiện tượng tốt này để tiêu biểu sau khi ngài thành Phật, vì tất cả chúng sinh giảng nói pháp thanh tịnh, khiến họ bỏ tà về chánh.

Từ cung trời Đâu-suất Bồ-tát Hộ Minh chánh niệm giáng thân, nhập nơi hông bên phải và trụ trong thai tạng thánh mẫu Ma-da, đệ nhất Phu nhân của vua Tịnh Phạn. Ngay đêm đó, hoàng hậu Ma-da trong giấc ngủ, mộng thấy một con voi trắng đầu đỏ, sáu ngà bằng vàng từ hư không đi xuống, khi đến nơi, voi quỳ mọp bảy chi sát đất, rồi đi vào hông phải của bà.

Sáng hôm sau hoàng hậu thức dậy, đem sự việc tâu lên nhà vua: Bạch Đại vương phải biết, đêm vừa rồi thần thiếp nằm ngủ thấy mộng như vậy... Ngay khi bạch tượng chui vào hông phải, thần thiếp cảm thấy khoái lạc vô cùng, từ xưa đến nay chưa từng có. Và từ nay về sau thần thiếp không còn thích hưởng cảm giác lạc thú thế gian. Tâu Bệ hạ, trong nước có vị thầy đoán mộng nào giỏi, hãy nhờ họ đến bàn giải điềm lành này?

Khi ấy, vua Tịnh Phạn gọi quan Cung giám Nội-thị đến bảo: Người mau mau ra ngoài thành đọc sắc lệnh bảo con của quốc sư Đại-na-ma cấp tốc tìm mời tám vị thầy Bà-la-môn bàn mộng danh tiếng, đó là: Tế Đức, Quý Tú Đức, Tự Tại Đức, Tỳ-nữ Đức, Phạm Đức và ba người con của vị đại lão Ca-diếp lập tức về triều cho ta.

Sứ giả đáp:

–Tâu Đại vương, y như lời Hoàng thượng dạy, hạ thần không dám chậm trễ.

Sứ giả phụng mệnh nhà vua đến trước ngọ môn cao giọng tuyên bố: Có ai ở trước thành đi về nhà Bà-la-môn quốc sư Đại-na-ma không? Ngay khi ấy có một bộ hành họ Bà-đà tên là La-da-na (*nhà Tùy dịch là Ốc Thất*) đang đi thẳng về nhà Bà-la-môn, đáp sứ giả quan Cung giám Nội thị:

–Ta đây.

Sứ giả truyền lệnh:

–Đại vương ra lệnh Quốc sư tìm mời tám vị bốc sư Đại Bà-la-môn, các vị đó là: Tế Đức, các con của Ca-diếp..

Quốc sư Đại-na-ma nhận lệnh nhà vua do sứ giả Ốc Thất mang đến, liền mời tám vị bốc sư bàn mộng Đại Bà-la-môn. Con của Quốc-sư cùng tám vị này đồng vào nội cung.

Đại vương Tịnh Phạn bảo các bốc sư:

–Đêm vừa rồi, phu nhân Trẫm trong giấc ngủ thấy điềm chiêm bao lạ thường thế này... Đó là điềm lành gì? Có gì dẫn chứng cụ thể?

Các bốc sư bàn mộng Bà-la-môn nghe nhà vua thuật xong đầu đuôi câu chuyện, đều biết rõ điềm chiêm bao ấy. Trong đó vị bốc sư giỏi nhất trả lời:

–Tâu Đại vương, giấc mộng đó là điềm rất tốt, xin Đại vương chú ý lắng nghe, thần sẽ kể đầy đủ điềm lành của giấc mộng. Theo như sự hiểu biết của chúng thần, qua sự nghiên cứu các kinh sách của chư Thiên, Thần tiên đời quá khứ để lại có dạy:

*Người mẹ nếu mộng thấy,  
Mặt trời vào hông phải,  
Người ấy sinh quý tử,  
Chắc làm vua Chuyển-luân.  
Người mẹ nếu mộng thấy,  
Mặt trăng vào hông phải,  
Người ấy sinh quý tử,  
Ông vua trên các vua.  
Người mẹ nếu mộng thấy,  
Voi trắng vào hông phải,*

*Người ấy sinh Thánh tử,  
Ba cõi rất tôn sùng.  
Lợi ích cho chúng sinh,  
Oán thân đều bình đẳng.  
Ở trong biển phiền não,  
Cứu vớt ngàn vạn người.*

Bấy giờ bốc sư bàn mộng Bà-la-môn tâu Đại vương:

–Giấc mộng của Đại phu nhân là điềm rất lành, ngày nay Đại vương nên lấy làm hân hạnh là đại phu nhân nhất định sẽ sinh Thánh tử. Thánh tử này quyết định sẽ thành Phật, danh tiếng vang khắp mọi nơi.

Đại vương Tịnh Phạn nghe bốc sư Bà-la-môn đọc bài kệ này, tâm rất hoan hỷ, vui mừng vô lượng không sao diễn tả hết. Rồi thết đãi vô lượng sơn hào hải vị, trăm thứ thức ăn uống, bánh bột quả phẩm... Các vị Bà-la-môn mặc tình thưởng thức, ăn uống no nê. Sau đó, nhà vua đem vô lượng tiền của ngọc ngà, phẩm vật quý giá ban thưởng các bốc sư.

Sau khi đại vương Tịnh Phạn nghe bốc sư bàn giấc mộng hoàng hậu rồi, ngài nói:

–Sau điềm chiêm bao tốt đẹp này, ta phải cho người lập hội Vô già ở ngoài bốn cửa thành Ca-tỳ-la, cùng ngã tư các đường lớn, đường nhỏ, tất cả các đầu đường hẻm đi vào thôn xóm, hễ bất cứ một ai đến cần xin việc gì, tất cả đều được bố thí. Cần thức ăn cho thức ăn, cần đồ uống cho đồ uống, cần y phục cho y phục, cần hương thơm cho hương thơm, cần tràng hoa cho tràng hoa. Phấn, sáp, y phục, giường, chiếu, mền, chăn, trâu, dê, voi, ngựa, xe cộ... Người nào cần vật gì thì cho vật đó.

Tất cả những việc bố thí đó đều là việc làm lợi ích cho Bồ-tát trong thai nên phải thiết hội cung cấp như vậy.

Bấy giờ trong nước có một vị Tiên nhân tên là A-tư-đà, lấy sự xả bỏ ngũ dục làm nền tảng, lập ra các thuyết đối lập với các ngoại đạo khác. Người có thần lực oai đức vô cùng, đầy đủ năm phép thần thông, thường lên cung trời Đao-lợi hội họp với chư Thiên một cách tự tại.

Tiên nhân này thường tu tập Tiên đạo trong khu rừng tên Tăng

trưởng gần làng Hằng-hà-đất nằm trong thành Giá-bàn-đề thuộc Nam Ấn độ. Tất cả dân chúng nước Ma-già-đà quý trọng cung kính tôn thờ Tiên nhân A-tư-đà là bậc A-la-hán. Tiên nhân có được bao nhiêu hiểu biết đều đem dạy cho mọi người cùng biết.

Thuở ấy, thành Giá-bàn-đề có một đồng tử đang độ thiếu nhi, tuổi vừa lên tám tên là Na-la-đà, được thân mẫu dẫn đến Tiên nhân cầu làm đệ tử. Đồng tử giữ trọn đạo thầy trò, tôn trọng cung kính cúng dường, vâng thờ thầy không chút xao lãng.

Tiên nhân cùng với đồng tử ở trong rừng Tăng trưởng, thầy ngày đêm tinh tấn nhiếp tâm thiền tọa, còn đệ tử Na-la-đà đứng sau lưng cầm quạt đuổi ruồi muỗi hầu thầy. Khi Bồ-tát Hộ Minh từ cung trời Đâu-suất chánh niệm giáng thần xuống cung điện vua Tịnh Phạn, nhập vào hông bên phải rồi trụ trong thai hoàng hậu Ma-da, ngay khi đó thân Ngài phóng hào quang rực rỡ chiếu khắp tất cả thế giới trời, người. Lại cõi đại địa này sáu thứ chấn động cùng hiện mười tám điềm lành. Tiên A-tư-đà thấy việc lạ thường chưa từng có, như: Ánh sáng khác thường, quả đất sáu thứ chấn động. Tâm ông rất kinh hãi, toàn thân lông tóc dựng ngược, rồi tâm nghĩ miệng nói:

–Nay quả đất này vì nguyên nhân gì có hiện tượng chấn động? Và hậu quả của sự chấn động này sẽ ra sao?

Liền khi đó tiên A-tư-đà trụ trong chánh định, chánh niệm tư duy trong giây lát. Người biết được nguyên nhân, trong tâm sinh hoan hỷ, hớn hở vui mừng vô hạn không thể kiềm chế được, xưng lên thế này:

–Đại thánh ít có, không thể nghĩ bàn! Bậc Đại thánh sẽ xuất hiện trong thế gian.

Bồ-tát ngay từ khi rời cung trời Đâu-suất, liền giáng thần nhập vào hông bên phải hoàng hậu Ma-da. Ngay khi Thánh mẫu thọ thai, có một Thiên tử tên là Tốc Vãng, đến các địa ngục cao giọng loan báo:

–Này các người ở trong địa ngục, tất cả phải biết, ngày nay Bồ-tát Hộ Minh từ cung trời Đâu-suất giáng thần, nhập vào thai tạng Thánh mẫu Ma-da. Vậy các người mau mau phát thệ nguyện, nguyện sinh vào cõi nhân gian.

Chúng sinh trong địa ngục nghe lời kêu gọi này, có một số chúng sinh từ trước đã trồng thiện căn, lại cũng tạo các nghiệp tạp nhiễm

khác, do vì ác nghiệp mạnh hơn nên hiện nay đang đọa địa ngục. Những hạng chúng sinh này họp mặt nhìn nhau, tỏ vẻ nhàm chán muốn rời khỏi địa ngục, cộng vào đó, nhờ hào quang Bồ-tát nên thân tâm được an vui, lại được nghe lời kêu gọi: “Mau mau bỏ thân địa ngục, lập tức sinh vào loài người ở trong thế gian” của chư Thiên. Tất cả chúng sinh ở đời quá khứ đã trồng các căn lành ở cõi Ta-bà này, ngày nay đều thác sinh nơi bốn cửa thành kinh đô Ca-tỳ-la.

Khi Bồ-tát Hộ Minh đã trụ vào trong thai Thánh mẫu rồi, chư Thiên các cõi trời Đế Thích, Tứ Thiên vương, Đê-đâu-lại-tra, Tỳ-lưu-lặc-xoa, Tỳ-lưu-bát-xoa, Tỳ-sa-môn... cùng nhau bàn luận. Họ nói:

– Các nhân giả phải biết, Bồ-tát Hộ Minh đã rời cung trời Đâu-suất, giáng thân vào thai tạng Thánh mẫu Ma-da, ngày nay chúng ta phải chăm sóc bảo vệ, không để các loài khác: hoặc người, hoặc phi nhân... tìm phương tiện làm náo loạn Bồ-tát. Bồ-tát là bậc duy nhất có oai đức rất lớn, nay chư Thiên chúng ta mới đủ khả năng hộ vệ, người thế gian không thể làm được. Đây là việc chưa từng có của Bồ-tát. Như Lai có đủ bốn thứ hộ vệ không được thiếu sót. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Chúng sinh ở thế gian khi đầu thai vào bụng mẹ có ba trường hợp xảy ra:

1. Hoặc có chúng sinh khi đầu thai vào bụng mẹ không chánh niệm, thời gian ở trong bào thai cũng không chuyên tâm chánh niệm, và khi mở mắt chào đời cũng không chánh niệm.

2. Hoặc có chúng sinh khi đầu thai vào bụng mẹ sinh tâm chánh niệm, thời gian ở trong bào thai cũng chuyên tâm chánh niệm và khi mở mắt chào đời cũng chánh niệm.

3. Hoặc có chúng sinh khi đầu thai vào bụng mẹ sinh tâm chánh niệm, trong thời gian ở trong bào thai cũng chuyên tâm chánh niệm, nhưng khi chào đời không chánh niệm.

Bồ-tát Hộ Minh này, khi nhập thai chánh niệm, thời gian trụ thai chánh niệm và khi ra khỏi thai cũng chánh niệm. Đây là việc chưa từng có của Bồ-tát, nên Ngài sau khi thành Phật, tâm luôn luôn ở trong định, biết được căn tánh chúng sinh, ứng cơ thuyết pháp giáo hóa. Đây là lý do xuất hiện điềm lành chưa từng có ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai Thánh mẫu, thường trụ hông bên phải,

chưa từng di chuyển. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai mẹ vị trí không nhất định, hoặc có lúc nằm hông bên phải, hoặc có lúc nằm hông bên trái. Do vậy, người mẹ chịu nhiều nỗi khổ đau.

Bồ-tát ở trong thai, an tọa hông bên phải, không có di chuyển, nên khi Thánh mẫu đi đứng nằm ngồi không làm tổn thương đến thai nhi, đây là việc làm chưa từng có của Bồ-tát, nên ngài sau khi thành đạo Vô thượng, thực hành các pháp Bồ-đề, tất cả đều được thành tựu. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai được điều đại vô úy, không kinh hãi lo âu sợ sệt, chất độc không làm hại, bao nhiêu thứ bất tịnh như mũi dãi, máu mủ và các loại đàm không làm nhơ bẩn thai nhi, còn các chúng sinh khác khi ở trong thai mẹ bị nhiễm đủ các thứ nhơ bẩn.

Ví như viên ngọc lưu ly, được gói trong chiếc Thiên y để nơi bất tịnh, nhất định không bị nhiễm ô. Cũng vậy, Bồ-tát ở trong thai đối với tất cả các thứ bất tịnh không bị ô nhiễm. Đây là việc chưa từng có của Bồ-tát, nên Ngài sau khi thành Phật rồi, đối với tất cả các pháp thế gian không đắm mê say đắm. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát ở trong thai mẹ, Thánh mẫu sinh tâm hoan hỷ an lạc, thân không mệt mỏi. Các chúng sinh khác khi đầu thai vào bụng mẹ, hoặc chín tháng hoặc mười tháng, làm cho thân thể người mẹ nặng nề mỗi mệt chẳng an. Còn Bồ-tát ở trong thai, Thánh mẫu hoặc ngủ hoặc thức, đi đứng nằm ngồi đều được an lạc, thân không đau đớn. Đây là việc chưa từng có của Bồ-tát, nên sau khi ngài tu đạo Bồ-đề, mau chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, đủ các phép thần thông, thành Bạc Nhất Thiết Trí. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai mẹ khiến Thánh mẫu thọ các cấm giới, tâm luôn luôn phụng trì, giữ gìn các giới hạnh. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai mẹ khiến người mẹ làm các hạnh tạp nhiễm. Bồ-tát ở trong thai mẹ khiến Thánh mẫu giữ gìn giới cấm, phạm hạnh thanh tịnh. Đây là việc chưa từng có của Bồ-tát, nên ngài sau khi thành Phật, đối trong chúng Thanh văn là bậc trì giới hơn hết, danh tiếng vang khắp trong thế gian, họ ca ngợi: Sa-môn Cù-đàm là người giữ giới bậc nhất, trong thế gian không ai sánh bằng. Đây là lý do xuất

hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai mẹ khiến Thánh mẫu không sinh tâm ái tưởng nhiễm dục, không bị lửa dục bức bách; trái lại, Thánh mẫu thường tu hạnh thanh tịnh. Còn các chúng sinh khác, khi đầu thai vào bụng mẹ làm cho người mẹ chẳng bao lâu sau, tâm ái dục cường thịnh tăng gấp bội phần. Còn Bồ-tát khi ở trong thai mẹ, khiến Thánh mẫu dầu có nằm bên người chồng cũng vẫn nhàm chán xa lìa, không mong ý hành dâm dục; huống nữa là đối với các người đàn ông khác. Đây là điểm đặc biệt của Bồ-tát, nên ngài sau khi thành Phật, đối với nhân căn khéo giữ gìn hàng phục, không sinh ác pháp, khéo che chở huân tập các thiện pháp... Như vậy cho đến nhĩ, tử, thiệt, thân và ý căn đều khéo hàng phục các ác pháp, khéo huân tập các thiện pháp,... khiến mọi người tu tập theo lời chỉ dạy để đoạn sạch tập khí cũ. Đây là lý do xuất hiện điềm lành nói ở trên.

Bồ-tát ở trong thai khiến Thánh mẫu không ham các thức ăn cao lương mỹ vị. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai, khiến người mẹ thêm ăn uống đủ các thứ, không biết no đủ. Bồ-tát khi ở trong thai, khiến Thánh mẫu không bị các thứ lạnh, nóng... cho đến đói khát bức bách bản thân. Đây là đặc điểm của Bồ-tát, nên ngài sau khi thành Phật biết được bốn cách ăn. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai khiến Thánh mẫu phát tâm tu tập các cấm giới, ưa thích bố thí. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai mẹ, khiến người mẹ tham lam bôn sẻn, không thích bố thí. Bồ-tát ở trong thai, khiến Thánh mẫu thường ở trong nhà, trí tuệ sáng suốt, tâm ưa làm việc bố thí. Đây là điểm đặc biệt của Bồ-tát, nên sau khi ngài thành Phật, thiết lập giáo pháp bố thí. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát ở trong thai khiến Thánh mẫu khởi lòng từ bi đối với tất cả chúng sinh; đối với loài hàm thức có mạng căn đều được thương tưởng. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai, khiến người mẹ thiếu oai đức, không lòng nhân từ, thường làm những việc độc ác, ăn nói thô lỗ, mắng chửi người khác. Bồ-tát khi ở trong thai, khiến Thánh mẫu đối với chúng sinh luôn luôn khởi tâm đem lại nhiều điều lợi ích an lạc. Đây là điểm đặc biệt của Bồ-tát, nên sau khi thành Phật, Ngài

đem tâm bình đẳng đối với tất cả chúng sinh. Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai khiến Thánh mẫu dung nhan xinh đẹp, tướng mạo khả ái, vẫn y như trước khi thọ thai. Còn các chúng sinh khác khi ở trong thai, khiến người mẹ thân thể ốm gầy, không đầy đủ sức khỏe như xưa, khí lực suy giảm bội phần. Bồ-tát khi ở trong thai, khiến Thánh mẫu thường sinh tâm hoan hỷ, giới hạnh trang nghiêm, đầy đủ oai đức, sắc thân hết sức tốt đẹp, hàm chứa một sắc thái vi diệu tuyệt vời. Đây là điểm đặc biệt của Bồ-tát nên sau khi Ngài thành Phật, cảm thọ thân màu vàng ròng, các tướng trang nghiêm. Ai thấy thân tướng tôn nghiêm như vậy mà không chiêm ngưỡng! Đây là lý do xuất hiện điềm lành ở trên.

Bồ-tát khi ở trong thai, nếu Thánh mẫu muốn thấy thai nhi thì liền được thấy, Bồ-tát ở trong bào thai thân thể mập tròn, các căn đầy đủ, giống như thấy bóng trong gương. Thánh mẫu thấy rồi vui mừng hơn hở tràn ngập châu thân, không sao kềm chế được. Còn các chúng sinh khác khi ở trong bụng mẹ, bị màng bào thai và hoạt dịch bao phủ, nên không thấy được. Bồ-tát khi nhập vào thai Thánh mẫu, liền khi đó thân thể mập tròn, năm chi đầy đủ, năm căn vẹn toàn. Đây là điểm đặc biệt của Bồ-tát.

Bồ-tát khi ở trong thai, khiến Thánh mẫu thấy chúng sinh, hoặc nam hoặc nữ bị quỷ thần bắt bớ. Nếu Thánh mẫu nhìn thấy bệnh nhân nào, thì tất cả yêu quái quỷ thần ở nơi bệnh nhân ấy đều xa lánh, tinh thần được bình phục như cũ. Nếu cơ thể từ trước đã có các bệnh như: Tê liệt, vàng da, kinh phong, ho đàm, lác ngoài da, ung nhọt, phù thũng, ghẻ lở, khô gầy, ung thư, ghẻ nước, ung bướu, nóng lạnh... hoặc các bệnh: Tai, mắt, mũi, họng và các bệnh thuộc tâm thần. Tất cả các bệnh như vậy làm bệnh nhân đau khổ. Nếu người nào có cơ duyên gặp được Thánh mẫu Ma-da, Ngài sẽ dùng tay phải xoa trên đầu, các bệnh đều tiêu trừ, bệnh nhân đều được an lạc. Nếu bệnh nhân đau nặng không đến gặp Thánh mẫu được, thì Ngài dùng bàn tay phải vuốt lên trên lá cây ngọc cỏ, đưa cho thân nhân cầm về bảo bệnh nhân: Hoặc nhai nuốt, hoặc đặt trên thân thì tất cả các bệnh tật đều khỏi, thân thể nhẹ nhàng an lạc.

Bồ-tát khi ở trong thai, có vô lượng vô biên oai thần, thế lực và



những điểm đặc biệt như vậy.

M

### Phẩm 6: ĐẢN SINH DƯỚI CÂY VÔ ƯU (Phần 1)

Thánh mẫu Ma-da mang thai Bồ-tát gần được mười tháng, thời gian trước lúc lâm bồn, thân phụ của hoàng hậu Ma-da là trưởng giả Thiện Giác cho sứ giả đến thành Ca-tỳ-la (*Sư Ma-ha Tăng-kỳ nói: Trưởng giả Thiện Giác, thân phụ của phu nhân Ma-da đến thành Ca-tỳ-la*) tâu lên đại vương Tịnh Phạn, lời sứ nói: “Theo sự hiểu biết của thần thì Đại phu nhân của Đại vương hiện mang Thánh thai, oai đức rất lớn, nhưng sau khi sinh rồi, con gái của thần đoán mạng, chẳng bao lâu sau sẽ từ bỏ cõi trần, ý của thần muốn rước Ma-da trở về bên nhà cha mẹ an nghỉ trong vườn Lâm-tỳ-ni, để cha con gần nhau hưởng thú hoa viên, tận tình phụ tử. Cúi xin Đại vương chớ nên ngăn cản, xin ngài cảm thương, cho người đưa hoàng hậu Ma-da về nhà cha mẹ, sau khi sinh sản mọi sự được bình yên, thần sẽ lập tức đưa Hoàng hậu và Thái tử trở lại hoàng cung cho Đại vương”.

Đại vương Tịnh Phạn nghe lời tâu của sứ giả rồi, liền lập tức ra lệnh xuống các ty sở: Trên con đường từ thành Ca-tỳ-la đến thành Đề-bà Đà-ha phải dọn dẹp tất cả đồ dơ uest, cây cỏ gai góc, sỏi sạn gò nổi đều được sửa sang bằng phẳng. Dùng nước thơm rải trên mặt đất, đem đủ các hoa thơm quý giá rải trên mặt đường.

Còn về phần trang sức cho hoàng hậu Ma-da thì dùng các dầu thơm, tràng hoa quý giá, các loại chuỗi anh lạc để trang điểm. Đủ các loại nhạc trời lên những âm thanh vi diệu. Tất cả thể nữ trong cung đều tập hợp hộ vệ tiễn đưa, oai phong thế lực của hoàng hậu như một đại vương. Trước khi sắp khởi hành, vua Tịnh Phạn cho sứ giả đến báo tin cho trưởng giả Thiện Giác để chuẩn bị nghinh tiếp.

Bấy giờ, hoàng hậu Ma-da ngồi trên thốt voi trắng lớn, trên lưng voi được chụm Thiên trái một bức trướng quý giá. Hoàng hậu an ngự trên bức trướng này hướng thẳng về quê nhà.

Nói về việc hoàng hậu Ma-da đến nội thành Đề-bà Đà-ha: Trước khi hoàng hậu sắp vào thành, ngay khi đó đại vương Tịnh Phạn sắp đặt sẵn một vạm con voi tốt khỏe mạnh, đều dùng yên bằng vàng và bảy thứ ngọc quý trang điểm trên thân, đẹp đẽ lạ thường để chuẩn bị đưa hoàng hậu. Lại sắp đặt sẵn một vạm con ngựa khôn ngoan khỏe

manh, đồng một sắc lông màu xanh, đầu và bờm toàn một sắc đen như quạ, đuôi chúng dài sát đất. Mỗi ngựa được trang điểm: dầm miệng, dây cương, yên, bàn đạp và tất cả các dây buộc vào mình đều làm bằng vàng ròng; trên những vật này được điểm những viên ngọc quý. Lại có một vạn cỗ xe hảo hạng và xe tứ mã, chung quanh xe được treo phướn lọng cùng những bức rèm rủ xuống, xen vào đó những chuông rung quý đồng hòa tấu những âm điệu véo von. Tất cả chuẩn bị đầy đủ như vậy, đều để tùy tùng hộ tống hoàng hậu Ma-da.

Lại có hai vạn lực sĩ dũng mãnh, mỗi người có sức mạnh bằng ngàn người, oai hùng tráng kiện, có thân hình cân đối tốt đẹp tuyệt vời, có tài năng đánh dẹp giặc thù hung hãn. Mỗi lực sĩ được trang bị: Thân mặc áo giáp, có kẻ tay cầm cung tên, có kẻ tay cầm đao côn, có kẻ tay cầm đầu luân và các thứ giáo mác... vô số chiến cụ, tùy tùng hộ tống hoàng hậu.

Đặc biệt hơn nữa, lại có một vạn phi tần, cổ đeo chuỗi anh lạc, sắc phục lộng lẫy, ngồi trên một vạn chiếc bảo xa, hầu hạ chung quanh hoàng hậu.

Lúc ấy đại vương Tịnh Phạn ra lệnh nghiêm ngặt, bảo đại thần thái giám gia tăng sự phòng vệ tốt hơn, chẳng cho thường dân và những người đi đường gần sát bên xe hoàng hậu, cả các phi tần cũng không được lẫn vào kẻ bên. Chỉ có đồng nữ mới được kề cận bên xe hầu hạ tiễn đưa hoàng hậu.

Theo thứ lớp như vậy, hoàng hậu Ma-da ngự trên bạch tượng ở trung tâm đoàn người. Một vạn phi tần mỗi người ngồi trên một bảo xa đồng hộ vệ hai bên, tả hữu trước sau nối nhau, mà hoàng hậu Ma-da là người trên hết.

Ngoài ra, lại có một vạn lực sĩ mặc áo giáp đều ngồi trên một vạn con voi tốt, tùy tùng hoàng hậu hộ vệ hai bên tả hữu trước sau, theo nghi lễ hầu một Thiên tử đi kinh lý.

Lại có một vạn lực sĩ đi bộ, thân mặc áo giáp, tay cầm đủ các thứ binh khí: Kịch, giáo, mác... hộ vệ hoàng hậu Ma-da. Lại có vô lượng voi ngựa gầm hý kêu vang. Lại có vô lượng trống lớn hình đầu rồng, vô lượng trống nhỏ... tất cả các nhạc khí trỗi lên âm thanh vi diệu. Quang cảnh tưng bừng, hoành tráng, trang nghiêm oai đức như vậy, hoàng hậu Ma-da cùng đoàn người hưởng về thành Đề-bà Đà-ha,

là nơi quê nhà thân phụ của hoàng hậu.

Ngay lúc đó đại thần trưởng giả Thiện Giác cùng với quyến thuộc đem theo vô lượng thứ tốt đẹp, ra khỏi cửa thành, dẫn đoàn người hướng về phía trước để nghinh rước hoàng hậu Ma-da, con gái của mình.

Nói về thuở ấy, đại thần Thiện Giác có người vợ tên là Lam-tỳ-ni, Lam-tỳ-ni nói với chồng:

–Thưa phu quân dòng họ Thích, như ngài đã biết, các hệ phái thuộc dòng họ Thích khác đều có rừng hoa quả riêng, họ tự do tiêu dao thưởng ngoạn, cho đến ở ngay trong đó hưởng cảnh lạc thú vui chơi. Đức lang quân ngày nay có thể lập một Hoa lâm viên thanh tịnh, để chúng ta cùng nhau hưởng cảnh lạc thú vui chơi trong đó chăng?

Khi ấy Thiện Giác, thân phụ của hoàng hậu Ma-da, quán sát cảnh trí giữa hai thành Ca-tỳ-la và Đề-bà Đà-ha, có một vùng đất ở gần trong thành Đề-bà Đà-ha, vì người vợ mà lập một Đại lâm viên, lấy tên vợ đặt tên vườn là Lam-tỳ-ni. Hoa lâm viên này cây cối hoa quả tốt tươi, trên thế gian không có vườn nào sánh bằng. Trong vườn có nhiều kỳ hoa dị thảo, trái cây muôn màu làm tăng vẻ đẹp của quang cảnh. Ngoài ra, lại có nhiều dòng nước, khe suối, hồ ao, xen lẫn dưới những hàng cây tươi tốt. Rải rác khắp trong vườn, đâu đâu cũng đầy đầy các thứ bảo châu ma-ni.

Ngày mùng tám tháng hai một mùa xuân nọ, nhằm lúc sao Quỷ tú, đại thần Thiện Giác cùng con gái của mình là hoàng hậu Ma-da, đánh xe về hướng hoa viên Lam-tỳ-ni để ngoạn cảnh, tham quan chốn đại Cát tường này.

Sau khi đến Hoa lâm viên, hoàng hậu Ma-da từ trên xe bấu bước xuống, trước tiên dùng các chuỗi anh lạc trang điểm trên thân, kế đến dùng đủ thứ nước hoa thoa trên thân và y phục, rất nhiều thể nữ đàn ca múa hát hầu hạ chung quanh. Hoàng hậu ung dung tản bộ thưởng ngoạn khắp mọi nơi, từ vườn hoa này đến đám cây nọ, cứ như vậy tuần tự rảo bước giáp vòng. Trong vườn này có một cây đặc biệt tên là Ba-la-xoa, thân cây sừng sững, trên dưới đều nhau, cành lá sum suê tỏa đều bốn phía, màu lá nửa lục nửa thanh hòa lẫn với màu tím biếc, thành một màu tổng hợp giống như màu lông nơi cổ con công, hết sức mềm mại như chiếc áo lông khổng tước. Hoa có một mùi thơm đặc

biệt, ngửi vào trong lòng lâng lâng dễ chịu vô cùng. Hoàng hậu chậm rãi tiến đến dừng chân dưới tàng cây này.

Do oai đức của Bồ-tát, lúc ấy có một cành cây Ba-la-xoa tự nhiên mềm mại cong xuống chấm sát đất, giống như chiếc móng xuất hiện trong hư không tỏa ra màu sắc kỳ diệu. Thánh mẫu Ma-da liền khi đó từ từ đưa cánh tay phải vin lấy cành cây Ba-la-xoa đang rũ xuống, rồi đưa mắt nhìn lên hư không.

Ngay khi Thánh mẫu chân đứng trên đất, tay vin cành Ba-la-xoa thì trên hư không có hai vạn chư Thiên ngọc nữ đồng giáng xuống đứng chung quanh chấp tay bạch Thánh mẫu:

*Nay Bà sinh Thái tử,  
Luân hồi Ngài vượt qua.  
Thầy cả cõi trời người,  
Quyết định không có hai.  
Chư Thiên thường nương tựa,  
Cứu vớt khổ chúng sinh.  
Thánh mẫu chớ lo âu,  
Chúng tôi đồng hộ vệ.*

Bấy giờ Bồ-tát thấy Thánh mẫu Ma-da đứng trên đất, tay đang vin lấy cành cây, Ngài ở trong thai chánh niệm từ tòa đứng dậy. Còn bao nhiêu người mẹ của chúng sinh khác, khi sắp lâm bồn khắp cơ thể đau nhức bức bách, do vậy buồn khổ lo sợ, đứng lên nằm xuống chẳng yên. Còn Thánh mẫu Ma-da mang thai Bồ-tát, vui vẻ thản nhiên điềm tĩnh, thân tâm cảm thấy an lạc.

Đang khi Thánh mẫu Ma-da đứng trên đất tay vin cành cây Ba-la-xoa thì Bồ-tát liền xuất sinh. Đây là điều kỳ lạ chưa từng có của Bồ-tát. Sau khi Ngài thành Phật, không có một chút mỏi mệt cực nhọc đau khổ. Ngược lại, Ngài nhổ tất cả rễ phiền não, chặt đứt cội gốc vô minh, như dứt ngọn cây cau không bao giờ mọc trở lại. Vô tướng vô hình, không có một pháp nào làm nhân duyên sinh ra đời sau. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Đối với tất cả chúng sinh, khi ở trong thai mẹ thì luôn luôn bị đổi dời, đến lúc mở mắt chào đời lại càng bức bách đau khổ. Bồ-tát chẳng phải vậy, khi nhập vào thai theo hông bên phải, thời gian ở

trong thai cũng an tọa hông bên phải không chút đổi dời, cho đến lúc đản sinh cũng theo hông bên phải của Thánh mẫu mà thị hiện, hoàn toàn không có một chút khổ đau nào ép ngặt. Do vậy, đây là việc lạ lùng chưa từng có của Bồ-tát. Sau khi Ngài thành Phật, tận đời vị lai tu hành hạnh thanh tịnh, không có chút sợ sệt, thường được an vui, không có đau khổ. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Đầu tiên Bồ-tát chánh niệm nhập vào thai Thánh mẫu theo hông bên phải. Khi đản sinh ngài phóng đại quang minh, chiếu khắp các cõi thế gian: Trời, Người, Ma vương, Phạm thiên, Sa-môn, Bà-la-môn... đều được thấy nhau, nên mỗi loài cùng nói với nhau: “Tại sao hôm nay bỗng nhiên có chúng sinh?”. Đây là việc kỳ lạ chưa từng có của Bồ-tát. Ngài sau khi thành Phật xé tan màn vô minh hắc ám, để phát sinh ánh đại trí tuệ thanh tịnh. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Bồ-tát nhiếp tâm chánh niệm sinh từ hông bên phải của Thánh mẫu. Khi ấy thân thể Thánh mẫu vẫn bình thường như cũ, không chút đổi thay, không bị thương tổn, không chút khổ đau vì Bồ-tát đản sinh đem lại nhiều lợi ích. Do nhân duyên này, thân Thánh mẫu không bị đau khổ, ba nghiệp thân khẩu ý không chút phiền não. Ví như có một chúng sinh thân hình to lớn khỏe mạnh, ý chí dũng mãnh, lăn lộn trên mặt đất tự đánh đập lấy thân mình, đối với quả đất nào có hề hấn gì. Như vậy Bồ-tát đản sinh, chánh niệm từ hông bên phải của Thánh mẫu xuất sinh, do vì nhân duyên đó mà thân Thánh mẫu không chút tổn thương.

Ngay trong lúc này có một phụ nữ chấp tay thưa hỏi Thánh mẫu:

–Thưa Hoàng hậu có oai đức lớn, trong khi ngài sinh con có đau đớn gì không?

Thánh mẫu đáp:

–Nhờ nhân duyên oai đức thần lực của Đại nhân sơ sinh này, khiến thân thể ta không thấy đau đớn, hiện giờ không có gì thay đổi. Đây là điều hết sức kỳ lạ chưa từng có của Bồ-tát. Ngài sau khi thành Phật, tu hạnh thanh tịnh không phạm một mảy may tội lỗi, hoàn toàn trong sạch không chút tì vết. Đây là lý do xuất hiện điềm lành nói trên của Như Lai.

Bồ-tát từ lúc ra khỏi thai Thánh mẫu, không có chút khổ não, an ổn chậm rãi mà xuất hiện, tất cả các thứ ô uế như bản như: Phân, tiểu, đàm dãi, hoạt dịch, máu mủ... đều không ảnh hưởng đến thân thể Bồ-tát. Còn các chúng sinh khác khi ra khỏi thai mẹ, mang theo lẫn lộn đủ các thứ ô uế hôi tanh. Bồ-tát không phải như vậy, không giống như các loài chúng sinh khác, tất cả các thứ ô uế không ảnh hưởng vào thân, ngài chuyên tâm chánh niệm, an ổn từ thai mẹ xuất sinh. Ví như viên bảo châu lưu ly Như ý gói trong chiếc áo Ca-thi-ca, cả hai đều không ảnh hưởng lẫn nhau. Thật sự đúng như vậy, Bồ-tát khi ở trong thai Thánh mẫu, nhất tâm chánh niệm an ổn xuất sinh một cách thanh tịnh, đối với tất cả các thứ ô uế như: Máu, mủ, phân, tiểu hôi tanh hoàn toàn không làm ô nhiễm được. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát. Sau khi Ngài thành Phật, thời kỳ trụ trong thế gian đối với các pháp ô trược của cuộc đời này, ngài không bao giờ bị ô nhiễm. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Bồ-tát khi từ thai Thánh mẫu xuất sinh, khi ấy trời Đế Thích là người đầu tiên dùng chiếc Thiên y Kiều-thi-ca mềm mại, bao phủ hai bàn tay để nâng đỡ thân Bồ-tát sơ sinh. Đây là việc đặc biệt chưa từng có của Bồ-tát. Ngài sau khi thành Phật, là vị giáo chủ khai sáng đạo Vô thượng Bồ-đề tại cõi Ta-bà này. Vua trời Đại phạm là người đầu tiên thỉnh Như Lai thuyết pháp. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Bồ-tát khi đản sinh từ hông phải của Thánh mẫu, có bốn vị Đại thiên vương nâng đỡ Bồ-tát sơ sinh hướng về trước mặt Thánh mẫu Bồ-tát, thưa:

–Hoàng hậu ngày nay đáng vui mừng, ngài đã sinh con tác thành thân loài người, chư Thiên còn hoan hỷ ngợi khen hưởng nữa là loài người. Đây là điều đặc biệt chưa từng có của Bồ-tát. Ngài sau khi thành Phật, có vô lượng vô số hàng Phật tử xuất gia Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni và vô số chúng Phật tử nam nữ tại gia, đều hướng về Như Lai lãnh hội giáo pháp. Y như lời ngài chỉ dạy chẳng dám trái phạm. Đây là lý do xuất hiện điềm lành nói trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát xuất sinh rồi, Ngài đứng dưới đất ngược nhìn hông bên phải của Thánh mẫu Ma-da, nói:

–Thân hình này của Ta từ nay về sau, không ở trong hông Thánh mẫu nữa, chẳng vào trụ trong thai. Là thân cuối cùng của Ta, Ta sẽ thành Phật.

Đây là điều quá ư đặc biệt của Bồ-tát. Ngài sau khi thành Phật, tuyên bố:

–Ta nay đã dứt hết nhân duyên sinh tử, Phạm hạnh viên mãn, bốn phạm đã được hoàn tất, không thọ thân đời sau.

Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.





## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 8

#### Phẩm 6: ĐẢN SINH DƯỚI CÂY VÔ ƯU (Phần 2)

Bồ-tát Hộ Minh khi sinh ra không cần người nâng đỡ, tự bước đi về bốn phương, mỗi phương đi bảy bước. Đầu tiên ngài đi về phương Đông, dưới mỗi bước đi có hoa sen lớn xuất hiện nâng đỡ bàn chân, rồi dừng lại ở bước thứ bảy, mắt chăm chăm nhìn về phía trước, miệng cất tiếng nói không giống như lời nói của trẻ sơ sinh, ngôn từ chính xác, đúng thể kệ văn:

*Ở trong thế gian,  
Ta được tối thắng,  
Ta từ hôm nay,  
Thoát khỏi sinh tử.*

Các phương khác cũng lại như vậy.

Việc Bồ-tát khi sơ sinh không có người nâng đỡ, tự bước đi về bốn phương, mỗi phương đi bảy bước là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi Ngài thành Phật, chứng được bảy pháp trợ Bồ-đề đạo. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh quán sát bốn phương, nên sau khi Ngài thành Phật, đầy đủ bốn pháp Vô úy. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh tự xưng lên: “Ở trong thế gian ta được tối thắng”, nên sau khi Ngài thành Phật, tất cả trời người trong thế gian đều tôn trọng cung kính phụng thờ. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh tự xưng lên: “Ta đã đoạn sinh tử, đây là thân tối hậu”, nên sau khi ngài thành Phật, lời nói việc làm đi đôi. Đây là

lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, quyến thuộc vội vã đi tìm nước khắp bốn phương: Đông, Tây, Nam, Bắc. Nhưng không một nơi nào có nước. Liền khi đó nơi vườn Lam-tỳ-ni xuất hiện hai ao nước, một lạnh một nóng, Thánh mẫu tùy ý lấy nước hai ao này mà sử dụng. Lại trên hư không cũng xuất hiện hai vòi nước, một nóng một lạnh, lấy nước hai vòi này tắm thân Bồ-tát sơ sinh. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi ngài thành Phật, thành tựu hai pháp Chỉ, Quán, xa lìa mọi sự ham muốn, không phải cực nhọc khổ sở mưu cầu của cải, mà của cải tự nhiên đầy đủ. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, chư Thiên đồng nâng đỡ chiếc giường bằng vàng để cho Bồ-tát ngồi. Tuy Bồ-tát sơ sinh mang lấy thân người, nhưng chư Thiên hộ vệ tắm rửa Bồ-tát. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi ngài thành Phật, có tòa ngồi bằng bốn thứ hoa sen nâng đỡ Như Lai. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, phóng hào quang chiếu sáng, che lấp tất cả những ánh sáng đã có từ trước. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi Ngài thành Phật, không có giáo pháp của một ai có thể biện luận hơn Như Lai. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, trên thân phóng hào quang, át cả ánh sáng mặt trời, giống như ánh sáng ban ngày che ánh sáng các vì sao. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi Ngài thành Phật, trong chúng đệ tử Thanh văn, Ngài là người được sự cúng dường trên hết, là người có danh tiếng hơn hết. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, tất cả cây cối được thảo, cùng lúc trăm hoa khoe sắc. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi Ngài thành Phật, đối với chúng sinh chưa tin hiểu Phật pháp, Ngài khiến họ tin hiểu. Đối với chúng sinh đã tin hiểu Phật pháp, Ngài khiến họ tăng trưởng. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, chư Thiên thượng giới cầm chiếc lọng trắng,

cán bằng vàng, to bằng bánh xe. Đây là điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi Ngài thành Phật, do không sân hận nên được giải thoát, không ham muốn mà được nhiều lợi ích, không cần cù khổ nhọc mà được nhiều của cải. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, chư Thiên trên hư không tay cầm chiếc quạt trắng cán làm bằng ngọc quý, đồng đứng quạt hầu Bồ-tát.

Khi Bồ-tát sơ sinh, bầu trời trong tạnh không gợn chút mây, không chút bụi mù, chỉ nghe tiếng sấm vang rền.

Khi Bồ-tát sơ sinh, trên bầu trời không có các thứ mây mù, chỉ có làn mưa phùn bằng nước thơm thanh tịnh, đủ tám đặc tính ưu việt, khiến cho chúng sinh an lạc.

Khi Bồ-tát sơ sinh, bốn phương hư không thổi đến làn gió, nhẹ nhàng mát mẻ dễ chịu, tất cả tám phương bầu trời quang đãng, không một gợn mây, không một làn khói hay bụi bặm.

Khi Bồ-tát sơ sinh, trên hư không không thấy có người nào ca xướng, mà tự nhiên nghe giọng Phạm âm vi diệu.

Khi Bồ-tát sơ sinh, trên hư không tự nhiên phát sinh các âm nhạc và giọng hát của chư Thiên, cùng các loại hoa, hương thơm của cõi trời tự nhiên rơi xuống, hoa dù gặp ánh nắng mặt trời mà vẫn không bị khô héo.

Các việc trên đây là những điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Bồ-tát, nên sau khi ngài thành Phật, vì tất cả chúng sinh thế gian, dùng đủ thứ trí tuệ, hiện vô lượng thần thông thanh tịnh, biến hóa vô cùng. Trong thế gian không ai sánh bằng, Như Lai là người trên hết. Đây là lý do xuất hiện điềm lành trên của Như Lai.

Khi Bồ-tát sơ sinh, chư Thiên ở trên hư không dùng vô lượng các hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và hoa sen trắng lớn cùng các thứ hoa quý khác, lại cũng đem theo các thứ hương thơm vi diệu cùng các tràng hoa quý giá đồng rải trên mình đức sơ sinh. Các hoa hương rải rồi đều tan biến, chư Thiên lại tiếp tục rải các thứ mới khác.

Khi Bồ-tát sơ sinh, có năm trăm ngọc nữ chư Thiên cầm các hoa trời đều ướp dầu thơm, đồng hướng đến đứng trước mặt Thánh mẫu Ma-da hiến dâng, rồi nói lời vấn an: Thánh mẫu khéo sinh Bồ-tát, ngài có mỗi một gì không?

Khi Bồ-tát sơ sinh, có năm trăm ngọc nữ chư Thiên cầm phấn sáp hương thơm cõi trời, đồng hướng đến đứng trước mặt Thánh mẫu Ma-da hiến dâng, rồi nói lời vấn an: Thánh mẫu khéo sinh Bồ-tát, ngài có mệt gì không?

Khi Bồ-tát sơ sinh, có năm trăm ngọc nữ chư Thiên mang theo y phục quý giá của cõi trời, đồng hướng đến đứng trước mặt Thánh mẫu Ma-da hiến dâng, rồi nói lời vấn an: Thánh mẫu khéo sinh Bồ-tát, ngài có mệt gì không?

Khi Bồ-tát sơ sinh, có năm trăm ngọc nữ chư Thiên mang theo đủ thứ chuỗi anh lạc và các chuỗi ngọc quý giá khác, đồng hướng đến đứng trước mặt Thánh mẫu Ma-da hiến dâng, rồi nói lời vấn an: Thánh mẫu khéo sinh Bồ-tát, ngài có mệt gì không?

Khi Bồ-tát sơ sinh, có năm trăm ngọc nữ chư Thiên mang theo đủ các thứ nhạc cụ quý giá của cõi trời, đồng hướng đến đứng trước mặt Thánh mẫu Ma-da hiến dâng, rồi nói lời vấn an: Thánh mẫu khéo sinh Bồ-tát, ngài có mệt gì không?

Khi Bồ-tát sơ sinh, cõi đại địa này xuất hiện mười tám điềm lành và sáu thứ chấn động, tất cả chúng sinh đều cảm thấy an lạc. Ngay khi đó, không có một chúng sinh nào sinh tâm tham lam, sân hận, ngu si, ngã mạn và khiếp nhược. Lại không có một chúng sinh nào tạo tác nghiệp ác. Tất cả người bệnh đều được lành, người đói được ăn, người khát được uống, tất cả đều được no nê đầy đủ, không có thiếu hụt. Chúng sinh mê muội được tỉnh ngộ, kẻ cuồng dại được minh mẫn, kẻ mù lòa được thấy, kẻ điếc được nghe, người tật nguyền thân hình được trọn vẹn, kẻ nghèo được của, kẻ bị gông cùm trong lao ngục thì được phóng thích, chúng sinh trong địa ngục thì được ngừng sự khổ đau tra tấn, loài súc sinh được khỏi sự khủng bố, loài ngựa quỷ được no đủ.

Khi Bồ-tát xuất sinh hông bên phải của Thánh mẫu, có vô lượng vô biên những điều hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu như vậy.

## M

### Phẩm 7: TỪ VƯỜN HOA TRỞ VỀ THÀNH (Phần 1)

Bấy giờ, có một đại thần quốc sư thuộc họ Bà-tư-tra tên là Ma-ha Na-ma cùng các Quốc sư Bà-la-môn, cùng đi về vườn Lam-tỳ-ni. Khi vừa mới đến, còn đứng trước ngõ hoa viên, Quốc sư Bà-tư-tra nói với các vị Quốc sư kia:

–Các ngài xét xem vì cớ gì cõi đại địa này chấn động như vậy? Giống như ta ngồi thuyền lướt trên mặt sóng, ánh sáng mặt trời mặt trăng đều biến mất, giống như trạng thái những vì sao giữa ban ngày, chỉ còn lại hình bóng. Tất cả những thảo mộc cùng theo đó đua nhau khoe sắc. Trên bầu trời trong sáng, hoàn toàn không một gợn mây che, chỉ nghe có tiếng sấm vang rền. Lại trên không trung lặng yên trong sáng, chỉ có làn mưa nhẹ thơm tho ngào ngạt, tự nhiên đầy đủ tám thứ hương vị tuyệt vời. Lại từ tám phương phát sinh làn gió trong mát lạ thường, khí hậu thuần hòa. Tất cả bầu trời các phương đều trong sạch, hoàn toàn không có một làn khói, một gợn mây hay bụi bặm làm mù mịt. Lại trong hư không không thấy bóng người, mà tự nhiên nghe giọng Phạm âm thanh thoát, đồng thời cũng nghe các điệu âm nhạc, ca hát, ngâm vịnh của chư Thiên, và trên hư không, những đóa hoa trời thơm nức rơi lả tả, tuy gặp ánh nắng mặt trời mà không khô héo.

Lúc ấy, có một Quốc sư đáp lời đại thần Bà-tư-tra:

–Việc này tuy vậy, nhưng không lấy gì làm lạ. Vì cớ sao? Vì tánh quả đất là như vậy, có điều gì là chẳng lành?

Lại có một Quốc sư khác nói:

–Nay cõi đại địa này xuất hiện sáu thứ chấn động, hư không chói sáng che át cả ánh sáng mặt trời cũng như ban ngày nhìn tinh tú. Lại nữa, các thứ hoa trời, tuy gặp ánh nắng mặt trời mà hoa vẫn tươi như cũ, không chút đổi thay. Đây là những điều hết sức kỳ lạ.

Đang khi đại thần Bà-tư-tra cùng các Quốc sư luận bàn, có một nữ nhân từ vườn Lam-tỳ-ni vội vã chạy thẳng ra ngõ, thấy đại thần Bà-tư-tra cùng các vị Quốc sư khác, nàng liền dừng lại, nổi vui mừng hơn hở, không sao giữ được vẻ mặt bình thường, thưa đại thần Bà-tư-tra và các vị Quốc sư Bà-la-môn:

–Này các hàng Thích chúng, mau mau trở về hoàng cung nơi nhà vua đang ngự.

Đại thần Bà-tư-tra và các Quốc sư nghe nữ nhân nói như vậy, với nét mặt vô cùng hoan hỷ không giữ được vẻ tự nhiên, nên hỏi:

–Nàng nay bảo ta trở về Hoàng cung nơi Đại vương đang ngự, vậy hãy nói cho ta nghe rõ đầu đuôi sự việc, rồi sẽ vì nàng tâu việc hoan hỷ gì? Hay việc nghi ngờ khủng bố bất an gì?

Nữ nhân đáp:

–Này các vị thuộc dòng họ Thích, ta nay sẽ báo cho các ngài biết một tin mừng đem lại sự hoan hỷ vô cùng.

Quốc sư Ma-ha Na-ma và các Quốc sư khác hỏi:

–Điều hoan hỷ đó là gì?

Nữ nhân đáp:

–Quốc đại phu nhân vừa sinh một Đồng tử, hình dung tuấn tú khả ái, thế gian không ai sánh bằng. Đồng tử chính là chân Thiên tử. Do vì thân Đồng tử tỏa ra hào quang trời và mọi nơi chư Thiên đều rải hoa.

Bấy giờ đại thần Quốc sư nghe lời nói này, tâm rất đổi hớn hở, vui mừng tràn ngập cả tâm can, không giữ được vẻ tự nhiên, liền khi ấy đại thần cỡi chuỗi anh lạc làm bằng đủ thứ ngọc quý thưởng cho nữ nhân, vì nàng đã đem lại cho ông ta tin vui này. Cỡi tặng rồi sau lại thầm nghĩ: “Nữ nhân này là mỹ nữ ở trong cung nhà vua, Đại vương thấy được, ngài đem lòng yêu mến, mà nay ta cỡi chuỗi anh lạc đang đeo trên thân tặng cho nàng, sau này không khỏi tai vạ”, nên ông ta lấy lại chuyển tặng cho một Quốc sư khác, khi tặng rồi ngài phát nguyện: “Ta đem chuỗi tặng cho Quốc sư, được bao nhiêu công đức sẽ hồi hướng về nữ nhân này. Sao vậy? Vì ta nhận được tin vui từ nơi nàng.”

Lúc ấy đại thần Ma-ha Na-ma nói với một Quốc sư Bà-la-môn khác:

–Này Đại Bà-la-môn, người nay có thể về hoàng cung, nơi Đại vương đang ngự, tâu lên ngài tin vui này.

Đại thần Ma-ha Na-ma đã phái một Quốc sư Bà-la-môn về triều rồi, ông ta trở lại gạn hỏi nữ nhân:

–Vừa rồi nàng nói Quốc đại phu nhân sinh được Đồng tử, chính

là Thiên tử hay giống như Thiên tử phóng hào quang cõi trời? Nàng còn có thấy những gì lạ chẳng?

Nữ nhân đáp:

–Cúi xin đại thần lắng nghe, tướng mạo Đồng tử sơ sinh này vượt hơn người thường, có oai đức lớn, đến nỗi hoàng hậu Ma-da khi đang đứng, Đồng tử tự nhiên từ hông phải của Lệnh bà xuất sinh, mà nơi hông, ngực, thắt lưng hoàng hậu không tỳ vết tổn thương gì cả.

Khi Đồng tử xuất sinh, chư Thiên đem chiếc áo Ca-thi-ca mềm mại tuyệt đẹp đắp trên thân Đồng tử, rồi nâng Đồng tử hướng về Thánh mẫu, Ngài nói thế này:

–Quốc đại phu nhân nên tự lấy làm hân hạnh, vui mừng gặp bội phần. Vì sao? Ngày nay Đại phu nhân đã sinh Thánh tử.

Ngay từ sau khi Đồng tử xuất sinh, Ngài ngược nhìn hông Thánh mẫu rồi nói:

–Ta từ ngày nay sắp đi, không trở lại thọ sinh trong thai Thánh mẫu nữa, đây là thân tối hậu của ta. Từ nay trở đi ta sẽ thành Phật.

Đồng tử đứng ngay trên đất không có người nâng đỡ, liền đi bảy bước, mỗi bước chân đều hiện hoa sen, đôi mắt không nhắm, nhìn thẳng về phía trước không chút sợ sệt. Đầu tiên ngài đứng hướng mặt về phương Đông, cất tiếng trong trẻo, sử dụng từ ngữ câu văn hết sức chính xác, chẳng phải lời nói như những hài nhi bình thường khác, rồi ngài nói thế này:

–Đối với tất cả chúng sinh trong thế gian, ta là người trên hết, ta sẽ cứu giúp chúng sinh nhỏ cội rễ phiền não sinh tử!

Vì thân Đồng tử thanh tịnh, nên ngay chỗ Đồng tử đang đứng, từ trên hư không hiện hai vò nước, một nóng một lạnh, chư Thiên lại dùng một chiếc giường bằng vàng, thỉnh Đồng tử an tọa trên đó rồi dùng nước hai vò tắm Đồng tử.

Sau khi Đồng tử xuất sinh, trên thân ngài phóng hào quang rực rỡ, át cả ánh sáng mặt trời, mặt trăng. Chư Thiên thượng giới cầm chiếc lọng trắng cán bằng vàng ròng to bằng bánh xe che trên hư không. Lại có chư Thiên tay cầm quạt trắng, cán làm bằng các ngọc quý đứng quạt hầu Đồng tử. Lại trên hư không, tất cả nhạc khí không người sử dụng tự trở lên đủ các âm điệu. Lại nghe vô lượng vô biên

tiếng ca hát, ngâm vịnh. Lại khắp mọi nơi rải đầy các thứ hoa hương, tuy gặp ánh nắng mặt trời mà hoa vẫn tươi tốt như thường, không chút thay đổi.

Đại thần Ma-ha Na-ma nghe lời trình bày như vậy, liền tự suy nghĩ: “Thật hy hữu! Thật hy hữu! Đời ác trước này cảm đến Đại sĩ xuất hiện trong thế gian. Ta nay cần phải đích thân trở về hoàng cung tâu lên Đại vương Tịnh Phạn những gì hy hữu mà ta đã nghe.” Đại thần Ma-ha Na-ma chọn một tên có tài đánh xe, lựa bốn con tuấn mã chạy như gió đóng vào chiếc bảo xa, khởi hành từ ngoài cửa hoa lâm viên Lam-tỳ-ni trực chỉ về thành Ca-tỳ-la. Khi đến hoàng thành, đại thần chưa kịp yết kiến đại vương, vội vàng đem hết sức mình đánh trống Hoan hỷ.

Bấy giờ Đại vương đang ngự trên bảo điện, đang cùng các đại thần bàn bạc việc dân việc nước, quần thần khanh tướng, bá quan văn võ thứ lớp trước sau ngồi châu hai bên tả hữu, ai ai cũng đều nghe tiếng trống Hoan hỷ. Nhà vua kinh ngạc nói với quần thần:

–Này các khanh, kẻ nào bỗng nhiên đánh trống Hoan hỷ của dòng Cam Giá, tiếng trống vang rền, ắt phải dốc toàn sức mạnh.

Liền tức khắc có quan thủ môn vội vã đến trước Đại vương tâu:

–Tâu Đại vương, quan đại thần của Đại vương họ Bà-tư-tra tên Ma-ha Na-ma, từ bên ngoài ngõ vườn Lam-tỳ-ni đánh xe tứ mã phi như gió về tới ngõ môn vội vã bước xuống xe, đem hết sức người đánh trống Hoan hỷ của Đại vương, người chỉ nói: “Ta nay cần gặp Đại vương”. Ngoài ra không nói một lời nào khác.

Đại vương Tịnh Phạn bảo quần thần:

–Chắc có tin vui gì đây, các khanh nên mau mau gọi Ma-ha Na-ma họ Bà-tư-tra, quan đại thần của dòng họ Thích cấp tốc đến yết kiến ta.

Quần thần vâng lệnh, bạch Đại vương:

–Hạ thần chúng tôi xin y giáo lệnh. Rồi vội vã đi gọi Ma-ha Na-ma, vị đại thần dòng họ Thích, thúc giục mau đến yết kiến Đại vương.

Khi đại thần Ma-ha Na-ma nhận được sắc lệnh của nhà vua, liền đến trước bệ rồng cao giọng tâu:

–Chúc Bệ-hạ tôn vinh muôn thuở, nay hạ thần vừa nhận được tin vui, dường như trong người tăng thêm sức lực.



Đại vương Tịnh Phạn nghe lời tâu như vậy, hỏi Ma-ha Na-ma, vị đại thần của dòng họ Thích:

–Này vị đại thần của họ Thích, vì cớ gì khanh vội vã đánh xe như gió từ Lam-tỳ-ni về đây, đem hết sức người đánh trống Hoan hỷ?

Đại thần Ma-ha Na-ma tâu Đại vương:

–Phu nhân của Đại vương đang khi dạo chơi trong hoa viên Lam-tỳ-ni nơi thành Thiên tỷ, hoàng hậu ở dưới tàn cây Vô ưu hạ sinh Đồng tử, thân như vàng ròng, tướng mạo đoan chánh, phóng quang rực rỡ như chư Thiên không khác.

Đại vương Tịnh Phạn lại gạn hỏi cặn kẽ về tướng hảo và sự diển tiến như thế nào?

Đại thần diển tả:

–Từ khi hoàng hậu đứng trên đất cho đến... hông bên phải của Thánh mẫu không có tí vết tổn thương gì cả. Đồng tử sinh ra tự đứng trên đất, chư Thiên đem áo Ca-thi-ca cõi trời đắp kín trên mình Đồng tử. Đồng tử nhìn lên hông Thánh mẫu rồi nói: “Ta sẽ thành Phật, nhờ sạch cội rễ khổ não sinh tử cho chúng sinh”.

Đại thần trình bày tiếp:

–Nào việc tắm Đồng tử, nào việc Đồng tử phóng hào quang che lấp cả ánh sáng mặt trời mặt trăng, nào việc cây cối được thảo đua nhau khai hoa khoe sắc, nào việc chư Thiên ở trên hư không, cầm quạt trắng lông trắng che và quạt hầu Đồng tử, nào việc ở trong hư không nghe vang rền tiếng sấm, trời như mưa phùn, làn gió mát dịu từ bốn phương thổi về, nào việc trên hư không chẳng thấy bóng người mà tiếng nhạc Phạm âm trời dậy, trống không đánh tự nhiên kêu, hoa trời rải xuống tốt tươi, dầu có gặp ánh nắng mặt trời mà không bị héo... Đại thần trình bày theo thứ tự một cách đầy đủ những sự việc như đã nói trên cho nhà vua nghe.

–Xin Đại vương biết cho, vì hạ thần nghe thấy những việc hy hữu như vậy, trong lòng hết sức vui sướng; do đó hạ thần liền lĩnh đánh trống Hoan hỷ. Hạ thần đã trình bày đầy đủ, dám xin Đại vương thấu rõ cho.

Kế tiếp, đại thần đem các hoa trời mà chư Thiên cúng dường Đồng tử dâng lên Đại vương. Đây là bằng chứng cụ thể cho lời trình bày trên.

Đại vương Tịnh Phạn nghe qua rồi bảo đại thần:

–Khanh đã mang đến cho ta tin vui vô tận, và trình bày sự việc một cách tường tận, nay khanh muốn cầu mong những gì, ta sẽ ban cho một cách đầy đủ theo sở thích của khanh, không bao giờ trái ý.

Đại thần Bà-tư-tra tâu:

–Hạ thần nhờ ân của Đại vương nên không thiếu một vật gì.

Đại vương Tịnh Phạn lại bảo:

–Đúng theo lời khanh yêu cầu, nhất định ta sẽ ban cho.

Đại thần lại tâu:

–Xin Đại vương hoan hỷ, hạ thần đã nhờ ân của Đại vương nên không thiếu một vật gì.

Đại vương lại bảo đại thần:

–Khanh nay chớ phụ lòng tốt của ta, khanh phải nên cần và cần những gì, ta sẽ ban cho.

Lúc đó, đại thần Bà-tư-tra bạch:

–Tâu Đại vương, nếu như ngài quyết định hoan hỷ, thì hạ thần này sẽ xin một điều: “Cúi xin Đại vương cho phép hạ thần luôn luôn được gần bên Thái tử để làm người hầu hạ, cung cấp mọi sự cần dùng cho Thái tử”. Vì sao? Vì Đồng tử này ngày nay đã sinh ra, quyết định sẽ kế nghiệp dòng Cam Giá Nhật để cho con cháu nhiều đời về sau của Chuyển luân thánh vương khỏi phải tuyệt diệt.

Vua Tịnh Phạn đáp:

–Được, tốt lắm. Tùy ý khanh muốn.

Vua Tịnh Phạn bảo quần thần:

–Này các Đại-thần, cần phải ghi chép theo thứ tự thật đầy đủ những lời trình bày của đại thần Bà-tư-tra, theo phép nước đây là điều lành nhất, không được ghi chép thiếu sót.

Đại vương Tịnh Phạn bảo quốc sư Ma-ha Na-ma, vị đại thần của dòng họ Thích:

–Khanh đã đến làm quan nước ta, ta đã sinh được Thái tử như vậy. Ngày nay khanh còn vì Thái tử tôn quý này mà nguyện làm người hầu hạ nuôi nấng Thái tử.

Sau đó, đại vương Tịnh Phạn dùng oai thần thế lực của một đại vương, cùng với đại thần Ma-ha Na-ma, bá quan văn võ đứng châu hai bên tả hữu như hình bán nguyệt trông thật oai hùng. Rồi vua tôi đồng

hướng về vườn Lam-tỳ-ni chuẩn bị rước Bồ-tát sơ sinh.

Trên đường đi, bỗng nhiên vua Tịnh Phạn bảo Ma-ha Na-ma và các đại thần:

–Này các khanh, ta nghe tin sinh Thái tử và các việc hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu như vậy, lòng ta nửa mừng nửa lo!

Đại thần Ma-ha Na-ma lại tâu Đại vương:

–Đáng lẽ Đại vương rất lấy làm hoan hỷ hân hạnh, sao lại lo âu. Vì sao? Vì chư Thiên sinh ra, có những hiện tượng hết sức hy hữu không thể nghĩ bàn như vậy. Đại vương lẽ nào không nghe: “Thuở xưa có một Bà-la-môn tên là Đa-sắc-tra-ca được sinh ra từ bông hoa, sinh ra khôn lớn, không theo thầy thọ học, tự nhiên thông hiểu bốn bộ kinh Tỳ-đà.” Đại vương có lẽ nào không nghe: “Thuở xưa có một ông vua tên là Nhất Đảnh Sinh, sinh ra từ đảnh đầu của phụ thân, sau khi sinh ra rồi, lại giống như một hài nhi bình thường khác, lần lần khôn lớn làm vua thống lãnh bốn châu thiên hạ.” Đại vương, lẽ nào ngài không nghe: “Thuở xưa có một ông vua tên là Tỳ-ca, sinh ra từ lòng bàn tay người cha, không phải sinh ra từ bụng mẹ.” Đại vương, lẽ nào ngài không nghe: “Thuở xưa có một ông vua tên là Lưu Bà sinh ra từ bắp vế của người cha.” Đại vương, lẽ nào ngài cũng không nghe: “Ở đời quá khứ có một ông vua tên là Ca-truy-bà, sinh ra từ cánh tay của người cha.” Lại nữa, Đại vương lẽ nào ngài không nghe: “Tổ tiên của Đại vương từ xưa đến nay gọi là vua Cam Giá, sinh ra từ thân cây mía.” Các vị vua như vậy tuy sinh ra trong nhân gian, nhưng có những điều không thể nghĩ bàn.

Đại vương Tịnh Phạn lại bảo Ma-ha Na-ma, vị đại thần của dòng họ Thích:

–Này đại thần Ma-ha Na-ma, các vị vua đời trước đều là bậc đại thông minh có oai đức lớn, Đồng tử của ta ngày nay sao dám so với các ngài!

Đại thần Ma-ha Na-ma với lòng hoan hỷ tâu Đại vương:

–Xin Đại vương phải biết, Thái tử ngày nay nhất định sẽ vượt hơn các vị vua đời trước.

Đại vương Tịnh Phạn hỏi:

–Có ưu điểm gì siêu việt chẳng?

Đại thần thưa:

–Hạ thần đem so sánh lối sinh của các vị vua thuở trước với lối xuất sinh của Thái tử ngày hôm nay khác nhau trời vực.

Đại vương lại nói:

–Khanh chớ cười trẫm. Vì lý do gì? Người cha nào lại không muốn con của mình vượt hơn những người khác: Hoặc học rộng, thấy xa, hoặc thông minh, hoặc đạo đức, hoặc đủ nhân cách lễ nghĩa, hoặc có tài chánh trị chấn dân, hoặc đủ đức tánh siêng năng tinh tấn. Chỉ có bao nhiêu việc như vậy, cũng đủ làm cho lòng người cha vui sướng lắm rồi.

Khi Đại vương Tịnh Phạn dứt câu tâm sự với đại thần Ma-ha Namma, thì đoàn người đã từ từ gần đến hoa lâm viên Lam-tỳ-ni. Khi đến ngoài cửa hoa lâm viên, đại vương cho sứ giả vào báo tin cho hoàng hậu:

–Hoàng hậu đầy phước đức khéo sinh hạt giống Thánh, Hậu nên cho người bố trí, trang hoàng nơi Thái tử hạ sinh một cách hết sức trang nghiêm tốt đẹp, ta muốn thấy dung nhan Thái tử. Tuy thuở trước Thái tử còn ở trong thai, ta đã từng thấy hiện các điềm lành hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu. Nhưng nay tâm ta nhớ tưởng đến con, muốn đến nhìn tận mặt. Vậy nên Hậu cho người trang hoàng cấp tốc.

Quốc đại phu nhân Ma-da được tin Hoàng thượng giá lâm, lập tức cho người chuẩn bị đầy đủ mọi sự được tốt đẹp trang nghiêm, theo lễ nghi một Thái tử yết kiến vua cha. Mọi việc đâu đó xong rồi, liền cho sứ giả phụng thỉnh Hoàng thượng:

–Đã đến lúc xin cung nghinh Hoàng thượng giá lâm viên nội.

Khi vua quan đã đến dưới tàn cây Vô ưu, có một tỳ nữ hai tay bồng Thái tử đến yết kiến Đại vương, tỳ nữ tâu:

–Hôm nay Đồng tử xin đánh lễ Phụ vương.

Đại vương nói:

–Không được phép như vậy, người phải đưa Đồng tử sang lễ thầy Bà-la-môn của ta trước, rồi sau mới yết kiến ta.

Tỳ nữ bồng Đồng tử đến đánh lễ các Quốc sư Bà-la-môn.

Các vị Quốc sư Bà-la-môn chăm chú nhìn dung nhan Đồng tử trong giây lát rồi tâu Đại vương:

–Nhân đây chúng tôi xin chúc nguyện: “Cầu chúc Đại vương tôn vinh muôn thuở!” Nhân thấy tướng siêu việt của Thái tử, xin cầu

nguyên: “Hạt giống dòng vua họ Thích đâm chồi nảy lộc, luôn luôn tươi tốt sum suê. Thái tử của Đại vương nhất định sẽ thành Chuyển luân thánh vương”.

Đại vương Tịnh Phạn lại hỏi các vị quốc sư Bà-la-môn:

– Lý do gì quốc sư biết chắc như vậy?

Quốc sư lại tâu Đại vương:

– Theo sự hiểu biết của chúng tôi qua luận Tỳ-đà-la, thấy các tướng tốt của Đồng tử phù hợp trong luận. Việc này hoàn toàn chân thật.

Đại vương lại hỏi:

– Nếu đúng như vậy, thì dòng họ Thích của ta sẽ làm Chuyển luân thánh vương, dòng họ Cam Giá ta sẽ được phát triển. Tại sao các nhà vua hiện tại đối với phước đức này, siêng năng tinh tấn tu hành khổ hạnh đều không được đầy đủ? Nhưng ta ngày nay sinh được Đồng tử có đầy đủ phước đức ấy, giống như các vị vua trong kiếp ban sơ thuở trước, oai lực dũng kiện, phước đức đầy đủ không khác. Vậy thì dòng họ ta sẽ được hưng thịnh, giống như các Chuyển luân vương kiếp ban sơ.

Hoàng hậu Ma-da thấy Đại vương Tịnh Phạn cùng các Quốc sư Bà-la-môn vẻ mặt tươi cười, liền thưa hỏi Đại vương:

– Xin Đại vương chỉ cho thần thiếp biết tướng mạo như thế nào là Chuyển luân thánh vương? Ôi thế nào là điều lành? Xin Đại vương vì thần thiếp nói sơ lược nét chính yếu, khiến tâm thiếp cùng được hân hoan.

Đại vương Tịnh Phạn xoay lại hỏi quốc sư Bà-la-môn:

– Nay nhân giả Đại sư, xin quốc sư vì trẫm giải thích tướng mạo Chuyển luân thánh vương.

Quốc sư Ma-ha Na-ma và các vị đại Bà-la-môn đồng giải thích cho Đại vương và Hoàng hậu:

– Xin Đại vương và Hoàng hậu chú ý lắng nghe, chúng tôi sẽ trình bày tường tận. Chúng tôi được thừa hưởng các luận của chư Thánh đời trước truyền lại, trong luận dạy: Chuyển luân thánh vương phải đầy đủ các công đức một cách tự tại. Như khi Thánh vương đi giáo hóa trị dân, thì Chuyển luân thánh vương bay bổng trên hư không một cách tự tại như đi trên mặt đất. Trong quốc gia của Thánh

vương, chỗ nào hạn hán, tùy theo ý muốn thì trời liền mưa, nơi nào dân chúng độc ác, sân si, tật đố, ganh tị, ôm lòng hận thù... Nhờ oai đức của Thánh vương, thì dân chúng trong nước tâm được hoan hỷ. Chuyển luân thánh vương có đầy đủ bảy thứ báu, đó là: Bánh xe vàng, ngọc thần, voi thần, ngựa thần, ngọc nữ, quan chủ kho tàng và chủ binh lính. Chuyển luân thánh vương thọ mạng lâu dài, hoàn toàn không hoạn tử, ít bệnh, ít buồn phiền, tướng mạo tuấn tú khôi ngô, thế gian không ai sánh bằng. Tất cả dân chúng trong nước ai cũng kính mến vua giống như con một, Thánh vương đem tâm thương yêu bảo hộ dân chúng hơn cha mẹ thương con đố.

Đại vương lại hỏi quốc sư Bà-la-môn:

–Này đại Bà-la-môn, theo lời nhân giả nói, hễ ai làm Chuyển luân thánh vương đều có những phước đức như vậy?

Lúc ấy, Thánh mẫu hoàng hậu Ma-da lại thưa cùng Đại vương Tịnh Phạn:

–Tâu Đại vương, những việc như vậy chưa đủ lấy làm lạ. Tại sao? Vì Đồng tử của chúng ta ngày nay, sinh trong dòng họ Cam Giá thuộc giai cấp vua chúa thì đối với việc ấy có gì là lạ.

Đại vương lại nói:

–Này Hoàng hậu, thật là hy hữu! Chuyển luân thánh vương ít khi xuất hiện trong nhân gian, chỉ có oai đức của Thánh vương mới có quả báo tốt đẹp đặc biệt như vậy, theo trăm, trăm cho rằng hết sức lạ lùng! Bởi vì tất cả các vị Thánh vương trong quá khứ, không có một vị nào có trường hợp đặc biệt như Đồng tử. Chẳng hạn như dòng Cam Giá Nhật của trăm sinh hạ các vua: Từ Ni-câu-la, Kiêu-câu-la, Cù-cù-la, hoặc phụ vương ta là Sư Tử Giáp, cho đến thân ta ngày nay, không một ai có hiện tượng đặc biệt như vậy. Chắc phải có một nguyên nhân gì, nên Đồng tử mới có điều đặc biệt như vậy?

Quốc sư Ma-ha Na-ma cùng các vị quốc sư Bà-la-môn lại tâu Đại vương:

–Xin Đại vương phải biết, những việc đã có từ trước, hoặc sau này cũng có thể xuất hiện thì chưa đủ lấy làm lạ. Đại vương lẽ nào không nghe: Thuở xưa có một vị vua tên là Da-da-đề có đầy đủ các công đức, thân phụ tên là Bà Lưu, nhà vua có một người con tên là Bất Lưu, Bất Lưu có một người con tên là Truân-đầu-ma-la, Truân-

đầu-ma-la có một người con tên là Ca-xoa-phước, Ca-xoa-phước có một người con tên là A-la-kỳ-bất, A-la-kỳ-bất có một người con tên là Mạn-đế-lê-da-ni, Mạn-đế-lê-da-ni có người con tên là Nhân-la-bà-tỳ-la, Nhân-la-bà-tỳ-la có một người con tên là Đầu-sơ-ban-na. Những vị vua như vậy có đầy đủ oai đức, nhưng không được làm Chuyển luân thánh vương. Đầu-sơ-ban-na là vị vua cuối cùng của các vị vua này, sinh một người con tên là Bà-la-đà, chỉ có Bà-la-đà mới làm Chuyển luân thánh vương.

Lại nữa, trong kiếp ban sơ thuộc thời quá khứ, có một người thuộc dòng Sát-đế-lợi tên Ma-ha Tam-ma-đa từ Thiên giới giáng sinh, nhưng chẳng được làm Chuyển luân thánh vương, các vị vua sau đó chuyển tiếp kế vị, cho đến vua Đảnh Sinh mới được làm Chuyển luân thánh vương. Vua Đảnh Sinh thống trị cho đến cõi trời Đao-lợi, con cháu nhiều đời về sau của tổ phụ cũng tiếp tục làm vua, nhưng phước đức giảm dần, không được làm Chuyển luân thánh vương.

Đại vương Tịnh Phạn lại nói với quốc sư đại Bà-la-môn:

–Lời nói của quốc sư rất đúng. Vì sao? Trẫm cũng muốn con trẫm được như vậy, cũng nguyện con trẫm được y như lời quốc sư nói.

Rồi nhà vua tự thâm nghĩ: “Ta nay rước Đồng tử về triều, không biết dùng xe kiệu gì đây?” Nhà vua vừa nghĩ xong, thì có đoàn thợ thiện xảo ở cõi trời Đao-lợi của vua Đế Thích làm thành một chiếc kiệu bảy báu, nhà vua thấy chiếc xe xuất hiện không phải do sức người làm nên, hết sức trang nghiêm đẹp đẽ, tuyệt hảo vô song. Đại vương lập tức ra lệnh khẩn cấp sửa sang, chỉnh đốn thành Ca-tỳ-la, quét dọn tất cả các thứ gai góc, sỏi đá cát sạn, dơ ứ, những nơi gồ ghề đều được san bằng, mọi nơi đều được sạch sẽ, không còn một cái gì tồi tệ làm mất vẻ mỹ quan. Thành Ca-tỳ-la được trưng bày đủ các thứ tốt đẹp, giống như thành Càn-thát-bà. Trong thành tổ chức trình diễn đủ các trò vui, tất cả nhạc công, kỹ nữ đàn ca múa hát. Những trò ảo thuật: hoặc biến thành viên ngọc, hoặc phun ra nước, hoặc hóa trang giả làm phụ nữ... Tất cả những trò vui như vậy đều tập hợp về nội thành. Khi ấy họ biểu diễn đủ cách: Hoặc có người phóng mình lên hư không, hoặc có kẻ rung chuông, hoặc có người đánh trống, hoặc có kẻ mang giày dép đứng trên đầu

cây gậy, hoặc có người đi lộn ngược, đầu đội đất chân đạp trời, hoặc có kẻ giồi cầu xoay thành vòng tròn, hoặc có người chạy trên dây giăng ngang qua hư không, hoặc có người phóng lao, hoặc có người múa kiếm, hoặc biểu diễn tiếng hét lớn la to, hoặc thổi còi bằng ngón tay, hoặc trò đùa vung tay áo... vô số những trò chơi như vậy.

Bấy giờ, bốn vị Đại Thiên vương Hộ thế đều ẩn hình chư Thiên, hiện thân thiếu niên Bà-la-môn đầu búi tóc, hình dung đoan chánh khả ái, vai khiêng chiếc kiệu bằng ngọc để rước Bồ-tát sơ sinh về thành. Trời Đế Thích cũng ẩn bốn thân hóa làm đồng niên Bà-la-môn, đầu búi tóc, hình dung đoan chánh, thân mặc áo vàng, tay trái cầm chiếc bình vàng, tay phải cầm chiếc gậy ngọc đi tiên phong để dọn đường, miệng hô to: Này tất cả lũ hành nên tránh xa hai bên đường, nhường lối cho Đấng Tối thắng đi, ngài sắp trên đường về hoàng cung (bốn câu trên đây, trong bản tiếng Phạm lặp lại hai lần để nói lên sự quan trọng).

Lúc ấy, vua trời Đại phạm cõi Sắc lặp lại bài kệ ca ngợi Bồ-tát:

*Chư Thiên, nhân loại không bằng Phật,  
Mười phương thế giới cũng như vậy.  
Mọi người trần thế tôi trông thấy,  
Không có một ai như Đức Phật.*

Trước khi Bồ-tát sắp rời vườn Lam-tỳ-ni nơi thành Thiên tỳ để về thành Ca-tỳ-la, chư Thiên rưới nước quét dọn đường sá.

Lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm một bình vàng đựng đầy nước hương thơm, đi theo thứ tự về phía trước Bồ-tát để rưới nước trên mặt đường.

Kế đến lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm chổi đi phía trước Bồ-tát để quét dọn đường sá.

Kế đến lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay bưng lư hương làm bằng các ngọc quý, xông các danh hương cúng dường Bồ-tát, đi phía trước để dẫn đường.

Kế đến có năm trăm ngọc nữ chư Thiên tay bưng bình vàng đựng đầy hương kỳ diệu, đi trước Bồ-tát để dẫn đường.

Kế đến lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm cây quạt làm bằng lá Đa-la rất đẹp, đi phía trước Bồ-tát để dẫn đường.



Kế đến lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm lông đuôi chim công phe phẩy, đi phía trước Bồ-tát để dẫn đường.

Kế đó lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm nơm làm bằng lá Đa-la, đi phía trước Bồ-tát để dẫn đường.

Kế đến lại có năm trăm ngọc nữ chư Thiên, mỗi nàng tay cầm ghế xếp, đi phía trước Bồ-tát để dẫn đường.

Lại có năm ngàn Thiên nữ đều cầm chuông vàng luôn luôn rung động, phát ra âm thanh kiết tường, đi trước Bồ-tát để dẫn đường.

Lại nữa, có hai vạn năm ngàn hương tượng, đều dùng yên, dây đai, bàn đạp bằng vàng, với một tấm giáp vàng phủ lên thân. Tất cả những gì trang điểm trên mình hương tượng cũng đều bằng vàng. Lại nữa, một mảnh lưới bằng vàng từ trên rủ xuống, chung quanh hương tượng, đoàn voi như thế tuần tự đi sau Bồ-tát.

Lại có hai vạn con ngựa quý, lông mình xanh biếc, bờm và đầu đen tợ như quạ, lông đuôi chấm đất. Các thứ: Dàm, dây cương, yên, bàn đạp, dây đai được trang sức bằng vàng. Ngoài ra bên trên còn rủ xuống một lớp lưới trời bằng vàng, đoàn ngựa theo thứ tự đi sau Bồ-tát.

Lại có hai vạn chiếc bảo xa, đều là xe tứ mã, trên mỗi xe dùng phướn, lọng, mảnh lưới làm bằng vàng cỡi trời rủ xuống theo thứ lớp đi sau Bồ-tát.

Lại có bốn vạn tráng sĩ đi bộ rất dũng mãnh, một người địch lại ngàn người, đều là hảo tướng trượng phu, ý chí khí khái, có tài đánh dẹp giặc thù, thân mặc áo giáp, có kẻ tay cầm cung đao, có kẻ tay cầm thiết luân, hoặc có kẻ tay cầm đao mác, theo thứ lớp hộ vệ đi sau Bồ-tát.

Lại có vô lượng vô biên đại chúng chư Thiên cỡi Sắc, có đại oai đức thế lực đi bên phải hộ vệ Bồ-tát.

Lại có vô lượng vô biên đại chúng chư Thiên cỡi Dục, có đại oai đức thế lực đi bên trái hộ vệ Bồ-tát.

Lại có vô lượng vô biên Long-vương, Dạ-xoa, Càn-thát-bà, A-tu-la, Ca-hầu-la, Khẩn-na-la, Ma-hầu-la-già, Cửu-bàn-trà, La-sát, Tỳ-xá-giá... xuất hiện bán thân khắp hư không, tay cầm đủ thứ hoa quý lạ tùy từng hộ vệ Bồ-tát.

Lại có vô lượng vô biên trăm ngàn vạn ức Thiên vương, Thiên

thần khắp cả hư không, vui mừng hôn hờ không sao kềm chế được nên tự cất tiếng kêu to, hoặc thổi còi bằng ngón tay, hoặc múa, hoặc ca, phát ra những âm thanh tuyệt diệu lạ thường, hoặc có kẻ vung tay áo, hoặc có kẻ vung tay chân biểu diễn những trò vui nhộn. Hoặc đem theo phấn hương, sáp thơm, tràng hoa, chuỗi anh lạc, hoa Mạn-đà-la... Mỗi người tự bung trên tay từ hư không rải xuống trên mình Bồ-tát, rồi lại rải lên mình tất cả chư Thiên.

Do oai đức thế lực của Bồ-tát, nên không nghe có hơi người, tất cả người trần gian tuy thấy sắc tướng chư Thiên nhưng không sợ hãi, cũng không phóng dật.

Khi ấy, tất cả quyến thuộc dòng họ Thích đem bốn thứ binh chủng: Xa binh, mã binh, tượng binh và bộ binh vây quanh trước sau tả hữu tùy từng hộ vệ Bồ-tát. Đoàn người tràn ngập cả thành Ca-tỳ-la.

Vua Tịnh Phạn đem hết oai đức thế lực của một Đại vương, ra lệnh đánh vô lượng trống, nào trống lớn trống nhỏ, lại thổi vô lượng vô biên tù và. Vô lượng vô biên những nhạc khí như vậy, phát sinh vô lượng âm thanh vi diệu khác nhau để tỏ lòng vui mừng đón rước Bồ-tát vào thành Ca-tỳ-la.

Thuở ấy, cách thành Ca-tỳ-la chẳng bao xa có một đền thờ Thiên thần, vị Thần linh nơi đền thờ này tên là Tăng Trưởng, nơi đây luôn luôn có vô số nam nữ thuộc dòng họ Thích quỳ lạy lễ bái cầu nguyện, thường được mọi sự như ý. Bấy giờ Đại vương Tịnh Phạn muốn đưa Bồ-tát đến đền thờ này nên bảo quần thần:

–Ta nay đưa Đồng tử đến lễ bái Đại Thiên thần.

Khi nhũ mẫu bồng Đồng tử đến trước đền thờ, liền xuất hiện một nữ Thiên thần tên là Vô úy, từ nơi tượng nữ Thiên thần chính giữa điện thờ bước xuống nghinh tiếp Đồng tử Bồ-tát, chấp tay cung kính đánh lễ, đầu mặt sát chân Bồ-tát và nói với nhũ mẫu:

–Đồng tử là Bạc tối thắng trong chúng sinh, không nên xúc phạm đến Ngài (*hai câu này bản tiếng Phạn lập lại hai lần*), chẳng nên để Đồng tử quỳ gối lễ bái ta, mà ta phải lễ bái Đồng tử. Vì sao? Vì ai nhận sự lễ bái của Đồng tử thì đầu người đó sẽ vỡ làm bảy mảnh.



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 9

#### Phẩm 7: TỪ VƯỜN HOA TRỞ VỀ THÀNH (Phần 2)

Bấy giờ ở thành Ca-tỳ-la có năm trăm đại thần thuộc dòng họ Thích đều là quyến thuộc của Bồ-tát, mỗi người trở về nơi tư thất lập một tinh xá chờ rước Bồ-tát vào an nghỉ. Ngay khi Bồ-tát vừa vào cửa thành, mỗi vị đại thần đều đứng trước ngõ tư gia của mình, với tấm lòng đầy hoan hỷ chấp tay cung kính tác bạch:

–Cúi xin Đấng Trời trong các hàng trời, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Hoặc bạch:

–Cúi xin Bạc Thủy thủ vĩ đại vượt qua biển sinh tử, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Hoặc bạch:

–Cúi xin Bạc Thân kim sắc thanh tịnh trong chúng sinh, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Hoặc tác bạch:

–Cúi xin Bạc Ban tất cả hoan hỷ, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Hoặc kính bạch:

–Cúi xin Bạc Tiếng tốt vang khắp mọi nơi không chút tì vết, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Hoặc kính bạch:

–Cúi xin Bạc Tối tôn không ai sánh bằng, quang lâm tinh xá chúng tôi.

Lúc ấy, đại vương Tịnh Phạn đem lòng thương xót năm trăm vị đại thần quyến thuộc này, nên đưa Đồng tử tuần tự vào viếng thăm tất cả các tinh xá rồi sau mới về nội cung.

Chính trong ngày đản sinh Bồ-tát, lại có:

- Năm trăm Đồng tử dòng họ Thích cũng đồng sinh, mà tôn nhan của Bồ-tát là tốt đẹp nhất.

- Năm trăm Đồng nữ dòng họ Thích cũng đồng sinh, mà nàng Da-du-đà-la là người đẹp nhất.

- Năm trăm nô bộc của họ Thích cũng đồng sinh, mà Xa-nặc sinh trong cung vua là bậc nhất.

- Năm trăm tỳ nữ của dòng họ Thích cũng đồng sinh, mà con của người hầu hạ Thái tử ở trong cung vua là bậc nhất.

- Năm trăm bạch mã khỏe tốt cũng đồng sinh, mà con ngựa Kiền-trắc trong chuồng ngựa nhà vua là bậc nhất.

- Năm trăm hương tượng chúa khỏe mạnh đều sáu ngà, sắc trắng như tuyết bỗng nhiên xuất hiện trước cửa cung điện.

- Năm trăm kho vàng lớn đang ẩn tàng bỗng nhiên xuất hiện chung quanh bốn mặt thành Ca-tỳ-la.

- Năm trăm hoa lâm viên tuyệt hảo xuất hiện trên bốn mặt thành Ca-tỳ-la, khắp mọi nơi trong vườn đều có dòng suối, ao tắm, hoa quả... tất cả đều do oai đức thế lực của Thái tử.

- Năm trăm thương gia, cũng trong ngày đó mang theo nhiều của cải ngọc ngà châu báu đến thành Ca-tỳ-la.

- Năm trăm vua chư hầu, cũng trong ngày đó cho sứ giả mang năm trăm tàn lọng và năm trăm bình bằng vàng, đến chỗ Đại vương thưa: Bấy tôi chư hầu đem lễ mọn phụng hiến Đại vương để chúc mừng Thái tử.

Các vị Bà-la-môn, Sát-đế-lợi và các vị Trưởng giả, tất cả năm ngàn người, mỗi người đều đem theo mỹ nữ đến hiến dâng lên đại vương Tịnh Phạn. Lúc bấy giờ mọi nhu cầu của nhà vua đều được đầy đủ.

Khi ấy vua Tịnh Phạn suy nghĩ: “Ta nay sinh Thái tử sẽ đặt tên gì?” Rồi lại nghĩ tiếp: “Ngày sinh ra Thái tử, mọi sự lợi ích tự nhiên được thành tựu. Vậy ta nay có thể lấy sự việc này đặt tên cho Thái tử là Thành Lợi.” Đại vương truyền mở kho lấy trăm ức lượng vàng cúng dường cho Thái tử Thành Lợi để gọi là lễ đặt tên. Rồi nhà vua nói kệ:

*Ngày ấy trong cung vua,  
Mọi sự đều phong phú.*

*Nay đặt tên Thái tử,  
Quý danh là Thành Lợi.*

## M

### Phẩm 8: TƯỚNG SƯ XEM TƯỚNG (Phần 1)

Đại vương Tịnh Phạn cho mời tất cả tướng sư danh tiếng về triều để bàn giải, nhà vua bảo:

–Này các tướng sư, các khanh phải quan sát thật tường tận tướng kiết hung của Thái tử, rồi bàn giải xem thử có điều gì tốt xấu đối với hoàng tộc ta chăng?

Các tướng sư Bà-la-môn vâng lệnh nhà vua, chú tâm quán sát hình dung Thái tử, rồi y vào sách vở của Thánh hiền đời trước để lại cùng nhau bàn luận, sau khi bàn luận nhất trí lại tâu nhà vua:

–Tâu Đại vương, ngày nay hoàng tộc được nhiều lợi ích. Vì sao? Vì Thái tử sinh trong hoàng cung là bậc Đại tôn quý của chúng sinh, có đầy đủ oai đức. Đại vương phải biết, Thái tử có ba mươi hai tướng Đại Trượng phu, hễ trong thế gian ai có ba mươi hai tướng này, nhất định thọ nhận được một trong hai phước báo. Hai phước báo đó là gì? Một là nếu ở tại gia thì hưởng phước lạc thế gian, làm Chuyển luân thánh vương thống lãnh bốn châu thiên hạ, hộ trì đại địa, đầy đủ bảy báu, cho đến không dùng binh đao, quân đội áp đặt dân chúng, mà dân chúng mọi nơi, từ đất liền cho đến ngoài biển cả đều tự nhiên sống y như chánh pháp. Hai là nếu bỏ vương vị xuất gia học đạo sẽ thành Bậc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, tiếng tốt vang khắp mọi nơi trong thế gian.

Đại vương nghe rồi lại gạn hỏi các tướng sư:

–Trên thân Thái tử có những gì gọi là ba mươi hai tướng Đại Trượng phu?

Tướng sư Bà-la-môn thưa:

–Ba mươi hai tướng của bậc Đại nhân, đó là:

1. Dưới lòng bàn chân Thái tử bằng phẳng đầy đặn, bước đi vững vàng.

2. Chính giữa lòng bàn chân Thái tử đều có hình dáng bánh xe ngàn căm, rõ ràng, trong sạch, dễ cảm.

3. Ngón tay Thái tử thon dài.
4. Gót chân Thái tử tròn đẹp.
5. Lưng bàn chân Thái tử tròn đầy.
6. Tay chân Thái tử mềm mại.
7. Giữa kẽ ngón tay ngón chân Thái tử có màng lưới mỏng.
8. Bắp chân Thái tử như chân nai chúa.
9. Thái tử đứng thẳng người, hai tay dài quá gối.
10. Thái tử có tướng Mã âm tàng.
11. Mỗi lỗ chân lông trên làn da Thái tử mọc một sợi lông hình xoắn ốc.
12. Lông trên thân Thái tử rất đẹp.
13. Làn da của Thái tử mịn như bông gòn.
14. Lông trên thân Thái tử màu vàng.
15. Thân thể Thái tử hoàn toàn trong sạch.
16. Miệng Thái tử bên trong sâu đẹp, bên ngoài vuông vức như nụ cười.
17. Hai gò má của Thái tử vuông vức như gò má sư tử chúa.
18. Hai ống chân Thái tử thon dài.
19. Thân thể Thái tử, trên dưới, hai bên cân đối như cây Ni-câu-loại.
20. Bảy chỗ trên thân Thái tử đầy đủ, tốt đẹp.
21. Thái tử có bốn mươi răng.
22. Các răng Thái tử đều, bằng và khít nhau.
23. Các răng Thái tử không thưa, không mẻ, không lòi xỉ.
24. Các răng Thái tử trắng sạch.
25. Thân Thái tử trong sạch, thuần một màu vàng ròng.
26. Tiếng nói Thái tử như tiếng Phạm vương.
27. Lưỡi của Thái tử rộng dài, rất mềm mỏng, màu đỏ tươi.
28. Những thức ăn đưa vào lưỡi đều biến thành thượng vị.
29. Tròng mắt màu xanh biếc.
30. Hai hàng lông mi của Thái tử như lông mi trâu chúa.
31. Sợi lông trắng giữa hai hàng lông mày của Thái tử mềm mại trong sáng óng ánh, xoắn ốc về phía phải.
32. Nhục kế trên đánh đầu Thái tử nhô lên, cao rộng bằng phẳng đẹp đẽ.

Tâu Đại vương, đó là ba mươi hai tướng Đại Trượng phu của Thái tử. Nếu ai đầy đủ ba mươi hai tướng này, thì người ấy sẽ hưởng một trong hai phước báo: Tại gia và xuất gia như đã nói trên.

Đại vương nghe lời trình bày của các tướng sư, vui mừng hơn hờ tràn ngập tâm can, không sao giữ được vẻ tự nhiên, vội thết đãi món ăn trăm vị để cho tướng sư mặc tình thưởng thức. Rồi đem đủ các thứ y phục thượng hạng và của cải châu báu cung cấp cho các tướng sư Bà-la-môn.

Khi đó trong thành Ca-tỳ-la, nhà vua tổ chức hội bố thí Vô già khắp các ngã tư và các đầu đường đi vào thôn xóm, hễ ai cần vật gì thì cung cấp cho vật ấy: Cần đồ ăn thì cung cấp đồ ăn, cần đồ uống thì cung cấp đồ uống, cần y phục thì cung cấp y phục, cần của cải thì cung cấp của cải, cần xe cộ thì cung cấp xe cộ... Nhà vua nguyện đem bao nhiêu công đức này hồi hướng về làm lợi ích cho Thái tử.

Nhắc lại lúc Bồ-tát nhiếp tâm chánh niệm, xuất sinh từ hông bên phải của Thánh mẫu Ma-da tại vườn Lam-tỳ-ni, thuộc thành Thiên tỷ. Ngài phóng đại quang minh soi khắp cả thế giới, quả đất sáu thứ chấn động và xuất hiện mười điềm lành. Bấy giờ, chư Thiên, Thần tiên cõi Địa cư thấy những hiện tượng lạ này, rất đổi vui mừng không thể tự kiềm chế, cất tiếng hoan hô: “Ngày nay Bồ-tát đản sinh trong vườn Lam-tỳ-ni dưới cội Diêm-phù-đề, ngài đem lại đại an lạc cho tất cả người trời trong thế gian, ngài làm ngọn đuốc lớn, chiếu tan bóng tối hắc ám vô minh của tất cả chúng sinh”.

Lúc ấy, bốn vị Thiên vương nghe tiếng tán thán của chư Thiên thần tiên dưới cõi trời Địa cư. Cõi trời này họ cùng nhau truyền miệng, vui mừng vung múa, cất tiếng hô to: “Bồ-tát đản sinh, đem lại ánh sáng an lạc cho tất cả chúng sinh thế gian”.

Chư Thiên cõi trời Đao-lợi nghe tiếng tán thán từ cõi trời Tứ-thiên cũng rất đổi vui mừng. Như vậy cho đến chư Thiên cõi trời Dạ-ma nghe tiếng tán thán từ cõi trời Đao-lợi. Cho đến cõi trời Đâu-suất nghe tiếng tán thán từ cõi trời Dạ-ma. Chư Thiên cõi trời Hóa lạc nghe tiếng chư Thiên cõi trời Đâu-suất. Chư Thiên cõi trời Tha hóa tự tại nghe tiếng tán thán từ cõi Hóa lạc. Lần lượt chuyển tiếp cho đến cõi Phạm thiên Sắc giới nghe tiếng tán thán của chư Thiên từ cõi Tha hóa tự tại. Chư Thiên cõi trời Phạm chúng nghe tiếng tán thán từ cõi Phạm

thiên. Chư Thiên cõi trời Phạm phụ nghe tiếng tán thán từ cõi trời Phạm chúng. Chư Thiên cõi Đại phạm nghe tiếng tán thán từ cõi trời Phạm phụ. Chư Thiên cõi Quang thiên nghe tiếng tán thán từ cõi trời Đại phạm. Chư Thiên cõi trời Thiếu quang nghe tiếng tán thán từ cõi trời Quang thiên. Chư Thiên cõi Vô lượng quang nghe tiếng tán thán từ cõi trời Thiếu quang. Chư Thiên cõi Quang âm nghe tiếng tán thán từ cõi Vô lượng quang. Chư Thiên cõi Tịnh thiên nghe tiếng tán thán từ cõi Quang âm. Chư Thiên Thiếu tịnh nghe tiếng tán thán từ Tịnh thiên. Chư Thiên Vô lượng tịnh nghe tiếng tán thán từ cõi Thiếu tịnh. Chư Thiên cõi Biến tịnh nghe tiếng tán thán từ cõi Vô lượng tịnh. Chư Thiên cõi Quảng thiên nghe tiếng tán thán từ cõi Biến tịnh. Rồi từ cõi Quảng thiên đến cõi trời Thiếu quảng, từ cõi Thiếu quảng đến cõi trời Vô lượng quảng, từ cõi trời Vô lượng quảng đến cõi trời Quảng quả, từ cõi Quảng quả đến cõi Nhiệt thiên, từ cõi Nhiệt thiên đến cõi trời Vô nhiệt, từ cõi trời Vô nhiệt đến cõi trời Vô tử, từ cõi trời Vô tử đến cõi trời Thiện hiện. Từ cõi trời Thiện hiện như vậy lần lượt tiến đến cõi trời Sắc cứu cánh chỉ trong thời gian chớp nhoáng. Tất cả chư Thiên đều xướng lên:

–Ngày nay Bồ-tát đản sinh nơi thế gian, Ngài đem lại cho trời người an lạc vô biên. Ngài làm ngọn đèn lớn chiếu phá màn vô minh hắc ám cho chúng sinh.

Bấy giờ Tiên nhân A-tư-đà đang tịnh tu tại cung trời Đao-lợi, thấy chư Thiên cõi trời này vui mừng hớn hở không giữ được vẻ bình thường, hoặc vung múa y phục, hoặc cất tiếng ca ngợi vang dội như đã nói trên. Tiên nhân hỏi chư Thiên:

–Này các nhân giả Đại đức cõi trời Đao-lợi, ngày nay tại sao các ngài vui mừng hớn hở tràn ngập tâm can, không thể kiềm chế được, đến nỗi miệng hoan hô, tay vung múa áo mũ?

Chư Thiên cõi Đao-lợi đáp:

–Này Tiên nhân A-tư-đà, Đại đức không nghe sao! Ngày nay nơi nhân gian, dưới cõi Diêm-phù-đề, ngay phía bắc Tuyết sơn, có một kinh đô thuộc dòng họ Thích tên là Ca-tỳ-la, đặt dưới sự thống trị của Đại vương Tịnh Phạn, đệ nhất Phu nhân của nhà vua sinh một Thái tử dung mạo cực kỳ tuấn tú, khả ái tuyệt vời, thân như vàng ròng, đầu tròn như chiếc lọng, mũi cao tròn thẳng, hai tay dài quá gối, hình thể



đoan nghiêm, sáu căn hoàn hảo, bất cứ một bộ phận nào trên cơ thể cũng đều tuyệt đẹp, giống như pho tượng vàng ròng, đầy đủ ba mươi hai tướng Đại Trượng phu và tám mươi vẻ đẹp. Đây Đại tiên, Thái tử ở trong thế gian, đối với tất cả Trời, Người, Ma, Phạm, Sa-môn, Bà-la-môn... chứng được các phép thần thông, quyết định sẽ thành Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Sau khi Ngài thành Phật, nhất định sẽ chuyển pháp luân Vô thượng thanh tịnh, tuyên dương chánh pháp: Sơ thiện, Trung thiện, Hậu thiện, đều là pháp môn bí mật, nghĩa lý thâm diệu, thanh tịnh Phạm hạnh. Tất cả chúng sinh do trong khi nghe thuyết pháp: Hoặc có chúng sinh còn nghiệp sinh thì dứt hẳn nghiệp sinh. Hoặc có chúng sinh nào còn thọ cảnh già nua, thì dứt cảnh già nua. Hoặc chúng sinh nào còn thọ bệnh tật, thì dứt hẳn không còn bệnh tật. Hoặc chúng sinh nào còn thọ cảnh đau khổ chết chóc, thì dứt hẳn cảnh đau khổ chết chóc. Tất cả ưu sầu khổ não đều được đoạn trừ, tiêu diệt tận gốc rễ.

Tiên A-tư-đà nghe rồi sinh tâm kính tín, liền ẩn thân nơi cung trời Đao-lợi, hiện xuống nhân gian nơi rừng Tăng trưởng. *(Lúc bấy giờ lại có một thuyết cho: Phía Nam nước Ấn Độ thuở ấy, có một thành tên là Ưu-thiên-da-ni, cách thành này chẳng bao xa có một núi tên là Tần-đà, trong núi này lại có một ngọn núi tên là A-tư-đà, lúc ấy có một Tiên nhân tu trong núi A-tư-đà, người đời lấy tên núi đặt tên Tiên nhân là A-tư-đà).*

Khi Tiên nhân từ trời Đao-lợi giáng xuống núi này có đem theo một thị giả tên là Na-la-đà. Từ núi này hai thầy trò ẩn thân bay trong hư không đến thành Ca-tỳ-la, khi gần đến thành, Tiên nhân hạ xuống đứng suy nghĩ: Ngày trước ta đến thành này, nghe các vị Quốc sư và các thầy Bà-la-môn tiên đoán: “Đại vương sẽ sinh được Đồng tử Bồ-tát, Đồng tử này là bậc Đạo sư của trời người. Ta chẳng nên xem thường, lẽ nào ngày nay ta hiện thân thông vào thành Ca-tỳ-la. Tại sao? Vì thành Ca-tỳ-la ngày nay chẳng giống như thành Ca-tỳ-la thuở trước. Vậy hôm nay nếu vào thành, để tỏ lòng tôn kính Đồng tử như thờ bậc Thánh tối tôn, ta cần phải có một cung cách khác.” Tiên nhân A-tư-đà và thị giả Na-la-đà đồng đi bộ theo một lối nhỏ vào thành Ca-tỳ-la, trong tâm chỉ nghĩ muốn thẳng đến cung vua Tịnh Phạn nơi ngài đang ngự. Khi đến trước cửa cung nhà vua, Tiên nhân

mới thấy khắp mọi nơi trong thành Ca-tỳ-la, dân chúng đông đúc náo nhiệt, hầu như không có một nơi nào vắng bóng người, họ tổ chức quang cảnh nội thành thật trang nghiêm để tỏ lòng kính mừng Thái tử Bồ-tát.

Mọi người thấy Tiên nhân A-tư-đà đi bộ vào thành bằng một con đường nhỏ hướng thẳng về cửa cung, họ liền đổ xô về phía Tiên nhân, và rất ngạc nhiên, không biết lý do gì ngài xuất hiện nơi đây? Mà không dám thưa hỏi. Cũng trong lúc này nơi thành nội: Hoặc có người đứng trước cửa nhà mình, hoặc có người đứng nơi cửa sổ, hoặc có người tựa lan can, hoặc có người đứng trên đài cao, hoặc có người đứng trên lầu, họ đều đưa mắt về phía Tiên nhân cùng nói với nhau: “Thuở trước vị Tiên nhân này đến thành Ca-tỳ-la, vận sức Đại thần thông, đặng vân đến vương cung Đại vương Tịnh Phạn, không biết vì lý do gì ngày nay lại bộ đến vương cung?”

Đại tiên A-tư-đà đến trước cửa cung nhà vua rồi, nói với người giữ cửa:

–Ta là Bà-la-môn kỳ cựu từ trước còn lại thuộc hàng tổ phụ, và đây là Đồng tử Na-la-đà vừa lên tám tuổi là đệ tử của ta, ngày nay ta già nua lại đi bộ đến đây như kẻ thiếu niên tuổi độ đôi mươi, người có thể vì ta vào tàu giùm với Đại vương Tịnh Phạn?

Người giữ cửa thưa:

–Y như lời Tôn giả dạy, tôi xin phụng lệnh.

Rồi tên giữ cửa tiến thẳng vào nội cung, khép nép bước đi chậm rãi, tiến đến trước mặt Đại vương kính cẩn tâu mọi sự.

Nhà vua nghe qua, tâm hết sức kính ngưỡng, vui vẻ vô cùng, liền đứng dậy bảo người giữ cửa:

–Người mau mau đưa Tiên nhân đến đây không được chậm trễ.

Người giữ cửa trở lại chỗ Tiên nhân thưa:

–Bạch Đại tiên, thật đúng lúc, xin mời ngài vào trong cung.

Đại tiên A-tư-đà nghe rồi liền cùng thị giả Na-la-đà đồng vào cung vua Tịnh Phạn.

Đại vương Tịnh Phạn từ nơi chánh điện trông thấy Đại tiên A-tư-đà chậm rãi bước vào, khi gần đến, Đại vương đứng dậy tiến đến cung kính nghinh tiếp Đại tiên, Đại vương đưa hai tay xuống dưới nách Đại tiên dìu người đến bảo tòa tốt đẹp cao quý nhất mời an tọa, an tọa

xong nhà vua lễ bái Đại tiên và thưa:

– Trẫm nay cung kính lễ bái Tôn giả.

Đại tiên đáp lễ, liền cầu chúc:

– Xin cầu nguyện Đại vương thường được an lạc.

Đại vương hỏi:

– Bạch Đại tiên, ngày nay ngài cần những gì mà cực nhọc từ xa đến đây? Ngài cần y phục chăng? Hay cần vật thực chăng? Hay cần những nhu cầu gì khác? Xin ngài cứ nói, trẫm đây sẽ cung cấp đầy đủ, hoàn toàn không trái ý.

Tiên nhân A-tư-đà lại tâu:

– Xin Đại vương biết cho, ngày nay hạ thần đến đây, không thiếu thốn một vật gì. Không phải cầu y thực, tôi không cần một vật gì cả. Ngày nay tôi đến đây chỉ vì muốn chiêm ngưỡng dung nhan tối thắng của Thái tử, cúi xin Đại vương cho tôi được gặp Thái tử Thiện thắng của ngài.

Đại vương đáp:

– Xin Tôn giả Đại tiên thông cảm đợi cho chốc lát, vì hiện giờ Đồng tử đang nằm ngủ trên bảo tọa còn ngon giấc, dường như chưa thức dậy.

Tiên nhân A-tư-đà liền tâu:

– Xin Đại vương chớ nên nói lời như thế, chớ nói rằng Bồ-tát còn đang ngủ. Vì sao? Vì chúng ta tuy đang thức mà cũng như người ở trong mộng. Còn Thái tử của Đại vương đã trừ diệt sự hôn trầm ngủ nghỉ từ lâu, lẽ nào ngày nay Ngài còn ngủ nghỉ. Ngày đêm Ngài luôn luôn lo đem lại sự an lạc lợi ích lớn lao cho chúng sinh mà thường ở trong định đó thôi.

Khi đại vương biết gần đến giờ Đồng tử thức dậy, liền vào nội cung ra lệnh:

– Rưới nước quét dọn sạch sẽ, rồi dùng dầu thơm và hoa tươi rải trên mặt đất. Phòng xá cung điện đều được trang trí: Lư hương xông các danh hương đặt khắp mọi nơi, lại treo các phướn lọng bằng lụa cùng các dây lều tua tủa, với những tràng phan bằng ngọc quý, hoặc treo các chuỗi anh lạc, mảnh lưới bằng trân châu, những chuông rung bằng vàng treo úp xuống, xen lẫn các thứ bảo vật giống như ánh sáng mặt trời mặt trăng và các vì sao nhấp nháy, lại treo những y phục quý

giá, giống như chư Thiên mang chuỗi anh lạc và cầm hoa bay trên hư không, lại treo vải nhiều màu sắc sỡ: Đỏ, vàng, hồng, tím... Dùng bao nhiêu thứ tốt đẹp như vậy trang trí cung điện hết sức trang nghiêm, giống như thành Càn-thát-bà.

Nhà vua cho mời các vị tôn túc, kỳ hào, trưởng lão có đầy đủ oai đức, thuộc hai bên nội ngoại dòng họ Thích đồng vân tập nội cung, còn Đại vương thì đứng một bên với Ma-da phu nhân.

Lúc ấy Ma-da bước đến chỗ Đồng tử, tới nơi Hoàng hậu dùng tay nâng đầu Đồng tử xoay về hướng Đại tiên nhưng do oai đức Đồng tử, nên thân Đồng tử tự xoay trở lại, chân vẫn hướng về Đại tiên. Đại vương thấy vậy lại phụ giúp Hoàng hậu xoay thân Đồng tử cho đầu hướng về phía Đại tiên để tỏ lòng lễ bái người. Nhưng cũng do oai thần của Đồng tử tự xoay trở lại, chân vẫn hướng về phía Đại tiên. Đại vương Tịnh Phạn cũng xoay như vậy đến ba lần mà vẫn không được.

Đại tiên A-tư-đà ngồi từ xa trông thấy oai thần thế lực của Đồng tử, đồng thời ánh thường quang của Đồng tử chiếu khắp cõi đại địa, tôn nhan đoan chánh khả kính, thân toàn một màu vàng, đầu tròn như chiếc lọng, mũi cao tròn thẳng, tay duỗi dài quá gối, các lông đốt ngay thẳng cân xứng, hoàn toàn tốt đẹp, Tiên nhân liền đứng dậy bạch:

– Xin Đại vương chớ xoay đầu Thánh Đồng tử hướng về phía tôi. Tại sao? Vì đầu của Đồng tử lễ dưới chân tôi thì không đúng phép, đầu tôi phải đánh lễ dưới chân Đồng tử.

Tiên nhân lại nói tiếp:

– Ít có thay! Ít có thay! Bạc Đại nhân xuất thế. Thật hết sức hy hữu! Bạc Đại nhân xuất thế. Khi tôi ở trên cung trời Đao-lợi, nghe chư Thiên nói về Đồng tử, quả Đồng tử này đúng như lời chư Thiên nói không khác.

Lúc ấy, Tiên A-tư-đà chỉnh đốn y phục, trích áo vai bên phải, đầu gối bên phải quỳ sát đất, đưa hai bàn tay bông lấy Đồng tử để trên đầu rồi trở về chỗ ngồi. Tiên nhân ngồi xuống, hai bàn tay từ từ đưa Đồng tử từ trên đầu mình đặt trên hai đầu gối.

Quốc đại phu nhân Ma-da thưa cùng Đại tiên A-tư-đà:

– Xin Nhân giả tôn sư để cho Đồng tử lễ dưới chân Đại tiên.

Tiên A-tư-đà đáp:

–Thưa Quốc đại phu nhân, xin lệnh bà chớ nói lời ấy. Nay Đồng tử không nên lễ tôi, mà tôi cùng tất cả trời, người trong thế gian phải lễ bái sát dưới chân Đồng tử.

Lúc ấy đại vương Tịnh Phạn cho người mang nhiều thứ trân bảo quý giá cúng dường Đại tiên A-tư-đà.

Đại tiên lấy nước rửa sạch hai tay để nhận vật cúng dường của nhà vua. Tiên nhân nhận lấy đồ cúng rồi, lại đem hiến dâng cho Đồng tử.

Đại vương bạch Đại tiên:

–Thưa Tôn giả, trẫm đem vật này cúng cho Tôn giả, cúi xin ngài miễn nạp, tại sao ngài lại cúng cho Đồng tử?

Đại tiên A-tư-đà đáp:

–Nay Đại vương cúng thí cho hạ thần, hạ thần cúng dường Đồng tử, Đấng tối thắng.

Đại vương lại bạch:

–Trẫm biết Đại tiên là ruộng phước vô thượng nên đem cúng dường cho Đại sư, xin thọ nhận.

Đại tiên lại đáp:

–Tâu Đại vương, hạ thần may gặp được nhân duyên tối thắng, nên đem cúng dường cho Đồng tử.

Đại vương Tịnh Phạn bạch:

–Thưa Tôn giả Đại thánh, nay trẫm không hiểu được ý của Tôn sư.

Đại tiên lại đáp:

–Đại vương phải biết, ngày nay hạ thần đem hết thân tâm quy phục Đồng tử.

Đại vương hỏi:

–Vì nhân duyên gì, xin Đại tiên giải thích cho.

Đại tiên A-tư-đà giải thích:

–Xin Đại vương chú ý lãnh hội, hạ thần sẽ vì Đại vương trình bày đầy đủ một cách mạch lạc.

Đại vương phải biết, trước đây hạ thần đang tịnh tu, hành đạo tại cung trời Đao-lợi, bỗng nhiên một hôm nọ, thấy chư Thiên cõi trời này vui mừng hớn hở tràn ngập tâm can không tự kiềm chế được, họ vui

đùa nhả múa, tung áo mào tươi cười hớn hở. Lúc ấy hạ thần hỏi chư Thiên:

–Thưa các nhân giả, vì sao mà các ngài vui đùa hớn hở không thể tự chế, tung áo mào nhả múa vui chơi như vậy?

Chư Thiên Đao-lợi đáp:

–Này Đại đức Tiên nhân, sao ngài chẳng biết, nay phía Bắc dưới chân Tuyết sơn nơi trần thế, có một kinh thành thuộc dòng họ Thích tên là Ca-tỳ-la. Vị vua đóng đô ở thành này tên là Tịnh Phạn, vị Đại đệ nhất Phu nhân của nhà vua sinh được một Đồng tử, hình dung tuấn tú khả ái, thân như vàng ròng, đầu tròn, mũi thẳng, hai chân đầy đặn, tay dài quá gối, chẳng khác nào pho tượng bằng vàng, đầy đủ ba mươi hai tướng Đại nhân và tám mươi vẻ đẹp, ai ai cũng thích chiêm ngưỡng. Đồng tử nhất định sẽ thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, sau khi thành Phật, Ngài sẽ chuyển Pháp luân vô thượng thanh tịnh. Tướng mạo của Đồng tử như vậy, quyết định thành Phật không nghi. Ngày ấy Đồng tử dùng thần lực biết căn tánh tất cả chúng sinh: Trời, Người, Ma, Phạm, Sa-môn, Bà-la-môn trong ba đời quá khứ, hiện tại, vị lai. Tùy mỗi chúng sinh Ngài giảng các pháp tướng... cho đến lược nói các thứ khổ não, những chúng sinh có thể giải thoát đều được giải thoát.

Này Đại vương, hạ thần nghe nói như vậy, nên mới đến đây quán sát dung nhan Đồng tử hư thật thế nào.

Đại vương Tịnh Phạn lại nói:

–Thưa Đại tiên, nếu thật vậy, ngài đã thương xót đến trăm và Đồng tử, đem đến cho trăm nhiều điều lợi ích, không còn gì phải ưu tư. Nhưng Đồng tử lại có pháp gì vượt qua bốn chủng hạnh, vượt qua bốn hạnh này mới là Bạc tối thắng. Nay Đồng tử đã sinh ra trong nhân gian, làm sao tương lai sẽ đắc đạo Vô thượng?

Đại tiên A-tư-đà lại tâu:

–Xin Đại vương phải biết ở khắp nơi, tất cả những vị Bà-la-môn, có tài năng vượt trội nào cũng được nhiều người biết đến.

Đại vương lại hỏi:

–Trẫm nay ở trước Đại tiên, xin ngài vì trẫm giải thích rõ ràng, trẫm nay muốn nghe.

Đại tiên A-tư-đà đáp:

–Tâu Đại vương, như hạ thần này được thừa hưởng kinh luận của chủng tộc Bà-la-môn để lại, như trong bốn kinh Tỳ-đà có nói: Ở đời quá khứ, có một vị Bà-la-môn tên là Củ Dương, lại có một vị Bà-la-môn khác tên là Bạt-ca-lợi, lại có một Bà-la-môn khác tên là Bạt-già-bà, lại có một Bà-la-môn khác tên là Mạt-đàn-địa, lại có một Bà-la-môn khác tên là Ca-tra Ra-ly, lại có một Bà-la-môn khác tên là Ban-thích Thi-khí. Các vị Bà-la-môn này đều học phép kế toán của vua A-tu-la hết sức uyên thâm. Lại có Tiên nhân tên là A-đế Lợi-da, lại có một ông vua tên là Bạt-ra-ma-đàn-na, lại có ông vua tên là Xà-na-ca. Những người này đều được pháp diệt khổ về thân.

Đại vương phải biết, các vị ấy như vậy! Nay Đồng tử tuy sinh trong nhân gian mà vượt lên trên mọi người, được pháp hơn người.

Này, lại nữa Đại vương, thuở quá khứ có một vị vua tên là Bà-già-la, có thể chạy qua trên ngọn sóng to như núi nơi biển cả; tổ phụ của nhà vua vô cùng khó khăn còn không thể vượt qua, mà chính bản thân nhà vua qua được.

Này Đại vương, những vị như vậy tuy sinh trong nhân gian mà có oai đức lớn, do oai đức này mà các vị vượt lên trên trời, người.

Đại vương Tịnh Phạn nói với Tiên nhân:

–Đúng như lời Tôn sư nói, trăm đây không phải không tin, nhưng tâm trí trăm nhỏ hẹp, nghe nói như vậy lòng sinh kinh sợ.

Đại tiên nói:

–Có lẽ trong tâm Đại vương còn hồ nghi điều gì chăng? Xin Đại vương cứ bày tỏ, hạ thần sẽ sẵn sàng giải thích.

Đại vương bạch:

–Thưa Đại tiên, trăm thật hoài nghi, như thuở xưa có các vị vua: Điều-phù, Đa-la-câu, Tri-ly-bà, Đạt-ly-ba. Các vị vua chưa từng được thấy, chưa từng được biết các pháp giải thoát cho chúng sinh. Tại sao Đồng tử trăm lại thấy được, biết được việc này? xin Đại tiên nói rõ nguyên nhân.

Tiên A-tư-đà lại đáp:

–Hạ thần cũng biết Đại vương nghi hoặc như vậy, không phải không có lý do. Vì sao? Vì Đại vương chỉ nghe người ta nói, rồi dùng tâm nhận định suy tính chấp lấy, tự sinh nghi ngờ. Phàm sự hiểu biết các vua đời trước hay đời sau, hoàn toàn nhất định không giống

nhau. Nay Đại vương, Vương tử, Phụ vương và Tiên vương hơn kém không đồng. Đại vương không nên chấp lấy một dòng họ nào cho là dòng họ thù thắng, cũng không nên lấy một người nào cho là siêu việt, cũng không được cho kẻ sinh trước là hơn, người sinh sau là kém, vì có kẻ sinh sau hơn người sinh trước. Nay Đại vương, ví như khi rạng đông, trước tiên ta chỉ thấy ánh tán quang của mặt trời xuất hiện, rồi sau đó mặt trời mới mọc. Xét về ánh sáng lúc rạng đông chưa được sáng tỏ, sau khi mặt trời ló dạng, ánh sáng mới chiếu sáng khắp cõi đại địa, làm sáng tỏ tất cả chỗ tối tăm không bỏ sót một nơi nào. Bạch Đại vương, người trong thế gian cũng vậy, có lúc con cháu giỏi hơn cha ông.

Đại vương bạch Đại tiên:

–Thưa Đại đức Tôn sư, ngài khéo dùng thí dụ để chứng minh làm cho tâm trầm sáng tỏ, diệt mọi nghi ngờ, sinh tâm an ổn, Đại tiên Tôn sư khéo nhiếp thọ trầm.

Đại tiên A-tư-đà tâu:

–Tâu Đại vương, xin ngài phải biết, hạ thần nay quá già yếu, ngày tàn của cuộc đời chẳng bao lâu! Ngày nay Đồng tử còn tuổi thơ ấu, rồi trải qua năm tháng trưởng thành, sức lực đầy đủ, khi đó Đồng tử xuất gia vào trong rừng núi tu tập. Hận vì hạ thần tuổi già, không còn sống để chiêm ngưỡng Tôn nhan ngày Ngài thành đạo.

Vua Tịnh Phạn lại bạch Tiên nhân:

–Này Tôn sư Đại tiên, ngày nay Đồng tử nhất định xuất gia sao?

Tiên nhân đáp:

–Tâu Đại vương, điều này không còn gì để nghi ngờ nữa.

Lúc đó Đại vương đưa mắt nhìn vào mặt Quốc sư.

Tiên nhân hiểu ý hỏi:

–Trong tâm Đại vương muốn nói gì chẳng?

Đại vương nói:

–Này Tôn giả Đại tiên, các Quốc sư Bà-la-môn này từng nói với trầm: Mai sau Đồng tử sẽ làm Chuyển luân thánh vương.

Tiên A-tư-đà lại tâu:

–Tâu Đại vương, đúng y như lời của hạ thần nói, hoàn toàn không có giả dối, những gì hạ thần nói ngày hôm nay đều là lời nói chí chân thành thật.



Đại vương nghe lời khăng định như vậy liền bạch:

–Này Đại đức Tôn sư, nếu quả đúng như vậy lại càng khiến cho tâm trầm thật u sầu, tim như dao cắt, ruột gan rối loạn!

Đại tiên lại tâu:

–Đại vương là bậc trí tuệ không nên nói lời như vậy, ông bà tổ tiên nhiều đời của Đại vương ở trong quá khứ đã trồng nhiều thiện căn nhân duyên công đức phước nghiệp, nên ngày nay Đồng tử mới thác sinh vào vương cung, để đưa chúng sinh qua đến bờ giải thoát. Đâu chỉ vì cai trị dân chúng, quốc gia an lạc mới là con của Đại vương.

Đại vương lại nói:

–Theo ý trăm cũng vậy, nhưng phải như thế này: Ngày nay Đồng tử phải nối nghiệp Đế vương, thay sự ưu lo cho trăm mà gánh vác trọng trách quốc gia, trăm đến tuổi già, xuất gia vào núi sẽ tu Tiên đạo cổ truyền.

Đại vương lại nói:

–Này Tiên nhân Đại tiên, ý trăm muốn Đồng tử ngay từ hôm nay mãi cho đến về sau không bao giờ lìa xa trăm, ngài có cách gì chăng?

Tiên nhân A-tư-đà lại tâu:

–Tâu Đại vương, hạ thần luôn luôn quyết định không bao giờ nói những lời cản trở xuất gia như vậy.

Đại vương Tịnh Phạn lại nói:

–Xin Đại sư để ý nghe cho, trăm ngày nay sẽ dùng mọi cách khiến cho Đồng tử ta, ngay từ nay còn ấu thơ cho đến lúc trưởng thành không bao giờ tạm xa lìa ta, huống nữa là xuất gia.

Tiên A-tư-đà liền hỏi:

–Tâu Đại vương, ngày nay ngài căn cứ vào nhân duyên gì mà nói như vậy?

Đại vương lại đáp:

–Này Tôn sư phải biết, tất cả các tướng sư Bà-la-môn trong nước trăm đều nói: Nếu Đồng tử này ở tại gia sẽ làm Chuyển luân thánh vương. Do nhân duyên ấy mà trăm mới nói lời như vậy.

Tiên A-tư-đà lại bạch:

–Xin Đại vương phải biết, các tướng sư đó đều là Đại vọng ngữ. Vì sao? Những tướng thù thắng như vậy không phải là tướng Chuyển

luân thánh vương. Nay Đồng tử đều có đầy đủ một trăm tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp tuyệt vời hết sức rõ ràng.

Đại vương hỏi:

–Bach Đại-tiên, tám mươi vẻ đẹp của Đồng tử là những tướng như thế nào?

Tiên nhân A-tư-đà tâu:

–Đại vương phải biết, ngày nay Đồng tử có tám mươi vẻ đẹp, hạ thần xin kể đầy đủ như sau:

1. Lòng bàn tay có vân kim cương.
2. Móng tay mềm mỏng.
3. Móng tay sắc đỏ hồng như lá đồng mỏng.
4. Móng tay đều ướm mịn.
5. Màu sắc ngón tay tuyệt đẹp.
6. Các ngón tay thẳng.
7. Các mắt cá không lồi ra.
8. Hai đầu gối tròn trịa, rất trơn láng.
9. Đi đứng ung dung, bước đi chậm rãi.
10. Đi như sư tử chúa đi.
11. Đi như trâu chúa đi.
12. Đi như ngỗng chúa đi.
13. Đi bộ chậm rãi thông thả như vòng tai.
14. Đi bộ chậm rãi dường như đứng yên.
15. Thân mình ngay thẳng.
16. Thân thể mềm mại.
17. Thân thể trơn láng.
18. Làn da trên thân không nám.
19. Trên thân tỏa ra mùi thơm đặc biệt.
20. Làn da trên thân không ai đẹp bằng.
21. Làn da trên thân đầy đặn.
22. Đốt lông trên thân phân minh rõ ràng.
23. Làn da trên thân tươi sáng giống như vua trời Đại phạm.
24. Làn da trên thân không nhăn.
25. Làn da trên thân trong sạch, không có đen nám.
26. Thân không có các bệnh.
27. Thân thể tròn đầy bậc nhất.

28. Bảy nơi trên thân đều toàn vẹn.
29. Trên thân đầy đủ các vẻ đẹp.
30. Khắp trên thân đều đoan chánh.
31. Các cơ quan bài tiết trên thân đều thanh tịnh.
32. Thân được tối thắng không dơ bẩn, các lông trong sạch.
33. Trên thân không bài tiết đồ dơ bẩn mà tiết ra các chất thanh tịnh.
34. Thân luôn luôn có hào quang rộng một tầm.
35. Eo thắt lưng hõm như chiếc cung.
36. Da bụng không nhăn.
37. Rún sâu kín rất đẹp.
38. Rún tròn tựa không méo lệch.
39. Rún giống như bánh xe.
40. Rún xoáy về bên hữu rõ ràng.
41. Bàn tay không nhám không rít.
42. Bàn tay mềm dịu như bông gòn.
43. Đường nét trong lòng bàn tay sâu đậm.
44. Chỉ bàn tay như bức họa rõ ràng, mềm mại mịn sạch.
45. Chỉ bàn tay không rối rắm.
46. Bàn tay đường nét phân minh thứ lớp.
47. Cổ tay rộng dài.
48. Đầu như xương mắt cá.
49. Môi, miệng đỏ như quả Tần-bà-la.
50. Vẻ mặt trầm tĩnh.
51. Lưỡi dài mỏng, đỏ như lá đồng.
52. Tiếng nói nghe xa nhưng trong trẻo.



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 10

#### Phẩm 8: TƯỚNG SỰ XEM TƯỚNG (Phần 2)

53. Tiếng nói âm điệu trầm bổng trong trẻo, vang rất xa.
54. Bốn răng cửa lớn trọi.
55. Vành răng sắc bén.
56. Răng không thiếu, không mẻ.
57. Mũi tròn thẳng như chim Anh vũ.
58. Lông mi đều nhau, kín đáo.
59. Trái tai dày, thòng dài.
60. Tai không cong méo.
61. Tai không nhám rít.
62. Con mắt không suy giảm.
63. Mắt không tật bệnh.
64. Các căn tịch định.
65. Khuôn mặt đẹp để không ai hơn.
66. Tóc thuần một màu xanh biếc.
67. Tóc mượt óng.
68. Tóc không nhám rít.
69. Tóc mọc dày mà không rối.
70. Tóc dài đều đặn.
71. Tóc không thưa, không loang lổ.
72. Tóc xoáy thành búi nhỏ.
73. Tóc xoắn về phía bên hữu theo hình chữ Vạn.
74. Nhục kế trên đầu nổi lên hình đỉnh núi.
75. Xương sọ và xương trán bền chắc.
76. Đánh đầu dùng sức người hay phi nhân không thể đập vỡ được.
77. Đánh đầu vôi vọi, rất cao, mắt người không trông thấy.  
(nguyên bản thiếu ba vẻ đẹp).

Tâu Đại vương, nếu người nào thân thể đầy đủ ba mươi hai tướng Đại Trượng phu, lại có tám mươi vẻ đẹp như vậy, thì người này nhất định sẽ thành Bạc Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, sau khi thành Phật sẽ chuyển Pháp luân Vô thượng tối diệu.

Đại tiên A-tư-đà vì Đại vương kể tám mươi vẻ đẹp, rồi lại suy nghĩ: “Nay Đồng tử này chẳng bao lâu sẽ xuất gia tu tập chứng thành Phật quả, rồi chuyển Pháp luân tối thắng vi diệu”. Đang khi suy nghĩ, tự phát sinh trí tuệ liền biết được: “Ba mươi lăm năm sau kể từ nay trở đi, Đồng tử này sẽ thành Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, rồi chuyển Pháp luân vô thượng tối thắng”. Lúc đó, do Tiên nhân chuyên tâm chánh niệm, lại thấy các căn của cơ thể mình suy thoái, rồi tự quả trách, thốt lời ta thán:

–Ôi thôi! Ta ngày nay sống ngoài giáo pháp của Đồng tử, chẳng được nghe lời giáo hóa của Ngài.

Quán tưởng như vậy, rồi buồn khóc thành tiếng! Nghẹn ngào nước mắt, nước mắt ràn rụa trên mặt.

Vua Tịnh Phạn thấy Tiên nhân kêu khóc áo não, cảm lòng không được nên cũng buồn thương cất tiếng khóc òa. Hoàng hậu Ma-da thấy cảnh như vậy sụt sùi rơi lệ, tất cả đại thần quyến thuộc dòng họ Thích cảm xúc đều cất tiếng khóc vang, tất cả kẻ lớn người nhỏ trong cung đều buồn khóc, nước mắt như mưa.

Đại vương Tịnh Phạn nước mắt nước mũi đang ràn rụa cả mặt mày, bạch Tiên nhân A-tư-đà:

–Này Đại đức Tôn sư, ngày đản sinh Đồng tử, trong hoàng tộc Thích cũng sinh năm trăm đồng tử, rồi nhà vua kể sơ lược cho đến năm trăm đồng nữ, năm trăm tôi trai, năm trăm tớ gái, năm trăm ngựa tốt, năm trăm voi trắng sáu ngà đồng ngày đó tập trung trước cửa cung điện, năm trăm kho tàng tự nhiên xuất hiện, năm trăm hoa viên cũng tự nhiên xuất hiện khắp bốn mặt thành Ca-tỳ-la, năm trăm thương gia mang của cải từ phương xa đến thành Ca-tỳ-la, rồi lại có các vua lân bang đều đến quỳ lễ và hiến dâng năm trăm tàn lọng và năm trăm bình bằng vàng, rồi các vị Trưởng giả, Bà-la-môn, Sát-đế-lợi đem hiến dâng một vạn đồng nữ để cho ta sử dụng.

Này Đại tiên Tôn sư, ngày sinh ra Đồng tử, đối với tất cả những gì trong tâm ta mong muốn đều được thành tựu một cách viên mãn.

Khi ấy ta mời các vị tướng sư Bà-la-môn danh tiếng trong nước tập trung về hoàng cung để bàn giải tướng kiết hung. Các Quốc sư sau khi quan sát dung mạo Đồng tử, họ đều vui mừng hớn hởi tràn ngập châu thân, không thể kềm chế được. Duy nhất chỉ một mình Tôn sư ngày nay thấy Đồng tử lại buồn khóc rơi lệ là lý do gì? Làm cho trầm và quyến thuộc sinh tâm lo sợ, xin Đại sư vì trầm giải bày. Hay là Đồng tử ta gặp tai họa chẳng lành gì chăng? Tai họa tự thân Đồng tử phát sinh hay từ ngoài đưa đến?

Đại tiên A-tư-đà thấy Đại vương Tịnh Phạn nước mắt loang lổ trên đôi gò má buồn rầu lo lắng, liền tâu Đại vương:

– Tâu Đại vương, ngày nay ngài chẳng nên buồn rầu áo não. Vì sao? Vì hạ thần chẳng phải thấy Đồng tử có tai họa biến đổi gì, cũng chẳng phải thấy các khổ não trên nhục thân, hay những việc chẳng lành từ bên ngoài đưa đến cho Đồng tử. Xin Đại vương phải biết: Đồng tử tuổi thọ lâu dài, có oai đức lớn, thân thể đoan chánh đáng kính yêu, thân như vàng ròng, đầu tròn như tàn lọng, mũi thẳng như ống đồng, da thịt hồng hào, thân hình cân đối, đẹp như tượng vàng, thân có ba mươi hai tướng Đại Trượng phu. Đại vương, Đồng tử lại thêm tám mươi vẻ đẹp vi diệu, những tướng như vậy không phải tướng Chuyển luân thánh vương. Đại vương, những tướng như vậy đều là tướng chư Phật và Bồ-tát. Bạch Đại vương, do hạ thần thấy tướng Đồng tử như vậy, quyết định Đồng tử sẽ thành Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, rồi ngài sẽ chuyển Pháp luân Vô thượng thanh tịnh. Vì tất cả chúng sinh trời, người ở thế gian, ngài thuyết pháp Sơ thiện, Trung thiện và Hậu thiện, cho đến thuyết các pháp Phạm hạnh thanh tịnh. Nếu ai nghe được giáo pháp này, kẻ nào lẽ ra bị sinh thì chấm dứt sinh, kẻ nào thọ cảnh già yếu thì đoạn cảnh già yếu, kẻ nào thọ tật bệnh thì hết tật bệnh, kẻ nào gặp cảnh chết chóc thì khỏi chết. Tất cả những lo buồn khổ sở của chúng sinh đều được giải thoát.

Bạch Đại vương, hạ thần tự hận mình tuổi già sức yếu, mạng sống chẳng bao lâu, vào lúc ấy không còn để chiêm ngưỡng tôn nhan Đấng Vô Thượng, mất lợi ích lớn lao này, do vậy ngày nay hạ thần buồn khóc là hận cảm thấy mình bị thiệt thòi, chẳng phải Đồng tử có điềm chẳng tốt. Rồi vì Đại vương, Tiên nhân nói kệ:

*Ta tự hận mắc điều trái ngược,  
 Tuy đời này may gặp được ngài,  
 Nhưng tuổi già các căn suy thoái,  
 Xả báo thân còn chẳng bao lâu,  
 Đâu gặp được ngày Ngài thành đạo.  
 Ta sẽ mất đi lợi ích lớn  
 Uống một đời pháp chẳng được nghe!  
 Nghĩ như vậy nửa mừng nửa tủi.  
 Dòng Đại vương hưng thịnh từ đây.  
 Ngài đản sinh, trời, người hưởng phước,  
 Đời ác trược khổ não dày vò,  
 Ngài khiến tất cả đều an lạc.*

Này Đại vương, vô lượng vô biên chúng sinh khi bị lửa phiền não tham, sân, si thiêu đốt, Ngài sẽ rưới nước pháp cam-lồ vi diệu để dập tắt ngọn lửa phiền não. Khi vô lượng vô biên chúng sinh độc ác rơi vào đầm tà kiến, bị mê hoặc không thấy con đường chân chánh, Ngài sẽ làm vị Hưởng đạo sư, chỉ cho con đường tốt rộng rãi bằng phẳng, đi thẳng đến cảnh Niết-bàn. Khi vô lượng vô biên chúng sinh đau khổ, bị giam cầm trong lao ngục phiền não, Ngài sẽ chỉ cho phương pháp tháo mở gông cùm phiền não. Đối với vô lượng vô biên chúng sinh ngu muội ở trong đêm dài tăm tối, bị màn mây che lấp mắt mù, Ngài sẽ vì họ làm phát sinh con mắt đại trí tuệ. Đối với vô lượng chúng sinh thấm độc ô nhiễm, do bị tên độc phiền não bắn nhầm, Ngài sẽ giúp nhổ mũi tên để khỏi đau khổ.

Nay hạ thần tuổi đã xế chiều, thân tâm suy bại, nghĩ đến lúc đó tuổi hạn không được nghe pháp, vì vậy hạ thần kêu khóc rơi lệ.

Tâu Đại vương, thí như hoa Ưu-đàm, vô lượng vô biên ngàn vạn ức năm mới nở một lần. Chư Phật cũng vậy, vô lượng vô biên ngàn vạn ức kiếp mới xuất hiện ở thế gian, rất là khó gặp.

Tâu Đại vương, nay Đồng tử quyết định sẽ thành Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, quyết định sẽ chuyển Pháp luân vô thượng, hạ thần bị thiệt thòi không còn để dự vào thời kỳ đó, nay tuy gặp được ngài mà cũng như cách biệt, nghĩ vậy mà sinh buồn khóc.

Tâu Đại vương, chúng sinh lúc ấy được lợi ích lớn, được phước nghiệp lớn. Nếu chúng sinh nào thấy được Đại thánh Đồng tử ở địa

phương nọ, thiên tọa dưới gốc cây Bồ-đề hàng phục bốn ma, những chúng sinh đó sẽ được nhiều lợi ích, cuối cùng được Phật độ thoát.

Tâu Đại vương, Đại thánh Đồng tử sau khi thành đạo, Ngài lần lần hương về nước Ba-la-nại, thuyết vô thượng diệu pháp, độ thoát tất cả chúng sinh, được chứng đạo quả thù thắng.

Tâu Đại vương, Đồng tử trang nghiêm thanh tịnh cõi Diêm-phù-đề này, tất cả Thánh nhân Bà-la-môn đều vâng lời dạy bảo của ngài, được chứng quả A-la-hán. Hạ thần nghĩ như vậy mà buồn khóc.

Tâu Đại vương, những chúng sinh đó đã đủ thiện duyên sinh ra làm người, lại may sinh trong thời gian gặp Phật, được nhiều lợi ích, được nhiều phước nghiệp. Kể cả chư Thiên cõi trời Đạo-lợi, ngồi trên lầu bảy báu từ Thiên giới giáng xuống, vây quanh Đức Phật nghe thuyết pháp và có vô lượng chúng sinh lễ bái Thế Tôn.

Tâu Đại vương, ngài đã trồng nhiều thiện căn nên ngày nay mới được làm thân người, ngài hưởng vô lượng tài lợi và pháp lợi. Khi nhà vua thấy được con mình thành đạo, ở trong trời người thuyết diệu pháp, chừng đó sẽ chứng minh cho lời thần nói, không còn phải nghi ngại.

## M

### Phẩm 9: TIÊN A-TƯ-ĐÀ HỎI ĐIỀM LÀNH

Đại vương Tịnh Phạn luôn ở bên Tiên nhân A-tư-đà nghe những lời như vậy, sinh tâm hết sức vui mừng, hoan hỷ bội phần, được điều chưa từng có, khắp thân lông tóc dựng ngược, liền từ chỗ ngồi đứng dậy, sửa y phục, đầu gối phải quỳ sát đất, chắp tay hương về Tiên nhân đánh lễ dưới chân rồi lui về đứng một bên, đem hai mươi bộ y phục thượng hạng cúng dường cho Tiên nhân. Tiên A-tư-đà chọn lấy một bộ mình mặc vừa và chỉ nhận một bộ đó thôi, còn bao nhiêu hoàn lại cho nhà vua và thưa:

–Xin Đại vương thông cảm cho, hạ thần là kẻ xuất gia Bà-la-môn, oai đức chẳng bao nhiêu, hơn nữa tu hạnh “Thiểu dục vô cầu” nên cần phải biết vừa đủ. Đại vương là vị Quốc chủ, còn phải ban thưởng rất nhiều chỗ khác, mà của cải dù sao cũng có giới hạn. Như



hạ thần này mặc tình thọ dụng thì mình và người không khác.

Tâu Đại vương, những điềm lành hy hữu của Đồng tử trong thời gian trước khi đản sinh còn ở trong thai, lẽ ra cũng vô lượng vô biên. Cúi xin Đại vương, có bao nhiêu điềm lạ xin ngài kể hết, đó là đại bố thí, hạ thần sau khi nghe rồi, tâm sinh vui mừng hớn hở tràn ngập tâm can, không thể tự kềm chế được, như vậy là hạ thần nhận được tài bảo vô giá.

Đại vương Tịnh Phạn bạch:

–Thưa Thánh sư, xin hãy lắng nghe, trẫm sẽ vì Thánh sư thuật lại đầy đủ mọi việc, từ những sự việc hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu trong khi Đồng tử còn ở trong thai, cho đến những hiện tượng kỳ lạ trong lúc đản sinh.

Kính bạch Đại tiên, trẫm nhớ một hôm nọ, hoàng hậu Ma-da nằm ngủ trên bảo sàng ở trên lầu cao, sau khi thức dậy bình tĩnh đến thưa với trẫm: “Xin Đại vương nghe cho điềm chiêm bao của thần thiếp. Nay thiếp đến tâu với Đại vương: Đêm vừa rồi, trong giấc mộng, thần thiếp thấy một con voi trắng sáu ngà, thân trắng, đầu đỏ, sáu ngà bịt vàng, thân thể cân đối tốt đẹp, từ phương Bắc trên hư không giáng xuống đứng trên đất, quỳ mọp bảy vóc sát đất, rồi nhập vào hông bên phải của thần thiếp. Liên sau đó cảm thấy khoái lạc, cảm giác khoái lạc này không có trong thế gian, không thể nào diễn tả được, và hiện giờ đối với các lạc thú trong thế gian, thần thiếp không cảm thấy vui thú, lại cũng nguyện không cùng với Đại vương thọ lạc, tất cả ngũ dục thần thiếp đều nguyện xa lìa.”

Bạch Đại tiên Tôn sư, lúc đó trẫm cho mời nhiều vị Bà-la-môn có tài bàn mộng, uyên thâm các kinh điển của các Thánh nhân đời trước để lại. Khi sắc lệnh ban ra cùng khắp trong nước, các Bốc sư tề tựu đông đủ, rồi trẫm mới trình bày mọi việc: Đại phu nhân của trẫm đêm vừa rồi mộng thấy các việc... như đã kể trên. Hậu quả điềm mộng sẽ như thế nào? Xin các vị bốc sư vì trẫm giải bày tường tận. Các bốc sư Bà-la-môn căn cứ vào các kinh điển nói về bàn mộng của các Thánh hiền đời trước mà tâu với trẫm: “Tâu Đại vương, ngày nay rất đáng vui mừng, vì điềm chiêm bao này hết sức tốt đẹp, hết sức an lành, Đại Phu nhân nhất định sẽ sinh quý tử, danh tiếng Thái tử sẽ vang khắp mọi nơi, là Bậc tối tôn trong thiên hạ không ai sánh bằng.”

Trẫm nghe lời bàn của các Bốc sư Bà-la-môn như vậy, liền thết đãi cao lương mỹ vị và cung cấp tài vật quý giá cho các vị Bà-la-môn này. Lại một mặt khác, các ngã tư đầu đường, các ngõ hẻm đi vào thôn xóm trong thành đều lập hội Vô già, có bao nhiêu tiền của đều bố thí, ai cần ẩm thực cung cấp ẩm thực, cho đến những vật dụng cần thiết cho cuộc sống, hễ ai cần vật gì, tùy theo đó mà cung cấp một cách đầy đủ. Trẫm đem công đức này hồi hướng cho bản thân Đồng tử.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, có bốn vị Thiên vương đứng bốn góc cung điện để hộ vệ Thánh mẫu.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, Thánh mẫu có cảm giác khoái lạc, thân thể khoan khoái, không một chút mệt mỏi bệnh tật.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, Thánh mẫu luôn luôn giữ gìn tám pháp trai giới, điều phục các căn, không có sân hận.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, Thánh mẫu không có tâm ái dục, cũng chưa từng bị tâm dục bức xúc, thân khẩu chỉ tu các Phạm hạnh thanh tịnh.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, Thánh mẫu không có các khổ về lạnh, nóng, đói, khát... bức xúc.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, có bao nhiêu tiền bạc của cải châu báu, ai cần thứ gì Thánh mẫu đem tâm rộng rãi bố thí một cách hoan hỷ, không có hối tiếc.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, Thánh mẫu thân hình đoan chánh dễ mến, trong thế gian không có người thứ hai, trước khi thọ thai, hình dung tươi đẹp, sau khi thọ thai lại càng tăng gấp bội phần.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, lúc nào Thánh mẫu muốn thấy Đồng tử, liền thấy Đồng tử trong thai tạng, thân thể hồng hào mập tròn, các căn đầy đủ đẹp đẽ dễ thương giống như thấy bóng trong gương. Thánh mẫu thấy rồi nổi vui mừng hơn hờ tràn ngập châu thân, không thể tự kiềm chế.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, bất cứ một bệnh nhân nào đến gần Thánh mẫu, Thánh mẫu xoa đánh đầu bệnh nhân, hay xoa lá cây cỏ đưa bảo bệnh nhân áp lên mình, họ đều được hết khổ, thân không bệnh tật, đều được an lạc.

Đại sư, khi Đồng tử còn ở trong thai, có vô lượng vô biên các

việc hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu như vậy.

Này Đại sư, một hôm nọ trưởng giả Thích Thiện Giác, thân phụ Thánh mẫu Ma-da cho sứ đến tâu với trẫm: “Đại vương biết cho, con gái của hạ thần mang thai Thánh nhi là Bạt tối thắng trong thế gian, oai đức rất lớn, nhưng sau ngày khai hoa nở nhụy rồi, con gái của hạ thần chẳng bao lâu chắc chắn mạng chung, nay ý của hạ thần muốn rước Phu nhân của Đại vương về nghỉ trong vườn Lam-tỳ-ni, để cha con cùng thưởng ngoạn, hy vọng việc này sẽ được Đại vương chuẩn tấu. Cúi xin Đại vương tổ chức tiễn đưa Hoàng hậu hết sức trang nghiêm”. Trẫm nghe qua lời tâu của sứ giả, liền ban sắc lệnh trên con đường từ thành Ca-tỳ-la đến thành Thiên tý, phải cho dọn quét các thứ dơ bẩn, gai góc, sạn sỏi... rồi rưới nước hương thơm, đem các hoa đẹp rải trên mặt đường, tất cả đều phải được sạch sẽ trang nghiêm. Và cũng ra lệnh sắm sửa xa giá để tiễn đưa Phu nhân Ma-da, rồi cho tỳ nữ dùng các thứ hương thơm, tràng hoa tuyệt đẹp để trang điểm cho Thánh mẫu, dùng oai thần thế lực của một Đại vương, cho tất cả thể nữ trong cung hầu hạ trước sau, chung quanh đại bạch tượng của Hoàng hậu, thổi các âm nhạc, đoàn người tiễn đưa hương về thành Thiên tý của trưởng giả Thiện Giác. Thánh mẫu Ma-da đại phu nhân xa xa trông thấy đoàn người đến nghinh tiếp, phái đoàn đón rước đem theo vô lượng vô biên các món tốt đẹp. Ma-da được phái đoàn nghinh tiếp, rước tận vào hoa viên Lam-tỳ-ni tiêu dao thưởng ngoạn.

Một hôm nọ, Thánh mẫu Ma-da đến hoa viên Lam-tỳ-ni thưởng ngoạn cùng với đoàn thể nữ nội cung, tùy tùng hộ vệ tả hữu trước sau, đưa Phu nhân từ bạch tượng xuống, Hoàng hậu ung dung bước đi tuần tự đó đây thưởng thức hoa kiểng, khi đến cây Vô ưu, Thánh mẫu chậm rãi đưa cánh tay phải vịn lấy cành cây đứng nghỉ. Khi ấy Đồng tử ở trong thai tạng, thấy Thánh mẫu đưa tay vịn lấy cành cây rồi, ngài đứng dậy chuyên tâm chánh niệm, xuất sinh từ hông bên phải của Thánh mẫu mà thân Thánh mẫu không chút đau nhức, cũng không có một lần vết gì làm thương tổn. Khi Bồ-tát dẫn sinh từ hông bên phải Thánh mẫu, thân phóng hào quang sáng chói chiếu sáng khắp thế gian.

Những việc hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu của Đồng tử, từ khi ở trong thai cho đến khi xuất sinh là như vậy.

Đại sư, Đồng tử từ khi còn ở trong thai không lo lắng ưu sầu, cho đến khi từ trong thai chậm rãi đứng dậy xuất sinh, thân thể trong sáng sạch sẽ, các thứ ô uế như phần, tiểu, máu, mủ, đàm dãi... không ảnh hưởng đến thân.

Đại sư, khi Đồng tử ở trong thai xuất sinh, tất cả chư Thiên dùng áo Ca-thi-ca quấn kín thân Đồng tử, bồng bế giữ gìn, hướng đến trước mặt Thánh mẫu thưa: “Đại đức phu nhân, nay ngài nên vui vẻ vì đã sinh được Thánh tử, là Bạch Tôn Quý trong loài người.”

Đại sư, Đồng tử sơ sinh không ai nâng đỡ, đứng ở trên đất, mỗi phương đều đi bảy bước, nơi mỗi bước chân đặt xuống đều hiện hoa sen, mắt sáng nhìn thẳng mỗi phương không chút sợ sệt. Đứng nhìn phương Đông, bỗng nhiên cất tiếng nói, không giống như tiếng oa oa của một hài nhi, mà ngược lại, là lời nói chính xác, âm điệu rõ ràng, câu văn hoa mỹ: “Tất cả thế gian chỉ Ta là hơn hết, chỉ Ta là tối thượng, Ta nay sẽ đoạn rễ sinh, lão, bệnh, tử”.

Đại sư, ngay nơi chỗ dẫn sinh, bỗng nhiên xuất hiện hai ao nước, một nóng một lạnh để tùy ý Thánh mẫu tắm rửa, lại trên hư không từ Thiên giới xuất hiện hai vòi nước, cũng một nóng một lạnh như trên để tắm Đồng tử.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, xuất hiện một chiếc giường bằng vàng ròng để làm tòa Đồng tử ngồi tắm.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, trên thân phóng hào quang sáng chói, che lấp tất cả ánh sáng ngọn lửa rực rỡ và tất cả ánh sáng khác.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, trên thân Đồng tử phóng hào quang sáng chói, che lấp cả ánh sáng mặt trời mặt trăng, mặt trời mặt trăng lúc đó giống như những vì sao giữa ban ngày.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, tất cả cây cối thảo mộc, không phải thời tiết, cũng đâm chồi nảy lộc, ra hoa kết quả tươi tốt sum suê.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, chư Thiên ở trên hư không tay cầm lụa trắng, cán bằng vàng ròng che trên mình Đồng tử.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, chư Thiên ở trên hư không tay cầm quạt trắng, cán bằng ngọc ma-ni quạt hầu Đồng tử.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, bầu trời trong suốt không một gợn mây, mà trong hư không, mưa phùn bằng nước thơm thanh tịnh, có đầy đủ tám đặc tính vi diệu.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, tất cả các phương không nổi lên các thứ gió lạnh buốt, hay nóng bức làm người khó chịu, mà các phương trong sạch, không chút khói mây hay khí trời ẩm đậm, chỉ có làn gió mát mẽ dễ chịu.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, trên hư không không thấy bóng người, mà vắng vắng âm thanh tiếng trời Đại phạm trong trẻo.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, ở trên hư không không thấy bóng người mà lại nghe vô lượng âm thanh ca nhạc, ngâm vịnh vi diệu, lại rải vô lượng hoa hương, hoa này dù gặp ánh nắng mặt trời vẫn tươi đẹp không hề héo úa.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, ở trên hư không tất cả chư Thiên rải các thứ hoa trời thật đẹp, nào hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng, hoa sen trắng lớn; lại rải vô lượng các thứ phấn thơm, vô lượng tràng hoa hết sức tốt đẹp lạ thường. Tất cả những thứ như vậy đều rải trên mình Đồng tử, rải rồi tự nhiên biến mất, rồi lại rải tiếp tục.

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, bỗng nhiên trên hư không xuất hiện vô lượng ngọc nữ chư Thiên, đem theo các thứ hoa thơm, cho đến các thứ dầu thơm, phấn sáp, y phục tuyệt đẹp của cõi trời, các nhạc khí chư Thiên, đồng ca múa xướng hát hòa với tiếng nhạc, từ từ hướng về đứng trước Thánh mẫu Ma-da thưa lời vấn an Ngài khéo sinh Đồng tử, không biết có mỗi một gì không?

Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, cõi đại địa sáu thứ chấn động và xuất hiện mười tám điềm lành.

Lại nữa, Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, tất cả chúng sinh trong thế giới cõi Tam thiên đại thiên này, cùng một lúc thọ hưởng an vui.

Lại nữa, Đại sư, khi Đồng tử xuất sinh, tất cả những điều an lành tốt đẹp, lợi ích lớn lao, tùy tâm nguyện của trăm đều được thành tựu, không có một điều gì là chẳng viên mãn.

Lại nữa Đại sư, khi ấy Quốc sư đại thần của trăm, họ Bà-tư-tra, tên Ma-ha Na-ma đến tâu: “Chúc Đại vương tôn vinh muôn thuở, vừa rồi Quốc đại phu nhân sinh một Đồng tử hình dung thanh tịnh tuyệt vời.”

Kế đến lại có người vào tâu: “Chúc Đại vương, bậc thường tối thắng hơn tất cả, gia tộc hưng thịnh. Vừa rồi quyền thuộc trong dòng họ Thích sinh tất cả năm trăm đồng tử.”

Kế đến lại có người vào tâu: “Chúc Đại vương tất cả mọi việc luôn luôn được đầy đủ. Ngày nay quyền thuộc dòng họ Thích sinh năm trăm đồng nữ.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Tâu Đại vương, trong một ngày, nội cung sinh đến năm trăm tôi trai.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Tâu Đại vương, trong một ngày, nội cung sinh đến năm trăm tỳ nữ.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Tâu Đại vương, có năm trăm con ngựa tốt mới sinh.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Tâu Đại vương, có năm trăm hương tượng thân trắng như tuyết, đều sáu ngà, bỗng nhiên xuất hiện ngoài cửa cung.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Tâu Đại vương, có năm trăm kho vàng ẩn tàng tự nhiên xuất hiện.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Nơi thành Ca-tỳ-la này tự nhiên có năm trăm lâm viên bỗng nhiên xuất hiện.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Có năm trăm thương gia, đem theo nhiều tiền của bảo vật từ các phương xa đến thành Ca-tỳ-la.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Các vua chư hầu đem theo năm trăm lạng trắng và năm trăm bình bằng vàng đến phụng hiến, đều sai sứ vào tâu: Chúng tôi đều chờ giáo lệnh Đại vương, y theo sắc chỉ mà thi hành.”

Kế tiếp lại có người vào tâu: “Chúc Đại vương luôn luôn tối thắng, các dòng thuộc Sát-đế-lợi và trưởng giả Bà-la-môn đem hiến một vạn phụ nữ để nhà vua tiện sử dụng trong cung.”

Bạch Đại sư, khi trầm muốn rước Thái tử về thành, trong tâm suy nghĩ: “Ta phải làm chiếc xe gì đây để rước Đồng tử về thành Ca-tỳ-la một cách yên ổn, ngay lúc ấy có một chiếc kiệu bằng bảy báu hết sức đẹp đẽ của chư Thiên, được trang hoàng bằng các thứ ngọc quý, ai cũng ưa thích, không phải do sức người làm ra, bỗng nhiên xuất hiện trên hư không.

Bạch Đại sư, bấy giờ trầm suy nghĩ: “Ai là người khiêng chiếc kiệu này?” Vừa nghĩ như vậy, tự nhiên bốn phương xuất hiện bốn vị Thiên tử, cùng nhau đến khiêng chiếc kiệu bảy báu đi trên hư không, cách mặt đất chẳng bao nhiêu.

Khi rước Đồng tử về cung rồi, trăm suy nghĩ ngày nay phải đặt tên gì cho Đồng tử? Trăm lại nghĩ ngày sinh ra Đồng tử, tất cả sự lợi lạc tự nhiên được đầy đủ, nên đặt tên cho Đồng tử là Tất-đạt-đa.

Bạch Đại sư, trăm lại cho mời tất cả các tướng sư tài giỏi trong thành về trong cung, trăm cho người bồng Đồng tử đến trước các tướng sư rồi bảo:

–Này các tướng sư Bà-la-môn, các người phải quán sát tướng mạo Đồng tử thật kỹ lưỡng, có những tướng lạ gì?

Các tướng sư cùng nhau quán sát tướng Đồng tử và bàn luận, rồi họ tâu với trăm như thế này:

–Tâu Đại vương, ngài sẽ được lợi ích rất lớn, do vì Đồng tử có đại oai đức, đầy đủ ba mươi hai tướng đại Trưởng phu, lại sinh trong cung Đại vương. Nếu người nào đầy đủ ba mươi hai tướng này thì người ấy sẽ làm một trong hai việc: Nếu ở tại gia sẽ làm Chuyển luân thánh vương thống lãnh bốn châu thiên hạ, đầy đủ bảy báu, cho đến không dùng binh đao cai trị mà chỉ dùng chánh pháp giáo hóa dân chúng. Nếu người này xuất gia tu học Thánh đạo, quyết sẽ chứng quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, danh tiếng vang khắp trong thế gian.

Bạch Đại sư, lúc ấy trăm thiết đãi thức ăn trăm vị cho tất cả tướng sư Bà-la-môn, mặc tình họ thưởng thức, và cung cấp vô số y phục tự do thọ dụng.

Bạch Đại sư, bấy giờ các ngã tư đường lớn và các đầu đường đi vào thôn xóm trong nội thành đều tổ chức hội Vô già, bố thí tất cả của cải, ai cần đồ ăn uống thì cung cấp đồ ăn uống... Đem bao nhiêu công đức bố thí này đều hướng về cho Đồng tử.

Bạch Đại sư, từ khi Đồng tử còn ở trong thai cho đến khi xuất sinh, có tất cả những điềm tốt hết sức kỳ lạ, quá ư hy hữu như vậy. Trăm nay trình bày đầy đủ cho Đại sư rõ dùng làm vật cúng dường, xin phụng hiến Đại sư, nguyện ngài hoan hỷ nạp thọ.

Tiên nhân A-tư-đà ở bên cạnh vua Tịnh Phạn nghe các điều hết sức đặc biệt, hy hữu như vậy, tâm rất vui mừng không thể tự chế, từ tòa đứng dậy cáo biệt Đại vương ra về. Khi ra khỏi cung, đi bộ tận đến ngoài ngo môn, Đại tiên dùng tay phải nắm lấy cánh tay trái của thị giả Na-la-đà, vọt lên hư không ẩn thân bay về phương Nam, hạ xuống

làng A-bàn-đê thuộc Nam Ấn độ.

Một hôm nọ, Tiên nhân nói với đệ tử Na-la-đà:

–Này Đồng tử Na-la-đà, con phải biết ngày nay có Đức Phật xuất hiện trong thế gian, con phải xuất gia ở bên ngài học đạo, tu tập Phạm hạnh thì chẳng bao lâu sau con sẽ được vô lượng vô biên lợi ích an lạc.

Rồi Tiên nhân lại nghĩ: “Ta sau khi xả báo thân, để lại bao nhiêu lợi dưỡng và tiếng tốt ở đời, thì Đồng tử Na-la-đà này thừa hưởng, do nhân duyên lợi dưỡng và tiếng tốt ở đời mà Đồng tử Na-la-đà mất hết đạo hạnh, trở nãi biếng nhác không còn chánh niệm, đánh mất lòng tin, đối với Tam bảo không biết thế nào là Phật, thế nào là Pháp, thế nào là Tăng. Do vì danh dự và lợi dưỡng sẽ làm tổn hại tự thân của Đồng tử”.

Lúc ấy Tiên nhân A-tư-đà lại nhiếp tâm tư duy quán tưởng: “Thái tử Tất-đạt-đa con vua Tịnh Phạn, không biết ngài thành đạo ở nơi nào? Và chuyển Pháp luân Vô thượng thanh tịnh ở đâu? Tiên nhân tư duy như vậy trong chốc lát, tâm được sáng suốt biết một cách rõ ràng: Thái tử sau này sẽ thành quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác tại nước Ma-già-đà, và chuyển Pháp luân tại nước Ba-la-nại. Ta ngày nay nên đem Đồng tử Na-la-đà đến nước Ba-la-nại xây dựng một tinh xá, sau khi xếp đặt xong, ở nơi đấy ta sẽ vì đệ tử, ngày ba thời, đêm ba thời thuyết danh hiệu Phật: Này Na-la-đà, có Đức Phật xuất hiện ở đời, ông phải xuất gia ở bên Phật, siêng tu Phạm hạnh, chẳng bao lâu sau ông sẽ được vô lượng vô biên lợi ích an lạc. Nói như vậy ba lần”.

Tiên nhân A-tư-đà tư duy như vậy rồi, đem Đồng tử Na-la-đà đến nước Ba-la-nại, vì đệ tử mà Tiên nhân xây dựng một tinh xá, khi mọi việc hoàn tất, ngày đêm sáu thời Tiên nhân nói thế này: “Này Na-la-đà, nay có Đức Phật ra đời, ông phải xuất gia ở bên Ngài học đạo... Chẳng bao lâu sau ông sẽ được vô lượng vô biên lợi ích an lạc”. Cứ như vậy mỗi ngày đêm sáu thời, mỗi thời nói ba lần.

Do Tiên nhân A-tư-đà dùng phương tiện như vậy, nên sống ở đời thêm một thời gian khá lâu rồi sau mới lâm chung.

Sau khi Tiên A-tư-đà lâm chung, đệ tử của ngài là Đồng tử Na-



la-đà ở trong thế gian thọ hưởng nhiều lợi dưỡng và danh dự của thầy để lại. Do vì Na-la-đà tham đắm lợi dưỡng danh vọng thế gian nên không còn chánh định, không cầu tinh tấn, do vì tham cầu lợi dưỡng không biết nhàm chán nên tâm không còn chánh định, đánh mất lòng tin, hoàn toàn không biết thế nào là Phật, thế nào là Pháp, thế nào là Tăng!

Sau khi Tiên A-tư-đà lâm chung, Đại vương Tịnh Phạn nói với các Quốc sư Bà-la-môn:

–Các Quốc sư phải biết, Thái tử trăm ngày nay đã sinh trong vương cung, theo như lời thọ ký của Tiên A-tư-đà thì chẳng bao lâu nữa nhất định Thái tử xuất gia tu Thánh đạo, rồi chứng Thánh quả, lời thọ ký này chân thật không thay đổi, chắc chắn như vậy.

Này các Quốc sư, Vương tộc ta nếu lập Thái tử lên kế vị, sẽ có gì bất lợi chẳng?

Các Quốc sư Bà-la-môn tâu:

–Tâu Đại vương, ngày nay ngài chẳng nên ôm lòng lo nghĩ như vậy, cứ y theo lời thọ ký của chúng tôi thì Thái tử quyết định sẽ làm Chuyển luân thánh vương, đúng như lời chúng tôi nói không sai.

Đại vương Tịnh Phạn nói:

–Này các nhân giả Đại sư, lời nói của các khanh ngày hôm nay không phải lời nói của Thánh sư A-tư-đà, lời nói của các khanh sai lầm chẳng thật.

Các Quốc sư Bà-la-môn lại tâu:

–Nếu lời thọ ký của Tiên nhân không hư dối, hoàn toàn đúng sự thật, xin Đại vương ngay từ bây giờ cho đến lúc Thái tử khôn lớn, ta phải áp dụng các kế hoạch để phát triển thú vui ngũ dục, xem thử Thái tử ưa thích những gì, rồi lần lần tăng thêm điều ưa thích đó. Như vậy chắc chắn Thái tử sẽ ưa thích ở tại triều thọ hưởng thú vui, không khởi ý vào sơn lâm tu hành khổ hạnh.

Đại vương Tịnh Phạn lại hỏi các Quốc sư Bà-la-môn:

–Kế hoạch ấy phải thực thi như thế nào?

Các Quốc sư lại trả lời:

–Tâu Đại vương, ngài phải biết các Tiên nhân đời trước, hoặc uống nước sương, hoặc ăn hoa quả hay rễ dược thảo, y phục bằng vỏ cây, tu hạnh “thiểu dục tri túc”. Các vị này vẫn còn ưa đắm thế tục,

một khi họ đã bước vào lạc thú thế gian, đôi khi còn hơn cả người thường là khác, huống nữa là Thái tử ngày nay tập gần gũi các thú vui thế tục, tự nhiên sẽ thâm nhiễm vào các căn, cộng với thế lực nhà vua đầy đủ oai đức, buộc Thái tử luôn ở trong cung điện thì làm gì có chuyện xả tục xuất gia!

Đại vương lại nói:

–Theo lời các Quốc sư trình bày, sự thực là như vậy, các phương pháp mà các Quốc sư nói, đó là sự thực trong thế gian, trăm có thể thực hiện được. Nhưng theo lời thọ ký của Tiên A-tư-đà, chắc chắn không phải là lời nói hư huyền, cho nên trong tâm trăm vẫn còn sinh nghi ngờ.

Đại vương Tịnh Phạn đang lo lắng việc áp dụng phương pháp cho Thái tử trong tương lai, dù tâm nhà vua còn do dự, nhưng vẫn lập tức triệu tập quần thần cùng hoàng gia Thích chủng để nghe sắc lệnh:

–Ta ra lệnh các khanh, khi Thái tử đến tuổi khôn lớn, các khanh chớ đem lời thọ ký của Tiên A-tư-đà nói với Thái tử. Vì sao ta cấm như vậy? Vì Thái tử nếu nghe được lời nói ấy, tâm sinh hoan hỷ không bỏ chí xuất gia.

Đại vương Tịnh Phạn lại long trọng tuyên bố trước quần thần:

–Chư quần thần, này các khanh, vì Thái tử ta, trong nước có bao nhiêu tù nhân đang bị giam cầm xiềng xích, đều phóng thích để họ được tự do, cho đến các loài cầm thú chim muông đều được buông thả.

Rồi lại bảo các quốc sư Bà-la-môn:

–Này các Đại sư, nếu biết có bao nhiêu Bà-la-môn tinh tấn, hoặc trăm, hoặc ngàn vị, mời tập trung về một địa điểm, tùy theo ý thích của mỗi người, ta đây đều cung cấp đầy đủ. Hoặc trong nước có bao nhiêu đền thờ chư Thiên hay các miếu thờ thần linh, ta đều ra lệnh trùng tu, rồi y theo nghi lễ mà cúng tế, để đem công đức này cầu cho Thái tử được nhiều phước đức.

Các quốc sư Bà-la-môn vâng lệnh nhà vua đi khắp bốn phương chiêu tập được ba vạn hai ngàn vị Bà-la-môn chia từng ngày mời vào nội cung, nhà vua có bao nhiêu của cải đều đem ra phân phát, cung cấp, trải qua bảy ngày đêm như vậy. Nhà vua nguyện đem công đức này hưởng về cầu cho Thái tử được nhiều

phước đức. Có bài kệ nói:

*Tâm vua Tịnh Phạn rất vui mừng,  
Vi sinh Thái tử nhiều phước đức,  
Tất cả quần thần đồng nhóm họp,  
Tù nhân trong nước đều ân xá.  
Thái tử dẫn sinh, vua toại ý,  
Ân cần muốn tạo các pháp lành.  
Trăm ngàn bò sữa cùng bê con,  
Sừng vàng móng bạc dùng tô điểm,  
Bò tơ khỏe mạnh lông sắc mượt,  
Mỗi mẹ kèm theo chú bê con,  
Da thịt mập phì nhiều sữa tốt,  
Mỗi con vắt được sữa mười thăng.  
Với số bảo châu vô số kể,  
Của tiền, lúa vải đầy tạp vật,  
Cung cấp tất cả Bà-la-môn,  
Nguyện vì Thái tử tăng phước đức.*



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 11

#### Phẩm 10: DI MẪU NUÔI THÁI TỬ

Sau khi Thái tử đản sinh vừa được bảy ngày, Thánh mẫu Ma-da không còn oai lực của chư Thiên hộ trì, lại không còn cảm giác diệu lạc như khi Đồng tử còn ở trong thai, thân thể ốm gầy, sức lực yếu đuối, rồi bà từ trần.

Hoặc có Sư nói: “Thọ mạng của phu nhân Ma-da chỉ sống đến ngày thứ bảy thì mạng chung. Tuy nhiên, đây là việc thường lệ xưa nay, khi các vị Bồ-tát đản sinh đủ bảy ngày thì Thánh mẫu mạng chung. Vì sao? Vì chư Bồ-tát xuất gia tuổi còn thơ ấu, các Thánh mẫu thấy việc như vậy nên trong lòng lo âu buồn rầu mà bỏ mạng.”

Sư Tát-bà-đa lại nói: “Thánh mẫu thấy tướng Bồ-tát sơ sinh thân thể đầy đặn, đoan chánh khả ái, trong thế gian ít có người thứ hai, thấy việc hết sức đặc biệt, quá ư hy hữu như vậy, vui mừng hớn hởi tràn ngập châu thân, do vì không dần được cảm xúc vui mừng nên mạng chung.”

Quốc đại phu nhân từ trần, thần thức bà liền sinh lên cung trời Đao-lợi, hưởng nhiều điều tốt đẹp lạ thường. Một hôm Thánh mẫu cùng với vô lượng vô biên thể nữ chư Thiên, tả hữu trước sau vây quanh hộ vệ, và mỗi ngọc nữ mang theo vô lượng các thứ cúng dường như hoa Mạn-đà-la... trên con đường từ Đao-lợi đến thành Ca-tỳ-la, khắp mọi nơi đều có rải hoa để tỏ lòng cúng dường Bồ-tát, từ trên hư không nhẹ nhàng hạ xuống trần gian nơi cung vua Tịnh Phạn. Thánh mẫu đến vương cung rồi, nói với vua Tịnh Phạn:

–Đại vương phải biết, ta được thiện lợi là do khéo sống trong nhân gian, thuở trước ta mang thai chúng sinh thanh tịnh, đó là Đồng tử của Đại vương, suốt trong mười tháng thọ cảm giác khoái lạc, nay ta sinh lên cung trời Đao-lợi, lại thọ khoái lạc như trước không khác,

khoái lạc khi mang thai so với khoái lạc cảnh trời Đao-lợi hôm nay hoàn toàn giống nhau. Xin Đại vương từ nay trở đi chớ vì ta mà sinh tâm nhớ nhung buồn khổ, và cũng từ nay cho đến đời vị lai ta không còn tái sinh.

Khi ấy, Ma-da hiện thân cõi trời mà nói kệ ca ngợi Đồng tử:

*Tâm bình đẳng không có oán thân,  
Thân dũng mãnh siêng năng tinh tấn.  
Lý chân như thật tế khéo tu,  
Chánh niệm định trước sau tỏ rõ.  
Thân sáng tỏ giống tợ vàng ròng,  
Khéo điều phục các căn tịch tịnh.  
Thánh tử ta thuyết pháp vô song.  
Thiện tâm đánh lễ Đấng Tối Thắng.*

Ma-da nói kệ xong, bỗng nhiên không xuất hiện, ẩn thân trong hư không trở về Thiên cung.

Sau khi Quốc đại phu nhân từ trần, Đại vương Tịnh Phạn liền tập trung các vị kỳ đức hoàng thân quốc thích vào trong cung thảo luận:

–Này các quyến thuộc cùng hàng quốc thích, nay Thái tử còn là hài nhi mà mẹ mất sớm, sự bú mớm không biết nhờ đâu? Sẽ đem Thái tử phó thác cho ai nuôi nấng dạy dỗ để đời sống được bình thường? Ai là người theo dõi thời tiết, chăm sóc y phục hợp thời? Ai là người tận tụy chăm nom sức khỏe Thái tử, để sự khôn lớn được tốt đẹp? Ai là người có tâm thương mến Thái tử như con ruột của mình, để bỗng bề dẫu dất hầu hạ? Phải là người có tâm thương yêu tận tụy và hoan hỷ.

Lúc ấy có năm trăm phụ nữ mới về làm dâu hoàng gia họ Thích. Những cô dâu mới này đều tâu:

–Tôi có khả năng nuôi dưỡng Thái tử, tôi có khả năng chăm sóc Thái tử.

Các vị trong hoàng tộc lại nói:

–Tất cả những cô dâu này còn đang lứa tuổi xuân xanh, sức khỏe dồi dào, tâm đam mê sắc dục, nên không thể y theo thời tiết nuôi dưỡng, lại cũng chưa trải qua kinh nghiệm tâm lý người mẹ nuôi

con. Chỉ có Ma-ha Ba-xà-ba-đề này, chính là di ruột của Thái tử, do quan hệ tình thương ruột thịt, mới có khả năng nuôi dưỡng Thái tử, lại cũng đủ tư cách hầu hạ Đại vương.

Bấy giờ, tất cả hoàng gia, ai ai cũng đều tán thành ý kiến này, rồi mọi người trong hội đồng khuyến thỉnh Ma-ha Ba-xà-ba-đề làm dưỡng mẫu cho Thái tử.

Đại vương Tịnh Phạn bồng Thái tử trao cho di mẫu Ma-ha Ba-xà-ba-đề và dặn dò:

–Do vì nàng là di ruột của Thái tử, lại là phu nhân hiền hậu của ta, như vậy, người phải nuôi dưỡng và chăm sóc Thái tử cho thật tốt, tắm rửa, y phục phải hợp thời tiết để cho Thái tử chóng lớn khôn. Rồi nhà vua chọn thêm ba mươi hai tỳ nữ trợ giúp vào việc chăm sóc nuôi dưỡng Thái tử: tám người lo việc bồng bế Thái tử, tám người lo việc tắm rửa Thái tử, tám người lo việc bú mớm Thái tử, tám người giúp vui cho Thái tử.

Vua Tịnh Phạn có hai người con: Một là Thái tử Tất-đạt-đa, hai là Nan-đà.

Vua Bạch Phạn cũng có hai người con: Người thứ nhất tên là Nan-đề-ca, người thứ hai tên là Bà-đề-lị-ca.

Vua Học Phạn cũng có hai người con: Người thứ nhất là A-nan-đa, người thứ hai là Đề-bà-đạt-đa.

Vua Cam Lộ Phạn cũng có hai người con: Người thứ nhất tên là A-ni-lô-đậu, người thứ hai tên là Ma-ha-na-ma.

Em gái vua Tịnh Phạn tên là A-di-đa-chất đa-la (*Nhà Tùy dịch là Cam Lộ Muội*) có một người con tên là Để-sa.

Bấy giờ, Ma-ha Ba-xà-ba-đề, di mẫu của Thái tử bạch vua Tịnh Phạn: Thân thiếp xin y theo lệnh Đại vương dạy, không dám trái ý.

Ma-ha Ba-xà-ba-đề vâng lệnh nhà vua nuôi dưỡng Thái tử, giống như mặt trăng từ đầu tháng đến giữa tháng, ngày càng tròn đầy trong sáng; nuôi dưỡng Thái tử ngày càng khôn lớn cũng lại như vậy. Lại giống như cây Ni-câu-đa trồng chỗ đất phì nhiêu, lần lần tăng trưởng thành đại thọ, Thái tử ngày nay lớn khôn cũng lại như vậy.

Từ khi Thái tử đản sinh cho đến ngày nay, cung điện Đại vương Tịnh Phạn ngày càng tăng thêm rất nhiều tài lợi: Vàng, bạc, ngọc

ngà, châu báu, súc vật... không thiếu một vật gì.

Có bài kệ nói:

*Ngũ cốc và của cải,  
Vàng bạc cùng y phục.  
Làm ra hoặc chẳng làm  
Tự nhiên được đầy đủ.  
Đồng tử và Từ-mẫu  
Sữa, tô lạc thường nhiều.  
Từ mẫu mà ít sữa,  
Đều luôn luôn căng đầy?*

Trong thời gian đó nếu có ai oán hận nhà vua, thì tự nhiên chuyển đổi tâm tánh, chuyển oán thành ân, sinh tâm bình đẳng, đồng tâm hiệp lực, nhất tâm nhất ý, cùng nghĩ cùng làm. Thuở ấy mưa thuận gió hòa, không có các thiên tai như mưa đá... làm nhiều hại dân chúng, ra công sản xuất thì ít mà thu hoạch lại nhiều, đồng ruộng lúa mạ, tất cả hoa màu, được thảo rừng cây, vườn cây ăn quả, tùy màu sắc mỗi loài hoa càng thêm tươi thắm, hương thơm bát ngát, tùy theo hương vị, mỗi loại trái cây càng thêm ngon ngọt đậm đà. Tất cả hoa màu đều già chín đúng mùa, không bao giờ trễ hạn. Hết thảy đều nhờ oai đức của Thái tử.

Ở trong thành, tất cả những người có thai đều được sinh sản an ổn. Dân chúng không có các tật bệnh hoành ương, cũng không có chết yểu, đều nhờ oai đức của Thái tử.

Tất cả Trưởng giả, cư sĩ, dân chúng những vùng lân cận, mỗi người tự an phận mình, không có cảnh mưu cầu cướp giựt lẫn nhau, không có chuyện người này lấy của người kia, hay người kia bị bắt buộc đem của đến dâng cho người này. Dầu có người gặp nhân sự gì đó, cần ít nhiều tiền của thì đi vay mượn, người cho mượn lẽ ra phải cho nhiều mà lại cho ít, người mượn không sinh tâm niệm: “Tại sao ta cần chường này mà họ chỉ cho chường ấy”. Dân chúng trong thành các vùng lân cận đều tôn kính lẫn nhau, hiếu dưỡng phụ mẫu, kính thờ sư trưởng, cũng do nhờ oai đức của Thái tử. Cũng như thuở xưa y theo chánh pháp mà sinh hoạt, tất cả vua tôi sĩ thứ đều hành động đúng theo chánh pháp, đều tu Thập thiện, đầy đủ các hạnh, trong nước

không có nạn khủng bố, ngũ cốc được mùa, không có cảnh cơ hàn khốn khổ, hết thảy đều tốt đẹp.

Ngay cả quốc nội của Đại vương Tịnh Phạn, dân chúng không đói khát, cũng không có nạn khủng bố, ngũ cốc được mùa, tất cả mọi người đều y theo chánh pháp mà sinh hoạt, thường ưa bố thí vun trồng công đức, xây dựng lâm viên, làm việc đại nghĩa như: Đào ao, vét giếng, mương, kênh, khe rãnh, tất cả đều được thành tựu tự nhiên. Các đền thờ Thiên thần, am miếu thuộc các nơi nha, cuộc, tỉnh, phủ cũng được tự nhiên hưng thịnh. Tất cả dân chúng không có tai nạn hoạn ương, đều được an vui giống như Thiên giới, mọi sự đều do oai đức của Thái tử, nên những việc như vậy không có gì là không thành tựu.

Tóm tắt qua bài kệ:

*Dân chúng đều trọng pháp  
Lòng bòn sẻn không còn,  
Đều sống theo chánh pháp.  
Không sát bởi lòng từ,  
Giải trừ được nạn đói,  
Thực phẩm rất dồi dào.  
Mọi người đều vui sướng,  
Hưởng thụ như chư Thiên.*

Bấy giờ Đại vương Tịnh Phạn đợi ngày sao Chẩn qua rồi, chọn ngày sao Giác vì Thái tử mà làm các chuỗi anh lạc và các tư trang bằng ngọc quý giá như: Vòng đeo cổ tay cổ chân, các vòng trang điểm trên đầu, các tràng hoa đeo ngang cổ, chuỗi anh lạc bằng các ngọc quý có đường nét nổi bật, các vòng ngọc nơi cánh tay hay nơi thắt lưng, dây thắt lưng bằng vàng, chuông rung bằng vàng, lưởi ngọc, các ngọc ma-ni dùng điểm trên giày ống dép da, mũ ngọc giống như chư Thiên, hết sức đẹp đẽ, lạ thường.

Lại có năm trăm thân quyến họ Thích vì Thái tử mỗi người làm một xâu chuỗi anh lạc thật đẹp, làm xong đồng đến vua Tịnh Phạn thưa:

–Lành thay Đại vương! Những chuỗi anh lạc chúng tôi làm trong bảy ngày đêm, cúi xin Đại vương thân nhận trang sức cho Thái tử để chúng tôi khỏi bỏ công vô ích.



Vào một buổi sáng ngày Quý tú, Đại vương cùng Quốc sư Bà-la-môn Ưu-đà-da-na là thân phụ của Tỳ-kheo Ưu-đà-di, cùng với năm trăm vị Bà-la-môn khác đồng xướng lên:

–Ngày nay hết sức an lành!

Rồi cùng nhau đưa Thái tử đến một hoa viên tên là Vô cấu thanh tịnh trang nghiêm, xưa nay người ta quý trọng vườn này như bảo tháp. Thuở ấy trong hoa viên lại có vô lượng vô biên trăm ngàn du khách, nào đàn ông, đàn bà, thanh niên nam nữ, rủ nhau tập hợp chờ xem dung nhan Thái tử. Nhà vua lại sắm một cỗ xe lớn chở đầy các thứ: Chuỗi anh lạc, vàng, bạc, y phục, thực phẩm, mỗi thứ đều đầy ắp trên xe. Xe này đi trước Thái tử để tổ chức đại hội bố thí Vô già nơi các ngã tư đường lớn và các đầu đường đi vào thôn xóm nơi thành Ca-tỳ-la, ban tổ chức cao giọng tuyên bố:

–Hễ ai cần những gì, ở đây đều cung cấp đầy đủ.

Lại nữa, có tám ngàn nhạc cụ cùng nhau hòa tấu đủ các âm điệu, lại trên hư không tự nhiên rải vô lượng vô biên các loại hoa tuyệt đẹp. Lại có vô lượng trăm ngàn mỹ nữ được trang sức với vô lượng chuỗi anh lạc, hoặc ở trên lầu, hoặc ở trên đài cao, hoặc nơi vọng gác, hoặc ở trên bờ thành, hoặc có nàng tựa vào tường, hoặc ở cửa sổ từ các lầu trên thành, hoặc nơi các tòa nhà đồ sộ hay cao ốc, tay cầm sẵn các hoa quý, chờ Thái tử đi gần đến sẽ tung rải để tỏ lòng đón rước.

Lại có tám ngàn ngọc nữ chư Thiên trang điểm thật đẹp, tay cầm chổi đi phía trước Thái tử quét dọn đường sá. Tất cả quyến thuộc Thích chủng đều đi hai bên Đại vương Tịnh Phạn, theo thứ lớp đi phía trước Thái tử.

Lúc đó Ma-ha Ba-xà-ba-đề ngồi trên chiếc kiệu quý giá, hai tay bồng Thái tử đặt trên đầu gối mình.

Dùng vô lượng vô biên các thứ quý giá trang hoàng đầu đó hoàn chỉnh, rồi cùng nhau đưa Thái tử đến hoa viên.

Bấy giờ, Quốc sư thân phụ của Ưu-bà-di cùng với năm trăm vị Bà-la-môn, mỗi người đều dùng vô lượng vô biên lời cầu nguyện an lành ca ngợi Thái tử, rồi đem chuỗi anh lạc đeo trên mình Thái tử. Do thân tướng Thái tử, tất cả chuỗi anh lạc bị ẩn khuất, không còn phát sinh ánh sáng, mờ tối giống như đóng mực. Các chuỗi anh lạc

lại không còn sức phản chiếu ánh sáng, cũng không còn trong suốt, chẳng khác nào như cục than hầm để bên đồng vàng Diêm-phù-đàn quý giá.

Đúng y như vậy! Như vậy! Chuỗi anh lạc trang sức trên mình Thái tử, giống như đom đóm ở giữa ban ngày nắng chói, không thể hiện được ánh sáng. Tất cả bao nhiêu chuỗi anh lạc để gắn bên Thái tử, không tài nào thể hiện chiếu sáng được cũng lại như vậy. Mọi người thấy Thái tử có những việc hết sức đặc biệt quá ư hy hữu như vậy, đều hô to lên:

–Hoan hô! Hoan hô! Ít có thay! Ít có thay!

Họ hôn hờ vui cười, người người vỗ tay reo hò ca hát, vung múa y phục.

Lúc ấy ở trên hư không hoa viên có một Thiên thần tên là Ly cấu, ẩn trong không trung nói kệ:

*Giả sử cõi đất này,  
Thành ấp và xóm làng,  
Núi sông và cây cối,  
Đều thành vàng Diêm-phù,  
Ánh sáng sợi lông Phật,  
Đầy đủ tướng oai đức.  
Che khuất như khối mực  
Đầy trang nghiêm, trăm phước  
Diệt ánh sáng anh lạc.  
Ngài đủ các tướng này,  
Quả báo rất tối thắng,  
Chẳng cần ngọc trang sức.*

Thiên thần đọc kệ tán thán, kể đến dùng vô lượng vô biên thiên hoa rải trên mình Thái tử, rồi trở về Thiên cung.

Bấy giờ, thân bằng quyến thuộc dòng họ Thích đem đầy các thứ: Giường làm bằng ngà đủ các màu sắc, các loại thuốc, bột chiên-đàn vô giá và các thứ bột hương khác... để hiến dâng cho Thái tử sử dụng và trang điểm trên thân. Lại đem các đồ chơi như: Xe nai làm bằng vàng ròng, các loại ghe thuyền, các giống thú ngoài đồng cho đến ngựa con làm bằng ngọc quý giá để Thái tử mặc tình chơi đùa. Những

đồ chơi như vậy, đủ cho Thái tử chơi trong tám năm.

Thái tử được nuôi dưỡng qua năm tháng dần dần khôn lớn, tuyệt nhiên không giống như những đứa trẻ khác, như: Không tiểu dãi dơ bẩn, không có các thứ phản uế, không có kêu khóc ê oa, không co giật, cũng không đòi ăn uống... nên các dưỡng mẫu luôn luôn vui lòng.

Một hôm, Đại vương Tịnh Phạn nghĩ: “Thái tử có hình dung tuấn tú, trong thế gian ít có được người thứ hai nhưng chưa biết sức lực Thái tử mạnh yếu thế nào. Nay ta sẽ thử xem ra sao?”

Rồi nhà vua tổ chức một cuộc tiệc dành riêng cho Thái tử và các đồng tử cùng trang lứa trong hoàng gia. Đồng thời nhà vua cũng cho tập trung một số bạch tượng con cùng dự tiệc với các đồng tử. Nhà vua dùng một bát bằng vàng ròng chạm trổ thật đẹp, đựng đầy các viên thực phẩm tuyệt diệu, lại dùng vàng ròng làm dây xích, xiềng bát vàng đặt trước mặt các đồng tử. Rồi Đại vương ra lệnh các đồng tử hãy tranh thức ăn với các chú voi con. Các đồng tử tranh không lại các chú voi con nên bị chúng đoạt mất phần ăn. Sau cùng đến lượt Thái tử, nhà vua cũng tuyên bố:

–Thái tử phải giữ lấy phần ăn của mình, không thì sẽ bị bạch tượng con đến cướp lấy. Thái tử liền dùng hai tay bưng lấy bát vàng đưa nhẹ lên, dây xiềng vàng liền đứt, khiến chú voi con bị đẩy lui không tranh lại sức với Thái tử.

Sau đó Đại vương Tịnh Phạn vì Thái tử sắm nhiều xe dê để trong nội cung cho Thái tử vui chơi, mỗi con dê được trang hoàng: Yên làm bằng vàng ròng, đủ các ngọc quý và chuỗi anh lạc trang nghiêm trên thân, lại phủ bên ngoài một màn lưới bằng vàng. Mỗi khi dạo chơi trong cung cho đến các hoa viên, Thái tử thường ngồi trên các xe dê này.

Và các hoàng thúc Cam Lộ Phạn..., các hoàng thích khác đều vì con của mình, trang nghiêm các xe giống như xe Thái tử, cũng để cho các đồng tử cỡi xe tùy ý dạo chơi.

## Phẩm 11: TẬP HỌC KỸ-NGHỆ

Khi Thái tử tuổi vừa lên tám, Đại vương Tịnh Phạn nhóm họp bá quan, quần thần tể tướng, rồi ngài hỏi:

–Ngày nay trong nước trăm, các khanh có biết ai là người trí tuệ bậc nhất, ai là người đầy đủ tài năng thông thạo các ngành nghề, đủ khả năng làm thầy dạy lịch sử, văn học và tất cả các kinh luận cho Thái tử?

Quần thần tâu:

–Xin Đại vương biết cho, hiện giờ có Đại sư Tỳ-xa-bà Mật-đa-la rất giỏi các kinh luận, là kẻ tài năng trong thiên hạ, người có thể dạy các kinh luận cho Thái tử.

Đại vương liền cho sứ giả triệu đại sư Tỳ-xa-bà Mật-đa-la về triều, rồi Đại vương lại bảo:

–Này Tôn giả Đại sư, khanh có thể vì trăm dạy tất cả sách vở kỹ nghệ, kinh luận cho Thái tử được không?

Tỳ-xa-bà Mật-đa-la đáp:

–Kẻ hạ thần này xin phụng mạng Đại vương, có thể làm được việc này.

Đại vương hết sức vui mừng, rồi chọn ngày lành tháng tốt, cùng các vị Đại đức kỳ cựu trong hoàng tộc, sắp đặt đầy đủ các lễ nghi. Lại triệu tập năm trăm đồng tử xếp hàng theo thứ lớp trước sau hai bên tả hữu, trông buổi lễ thật trang nghiêm. Ngoài ra có rất đông nam đồng tử tùy tùng, hộ vệ Thái tử đồng đến học đường.

Đại sư Tỳ-xa-bà Mật-đa-la từ xa trông thấy Thái tử có oai đức thế lực quá lớn, nên hoảng hốt đứng dậy cúi mình lễ dưới chân Thái tử. Lễ rồi đứng dậy, Đại sư thấy mọi người đưa mắt nhìn mình nên sinh tâm hổ thẹn. Đang khi ấy trên hư không xuất hiện một Thiên tử tên là Tịnh Diệu, từ cung trời Đâu-suất cùng với vô lượng vô biên chư Đại vương Thiên thần thường ủng hộ bên Thái tử, ẩn thân trong hư không nói kệ:

*Các nghề trong thế gian,  
Cùng các thứ kinh luận,  
Thái tử đều biết rõ,*

Ngài dạy cho mọi người.  
 Bạc TỐI Thắng chúng sinh,  
 Vì tùy thuận thế gian,  
 Quá khứ đã học tập.  
 Nay giả theo thầy học,  
 Bao nhiêu trí xuất thế,  
 Các đế cùng các lực,  
 Các pháp nhân duyên sinh,  
 Sinh ra và tiêu diệt.  
 Biết hết trong một niệm,  
 Danh sắc hiện chẳng hiện,  
 Như trên đều chứng biết,  
 Huống nữa là văn tự.

Thiên tử nói kệ, lại dùng các thứ hoa rải trên mình Thái tử rồi liền trở về cung trời Đâu-suất.

Khi ấy Đại vương Tịnh Phạn dùng vô số ngọc ngà quý giá cung cấp cho các Bà-la-môn, lại dọn đủ thức ăn trăm vị thiết đãi họ. Rồi ngài đem Thái tử phó chúc cho Đại sư Tỳ-xa-bà Mật-đa-la, chỉ để lại các dưỡng mẫu, còn bao nhiêu trở về vương cung.

Đây là buổi học đầu tiên của Thái tử, dùng gỗ ngứa đầu chiên-đàn loại tốt nhất làm bảng viết, bốn học cụ đều làm bảu báu, dùng các loại hương thơm đặc biệt của chư Thiên thoa trên mặt bảng. Rồi Thái tử cầm bảng đến trước Quý phạm sư Tỳ-xa-bà Mật-đa-la thưa:

–Ngày nay Tôn giả Quý phạm dạy cho tôi sách gì? (*Bản Phạn vốn thiếu một đầu sách*). Sách của Phạm Thiên (*Nay chính là sách mười bốn âm của Bà-la-môn*) hay sách Khư-lô-sắc-tra (*dịch Lô Thần*). Hoặc sách của Tiên nhân Phú-sa Ca-la (*Tùy dịch: Liên hoa*), hoặc sách A-la-ca (*Tùy dịch: Tiết phần*), hoặc sách Mộng-già-la (*Tùy dịch: Kiệt tường*), hoặc sách Da-mị-ni (*Tùy dịch: sách nước Đại Tần*), hoặc sách Ưng-cù-lê (*Tùy dịch: sách ngón tay*), hoặc sách Da-na-ni-ca (*Tùy dịch: Đà Thừa*), hoặc sách Ta-già-bà (*Tùy dịch: Trâu cái*), hoặc sách Ba-la-bà-ni (*Tùy dịch: lá cây*), hoặc sách Ba-lưu-sa (*Tùy dịch: lời nói ác*), hoặc sách Tỳ-đa-đồ (*Tùy dịch: Thân chết đứng dậy*), hoặc sách Đà-tỳ-đồ-quốc (*Tùy dịch: Nam Thiên-trúc*), hoặc sách Chỉ-la-đê (*Tùy dịch: người lỏa hình*), hoặc sách Độ-kỳ-sai Na-bà-đa (*Tùy*

*dịch: xoay bên hữu*), hoặc sách Ưu-già (*Tùy dịch: Rực rỡ*), hoặc sách Tang-khư (*Tùy dịch: Kế toán*), hoặc sách A-bà-vật-đa (*Tùy dịch: Ngược*), hoặc sách A-nậu-lô-ma (*Tùy dịch: Thuận*), hoặc sách Tỳ-da-mị-xa-la (*Tùy dịch: Tap*), hoặc sách Đà-la-đa (*Núi Diệu-tràng-biên*), hoặc sách Tây Cù-da-ni (*Nhà Tùy không dịch*), hoặc sách Kha-sa (*Sớ-lặc*), hoặc sách Chỉ-na-quốc (*Đại Tùy*), hoặc sách Ma-na (*Đấu-thăng*), hoặc sách Vị-đồ-xoa-la (*Chữ trung*), hoặc sách Tỳ-đa-tất-đề (*Xích*), hoặc sách Phú-số-ba (*Hoa*), hoặc sách Đề-bà (*Trời*), hoặc sách Na-già (*Rồng*), hoặc sách Dạ-xoa (*Tùy không dịch*), hoặc sách Càn-thát-bà (*Ám thanh cõi trời*), hoặc sách A-tu-la (*không uống rượu*), hoặc sách Ca-lâu-la (*Chim cánh vàng*), hoặc sách Khẩn-na-la (*Phi nhân*), hoặc sách Ma-hầu-la-già (*Rắn lớn*), hoặc sách Di-già Giá-ca (*Tiếng các thú*), hoặc sách Ca-ca-lâu-đa (*Tiếng chim*), hoặc sách Phù-ma-đề-bà (*Trời địa cư*), hoặc sách An-đa Lê-xoa Đề-bà (*Trời trên hư không*), hoặc sách Uất-đa-la Câu-lô (*Bắc Tu-di*), hoặc sách Bô-lâu Bà-tỳ Đề-ha (*Đông Tu-di*), hoặc sách Ô-sai-ba (*Cử*), hoặc sách Nị-sai-ba (*Ném*), hoặc sách Ta-già-la (*Biển*), hoặc sách Bạt-xà-la (*Kim cang*) hoặc sách Lê-già Ba-la-đề-lê-già (*Qua lại*), hoặc sách Tỳ-khí-đa (*Đồ ăn thừa*), hoặc sách A-nậu Phù-đa (*Vị tầng hữu*), hoặc sách Xa-ta Đa-la Bạt-đa (*Như phục chuyển*), hoặc sách Già-na-na Bạt-đa (*Toán chuyển*), hoặc sách Ưu-sai Ba-bạt-đa (*Cử chuyển*), hoặc sách Ni-sai Ba-bạt-đa (*Trích chuyển*), hoặc sách Ba-đa Lê-khư (*Túc*), hoặc sách Tỳ-câu Đa-la Ba-đa-na-địa (*Từ hai câu Tăng thượng*), hoặc sách Da-bà-đa Thâu-đa-la (*Thêm mười câu trở lên*), hoặc sách Vị-đồ-bà Sái-ni (*Trung lưu*), hoặc sách Lê-sa-da Ta-đa-ba Di-tỷ-đa (*Khổ hạnh của chư Tiên*), hoặc sách Đà-la-ni Ty-xoa-lê (*Quán đất*), hoặc sách Già-già-na Ty-lê-xoa-ni (*Quán hư không*), hoặc sách Tát-bổ-sa-địa-ni Sơn-đa (*Hạt quả tất cả thuốc*), hoặc sách Sa-la-tăng-già Hà-ni (*Tổng lãm*), hoặc sách Tát-bà-lâu-đa (*Tất cả tiếng*)...

Thái tử trình bày tên các sách rồi, lại thưa hỏi Quý phạm sư:

–Thưa Tôn sư, có sáu mươi bốn tên sách như vậy, không biết Tôn sư dạy cho tôi sách nào?

Tỳ-xa-bà Mật-đa-la nghe Thái tử kể tên sách, trong lòng hoan hỷ vui mừng hơn hở, nhưng thâm nghĩ hổ thẹn, dẹp bỏ được tánh cống

cao ngã mạn, đến trước Thái tử đọc kệ ca ngợi:

*Bậc trí tuệ thanh tịnh ít có,  
Khéo tùy thuận các pháp thế gian.  
Chính thân ngài uyên thâm các luận,  
Lại trở vào lớp học của ta.  
Sách như vậy ta chưa từng học,  
Nhưng Thái tử lại thông tất cả.  
Đại đạo sư cho cả trời người  
Nay ta lại theo ngài học hỏi.*

Bấy giờ có năm trăm đồng tử của quần thần thuộc dòng họ Thích đồng vào lớp học với Thái tử. Họ tập viết và tập đọc các mẫu tự, do oai đức của Thái tử cộng với thần lực của chư Thiên, nên trong khi năm trăm đồng tử tập đọc các mẫu tự, lại lồng vào đó những âm thanh khác, như:

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ A thì phát ra tiếng “Các hành vô thường”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Y thì phát ra tiếng “Tất cả các căn đều phòng hộ”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ưu thì phát ra tiếng “Tâm được tịch định”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Yết thì phát ra tiếng “Các pháp lục nhập phải chứng biết”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ô thì phát ra tiếng “Phải ra khỏi biển lớn phiền não”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ca thì phát ra tiếng “Phải thọ các nghiệp báo đã tạo”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Khư thì phát ra tiếng “Dạy dỗ tất cả cội gốc phiền não”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Già thì phát ra tiếng “Mười hai nhân duyên rất khó vượt qua”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Hàng thì phát ra tiếng “Các vô minh che lấp dày đặc phải trừ sạch”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Nga thì phát ra tiếng “Khi Như Lai thành Phật, đối với chúng sinh sợ sệt ở các phương khác, ngài bố

thí vô-úy”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Giá thì phát ra tiếng “Cần phải chứng biết bốn pháp chân lý”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Xa thì phát ra tiếng “Phải biết ngày nay có bao tâm mê hoặc tà vạy đua nịnh đều phải trừ diệt”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Xà thì phát ra tiếng “Phải vượt qua biển sinh tử”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Xã thì phát ra tiếng “Phải xô ngã, và bẻ gãy cây cờ ma phiền não”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Nhã thì phát ra tiếng “Phải dạy bốn chúng thuận tu giáo pháp”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Tra thì phát ra tiếng “Tất cả chúng sinh phàm phu khắp tất cả mọi nơi kinh sợ lời nói vô thường này”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Trá thì phát ra tiếng “Cần phải nhớ nghĩ chữ Trá này, nếu các căn thuận thực không còn đắm các pháp, tức được chứng biết”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Đồ thì phát ra tiếng “Phải chứng được bốn pháp Như ý tức, tức bay được trên hư không”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Trà thì phát ra tiếng “Làm hoa búp hoan hỷ, như lời nói chữ Trà, tiêu diệt các hành và mười hai pháp nhân duyên vô thường hiển hiện”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Noa thì phát ra tiếng “Người đắc đạo khi thọ lợi dưỡng, không có một vi trần phiền não nào không tiêu diệt mà thọ sự cúng dường của kẻ khác”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Đa thì phát ra tiếng “Nên hưởng về khổ hạnh”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Tha thì phát ra tiếng “Phải quán như thế này: Tâm của tất cả chúng sinh như chiếc búa, các cảnh giới bên ngoài như tre gỗ”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Đà thì phát ra tiếng thế này: “Phải đồng tu hạnh bố thí và khổ hạnh”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Tha thì phát ra tiếng “Phải có tiếng pháp”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Na thì phát ra tiếng “Cần phải



dùng âm thực để sống”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Bá thì phát ra tiếng “Chân như thật đế”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Phả thì phát ra tiếng “Phải thành đạo, chứng diệu quả”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Bà thì phát ra tiếng “Mở tất cả các trời buộc”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Bà thì phát ra tiếng “Không còn thọ thân đời sau”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ma thì phát ra tiếng “Tất cả sự khủng bố của sinh tử đáng sợ”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Da thì phát ra tiếng “Vì người diển nói rõ tất cả các pháp môn”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ra thì phát ra tiếng “Phải có Tam bảo”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ La thì phát ra tiếng “Đoạn các ái”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Bà thì phát ra tiếng “Đoạn tất cả chủng tử căn bản của thân”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Xa thì phát ra tiếng “Chứng được chỉ quán”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Sa thì phát ra tiếng “Phải biết sáu cõi”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Ta thì phát ra tiếng “Phải chứng các trí”.

Khi năm trăm đồng tử đọc chữ Hà thì phát ra tiếng “Phải đánh tan các phiền não”.

Khi năm trăm đồng tử xướng các tự mẫu, do sức oai thần của Thái tử cùng với sự hộ trì của chư Thiên; do đó mới phát ra âm thanh diển tả các pháp môn vi diệu bí mật sâu xa như vậy.

Rồi sau đó, Đại vương Tịnh Phạn nhóm họp các quần thần cùng thảo luận:

–Này các khanh, tất cả quần thần ai biết ở đâu có võ sư võ thuật cao cường, có tài sử dụng các binh khí, trí lược hơn người, có thể làm thầy dạy Thái tử Tất-đạt-đa ta.

Quần thần tâu:

–Đại vương phải biết, ở xứ này có chàng Sần-đề Đề-bà (*Nhà Tùy dịch: Nhẫn Thiên*) con của Thiện Giác thuộc dòng họ Thích, người võ nghệ cao cường, thông thạo hai mươi chín kỹ năng, kỹ thuật tinh vi, động tác uyển chuyển nhẹ nhàng, song hết sức lanh lẹ và rắn chắc, người có thể làm thầy dạy Thái tử.

Hai mươi chín kỹ năng đó là: Phóng lên lưng voi, vọt lên xe, lao qua hầm, nhảy lên ngựa, bắn tên giỏi, chạy nhanh, ý chí kiên cường, thân cử động nhẹ nhàng lanh lẹ. Nhận định thận trọng, có tài huấn luyện, có tài dùng móc câu điều khiển voi, hiểu biết rành rẽ, thi hành chu đáo, vãi lưới bắt voi, lại khéo nuôi dưỡng súc vật, xử đoán nghiêm minh, có tài chỉ huy mã binh, lão luyện am tường địa thế núi sông, tay nắm chắc chắc, chân đứng vững vàng, chải đầu búi tóc, bền vững chắc chắn, có thể phá có thể mở, có thể xẻ có thể bửa, bắn không lạc đích, có tài trường cung sắt vô song, xa nghe âm thanh bắn tên liền trúng, bắn nhằm tên vết thương rất sâu. Sáng suốt thông minh, lời nói tao nhã, biện luận mẫn tiệp, hiểu biết rõ ràng, sách lược đa mưu, bàn cổ luận kim, tùy thời uyển chuyển.

Bao bí quyết võ thuật, sử dụng binh khí người đều thông đạt, nên chỉ một mình Sần-đề Đề-bà mới có khả năng dạy tất cả võ thuật sử dụng binh khí cho Thái tử.

Đại vương Tịnh Phạn nghe lời nói này, hết sức vui mừng, liền ra lệnh quần thần mời Nhẫn Thiên (*Sần-đề Đề-bà*).

Khi Nhẫn Thiên đến, nhà vua ra lệnh:

–Khanh có thể dạy tất cả võ thuật sử dụng các binh khí cho Thái tử Tất-đạt-đa chăng?

Nhẫn Thiên đáp:

–Kẻ hạ thần này có thể đảm trách.

Đại vương lại nói:

–Nếu khanh chấp nhận, phải dạy con ta đạt được kết quả hết sức tốt đẹp.

Lúc ấy, vua Tịnh Phạn vì Thái tử cho lập một hoa lâm viên tên là Càn cù, để cho Thái tử du ngoạn vui chơi, hoặc luyện tập võ nghệ. Cùng lúc ấy, có năm trăm quần thần hoàng gia cũng vì con mình đều lập hoa viên để cho các đồng tử dạo chơi, hay tập võ nghệ trong hoa

viên của mình.

Bấy giờ võ sư Nhãn Thiên đem Thái tử và năm trăm đồng tử vào hoa viên Cần cù để dạy cách thức sử dụng các binh khí. Khi võ sư Sần-đề Đề-bà đem các thứ binh khí để chuẩn bị dạy cho Thái tử, Thái tử thấy rồi đều không sử dụng, nói với Nhãn Thiên:

–Võ sư hãy dạy các thứ binh khí này cho năm trăm đồng tử, còn ta biết rồi chẳng cần tập học.

Nhãn Thiên liền vì năm trăm đồng tử dạy cách sử dụng các binh khí ấy. Các đồng tử học chẳng bao lâu, mỗi người đều được thành tựu hai mươi chín kỹ năng một cách thông thạo.

Hai mươi chín kỹ năng đó là: Nhảy vọt lên xe, ngựa và voi trắng, cho đến chỉ thế lực trương cung sắt... năm trăm đồng tử đối với các pháp này đều thành tựu một cách hết sức lão luyện, trí tuệ sáng suốt, sử dụng lanh lẹ.

Nhãn Thiên lại dạy các kỹ thuật mà một vị vua cần phải có, hết sức siêu việt, như các sách kế toán, hiểu biết sử dụng toán số, điều khắc ấn loát, phân biệt rõ các âm: “Cung, thương, luật, lữ”, ca múa vui chơi, cách nói năng hoạt bát, hoặc chế tạo các vòng cong bằng ngọc quý kỳ lạ, nhuộm các màu sắc y phục, hội họa tranh ảnh, hay các việc hòa hợp hương liệu, hoặc hoa tay viết chữ chân chữ thảo, hoặc sáng tác văn chương, hoặc có thể nhào lộn trên lưng bạch tượng, hoặc xoay tròn trên yên ngựa, yên lạc đà, hoặc có thể uốn quanh nơi đầu, cổ, đuôi, chân ngựa voi và lạc đà một cách tài tình. Tất cả những kỹ thuật như vậy, năm trăm đồng tử đều được điều luyện. Hoặc ở trên xe cũng có tài sử dụng các binh khí như múa đao, phóng lao, trương cung bắn tên sử dụng đều được toại ý, hai khuỷu tay vung múa một cách uyển chuyển, sức đánh thích hợp với búa đao, khi tấn khi thoái, nắm lấy ống chân, chụp lấy cánh tay, có tài ném đá, có tài chạy nhanh, cho đến các môn võ thuật tay có khí cụ, và nghe tiếng bắn tên, liền trương cung sắt, bắn lại như mưa, Thái tử đối với tất cả các thứ này đều cho qua không học, lại nói:

–Ta đã am tường các loại ấy, võ sư chẳng cần phải dạy.

Nhãn Thiên muốn dạy các pháp yếu của một vị vua, như là: Xem thiên văn, pháp cúng tế, xem tướng tốt xấu, suy tìm những việc đã qua, khéo quả trách lời nói sai lầm, biết rõ tiếng các loài cầm thú,

thông đạt tinh luận, tạo tác các nghề, giải đáp nguyên nhân các nghề, các môn chú thuật. Ngoài ra còn mười thứ danh tự, các pháp chánh trị của bậc tiên bối... Tất cả các kinh điển, Nhẫn Thiên đều đem dạy cho Thái tử cùng các đồng tử hoàng gia. Đối với những kẻ khác, học các kinh luận này phải trải qua nhiều năm tháng, mà có người thành công, có người không thành công. Các kinh luận và kỹ thuật ấy, đối với Thái tử chỉ học trong bốn năm là thành công một cách dễ dàng. Ngoài ra các đồng tử hoàng gia cũng thông đạt một cách tự tại.

Lúc ấy Nhẫn Thiên liền làm kệ ca ngợi Thái tử:

*Thái tử còn tuổi thơ,  
Học tập rất dễ dàng,  
Chẳng dùng nhiều trí lực,  
Chốc lát tự thông đạt.  
Thời gian học tập ít,  
Hơn kẻ học nhiều năm.  
Kỹ năng ngài học qua,  
Tài giỏi hơn mọi người.*



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 12

#### Phẩm 12: DU NGOẠN

Thuở Thái tử còn tuổi thơ ấu sống trong cung vua, chỉ biết dạo chơi vui đùa, không quan tâm về việc học tập. Đến năm lên tám tuổi mới bắt đầu rời cửa cung đến trường học tập, trải qua bốn năm học tập văn chương, kinh luận và tất cả võ thuật cũng như cách sử dụng binh khí nơi hai Đại sư văn võ: Tỳ-xa-bà Mật-đa-la và Nhẫn Thiên. Đến năm Thái tử mười hai tuổi, đối với tất cả môn văn võ, ngài đều uyên thâm quảng bác, thông thạo một cách điêu luyện; rồi từ đó mặc tình đuổi theo thú vui tinh sắc thế tục.

Một hôm nọ, Thái tử dạo chơi, vui thú trong nghệ thuật bắn tên nơi lâm viên Càn cù, còn năm trăm đồng tử hoàng gia cũng đang du hí trong vườn của họ. Bỗng nhiên có một bầy nhạn bay qua trên không, lúc ấy đồng tử Đề-bà-đạt-đa trương cung bắn nhằm một chim nhạn, chim nhạn mang luôn mũi tên sa vào vườn Càn cù. Thái tử thấy chim nhạn bị thương còn dính mũi tên rơi nằm trên mặt đất, ngài dùng đôi bàn tay nhẹ nhàng nâng lấy chim nhạn, rồi ngồi xếp bằng, để chim trên bắp vế, dùng bàn tay có vân chữ vạn hình tròn, trơn láng mềm mại mịn màng chứa đầy phước đức vi diệu, dịu dàng như tàu lá chuối non, tay trái giữ lấy chim nhạn, tay phải từ từ nhổ mũi tên, rồi dùng tô mật băng lấy vết thương.

Lúc ấy, đồng tử Đề-bà-đạt-đa cho người đến thưa Thái tử:

–Bẩm Thái tử, đồng tử Đề-bà-đạt-đa của chúng tôi vừa bắn trúng một con chim nhạn sa vào vườn của ngài, xin ngài vui lòng trao chim nhạn cho Đề-bà-đạt-đa, không được giữ lấy.

Thái tử bảo người hầu cận của Đề-bà-đạt-đa:

–Như chim nhạn chết thì ta trao lại cho chủ người, nếu chim còn sống thì điều đó hoàn toàn không được.

Đề-bà-đạt-đa lại cho người qua đòi một lần nữa, thưa:

–Dù chim nhận sống hoặc chết, nhất quyết phải trả lại cho ta, do vì tay ta có tài bắn trúng chim trước, rồi sau đó chim mới rơi nhằm vào vườn Thái tử, tại sao người ngang nhiên giữ lại?

Thái tử bảo:

–Sở dĩ ta giữ lấy chim nhận như vậy, là do ta trước đã phát tâm Bồ-đề, tất cả chúng sinh thủy đều được ta tiếp độ, huống nữa là con chim nhận này mà không thuộc về của ta hay sao!

Vì lý do này mà hai người đi đến tranh chấp, nhà vua liền cho triệu tập các vị trưởng lão kỳ đức trí thức trong hoàng tộc để xử đoán. Lúc ấy có một chư Thiên cõi trời Tịnh cư biến dạng làm vị trưởng giả kỳ túc lẩn vào trong hội đưa ra ý kiến:

–Người nào nuôi dưỡng chim nhận thì người đó tiếp nhận chim nhận, còn kẻ nào bắn chim nhận thì người đó dĩ nhiên xa cách chim nhận.

Tất cả các vị trưởng lão kỳ đức trong hội đều tán thành, đồng thanh hô lên:

–Đúng như vậy, đúng như vậy, y như lời nhân giả vừa nói.

Đây là nguyên nhân đầu tiên đưa đến mối oán thù giữa Thái tử và Đề-bà-đạt-đa.

Lại một hôm nọ, Đại vương Tịnh Phạn và Thái tử cùng các đồng tử hoàng gia đi du ngoạn vùng thôn dã ở ngoại ô để xem mức sinh hoạt của dân chúng. Lúc ấy trong cánh đồng có một nông dân thân thể sạm nắng, hết sức cực nhọc chăm lo từng luống cày, với đôi trâu trên vai mang chiếc ách đi trước, được buộc bởi dây dầm choàng qua dưới cổ, mỗi khi trâu chậm bước thì chiếc roi trên tay bác nông phu quất mạnh vào thân, dưới ánh nắng mặt trời ngày càng trưa, nóng như thiêu như đốt, miệng trâu thở hổn hển, mồ hôi tuôn chảy, người và vật đều bị bức xúc bởi cơn đói khát, lại thêm thân thể ồm gầy, da bọc lấy xương, và dưới những luống cày vừa mới lật lên đều có những loài trùng dế... xuất hiện, người vừa cày qua khỏi thì bầy chim đập xuống tranh lấy miếng mồi. Thái tử thấy trâu cày quá ư mệt mỏi lại thêm roi vọt đánh đập, chiếc ách đè nặng nghiêng trên vai, và sợi dây dầm choàng qua cổ cọ sát làm cho lở da nát thịt, máu chảy ròng ròng. Lại thấy bác nông phu cày ruộng trần mình thân đầy đất bụi, lại thêm ánh

nắng mặt trời thiêu đốt nên làn da đen sạm, cộng với cảnh mạnh được yếu thua của loài chim quạ bay đến giành ăn từng miếng mồi. Thái tử thấy vậy tâm rất ưu sầu, giống như có người thấy thân quyến của mình bị kẻ khác bắt trói dẫn đi, sinh tâm rất âu sầu khổ sở. Thái tử thương tất cả chúng sinh cũng lại như vậy.

Thái tử sinh lòng đại Từ bi, liền từ trên lưng ngựa chúa Kiền-trắc nhảy xuống, ung dung lẩn bộ nhưng trong tâm thầm nghĩ: “Tại sao chúng sinh lại có những việc như vậy?” Rồi lại than:

– Ôi thôi! Ôi thôi! Tất cả chúng sinh chịu rất nhiều sự đau khổ, các khổ đó nào là sinh, lão, bệnh, tử và biết bao nhiêu sự khổ não khác, mà chúng sinh xoay vần trong đó không chịu thoát ly. Tại sao không mong cầu xả bỏ các khổ? Tại sao không nhằm chán các khổ để mong cầu trí tuệ tịch tĩnh? Tại sao không nghĩ đến việc thoát khỏi các nguyên nhân sinh, lão, bệnh, tử? Ta nay làm sao tìm được chỗ vắng vẻ để tư duy những điều khổ não!

Đại vương Tịnh Phạn và các đồng tử sau khi tham quan sự sinh hoạt nơi đồng nội, rồi cùng nhau trở về nghỉ mát trong một hoa lâm viên. Trong lúc ấy Thái tử một mình tản bộ đó đây, mắt luôn luôn quán sát tìm một nơi yên tĩnh, chợt trông thấy xa xa có bóng cây Diêm-phù, thân cây trơn láng, cành lá sum suê tươi tốt thu hút mọi người. Thái tử, liền bảo các người hầu cận:

– Tất cả các người đều đi nơi khác cách xa ta, ta chỉ muốn đi một mình. Khi đám người hầu cận đi khuất, Thái tử lần lần hướng về đại thọ, đến nơi ngài lấy cỏ làm tòa, rồi ngồi trên đó lắng tâm tư duy: “Chúng sinh bị khổ sinh già bệnh chết, rồi phát tâm từ bi, tâm được an định, lúc đó liền xả bỏ các dục vọng và tất cả các pháp bất thiện trong thế gian, liền dứt lậu nghiệp dục giới, chứng được Sơ thiên. Thân ta cũng có các pháp như vậy, nếu chưa vượt qua các pháp này, thì chưa thoát khỏi vòng luân hồi.”

Đang khi Thái tử ở dưới gốc cây tư duy như vậy, có năm vị Thần tiên phi hành trên hư không một cách tự tại, các vị này có đại oai đức, có thế lực lớn, thông hiểu các luận Tỳ-đà, biết rành các phép thuật. Họ đang dạo vân từ phương Nam đến phương Bắc định vượt qua khu rừng này, nhưng khi gần đến trên tàng cây Diêm-phù thì không thể vượt qua được. Các Thần tiên cùng nhau thảo luận:

–Chúng ta thử trước xuất hiện các phép thần thông, bay qua một cách tự tại, cho đến bay tới cung Tỳ-sa-môn của Đại Thiên vương, hoặc thành A-la-ca-bàn-đa cũng có thể bay qua được, ta cũng từng bay qua trên các nơi có nhiều ác thần Dạ-xoa, mà chính trên cây này chúng ta cũng đã từng bay qua lại vô số lần không mất thần thông, không có gì chướng ngại, mà ngày nay do sức oai lực gì khiến chúng ta thoái mất thần thông không thể bay qua được?

Các Tiên nhân này liền quán sát cây Diêm-phù, thấy Thái tử ngồi dưới tàng cây, oai quang sáng rực chói lọi, khó có thể thấy một cách rõ ràng. Thấy như vậy rồi, họ suy nghĩ: “Người ngồi là ai? Phải chăng là vua trời Đại phạm chủ cõi nhân gian? Hay là trời Ngạt-sa-na chủ thế giới cõi Dục? Hay trời Đế Thích? Hay Tỳ-sa-môn chủ kho tàng lớn? Hay Nguyệt Thiên tử, Nhật Thiên tử? Hay vị ấy là Chuyển luân thánh vương? Hoặc là Phật xuất thế? Mà có oai đức quá lớn như vậy!”

Bấy giờ vị thần trông coi khu rừng nói với các Tiên nhân:

–Này các Tiên nhân, người này chẳng phải là Đại phạm chủ cõi thế gian, cũng chẳng phải Ngạt-sa-na chủ cõi Dục, cũng chẳng phải Đế Thích và Tỳ-sa-môn chủ kho tàng, cũng chẳng phải Thiên tử chưởng quản mặt trời mặt trăng. Vị Đồng tử này là Thái tử Tất-đạt-đa con vua Tịnh Phạn thuộc dòng họ Thích. Này các Tiên nhân phải biết, bao nhiêu oai đức của tất cả vua trời Đại phạm, chúa trời Ngạt-sa-na, Đế Thích, vua Tỳ-sa-môn chủ kho tàng, Nguyệt Thiên tử, Nhật Thiên tử và Chuyển luân thánh vương... so với oai đức một mảy lông của Thái tử Tất-đạt-đa, không bằng một phần mười sáu. Do thần thông của các ông có hạn, các ông muốn bay qua trên rừng cây này hoàn toàn không thể được.

Các Tiên nhân nghe vị thần hộ lâm nói như vậy liền từ hư không hạ xuống, đứng trước mặt Thái tử nói kệ tán thán:

Tiên nhân thứ nhất nói kệ:

*Lửa phiền não thiêu đốt thế gian,  
Ngài sinh ra ao nước pháp mâu,  
Khi chứng đắc pháp mâu vi diệu,  
Lửa phiền não hoàn toàn tiêu diệt.*



Tiên nhân thứ hai nói kệ:

*Hắc ám vô minh lấp thế gian,  
Ngài làm đuốc tuệ tỏa hào quang,  
Nhiệm mầu pháp tuệ là như vậy,  
Soi sáng kẻ mù khắp trần gian.*

Tiên nhân thứ ba nói kệ:

*Đồng nội ưu sầu trong đầm rộng,  
Ngài làm thuyền lớn khéo vượt qua,  
Pháp thuyền mầu nhiệm là như vậy,  
Thoát ra ba cõi cứu chúng sinh.*

Tiên nhân thứ tư nói kệ:

*Đây phiền não ràng buộc thế gian,  
Phương tiện Ngài khiến cho giải thoát,  
Do pháp nhiệm mầu là như vậy,  
Cởi mở mọi ràng buộc thế gian.*

Tiên nhân thứ năm nói kệ:

*Bao nhiêu trọng bệnh ở thế gian,  
Ngài đại lương y đều chữa khỏi,  
Pháp được nhiệm mầu là như vậy,  
Chữa lành tất cả bệnh trầm kha.*

Năm vị Tiên nhân đều nói kệ ca ngợi Thái tử, kể đến đầu mặt đánh lễ sát đất, nhiễu quanh bên hữu ba vòng rồi cùng nhau đăng vân mà đi.

Khi ấy, Đại vương Tịnh Phạn không thấy Thái tử ở đâu, trong tâm buồn rầu lo ngại chẳng yên, liền hỏi quan cận thần:

–Bỗng nhiên Thái tử con ta vắng bóng, không biết hiện giờ ở đâu? (Câu này bản tiếng Phạm lặp lại hai lần).

Bấy giờ quần thần bôn ba chạy tìm Thái tử, đi khắp Đông, Tây, Nam, Bắc mà chẳng thấy Thái tử ở đâu cả. Sau đó có một đại thần xa xa trông thấy Thái tử thiền tọa tư duy dưới tàng cây Diêm-phù, lại thấy bóng mát của tất cả tàng cây trong rừng đều di chuyển theo ánh nắng mặt trời, chỉ riêng tàng cây của Thái tử đang ngồi là bóng mát không di chuyển. Đại thần thấy Thái tử có việc quá ư đặc biệt không

thể nghĩ bàn như vậy, nổi vui mừng tràn ngập châu thân không thể tự chế, vội vã chạy nhanh về chỗ Đại vương, quỳ gối trình bày đầy đủ những việc mình đã mục kích. Rồi nói kệ:

*Thái tử Đại vương hiện nay đang,  
Doan thân ngồi dưới cội Diêm-phù,  
Nhập chánh định kiết già quán tưởng,  
Tỏa hào quang sáng tợ mặt trời,  
Đầy chân thật bậc Đại Trượng phu.  
Bóng tàng cây đứng yên không chuyển,  
Nguyện Đại vương giá lâm quan sát,  
Thái tử ngồi tướng mạo thế nào,  
Giống Đại phạm, Thiên vương không khác,  
Cùng Đế Thích, vua trời Đao-lợi,  
Sức oai thần sáng tỏ chói lòa,  
Chiếu cùng khắp rừng cây rực rỡ.*

Đại vương Tịnh Phạn vừa nghe, liền đi thẳng đến cây Diêm-phù, xa xa trông thấy Thái tử ngồi kiết già dưới tàng cây, ví như trong đêm tối thấy khối lửa hồng lồ đỏ rực trên đỉnh núi, ánh sáng chói lọi chiếu sáng khắp mọi nơi; do công đức vĩ đại mới phát sinh ánh sáng chói lọi như vậy, ví như giữa bầu trời mây đen nghịt, bỗng xuất hiện ánh trắng vàng vạc của đêm thu, cũng như căn nhà đen tối bỗng xuất hiện ngọn đèn sáng lớn. Khi nhà vua thấy việc quá ư đặc biệt, trong tâm lấy làm kinh ngạc, toàn thân rúng động dựng chân lông, rồi Đại vương chí thành đánh lễ đầu mặt sát đất dưới chân Thái tử, vui mừng hơn hờ thốt lời thế này:

–Hay lắm! Hay lắm! Thái tử ta có oai đức lớn và nói kệ tán thán:

*Như đêm tối lửa hồng đỉnh núi,  
Tợ trắng thu vàng vạc bên mây,  
Thấy Thái tử tư duy an tọa,  
Toàn thân ta dựng ngược tóc lông.*

Đại vương Tịnh Phạn nói kệ tán thán rồi, lại đánh lễ dưới chân Thái tử và tiếp tục nói kệ:

*Ta nay lại cúi thân đánh lễ,*

*Dưới chân thiên bực rất nhiệm mầu.  
Ta từ lúc sơ sinh mới gặp,  
Thái tử bỗng ngồi lặng tư duy.*

Lúc ấy có một tốp thiếu nhi vác dụng cụ đi săn theo sau Đại vương, chúng cười nói ồn ào. Có một đại thần quở trách bọn thiếu nhi:

–Này các cháu, các cháu không được nói chuyện ồn ào.

Đám thiếu nhi lại hỏi:

–Tại sao ông không cho chúng tôi tự do nói chuyện?

Vị đại thần trả lời qua bài kệ:

*Ánh mặt trời chói chang gay gắt,  
Không tài nào di chuyển bóng cây,  
Ánh hào quang một tâm vi diệu,  
Ai sánh kịp bậc phước đức này,  
Dưới tàng cây tư duy an tọa,  
Như Tu-di sừng sững an nhiên,  
Nhập sâu vào nội tâm cảnh giới,  
Vì thích bóng cây không xả bỏ.*

## M

### Phẩm 13: TRANH TÀI KẾT HÔN (Phần 1)

Trải qua năm tháng Thái tử đã trưởng thành, tuổi vừa mười chín, nhà vua vì Thái tử cho xây dựng cung điện thích hợp thời tiết ba mùa: Thứ nhất là cung điện ấm áp để Thái tử sử dụng khi trời giá lạnh của tiết mùa đông, thứ hai là cung điện mát mẻ để Thái tử sử dụng vào mùa hạ nóng bức, và cung điện thứ ba để Thái tử nghỉ ngơi trong hai mùa xuân, thu. Cung điện nghỉ tránh mùa đông giá thì xây cất theo xứ ấm, cung điện nghỉ mát tránh mùa hạ thì xây cất theo xứ mát mẻ, còn cung điện nghỉ trong hai mùa xuân, thu thì xây cất theo xứ khí hậu ôn hòa thích hợp, không lạnh không nóng.

Lại sau mỗi cung điện đều có một hoa viên, có khe ngòi đắp đập ngăn nước dẫn vào các ao hồ, và trong mỗi ao hồ đều thả các loại hoa quý như: hoa sen xanh, hoa sen hồng, hoa sen trắng và hoa sen trắng lớn. Lại có vô số người hầu hạ phục dịch cùng mua vui cho

Thái tử, quan chức các ty đều phái người đến phục vụ, người thì đấm bóp, người thì xoa dầu, có người kỳ rửa khi Thái tử tắm, khi Thái tử tắm gọi có người dâng nước nóng hương thơm, có người lo việc nhuộm tóc, chải đầu và búi tóc cho Thái tử, có người phụ trách việc xông hương y phục, có nhiều người đứng cầm ngưu hoàng, tràng hoa và y phục nhiều màu sắc sỡ, toàn bằng loại Ca-thi-ca, luôn luôn đứng khom lưng cúi đầu hầu cận bên Thái tử, khi nào Thái tử cần thì liền đến dâng. Phụ vương Thái tử là Thâu-đầu-đàn, nếu mặc áo trong bằng Ca-thi-ca thì áo ngoài bằng chất khác, còn y phục của Thái tử thì trong ngoài đều là Ca-thi-ca.

Các đồng nam, đồng nữ hầu hạ hai bên Thái tử, cùng người phục dịch, họ đều dùng thứ cơm thơm ngon, các thứ nước thịt, hoặc tái giấm hoặc nấu canh, họ đều chọn lựa các thức ăn đặc biệt: Cơm canh thơm ngon, sơn hào hải vị, trăm thứ trân tu cùng các thứ bánh trái thượng hạng... dâng lên Thái tử. Vô số những thức ăn như vậy, luôn luôn thay đổi hằng ngày. Ngày đêm đều cung cấp toàn là thức ăn mới lạ vừa làm.

Ngày đêm đều dùng lọng trắng che trên mình Thái tử vì khi dạo chơi ban đêm thì sợ sương gió mưa phùn, còn ban ngày thì sợ bụi bặm và nắng chiếu vào thân Thái tử.

Đại vương Tịnh Phạn thấy Thái tử đã đến tuổi trưởng thành, trong tâm lại lo nghĩ đến lời tiên đoán của Tiên nhân A-tư-đà, nên tập hợp các đại thần kỳ cựu, nói:

–Này các vị thân tộc, có lẽ các ngài đã từng biết khi Thái tử ta sơ sinh, lúc ấy ta mời các tướng sư Bà-la-môn và Tiên nhân A-tư-đà, họ đều dự đoán: Nếu Thái tử tạo gia thì làm Chuyển luân thánh vương, còn nếu xuất gia thì thành đạo Vô thượng. Mà ngày nay tuy chúng ta đã tạo các điều kiện để cho Thái tử khỏi xuất gia, mà ta vẫn còn lo sợ!

Các vị thân tộc thưa cùng Đại vương:

–Tâu Đại vương, ta nay mau lập gia đình cho Thái tử, để Thái tử vui chơi với thế nữ, thì chắc chắn người sẽ không xả tục xuất gia.

Liền nói kệ:

*A-tư-đà dự đoán  
Quyết định không có sai.*

*Hoàng tộc khuyên cưới vợ**Hy vọng khởi xuất gia.*

Rồi lại nghĩ: “Phương pháp này có thể làm cho dòng họ Thích ta hưng thịnh, khiến cho các nước chư hầu sinh tâm kính nể, không dám xem thường.”

Đại vương lại hỏi các vị quý tộc trong hoàng gia:

– Các ngài quán sát xem thử có nàng con gái nào trong dòng họ Thích, có thể sánh đôi với Thái tử Tất-đạt-đa ta chăng?

Năm trăm vị kỳ đức trong dòng họ Thích đều nói:

– Con gái tôi có thể sánh đôi với Thái tử. *(Câu này bản tiếng Phạm lặp lại hai lần, nay bản nhà Tùy dịch giảm bớt).*

Đại vương Tịnh Phạn suy nghĩ: “Nếu ngày nay ta không cùng Thái tử trao đổi việc trăm năm, bỗng nhiên đơn phương rước dâu về, nếu Thái tử không bằng lòng người con gái ấy thì có thể đưa đến việc ly hôn; còn nếu bàn thắng với Thái tử thì sợ Thái tử tánh e dè không chịu nói. Ta nay do dự không biết tính lẽ nào đây!” Ngài lại suy nghĩ tiếp: “Ta có thể đem nhiều ngọc quý làm món quà vô ưu đưa cho Thái tử, rồi bảo Thái tử tặng cho các nữ nhân, trong khi ấy ta cho người bí mật theo dõi Thái tử, xem thử cặp mắt Thái tử sẽ chú ý đến nàng con gái nào, rồi sau đó ta mới cưới nàng ấy vì làm vợ Thái tử.”

Sau khi suy nghĩ như vậy, Đại vương tiến hành theo kế hoạch, cho người làm các món đồ vô ưu bằng những thứ ngọc quý. Đó là những thứ nữ trang bằng vàng, bạc... Khi làm xong, nhà vua đích thân đứng nơi cửa thành Ca-tỳ-la, tay rung chuông, miệng ban sắc lệnh: “Bảy ngày sau kể từ hôm nay, Thái tử ta muốn gặp mặt tất cả nữ nhân trong dòng họ Thích; sau đó Thái tử sẽ trao tặng cho các người món quà vô ưu bằng các ngọc quý giá đẹp đẽ. Vậy tất cả mỹ nhân nội thành hãy tập trung về trước cửa cung điện.”

Mãn ngày thứ sáu, bước sang sáng ngày thứ bảy, Thái tử ra trước cửa cung ngồi nơi dịch đình. Khi ấy tất cả nữ nhân trong thành đều dùng chuỗi anh lạc trang sức hết sức lộng lẫy, cùng nhau tề tựu trước cửa cung, trong tâm họ trước là muốn chiêm ngưỡng dung nhan Thái tử, sau là nhận tặng vật vô ưu bằng ngọc quý giá.

Tất cả mỹ nhân khắp bốn phương nội thành tuần tự đi ngang qua trước mặt Thái tử, do oai đức của ngài, tất cả mỹ nhân không một ai

dám nhìn chính diện, chỉ cúi đầu nhận tặng vật rồi chân vội bước nhanh.

Khi Thái tử đã trao hết tặng vật, lại còn một mỹ nữ đến sau cùng tên là Da-du-đà-la, con gái của vị đại thần dòng họ Thích tên Ma-ha Na-ma thuộc họ Bà-tư-tra, nàng được nhiều tỳ nữ hầu hạ trước sau, hộ vệ chung quanh từ từ tiến đến. Từ xa, nàng nhìn Thái tử với cặp mắt trong sáng, đẹp đẽ hiền hòa nhưng đầy mãnh lực nên đôi mắt nàng không nháy, nhìn thẳng vào mặt Thái tử không một chút e ngại thẹn thùng, như người bạn cũ đã từng quen biết từ lâu. Khi đã đến gần, nàng thưa Thái tử:

–Hôm nay Thái tử tặng cho tôi vật gì?

Thái tử đáp:

–Nàng đến quá muộn nên các tặng vật đã hết sạch.

Nàng ta lại thưa:

–Thưa Thái tử, tôi có tội lỗi gì mà ngài khi dễ không tặng bảo vật cho tôi?

Thái tử đáp:

–Ta không có tâm khi dễ một ai, do vì nàng đến trễ, không đúng lúc ta tặng bảo vật mà thôi! Khi ấy Thái tử cởi chiếc nhẫn đang đeo trên ngón tay, giá trị gấp trăm ngàn vạn lần so với các tặng vật khác, trao cho Da-du-đà-la.

Da-du-đà-la lại thưa với Thái tử:

–Tôi đến với Thái tử để chỉ nhận có bấy nhiêu vậy sao?

Thái tử nói:

–Đối với tất cả chuỗi anh lạc đang đeo trên thân ta, tùy ý nàng muốn lấy thứ gì thì lấy.

Nàng lại thưa:

–Tôi nay đâu lại cởi lấy đồ trang sức của Thái tử, mà chỉ có thể trang sức cho người thì có.

Nói những lời như vậy rồi nàng liền lui về, tâm không được vui.

Đoạn nói về nguyên nhân Da-du-đà-la không vui. Vào một hôm nọ sau khi Đức Thế Tôn thành đạo, Tôn giả Ưu-đà-di bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, vì cớ gì ngày xưa ngài ở trước cửa cung điện đem tất cả chuỗi anh lạc quý giá trên thân tặng cho Da-du-đà-la, mà không làm cho tâm nàng sinh hoan hỷ?

Phật bảo Ưu-đà-di:

–Này Ưu-đà-di, ông phải chú ý lắng nghe, Ta sẽ nói lý do đó: Da-du-đà-la không chỉ một đời này được Ta cho nhiều chuỗi anh lạc mà nàng chẳng vui, nhưng đã trải qua nhiều đời như vậy. Do vì trong quá khứ Ta đã gây một nhân duyên nhỏ làm cho nàng sân hận, tuy Ta đã đem rất nhiều châu báu tặng cho nàng mà nàng vẫn không hoan hỷ.

Ưu-đà-di hỏi:

–Bạch Thế Tôn, sao lạ như vậy? Việc này như thế nào? Xin Ngài kể cho con nghe.

Đức Thế Tôn bảo Tôn giả Ưu-đà-di:

–Ta nhớ thời quá khứ cách đây vô lượng kiếp tại thành Ba-la-nại thuộc nước Ca-thi. Vị vua thuở ấy đem tà kiến điên đảo cai trị dân chúng. Nhà vua hạ sinh một Thái tử, Thái tử lỡ phạm một ít lỗi lầm, nhà vua quá khắt khe đuổi Thái tử ra khỏi biên cương. Thái tử cùng vợ lang bạt đó đây, lần lần đến một đền thờ Thiên thần, lấy nơi đây làm chỗ ẩn náu. Một hôm, tất cả lương thực Thái tử mang theo đều hết sạch, nên Thái tử phải đi săn bắn, mà thậm chí bắt các loài rắn rít... để độ nhật.

Một hôm, Thái tử đi săn, gặp một con kỳ đà, người rượt theo giết được, liền lột bỏ lớp da, lấy thịt cho vào trong nồi nước bắc lửa nấu, thịt kỳ đà sắp chín, mà nước trong nồi lại gần khô cạn, lúc ấy Thái tử bảo vợ:

–Thịt chưa chín lắm mà nước lại cạn khô, nàng nên đi múc nước thêm.

Sau khi người vợ đi múc nước, Thái tử ở nhà vì cơn đói cào ruột, không thể chờ vợ về được, nên đã ngon miệng ăn hết thịt kỳ đà không thừa còn một miếng.

Khi người vợ múc nước trở về, hỏi chồng:

–Thịt trong nồi biến đâu cả?

Thái tử đáp:

–Kỳ đà bỗng nhiên sống lại, hiện giờ nó chạy đi mất.

Người vợ không tin, trong tâm thầm nghĩ: “Cớ gì bỗng nhiên như vậy? Kỳ đà đã bị nấu chín làm sao chạy được?” Nàng không tin, ý cho rằng người chồng quá đói nên ăn hết thịt, trở lại gạt mình là kỳ đà

sống lại chạy mất. Rồi từ đó nàng ôm lòng oán giận chẳng vui.

Sau đó vài năm phụ vương băng hà, các đại thần rước thái tử về triều làm lễ quán đảnh tấn phong lên ngôi cửu ngũ. Sau khi thái tử lên làm vua, có bao nhiêu tài vật vô giá, ngọc ngà y phục quý giá đều trao cho chánh phi. Chánh phi nhận lễ mà sắc mặt vẫn không tươi vui như trước.

Nhà vua mới hỏi:

– Trẫm đã đem vô lượng bảo vật tặng cho ái phi, vì cớ gì mà sắc mặt ái phi không hoan hỷ tươi vui? Vẫn như cũ không thay đổi?

Lúc ấy phu nhân trả lời qua bài kệ:

*Đại vương tối thắng nghe  
Thuở xưa đi săn bắn,  
Thiếp theo cầm tên đao,  
Vua bắn kỳ đà chết,  
Lột da nấu sấp chín,  
Sai thiếp múc nước thêm,  
Ăn thịt không để dành,  
Đối thiếp nói nó chạy.*

Phật bảo Ưu-đà-di:

– Ông phải biết, nhà vua lúc đó là ta ngày nay, vương hậu lúc ấy là Da-du-đà-la ngày nay. Thuở ấy ta xúc phạm đến nàng một việc nhỏ, rồi nhiều đời sau đó ta đem vô số của cải quý giá cho nàng để mong cầu hòa hợp mà nàng vẫn ôm lòng sầu hận chẳng vui, cho đến ngày hôm nay cũng vậy, ta đem nhiều lụa là vàng bạc ban cho nàng mà tâm nàng vẫn không hoan hỷ.

Nói về việc Đại vương Tịnh Phạn âm thầm cho người theo dõi Thái tử. Mật sứ chăm chú theo dõi đôi mắt Thái tử nhìn vào đối tượng nào. Khi Thái tử cùng nữ nhân nói chuyện với nhau thì mật sứ để ý nên biết một cách tường tận.

Mật sứ liền trở về tâu Đại vương:

– Bạch Đại vương phải biết, trong số nữ nhân này, có người con gái của Ma-ha Na-ma, đại thần của Đại vương, là người đến sau cùng. Thái tử cùng nàng ta nói chuyện trao đổi qua lại trải qua thời gian khá lâu, bốn mắt nhìn nhau, đôi môi mỉm cười, vẻ mặt cả hai tươi vui, kể



đối người đáp trò chuyện trông có vẻ đắc ý.

Đại vương nghe lời diễn tả của mật sứ như vậy, trong tâm suy nghĩ: “Có phải Thái tử muốn cầu hôn với nàng ấy chăng?”

Rồi nhà vua chọn ngày lành tháng tốt cho mời quốc sư Bà-la-môn đến bảo:

–Khanh làm vị sứ đến nhà đại thần Ma-ha Na-ma của dòng họ Thích mà đọc thánh chỉ thế này: “Trẫm biết khanh có người con gái, nay có thể cùng với Thái tử của trẫm kết nghĩa trăm năm”.

Quốc sư nhận sắc lệnh của Đại vương rồi, liền đến nhà Ma-ha Na-ma, vị đại thần của dòng họ Thích, nói với đại thần:

–Xin đại thần Ma-ha Na-ma nghe Thánh chỉ... *(như trên)*.

Đại thần trả lời Quốc sư:

–Theo phép tương truyền chọn nhân tài kén rể của dòng họ ta như thế này: “Nếu chàng trai nào thắng tất cả những người khác, ta sẽ gả con gái về làm vợ chàng trai ấy. Nếu chàng trai nào không tài năng thì ta không gả con gái”. Thái tử của Đại vương sinh trưởng trong thâm cung, ham đắm thú vui chưa từng học tập, không có nghề nghiệp tài năng, đối với các nghề như: Bắn cung, thiên văn, địa lý, tướng cung, cử tạ... hết thấy đều trống không. Ngày nay vì cố gì ta đem con gái gả cho kẻ bất tài không nghề nghiệp như vậy.

Quốc sư nghe nói như vậy, liền trở về hoàng cung đem bao nhiêu lời của đại thần Ma-ha Na-ma trình lên vua Tịnh Phạn một cách trung thực.

Nhà vua vừa nghe qua tâm sinh buồn rầu áo não, suy nghĩ thế này: “Lời nói của đại thần Ma-ha Na-ma đúng như lý, đối với ta nói lời thành thật không một chút dối trá khinh khi.” Tuy suy nghĩ như vậy, mà trong lòng âm thầm ôm lấy nỗi bực tức, buồn rầu đau khổ, ngồi bất động không còn biết cảnh vật chung quanh, giống trạng thái người đang thiền tọa tư duy.

Khi ấy Thái tử thấy gương mặt Phụ vương thất sắc, mang đầy vẻ buồn rầu áo não không vui, giống như người đang tịnh tọa tư duy không khác liền nhẹ nhàng bước đến khẽ hỏi Phụ vương:

–Tâu Phụ vương, hôm nay không biết lý do gì khiến phụ vương một mình ngồi sững, trông vẻ mặt kém vui như vậy?

Đại vương nghe Thái tử hỏi lời như vậy liền bảo:

–Con chẳng cần hỏi ta việc như vậy!

Thái tử lại hỏi lần thứ hai.

Nhà vua vẫn im lặng.

Thái tử hỏi như vậy đến ba lần, rồi ngài tha thiết tâu:

–Xin Đại vương nói cho con biết để tâm con khỏi nghi ngờ.

Khi ấy Đại vương Tịnh Phạn thấy Thái tử thiết tha hỏi ba lần như vậy, nên nhà vua đem mọi việc nói với Thái tử một cách chán nản.

Thái tử hiểu ý liền thưa Phụ vương:

–Xin Phụ vương cho con cùng tất cả nhân tài trong thành Ca-tỳ-la so tài đủ các bộ môn có được chăng?

Đại vương nghe vậy, trong tâm hết sức vui mừng niềm hớn hở tràn ngập châu thân không kềm chế được, liền gạn hỏi Thái tử:

–Hay thay Thái tử! Con thật muốn so tài phải không?

Thái tử đáp:

–Xin Đại vương nghe cho, con nay thật muốn như vậy. Xin Đại vương chỉ cần tập trung gấp tất cả các vương tử trong dòng họ Thích để cùng con thi đủ các bộ môn.

Đại vương Tịnh Phạn liền ban sắc lệnh, cho người xuống tận các ngã tư đầu đường nội thành Ca-tỳ-la, rung chuông cao giọng đọc sắc lệnh: “Từ nay đến ngày thứ bảy, nơi dinh thự nhà vua, Thái tử Tất-đạt-đa muốn thi thố tài năng; nếu ai là người tài giỏi, tất cả hãy tập trung cùng nhau so tài thử xem”.

Sáu ngày trôi qua, đến rạng ngày thứ bảy, năm trăm đồng tử thuộc dòng họ Thích mà Thái tử là người dẫn đầu cùng nhau hội họp, rồi đoàn người kéo ra khỏi thành, tìm một khoảng đất rộng lấy làm nơi các đồng tử thi thố tài năng.

Bấy giờ đại thần Ma-ha Na-ma cho trang sức nàng Da-du-đà-la thật kiều diễm, là bậc tuyệt thế giai nhân, rồi đại thần cao giọng tuyên bố giữa thí trường: “Kẻ nào thông thạo các nghề, là bậc đứng nhất trong thiên hạ, sẽ cùng đưa con gái yêu dấu của ta kết làm phụ”.

Lúc ấy Đại vương cùng các vị kỳ cựu trưởng đức là đoàn người đi trước tiên, và sau đó có vô số bá quan văn võ, thứ dân, nam nữ lão ấu... tất cả đều tập trung nơi thí trường là một khoảng đất rộng mênh

mông, họ cố ý quan sát sự thi tài của Thái tử với các đồng tử trong hoàng gia, xem thử ai là người tài năng bậc nhất.

Đầu tiên là cuộc thi văn chương. Các đồng tử hoàng gia học văn chương tỏ ra hào hứng, họ cùng với Thái tử thi nghề văn. Các vị trong dòng họ Thích cùng nhau thảo luận: Bây giờ ta nên mời đại sư Tỳ-xa Mật-đa làm vị chủ khảo, rồi ra lệnh cho chủ khảo: Đại sư nên quán sát cuộc thi văn chương của các đồng tử trong hoàng tộc, chấm vị nào đứng nhất trong các môn, hoặc xem ai viết chữ đường nét linh hoạt, ai viết nhanh, ai viết chữ đẹp và ai là người uyên thâm nhiều môn kinh điển.

Khi đó, đại sư Tỳ-xa Mật-đa biết trước Thái tử đối trong các kinh điển, là người giỏi nhất không ai hơn. Rồi đại sư vui vẻ tươi cười nói kệ:

*Tất cả nhân gian và Thiên giới,  
Càn-thát, Tu-la, Ca-lâu-la.  
Bao nhiêu văn tự và kinh điển,  
Thái tử xem qua đều am tường.  
Tất cả đồng tử cho đến ta,  
Chẳng biết kinh điển tên như vậy.  
Mọi người đều rõ, ta xem thử,  
Biết chắc các ông không sánh lại.*

Bấy giờ đồ chúng họ Thích tập hợp đồng đến trước vua Tịnh Phạn thưa:

–Bạch Đại vương, ngày nay chúng tôi biết Thái tử của Đại vương đối với môn văn chương kinh điển, là người giỏi vượt trên hết. Kính bạch Đại vương, bây giờ xin cho thi môn toán số, mới biết ai là người thông minh hơn hết.

Nhà vua nghe qua liền chấp nhận. Lúc bấy giờ, trong hội trường có một đại sư hết sức giỏi toán số tên là Át-thùy-na, đối với tất cả môn toán số trong thế gian, là người uyên thâm bậc nhất. Các vị trong dòng họ Thích cho mời đại sư Át-thùy-na đến và nói:

–Xin Tôn giả vui lòng làm vị chủ khảo trong môn thi toán số. Đại sư hãy quán sát thật tốt, xem trong số các đồng tử ai là người giỏi toán số bậc nhất.

Trước tiên Thái tử ra một bài toán, rồi bảo một đồng tử trong hoàng gia rành toán nhất giải bài toán này, khi ấy đồng tử không giải ra; lại hai đồng tử cùng giải cũng không ra, rồi ba đồng tử giải cũng không ra, cho đến mười đồng tử giải cũng không ra, rồi cho đến hai mươi, ba mươi, bốn mươi, năm mươi... một trăm đồng tử đồng giải mà cũng không ra, cho đến hai trăm, ba trăm, bốn trăm, năm trăm đồng tử cùng tính một lúc mà vẫn không làm ra.

Khi ấy Thái tử nói thế này:

–Này các người, bây giờ ta sẽ giải bài toán này cho.

Khi ấy có một đồng tử xướng lên:

–Bài toán của Thái tử đang làm không thể tính được.

Thái tử lại nói:

–Hai người các ông đồng giải làm cũng không ra.

Thái tử lại nói tiếp:

–Cho đến một trăm người các ông đồng một lúc tính cũng không ra, rồi ngài lại nói: Các ông dựa vào quy tắc nào mà cùng với ta tranh đề toán sai đúng như vậy?

Nhưng tất cả các đồng tử đồng một lúc đều tính, rồi nói rằng: ta sẽ làm được. Rồi tất cả năm trăm đồng tử đồng xướng nhất loạt:

–Thái tử đồng một lượt làm bài toán này với chúng tôi.

Thái tử lúc bấy giờ thông thả chậm rãi suy tính kỹ càng theo thứ lớp mà làm, đối bao nhiêu số như trong đề, từ số đầu tiên Thái tử đặt bút cho đến số cuối cùng Thái tử ngừng bút, không có một số nào sai lầm hay sửa chữa.

Tất cả đồng tử hoàng gia nỗ lực cùng làm mà không bằng một phần vạn của Thái tử Tất-đạt-đa.

Lúc ấy, Quốc đại toán sư trong tâm rất lấy làm kinh ngạc, hết sức vui mừng mà nói kệ:

*Biết nhiều, lanh lợi thật đại tài!  
Nói, làm phân biệt không lẫn sai.  
Thích tử năm trăm khoe toán giỏi,  
Nỗ lực tranh tài không tranh lại.  
Trí ngài thông minh tâm nghĩ đúng,  
Tính toán lanh lẹ rất cao sâu.  
Này các toán sư trong thiên hạ,*

*Phải biết môn toán rất mênh mông,  
Im hơi lặng tiếng chớ đặt điều.  
Không nên so tài cùng Thái tử,  
Ngài đã uyên thâm thuật tính toán,  
Tranh tài cao thấp chỉ có ta.*

Bấy giờ, mọi người dòng họ Thích đều hoan hỷ, thấy việc chưa từng có, rời khỏi tòa chấp tay đánh lễ Thái tử Tất-đạt-đa và đồng thanh ca ngợi:

–Thái tử Tất-đạt-đa thật sự đại thắng! Đại thắng!

Rồi lại bạch Đại vương Tịnh Phạn:

–Hay thay! Đại vương, ngài được lợi ích tốt đẹp rất lớn, ngài khéo ở trong nhân gian, đã sinh được Thái tử thông minh trí tuệ đầy phước đức như vậy! Có tài ăn nói lưu loát, giọng nói đầy truyền cảm khôn ngoan như vậy!

Đại vương vui mừng tươi cười nói với Thái tử:

–Hay thay! Thái tử, hôm nay người có thể cùng với đại toán sư Át-thùy-na là bậc trí tuệ tài giỏi toán số ở thế gian so tài chăng?

Thái tử đáp:

–Bạch Đại vương, con có thể cùng với Đại sư tranh tài.

Đại vương nói:

–Nếu được, thì tùy ý Thái tử.

Lúc ấy Đại kế toán Át-thùy-na hỏi Thái tử:

–Thưa Nhân giả, ngài có biết tính các số trên số ức chăng?

Thái tử đáp:

–Tôi biết rõ cách tính các số này.

Toán sư Át-thùy-na lại nói:

–Ngài biết như thế nào? Xin trình bày cho tôi nghe.

Thái tử đáp:

–Hễ bắt đầu vào việc tính số ức, xin các người để ý lắng nghe, ta nay sẽ nói:

Một trăm trăm ngàn bằng một Câu-trí (*số nhà Tùy là ngàn vạn*), một trăm Câu-trí bằng một A-do-đa (*số nhà Tùy là mười ức*), một trăm A-do-na bằng một na-do-tha (*số nhà Tùy là một ngàn ức*), một trăm Na-do-tha bằng một Ba-la-do-tha (*số nhà Tùy là mười vạn ức*), một trăm Ba-la-do-tha bằng một Đát-ca-la (*số nhà Tùy là một*

ngàn vạn ức), một trăm Đát-ca-la bằng một Tần-bà-la (số nhà Tùy là mười triệu), một trăm Tần-bà-la bằng một A-sô-bà (số nhà Tùy là một ngàn triệu), một trăm A-sô-bà bằng một Tỳ-bà-sa (số nhà Tùy là mười vạn triệu), một trăm Tỳ-bà-sa bằng một Uất-tăng-già (số nhà Tùy là một ngàn vạn triệu), một trăm Uất-tăng-già bằng một Bà-ha-na (số nhà Tùy là mười kinh), một trăm Bà-ha-na bằng một Na-già-bà-la (số nhà Tùy là một ngàn kinh), một trăm Na-già-bà-la bằng một Đế-trí-bà-la (số nhà Tùy là mười vạn kinh), một trăm đế-trí-bà-la bằng một Tỳ-bà-sa Tha-na-ba-nhã-đế (số nhà Tùy là ngàn vạn kinh), một trăm Tỳ-bà-sa Tha-na-ba-nhã-đế bằng một Ê-đâu Hê-la (số nhà Tùy là mười kỳ), một trăm Ê-đâu Hê-la bằng một Ca-la-bô-đa (số nhà Tùy là một ngàn cai), một trăm Ca-la-bô-đa bằng một Ê-đô-nhân Đà-la-đa (số nhà Tùy là vạn cai), một trăm Ê-đô-nhân Đà-la-đa bằng một Tam-mạn-đa-la-bà (số nhà Tùy là ngàn vạn cai), một trăm Tam-mạn-đa-la-bà bằng một Già-na-na Già-ni-đa (số nhà Tùy là mười bồ), một trăm Già-na-na Già-ni-đa bằng một Ni-ma-la-xà (số nhà Tùy là một ngàn bồ), một trăm Ni-ma-la-xà bằng một Mục-đà-bà-la (số nhà Tùy là mười vạn bồ), một trăm Mục-đà-bà-la bằng một A-già Mục-đà (số nhà Tùy là một ngàn vạn bồ), một trăm A-già Mục-đà bằng một Tát-bà Bà-la (số nhà Tùy là mười nhưong), một trăm Tát-bà Bà-la bằng một Tỳ-tát-xà-ba-đế (số nhà Tùy là một ngàn nhưong), một trăm Tỳ-tát-xà-ba-đế bằng một Tát-bà Tát-nhã (số nhà Tùy là mười vạn nhưong), một trăm Tát-bà Tát-nhã bằng một Tỳ-phù-đăng-già-ma (số nhà Tùy là ngàn vạn nhưong), một trăm Tỳ-phù-đăng-già-ma bằng một Bà-la Cực-xoa (số nhà Tùy là mười giản). Áp dụng vào các toán số như vậy, ngay cả núi Tu-di muốn tính biết bao nhiêu cân, lượng, thù, phân đều có thể tính được cả. Từ số này trở lên lại có pháp toán số tên là Đà-bà-xà Già-ni-dân-na, trên số này lại có phép toán số tên là Xa-bàn-ni, trên phép toán số này lại có phép toán số tên là Ba-la-na-đa. Trên phép toán số này tên là Y-tra, trên số này lại có phép toán số tên là Ca-lâu-sa Tra-ty-đa, lại trên số này có phép toán số tên là Tát-ba-ni-sai-ba, đến số này có thể tính số cát sông Hằng... Nó gồm thâu tất cả các số khác. Trên số này có toán số tên là A-già-sa-bà, con số này có thể tính số cát một sông Hằng, hoặc tính số cát trăm ngàn vạn ức sông Hằng, tất

cả đều thuộc trong số này. Mà trên số này lại có phép toán số tên là Ba-la-ha-nậu Tỳ-bà-xa.

Đại sư toán kế Át-thùy-na nói với Thái tử:

– Những số như vậy tôi biết rồi, còn con số để tính số vi trần lại là số như thế nào? Nay Thái tử cũng cho tôi biết.

Thái tử đáp:

– Đây tất cả thính giả chú ý lắng nghe, ta sẽ nói toán số đó: Hơn bảy Vi trần bằng một Song trần, hợp bảy Song trần bằng một Thố trần, gồm bảy Thố trần bằng một Dương trần, hợp bảy Dương trần bằng một Ngưu trần, hợp bảy Ngưu trần bằng một Cơ, hợp bảy Cơ thành một Sắc, hợp bảy Sắc thành một Giới tử, hợp bảy Giới tử thành một Đại mạch, hợp bảy Đại mạch thành một Chỉ tiết, hợp bảy Chỉ tiết thành một Bán xích, hợp hai Bán xích thành một Xích, hai Xích thành một Trụ, bốn Trụ thành một Cung, năm Cung thành một Trượng, hai mươi Trượng thành một ức, tám mươi ức thành một Câu-lô-xá, tám Câu-lô-xá thành một do-tuần. Ở trong số này có ai biết bao nhiêu vi trần thành một do-tuần (*theo số nhà Tùy tính được ba trăm tám mươi bốn lý một trăm ba ngàn bộ*).

Đại sư toán kế Át-thùy-na nói với Thái tử:

– Thưa Đại đức Nhân giả, tôi còn không biết những số như vậy, hiện nghe ngài nói tâm tôi còn mê muội, huống là kẻ ngu si kém trí ít học. Tuy vậy, xin Thái tử vì bọn chúng tôi nói có bao nhiêu vi trần thành một do-tuần.



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 13

#### Phẩm 13: TRANH TÀI KẾT HÔN (Phần 2)

Bấy giờ, Thái tử nói với nhà toán học lớn Át-thùy-na:

– Các ông hãy lắng nghe, số vi trần trong một do-tuần có nhiều ít không nhất định. Số vi trần lần lần chứa đầy trong một a-sô-bà, như vậy lại có một na-do-tha, lại nữa, hai mươi trăm ngàn ức na-do-tha, sáu mươi ngàn ức, ba mươi hai ức, năm trăm ngàn, một trăm ngàn. Những số vi trần như vậy tính tổng cộng gồm đủ một do-tuần. Như vậy, theo thứ lớp tuần tự mà tính, thì do-tuần có lớn nhỏ không nhất định.

Cõi Diêm-phù-đề này cao rộng ngang nhau bằng bảy ngàn do-tuần; cõi Tây Cù-da-ni rộng tám ngàn do-tuần; cõi Đông Phất-bà-đề rộng chín ngàn do-tuần; cõi Uất-đơn-việt rộng mười ngàn do-tuần. Đây là số do-tuần cõi Tam thiên đại thiên thế giới cao rộng như vậy. Căn cứ vào thứ lớp do-tuần lớn nhỏ khác nhau như vậy, ta có thể tính được hoặc bao nhiêu trăm do-tuần, hoặc bao nhiêu ngàn do-tuần, hoặc bao nhiêu trăm ngàn do-tuần. Lại tùy theo mỗi loại do-tuần có bao nhiêu số vi trần, tính tổng cộng có thể biết. Vì sao người ta không biết được số vi trần trong cõi Tam thiên đại thiên thế giới? Do vì con số này vượt lên trên tất cả con số thế gian, nên họ cho con số này không thể đếm được, không thể tính biết được.

Nhà toán học lớn Át-thùy-na và tất cả các vị tôn tộc của dòng họ Thích vui mừng hớn hở tràn ngập châu thân không thể kèm chế được, họ cõi vô lượng vô biên chuỗi anh lạc và tất cả y phục, chỉ để lại trên thân một bộ, còn bao nhiêu đều đem hiến dâng cho Thái tử, đồng thời ca ngợi:

– Hay thay! Hay thay! Sự hiểu biết của Thái tử quá cao xa. Trong các phép toán số theo thứ lớp như vậy, Thái tử lại là bậc Tối



thắng, nghĩa là đối với tất cả sách toán số, trí hiểu biết của ngài quả là uyên thâm không ai sánh kịp.

Các vị trong dòng họ Thích nói tiếp:

–Chúng ta ngày nay đã biết Thái tử đối với tất cả sách toán số là người bậc nhất không ai sánh bằng, kế tiếp theo đây xin ngài thi môn võ nghệ bằng cách sử dụng các binh khí, để xem ai là người đứng nhất, ai là người trên hết.

Lúc ấy các vị tôn tộc trong hoàng gia suy cử một đại thần trong dòng họ tên là Sa-ha Đề-bà giữ chức vụ chủ khảo cuộc thi võ, và nói với đại thần chủ khảo:

–Đại đức tôn quý khéo dụng tâm xem trong số đồng tử, vị nào đứng đầu về môn võ thuật. Các môn thi gồm có: sử dụng vũ khí, nghe âm thanh, bắn xa, bắn trúng đích, và sức mạnh giường cung...

Bấy giờ, nơi thí trường đồng tử A-nan-đà để một chiếc trống sắt cách xa hai Câu-lô-xá làm mục tiêu để bắn. Đồng tử Đề-bà-đạt-đa để một chiếc trống sắt cách xa bốn Câu-lô-xá làm mục tiêu bắn. Cho đến đồng tử Nan-đà để một chiếc trống sắt cách sáu Câu-lô-xá làm mục tiêu bắn. Vị đại thần họ Bà-tư-tra tên là Ma-ha Na-ma để một trống sắt cách xa tám Câu-lô-xá làm mục tiêu bắn. Tuân tự theo thứ lớp, mỗi đồng tử đều để trống sắt hoặc xa hoặc gần làm mục tiêu bắn. Còn Thái tử Tất-đạt-đa để chiếc trống sắt rất dày cách xa mười Câu-lô-xá làm mục tiêu bắn.

Lúc ấy đồng tử A-nan-đà trương cung bắn chiếc trống cách xa hai Câu-lô-xá, mũi tên vừa trúng mặt trống cách xa điểm đích và không xuyên qua được. Đồng tử Đề-bà-đạt-đa bắn chiếc trống sắt cách xa bốn Câu-lô-xá, mũi tên găm vào mặt trống mà không xuyên qua được. Đại thần Ma-ha Na-ma bắn chiếc trống sắt cách tám Câu-lô-xá, mũi tên cũng găm vào mặt trống nhưng cách đích không bao xa và cũng không xuyên qua được. Các đồng tử họ Thích, mỗi người đều để trống sắt hoặc xa hoặc gần làm mục tiêu bắn, các mũi tên của họ đều trúng mặt trống mà không xuyên qua được. Bấy giờ đến lượt Thái tử Tất-đạt-đa, khi sắp bắn có vị quan dâng chiếc cung cho Thái tử, Thái tử tiếp lấy, rồi dùng tay đề nhẹ thanh cung và kéo dây cung xem thử mạnh yếu thế nào, ngay khi đó cung bị gãy và dây bị đứt, nên Thái tử hỏi cả hội trường:

– Ai biết trong nội thành này có chiếc cung nào tốt, đủ sức cho ta sử dụng khỏi phải giới hạn?

Đại vương Tịnh Phạn hết sức vui mừng, liền đáp:

– Hoàng gia mình có.

Thái tử thưa:

– Tâu Đại vương, ngài nói có, nay chiếc cung ấy ở đâu?

Đại vương đáp:

– Tổ phụ của Thái tử quý danh là Sư Tử Giáp. Ngài có một chiếc cung hiện giờ đang để nơi Thiên miếu, ngày đêm luôn luôn hương hoa thờ cúng. Nhưng chiếc cung này, tất cả quyền thuộc họ Thích trong nội thành không một ai tưởng được dây cung, huống nữa là trương ra để bắn.

Thái tử thưa:

– Xin Đại vương mau mau cho người đến thỉnh mang về đây.

Liền sau đó có sứ giả mang chiếc cung đến, trước tiên trao cho các đồng tử hoàng gia, họ cầm lấy mà không một ai kéo dẫn được dây cung, huống nữa là trương cung để bắn. Kế tiếp đó, đại thần Ma-ha Na-ma cố dốc toàn sức mạnh mà cũng không kéo dẫn được dây cung, huống nữa là trương cung để bắn. Cuối cùng sứ giả mới dâng cho Thái tử. Thái tử cầm lấy chiếc cung, rồi an tọa trên đất thân không lay động, chỉ dùng một ít sức, tay trái cầm lấy thanh cung, tay mặt nắm lấy dây cung, các ngón tay vừa kéo nhẹ dây cung, phát ra âm thanh vang dội khắp cả thành Ca-tỳ-la, lúc ấy tất cả dân chúng nội thành đều kinh hãi, họ hỏi nhau: “Tiếng gì vậy?” Hoặc có kẻ nghe người khác nói lại: “Thái tử Tất-đạt-đa đang sử dụng chiếc cung của Tổ phụ Sư Tử Giáp, ngài vừa trương dây cung nên phát ra âm thanh như vậy.”

Đại vương Tịnh Phạn thấy vậy, đem vô lượng vô biên bảo vật tặng cho Thái tử.

Thái tử giương cung lên, tay phải cầm mũi tên dùng sức mạnh như thần, kéo dây cung đưa mũi tên đến giữa ngực rồi mới buông tay. Mũi tên vượt qua các chiếc trống của ba người: A-nan-đà, Đề-bà-đạt-đa và đại thần Ma-ha Na-ma, bay thẳng đến chiếc trống sắt cách mười Câu-lô-xá, xuyên qua cả hai mặt trống, rồi mũi tên biến mất trong hư không.

Lúc ấy chư Thiên ở trên không trung nói kệ ca ngợi:

*Đấng Thiện Tối thắng ở cõi này,  
An tọa trên tòa Phật quá khứ,  
Ma-già-đà tất cả dân chúng,  
Nay thấy tài bắn tên tuyệt diệu.  
Sức trí tuệ lục độ viên thành,  
Các giặc thù thấy đều hàng phục,  
Ấm, Thiên ma, phiền não tiêu trừ  
Sẽ được nhân thường lạc ngã tịnh,  
Chân thật đạo Bồ-đề bất thoái,  
Khổ sinh tử rẽ kia dứt hẳn,  
Khổ già bệnh ưu sầu quét sạch,  
Trí nhiệm mâu chứng đắc Niết-bàn.*

Chư Thiên nói kệ xong, đem các loại hoa trời vi diệu rải trên mình Thái tử, rải rồi bỗng nhiên ẩn thân trong hư không. Lúc ấy chúa trời Đế Thích ở trong hư không, bắt lấy mũi tên Thái tử đem về cung trời Đao-lợi, ở đây đặt ngày lễ cho mũi tên, thường vào những ngày lễ chư Thiên nhóm họp dùng hương hoa cúng dường, cho đến nay chư Thiên còn ngày lễ mũi tên này.

Bấy giờ mọi người thuộc dòng họ Thích lại nói:

–Thái tử Tất-đạt-đa có tài bắn tên rất xa, đã vượt lên trên tất cả mọi người, xin Thái tử thử bắn thân cây, xem tên nào xuyên qua được. Lúc ấy cách thí trường chẳng bao xa, bỗng nhiên xuất hiện hàng cây Đa-la. Trong số năm trăm đồng tử này, hoặc có người bắn một mũi tên xuyên qua được một thân cây Đa-la, hoặc có người bắn xuyên qua hai cây Đa-la, hoặc có người bắn xuyên qua ba cây Đa-la, hoặc có người bắn xuyên qua bốn cây Đa-la, hoặc có người bắn xuyên qua năm cây Đa-la. Lúc bấy giờ Thái tử cầm mũi tên bắn xuyên qua bảy cây Đa-la, mũi tên sau khi xuyên qua cây thứ bảy, lại chạm vào mặt đất gãy làm một trăm đoạn.

Các vị trong dòng họ Thích lại làm hình con heo bằng sắt. Trong số các đồng tử có người bắn xuyên qua một con heo sắt, hoặc có người bắn mũi tên xuyên qua hai con, hoặc ba con, hoặc bốn con, hoặc năm con. Còn Thái tử cầm mũi tên bắn xuyên qua bảy con heo

sắt, khi mũi tên xuyên qua con thứ bảy rồi găm sâu trong lòng đất, chỗ đất mũi tên găm vào phá thành cái giếng, cho đến ngày nay dân chúng còn gọi chỗ ấy là “Giếng mũi tên”.

Quyển thuộc trong hoàng gia đặt bảy cái chum bằng sắt, rồi đựng đầy nước. Trong số các đồng tử có người dùng mũi tên đầu nung đỏ để bắn, mà mũi tên chỉ xuyên qua một chum, hoặc có đồng tử bắn xuyên qua hai chum, hay xuyên qua ba chum, hay xuyên qua bốn chum, cho đến xuyên qua năm chum. Còn tên lửa nung đỏ của Thái tử bắn một phát xuyên qua bảy chum sắt đầy nước; khi mũi tên qua khỏi chum thứ bảy, xuyên qua cánh rừng cây Đại-ba-la cách đó chẳng bao xa, khi mũi tên qua rồi rừng này liền thiêu hủy trong nháy mắt.

Các vị quyển thuộc trong dòng họ Thích lại nói:

–Đối với nghệ thuật bắn tên, Thái tử là người giỏi hơn tất cả. Nay lại xin tiếp tục thi chặt cây, mà chỉ được chặt một nhát. Trong số các đồng tử, có người tay cầm thanh kiếm chỉ đưa qua một nhát thì cây đứt làm hai đoạn, hoặc có người chặt một nhát ngã hai cây, hoặc ngã ba cây, hoặc ngã bốn cây, hoặc ngã năm cây. Đến lượt Thái tử tay cầm thanh kiếm chặt một nhát, thì bảy cây Đa-la đứt một lượt, bảy gốc cây Đa-la tuy đứt mà thân cây chưa ngã. Các đồng tử hoàng gia hô reo lên:

–Thái tử không thể chặt đứt một cây nào cả! Liền khi ấy chư Thiên cõi trời Tịnh cư Sắc giới, hóa làm ngọn gió mạnh thổi ngã bảy cây Đa-la.

Kế đến đồng tử Nan-đà ôm một bó trúc, mà ruột cây trúc đã luôn sẵn những thanh sắt, đến dâng lên trước mặt Thái tử. Thái tử thấy bó trúc rồi, không cho là trong ruột có sắt, nên không cần phải dùng sức mạnh, tay trái nắm lấy thanh gươm chặt một nhát bó trúc liền đứt làm hai, giống như cánh tay lực sĩ cầm thanh đao chặt một cây trúc hay chặt một mũi tên. Đúng như vậy! Đúng như vậy! Thái tử chặt bó thanh sắt được luôn trong cây trúc, cho là bó trúc, tay trái cầm thanh gươm để nhẹ, thanh gươm liền lướt qua bó thanh sắt.

Bấy giờ các vị trong dòng họ Thích nói:

–Thi chặt cây, Thái tử là người vượt lên trên hết. Bây giờ tiếp tục thi cỡi voi, với kỹ thuật nhảy lên nhào xuống, xem thử ai là người

có tài năng. Trong số các đồng tử, có người từ trước vọi voi nhảy vọt lên lưng, hoặc có đồng tử từ dưới chân nhảy vọt lên lưng, hoặc có đồng tử từ dưới đuôi nhảy vọt lên lưng. Trong khi đang nhảy lên có người tay cầm thiết bản to lớn, hoặc có người cầm thiết luân, hoặc có người cầm thiết bài, hoặc cầm đao mác, trường kiếm. Tay tả cầm khí giới nhảy lên. Khi lên rồi tay phải tiếp lấy ném xuống đất. Còn Thái tử khi nhảy lên lưng voi, hoặc đứng hoặc chạy, hoặc hai chân khi thì đứng lên hai ngà, khi thì đạp trên đầu, tay tả nắm các khí cụ, hoặc thiết bản, hoặc thiết luân, hoặc thiết bài, hoặc đao mác cho đến trường kiếm. Tay tả cầm lấy thì tay phải phóng xuống đất, hay tay phải cầm lấy thì tay tả phóng xuống đất.

Tất cả đồng tử trong hoàng gia không tài nào sánh kịp, lại nói:

–Ta nay cùng nhau thi cỡi ngựa.

Trong số các đồng tử, có người cầm mác hay cung tên, từ nơi một con ngựa nhảy qua cỡi con ngựa thứ hai, vừa cỡi vừa khai mác, múa kiếm, hoặc bắn tên điểm đích bằng vòng chiếc nhẫn, có người bắn trúng đích, có người bắn không trúng đích. Hoặc có đồng tử phóng mình qua hai con ngựa cỡi con thứ ba, cho đến bắn trúng đích hay bắn không trúng đích. Hoặc có đồng tử lao mình vượt qua ba con ngựa cỡi con ngựa thứ tư, bắn trúng đích hay không trúng đích. Hoặc có đồng tử lao mình qua bốn con ngựa, rồi cỡi con ngựa thứ năm, bắn trúng đích hay không trúng đích. Lúc bấy giờ Thái tử tay cầm mác, tay cầm cung tên, phóng mình qua sáu con ngựa, cỡi trên con ngựa thứ bảy, vừa cỡi vừa bắn tên cho đến mục tiêu bằng đầu sợi lông, sợi tóc đều trúng. Như vậy hoặc ở trên xe theo thứ lớp biểu diễn đủ các nghệ thuật, hoặc nhào trên hư không... nhẹ nhàng một cách tài tình. Hoặc thi âm thanh, hoặc thi ca múa, hoặc thi trào phúng, hoặc thi trò đùa hài hước, hoặc thi nhuộm y phục, hoặc thi nghề kim hoàn làm các đồ bằng ngọc quý giá... hoặc thi vẽ cảnh cây lá, hoặc thi hòa hợp các hương thơm, hoặc thi trò Bác dịch, hoặc thi trò: Xu bồ, vi kỳ, song lục, hoặc thi phóng lao, hoặc ném xa, nhảy vọt qua khỏi hầm... Tất cả các nghệ thuật như vậy đều biểu diễn một cách đầy đủ. Đối với tất cả các môn thi, Thái tử đều đứng nhất.

Các vị trong dòng họ Thích nói:

–Chúng ta ngày nay đều biết Thái tử đối với các nghề, người

hoàn toàn đại thắng. Nay ta nên đấu sức với nhau, xem thử ai là người thắng cuộc.

Lúc ấy Thái tử lui về ngồi một bên, còn các đồng tử sắp hai hàng song song cùng nhau đấu sức, theo thứ lớp như vậy có tất cả ba mươi hai ban. Đồng tử nào đấu xong lui về đứng nghỉ một bên. Kế đến đồng tử A-nan-đà bỗng nhiên đến đứng trước mặt Thái tử, định đấu sức với ngài, nhưng nhờ oai đức và thần lực Thái tử, ngài vừa đưa tay nắm lấy Nan-đà, Nan-đà không tài nào ngăn được, liền bị ngã nhào xuống đất. Tiếp đó đồng tử Đề-bà-đạt-đa tiến đến đứng trước mặt Thái tử với cử chỉ đầy tự cao ngā mạn, vì chưa từng so sức với Thái tử lần nào. Nay cùng Thái tử đấu sức, ý muốn ngang hàng, rồi người giương thân đồng dục lao mình chạy quanh thí trường, rồi chạy nhanh hướng về phía Thái tử, ý định lao mình vào đánh.

Bấy giờ, Thái tử không hấp tấp cũng không chậm chạp, ngài từ từ dụng tâm, tay phải tóm lấy thân đồng tử Đề-bà-đạt-đa đưa lên cao khỏi mặt đất, đi chung quanh thí trường ba vòng, rồi xoay tròn thân Đề-bà-đạt-đa trên hư không; Ngài khởi lòng từ bi để hàng phục tâm cống cao ngā mạn của Đề-bà-đạt-đa, không muốn sát hại, nên Thái tử từ từ thả nhẹ Đề-bà-đạt-đa nằm trên mặt đất, để cho thân thể khỏi bị thương tích. Thái tử lại nói:

–Chao ôi! Nay tất cả các ông, ta chẳng cần đấu sức từng người một, tập trung tất cả các người cùng một lúc đến đấu với ta.

Lúc ấy tất cả đồng tử sinh tâm kiêu mạn, nên cùng một lúc tất cả đồng tử vội vã chạy đến muốn đánh Thái tử, với những cú đấm chuẩn bị sẵn. Nhưng tất cả không sao đánh được dưới oai đức và sức mạnh của Thái tử, họ không chống cự lại, đều té nhào xuống đất.

Mọi người trong dòng họ Thích đều lấy làm ngạc nhiên, nói với nhau:

–Ít có thay! Ít có thay! Từ sinh ra cho đến ngày nay Thái tử chưa từng học tập bao giờ, mà nay lại thể hiện đủ các thứ tài nghệ như vậy.

Lúc ấy tất cả khán giả trong thí trường, thấy sự việc chưa từng có như vậy, đồng thanh hô to:

–Hoan hô! Hoan hô! Hoặc la lên nhiều âm thanh vang dội, đồng thời tung chuỗi anh lạc và y phục cùng nhau vui mừng.

Lúc ấy, vô lượng chư Thiên trên hư không, đồng thanh nói kệ ca ngợi:

*Các thế giới khắp cả mười phương,  
Có bao nhiêu đấng sĩ anh hùng,  
Sức mỗi người đều như Điều-đạt,  
Chẳng sánh bằng sợi lông Thái tử,  
Đức Vĩ nhân oai lực vô biên,  
Vung cánh tay đùng nhằm đều ngã,  
Sức oai thần Thánh giả không lường.  
Làm thế nào các ông sánh lại,  
Ví như núi Tu-di sừng sững,  
Cùng Thiết vi lớn nhỏ vững bền.  
Với mười phương núi non tất cả,  
Ngài đùng vào biến thành tro bụi,  
Chất sắt cứng cùng ngọc Kim cương,  
Cho đến cả bao nhiêu ngọc quý,  
Gặp sức ngài thấy đều tan nát,  
Hướng đánh nhằm đồng tử các ông.*

Chư Thiên nói kệ rồi, lại đem đủ các thứ hoa rải trên mình Thái tử, rồi liền lập tức ẩn thân biến mất trong hư không.

Như vậy đối với tất cả các kỹ nghệ, theo thứ tự đã so tài, Thái tử đều chiến thắng vượt lên trên tất cả.

Lúc ấy Đại vương Tịnh Phạn mới biết bao nhiêu kỹ năng của Thái tử đều thắng vượt lên trên tất cả mọi người, tự mắt mình trông thấy, tâm mình chứng biết, nên vui mừng hớn hở tràn ngập châu thân, vô cùng thỏa mãn không thể kể được. Vì lòng tôn kính, liền ra lệnh cho người về nội cung, dùng chuỗi anh lạc trang trí bạch tượng thật trang nghiêm, mọi việc phải chu đáo, và Đại vương nói:

–Bạch tượng này để đưa Thái tử, đưa con yêu quý của ta về hoàng cung.

Đại bạch tượng để rước Thái tử về nội thành, khi ra cửa thành gặp đồng tử Đề-bà-đạt-đa từ ngoài thành trở về, thấy bạch tượng trang nghiêm, liền hỏi kẻ quản tượng:

–Voi này sẽ đem cho ai và sẽ đi về đâu?

Kẻ quản tượng trả lời:

– Bạch tượng này ra khỏi thành để đón Thái tử về nội cung.

Lúc ấy Đề-bà-đạt-đa tỏ vẻ mình thuộc dòng hào tộc tôn quý, hết sức ngã mạn, lại y vào sức mạnh của mình, nên ngang dọc tự thi không kiêng nể một ai, lại thêm tánh đố kỵ với Thái tử, nên đồng tử ở phía trước cách voi chẳng bao xa, chạy đến tay trái nắm lấy vòi, tay phải đập vào trán voi, rồi quật mạnh, voi liền té nhào lăn trên đất ba vòng rồi tắt thở. Thân voi to lớn nằm lấp cả cửa thành, cản trở người qua lại, ra vào chẳng được, nên trên đường lần lần chật ních cả người.

Điều-đạt qua rồi, tiếp theo sau là đồng tử Nan-đà muốn bước vào thành, thấy bạch tượng chết nằm ngay ngang cửa, thân voi to lớn bít cả lối đi, dân chúng qua lại không được, đồng tử liền hỏi các người chung quanh, ai gây ra sự việc thế này? Đám đông người đáp:

– Bẩm đồng tử, đại bạch tượng này bị đồng tử Đề-bà-đạt-đa giết chết, người dùng tay trái nắm vòi, tay phải đập vào trán, quật mạnh voi liền té nhào lăn xuống đất ba vòng rồi tắt thở.

Nan-đà suy nghĩ: “Đồng tử Đề-bà-đạt-đa thử sức mạnh mình, đã làm cho bạch tượng chết. Nhưng xác voi quá to lớn, chảy nước làm nhơ nhớp cửa thành, cản trở người qua lại, nên đồng tử dùng tay phải nắm lấy đuôi voi kéo tới cách xa cửa thành chừng độ bảy bước.”

Đi tiếp sau Nan-đà là Thái tử Tất-đạt-đa. Khi vào gần cửa thành, Thái tử thấy bạch tượng chết nằm trước cửa thành, ngài hỏi người đi đường:

– Ai giết con bạch tượng này?

Người đi đường đáp:

– Đồng tử Đề-bà-đạt-đa đập vào trán... voi chết.

Thái tử lại hỏi:

– Còn ai kéo voi ra khỏi cửa thành?

Các người đều đáp:

– Đồng tử Nan-đà dùng tay phải nắm lấy đuôi voi kéo khỏi cửa thành chừng khoảng bảy bước.

Thái tử nói:

– Hay thay! Nan-đà, người làm điều phước thiện.

Rồi Thái tử suy nghĩ: “Hai đồng tử tuy đã thi thố sức lực của



mình, nay thân voi quá to lớn, sau khi tan ra mùi hôi thối bay vào làm ô nhiễm thành này.” Suy nghĩ như vậy rồi, tay tả nhấc thân voi, tay hữu đỡ phía dưới thân, đưa thân voi lên cao ném ra ngoài thành, vượt qua bảy lớp thành lũy, xác voi rớt xuống cách thành chừng khoảng một Câu-lô-xá, chỗ đất thân voi rớt xuống phá thành một hầm lớn. Cho đến ngày nay, dân địa phương còn tương truyền gọi trũng đất này là “hầm voi rớt”, tức do tích này mà ra vậy.

Lúc ấy có vô lượng vô biên trăm ngàn dân chúng đồng thanh xướng lên:

–Ít có thay! Ít có thay! Sự việc như thế này thật hết sức kỳ lạ.

Mỗi người đều nói:

–Hay thay! Hay thay! Đại nhân lực sĩ thật là kỳ lạ ít có ở đời, chưa từng thấy nghe.

Rồi nói kệ ca ngợi:

*Điều-đạt quật chết bạch tượng rồi,  
Nan Đà kéo khỏi thành bảy bước,  
Thái tử tay nâng bổng trên không,  
Như cầm hòn đất ném ngoài thành.*

Đại thần Ma-ha Na-ma thấy Thái tử đầy đủ tài năng trí tuệ, đối với tất cả các môn văn chương, võ nghệ, kỹ thuật... đều là người chiến thắng vượt lên trên thiên hạ, liền thưa Thái tử:

–Xin Thái tử nhận sự sám hối của tôi, vì trước đây tôi đã cho Thái tử là kẻ không có tài năng thiện xảo, đối với các nghề đều không biết, khiến tâm tôi nghi ngờ không gả con gái, giờ này tôi đã thấu rõ, mong ngài cùng con gái tôi kết nghĩa trăm năm.

Rồi Thái tử chọn ngày lành tháng tốt, cho người lấy của riêng sắm sửa một cách chu đáo, dùng oai quyền thế lực của một Đại vương để nghinh rước nàng Da-du-đà-la, Thái tử dùng chuỗi anh lạc trang sức trên thân cùng với năm trăm thể nữ tùy tùng rước nàng về nội cung, cùng nhau vui chơi hưởng thú ngũ dục.

Do vậy có kệ nói:

*Da-du là con gái đại thần,  
Tiếng trùm cả nước xa gần biết,  
Thái tử chọn ngày cưới làm vợ.*

*Nghinh rước về triều nơi cung điện,  
Thái tử cùng nàng hưởng lạc thú,  
Mãi mê dong ruổi nào biết chán,  
Vui cùng Xá-chi đại phu nhân.*

Một hôm nọ, sau khi Đức Thế Tôn thành đạo, Tôn giả Ưu-đà-di bạch Phật:

–Thưa Thế Tôn Như Lai, tại sao thuở trước Thái tử còn tại triều, khi muốn cưới nàng Da-du-đà-la làm vợ, không dùng thế lực của một nhà vua, hay thế lực của một dòng họ cao sang, không dùng thế lực giàu sang phú quý, không dùng hình dung tuấn tú sắc diện khôi ngô mà cưới nàng, lại chỉ thi thố tài năng trong các kỹ nghệ mà cưới nàng làm vợ?

Đức Thế Tôn bảo Ưu-đà-di:

–Này Tôn giả Ưu-đà-di, ông phải chú tâm lắng nghe, chẳng chỉ một đời này ta cưới nàng Da-du-đà-la không dùng thế lực của một dòng họ vua chúa đầy quyền uy cao sang, cho đến không dùng hình dung tuấn tú khôi ngô để cưới nàng, mà chỉ dùng tài năng trong các kỹ nghệ để cưới nàng, cho đến thuở xưa cũng vậy.

Tôn giả Ưu-đà-di thưa:

–Bạch Đức Thế Tôn, việc này như thế nào? Xin Ngài nói cho con nghe.

Đức Phật bảo Tôn giả Ưu-đà-di:

–Này Tôn giả, Ta nhớ thuở quá khứ trải qua vô lượng kiếp, lúc ấy tại nước Ba-la-nại, có một thợ rèn rất tinh xảo. Người có một đứa con gái dung nhan khả ái, thân hình đoan chánh, khuôn mặt đầy đặn, trong thế gian ít có người thứ hai, rất được nhiều người yêu mến. Cùng thuở ấy tại thành Ba-la-nại có một trưởng giả, sinh hạ một đồng tử hình dung đẹp đẽ khả ái như nàng con gái nói ở trên không khác.

Một hôm, con trai trưởng giả tình cờ bắt gặp nàng con gái của người thợ rèn từ bên trong cửa sổ trên lầu cao, đưa mắt ra ngoài ngắm nhìn phong cảnh, chàng công tử thấy rồi đem tâm yêu mến, trong tâm chàng luôn luôn mang hình bóng của nàng, nên vội vã trở về nhà thưa cùng cha mẹ:

–Kính thưa song thân, người thợ rèn tài giỏi kia có người con gái, con đem tâm thương mến muốn cưới nàng ta về làm vợ.

Vợ chồng trưởng giả đáp:

–Nay con không nên cưới con gái của người thợ rèn, vì làm như thế ô nhục gia môn của ta. Cha mẹ sẽ tìm một tiểu thơ của một trưởng giả, của một đại thần hay của một cư sĩ khác, cưới làm vợ cho con.

Chàng ta trả lời:

–Con quyết định không cưới con gái của các nhà đó về làm vợ, ý con chỉ muốn cưới con gái nhà thợ rèn; nếu không cưới được nàng ta làm vợ, con chắc phải tự tử kết liễu cuộc đời không cần phải sống.

Lúc bấy giờ vợ chồng trưởng giả hết sức lo rầu, sợ đứa con yêu quý tự sát, liền cho sứ giả mời người thợ rèn đến nhà, rồi nói:

–Ta nghe người có đứa con gái, nay có thể gả về làm vợ con trai ta chăng?

Bác thợ rèn đáp:

–Thưa ông bà trưởng giả, nay tôi không đồng ý cho con gái tôi kết hôn với kẻ trong tay không nghề nghiệp.

Ông bà trưởng giả lại đáp:

–Nhân giả sẽ chọn người giỏi tài nghệ gì để phối hợp hôn nhân, mà chẳng lo sợ con gái mình cơ hàn khổ sở thiếu thốn áo cơm hay sao?

Thợ rèn lại đáp:

–Tuy biết như vậy, nhưng nay tôi chỉ muốn tìm người đồng nghiệp. Nếu chàng trai nào có nghề nghiệp tài giỏi, tôi sẽ gả con gái, giả sử người này không giàu có của cải, tôi chỉ trọng tài giỏi nghề nghiệp, tùy theo khả năng họ sắm sửa, tôi liền gả con gái cho họ.

Ông bà trưởng giả nghe nói như vậy, đem mọi việc như trên nói lại cho con mình nghe. Nhưng lúc ấy con trai trưởng giả đã cùng nàng con gái kia tâm ý hòa hợp, lại thêm chàng giỏi công nghệ, chuyên tâm chú ý, có tài làm kim. Rồi một hôm chàng ta chế tạo nhiều cây kim, dùng dầu mỡ đánh bóng, sáng láng hết sức đẹp đẽ, gom các kim thành một bó lớn đựng trong ống tre, mang đến nhà thợ rèn tài giỏi kia, khi chàng đến gần cổng làng, đứng nơi đầu đường rao kệ bán kim.

Kệ rằng:

*Không nhám, sắt trơn láng,  
Đánh bóng ánh trong sạch.  
Sản phẩm người thợ khéo,  
Có ai mua kim này?*

Lúc ấy nàng con gái của bác thợ rèn kia, đang ở bên trong cửa sổ trên lầu cao, nghe con Trưởng giả rao kệ bán kim, nàng ứng khẩu thành kệ đáp:

*Quái lạ! Kẻ điên cuồng,  
Người thật không tâm ý,  
Bỗng nhiên đến thợ rèn,  
Mà rao muốn bán kim.*

Con trưởng giả nói kệ đáp:

*Mỹ nhân thật dễ thương,  
Ta thật chẳng điên cuồng,  
Ta thật người xảo trí,  
Có tài làm kim tốt.  
Cha nàng đến gặp ta,  
Hiểu rõ việc thế này,  
Chắc nàng làm vợ ta,  
Lại đưa vô lượng của.*

Nàng con gái của người thợ rèn tài giỏi, nghe chàng ta nói như vậy, vội vã đến trước cha mẹ thưa:

–Thưa cha mẹ, con vừa nghe bên ngoài có người to tiếng rao kệ bán kim... như trên, muốn đến gặp cha mẹ trình bày nghệ thuật làm kim tinh xảo.

Vợ chồng thợ rèn tài giỏi lập tức cho người kêu người bán kim đến, khi vào đến nơi, ông ta hỏi:

–Tốt thay! Nay đồng tử, người thật biết rành nghề làm kim phải không?

Đồng tử đáp:

–Thưa hai bác, con có thể làm được.

Thợ rèn lại hỏi:

–Ông cho ta xem kim thử thế nào?

Đồng tử trút từ nơi ống tre ra một cây đưa cho thợ thiếc và nói:

– Xin bác xem nào!

Thợ rèn thấy kim, liền khen ngợi:

– Hay thay! Đồng tử, người có tài làm kim, có tài khoan lỗ.

Đồng tử nói với người thợ rèn:

– Thưa bác, có loại kim khác không phải như kim lấy ra từ ống tre, nó tốt hơn kim ấy nhiều.

Đồng tử liền đưa ra một cây kim khác cho thợ rèn xem, thợ rèn xem rồi lại ca ngợi:

– Có tài khoan tròn kim rất tốt.

Đồng tử lại nói:

– Thưa bác cây này chưa tốt, còn có cây khác tốt hơn.

Lần thứ ba này đồng tử lại đưa ra một cây kim khác cho người thợ rèn.

Người thợ rèn cũng như bao lần trước dùng lời tốt đẹp ca ngợi:

– Có tài khoan tròn kim rất tốt.

Đồng tử lại nói:

– Thưa bác, cây kim đó chưa phải cây kim tinh xảo, lại có một cây khác tốt hơn.

Lần thứ tư đồng tử lại đưa một cây kim khác cho thợ rèn xem.

Người thợ rèn xem rồi dùng lời khen ngợi:

– Rất khéo chế tạo! Có tài khoan lỗ hết sức tốt đẹp.

Đồng tử lại nói:

– Thưa bác, cây kim đó cũng chưa phải là cây kim tốt.

Rồi đồng tử lại đưa một cây khác cho thợ rèn xem.

Người thợ rèn xem rồi, lại dùng lời khen ngợi:

– Chế tạo rất khéo, tròn kim rất tinh vi.

Đồng tử lại nói:

– Thưa bác, kim đó chưa phải sản phẩm tuyệt hảo.

Rồi đồng tử lại đưa ra cây kim thứ sáu cho thợ rèn xem.

Người thợ rèn xem rồi, lại khen:

– Đây mới thật là cây kim tối hảo, tối diệu, tròn kim hết sức sắc sảo.

Đồng tử gom tất cả các cây kim để theo từng loại trên bàn tay, rồi bỏ vào trong nước mà kim đều nổi.

Người thợ rèn thấy việc hy hữu, chưa từng thấy, chưa từng nghe

như vậy, vui mừng hôn hờ. Rồi nói kệ khen đồng tử:

*Ta chưa từng nghe thấy,  
Khéo tạo kim như vậy.  
Nay đem tâm hoan hỷ,  
Gả con gái cho người.*

Lúc ấy Đức Phật bảo Tôn giả Ưu-đà-di:

–Này Tôn giả phải biết, con trai Trưởng giả thuở ấy là thân ta ngày nay; con gái của thợ rèn tài giỏi ấy nay là nàng Da-du-đà-la. Ngay lúc ấy ta cưới nàng làm vợ không dùng thế lực nhà tôn quý, cũng không dùng thế lực dòng họ cao sang, cho đến cũng không dùng hình dung đoan trang tuấn tú, chỉ kiểm tra tài khéo léo mà được vợ. Ngày nay cũng lại như vậy, đối với Da-du-đà-la, ta cũng không dùng dòng họ tôn quý hay dung nhan tuấn tú khôi ngô; chỉ dùng việc tranh tài kỹ nghệ mà được nàng.

## M

### Phẩm 14: MẶC THƯỜNG PHỤC ĐƯỢC VỢ (Phần 1)

Thuở ấy, tất cả các đồng tử trong dòng họ Thích hình dung tuấn tú đoan trang, đẹp đẽ lạ thường rất dễ yêu mến, thế gian ít ai sánh bằng, mọi người nhìn không biết chán. Tất cả đều tinh thông kỹ thuật không ai sánh lại. Những môn đó là kinh thư, hội họa, kế toán, điêu khắc, nghe tiếng, các môn bắn giỏi... Tất cả đều hiểu biết rành rẽ, trí tuệ xảo thuật, thông minh sáng suốt. Trong số các đồng tử này, Thái tử Tất-đạt-đa là người đứng nhất. Đồng tử Nan-đà là người thứ hai và thứ ba là Đề-bà-đạt-đa. Chỉ có ba người này, ngoài ra không ai hơn được.

Khi ấy trong thành Ca-tỳ-la, có một đại thần họ Đàn-đồ tên là Ba-ni, vị đại thần này hết sức giàu có, rất nhiều bảo báu, ngũ cốc, tiền bạc lụa là, tài sản đầy dẫy chất đầy như núi, đúng như pháp mà được, không do sự mưu cầu phi nghĩa. Người vật, tôi trai tố gái, sứ giả lo việc ngoại giao, kẻ nội gia lo quản thủ, nào trâu ngựa voi dê, tất cả mọi thứ đều dư dật, lại có vô lượng vô biên vàng bạc, lưu ly, ma-ni, trân châu, xa cừ, mã não, san hô, hổ phách. Tất cả những vật như vậy

đều theo ý muốn, không thiếu một thứ gì. Khung cảnh trang trí trong nhà giống như cung điện Tỳ-sa-môn không khác. Thuở ấy đại thần có một tiểu thư tên là Cù-đà-di, dung nhan đoan chánh khả ái, dáng người không cao không thấp, không mập không gầy, làn da không đen không trắng, không thô kệch, không mảnh khảnh, tuổi đang độ thanh xuân, được xem như quốc bảo.

Đại vương Tịnh Phạn biết đại thần Đàn-đồ-ba-ni thuộc dòng họ Thích ở trong nước của mình, có một tiểu thư quốc sắc như vậy. Nhà vua biết rồi, chọn ngày lành tháng tốt ra lệnh các Quốc sư Bà-la-môn làm sứ giả đến nhà đại thần Ba-ni nói như thế này: “Trẫm nghe đại thần có một tiểu thư, tên là Cù-đà-di, ngày nay tiểu thư có thể cùng Thái tử trẫm kết nghĩa phu thê”.

Lúc ấy phụ thân của Nan-đà cũng nghe đại thần Đàn-đồ-ba-ni có người con gái rất đẹp, mà Đại vương muốn hỏi làm vợ cho Thái tử Tất-đạt-đa. Ông nghe như vậy, nhưng cũng cho người đến nói với đại thần Đàn-đồ-ba-ni: “Cù-đà-di con gái của đại thần, có thể cùng Nan-đà con trai của ta kết nghĩa trăm năm. Nếu đại thần không đồng ý, ta quyết sẽ làm cho ông bị tổn hại.”

Đồng tử Đề-bà-đạt-đa cũng nghe đại thần Đàn-đồ-ba-ni có người con gái sắp làm vợ Thái tử Tất-đạt-đa. Tuy biết vậy vẫn cho sứ giả đến nhà đại thần Đàn-đồ nói: “Nàng Cù-đà-di con gái của đại thần, nay có thể kết hôn với ta, nếu đại thần không gả, ta sẽ gây đại họa cho người.”

Khi ấy đại thần Đàn-đồ-ba-ni suy nghĩ: “Ba đồng tử họ Thích đều khôi ngô tuấn tú đẹp đẽ khả ái vô song, văn võ song toàn, đối với các kỹ năng đều tinh xảo, mà Thái tử Tất-đạt-đa là người đứng thứ nhất, kế đến là Nan-đà và thứ ba là Đề-bà-đạt-đa. Ta chỉ có một đứa con gái, nay nếu gả cho Thái tử, thì ta sẽ bị hai đồng tử kia oán thù; nếu gả cho Nan-đà thì ta sẽ bị Thái tử và Đề-bà-đạt-đa hiềm khích; còn nếu gả cho Đề-bà-đạt-đa, thì ta sẽ bị Thái tử và Nan-đà gây điều oan nghiệt!” Đại thần ôm lòng ưu sầu áo não, sắc mặt chẳng vui, ngồi yên tư duy tự nghĩ, ta phải giải quyết bằng cách nào đây!

Nàng Cù-đà-di thấy cha mình ngồi lặng thinh trông vẻ thiếu não, nàng bước đến gần bên đại thần thưa:

–Ôi! Vì cớ gì hôm nay trông cha không được vui, ngồi có vẻ ưu sầu?

Đại thần đáp:

–Cù-đà-di con gái yêu quý của cha, con không nên hỏi việc này, vì chẳng phải việc con cần biết.

Nàng lại hỏi lần thứ hai.

Đại thần cũng trả lời:

–Chẳng phải việc con cần biết.

Nàng lại hỏi lần thứ ba, cho đến lặp lại lời hỏi đến lần thứ tư, rồi nàng tiếp tục thưa:

–Cha ơi! Xin cha nói cho con biết, chẳng nên giấu con.

Lúc ấy đại thần Đàn-đồ-ba-ni vì sự ân cần nài nỉ, hỏi đến lần thứ tư của con gái mình, nên ông ta nói:

–Này Cù-đà-di, con đã hỏi cha ba lần, nay đến lần thứ tư, con phải lắng nghe, ta sẽ nói cho con biết:

“Ngày nay Đại vương Tịnh Phạn sai sứ đến nói: ‘Trẫm nghe đại thần có một tiểu thơ, có thể cùng Thái tử trẫm kết nghĩa phu thê’.

“Rồi sau đó đồng tử Nan-đà cũng sai sứ đến nói: ‘Cù-đà-di con gái của đại thần, có thể cùng ta kết nghĩa trăm năm, nếu đại thần không đồng ý, ta sẽ làm cho người tổn hại.’

“Cuối cùng đến đồng tử Đề-bà-đạt-đa cũng cho sứ đến nói: ‘Nàng Cù-đà-di con gái của đại thần, nay có thể kết hôn với ta, nếu đại thần không gả, ta sẽ gây đại họa cho người.’

“Ba sứ giả đều yêu cầu con làm vợ cho chủ họ, cha nghe qua hết sức buồn rầu và suy nghĩ: ‘Nếu gả con cho Thái tử, thì hai đồng tử kia oán thù...cho nên cha ngồi yên buồn rầu suy nghĩ.’”

Nàng Cù-đà-di thưa với cha:

–Thôi, không có gì cha phải sầu não, con sẽ dùng trí tuệ xử lý việc này, sẽ chắc chắn chọn một người làm chồng con. Tuy nhiên cha phải để dành cho con được tự do trong việc chọn lựa người bạn đường trăm năm của con.

Đại thần Đàn-đồ-ba-ni nghe con mình nói như vậy, nên trước tiên tâu lên cho nhà vua biết, rồi sau đó mới ở nơi đầu đường ngã tư trong thành Ca-tỳ-la, đại thần tay rung chuông, miệng cáo bạch:

–Kể từ nay cho đến ngày thứ bảy, có người con gái tên là Cù-



đà-di thuộc dòng họ Thích, muốn tìm người bạn đời, vậy xin loan báo cho tất cả thanh niên khắp nội thành, ai muốn cưới nàng làm vợ, mãi ngày thứ sáu bước sang ngày thứ bảy, hãy tề tựu về trước cửa cung.

Được tin này qua ngày thứ bảy, năm trăm đồng tử Thích chủng, mà Thái tử Tất-đạt-đa là người đứng đầu, đều vân tập nơi cửa cung. Lúc này Đại vương Tịnh Phạn cùng các vị đại thần kỳ cựu trong hoàng gia cùng với vô số dân chúng, nam nữ lão ấu, đều tề tựu trước cung điện nhà vua. Khi ấy những kẻ hầu hạ Thái tử cùng với những người hầu hạ các đồng tử khác, cùng ngắm sắc đẹp nàng Cù-đà-di, họ thảo luận với nhau, không biết nàng sẽ chọn đồng tử nào làm chồng.

Ngày thứ sáu đã qua, bước sang rạng ngày thứ bảy, tiểu thư Cù-đà-di tờ mờ sáng dùng nước trong sạch tắm gội, rồi dùng các thứ hương vi diệu thoa lên thân với y phục nhiều màu sắc tuyệt đẹp, với các chuỗi anh lạc và các tràng hoa thơm trang điểm trên thân, nàng đem theo nhiều tỳ nữ hầu hạ hai bên, lại có nhũ mẫu và các vị cung giám có trách nhiệm hướng dẫn, theo thứ lớp trước sau chậm rãi tiến vào cửa cung.

Còn đồng tử Nan-đà và Đề-bà-đạt-đa, đều là bậc đứng đầu trong năm trăm đồng tử hoàng gia, cả hai sáng sớm ngày thứ bảy dùng nước nóng hương thơm tắm rửa, thoa vào mình bằng các loại dầu thơm, cũng như nàng Cù-đà-di nói ở trên. Chỉ có một mình Thái tử Tất-đạt-đa không trang sức, ăn mặc bình thường, chỉ đeo vòng tai và ba tràng hoa bằng vàng trang điểm trên đầu.

Lúc ấy nhũ mẫu hỏi nàng Cù-đà-di:

–Con muốn chọn đồng tử nào làm chồng?

Cù-đà-di tuần tự đưa mắt quán sát một lượt năm trăm đồng tử, rồi trả lời:

–Thưa mẹ, mẹ phải biết các đồng tử này có rất nhiều chuỗi anh lạc trang điểm trên thân, giống như phụ nữ. Theo ý nữ nhân của con thì người thanh niên trang điểm như vậy là tướng khiếm nhược, không phải tướng đại trượng phu của nam nhi; đây là kiểu phục sức lộng lẫy của phụ nữ để mê hoặc đàn ông. Bậc nam nhi không cần trang điểm trên thân như vậy, tướng đại trượng phu có đồ phục sức của nó. Thân Thái tử Tất-đạt-đa tự có oai quang không cần dùng chuỗi anh lạc tô

điểm, chẳng cần dùng vật bên ngoài trang điểm dung nhan, nội thân tự nhiên đầy đủ vẻ tướng đại trượng phu, ý con muốn chọn Thái tử Tất-đạt-đa làm chồng.

Lúc ấy tay mặt của nàng Cù-đà-di cầm tràng hoa Tu-ma-na đi qua một vòng trước mặt đại chúng, rồi cuối cùng nàng hướng về Thái tử Tất-đạt-đa, đến nơi nàng đứng nghiêm chỉnh, hai tay kính cẩn nâng tràng hoa từ từ đeo vào cổ Thái tử, rồi đưa tay choàng lấy cổ mà nói: Nay Thái tử Tất-đạt-đa, ngày nay thiếp cầu Thái tử làm người bạn trăm năm.

Thái tử đáp:

–Đúng như vậy! Đúng như vậy! Như lời nàng vừa nói! Rồi Thái tử lấy một tràng hoa Tu-ma-na đeo vào cổ Cù-đà-di và nói: Ta nay nhận nàng làm vợ, nàng nay nên làm vợ ta.

Khi ấy Đại vương Tịnh Phạn thấy việc hy hữu như vậy, rồi vui mừng hớn hở tràn ngập tâm can, không thể chế ngự được. Bấy giờ vô số người yêu mến Thái tử ở trong đại chúng, hoặc nhảy tung lên cao, hoặc đứng co một chân xoay tròn, hoặc tung chuỗi ngọc hay áo mào, ca múa vui vẻ, đều ca giọng xướng lớn tiếng: Hoan hô! Hoan hô!

Còn năm trăm đồng tử kia cùng quyến thuộc hầu hạ của họ, xúm xít cùng nhau với vẻ mặt thiếu não âu sầu, không một ai có vẻ mặt tươi vui, họ cúi đầu hổ thẹn, ôm lấy tâm tư chán nản giải tán ra về.

Lúc ấy Thái tử Tất-đạt-đa hết sức toại ý, có bao nhiêu của cải ngọc ngà quý báu, cùng bao nhiêu mỹ phẩm khác, đều sắp đặt đầy đủ để làm sinh lễ. Lại dùng rất nhiều chuỗi anh lạc tuyệt vời trang điểm cho Cù-đà-di, rồi cho năm trăm thể nữ hầu hạ chung quanh để rước nàng vào nội cung, cùng nhau mặc tình thọ hưởng thú vui.



## KINH PHẬT BẢN HẠNH TẬP

### QUYỂN 14

#### Phẩm 14: MẶC THƯỜNG PHỤC ĐƯỢC VỢ (Phần 2)

Sau khi Phật thành đạo, Tôn giả Ưu-đà-di bạch Phật:

–Con chưa rõ, cúi xin Thế Tôn chỉ dạy, thưở trước khi ngài còn tại gia, ngài có nhân duyên gì với nàng con gái dòng họ Thích Cù-đà-di, khiến nàng ta bỏ năm trăm đồng tử khác chỉ chọn lấy một mình ngài làm chồng với nỗi lòng hân hoan như vậy?

Đức Phật bảo Ưu-đà-di:

–Ngày Tôn giả Ưu-đà-di, ông phải lắng nghe, chẳng phải một đời này nàng Cù-đà-di không ưa thích các đồng tử mà chỉ ưa thích ta, cho đến trong đời quá khứ cũng vậy.

Tôn giả Ưu-đà-di liền bạch Phật:

–Cúi xin Thế Tôn vì con nói việc này, con rất muốn nghe.

Lúc ấy, Đức Thế Tôn bảo Ưu-đà-di:

–Ta nhớ thưở quá khứ dưới chân núi Tuyết sơn, có vô lượng vô biên các đàn thú, cùng nhau quây quần đi kiếm mồi, trong bầy thú này có một con cọp cái, thân hình cân đối ít có con nào khác sánh bằng, khoác lên mình một bộ lông óng ánh tuyệt đẹp, trong bầy thú không có con nào sánh lại. Hồ cái ở trong vô số loài thú muốn tìm một con đực kết nghĩa bạn đời. Các thú đực biết vậy đều nói: Người gọi thì ta đến, người gọi thì ta đến. Lại có các con thú khác cùng nhau thảo luận: Các người phải chờ đợi không được tranh giành, để xem thử con hồ cái này chọn ai làm chồng, người đó sẽ là vua của chúng ta.

Lúc bấy giờ trong bầy thú có một con trâu chúa, hướng đến trước mặt hồ cái nói kệ cầu hôn:

*Người đời đều lấy phần của ta,  
Trát tô lên đất cho sạch sẽ.*

*Hiền thực đoan trang vì cố ấy,  
Cần phải lấy ta làm phu quân.*

Hổ cái nói kệ trả lời:

*Vai cổ của người thật cao lớn  
Chỉ giỏi kéo xe và cày ruộng.  
Thân hình xấu xí không biết phận!  
Bỗng dưng lại muốn làm chồng ta.*

Tiếp theo lại có một đại bạch tượng đến trước hổ cái nói kệ cầu hôn:

*Bậc đại tượng vương nơi núi Tuyết  
Sức ta chiến đấu thắng mọi loài.  
Thế lực oai hùng to như vậy,  
Nay nàng nào ngại kết hôn nhân.*

Hổ cái nói kệ đáp:

*Người nếu thấy nghe sư tử chúa  
Kinh hồn rớt mật bốn ba chạy,  
Tung phen vãi tiểu cú một hơi  
Tư cách nào đâu tác phu chủ.*

Lúc ấy, trong đàn thú có một con sư tử chúa, hướng đến trước mặt hổ cái nói kệ cầu hôn:

*Người nay quán sát dáng mạo ta,  
Phần trước nở nang thân sau thon,  
Sống đời ngang dọc tại sơn lâm,  
Lại hay bảo vệ nòi giống khác.  
Chúa tể các loài chính là ta,  
Không có một ai dám địch lại,  
Hễ ai thấy mặt và nghe tiếng,  
Thấy đều bỏ chạy chẳng dám nhìn.  
Ta nay dũng mãnh sức như thế,  
Oai thần vĩ đại khó nghĩ bàn,  
Như vậy thực nữ nên phải biết,  
Nàng nay có thể làm vợ ta.*

Hổ cái đối trước sư tử chúa nói kệ trả lời:

*Hết sức dũng mãnh thật oai thân,  
Thân thể hình hài đều đoan chánh,  
Như vậy ta nay chọn được chồng,  
Hết lòng tôn thờ và quý trọng.*

Con sư tử chúa trong các loài thú thúở ấy, là thân ta ngày hôm nay; hổ cái lúc ấy, nay là nàng Cù-đà-di; còn bầy thú kia nay là năm trăm đồng tử. Lúc ấy hổ cái ghét các thú khác không ưa thích, nghe sư tử nói kệ liền xin làm vợ; đến ngày nay cũng vậy, nàng Cù-đà-di bỏ năm trăm đồng tử dòng họ Thích vì không ưa thích họ, chỉ nhận lấy ta làm chồng.

Bấy giờ Đại vương Tịnh Phạn vì Thái tử chia thể nữ làm ba hạng để hầu hạ trong khi Thái tử an nghỉ:

Hàng cung nữ thứ nhất, gồm các thể nữ hầu hạ Thái tử lúc đầu hôm.

Hàng cung nữ thứ hai, gồm các thể nữ cung phụng Thái tử lúc nửa đêm.

Hàng cung nữ thứ ba, gồm các thể nữ hầu hạ Thái tử lúc cuối đêm.

Hàng cung nữ thứ nhất, có tất cả hai vạn thể nữ đứng hầu hạ chung quanh, mà nàng Da-du là người đứng đầu.

Hàng cung nữ thứ hai, người đứng đầu là Ma-nô-đà-la (*nhà Tùy dịch là Ý Trì, các Sư khác lại nói: Phi Ý Trì này chỉ nghe tên, trong hiện tại cũng như quá khứ không thấy các sự tích*).

Hàng cung nữ thứ ba, nàng Cù-đà-di là người đứng đầu. Tổng cộng số thể nữ hầu hạ Thái tử là sáu vạn người. (*Có Sư khác lại nói, tất cả số thể nữ hầu hạ Thái tử gồm có mười vạn người, chia làm ba cung. Trong đó hai vạn thể nữ thuộc giai cấp Sát-đế-lợi dòng họ Thích, tám vạn còn lại đều gồm con gái các dòng họ khác*).

Đại vương Tịnh Phạn nhớ lại lời tiên đoán của Tiên nhân A-tư-đà, nên ở nội cung lại lập thêm một cung điện đặc biệt hết sức nguy nga, cao vút vượt lên trên các cung khác, tựa hồ như đám mây lơ lửng trong đêm trăng thu, được cấu trúc bằng các loại đá quý quá sức tưởng tượng. Lan can, lối đi đều hết sức bằng phẳng ngay ngắn không nghiêng lệch. Vì sao? Vì nhà vua sợ Thái tử dạo chơi mọi nơi, thấy điều bất như ý xảy ra. Cung điện thích hợp mọi thời tiết, để Thái tử ở

trong đó vui chơi thọ hưởng khoái lạc.

Đại vương lại ra lệnh các thế nữ trong cung phải tạo đủ âm thanh xuất sắc, mỗi loại nhạc cụ phải đến hàng ngàn cái. Số nhạc cụ trong cung gồm có: Một ngàn đàn không hầu, một ngàn đàn tranh, một ngàn đàn cầm năm dây, một ngàn tiểu cổ, một ngàn đàn trúc, một ngàn trương cầm, một ngàn đàn tỳ bà, một ngàn trống cơm, một ngàn trống lớn, một ngàn ống địch, một ngàn ống sênh, một ngàn chập chĩa, một ngàn ống tiêu, một ngàn kèn loa, một ngàn ống sáo, một ngàn tù và.

Tất cả nhạc khí như vậy, mỗi loại phát ra một ngàn âm thanh khác nhau, hòa hợp với một ngàn giọng hát cùng với một ngàn điệu múa khác nhau. Ngày đêm trong cung điện, tiếng ca hát hòa lẫn âm nhạc cùng điệu múa luôn luôn tiếp tục không bao giờ dứt, giống như từ đám mây lớn phát ra âm điệu trầm bổng du dương.

Như vậy, Thái tử ở giữa trăm ngàn thế nữ tuyệt thế giai nhân luôn luôn hầu hạ kề bên, với sự hầu hạ cung phụng, cung cấp đủ mọi thứ, mặc tình thọ hưởng khoái lạc. Tất cả thế nữ dùng đủ thứ chuỗi anh lạc trang sức trên thân, lại dùng các vòng xuyên bằng vàng bạc bảy báu, đeo nơi cổ tay để tạo ra những âm thanh vi diệu, giống như vua trời Đế Thích vui chơi với ngọc nữ chư Thiên. Cùng nhau ca múa vui đùa, duyên dáng thùy mị, giọng nói ngọt ngào, cùng nói cùng cười, choàng nhau ca hát, đưa mắt tỏ tình, hoặc nghiêng mình liếc nhìn bốn phía, hoặc ngoảnh cổ nhìn lại sau lưng, khéo tô son kẻ mắt, uyển chuyển trông thật kiều diễm, phục sức toàn hàng the lụa đủ năm màu sắc sỡ. Bốn bên Thái tử đều là tuyệt thế giai nhân, có sức hấp dẫn quyến rũ vô cùng, làm cho Thái tử thích thú vui chơi, chẳng cần phải viễn du thưởng ngoạn cảnh vật bên ngoài, giống như trời Đế Thích vui đùa với ngọc nữ chư Thiên. Đúng như vậy! Như vậy! Thái tử ở trong lòng mỹ nữ thọ hưởng ngũ dục, thậm chí trong số thế nữ có những nàng rất rành tâm lý trong thú vui ngũ dục, đã làm cho Thái tử mãi mê vui đùa, không còn thì giờ nghĩ đến việc du ngoạn ngoài thành.

Đại vương muốn tăng thêm phước đức cho Thái tử, thành lập pháp tu khổ hạnh, bài trừ tất cả ác pháp tà kiến, làm tất cả việc lành, như bố thí của cải, tu các pháp khổ hạnh, tạo đủ các phước nghiệp, để

đem các thiện căn này hồi hướng cho Thái tử được tăng trưởng công đức, nguyện Thái tử đừng xuất gia.

Do vậy có kệ nói:

*Đại vương tăng phước cho Thái tử,  
Bởi lời tiên đoán A-tư-đà.  
Điều phục khổ hạnh bỏ điều tà,  
Thường cùng trí nhân ngồi suy nghĩ.*

Như vậy, Thái tử ở trong cung Phụ vương mặc tình vui chơi thọ hưởng khoái lạc. Chỉ riêng một mình Thái tử hưởng đủ năm thứ dục lạc, thời gian dần dà trôi qua đã mười năm chưa từng ra khỏi thành.

Thuở ấy về phương Nam có một quốc gia tên là Ma-già-đà, Đại vương cai trị nước này thuộc họ Thiên-liên-ni tên Tần-bà-sa-la, trong tâm luôn luôn lo sợ giặc thù xâm chiếm, nên thường nhóm họp quần thần cùng nhau thảo luận, Đại vương tuyên bố:

–Này chư quần thần, khi các khanh ra vào đi về, nên thường quan sát trong ngoài cảnh giới quốc gia, chớ để một kẻ nào đến chiến thắng ta, nếu họ chiến thắng, e họ đoạt mất vương vị.

Liền khi đó quần thần phái hai người đi tuần canh biên phòng quốc gia. Khi hai người này nhận sắc lệnh nhà vua, liền đi quan sát trải qua từ trong nước cho đến địa đầu biên giới các lân bang, sự tuần hành đã gần giáp vòng, lúc ấy hai quan tuần biên giới nghe có người nói:

–Từ đây hướng về phương Bắc có một dãy núi hùng vĩ, thế núi cao vút tên là Tuyết sơn, dưới chân núi có một dòng họ Thích-ca là một chủng tộc hùng mạnh, rất nhiều quyền thuộc giàu có cao sang đầy đủ oai thế, cao quý nhất trong thiên hạ, vừa sinh được một Đồng tử, khi sinh ra xuất hiện nhiều điềm lành, hình dung tuấn tú khôi ngô, đầy đủ ba mươi hai tướng đại Trượng phu và tám mươi vẻ đẹp. Ngày sinh ra Đồng tử có nhiều quốc sư Bà-la-môn đến xem tướng, họ tiên đoán: “Đồng tử này có ba mươi hai tướng tốt và tám mươi vẻ đẹp phân minh rõ ràng, ngày nay nếu Đồng tử ở tại gia sẽ làm Chuyển luân thánh vương, thống trị bốn châu thiên hạ, đem mười pháp lành giáo hóa dân chúng, vô số bảy báu, không dùng thế lực quân sự mà các nước quy phục; còn nếu xuất gia sẽ thành Phật đầy đủ mười hiệu: Như Lai, Ứng

Cúng, Chánh Đẳng Chánh Giác... Rồi Ngài sẽ thuyết diệu pháp phạm hạnh thanh tịnh cứu độ chúng sinh.”

Sau khi hai quan tuần hành đi giáp vòng rồi trở về triều, đến trước Đại vương Tần-bà-sa-la tâu đầy đủ mọi việc từ đầu... đến thuyết diệu pháp phạm hạnh thanh tịnh cứu độ chúng sinh, như đã nói ở trên. Do vậy hai vị ấy xin Đại vương, trên từ vua quan, dưới cho đến ấu niên phải mau mau khởi binh tiêu diệt Đồng tử, để dứt hậu hoạn đến chiếm vương vị của Đại vương.

Vua Tần-bà-sa-la nước Ma-già-đà nghe lời tâu như vậy rồi, liền bảo hai sứ giả:

–Hai khanh chớ nói lời như vậy, vì sao? Nếu đúng như lời hai khanh nói, dầu cho Đồng tử kia nhất định làm Chuyển luân thánh vương, đem chánh pháp cai trị giáo hóa dân chúng, ta chùng ấy tùy tùng tuân phục kính thờ, nương oai thần của ngài ta hưởng cảnh an vui, an ổn cai trị dạy dân; nếu Đồng tử xuất gia sẽ thành Phật, ngài đem lòng từ bi thương xót cứu độ chúng sinh, chùng ấy chúng ta thọ giáo pháp làm đệ tử Thanh văn. Nay ta xét hai nhân duyên quả báo phước đức, không nên khởi tâm hưng binh sát hại Đồng tử.

Bấy giờ, Đại vương Tịnh Phạn, đối với cung điện của Thái tử, cho xây dựng thêm thành lũy chung quanh chỉ chừa một cửa, mang tên là thành Dã thú, cánh cửa thành được đặt một chốt máy, khi mở hay đóng cửa, phải dùng đến năm trăm người cùng nhau hợp lực mới mở hay đóng cửa được, tiếng động đóng mở cửa vang dội nửa do tuần. Lớp thứ hai của cung điện cũng chỉ có một cửa và cũng có chốt máy để mở hay đóng, khi mở đóng phải cần đến ba trăm người, tiếng mở đóng cửa vang dội một Câu-lô-xá. Cho đến tọa điện của Thái tử ở trong cùng của cung điện cũng chỉ có một cửa và cũng đặt chốt máy, khi mở đóng cần đến hai trăm người, ở thế gian không có cửa nào sánh bằng, tiếng đóng mở cửa vang dội đến nửa Câu-lô-xá.

Bên trong, bên ngoài ba cửa đều có rất nhiều tráng sĩ, thân mặc áo giáp dững mãnh tinh nhuệ, tay cầm nhiều loại binh khí khác nhau, như: Cung tên, búa, mác, trường kiếm, chĩa ba, côn sắt, thiết luân, đấu luân, dáo, xà mâu... đứng phòng vệ cẩn mật, trông thật oai hùng. Vì nhà vua sợ Thái tử xa lìa thế thiếp, vượt thành xuất gia, trốn vào trong rừng núi tu hành.



M

**Phẩm 15: TIẾNG KÊU GỌI LÌA BỎ NĂM DỤC  
TRÊN HƯ KHÔNG**

Bấy giờ, trên hư không có một Thiên tử tên Tác Bình, thấy Thái tử đã trải qua mười năm trong cung thọ hưởng thú vui ngũ dục, nên suy nghĩ: “Bồ-tát Hộ Minh đã buông thả nhiều năm trong cung điện, thọ hưởng thú vui ngũ dục, nhất định tham đắm ngũ dục, tâm tình phóng dật sa ngã hoang mê, thời gian một trăm năm mau chóng, nó chẳng đợi người, Bồ-tát Hộ Minh nay phải tỉnh giác, sớm xa lìa ngũ dục, xuất gia tầm đạo, nay ta trước chẳng chỉ các cảnh giới phải nhàm chán xa lìa, thì chắc chắn Thái tử đắm mê, chưa chịu tỉnh ngộ phát tâm Bồ-đề. Ta nay phải tán trợ công đức xuất gia, để ngài thành tựu quả Bồ-đề, nên nửa đêm Thiên tử Tác Bình nói kệ:

*Mình bị trói muốn mở trói người,  
Như kẻ mù dẫn đấm tối mắt.  
Mình khỏi trói mới mở trói người,  
Như kẻ sáng mắt mới dẫn đường.  
Hay thay Tôn giả nay tráng kiện,  
Mau phải xuất gia nguyện viên thành.  
Đem lại lợi ích cõi trời, người,  
Hành giả nếu chẳng lìa ngũ dục,  
Lục trần chìm đắm cảnh khó qua,  
Chỉ có xuất thế thành đại trí,  
Mới hay lìa bỏ ngũ dục này,  
Do vậy nhân giả nay nên tránh,  
Phiền não chúng sinh nhiều đau khổ,  
Nhân giả nên làm đại lương y,  
Ban nhiều thần dược phép nhiệm mầu.  
Mau đến Niết-bàn bờ giải thoát,  
Bóng tối vô minh cảnh tối tăm,  
Lưới tà quán chặt lấy chúng sinh,  
Mau thấp ngọn đèn đại trí tuệ,  
Sớm giúp tỏ mắt được trời người.*

Thiên tử Tác Bình ở trên hư không nói kệ này rồi, do oai thần

nhân duyên khuyến phát, cảm thông đến sức phước đức thiện căn đời trước của Thái tử, khiến cho tất cả tiếng ca hát và âm nhạc của thể nữ trong cung chẳng thuận với thú vui ngũ dục, lại phát ra Âm thanh tín giải vi diệu diễn tả cảnh Niết-bàn, tự nhiên phổ ra lời kệ:

*Pháp thế gian vô thường  
 Thí như mây phát chớp.  
 Tôn giả nay đúng lúc,  
 Nên bỏ tục xuất gia.  
 Tất cả pháp vô thường,  
 Như đồ ngồi bình chén,  
 Như đồ mượn của người,  
 Như đất khô đem đắp,  
 Chẳng bao lâu lại sập,  
 Như vách bùn mùa hạ,  
 Như cát hai bờ sông,  
 Duyên sinh chẳng mấy chốc,  
 Như lửa của ngọn đèn,  
 Sinh ra rồi lại diệt.  
 Như gió chẳng tạm dừng,  
 Vùn vụt chẳng đứng yên.  
 Luôn luôn không chân thật,  
 Ví như lõi cây chuối.  
 Huyền thuật dối mắt người,  
 Tay không phỉnh con nít.  
 Tất cả pháp sinh ra,  
 Đều do nhân duyên hiện,  
 Mỗi pháp do nhân duyên,  
 Kẻ ngu không hiểu biết.  
 Ví như người se dây,  
 Tay, cây làm nhân duyên.  
 Như hạt nảy mầm non,  
 Bỏ hạt mầm chẳng có,  
 Là nhân duyên chẳng thành,  
 Chẳng thường chẳng vô thường.  
 Các pháp do si sinh,*

Pháp chẳng trụ vô minh.  
Vô minh chẳng phải pháp,  
Xưa nay tánh vắng lặng,  
Pháp sinh diệt vô thể,  
Như ấn in thành dấu.  
Chẳng pháp chẳng lìa pháp  
Các hành cũng như vậy.  
Như mắt chẳng lìa cảnh,  
Nhờ mắt cảnh sinh thức,  
Ba thứ chẳng lìa nhau,  
Ba thứ cũng chẳng thật.  
Pháp tịnh, pháp bất tịnh,  
Do thức phân biệt sinh.  
Phân biệt điên đảo thành,  
Tất cả do thức hiện.  
Nếu có người trí tuệ,  
Tìm kiếm gốc sinh thức,  
Biết nó không trụ xứ,  
Biết ngã như huyễn mộng,  
Hai củi cọ ra lửa,  
Nhân thứ ba là tay,  
Nếu không ba nhân này,  
Thì không thể có lửa.  
Nếu người trí suy tìm,  
Lửa cũng không xứ sở.  
Tìm lửa khắp mọi nơi,  
Chẳng thấy nơi xuất hiện.  
Tất cả ám, giới, nhập,  
Do nghiệp tham, si sinh.  
Chúng sinh nhân hòa hợp,  
Chân như không chúng sinh.  
Nhân yết hầu, môi, lưỡi  
Mà phát ra tiếng nói  
Tiếng không phải yết hầu  
Cũng không lìa duyên ấy.

Do các duyên hòa hợp  
 Phát tiếng theo ý muốn  
 Tiếng không ở tại ý  
 Cũng không có hình sắc  
 Chỗ sinh và chỗ diệt  
 Người trí tìm chẳng được,  
 Sở quán đều vắng lặng  
 Tiếng nói như âm vang.  
 Nhân gỗ, nhân các dây  
 Trí người, ba duyên hợp,  
 Đàn không hầu phát tiếng  
 Ba chỗ tìm không thấy.  
 Nếu người có trí tuệ  
 Tìm chỗ có tiếng đàn  
 Tìm khắp các phương hướng  
 Không thấy chỗ của tiếng.  
 Do nhân và các duyên  
 Các pháp sinh như vậy.  
 Người thông hiểu đúng đắn  
 Nên quán Không như thế.  
 Ấm, nhập và các giới  
 Trong ngoài đều vắng lặng  
 Tìm Ngã khắp mọi nơi  
 Như hư không vô hình.  
 Tướng các pháp cũng vậy  
 Ngài nơi Phật Định Quang  
 Xưa kia đã chứng biết  
 Nay vì trời người dạy  
 Vì phân biệt điên đảo  
 Bị lửa dục thiêu đốt,  
 Nên nổi mây từ bi  
 Tuôn mưa pháp cam lộ.  
 Nhớ xưa trải ức kiếp,  
 Bố thí và trì giới,  
 Ngài đắc đạo Vô thượng

Thánh tài ban thế gian  
Ngài nhớ đời quá khứ  
Thánh tài cho kẻ nghèo  
Vì dùng Thánh tài nhiếp  
Điều Ngự không tham tiếc  
Ngài xưa trì tịnh giới,  
Dù nghèo, không trộm cắp  
Nguyện mở cửa cam lộ,  
Vì chúng sinh thuyết pháp.  
Nhớ lại hạnh thuở xưa  
Nên đóng cửa địa ngục,  
Khéo mở đường giải thoát,  
Tâm nguyện thành giới hạnh.  
Quá khứ tu nhân nhục  
Nghe tiếng người mắng chửi,  
Vì lập hạnh nhân nhục  
Quán các pháp đều không.  
Vì nhớ lại hạnh xưa  
Thế gian sân hận nhiều  
Dạy trụ hạnh nhân nhục  
Đừng bỏ nguyện lực ấy.  
Ngài xưa hành tinh tấn  
Chúng đắc trí vô ngã  
Ở trong biển phiền não  
Đưa chúng đến bờ kia.  
Nhớ chí nguyện thuở xưa  
Nhổ bốn khổ cho người  
Ra sức đại tinh tấn  
Độ thoát các ách nạn.  
Quá khứ tu tập thiền  
Vì dứt các phiền não  
Người chưa điều phục căn  
Dạy cho họ điều phục  
Ngài nghĩ lại quá khứ,  
Thương người còn phiền não.

Các tuệ đều vắng lặng,  
 Điều phục căn loạn động.  
 Ngài xưa tu trí tuệ,  
 Nguyên phá bóng vô minh.  
 Thương kẻ bị vô minh,  
 Mở bày mắt chân thật.  
 Ngài nghĩ lại thuở xưa,  
 Phiền não phủ chúng sinh.  
 Chiếu ánh sáng thanh tịnh,  
 Trí tuệ ngài tối thắng.  
 Vì thương các chúng sinh,  
 Phương tiện dạy giải thoát.

Lửa sinh lão bệnh đốt ba cõi,  
 Đói khát bức xúc chưa từng nghĩ,  
 Ngài vì thế gian làm cầu lớn,  
 Đưa người về đến bờ giải thoát.  
 Chúng sinh lưu chuyển biển phiền não,  
 Ví như một nọ trong ống tre,  
 Ba cõi luân hồi tợ mây thu,  
 Qua lại lên xuống không thôi dứt,  
 Cũng như ảo thuật nơi sân khấu,  
 Giống dòng nước chảy ngoài khe núi,  
 Chúng sinh lão bệnh chẳng khác nào.  
 Hoặc sinh trời, người, ba đường ác,  
 Si dục các cõi chẳng tự do,  
 Lăn lóc năm đường không hay biết,  
 Ví như thợ gốm xoay vòng lửa,  
 Ngũ dục nơi nơi buộc lấy mình.  
 Ví như chim trời sa vào lưới,  
 Như thú mắc bẫy người thợ săn.  
 Kẻ tham tiền của không biết đủ,  
 Như cá đớp mồi dính lưới câu,  
 Cạnh tranh phần nộ kết oán thù,  
 Tiêm nhiễm phiền não thọ các khổ.

Tai họa ngũ dục như dao bén,  
 Cũng như bình đẹp chứa độc được,  
 Cần nên xa tránh như phần uế,  
 Tham lam luyến ái mất chánh tâm,  
 Nguyên nhân tiếp tục sinh các cõi,  
 Ái dục tăng trưởng chưa từng dứt.  
 Cảnh giới sáu trần phùng phục cháy,  
 Khác nào cỏ khô gặp đống lửa,  
 Chóng tỉnh xa lìa sớm xuất gia.  
 Người trí quán sát cảnh ngũ dục,  
 Đáng sợ dường như hầm lửa lớn,  
 Cũng như khối thịt trên dao thớt.  
 Người chìm đắm lầy cũng như vậy,  
 Như lưỡi liếm mật trên dao bén,  
 Như đụng đầu rắn và giặc thù,  
 Thánh nhân quán dục cũng như vậy.  
 Như tên như mác như dao kiếm,  
 Như thịt trúng độc chẳng dám ăn,  
 Tất cả oán thù, dục trên hết,  
 Ngũ dục giống như trăng đáy nước,  
 Như bóng trong gương, vang hang núi,  
 Như cảnh sân khấu của huyền sư,  
 Như trong cảnh mộng thấy vui buồn,  
 Kẻ trí thấy dục cũng như vậy.  
 Các pháp thế gian giả dối luôn,  
 Sợ sệt không thể được tự tại,  
 Thí như sóng nắng nào có thật,  
 Cũng giống bọt nước nổi trên sông.  
 Các việc như thế do phân biệt,  
 Người trí quán sát như vậy cả.  
 Phàm người đời đang tuổi thanh xuân,  
 Thế lực dồi dào ưa ngũ dục,  
 Đến lúc tuổi già râu tóc bạc,  
 Bị chúng phụ bạc như sông khô.  
 Giàu sang phú quý nhiều phóng dật,



Những người như thế đầy tham dục,  
Về sau hết của khổ bản cùng.  
Không được thản nhiên bỏ ngũ dục,  
Như cây nặng trĩu quả cùng hoa,  
Mọi người đua nhau đến tranh hái.  
Người thích phung phí cũng như vậy,  
Bị người đến lấy không chán nhàm.  
Đến lúc tuổi già của hết sạch,  
Khát cầu người khác chẳng ai cho,  
Giàu sang sắc đẹp thân trắng kiêu,  
Người thích kết giao cùng chơi bởi  
Của hết đi xin người chẳng đỏi,  
Tuổi già lưng gù tay chống gậy.  
Như cây bị ngã không ai thích,  
Đáng sợ như vậy cảnh già nua,  
Ngài mau xuất gia cầu Chánh giác,  
Sau khi thành đạo vì người nói,  
Già bệnh ốm gây hại chúng sinh.  
Như dây sắn bám quanh đại thọ,  
Thân già sức yếu hết siêng năng,  
Khô gãy bại hoại như cây mục,  
Cảnh già đoạt mất vẻ đẹp xinh,  
Nhan sắc tươi hồng hóa nhũn nheo,  
Già biến hoa tươi thành hoa héo.  
Dục lạc cướp vui khiến mất vui,  
Già chiếm sức lực đưa đến chết,  
Các bệnh hiện như nai sa hầm,  
Ngài thấy thế gian trăm thứ bệnh,  
Mau dùng phương tiện pháp giải thoát.  
Giống như trời đông mưa bão tuyết,  
Cây nào cành gãy thân tả tơi,  
Người đời già bệnh nhiều thứ hiện,  
Các căn suy thoái cũng thế thôi,  
Già đến khiến người kho lẫm hết,  
Người đời sợ già hơn các khổ,

Mạng chung thân thức quỷ dẫn đi.  
 Như mặt trời lặn không còn thấy  
 Mạng chung làm người rời ân ái,  
 Khiến người ghét sợ chẳng muốn nhìn,  
 Chỉ muốn cùng người ân ái hiệp,  
 Bỗng như lá rụng vào dòng nước,  
 Chết đến khiến người không tự chủ.  
 Thân thức như cỏ bị nước trôi,  
 Thác sinh cõi khác không bạn hữu,  
 Theo nhân tác nghiệp thọ báo thân,  
 Quỷ bắt nuốt hồn vô lượng chúng.  
 Như cá Ma-kiệt nuốt tàu buôn,  
 Như chim cánh vàng nuốt rồng lớn,  
 Như lửa hồng đốt đám cỏ khô,  
 Khổ não như vậy bức xúc người.  
 Đại sĩ thuở trước phát nguyện lớn,  
 Nhớ lại bản nguyện nay đã đến,  
 Nên phải xả dục kíp xuất gia.

Nhớ xưa tu bố thí,  
 Giới nhẫn và tinh tấn,  
 Thiên định cùng trí tuệ,  
 Vì người chẳng vì mình.  
 Đến kiếp này nguyện mãn,  
 Xuất gia gấp cứu người.  
 Ngài xưa thí của quý,  
 Vàng bạc và anh lạc,  
 Thường lập hội Vô già,  
 Tùy theo nhu cầu thế.  
 Xin con ngài cho con,  
 Muốn cháu ngài cho cháu,  
 Xin vợ ngài cho vợ,  
 Xin vua ngài nhường ngôi,  
 Xin của không trái ý.  
 Khi xưa ngài làm vua,

Tên là Đại Văn Đức.  
Lại vua đầy phước đức,  
Tên Ni-dân-đà-la.  
Lại vua A-tư-đà,  
Lại vua tên Sư Tử,  
Tất cả hàng vua này,  
Bố thí ngàn của quý.  
Xưa lại có Đại vương,  
Tên Thường Tư Chư Pháp  
Lại vua đầy phước đức,  
Tên là Chân Thật Hạnh,  
Các vua tư duy pháp.  
Thuở xưa có Đại vương,  
Siêng năng tên Văn Nguyệt,  
Lại sinh một vương tử,  
Quý danh Phước Nghiệp Quang  
Bao nhiêu ân đức lớn,  
Cho đến biết ân nghĩa.  
Ngài xưa làm Đại vương,  
Quý danh Nguyệt Sắc Tiên  
Lại tên Kiện Mãnh Tướng,  
Rồi tên Thật Tăng Trưởng,  
Lại tên Cầu Thiện Ngôn,  
Rồi tên Hữu Thiện Ý,  
Lại tên Điều Phục Căn,  
Tất cả vua như vậy,  
Đức hạnh rất tinh tấn,  
Xưa nay ngài thực hiện.  
Ngài xưa làm Đại vương,  
Quý danh là Nguyệt Quang.  
Kế đến tên Thắng Hạnh  
Rồi đến tên Liên Thổ,  
Kế đến tên Phương Chủ  
Rồi đến tên Kiện Thí,  
Kế đến Ca-thi vương,

Rồi đến Bảo Kế vương.  
 Hàng Đại vương như vậy,  
 Tức ngài không ai khác.  
 Bao nhiêu của quý giá,  
 Đến xin đều tùy thuận.  
 Thuở nọ ngài thí của,  
 Nay xin ban pháp tài.  
 Ngài xưa ở quá khứ,  
 Gặp Phật như Hằng sa.  
 Chư Phật Thế Tôn đó  
 Ngài đã từng cúng dường  
 Vô lượng đồ cúng dường,  
 Hiến dâng không lẫn tiếc.  
 Chí cầu đạo không ngừng,  
 Mong chúng sinh giải thoát.  
 Nay chính thật đúng lúc,  
 Xuất gia chớ ở nhà.  
 Phật ngài gặp đầu tiên,  
 Tôn hiệu Bất Không Kiến.  
 Đem hoa Tỳ-xa-ca,  
 Hoan hỷ cúng dường Phật.  
 Quá khứ có Đức Phật,  
 Hiệu Tỳ-lô-giá-na,  
 Một đời vui chiêm bái.  
 Quá khứ có Đức Phật,  
 Danh hiệu Vi Diệu Âm,  
 Đem một A-lê-lặc,  
 Cúng dường Đức Thế Tôn.  
 Quá khứ có Đức Phật,  
 Danh hiệu Bạch Chiên-đàn,  
 Ngài đứng trước Đức Phật,  
 Lặng yên cúng cọng cỏ.  
 Quá khứ có Đức Phật,  
 Danh hiệu là Liên Thố,  
 Khi sắp vào đại thành,

Ngài rải năm bột hương.  
Kế Phật hiệu Pháp Chủ,  
Khen Đức Phật thuyết pháp,  
Nghe pháp ưa thảo luận.  
Ngài khen vô lượng lời,  
Tôn trọng thường cúng dường.  
Kế đến gặp Đức Phật,  
Tôn hiệu Phổ Thị Hiện,  
Thấy Phật ngài ca ngợi.  
Kế đến có Đức Phật,  
Tôn hiệu Xí Thanh Phần,  
Do vì ngài hoan hỷ,  
Chiêm ngưỡng thân Đức Phật,  
Lại đem tràng hoa vàng,  
Cúng dường Đức Phật này.  
Nay nên nhớ lại Phật  
Chớ để tâm lãng quên,  
Kế đến có Đức Phật,  
Tôn hiệu Quang Tướng Tràng,  
Cầm một nắm đậu xanh.  
Cúng dường Đức Phật này.  
Quá khứ có Đức Phật,  
Tôn hiệu là Trí Tràng,  
Ngài cầm hoa Thâu-ca  
Hiến dâng cúng dường Phật.  
Kế đến có Đức Phật,  
Tôn hiệu Điều Phục Xa,  
Ngài thấy Đức Phật rồi,  
Đứng trước Phật khen ngợi.  
Tiếp Phật hiệu Bảo Thắng.  
Trước Phật thấp nhiều đèn  
Cúng vô lượng diệu dược.  
Phật hiệu Nhất Thế Thắng  
Thường cúng chuỗi trân châu.  
Kế gặp Phật Đại Hải,

Cúng dường các hoa sen.  
Đến Phật Liên Hoa Tạng,  
Cúng dường tàng lọng lớn.  
Hầu hạ Phật Sư Tử,  
Tùng cúng tòa cỏ mềm.  
Nơi Phật Sa La vương,  
Cúng dường các đồ dùng.  
Đến trước Phật Phu Hoa,  
Cúng dường sữa hảo hạng.  
Nơi Phật Da-du-đa,  
Cúng hoa Câu-đa-la.  
Thấy Phật Thật Kiến rồi,  
Hoan hỷ cúng ẩm thực.  
Xưa Phật hiệu Trí Sơn,  
Cúi thân lễ Đức Phật.  
Có Phật hiệu Long Đức,  
Dâng con mình cho Phật.  
Phật Cao Phi Không Hành,  
Thường cúng bột chiên-dàn.  
Kế Phật hiệu Đế-sa,  
Ngọc quý cùng hoa đỏ.  
Tùng cúng dường Phật này,  
Gặp Phật Đại Trang Nghiêm.  
Đem hoa hương Chiêm-bạc,  
Cúng dường Đức Phật này.  
Tùng gặp Phật Quang Vương,  
Đem ngọc quý cúng dường,  
Xưa gặp Phật Thích-ca,  
Đem nhiều hoa bạc tốt.  
Cúng dường Đức Phật này,  
Kế thấy tướng Đế Thích,  
Thấy rồi ca ngợi khen.  
Xưa Đức Phật tên là,  
Quảng Đại Nhật Thiên Diện,  
Cầm nhiều hoa tốt đẹp,

Cúng dường Thế Tôn này.  
 Kế tiếp lại có Phật,  
 Danh hiệu là Thắng Tôn,  
 Đem nhiều hoa bạc tốt,  
 Trang nghiêm trên thân Phật.  
 Thuở xưa có Như Lai,  
 Tôn hiệu là Long Thắng,  
 Thắp đèn cúng dường Phật.  
 Nơi Như Lai Phú-sa,  
 Từng cúng dường nữ trắng,  
 Nơi Phật Dược Sư Vương,  
 Đem bảo cái cúng dường.  
 Phật hiệu Đại Mâu-ni,  
 Lại có tướng Sư Tử,  
 Thế Tôn công đức lớn,  
 Đem lưới ngọc cúng dường.  
 Có Phật hiệu Ca-diếp,  
 Cúng dường nhiều âm nhạc.  
 Xưa Phật hiệu Giải Thoát,  
 Cúng dường nhiều bột hương,  
 Phật Thế Tôn Bảo Tướng,  
 Cúng dường bằng hoa trời.  
 Chư Phật A-sô-bà,  
 Cung thỉnh ngời kiệu voi.  
 Vua thế gian kính Phật,  
 Đem tràng hoa cúng dường,  
 Phật Thế Tôn Thi-khí,  
 Đem vương vị cúng dường.  
 Có Phật hiệu Nan Hàng,  
 Đem nhiều hoa cúng dường,  
 Nơi Phật Đại Nhiên Tôn,  
 Đem thân mình cúng dường.  
 Trước Phật Liên Hoa Thượng,  
 Cúng dường chuỗi anh lạc,  
 Trên mình Phật Pháp Tràng,

Rải các hương hoa tốt.  
 Nơi Thế Tôn Nhiên Đăng,  
 Cúng năm hoa sen xanh.  
 Các Đức Phật như vậy,  
 Ngoài ra còn vô lượng,  
 Khó nói, khó nghĩ bàn,  
 Trong các kiếp quá khứ,  
 Ngài đã từng cúng dường,  
 Lại đem vô lượng thứ,  
 Đồ cúng dường tối diệu,  
 Cúng chư Phật quá khứ,  
 Không sinh tâm mỗi một.  
 Nay nghĩ cúng dường kia,  
 Suy tưởng Phật quá khứ,  
 Vì thương các chúng sinh,  
 Phát lòng từ giải thoát,  
 Tỉnh ngộ chớ mê đời.  
 Ngài ở trong quá khứ,  
 Nơi Đức Phật Nhiên Đăng,  
 Cúng dường Đức Phật rồi.  
 Sớm chứng Vô thượng sinh,  
 Và chứng năm thân thông,  
 Lại chứng Thuận pháp nhãn.  
 Rồi Tôn giả sau đó,  
 Cúng nhiều Phật hơn trước.  
 Vô số a-tăng-kỳ,  
 Các kiếp số như vậy,  
 Các kiếp đó qua rồi,  
 Chư Phật cũng diệt độ.  
 Số thân Ngài thưở xưa,  
 Thọ trong các kiếp ấy,  
 Dòng họ và tên tuổi,  
 Tất cả đều diệt hết.  
 Các pháp biến chẳng thường,  
 Tương thế gian thay đổi,



*Mau bỏ cảnh già đối,  
 Nên mau sớm vượt thành.  
 Sinh lão bệnh tử theo,  
 Nạn ấy thật đáng sợ.  
 Cũng như kiếp lửa đến,  
 Đốt cháy sạch thế gian,  
 Lửa vô thường cũng vậy,  
 Đốt sạch tất cả kiếp.  
 Các khổ não như thế,  
 Làm sao được tạm dừng,  
 Nên quán các chúng sinh,  
 Chìm trong tối phiền não,  
 Ngu si không mất tuệ,  
 Không thể tự biết được,  
 Phát tâm đại tinh tấn,  
 Công đức được viên mãn,  
 Vì tất cả chúng sinh,  
 Nên xuất gia kéo trễ.*

Khi ấy, tất cả thể nữ trong cung ca hát trở nhạc, trong các tiếng ca nhạc này lại diễn các pháp âm, muốn cho Thái tử nhằm chán dục lạc thế gian, tâm sinh giác ngộ.

## M

### Phẩm 16: THÁI TỬ DẠO CHƠI GẶP NGƯỜI GIÀ

Thiên tử Tác Bình muốn Thái tử ra khỏi thành hướng đến hoa lâm viên, để mục kích việc tốt xấu mà phát tâm nhằm chán thế gian, lần lần khuyến khích rời bỏ cung điện. Bấy giờ các thể nữ trong cung ca múa xướng hát, lần lần sinh mỗi một, muốn ca ngợi quang cảnh hấp dẫn nơi Lâm viên, nên họ xướng lên:

–Thánh tử lắng nghe, quang cảnh hoa lâm viên rất hấp dẫn, nào là mặt đất phủ bằng một lớp cỏ non xanh tươi mềm mại, cây cối cành lá rậm rạp, hoa quả sum suê tươi tốt khoe sắc, lời cuốn du khách; lại đủ các loại chim quý ca hát líu lo âm thanh vi diệu, nào là: Hồng nhạn, khổng tước, anh vũ, chim sáo, câu-si-la, uyên ương...

Thái tử nghe tiếng ca hát như vậy, ý muốn du ngoạn nên bảo người đánh xe:

– Nay khanh nên mau mau chuẩn bị xe cộ, trang hoàng thật đẹp để trang nghiêm, ta nay muốn đến thắng cảnh Hoa lâm viên thưởng ngoạn mảnh đất an lành.

Người đánh xe nghe lời ấy rồi, liền tâu Thái tử:

– Hạ thần xin tuân giáo lệnh không dám trái ý.

Rồi vội vã đến yết kiến Đại vương Tịnh Phạn:

– Xin Đại vương biết cho, Thái tử ngày hôm nay muốn đến thắng cảnh Hoa lâm viên thưởng ngoạn mảnh đất an lành.

Đại vương Tịnh Phạn liền ban sắc lệnh, tất cả mọi nơi trong thành Ca-tỳ-la rưới nước quét dọn sạch sẽ, tẩy trừ các thứ phần uest, sỏi sạn ngói đá, những nơi gỗ ghề hằm hố phải san bằng, rồi dùng nước thơm rưới lên không cho nổi bụi, tiếp dùng hồ thơm tô lên mặt đường, sau đó dùng các loại hoa rải khắp trên các đường, mọi nơi đều xông các danh hương vi diệu, ngã tư đầu đường khắp mọi nơi đều đặt những bình nước cắm đầy các thứ hoa, nơi nơi trưng bày các cây chuối, giữa các cây chuối treo các phan lọng, đầy đủ các màu sắc sắc sỡ, lại dùng các tràng phan bằng nhung lụa cùng các vật quý giá treo trên những cây chuối tăng thêm vẻ trang nghiêm, lại dùng các chuỗi anh lạc trân châu cũng treo nơi mỗi cây, và dùng lưới bảy báu mỗi mắt lưới có những chiếc chuông rung phát ra âm thanh vi diệu; hoặc dùng bảy báu làm hình mặt trời mặt trăng và hình chư Thiên được gắn thêm các chuỗi anh lạc, xen vào các màn lưới; lại treo đuôi trâu trắng và các loài thú khác.

Theo sắc lệnh nhà vua đã ban ra, tất cả nội thành Ca-tỳ-la dọn dẹp các thứ không đẹp mắt, trưng bày các thứ quý giá tốt đẹp, trang hoàng thành phố hết sức tráng lệ như thành Càn-thát-bà. Nội thành trang hoàng xong rồi nhà vua lại ra lệnh chỉnh trang viên lâm, dọn dẹp các thứ ô uest... Cho đến treo các chuông rung bằng chất liệu quý, như trang hoàng nội thành nói ở trên. Trong lâm viên có những cây mang tên nam nhi thì dùng các chuỗi anh lạc nam nhi để trang hoàng; cây mang tên nữ nhi thì dùng chuỗi anh lạc loại phụ nữ để trang sức. Lại cho người đánh trống rung chuông loan báo khắp nội thành: Ngày nay Thái tử sắp ngự giá, nên tất cả những người già bệnh hay thầy chết,

các người điếc điếc hay câm ngọng, sáu căn không đầy đủ, nói chung tất cả những điều không tốt đẹp, không vừa ý, tuyệt đối không được xuất hiện ngoài đường, chớ để khi Thái tử đi qua trông thấy.

Bấy giờ, người đánh xe trang hoàng xe ngựa, đầu đó đều được chu toàn, rồi đến tâu Thái tử:

–Nay tất cả xa-giá đều được chu toàn, chính là lúc khởi hành, xin Thái tử ngự giá xuất thành đến thắng cảnh hoa viên thưởng ngoạn mảnh đất an lành.

Thái tử từ tòa đứng dậy, ung dung tiến đến tay xe bước lên bảo xa, với tư cách oai thần của một Đại vương, thế lực hùng hậu trông thật oai vệ, phát xuất từ cửa thành phía Đông, hướng về phía thắng cảnh Hoa lâm viên để thưởng ngoạn mảnh đất phước lạc.

Lúc ấy Thiên tử Tác Bình ở trước Thái tử trên đường tiến về hoa viên, biến thành một ông già rách rưới, lưng còng, đầu gục xuống phía trước, răng rụng miệng móm, tóc trắng như tuyết, hình dung tiêu tụy, da dẻ sần sùi đen sạm, da bọc lấy xương không còn một chút thịt, dưới cổ da dòn thòng xuống như yếm con bò, thân thể khô gầy chỉ nhờ vào sức cây gậy, hơi thở khó khăn, thở ra thành tiếng, nên lúc nào cũng nghe tiếng khò khè trong cổ họng như tiếng kéo cửa, tay chân run rẩy, tuy nhờ cây gậy làm điểm tựa nhưng vẫn nghiêng qua ngã lại, đi đứng chảng vững, tướng mạo quá già nua như vậy, lụm cụm xiên qua ngã lại, đi đồng chiều trước mặt Thái tử.

Thái tử thấy ông già thân thể run rẩy, các tướng suy yếu có dấu hiệu không tốt, đi lòm khòm một cách khó khăn trước mặt... như trên đã nói... Thái tử thấy vậy liền hỏi quan ngự giá: Người này là người gì mà da bọc lấy xương, nhăn nheo đen đui, cặp mắt đỏ ngầu, mũi dãi loang lổ hết sức xấu xí? Tại sao người này xấu tệ không giống một ai? Lại thêm đôi mắt sụp vào, răng rụng, miệng móm, so với mọi người hết sức kỳ lạ, không có cái gì có thể coi được.. Liền nói kệ hỏi người đánh xe:

*Người đánh xe giỏi nay nghe rõ:  
Kẻ trước mặt ta là người gì?  
Thân hình không thẳng đầu hơi tóc  
Sinh đã vậy, hay già mới có.*

Bấy giờ Thiên tử Tác Bình dùng thần lực khiến người đánh xe trả lời:

–Bạch Thái tử Đại Thánh, theo thế gian, người như thế gọi là già.

Thái tử lại hỏi:

–Trong thế gian, như thế nào là già?

Người đánh xe liền tâu:

–Thưa Thái tử, phạm gọi là già thì người ấy bị sức bức xúc của tình cảnh người lớn tuổi, cơ thể bị suy thoái, các giác quan lần lần bị hư hoại, không còn cảm giác hiểu biết như lúc trẻ, khí lực bạc nhược, thân thể tiêu tụy; là lúc con người bước sang giai đoạn khổ sở, bị thân tộc xua đuổi, không biết lấy gì sinh sống, cũng không biết nương tựa vào đâu, vả lại những người này chẳng sống được bao lâu, mai chiểu thâm nặng sẽ kết liễu. Vì tất cả những lý do như vậy nên gọi là già nua.

Rồi người đánh xe vì Thái tử mà nói kệ:

*Cảnh già thật là đại khổ nã,  
Cướp đoạt sắc đẹp và thú vui,  
Giác quan suy thoái tâm lú lẫn,  
Thân thể sinh hoạt không chủ động.*

Thái tử nghe bài kệ này, liền hỏi người đánh xe:

–Cảnh già này là chỉ theo quy luật riêng của một người nào khiến như vậy, hay tất cả tướng thế gian đều như vậy?

Người đánh xe trả lời:

–Thưa Thái tử phải biết, cảnh già này không phải quy luật riêng cho một người nào mà tất cả chúng sinh trong thế gian đều phải chịu.

Thái tử lại hỏi:

–Thân ta ngày nay, rồi cũng sẽ chịu quy luật già này chẳng?

Người đánh xe đáp:

–Thưa Thái tử, đúng như vậy, như vậy. Sang hèn tuy khác nhau, nhưng cái gì đã sinh ra, đều không thoát khỏi quy luật này, ngay thân chúng ta ngày nay vẫn đầy đủ tướng trạng già nua, nhưng chưa hiện ra mà thôi.

Thái tử lại hỏi người đánh xe:

–Nếu thân này của ta không tách khỏi quy luật già, chưa vượt qua tướng suy thoái xấu xí ấy, ta nay chẳng cần đến Hoa lâm viên ngao du thưởng ngoạn, hãy lập tức hồi giá trở về nội cung, ta sẽ tư duy xem nên dùng phương pháp gì để thoát khỏi cảnh khổ này.

Người đánh xe đáp:

–Theo lời Thái tử dạy, hạ thần không dám trái lời.

Liên đánh xe quay về nội cung. Thái tử trở về nội cung, ngồi trên bốn tọa chánh niệm tư duy: “Ta cũng sẽ già, chưa vượt qua được quy luật ấy, tại sao ta buông lung phóng dật”.

Lúc Đại vương hỏi người đánh xe:

–Người hầu Thái tử ra đi từ nội cung cho đến Hoa lâm viên, dạo chơi quan sát phong cảnh, Thái tử có được đẹp mắt vừa lòng, vui vẻ hay không?

Người đánh xe quỳ gối đáp:

–Tâu Đại vương, xin ngài biết cho, Thái tử ra đi du ngoạn mới đến giữa đường, ra lệnh dừng xe hồi giá, chưa đến Hoa lâm viên.

Đại vương lại hỏi:

–Tại sao Thái tử giữa đường trở về, không đến viên lâm?

Quan ngự giá đáp:

–Tâu Đại vương, xin ngài biết cho, Thái tử muốn đến hoa viên thưởng ngoạn vui chơi, nhưng mới đến giữa đường bỗng thấy một ông già nơi vệ đường, tay chống gậy, thân người run rẩy, té xuống ngồi dậy, không thể đi đứng vững vàng. Thái tử thấy người già này rồi, liền ra lệnh hồi giá trở về nội cung, ngài ngồi kiết già chánh niệm tư duy.

Đại vương Tịnh Phạn thâm nghĩ: “Ít có thay! Ít có thay! Hình tướng ông già như vậy. Lời thọ ký Tiên nhân A-tư-đà quyết định chân thật, e Thái tử nhất định xuất gia, ta nay nên vì Thái tử tăng thêm thú vui ngũ dục, nếu Thái tử gần gũi nhiều ngũ dục, thỏa mãn tâm mắt, tham đắm hoang mê, không xả tục xuất gia, thì đúng với tâm ta.” Liền khi ấy Đại vương vì Thái tử Tất-đạt-đa tăng thêm các thú vui ngũ dục cho thật nhiều, để tâm Thái tử say đắm không còn nghĩ đến chuyện xuất gia.

Có kệ nói:

*Trong cung thọ hưởng nhiều dục lạc,*

*Xuất thành dạo chơi gặp người già,  
Hồi giá về cung tâm lo nghĩ,  
Than ôi ta chưa thoát cảnh già!  
Đại vương nghe qua lời ngự giá,  
Tâm lo Thái tử bỏ vương triều,  
Tặng thêm ngũ dục cùng thể nữ,  
Khiến mê ân ái nổi nghiệp vua.*

Thuở ấy, Thái tử ở trong cung, đầy đủ năm thứ ngũ dục, mặc tình thọ hưởng thú vui, không còn nghi vấn cảnh già mà chỉ riêng mình Ngài là quý trọng hơn cả.



**LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH**  
**TẬP 12**

**BỘ BẢN DUYÊN**  
**3**

---

Tổng giám tu: **Thích Tịnh Hạnh**

Ban thực hiện:

- Ban dịch thuật
- Ban biên tập
- Ban nhuận văn
- Tổng biên tập
- Các tổ vi tính v.v...





NOI XUẤT BẢN VÀ PHÁT HÀNH  
LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

~~~~卍~~~~

**I. Địa chỉ liên lạc:**

*Xin gửi về hộp thư:*

**\* GIẢNG ĐƯỜNG LINH SƠN**

P.O. BOX 8-264, Taipei – Taiwan, 100, R.O.C

*Hoặc địa chỉ:*

**\* THÍCH TỊNH HẠNH**

7F. 21, Sec.1, Chung – Hsiao, W.Road, Taipei-Taiwan, 100, R.O.C

TEL: 886-2-2381-4434 / 2361-3015 / 2361-3016;

FAX: 886-2-2314-1049

E-Mail: [linhson@linhson.org.tw](mailto:linhson@linhson.org.tw)

Web site: [www.linhson.org.tw](http://www.linhson.org.tw)

**II. Địa chỉ ủng hộ dịch Kinh hoặc thỉnh Kinh:**

*Ủng hộ dịch và in Đại Tạng Kinh hoặc thỉnh Kinh, dùng ngân phiếu hay chuyển  
băng, xin gửi về địa chỉ dưới đây:*

**\* Dùng CHECK hoặc MONEY ORDER,**

*Xin đề: LI KUANG LIEN, gửi theo hộp thư:*

P.O. BOX 8-264, Taipei – Taiwan, 100, R.O.C

**\* Nếu gửi ngân khoản xin đề: CITIBANK, N.A.,**

NO.117,2F, SEC.3, MIN-SHENG E. ROAD, TAIPEI-TAIWAN,

R.O.C

ACCOUNT NUMBER: **51362724**

BENEFICIARY: **LI KUANG LIEN**

**\* Nếu Quý vị nào muốn trực tiếp gửi vào ngân khoản tại Hoa Kỳ  
xin đề:**

**LI KUANG LIEN**

BANK OF AMERICA N. BRANCH: 2177

N. ACCOUNT: **21774-09981**

- Mỗi một ngân phiếu, ngân hàng sẽ trừ chi phí thủ tục là 10.00 USD
- Xin Quý vị đề rõ ngân phiếu tên người lãnh là: LI KUANG LIEN
- Trên ngân phiếu xin Quý vị viết cẩn thận, ngân hàng không chấp nhận ngân phiếu đã bị bôi xóa.

**\* Xin Quý vị chú ý:**

Nếu số ngân khoản trong ngân hàng đã chuyển tiền rồi, xin Quý vị đem giấy làm thủ tục ở ngân hàng có đề số tiền gửi tên người và địa chỉ, đánh Fax hoặc E-mail đến địa chỉ liên lạc trên, để nhận được giấy cảm tạ hoặc biên nhận, cũng như để tiện ghi vào sổ công đức và liên lạc, chứ ngân hàng không cho biết chi tiết.



**Sa môn THÍCH TỊNH HẠNH**